

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSEMĂȚATEA

DIVANURILOR AD-HOC DIN IAȘI ȘI BUCUREȘTI

IN ISTORIA RENAȘTERII ROMÂNIEI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

SECRETAR GENERAL AL ACADEMIEI ROMÂNE

EXTRAS DIN:

ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE

Seria II. — Tom. XXXIV.

MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE

M. 10

BUCUREȘTI

Institutul de Arte Grafice «CAROL GÖBL» S-sor Ioan St. Rasidescu

16, STRADA DOAMNEI, 16

1912.

29.274

✓

[Redacted box]

INSEMĂNĂTATEA
DIVANURILOR AD-HOC DIN IAȘI ȘI BUCUREȘTI
IN ISTORIA RENĂȘTERII ROMÂNIEI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

Membru al Academiei Române.

I.

Tratatul de Paris din 30 Martie 1856.

Ședința dela 4 Martie 1911.

Acel care se încearcă a judecă ființa unui om, caută mai întâiu a-l pune față în față cu datoriile cele mari și imprescriptibile către sine însuș, către aproapele său și către organismul societății omenesti. Numai cunoscând astfel pe individ, se poate judecă, dacă el a fost capabil să ajute poporul din care face parte și statul cărui el aparține, a-l înainta spre progres sau a-l împinge spre scădere. In genere se poate zice pentru indivizi ca și pentru popoare și state, că cel care stă pe loc e în scădere. Numai cei cari muncesc cu credință și cu dragoste muncă grea și conștientă pot pași înainte, și nu se înneacă în valurile mării vieții, totdeauna în mișcare și foarte des furtunoasă.

Pentru acel care se încearcă a scrie Istoria Universală, e de nevoie să cunoască starea prezentă a omenirii în comparație cu timpurile trecute, stabilind progresele sau regresele popoarelor în dezvoltarea generală a omenirii.

Istoria unui popor sau a unui stat consistă în a-i cunoaște trecutul, pentru a-i înțelege prezentul, aruncând privirile spre viitor.

Privirea spre trecut ne arată, dacă în comparație cu prezentul statul și poporul au adaos sau au pierdut din ființa lor. Privirea spre viitor are a ne arăta, dacă acest viitor poate fi așezat și bine asigurat spre a se desvolda și progresă în mod normal în toate direcțiunile activității omenesti.

Punctul de plecare al prezentului este pentru un om individualitatea lui bună ori rea, care dă putința unei influențe morale sau pernicioase asupra semenilor lui.

Prezentul unui stat și al unui popor nu poate fi o dată oarecare, o zi sau un an; ci cuprinde o perioadă mai lungă. Aceasta se înfățișează în mod plastic, ca un podiș mai înalt, de pe care putem privi — de o parte spre o câmpie adeseori devastată — și de altă parte spre dealuri mănoase și munți înalți, împăduriri, cari asigură prosperitatea și bogăția pentru toți.

Pentru România perioadă prezentului ocupă aproape o jumătate de secol. Ea este perioada Renașterii noastre naționale ca popor și ca stat.

Perioada Renașterii pentru noi se află între timpul, în care amândouă Principatele Române erau amenințate a-și pierde ființa lor ca stat și timpul în care această ființă a luat un trup real și definitiv.

Anul 1821 e caracterizat prin sfârșitul Domniilor Fanarioților și anul 1866 prin fundarea și organizarea Domniei Regelui, Carol I.

La începutul perioadei de Renaștere am putut arunca cu spaimă ochii noștri spre trecutul care ne apăsă și ne striviă. La mijlocul acestei perioade, mai ales în anii 1848 și 1857, ne-am încordat toate puterile și ne-am dat toate silințele pentru a eși din suferințe și dureri seculare. În fine în anul 1866 am putut răsuflă, constatând că am ajuns a avea o ființă durabilă, a fi în realitate un Stat independent, a fi un factor constant al liniștii și al păcii în Orientul European și a ocupa astfel între nații și state o existență proprie, recunoscută de lumea întreagă.

În 1848 mișcarea a fost scurtă. În Moldova, ea a avut un caracter mai domol și a fost repede înăbușită. În Țeara-Românească însă, cele trei luni din Iunie în Septembrie au lăsat urme adânci în toate clasele poporului.

În 1857 mișcarea a fost sistematic organizată prin Divanurile ad-hoc din Iași și din București, chemate de Tratatul de Paris din 1856 a rosti dorințele poporului din Moldova și din Valahia asupra viitorului său așezământ ca stat. În luptele grele și mari ce s'au desfășurat atunci pentru ca poporul întreg să-și rostească în toată libertatea dorințele sale, s'a încheat și organizat o generațiune de bărbați inimoși, muncitori și vrednici, cari au condus lupta de regenerare cu o cunoștință limpede a țelului de ajuns, cu o claritate pătrun-

zătoare a situațiunii interne și externe. Divanurile ad-hoc pot fi considerate ca laboratorul dogmatic și tehnic al Renașterii României.

Cu toate aceste un factor foarte important de reușită pentru această muncă înălțătoare a fost fără îndoială timpul prielnic în care ea s'a desăvârșit, și anume timpul unei mari munci a popoarelor lumii spre a da un nou avânt mersului neamului omenesc.

Înainte de Tratatul de Paris din 30 Martie 1856, lumea întreagă de dincolo și de dincoace de Oceanul Atlantic a fost, în timp de trei pătrare de secol, adânc sguduită prin evenimente politice și rășboinice.

Aceste evenimente au pus în vedere o idee nouă morală și politică, și anume organizarea societății omenesci în state pe baza principiilor de egalitate a tuturor cetățenilor, de libertate a tuturor și de frățietate a oamenilor.

Dincolo de Oceanul Atlantic, în America de Nord, impulsunea a fost dată de fruntași din Anglia, de Puritani, cari au dus peste mare cea mai aspră aplicare a principiilor moralei creștinești. Noua organizare s'a desăvârșit însă numai în urma unei îndelungate crize rășboinice, în care au fost învăluți Americanii, Englezii și Francezii, și s'a realizat sub conducerea nemuritorului George Washington, înconjurat de o lume de bărbați devotați cu inima și cu sufletul noii creațiuni.

Dincoace de Oceanul Atlantic o revoluție violentă a răsturnat în Franța o veche monarhie, în care Șeful Statului guvernă după principiul celui mai aspru absolutism, exprimat prin vestitele cuvinte — «Statul sunt Eu». Împăratul Napoleon I s'a încercat a domina violențele, dând liber curs genului său rășboinic; însă gloria armatei franceze nu putea înlocui idea cea nouă, care pătrunsese în spiritul popoarelor.

Dorința popoarelor nu eră îndeplinită numai prin o liniște menită cel mult a vindeca ranele produse prin distrugeri și desființări materiale. De aceea dispozițiunile Congresului de Viena din 1815 nu au putut contribui a liniști lumea prin restaurarea vechei stări de lucruri și înființarea de state nouă după voința și interesele celor cari biruiau.

Popoarele cereau, ca ideile cele nouă să iea trup și suflet, spre a se putea asigura progresul și domnia dreptății în lăuntrul fiecărui stat, precum și în dreptul ginților.

Aceste tendințe nu agitau numai mintea oamenilor gânditori, ci și popoarele. Rezultatul produs a fost o frământare internă a popoarelor, care împingeă tot mai mult, să se ție seamă de deosebirile și necesitățile naționale, și de dorința tuturoră de a nu fi unele popoare oprite a se desvoltă și a progresă, din cauza piedecilor puse de dominațiunea altora.

Această situațiune incurcată apăsă mai imediat Italia, care se infățișă atunci ca o aglomerație de state vechi și nouă, cari împiedecau națiunea în desvoltarea ei normală, culturală și economică. Acelaș simțimânt a început curând a neliniști și Germania, unde eră mai greu a află o soluțiune practică.

Neliniștea a crescut pe nesimțite pretutindeni, mai ales însă în Orientul European. Congresul de Viena din 1815 a ocazionat gruparea statelor mari europeane într'un fel de Areopag, care trebuia să apere și să îmbunătățească soarta popoarelor celor slabe, guvernate de tendințe, cari tot mai mult se depărtau de condițiunile ce prinsese rădăcini adânci în viața socială și politică a omenirii.

Statele europeane bine organizate, ca și popoarele lor, erau împiedecate a aveă cu Imperiul Otoman relațiunile internaționale normale obișnuite între dănselle; căci în Turcia organizarea despotică a statului eră înăsprită, rezervându-se toate drepturile cetățenești în favoarea unui popor rășboinic și religiunii acestuia.

Această situațiune a adus o mare turburare între Puterile, cari formau Areopagul European, căruia i se împunea, din ce în ce mai mult, a află căile și mijloacele pentru a ajunge a impune acest progres și Orientului European.

După multe încercări fără rezultate, s'au produs divergințe atât de însemnate, încât a izbucnit un mare rășboiu european — Rășboiul Crimeei, — care a avut de rezultat final Tratatul de Paris din 30 Martie 1856.

Imprejurări extraordinare caracterizează acest timp de turburare. Problema eră de a introduce Imperiul Otoman în areopagul statelor europeane. Pentru a izbuti eră neapărat a-l înduplecă să proclame însuș programul reformelor necesare, care să-l apropie de Europa. Anglia și Franța au încheiat atunci cu Imperiul Otoman o alianță rășboinică, spre a-l scăpă de o impunere unilaterală. Aceste trei state mari unite au mai tras în partea lor Sardinia, stat mic, primindu-l în situațiune egală cu dănselle, atât în timpul rășboiului, cât și la încheierea păcii. Austria și Prusia au stat în așteptare, cu

armatele lor pregătite, privind cum se va desfășura lupta ce se încăierase sub cetatea Sevastopolului.

Sub asemenea auspicii s'a deschis Congresul dela Paris in 25 Februarie 1856 și s'a subscris în fine Tratatul de pace din 30 Martie 1856 de Suveranii Angliei, Austriei, Franciei, Prusiei, Rusiei, Sardiniei și Turciei.

Această pace e caracterizată prin o nouă evoluțiune a popoarelor. Se recunoșteă îndreptățirea națiunilor mari și compacte, însă sfâșiate in mai multe state, de a se uni într'un singur stat; se da puțința la state mici de a se uni și formă un stat mai mare, mai ales dacă populațiunea acestor state mici aveă acelaș început și nume, aceeaș limbă, religie, istorie și civilizație, aceleași legi, instituțiuni și obiceiuri, prezentând astfel o mai bună organizare de putere ca stat și de progres general.

Intâiul pas pentru a realiză această evoluțiune l-au făcut Italianii, sub impulsionea Regelui Victor Emanuel al Sardiniei, încunjurat de bărbați de stat devotați patriei lor.

In momentul când Anglia, constrânsă de împrejurări, se găsi nevoită să facă Sardiniei propuneri de a luă parte la Răsboiul Crimeei, Ministrul de Externe — Generalul Dabormida — comunică, in 13 Decemvrie 1854, Ministrului Angliei la Turin — James Hudson — programa acestei alianțe in următoarea notă oficială:

«Guvernul Sardiniei nu poate, în nici o împrejurare, să împrumute soldații săi unui alt stat. Armata noastră este compusă de cetățeni trași la sorți, cărora nu li se poate cere a-și jertfi vieța decât pentru a servi țerii lor; prin urmare nici o parte a armatei noastre nu poate fi pusă în serviciul unei alte Puteri.

«Trupele noastre nu pot luă parte la răsboiul din Orient, decât în calitate de trupe aliate: este dar indispensabil ca un Tratat de alianță ofensivă și defensivă să fie încheiat între Puterile occidentale și Sardinia.

«Acest Tratat trebuie să fie de natură a asigură interesele materiale și morale ale Regelui și ale țerii; trebuie ca guvernul să poată arătă națiunii; că jertfele ce i se impun sunt cu prisos răsplătite prin foloasele ce i se dau.

«Cabinetul se grăbește a declară, că el nu înțelege a formulă în Tratat foloase materiale, cari ar da totdeauna învoelii aparența unei vânzări a celui mai prețios sânge al concetățenilor săi. E deci datorია guvernului a

obține o dovadă evidentă de considerațiunea, de care el se bucură pe lângă cele două mari Puteri. Guvernul Sardiniei în nici un caz nu poate sacrifica demnitatea, onoarea și viitorul patriei sale».

Acest program s'a realizat prin Convențiunea militară dintre Franța, Anglia și Sardinia, semnată la Turin în 26 Ianuarie 1855 de Ducele de Guiche, James Hudson și Comitele de Cavour. Cele 6 articole ale acestei Convențiuni glăsuesc astfel:

«*Art. 1.* — Maiestatea Sa Regele Sardiniei va da pentru trebuințele războiului un corp de armată de 15.000 oameni, organizat în cinci brigade, formând două divizii și o brigadă de rezervă, sub comandamentul unui general sard.

«*Art. 2.* — Indată după schimbarea ratificațiilor prezentei Convențiuni, se va procede imediat la formarea acestui corp și la organizarea serviciilor administrative, pentru ca să poată fi gata de a fi transportat cât se poate mai curând.

«*Art. 3.* — În executarea art. 1 al prezentei Convențiuni, corpul de armată a Maiestății Sale Regelui Sardiniei va fi compus de infanterie, de cavalerie și de artilerie în proporție cu puterea sa efectivă.

«*Art. 4.* — Maiestatea sa Regele Sardiniei se leagă a menține corpul de expediție la cifra de 15.000 oameni, prin trimiterea succesivă și regulată a trupelor necesare pentru a-l completa.

«*Art. 5.* — Guvernul Sardiniei va îngriji plata soldei și a subsistenței trupelor sale. Inaltele părți contractante se vor concerta pentru a asigura și a facilita armatei sarde aprovizionarea magaziiilor sale.

«*Art. 6.* — Maiestatele Lor Regina Regatului Unit al Mării Britanii și al Irlandei și Impăratul Francezilor garantează integritatea Statelor Maiestății Sale Regelui Sardiniei și se îndatorează a le apăra în contra oricărui atac în tot timpul duratei războiului actual».

Prin o Convențiune dintre Anglia și Sardinia din aceeași zi, Anglia se îndatorește a înainta Sardiniei două milioane de Livre sterline cu 4 procente pe an, din cari 3 procente ca dobânzi și 1 procent ca amortizare, însărcinându-se Anglia cu transportul gratuit al trupelor Sardiniei.

Aceste două Convențiuni sunt legate de Actul de Accesione al Sardiniei la Convențiunea dela Londra, semnată de Anglia și Franța, în 10 Aprilie 1854, ale cărei dispozițiuni principale sună astfel:

«Puterile contractante lucrează pentru restabilirea păcii dintre Rusia și Sublima Poartă pe baze solide și durabile și pentru a garanta Europa de reînnoirea regretabilelor complicațiuni, cari din nenorocire au turburat pacea.

generală. — Integritatea Imperiului Otoman aflându-se violată prin ocuparea provinciilor Moldaviei și Valahiei și prin alte mișcări ale armatelor rusești; Anglia și Franța s'au concertat și se vor concerta asupra mijloacelor mai nimerite pentru a liberă teritoriul Sultanului de o invaziune străină, spre a nu se mai reinnoi complicațiuni europene. Aceste puteri se leagă dar a întreține, după necesitățile războiului, apreciate în comun acord, forțe suficiente pe pământ și pe mare, cari se vor hotări, când va fi de nevoie, în privirea calității, numărului și a destinației lor. — Animate de dorința de a mântui echilibrul european și neurmărind vreun scop interesat, Inaltele Puteri contractante renunță dinainte a trage foloase particulare din evenimentele ce s'ar putea produce».

Prin aceste acte Sardinia a intraș în Concertul Statelor mari Europene, cu drepturi egale, într'un moment critic al războiului Crimei, și a creat astfel la încheierea păcii o situațiune, de care a profitat Italia mai întâiu și în urmă România.

Situațiunea generală eră foarte favorabilă pentru a asigura și a întări o impulsione atât de puternică ca aceea a unui războiu, care pusesse în mișcare toate puterile vii ale popoarelor și ale statelor europene.

Noi Românii din Principatele Moldova și Valahia stam în fruntea celor mici și slabi.

Pentru a profită de această situațiune favorabilă, care trebuiă să fie acțiunea noastră?

Aveam a dovedi mai întâiu, că dorințele noastre sunt naturale și drepte, și că stau în legătură cu tendințele generale ce agitau lumea.

Aveam a arătă în urmă piedicile interne și externe, ce s'ar încercă a opri libera rostire a dorințelor noastre.

Aveam în fine a dovedi, prin o stăruință liniștită, dar hotărîtă, că suntem un popor, care știe ce dorește, precum știe a-și expune cu claritate și cumpăneală dorințele sale.

Munca pentru a ajunge la țelul propus a fost grea și anevoioasă; dar am dus-o la bun sfârșit. Chiar dela început s'au ridicat încercări de a înșelă Areopagul European, întrebuițându-se mijloacele cele mai ilegale pentru a falsifică și innăbuși fără milă și fără cruțare libera rostire a cugetărilor și dorințelor noastre, garantată prin Tratatul de Paris din 30 Martie 1856.

Poporul Principatelor Moldova și Valahia a fost totdeauna conștient, că el se trage din legiunile romane, cu cari Traian a împresurat și a cucerit Dacia. De aceea limba acestui popor e aceeaș

în amândouă Principatele, și printr'însa s'au transmis din generațiune în generațiune aceleași legi, instituțiuni și obiceiuri, cari au dat acestor două țeri, despărțite una de alta în timp de secol, acea putere de rezistență, care a amortit în timpuri neprielnice, dar care nu a fost zdrobită de acestea.

Îndată ce noua evoluțiune a poporului s'a manifestat pretutindea, eră natural ca simțământul necesității Unirii politice a celor două Principate să izbucească și să se organizeze ca o putere națională îndreptățită.

Un scriitor, care călătoria pe la finele decadei a treia a secolului trecut în Orientul European, a făcut următoarele aprecieri profesionale asupra Românilor din Principate:

«Un popor uitat în zilele noastre, așezat pe fruntariile Europei și a Asiei într'o grădină frumoasă, încunjurată de o mare pustietate, — fără putere pe teritoriul său, fără influință pe marea sa, vasal al vecinilor săi — ar părea a fi o nouă dovadă, pe lângă altele multe, că apăsarea omului prin alt om este o lege a naturii omenești. Acest popor însă începe a se trezi, scuturat de necesitatea unei vieți naționale. El nu ascultă de instinctul sălbatec care aruncă oardele barbare asupra unei civilizații, nu face decât a urma o mișcare providențială de renaștere, care a trezit și trezește și alte popoare. Românii din Moldova și Valahia s'au trezit ca întreaga Europă, și această agitație este prevestirea neîndoioasă a deșteptării naționalităților».

Aceste tendințe și dorințe ale Românilor din Principate s'au vădit în mod neîndoelnic în Regulamentul Organic, elaborat pentru a dota amândouă Principatele cu îmbunătățirile reclamate de starea lor înapoiată.

Dispozițiunile Regulamentului Organic doveditoare necesității Unirii sunt cuprinse în Secțiunea V și glăsuesc precum urmează:

Pentru Moldova.

Principii Indigenatului și a Conpatriotirii între Locuitorii ambelor Prințipaturi.

Art. 425. Inceputul, religia, obiceiurile și asemănarea limbii locuitorilor acestor două Prințipaturi, precum și trebuințele a ambelor

Pentru Valahia.

Inceputuri de o Unire mai de aproape între amândouă Prințipaturile.

Art. 371. Inceputul, religia, obiceiurile și cea de un fel limbă a sălășluirii locuitorilor într'aceste două Prințipaturi, sunt îndestule elemen-

părți, cuprind din însuș descălecarea lor elementurile nădespărțitei Uniri, care s'a împiedecat și a întârziat de întâmplătoarele împrejurări.

Mântuitoarele folosuri a rodului ce s'ar naște din întrunirea acestor două nații sunt netăgăduite.

Elementurile întrunirii a Moldo-Românilor se află așezate prin acest Regulament, prin asemănatele temeieri ale administrației acestor două Țeri.

Art. 426. Identitatea (potrivita ființă) a legistaturii fiind acel mai lucrător mijloc a desăvârși o așa morală Unire: spre aceste o comisie îmbinată din ambe Prințipaturi se va încheșă, care, din condicile politicești și criminalicești acestor două țeri, să alcătuească unul și numai singur legiuitor cuprins, încât Domnii amânduror Prințipaturi vor afla cu puțință unirea și potrivirea acei condice, aducând întru aceasta prefacerile și schimbările ce s'ar socoti neapărate și sporind toate căderile neprevăzute.

Art. 427. Locuitorii acestor două Prințipaturi se vor împărțăși deopotrivă la toate folosurile neguțătoarești, după principiile așezate la Capul V-lea Articolele 152 și 164 acestui Regulament. Românii se vor împărțăși în Moldova de aceleași drepturi, pe cât și Moldovenii în Țara-Românească. Dritul de a putea căștigă averi mișcătoare și nemișcătoare este slobod la locuitorii amândorora Prințipatelor.

turi de o mai de aproape a lor Unire, care până acum s'a fost poprit și s'a zăbovit numai după împrejurări întâmplătoare.

Și cele urmate după dănele bunele dobândiri, și urmările folositoare ce ar odrăslă dintr'o apropiere a acestor două popule, nu pot fi suse la nici o îndoeală.

Inceputurile lor s'au așezat într'acest Regulament prin cea de un fel clădire a temeierilor administrative în amândouă Țerile.

Art. 372. Locuitorii din amândouă Prințipaturile se vor împărțăși de toate folosințele neguțătoarești după temeierile întocmite la Capul V Articolul 159 al acestui Regulament, și vor dobândi deopotrivă în fieșce Eparhie la al lor negoț aceleași drepturi civile ce vor avea și pământeni. Căderea de a dobândi într'o țară sau în alta proprietăți mișcătoare sau nemișcătoare este asemenea dată locuitorilor din amândouă Prințipaturile.

Art. 152. Importația și exportația din Moldova în Țara-Românească și asemenea a tuturor acelor producțiuni pământești, ce s'ar cunoaște a fi deopotrivă folositoare pentru amândouă națiile, sunt slobode și fără nici o plată de vamă; precum vitele și alte producțiuni spre înlesnirea și hrana locuitorilor.

Art. 164. Iară producțiunile acele ce pot fi vătămătoare negoțului amândoror Principaturilor, precum trecerea cărdurilor a vitelor de negoț spre vânzare la iarmaroacele țerii sau peste hotarele vecine și coborirea zaharelelor din Țara-Românească la schelea Galații sunt întru totul oprite.

Art. 428. Făcătorii de rele și criminaliștii Statului, dezertorii (fugarii), precum și datornicii cari s'ar furișă dintr'o țară în alta, se vor înturna la locul lor, cu toate ale lor câte ar fi luat cu sine, în urmarea unor așezări ce s'ar hotări între ambele ocârmuiri.

Art. 429. Locuitorii satelor așezate pe marginea Prințipaturilor, aflându-se în trebuință de a trece vremelnice din o parte la alta pentru lucrul pământeștii economii pe moșiile megieșite, vor fi volnici, mijlocind numai învoirile de lucru cu proprietarii locului și având adeverința județelor sătești a locuinței lor, fără nici o dare sau împiedecare din partea Ocârmuirii.

Art. 159. Aducerea și scoaterea din Valahia în Moldavia ce vor face locuitorii Valahiei și din potrivă, a orice fel de product al țerii, care se va cunoaște că este spre folosul amânduror noroadelor, precum vite și alte producturi pentru trebuința cea de toate zilele a locuitorilor, sunt slobode și nesupuse la nici un havalet sau vamă.

Lucrurile ce vor fi vătămătoare uneia din amândouă Prințipaturile, precum trecerea turmelor de vite, pentru negoț și vânzarea lor în bălciurile țerii și peste hotarele lor; asemenea și căratul grânelor, a sării și a săului din Moldavia în portul Brăilei și alte schele ale Valahiei, este cu totul oprită.

Art. 372. Făcătorii de rele, criminalii Statului, dezertorii precum și datornicii ce vor scăpa dintr'un Prințipat într'altul, să vor da înapoi deopotrivă împreună cu toate lucrurile ce vor lua cu dânșii, după întocmirile unui așezământ de dare înapoi ce se va legiui într'amândouă stăpânirile.

Art. 373. Locuitorii satelor sălășluiți pe hotarul acestor două țeri având trebuință de a trece vremelnicește dintr'un hotar pe altul, pentru munca săteneștii economii pe moșiile învecinate, vor fi slobozi de a o face, tocmindu-se însă cu proprietarii acelor moșii, și împuterniciți cu slobozenie de voie din partea Judecătoriilor satelor, fără nici o dare, nici făcându-li-se vreo împiedecare din partea stăpânirii.

Art. 430. Monedele vor avea acelaș curs și acelaș preț în ambe Prințipaturile, întocmai cu principiile prețurilor așezate la Capul Finansului art. 81.

Art. 81. Prețul tuturilor monedelor de aur sau de argint ce vor intra în Moldova, se va statornici după a lor de sine curată și adevărată valoare, potrivit cu aceea a galbănelui de Olanda, care cuprinde 60 grăunțe de aur și $\frac{9}{13}$ grăunțe de miglă, în preț de $31\frac{1}{2}$ lei galbănel, sau de 14 sorocoveți, după cursul de astăzi a galbănelului și a sorocovățului. Această prețuire va fi de temei nestrămutat a cursului monedei în toate materiile și alțișveriturile din lăuntru a Moldovei.

Am alăturat față 'n față textul Regulamentului Organic al Moldovei de textul Regulamentului Organic al Valahiei, pentru a dovedi că dorința Unirii celor două Prințipate eră naturală, fiindcă ea reiese în toată claritatea din inșeși diferințele caracteristice ale expresiunilor întrebuintate de o parte și de alta, nu mai puțin însă din tendința unei aplicări practice a acestei Uniri, până la o parțială unire vamală și la fixarea unirii monetare pentru moneda de aur și de argint (Galbănel olandez și Sorocovățul austriac).

*

După Răsboiul Crimeei putința Unirii Moldovei și Valahiei într'un singur Stat a fost una din preocupățiunile principale ale Areopagului European. Bărbații de Stat ai Puterilor celor mari au fost silii de împrejurări să-i cerceteze mai de aproape necesitatea europeană.

Gvernul Franciei a cercetat Arhiva Ministerului Afacerilor străine din Paris, iar Gvernul Sardiniei a scrutat și el, intru cât Unirea Prințipatelor se înfățișează ca o necesitate pentru a izbuti la țelul urmărit al unității Italiei.

Cercetările Gvernului Francez erau mai ușoare, și au început imediat. Arhivele sale au scos la lumină o corespondență a unui publicist frances — Du Bois-le-Comte — care a călătorit în Prințipate

Art. 475. Monedele vor avea acelaș curs și aceleași prețuri în amândouă Prințipaturile, întocmai după cuprinderea articolului 65.

Art. 65. Galbenii împărătești sau olandezi să vor socoti câte 14 sfanțihi unul sau lei 31 și jumătate, luându-se acest preț de acum al galbenilor și sfanților drept temei nestrămutat al cursului monedelor pentru toate daraverile ce urmează intru cea dinnăuntru circulație a Valahiei, după intrinseca prețuire ce va avea liecare prețuire de monedă.

în 1834, și care arată «Situațiunea politică a Principatelor Române și dorințele locuitorilor privitoare la viitorul țerii lor». Această corespondență a format baza pe care s'a răzemat acțiunea Guvernului francez.

Un extract al acestei corespondențe a fost publicat în foaia oficială «*Moniteur Universel*» din 18 Septembrie 1856, iar «Gazeta Moldovei» din 20 Septembrie 1856 No. 75 a reprodus acel extract în următoarea traducere românească:

«În momentul când viitoarea reorganizare a Principatelor Dunărene ocupă atențiunea cabinetelor și când se agită cesțiunea Unirii acestor două provincii într'una singură, credem că nu se va ceti fără interes extrasul următor din corespondența scrisă înainte de mai bine de douăzeci de ani de d-l Du Bois-le-Comte, asupra acestei combinațiuni importante, care de atunci preocupă foarte mult populațiunea moldo-valahă. Ea are data de 17 Maiu 1834.

«...Cele două Principate, unite prin comunitatea originii lor, a limbii lor, a istoriei lor și a pozițiunii lor politice actuale, aspiră să se unească într'un singur stat.

«Un Ministru din Moldova îmi zicea: — Făcând unirea vom avea o economie însemnată în administrație, forțe și mijloace mai mari și ceva mai multă însemnătate în Europa și încredere în viitor. Neînsemnata împotrivire ce ar mai putea exista în contra acestei măsuri la unii membri ai boierimii, este puternic combătută de către numeroasele căsătorii contractate în societatea din cele două capitale. Poporul din Moldova n'are nici o prejudecată în contra celui din Valahia: ușor se vor obicinui unii și alții a se considera că fac parte din aceeași familie, adoptând numele de Român, care este numele generic al întregii rase dacoromane. Cei din București ar voi ca orașul lor să devină capitala noului stat; cei din Iași simțesc că capitala lor e prea aproape de Ruși pentru a se putea bucura de acest folos. La început Domnitorul ar putea rezidă alternativ în amândouă capitalele, sau Capitala s'ar stabili în orașul Focșani, care e tăiat de linia de graniță fixată între amândouă țerile. Vom relua atunci vechiul nume de Dacia, care nu este necunoscut Europei și care va deșteptă simpatii favorabile nouă, încunjurându-ne de farmecul marilor amintiri istorice comune de o potrivă întregii noastre națiuni.

«Idea Unirii celor două Principate într'un Mare Ducat al Daciei, nu numai n'a rămas necunoscută Rușilor, ci a primit foarte de curând oarecare încurajare din partea lor. O instrucțiune comunicată de d-l Minziaki Comitetului de Reforme și care trată despre dispozițiunile și principiile generale de sta-

bilit în Regulament, amintia cu tãrie foloasele și urmãrile salutare, cari ar rezultã pentru amândouã Principatele din grija ce ar avea ele sã strãngã tot mai mult legãturile cari le unesc, în chipul de a formã, cãt va fi cu putinã, o singurã națiune. Unul dintre comisari, d-l Iordachi Catargiu, a luat notã de aceastã recomandare pentru a propune Unirea celor douã provincii sub un singur guvern. Propunerea aceasta, primitã de întregul Comitet, aprobatã de generalul Kisseleff și de d-l Minziaki, a fost înaintatã la St. Petersburg.

«Ea s'a înapoiat cu invitarea de a i se da urmare și Comisiunea tocmai se ocupã cu redactarea ei pentru a fi propusã Curții Imperiale și Adunãrii, când d-l Catargiu ceru, ca pentru a se înlãturã orice gelozie, sã se adaugã, cã prințul ce va fi pus sã guverneze noul stat, sã nu aparținã nici uneia din cele trei mari puteri vecine. D-l Catargiu atribuie acestei propuneri adiționale lãsarea în pãrãsire de acum înainte a proiectului de Unire. Din acest moment n'a mai fost vorba de el, sau fiindcã Rusia a recunoscut în spiritul cu care a fost primit, o intențiune dușmãnoasã, sau fiindcã clauza ce avea sã i se adaugã, zãdãrnicia unele speranțe personale.

«Crearea unui Mare Ducat al Daciei, care sã întruneascã amândouã Principatele, mi s'a pãrut a fi aci expresiunea dorinței obștești a acestei țeri. M'am pus în legãturã la Iași cu toți oamenii cari ieau oarecare parte la afaceri și fãrã sã fie provocați de mine, dupã primele cuvinte schimbate, cu toții reveniau sã-mi exprime aceastã dorinã și cu toții erau de acord sã spunã, cã Moldova nu poate trãi îmbucãtãtitã și închisã între vama rusã și cea austriacã. În București am gãsit în fundul inimilor aceeaș dorinã, dar aci se exprimau asupra ei cu mai multã rezervã. Aceasta se datorește deosebirii de caracter, precum și faptului cã Valahii, cari posedã toate elementele necesare pentru a existã ca națiune, simțesc mai puțin nevoia Unirii. O socotealã de interes particular îi mai face sã se teamã, ca boierii moldoveni, comparativ mai numeroși decãt ei, sã nu vinã atunci sã ocupe funcțiunile, ceea ce este aci un motiv de primul rãnd.

«De idea Unirii celor douã Principate se leagã idea de a se încredinã domnia unui Principe strãin. Aceasta de asemenea este o dorinã obșteascã, care nu o ascund decãt cei ce-și simțesc interesele lor particulare compromise prin realizarea ei și chiar printre aceștia se gãsesc mulți cari se ridicã deasupra acestei considerațiuni.

«Tatãl meu a fost Domn și unchiul meu este acuma Domn», — îmi ziceã Beizadè Ghica —, «cu toate acestea aș face orice sacrificii pentru a procurã țerii mele cele douã baze de existenã, cari i-ar puteã permite sã spere oarecare stabilitate: — Unirea ambelor principate și ridicarea unui Prinț strãin —». «Vom primi cu lacrimi de recunoștinã orice Prinț strãin» îmi ziceã Marele Vornic Filipescu.

«In sfârșit dorința de a vedea, sau Dacia sau chiar Principatele în actuala lor stare, sustrase protecțiunii exclusiv și imperioase a unei singure curți și puse sub aceea a marilor puteri europene; această dorință, manifestată încă de mult timp, mi-a fost exprimată de asemenea și în mai multe rânduri, atât în Iași cât și în București, și realizarea ei se consideră ca necesară pentru a se completa opera de regenerare a acestei țeri».

Informațiunile lui Du Bois-le-Comte au fost utilizate de Guvernul francez în corespondența sa diplomatică.

Baronul de Bourqueney, reprezentantul Franței în *Conferințele dela Viena din 1855* a avut-o de sigur sub ochii săi, precum a avut și articolele Regulamentului Organic referitoare la Unirea Principatelor.

În conferința a *IV dela Viena din 26 Martie 1855*, Baronul de Bourqueney a cerut a desvoldă în numele guvernului său câteva puncte de vedere, cari nu au fost luate în considerație de Conferință în momentul în care s'au stabilit principiile, prin a cărora aplicare s'ar putea asigura realizarea primei garanții privitoare la organizarea Principatelor Moldova și Valahia.

Aceste puncte de privire sunt cuprinse în *Memorandul* următor:

«După însuș textul notelor din Viena și interpretarea ce li s'a dat lor prin o comună înțelegere, gândul celor trei Cabinete aliate a fost, nu numai a sustrage teritoriul Principatelor unei influințe care se exercită asupra lor în mod exclusiv, ci totodată de a face din ele un fel de stavilă naturală peste care să nu mai poată pași o asemenea influință spre a amenința Imperiul Otoman.

«Între combinațiunile ce se prezintă pentru a asigura Moldaviei și Valahiei o consistență și o forță îndestulătoare, cea dintâi ne pare a fi Unirea acelor Principate într'un singur stat. Nu e necesar a insista asupra ce a făcut natura spre a felicita această unire — asupra identității limbii, obiceiurilor, a legilor și a intereselor lor. Dorința acestor provincii în această privire este conform cu conveniențele guvernelor aliate: ele nu văd în fuziunea lor administrativă decât aplicarea unui plan, care de mulți ani este obiectul necurmatelor lor preocupațiuni, și care a fost chiar indicat în unul din articolele Regulamentului lor Organic, elaborat de Rusia în 1829, la o epocă în care se constată în toate șilința de a desăvârși despărțirea lor morală de Imperiul Otoman.

«În cazul prezent, interesul Puterii Suzerane conglăsuște în totul cu interesul general și cu interesul celor două provincii; și este dar de crezut că consilierii cei mai luminați ai Sultanului vor fi favorabili unei combinațiuni, care ar stabili astfel pe malul stâng al Dunărei un mare Principat cu

o populațiune de aproape 4.000.000 locuitori în locul a două Principate, până acum prea slabe pentru a opune o rezistență eficace acțiunii Rusiei.

«Aceleași considerațiuni, cari impun dorința ca Moldavia și Valahia să fie întrunite sub un singur guvern, aceleași considerațiuni cer ca acest guvern să aibă toate condițiunile de putere și de durată și un sistem apropiindu-se cu cât se va putea mai mult de forma monarhică, pentru a răspunde în mod complet țelului ce se propune. O putere timpurată lasă un câmp deschis competițiunilor și luptelor de partid, cari nu ar face decât a facilita reînțoarcerea influinței, pe care dorim cu toți a o depărta. O putere pe viață ar avea aproape aceleași inconveniente, căci dacă schimbarea persoanelor ar fi mai puțin frecventă, ea n'ar suscita mai puține competițiuni, cari ar provoca aceleași intrigi. Istoria Principatelor nu a fost, putem zice, decât trista experiență a acestor două moduri de guvern.

«Autoritatea supremă ar trebui să fie dar ereditară, ca să poată ea îndeplini cu siguranță rolul important ce i s'ar da.

«Asupra acestei cestiuni a eredității, opiniunea Porții nu ne este cunoscută... Poarta însă nu poate privi această concesiune ca incompatibilă cu drepturile ei suverane și cu principiile Imperiului. Poarta nu ar avea dar obiecțiuni de fond în contra unei schimbări, care, de altă parte, ar fi favorabilă intereselor sale de pe malul stâng al Dunărei.

«În această privire ar fi două căi de urmat. Sau s'ar mărgini pentru moment a proclama ereditatea conferind suveranitatea cu titlu condițional unui Principe din țară, rezervându-și Poarta a aprecia într'un timp dat devotamentul și titlurile persoanei alese. Sau s'ar adopta o măsură, care ar fi cea mai bună, fiindcă ar decide chiar de pe acum cestiunea, și anume a face un apel la un Principe dintr'o familie domnitoare din Europa.

«Aceasta a fost combinațiunea, la care Puterile s'au gândit pentru Grecia, căci la epoca când au ajutat Grecia a se constitui, ele credeau că un Principe ereditar dintr'o familie domnitoare va întări pozițiunea Greciei și a Turciei. Puterile nu se îndoiau atunci, că Turcia ar fi dat consimțământul său, și ele nu priviau că va fi imposibil, ca un Principe creștin să primească guvernul noului Stat cu condițiunea de a recunoaște Suveranitatea Sultanelui. Aceasta rezultă din Protocolul conferinței dela Londra din 21 Martie 1829.

«Importanța noului Principat, prin pozițiunea sa politică și numărul populațiunii sale, ar asigura unei dinastii creștine îndestulate și mari foloase, pentru ca vasalitatea să nu fie în realitate o obiecțiune decizivă»....

După ce a dat cetire Memorandului Cabinetului de Paris, Domnul de Bourqueney a adăogat, — «că intențiunea sa nu este a provoca

în acel moment o discuțiune asupra cestiunilor conținute în el, și că e bine înțeles, că aceste cestiuni nu vor face obiectul deliberațiilor Conferinței decât cu consimțământul Porții».

După această declarație a urmat în Conferințe o scurtă discuțiune, consemnată în *Protocolul al VI-a*:

«*Lord John Russell* a observat, că dacă în discuțiunea asupra întâiei baze a negociațiunii nu a cuprins mai multe cestiuni precum — Unirea celor două Principate într'unul singur, guvernul Gospodarilor pe vieată sau ereditar, oportunitatea unei reprezentațiuni naționale, — cauza nu a fost că importanța i-a scăpat din vedere. Atunci i s'a părut că inițiativa propunerilor de această natură revenia Sublimei Porți și că luarea ei în considerațiune trebuia amânată până în momentul în care Guvernul otoman ar fi în măsură a cunoaște întreaga cugetare a Conferinței.

«*Lord Westmoreland* a aderat la opiniunea colegului său.

«*Contele Buol* deasemenea a opinat că inițiativa propunerilor de această categorie aparține Sublimei Porți.

«*Principele Gortchacov* a stabilit în privința desvoltării întâiului punct, că nu putea să fie obligatoriu decât ce a fost parafat de d-nii Plenipotențiar, dar că alte puncte de vedere privitoare la cestiunea de care e vorba pot să dea loc la discuțiune numai la timp oportun.

«*Plenipotențiarul Otoman* arată, că cestiunile cuprinse în Memorandul francez interesează în mod prea direct drepturile Puterii Suzerane, pentru ca să nu rezerve Guvernului său dreptul de inițiativă».

Aci s'a terminat discuțiunea și Conferința din Viena din 1855 nu a luat nici o deciziune asupra acestui punct.

*

Corespondența lui Du Bois-le-Comte să află întrebuintată în mod mai întins în câteva rapoarte ale Consulului General al Franciei din București Beclard adresate Comitelui Walewski la Paris în 1856. Voiu cită aci numai unul din aceste rapoarte, acela din 6 Septembrie 1856:

«... În 1834 ca și în 1849 Rusia și Turcia, prin derogatiune dela Regulamentul Organic, în loc să lase națiunii însăși alegerea prințului, și-au luat dreptul de a-l numi ele prin o comună înțelegere... Se poate zice, că în 1834 Rusia și Turcia erau speriate mai dinainte de aplicarea unui Regulament, în care se strecurase câteva instituțiuni liberale, și că în 1849, expe-

riența făcută cu acest Regulament confirmă temerile, dacă nu ale Turciei cu care România dela 1848 au simpatizat, dar cel puțin ale Rusiei, care găsiă ocazia binevenită să revină asupra concesiunilor sale. În sfârșit în 1834 ca și în 1849 lumea eră încă sub impresiunea evenimentelor din Franța și cabinetul din Petersburg simțiă nevoia de a face să prevaleze principiul de autoritate chiar în detrimentul respectului datorat unei legi organice...

«Cred că nu pot face mai bine decât a cită din nou corespondența d-lui Du Bois-le-Comte cu Guvernul francez. Iată ce scriă acest diplomat în 17 Maiu 1834:

«1. Regulamentul Organic.

«Principatele Dunărene au conservat în organizația lor politică oarecari «aparențe de guvern reprezentativ sub regimul Domnilor. Rusia denunțând «Europei viciile administrației turcești și-a luat îndatorirea de a o înlocui «cu ceva mai bun.

«O circulară anterioară, străină de spiritul și ideile ce domină în acest «moment cabinetul din St. Petersburg, a determinat natura instituțiilor «ce au fost date celor două provincii.

«Impăratul Alexandru în amestecul ideilor sale de filantropie și ambițiune, «a invitat în mai multe rânduri și cu multă stăruință pe boieri, ca să-i «aducă la cunoștință reformele ce ar fi necesare să se introducă în guver- «narea patriei lor.

«Mai multe scrisori scrise în acest sens de d-l de Nesselrode «boierilor cu «gânduri bune» — așa eră adresa — au fost trimise în 1820 numeroșilor Va- «lahi refugiați în Transilvania.

«Valahii au însărcinat cu redactarea răspunsului la aceste scrisori pe un «Francez, d-l Coulin.

«D-l Coulin a cărui influență modestă și muncă neobosită au contribuit «până acum foarte mult la stabilirea și dezvoltarea nouălor instituțiuni valahe, «a redactat, în înțelegere cu câțiva boieri, un memoriu în care cereau rea- «nexarea la Principate a cetăților turcești de pe malul stâng al Dunărei, «restabilirea dreptului de alegere a Domnului, prelungirea autorității Dom- «nilor pe tot timpul vieții lor, supraveghierea impozitelor de către o adu- «nare permanentă.

«Când memoriul d-lui Coulin a ajuns în mâna Impăratului Alexandru, «acesta se află la Verona. Ideile sale se schimbaseră.

«Acest plan de reforme, conceput într'un spirit care corespundeă scriso- «rilor scrise în numele său anume pentru a-l provoca, i-a părut a fi pro- «dusul părerilor politice pe cari el le combătea în Italia.

«El consideră drept revoluționari pe boierii «cu gânduri bune», cărora se adresase d-l de Nesselrode; și nu mai fu vorbă de acest plan.

«Cu toate acestea memoriul valah a fost dus la St. Petersburg și când, «cinci ani în urmă, a fost nevoie să se reglementeze soarta Principatelor, «Împăratul Nicolae, ocupat atunci mai mult de scopurile sale politice decât «de spiritul popoarelor, a adoptat punctele lui principale și le-a introdus pe «rând, întâiu în Convențiunea dela Ackerman, pe urmă în Tratatul dela «Adrianopole.

«Principiile puse în aceste tratate au servit de bază, când Rusia a trebuit «să dea celor două Principate un sistem de guvernământ.

«Conformându-se Convenției dela Ackerman, Rusia a întrunit la București «în 1829, sub prezidenția d-lui Minciaky, un Comitet de reforme, compus din «două secțiuni, una valahă și alta moldovenească. Aceste secțiuni erau în- «sărcinate să pregătească separat îmbunătățirile organice, a căror natură se «indică treptat-treptat precum și dispozițiunile principale într'o serie de in- «strucțiuni pe cari guvernul rusesc le adresă consulului său.

«Lucrarea fiecărei secțiuni, trimisă la Petersburg, a fost examinată, mo- «dificată, completată și la urmă amândouă reunite într'o singură lucrare de «către miniștrii imperiali, asistați de doi membri ai Comitetului, dintre cari «unul eră actualul Domn al Moldovei, Mihail Sturdza.

«Astfel refăcută lucrarea fu prezentată spre a fi adoptată de cele două «Adunări a Valahiei și a Moldovei, compuse, după vechea legislație a țerii, «din boieri, episcopi și deputații mănăstirilor.

«Notele venite dela Petersburg și arizurile generalului Kisselef au lămurit «direcțiunile, au ușurat și câte odată au provocat și oarecari discuții în adu- «nări; iar Rusiei i s'a rezervat totdeauna o largă putință de a interveni.

«Regulamentul de reforme odată adoptat, a fost pus în aplicare, fără a «se aștepta ratificările și s'au numit două nouă Adunări, una pentru Valahia «și alta pentru Moldova, după modul stabilit într'însul.

«Aceste Adunări s'au ocupat numai decât să ia diferite măsuri cari ser- «vesc la completarea Regulamentului și cari împreună cu el trebuiau intro- «duse într'un Codice general.

«Cu toată atotputernicia Rusiei, Regulamentul și anexele lui n'au trecut «fără opoziție.

«Generalul Kisselef a fost nevoit să exileze în Rusia pe Mitropolitul Va- «lahiei. Boierul Văcărescu a protestat cu tărie în Adunare în contra acestei «măsuri.

«Am protestat, imi spuneă el, și am amintit că noi am avut în toate «timpurile dreptul de a ne face singuri legile. Am declarat că dacă com- «patrioții mei împărtășesc părerile mele, nu le vom primi în nici un chip

«dela nimeni, nici chiar din mâna cea mai prietenoasă și mai puțin suspectă, «nici chiar din mâna lui Dumnezeu. Că trebuie să votăm sub prezidenția «Mitropolitului și că însemnează a ne silui părerile exilându-se acest prelat, «în momentul când experiența lui ni eră mai necesară».

«Trei deputați valahi au refuzat în mod hotărîtor a da consimțământul «lor la Regulament.

«Printre Moldoveni opoziția a fost și mai vie și mai generală.

«2. Numirea Domnilor.

«Regulamentul Organic amintind în această privință dispozițiunile tratatelor dela Akerman și Adrianopole a sancționat vechiul drept al Principatelor de a-și alege singure Domnii. El a precizat cu o îngrijire specială «formalitățile ce trebuie observate cu ocazia acestei alegeri și a dat cele «mai depline garanții independenței voturilor, obligând chiar pe alegători «să depună jurământ că nu vor ascultă de nici o influință străină.

«Dar după ce toate aceste garanții au fost completate și stabilite, ele «au fost amânate pentru viitor.

«Rusia a anunțat că pentru această singură dată Principii vor li desemnați de cele două Puteri protectoare, și că în cecece o privește pe ea în «particular, lipsită de orice interes personal, va lăsa Sultanului numirea lor.

«Toți s'au simțit jigniți de acest act de atotputernicie și de această generozitate ridicolă, care cu o singură trăsătură anulă garanțiile, ce au fost «prelucrate cu atâta grijă în favoarea Principatelor.

«Toate privirile s'au îndreptat asupra alegerii ce se va face.

«Eră evident că această alegere a rămas în mâinile Rusiei.

«3. Domnul Știrbei.

«Dacă Rusia ar fi avut ca idee principală în alegerea Domnilor, să susțină «și să desvolte reformele fericite introduse de ea, i se prezintau doi candidați, cari erau atât prin caracterul lor cinstit, cât și prin talentele lor, cu «totul superiori altora și erau departe de a afecta o opoziție jignitoare pentru Rusia. Aceștia făceau parte din ministerul ce Rusia formase — d-l Știrbei «pentru Valahia și d-l Alecu Ghica pentru Moldova.

«Dar Rusia cerea înainte de toate un devotament mai personal cauzei «sale și garanții cari să-i asigure mănținerea influinței sale asupra persoanelor desemnate.

«4. Domnul Alexandru Ghica.

«Ea a crezut să găsească aceste avantagii în d-nii Alexandru Ghica și «Mihail Sturdza.

«Cel dintâiu este un caracter cinstit. Are chiar un fel de tendință romantică, însă spiritul său este încet și puțin dezvoltat. Educația sa a fost neglijată și cunoștințele sale sunt foarte mărginite.

«În sfârșit — și aceasta este trăsătura principală a caracterului său — el este cu atâta mai susceptibil la influințe, cu cât este mai puțin luminat și mai sincer doritor de a face bine. Astfel abia numit, a consimțit să primească dela generalul Kisseleff un prim ofițer de ordonanță și un secretar.

5. Domnul Mihail Sturdza.

«Se bănuiește că prințul Mihail Sturdza se va menține mai independent față de cei ce-l înconjoară. Spiritul său mai fin, mai mlădios, mai activ și mai pătrunzător de idei, de mai multă siguranță și de un devotament mai puțin orb.

«Interesul care-l face rus, poate să se schimbe cu împrejurările. Dar Rusia consideră ca o garanție a credinței sale întinsele proprietăți ce le are în Basarabia și cari, după cum îmi spunea d-l de Stemposky, consul rus în Iași, fac din el un semi-supus».

«Într'o altă depeșă din 18 Maiu 1834, d-l Du Bois-le-Comte, vorbind despre relațiunile sale cu persoanele principale din București, se exprimă astfel:

«Printre persoanele cu cari împrejurările m'au pus în legătură în București, am deosebit câteva, cari păreau a fi în poziția de a avea roluri principale sub regimul care începe.

1. Cei doi frați Știrbei și Bibescu.

«În fruntea tuturor erau cei doi frați Bibescu, despre cari am avut mai de multe ori ocazia să vorbesc E. V. în depeșile mele, unul Ministru de Culte, celălalt al Afacerilor străine. Amândoi sunt încă foarte tineri, amândoi au fost la Paris pentru completarea studiilor și s'au întors cu amintiri și idei cari îi leagă de Franța, dar având totodată și un respect sincer pentru tot binele ce generalul Kisseleff l-a făcut acestei țeri și ale cărui instrumente principale au fost ei, deși în fond nu aparțineau decât țerii lor.

«În genere se crede că incontestabila superioritate, ce le-a procurat o influență cu totul dominantă sub administrația rusească, le asigură o asemenea pozițiune și sub noul Domn.

«Cel dintâiu dintre frați, d-l Știrbei, a luat numele unui bogătaș care l-a adoptat.

«În relațiile mele cu diferitele persoane, caracterul d-lui Știrbei, marea sa influență și incontestabila sa superioritate asupra tuturor celorlalți membri ai guvernului, m'au îndemnat să mă explic cu el cu mai multă libertate.

«Aceasta am făcut-o într'o convorbire, care îndulcită și ornată cu arta ce «el posedă, mi-a stabilit situațiunea și natura acțiunii mele în țară și m'a dispensat de orice altă explicare cu boierii».

«D-l Du Bois-le-Comte reproducea aci chiar termenii acestei conversațiuni, și sfaturile ce a dat d-l Știrbei erau excelente. Ele au exercitat de sigur o oarecare influință asupra atitudinii lui».

*

Unirea Principatelor Moldova și Valahia într'un singur stat sub domnia unui Principe ereditar dintr'o familie domnitoare europeană pătrunsese în cercul necesităților politice celor mari, cu toate dificultățile ce ea întâmpină, de câte ori se ivia o fază nouă a încercărilor ce se făceau pentru a o realiza.

S'a mai dovedit încă odată, ce pot credința nestrămutată în progresul omenirii, și răbdarea de a aștepta până ce acea credință se lățește în viața statelor mari și puternice spre a produce rezultate folositoare și pentru cei mici și slabi.

Cestiunea Unirii Principatelor Moldova și Valahia într'un singur Stat sub domnia ereditară a unui Principe străin a fost pusă în mișcare, nu ca un interes al unui imperiu, ci ca un interes general al dreptății și al umanității.

Această cestiune a avut mulți protivnici, căci ea atinge obiceiri vechi de dominațiune, cari nu se mai potriviau cu impulsunile date popoarelor destinate a trăi mai departe și a participa și ele la desvoltarea pacinică a traiului omenesc.

Cestiunea aceasta intrase în preocupățiunile politice necurmute ale Împăratului Napoleon al III, ale Regelui Victor Emanuel și ale Comitelui de Cavour.

Ea a făcut un mare pas înainte, când Puterile cele mari ale Europei au fost silit de împrejurări să ia o hotărîre în privirea ei, când s'au întrunit în *Congresul de Paris în 1856* și au semnat *Pacea din 30 Martie 1856*.

În discuțiunile ce au urmat în acel Congres, s'au desvălit cine, din diferite cauze mai mari sau mai mici, eră amic sau inamic.

S'a dovedit că cestiunea aceasta nu putea fi îngropată sau înecată, odată ce dreptatea ei eră vădită ca o necesitate absolută și imediată pentru Principatele Române ca și pentru Italia.

Desbaterile anevoioase urmate în Congres arată aceasta în amândouă direcțiunile.

Congresul de Paris s'a întrunit în 16 Aprilie 1856. În întâia și

a doua Conferință se constată de către Președintele *Comitele Walewski*, că Puterile iau de bază a negocierii păcii propunerile consemnate în *Protocolul din Viena, din 1 Februarie 1856*, de Reprezentanții Franciei (Bourqueney), Marei-Britanii (G. H. Seymour), Austriei (Buol-Schauenstein), Rusiei (Gortschakoff) și Turciei (Hizan).

Acest Protocol avea următoarea cuprindere:

«In urma primirii de către Curțile respective a celor cinci propuneri cuprinse în documentul anexat aci sub titlul de Proiect de Preliminarii, subsemnații, după ce l-am parafat, în conformitate cu autorizarea ce-am primit în acest scop, am convenit ca guvernele noastre să numească fiecare plenipotențiar investiți cu depline puteri pentru a proceda la semnarea preliminariilor de pace formale, a încheia un armistițiu și un tratat de pace definitiv. Numiții plenipotențiar se vor întruni la Paris în termen de trei săptămâni, cu începere de astăzi, sau dacă se poate și mai curând».

Punctul întâiu privia Principatele Dunărene, și glăsuiă astfel:

«Desființarea completă a protectoratului rusesc.

«Rusia nu va exercită nici un drept particular sau exclusiv de protecțiune sau de ingerință în afacerile interne ale Principatele Dunărene.

«Principatele își vor păstra privilegiile și imunitățile lor sub suzeranitatea Porții și Sultanul va mai acorda sau confirmă acestor Principate, în înțelegere cu Puterile contractante, o organizație interioară conformă cu nevoile și dorințele populațiunii.

«In înțelegere cu puterea Suzerană Principatele vor adopta un sistem defensiv permanent, reclamat de situațiunea lor geografică; nici o piedică nu se va pune măsurilor extraordinare de apărare ce ele vor fi nevoite să iea, pentru a respinge orice atac din afară.

«In schimbul fortărețelor și teritoriilor ocupate de armatele aliate, Rusia consimte la o rectificare a graniței sale dinspre Turcia Europeană. Această graniță rectificată în chip conform cu interesele generale, va începe din apropierea Hotinului, va urmă linia dealurilor ce se întinde în direcțiunea sud-estică și va încetă la lacul Salzyk. Traseul va fi definitiv reglementat prin Tratatul de pace și teritorul cedat va fi înapoiat Principatelor și Suzeranității Porții».

In ședința a *VI-a din 8 Martie*, Congresul examinează propunerile relative la organizarea Principatelor.

«*D-l Comite Walewski* observă, că înainte de a atinge acest punct important al negocierilor, este indispensabil să se discute o cestiune care este predominantă și soluțiunii căreia sunt subordonate în mod necesar lucrările

ulterioare ale Congresului în această privință. Această cestiune este de a se ști, dacă Moldova și Valahia vor fi pe viitor unite într'un singur principat sau dacă vor continua să aibă o administrație separată. Domnul Primplenipotențiar al Franciei crede, că Unirea celor două provincii răspunzând unor necesități scoase la lumină în urma examinării cu atențiune a adevăratelor lor interese, Congresul ar trebui să o admită și să o proclame.

D-l Primplenipotențiar al Marelui-Britanii împărtășește și sprijinește aceeaș părere, bazându-se în special pe utilitatea și interesul, de a se lua în serioasă considerațiune dorințele popoarelor, de cari, spune el, e bine totdeauna să se țină seamă.

D-l Primplenipotențiar al Turciei o combate. Aali-Pașa susține că nu trebuie să se atribue acestei separațiuni a celor două provincii situațiunea căreia e vorba să i se pună sfârșit; că separațiunea datează din vremurile cele mai vechi și că turburarea ce a domnit în Principate își are originea într'o epocă relativ recentă; că separațiunea este urmarea naturală a obiceiurilor și deprinderilor cari se deosebesc într'o provincie și în cealaltă; că unii indivizi, influențați de considerațiuni personale, au putut formă o părere contrarie actualei stări de lucruri, dar că de sigur nu aceasta este părerea populațiunii.

D-l Comite de Buol, deși nu este autorizat a discuta o cestiune pe care instrucțiunile sale n'au prevăzut-o, crede ca și primul plenipotențiar al Turciei, că nimic n'ar justifica Unirea celor două provincii. Populațiunile, zice el, n'au fost consultate și dacă se ține seamă de valoarea ce orice aglomerațiune de oameni atribue autonomiei sale, se poate deduce *a priori* că Moldovenii și Valahii doresc înainte de toate să-și conserve instituțiunile lor locale și separate.

Comitele Walenski, după ce invoacă și alte motive în sprijinul părerii sale, răspunde că Congresul nu poate consulta direct aceste populațiuni și că trebuie în mod necesar să se procedeze în această privință pe calea presunerilor. Dar, zice el, toate informațiunile sunt de acord să arate pe Moldo-Valahi ca animați în unanimitate de dorința de a formă pe viitor un singur principat. Această dorință se explică prin comunitatea originii și a religiei, precum și prin precedentele cari au scos la lumină inconvenientele de ordin politic și administrativ, ce rezultă din separațiune. Unirea fiind fără îndoială un element de prosperitate pentru cele două provincii, răspunde obiectului supus sollicitudinii Congresului.

D-l Primplenipotențiar al Austriei nu poate da o deplină crezare informațiunilor pe cari se bazează Primul plenipotențiar al Franciei. El socotește de altfel, că părerea Primului plenipotențiar al Turciei, care e în mai bună pozițiune decât oricare alt membru al Congresului, pentru a putea aprecia adevăratele nevoi și dorințe ale populațiunilor, merită a fi luată în

deosebită considerare; că de altă parte Puterile înainte de toate sunt angajate să mențină privilegiile Principatelor și că ar însemna să li se aducă o gravă lovitură, dacă cele două provincii ar fi constrânse să se contopească la o altă, deoarece cel dintâiu dintre aceste privilegii este acela, de a se administra separat. El adaugă că mai târziu și după ce se va constitui în Principate o instituțiune, care să poată fi considerată în mod regulat ca organ legitim al dorințelor țerii, se va putea proceda în perfectă cunoștință, dacă va trebui, la unirea celor două provincii.

D-l Baron de Bourqueney răspunde primului Plenipotențiar al Austriei, că nu-i poate împărtăși aprecierea. Bazele negocierilor, zice el, sunt că Principatele își vor conserva privilegiile și imunitățile lor, și că Sultanul, în unire cu aliații săi, le va acorda sau confirmă o organizațiune interioară conformă cu nevoile și dorințele populațiunilor. Noi am înțeles deci la Viena, să rezervăm Sultanului și aliaților săi, dreptul și grija de a se sfătui asupra măsurilor potrivite a asigura fericirea acestor popoare, ținând seamă de dorințele lor. Iar Franția a depus, în conferințele din anul trecut, un act, care a pus cestiunea pe terenul discuției și de atunci nu s'a ridicat de nicăiri nici o manifestare, care să poată slăbi informațiunile ce ne fac să credem că Moldo-Valahii doresc unirea celor două provincii într'un singur Principat.

D-l Primplenipotențiar al Sardiniei amintește, în scop de a stabili că dorința populațiunilor în această privință este anterioară împrejurărilor actuale, că un articol din Regulamentul Organic a prejudecat cestiunea, inscriind în acest act principiul unirii eventuale a Principatelor.

Aali-Pașa susține, că articolul citat de d-l Comite Cavour nu poate fi interpretat în acest sens.

D-l Comite Orloff declară că plenipotențiarii Rusiei, având putința de a aprecia nevoile și dorințele Principatelor, sprijinesc proiectul de unire, căci va ajuta la prosperitatea provinciilor.

Față de declarațiunea făcută de Aali-Pașa, că plenipotențiarii Turciei nu sunt autorizați să urmeze discuția pe acest teren și plenipotențiarii Austriei fiind și ei fără instrucțiuni, cestiunea este amânată pentru o altă ședință, pentru a le da putința să primească instrucțiuni dela curțile lor.

În ședința a VIII-a din 12 Martie, d-l *Baron de Bourqueney* face darea de seamă despre lucrarea comisiei, care în ultima ședință a fost însărcinată să pregătească textul articolelor tratatului privitoare la organizațiunea viitoare a Principatelor.

Înainte de a da cetire articolelor propuse de comisiune, d-l *Baron de Bourqueney* stabilește că scopul lucrării comisiei a fost să împace părerile emise în ultima ședință.

Procedura propusă de comisiune, adaugă d-l Baron de Burqueney, se bazează pe trei principii :

Să se încheie pacea fără a-i subordona instrumentul final unui act diplomatic rămas în suspensie ;

Să se ia măsuri potrivite a se asigura de dorința populațiilor asupra cestiunilor de principiu încă nerezolvite ;

Să se respecte drepturile Puterii Suzerâne și să nu se treacă cu vederea nici drepturile Puterilor garante, stabilindu-se îndoita necesitate a unui act diplomatic, care să consacre principiile adoptate ca baze de organizare a Principatelor și a unui hațișerif care să promulge aplicarea lor.

Plecând dela aceste trei idei comisiunea propune să se trimită numai decât delegați la București, cari se vor întruni acolo cu un comisar otoman.

Se vor convoca fără întârziere Divanuri ad-hoc în capitalele celor două provincii. Ele vor fi compuse astfel încât să ofere garanțiile unei reprezentări adevărate și serioase.

Comisiunea europeană ținând seamă de dorințele exprimate de Divanuri, va revizui statutele și regulamentele în vigoare. Lucrarea ei va fi transmisă la actuala reședință a conferințelor. Pe baza acestei lucrări se va încheia între Puterile contractante o convențiune diplomatică, iar Sultanul va promulga un hațișerif care va stabili organizarea definitivă.

În *ședința a IX-a din 14 Martie* Congresul examinează redactarea pregătită de comisiune a articolelor privitoare la Principate și destinate a figura în tratatul de pace, și pe cari d-l Baron de Bourqueney, în calitate de raportor, le-a comunicat Congresului în ședința precedentă.

Fiecare punct al acestei redactări face obiectul unei discuțiuni, la care iau parte toți plenipotențiarii și după ce a fost amendată în două puncte, ea este adoptată de Congres în termenii următori :

«Nici o protecțiune exclusivă nu se va exercita de acum înainte asupra Principatelor Dunărene. Nu va exista nici o garanție exclusivă, nici un drept particular de ingerință în afacerile lor interne. Ele vor continua a se bucura de privilegiile și imunitățile ce le posed, sub suzeranitatea Inaltei Porți și sub garanția Europei.

«La reviziunea legilor și statutelor lor astăzi în vigoare, Inalta Poartă va păstra numitelor Principate o administrație independentă și națională, precum și deplina libertate a cultului, a legislațiunii, a comerțului și a navigațiunii.

«Pentru ca în vederea acestei reviziuni să se stabilească între ele un acord deplin, o comisiune specială, asupra compunerii căreia se vor înțelege înaltele Părți contractante, se va întruni la București împreună cu un comisar al Inaltei Porți.

«Acestă comisiune va avea sarcina să se informeze despre starea actuală a Principatelor și să propună bazele viitoarei lor organizațiuni.

«M. Sa Sultanul va convoca imediat, în fiecare din cele două provincii, un Divan ad-hoc, compus astfel încât să constituie cea mai exactă reprezentare a intereselor tuturor claselor societății. Aceste Divanuri vor fi chemate să exprime dorințele populațiilor relative la organizarea definitivă a Principatelor.

«O instrucțiune a Congresului va reguła raporturile comisiunii cu aceste Divanuri.

«Luând în considerare părerea emisă de amândouă Divanurile, comisiunea își va transmite fără întârziere propria sa lucrare la sediul actual al conferințelor.

«Înțelegerea finală cu Puterea Suzerană va fi consacrată prin o Convențiune încheiată la Paris între înaltele Părți contractante și un Hatiserif conform cu hotărârile Convențiunii va stabili în mod definitiv organizațiunea acestor provincii, puse de acum înainte sub garanția colectivă a tuturor Puterilor semnate.

«Va exista o putere armată națională în scopul de a mântui siguranța în lăuntru și de a asigura paza fruntariilor. Nici o piedică nu va putea fi pusă măsurilor extraordinare de apărare ce Principatele, în acord cu Inalta Poartă, vor fi chemate a lua, pentru a respinge orice atac din afară.

«Dacă liniștea interioară a Principatelor va fi amenințată sau compromisă, Puterile garante se vor înțelege cu Inalta Poartă asupra măsurilor ce vor trebui luate pentru a mântui și restabili ordinea legală. O intervențiune armată nu va putea avea loc fără o înțelegere prealabilă între aceste Puteri».

Primul Plenipotențiar al Turciei observă că instrucțiunile sale nu-i permit a aderă definitiv la această redacție; el rezervă aprobarea Curții sale, pe care o va solicita prin telegraf.

In ședința a XIV-a din 25 Martie articolele privitoare la Principate, revăzute de comisiunea de redactare, sunt consemnate în protocol:

«Principatele Valahia și Moldova vor continua a se bucura, sub suzeranitatea Porții și sub garanția Europei, de privilegiile și de imunitățile pe cari le posedă. Nici o protecțiune exclusivă nu se va exercita asupra lor de către vreuna din Puterile garante. Nu va exista nici un drept particular de ingerință în afacerile lor interne.

«Inalta Poartă se angajează să păstreze numitelor Principate o administrație independentă și națională, precum și deplina libertate a cultului, a legislațiunii, a comerțului și a navigațiunii.

«Legile și statutele astăzi în vigoare vor fi revizuite. Pentru a se stabili

o deplină înțelegere asupra acestei revizuirii, o comisiune specială, asupra compunerii căreia înaltele Părți se vor înțelege, se va întruni fără întârziere în București, împreună cu un comisar al Inaltei Porți.

«Această comisiune va avea ca sarcină să se informeze despre starea actuală a Principatelor și să propună bazele viitoarei lor organizări.

«M. S. Sultanul promite să convoace imediat, în fiecare din cele două provincii, un Divan ad-hoc, compus așa fel încât să constituie reprezentarea cea mai exactă a intereselor tuturor claselor societății. Aceste Divanuri vor avea chemarea să exprime dorințele populațiilor relative la organizarea definitivă a Principatelor.

«O instrucțiune a Congresului va regulă raporturile comisiunii cu aceste Divanuri.

«Ținând seamă de părerea emisă de cele două Divanuri, comisiunea va transmite fără întârziere, la sediul actual al conferințelor, rezultatul propriei sale lucrări.

«Înțelegerea finală cu Puterea Suzerană va fi consacrată prin o Convențiune încheiată la Paris între înaltele Părți contractante și un Hatiserif în conformitate cu stipulațiunile convențiunii va constitui în mod definitiv organizarea acestor Provincii, puse de acum înainte sub garanția colectivă a tuturor Puterilor semnatare.

«S'a convenit că va exista o putere armată națională, organizată în scopul de a mântui siguranța în lăuntru și de a asigura paza granițelor. Nici o piedică nu se va putea pune măsurilor extraordinare de apărare, pe cari Principatele, în înțelegere cu Inalta Poartă, vor fi chemate să le ia pentru a respinge orice atac din afară.

«Dacă pacea interioară a Principatelor va fi amenințată sau compromisă, Inalta Poartă se va înțelege cu celelalte Puteri contractante asupra măsurilor de luat pentru a mântui sau restabili ordinea legală. Nici o intervenție armată nu se va putea face fără o înțelegere prealabilă între aceste Puteri.

In urma unei observațiuni făcute de d-l *Comite de Clarendon*, rămâne stabilit că firmanul de convocare a Divanurilor ad-hoc va fi făcut în înțelegere cu reprezentanții Puterilor contractante din Constantinopol și redactat așa fel ca să prevadă deplina executare a articolului, care determină compunerea acestor adunări.

In ședința a XVI-a, din 27 Martie, articolele de mai sus privitoare la Principate sunt introduse în textul Tratatului ca articolele XXII—XXVII, la cari se mai adaugă articolul XXI, care sună astfel:

«Teritoriul cedat de Rusia va fi anexat la Principatul Moldovei sub suzeranitatea Inaltei Porți.

«Locuitorii acestui teritoriu se vor bucura de drepturile și privilegiile asigurate Principatelor și în timp de trei ani vor avea voie să-și transporte în altă parte domiciliul, dispunând în libertate de proprietățile lor.»

În *ședința a XXI-a din 4 Aprilie*, *Comitele Walewski* zice, că e timpul ca Congresul să se ocupe cu instrucțiunile destinate Comisarilor cari vor fi însărcinați să se ducă în Principate ca să se informeze, conform art. 23 al tratatului de pace, despre starea actuală a acestor provincii și să propună bazele organizației lor viitoare. El spune că aceste instrucțiuni ar putea fi concepute în termeni generali; că fixând obiectul misiunii comisarilor, așa cum a fost definit prin însuș tratatul, ele trebuie să le lase latitudinea necesară de a se informa și de a fi în măsură a-și îndeplini pe deplin și în chip mulțumitor misiunea ce li s'a încredințat. I se pare că această părere poate fi primită de Congres cu atât mai mult, cu cât firmanul de convocare a Divanurilor ad-hoc trebuie să fie, după cum constată protocolul ședinței a XIV-a, făcut în înțelegere cu reprezentanții Puterilor contractante din Constantinopol și redactat așa fel ca să prevadă deplina executare a articolului tratatului care determină compunerea acestor adunări. În sfârșit crede, că redactarea acestor instrucțiuni, cari n'ar putea fi pregătite de către Congres, ar trebui să fie încredințată unei comisiuni alese din sânul lui.

Congresul primește această propunere și hotărăște că comisiunea să fie compusă din Primul Plenipotențiar al Turciei și Plenipotențiarul Franciei și ai Marelui Britanii.

În *ședința a XXII-a din 8 Aprilie*, d-l *Baron de Bourqueney* cetește, în numele comisiunii însărcinate cu redactarea instrucțiunilor, proiectul de instrucțiuni destinate comisarilor, cari se vor duce în Principate în temeiul articolului 23 al Tratatului de pace.

D-l *Comite de Clarendon* observă că Congresul ocupându-se de provinciile dunărene și-a propus înainte de toate, să provoace exprimarea liberă a dorințelor populațiilor și că acest scop ar putea să nu se realizeze dacă Hoșpodarii ar rămânea în stăpânirea puterilor de cari dispun și că ar fi bine poate să se caute o combinațiune de natură a asigura o întreagă libertate Divanurilor ad-hoc.

Primul *Plenipotențiar al Austriei* răspunde că nu trebuie a se atinge de administrație într'un moment de tranziție ca cel prin care vor trece Principatele decât cu cea mai mare rezervă și că s'ar putea compromite totul, dacă s'ar pune capăt tuturor puterilor înainte de a constitui altele nouă; că în orice caz Congresul ar trebui să lase Porții grija de a lua măsurile cari ar putea fi socotite necesare.

Aali-Pașa spune, că administrația actuală poate nu prezintă toate garan-

țiile pe cari le-ar putea dori Congresul, dar ar fi a se expune sa cadă în stare de anarhie, dacă sar încercă a ieși din ordinea legală.

Lordul Clarendon răspunde că el nu înțelege de loc să propună răsturnarea tuturor puterilor, el amintește împreună cu alți plenipotențiarî, că autoritatea Hospodarilor actuali r. ajuns la termenul fixat prin învoirea care le-a încredințat-o și că pentru a rămâne în limitele legalității, tocmai acum e ocazia a se chibzui asupra acestui lucru.

Mai mulți plenipotențiarî de asemenea amintesc că Regulamentul Organic prevede întreruperea puterii Hospodarilor.

În urma acestor deslușiri Congresul decide că lasă pe seama Înaltei Porți de a lua, dacă va găsi de cuviință, la expirarea puterii Hospodarilor actuali, măsurile necesare și potrivite pentru a îndeplini intențiunile Congresului, combinând libera exprimare a dorințelor Divanurilor cu mântinerea ordinii și respectul stării legale.

La propunerea d-lor Primplenipotențiarî ai Marei Britanii și Franciei și pentru a preveni orice conflict sau discuții regretabile, s'a luat de asemenea o comună înțelegere, că fermanul care va ordonă convocarea Divanurilor ad-hoc va fixa regulile ce vor trebui urmate în ce privește prezidarea acestor adunări și modul de deliberare.

După ce a luat aceste hotărâri, Congresul adoptă, cu oarecari modificări, cari sunt introduse în ele, instrucțiunile, al căror proiect l-a prezentat d-l Baron de Bourqueney și cari sunt anexate la prezentul protocol.

Iată aceste instrucțiuni :

«Articolul 23 al Tratatului din 30 Martie a instituit o Comisiune specială chemată a culege elementele și a pregăti bazele viitoarei organizări a Principatelor dunărene. În consecință, Puterile semnatare Tratatului s'au înțeles asupra compunerii acestei Comisiuni, în conformitate cu stipulațiunile aceluî Tratat și Congresul întrunit la Paris a aprobat instrucțiunea, menită a regula linia de purtare a Comisarilor, în cursul misiunii lor.

«Articolele Tratatului din 30 Martie privitoare la Principatele Valahia și Moldavia glăsuesc astfel :

«*Art. 22.* Principatele Valahia și Moldavia vor urmă a se bucura, sub Soveranitatea Porții și sub garanția Puterilor contractante, de privilegiile și imunitățile ce sunt în posesiunea lor. Nici o protecție exclusivă nu se va exercită asupra lor de una din Puterile garante. Nu va fi nici un drept particular de ingerință în afacerile lor interioare.

«*Art. 23.* Sublima Poartă se leagă a conserva ziselor Principate o administrațiune independentă și națională, precum și întreaga libertate a cultului, a legislației, a comerțului și a navigației. Legile și statutele astăzi în vigoare vor fi supuse unei reviziuni. Pentru a stabili o deplină înțelegere asupra

acestei reviziuni, o Comisiune specială, asupra compunerii căreia înaltele Puteri contractante se vor înțelege, se va întruni la București cu un Comisar al Sublimei Porți. Această Comisiune este chemată a cerceta starea actuală a Principatelor și a propune bazele viitoarei lor organizări.

«Art. 24. Maiestatea Sa Sultanul promite a convocă îndată, în fiecare din cele două provincii, un Divan ad-hoc, compus astfel ca să constituie reprezentarea cea mai exactă a intereselor tuturor populațiunilor, privitoare la organizarea definitivă a Principatelor. O instrucțiune a Congresului va regula relațiunile Comisiunii cu aceste Divanuri.

«Art. 25. Luând în considerație opiniunea emisă de amândouă Divanurile, Comisiunea va transmite fără întârziere, la sediul Conferințelor, rezultatul propriei ei lucrări. Înțelegerea finală cu Puterea Suzerană va fi consacrată prin o Convenție încheiată la Paris între Inaltele Puteri contractante, și un Hatışerif, conform cu stipulțiunile Convenției, va constitui în mod definitiv organizarea acestor provincii, puse de acum înainte sub garanția tuturor Puterilor semnatare.

«Art. 26. Este bine înțeles că va fi în Principate o forță armată națională, organizată în scop de a mântăni siguranța interioară și a asigura paza fruntariilor. Nici o piedică nu va putea fi pusă măsurilor extraordinare de apărare, pe cari, în înțelegere cu Sublima Poartă, ele ar fi chemate a lua pentru a respingă orice agresiune din afară.

«Art. 27. Dacă liniștea internă a Principatelor ar fi amenințată sau compromisă, Sublima Poartă se va înțelege cu celelalte Puteri contractante asupra măsurilor de luat pentru a restabili ordinea legală. O intervențiune armată nu va avea loc fără o înțelegere prealabilă între aceste Puteri».

«Articolele citate stabilesc cu precizie caracterul general al misiunii încredințate Comisarilor europeni. Cestiunile supuse studiului lor îmbrățișează sistemul administrativ în expresiunea sa cea mai înaltă; însă principiile consacrate în mod irevocabil prin Tratat vor rămâne în afară de cercetarea lor.

«Comisarii vor merge la Constantinopol îndată ce evacuarea succesivă a teritoriilor otomane, stipulată prin articolul 31 al Tratatului din 30 Martie, va fi făcut progrese îndestulătoare pentru ca Comisiunea să poată combina sosirea sa la București cu deplina încetare a ocupațiunilor temporale ale armatelor, precum și cu executarea articolului 20 privitor la rectificarea fruntariei moldovene.

«O forță indigenă va priveghiă atunci la mântinerea ordinii publice, și autoritatea administrativă va fi datoare, de acum până atunci, a se grăbi a desvoltă organizarea sa astfel, ca să poată răspunde la toate exigențele situațiunii.

«După sosirea lor la Constantinopol, Comisarii au datoriat de a se asigura că s'au trimis fermele de convocare a Divanurilor. Poarta s'a legat, în termenii Tratatului din 30 Martie, a face această convocare în forma cea mai proprie pentru a asigura o reprezentare adevărată a intereselor tuturor claselor societății.

«Dela Constantinopol, Comisiunea se va strămuta la București. Ea nu va aduce cu sine un sistem preconcepțit; însă ea se va încununa de toate luminile, de toate informațiile cari-i vor permite o judecată nepărtinitoare asupra stării țării, aducându-și totdeauna aminte că ea nu are decât un caracter consultativ, și că opiniunile ei, rezervate numai pentru Guvernele cari i-au încredințat mandatul, nu trebuie niciodată să se arate în mod evident pe terenul cercetărilor sale.

«Comisiunea va îndrepta mai ales atențiunea sa asupra reformelor reclamate de statutele și regulamentele în vigoare; ea va studia starea financiară, așezarea impozitelor, relațiunile clerului cu administrația, regimul mănăstirilor, sistemul militar, dezvoltările de cari acesta este susceptibil în proporție cu puterile financiare ale țării. Ea va examina principiul constitutiv al puterii și cestiunile legate de el; însă ea nu va discuta nici un sistem, care ar fi în opunere patentă cu principiile generale, consacrate prin Tratatul din 30 Martie.

«Indată ce Divanurile vor fi constituite în amândouă Principatele, Comisiunea se va pune în relațiune cu Președinții acestor Divanuri, prin unul din membrii ales de ea pentru a fi organul Comisiunii. Ea va invita pe Președinții Divanurilor a-i transmite expresiunea dorințelor manifestate asupra îmbunătățirilor necesare tuturor ramurilor administrației și în general asupra reformelor, cari îmbrățișează în totalitatea lor organizarea Principatelor,

«Dacă Comisiunea va judeca, că dorințele manifestate de Divanuri nu sunt de natură a lumina în mod îndestulător materiile supuse cercetării ei, Comisiunea le va adresa cestiuni subsidiare, și va provoca răspunsurile necesare pentru a completa lucrarea ei proprie.

«În timpul întrunirilor acestor Divanuri, nici o influență nu va fi exercitată asupra mersului deliberațiunilor lor. Orice agitațiune din afară ar falsifica rezultatul și ar putea întârzi și chiar compromite pentru totdeauna îmbunătățirile ce Puterile semnate Tratatului din 30 Martie se silesc a introduce, în înțelegere cu Poarta, în regimul interior al Principatelor.

«Când deliberațiunile Divanurilor vor fi terminate, Comisiunea se va înțelege asupra unui raport general, pe care ea e datoare să-l adreseze la sediul actual al conferințelor. Dacă această înțelegere nu s'ar putea face asupra tuturor punctelor, ea va reproduce atât opiniunile unanime, cât și acele asupra cărora înțelegerea nu a putut să se facă în sânul Comisiunii.

«În genere, în cursul operațiilor sale, Comisiunea nu va pierde din vedere adevăratul ei caracter. Ea este însărcinată cu o cercetare nepărtinitoare și ea nu va răspunde exact spiritului instituirii ei, decât ferindu-se în raporturile sale cu funcționarii și cu persoanele private, de orice act de autoritate sau de ingerință, care ar fi în contradicție formală cu scopul misiunii ei».

*

Comisiunea s'a întrunit în întâiele zile ale lunii Septembrie 1856 la Constantinopol.

Ea era compusă: Pentru Austria — de Baronul de Koller, înlocuit de Cavalerul Liehman de Palmrode; pentru Franca — de Baronul de Talleyrand-Périgord; pentru Marea Britanie — de Sir Henry Bulwer; pentru Prusia — de Baronul de Richthofen; pentru Rusia — de D. de Basily; pentru Sardinia — de Cavalerul de Bensi; pentru Turcia — de Mehmed-Esaad-Savfet-Effendi, mușteșar al Marelui Vizir.

*

Să constatăm acum și eforturile diplomatice făcute de *Comitele de Cavour*, ca împăratul Napoleon cu guvernul său să nu șovăească în susținerea Unirii, ca Anglia să nu se dea la o parte de a susține cauza Principatelor și ca Turcia să fie silită a se convinge, că pentru dânsa e un pericol să creadă mai departe că va putea menține Principatele Moldova și Valahia sub suzeranitatea ei, chiar de ar fi ajutat și de alte Puteri, momentan favorabile Imperiului Otoman.

Vom cită extrase din câteva scrisori ale Comitelui de Cavour adresate, în momentele cele mai critice ale Congresului, marchizului Emanuel d'Azeglio, Ambasadorul Sardiniei la Londra.

Scrisoarea din 2 *Martie* ziceă:

«Plenipotențiarii francezi au dat a se înțelege, că ei vor face în privirea Principatelor propuneri cu totul altele decât cele discutate și concertate în anul trecut la Viena. Împăratul a dat, precum cred, instrucțiuni precise lui Walewski. Însă dacă nu vom fi susținuți de Clarendon, nu putem spera nimic».

Scrisoarea din 6 *Martie* arată temerea că dificultățile se înmulțesc: «Împăratul ține la Unirea Principatelor într'un mod absolut, fie din punct de vedere al proiectelor sale privitoare la Italia, fie în însuș interesul acestor țeri. Lordul Clarendon din contra are o atitudine incertă, este nehotărît și pare chiar a preferi sistemul statului quo. El e influențat în această privire de Turcia, care în contra adevăratelor ei interese, condusă de simțeminte de amor pro-

priu și de vanitate, ține mult ca Principatele să rămână slabe și despărțite.

«In această situație trebuie ca acțiunea noastră să fie cu totul concentrată întru a aduce pe Lordul Palmerston la ideile Impăratului.

«Unirea Principatelor e neapărat cerută de interesele bine înțelese ale acestor țeri. Dacă ele nu vor fi unite, dacă nu vor constitui o putere tare și compactă, ele vor rămâne, ca și în trecut, pradă corupțiunii și desordinei. Toți Valahii și Moldovenii, cari au venit să mă vădă, reclamă Unirea, ca cea mai principală binefacere, ce așteaptă dela Congresul care se ocupă de organizarea lor. Ar fi pentru Europa o adevărată rușine să lase aceste țeri pradă anarhiei și intrigilor. Am studiat în destul aceste cestiuni și m'am convins că dacă Principatele nu vor fi unite, ele vor rămâne într-o stare mai rea decât în trecut. Cestiunea a fost amânată în Congres, pentru că Clarendon nu s'a putut înțelege cu Walewski asupra Unirii. Caută să convingi pe Palmerston, că ar fi o crimă de «leşe civilizațiune», dacă el ar susține statul quo și s'ar opune dreptelor dorințe ale întregului popor românesc.

In scrisoarea din 7 Martie Cavour revine cu insistență asupra necesității de a se ajuta un popor nenorocit:

«Cestiunea Principatelor a fost amânată pentru o ședință apropiată, Anglia și Franția neputându-se pune în acord asupra Unirii Moldovei cu Valahia. Impăratul ține la această idee foarte mult, fie ca un mijloc de a face ceva pentru noi, fie în interesul nenorocitului popor românesc. Rusia este gata a susține pe Impărat, Lordul Clarendon însă este influențat de Aali-Pașa, care combate foarte tare idea Unirii. In adevăr Congresul va fi acoperit de rușine dacă va mântineă hospodaratul și starea actuală a Principatelor. Aceasta ar fi repetiția agravată a celor ce s'au făcut la Viena, violând drepturile umanității. Am insistat pe lângă Lordul Clarendon, ca Moldovenii și Valahii, cari fac parte din Occidentul Europei, să fie cel puțin interpelați. Insistați mult asupra acestui punct în convorbirile cu Lordul Palmerston. Simțemintele sale liberale trebuie să-l îndemne a fi bine dispus pentru o populațiune creștină de 4.500.000 suflete, expusă astăzi a nu fi nici măcar consultată, jignindu-i-se credințele și neținându-se nici o seamă de interesele ei.

«Impăratul ține, o repet, foarte mult la Unire. Dacă Anglia, în loc de a o apăra, o va zădărnici în Congres, Impăratul va avea situațiunea cea mai frumoasă, căci se va zice că singur el a susținut

principiul de rassă și de naționalitate, singura dată când ar fi posibil să fie aplicat.

«Ar fi foarte trist ca Lordul Palmerston să devie necredincios principiilor liberale, pentru cari s'a luptat toată vieța sa în Parlament, tocmai când i s'a prezentat ocaziunea de a le da o aplicare practică.

«Insist, o repet, asupra interesului de a fi consultați Moldo-Valahii».

În scrisoarea din *12 Martie* Cavour insistă din nou :

«Opoziția Porții la Unirea Principatelor și la numirea unui Principe străin se accentuează din zi în zi mai mult. Dacă noi nu vom avea un mijloc de acțiune la Constantinopol, vom pierde cauza. Totuș nu trebuie să renunțăm la proiectele noastre, căci aceasta ar putea jigni pe Împărat. Să mergem tot înainte, poate vom întâlni un ajutor neașteptat și bun».

În scrisoarea din *18 Martie* Cavour zice: «Îți trimet o lucrare asupra Unirii Principatelor, care-mi pare foarte remarcabilă. Fă ca Palmerston s'o inghită. Lucrarea mi se pare că răspunde la toate argumentele ce s'ar putea spune, chiar din punctul de vedere al Turciei».

În scrisoarea din *20 Martie*, Cavour leagă Unirea Principatelor de cestiunea Italiei.

«Crezi că ar fi necesar, ca înainte de a mă întoarce la Turin, să vii la Londra, pentru a vorbi cu Palmerston de *marea cestiune* a Principatelor? Aș dori foarte mult a-i cunoaște ideile asupra cestiunii Siciliei. Dacă nu poate face nimic pentru Pimeont prin Congres, de ce nu i-ar procura Sicilia? În caz de revoluție legiunea Anglo-italiană ar ocupa Palermo și ar proclama independența mai întâiu și în urmă anexarea Siciliei cu Piemontul. Ideea este îndrăzneată, dar nu e absurdă. Meditează asupra ei și dacă nu o socoți imprudentă, vorbește câteva cuvinte lui Palmerston».

În *27 Octomvrie* Cavour sfârșește astfel scrisoarea sa, trimisă dela Turin la Londra Marchizului Emănuel d'Azeglio:

«Sunt foarte mâhnit că nu mă pot înțelege cu guvernul Angliei asupra cestiunii Principatelor, și că nu pot să împărtășesc sentimentele lui; dar nu cred că-l pot urma pe o cale care e contrară principiilor politice, cari au condus totdeauna purtarea noastră. Nu putem fi liberali în Occident și absolutiști în Orient. Poți însă să asiguri pe Ministrul Angliei, că acțiunea noastră va fi rezervată».

E clar și evident, că Unirea Principatelor Moldova și Valahia sub un Principe Ereditar, luat din familiile domnitoare din Europa, a fost una din cestiunile politice cele mari, cari agitau lumea în anul 1856. Ea nu erà importantă numai pentru Principate, ci și pentru Europa, fiindcă dimpreună cu dânsa se puneau în mișcare și alte mari cestiuni, cari au schimbat fața politică a Europei, Regatul Italiei mai întâiu, și în urmă Imperiul German. De aceea mersul înainte al Unirii Principatelor nu putea fi oprit de intrigi și interese personale, mai ales când erà susținut în Principate de poporul român condus de bărbați energici, bine pregătiți și buni patrioți.

INSEMĂNĂTATEA
DIVANURILOR AD-HOC DIN IAȘI ȘI BUCUREȘTI
IN ISTORIA RENAȘTERII ROMÂNIEI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

Secretar general al Academiei Române.

II.

Anul 1856.

Ședința dela 11 Martie 1911.

Au trecut peste optsprezece luni din ziua de 30 Martie 1856, în care Puterile cele mari ale Europei au semnat la Paris Tratatul de Pace, până ce poporul român din Principate a văzut Divanurile ad-hoc întrunite la Iași și la București, și lucrând astfel cum hotărîse Areopagul European.

Acest timp s'ar putea numi zilele de ispită, prin cari trebuia să treacă poporul român, până va ajunge a rosti cu stăruință liniștită și cu cumpăneală clară dorințele țerii.

Voiu expune în memoriile următoare, prin acte și documente, munca neobosită, răbdarea cea mare, voința cea tare și curățenia simțemintelor, de cari au fost însuflețiți bărbații conducători ai națiunii în această mare și grea lucrare. Ei au avut însă, pentru a o putea desăvârși, nu numai încrederea nețărmurită a poporului român, dar li s'a dat încă ajutor puternic și sfat prietenesc din afară. Astfel s'au înlăturat piedecile, cari se ridicau în drumul nostru și cari aveau de scop să innădușe fără milă și fără cruțare un popor, care voia să iasă la vieață.

Mare și anevoioasă a fost munca aceasta, căci în contra noastră s'au sculat mulți vrăjmași interni și externi, cari se obicnuise a domina, a apăsa și a profita. Dar am dus această îndrăzneță

întreprindere la bun sfârșit și până în capăt, așezând noi înșine bazele organizării noastre politice, ale cărei rezultate vor rămâne pentru poporul român un *Monumentum aere perennius*.

Domnul Thouvenel zicea despre Principate în 1839: — «Nu știu ce hotărîre fatală a soartei pare a fi condamnat una din cele mai frumoase țeri din lume, să fie un câmp neconținut deschis tuturor pasiunilor rele ale oamenilor.»

Astăzi Regatul Român stă în fața Europei ca un punct constant și sigur al păcii. Puterile cele mari cari ne-au dat ajutorul lor în criza cea mare și furtunoasă, prin care am trecut în a doua jumătate a secolului trecut, ne-au rămas amice; iar pe acele cari nu aveau încredere în noi și ne dușmăniau, le-am convins prin fapte că nu aveau dreptate, și se bucură și ele de prietenia noastră. Românii au o mare virtute — *recunoștința* — pentru acei cari le-au deschis calea în timpuri grele, ca și pentru acei ce altădată ne combăteau, dar în urmă au recunoscut greșita lor apreciere, că suntem un popor neliniștit și sumeț.

Sunt dator să zic aceasta, pentru că actele și documentele, prin cari se desfășură acțiunea tuturor amicilor și inamicilor noștri, aparțin trecutului și nu puteam cere atunci, ca Principatele Moldova și Valahia să insufle încredere tuturor. Românii ziceau pe acele timpuri: — «Voin a rădică la gurile Dunărei un edificiu politic și național, destul de puternic, ca să asigure liniștea completă a Orientului European». — Principatele erau prea decăzute pentru ca toate popoarele europene să aibă aceeași încredere, că poporul român va fi în stare a fundă un Stat independent și a intra cu energie în civilizațiunea lumii: Românii însă au dovedit că știu a se ține de cuvântul dat.

*

Întâia jumătate a anului 1856 se prezintă ca o pregătire pentru a rezistă furtunii, care se simția că înaintează pe fiecare zi mai mult.

Vasile Boerescu a publicat atunci la Paris un studiu de cea mai mare valoare: — România după Tratatul de Paris din 30 Martie 1856, cu o introducere de Royer Collard, Profesor de dreptul ginților la Facultatea de drept din Paris.

Chiar o scurtă enumerare a cuprinsului acestui studiu dovedește importanța sa: — Dreptul public și politic al Moldo-Valahiei, Modificarea acestui drept prin Tratatul de Paris, Cestiunea Suverani-

lății și a Vasalității, a Dreptului de a face războiul, de a negocia tratate, de a avea reprezentanți în străinătate și de a bate monedă; — Dreptul intern al Principatelor: Reformele absolut necesare, în armată, în finanțe, în țărâtime și în comune, Dreptul de intervențiune, Cestiunea Unirei Principatelor sub Domnia unui Principe Străin.

A doua scriere este publicată în Iași de un membru al Clerului Înalt și Profesor la Seminarul dela Socola:—*Arhimandritul Neofit Scriban*:—Unirea și Neunirea Principatelor Române.

A treia scriere istorică și politică este a unui amic al Românilor; *Paul Bataillard* a publicat la Paris:—Primul Punct al Cestiunii Orientale. Principatele Moldaviei și al Valahiei dinaintea Congresului.

*

Nu rămâne îndoeală, că Moldovenii trebuiau să se pună în capul mișcării naționale, căci ei aveau să hotărască mersul și reușita ei.

*

Întâia manifestare oficială a Moldovenilor pentru Unire a fost adresată Domnitorului Grigorie Alexandru Ghika în ajunul întrunirii Congresului de Paris—în 28 Februarie 1856:

«Inaltele Puteri, cari în marea lor lucrare a împăciuirii Europei, care în punctul întâiu al Preliminărilor Păcii au avut în vedere viitorul Principatelor Române, au pus drept principiu:— Respectarea vechilor privilegii și imunități ale Principatelor. Aceste imunități sunt întemeiate pe Capitulațiile încheiate de strămoșii noștri cu Inalta Poartă în al 15-lea și al 16-lea secol, Capitulații ale cărora cele întâi condiții sunt:— Autonomia țerii, Domn ales de țară și din sânul ei, și Adunarea generală ca reprezentantă a nației. Tot în simțul acesta s'a exprimat și E. Sâ Derviș Pașa, Comisar Plenipotent al Augustului nostru Suzeran în 1854, declarând că onoarea și gloria M. S. Sultanului sunt interesate la păstrarea vechilor noastre drituri. Aceste declarații, făcute într'un chip atât de solenel în fața universului, au fost pentru Români piatra credinței în mijlocul viforilor și al nenorocirilor de pe urmă, și temelia speranțelor celor mai scumpe, că la viitoarea pace, iubita noastră patrie nu numai va păstră ceea ce a avut, dar încă va dobândi tot ce-i mai trebuie pentru ca să poată împlini misia ce de către Providență și interesul Europei s'a pus la gurile Dunărei, adecă Unirea Principatelor.

«Cu cât încrederea Românilor în niște făgăduințe atât de solenele eră mare și desăvârșită, cu atâta am fost surprinși și profund întristați, aflând că la Conferințele din Constantinopole Ambasadorii Marilor Puteri s'ar fi și concertat despre organizarea Principatelor, fără a consulta și principiile noastre, con-

form cu condițiile de pace făcute de M. S. Imperatorul Austriei și că prin rezultatul acestor conferințe s'ar fi atacat înseși vechile noastre drituri, păstrate și respectate până și în timpii cei mai nenorociți. După știrile de curând sosite și pre cari, în încrederea ce avem în dreptatea Europei și în generoasele ei sentimente pentru Principate, noi nu le putem încă privi ca te-meinice, noua legislație, de care țara în cale de progres are neapărată nevoie, nu are a se face în țară și prin țară. Viitoarea Constituție ar avea a se elabora afară din Principate, în Constantinople, și sub privegherea Inaltei Porți. Adunarea generală, aceea care în toți secolii mai mult sau mai puțin a reprezentat țara și a fost singura putere legislativă, în loc de a se îmbunătăți ca să reprezinte toate elementele vii ale nației—proprietatea, meritul, comerțul, industria—se desființează—și în locul ei se instituează un Senat, necompatibil cu legile, cu deprinderile, cu caracterul nației noastre. Domnul n'ar avea mai mult de a se alege de către țară ca șeful ei, ci ca simplu funcționar al Turciei, se va și orându-i de către Inalta Poartă dintr'un număr de candidați pământeni.

«Mai multe reforme din lăuntru, cari oricât de bune ar fi, trebuie să fie rezultatul desbaterilor reprezentanților nației, ca unele ce se ating de cestii cu totul din lăuntru, se decretează prin însăși conferința și apoi cu o singură trăsătură de pană se desființează cu desăvârșire independența guvernului național, rostindu-se că toate legiuirile privitoare la utilitatea publică, la comerț, la industrie, ce s'ar adopta în Turcia, vor avea a se pune în lucrare, fără osebire, și în Principate, ca unele ce fac parte integrantă imperiului otoman. In alte cuvinte acea independență a guvernului național, făgăduită prin un articol al lucrării conferințelor și prin alt articol, se desființează cu desăvârșire și așa făgăduința, de a ni se garanta, de către Europa întreagă, vechile noastre imunități, rămân desființate și țerile noastre se prefac în Provinciile Otomane, atârinate deadreptul de guvernul central din Constantinopol. Conștiința noastră este că Principatele noastre n'au făcut nimic, care ar merita osânda, ca ele în această epocă de drept și civilizație să-și piardă drepturi sfinte și scumpe, pe cari strămoșii noștri au putut a le păstra în timpuri de silă și de barbarie.

«In această tristă împrejurare, în care ne vedem puse în pericol toate bazele autonomiei și ale naționalității, datoria noastră către părinții noștri, cari ni le-au păstrat cu prețul de șiroaie de sânge, datoria noastră către urmașii noștri, cărora trebuie să le lăsăm aceea ce am moștenit, datoria noastră către însăși Inalta Poartă și către generoasa Europă, cere ca să nu lăsăm a ni se impune o asemenea stare de lucruri necompatibilă cu vechile noastre capitulații, recunoscute prin atâtea strălucite Hatiserife, fără

măcar a rădica glasul și a protesta în fața lumii, că driturile Principatelor pot fi călcate, dar că ele niciodată nu pot fi desființate.

În lipsa unui organ legal al țerii, care este Adunarea Obștească, noi dar subscrișii — cler, boierime și corporații — împlinim o sfântă și neapărată datorie, adresându-ne prin acest act către Înălțimea Voastră, rugându-vă ca Domn, ca Creștin, ca Român să nu lăsați a se sfâșia drepturile țerii, fără a întrebuița toate măsurile cerute de împrejurări, de Inalta Voastră poziție, de datoria Voastră către țară, în al căreia cap Vă aflați, și să împărtășiți aceasta a noastră protestație la Congresul Inaltelor Puteri din Paris, la care apelăm în contra încheierii luate în sânul conferințelor din Constantinopol. Acest act prescriș prin o mare necesitate nu are nimic opus cu adâncul și neviolabilul respect ce păstrăm pentru gloriosul nostru Suzeran, cu adâncă încredere ce avem în marea dreptate a Puterilor, cari au luat sub puternicul lor scut soartea patriei noastre. El ne este dictat de către sentimentele datoriei noastre către patrie și istorie, el este așa precum fiecare popor pus în poziția noastră l-ar fi făcut negreșit.

«Țara noastră va fi liniștită, ea va merita, printr'o atitudine demnă și potrivită cu gingășimea împrejurărilor critice în cari ne aflăm, stima Europei, în a căreia dreptate punem temeiul. Iar dacă va fi, ca după șase secole de existență națională și politică deosebită, acum Principatele în mijlocul unui războiu, întreprins pentru eliberarea popoarelor Orientului, să-și vadă drepturile compromise și sfâșiate, este de datoria noastră, în numele lui Dumnezeu și în fața lumii să protestăm în contra siluirii făcute unei nații creștine și așa, de vom și cădea, vom păstra cel puțin lauda posterității, stima chiar a celor a ce ne-ar fi strămbătățit și sentimentul că am împlinit o sfântă și neapărată datorie.

«Ai înălțimii Voastre prea supuși și prea plecați servitori:

Logofeții: George Sturdza și Ion Cantacuzino.

Vornicii: Nicolae Millo, George Razo, Grigore Cuza, Dimitrie Mavrocordat, Dimitrie Ch. Miclescu, Dimitrie Miclescu, Ioan N. Cantacuzino, C. Rolla, Ioan Prăjescu, Lascar Catargiu, N. Docan, Alexandru Donici.

Hatmanii: Alexandru Aslan, Nicolae Mavrocordat.

Postelnicii: Vasile Alecsandri, Dimitrie Corne, Ioan Sturdza, Nicolae Istrati.

Colonelii: M. Kogălniceanu, C. Vărnăv, N. Jamandi, A. C. Mavrocordat.

Agalele: Ștefan Silion, N. Pisotzki, D. Ștefano, N. Miclescu, N. Burchi, D. Grigoriu, Ioan Donici, Bucșănescu.

Spătarii: Mihail Cantacuzino, G. Sion, D. Meleghi, A. Vuluți, C. Tulbure.

Banul, A. Cerne.

Comisul N. Proca.

Paharnicul C. Sion.

Domnii: A. Russo, C. Silion, A. Millo, I. Georgescu, etc.

A doua manifestare pentru Unire a fost a Generalului Nicolae Golescu, Membru al Guvernului provizoriu și al Locotenenței Domnești din 1848:—Memoriul adresat în Martie 1856 Împăratului Napoleon III.

«Inaltele funcțiuni ce am avut onoarea a ocupa ani îndelungați, înainte de 1848, în guvernul și armata Valahiei, fericirea de a fi fost în 1848 membru al Guvernului provizor al Valahiei și apoi membru al Locotenenței Domnești, recunoscută de Inalta Poartă și de marile Puteri, pozițiunea mea actuală mai cu seamă ca exilat din țara mea, Principatele Dunărene, la cererea imperioasă a Rusiei, și stima cu care mă onorează compatrioții mei, de sigur nu pentru serviciile aduse patriei, ci pentru lealitatea stăruințelor mele constante, mi-ar permite poate să mă cred dator și să am dreptul a vorbi în numele țării mele. Dar este oare nevoie să-și prezinte cineva titlurile, când vine să ceară dreptate pentru țara sa, acelaia care ține astăzi în mână destinele Europei?

«Da, în numele țării mele îndrăznesc să ieau pana pentru a supune prea plecat Maiestății Voastre Imperiale o scurtă expunere a dorințelor noastre ale tuturor Românilor și pericolele de cari suntem amenințați.

«La începutul războiului prezent, compatrioții mei și cu mine, credeam că Provedința anume l-a provocat, pentru a face să obțină dreptate, pentru a face să ocupe locul la care aspiră printre națiunile civilizate ale Europei, acest popor românesc din Principatele Dunărene, care aproape uitat de frații săi din Apus, singur în mijlocul atâtor popoare dușmane, a știut să păstreze pozițiunea periculoasă ce i s'a încredințat, timp de aproape două mii de ani; care a avut forța și înțelepciunea de a trată, cu armele în mâni, cu Biazid I și Mahomed II, și de a le inspira respectarea independinței și a suveranității sale, într'o epocă când dela Constantinopole până la Viena, popoare și principii își plecau cu toții capul sub iataganul otoman. Poporul român a putut rezistă la toate năvălirile barbarilor asiatici din evul mediu și întreprinderilor nenumărate ale acestor barbari moderni ai imperiului Turilor, a căror îndrăzneală și viclenie a alarmat întreagă Europa. Dacă n'a avut putința de a învinge totdeauna barbarii și de a le opri înaintarea spre Apus, le-a dat în schimb tuturor primul botez al civilizațiunii; și cei ce vizitează Orientul pot recunoaște cu ușurință, că în domeniul moral și intelectual el este și astăzi magistrul acestei lumi. Imaginea României se reflectează în tot ceea ce strălucește în mijlocul acestei societăți semibarbare, după cum în Apus marea și frumoasa imagine a Franciei Voastre se reflectează în toate minunile civilizațiunii moderne.

«Repet că am sperat mult dela prezentul războiu și, cu toate decepțiunile ce am îndurat până astăzi, sperăm încă că nu va fi fără roade pentru țara

noastră; căci el a fost declarat Rusiei cu ocazia năvălirii în Principate, fiindcă dintre toate țerile Europei, ele au suferit mai mult din cauza triplei ocupațiuni rusești, turcești și austriacești, și fiindcă, mulțumită lui Dumnezeu, ultimul cuvânt al acestei mari crize n'a fost rostit încă, și că Românii nu pot desperă de un războiu condus de Franția.

«Da, până acum decepțiunile noastre au fost mari. Nu numai ni s'a refuzat onoarea de a lua parte și noi, după dreptul și datoria noastră, la acest războiu sfânt, care ar fi trebuit să fie prin excelență al nostru, după cum am cerut cu stăruință și la care am fi putut și am putea încă lua parte într'un mod foarte eficace; căci independent de simțimintele de cari suntem însufleșiți, mi-ar fi ușor să demonstrez cu cifre, că Principatele pot strânge în câteva săptămâni o sută de mii de luptători exercitați la mânărea armelor și că au destule resurse pentru a face față la toate cheltuelile întreținerii lor. Nu numai nu s'a permis Românilor să se înarmeze și să lupte alături cu Turcii și cu puternicele armate ale M. V., dar le-a fost chiar oprit de a-și manifesta în mod liber dorințele, voința lor, așa că Europa începe să se îndoească de simțimintele lor și de forța lor, și acest războiu, care părea a putea fi o pagină de glorie, amenință să devină o pată pentru istoria noastră.

«Inacțiunea și mutismul la care am fost condamnați sunt poate un rău ireparabil și cu toate acestea nu ne putem împiedica de a recunoaște că trebuia să fie; căci astfel au fost lucrurile așezate, afară de Românii cari n'aveau libertatea de a vedea și afară poate de Turcia, care nu știa, sau mai bine zis nu putea să vadă. Anglia și Franția, singurele cari puteau să ne înțeleagă și puteau voi ceea ce voiam noi, din nenorocire erau departe de noi. Retragerea Rușilor din Principate a transferat teatrul războiului în altă parte, și a fost purtat cu îndârjire în Crimeea, unde Anglia și Franția erau absorbite, concentrate departe de noi. Pentru un moment, aproape ne pierduse din vedere, și ne-au lăsat cu totul la discreția Austriei, care a ocupat Principatele. Pentru a reveni la ocuparea Principatelor de Austriaci, voi observă că de când trupele austriace au ocupat Principatele, Turcii, cum am spus, se simțiră mai puțin capabili decât ori când de a întreprinde sau de a tolera ceva ce putea să nu placă acestei puteri. Un singur exemplu va dovedi această afirmare: Manifestul Turcilor la intrarea lor în Valahia, proclamă o uitare completă a trecutului și prin urmare o amnistie generală pentru toți cei compromiși politicește; cu toate acestea patrioților români, pe cari Rusia a forțat Turcia să-i depărteze din Valahia pentru puternica lor protestare în 1848 în contra protectoratului rusesc, nu le-a fost permis să se reîntoarcă în patria lor; iar agenții devotați Rusiei, cari înrolau în public voluntari pe seama ei și cari au fugit din țară la sosirea Turcilor, au putut să se întoarcă, să-și reocupe chiar posturile ce le ocupase în

timpul Rușilor și să continue propaganda lor în favoarea Rusiei, ca și în trecut.

«Așa a voit Austria, și ea are motivele sale de a voi în toate afacerile din Principate statul quo ante bellum: ea ține sau cel puțin speră să înlocuească aci pe Ruși și să le formeze încetul cu încetul după placul ei. Tot ea a împiedicat ca influința anglo-franceză să ajungă la noi. E cert că dacă s'ar fi îngăduit simțământului public să se manifesteze liber în Moldo-Valahia, ar fi fost de ajuns o singură zi pentru ca această influință, de care cu drept cuvânt Austria se teme, să se arate pretutindeni și să compromită pentru totdeauna proiecte atât de mult desmierdate.

«Cei câțiva boieri bătrâni, cei mai mulți de origine fanariotă, cari continuă a administra, sau mai bine zis a exploata Valahia și Moldova, obicinuiți să trăească din sudoarea țăranilor și a se îmbogăți cu prețul onoarei și a independenței țerii, se tem nu mai puțin decât Austria de amestecul Angliei și al Franciei în afacerile Principatelor.

«Făcând deci urări pentru succesul armatelor rusești, ei sunt cu totul devotați guvernului austriac, care le dă ajutor și protecție și le promite să-i întrebuițeze, ca și guvernul rusesc, la robirea țerii. Cu toate acestea temându-se ca Franția și Anglia să n'aibă și ele parte la ceea ce se va face pentru reorganizarea Moldo-Valahiei, ei trimit la Londra, la Paris și la Constantinopole agenți investiți cu scrisori de recomandare și cu sume mari de bani, cu misiunea de a convinge fiecare guvern în particular, că boierii sunt exclusiv devotați politicei lui și că au fost calomniate de către cei ce au zis că sunt partizani ai Rusiei sau ai Austriei. Ei speră în acest chip, că orice se va întâmpla, ei vor perpetua în mâna lor administrația Principatelor și vor izbuti a se numi Domni candidații lor. E de crezut că manoperele lor nu vor izbuti și că nu se vor alege decât cu cheltuelile lor; dar nu este mai puțin regretabil, că oameni cari în țară și ca reprezentanți ai dorințelor și intereselor Românilor, pentru a nu zice mai mult, se bucură de o considerațiune foarte mică, că acești comi-voiajori ai boierilor să fie primiți de ambasadorii și miniștrii Turciei, Angliei și Franciei.

«Pentru a-și asigura mai bine atotputernicia lor în viitor, ei s'au unit, și-au pus la olaltă pungile și stăruințele lor, pentru a face să fie numit Domn al Valahiei sau al celor două Principate, în caz când aceste vor fi unite, unul din membrii familiei Ghica, pe care l-au ales în vederea marilor șanse de reușită ce le prezintă candidatura sa, căci el este de asemenea foarte mult sprijinit de reprezentantul Marelui Britanii la Constantinopole. Trebuie să mărturisesc, că speranțele lor par destul de întemeiate, căci candidatul lor se află în special favorizat în acest moment: el dispune de sume considerabile și de toate mijloacele de acțiune ce partizanii săi i-au pus la dispoziție.

Austria văzând că este susținut de boieri, n'are nici un interes de a-i opune un alt candidat; dimpotrivă sprijinindu-l, ea crede că va găsi într'însul un instrument ascultător pentru planurile ei. Ambasadorul britanic sau pentru motive analoage celor ale Austriei, pentru a contrabalansa influința franceză în Principate și în speranța de a crea aci un partid englezesc în guvern și printre boieri, sau pentru considerațiuni cu totul meschine, cu totul personale — căci se cunoaște pretenția Lordului Redcliffe de a face să triumfeze în toate lucrurile voința sa la Constantinopole —, a luat în mod fățiș partea candidatului Ghiculeștilor, și e de temut că alianța ce leagă pe Exconsulul Franciei în Principate de familia Ghica, să nu fi slăbit cu această ocazie perspicacitatea obicinuită a guvernelor. Căci Domnii actuali, pe cari se încearcă atât de mult să-i răstoarne, nu pot avea altă vină în ochii lor, decât aceea de a nu voi să se retragă și să-și cedeze locurile altora. Și pentru astfel de motive, pentru a avea mai multe șanse de reușită candidații lor, ei nu voesc Unirea celor două Principate.

«Poate că Românii fac rău, de se preocupă atât de mult de cestiuni așa numite de persoane; cu toate acestea dacă guvernul M. V. nu va acorda de pe acum un sprijin eficace dorințelor lor drepte, mai târziu s'ar putea găsi o candidatură vrășmașă intereselor lor, atât de bine stabilită la Constantinopole, încât însăși Franciei i-ar fi greu să o înlătore, chiar de ar voi. Și valoarea personală, simțimântul și caracterul șefului unui stat sunt totdeauna garanția cea mai sigură pentru fericirea popoarelor, mai ales într'o țară ca Moldo-Valahia, unde totul este de creat și unde Domnul trebuie să fie în ade-văr mare, pentru a putea rezista vicleniilor și intimidărilor puterilor vecine.

«La începutul acestei scrisori am rugat pe M. V. să-mi acorde permisiunea de a-i supune o expunere repede a dorințelor Românilor. Ceeace doresc cu toții, ceea ce îndrăznesc a vă cere, este Unirea celor două Principate și instituțiuni potrivite pentru a înlesni libera dezvoltare a tuturor forțelor morale și materiale ale țării lor. Dar ceea ce ar covârși dorințele lor ar fi crearea unui stat cu totul independent și suveran, restituindu-li-se, dacă mersul războiului va permite, Basarabia, care este încă cu totul românească și care n'a fost deslipită de Moldova în 1812 decât prin surprindere și trădare. România udată de marele fluviu al Dunărei, și răzimată pe Carpați, cu teritoriul ei întins și bogat, cu cele șase milioane de locuitori toți omogeni, va forma în Europa unul dintre primele state de a doua mână, în stare a avea în orice timp sub arme o sută de mii de oameni și a face să i se respecte prin urmare teritoriul. Această țară ar încetă atunci de a mai fi un obiect de poftă pentru Rusia, Austria și Turcia, o arenă care le invită fără încetare la luptă, și ar deveni, dacă mă pot exprima astfel, un fel de tampon, care ar face pe viitor imposibile ciocnirile violente între cele trei împărății. Noul stat

n'ar fi atât de formidabil ca să turbure într'un chip oarecare liniștea marilor Puteri, vecinele sale, de vreme ce locuitorii, cu admirabilele facultăți cu cari sunt înzestrați și încunjuțați cum sunt de vreo 7—8 milioane de Români din Austria, Rusia, Turcia și Serbia, ar putea să-și împlinească cu mai multă eficacitate misiunea lor civilizatoare în Orient, inițiind popoarele ce-i încunjoară în toate minunile societății occidentale și dându-le drept pildă binefacerile civilizațiunii.

«Atunci unul dintre membrii augustei și eroiceii familii a M. V. poate nu va disprețui să se pună în fruntea Românilor. Un prinț francez va fi considerat de noi ca un prinț din propria noastră națiune, iar prestigiul și numele de Napoleon va face din suveranul nostru un adevărat obiect de adorațiune pentru toți supușii săi. România va fi pentru Franția o forță și o glorie. Veți avea acolo mai mult decât o colonie, decât o cetate întărită. Franția își va găsi acolo sufletul său. Ea n'are nevoie să ne cucerească; noi o invităm, noi ne deschidem brațele înaintea ei; să vină să se recunoască în noi.

«Sângele ce curge în vinele fiilor Franciei curge și în vinele fiilor României, căci originile romane și celtice ale Francezilor și Românilor fac din ei unul și acelaș popor. Franția în mărirea sa ne-a uitat multă vreme, dar noi n'am pierdut-o niciodată din vedere, noi am iubit-o totdeauna, noi am dorit-o totdeauna, noi ne-am simțit totdeauna trăind într'însa; necazurile și bucuriile ei au fost totdeauna și ale noastre. Totdeauna când puternica sa voce umplea lumea, noi ne simțiam mândri, ca și cum am fi auzit răsunând propria noastră voce. Da, vocea noastră nu răsună în afară, ea nu avea un ecou; dar în fundul inimilor noastre avea totdeauna acelaș accent, aceeaș forță.

«Chiar dacă Franția nu ne-ar întrebă, nu ne-ar ascultă, și ne-ar părăsi cu totul în această criză mare, din care ea are puțința să facă să iasă purpura sau giulgiul pentru România, noi nu o vom iubi mai puțin, noi nu ne vom sili mai puțin să mergem pe urmele ei. Dar vai, cât timp încă speranțele noastre vor fi deșerte și sfertările noastre sterile?

«De sigur că starea anormală și violentă în care se găsesc astăzi Principatele nu poate dăinui. Care va fi însă noua situație ce li se pregătește?

«Printre proiectele prezintate în timpul acestui războiu pentru reconstituirea Valahiei și Moldovei este unul, se pare, care face din cele două Principate un vice-regat turc, ca cel al Egiptului, adică un mare pašalac. Fără a vorbi de drepturile lor, lucrul pare foarte exorbitant; căci superioritatea stării sociale a Principatelor asupra celei din Turcia este atât de mare, că ar fi să se insulte oricare diplomație, dacă s'ar bănuși că unul singur dintre membrii ei s'a putut gândi serios să le subordoneze mai mult Turciei, să facă din

ele un fel de pașalâc. S'a mai zis, în vederea unei schimbări a hărții Europei, că Principatele vor fi date Austriei, pentru a o despăgubi de anumite ținuturi ce s'ar desface din imperiul ei. Mai întâiu aceasta ar fi o mare nenorocire pentru Români și un foarte rău serviciu făcut Austriei, atât de mult este urgisită în Principate. Pe urmă, s'ar putea oare repara o nedreptate printr'o alta și mai mare? Căci dacă robirea Poloniei făcută în secolul trecut de Curțile din Nord este un lucru oribil; cu cât mai mare ar fi oroarea dacă o astfel de crimă ar putea fi comisă în zilele noastre, și aceasta de Anglia unită cu Franția? Cestiunea Principatelor, chiar dacă n'are renumele altor cestiuni europene, are folosul de a nu fi complicată cu alte dificultăți. Ea e foarte simplă și momentul este prea potrivit, pentru a nu o rezolvi imediat și fără întârziere: căci Principatele își aparțin lor înșile. Nu trebuie decât să li se recunoască deplina suveranitate și aceasta se poate face fără a se vătăma interesele nici unei puteri, Moldo-Valahia fiind cu totul dispusă a despăgubi Poarta de tributul anual ce-i plătește, deși suzeranitatea lor nominală costă pe Sultan, în realitate, mult mai mult decât îi aduce acest tribut și dreptul lor.

«Cu toate svonorile acestea, mai mult sau mai puțin alarmante, asupra destinelor lor viitoare, Românii au încredere și așteaptă zile mai bune; căci o legendă veche le spune, că atunci când oamenii cu pantaloni roși, Francezii, vor apărea pe malurile Dunărei, oara libertății lor va suna; și ei au văzut pe acești oameni....

«Oare legenda va minți? Salvatorii au apărut pe malurile Dunărei și vor fi neputincioși?... Nu, noi știm că M. V. puteți totul și că ceea ce trebuie să voiți—veți voi, căci națiunea al cărui șef sunteți se chiamă Franția și numele Vostru este Napoleon».

*

Moldovenii au luat însă inițiativa de a strânge într'un mănunchiu puternic pe toți bărbații meniți a fi conducătorii națiunii prin pozițiunea, cultura, cunoștințele și patriotismul lor. Astfel s'a organizat în Iași la începutul lunii Iunie *Comitetul Unirei* pentru a întreprinde o acțiune energică în toate județele țerii.

Deciziunea pentru înființarea *Comitetului Unirei*, din 25 Maiu (6 Iunie):

«Anul 1856, Maiu 25. În apropierea sosirii Comisarilor pentru a se informa de dorințele și nevoile țerii, după rostirea Tratatului de Paris din 30 Martie, jos iscăliții pătrunși de necesitatea ca Moldovenii să se înțeleagă în acest moment despre adevăratele lor dorințe și nevoi, s'au întrunit astăzi

și au adoptat, ca expresie a aspirațiilor lor și ca mijloc de a le realiza, deodată următoarele:

«Punctul I.

«Art. I. Unirea Principatelor sub un Prinț străin, dintr'o familie domniitoare în Europa, afară de dinastiile staturilor megieșite.

«Art. II. Statornicirea unei Capitale nouă în mijlocul ămbelor țeri.

«Punctul II.

«Spre răspândirea principiilor adoptate în punctul I, se hotărăște a se sluji: — 1° de presă, atât prin foile periodice cât și prin broșuri sau foi izolate; — 2° de delegați trimiși în districte; — 3° de adunări convocate în Capitală de către această societate a Unirei și în districte de către delegații săi.

«Societatea în Capitală și delegații în districte vor adună cât mai multe iscălituri în favoarea principiilor cuprinse în punctul I.

«Punctul III.

«În privirea viitorului guvern provizoriu, societatea dorește ca acesta să fie în conformitate cu glăsuirea Reglementului Organic; oricare altă combinație fiind în contra acestei legi și a vechilor drituri ale țerii.

«Punctul IV.

«În cât privește Divanurile cari urmează a fi convocate pentru a rosti dorințele și nevoile țerii în cestia reorganizării sale, societatea propune următoarele: — 1° Compunerea acestor Divanuri să se întemeieze pe alegere; — 2° Cestia alegerii fiind de o mare însemnătate și dela aceasta atârând tot viitorul țerii, societatea găsește de cuviință a se înțelege asupra modului electoral celui mai priincios, ca în caz când membrii ei ar fi consultați în acest obiect, să se poată rosti în conglăsuire.

«Spre acest sfârșit, societatea a numit din sânul ei o comisiune alcătuită din cinci membri, cari vor elabora un proiect asupra modului celui mai nemerit de alegere, în conformitate atât cu vechile datini ale țerii cât și cu duhul articolul 24 din Tratatul de Paris. Comisia se va compune de d-nii Vornicul Constantin Hurmuzachi, Colonelul Mihail Kogălniceanu, Vornicul Dimitrie Rallet, Vornicul Constantin Rolla și Beizadè Niculae Șuțu și va înfațișa acest proiect la întrunirea viitoare a societății.

«Punctul V.

«Interesul întrunirii cerând neapărat a intra în relație cu Românii din Valahia, societatea a hotărât ca în acest scop să trimeată din sânul ei Deputați, și pentru acum deodată ea însărcinează pe d. Postelnicul V. Alecsandri, carele a și primit această misie.

«Mădulările de față ale societății găsesc de cuvîntă ca în seanța viitoare să se aleagă un Comitet diriguitor precum și Secretarii societății. Iar întrunirea viitoare va fi în 30 a curenteii la Logofătul Ștefan Catargiu».

(Subscriși:) St. Catargiu; P. Mavrogheni; Const. Ghika; Iancu Ghika; Alex. Ghika; C. Hurmuzaki; M. Kogălniceanu; D. Rallet; C. Negre; A. Panu; V. Alecsandri; N. Șuțu; C. Rolla; Lățescu; Leon Ghika; Al. Catargiu; Pisoski.

Actul înființării Societății «Unirea» din 25 Maiu (6 Iunie), Socola lângă Iași:

«Anul 1856, luna Maiu 25 zile. În apropierea sosirii Comisarilor pentru a se informă de dorințele și nevoile țerii după rostirea Tratatului de Paris din 30 Martie, iscăliții pătrunși de necesitatea ca Moldovenii să se înțeleagă în acest moment despre adevăratele lor dorințe și nevoi, s'au întrunit azi și au adoptat, ca expresia aspirațiilor lor și ca mijloc de a le realiza, deodată următoarele:

«Punctul I. Art. 1°. Unirea Principatelor sub un Prinț străin, dintr'o familie domnitoare în Europa, afară de dinastiile Staturilor megieșite. Art. 2°. Statornicirea unei Capitale nouă în mijlocul țerii.

«Punctul II. Spre răspândirea principiilor adoptate în punctul I, se hotărăște a se sluji:—1°. De presă, atât prin foile periodice, cât și prin broșuri, sau foi izolate; 2°. De delegați trimiși prin districte;—3°. De adunări convocate, în Capitală, de Societatea aceasta a Unirei, și în districte, de către delegații săi. Societatea, în Capitală, și delegații, în districte, se vor sili a aduna cât mai multe iscălituri în favoarea principiilor cuprinse în punctul I.

«Punctul III. În privirea viitorului guvern provizoriu, Societatea dorește ca acesta să fie în conformitate cu glăsuirea Regulamentului Organic; oricare altă combinație fiind în contra acestei legi și a vechilor drituri ale țerii.

«Punctul IV. În cât privește Divanurile cari urmează a fi convocate pentru a rosti dorințele și nevoile țerii în cestia reorganizării sale, Societatea propune următoarele:—1) Compunerea acestor Divanuri să se întemeieze pe alegere; — 2) Cestia alegerii fiind de o mare însemnătate, dela aceasta atarnând tot viitorul țerii, Societatea găsește de cuvîntă a se înțelege asupra modului electoral celui mai priincios și, în caz când membrii ar fi consultați în acest obiect, să se poată rosti în conglăsuire.

«Spre acest sfârșit, Societatea numește din sânul ei o comisie, alcătuită de cinci membri, cari vor elabora un proiect asupra modului celui mai nimerit de alegere, în conformitate cu vechile datine ale țerii, cât și cu art. 24 din Tratatul de Paris. Comisia se va compune din d-nii: Vornicul Costantin Hurmuzache, Colonelul M. Kogălniceanu, Vornicul Costantin Rolla, Vornicul D. Rallet și Beizadea N. Șuțu și va înfățișa acest proiect la întrunirea viitoare a Societății.

«Punctul V. Interesul întrunirii cerând neapărat a intra în relație cu Românii din Valahia, Societatea a hotărât ca, în acest scop, să trimeată din sânul ei delegați și, pentru acum deodată, ea însărcinează pe d-lui Postelnicul Vasile Alecsandri, care a și primit această misie. Mădulările de față ale Societății găsesc de cuviință ca, în seanța viitoare, care trebuie a fi mai numeroasă, să se aleagă un Comitet diriguitor, precum și secretarii Societății. Iar întrunirea viitoare va fi la 30 ale curenteii, în casele d-sale Spătarului Mihalache Cantacuzin Pășcanu».

(Subscriși:) Ștefan Catargiu, N. Șuțu, C. Negri, D. Ralet, Alecu Cantacuzin, P. Mavrogheni, A. Panu, C. Hurmuzaki, I. A. Cantacuzin, V. Alecsandri, N. Catargiu, A. Catargiu, M. Chrisoverghi, N. Docan, I. N. Cantacuzin, A. C. Mavrocordat, L. Ghica, Dr. Steege, N. Pisoschi.

Cu ocazia înființării Societății «Unirea» în vica dela Socola a Domnului Petru Mavrogheni, Vasile Alecsandri a scris următoarea improvizație :

25 Maiu 1856.

Sub acest măreț castan
Noi jurăm toți în frăție,
Ca de azi să nu mai fie
Nici Valah, nici Moldovan;

Ca să fim numai Români,
Intr'un gând, într'o Unire,
Să ne dăm mână cu mâni
Pentru-a țerii fericire.

Actul Organizării definitive a Comitetului Unirei din Iași poartă data de 11 Iunie 1856:

«Jurnal.

«Anul 1856, Maiu 30 zile. În apropierea sosirii Comisarilor pentru a se informă de dorințele și nevoile țerii, după rostirea Tratatului de Paris din 30 Martie, jos iscăliții, pătrunși de necesitatea ca Moldovenii să se înțe-

leagă în acest moment despre adevăratele lor dorințe și nevoi, s'au întrunit astăzi și au adoptat, ca expresiile aspirațiilor lor și ca mijloc de a le realiza deodată următoarele:

«Punctul I.

«Art. 1. Unirea Principatelor sub un Prinț străin, mai ales de o rassă latină, dintre familiile domnitoare în Europa, afară de dinastiile staturilor megieșite.

«Art. 2. Statornicirea unei Capitale nouă în mijlocul ămbelor țeri.

«Punctul II.

«Spre răspândirea principiilor adoptate în punctul întâiu, se hotărăște a se sluji:

«Art. 1. De presă, atât prin foile periodice cât și prin broșuri sau foi izolate,

«Art. 2. De delegați trimiși în districte,

«Art. 3. De adunări convocate în Capitală de către societatea aceasta a Unirei și în districte de către delegații săi.

«Punctul III.

«Mădularele de față ale societății găsesc de cuviință, ca lucrările ei să se încredințeze unui Comitet diriguitor, precum și secretarilor societății, cari vor lucra întru îndeplinirea principiilor expuse mai sus.»

Acțiunea Guvernului francez a fost îndreptată la Constantinopole mai ales pentru a sfătui și a convinge guvernul Turciei, că Unirea Principatelor nu numai nu poate constitui un pericol pentru Imperiul Otoman, dar din contră va aduce foloase Turciei și Europei.

Trei comunicări confidențiale ale d-lui Thouvenel, ambasadorul Franciei la Constantinopole, dovedesc aceasta în mod necontestabil.

În 11 Martie 1856, d-l Thouvenel a dat lui Faud Pașa următorul Memoriu asupra vederilor Franciei în cestiunea viitoare organizării a Moldovei și a Valahiei:

Memoriul dat de d-l Thouvenel lui Fuad Pașa la Constantinopole în 11 Martie 1856:

«În momentul când e vorba să se consfințească printr'un Tratat de pace rezultatele războiului, Guvernul Imperial ține să facă cunoscut Porții, cu cea mai deplină sinceritate, părerea sa bine cugetată și socotită asupra unuia

din punctele supuse actualmente desbaterilor Congresului, și care privește viitoarea organizare a Moldovei și Valahiei.

«Dacă se aruncă o privire asupra istoriei relațiilor dintre Rusia și Turcia, este ușor de stabilit că Principatele, din cauza separațiunii lor și a regimului ce a rezultat, n'au încetat a servi, într'un anumit chip, ca trecătoare pentru atacurile îndreptate de Rusia în contra Turciei. Valahia și Moldova, așa cum sunt constituite, nu numai că n'au format o barieră teritorială, dar dorințele și simpatiile țărilor alăturându-se într'o perioadă îndelungată de timp, la trădarea Hospodarilor, au înlesnit în războaiele anterioare înaintarea dușmanului până la Dunăre. Cu ocazia ultimei invaziuni este drept că aceste sentimente nu s'au manifestat; regimul protectoratului deschisese ochii Valahilor și Moldovenilor; dar în schimb acest regim i-a enervat întru atâta, încât au suferit, fără nici o rezistență, invaziunea unei armate străine în țara lor. Acest șir de evenimente dezaastroase, care e de ajuns să le amintim, atrag după sine învățăături, cari ar fi regretabil să fie pierdute pentru Inalta Poartă, de vreme ce dacă ea ar țineă seamă de ele, ar trage un profit învederat pentru viitor.

«În rezumat ce a câștigat Turcia din vechea stare de lucruri? Foarte puțini bani și multe încurcături. Nu ar însemna deci a i se da un sfat bun, întorcându-i privirile dela orice proiect, care ar produce în curând roade tot atât de sterile și de amare? Convingerea Guvernului Imperial este în această privință stabilită și e de nevoie ca motivele cari au format-o să pătrundă și în spiritul Inaltei Porți, aliata sa.

«Nu este cestiunea de a se atinge întru nimic drepturile M. S. Sultanului. Acest drept constă într'o Suzeranitate pe care nimeni nu o contestă; el este consfințit printr'un tribut care nu e vorba să fie desființat. Dar în afară de cestiunea de drept există o cestiune de fapt, adică organizarea interioară a Principatelor, care conform privilegiilor lor trebuie să fie complet independentă și scutită de orice ingerință. Din acest punct de vedere, care poate fi unicul interes al Porții, dacă nu acela, ca organizarea Moldovei și Valahiei să fie combinată în așa fel, încât Principatele vasale și Puterea suzerană să găsească în această organizare cel mai mare folos posibil? Orice altă bază de apreciere ar fi falsă. Dacă cugetăm mai departe în această ordine de idei, soluțiunea devine ușoară și cu atât mai simplă, cu cât Inalta Poartă, pentru a se arăta dibace, n'are decât să fie generoasă.

«Să examinăm în câteva cuvinte interesele cari sunt în cauză în această discuție, și se va vedea că ele se confundă.

«Din momentul în care Inalta Poartă nu se va mai gândi să administreze ea însăși Principatele și să le micșoreze privilegiile de cari s'au bucurat, s'ar suprima în Principate influința Rusiei. Atunci privirile Turciei

vor fi îndreptate, ca să se formeze dincolo de Dunăre un stat cu legături strânse cu Turcia și trebuincioase ei, care să-i servească ca barieră morală și materială și care să fie destul de puternic pentru a face să i se respecte teritoriul său, destul de mulțumit de condițiunile existenței sale pentru a respinge influințele străine. Dar două provincii separate, supuse fiecare unei autorități deosebite, oferă ele materialicește un dig capabil de a rezista primei lovituri? Experiențe repetite și dureroase au dovedit contrarul, și cu toate acestea nu se poate tăgădui, că dacă slăbiciunea puterilor existente din Iași și București a favorizat invaziunile, aceste invaziuni s'au făcut mai ușor și din cauza descurajării unei națiuni despărțite în două, deși obiceiurile, originea, limba și religionea ei poartă pecetea unității. Care națiune a așteptat totdeauna dela evenimente un remediu pentru suferințele ei, o satisfacție pentru speranțele ei?

«Ar fi logic, ar fi cuminte a se lăsa să dăinuască aceeași slăbiciune și aceeași situație interioară grea și prin urmare și aceleași pericole externe?

«Oare lecțiunile trecutului nu indică dimpotrivă, că Turcia, pentru a se întări ea însăși la Nord și pentru a stabili un fel de soluțiune de continuitate între ea și Puterea a cărei vecinătate imediată a amenințat-o așa de des, trebuie să întărească existența politică a Principatelor, să creeze Valahiei și Moldovei interese proprii pentru a le creă în același timp și datorii, dintre cari cea dintâi va fi apărarea energică a acestui teritoriu, unde dușmanul până acum n'a avut decât să se arate pentru a deveni imediat stăpân, și care va acoperi de acum înainte, sub garanția Europei întregi, provinciile cele mai expuse ale Imperiului Otoman? In acest caz, cu un cuvânt, Principatele nu vor mai fi grănarul de aprovizionare totdeauna deschis pentru o armată care năvălește, ci vor formă un bulevard în contra străinului.

«Ce obiecțiuni ar putea face Inalta Poartă pentru a nu susține în Conferințe combinațiunea recomandată de Guvernul Imperial?

«Suzeranitatea este salvată, tributul mănținut, ba chiar poate fi mărit; deci bazele raporturilor Valahiei și Moldovei cu Turcia vor exista în deplinătatea lor; să așezează numai pe aceste baze o clădire mai solidă, mai potrivită cu destinațiunea ei. Se va pretinde că Principatele odată unite, vor avea mai târziu, ca regatul Greciei, aspirațiuni contrarii păcii imperiului? Aceasta ar însemna să se compare situații cari n'au nici o analogie. Rassa moldo-valahă nu se întinde dincolo de Dunăre. Acest fluviu mare este linia ei de frontieră. Acest popor își are locuința sa într'un spațiu circumscris, și se mai deosebește de celelalte populațiuni supuse Porții prin limba și originea sa. Mai mult, Românii sunt un popor izolat în mijlocul Slavilor și legătura ce ar uni-o cu Turcia, va fi, pentru a zice așa, cea mai bună garanție a naționalității sale.

«Alte Puteri își închipuesc poate, la prima vedere, că Unirea celor două Principate într'un singur stat vasal M. S. Sultanului, ar fi de natură a-i atinge interesele. Avem din contră temeieri să credem, că o examinare deplină a cestiunii va modifica această părere. Opera care e vorba să se îndeplinească este pentru toată lumea o operă serioasă și de bună credință. Este interesul tuturor ca Valahia și Moldova să primească în sfârșit o organizare, care să nu permită a se mai pune în discuțiune soarta acestor Principate, atât de importante din trei puncte de vedere: geografic, politic și comercial; ca să existe la nordul Imperiului Otoman o țară unită în mod indisolubil cu destinele lui și favorizându-le, la adăpostul oricăror poște și sustrasă combinațiilor de a-și face un viitor, cărora le-ar putea da naștere situațiunea ei, dacă ar rămânea precară.

«Guvernul Imperial este decis, din partea sa, să desvolte aceste considerațiuni în Congresul deschis la Paris și i-ar părea rău să constate că Inalta Poartă ezită a investi plenipotențiariei ei cu instrucțiuni, cari să le permită a pune în evidență, cu toată autoritatea cuvântului lor, meritele soluțiunii dela punctul întâiu, după principiile ce le-am expus și de a combate, împreună cu plenipotențiariei Franciei, părerile contrarii. Simțimintele M. S. Impăratului față de Turcia sunt de ajuns cunoscute, dovezile pe cari le-a dat destul de evidente, pentru a nu fi nici o îndoială, că sfatul ce-l dă este inspirat de o convingere sinceră, precum și de înțelegerea marilor interese, pentru apărarea cărora Franția și-a vărsat sângele. Impăratul în calitate de amic și aliat, cere Inaltei Porți și M. S. Sultanului însuș, a se alătură părerilor sale și a susține un sistem, care asigurând pentru totdeauna siguranța Imperiului Otoman la granița lui principală, va da și Europei Occidentale garanțiile la cari are dreptul, în contra reîntoarcerii complicațiunilor cari au turburat pacea.»

În 15 Martie, Thouvenel trimite Comitelui Walewski raportul următor asupra dificultăților ce a presimțit că cestiunea Unirii va întâmpină la Poartă și la Ambasadorul Angliei Lordul Stratford:

«Diferitele depeși telegrafice ce am transmis zilele acestea E. V. ca răspuns la cele ce mi-ți făcut onoarea a-mi adresa, v'au făcut să presimțiți toate dificultățile ce le întâmpină cestiunea Unirii celor două Principate Dunărene. Imi rămâne să vă expun demersurile mele în total.

«Aceste demersuri au început, natural, prin vizita ce am făcut Lordului Stratford. Am adus la cunoștința d-lui ambasador al Angliei natura instrucțiunilor mele și l-am întrebat dacă e în măsură să-mi sprijinească sforțările. Colegul meu mi-a răspuns, că în adevăr a primit în ajun o depeșă telegrafică a Lordului Clarendon, dar că nu-și amintește cuprinsul ei. Găsind

depeșă i-a dat o lectură foarte repede și am remarcat că cuvântul «Unirii» nu era pronunțat, dar rezultă oarecum din înțelesul frazelor. De altfel depeșă nu făcea decât a invita Poarta să dea lui Ali Pașa deplinele puteri necesare ca să discute toate propunerile. Nu se specifică că Anglia preferă o soluțiune alteia. Am declarat Lordului Stratford ca ordinele E. V. erau prea lămurite și prea precise pentru a-mi lăsa vreo îndoeală despre datoriile mele și că voiu lucra în consecință. D-l Ambasador al Angliei mi-a răspuns că va trimite în cursul zilei pe întâiul său dragoman la Poartă, pentru ca să vorbească cu Fuad Pașa atât despre afacerile Principatelor, cât și despre menționarea Hatihumaiumului din Tratatul final. Intrând pe urmă în cestiune mi-a mărturisit foarte sincer, că nu consideră cestiunea în acelaș fel ca noi; că unirea Valahiei cu Moldova nu-i pare o combinațiune fericită, decât dacă granița noului stat ar merge îndărăt până la Nistru; că ar fi extrem de periculos să aibă Turcia la Nord, cum este la Sud, o țară configurată rău și care ar voi să se întindă pe contul ei; că Austria n'ar fi ușor de atras în partea noastră «și în scurt», a adăugat, «eu doresc să nu mi se ceară sfatul; așa spune ceea ce gândesc oricărui bărbat ar face apel la lealitatea mea, cu atât mai mult așa trebui să spun adevărul Sultanului».

«Eră evident că nu aveam să sper nimic dela o convorbire mai lungă: M'am întors acasă și v'am trimis întâiul meu mesagiu telegrafic dela 10 Martie, dând ordin d-lui Schefer să se ducă la Poartă ca să înceapă discuția și să anunțe că voiu merge să o continuu. O depeșă a lui Aali Pașa pusese deja în mișcare spiritele și comunicarea primului meu dragoman i-a turburat de tot. După trei consilii consecutive, Fuad Pașa luptând cu impetările foarte energice ce-i făceau mai mulți membri ai Divanului, a reușit totuș să câștige majoritatea pentru idea menționării Hatihumaiumului în Tratat. Abia terminată această luptă, a trebuit să înceapă alta cu mult mai serioasă și Fuad își mărturisiă neputința de a o duce bine la capăt. Reșid Pașa cu ajutorul altora ajunsese la palat; noi i-am deschis porțile. D-l Schefer încercă în zadar să înalțe curajul Ministrului de externe. El întâlni ieșind dela Poartă pe d-l Pisani, care-i spuse că veniă să ceară în urma instrucțiunilor Lordului Stratford, ca Marele Vizir să fie autorizat să discute în Conferință pe baza Unirei Principatelor. Aceasta eră mai mult decât îmi permitea să sper conversația mea de dimineață. În timpul zilei am primit mai multe persoane, cari mă anunțară că intrigile auzite în contra cabinetului deveniau tot mai violente, că opinia publică mișcată din cauza Hatihumaiumului și agitată din cauza svonorilor răspândite privitoare la pretențiunile ce se fac plenipotențiarilor Turci la Paris, se apropia în mod vădit de Reșid Pașa și de partizanii săi.

«Oricare aveă să fie rezultatul demersurilor mele, am crezut că nu trebuie

să neglijez nimic pentru a le asigura succesul, pentru a da miniștrilor turci argumentele pe cari ei nu vor îndrăzni să nu le prezinte în consiliu; și cu un cuvânt, pentru a stabili că dacă Franța emitea o părere, făcea aceasta din considerațiuni serioase, inspirate de o înțelegere superioară a înșeș cestiunii și de interesele Imperiului Otoman. M'am decis atunci să aștern pe hârtie ideile ce-mi propusesem a desvoldă Caimacamului Marelui Vizir și Ministrului de externe. Am onoare a transmite alăturat E. V. o copie a acestei lucrări.

«A doua zi, 11 Martie, m'am dus la Poartă. Prima vizită am făcut-o lui Mehmet-Kibrisli Pașa, care-mi mărturisî, că oarecari vorbe pronunțate de Fuad Pașa ieri în Consiliu, cu privire la cestiunea de care i-am vorbit, au provocat o furtună violentă, și că i se părea absolut imposibil a împăcă spiritele. Aceasta cred că nu însemnează că Caimacamul ar fi în sufletul său cu totul opus Unirei Principatelor, dar curentul i se pare prea puternic pentru a încercă să-l întoarcă înapoi.

«Când am intrat la Fuad Pașa, d-l Baron de Prokesch îl părăsiă. Inter-nunciul s'a explicat cu el pe un ton supărat și hotărît, bazându-se pe interesul identic al Turciei și al Austriei. «Noi cunoaștem», mi-a zis Ministrul de externe, «toate serviciile pe cari Cabinetul din Viena le-a adus alianței; cu toate acestea nu punem aceste servicii în cumpănă cu acelea ce le-am primit dela Impăratul Napoleon și vă rog să credeți, că este foarte dureros pentru noi a nu putea dovedi M. Sale recunoștința noastră, făcând ceea ce dorește».

«M'am silit să demonstrez, că uneori se prezintă împrejurări solemne, în cari cea dintâi datorie a unui prieten sincer nu este de a măguli prejudi-ciile și slăbiciunile unui aliat, ci dimpotrivă de a-i da sfaturi bune, chiar cu riziul de a jigni păreri nechibzuite, deși ele sunt predominantoare.

«Am zis lui Fuad Pașa:—«Sunt lucruri pe cari poate nu V'ar plăceă să le repetați înșivă și am scris mai dinainte ceea ce voiam să Vă spun. Vă dau prin urmare această hârtie, pe care am însemnat ideile mele. Nu este o notă, nu-i nici măcar un memoriu, cu un cuvânt nu e nimic oficial. Este un mijloc pentru ca E. V. să puteți aduce la cunoștința Sultanului și a Miniștrilor, nu numai modul de a vedeă al guvernului meu, ci și acela al unui om, care este măgulit a fi reușit să vă inspire oarecare încredere».

«Atunci i-am cetit memoriul meu.

«Fuad Pașa mi-a mulțumit pentru cele comunicate și a adăugat că-i vor servi cel puțin pentru a dovedi, că noi punându-ne pe un punct de vedere care nu eră acel al Porții, am raționat inspirându-ne numai de ceea ce credem că este în interesul ei. «Voiu supune, mi-a zis Fuad, părerea E. V. colegilor mei și Sultanului; hotărîrea noastră încă nu-i luată; dar relațiunile

noastre de prietenie au fost până acum prea sincere, pentru a vă face promisiuni zadarnice. Noi ne cunoaștem situația; vom cedă unei constrângeri generale; nu vom putea fi însă convinși prin raționamente. Se poate felicita oare Europa Occidentală că ne-a forțat mâna în privința Greciei? Pericolul ce există la Sud, ni-l va creă la Nord. Unirea Principatelor însemnează urcarea pe tron a unui Prinț străin, însemnează Ereditatea; ca ultim termen însemnează Independența după un an, dacă nu imediat. Ceeace se va face în București, se va îndeplini și în Belgrad; noi vom fi amenințați în însăș inima Imperiului și desmembrarea Turciei va începe a doua zi după ce ați conjurat-o și v'ați căștigat recunoștința noastră! Rusia prin datine și prin religione va stăpâni toate aceste state mici. Centrul vostru de influență este Constantinople. Nu-l schimbați; este în interesul vostru ca și în al nostru».

«Afară de argumentul privitor la Serbia și care are tărie, cred că am combătut pe toate celelalte cari mi s'au opus. Am stabilit că între Regatul Greciei, a cărei înființare a tăiat în două rassa elenică și care este vecin cu provinciile turcești cele mai accesibile influenței sale, și Moldo-Valahia care cuprinde pe toți Românii supuși Porții și se află despărțită prin Dunăre de Bulgaria, unde trăește o altă rassă și se vorbește o altă limbă, o comparațiune nu este aci ou putință. Am amintit că atunci când Rusia sub Ecaterina II s'a gândit la Unirea Principatelor, eră vorba de un apanagiu pentru un favorit al Țarinei, pentru prințul Potemkin, iar când s'a urmărit, în 1829, aceeaș idee, eră vorba să se realizeze Unirea în folosul unui Mare Duce, nu pentru a stabili o barieră, ci pentru a se desăvârși o încorporare deghizată.

«La dreptul vorbind, am adăugat, toate marile combinații politice ce s'au agitat de o jumătate de secol, s'au învărtit în jurul depozedării voastre de Provinciile Dunărene; depinde acum de voi să împiedecați pentru totdeauna reîntorcerea acestor ipoteze și să creați în această parte sub influința voastră un dig solid și respectat. Nu cred să existe în Europa un bărbat de stat, care să nu vă țină de rău, că scăpați ocazia aceasta de a termina afacerea în condițiuni bune pentru voi. Imi vorbiți de consimțământul Rusiei și vedeți în acesta un argument în contra proiectului nostru. Și aci nu aveți dreptate și faceți un calcul greșit. Eu cred ca și voi, că Rusia are partizani la Iași și la București și voi le măriți numărul! Căci se va ști că în Conferințele din Paris, d-l de Brumow și Comitele Orloff au votat pentru Unirea Principatelor. Nu discut sinceritatea plenipotențiarilor ruși și dacă țineți, chiar o contest; dar atunci au fost îndemânatici și în zece ani, dacă nu mai curând, în locul unui stat format cu învoirea voastră și sub inspirațiunea Occidentului, veți aveă a face cu o țară turburată de pasiuni naționale, cari se va ști că sunt susținute de Rusia și contra cărora veți fi neputincioși, Ceeace zic de Rusia se potrivește și pentru Austria».

«Fuad Paşa este prea inteligent pentru a nu înţelege în fond droptatea acestui raţionament; dar n'am câştigat nimic în contra împotrivirii sale de a rupe pe faţă cu prejudiţiile naţiunii sale şi ale suveranului său. Nu se rezignează cineva în Orient ca să piardă un lucru inutil pentru a câştiga mai cu siguranţă un lucru necesar. Aci oamenii se închină în faţa forţei materiale; se supun destinului; primesc faptele îndeplinite; niciodată nu înţeleg a-şi sacrifica amorul propriu; nu ascultă de bunul simţ şi consideraţiunile curat morale au puţină valoare.

«Plecând dela Fuad Paşa, l-am lăsat sub impresia neplăcerii ce o va cauza împăratului rezistenţa nedibace, opusă unei combinaţiuni propuse de M. S. prin prevederi, a cărora înţelepciune viitorul o va dovedi; şi m'am dus să văd pe Ahmet-Fethi Paşa, a cărui încredere şi prietenie mi-au fost adeseori foarte utile. După limbajul ce mi-a ţinut A. S., am înţeles numai decât, că un demers direct la Sultan n'ar avea alt rezultat decât să ne sdruncine creditul, fără nici un folos pentru cestiunea specială încredinţată grijilor mele.

«Voiu aştepta deci, înainte de a merge la Palat, răspunsul E. V. la depeşile mele telegrafice.

«Primul dragoman al ambasadei s'a reîntors ieri la Poartă. Consiliul eră întrunit şi deşi hotărîrea lui nu eră încă oficială, nu prezintă nici o îndoială că Aali Paşa va fi invitat să se prezinte împăratului şi să ceară M. S. Imperiale, în numele Sultanului, ca un serviciu personal şi ca o dovadă de prietenie, să renunţe la cestiunea Unirii Principatelor. Este de datoria mea să declar E. V. că dacă această cestiune nu va fi susţinută de Anglia tot atât de energetic ca şi de noi, nu vom reuşi să o rezolvim. Iar răspunderea mea mă obligă să nu vă ascund, că dacă ambasadorul M. S. Britanice ascultă de ordinele guvernului său, când nu-i sunt plăcute, Lordul Stratford are un mod de a-şi separa personalitatea de caracterul său oficial; care face că deşi este cu totul în regulă, nu obţine ceea ce inima nu-i cere să obţină. Ceea ce s'a întâmplat odinioară cu nota din Viena este un exemplu despre acest mod de a lucra. Am sub ochi un spectacol analog. Colegul meu trimiţându-şi dragomanul la Fuad Paşa se sustrage dela orice critică pozitivă; dar el n'a judecat cazul atât de grav, ca să meargă însuş la ministru, precum are obiceiul de a nu-şi cruţa oboseala drumului când este vreun interes. La Poartă s'a înţeles perfect, că dacă nu pune piedici demersurilor mele, nu le secondează şi nici nu le aprobă.

«De altfel am ţinut ca el să nu ignoreze nimic din cele ce am făcut. Deci i-am trimis ieri pe primul meu secretar, ca să-l informeze despre chipul, cum mi-am întrebuiţat ieri ziua şi să-i comunice depeşa E. V. din 11 Martie.»

În 23 Martie d-l Thouvenel comunică Comitelui Walewski o nouă și lungă convorbire cu Fuad Pașa.

«Fuad Pașa a binevoit să-mi comunice confidențial o depeșă telegrafică încurcată, prin care Aali Pașa face cunoscut Inaltei Porți rezoluțiunile Congresului cu privire la Principate. E. V. știe că n'am decât puțină încredere în valoarea politică a anteproiectului elaborat la Constantinopole. Mai ales din momentul în care nu am izbutit să ne înțelegem nici asupra modului de alegere a Domnilor, nici asupra bazelor puterii legislative, nu m'am îndoit deloc de soartea rezervată lucrării noastre.

«Oricum ar fi, și fără a pune nici un amor propriu de autor, nu mă pot opri de a constata, că la București și mai ales la Iași am fost judecați prea aspru. Noi nu aveam nici o calitate de a discuta o ordine de idei ce eră numai de competența cabinetelor. Astfel cestiunea Independenței sau a Unirei Moldovei, cu Valahia nu ne privia deloc, precum nici aceea a numirii unui Principe străin. Noi nu aveam să ne ocupăm decât de îmbunătățirile de introdus în regimul statului quo. Considerată în adevăratele ei margini, lucrarea noastră nu ni s'a părut de natură a ridica greutăți, cu atât mai puțin a merita atâtea imputări.

«Am sub ochi memoriile prințului Știrbei și al prințului Ghica și văd că în cele mai multe puncte de amănunte Domnitorii sunt obligați să recunoască că am nimerit. Ceeace critică ei este pretențiunea ce am fi avut de a face chiar bine Valahiei și Moldovei fără ajutorul lor. Nu reprob desigur acest exces de susceptibilitate națională, dar mă mărginesc a observa, că reformele indicate de noi și aprobate în mod teoretic de Domnitori, ar fi putut fi de multă vreme produsul acestei autonomii, care se invoacă cu atâtea sgomot, ca unul din privilegiile cele mai prețioase ale Principatelor. Judecând viitorul după trecut, ne este îngăduit a ne teme că cele mai frumoase sentimente nu vor produce nici un rezultat, dacă atunci când Puterile acordă garanția lor pentru organizarea Valahiei și Moldovei, nu vor introduce în mod autoritar anumite principii, cari sunt proclamate ca excelențe și cari cu toate acestea nu s'au grăbit a le pune în practică, precum sunt egalitatea înaintea legii, libertatea cultelor, distribuirea în mod egal a sarcinilor publice, desființarea birului pentru țărani, impunerea proprietăților funciare, dreptul de proprietate pentru străini și substituirea censului pentru boieri. Nu ar fi mai puțin sigur să se încredințeze legislaturii locale, oricare ar fi ea în definitiv, grija de a îmbunătăți soartea masei națiunii și eu doresc cu toată ardoarea ca instrucțiunile comisarilor în această privință să fie categorice și bine definite.

«Printre acuzările al căror obiect suntem, trăbuie să citez aceea de a nu fi ținut seamă de pretinsa existență legală a vechilor capitulațiuni ale Mol-

dovei și Valahiei cu Poarta. Aceste documente, recunosc, au o valoare istorică reală; dar prea uită cei din București și din Iași, că dacă Fanarioții au fost din nenorocire stabiliți acolo, aceasta s'a făcut din cauză că domnii indigeni, violând cu armele în mâini jurământul lor de credință către Sultan, au adus asupra lor și a țerii lor apăsarea armelor otomane. Din acest timp provinciile dunărene au mai păstrat, ce e drept, o administrațiune deosebită, dar Poarta alegea pe șeful acestei administrații și îl lăsa să trăească, numai să împartă venitul jafurilor sale cu persoanele înalte din Constantinopole și să nu vândă în mod nerușinat interesele Turciei cabinetului din Petersburg. Astfel s'au ridicat familiile Mavrocordat, Caragea, Moruzi, Mavrogheni, Suțu și Calimachi. Tratatul din Adrianopole a readus în mod nominal în vigoare dreptul Principatelor de a-și alege ele Domnii și le-au liberat de ticăloșiile a căror pradă erau. Altă dată Fanarioții, Consulii Rusiei au făcut averi în București și Iași. În cât privește Domnii, afară de Prințul Bibescu, fratele Prințului Știrbei, a cărui alegere a fost urmată de mișcarea din 1848, ceilalți au fost numiți printr'o înțelegere simulată a Curții Suzerane cu Curtea Protectoare, deși Regulamentul Organic cuprinde un capitol consacrat modul desemnării Domnilor prin voturile unei adunări. Au fost trei numiri în Valahia și două numiri în Moldova, deși Tratatul din Adrianopole le garantează domnia pe vieată. Deci nu e perfect corect, că Prințul Ghica aduce în discuție vechile privilegii pentru a încrimina idea unei liste de trei candidați supusă la alegerea Sultanului. Noi dăm de sigur țerii o libertate cu mult mai mare decât aceea pe care o are de un secol. Sistemul electiv este rău prin sine însuși; dacă în definitiv trebuie păstrat, înclin a crede că numirea a trei candidați, slăbind atotputernicia marilor capitaluri, cari au un rol considerabil într'un mediu atât de corupt, va fi o mai mare garanție pentru cei mulți, decât o restrângere a drepturilor lor. Rămân de asemenea convins, că în lipsa unui control eficace la centru și în provincii, orice sistem legislativ, care va degenera în sistem parlamentar, nu va produce decât anarhie înlăuntru.

«Cestiunea în termenii în cari este pusă de Congres, scapă cu totul misiunilor acreditate în Constantinopole; dar E. V. a primit cu bunăvoință și indulgență lucrările ce v'am adresat și de aceea m'am crezut autorizat a vă exprima, încă odată, părerea mea conștiincioasă asupra unuia din punctele cele mai interesante și mai delicate ale afacerilor orientale.»

În 17 Aprilie Comitele Walewski comunică d-lui Béclard, Consulul General al Franciei la București, că Guvernul Imperial mănține convingerea sa despre necesitatea Unirei Principatelor.

«Plenipotențiarul Franciei nu s'au ferit a exprima precis, în timpul ne-

gocierilor, părerea Guvernului Imperial asupra necesității de a organiza în Principate o administrație întemeiată pe baze durabile și care să le asigure propășirea.

«Noi n'am ezitat a declara că, în interesul bine înțeles al Turciei, n'ar trebui să se neglijeze nimic pentru a formă din aceste provincii o stavilă tendințelor cari au provocat războiul și că în acest scop ar fi esențial a constitui puterea guvernului în toate condițiunile de tărie și durată și a o așeza pe reforme bine concepute și pe dezvoltarea intereselor materiale.

«Ni s'a părut în această privință, și convingerea noastră e profundă, că pentru a obține acest rezultat, ar trebui în primul rând a uni cele două provincii într'un singur Principat.

«Discuția ce s'a provocat în Congres și informațiunile ce ne-au venit, n'au făcut decât să întărească modul nostru de privire a situațiunii de care ne îngrijim. Va fi de ajuns să vă inspirați de studiul ce l-ați făcut la fața locului, pentru a corespunde sentimentelor Guvernului Imperial asupra acestei cestiuni.»

Comitele Walewski trimite în 26 Aprilie d-lui Thouvenel o nouă expunere a cestiunii Unirei Principatelor, arătând că Guvernul Imperial nu și-a schimbat părerea sa:

«Am recunoscut dreptatea observațiunilor ce-mi prezentați cu privire la atitudinea ce trebuie să păstrăm în cestiunea Unirei celor două provincii dunărene, într'un singur principat și sunt ca și D-voastră de părere, că trebuie să intrăm într'insa cu un plan perfect stabilit dela început. Iată cum înțelege Guvernul Imperial rolul nostru în acest incident și în ce chip își propune a-l urmă în dezvoltarea lui.

«Înainte de a procede la reorganizarea Principatelor trebuie să se convoace, după cum știți, Divanurile ad-hoc, chemate a exprima dorințele populațiunilor. Congresul a încredințat Porții grija de a întruni aceste adunări, hotărînd totodată că vor fi compuse în așa mod, încât să constituie reprezentafia cea mai exactă a intereselor tuturor claselor societății. Recunoaștem că de această măsură pregătitoare vor depinde în mare parte combinațiile ce vor trebui să se concerteze ulterior, și prin urmare veți avea a vă întrebuița toată grija pentru ca Firmanele de convocare să fie concepute în termeni cari să nu poată împiedică în nici un fel soluțiunea, ce ni se pare util să prevaleze, se înțelege, în interesul tuturor partidelor. Acesta este un punct asupra căruia vă atrag de pe acum întreaga Voastră atențiune și pe care-l recomand solitudinii D-voastră celei mai neclintite. N'am nevoie să adaug că veți trebui în acelaș timp să vă siliți a face să se ia în considerare, ca și noi, necesitatea Unirei Principatelor, întrebuițând întreaga D-voastre in-

fluidă pentru a face să intre convingerea noastră în spiritul consilierilor Sultanului.

«Cestiunea aceasta neputându-se rezolvi decât mai târziu și când va veni momentul pentru Puterile semnatare ale Tratatului din Paris de a se înțelege asupra bazelor viitoarei administrații a Principatelor; D-voastră veți urma până atunci această lucrare în măsura raporturilor D-voastre cu miniștrii otomani, profitând de toate împrejurările pentru a pune în lumină foloasele soluțiunii, care are dela început întregul nostru consimțământ. Vom aștepta în această pozițiune, ca Divanurile să ne aducă la cunoștință părerile Moldo-Valahilor. Atunci va rezulta din două una: ori Divanurile vor exprima asupra acestei cestiuni o părere conformă cu aprecierea noastră proprie, și atunci, bazați pe dorințele liber exprimate de către populațiune, vom înlocui sfaturile noastre cu reprezentări cari să o facă pe Poartă să înțeleagă, fără a ne preocupa prea mult de urmările locale și temporale cari ar putea rezulta de aci chiar în Constantinopole, că trebuie să se țină seamă de angajamentele ce și-a luat obligându-se a consulta Divnurile ad-hoc; — ori Adunările aceste se vor opri la o hotărîre contrarie, și noi, în acest caz, ne vom mărgini, dacă nu putem face altceva, să ne liberăm responsabilitatea noastră de amăgiri, cari, după noi, trebuie să urmeze mănținerii stării de lucruri actuale, stabilindu-ne clar părerile și vederile noastre.

«Aceasta este regula de purtare ce trebuie să o urmați înainte și după întrunirea Divanurilor ad-hoc și eu sunt sigur, că nu veți fi izolat pe acest teren. Lordul Clarendon într'o ultimă convorbire ce am avut cu el la Londra, s'a exprimat în așa fel, încât m'a lăsat să cred, că în această cestiune ca și în toate celelalte, vom fi de perfect acord, — afară poate de unele nuanțe pe cari nu le pot încă aprecia. Baronul de Manteuffel s'a arătat din partea sa ferm hotărît să ne urmeze pe calea pe care am pornit. Am motiv să bănuiesc că ministrul Prusiei la Constantinopole nu va întârzia a primi instrucțiuni în acest sens și D-voastră veți putea, din acel moment, să vă combinați eforturile și demersurile cu acelea ale colegilor D-voastre, cari ca și el vor fi autorizați să se înțeleagă cu D-voastră.»

Comitele Waléwski, Ministrul Afacerilor Străine al Franciei și Președintele Congresului din Paris, a trimis, în Iași, ca Consul, pe d-l Victor Place cu instrucțiuni speciale de a-i da informațiuni dese și precise asupra stării spiritelor în privirea Unirei și a da sfaturi cum să se organizeze mijloacele de propagandă.

D-l Place arată în trei rapoarte adresate Comitelui Walewski situațiunea Unirei în Moldova.

Rapoartele din 8 și din 13 Iunie arată starea opiniunilor la Iași în privirea Unirei.

«Îndată după sosirea mea în Moldova, am fost surprins de incertitudinea în care se află spiritele asupra intențiilor Puterilor Occidentale, privitoare la reorganizarea acestor țeri, mai ales în ce privește Unirea celor două Principate.

«Conformându-mă instrucțiunilor atât de clare și de categorice ce am primit dela E. V. în momentul pornirii mele, și ordinului ce mi-ai dat de a nu tăcea asupra conținutului lor, m'am pronunțat mai întâiu în favoarea ideii Unirii.

«Am putut să constat efectul ce a produs asupra tuturor oamenilor luminați ai acestei țeri o declarațiune atât de pozitivă, și când am adăugat că intențiunea Puterilor este, ca nimic să nu se facă fără participarea populațiilor, cari vor fi chemate a-și rosti dorințele lor în modul cel mai liber și mai lămurit; acești domni m'au rugat să transmit guvernului Impăratului expresiunea recunoștinței lor pentru un procedeu, care arătându-le singura cale de urmat pentru salvarea lor, le lăsa facultatea de a o urma ei înșiși și fără silă.

«Ou toate acestea, ei au manifestat oarecari îngrijiri asupra duratei ocupațiunii teritoriului Principatelor de către trupele austriace și turcești, dându-mi a înțelege că exercițiul libertății votului ar putea fi împiedicat de prezența baionetelor străine, și au adăugat că nu trebuie să luăm în rău înțeles un simțământ ușor de explicat, când se gândește cineva ce au avut a suferi prin invaziunile și ocupațiunile atâtor armate.

«M'am silit să-i liniștesc asupra acestui punct, spunându-le că în urma tratatelor de împăciuire și de alianță cari s'au încheiat, toate Puterile cele mari nu au decât aceeaș voință asupra modului cum Comisiunea de cercetare are a-și îndeplini mandatul ei, și că Austria ca și Turcia vor fi cele întâi ce vor ținea ca la o cestiune de onoare, ca o libertate deplină să fie dată Principatelor, pentru ca nici una din hotărârile lor să nu fie pătată din capul locului de prepusul că a fost luată sub influința unei apăsări armate.

«Aceste explicații și certitudinea că nici o armată străină nu va apăsa asupra deliberațiunilor lor, au umplut de bucurie inimile Moldovenilor, și îndată ei au propus să se pună la muncă pentru a răspândi în toate clasele societății idei sănătoase privitoare la Unirea Principatelor și la reorganizarea lor.

«I-am rugat foarte mult să se ție în limitele celei mai stricte moderațiuni, să nu întrebuițeze decât mijloace autorizate de lege, să se păzească de orice ar putea fi o cauză de agitațiune și de dezordine, într'un cuvânt să se arate demni, prin o propagandă regulată și pacifică, de silințele ce face întreaga Europă pentru prosperitatea lor viitoare.

«Aflu în Consulul Angliei o adevărată opoziție în contra proiectului Unirii

celor două Principate. Nu știu încă dacă purtarea sa este rezultatul ideilor sale personale, sau al instrucțiunilor guvernului său.»

În al doilea raport din 13 Iunie, d-l Place descrie mai departe situațiunea Unirei la Iași și sfaturile ce a dat de a se organiza în liniște acțiunea celor ce doresc Unirea, prin presă și întruniri:

«În scrisoarea ce am avut onoarea a adresa E. V. în 8 a curente, am expus situațiunea în care am găsit spiritul public din Moldova, fericita și imensa impresiune ce a produs siguranța că majoritatea Puterilor Europene voia Unirea Principatelor și dorința ce a manifestat partea cea mai luminată a populațiunii, de a întrebuiți numai decât mijloacele pentru a răspândi această idee. Acest plan n'a încetat de a avea urmări și au început să se pună imediat în lucrare.

«Oamenii favorabili Unirei erau cu atât mai încurajați a se pronunța, cu cât autoritățile superioare ale țerii au dat semnalul în acest sens.

«Divanul Obștesc, răspunzând comunicării ce i-a făcut Domnul pentru a da socoteală de administrațiunea sa, își încheie adresa prin această frază foarte semnificativă: «Da, Măria Ta, Divanul o spune sincer, ai pregătit calea mântuirii Patriei noastre, ai susținut drepturile strămoșești, ai apărat și susținut înaintea areopagului european Unirea Principatelor, un principiu măreț, glorios, singura garanție a existenței reale și durabile a Principatelor Dunărene».

«Deci puterile cele mai înalte ale Moldovei, Domnul și Divanul Obștesc, singurul reprezentant legal al țerii, au luat inițiativa acestei măsuri mari. Astfel după un exemplu venit atât de sus și mai ales după publicarea articolelor 22, 23 și 24 ale Tratatului din Paris și a Protocoloalelor 6, 7 și 8 ale conferințelor, n'a mai rămas nici o îndoială în spirite, că a venit momentul de a organiza mijloacele pentru a dovedi că E. V. ați avut dreptate să declarați, că «Unirea celor două Principate, răspunzând unor necesități date la lumină în urma unei cercetări minuțioase a intereselor lor adevărate, Congresul ar trebui să o admită și să o proclame».

«Pentru aceasta au venit la mine mai multe persoane influente să mă consulte, spunându-mi că membrii Comisiunii trebuind să treacă în curând prin Principate, este de urgență să se convoace întruniri, unde să se poată sfătui, să se înțeleagă asupra modului de a-și exprima dorințele, să redacteze în sfârșit un fel de program, care să le dea puțința de a răspunde cu metodă și în armonie la cestiunile, ce ar putea să li se pună de către Comisari.

«Eu am aprobat în principiu acest proiect, însă atrăgându-le atențiunea că în aplicarea lui este nevoie de mare prudență, că prin urmare întrunirile n'ar trebui să se facă decât în case particulare și, dacă se poate, la câte un func-

ționar înalt sau la persoane, al căror nume să fie o garanție, pentru a se evita orice ar avea aparența unui club; că n'ar trebui să se discute acolo decât cestiunea Unirei, căci ea este cea mai fundamentală, și că celelalte cestiuni, cari vor decurge dintr'însa mai târziu, ca d. e. modul alegerii, dreptul de proprietate, raporturile dintre proprietari și țărani, etc., dacă vor fi ridicate înainte de vreme, vor aduce perturbare în spirite și vor compromite cestiunea principală; că odată programul fixat și după ce se vor alege câțiva membri și vor forma un comitet pentru conducerea pacinică a propagandei regulate și legale ce va trebui să se facă în județe, adunarea aceea va trebui să se disolve, pentru ca să nu devină o cauză de agitație care ar putea degenera în mișcare de stradă și pentru ca nevoia de a vorbi, atât de naturală oamenilor întruniți, să nu dea naștere încetul cu încetul la acuzaări reciproce și la personalități ușor de prevăzut într'o țară, care a fost neconținut supusă la atâtea influințe străine; că în sfârșit și mai presus de toate, această adunare nu va trebui să se considere investită cu nici un mandat oficial, ci să fie considerată numai ca o adunare de persoane, cari se întrunesc pentru a se înțelege și a se lămuri unii pe alții în momentul când țara lor a ajuns la o criză decizivă și că prin urmare nu vor trebui să se opună, nici să iea în nume de rău, ca oameni contrarii ideii Unirei Principatelor — de se vor găsi de aceștia — să se poată întruni și ei în altă parte și să se organizeze în acelaș chip.

«Puterile Europene și în primul rând Franția — le-am spus — v'au făcut să le cunoașteți simpatiile ce au pentru starea D-voastre prezentă și pentru viitorul D-voastre; ele v'au dat dovada cea mai convingătoare anunțându-vă că veți fi consultați asupra organizațiunii D-voastre viitoare, însă condițiunea este, ca toate dorințele, în ori și ce sens s'ar manifesta, să poată fi exprimate pe deplin și în mod liber.

«Atunci Moldovenii mi-au vorbit de ocupațiunea austriacă. Ei mi-au spus că față de simțământul atât de protivnic Unirei Principatelor, manifestat de Comitele Bul, li se pare imposibil ca Austria să nu facă uz de ascendentul ce i-l dă prezența trupelor sale, pentru ca să împiedice această exprimare a dorințelor lor.

«In toate țerile — au adăogat ei — o consfătuire în contact cu baionete străine face să se bănuască, cu dreptate, că nu a fost liberă; cu atât mai mult în această țară, obicinuită de atâta vreme să tremure în fața armatelor venite din afară, este de temut că singură prezența lor, chiar și dacă ar rămânea ele în cea mai absolută neactivitate, va turbura spiritele și le va influența. Iar o astfel de neactivitate nu se observă deloc. Dela începutul ocupațiunii amestecul Austriei în afacerile noastre este constant. Mai la urmă, în momentul când eră vorba să se dea concesiunea unei bănci,

generalul Gablentz, față de boala Comitelui Paar care-l ținea în casă, a însoțit pe agentul Austriei la Domnitor, târându-și sabia prin salonul A. S. și căutând să facă presiuni asupra hotărârilor lui, într'o afacere care nu era de resortul său.

- «Dacă este adevărat, că majoritatea Puterilor Europene dorește Unirea noastră, cum se face că se află pe teritoriul nostru trupele aceloră, cari s'au arătat tocmai contrarii acestei idei? Este o anomalie foarte curioasă, cu atât mai mult, cu cât în acest moment suntem atacați cu violență în gazetele austriace, cari ne prezintă ca revoluționari, gata de a ne răscula, și cari declară sus și tare, că dacă provinciile vor scăpa Austriei din mână prin politică, ea trebuie să facă eforturi să ne absoarbă prin combinațiuni financiare.

- «E. V. mă va crede, că ținând seamă de relațiunile amicale ce există între guvernul nostru și cel austriac, n'am primit plângerile Moldovenilor. Le-am repetat ceea ce le-am spus și altă dată, că caracterul leal și cavaleresc al M. S. Imperiale și Regale atât de bine cunoscut de întreaga Europa, nu permite să se admită nici un singur moment, că oricari ar fi vederile politice sale, va autoriza vreodată armata sa să înădușe sau să falsifice expresiunea dorințelor unui întreg popor.

- «Trupele austriace, le-am spus, în virtutea Tratatului care le-a deschis granițele Principatelor, n'au intrat decât cu un scop special și cu totul militar, să împiedice la nevoie pe Ruși, cu forța, de a intra din nou. Nu pot deci să cred, că generalii austriaci, trecând peste marginile strâmte cari le-au fost trase, să fi abuzat de puterea lor, pentru a pune piedici administrațiunii D-voastre și mai ales într'un moment atât de serios, când Europa întreagă are ochii ațintiți asupra lor, să se gândească a schimba ocupațiunea lor curat militărească într'un mijloc de acțiune politică.

«Atunci domnii aceștia s'au oferit să-mi dea probe autentice despre toate cele ce au afirmat; dar am crezut inutil să mai prelungesc discuția asupra acestei cestiuni; lăsând pentru mai târziu grija de a lua informațiuni mai complete și le-am spus că în loc să-și piardă vremea cu acuzațiuni, ar face mai bine să se ocupe fără întârziere de cestiunea principală.

«Sfaturile mele au avut efect și s'a ținut o primă întrunire compusă din oamenii cei mai moderați și mai luminați, la Ministrul de Finanțe. În urma unei discuțiuni destul de lungi, s'au luat, s'au formulat hotărâri asupra cinci puncte diferite. Voi examina diferitele cestiuni, cari s'au discutat acolo.

«În frunte, ca punctul întâiu, se prezintă Unirea Principatelor. Aceea este idea care le predomină pe toate celelalte. Dar E. V. va remarcă, că programul nu o separă de Prințul străin. E o cestiune foarte gravă și foarte delicată, care aș fi voit să o văd înlăturată pentru moment, dar i-am găsit neînduplecați în această privință.

«Pentru noi, mi-au zis, Prințul străin este inseparabil de Unire; altminteri vom recădea în toate abuzurile de altă dată: corupție, venalitate, nepotism, opoziție sistematică a marilor boieri cari n'au fost aleși, toate piedici reformelor de tot felul și cu toate acestea atât de neapăsătoare. Atunci ce folos să ne unim? Să rămănem mai bine așa cum sîntem.

«În caz când vom fi amenințați a avea un Prinț indigen, ne vom teme, dacă va fi Valah, ca să nu ne sacrifice Valahiei, iar Valahii vor avea aceeași temere cu privire la Moldova, dacă va fi Moldovean.

«În sfârșit avem dorința să intrăm în marea familie a Europei și să ne arătăm vrednici de ea. Există pentru aceasta un mijloc mai bun, decât să punem în fruntea noastră un Prinț dintr'una din casele domnitoare?

«Aci indic numai în mod sumar argumentele, ce-mi propun să le dezvolt, într'o depeșă specială. Dar trebuie să spun, că dacă nu li se lasă Moldovenilor speranța unui Prinț străin, cestiunea Unirii Principatelor îmi pare foarte compromisă în fața lor.

«Din frica de a nu fi sacrificați Valahiei, frică ce pare a stăpâni pe mai mulți Moldoveni, a izvorit articolul al 2-lea al punctului întâiu, relativ la înființarea unei nouă capitale, într'un loc care să fie la centru pentru amândouă țerile. O astfel de temere nu este împărtășită de către Moldovenii luminați, mai ales dacă vor avea un Prinț străin; dar cum ea este argumentul principal al anti-unioniștilor, partidul luminat a crezut de conviință să facă această concesiune.

«Punctul al doilea se referă la diferitele mijloace de a propaga în țară principiile adoptate în punctul întâiu.

«Asupra acestui articol n'am de făcut nici o observațiune. Presa, delegații, întrunirile sunt bune mijloace de propagandă, cu condițiunea ca să fie întrebuințate cu multă discreție și măsură. În acest sens le-am vorbit acelor domni și-mi propun să supraveghez, cât va fi posibil, ca ei să nu treacă limitele ce le-am indicat.

«Punctul al treilea atinge o cestiune foarte delicată: aceea a viitorului guvern provizoriu, care va avea să administreze Moldova în timpul interregnumului provocat prin încetarea puterilor Domnilor actuali. Această cestiune are nevoie de o cercetare specială și, așteptând, am rugat pe domnii aceia să întreprindă pentru moment orice fel de discuțiune asupra acestui subiect.

«Această recomandare le-am făcut cu privire la punctul al patrulea, care tratează despre legea electorală și despre compunerea Divanurilor, cari trebuie convocate pentru a exprima dorințele și nevoile țerii. Le-am atras cu lărie atențiunea, ca să evite a ridica vreuna din aceste cestiuni, cari cu toată însemnătatea lor, sunt cu toate acestea secundare, dacă se compară cu cestiunea predominantă a Unirii.

«Este cu neputință — le-am spus — ca toate părerile să fie unanime asupra acestor cestiuni diferite; cercetarea lor prematură nu poate să provoace decât desbinări între D-voastră și poate chiar certe. Oricine va vedea dela început, că cutare punct, chiar secundar, dar la care ține, nu va fi rezolvit în chipul cum dorește el prin însuș faptul Unirei, se va arăta mai rece față de cestiunea principală. Deci atâtea azeziuni riscați să vi le înstrăinați. Măntineți-vă deci numai pe terenul Unirei și ocupați-vă a-l face să rodească.

«In definitiv așa s'a și hotărât.

«Nu pot decât să aprob punctul al cincilea, care are de obiect ca Românii din Moldova să se pună în relațiune cu Românii din Valahia. Aceasta este urgent și necesar, căci întreaga mișcare națională trebuie să se facă printr'o comună înțelegere între cele două Principate, dacă e vorba să câștige o legătură temeinică și impozantă.

«Schimburile de delegați nu pot fi decât favorabile și alegerea făcută din partea Moldovei este cu totul justificată prin inteligența și moderațiunea ce disting pe d-l Vasile Alecsandri.

«Aceasta este deocamdată situațiunea acestei importante cestiuni a Unirei Principatelor Dunărene, pentru care E. V. mi-ați recomandat să am toată grija.

«Toți oamenii luminați și cinstiți din capitala Moldovei o proclamă cu entuziasm ca unica șansă de mântuire, ce rămâne țerii lor.

«Guvernul și în special Domnitorul s'au pus în fruntea mișcării.

«O însemnată parte dintre marii proprietari s'au strâns în jurul ei.

«O întâie manifestație pacinică și regulată a și avut loc.

«Se pregătește una și mai mare, căreia eu nu-i dau mare importanță.

«Moldovenii au bunăvoință, dar n'au experiența necesară pentru a dirige opinia publică. Foarte dispuși a se arunca în acțiuni extreme, ei pot depăși ținta, dacă nu vor fi reținuți.

«Deci nu am mare nădejde în adunarea anunțată cu privire la punctul al cincilea al programului lor. Nu se va ajunge desigur la alt rezultat, decât la acela, care s'a obținut deja și care este suficient ca o stabilire de principii. Lucrul de căpetenie este în momentul de față, ca aceste principii să fie propagate în județe și eu îndemn cu tărie pe toți cei cari au proprietăți să se ducă acolo, pentru a începe să dea deslușiri diferitelor clase ale populațiunii, în loc să stea în Iași cheltuindu-și timpul și activitatea în conciliabile, ce de acum înainte sunt inutile.

«Această măsură este cu atât mai necesară, cu cât există un partid, care începe a se agita pentru a împiedica Unirea Principatelor. Acest partid s'a pus sub protecțiunea Austriei, ai cărei agenți, în urma sentimentelor manifestate de d-l de Buol în Congresul dela Paris, au primit desigur acest rol. Eu caut acum să-mi dau seamă exact de elementele cari compun partidul an-

tiunionist, de motivele adevărate cari îl fac să lucreze, de pretextele ce le pune înainte pentru a ascunde aceste motive și de feluritele mijloace ce le întrebuințează.»

În raportul său din 22 Iunie d-l V. Place comunică conversațiunea sa cu Mitropolitul Moldovei.

«Cred că unul din punctele cele mai delicate de atins în cestiunea Unirei Principatelor, și căreia nu s'a dat poate destulă atențiune, este cestiunea religioasă.

«Dacă Rusia este în realitate de bună credință, când declară că ea se asociază la politica Franciei în ce privește Unirea, noi trebuie să ne felicităm de ascendentul ce ea are încă. Dar dacă pentru proiecte încă ascunse, ea vrea numai să împiedice mersul nostru înainte, nu rămâne îndoială că influința ei asupra clerului moldovenesc este un adevărat pericol.

«E. V. știe că provinciile române aparțin ortodoxiei orientale, care este o expresiune generală pentru ceea ce se numește ritul grecesc.

«Cu toate acestea există o nuanță ierarhică, care e necesar a arăta.

«Mitropolitul Moldovei și Mitropolitul Valahiei sunt independenți unul de altul și pretind la aceeași independință de patriarhii greci ai Rusiei sau al Constantinopolei. Aleși de Adunările naționale și întăriți de Hospodari, ei spun că în principiu ei nu au nevoie de altă sancțiune, și că ei au consimțit a cere o aprobare a patriarhului de Constantinopole, pentru că erau obligați în urma ingerinței constante a Porții în afacerile țerii lor, pentru a ocupa liberi scaunele lor, de a face sacrificii de bani ce împiedecau intrigile Patriarhului, precum și Hospodarii erau siliți a da bani Divanului Impăratesc pentru a se mănține în domnie.

«Le-a rămas dar o adevărată teamă instinctivă de Constantinopole.

«De altfel, fiecare Mitropolit administrează în materie religioasă în mod suveran, și în ordinea civilă el e Președintele de drept al Marelui Divan, din care fac parte cei doi episcopi diocesani.

«Este deci ușor de înțeles, că Mitropolitul și Episcopii ocupă o pozițiune foarte importantă în societatea moldovenească.

«Când se vorbește de influința clerului în această țară, obicinuit se crede că e vorba numai de clerul de jos, a căruia ignoranță, obiceiuri grosolane și viciuri dau un mijloc ușor de a-i nega orice ascendent. Sunt însă convins că acest punct de vedere este eronat. Clerul, chiar cel inferior, are, nu atât prin valoarea sa personală, ci desigur prin marea idee a serviciului său religios, o influință însemnată asupra populațiunii.

«Clerul înalt are o mare putere asupra masselor, și este evident că în ziua în care preoții ar primi din partea înaltului cler un cuvânt de ordine, care

ar fi contrar nouă, acești preoți, vorbind în numele religiei în pericol, ne-ar crea dificultăți serioase.

«E încă cert că fiecare membru al Bisericii Orientale, preot ori laic, este animat de un spirit mare de defiență în fața oricărui creștin din Occident, și pentru a fi mai precis, are în contra lui o antipatie fanatică.

«Rusia, care în curs de ani de zile nu a fost împiedicată întru nimic a-și așeza influința, a profitat în mod admirabil de această dispozițiune dominantă a orientalilor, și efectele ei se întâmpină, îndată ce se încearcă cineva a le da o atențiune oarecare.

«Porțiunea cea mai numeroasă a tinerimii moldo-valahe, care a frecventat Germania, Franța și Anglia, se silește a se arăta liberă de prejudeții, când un străin vorbește dinaintea ei de clerul său, și adesea pică în excese, cari nu dovedesc nimic, vrând a dovedi prea mult. Inșă ne-am expune a nu aprecia lucrurile după a lor realitate, crezând că aceste excese provin din bună lor credință.

«Fără a intra aci în amănunte inutile, arătând experiențele mele proprii cari m'au condus a constata adevăratele simțiminte ale Românilor asupra acestor materii, va fi de ajuns a zice că m'am convins că ortodoxia orientală este foarte vie și că ne vom afla dinaintea unor mari greutăți în ziua în care nu vom fi fost pregătiți a ține seamă de ea.

«Pentru moment, trebuiă să mă ocup de a împiedeca, ca această dispoziție religioasă să nu fie exploatată de persoane opuse politicei noastre; și aceasta cu atât mai mult, că auziam silințele ce se pun a răspândi vuetul pericolelor la cari ar fi expusă religiunea ortodoxă prin Unirea cu un principe străin. Mai eram informat că Mitropolitul, al căruia spirit eră ezitant, mai eră condus și de motive personale.

«Mi se părea că aveam dreptul, în urma ordinelor și instrucțiunilor ce am primit dela E. V., de a vorbi deschis asupra tuturor cestiunilor ce se înfățișau, și am profitat de o întrevvedere cu Mitropolitul, în care am tratat despre toate cestiunile cari-l agitau și-l făceau să eziteze.

«Nu vă voi osteni prin o expunere lungă a conversațiunii ce am avut. Mă voiu mărgini a o rezumă în scurt.

«Care va fi Mitropolia dominantă; m'a întrebat Arhiepiscopul, când cele două Principate vor fi unite?

«Am recunoscut imediat, pe socoteala clerului, acea temere care preocupă mai mulți Moldoveni; ca Moldova să nu fie absorbită de Valahia, când capitala noului Stat va fi la București.

«Am dat întâiu argumente generale, cari combăteau aceste temeri, adică puțina diferență ce există între întinderea și populațiunea celor două provincii, importanța ce câștigă Moldova prin posesiunea gurilor Dunărei și a unui li-

toral maritim, sporirea veniturilor sale prin arendarea lacurilor ce i se ce-dează și prin productul vămilor sale în porturile cele nouă. În urmă a venit la obiectul mai imediat al preocupărilor sale.

«De ce, i-am zis, una din Mitropolii ar absorbi pe cealaltă? Cine le împiedcă să-și păstreze deplina și întreaga lor independință? Nu lipsesc exemple pentru a dovedi, că această independință este foarte naturală în acelaș stat. În Franția noi avem 14 Mitropoliți independinți unii de alții. Mai mult, în Rusia, unde domnește ortodoxia, cei trei Mitropoliți de Kiev, de Moscova, și de Petersburg nu au între dânșii nici o pozițiune de subordinațiune.

«Aceste argumente și exemple păreau a-l satisface, și am văzut că spiritul lui e liniștit prin certitudinea, că Unirea nu va atinge în nici un mod prerogativele sale.

«Dar întronarea unui Principe străin ar putea expune credința noastră la pericole, adăogă el?

«I-am răspuns, că această temere e cu atât mai puțin întemeiată, că istoria acestui secol este bogată în dovezi contrarii. I-am adus aminte pe Regele catolic Bernadotte pe tronul luteran al Suediei; pe regele protestant Leopold pe tronul catolic al Belgiei. Incă mai mult: Aveți dinaintea ochilor voștri principii cari au îmbrățișat ritul grecesc după suirea lor pe tron. Familia actuală din Rusia, germană de origine, mai înainte protestantă, a terminat, precum însuș o mărturisiti, a fi protectoarea cea mai călduroasă a ortodoxiei voastre.

«Aceste argumente, având de bază fapte, mi-au părut că au produs o mai puternică convicțiune asupra unui om, căruia nu-i lipsește instrucțiunea. În fine Mitropolitul mi-a declarat că nu-i mai rămâne nici o obiecțiune în contra Unirei.

«Am fost chiar în destul de surprins, când a crezut că a sosit momentul a se explica fără temere cu mine, să-mi facă următoarele destăinuiri: — El mi-a zis, că atât el, cât și Vlădica actual dela Socola, bărbat de altfel foarte inteligent, au fost mulți ani între adeptii cei mai înfocați ai propagandei panslaviste, în capul căreia sta Rusia. Astăzi, a urmat el, Rusia ne-a dat măsura sa; noi știm ce valorează în realitate în fața Europei; noi cunoaștem pericolul rezervat de viitor la toți acei de gîntea noastră, dacă Slavii de Nord vor ajunge a se uni cu Slavii de Sud. Provedința ne-a așezat pe noi, oamenii de rassă latină, într'o pozițiune care ne permite a izolă una de alta aceste două fracțiuni atât de periculoase, și pricep că nu vom putea ajunge la acest rezultat decât dacă Unirea ne va da putința de a fi mai tari și liberi de orice influință stricătoare. Din momentul în care ortodoxia noastră nu are a se teme de nimic, mă unesc și eu în totul cu idea Unirei.

«Nu îndrăznesc a afirmă că aceste toate mi s'au zis fără reticență; căci

trebuie totdeauna să te păzești de oameni, obiceiuiți din copilărie a disimula simțimintele lor. Inșă trebuie să adaog că nimic până acum nu mă autoriză să mă îndoesc de sinceritatea Mitropolitului.

«Un fapt, care nu poate să nu aibă consecințe foarte importante pentru obiectul ce noi urmărim, m'a convins că Mitropolitul este de bună credință. Prin ordinul său, Arhimandritul Neofit Scriban, fratele Vlădicăi de Socola, de care am vorbit mai sus, publică o broșură — intitulată «Unirea și Neunirea Principatelor». — Din exemplarul alăturat E. V. va constata că, învălit într'un stil mistic și citațiuni numeroase din Sfintele Scripturi, Arhimandritul lasă să se vadă foarte clar, că sentimentele Șefului Clerului moldovean sunt favorabile Unirii.

«Sunt fericit că am obținut acest rezultat, pentrucă astfel, înaltul Cler e câștigat pentru Unire, înaintea ca alte influințe ostile să fi avut timpul și ocaziunea de a-l îndreptă pe altă cale. Pentru a nu-i mai lăsa facultatea de a se mai răsgândi, am sfătuit pe Principe a face ca acest mandament să fie tipărit în mai multe mii de exemplare, pentru a-l răspândi în toate districtele Principatului».

Consulul Franciei la Iași comunică Comitelui Walewski, în 23 Iunie 1856, următoarele:

«Am arătat E. V. mișcarea în favoarea Unirii Principatelor în adunările ce se țin la Iași, precum și rezoluțiunile ce acestea au luat. Lucrul cșențial este acum, de a se gândi la aplicarea lor fără întârziere, pentru a răspândi în populațiunea diferitelor districte ideile, cari noi voim să triumfe... Domnul Vasile Alecsandri, poetul cel mai iubit al națiunii, a compus, după a mea cerere, o poezie, în care el serbează Unirea Principatelor, și i-a dat forma unui dialog politic, care sfârșește cu un cântec popular, menit să fie cântat în curând în cel mai mic bordeiu».

Acest dialog și poezia populară a lui Vasile Alecsandri sunt următoarele :

Păcală și Tândală

Dialog politic între Păcală (june Unionist) și Tândală (bătrân Giubeliu).

Păcală.

Ce ai astăzi mai Tândală, de ești așa supărat?

De corăbii înecate nu cumva poate-ai visat?

Ce gândire amărită astfel te-ș posomorît,

Că pe cât nu erai mândru, acum ești și mai urît?

Tândală (oftând).

Ah! Păcală prea iubite, spune-mi este-adevărat
Că'n această țară veche, că în lașul blestemat,
S'a ivit o boală nouă ce pe mulți a molipsit,
Și la care tot Românul chiar din fire e menit?

Păcală.

Care boală, măi Tândală?

Tândală.

Boală grea și fără de leac
Ce de mult ne amenință.

Păcală.

Dar ce boală?

Tândală.

O! trist veac!

În ce vremi a fost s'ajungem, în ce rele, în ce foc!
Azi, frate, toți Românii să fie-uniți la un loc!
Moldoveanul și Muntenul să-și piarză numele lor,
Să n'nrunească lor pământuri, să se facă un popor,
Ba chiar nație să fie! auzi! nație! măi, măi,
Zău că nu credeam Românii atâta de nătărăi!

Păcală.

De ce rști așa de aspru pentru neamul românesc,
Măi Tândală?... al tău suflet îl știu mai creștinesc.
Pe cât îmi aduc aminte, tu odinioară ai fost
Atât de blajin, că lumea te credea puțin cam prost,
Cine ți-a turburat firea? Spune mie, dragul meu.
Cine din miel cu blândețe te-a făcut leu-paruleu?

Tândală.

Cine, cine... n'am nevoie ca să ți-l destăinuesc,
Dar acela oarecine m'a făcut să'ncremenesc,
Când mi-a spus chiar la ureche c'un glas blând și'ndușoșat,
Că Moldova sarmănica spre peire a plecat,
Căci de-a fi să se unească Moldovenii cu Muntenii,
Măntuiii dintr'o sorbire au să'nghit' pe Moldovenii.

Păcală.

Elei ! frate.

Tândală.

Așa, dragă !.. Ascultă să te-oțărăști:
Se zice de Capitală că să fie 'n București;
Cale de treizeci de poște departe de Iașul meu,
D'acest târg frumos și mare, unde trăim tu și eu.
Ei ! Păcală, ori ce-i spune, nici că'mi vine de crezut
Că va putea să ajungă Iașul oraș de ținut !
Iașul, scaunul Domniei, care, precum tu ai zis,
Se aduce de departe cu vestitul tău Paris;
Iașul, vechea Capitală, unde am căsuța mea
Care, de s'ar pierde Iașul, mult din prețu-i ar scădea.

Păcală.

Înțeleg și te jelesc.

Tândală.

S'apoi alta, altă posnă ! Ci că'n statul românesc
Să fie la stăpânire Domn de neam împărătesc,
Domn străin numit pe viață și cu drept de moștenire.
Auzi tron cu moștenire... apoi nu-i de suferit !
Cari atuncea cum s'ar prinde, eu ce am «hambition»,
Să-mi ridic toată nădejdea de-a mă acăță de tron !
Eu ce sunt patriot mare, eu «get-beget» să nu am
Prilej de a fi în țară nici măcar la un Divan
Și pierzând a mele drepturi să ajung chiar a vedeă
Sub un Prinț străin, catolic, că se pierde legea mea !

Păcală.

Ei ! Tândală, te rog, taci,
Căci pe cât ești prost din fire și mai prost vrei să te faci.
Ce te sbuciumi pentru lege astfel de înfuriat,
Când tu legea-ți în picioare de-atâtea ori ai călcat.

Tândală.

Eu, Păcală ?

Păcală.

Tu, Tândală.

Tândală (făcându-și cruce).

Mă ferească Dumnezeu!

Păcală.

În zadar, căci pe-a ta urmă te paște păcatul greu.
Adu-ți tu aminte bine de țigani ce-ai avut;
Prin mezat, ca niște vite, câte suflete ai vândut,
Despărțind fără 'ndurare mumele de-ai lor copii,
Și răsând de a lor lacrimi ca o fiară din pustii!
Spune mie, o creștine! câți creștini ai chinuit,
Când erai chiar din păcate în slujbă orânduit,
Câte văduve sărace, câți orfani tu ai prădat
Și pâinea de toată ziua chiar din gură le-ai luat?
Spune-mi, tu, o stâlp al legii, ce umbli cu crucea 'n sân,
Sunt aceste fapte rele de creștin sau de păgân?

Tândală.

Bine, frate, tu mă sperii, ce greșeal' am făptuit,
Pentru că, fiind în slujbă, și eu m'am chivernisit?
Așa-i obiceiul țerii. . .

Păcală.

Taci, Tândală, nu cârți,
Ai prădat sârmana țară, e destul, n'o mai huli,
Hotărește-te odată a fi țerii de folos,
Dacă vrei să ți se ierte trecutu-ți mult păcătos;
Iar nu umblă cu minciuna ca un șearpe cu venin,
Zicând că s'ar pierde legea, de-am avea un Domn străin,
Căci Românul 'n astă lume orice rele-ar suferi,
În legea în care se naște, în ea știe a muri.
Ungurii ce în Moldova sunt ca noi locuitori,
Schimbat-au a lor credință subț Români domnitori?
Pentru ce dar pe-al tău frate mai ușor să-l socotești,
Când el încă tot păstrează bunurile strămoșești,
Și de ce, supus orbiei, unui mârșav interes,
Să nu vrei a înțelege lucru lesne de 'nțeleș,

Că'n unire stă puterea ! Că la oricare nevoi
 Decât a fi unul singur e mai bine a fi doi ;
 Că páraele-adunate se prefac în râuri mari
 Și cei slabi, când se 'mpreună, cumpănesc pe cei mai tari ;
 Căci precum ziceă o-dată l'ai săi fii un biet moșneag,
 E mai lesne-a rupe o vargă decât un întreg toajg.

Tândală.

Bine dar ce are a face ?

Păcală.

Nu 'nțelegi ; ascultă dar :
 Pentru ce țerile noastre au bătut atât amar ?
 Pentru ce acum, de veacuri, nici că mai hălăduesc ?
 Pentru ce fără sfiică dușmanii le năvălesc,
 Incât astăzi biet Românul a ajuns a fi de jac,
 Nu mai știe ce mai este tătar, jidov sau cazac ?
 Și privind îmbelșugarea holdelor din țara lui,
 Se întreabă cu durere, ai cui prad' or fi, ai cui ?
 Știi tu pentru ce, Tândală, Dumnezeu ne-a părăsit ?
 De-am rămas, dintr'un' neam mare, un neam mic și umilit ?

Tândală.

Pentru ce ?

Păcală.

Pentru că vrajba între frați s'a încuibat !
 Pentru că Românul frate de Român s'a depărtat,
 Pentru că și mai 'nainte s'au găsit printre Români
 Oameni vânzători ca Iuda, inimi rele de păgâni,
 Carele jertfind ca tine viitorul românesc,
 Și semănând desbinarea pe pământul strămoșesc,
 Au scăzut, au stins puterea, unirea neamului lor,
 Și au mărit semeția dușmanului răpitor.
 Când e turma neglijată, fără câini, fără păstor,
 Lupul iese dela pândă și-o sugrumă mai ușor.

Tândală.

Adevărat, așa este ; însă de ce, fătul meu,
 Păstorul acéstei turme să nu fim sau tu sau eu ?
 Pentru ce străin să fie ?

Păcală.

Căci păstor în țara mea,
 Nici eu nu te-aș vrea pe tine, nici tu pe mine n'ai vrea.
 Dulce e domnia, frate, și mulți vor a se 'ndulci,
 Ș'acei mulți umul pe altul cată a se nimici,
 Prin partide, prin corupții, prin minciuni și prin vânzări,
 Care sunt menite toate rău s'aducă bieteii țării!
 Nu-i mai bine dar să 'nehidem calea tronului slăvit
 Celor care sunt în stare chiar și neamul de jertfit?
 Nu-i mai bine toți Românii însuflați d'acelaș dor,
 Dintre două mici popoare să ne facem un popor?
 Iar ca prinț al României un străin prinț să dorim
 Și cu tronuril' Europei pe al nostru să-l rudim?
 Atunci națiile toate ne-or primi la sânul lor,
 Ca pe-o nație iubită și d'un mare viitor,
 Ș'a strămoșilor țărână-trăsări-va în mormânt,
 C'a ajuns a lor vechiu nume respectat iar pe pământ,
 Și urmașii noștri, mândri de părinții ce-au avut,
 La copiii lor vor spune binele ce le-am făcut.

Tândală (uimit).

E, Păcală, frățioare, drept să-ți spui... bine vorbești!
 Inșă... Spune'mi capitala... tot să fie 'n București?

Păcală.

Bată-te noroc în față! măi Tândală, ce-ai pățit,
 De ți-i drag așa mult Iașul, nu cumvă te-ai jidovit?
 Dar nu vezi pe toată ziua valul negru ovreesc,
 Cum se 'ntinde și îneacă tot orașul creștinesc,
 Incât oricine sosoște în lăuntru' înglotat,
 Socotește că'n Iudea din păcate a intrat?

Tândală.

D'apoi bine, Bucureștii adică este mai bun?

Păcală.

Oricine ar socoti-o, eu l-aș socoti nebun...
 Bucureștii ca și Iașul este ca un vechiu sucman,
 Care, ori și cât l-ai coase, nu plătește nici un ban.

Tândală (asvârlindu-și căciula în sus).

Ura ! dacă este așa,
Ado mâna, măi Păcală, mâna voiu cu tine a da,
Să trăească România și Unirea între Români !
Hai să tragem, măi, o horă în ciuda celor păgâni !

(Se prind de mână și joacă cântând).

Hai să dăm mână cu mână
Toți cu inima română,
Să'nvartim hora frăției
Pe pământul României.

Iarba rea din holdă piară !
Piară dușmănia 'n țară ;
Intre noi să nu mai fie
Decât flori și omenie.

Măi Muntene, măi vecine,
Vino să te prinzi cu mine
Și la viață cu unire
Și la moarte cu 'nfrățire.

Unde-i unul nu-i putere
La nevoi și la durere,
Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește.

Amândoi suntem de-o mamă,
De o făptură și de-o seamă,
Ca doi brazi într'o tulpină,
Ca doi ochi într'o lumină.

Amândoi avem un nume,
Amândoi o soartă 'n lume,
Eu ți-s frate, tu mi-ești frate ;
În noi doi un suflet bate.

Vin' la Milcov cu grăbire
Să-l secăm dintr'o sorbire,
Ca să treacă drumul mare
Peste-a noastre vechi hotare.

Și să vadă sfântul soare,
 Intr'o zi de sărbătoare,
 Hora noastră cea frățească
 Pe câmpia românească.

Această serie de comunicări, Consulul Place o încheie prin următoarea relațiune din 25 Iunie către Comitele Walewski asupra călătoriei Domnitorului Grigorie A. Ghika în mai multe județe ale Moldovei:

«Hospodarul s'a pornit astă dimineață spre Ocna, un mic oraș depărtat de 6 miriametri; de acolo va merge la Galați și se va întoarce la Iași după o absență de 10 până la 12 zile. Această călătorie a cauzat o oareșcare emoțiune, pentrucă s'a răspândit vuetul, nu se știe cum, că Principele se ducea pentru totdeauna.

«În împrejurările actuale, această călătorie va avea desigur urmări folositoare.

«În țară cestiunea Unirei Principatelor începe să preocupe spiritele și se poate prevedea de pe acum, că la fiecare dată când Principele se va afla în contact cu poporul acesta, va căută să capete dela el lămuriri asupra unui subiect care interesează pe toți foarte mult.

«Opiniunea Principelui în această privire e bine cunoscută, fiindcă el a dat în realitate impulsionea mișcării actuale. De aceea noi trebuie să fim mulțumiți de a vedea, că peste puțin timp el va fi pus în pozițiune de a se explica în public și de a da astfel mai multă autoritate delegaților, cari în acest moment merg în districte pentru a pregăti acolo spiritele».

La sfârșitul lui Iunie a început a se deslănțui furtuna presimțită. Au ieșit la iveală candidații la Căimăcămie și la Domnie, precum și mijloacele bănești de corupțiune întrebuițate de vrăjmașii interni și externi ai țerii.

Iată ce comunică în 26 Iunie Ambasadorul Franciei la Constantinople Thouvenel Comitelui Walewski:

«... Aali Pașa a ordonat dela Viena celorlalți miniștri să se ocupe în Consiliu de organizarea unei Căimăcămii la București și la Iași, puterile Principilor actuali fiind expirate, dela 16 ale acestei luni, conform cu Fermele de investitură. Lui Aali Pașa îi pare rău că nu a fost cu puțință a depărta o agitațiune inutilă Moldovei și Valahiei; căci Principii Ghika și Stirbey doresc Unirea celor două provincii, și prezința lor în capul administrațiunii ar fi fost o garanție pentru sinceritatea compunerii Divanurilor ad-hoc și pentru rostirea dorințelor lor asupra unui punct esențial. Nici unul, nici alt

nu ar fi consimțit ca din Hospodari să devie simpli Caimacami; și de aceea trebuie înființat un guvern provizoriu. Ideea unei Căimăcămii, formată după prescripțiunile Regulamentului Organic, nu e gustată de Poartă, și fiindcă Porții i s'a lăsat toată libertatea, ea s'a hotărât să numească în fiecare Principat o singură persoană pentru a îndeplini, cu titlul provizoriu, funcțiunile de șef al guvernului local.

«Candidații cari, după Aali Pașa, seamănă să fie mai mult în vedere sunt: Principele Alexandru Ghika în Valahia și Toderiță Balș în Moldova. Dela d-l Photiade, însărcinat de afaceri al Moldovei, a aflat că un număr destul de însemnat de boieri mari, apăsați de o simțire strămtă de gelozie locală și agitați de speranța de a ajunge a fi Hospodari, dacă nu va fi Unirea, au adresat Porții un fel de protestare în contra singurei combinațiuni, în stare de a asigura în mod definitiv viitorul țerii lor. Fuad Pașa nu a trimis încă o comunicare lui Aali Pașa, însă cunoaște opiniunea sa.

«Aali Pașa urmează astfel mai departe:

«Grecii mestecați în afacerile Principatelor, ca Photiadi, Aristarhi și Vorigidis, întrețin din toate puterile lor repulsiunile Porții și din Constantinopole apasă asupra corespondenților lor în București și Iași în această privire.»

Ambasadorul Franciei la Constantinopole Thouvenel opinează în depeșa sa asupra acestui punct astfel:

«Intrigile acestea nu sunt de natură a putea reuși: dorința Valahiei și a Moldovei este fără nici o îndoială conformă dorinței Impăratului. Această dorință e asociată, este adevărat, cu ideea unei dinastii ereditare, luată dintr'una din familiile domnitoare ale Europei; și acest punct va fi, precum am avut onoare de a spune Excelenței Voastre, marea dificultate ce va fi de rezolvat aici sau poate și aiurea...»

În 16 Iulie Consulul Place dela Iași dă Comitelui Wałewki o altă informațiune nu mai puțin importantă, despre candidatura anti-unionistă la Căimăcămie și la Domnie a lui Grigorie M. Sturdza :

«Am arătat E. V. prin diferite scrisori mersul ideii Unirei Principatelor și se poate vedeă de pe acum care va fi situațiunea în care Comisiunea va află țara, când va intra în cercetarea cestiunei.

«În acel moment, nu rămâne îndoială, fiecare Principat va fi administrat de un guvern provizoriu, având misiunea a nu împiedică întru nimic libera expresiune a dorințelor populațiunilor.

«Alegerea și compunerea acestui guvern provizoriu are deci o mare importanță, și fără să doresc a examina o cesiune care se va trata la Constantinopole, mă voiu mărgini aici a atrage atențiunea asupra unei persoane, care, pe cât se spune, poate fi aleasă de Caimacam interimar.

«Acesta este Principele Grigorie Sturdza, fiul fostului Hospodar Mihail Sturdza. Acesta e cunoscut și sub numele de Muhlis Pașa și este unul din Comisarii turci pentru delimitarea nouălor fruntarii ale Basarabiei.

«Gr. Sturdza este cu totul opus Unirei Principatelor. Am probe peremptorii pentru a fi convins. El fiind tocmai unul din cei mai serioși candidați la Domnia Moldovei, și E. V. veți afla în scrisoarea mea din 24 Iunie trecut motivele cari îl împing la o acțiune.

«Este foarte evident că un om care are mari șanse de a fi Domn stăpânitor al unuia din Principate, se va sili din toate puterile sale a împiedica Unirea celor două Principate sub un Principe străin».

Cu mult mai înainte s'a prins întâia dovadă de corupțiune bănească și anume următoarea scrisoare a lui Panaioti Balș din 27 Martie 1856, Iași:

«Biletul de zece mii de galbeni — ce l-am dat d-lui Adossides, secretarul intim al A. S. Aali Pașa, și pe care vărul meu Vornicul Teodorită Balș confirmă, că această sumă va fi valabilă și plătită — eu mă leg a nu o reclama dela vărul meu decât atunci, când vărul meu va fi numit Domn al Moldovei prin îngrijirea d-lui Adossides. Și pentru încredințare am dat această hârtie vărului meu în contra scrisorii ce va scrie Eminenței sale Episcopului Nicomediei».

(semnat) P. Balș.

În legătură cu această scrisoare stă următoarea informațiune, dată în 10 Iulie 1856 de Consulul Place Comitelui Walewki:

«Aducându-mi-se la cunoștință un fapt destul de important, m'am grăbit a-l comunica ambasadorului Franciei la Constantinopole și am onoare a adresa aci alăturat E. V. un duplicat al scrisorii scrise cu această ocazie:

«În acest moment aflu în mod foarte sigur, că d-l Tudoriță Balș a trimis cieri împuternicirea sa casei Zarifi și Vlasto din Constantinopole, ca să trateze «în numele său cu ministrii turci numirea sa la domnia Moldovei. El însărcinează această casă să ridice până la suma de 80.000 ducăți (aproape un milion de franci) pentru a obține acest rezultat, și în caz de reușită se obligă «să-i dea pe un preț de nimic arenda salinelor și a dreptului de export al «cerealelor.

«Casa Zarifi și Vlasto îi scrie că și-a asigurat cooperațiunea ambasadorilor «Franciei și Angliei. Ea adaugă că este sigură că va obține pentru d-l Tudoriță

«Balș Caimacamia în schimbul sumei de 25.000 ducați (cam 300.000 franci) «și d-l Balș a răspuns că nu va primi Caimacamia decât cu asigurarea că va «fi numit pe urmă Domn».

«Informațiunile acestea sunt sigure; dar rog cu insistență pe E. V. să vă faceți a le ignora, căci divulgarea lor ar putea compromite într'un mod grav persoana dela care le am».

În 14 Iulie Marele Vizir adresează Domnitorului Grigorie A. Ghika următoarea depeșă telegrafică:

«Maiestatea Sa Imperială Sultanul socotind să vă desăreineze de domnia Moldovei, a numit pe d-l Vornic Tudoriță Balș în calitate de Caimacam al domniei Moldovei; în curând veți primi depeșa mea oficială, dar odată cu primirea prezentei veți lăsa fără întârziere frânele guvernului».

Tot în 14 Iulie Marele Vizir comunică prin firul telegrafic Vornicului Teodor Balș numirea sa de Caimacam:

«Maiestatea Sa Imperială Sultanul găvind de cuviință a vă numi Caimacam al domniei Moldovei și de a desărcina pe Principele Grigorie Ghika din funcțiunea de Domn, l-am invitat telegrafic a depune în mâinile D-voastre frânele administrației.

«Veți primi depeșa mea oficială și Fermanul de investitură».

Nu s'a trecut săptămâna și Fermanul Impărătesc pentru numirea Caimacamilor a ieșit din Cancelaria Inaltei Porți.

Fermanul Impărătesc, adresat d-lui Vornic Teodor Balș, cu data de jumătatea lunii Zilkade 1272 (jumătatea lui Iulie 1856):

«Sfârșindu-se domnia Prințului Grigorie Ghica, carele a fost numit de Minc Voevod al Moldovei, ce face parte întregitoare a Impărăției Mele, el a fost rechemat.

«Spre dovada simțimintelor Mele, țintind la fericirea tuturor locuitorilor Imperiului Meu, Impărăteasca Mea plăcere, întipărită de bună voință, dorește ca privilegiile ce au fost lor hărăzite ab-antiquo de către Inalta Poartă să fie măntinute și întărite cu deplinătate și ca Reglementele țerii să fie îmbunătățite și completate într'un chip priincios pentru binele locuitorilor.

«Prin stipulațiile Tratatului general încheiat cu fericire, s'a hotărît a asigura țerii legi fundamentale ce se vor statornici după o desbatere pătrunzătoare. Timpul de a împlini această stipulație a sosit, și fiindcă este de trebuință ca, în curgerea acestor dorite desbateri, cărmuirea țerii să fie în starea celei mai desăvârșite nepărtiniri, și că tu, Caimacame, tu ești cunoscut de

Mine ca un om ce te-ai deosebit prin credința ta, dreptatea, dragostea către Patrie și integritatea, Căimăcămia Voevodiei Moldovei s'a încredințat, prin porunca și hotărîrea Mea Suverană, înțelepciunii tale și credinței, ca tu să fii șeful cărmuirii vremelnice, până la numirea noului Voevod, care va fi ales și orânduit după modul prescriș prin viitorul nou reglement al țerii.

«Până când reglementele de față vor fi îmbunătățite și completate, se va urmă potrivit cu principiurile lor, asemenea se va considera pravilicește anulată și desființată orice dispoziție făcută despre administrația țerii, neîntemeiată pe legile fundamentale ale țerii. Cărmuirea dar provizorie încredințată înțelepciunii tale va fi datoare a lucra pe această cale; și fiindcă, după cum s'a hotărît, dorințele locuitorilor trebuie să fie cercetate asupra îmbunătățirilor lăuntrice ale țerii, precum aceasta se va face obștește știut mai apoi printr'un Firman Impărătesc, este de datoria populațiilor a aștepta acel moment în poziția celei mai depline supunerii; și tu, tu vei fi dator, lucrând cu bun enget și cu dreptate a jertfi toată luarea ta de seamă la mănținerea bunei orândueli în țară. Este dar de Impărăteasca Mea voință ca tu să iei măsurile potrivite cu aceste principii, și ca tu să pui toată silința spre a asigura fericirea populațiilor.

«Spre a-ți explica cele mai sus arătate și a-ți încunoștința misia ta, s'a slobozit Firmanul de față dela Impărăteasca Mea Cancelarie. Indată ce voința Mea Suverană va fi cunoscută ție, tu te vei supune cu întregime la îndeplinirea poruncilor Mele».

Fermanul prin care fostul Domn Alexandru Ghika se numește Caimacam al Țerii-Românești, din 15 Iulie 1856:

«Alexandru Ghika, vechiule Domn și acum Caimacam al Valahiei, vecinicască-se vredniciile Voastre.

«Termenul misiei Prințului Barbu Știrbei, fostul din a Noastră voință rânduit Domn al Valahiei, parte integrantă a Imperiului Nostru, fiind expirat, s'a depărtat din funcțiile sale.

«Fiindcă Impărăteasca Noastră voință este ca, spre dovedire de Inalta soliditudine și bunăvoință ce avem către toți locuitorii acestei Impărătești a Noastră provincie, administrația din lăuntru a țerii să se reformeze și să se perfecționeze așa, încât păstrându-se și întemeindu-se privilegiile acordate din vechime de Inalta Noastră Poartă locuitorilor Valahiei, să le asigure buna lor petrecere și fericire.

«Fiindcă stipulațiunile obștescului tratat, de curând cu norocire încheiat, au hotărît ca noua organizație a administrației acestei provincii a Imperiului Nostru să se desbată și să se hotărască, și epoca de a se pune în lucrare această hotărîre a ajuns.

«Este de cea mai mare importanță ca, pe câtă vreme se vor ține deliberațiile într'aceasta, administrația țerii să păstreze o poziție cu totul nepărtinătoare.

«Cunoscând dar simțimintele Voastre de credință, de dreptate, de patriotism, și zelul, prin acest Impărătesc al Nostru Decret, încredințăm fidelității Voastre funcțiile de Caimacam al Domniei Valahiei, spre a guvernă vremelnicește țara până la alegerea și numirea de Domn, care se va face potrivit nouălor statute și regulamente, ce sunt a se așeză și după modul ce se va fixă.

«Până la săvârșirea reviziei statutelor astăzi în ființă, este de neapărat în principiu, ca aceste statute să-și aibă puterea lor lucrătoare: așa dar, orice act privitor la administrație și starea viitoare a țerii, carele nu va fi conform cu reglementele fundamentale astăzi în ființă, se va considera în principiu ca în neființă; trebuie, prin urmare, ca totdeauna să fii mișcat de acest principiu în administrația ad-interim a Valahiei încredințată înțelepciunii Voastre.

«Fiindecă s'a hotărât, și mai târziu prin Impărătesc al Nostru Decret se va specifică, ca și dorințele populației să fie consultate asupra reformelor din năuntru ce se vor face în Principat, locuitorii țerii sunt datori să adăste cu o deplină supunere rezultatul acestor lucrări; iar din parte-Vă, întrebuintând dreptatea și echitatea, Veți stărui, după datorie-Vă, a se păstră liniștea obștească, luând toate măsurile trebuincioase spre acest sfârșit, și făcând tot ce va depinde de înși-Vă pentru asigurarea bunei petreceri a populației.

«Acestea sunt Impărăteștile Noastre voințe. Ca să cunoașteți cele de mai sus, și ca numirea Voastră să se obștească, s'a dat acest Ferman din Impărătescul Nostru Divan.

«Indată ce veți luă cunoștință de cele într'insul cuprinse, Vă veți grăbi a îndeplini Impărăteștile Noastre porunci, și veți îngriji a aduce întru îndeplinirea datoriilor Voastre înțelepciunea, credința și dreptatea.

«Dat în 15 ale lunii zilcade anul 1273 ($\frac{2}{16}$ Iulie 1856)».

În 15 Iulie, Spătarul Mihalache Cantacuzino Pașcanu și Vornicul Constantin Hurmuzaki au rădicat vocea lor pentru a protestă în contra scrierilor d-lui Nicolae Istrati, care a combătut prin publicitate Unirea.

«Câtevă întâmpinări asupra «Chestiei zilei» a d-lui Nicolae Istrati», de d-l Mihalache Cantacuzin, articol publicat în «Steaua Dunărei» dela 3 (15) Iulie 1856:

«I. Autorul broșurii zice că întrunirea «deșteaptă în unii mari sperări și în alții mari temeri»—se înțelege, socotim pe cei cu sperări, pe acei ce vor

unirea și progresul. Acei cu temerile, de ce se tem? Nu cunvâ de stârpirea abuzurilor?

«II. Sfatul dat să nu ne grăbim «de a ne pronunță întru această chestie foarte importantă», este prea bun, și cei ce vor unirea s'au gândit de mult la cele ce ar fi de folos țerii lor; să lase dar timp și celorlalți a se gândi de acum înainte. Iar «excesul de patriotism», ce se impută celor cu Unirea nu-l credem să fie o scădere morală.

«III. Dacă cuvântul «în unire stă tăria este cuvântul lui Dumnezeu?» apoi desbinarea, antiunirea, al cui cuvânt este? — «Este unire, în bine, și unire în rău,» zice autorul. Cei buni se unesc la bine, cei răi la rău, iată răspunsul.

«IV. Deși «Icteniile sânteii letughii se repoartă numai la unire în religie,» însă unirea aceasta sufletească se cere dela creștini, pentru ca să o pue în lucrare la toate cele folositoare; altfel s'ar asemăna cu o sămânță fără roade.

«V. Prea adevărat lucru este, că: «Imperii mari și regate s'au șters de pe hartă»; dar cu atâta mai adevărat este și aceea, că cele mici se șterg mai curând și în mai mare număr. Și oricum ar fi, oare nu-i de datoria noastră să căutăm ca țara să ne fie mai mare, și măcar cât decât mai tare?

«VI. Autorul zice chiar unite «Principatele nu se vor putea apăra prin propria lor putere»; nimenea nu pretinde din contra; dar dreapta judecată ne spune că unite fiind, tot mai anevoie vor putea fi înghițite și la întâmplare tot ar putea rezistă, până le-ar veni un ajutor.

«VII. Cine ar vrea ca «Românii să primească cele întâi lovituri», sau

«VIII. Ar dori ca să fim «expuși de a ne bate cu Nordul», sau măcar cu oricine altul? Dar din nenorocire poziția ne este de așa fel, că chiar când se bat alții între dânsii, noi tot suferim. Pătîmi-oar țerile mai mult, decât au pătîmit în războaiele trecute, dacă s'ar întruni?

«IX. «Rusia a intrat și a trebuit să iasă din Principate de zece ori». Așa-i, dar cine ne poate spune că mai viind, ar ieși iarăș? Noi am dori de a nu mai face asemeni încercări; de aceea vrem să ne întrunim.

«X. «Statele-Unite și Elveția» nu ne pot fi de exemplu. Țerile acelea au o poziție excepțională, și apoi chiar și acelea au un guvern central, lucru ce ne dă dovadă pentru întrunire, iar nu și în contra ei. Și dacă

«XI. «Grecia», precum zice autorul, n'ar fi profitat nimic cu guvernul ce are acum, n'ar fi de mirare: căci ea în timp de mai multe sute de ani n'a avut nici un fel de organizare; dar cu toate că a fost cu greu de a pune deodată un popor așa de neastâmpărat pe calea civilizației, totuși nimeni nu poate tăgădui că n'a făcut oarecare progres.

«XII. De este adevăr că antiunioniștii «nu țin de altceva decât de privilegiile strămoșești», apoi cum poți zice că «n'avem dreptul de a pretinde unirea?» De n'am avea nici dreptul de a ne întruni și a ne da niște legi cum

se cade, apoi ce ne-ar mai rămânea din autonomia și privilegiile noastre decât suma abuzurilor cari s'au introdus?

«XIII. «Naționalitatea română nu o avem toți în convicție», zice autorul. Văzând urmările unor oameni, mulți au început a crede că autorul are dreptate.

«XIV. «În acest grad de pericol am pune și religia părinților noștri, care a ajuns a nu avea preț la mulți dintre cărturari.» Oare nu cumvă și la mulți dintre farisei? De ar fi să răscolim țărâna părinților noștri, apoi ei, desbrăcați fiind de patimi și de tot lucrul înjositor, de sigur că ne-ar îndemna la întrunirea Principatelor ca la o singură ancoră de mântuire, și ne-ar spune că dacă religia părinților noștri nu s'a pierdut atâtea sute de ani, bântuită de feluri de litfe, și poporul fiind în întunerecul neștiinței, cu atât mai puțin se va putea periclita acum, când tot a mai străbătut o rază de lumină și când chiar și clerul a început a fi mai luminat.

«XV. Ca dovadă de sinceritatea antiunioniștilor, autorul spune că «au și sentimentul patriotismului, dar au și legături de familie, dar au și legături de averi». Au doară acelor ce vor întrunirea le lipsește tot șirul acesta de «și»? Sutele de boieri proprietari, de neguțători, de meseriași, cari s'au declarat pentru întrunire din toate părțile țerii, n'au și ei casele și familiile lor? Dar tocmai pentru aceea își doresc un viitor mai sigur pentru patria lor! Și apoi unde, cu cine, s'a arătat?

«XVI. «Dispreț către proprietari și către neguțători?» Tocmai acei ce vor întrunirea au declarat ca bază a alegerilor viitoarei Obștești Adunări pe proprietari și neguțători, fără însă a strămbătați pe celelalte clase, și dacă vor unirea, apoi tocmai pentru a da o mai mare siguranță proprietății și familiei, o doresc ei cu atâta căldură.

«XVII. «O putere limitrofă (Rusia) voește unirea.» Pe puterea aceasta nu o iartă onoarea de a face altfel. Cum ar putea zice acum că este rău un lucru pe care l-a sancționat în Regulament ca un lucru firesc și bun?

«XVIII. Autorul se mai teme «de rivalitatea dinăuntru», dacă s'ar întruni Principatele. Cu totul din contra: când va fi țara mai mare, micile ambiții păcătoase nu vor mai putea avea nici un efect.

«XIX. Se mai zice că «antiunioniștii vor să păstreze raportul legal cu Turcia». Dar cine-i acela, dintre cei ce vor unirea, care ar voi să rupă raporturile legale cu Poarta? De cunoaște autorul pe cineva, să ni-l arate. Aceasta însă este o vădită denunțare și o uricioasă calomnie.

«XX. Antiunioniștii «nici cu Domn pământean» n'ar voi întrunirea. Acei ce o vor, din contra, nu fac tocmai cel mai mare caz de Domnie, și dacă doresc ca noua căpitanie a Statului să fie dintr'o dinastie suverană, ei o vor numai ca prin aceasta să poată secă rădăcina pomului discordiei, și ca să

se poată pune odată un frâu îndătinărilor celor rele care sunt adevărata poire a țerii. Și apoi lăsând toate la o parte, unde-i bărbatul îndestul de capabil între noi, care să poată răspunde la o chemare așa de mare?

«XXI. «Sângele strămoșilor», de care se vorbește atât în «chestia zilei», n'a apărut «Obșteasca Adunare», precum ajunsese a fi în timpii de pe urmă și nici acea mare comoară numită «Regulamentul.» Acel sânge prețios s'a vărsat, pentru ca să avem totdeauna dreptul de a ne da legi și de a ne alege Domnitorul, de a face pace și războiu și alte multe drepturi, de cari unor oameni se vede nici le pasă, deși au aer a se preocupă numai de dănele, și cari toate la un loc înfrunțază drepturile și privilegiile strămoșești întemeiate pe autonomia și suveranitatea noastră, fără a jigni întru nimic suzeranitatea Turciei pe care nimeni nu o respinge.

Constantin Hurmuzaki a publicat, în «Steaua Dunărei» dela 3 (15) Iulie 1856, articolul următor, intitulat—«Un renegăt al Unirei Principatelor—»:

«Astă iarnă, când ne veni trista știre despre rezultatul conferințelor dela Constantinople în cauza Principatelor, cine alergă zi și noapte din casă în casă și ne agită în contra Turcilor? D-l Neculai Istrati.

«Cine strigă mai tare în contra tendinței Porții de a călca driturile strămoșești și a prefăce Principatele în pašalăcuri? D-l Neculai Istrati.

«Cine provocă întruniri și adunări numeroase, cine peroră mai tare, cine jucă rol de tribun al poporului, de Baș-agitator? D-l N. Istrati.

«Cine și-a stricat mai mult pieptul, îndemnând la o manifestare energică în contra protocolului conferințelor dela Constantinople din 11 Fevruarie? D-l N. Istrati.

«Cine chemă pe toți în corpore la curte spre «a sili» pe Domnitor ca să subscrie împreună protestul? D-l N. Istrati.

«Cine strigă în gura mare: «dacă Vodă nu va voi să subscrie împreună cu noi protestul, să mergem la Mitropolie și să protestăm?» D-l N. Istrati.

«Cine a scris, cu litere mari, protestul din 18 Fevruarie, în contra protocolului conferințelor dela Constantinople din 11 Fevruarie? D-l N. Istrati.

«Cine a cerut între altele și «Unirea Principatelor?» Și — D-l N. Istrati.

«Dar! și d-l N. Istrati a cerut Unirea Principatelor!

«Dovadă protestul scris de d-lui și protestul acel curajos, acel energic, acel patriotic, care face onoare atât acelui ce l-a compus, cât și acelor ce l-au scris și care, între altele, cuprinde și următoarele cuvinte: «Aceste declarații, făcute într'un chip atât de solemn în fața universului, au fost pentru Români piatra credinței în mijlocul viforelor și al nenorocirilor de pe urmă și temelія speranțelor celor mai scumpe, că la viitoarea pace, iu-

bita noastră patrie nu numai va păstra ceea ce a avut, dar încă va dobândi tot ce-i mai trebuie, pentru că să poată împlini misiile ce de către Provedință și interesul Europei i s'a pus la gurile Dunărei, adică Unirea Principatelor».

«Cu toate acestea tot d-l N. Istrati, ca un bun comediant carele, prin îndatinata sa schimbare de roluri, a ajuns la o virtuozitate atât de rară, încât a întrecut chiar și Metamorfozele lui Ovid, astăzi ni se înfățișează sub mască ultră-turcească ca stegar al Neunirei Principatelor și—risum teneatis, amici—ca apărător al privilegiilor strămoșești, între cari, secole întregi, a figurat și răposata sclavie, după care mai toți partizanii neunirei și astăzi încă ostează; ni se înfățișează, zic, ca apărător al «suzeranității Porții», ba chiar și al însuș «Imperiului otoman», pe care numai aceia l-au putut ataca, cari, ca dumnealui, au fost în stare de a se face de bună voie crainic public, cetind în biserică la Sf. Spiridon buletinul biruinței rusești din Asia.

«Vai de Imperiul otoman, dacă soarta lui ar atârna dela apărarea ce-i promise un cameleon, un Proteu politic, ca d-l N. Istrati, sau «Nepărtinitorul», carele neputând dispune nici de talent, nici de cunoștințe ordinare, necum de cunoștințe publice, îndoapă pe cetitorii săi cu grețoașele lepădături, culesc din cele mai desprețuite foi străine — din foile inspirate de inimizii cauzei Românilor.

«Noi am plânge soarta Turciei dacă ea, care singură a putut susține la Dunăre o luptă glorioasă cu giganticul colos dela Nord, astăzi, după încheierea păcii, ar fi redusă la trista necesitate de a aștepta apărarea driturilor sale dela o mână de oameni, compusă din cunoscuți inimizii ai ei. Dar! din cunoscuți inimizii ai ei, zicem; căci cine nu știe că mai toți amicii politici ai «Nepărtinitorului» au fost, toată vicața lor, sateliți ai consulilor rusești, partizani și scutelnici declarați ai Rusiei, instrumente ale politiceii ei, și arătau cu degetul pe acei cari cutezau a «vorbi» măcar de suzeranitatea Porții? Cine nu știe, că tocmai aceia cari se zic astăzi apărători ai suzeranității, în timpul ocupației rusești, au renegat Turcia întru atâta, încât ascundeau chiar și Nișanurile turcești, pe când chiar și d-l Kotzebue purta încă pe al său? Intocmai ca emancipații cari, nedeprinși a trăi fără stăpân, umblă căutându-și nou stăpân; tot acești apărători ai «Imperiului otoman», poate pentru că n'avem încă consul rusesc în Moldova, năzuiesc astăzi la alt stăpân, unde neunirea Principatelor află simpatii încurajătoare.

«Și apoi încă mai are d-l N. Istrati curajul de a se servi de un argument perfid al jurnalelor de Viena și a reprezenta idea Unirei Principatelor ca o intrigă rusească, când toată lumea știe că autorul acestei idei mărețe în lumea diplomatică, este alesul Franciei, Imperatorul Napoleon III, a căruia rară înțelepciune și tărie de voință a știut a înălța acea binecuvântată țară la cel dintâiu rang între staturile Europei, a dictat pacea dorită și a con-

tribuit la răsturnarea protectoratului uzurpat și la asigurarea driturilor noastre, mai mult decât celelalte puteri împreună.

«Chiar și acei cari, ca d-l N. Istrati, nu cunosc altă limbă, decât cea română, se pot încredința din «colecția protocoalelor conferințelor dela Viena», traduse de d-l Codrescu, și anume din protocolul VI, că reprezentantul generoasei Francii, d-l Bourqueney, a propus, încă la conferințele din Viena, în 26 Martie 1855, Unirea Principatelor sub un prinț din una din familiile domnitoare ale Europei, și a desvălit această idee de mântuire într-o expunere plină de lumină și de adâncă pătrundere politică,— expunere demnă de marele renume al acestui bărbat de stat.

«Dacă autorul «Chestiei zilei în Moldova» ar fi cetit și protocoalele conferințelor dela Paris, și anume protocolul No. 6 din 8 Martie 1856, ar fi mai văzut: 1) că și la Paris, Unirea Principatelor s'a propus și s'a apărat cu căldură tot de către reprezentanții mărinimoasei Francii; 2) că Unirea s'a adoptat și de către ilustrii reprezentanți ai Angliei, Rusiei și Sardiniei, precum mai târziu și de către reprezentantul Prusiei, care a dat Românilor atâtea dovezi de bunăvoință, și 3) că plenipotentul Austriei, d-l contele Buol, n'a putut altmintrelea împiedică proclamarea hotărârii majorității favorabile Unirei, decât prin adoptarea ei condițională; iată cuvintele lui proprii: «Mai târziu, și când se va fi constituit în Principate o instituție care ar putea fi considerată ca un organ legitim al dorințelor țerii, se va putea procede la unirea ambelor provincii cu deplină cunoștință a lucrurilor».

«De cunoștea d-l N. Istrati aceste protocoale, ne-ar fi scutit de ridicula întrebare: «Unde anume am putea vedea documentul doveditor; că Occidentul este într'adevăr dispozat a transformă poziția noastră politică?»

«Spre mai mare încredințare, noi mai cităm câteva fragmente din protocolul ședinței din 8 Martie; iată-le: «Dumnealui întâiul plenipotentiar al Franciei este de socotință, că Unirea ambelor Principate răspunde la nevoile descoperite prin cercetări pătrunzătoare, că Congresul ar trebui să o admită și să o proclame», și mai departe: «Unirea Principatelor, fiind fără contradicere un element de tărie și de prosperitate, răspunde la obiectul propus îngrijirei Congresului».

«Din aceste toate și orbii pot vedea: a) că stăruința pentru Unirea Principatelor, departe de a fi necompatibilă cu respectul și recunoștința cuvenită Puterilor Occidentale, mai ales este un omagiu, ce datorim mărinimoasei majorități a Puterilor reprezentate la Congresul din Paris; b) că nu acei ce doresc Unirea Principatelor pretind a modifica Tratatul de pace, ci din contră tocmai aceia cari, prin opunerea lor la hotărârea majorității Congresului și prin năzuirea lor numai la una din Puterile aliate, zădărnicesc scopul rebelului și spiritul Tratatului, care a fost și este desființarea a orice pro-

tektorat exclusiv, a orice amestecare în trebile dinăuntru ale Principatelor ;
 c) că cererea Unirii Principatelor nu este o purtare manifestă în contra
 Curții Suzerane, după cum declamă d-l Istrati, nu stă nici cum în contra-
 zicere cu suzeranitatea Porții, căci «suzeranitatea» nu este «suveranitate».

«Congresul dela Paris, acest areopag compus de corifeii diplomației Euro-
 peane, de bărbați îmbătrâniți în studiile și practica politicei și a dritului
 gintelor, niciodată n'ar fi propus Unirea Principatelor, dacă aceasta ar fi
 o călcare a suzeranității Porții; căci scopul resbelului a fost apărarea, iar
 nu surparea driturilor Porții.

«Dacă capitulațiile — așa se numiau toate tratatele între Turcia și Pute-
 rile creștine — nu sunt litere moarte, nu sunt hârtii răsuflute, dacă dritul
 gintelor nu este o crudă minciună, Principatele au fost și sunt «suverane»,
 și, prin urmare, pot încheia — după cum avem atâtea exemple — atât cu
 Puteri străine, cât și între sine, tot felul de tratate ; așa dar și Tratatul
 pentru Unirea acestor două staturi.

«Altă dată vom trată despre această materie mai pe larg, și vom dovedi,
 cu istoria și dritul gintelor în mână, că prin recunoașterea suzeranității și
 chiar prin plata unui tribut, necum «unui peșcheș», cum se numește acea
 dare în capitulații, «nu se pierde suveranitatea».

«Astă dată vom mai întrebă încă pe d-l Istrati, cum poate apăra d-lui și
 «Nepărtinitorul» «suzeranitatea Porții», când «Jurnalul de Constantinopol»,
 No. 714 din 14/26 Iunie 1856, jurnal subvenționat de guvernul turcesc, pre-
 tinde că Poarta otomană nu este «suzerană», ci «suverană» a Moldovei și
 a Valahiei.

«Nepărtinitorilor ! cetiți acel jurnal, și schimbați-vă programul. Sau spu-
 neți-ne și nouă, cum se potrivește programul d-voastre cu următorul frag-
 ment din sus citatul articol ?

«Este necontestabil că Hatihumajumurile date Principatelor sunt mărturii
 nerecuzabile ale «Suveranității» și nu ale «Suzeranității» Porții asupra acestor
 țeri.» Tot acel jurnal se arată nemulțumit cu Tratatul de pace dela Paris,
 pentru că n'a recunoscut «Suveranitatea» Porții asupra «Principatelor», adăo-
 gând că articolul atingător de aceste țeri ar fi trebuit a se scrie în modul
 următor : «Sub garanția Puterilor, protectoratul uzurpat al Rusiei asupra
 Valahiei și Moldovei este surpat, și Inalta Poartă intră iar în «suveranele»
 sale drituri asupra acestor două provincii ale Imperiului otoman, cari se
 vor administra de acum potrivit cu Hatihumajumurile octroiote prin Sul-
 tani.» — Sapienți pauca—.

«Ne rezervăm dreptul de a supune doctrina «Jurnalului de Constantinopol»,
 cât și «Chestia zilei» unui examen pătrunzător și conștiințios».

Situațiunea Moldovei în urma instalării Căimaacămiei Vornicului Teodor Balș este caracterizată în raportul din 24 Iulie, trimis de Consulul Place Comitelui Walewski.

«Am adus la cunoștința E. V. retragerea Prințului Ghika și instalarea noului Caimacam, care trebuie să administreze în mod provizoriu țara.

«Am raportat de asemenea împrejurările cari au însoțit instalarea oficială a acestui guvern interimar.

«Aceste incidente diverse și influința lor probabilă asupra cestiunii Unirei Principatelor mă silesc să expun E. V. în mod clar situațiunea țării.

«Când am venit în Moldova, am găsit populațiunea cu totul mișcată de declarațiunile ce E. V. și majoritatea plenipotențiarilor ați făcut în Congresul din Paris, privitoare la Unire. Se speră că un proiect atât de potrivit cu dorințele și interesele Principatelor și sancționat mai dinainte printr'o dispozițiune a Regulamentului Organic, nu va mai întâmpină piedici serioase, din momentul în care obținuse asentimentul aproape al tuturor Puterilor, iar Puterile cari nu doriau realizarea Unirei declarase că se vor conforma dorințelor țării, exprimate în mod liber. Astfel s'a văzut cu plăcere Divanul obștesc profitând de cea dintâi ocazie ce i s'a dat, pentru a se asocia la demersurile ce făcuse Domnitorul. Eră de ajuns prin urmare o mică impulsione pentru a produce în Moldova o manifestație generală.

«De altfel când judecă cineva aceste țeri, nu trebuie să piardă din vedere caracterul locuitorilor lor. Fondul acestui caracter îl formează nedumerirea și frica: aceasta nu trebuie să ne surprindă. Niciodată n'a fost vreo țară supusă la mai multe hărțueli și influințe diferite. Incunjurate de trei state mari, de cari se tem în acelaș grad, dacă nu pentru aceleași cauze, Principatele Dunărene trăesc totdeauna cu frica de a nu fi într'o zi absorbite cu totul de unul din ele. Având convingerea îndeajuns de întemeiată, că Anglia și Prusia nu pot întreprinde nimic eficace contra lor sau pentru ele, ele nu-și pun speranțele lor decât în acțiunea Franciei. Depărtarea Franciei le garantează în contra oricărei putințe de absorbire; politica ei față de ele implică totdeauna prin sine însăș idea celei mai desăvârșite dezinteresări, și aceasta explică, independent de legăturile de rassă și de curentul care le atrage spre obiceiurile și limba noastră, simpatiile Românilor pentru noi, precum și încrederea lor în cuvântul nostru. Ei nu așteptau decât un semn dela noi, dar îl așteptau.

«Fără îndoială, manifestațiile Domnitorului și Divanului aveau o valoare considerabilă, ce rezultă mai ales din pozițiunea înaltă a organelor lor. Dar aceste acte nu constituiau expresiunea dorințelor întregii populațiuni, așa cum a cerut-o Congresul din Paris, și multe persoane ezitau încă de frică,

să nu se dea înșiși pradă dușmăniei Turciei și Austriei, dacă s'ar pronunța înainte de a se vedea Unirea asigurată de ajutorul Franciei. În astfel de împrejurări ați binevoit E. V. să mă trimiteți în Moldova, după ce m'ați investit cu instrucțiunile cele mai categorice.

«Știu că unele motive ar fi părut că mă obligă a întârzi. Căci se putea naște întrebarea, dacă nu eră cumva periculos a pune în mișcare o populațiune întreagă pentru o cestiune vitală, care nu poate decât să excite pasiunile, dacă acest pericol se va mări în urmă întârzierii, ce prelungirea ocupațiunii austriace o aducea intrării în funcțiune a Comisiunii Europene, dacă o manifestație favorabilă Unirei nu va îndemna pe cei cari îi sunt dușmani să facă alta în sens contrariu, dacă, în sfârșit, susceptibilitățile Turciei, deșteptându-se prin demonstrațiuni pripite, nu vor face ca această Putere să ia măsuri pentru a le împiedică efectul.

«Nu mi-am ascuns de loc aceste obiecțiuni, dar în acelaș timp răspunsul se prezintă dela sine.

«1. Dacă populațiunea moldovenească poate fi pusă în mișcare cu ușurință, ca poate fi mănuită și îndreptată tot atât de ușor, dacă nu-i lăsată să ajungă la o prea mare exaltare. Inflăcărând-o nu puteam să mă tem de nimic, mai ales că având la îndemână la Iași pe șefii acestei mișcări, îmi eră ușor să le inspir o direcțiune moderată. Faptele ce le-am expus în corespondența mea și situațiunea actuală a țerii au justificat cu prisosință prevederile mele.

«2. În cât privește întârzierea sosirii Comisiunii pe teritoriul Principatelor, oricât ar fi de regretabilă, nu eră cu neputință să trag folos din ea. Dacă Comisarii s'ar fi prezentat după semnarea păcii și dacă ar fi întrebat imediat populațiunea, nevoia acesteia de a se întruni, de a-și formula dorințele, aceasta ar fi putut aduce în sânul ei o fierbere, pe care poate n'ar fi putut-o stăpâni o administrație trecătoare, totdeauna mai slabă decât un guvern stabilit mai de mult; profitând însă de timpul ce i-a rămas, îi eră ușor să se consulte în liniște, să-și dea seamă fără ură și să meargă la vot, oarecum fără grabă prea mare. De altfel guvernul domnesc eră aci pentru a înăbuși orice încercare de dezordine; și dacă în aceste demersuri pregătitoare s'ar fi amestecat și puțină pasiune, aveă tot timpul necesar să se potolească așa fel, încât Comisiunea n'ar fi avut a aprecia decât expresiunea liniștită și chibzuită a adevăratelor nevoi ale țerii!

«3. Fără îndoială manifestațiunile în favoarea Unirei trebuiau să dea naștere la altele în sens opus. Dar departe de a vedea în aceasta un motiv de a ezita, nu vedeam decât un motiv mai mult să nu-mi fie teamă de a pune cestiunea în mod sincer.

«Toate Puterile au declarat că voesc să se conformeze dorințelor populațiunii; nici una din ele nu are prin urmare intențiunea de a o surprinde

întrebând-o pe neașteptate, și deci nici una nu poate să se teamă ca adversarii, ca și partizanii Unirei, să aibă ocazia de a se explica cu maturitate.

«Voiu adăoga că din punctul nostru de vedere eră avantajos să procedez astfel. Căci partidul Antiunionist, de care s'a făcut oarecare sgomot, este în realitate cu mult mai puțin numeros decât pare, și nu eră rău de a-l soma să se arate, să-și dea numele membrilor, să-și expună motivele, pentru ca să se știe în ce-i constă adevărata lui valoare.

«4. În sfârșit, în cât privește Turcia, ar fi o greșeală gravă a crede că ea nu știe perfect cari sunt dispozițiunile Moldovenilor. Demonstrațiunile acestora nu puteau să-i aducă nimic nou cu privire la dorința Unirei, care ar avea fără îndoială ca scop să scape aceste ținuturi nenorocite de venalitatea hrăpăriță a ministrilor Porții. Astfel ori se făceau ori nu se făceau demersuri imediate în favoarea Unirei, nu eră mai puțin neîndoios că Turcia va uză de puterile ce i-a dat Congresul din Paris, ca să organizeze un guvern provizoriu în sensul cel mai favorabil vederilor ei.

«Alegerea noului Caimacam este destul de semnificativă, cu atât mai mult că d-l Tudoriță Balș face de multă vreme jertfe bănești pentru a-și ajunge scopul și că înainte cu câteva luni fusese desemnat ca Principe Interimar.

«Acestea sunt, Domnule Ministru, rașiunile ce s'au prezintat spiritului meu pentru a combate obiecțiunile ce s'ar fi putut ridica în contra demersurilor imediate în favorul Unirei. Dar chiar dacă aceste argumente nu m'ar fi impresionat decât puțin, există altul care le covârșia pe toate și care nu-mi permitea să ezit nici un moment. Acesta eră instrucțiunile atât de hotărîte ce mi-ați dat E. V. în audiența mea de concediu.

«Astfel m'am pus la lucru dela sosirea mea aci și îndată ce am repetat, după ordinul E. V., cuvintele E. V. Prințului și Moldovenilor celor mai luminați, «adică că cei ce se vor pronunța în favoarea Unirei n'aveau să se teamă de nimic și că vor fi susținuți sus și tare», efectul a fost, că orice umbră de ezitare a dispărut. Caracterul lor s'a oțelit prin siguranța, că nu aveau să se teamă de nici o urmare a manifestațiunilor ce voiau să facă.

«E. V. ați putut vedeă din corespondența mea, dacă intențiunile E. V. au fost urmâte.

«Cea mai pacinică propagandă s'a organizat în Iași și s'a răspândit fără turburări în provincii. Guvernul s'a pus singur în fruntea ei ca să o conducă, dându-i mai multă autoritate.

«Doi dintre șefii clerului au publicat manifeste de mare importanță, în dispozițiunile religioase în cari se află această țară.

«S'au pus bazele unui ziar și s'au făcut publicațiuni pentru a răspândi această idee.

«S'au trimis delegați în județe și au prezentat acolo adrese, cari s'au acoperit de semnături.

«În sfârșit în călătoriile întreprinse de Principe în ultimul timp, prezința sa a fost peste tot locul o ocazie pentru populațiune de a se pronunța sus și tare

«Acestea sunt rezultate pozitive și cari au pe lângă aceasta folosul că mulți oameni timizi, cari astăzi ar ezită fără îndoială, se găsesc legați prin angajamentele ce au luat.

«Nu voiu trece sub tăcere, cu privire la acești oameni, că ei au fost unul din motivele, care m'a îndemnat să luerez fără întârziere, când terenul eră încă liber de orice influință contrarie, pentru ca să nu le las răgaz de a da înapoi.

«Dacă de altă parte partidul Antiunionist a crezut că trebuie să opună o propagandă activității noastre, n'avem decât să ne felicităm, căci și-a descoperit secretul slăbiciunii sale.

«În această situație noi nu putem deci decât să regretăm organizarea noii Caimăcmăii.

«D-l Balș, ce e drept, n'a făcut cunoscut prin nici un act oficial politica ce-și propune să urmărească; dar este destul de ușor să o construim din antecedentele sale.

«În jurul lui au venit să se grupeze toți indivizii contrari Unirei, sau mai bine el însuș este acela care i-a adunat și le-a dat cuvântul de ordine, pentru a-și pregăti realizarea proiectelor sale viitoare.

«Faptele aduse la cunoștința E. V., în depeșa mea dela 6 c., nu ne pot lăsa nici o îndoială asupra naturei proiectelor d-lui Balș, și este învederat că n'a fost numit de Poartă Caimacam, decât cu condițiunea să întrebuișteze toate mijloacele pentru a mântine separațiunea celor două Principate.

«Cu tot interesul învederat al țerii sale pentru Unire, d-l Balș se lasă dus de speranța, că va ajunge odată Domn al Moldovei; el va continuă chiar să facă sacrificii mari pentru a ajunge acest scop, neobservând că-și iea asuprași o grea sarcină, care probabil îl va sdrobi.

«Grutățile ce va întâmpină la fiecare pas, sforțările chiar ce le va face pentru a împiedica Unirea îi vor crea numeroși dușmani, cari vor împiedica alegerea lui, dacă va intră în luptă un candidat mai influent decât el, cum este prințul Sturdza, ceea ce se va și întâmplă. Deocamdată, atât timp cât va dură, poate contă pe sprijinul Austriei, care a găsit într'insul un instrument docil. Am motive a crede că l-au lăsat să spereze, mai mult decât domnia trecută. Mai multe indicii mă fac să presupun, că dacă Cabinetul din Viena va reuși să mântină separațiunea celor două Principate, va propune pentru fiecare din ele un prinț indigen ereditar, dând ca motiv că această ereditate va fi un mijloc de a smulge țara din anarhie.

«Nu încapă nici o îndoială că ea are în vedere pentru Moldova pe d-l Balș și lăsând să-i strălucească înaintea ochilor o speranță atât de mare, ea poate fi asigurată de concursul lui pentru a împiedeca Unirea.

«Rog pe E. V. să binevoiați a crede, că în tot ceea ce spun aici, nu sunt condus de nici un spirit de animozitate sistematică, căci personal îmi este foarte indiferent, dacă Principatele vor fi unite sau separate; dar eu judec după ceea ce văd, și luând, natural, ca punct de plecare instrucțiunile ce mi-ați dat și ținta ce am ordin să ating. Dela numirea d-lui Balș, agenții austriaci își ascund așa de puțin proiectele lor, așează atât de mult pretențiunea de a stăpâni aceste țeri și de a le asimila într'un chip sau într'altul, dominând administrația și exercitând o presiune asupra manifestării voturilor populațiilor, încât cred că aș lipsi delă îndeplinirea celei mai imperioase datorii, dacă nu v'aș atrage atențiunea asupra celor ce se petrec. De altfel în această purtare nu este nimic surprinzător. Austria are un interes atât de mare să iea pentru sine în aceste părți pozițiunea covârșitoare, pe care armatele aliate au smuls-o Rusiei și să gonească toate celelalte influințe, încât ea va merge departe în întrebuintzarea mijloacelor, sau pentru a da la o parte piedicile cari o vor stingheri aici, sau pentru a ne înșela înșine asupra adevăratelor noastre interese.

«În acest moment singurul lucru de care-i este frică, este Unirea Principatelor, care dând soliditate reorganizației ce se pregătește, va da acestor provincii mijlocul de a scăpa, într'un viitor apropiat, de influința abuzivă a statelor limitrofe. Astfel am văzut Cabinetul din Viena îndemnând Turcia să profite de dispozițiunile Tratatului din Paris, care da în mâinile Puterii suzerane organizarea guvernului interimar.

«Abia a părăsit Marele Vizir Viena și s'a dus la Constantinopole și s'a și grăbit să scape de Principele Ghika—deși scrisese puțin timp înainte Domnitorului prin Fuad Pașa—că, fiind favorabil Unirei, eră silit să-l înlocuească printr'un boier, care va promite să susțină o politică opusă.

«Deci Austria se poate crede pe calea cea bună pentru a-și ajunge scopul și se va vedeă din întârzierile ce va continuă să aducă retragerii trupelor sale, că contează pe prezența lor pentru a intimidă opoziția. Ea va ști să întrebuintzeze timpul, care va mai trece până la venirea Comisiunei.

«Astfel nu voiu ascunde E. V. faptul, că o mare descurajare a cuprins pe un anumit număr de partizani ai Unirei. Acesta este un rezultat inevitabil al caracterului timid, despre care v'am vorbit la începutul scrisorii mele, timiditate întreținută de nesiguranța viitorului. Această descurajare este mărită de svonorile ce s'au răspândit aici și cari au fost propagate de ziarele germane, că Franția va abandonă idea Unirei. Și cum ea este aceea, care atât la Viena, cât și la Paris, a luat cea dintâi această idee sub patronajul

său, temerile Moldovenilor ar fi foarte naturale, dacă Franția și-a modificat politica.

«Dar eu m'am silit să-i asigur, spunându-le că guvernul imperial a fost foarte atins de simpatiile ce populațiunea românească le-a manifestat la orice ocazie pentru țara noastră, și de încrederea ce i-a dovedit, pentru ca cineva să-și permită a crede că guvernul nostru va încetă un singur moment a se ocupa cu stăruință de interesele Principatelor și a țineă seamă de dorințele lor.

«Cu toate acestea, într'o perioadă când situația începe a fi încordată și când fiecare zi ne apropie de momentul în care populațiunea va fi consultată, îmi voi permite a indica folosul ce ar rezulta, dacă ei n'ar avea nici un motiv de a se înșela asupra intențiilor noastre, și dacă ar veni vreo dovadă de interes, care să-i asigure pe deplin.

«Dacă totuș E. V. ați decis că trebuie să renunț de a susține proiectul Unirei Principatelor, îndrăznesc să vă rog a-mi da nouă ordine în această privință.»

Cu toate acestea, Comitele Walewski dă în 26 Iulie Consulului Victor Place instrucțiuni de a nu ascunde că guvernul Franciei este și va fi pentru Unire, însă să se ție în rezervă, ca să nu se zică că a exercitat o presiune asupra spiritelor.

«Corespondența D-voastre a sosit la Departament la 6 a acestei luni.

«Am cetit cu mult interes deslușirile și apreciațiunile ce ne-ați transmis relativ la importanta cestiune a Unirei.

«Raportul în care ne faceți cunoscută părerea și dispozițiunile clerului moldovean a atras în special atențiunea noastră și putem conchide atât din convorbirea D-voastre cu Arhimandritul, cât și din alte fapte ce ați adunat, că cauza Unirei este asigurată că va avea pentru dânsa voturile populațiunei.

«Nu-mi explic ce l-a putut face pe Principele Ghika să bănuască, că stăruințele Turciei și Austriei ar fi determinat guvernul imperial să-și schimbe modul său de a vedea.

«Mă grăbesc să vă dau asigurare deplină în această privință.

«Părerea noastră este tot aceeaș pe care v'a făcut-o cunoscută Departamentul Afacerilor străine și ați putut observa, că ziarele franceze n'au lăsat fără răspuns insinuările unor soi străine, cari pretindeau că noi am fi cedat influințelor Austriei. Aceasta nu este exact. Dar este adevărat că la Viena s'au preocupat cu destulă aprindere de demersurile ce ați făcut pentru a determina sau a mări mișcarea în favorul Unirei și a stărni manifestațiuni în acest sens.

«Veți căuta, fără îndoială, a vă pune la adăpost de orice învinuire de această natură, evitând demonstrațiunile, cari ar putea da de bănuît, că noi

căutăm să exercităm asupra părerilor un fel de presiune, care, n'am nevoie să vă amintesc, nu este deloc în interesul guvernului imperial. Cu cât mișcarea în favoarea Unirei este mai spontană și mai generală, cu cât această combinație este mai în conformitate cu dorințele țerii, cu atât mai puțin trebuie să căutăm a interveni printr'o ingerință, care ar putea fi un pretext să se spună, că există manifestațiuni artificiale acolo, unde în realitate nu există decât expresiunea simțimentelor intime ale marei majorități a poporului.

«Este de ajuns să se știe, că guvernul M. S. Imperiale va susține cu influința sa, în delibărările Puterilor, dorința Moldo-Valahilor, favorabilă Unirei.

«Chiar pentru aceasta ținem, ca adevărata părere a țerii să se desfășure în mod liber, fără ca vreo influință străină să-i împiedice avântul.»

Ceremonia instalării de Caimacam al Valahiei a Prințului Alexandru Ghika a avut loc în (16) 28 Iunie 1856.

«E. S. Kiamil-Bei, introducătorul ambasadurilor, a sosit în Capitală la 16 ale curente, aducător Fermanului imperial, pentru numirea I. S. Prințului Alex. Ghika în calitate de Caimacam.

«E. S. a fost primit aici cu toate onorurile cuvenite rangului său și a înaltei misi, cu care a fost însărcinat de M. S. Sultanul.

«Ieri la amiază în sala Adunării Generale a Mitropoliei, s'a cetit fermanul.

«Autoritățile civile și militare, precum și corpul diplomatic, au fost față la această ceremonie, ce a atras un numeros concurs de spectatori.

«Prințul Ghika, înconjurat de miniștri, a mers înaintea E. S. Kiamil-Bei, spre a-și primi din mâinile sale Fermanul imperial, și conducând pe E. S. pe o estradă ce eră pregătită, a urmat cetirea Fermanului în limba turcească; după această cetirea s'a reprodus în limba română de Ministrul Justiției.

«După această îndoită cetire, E. S. Kiamil-Bei, adresându-se către asistenți, a pronunțat un discurs, la care Prințul Ghika i-a răspuns prin o alocuție urmată de aplauze și de strigăte repetate de mai multe ori: Să trăiească Prințul Alexandru Ghika!»

E. Sa Kiamil-Bei a rostit următorul cuvânt:

«Maicstatea Sa Sultanul, după ce a hotărît a pune capăt administrației Prințului Știrbei, a numit pe I. S. Prințul Alexandru Ghika spre a guvernă țara în însușire de Caimacam.

«D-v. cunoașteți îngrijirea cea înaltă și vie a M. S. mperiale, pe care stipulațiile Tratatului de Paris din nou au mărturisit-o.

«Reglementul Organic are a se revizui spre a îmbunătăți administrația dinăuntru a țerii și a asigura îndemânarea și fericirea populațiunilor.»

«Valahia trebuie să păzească o poziție liniștită și demnă, și să aibă o întreagă și deplină încredere în sentimentele Inaltei bunevoinețe a M. S. Sultanului, spre a grăbi îmbunătățirile administrative dinăuntru, cari se vor desbăte, se vor încuviința și se vor pune în lucrare de Inalta Poartă.»

I. Sa Prințul Caimacam a răspuns următoarele:

«Cu supunere am ascultat ordinele M. S. Imperiale. Luând frânele guvernului, dator sunt a exprima astăzi dinaintea E. V. că mă simt măgulit, că M. S. Imperială a binevoit a mă chema din nou în fruntea administrației, pentru o epocă în care instituțiile acestei țeri, consacrate de către ai săi glorioși strămoși, se vor statornici și se vor desvoltă.»

«Sper a crede că M. S. Imperială, numindu-mă, n'a fost însuflețită decât prin aducerea aminte, că urmez încă a mă bucura de priința și de încrederea de care locuitorii m'au încunjurat în trecuta mea carieră.»

«Românii, Excelență, nu vor uita niciodată părinteasca îngrijire ce-i mărturisește fermanul M. S. Imperiale, și nici vor lipsi a arăta a lor recunoștință către Augustii aliați.»

«Însărcinarea mea astăzi e mare, o simțesc, dar sperez că cu ajutorul simpatie al locuitorilor țerii, nu mă voi slăbi sub povară; puterile mele le razim în protecția M. S. Imperiale, și în dragostea concetățenilor mei.»

«Rog pe E. V. de a crede că voiu întrebuința toate ale mele mijloace, ca locuitorii Valahiei, fericiți de întemeierea drepturilor și a bunei stării lor, să binecuvânteze neîncetat numele de August al M. S. Imperiale.»

«Ca încheiere rog pe E. V. de a depune la picioarele tronului M. S. Imperiale omagiul sentimentelor mele de recunoștință și de credință. Binevoți a primi pentru D-V. Înși-Vă, Excelență, expresia celei mai adânci a mele considerații.»

Solemnitatea cetirii Fermanului Imperial pentru numirea Vornicului Teodor Balș Caimacam al Moldovei, a urmat în Iași în 11 (23) Iulie.

Miercuri, în 11 ale curenteii, o mare adunare compusă din Preasfințitii Mitropolitul Sofronie, Episcopul eparhiot Meletic și Stravropoleos Filaret, cu înaltul cler, EE. LL. Ministrii și Directorii oșebitelor Departamente administrative și judecătorești, Corpul academic și Facultatea medicală, în mare uniformă, d-l General-Maior Baron de Gablenz Comandantul corpului de ocupație, d-l General Reznicec, ofițerii superiori, corpul diplomatic, și un mare număr de boieri s'au întrunit la 11 ore la Palat în sala Tronului.

Trupele de toată arma, cari formează garnizona Capitalei, jandarmeria

și pompierii în uniformă de paradă, erau înșirate pe piața Palatului. Un de-
lașament de grenadieri imperiali-regali de Austria cu tunuri eră așezat
lângă Palat.

La 11 1/2 ore, doi adjutanți și un cortegiu de Curte au mers la otelul
E. S. Kiamil-Bei, spre a-l conduce la Palat, unde Comisarul Imperial s'a
primit cu onorurile militare și de către Ex. Sa Caimacamul ce eră încon-
jurat de ai săi adjutanți și de membrii Ministerului.

După ce s'au așezat în Sala Tronului, care eră ornată cu portretul M. S.
Sultanului, în fața acestei impozante adunări, E. S. Comisarul a înmănat
Fermanul imperial în mâinile Caimacamului, carele, după ce l-a ascultat cu
onorurile cuvenite, l-a dat Secretarului de Stat Prințul Ion Ghica, iar acesta
translatorului d-l Argenti, carele a cetit actul în limba turcească, iar Secre-
tarul de Stat a cetit traducerea românească.

La cetirea acestui act imperial, trupele au prezentat armelē, și artileria
imperială a Austriei l-a urmat cu 21 lovituri de tun.

E. S. Kiamil-Bei a rostit apoi către adunare următoarele cuvinte:

«Maiestatea Sa Imperială Sultanul, după ce a hotărît a pune capăt admi-
nistrației Prințului Ghica, a numit pe E. S. Marele Vornic Teodor Balș a
guverna țara în însușire de Caimacam.

«D-voastră cunoașteți îngrijirea, cea înaltă și vie a M. S. Imperiale și sti-
pulațiile Tratatului de Paris de nou au mărturisit-o.

«Reglementul Organic are a se revizui spre a îmbunătăți administrația din
năuntru a țerii și a asigura îndemnarea și fericirea împoporărilor.

«Moldova trebuie să păzească o poziție liniștită și demnă și să aibă o în-
treagă și deplină încredere în sentimentele a Inaltei bune voințe a Maiestății
sale Imperiale spre a grăbi îmbunătățirile din năuntru cari se vor desbata,
se vor încuviința și se vor pune în lucrare de Inalta Poartă.»

După această scurtă alocuție, rostită cu demnitatea și însemnătatea ce ca-
racterizează pe acest Inalt funcționar, *E. S. Caimacamul* i-a adresat urmă-
toarele cuvinte:

«Pătruns de sentimentul adâncii recunoștințe, primesc mărturisirea gra-
țioasă a Inaltei încrederi, cu care Maiestatea Sa Imperială Sultanul, Augustul
Suzeran al Moldovei, a binevoit a mă onora, încredințându-mi demnitatea
de Caimacam al Domniei acestui Principat.

«Însemnătatea acestei sarcini adaogă un caracter sfântit către datorii, cari
îmi sunt impuse. Eu voiu întrebuița toată sârguința mea spre a îndeplini
păzirea cea cu sfințenie a legiuirilor, ce sunt temelul orânduelii și al feri-
cirii sociale.

«Îngăduiți E. V. să depun prin a Voastră mijlocire, în numele Moldove-
nilor, tributul recunoștinței publice, la picioarele Tronului gloriosului nostru

Suzeran, pentru Inalta îngrijire care M. S. Imperială nu încetează a mărturisii în priința acestei țeri. Alegerea în astă ocazie a E. V. de organ a Prea Inaltei sale voințe este un nou gaj al Augustei Sale bunevoiențe.»

Adunarea luătoare de seamă la toate aceste zise, rostite de noul înalt funcționar, ce este hotărît a le da înțeles și vieată prin fapte, le-a salutat din curăția inimii întru încrederea unui statornic viitor.

Solemnitatea acestei zile memorabile, care înseamnă cel întâiu pas al Moldovei în a ei nouă vieată politică, după vrednicie s'a aprețuit de toți adevărații compatrioți. In această criză unică a istoriei noastre, amorul de patrie reclamă concordia publică, unirea întru cele putincioase și lepădarea de orice interes personal, prin care noi vom asigura ființa și fericirea patriei noastre și ne vom învrednici de simpatia Europei și de recunoștința nepoților.

Profesiunea de credință a Caimacamului Teodor Balș se află expusă în Ofisul său către Consiliul administrativ extraordinar din 24 Iulie, publicat în Gazeta de Moldavia, No. 56:

«Odată cu ocuparea postului de Caimacam al Domniei Moldovei, pe care Majestatea Sa Imperială, Augustul nostru Suzeran, a binevoit a-mi încredința, eu mă găsesc dator a declară Sfatului, cât și compatrioților mei, că recunosc gravitatea îndatoririlor ce-mi sunt impuse într'un moment când soarta viitoare a patriei noastre se află în ajunul reorganizării făgăduite prin Tratatul ce a adus Europei binefacerile păcii.

«Măreța îngrijire a Inaltei Porți și a marilor Puteri garantează neîndoelnic un viitor mai ferice, la care tot Românul, fără încetare, a aspirat; prin urmare sârguințele noastre trebuie să țintească în chip de a merită un asemenea viitor. N'am putea mai bine mărturisi încrederea noastră în înaltele scopuri ale marilor Puteri ce arată un atât de binevoitor interes în privința soartei noastre, decât prin dovezi de iubire către buna rândueală și legalitate, prin răzămarea speranțelor noastre în dreapta prețuire ce acele Puteri sunt vrednice a face drepturilor noastre și adevăratelor noastre interese.

«Liniștea, armonia, și concordia trebuie a fi regula purtării noastre, prin care se va pregăti, în timpul cuvenit, expresia legală a dorințelor țerii, atrăgând asupra-ne simpatiile acelora ce sunt chemați de Dumnezeuasca Provedință a se rosti definitiv asupra soartei noastre.

«Pătruns de aceste principii, privind la adevărata lor ființă funcțiile ce-mi sunt încredințate, și nu mai puțin considerând starea provizorie a împrejurărilor, în al căror mijloc ne aflăm, eu socot de a mea datorie a mă feri de orice inovație pripită și a păstră nestrămutat instituțiile ce există, până la definitiva organizație a Principatului. Cea întâi a mea îngrijire va fi păzirea legilor și cea cu scumpătate îndeplinire a îndatoririlor de către func-

ționarii. dela cari atărnă administrarea dreptății și ocrotirea drepturilor și a intereselor legitime a fiecăruia. Indemnând dar pe Sfat a se pătrunde de aceste principii întru exercitarea puterii lui încredințată, nădăjduesc că voiți fi încurajat în purtarea sarcinei mele prin prielnicul sprijin al compatrioților mei, ale căror convingeri, oricum ar fi, vor afla în mine un apărător fără părtinire, însuflețit de binele patriei sale.

«Prin o așa loială cooperare și prin respectul către legalitate, vom ajunge a îndeplini înaltele intenții ce se ocupă de soarta noastră, și vom asigura viitorul și fericirea Moldovei.»

Șefii Departamentelor administrative și judiciare, numiți de Caimacani:

I. *In Moldova.*

După ce Șefii Departamentelor administrative și judecătorești au dat ale lor demisii din postul ce ocupau sub Domnia trecută, E. S. D. Caimacan, prin decrete, a înlocuit pe acești funcționari prin următoarele denumiri:

- Secretar de Stat, Vornic Alex. Sturdza ;
- Ministru din Năuntru, D. Logof. Teodor Balș ;
- Ministru Dreptății, D. Logof. Costin Catargiu ;
- Ministru Financelor, D. Vornic Scarlat Roset ;
- Directorul Departamentului din Năuntru Post. D. Corne ;
- Directorul Departamentului de Finance, D. Vornic. C. Negruți ;
- Directorul Departamentului de Culte și al învățăturilor publice, D. Post. Gheorghe Asachi ;
- Directorul Departamentului Lucrărilor publice, D. Aga A. Ruso.

II. *In Valahia.*

Lista Ministerului nou numit de I. S. Prințul Ghica, Caimacatul Terii Române:

- Prezidentul Sfatului, Costachi Cantacuzin ;
- Ministru din Lăuntru, Beizadè Costachi Ghica ; Director, Nicolae Păcleanu ;
- Ministru Dreptății, Logofătul Costachi Bălăceanu ; Director, Sărd. Rămniceanu ;
- Ministru de Finance, C. Suțu ; Director, Steriadi ;
- Logofăt al Credinței, Polcovnicul Crețulescu ;
- Secretar de Stat, Clucer Dimitrescu ;
- Director Iorgu Ghica ;

Controlor, Gheorghe Hagi Tudorachi, neguțător ;
Polițmaistru orașului, Beizadè Mitică Ghica.

În 31 Iulie 1856 Sublima Poartă, după ce a numit și instalat pe amândoi Camacamii, expune prin o circulară a lui Pnad Pașa intențiunile sale privitoare la Principatele Dunărene.

«Se apropie momentul când trebuie să ne ocupăm de reorganizarea celor două Principate Dunărene. Divanurile ad-hoc vor fi în curând convocate și Comisiunea Europeană, împreună cu delegatul otoman, se va duce la fața locului.

«Credem important, în interesul cestiunei înseș, să ne explicăm față de aliații noștri cu aceeaș sinceritate, care a prezidat în toate relațiunile noastre și care va fi în totdeauna linia noastră de purtare, pentru a păstră această înțelegere cordială ce domnește între noi.

«Toată lumea cunoaște intențiunile Inaltei Porți privitoare la cele două Provinciile Dunărene ; ele au fost consfințite printr'un act public și solemn. M. S. I. Sultanul a voit nu numai să mănțină în mod integral toate privilegiile și imunitățile, pe cari strămoșii săi le-au acordat celor două Principate, dar el a mai voit, ca printr'o revizuire a legilor organice, să facă să se desvolte, potrivit cu progresul și luminile secolului, mijloacele bunei stări și ale prosperității lor.

«Reorganizarea Principatelor, pusă sub garanția Puterilor semnatare ale Tratatului din 30 Martie, intră în dreptul public european.

«Pentru ca această reorganizare să fie o operă vrednică de intențiunea înțeleaptă și conservativă, care a prezidat la stipulațiunile actului Congresului din Paris, trebuie să fie conformă cu originea acestei intențiuni, adică cu cele două mari principii, dintre cari unul este mănținerea întregității și independenței Imperiului otoman, și prin urmare a drepturilor suverane ale Sultanului asupra Principatelor, celălalt desvoltarea bunei stări morale și materiale a poporului moldo-valah.

«Guvernul imperial, tot atât de gelos de drepturile Sultanului, pe cât are dorința de a realiză toate îmbunătățirile, cari se vor găsi necesare în administrația interioară a Principatelor, declară din nou că el este gata să admită și să dea acestor provincii o organizație potrivită cu interesele lor și cu drepturile Porții. El nu ezită să spună de asemenea, că consideră nu numai ca un drept, dar și ca o datorie, față de aceste populațiuni, de a fi apărătorul drepturilor tuturor claselor.

«Fiecărei provincii i se va garantă o administrație interioară independentă și națională, dar regimul guvernului lor și forma lui nu trebuie să fie opuse constituțiunii Imperiului, de care ele atárnă. Altminteri cele două provincii

vor fi ca niște paraziți, un izvor de încurcături pentru corpul de care sunt logate și nu vor avea o viață solidă și durabilă.

«Trebuie căutat mijlocul de a crea pentru fiecare provincie un guvern tare și drept în același timp. Puterea acestuia trebuie scoasă din două izvoare: încrederea «suveranului» față de care va fi «vasal și tributar» și încrederea poporului, care-l va avea de șef.

«Administrația țării trebuie să fie supusă unui control național: interesele fiecărei clase trebuie să fie reprezentate de adunările, cari vor fi garanția ordinii și a conservării pentru societate. Dar reformele ce vor aduce regimului guvernamental trebuie să se oprească aci. În afară de acest principiu nu există decât pericole și complicațiuni. Noi nu ascundem că știm, că în Principate există, deși în minoritate, o opinie favorabilă Unirii celor două Principate într'un singur stat, guvernat de un singur Principe.

«Știm că această părere a găsit un răsunset în cabinetele unora din aliații noștri, cari văd în această combinație un element de forță pentru Imperiu și de propășire pentru Moldo-Valahia. Considerând aceasta ca o nouă dovadă a acelei intențiuni anicale și dezinteresate, de care aceste cabinete au fost totdeauna insuflăte pentru Imperiu, noi credem de datoria noastră să le atragem atențiunea serioasă asupra consecințelor acestei combinații și să le exprimăm sincer modul nostru de a vedea în această privință.

«Partizanii Unirii celor două Principate speră să ajungă prin aceasta la următoarele rezultate: 1° să întemeieze un stat destul de puternic, ca să servească de stăvilă pentru Imperiu; 2° să creeze pentru Moldo-Valahia un guvern, care prin unitatea sa de acțiune să poată face să se desvolte buna stare a locuitorilor săi.

«Să discutăm mai întâiu primul punct.

«Cele două Principate, nu tăgăduim de loc, pot servi de stăvilă pentru Imperiu, a cărui existență este pentru ele un element de viață; dar de sigur nu vor putea cu propriile lor forțe să apere Imperiul în contra unui atac din afară; o populațiune atât de mică nu poate da o armată destul de numeroasă, încât să închidă calea unei armate puternice, care ar voi să atace Turcia prin Moldo-Valahia. Forța lor trebuie căutată în dreptul public european, care recunoaște aceste două provincii ca părți integrante ale Imperiului otoman, și care va face din Principate o adevărată linie de apărare morală pentru Turcia. Ultimele evenimente confirmă în cel mai înalt grad ceea ce afirmăm. Dacă la începutul diferendelor noastre cu Rusia, cele două Principate ar fi fost considerate, ca acum, o parte integrantă a Imperiului, Rusia n'ar fi făcut desigur ceea ce și-a permis să facă. Dacă Europa ar fi zis atunci, că granița Turciei începe la Prut, Rusia n'ar fi trecut-o niciodată.

«Unirea celor două Principate, din care trebuie să rezulte fără îndoială o

stare de lucruri, care va aduce o atingere mai mare sau mai mică a drepturilor «suverane» ale Turciei, va face să slăbească legăturile cari le leagă de imperiu, și să se piardă și pentru Imperiu și pentru Principate această forță morală și reală, pe care le-o dă astăzi pozițiunea lor actuală. În loc de două provincii, cari să-și urmeze evoluțiunea în sfera lor proprie și nu caută decât o bună stare materială și economică, care să le poată face să trăească fericite sub egida tutelării a Imperiului și sub legile garantate de Imperiu, vom avea un «stat», quasi-independent, natura și forma sa îi vor crea motive de ambițiune. Atunci el nu va fi un stăvilă pentru Imperiu, ci mai mult o încurcătură și prin urmare un pericol continuu, nu numai pentru propriile lui legături, ci și pentru cele ale vecinilor săi.

«Să trecem acum la a doua cestiune.

«Unirea celor două Principate este supusă la contestațiuni serioase și din punct de vedere al intereselor Valahiei și Moldovei.

«De când cele două Principate sunt anexate la Imperiul otoman, Înalta Poartă a garantat fiecăruia din ele o administrație națională și independentă, principiu recunoscut astăzi și de către Tratatul din Paris. Această administrație independentă este recunoscută numai față de Imperiu sau și față de fiecare din cele două Principate? În ce ne privește pe noi, credem că această independență administrativă este recunoscută cu privire la fiecare din cele două provincii, ca și cu privire la Turcia; popoarele valah și moldovean, deși unite prin originea lor, au format de zece veacuri naționalități separate, corpuri distincte, obișnuite să fie administrate deosebit, având fiecare un șef, legile lor, cu un cuvânt naționalitatea sa distinctă. Unirea n'ar fi oare o violare a acestui principiu, n'ar face să dispară această emulațiune, să zicem frățescă, ce unul da celuilalt? Unul dintre principate încorporat la celălalt va pierde cu siguranță toate foloasele, de cari se bucură până acum prin instituțiunile sale particular naționale.

«Relele de cari suferă încă locuitorii celor două Provincii provin din cauze independente de administrația lor separată; neegalitatea condițiunilor claselor sociale, lipsa unei administrații drepte și imparțiale și alte multe împrejurări politice au întârziat progresul moral și material al celor două țeri.

«Cu toată această stare de lucruri, care trebuie revăzută și îmbunătățită, cele două Principate au avut până acum o dezvoltare bine hotărâtă în condițiunile lor sociale. Grecia, țară independentă și relativ mai puternică decât fiecare din Principate, n'a putut atinge până acum gradul de prosperitate, ce l-a ajuns fiecare din ele sub o administrație separată.

«Serbia este un exemplu foarte izbitor; ea nu are decât jumătate populațiunea Valahiei și două treimi din cea a Moldovei și trăește cu legile sale, fericită și mulțumită, având un guvern tare și național în fruntea sa.

«Valahia și Moldova, dotate cu legi cari să dea satisfacție intereselor diferitelor clase, cu un guvern așa zicând patriarhal, vor fi fiecare tot atât de fericite ca și națiunile cari sunt mici la număr, dar puternice prin pozițiunea ce le dă dreptul public și cari trăesc pe lângă acestea sub egida unui stat mare.

«Deci noi credem că Unirea celor două Principate nu este o condițiune esențială pentru bună starea lor și o trebuință a lor reală. Trebuie căutăată în altă parte, după cum am spus, obârșia relelor de cari suferă ele și să le slăbim puterea lor prin mijloace cari ar schimba cu totul o stare de lucruri, ce există de veacuri sdruncinându-se legăturile ce le țin de Turcia și formează forța Imperiului și fericirea celor două Provincii.

«Dacă Puterile amice și aliate examinează bine această cestiune, cu acel spirit pătrunzător și binevoitor, care le-a călăuzit în cestiunea Orientului, vor vedeă, ca și noi, că Unirea celor două Provincii nu numai nu oferă nici un folos, nici pentru interesul Imperiului, nici pentru acel al Moldo-Valahilor, ci din contră va produce inconveniente pentru amândouă părțile, și prin urmare complicațiuni pentru Europa în general.

«Dacă ar trebui să se creze în Principate o forță care să servească ca avantgardă forței Imperiului, ar fi un mijloc să se combine o unire a sistemului militar, care prin aranjamentele ce s'ar face, ar fi pusă la dispozițiunea apărării comune a Imperiului? Principiul unei înțelegeri asupra sistemului de apărare generală fiind prevăzut și stabilit prin actul Congresului din Paris, el poate fi aplicat într'o măsură mai largă și mai potrivită cu dorința de a formă o forță defensivă pentru Turcia Europeană.

«De asemenea sistemul Uniunii vamale, postale și telegrafice se poate ușor stabili, fără ca să fie nevoie pentru aceasta de a recurge la o schimbare totală a regimului guvernamental al celor două Provincii.

«Tratatul din 30 Martie a stabilit, pentru reforma ce urmează a se introduce în Principate, principiul de a se consulta dorințele celor două popoare. Inalta Poartă a înțeles și înțelege acum, că prin această hotărîre nu se stabilește decât o revizuire a Regulamentelor Organice, adică îmbunătățirea instituțiunilor celor două țeri, în așa fel încât să facă guvernele lor tari și stabile și administrațiile lor drepte și regulate. A consulta dorințele celor două țeri asupra regimului lor de guvernământ și prin urmare asupra raporturilor lor cu Imperiul, ai cărui vasali sunt, ar însemna a stabili un principiu și un precedent, care n'ar fi, credem, conform cu ideile conservatoare ale marilor Puteri Europene.

«Guvernul Sultanului regretă că vede o divergență de opinie între dânsul și unii din aliații săi; dar încrezându-se în spiritul lor de dreptate și de lealitate, și voind să dea încă o probă de considerațiunea sa față de ei, nu

vrea să facă un refuz public asupra acestei cestiuni în fermanul de convocare a Divanurilor ad-hoc, al cărui proiect ne preocupă actualmente și pe care-l vom comunica în curând reprezentanților Puterilor semnatare Tratatului general. Noi suntem siguri mai dinainte, că cabinetul...., apreciând cu drept cuvânt această dovadă de încredere a Inaltei Porți, nu ne va refuza concursul pentru ca să obținem un rezultat potrivit dorințelor noastre și, putem zice, potrivit drepturilor noastre. Ceeace vrem mai ales și asupra ce trebuie să insistăm pe lângă guvernul..... este ca această cestiune, care atinge prea de aproape interesele și drepturile Curții Imperiale, să nu fie supusă unei discuțiuni publice în adunări cari nu sunt încă obișnuite cu marile debateri politice, ci unei cercetări serioase a Puterilor și să fie rezolvite înainte de a ajunge în domeniul pasiunilor agitate de pe acum ale celor două popoare, cari în educațiunea lor socială pot prefera utopii în locul adevărului și al realității.»

În lunile cari au urmat acestei Cerculări a Inaltei Porți, inimizii noștri interni și externi au început a vedea că, dezvoltând numai teorii învechite, nu vor izbuti a mănține în Principate și în viitor influința ce avusese în trecut. Ei au căutat deci să organizeze în mod metodic atitudinea lor. Ei sperau a domina, a apăsa și a profita sub o altă formă.

Raportul d-lui Thouvenel, adresat Comitelui Walewski în 7 August, expune impresiunea d-lui Fotiade în audiența ce i-a acordat Caimacamul Moldovei.

«D-l Fotiades, Capuchehaja a Moldovei, s'a prezentat Caimacamului Moldovei.

«Impresiile lui sunt destul de suspecte. Ascultându-l ai crede că partidul unionist e mai puțin numeros și mai puțin hotărât, decât au făcut să se bătucască demonstrațiunile sale din ultimele săptămâni ale Domniei lui Grigorie Ghika. Partidul separatist ar fi gata să-l învingă, fiindcă coalițiunea intereselor egoiste și meschine ale marilor boieri ar putea să biruească în sânul Divanului ad-hoc. D-l Fotiades caracterizează în termeni foarte tari repulsiunea întregii țeri în contra Austriei; și opunerea Cabinetului din Viena la idea Unirii teritoriale ar fi, după el, argumentul cel mai bine apreciat de toți cei ce pun înainte pe promotorii acestei combinațiuni. De altfel ei nu sunt înțeleși între dânsii și cei mai înflăcărați, ca d-nii Mavrogheni, Cartargi și Negri, foști ministri ai ultimului Domn, n'ar vrea un prinț străin. Am aflat cu regret și mirare, după convorbirea d-lui Place cu Mitropolitul, că acest prelat și cei doi episcopi sufragani ai săi au însărcinat pe d-l Fotiade să aducă la cunoștința Porții, că sunt gata să se pună în fruntea

unei manifestațiuni în contra Unirei. Arhiepiscopul din Iași, în râvna schimbării părerii sale, nu se gândia la ceva mai puțin decât să iea o măsură disciplinară în contra unui membru al clerului, Arhimandritul Neofit Scriban, profesor la seminar și autorul unei broșuri, care fără drept s'a pus pe socoteala sa. Caimacamul Tudoriță Balș s'a opus. D-l Fotiades, pentru a termina tabloul său, în scop de a fi plăcut Porții, adaugă că mai mulți partizani ai Rusiei ar fi susținătorii cei mai activi ai Unirei și că stângăcia și violența agenților austriaci ar fi sporit în general simpatiile boierimei moldovene față de Curtea din Petersburg. Voiu transmite aceste informațiuni d-lui Place spre a le controlă.»

Comitele Walewski comunică d-lui Thouvenel în 9 August gruparea Puterilor Europene în cestiunea Unirei Principatelor, și că, oricât de mari să fie divergențele lor în această privire, actele Congresului sunt hotărîtoare în mod egal pentru toate părțile contractante, că, prin urmare, cestiunea nu se poate rezolvă la Constantinopole, în Principate sau aiurea, ci numai la Paris între Plenipotențiarii întruniți în o a doua Conferință :

«Guvernul Franciei a avut cunoștință despre instrucțiunile ce d-l Comite de Buol le-a adresat d-lui Internunciu al Austriei, cu privire la Unirea Principatelor. M'aș miră dacă consilierii Sultanului n'ar fi izbiți de situația grea ce se face Porții prin potrivirea părerii lor cu aceea a Cabinetului din Viena ; de vreme ce celelalte Puteri reprezentate în Congres, și în special acele cari au luptat alături cu Turcia, au exprimat o părere contrarie. Trebuie să o recunoaștem că aceasta nu poate să scape aprecierii opiniei publice, chiar în Orient, și nu pot crede că judecata acesteia ar putea fi favorabilă ministrilor actuali ai Sultanului, cu cari de altfel regretăm foarte mult că nu suntem în perfect acord.

«Știu că la Constantinopole persistă credința, că unanimitatea între Puterile cari s'au arătat în sânul Congresului favorabile Unirei Principatelor, nu este atât de completă, cum credem. Aceasta este o greșeală care se întreține în public, și care urmează a se dovedi în viitor. Este adevărat că mai multe împrejurări au determinat pe unele Puteri să se explice într'un mod mai mult sau mai puțin precis, dar dacă este ceva sigur, aceasta este că afară de Cabinetele din Viena și Constantinopole, toate celelalte cari au luat parte la încheierea păcii, cred că Unirea intră în necesitățile, ca și în dorințele populațiunii moldo-valahe și așteaptă ca Divanurile ad-hoc să-și facă cunoscut sentimentul lor cu privire la aceasta, pentru a-l sprijini în Conferințele ce trebuie să se țină în Paris. Nici noi n'am înțeles să procedăm altfel și dacă n'am ascuns niciodată convingerea noastră despre folosul acestei măsuri,

ca și despre dispozițiunile populațiunii, nu ne-am propus de altă parte de loc să stăruim să triumfeze o combinație, care n'ar avea nici asentimentul Moldo-Valahilor, nici acel al aliaților noștri. Astfel m'am mărginit în continuum să vă recomand a vă da toată silința ca să puneți în evidență, în convorbirile D-Voastre cu ministrii turci, avantajele incontestabile, cari au să rezulte, după noi, din Unirea administrativă a celor două Provinciile Dunărene într'un singur principat. Soluțiunea definitivă a acestor două cestiuni nu se poate discuta, cel puțin pentru moment, nici la Poartă, nici în Principate, căci ea a fost rezervată de către Congresul Conferinței din Paris, și deci până atunci trebuie să ne mărginim a urmări în Constantinopole o lucrare pregătitoare.

«Această atitudine este în perfectă conformitate cu hotărârile luate de semnatarii păcii. Deci n'avem nimic de schimbat într'însa. Mai mult, trebuie să o păstrăm, căci pe acest teren, care este acel al actelor Congresului, nu suntem expuși să ne rătăcim. Aceste acte sunt obligatoare în mod egal pentru toate părțile contractante și ele indică drumul ce trebuie urmat în ce privește organizarea viitoare a Principatelor. Protocolul al 14-lea cere ca redactarea fermanelor ce vor ordona întrunirea Divanurilor ad-hoc să se facă prin înțelegere între Poartă și Reprezentanții Puterilor contractante la Constantinopole. Aceasta este singura sarcină ce li s'a rezervat; și articolul 24 al Tratatului determină obiectul ce trebuie să-l îndeplinească activitatea lor. Acest articol, ca și articolele 23 și 29, completate prin instrucțiunile ce Congresul însuș a avut grija să pregătească, fixează natura și limitele misiunii încredințate comisiunii însărcinate să primească dorințele populațiunii. «La sosirea lor în Constantinopole, Comisarii vor trebui să constate, că fermele de convocarea Divanurilor s'au trimis. Dela Constantinopole Comisarii se vor duce la București». Aceasta însemnează, după părerea mea, că d-l Baron de Talleyrand și ceilalți Comisari nu vor putea fi admiși, cum înclinați a crede, a lua parte la Conferințele ce veți avea împreună cu colegii D-Voastre și cu ministrii turci, pentru a vă sfătui asupra redactării fermanelor.

«Sunt dar de părere că, observând cu exactitate hotărârile Congresului, putem păstra, fără să ne temem de urmări, pozițiunea ce am luat. Dorințele Divanurilor, după cum vor fi conforme sau contrarii prevederilor noastre, vor da acțiunii noastre o autoritate incontestabilă, sau ne vor degaja, fără prejudiciu pentru pozițiunea membrilor actuali ai Divanului, ca și pentru propria noastră considerațiune. Căci repet, cestiunea trebuie numai studiată, atât la Constantinopole, cât și la București și Iași; și numai la Paris, între Plenipotențiarii întruniți în Conferință, se va elabora soluțiunea și cred că e de prisos să adaug că Plenipotențiarii Porții vor avea acolo întreaga

libertate rezervată tuturor reprezentanților Puterilor contractante. În acel moment se va putea găsi de cuviință de asemenea a se examina o eventualitate, care evident preocupă prea mult Poarta: vreau să spun de alegerea unui Prinț străin în Principate. Această cestiune nu se cuprinde implicit în mod necesar în aceea a Unirei, și în orice caz ar fi prematur să ne oprim astăzi la discuțiunea unei combinații, care nu e indicată prin nimic, că ar fi fost în prevederile semnatarilor Păcii.

«D-l Comite de Buol a căutat să afle părerea noastră asupra utilității de a stabili la Viena, în înțelegere cu noi și cu guvernul englez, un centru de informațiuni și de control, pentru a lua repede o hotărîre asupra dezordinelor ce ar izbucni în Turcia. Noi am respins această propunere.»

Guvernul Impăratului Napoleon III observă cu cea mai mare atențiune, cum Înalta Poartă vroiă să introducă Puterile favorabile Unirei într'un labirint de intrigi. Instrucțiunile date de Comitele Walewski Ambasadorului Franciei la Constantinopole și Baronului de Talleyrand Périgord au rămas neschimbate, și anume că divergențele de opinii se vor hotărî la Paris în o a doua Conferință.

Comitele Walewski, în instrucțiunile date d-lui Thouvenel în 16 August, formulează rezervele sale în următorul mod:

«Imi anunți, și aceasta e ușor de văzut, că unul din motivele principale, care îndeamnă pe Guvernul otoman a se opune Unirei, este temerea ca această măsură să aibă ca corolar instalarea la București a unui Principe străin. Dorești să vă fac cunoscut opiniunea guvernului Impăratului asupra acestui punct. Precum v'am mai comunicat, nu aveți a intra în discuțiunea acestei cestiuni. Noi o rezervăm pentru ca ea să fie examinată de Puterile semnatare Tratatului de Paris. E de ajuns să se știe la Constantinopole că avem opiniunea noastră în ce privește principiul Unirei; altfel stau lucrurile în ce privește forma guvernului ce este a se da Principatelor Unite și alegerea persoanei care poate li chemată să le guverneze. În modul nostru de a vedea, Unirea nu implică suirea pe tron a unui Principe străin, și când momentul discuțiunii acestei cestiuni va sosi, noi vom găsi că este foarte natural ca toate opiniunile să fie ascultate și ca Plenipotențiarii Otomani să se explice în toată libertatea. Mai adaug că în fața angajamentelor luate în Conferințele dela Paris, ca Divanurile ad-hoc să fie chemate a constata și a roști votul țerii în privirea principiului Unirei, nu ni se pare neapărat oportun și util ca aceste Divanuri să discute cestiunea numirii unui Principe străin.»

Baronul de Talleyrand Périgord comunică Comitelui Walewski convorbirile sale cu Baronul de Richthofen, Comisarul Prusiei.

«Baronul de Richthofen, trimisul Prusiei în Comisiunea Europeană a Principatelor Dunărene, a sosit aci de opt zile. Locuind în acelaș hotel cu el, mi-a fost la îndemână a avea întrevederi dese și intime cu el, și am fost foarte bucuros de aceasta. M'am întreținut adesea cu colegul meu asupra lucrărilor încredințate nouă și după întâiele noastre convorbiri generale am constatat cu mare plăcere, că eram de aceleași păreri. D-l de Manteuffel s'a ținut de promisiunea dată E. V. Reprezentantul său este un apărător călduros al programului susținut de Ministrul Impăratului în Congresul dela Paris:—Unirea Principatelor, guvernul unui Principe străin, reforme interioare înțelept liberale, fără a cuprinde așezământul instituțiilor parlamentare.—D-l de Richthofen se pronunță neted asupra necesității imperioase de a încredința puterea Statului în mâni mai nobile, admite însă, contrariu opiniunilor Regelui Prusiei, că executarea integrală a planului nostru comun nu poate fi decât succesivă și că prudența și respectul, datorite drepturilor și repulsiunilor Porții, ne impun poate a nu insista mai ales astăzi, decât asupra întâei părți a sfaturilor noastre. El crede, ca și mine, că după o scurtă ședere la Constantinopole, ar fi bine nu a abandona definitiv, ci a amâna cestiunea alegerii unui Principe străin ca Hospodar. Această amânare poate oferi avantaje reale.

«De altă parte, dificultățile inerente ale reorganizării și ale fuziunii acestor două provincii sunt atât de mari, încât datoria de a prezida la această reformă este fără îndoială cea mai grea și ingrătă din toate sarcinile.

«De ce să nu evităm această greutate protejatului Europei și să nu punem astfel la adăpostul unui pericol cert prestigiul necesar, care în întâiul timp este necesar să-l încunjure.»

Ca o nouă dovadă că Guvernul Franciei nu vroia să-și schimbe vederile sale și a ieși din hotăririle luate de Congresul dela Paris, sunt instrucțiunile din 2 Septemvrie trimise Baronului Tayllerand.

«Am fost foarte mulțumit de atitudinea ce ați avut și de limbajul ce ați ținut în împrejurările în cari vă aflați, de a răspunde, în numele Guvernului imperial, celor ce au venit să vă exprime dorințele lor și să vă ceară sfaturi.

«Ați păstrat o măsură dreaptă, căutând să-i faceți să înțeleagă bine, că guvernul M. S. I., care cel dintăiu s'a pronunțat în favoarea Unirei, nu va putea susține această cauză până la sfârșit și face să prevaleze convingerile sale, decât dacă dorința incontestabilă și generală, dacă nu unanimă, a populațiunii îl va sprijini și-i va justifica prevederile.

«Acest sprijin al unei dorințe publice și exprimate sus și tare este cu atât mai necesară, cu cât nu putem să ascundem că Guvernul englez și-a modificat simțitor părerile susținute, în principiu, de către plenipotențiarii săi

în sânul Congresului. Cabinetul din Londra înclină astăzi pe partea Turciei și a Austriei în cestiunea aceasta, și pentru a-l opri de a aluneca pe acest povârniș, este de nevoie un răspuns categoric al populațiunii la apelul ce i se va adresa.

«Deci înainte de toate trebuie să se știe toată importanța ce este legată de convocarea și compunerea Divanurilor și D-Voastre veți trebui, cum vă veți întoarce în Principate, să căutați a convinge pe partizanii Unirei, că deocamdată aceasta este afacerea principală.

«Noi știm că prejudițiile și repugnanța ce Guvernul otoman are în contra ideii Unirei se reduc mai ales la aceea, că-și închipuește că această întocmire trebuie să aibă ca corolar inevitabil venirea unui Principe străin în fruntea noului Stat moldo-valah. Astfel am crezut că trebuie să însărcinez pe ambasadorul M. S. I. la Constantinopole să se explice asupra acestui punct cu ministrii Sultanului, arătându-le că temerile lor sunt cel puțin premature și declarându-le că, după părerea noastră, faptul Unirei nu implică numirea unui Prinț străin, că dacă Divanurile ad-hoc trebuiau în mod necesar să fie chemate, în baza angajamentelor luate în Congresul din Paris, să discute asupra cestiunii Unirei, noi am găsi cu totul natural ca fermanul de convocare a Divanurilor să înlătore din programa deliberărilor lor cestiunea de a ști dacă guvernul Principatelor va fi sau nu va fi încredințat unui Principe străin. Cercetarea acestei cestiuni delicate și soluțiunea ei vor avea loc în viitoarele deliberațiuni ale Congresului din Paris. Toate părerile vor putea fi aduse atunci la lumină. Noi, întrucât ne privește, nu vom aduce acolo nimic în mod pătimaș și Guvernul otoman ne va găsi cu totul dispuși a primi considerațiunile ce va crede oportun a prezenta atunci Congresului.

«Acesta este rezumatul instrucțiunilor ce am adresat E. S. d-lui Thouvenel și pe care-l invit să vi le comunice. De asemenea îl autorizez să vă comunice și celelalte părți ale corespondenței mele, unde se află expuse vederile și intențiunile Guvernului imperial, privitoare la această cestiune importantă a Unirei Principatelor.

«Din momentul în care fermanul de convocare a Divanurilor va fi promulgat, va fi bine ca să vă duceți numai decât în Principate. Independent de folosul ce va rezulta din constatarea prin voi înșivă a mișcării spiritelor, prezența D-Voastre, nu mă îndoiesc că va exercita o influență salutară asupra acestei mișcări; și dacă nu aveți a exercita această influență, o puteți lumina prin sfaturi înțelepte și puteți face pe principalii partizani ai Unirei să înțeleagă cât este de important să nu compromită, prin demersuri și publicațiuni imprudente și prin pretențiuni premature și exagerate, o cauză care n'a încetul a avea cele mai bune șanse de reușită.»

O comunicare a Comitelui Cavour către Comitele Corti, însărcinat de afaceri al Sardiniei la Londra, din 4 Septemvrie, dovedește că Marele Bărbat de Stat al Italiei știe că unele Puteri sunt ostile Unirei, iar altele pot să slăbească în atitudinea lor anterioară. El expune din nou convingerile sale că Unirea Principatelor este folositoare și necesară, din punctul de vedere al intereselor Principatelor și al Turciei.

«Legatiunea Imperială otomană mi-a comunicat zilele acestea o depeșă circulară, adresată de Guvernul Sultanului reprezentanților săi pe lângă curțile aliate. Ea este relativă la viitoarea organizare a Principatelor Dunărene, pentru a executa cele stabilite în protocoale și în tratatul din Paris. În acest document, de altfel foarte demn de atențiune, atât prin cuprinsul, cât și prin forma lui, Guvernul Sultanului, deși se arată dispus să introducă în noua organizare a Principatelor un sistem liberal de reforme administrative și economice, totuș combate cu tărie proiectul Unirei acestor două țeri într'un singur stat. El se încearcă să demonstreze că această Unire nu dă garanții suficiente în contra unei invaziuni străine, că ea e contrară dorințelor majorității populațiunii românești, precum și adevăratelor ei interese, și încheie cu propunerea, ca această cestiune să fie rezolvită de către Puterile semnatare ale Tratatului din Paris, înainte de a trece în discuțiunile publice din Principate și fără participarea Adunărilor moldo-valahe.

«Am crezut că trebuie să răspund fără întârziere la această comunicare printr'o depeșă adresată trimisului regal la Constantinopole, în 30 August, și după care primiți alăturat o copie. Veți vedea într'însa, că deși recunosc importanța argumentelor aduse de Turcia în contra proiectului Unirei, am declarat că guvernul regal crede de cuviință să amâne soluțiunea unei probleme atât de dificile, până la cunoașterea deplină a faptelor și mai ales până la exprimarea liberă și legală a dorințelor populațiunii, a cărei soartă în viitor este de regulat.

«Aveam intențiunea să vă comunic numai copia depeșei menționate mai sus, pentru a vă aduce la cunoștință părerea Guvernului regal asupra acestei afaceri, când d-l James Hudson îmi comunică din ordinul Guvernului său această circulară turcească, rugându-mă să-i expun vederile Ministerului asupra acestei cestiuni grave. Mă grăbesc a satisface dorința nobilului Lord care conduce Ministerul de Externe, prin depeșă prezentă, pe care veți binevoi a i-o ceti și a-i lăsa, dacă dorește, o copie.

«După cele ce mi-a comunicat Sir James Hudson, primul Secretar de Stat al M. S. Britanice pentru Afacerile Străine, care în timpul Conferințelor din Paris a emis o părere favorabilă proiectului Unirei Principatelor Dunărene,

ar fi acum dispus să primească vederile exprimate de Poartă. Cum această schimbare în conceperea cestiunii principale, ce urmează a se rezolvi în virtutea Tratatului din Paris, poate avea urmările cele mai serioase și cele mai neplăcute, cred de datoria mea a încercă să expun Cabinetului M. S. Reginei, întreaga insuficiență a argumentelor aduse de Ministrul de Externe turc, în scop de a face pe Puterile semnatare ale Tratatului de Paris să dea, înainte de a se face vreo anchetă, un vot îndreptat în contra principiului Unirei celor două Principate Dunărene.

«Cestiunea Unirei celor două Principate trebuie să fie considerată, după mine, din două puncte de vedere diferite: 1° din punctul de vedere al intereselor Principatelor Dunărene și 2° din acel al intereselor Turciei.

«Voiu examina mai întâiu primul punct.

«Mi se pare că orice reformă, orice organizare trebuie să se bazeze pe o putere solidă. Principatele au nevoie de un guvern tare, care să poseadă mijloace importante de acțiune. E absolut lămurit că toate reformele politice vor rămâne, sterile și vor putea deveni chiar periculoase și vătămătoare, dacă puterea executivă va fi slabă și împărțită.

«Nu trebuie să se uite că este vorba să se pună capăt abuzurilor, cum sunt corupțiunea în administrație, reaua administrare a justiției, plăgi ale stării sociale, ca de exemplu mănținerea robiei. Dar nici o modificare profundă în toate ramurile administrației nu se va putea realiza și mănțineă, fără un centru de acțiune puternic și energic, care să aibă la dispoziția sa mijloace morale și materiale pentru a-și asigura drepturilor sale respectul și pentru a veghia la stricta executare a legilor țării. Fără acest centru de acțiune nimic nu se va putea face.

«Necesitatea Unirei, simțită în deobște de populațiunea românească și manifestată prin toate mijloacele ce-i stau la îndemână, este o dovadă foarte convingătoare pentru cele ce am spus. Oamenii cu ideile cele mai extreme, chiar aceia cari erau acuzați sau bănuți în 1848, că propovăduesc idei ultra-liberale, declară acum că cele mai largi reforme politice nu vor avea decât o valoare relativ minimă, în comparație cu principul Unirei, care singur are în ochii lor o importanță decisivă; de asemenea instinctul oamenilor mai puțin luminați îi face să înțeleagă că singură Unirea poate fi într'adevăr folositoare ambelor țeri.

«De altfel sentimentul care se manifestează acum într'un mod atât de puternic în populațiunea românească nu este ceva nou. El s'a format de mult timp. Ori de câte ori Moldo-Valahii au putut să-și exprime ideile lor, s'au pronunțat pentru principiul Unirei. Însăș Turcia nu l-ar putea tăgădui, căci acum 25 de ani, când se decisese să dea Principatelor un Regulament Organic, a crezut că trebuie să dea acestui simțământ o dovadă indiscutabilă, declarând

în art. 425 al numitului Regulament, că originea, religiunea, obiceiurile și chiar limba locuitorilor celor două Principate, precum și nevoile lor, constituiesc elemente suficiente pentru Unire, care n'a fost împiedicată și întârziată până acum decât de împrejurări întâmplătoare, dar că foloasele ce ar rezulta din Unirea acestor două popoare n'ar putea fi puse la îndoială. Astfel bazele acestei Uniri sunt așezate în Regulament prin uniformitatea administrativă a guvernelor celor două țeri. Nu s'ar putea cineva exprima într'un chip mai lămurit, mai decisiv și care să răspundă mai bine intențiilor Puterilor, cari în Congresul din Paris s'au pronunțat în favoarea principului Unirii. Dacă ne gândim la rezultatele separațiunii Principatelor, ne convingem ușor, că ea nu poate fi mântănită fără mari pericole, printre cari nu ezit a pune în prima linie: rivalitatea inevitabilă a celor doi domni, cari vor fi chemați să guverneze cele două țeri, ușurința de a exercita asupra lor o influință contrară ideilor de civilizațiune și de progres, favorizate de Anglia, dependența Valahiei de Austria, care iea pe Dunărea de sus o poziție amenințătoare. De multă vreme Austria și-a pus ochii pe acest fluviu. Să ne amintim că această Putere a știut să se facă stăpână peste mai bine de 7 milioane de Români, cari locuiesc în Transilvania, Banat și Bucovina. Se poate admite că două mici state, slăbite prin separațiune, vor putea rezista politicei ambițioase și cuceritoare a Austriei? Influența Cabinetului din Viena în Principatele Dunărene și în special în București, va avea aceleași efecte, ce vedem că se produc în micile State ale Italiei.

«Separațiunea nu poate decât să înrăutățească situația Principatelor, căci ea produce o excitare profundă, vătămând toate sentimentele poporului. Ea va face necesar un guvern despotic și autoritar, care pentru a se mântăni, va trebui să facă totdeauna apel la intervențiunea puterilor armate ale Turciei și chiar ale Austriei.

«Iată principalele inconveniente la cari dă loc, după părerea noastră, separațiunea Principatelor Moldo-Valahe.

«Cercetând cestiunea din al doilea punct de vedere, voiu observa mai întâiu că Poarta exagerează probabil adevărata întindere a drepturilor ei de suzeranitate asupra Principatelor Dunărene. Ea nu posedă aceste țeri cu acelaș drept legal ca pe celelalte provincii ale Imperiului. Ea nu este Puterea «suverană» a acestor teritorii, ci numai «suzerană». Această deosebire, care a existat totdeauna, a fost mântănită cu îngrijire de Congresul din Paris. Turcia nu poate contesta că protocoalele și tratatul de pace vorbesc totdeauna de Puterea «suzerană» și că nu există nici un cuvânt, nici cea mai mică expresiune, care să poată fi interpretată ca o recunoaștere a dreptului real de «suveranitate». Dacă Poarta ar fi «suverană» peste cele două State de cari ne ocupăm, intervenția activă a Europei, în organizarea lor interioară,

n'ar fi legitimă, pe când nu este nimic mai natural, mai normal, mai potrivit cu dreptul public european, decât intervenția Puterilor amice în neînțelegerile dintre Puterea suzerană și Puterile vasale. Astfel stând lucrurile, Unirea celor două State vasale nu este în contradicție cu drepturile Puterii suzerane. Puterea suzerană poate fi chiar silită să admită Unirea, dacă aceasta o cer interesele Statelor vasale sau interesul general.

«De sigur nu vreau să contest că Europa trebuie să iea în serioasă considerare interesele Imperiului otoman, pentru cari ea și-a vărsat sângele său cel mai bun. Dar Unirea Principatelor este oare în realitate contrară intereselor Porții?

«Unirea Moldovei cu Valahia va avea de rezultat stabilirea unei naționalități românești. Inșă această naționalitate nu poate fi ostilă Turciei, căci ea nu se va putea gândi să se estindă spre sud, unde va găsi rase străine și dușmane.

«Dacă noul Stat va nutri idei de mărire, nu-și va întoarce desigur privilegiile și efortările înspre Turcia. Tendințele lui vor fi îndreptate totdeauna spre Est și spre Vest, unde sunt provincii locuite de fracțiuni din rassa românească.

«Ministerul de Externe turc a prezentat în circulara sa o analogie între Principate și Regatul Greciei. Analogia nu există. Este o deosebire esențială între cele două țeri. Grecia nu va uita niciodată frumoasele timpuri ale Atenei, Spartei, Tebei și mai puțin acele ale Imperiului oriental, minunata capitală a Paleologilor și Patriarhii ei. Grecia peste tot locul se află alături de Turcia Europeană; peste tot locul alături de o gîmie se ridică o biserică creștină. Intemeind regatul Greciei, se stabilizează numai un punct central pentru naționalitatea greacă, rămânând majoritatea rasei elenice sub dominațiunea turcească. De aci trebuie să rezulte din partea acestei populațiuni un curent irezistibil spre unirea cu frații săi, deveniți independenți. Nu te poți împotrivi forței lucrurilor. Grecii din Epir, Albania, din insulele Arhipelagului vor căuta totdeauna să devină părți integrante ale Regatului Greciei, precum de altă parte, acest regat va fi totdeauna frământat de dorința irezistibilă de a-și însuși elementele identice, rămase sub sceptrul Sultanului.

«Principatele Dunărene din potrivă constituiesc o rasă deosebită, care nu are nici o ramificațiune în alte provincii, dar care în acelaș timp nu s'a lăsat a fi absorbită de rasele puternice ce o încunjură. Turcii nu s'au introdus ca biruitori printre urmașii soldaților lui Traian. Nici o gîmie nu se ridică în Țara-Românească. Orice încercare de asimilare între Români și Turci, Greci sau Slavi va rămânea inutilă. Acestea sunt patru popoare, cari prin caracterul lor etnografic perfect deosebit formează patru popoare diferite. Poarta

nu poate să aibă nici o frică, că Românii se vor uni cu Sârbii ori cu Bulgarii. Un Român și un Slav au unul față de celălalt mai puțină simpatie, decât un Român față de un Turc. Dimpotrivă Românii formează o piedică pentru tendințele de unire, cari însuflețesc pe diferitele ramuri ale marelui familii slave. Naționalitatea românească este o contragreutate care, folositoare Porții și Europei, se opune dezvoltării periculoase a panslavismului. Este de ajuns să-ți arunci ochii pe hartă și vezi că rassa slavă se întinde de la Ural și Marea Nordului până la Marea Adriatică, fără altă întrerupere decât ținuturile locuite de către rassa românească. Și cum panslavismul este fără îndoială un pericol nu numai pentru Turcia, ci pentru întreg Occidentul, nu este oare de cel mai mare interes să se stabilească în mijlocul ținuturilor slave o naționalitate care simpatizează în mod exclusiv cu Occidentul și care ar putea forma o piedică reală în contra unirii unor popoare, cari au tendințe atât de puternice spre unire, încât vor supune, poate, restul lumii civilizate.

«Dar stabilirea unei naționalități române, departe de a fi amenințătoare pentru Turcia, îi va fi de mare folos. Un guvern național la București nu va fi nici rus, nici austriac. Antipatia de rasă îl va țineă totdeauna departe de imperiul rusesc. Dorința de a-și anexa pe Românii încorporați statului austriac și de a recâștiga provinciile răpite de Austria va fi o piedică neînvingătoare în contra influinței Cabinetului din Viena. Puterile rivale Turciei nu vor fi de temut în Principate decât atâta timp cât vor avea a face cu guverne cari, slabe în prezența spiritului național, să fie forțate a căuta un sprijin moral sau material, financiar sau militar, la vecinii cari au mijloace de corupțiune sau de influință atât de mari. Oamenii obișnuți a face comerț cu favorurile Porții, pot să piardă o parte din profitul, ce nu se poate mărturisii, prin stabilirea unui guvern unic și puternic în Principatele Dunărene. Poarta nu poate decât să câștige.

«Guvernul Sultanului se teme ca exemplul Moldovei și Valahiei să nu fie periculos pentru alte provincii ale imperiului. Această teamă este cel puțin exagerată. Mai întâiu celelalte provincii ale imperiului sunt în mod real supuse Porții și nu numai vasale. Deci nu există nici o analogie în situația lor. Pozițiunea Principatelor este cu totul excepțională. Exemplul lor nu poate fi aplicat celorlalte provincii. În al doilea rând, dacă Poarta lasă să se execute cu exactitate reformele ce le-a acordat, aceste provincii nu vor avea nici un interes să formeze mici centre independente, fără tradițiuni și fără legătură de apropiere între ele. Crearea unui centru mare la nordul Dunărei va face ca populațiunea dela sud să dorească mai puțin a se uni în centre fără importanță. Crearea regatului Greciei a devenit prejudiciabilă Imperiului otoman, fiindcă prin aceasta s'a organizat o putere străină, cu tendința de a absorbi o parte din supușii reali ai Porții. Consolidarea

Principatelor, dând o nouă consfințire principiului de concentrare a statelor, va servi din potrivă a combate tendințele dizolvante și separatiste, ce există în sânul Imperiului otoman.

«In sfârșit o considerațiune generală trebuie să aibă o mare greutate în hotărârile Europei. Dacă după cum se afirmă și după cum e de crezut, Unirea este, cu toată opunerea Turciei, o dorință arzătoare a Principatelor, Puterile apusene o pot oare respinge? Se pot ele expune, în fața lumii civilizate și în fața istoriei, la răspunderea de a fi sacrificat interesele reale, pretențiunile legitime a cinci milioane de creștini presupunerilor exagerate, temerilor nejustificate ale Cabinetului turc? Și Anglia, însuflețită de sentimente atât de înalte, de idei atât de liberale, va călca oare în picioare principiul de naționalitate, în cea mai legitimă aplicare practică a acestui principiu? Va lăsa ea altor guverne meritul de a se face apărătorii lui? Aceasta n'ar însemna oare a se expune a pierde întreagă influența, ce a câștigat asupra tuturor partidelor liberale din Europa, și care este de nevoie să o păstreze în interesul civilizațiunii și progresului, în interesul Occidentului? Nu-mi vine a crede această schimbare.

«Sper că comunicarea ce mi s'a făcut de curând prin Sir F. Hudson nu este ultimul cuvânt ce-l va pronunța guvernul M. S. Reginei în această chestiune. Aceasta este părerea mea, care este de asemenea și a bărbaților de stat, cari formează ministerul, și a membrilor liberali influenți din parlamentul Sardiniei. Indrăznesc a spera că Cabinetul britanic, luând în considerare motivele ce le-am expus, va evita să se oblige într'un mod definitiv; dar oricare va fi hotărârea ce va crede de cuviință să ia, sper că va recunoaște, înainte de toate, în interesul ce purtăm acestei chestiuni o nouă dovadă a dorinței noastre vii, de a rămâne în toate chestiunile în cea mai intimă bună înțelegere cu Anglia, cu care, pentru orice eventualitate, suntem legați prin legături atât de puternice de simpatie și recunoștință.»

Atitudinea îndoiioasă a Caimacamului nu avea o mare importanță. Ea a fost constatată în redacțiunea unei scrisori a Principelui Alexandru D. Ghica, adresată Impăratului Napoleon III în 24 August. Data ei e interesantă: curând după numire și instalare la Căimăcămie.

«Sire, însărcinat de Puterea suzerană cu Căimăcămia Principatului, consider ca una din cele dintâi ale mele îndatoriri să depun la picioarele M. V. I. odată cu profundul meu respect și admirațiunea mea pentru augusta voastră persoană, omagiul de venerațiune și de vie mulțumire a națiunii valahe pentru M. V. I., care prin plenipotențiarii voștri ați binevoit a dovedi pentru ea un interes atât de mare în sânul conferințelor din Viena și Paris.

«Moldovalahii nu vor uita niciodată, Sire, că Franța a fost aceea, care sub domnia glorioasă a M. V. I. și-a ridicat cea dintâiu vocea sa puternică în favoarea drepturilor lor și a existenței lor politice.

«În momentul când aceste țeri au să fie chemate să se bucure de garanția solemnă a acestor drepturi, întemeiate pe regimul lor privilegiat și național: aș crede a lipsi dela misiunea mea, dacă n'aș favoriza din toate puterile mele și în marginile cari îmi sunt puse intențiunile binevoitoare ale Congresului din Paris.

«Mă simt cu atât mai fericit de a mă asocia la aceasta din toate puterile mele, cu cât văd încredințată soarta acestor țeri, printr'o favoare cu totul specială a Provedinței, în mâini atât de puternice.

«În aceste împrejurări atât de solemne, cari vor decide de viitorul Moldo-Valahiei, eu aștept cu bucurie și nerăbdare efectele fericite ale acțiunii principale a M. V. I. pentru bună starea patriei mele.

Depeșa d-lui Béclard către Comitele Walewski, din 24 August 1856:

«În depeșa mea foarte confidențială de ieri, am avut onoare a transmite E. V. un plic conținând o scrisoare, ce vă eră adresată de către Prințul Alexandru Ghica, precum și o altă scrisoare destinată M. S. Impăratului.

«Grăbindu-mă a trimite acest dublu mesagiu departamentului, m'am abținut dela orice comentariu asupra redactării celor două misive, prin cari Prințul Alexandru Ghica notifică Guvernului francez instalarea administrațiunii provizorie, al cărei șef este. Pe lângă aceasta am trimis în aceeași zi două alte scrisori ale Caimacamului Valahiei la Constantinopole și la Viena, scrise de el în același scop d-lui Thouvenel și d-lui Baron de Bourqueney.

«Originalele tuturor acestor scrisori, fiindu-mi puse sub ochi, am avut răgaz să le cunosc și am putut observă astfel câteva schimbări de redactare, substituite de către Prințul Ghica textului elaborat de secretarul său.

«Poate nu este inutil să semnalez aci câteva din aceste schimbări. În scrisoarea adresată M. S. Impăratului, textul primitiv al alineatului se termină cu aceste vorbe: «aș crede a lipsi dela misiunea mea, dacă n'aș favoriza din toate puterile mele intențiunile binevoitoare ale Puterilor aliate.»— E. V. veți observă modificarea introdusă de Prințul Alexandru Ghica în modul următor: «Aș crede a lipsi misiunii mele, dacă n'aș favoriza din toate puterile mele, și în marginile cari-mi sunt puse, intențiunile binevoitoare ale Congresului din Paris.»—

«Una din frazele scrisorii destinate d-lui Thouvenel începea astfel: «... Căci preponderența incontestabilă ce a exercitat Franția în sânul conferințelor prin organul plenipotențiarilor său—.» Acest text a fost schimbat în modul

următor : «Căci partea de o importantă esențială ce a avut Franția în să-nul conferințelor.»—

«Nu pretind a da acestor amănunte mai mare importanță decât au : spun numai ce am văzut.

«De altfel este sigur, și din nenorocire fiecă zi îmi aduce nouă dovezi, că Prințul Alexandru Ghica, sfătuit de colegul meu englez și condus de Poarta Otomană, nu-și iea de loc sarcina de a favoriza intențiunile binevoitoare ale Puterilor străine.»

În 9 Septemvrie Comitele Walewski aprobă atitudinea d-lui Touvenel, dar îl însărcinează să fie cu atențiune la redactarea definitivă a Fermanului de convocare a Divanurilor.

«...În depeșile mele din 9 și 16 August n'am voit decât să vă arăt pericolele la cari ne-ar expune orice încercare de a fixa la Constantinopole punctele rezervate aprecierii Divanurilor ad-hoc sau ale Comisiunii Principatelor. Părerea mea eră numai diferită de a D-Voastre și trebuia cu atât mai puțin să admit în acest moment, că am putea să ne abatem dela programul tras de Protocoale și de însuș Tratatul, cu cât Austria încercă să iasă dintr'însul, pentru a face să prevaleze asupra Unirei Principatelor doctrina pe care noi am combătut-o. Nu putem să nu recunoaștem că, dacă aveă să se examineze la Constantinopole faptul de a ști, dacă convine sau demnității sau intereselor Porții, ca să sesizeze ea însăș Adunările moldovalaha asupra acestei cestiuni, s'ar fi putut naște din discuție incidente și păreri regretabile din punctul nostru de vedere, pe când mănținându-ne pe terenul hotărârilor Congresului, nu aveam să ne temem de o astfel de eventualitate. De altfel n'am fi avut să facem nici o obiecțiune, dacă guvernul otoman ar fi crezut folositor să invite într'un chip special Divanurile ad-hoc să exprime simțimântul țerii asupra Unirii; ceace nu putem admite este ca această hotărâre a Porții să devină obiectul unei desbateri, și convorbirea D-Voastre cu Marele Vizir și cu Fuad Pașa, ce mi-o împărtășiți în ultima D-Voastre corespondență, îmi arată cât de mult trebuie ca să ne păzim, pentru ca să prevenim abateri, cari ar putea prejudicia soluțiunile ulterioare.

«Astfel mă grăbesc să vă dau întreaga mea aprobare pentru limbajul hotărât ce l-ați ținut ministrilor otomani și să vă felicit pentru succesul obținut, determinându-i să renunțe la intențiunea, mărturisită de proiectul de Ferman comunicat, de a fixa diferitele puncte de cari se vor ocupa Divanurile ad-hoc și de a înlătura, trecându-l sub tăcere, pe acela care, în spiritul negociatorilor păcii, trebuia să facă înainte de toate obiectul deliberațiunilor lor. Am toată încrederea, că veți priveghia cu aceeaș grijă redactarea definitivă a actului, care va servi de bază lucrărilor acestor Adunări.»

În 10 Septembrie încep ordinele formale ale Inaltei Porți; privitoare la amestecul ei în chestiunile administrațiunii interioare.

Fuad Pașa cere prin ordinul din 10 Septembrie, ca Vornicul Teodor Balș să suspende Legea Presei, promulgată de fostul Domn Grigorie A. Ghika și să restatornicească cenzura.

«Ex. Voastră veți binevoi a suspenda măsura promulgată de fostul Domn G. Ghika și a restatornici legiuirea presei, precum ea a existat înaintea acei promulgări, precum și cenzura.

«Spre acest sfârșit, mijloacele cele mai nemerite se pare a fi următoarele:

«A nu se mai da autorizație pentru publicarea a nici unei gazete nouă de oricare fel.

«A se chemă redactorii jurnalelor în lință și a li se face cunoscut: că ei sunt datori a nu trată în nici un chip despre chestiile cari pot jigni drepturile Inaltei Porți. A oprî cu stricteță de a da în public vreun atac de orice fire în contra Majestății Sale Sultanului sau a guvernului Său, în contra Suveranilor aliați sau amicii Turciei, sau în contra Puterilor învecinate, sau de a înseră vreun articol, care să poată da prilej la reclamații din partea Inaltei Porți sau a Puterilor aliate și că la caz când ei nu s'ar conformă cu aceste îndatoriri, suspendarea definitivă a gazetei va fi nemijlocita consecință a urmării lor.

«Un censor, rânduit de Ex. Voastră, trebuie a fi înadins însărcinat cu privighere în executarea acestor măsuri și răspunzător pentru aplicarea lor.»

Un decret al Caimacamului Balș către Sfatul Administrativ extraordinar ordonă executarea imediată a *restatornicirii așezământului de mai înainte atîngător de cenzură.*

«Impărtășind Sfatului Administrativ, în copie, partea unei depeși oficiale a E. S. Fuad Pașa din 10 Septembrie (29 August) 1856, prin care îmi face cunoscut, spre punere în lucrare a dispozițiunilor adoptate de Inalta Poartă în privirea presei, pun înaintea Sfatului ca, pe temeiul celor cuprinse în poimenita depeșă, să chibzuească măsurile cuvenite pentru suspendarea legiuirii actuale a presei și restatornicirea așezământului de mai înainte atîngător de cenzură.»

«*Anează.* Secretariatul de Stat al Moldovei.

«Redacției foilor oficiale.

«Comunicându-se Redacției copie de pe ofisul Ex. Sale Caimacamului, adresat Sfatului Administrativ sub No. 16, precum și de pe partea depeșei, alăturate pe lângă el, a E. S. Fuad Pașa, pentru suspendarea legiuirii actuale a presei, se invită pe Redacție a le publică prin cele întâi numere ale foi-

lor sale, cu adăogire că restatornicindu-se censura, după dispozițiile Domnescului Ofis din anul 1848, sub No. 93, publicat prin Buletinul No. 90, Secretariatul de Stat, spre înlesnire, a propus Ex. Sale Caimacamului a se însărcină pe d-lor Vorn. Costachi Negruți și Post. G. Asachi cu asemenea censură, cărora li s'au și slobozit de către Ex. Sa Ofisele de nominație sub No. 17 și 18.»

În 11 Septemvrie d-l Thouvenel expune Comitelui Walewski ostilitatea ce a constatat la bărbații de Stat ai Angliei.

«... D-l Ambasador al Angliei are în mână de o săptămână o copie a depeșei Lordului Clarendon către Lordul Cowley, al cărei text E. V. ați avut grija să mi-l aduceți de asemenea la cunoștință. Lordul Stratford a făcut aluzie la dânsa cu ocazia ultimei lui vizite, când mi-a prezentat pe d-l Henry Bulwer, pe care îl întâlnisem odinioară la Madrid și la Paris. După limbajul său aș fi putut crede că părerea principalului secretar al M. S. Britanice este formulată acolo într'un chip mai categoric. Această părere, este drept, se cetește între liniile documentului emanat din Foreign Office; dar Lordul Clarendon în definitiv a recunoscut că nu avea dreptul de a o expune în mod oficial, înainte de a se fi consultat cu E. V.; el a constatat de asemenea că respectarea Tratatului și a protocoalelor autoriză Divanurile ad-hoc să se ocupe de cestiunea Unirei. Lordul Stratford, fără a tăgădui că s'a făcut în această privință o profundă schimbare în modul de a vedea dela început al Cabinetului său, m'a lăsat să bănuiesc că răul ar fi și mai mare la Londra și că doctrina Porții, prezintată cu iscusință de Ambasadorul ei, ar fi obținut acolo câștig de cauză și că s'ar renunța la consultarea populațiunii din provinciile Moldova și Valahia asupra punctului fundamental al organizației lor viitoare. M'am grăbit a răspunde d-lui Ambasador al Angliei, că instrucțiunile mele diferă de ale sale și că datoria mă obligă să le urmez, oricât ar fi de penibilă pentru mine o divergință de opinii cu el. Astfel lăsându-l să-mi expună, ca și d-l Baron de Prokesch și Marele Vizir, necesitatea de a alătură la fermenele de convocarea Divanurilor ad-hoc un program de lucrările ce vor avea să îndeplinească aceste Adunări, l-am pus în cunoștință, că puterile mele nu merg mai departe decât executarea pur și simplu a articolului 24 al Tratatului din 30 Martie; că articolul 23, după Guvernul imperial, privește pe comisarii Puterilor contractante și că articolul 25 este numai de competența Congresului.

«După cum E. V. știe, am plecat în aceeaș zi la Dardanele, de unde nu m'am înapoiat decât alaltăeri. La reîntoarcere am aflat că vestea despre opunerea declarată a Cabinetului din Londra contra Unirei Principatelor a ajuns la Constantinopole și nu mai eră un mister pentru nimeni. Ministrii turci

câștigă de sigur în aceasta o mare forță de rezistență. În fond ei se simțiau încurcați că erau de aceeaș părere cu Austria și împotriva noastră, dar ajutorul Angliei le-a venit numai bine. Eu aproape reușisem, după cum v'am raportat în depeșa mea No. 75, să decid pe Marele Vizir și pe Fuad Pașa a modifica redactarea Fermanului în termenii exacti ai articolului 24. Eu știu că încurajați deadreptul de d-l Baron de Prokesch și sfătuiți de Lordul Stratford, într'o măsură pe care n'o pot încă aprecia, stau la îndoeală dacă e bine să părăsească proiectul primitiv și se gândesc chiar să se declare oficial contra dreptului Divanurilor de a da un vot favorabil Unirei. Tactica lor ar constă să pună guvernele în măsură de a rezolvi între ele această chestiune, în loc de a o lăsa să fie discutată în București și Iași.

«Mi s'a părut, Domnule Comite, că investit cu instrucțiuni atât de clare și de precise, ca cele ce mi-ați dat E. V., aș lipsi dela datoria mea dacă nu aș atrage încă odată cea mai serioasă atențiune a ministrilor turci asupra urmărilor unei astfel de hotărîri. Deci d-l Outrey s'a dus la Poartă ca să reamintească lui Fuad Pașa și lui Aali Pașa convorbirile mele cele mai recente, pentru a le demonstra pericolele oricărei depărtări a lor de pe terenul dreptului și al bunei credințe și în sfârșit pentru a le repetă, că eu mă voiu opune în mod hotărîtor, ca întrunirea în care vom avea de examinat Fermanul să se abată dela obiectul ei particular. Am lăsat să le spună că noi nu avem calitatea nici de a reformă opera Congresului, nici de a-i încălca atribuțiunile lui ulterioare. Cu un cuvânt noi suntem în situațiunea magistraților însărcinați să aplice legea, așa cum este, nu să o facă ei sau să o modifice. Fondul nu ne privește; noi n'avem decât să supraveghem îndeplinirea unui act de procedură. Indrăznesc încă a crede că aceste argumente vor readuce pe Aali Pașa și Fuad Pașa în starea în care i-am lăsat; în caz contrariu voi urmă, fără să deviez un pas, calea ce-mi indică ordinele E. V.

«Orice ar fi, d-le Comite, lucrurile în totalitatea lor nu mai stau aici astfel cum steteau înainte cu două luni. N'aș putea zice că noi am pierdut teren; recunosc numai că Anglia și Lordul Stratford au câștigat. Părerile Cabinetului din Londra asupra Insulei Șerpilor, asupra posesiunii orașului Bolgrad și, în ultimul loc, asupra Unirei Moldovei cu Valahia au făcut o impresie destul de puternică, ce de sigur nu trebuie exagerată, dar e locul acum să o constatăm. Totdeauna este greu și adeseori de prisos ca cineva să se dedea la presupuneri, cari nu există sau nu se pot traduce în fapte pozitive. Cu toate acestea îmi permit a crede că cauza unirei teritoriale și administrative a Principatelor Dunărene—făcând abstracțiune de prințul străin,—discutată în anumite condițiuni, ar fi câștigat foarte mult la Constantinopole,

dacă d-l Ambasador al Angliei ar fi fost invitat să-și unească stăruințele lui cu ale mele.

«Tăcerea lui oficială și opozițiunea lui privată nu mi-au împiedicat progresele mele și depeșa ce E. V. mi-ați făcut onoarea a-mi scrie cu data de... mi-a servit să sdruncin în mod serios obiecțiunile contra cărora aveam de luptat. Ultimele rapoarte ale d-lui Mussurus către guvernul său și comentariile cu cari Lordul Stratford, autorizat ori nu, a însoțit comunicarea depeșei Lordului Clarendon către Lordul Cowley, mi-au distrus, nu pot să ascund și mai puțin să tac, întreagă munca, cărei m'am consacrat cu zelul ce mi-l cerea datoria mea și mi-l inspirau convingerile mele personale.

«Se poate realiza unirea cu toată rezistența Porții, susținută cu energie de Austria și aprobată de Anglia? Divanurile ad-hoc vor avea oare, în actuala stare de lucruri, curajul să se pronunțe în favoarea unei combinațiuni, a cărei reușită nu li s'ar părea asigurată? Nu mi se cade, d-le Comite, să cercetez cestiuni de această natură, dar nu persist mai puțin a crede, punându-mă într'un punct de vedere curat teoretic, că Unirea Moldovei și Valahiei, în condițiuni hotărâte și proprii a asigura Poarta asupra eventualităților viitoare, ar fi fost folositoare atât pentru provinciile vasale, cât și pentru Puterea suzerană. De sigur că argumentarea Ambasadorului otoman din Londra este foarte îndemânatică, dar cu toate acestea, cercetând-o mai de aproape, se vede că se bazează pe sofisme. Din momentul în care nu e vorba să se instaleze un prinț străin în București, comparațiunile ce d-l Mussurus le face cu Grecia nu se pot aplica Moldovei și Valahiei. Aceste țeri, fără îndoială, nu sunt astăzi în stare să dea o dinastie națională, și ar fi destul de greu să-i faci pe moldoveni să primească un prinț valah și pe Valahi să primească un prinț moldovean. Această piedică însă s'ar fi putut evita, dacă designarea Domnului, rezultat din alegeri, ar fi fost lăsată Porții în înțelegere cu aliații ei. Acest Domn indigen ar fi avut el toate calitățile ce se doresc unui șef de administrație? Nu știu și mă îndoesc. Ceeace este sigur, este că nu e cu putință să se găsească în Moldova și în Valahia doi prinți în adevăr capabili de a guvernă separat aceste țeri și cu toate acestea nimeni nu s'ar gândi în această ipoteză să recurgă la dinastii străine. Este mai greu să conduci interesele a patru milioane de oameni, decât să operezi pe baze mai restrânse, dar cuprinzând totuș una o populațiune de două milioane și jumătate de suflete? Nu e permis dimpotrivă să se spere, că desvoltarea naturală și activitatea unei națiuni mai considerabile va impune guvernului unitar al Valahiei și Moldovei demnitatea și spiritul de conducere, de cari guvernele separate ale acestor provincii au fost cu totul lipsite până acum?

«Cât privește temerea de a lucra, fără să vrea, în profitul Rusiei, care este argumentul cel mai puternic al d-lui Mussurus, nu-l cred prea întemeiat. Un prinț străin, care-și va păstra religionea proprie sau va trece la ritul oriental, va fi sau un obiect de neîncredere sau de puțină stimă pentru massa noilor săi supuși. Am auzit singur adeseori spunându-se în Grecia, că regele Oton, dacă n'ar fi izbutit să i se ierte originea lui catolică, totuși s'ar fi expus la o cădere sigură părăsind-o. Aceleași încercături, aceleași pericole s'ar reproduce la București în una sau în cealaltă ipoteză, dacă lecțiunea din Atena nu s'ar ținea în seamă. Cu un Domn indigen, oricât ar fi de mediocru, așa ceva nu este de temut, și Rusiei i-ar lipsi pretextul religios. Dimpotrivă ea va avea de învârtit un pretext politic, în momentul când îi va conveni, atâta timp cât nu se va formă între Prut și Dunăre un spirit național destul de puternic pentru a rezistă seducțiunilor, dintre cari cea mai tare este tocmai idea Unirei. Dacă făcând inovații ne-am înșelă, ar rămânea în orice caz Porții și Puterilor, cari îi împărtășesc părerea, să dovedească că sistemul de «status quo ante bellum» eră un prezervativ eficace, ceea ce ar însemnă să desmintă un veac și jumătate de istorie, sau să stabilească că este mai bine să ne întoarcem «a priori» la greșelile unui trecut funest, decât să încercăm, chiar fără a avea vreo siguranță, să asigurăm Principatelor un viitor mai bun.

«Prin argumente de acest fel și pe cari cer iertare E. V. că le-am fi expus aci mai pe larg, am reușit până în momentul când s'a lămurit acțiunea d-lui Ambasador al Angliei, să calmez puțin temerile principalilor membri ai Divanului. Astăzi mă găsesc în fața unei situații nouă. D-l Henry Bulwer, pe care l-am văzut ieri, mi s'a părut foarte supărat. El cunoaște terenul din Constantinople și știe că aci se trece foarte ușor dela particular la general. Din faptul că Franța și Anglia nu mai consideră în acelaș fel cestiunea Principatelor se trage concluziunea, că în curând ele nu se vor înțelege asupra nici unei cestiuni orientale, că Turcii, după cum le e obiceiul, vor opune o influință celeilalte, pentru a se strecură și a trăi între amândouă, și în sfârșit că Rusia își va regăsi numai decât locul în acest joc de echilibristică. A trebuit să convin, Domnule Comite, că dacă într'un furnicar de intrigi ca cel de aci deducțiunile logice s'au tras atât de repede, și de cele mai multe ori fără să fie adevărate, n'a fost mai puțin surprinzător, ca a doua zi după un războiu dus în comun, să se manifesteze între Franția și Anglia o neînțelegere diplomatică asupra unui punct important, dar am adăogat în acelaș timp, că noi nu suntem de loc vinovați, având în vedere că noi ne mărginim a fi totdeauna de părerea, la care Lordul Clarendon s'a alăturat în sânul Congresului. Cei din Londra s'au schimbat, nu cei din Paris. D-l H. Bulwer a recunoscut dreptatea observațiunii mele și mi s'a părut că regretă

sincer, că Cabinetul englez, admitând, cum crede și d-sa, că soluțiunea ce a fost găsită la început bună, nu mai e potrivită, a dat prea curând semnalul unei neînțelegeri cu noi. După Comisarul M. S. Britanice ar fi trebuit ca el să se abțină de a să pronunță, și că din contra trebuia să se consacre la un studiu conștiințios și aprofundat al societății moldo-valahe, al intereselor ei, al nevoilor ei și al aptitudinilor sale morale și politice, înainte de a se formă o judecată prealabilă asupra condițiilor celor mai bune pentru organizarea ei viitoare. În acelaș fel își înțelege și d-l Basili misiunea și d-l Boutenieff mi-a spus, că deși guvernul său este hotărât, ca și noi, să consulte dorințele populațiunii și să țină seamă de ele, atât cât va fi posibil, cu toate acestea înțelege să-și rezerve părerea sa definitivă până la conferințele din Paris. D-l H. Bulwer vede în această atitudine un calcul, care va face Cabinetul din Petersburg în ultimul moment arbitru între Franca și Anglia și-i va da mijloacele de a avea o influență preponderantă asupra soluțiunii cesțiunii ce fusese vorba și speranța la origine să se rezolve mai mult contra Rusiei decât împreună cu ea.

«În momentul de a termină depeșă, aud că d-l Ambasador al Angliei s'a dus la Sultan să-l anunțe că M. S. Britanică îi trimite Ordinul Jaretierei. Această distincțiune, care prin natura ei este în afară de schimbul de ordine obișnuit între suverani, primește dela împrejurări o semnificare politică și Lordul Stratford, de sigur, nu va neglija nimic ca să tragă din acest semn de curtenie tot profitul posibil.»

De atunci înainte situațiunea politică europeană se complică în fiecare zi tot mai mult.

O nouă circulară a lui Fuad Pașa din 14 Octomvrie, adresată Reprezentanților Guvernului otoman în străinătate, arată că Inalta Poartă nu și-a schimbat punctul ei de vedere în contra Unirei Principatelor.

«Am remis aci reprezentanților Puterilor semnatare ale Tratatului din 30 Martie proiectul de Ferman, care trebuie să emaneze, după dispozițiunile acestui act, din partea M. S. I. Sultanului, pentru convocarea Divanurilor ad-hoc, ce au a se întruni în cele două Principate, pentru a exprimă dorințele populațiunii cu privire la îmbunătățirile de adus regulamentelor ulterioare și administrative ale Valahiei și Moldovei și care proiect trebuie redactat în înțelegere cu reprezentanții Puterilor.

«Puterile aliate vor vedea, nu ne îndoim, în redacțiunea acestui proiect, care stabilește într'o măsură atât de largă reprezentarea intereselor diferitelor clase, o nouă dovadă de sinceritatea și loialitatea cu care Guvernul imperial se conformă atât de complet spiritului general al Tratatului, încheiat la Paris în mod fericit.

«Când Inalta Poartă a consimțit a se revedea organizarea interioară a Principatelor, n'a încetat să declare că este dispusă și are intențiunea fermă să cerceteze și să adopteze îmbunătățirile proprii a asigură, în fiecare din cele două provincii, bună starea locuitorilor, păstrându-le în totdeauna și în mod integral privilegiile octroate ab antiquo fiecăreia din ele separat. Ea a fost în acelaș timp pătrunsă de convingerea că Puterile, cari vor luă parte la discuțiunea acestei importante cestiuni, nu vor permite a se face nici un atentat în contra drepturilor legitime ale suzeranității Sultanului și a principiilor și intereselor generale ale Imperiului său. Considerând de aproape toate inconvenientele și pericolele cari sunt inerente cestiunii Unirei Principatelor, cestiune pusă în discuție de câtvă timp, ea n'a lipsit să-și exprime cu aceeaș libertate și sinceritate atât în conferințele din Paris, cât și după Congres, părerea sa bazată pe motivele cele mai raționale.

«Inalta Poartă n'are nici o îndoeală că nobilii săi aliați, călăuziți de acest sentiment de bunăvoință și de sollicitudine, de care Guvernul otoman a dat până acum atâtea dovezi, vor aprecia după adevărata ei valoare această comunicare sinceră. Cu toate acestea Cabinetul imperial, după ce a examinat cu atențiune această cestiune importantă, în scop de a putea ajunge să evite toate dificultățile soluțiunii ei, n'a reușit să găsească mijlocul de a înlătură inconvenientele și pericolele ce le-a văzut dela început. Deci el consideră ca o datorie a echității și a lealității sale, și pentru a preveni orice neînțelegere, să declare amicilor și aliaților săi, din nou și oficial, că persistă în soluțiunea sa primitivă, de a feri de orice atingere dreptul ce-i dă principiul suzeranității sale și drepturile ce i le recunoaște Tratatul general, declarând că înțelegerea care se va stabili pentru organizarea interioară a celor două Principate, va depinde de înțelegerea finală cu Curtea Suzerană.

«Guvernul Sultanului, rezervându-și prin urmare dreptul și facultatea de a nu primi principiul Unirei Principatelor, chiar și dacă Divanurile ad-hoc l-ar adoptă, cu toate că Tratatul din 30 Martie nu le dă acest drept, crede de datorie sa a reinnoi convingerea, că din cauza discuțiunilor ce se fac în aceste țeri asupra acestei cestiuni atât de delicate, s'ar putea naște complicațiuni grave, și este pătruns de convingerea că cea mai înțeleaptă măsură ar fi să nu se permită Divanurilor ad-hoc să intre în discuție asupra acestei materii.

«In ce privește pe Comisarul Guvernului imperial, el va fi obligat, ca în sânul Comisiunii compuse din delegații Puterilor semnatare, să se conformeze acestui principiu și Inalta Poartă nu ar putea să primească în nici un caz o combinație ce o găsește contrarie integrității Imperiului și interesului ei vital.

«Acestea sunt comunicările ce sunteți însărcinat a face, după ordinele M.

S. I. Sultanul, Augustul nostru Suveran, Cabinetului pe lângă care sunteți acreditat. Guvernul M. S. Impăratului, care a dat atâtea dovezi de bunăvoință față de Imperiul otoman și care—Poarta este convinsă—nu va înceta a arăta grijă pentru drepturile și interesele ei, ne place a crede că va aprecia intențiunile Inaltei Porți și motivele cari o obligă să facă această declarație.»

Iată și textul Proiectului de Ferman pentru convocarea Divanurilor ad-hoc, prezentat la Constantinopole la Comisiunea Europeană, în 20 Octombrie, și care a înăspriț încă mai mult situațiunea:

«Compunerea Divanurilor.—Fiecare Divan se compune din cinci comitele separate:

«1. *Comitetul episcopilor*, prezidat de mitropolit. Li se vor alătură trei preoți și trei administratori ai averilor bisericii.

«2. *Comitetul boierilor de 1-a clasă*, care se va compune din 17 membri, aleși de semenii lor, întruniți în capitala Principatului. *Noblețea reprezentanților*, ce au a se alege de către boieri, va trebui să meargă cel puțin până la a doua generație.

«3. *Comitele boierilor de celelalte clase și ale proprietarilor funciari în genere*.—Toți cei ce posedă, în fiecare județ, 500 de culaci de pământ liber de ipotecă și de alte sarcini, și cari își au domiciliul și reședința fixă în capitala județului, se vor întruni și vor alege câte un deputat de județ. In total 17 membri.

«4. *Comitetul meșteșugarilor, membri ai corporațiilor și meseriași*. — Va avea de asemenea 17 membri pentru capitala Principatului, 6 membri pentru două orașe de mâna a doua și 6 membri pentru șase orașe de mâna a treia.

«5. *Comitetul țăranilor*.—Țăranii cari posedă într'o comună de județ un venit de 350 piastri sau sunt embaticari de pământuri situate în diferite localități, și acei cari neposedând pământuri cu un asemenea venit vor fi embaticari de pământuri, cari aduc venitul cel mai ridicat sub acesta, vor alege în fiecare județ câte cinci indivizi, cari se vor întruni în capitala județului pentru a alege la rândul lor un reprezentant de județ. In total 17 membri.

«Condițiuni pentru a fi eligibil.—Membrii celor două Divanuri vor trebui să fie în vârstă de 30 de ani și să se bucure de întregimea drepturilor civile.

«Modul de deliberare.—Fiecare comitet se va întruni separat în localul Divanului obștesc și va putea delibera asupra regulamentelor interioare comune întregului Principat sau asupra nevoilor particulare ale clasei ce reprezintă, cu condițiunea că pe urmă să supună rezultatul discuțiunilor sale și părerile celor cinci comitate întrunite în adunare generală. Aceste comitate se vor mărgini a-și exprima dorințele lor, supunându-le Adunării generale a Divanului. Aceste dorințe vor fi apoi cercetate, întâia oară în să-

nul Comisiunii Europene, la care va lua parte și un reprezentant al Porții, iar în al doilea rând vor deveni obiectul deliberațiilor ulterioare între aceasta și Puterile aliate.

«Părerile Divanurilor, neputând avea deci nici un caracter definitiv, părerile admise atât de comitetele cari vor delibera în particular, cât și de Adunarea generală a Divanurilor, vor fi redactate în scris, separat, sub formă de proiecte și supuse Comisiunii.

«Este oprit membrilor Divanului să aducă la cunoștință în mod individual părerile lor membrilor Comisiunii Europene, și pentru aceasta proiectele de cari este vorba vor fi predate președintelui Divanului, care le va transmite președintelui Comisiunii Europene (care va fi Comisarul otoman).

«Raporturile Divanurilor cu Comisiunea nu se vor face decât prin mijlocirea Comisarului otoman.

«Fiecare comitet își va alege președintele cu majoritatea voturilor, dintre membrii ce-l compun.

«Președintele și secretarul Divanului general vor fi numiți de Caimacamul Principatului.

«*Dispozițiune finală și cominatorie.* — Dacă, contra așteptării, membrii acestor Adunări își vor permite a discuta cestiuni contrarii drepturilor Porții și vechilor privilegii ale Principatelor, reprezentantul Porții va anunța despre aceasta Comisiunea și va face în această privință comunicarea necesară Locotenenței domnești. Dacă s'ar întâmpla ca Divanurile să aibă o purtare nepotrivită cu starea de lucruri existentă, se vor lua măsuri pentru a o reprima.»

Instrucțiunile din 13 Septemvrie ale comitelui Walewski, adresate d-lui V. Place, recomandă, ca mai înainte, prudența cea mai mare.

«Am primit, Domnule, depeșile ce mi-ați făcut onoarea a-mi scrie confidențial până în 4 Septemvrie incluziv.

«Am cetit cu interes rapoartele, prin cari mi-ați făcut o dare de seamă despre manifestările opiniei publice în Moldova, relative la Unirea celor două Principate Românești și despre atitudinea ce ați luat în prezența acestei opinii, ale cărei avânturi periculoase trebuie domolite cu aceeași îngrijire, cu care trebuie împiedicate slăbiciunile nesocotite.

«Depeșa ce vi s'a trimis la 26 Iulie trecut vă recomandă să evitați orice demers, care poate acuză Guvernul imperial, că ar căuta să exerciteze o presiune asupra spiritelor și da pretext să se zică că există manifestări artificiale acolo unde nu este în realitate decât exprimarea simțimintelor intime ale marei majorității a populațiunii. Ea vă anunță în acelaș timp, că Guvernul imperial are totdeauna convingerea, că combinația propusă de

Francia, din principiu, este singura care poate asigura prosperitatea Moldo-Valahiei, oferind totdeauna Turciei o nouă garanție de siguranță și fiind cel puțin tot atât de practică, ca și toate acelea, cari ar putea fi prezentate sub inspirațiunea intereselor particulare sau rău înțelese.

«Va trebui, Domnule, ca ori de câte ori se prezintă ocazia, să dați Moldovenilor asigurarea, că părerea Guvernului imperial nu se va schimba și că sprijinul nostru nu va lipsi cauzei Unirei în sfaturile Europei, când această cauză va obține asentimentul țerii.

«Acesta e modul cel mai demn și cel mai eficace de a combate descurajarea ce mi-ați semnalat.

«Ieșind din această măsură, angajând mai direct, mai personal, într'un fel oarecare, influința Guvernului imperial, am lua politicei noastre caracterul de dezinteresare ce o distinge și am riscă, o repet, să facem ca manifestările populațiunii să piardă acel caracter de spontaneitate, care trebuie să le fie forța principală și să aducă sprijinul cel mai serios politicei noastre.

«Dacă nu trebuie să excitați mișcarea în favoarea Unirei, puteți însă să o luminați prin sfaturi înțelepte și să-i faceți pe partizanii Unirei să înțeleagă cât este de important să nu compromită prin demersuri imprudente și pretențiuni premature o cauză, care n'a încetat de a avea pentru sine cele mai bune șanse.

«Prin urmare să faceți să se știe că legătura ce au voit să o stabilească în mod forțat publicațiunile și discursurile câtorva Moldoveni, între Unirea celor două Principate Românești și alegerea unui prinț străin, este unul din principalele argumente opuse astăzi ideii Unirei de Turcia, care este mai ales preocupată să înlătore a doua din aceste eventualități. Astfel pentru a face să înceteze neplăcerile, pe cari le-au provocat în Constantinopole, discuțiunile făcute în Moldova asupra acestui punct, am crezut să însărcinăm pe d-l Thouvenel să declare ministrilor turci, că după părerea noastră, dacă Divanurile ad-hoc trebuie să fie chemate, potrivit angajamentelor luate în Congresul din Paris, să delibereze asupra cestiunii Unirei Principatelor, noi vom găsi foarte natural, ca Fermanul de convocare să înlătore din programul lucrărilor Divanului cestiunea de a se ști, dacă Guvernul Principatelor Unite va fi încredințat unui prinț străin, deoarece cercetarea și soluțiunea acestei chestiuni trebuie să aibă loc în viitoarele deliberări ale Congresului din Paris, unde părerile diferite vor putea fi lămurite cu toată autoritatea, de care sunt susceptibile și cu o libertate nemărginită.

«Aceste explicațiuni, Domnule, vă fac cunoscute gândurile și intențiunile Guvernului imperial. Vi le comunic pentru informarea D-voastre personală și vă las grija de a le utiliza cât mai bine în interesul cauzei, ce n'a încetat

a avea simpatiile noastre dezinteresate, cu toată opunerea ce o întâmpină din partea altor Puteri.»

Nu mai puțin importante sunt instrucțiunile Comitelui Walewski, trimise Baronului de Talleyrand, arătând Comisarului Franciei în Comisiunea Europeană atitudinea sa în fața Fermanului de convocare a Divanurilor ad-hoc.

«N'aș fi surprins ca d-l Basili să creadă că trebuie să refuze a urma pe colegii săi la București — după cum mă faceți să înțeleg, — atâta timp cât Principatele nu vor fi evacuate de trupele austriace. Cele mai nouă comunicări ale d-lui Thouvenel nu mă lasă să bănuiesc că Poarta ar fi în acest moment în măsură să expedieze fermele de convocare a Divanurilor. De altă parte noi nu neglijăm nimic, ca să grăbim noua delimitare a funtariei din Basarabia și care reține în provinciile dunărene forțele pe cari Austria le mai întreține acolo. Putem deci să presupunem că instrucțiunile pe cari Rusia le-a dat Comisarului ei nu vor provoca o întârziere mare.

«D-voastre cunoașteți părerile contradictorii, la cari a dat loc proiectul de unire a Principatelor; guvernele ostile acestei combinații, temându-se de părerea ce va fi emisă de Divanurile ad-hoc, par a dori ca aceste Adunări să nu fie consultate asupra acestei chestiuni, ceea ce ar însemna, după noi, a nesocoti pe față intențiunile Congresului.

«Deci noi n'am putea admite ca fermanurile să încerce în această privință a împiedica direct sau indirect libera exprimare a voturilor, ce trebuie să le dea populațiunea moldo-valahă prin organul delegaților săi. Noi credem că stăruințele Ambasadorului M. S. I. la Constantinopole vor triumfa asupra împotrivirilor Porții. Dar la rândul vostru și după ce vă veți duce în Principate, va trebui să respingeți orice expedient ce s'ar întrebuița pentru a ajunge la rezultatul ce se caută. Regulamentul Organic vă va da, la nevoie, ocazia de a provoca părerea Divanurilor asupra Unirii celor două provincii într'un singur principat. Prin urmare acest document va trebui să servească de bază lucrărilor acestor Adunări și articolul 425 pune această măsură ca o eventualitate rezervată unei cercetări aprofundate.

«Dar nu ni se va putea contesta că a venit momentul să procedăm la discutarea acestui punct important, și dacă ni s'ar mai opune că aceasta ar însemna să atingem drepturile suzerane ale Porții, am fi pe deplin îndreptățiți a răspunde, că Guvernul otoman, aderând la inserarea unei astfel de dispozițiuni în Regulamentul Organic, a recunoscut singur că Unirea ar fi o simplă măsură administrativă și fără însemnătate politică; că prin urmare ca intră în cadrul desbaterilor Divanurilor.

«În acest antecedent veți găsi elementele cari vă vor fi necesare, dacă la

București se va reînnoi pretenția, pe care noi am combătut-o la Constantinopole.

«D-l Thouvenel crede că s'ar putea solicita pentru delegatul Porții prezidenția Comisiunii, din care faceți parte. Dar dacă poziția Porții în tot ce privește Principatele nu este identică cu a celorlalte Puteri semnatare a Tratatului de Paris, ea diferă în sensul că Poarta este întru câtva parte interesată, și încredințându-se reprezentantului ei direcțiunea lucrărilor la cari aveți să conlucrați, ne-am expune să prejudicăm hotărârile ulterioare ale Conferinței din Paris.

«Sunt sigur că D-Voastre veți evita cu îngrijire, în toate împrejurările, o atitudine care ar putea face să se creadă că dispozițiunile noastre au încetat de a mai fi binevoitoare față de Turcia. Dar trebuie să vă recomand a întrebuința întreg tactul vostru, pentru a face să se rezolve primul punct într'un chip mai conform cu marile interese ce urmează a se debate, fără să poată rezultă din aceasta o atingere a susceptibilităților legitime ale Guvernului otoman.»

Victor Place dă în 30 Octomvrie o seamă amănunțită Comitelui Walewski de atitudinea sa moderată și de dificultățile ce întâmpină la fiecare pas al său.

«Am primit depeșa ce E. V. mi-ați făcut onoarea a-mi scrie la 13 ale lunii, și în care se reînnoesc instrucțiunile, ce mi s'au dat mai dinainte, pentru a-mi indica purtarea ce trebuie să am în afacerea Unirei Principatelor române.

«Sunt cu atât mai fericit că E. V. ați binevoit a-mi aminti ordinele ce-mi dăduseți, cu cât eu m'am străduit să le execut punctual dela începutul acestei cestiuni.

«Dепarte de a excita pe Moldoveni în manifestările lor, am căutat totdeauna să-i moderez prin sfaturile mele și pot să spun că am reușit să-i mântin pe calea ce Guvernul imperial dorește să fie urmată.

«Ceeace face să se simtă mai bine acest rezultat este atitudinea ce a luat în această țară administrația interimară a Caimacamului. Căci eu n'am lăsat pe E. V. să ignoreze nimic din cele ce s'au încercat de trei luni împotriva Unirei: înlocuirea radicală a funcționarilor administrativi, judecătorești și militari, trimiterea de emisari în județe, promisiuni sau amenințări întrebuințate față de țărani pentru a le storce semnăturile, toate mijloacele au fost bune. Ele au putut fi cu atât mai eficace, cu cât cei ce le întrebuințează se sprijinesc pe ascendentul ce-l dă prezența trupelor austriace unei politice dușmane Unirei.

«Dacă față de o constrângere atât de activă, partizanii Unirei ar fi răspuns prin demersuri în sens contrar, dacă la rândul lor ar fi străbătut țara pentru

a o mântineă în intențiunile ce ea manifestase deja, nu ar fi putut fi acuzați că s'au purtat ca niște rebeli, nici s'ar fi putut pretinde că Guvernul imperial cercă să provoace demonstrații artificiale. Aceasta ar fi fost pur și simplu o apărare legitimă. Cu toate acestea, în baza ordinelor ce mi-ați dat E. V. și sigur de încrederea ce Moldovenii au avut totdeauna în Franția, i-am determinat să rămână liniștiți, să nu se lase târâți în demersuri, cari ar putea deveni imprudente și mai ales să se refere la măsurile ce va ști să le ia la timp Comisiunea internațională, pentru a asigura libera exprimare a dorințelor populațiunii, atât în alegerile membrilor ce vor forma Divanurile ad-hoc, cât și în desbaterile acestor Adunări.

«Partizanii Unirei au dat deplină credință vorbelor mele, când le-am declarat că sprijinul Guvernului imperial nu le va lipsi în sfaturile Europei. Ei s'au decis să aștepte cu răbdare rezultatul promisiunilor ce li s'au dat.»

Atitudinea Guvernului otoman și a Lordului Stratford în contra Unirei rămâne neschimbată și trage după sine o complicațiune europeană.

Thouvenel către Comitele Walewski, în 13 Octomvrie 1856 :

«...Fuad Pașa nu s'a mărginit la observațiunile verbale ce le-a făcut Lordului Stratford și d-lui Prokesch. El a expediat în original d-lui Prinț Callimachi și în copie d-lui Mussurus o depeșă, care arată lămurit grijile ce-i provoacă Porții prelungirea șederii soldaților austriaci în Moldova și în Valahia și prezența vaselor engleze în Bosfor. În timp ce se semnifică d-lui Comite de Buol, că a sosit momentul retragerii, se amintește Lordului Clarendon, că strâmtoarea va fi închisă la sfârșitul lui Octomvrie. E. V. va găsi în raportul alăturat aci, ce mi l-a adresat d-l Outrey, o analiză a depeșei lui Fuad Pașa...

«Poarta ne-a comunicat oficial Fermanul relativ la convocarea Divanurilor ad-hoc ale Moldovei și Valahiei, însoțindu-l de o simplă scrisoare. Textului turc Fuad Pașa i-a alăturat o traducere, a cărei copie voi avea onoarea a o transmite E. V. cu cel mai apropiat curier. Această traducere nu se potrivește în câteva pasagii cu cea a secretarului interpretului Ambasadei. Cuvântul «separat», care mi-a bătut la ochi, a dispărut, dar a fost conservat în turcește. Mai sunt și transpozițiuni, pe cari nu mi le explic și pentru cari e nevoie să intervin la Fuad Pașa. Gândindu-mă bine la aceasta, mi s'a părut că mai simplu ar fi să cer supresiunea întregii introduceri a Fermanului. Poarta relatează acolo, după modul ei, dispozițiunile Tratatului de Paris. Găsesc că ar fi de preferat pentru a pune capăt comentariilor, să citez «in extenso» articolele cari privesc Principatele. Aș face propunerea și nu văd ce mi s'ar putea obiecta, ca să declin luarea lui în considerare.

«Poarta chiar, prin demersul ce l-a prescriș Ambasadorului ei la Viena, a recunoscut că demnitatea ei de o parte, de altă parte loialitatea ce trebuie să prezideze la executarea Tratatului de Paris nu îngăduiă să se procedeze la alegeri, nici să se întrunească Divanurile, atâta timp cât Principatelor vor fi ocupate de trupe străine.

«Rămâne deci de hotărît ce va face Comisiunea, după ce vom termină examinarea Fermanului de convocare. D-l H. Bulwer este de părere că comisarii ar putea să se ducă la București, fără să țină seamă de prezența Austriacilor, și să înceapă o anchetă asupra situațiunii provinciilor și reformelor de introdus în organizația lor. Această primă lucrare, după ce va fi comunicată Cabinetelor și discutată între ele, va deveni ca o programă ce ar avea să se supună pe urmă Divanurilor ad-hoc. Ideea este ingenioasă; este chiar destul de practică; ceea ce rămâne de știut este dacă ea e sinceră, adică dacă nu ascunde un gând ascuns contra proiectului Unirei. Căci această cestiune n'ar trebui să rămână în afară de cercetările comisarilor; ei vor trebui în mod necesar să-și dea o părere în această privință și Cabinetele de asemenea ar trebui sesizate înainte de a se consulta Divanurile. Această dorință este împărtășită de Poartă, Anglia și Austria.

«Așteptând, Domnule Comite, dacă aș judecă după corespondența agenților noștri, situația în București și Iași se înrăutățește. Caimacamii își întrebuițează autoritatea lor nu numai pentru a înăbuși orice manifestare în favoarea Unirei, ci și pentru a provoca demonstrații contrarii. D-l Balș desfășură în acest scop un zel particular și am avut sub ochi trei petițiuni copiate după modelul anexat aci și acoperite, se zice, de cel puțin o sută de mii de semnături. Se poate ca Prințul Grigore Ghika să fi făcut uz de mijloace neregulate, pentru a strânge adeziunile contra cărora protestează acum cei cari le-au dat, dar nimic nu probează că d-l Balș n'a făcut tot așa. Eu n'am ascuns lui Fuad Pașa, că rapoartele d-lui Place și ale d-lui Béclard nu mă edifică deloc asupra libertății lăsate de Caimacami locuitorilor pentru a-și exprima voturile. Ministrul Afacerilor străine mi-a răspuns că declină în mod oficial răspunderea reproșurilor ce am făcut d-lui Balș și Prințului Alexandru Ghika. Destituirea în massă a funcționarilor, manoperele întrebuițate pentru a smulge sătenilor petițiile, al căror cuprins ei nu-l știu, mijloacele de intimidare cari emanează direct dela autoritățile locale, ar fi tot atâtea acte contrarii intențiunilor Porții. Fuad Pașa mi-a spus, în acești termini, că dacă Guvernul otoman a găsit cu cale, că nu se cuvenia ca Prințul Gr. Ghika să se pună în fruntea unei mișcări unioniste, că dacă el nu credea că Valahia și Moldova ar trebui să-și manifesteze, în afară de Divanurile ad-hoc, sentimentele lor, îmi afirmă de asemenea că succesorii intermari ai ultimilor Domni nu aveau mandat de a se face promotorii ofi-

ciali ai unei mișcări separatiste. Rolul lor trebuia să fie să liniștească țara și să o pregătească, prin propria lor moderațiune, a trece fără turburări un moment de criză. Am dat, Domnule Comite, aceste detalii, d-lor Béclard și Place și i-am invitat să-mi semnaleze, sprijiniți pe dovezi, faptele cari li s'ar părea că ar putea exercita o influință abuzivă din partea puterii asupra spiritului populațiunii și în special mijloacele de constrângere, de cari s'ar fi servit în unele județe. Nu putem cere fără îndoeală Porții, și cu atât mai puțin Caimacamilor, să fie de părerea noastră, dar demnitatea Guvernului imperial pretinde că dacă părerea ce a emis-o nu e favorizată, să nu fie nici părerea contrarie și ca balansa să fie ținută drept.

«Deci nu aș ezita să cer dela E. V. un ordin ca să fac o plângere formală contra șefilor administrației provizorii din Valahia și Moldova, în cazul când mi s'ar dovedi că un astfel de demers ar fi devenit indispensabil pentru a asigura leala executare a Tratatului de Paris.»

Depeșa Comitelui Walewski către d-l Thouvenel din 18 Octombrie 1856:

«. . . Observațiunile ce v'a sugerat redacțiunea Fermanului mi s'au părut deplin întemeiate și îmi dovedesc că guvernul Impăratului poate conta pe vigența D-Voastre, pentru ca nimic, în actul emanat dela Sultan, să nu poată împiedica libera exprimare a voturilor, pe cari populațiunea moldo-valahă va fi chemată să le exprime asupra viitoarei organizații a Principatelor. Poarta va înțelege că propria ei demnitate îi comandă să nu încerce a pune piedici, prin echivocuri de limbaj, rezoluțiunilor Congresului și că este în propriul ei interes, ca cestiunea Unirei mai cu seamă să fie pusă precis și desbătută liber în sânul Divanurilor. Dacă, după cum pare a crede cabinetul turc, această măsură nu are asentimentul majorității locuitorilor din cele două provincii, trebuie singur să dorească, să nu se poată invoca mai târziu nici o împrejurare, care să tindă a dovedi că n'a neglijat nimic pentru a obține un vot care n'ar fi conform cu adevăratul sentiment al populațiunii. Ne place deci a crede, că încercările D-Voastră de a se scoate din proiectul de Ferman tot ce ar fi de natură a-i falsifica valoarea, nu vor rămâne fără roade.

«In acelaș scop veți binevoji, Domnule, a atrage atențiunea miniștrilor Sultanului asupra purtării ce o au Caimacamii celor două Principate. Veți fi aflat din corespondența d-lui Béclard și a d-lui Place, cu câtă ardoare procedează Prințul A. Ghica și d-l Balsș, cu tot caracterul vremelnic al atribuțiunilor lor, la schimbările aproape generale ale personalului administrativ, în scop de a exercita o acțiune directă în alegerea membrilor Divanurilor și a-și asigura o majoritate, care arătându-se complezantă față de părerile

guvernului turcesc, le-ar pregăti la Constantinopole, ca și în Principate, șanse sigure de a rămâne definitiv în posesiunea puterii. De pe acum chiar rămâi convins, la București ca și la Iași, că alegerile vor purta pecetea unei presiuni regretabile și proprie a falsifică obiectul pe care l-a avut în vedere Congresul, când a hotărât să consulte populațiunea înainte de a pune bazele noului sistem administrativ, și noi nu putem să nu recunoaștem, că această impresiune, izvorită din actele Caimacamilor, a fost întărită de măsura ce a luat-o Poarta în contra presei în Moldova, cu o spontancitate pe care nu o insuflă nici un interes particular, măsură a cărei legitimitate de altfel este departe de a fi demonstrată. Guvernul Otoman trebuie să se aștepte, că toate împrejurările cari vor influența desbaterile Divanurilor, vor fi apreciate în Conferință cu o sinceritate foarte mare și de sigur nu vrea să se expună la critici pe cari le-ar justifica îndeajuns o ingerință care ar avea de rezultat să vatăme întreagă exprimarea dorințelor populațiunii, contrar prevederilor semnatărilor păcii.»

Depeșa Comitelui Walewski către d-l Thouvenel, din 25 Octombrie 1856 :

«Felicităm Poarta că în sfârșit a ieșit din neactivitatea, ce pareă o părăsire a propriei sale cauze, și că a înțeles că grija pentru demnitatea sa, cât și pentru interesele sale, nu-i îngăduiau să consimtă mai departe, prin tăcerea ei, la prelungirea în Principate a unei stări de lucruri, de care opinia publică din Europa începe să se sperie. Chiar în cazul când demersul Porții n'ar avea de urmare să decidă evacuarea imediată a Moldo-Valahiei, totuș va avea cel puțin avantajul de a scăpa Guvernul M. S. Sultanului de răspunderea și de interpretările supărătoare, pe cari tăcerea lui le făcea să apese asupra lui ; ea ne va permite, pe lângă aceasta, a da observațiunilor ce noi înșiși adresăm Cabinetului din Viena, o autoritate ce le-ar fi lipsit atâta timp cât se putea apăra, pentru a răspunde, cu învoirea cel puțin implicită a Guvernului Sultanului. În sfârșit, Domnule, acest demers va avea de urmare să contribue a provoca, din partea opiniei publice europene, o judecată severă contra unei ocupațiuni, ale cărei pericole și inconveniente nu voim să le mărim peste măsură, dar care este cu totul anormală și care, începând dela 28 c., va constitui o călcare flagrantă a angajamentelor luate în Congresul din Paris. Nu amintesc tot ce are supărător prezența unor forțe austriace, din punctul de vedere al influinței ce o poate exercita asupra alegerilor, ce vor avea loc pentru compunerea Divanurilor ad-hoc. Cabinetul din Londra, căruia prezența unei escadre engleze în Marea Neagră îi comandă mai multă rezervă în această cestiune, emite părerea că Guvernul austriac va trebui să-și retragă cu totul trupele sale din capitalele Principa-

telor, înainte de operațiunile electorale. Este de crezut că Guvernul vienez va prefera fără greutate această jumătate de măsură. Dar Guvernul Otoman nu va judeca fără îndoială că este suficientă, și noi de partea noastră trebuie să-l silim să stărnească pe această cale pe care a plecat. Sunt sigur că D-Voastre nu veți lipsi a încuraja dispozițiile favorabile, de cari Poarta se arată însuflețită, și a-i întări hotărârile.

«Ambasadorul M. S. la Londra îmi comunică că Lordul Clarendon a judecat tot atât de sever ca și noi manoperele ce le-au întrebuițat Caimacamii pentru a rătăci sentimentul populațiunii și a le dicta manifestațiuni, menite a asigura triumful părerilor ce au predominat la Constantinopole. Principalul secretar de stat a anunțat pe d-l Comite de Persigny, că va adresa Lordului Stratford instrucțiuni, pentru a aduce Poarta sau pe agenții ei la o apreciere mai limpede a hotărârilor Congresului din Paris. Vă rog, Doamnă, a lucra în acelaș sens și a secunda demersurile colegului D-Voastre. Am făcut cunoscut Lordului Clarendon, că vă voi scrie și îmi place a crede că înțelegerea între cele două ambasade va da mai multă eficacitate acțiunii lor respective. Dacă va fi altfel, dacă Guvernul Sultanului nu va lua nici o măsură pentru a împiedica abuzuri atât de condamnabile, va trebui să dăm, fără îndoială, acestor reprezentațiuni un caracter mai aspru.»

Nota identică adresată la începutul lunii Noemvrie Porții Otomane de către Ambasadorii Franciei și Rusiei, cere dela marele Vizir să se pronunțe în mod categoric asupra a patru cestiuni.

«M. S. Impăratul, Augustul meu stăpân, a binevoit a-mi da ordin să cer A. S. Marelni Vizir declarațiuni precise asupra următoarelor puncte :

«1. Cu privire la regularea granițelor Basarabiei. — Poarta consimte să lase Conferinței din Paris rezolvirea dificultăților survenite asupra acestui punct, ori ar fi mai dispusă a le înlătura, renunțând la pretențiile sale asupra Bolgradului în favoarea Rusiei, în schimbul cărora Rusia și Francia i-ar garanta posesiunea definitivă a Insulei Șerpilor și a Deltei Dunărei?

«2. Cu privire la prelungirea ocupațiunii Principatelor Dunărene. — Nu vede Poarta în aceasta o călcare a literei și spiritului art. 31 al Tratatului din Paris? Și nu este ea îndoit izbită de contradicerea ce există între faptul prelungirii ocupării Principatelor de către forțele armate austriace și limbajul ținut de Comitele Buol în Congres?

«3. Cu privire la prezența escadrei engleze în Bosfor și Marea Neagră. — Nu consideră Poarta acest fapt ca contrar Convențiunii din 13 Maiu 1856, prin care în termen de șase luni, cu începere dela schimbarea ratificațiunilor Tratatului de Paris, s'a fixat retragerea de pe teritoriul otoman a forțelor armate ale Angliei, Franciei și Sardiniei și afară de aceasta ca piedică pentru

punerea în executare a Convențiunii relative la strămtoarea Dardanelelor, care trebuia să intre în vigoare cu începere dela 28 Octomvrie?

«4. Cu privire la reorganizarea Principatelor Dunărene.— Este Poarta de părere că Divanurile ad-hoc se pot pronunța în toată libertatea în favoarea Unirei teritoriale și administrative a celor două Principate, dacă această Unire este în dorințele Valahiei și Moldovei, și dacă acest vot ar fi luat în serioasă considerare de către Congresul din Paris, ar întâmpina dificultăți din partea Porții, ca Putere Suzerană? A. S. Marele Vizir este invitat a se pronunța, cât mai curând posibil, și într'un mod precis asupra acestor cestiuni, a cărora înaltă importanță, în momentul de față, n'ar putea-o tăgădui.»

Comitele Walewski scrie în 1 Noemvrie d-lui Thouvenel, că atitudinea Guvernului Otoman, persistând în ostilitatea sa în contra Unirei, va înmulți în mod gratuit greutățile.

«D-l Ambasador al Turciei mi-a cetit și mi-a lăsat copia, ce o veți găsi alăturată aci, a unei depeșce dela curtea sa. Cum veți vedea, această comunicare are de scop să aducă la cunoștința Puterilor semnatare ale Tratatului din Paris intențiunea Guvernului Otoman de a se opune, în orice caz, Unirei celor două Provincii Dunărene într'un singur principat. Credeam, Domnule, că reprezentațiunile ce ați avut însărcinarea a face în această privință miniștrilor otomani a avut de urmare să-i determine a renunța la un demers, care nesocotește pe față una din rezoluțiunile esențiale ale Congresului. Astfel n'am ascuns lui Mehmet-Bey simțimintele penibile ce această opunere mi-a provocat. Am spus d-lui Ambasador al Turciei, că guvernul său mi se pare că simte plăcere să înmulțească în mod gratuit greutățile, cari vor apăsa mai ales asupra viitorului Imperiului otoman și că toate încercările sale nu vor reuși să strămute de pe adevăratul teren o cestiune prevăzută și pusă de negociatorii păcii. I-am spus că plenipotențiarilor s'au întreat, dacă ar fi potrivit să se supună Valahia și Moldova unei administrații unice și ei au amânat soluțiunea acestui punct, recunoscând că trebuie să se lumineze, consultând anume populațiunea, înainte de a lua o hotărîre definitivă.

«Toate Puterile, și nimeni n'a înțeles să excepteze Turcia, și-au păstrat în această privință libertatea de apreciere, dar Poarta abuzează într'un mod straniu de bunăvoința ce i s'a arătat în continuu, când ne declară astăzi că se va opune oricărei demonstrațiuni a Divanurilor asupra acestei cestiuni.

«Este Unirea avantajoasă sau prejudiciabilă intereselor Principatelor sau celor ale Imperiului otoman? Este ea în dorințele și nevoile populațiunii? Atinge ea drepturile suzerane ale Turciei?

«Aceste sunt — am adăugat — atâtea puncte de lămurit.

«Dar nu se va putea ajunge la aceasta, dacă se va pune picică oricărei discuții.

«Această discuție trebuie să aibă loc; Congresul a hotărât așa, și Cabinetul otoman comite o gravă greșală, pretinzând să-și substituie voința sa celei a tuturor Puterilor întrunite.

«Și cu toate acestea, așa va fi, dacă delegatul său în Principate va înțelege a interzice Divanurilor ad-hoc să exprime o părere în această privință. În acest caz Comisiunea nu și-ar putea urmări lucrarea. Misiunea ei ar fi împiedicată și în mod necesar împiedicată prin inițiativa Guvernului Otoman, și nu pot să bănuiesc că el ar voi să-și iea o asemenea răspundere. De asemenea am observat reprezentantului Turciei, că nu fără regret și fără surpriză am văzut Poarta rătăcită de sugestiunile interesate, cari o expun la dispreț, de care ar trebui să se ferească cu cea mai mare grijă.

«Pacea abia s'a încheiat și tratatul care o asigură nu este încă executat deplin și Poarta nu mai deosibește guvernele, cari i-au apărat cu sinceritate independența, de cele cari nu și-au urmărit decât propriile lor interese în războiul, a cărui cea mai mare greutate am dus-o noi.

«Totuș Austria—trebuie să-i dăm dreptate—nu ascunde motivele personale ce o fac să combată Unirea Principatelor, pe când noi căutăm în zadar pe acelea cari determină purtarea Guvernului Otoman.

«Ce ne putem noi oare propune, dacă nu să aducem un serviciu Turciei și sfaturile noastre nu sunt mai vrednice de credință decât cele cari ajung la Constantinopole pe alte căi?

«Dar, i-am spus sfârșind, Poarta pare a-și fi luat sarcina de a respinge părerile noastre, pentru a face pe placul unor dorințe, cari nu ar putea fi ale Turciei și noi avem dreptul să ne arătăm supărați, când o vedem desfășurând o rezoluțiune excesivă și recurgând la cele mai imprudente demersuri, în toate împrejurările în cari nu suntem de aceeaș părere cu ea, de vreme ce când ne așezăm alături de ea, ca să-i apărăm propria-i considerațiune și cele mai legitime interese, ea se arată șovăitoare și este cuprinsă de cea mai deplorabilă slăbiciune.

«Acestea sunt în esență observațiunile ce am făcut d-lui Ambasador al Turciei și D-voastre, Domnule, veți binevoi a le prezintă fără încunjur, din partea D-voastre Marelui Vizir și Ministrului de Externe al Sultatului, declarându-le, pe lângă aceasta, după cum i-am arătat și lui Mehmet-Bei, că Guvernul imperial se vede obligat a considera comunicarea ce ni s'a făcut ca o violare directă a hotărârilor Congresului, și că prin urmare trebuie să o ținem ca neavenită».

Scrisoarea particulară a Baronului de Talleyrand către Comitele Walewski, din 2 Noembrie 1856:

«Discuțiunea Fermanurilor, cari convoacă Divanurile Valahiei și Moldovei, a început în sfârșit. Cea dintâi întrunire a făcut atâta cinste celor cari au participat, încât la drept vorbind nu știu dacă trebuie să laud pe cei cari au vorbit, ori pe cei cari au tăcut. Nu-mi fac desigur iluzia să cred că va fi totdeauna așa: este sigur că elocința d-lui de Prokesch are în rezervă idei ruginite și cea a Lordului Stratford supărări pentru a pune piedici d-lui Thouvenel în calea ce-și propune a urmă în ședințele următoare. Totuș, mulțumită reticențelor, cu cari va rămâne învelită, spre marele meu regret, cestiunea principală (dreptul pentru Divanuri de a discuta Unirea), nu mă îndoiesc că va fi înțelegere asupra redactării definitive a acestor Fermanuri impalpabile. Când spun impalpabile, nu mă înșel de loc în ce privește Comisiunea, al cărei rol, destul de ingrat la Constantinopole, constă în a privi, dar a nu atinge. Trimisă numai pentru a constată expedierea Fermanurilor, ea nu-și va putea nici măcar împlini modesta sa însărcinare, deoarece ocupațiunea austriacă va forță negreșit Conferința reprezentanților să se pronunțe contra trimiterii Fermanurilor în Principate.

«Ce veți hotărî atunci pentru noi, Domnule Comite, dacă vom fi împiedicați a ne duce la București? Va trebui oare să așteptăm în Pera, într'o inactivitate ce ne discreditează, evacuarea ce nu se va face mai curând decât peste șase luni? Nimeni nu se îndoiește despre aceasta, aci cel puțin.—Ori poate inconvenientele ce rezultă din distanța la care suntem de ordinele Curților noastre și din imposibilitatea de a merge iarna în Principate nici pe uscat, nici pe mare, ne va aduce poate folosul unei rechemări momentane și foarte dorită de comisari?

«Această din urmă hotărîre admit că s'ar pretă la interpretări supărătoare. Comisiunea pentru multă lume n'ar părea numai separată, ci ar părea disolvată și populațiunea românească, atât de frământată, ar pierde din ce în ce mai mult încrederea.—Dar s'ar putea îndepărta, după cât îmi pare, cele mai multe din aceste obiecțiuni, hotărîndu-i-se Comisiunii pentru iarna aceasta, și după ce Fermanele vor fi adoptate, un domiciliu politic comun. Viena mi-ar părea că oferă în acest caz avantajele reale. Acolo vom fi aproape de guvernele noastre și de Principatele Dunărene, pe cari de acolo putem să le vizităm la orice epocă a anului. Prezența noastră în capitala Austriei va exercită la nevoie chiar un fel de presiune morală asupra politicei Cabinetului vienez și în oricare stare a lucrurilor rolul nostru va fi acolo mai puțin șters decât în Constantinopole.

«Imi ieau libertatea a vă supune această idee, care poate la Paris va părea mai puțin practică, decum pare în Pera.

«In cazul când, Domnule Comite, îmi veți da ordin să rămân în Turcia până la plecarea trupelor austriace, vă rog să binevoiți a mă autoriza oficial de a profita de răgazul meu pentru a vizita coastele otomane ale Mediteranei. Deși vapoarele îmi permit a face aceasta imediat, n'aș vrea cu toate acestea să o încerc înainte de a obține aprobarea D-Voastre. D-nii Basili și Richthofen sunt foarte decisi a nu petrece iarna în Pera. Și unul și celălalt vor cere concediu. Cât privește pe Savfet Efendi, el se pretinde revenit din București. El este dintre aceia — și numărul lor este mare — cari văd cu mare mulțumire ocupațiunea Principatelor și scandaloasa expunere a escadrei engleze în Bosfor.

«P. S. Este neîndoios că Savfet Efendi va fi înlocuit și se bănuiește că Fuad Pașa ar putea fi desemnat, ca comisar al Porții în Moldo-Valahia.»

Depeșa Comitelui Walewski către d-l Thouvenel, din 27 Noembrie 1856 :

«Guvernul M. S. crede că ar fi bine și folositor, ca Fermanul de convocare a Divanurilor, odată stabilit între Poartă și ambasade, să fie din nou cetit într'o întrunire, la care să asiste împreună cu ministrii otomani și reprezentanții Puterilor, membrii Comisiunii Principatelor. Acești din urmă să fie admiși să-și facă observațiunile lor asupra diferitelor dispozițiuni ale Fermanului; ministrii Sultanului și trimișii Puterilor să le ia în considerare și să fină seamă de ele, dacă le vor recunoaște oportunitatea.

«Această participare a comisarilor la o deliberare finală asupra Fermanului de convocare poate avea avantajul de a limpezi anumite puncte rămase îndoelnice în spiritul lor și a preveni astfel greutăți de interpretare.

«Această considerațiune m'a făcut să primesc propunerea Guvernului englez și vă autorizez, Domnule, să vă dați asentimentul la propunerea ce Lordul Stratford va fi însărcinat să facă asupra acestui subiect Guvernului Otoman.»

Atitudinea îndrăzneță a Caimacamului Teodor Balș a provocat în Moldova o izbucnire a unei nemulțumiri foarte mari. Moldovenii au fost nevoiți a adresa Marelui Vizir la Constantinopole prima petițiune de protestare în 30 Noembrie în contra Caimacamului Teodor Balș:

«Sunt cestiuni cari nu pot fi abordate fără o descurajare profundă și o amară tristeță.

«Așa este cestiunea care preocupă astăzi pe subsemnații și care are drept obiect starea actuală deplorabilă a patriei lor. Puși în alternativa, sau să tre-

cem drept niște spirite revoluționare și pătimase, dacă ne ridicăm vocea, sau să sacrificăm printr'o tăcere culpabilă adevăratele interese ale țerii noastre, ezitarea de a ne pronunța cu energie ni s'a părut nouă subsemnaților o transacțiune odioasă cu conștiința noastră, o dezertare dela cauza țerii noastre și un fel de trădare față de Curtea suzerană, căreia suntem sincer devotați.

«Ajungerea A. V. la Marele Vizirat ne-a asigurat pe deplin în această privință și sub auspiciile înaltei idei, care a prezidat această înălțare în slujbă, îndrăznim să supunem adâncei aprecieri a A. V. faptele cele mai izbitoare și situațiunea prezentă a țerii noastre.

«Când Inalta Poartă, în urma Tratatului din Paris, încredința Căimăcămia d-lui Teodor Balș, credea în grija sa părintească, că dă această misiune unei persoane de încredere și că nu trebuie să lase între trecut și viitor un deșert, în care națiunea desperată din cauza desgustului și nerăbdării, putea să ră-tăcească și să se piardă.

«Cu toate acestea, din nenorocire, o tristă experiență de câteva luni a venit să dovedească, că mersul Căimăcămiei este departe de a corespunde acestei înalte concepțiuni.

«Și fără a intra în detalii amănunțite, noi putem afirma A. V. în conștiință, că ori dacă am cercetă antecedentele politice și conduita actuală a Caimacamului, ori dacă am aruncă o privire asupra tuturor ramurilor serviciului public, ne-am convinge că țara merge spre pieire și că Statul este în pericol iminent.

«Pentru a face acest adevăr mai sensibil în ochii A. V., va fi de ajuns să vă semnalăm respectuos, că originea acestui rău adânc stă atât în incapacitatea și lipsa de sinceritate, de vederi mai largi și de patriotism a Caimacamului actual, precum și în reaua alegere a persoanelor, înfierate în public, cărora le-a încredințat în mare parte administrația țerii.

«Ceeace face situația mai încordată este că Caimacamul, cu toată credința lui aparentă față de Inalta Poartă, lucrează cu activitate să aducă asupra țerii cele mai mari nenorociri, slăbind tot mai mult, prin o purtare echivocă, legăturile de devotament, ce au legat în totdeauna Moldova de Inalta Poartă.

«A. V. înțelege din acestea, că guvernul actual al Moldovei, deschizând în acest mod o cale pe care patimile dejă destul de îndârjite să poată face o invaziune periculoasă; țintește să ducă țara la o totală pieire și să-i smulgă cu violență sentimentele de credință încercată, care o leagă de Curtea suzerană și în afară de care noi nu vedem o mântuire posibilă.

«Sub stăpânirea acestor fapte, subsemnații ne permitem a adresă A. V. protestările noastre cele mai energice și doleanțele noastre legitime, rugându-vă să binevoști a le depune la picioarele Augustului tron al mărinimosului nostru Suzeran și a întrebuiți puternica intervenție a A. V., ca să înceteze

cât mai curând nenorocirile cari apasă asupra Moldovei, obținând înlocuirea Căimăcămiei actuale cu o persoană devotată Inaltei Porți, iubitoare de țara sa și cu o situație independentă.

«Această înaltă măsură, pe lângă faptul că se leagă de o serie de idei politice, cari nu scapă adâncei pătrunderi a A. V., va avea de rezultat încetarea abuzurilor enorme ale administrației actuale și va deveni simptomul fericit, premergător unei ere, în care nenorocita Moldovă slăbită, rănită și în-sângerată de atâtea schimbări, va putea găsi în sfârșit pacea și prosperitatea ce i le-a garantat Augustul ei Suzeran.»

Guvernul Franciei a publicat în ziarul *Le Constitutionnel* o analiză a unei depeși a Comitelul Walewski, în care se arată dorința împăciuitoare a Franciei din ziua semnării Tratatului de Paris, de a nu se reface Tratatul, dar a se interpreta și desluși prin o Conferință a tuturor Puterilor, și astfel să se execute Tratatul.

«Puterile semnate ale Tratatului din Paris s'au înțeles asupra unui punct important: ele au hotărât în unanimitate, ca să se întrunească o nouă Conferință la Paris la o dată foarte apropiată, pentru a pune capăt divergențelor ce s'au manifestat între guverne, cu privire la interpretarea anumitelor puncte din Tratat. Spunem că acest prim pas pe calea împăcării este important; el este un semn bun despre dispozițiunile respective ale Puterilor și nu lasă nici o îndoială, că divergențele de opinii existente vor primi o soluțiune fericită și promptă. Această nouă întrunire a Conferinței, orânduită mai dinainte prin Tratatul din Paris, ni s'a părut totdeauna a fi calea cea mai bună ce se poate alege pentru a ajunge la o soluțiune satisfăcătoare. Guvernul francez s'a pus pe acest teren; noi am fost de părerea lui dela începutul dificultăților, fără a mai reclama nimic și îl sprijinim cu convingere și stăruință; ne bucurăm că toată lumea s'a unit în sfârșit cu această propunere. Activitatea glorioasă a primei Conferințe, fără de care pacea europeană probabil nu s'ar fi realizat, ne arată ce se poate aștepta dela colaborarea oamenilor eminenti și călăuziți de un sentiment comun de dreptate și cinste.

«Nu este vorba să se refacă opera Congresului, să se schimbe textul sau dispozițiunile Tratatului; aceasta după cum ni se comunică nu este de loc necesar. Ceeace mai are Conferința de făcut, este numai să interpreteze Tratatul și să stabilească sensul lui, cu privire la anumite puncte cari au părut îndoelnice.

«Noua Conferință se va compune de astădată numai din Plenipotențieri de al doilea rang, și după toate probabilitățile Conferința va fi de scurtă durată. Această veste a fost primită de Europa cu o vie satisfacțiune; încrederea ce ea a provocat a exercitat o influență fericită asupra spiritului public

și a afacerilor. Cu toate acestea nu pare de loc probabil că toate dificultățile afacerii principale s'au rezolvit; e de crezut că deocamdată cestiunea e puțin înaintată, și că fiecare Putere își măntine modul său de a vedea cu privire la punctele contestate. Dar tocmai aceasta dovedește folosul nouăi Conferințe. Dacă înțelegerea s'ar fi făcut, n'ar mai fi nimic de discutat; întrunirea Plenipotențiarilor ar fi de prisos. Logica deci pare a indica, că în aceste ședințe ale Conferinței se pot manifesta încă păreri diferite; dar acordul se va realiza sau în urma unor concesiuni reciproce, cum este de sperat, sau în urma unui vot al majorității. Și într'un caz și într'altul nu trebuie să ne îndoim, că soluțiunea nu va fi bună. Iată deci scopul Conferinței ce se va deschide în curând: — să interpreteze anumite puncte contestate ale Tratatului din Paris și să-l pună pe acesta cât mai curând în executare. Greutățile odată înlăturate și motivele cari au permis măntinerea ocupațiunii provinciilor și mărilor turcești odată dispărute, forțele armate engleze și austriace vor putea imediat să se retragă și astfel Tratatul va fi în Orient și pretutindeni pe deplin executat.»

În 1 Decembrie, d-l Victor Place înștiințează pe Comitele Walewski despre un complot având de scop să asasineze pe Caimacam și pe șapte membri ai Consiliului.

«De câteva zile se face mare șgomot la Iași despre un pretins complot, care avea de scop să asasineze pe Caimacam și pe cei șapte membri ai Consiliului său.

«Tot ce am putut afla până acum dela însuș Caimacamul și dela prefectul său de poliție este, că doi indivizi, foști hoți de drumul mare, au fost arestați și au pretins că aveau de gând să intre într'o zi în camera Consiliului, fiecare pe altă ușă și acolo amândoi să ucidă cele opt persoane prezente.

«Intreagă această poveste pare atât de ridicolă, mai ales când se cunoaște dispoziția locului unde avea să se întâmple masacrul, încât nu am crezut să întretin despre ea pe E. V. Dar iată că deodată se caută a se da acestei afaceri proporțiuni mari, implicând într'insa unele persoane onorabile; și am toate motivele a crede, că Austriacii se pregătesc a trage profit de aci, în interesul politicei lor. După ce au întrebuițat toate pretextele pentru a explica dănuirea ocupației lor în Principate, ei încearcă să ațâțe în țară oarecare dezordine, care să le poată da ocazia să spună, că prezența lor a devenit necesară pentru a măntine ordinea și pentru a face aci servicii de jandarmi, după expresiunea de care s'au servit ei înșiși.

«Populațiunea moldovenească este atât de blândă și liniștită, încât până acum încercările lor au dat greș, mai ales la Fălticeni și în județul Bacău. Astăzi acest pretins complot va servi de minune proiectelor lor. Temându-mă

să nu încerce a-l exploata, dându-i proporțiuni folositoare vederilor lor, am crezut de datorie să vorbesc despre el.

«De altfel sper că felul în care mi-am formulat părerea asupra acestei povești absurde va face să înțeleagă cei interesați, că adevărul nu va întârziă în orice caz să iasă la lumină și dacă se va prezenta vreun incident nou, nu voi lipsi de a informa numai decât pe E. V.»

În fiecare zi Caimacamul Balș organizează mijloace tot mai violente în contra Unirei Principatelor. Scandalurile se înmulțeau necontenit.

Întâiul fapt a fost demisiunea întregului Divan Domnesc, cea mai înaltă instanță judecătorească a țerii. Această demisiune a fost dată Caimacamului prin următoarea adresă din 15 Decembrie :

«În ședința de astăzi Divanul Domnesc, dând lectură cererii ce Logofătul Nicolae Cânta a prezentat E. V., la 19 Noembrie trecut, relativ la afacerea sa cu d-l Agă Manolache Codrescu pentru o moară, care cerere a fost recomandată acestui Divan cu această rezoluție a E. V., că «date fiind împrejurările expuse în această cerere, afacerea va fi judecată sub prezidenția E. Voastre» ;

«Divanul a observat în această cerere expresiunile următoare : *«Cererea care vi s'a prezentat în Septembrie trecut, expunând neregulele fără exemplu și persecuțiunea evidentă a acestui Divan în această afacere până întru atâtă încât a întrebuițat fraude»*; apoi la sfârșit : *«Dat fiind actele atât de necuviincioase a acestui Divan, să binevoiiți a admite cererea ca această afacere să fie judecată sub prezidenția E. V., unicul mijloc care ar putea garanta astăzi împlicinațiilor apărarea drepturilor lor contra nedreptăților nerușinate ale acestui Divan»* ;

«Deci față de astfel de insulte, deși Divanul ar fi voit să ceară E. V. pedepsirea aceluia, care a îndrăznit să atace demnitatea Curții supreme a țerii, totuș fiindcă rezoluția pusă de E. V., că *«date fiind împrejurările expuse în această cerere, afacerea va fi judecată sub prezidenția E. V.»* ar însemna că recunoașteți că spusele Logofătului N. Cânta sunt meritate de Divanul Domnesc, adică că acest Divan, așa cum este compus nu ar prezenta nici o garanție pentru împlicinați ;

«Subsemnații :

«Membri și candidați actuali ai Divanului Domnesc, crezând că ar aduce o știrbire atât demnității lor proprii, cât și datoriiilor celor mai sfinte față de țară, dacă ar continuă să stea în Divan ;

«Vă roagă să le primiți demisia, pentru ca Divanul să poată fi reconstituit cu oameni după dorința d-lui Logofăt Cânta.

«Aduagă aci cererea d-lui Logofăt, pentru a putea fi luată în considerare.

«Vorniciei: V. Sturza, Alecu Donici, Dimitrie Miclescu.

«Postelniciei: Dimitrie Manu, Iancu Sturza, P. Grigoriu.

«Agalele: N. Donici, V. Meleghi.

«Postelnicul: Costache Carp.»

În urma acestei demisiuni, Caimacainul face în 19 Decembrie următoarele schimbări de persoane în Ministerul său prin Decretele următoare:

«D-sale Post. Nicolae Istrati.»

«Postul de șef al Departamentului Lucrărilor publice fiind vacant, eu am găsit de cuviință a numi pe d-v. la aceste funcții și membru Sfatului Extraordinar, cu îndatoririle și driturile prevăzute în Regulamentul Organic.

«Am nădejde că vă veți sârgui a răspunde la această chemare, prin regulata înaintare a lucrărilor, potrivit așezămintelor.»

«Luminării Sale Beizade Nicolae Konaki Vogoride.»

«Postul de șef Departamentului financelor fiind vacant, eu am găsit de cuviință a numi pe L. V. la aceste funcții și membru Sfatului Administrativ, cu îndatoririle și driturile prevăzute în Regulamentul Organic.

«Am nădejde că vă veți sârgui a răspunde la această chemare, prin regulata înaintare a lucrărilor, potrivit așezămintelor.»

«D-sale Logof. Nicolae Cantacuzin.»

«Starea sănătății d-sale Logof. Teodor Balș reclamând retragerea sa dela funcțiile ce ocupă de șef Departamentului din Lăuntru, eu am găsit de cuviință a face alegerea în persoana d-voastre spre înlocuirea d-sale Logof. Balș, și dar, prin aceasta, vă numesc șef Depart. din Lăuntru și Prezident Sfatului Administrativ, cu îndatoririle și driturile acestui post, prevăzute în Regulamentul Organic.

«Am deplină încredere că vă veți sârgui a răspunde la această chemare, prin regulata înaintare a lucrărilor, potrivit așezămintelor.»

Noii miniștri erau cunoscuți ca cei mai hotărâți inimici interni ai Unirei.

Nicolae Istrati era cel mai aprig propagator al Separatismului. El a fost caracterizat de Spătarul Mihalachi Cantacuzino, unul din cei mai de frunte boieri, și de Vornicul Constantin Hurmuzaki, unul din cei mai învățați bărbați ai țerii.

Nicolae Vogoride eră cunoscut prin legăturile sale de înrudire ce aveă la Constantinopole. Părintele lui a fost în 1821 Caimacam în Moldova, iar un frate și cumnații ocupau la 1856 înalte servicii de Stat în Imperiul otoman. Vogoride urmăria Domnia Moldovei, și importanța lui a crescut, când, după moartea Caimacamului Teodorică Balș, el a fost numit Caimacam.

Nicolae Cantacuzin a rădicat protestările țerii întregi, când nouăsprezece membri ai Divanului Domnesc și-au dat demisiunea lor, pentru ca «Divanul să poată fi reconstituit cu oameni după dorința Domnului Logofăt Canta.»

Demisiunile membrilor Divanului Domnesc au rădicat o furtună mare în Moldova, căci nesiguranța justiției eră manifestă.

Atunci s'a auzit iarăș glasul lui *Vasile Alecsandri*, care în versuri fulgerătoare a rădicat Moldova întreagă în picioare.

Moldova în 1857

este cea mai strașnică sentință, care s'a dat vreodată de o țară în contra aceloră, al căroră țel eră de a domina, da a apăsa și de a profita.

Scumpă Moldovă! țară de jale!
Ah! în ce zile tu ai ajuns!
Lasă-m'a plânge ranele tale,
Căci până'n suflet mă simt pătruns.

Tu ce ești bună, dulce, iubită;
Tu ce ești fiica lui Dumnezeu,
Cum te lovește soarta cumplită!
Cum te înneacă amarul greu!

Lupii și corbii și vulpi străine
Fac a lor hrană din trupul tău,
Și tu Moldovo, plătești cu bine
La toți aceia cari-ți fac rău!

O! cât de crunte ș'otrăvitoare
Sunt pentru tine a lor mușcări,
Când ei cu gure sfâșiitoare
Răspund l'a tale dulci sărutări!

Dar mult mai aprig trebui să fie
Chinul ce suferi, amarul chin,
Când vezi chiar fii-ți cu dușmănie
Rupându-ți sânul de amor plin!

Mumă duioasă! trist în cădere,
Cu agonie trupul îți frîngi,
Și nu-ți rămâne nici o putere,
Nici glas la lume ca să te plîngi!

Când ridici fruntea, ... jos în țărână
O 'mpinge,-o calcă dușman picior.
Când ridici glasul, ... o cruntă mână
Li curmă 'ndată gemetu'n sbor!

Dar cât va bate inima 'n mine,
Eu, în veghere, la lupt'oiu sta,
Și cu tărie eu pentru tine
In fața lumii voiu protestă!

Pentru coroana-ți de Suverană,
Pentru al tău nume și al tău drept,
Eu înfruntă-voiu hidra dușmană
Ș'un scut ți-oiu face cu al meu piept.

Voiu zice ție: «Mumă 'ntristată!
«Prinde la suflet înviator;
«Căci tu scăpă-vei de munci odată
«Și-i aveà parte de viitor!

«Las' să te prade hoții în taină,
«Să urle lupii în urma ta.
«Lasă-i să rupă mândra ta haină...
«Haină mai mândră tu vei purtă!

«In zadar răii vreau în orbire
«Cereasca lege a'mpotrivî.
«Ceriul voește a ta mărîre,
«Și tu Moldovo, mare vei fi!

«In zadar cearcă ei să rădice
 «Un zid, pe Milcov, despărțitor.
 «Cădea-va zidul ! și tu feric,
 «Vei fi uniță cu a ta sor' !

«Căci tot se află în România
 «Inimi aprinse de un sănt dor,
 «Ce vrea Românul ca să re'nvie;
 «Mare, puternic, ca dorul lor.

«E scrisă 'n ceriuri sânta Unire,
 «E scrisă 'n inimă cu foc ceresc !
 «O ! Românie ! l'a ta mărire
 «Lucrează brațul dumnezeesc !»

Voiu zice, zice până la moarte,
 Celor ce-s dușmani neîmpăcați :
 «O ! voi unelte de rele soarte
 «Pentru Românii ce vă sunt frați ;

«Voi care însuși cu a voastră mână
 «Mormântul țerii l-ați pregătit,
 «Ș'ați mușcat mâna ce vă da pâne,
 «Ș'ați rănit sânul ce v'a iubit.

«Voi care țerii plătiți cu ură,
 «Când ea vă cheamă dragii săi fii,
 «Uitând dreptate, Lege, Natură,
 «Uitând că însuși aveți copii ;

«Blestemul țerii tunând să cadă
 «Pe capul vostru nelegiuit !
 «Blestem și ură ! . . . lumea să vadă
 «Cât rău în lume ați săptuit !

«Fie-vă viața neagră ! amară !
 «Copii să n'aveți de sărutat !
 «Să n'aveți nume, să n'aveți țară !
 «Aici să n'aveți loc de 'ngropat !

«Și când pe calea de vecinicie
«Veți plecă sarbezi, tremurători,
«Pe fruntea voastră, moartea să serie :
«Dușmani ai țerii, cruzi vânzători !»

INSEMNĂTATEA
DIVANURILOR AD-HOC DIN IAȘI ȘI BUCUREȘTI

IN ISTORIA RENĂȘTERII ROMÂNIEI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

Secretar general al Academiei Române.

III.

Anul 1857.

Sedința dela 18 Martie 1911.

La începutul lunii lui Fevruarie 1857, Unioniștii din Iași s'au constituit în *Comitet Electoral al Unirei*, adoptând un program de acțiune, pentru ca Românii din a-mândouă Principatele să nu mai fie împiedicați a-și rōști în toată libertatea dorințele lor în Divanurile ad-hoc.

Acest act eră subscris de G. Sturdza și St. Catargiu, — de P. Mavrogheni, A. Panu și D. Rallet, — de C. Hurmuzaki, M. Kogălniceanu, V. Mălinescu și C. Rolla — și de D. Cozadini.

Cuprinsul actului este următorul :

«In ajunul reorganizării patriei noastre, subscrișii, cari dela început ne-am declarat pentru Unirea Principatelor Române într'un singur Stat, după înțelegerea ce am avut cu o mare parte din amicii noștri politici, am găsit de neapărată nevoie de a ne constitui — și ne-am și constituit — în «Comitet electoral al Unirei», adoptând totodată și următorul program:

«1° Unirea Principatelor Moldova și Valahia într'un singur Stat, cu respectarea drepturilor Porții în cuprinderea vechilor noastre tratate (capitulații);

«2° Neutralitatea pământului Principatelor române;

«3° Respectarea drepturilor Principatelor și în deosebi a autonomiei lor în cuprinderea acelorasi tratate;

«4° Ereditatea Șefului Statului, ales din una din familiile suverane ale Europei, însă cu înlăturarea acelorora din Statele vecine (Ospodaratul și-a făcut timpul; un nou regim european trebuie să-i succedez);

«5° Puterea legiuitoare încredințată unei obștești Adunări, care să reprezinte interesele întregii nații;

«6° Supunerea străinilor din Principate la legile pământului;

«7° Recunoașterea dreptului Principatelor Unite de a-și întemeia relațiile comerciale după interesele lor;

«8° Garanția colectivă a tuturor Puterilor, cari au subscris Tratatul de Paris, spre asigurarea tuturor drepturilor mai sus arătate;

«9° Partida Unirei, fiind totodată și partida progresului, dorește a vedea introduse în țara noastră și toate reformele, cari sunt în stare de a ne civiliza societatea și a ne întări nația, — reforme întemeiate pe principiile dreptății și egalității înaintea legii, precum și pe respectul proprietății.

«Dar, întemeindu-ne chiar pe art. 23 din Tratatul de Paris, care consfințește plina libertate a legislației noastre, noi dorim ca toate reformele, ce au a se introduce în organizarea din lăuntru a Principatelor, să se facă nu cu jignirea, ci cu respectarea și în puterea autonomiei noastre, după ce mai întâiu se vor fi regulat relațiile legale ale Principatelor cu Inalta Poartă și cu Puterile garante și după ce se va fi statornicit definitivă putere executivă și legislativă în țară.

«Scopul întrunirii noastre este dar realizarea acestui program și pentru acest sfârșit:

«a) A ne pune în strânsă înțelegere cu partida Unirei din ambele Principate, iar mai ales cu aceea din ținuturile Moldovei;

«b) A lucra în conglăsuire cu ele, pentru ca în toată țara partida Unirei să se organizeze astfel, ca viitoarele alegeri să trimită în sânul Divanurilor cât se poate mai mulți reprezentanți ai marelui principiu, care predomină în Principate.

«Cunoscând mărimea chemării noastre, noi ne îndatorim a-i închină cea mai zeloasă și necurmată activitate, energie și privighere și a lucra împreună în strânsă unire, până la triumfarea principiilor rostite în programul nostru.

«Totodată am hotărât:

«a) A ne adună cât se poate mai adeseori — acum de odată în toate zilele — spre a ne sfătui împreună și a înainta lucrările convenite;

«b) A ne supune hotărârii majorității membrilor, din cari se compune comitetul nostru;

«c) A constată și a regula întrunirile și hotărârile noastre prin jurnaluri subscrise de toți membrii de față, ca să aibă compatrioții noștri puțința de a se încredința de zelul și activitatea fiecăruia din noi.»

În fața neînțelegerilor dintre Puterile cele mari, cari luase sub garanția lor drepturile Principatelor, organizarea lor viitoare și libera rostire a dorințelor populațiilor în Divanurile ad-hoc, hotărârea Unioniștilor din Iași are o semnificație mare și netăgăduită. Ei cereau să nu se suprimă pentru statele mici acea dreptate, care era necesară pentru dezvoltarea și progresul lor.

Eră și timp de a pune capăt ezitațiilor, mai ales în urma vuetelor neconținute de o ocupațiune a Principatelor cu o oștire turcească și de pretențiunile Înaltei Porți, susținute de Austria și de Anglia.

În aceste zile de grea cumpănă, Guvernul Împăratului Napoleon III a susținut cauza umanității și a civilizațiunii prin declarațiuni hotărâtoare.

D-l Thouvenel, Ambasadorul Franței la Constantinopol, înștiințează pe Comitele Walewski în 29 Ianuarie 1857, că a cerut Guvernului otoman o dănegare imediată și categorică a vuetelor de ocupațiune a Principatelor, căci de altfel va protesta în mod energetic, rezervând Guvernului său drepturile ce-i sunt conferite prin Articolul 23 al Tratatului de Paris.

Iată cuprinsul raportului d-lui Thouvenel:

«Mulțumesc E. V. pentru aprecierea binevoitoare în privirea participării mele la redactarea definitivă a Fermanului de convocare a Divanurilor ad-hoc, și că acest document a meritat, în întregimea lui, a fi aprobat de Guvernul Împăratului.

«Fermanul ne-a fost comunicat în mod oficial. În nota ce-l însoțește, Poarta dă asigurarea că transmite ordinele sale Caimacamilor Moldovei și Valahiei înainte de 30 Martie. Această frază în spiritul Marelui Vizir nu însemnează altceva, decât conveniența de a aștepta o înțelegere asupra epocii trimiterii Fermanului, și Reșid crede, ca Lord Stratford și ca mine, că cu cât mai în grabă, cu atât ar fi mai bine. Presupun deci că nu se va întârziă a fixa o dată, și că ea nu va trece peste 15 Fevruarie.

«Pe când d-l Béclard, pe care nu-l putem suspecta de a fi complezent pentru Principele Alexandru Ghica, dorește să nu se aducă nici o schimbare administrației provizorii a Valahiei, d-l Place cere cu insistență numirea unei Căimăcării de trei membri. Opiniunea susținută de Consulul nostru general îmi pare aplicabilă și pentru Moldova. D-l Béclard crede că sosirea Comisarilor în Principate va înfrâna autoritatea locală, că oricare va fi schimbarea ce va face Poarta, nu e probabil că ea va fi mai priincioasă și că dispozițiunile Fermanului oferă populațiunii toate garanțiile în contra intrigilor.

Persoanele indicate de d-l Place ca cele mai capabile pentru criza alegerilor au trimis aci un plenipotent, care se pare că are în vedere a întrebuița bani ca primul argument. Nu găsesc că acest chip de a începe lucrarea o recomandă în mod favorabil. Mă îndoesc de altfel, că Poarta va consimți a substitui, în locul unui Caimacam, unic, o Locotenentă princiară compusă de trei membri. Aceeasă modificare ar trebui făcută și în Valahia, și e perinis a ne îndoii că ar fi oportun, în acest moment, a turbura cele două Principate pentru cauze atât de secundare. Nici Principele A. Ghica, nici d-l Balș, nu se bucură aci, este adevărat, de vreun credit; dar dacă aş fi nevoit eu însumi a lua inițiativa destituirii lor, ei ar afla desigur sprijinitori, și n'aș îndrăzni a lua asupra-mi răspunderea unei măsuri atât de grave, fără ordi-nul E. V.

«Comisiunea Europeană va asistă la alegeri. Ea are de misiune a asigura sinceritatea acestei operațiuni importante; și admițând chiar că ar fi nimerit a da succesori Caimacamilor în funcțiune, totuș ar fi nimerit a aștepta ca Comisiunea să-și zică cuvântul ei, care de sigur va fi luat în serioasă luare aminte la Constantinopole. Mi se pare greu să cred, că idea Unirei fiind în adevăr națională, e permis cuivă a cugetă, că ea ar putea fi înnădușită prin manevre subreptice, în momentul când în țară se va ști, că Poarta nu se mai opune să se emită un vot favorabil. Opinez dar a persista în aprecierea mea identică cu aceea a d-lui Béclard, până ce E. V. nu-mi va face cunoscut modul său de a vedeă. Trebuie însă să vă spun că nu am primit încă dezvoltarea depeșilor telegrafice, în cari d-l Place, făcând aluziune la circumstanțele pe cari nu le cunosc, insistă asupra necesității de a revocă pe d-l Balș din funcțiunile sale.

«Un vuet straniu... și pe care ezitez a-l crede, cu toate că se pretinde din sorginte autorizată, mi s'a comunicat ieri. Se zice că Guvernul otoman nu cugetă la mai puțin, decât a înlocui prin un corp de armată de 10.000 oameni trupele austriace cari ocupă încă Principatele, și că această hotărîre a fost luată în unul din ultimele consilii. Trimît chiar astăzi la Marele Vizir pe al doilea dragoman al Ambasadei spre a căpăta informațiuni. I-am zis să se facă că nu crede la vuetele acestea: dar dacă nu va căpăta o denegare imediată și categorică, voi protestă în mod energic, în numele meu personal, și rezervând drepturile conferite de art. 23 al Tratatului de Paris Guvernului Împăratului în contra unei violațiuni atât de manifeste a clauzei, care interzice Porții, chiar în caz de turburări, de a interveni cu trupe în Principatele Dunărene, fără o înțelegere prealabilă cu Puterile cari au garantat Privilegiile lor.

«Am fost la Sultan pentru a-l felicita de norocita aplanare a dificultăților, cari suspendase efectele păcii. Am pus în evidență spiritul de lealitate, de

moderațiune și de concordie, care n'a încetat a însufleși politica noastră, și partea ce i se cuvine în cestiunea Deltei. Majestatea Sa mi-a repețit că nici odată nu va uita recunoștința datorită Impăratului și guvernului său. Am profitat de ocaziune, pentru a stabili că înaintea tuturor aliaților Turciei, Franța a emis opiniunea, că gurile Dunărei trebuiau să fie anexate la teritoriul turcesc, și aceasta printr'un act strălucit privitor la Unirea Principatelor, care a fost un răspuns la insinuările ce se făceau în contra noastră.

«P. S. — D-l Outrey sosește în acest moment dela Poartă. Reșid Pașa a negat în mod formal, că a fost vorba de a trimite trupe în Valahia; fiind însă necesar de a reconstitui corpul de armată din Rumelia, se sporesc pentru orice întâmplare garnizonele fortărețelor de pe Dunăre. Marele Vizir cu toate acestea i-a mărturisit în mod confidențial, că d-l Baron de Prokesch i-a zis că dacă Poarta, pentru a asigura ținutul Principatelor, ar crede că e nevoie ca Turcia să trimită trupele sale, după evacuarea Austriacilor, Cabinetul din Viena va aproba această măsură. I s'ar fi răspuns că ar trebui o înțelegere între toate Puterile semnatare Tratatului de Paris și că nu ar fi de ajuns numai consimțământul uneia din Puteri.»

Comitele Walewski, dorind să nu existe cea mai mică îndoială asupra hotărârii Franciei, de a nu lăsa să periclitizeze un interes politic francez și european, a publicat în *le Moniteur Officiel* din 5 Februarie următorul articol, care a avut un mare răsunset în Europa:

«Guvernul Impăratului a fost totdeauna inspirat de o indoită idee în afacerile Orientului. Dacă el a înțeles din punctul de vedere al unui interes general politic francez și european a asigura independența și mântinerea Imperiului Otoman, una din cele mai constante preocupățiuni a fost de a vedea îmbunătățindu-se soarta populațiunilor creștine, care atarnă de suveranitatea sau de suzeranitatea Sultanului. El privește ca unul din rezultatele cele mai fericite ale politicei sale și ale sfortărilor armatelor franceze, că a contribuit a rădica condițiunile acestor numeroase populațiuni, făcând ca ele să obție egalitatea drepturilor și foloasele libertății religioase.

«Guvernul Impăratului eră cu atât mai mult îndreptățit a avea această purtare, că el eră convins că servește cauza umanității și a civilizațiunii, ajutând totodată dispozițiunile luminate și binevoitoare ale Guvernului Otoman.

«Intre populațiunile creștine, acele ale Serbiei, ale Valahiei și ale Moldaviei erau într'o pozițiune particulară. Având instituțiunile lor proprii, ele se bucurau de imunități și privilegii vechi: eră deci necesar a le asigura mântinerea acestor foloase, puindu-le sub garanția dreptului european și adăogând pentru aceste țeri elemente nouă de ordine și de prosperitate. Pe acest

punct de vedere s'a pus Congresul de Paris, când a decis că Principatele Moldo-Valahe vor fi chemate a numi două Adunări sau Divanuri ad-hoc, având ca mandat special de a rosti dorințele acestor provincii și de a indica modificările ce s'ar cuveni a se introduce în organizarea lor.

«În rândul întâiu al acestor modifițiuni figurează, fără îndoială, aceea care e menită a întruni, sub o singură și unică administrațiune, Moldova și Valahia. Guvernul Impăratului a găsit în Congresul de Paris o ocazie naturală de a se pronunța în mod formal pentru această combinațiune.

«Mai înainte încă, în Conferințele din Viena, Plenipotențiarul Franciei a expus că Unirea eră combinațiunea cea mai proprie pentru a asigura Moldaviei și Valahiei puterea și consistența necesare, spre a deveni, în aceea parte, o barieră utilă a independinței teritoriului otoman. Guvernul Impăratului a exprimat, chiar dela început, în mod hotărîtor modul său de vedere asupra acestei importante cestiuni. El nu a încetat a o avea, și schimbul de comunicațiuni care a avut loc în timpul din urmă între dânsul și Cabinetele cari gândesc altfel, cu ocaziunea măsurilor de luat la Constantinopole pentru convocarea Divanurilor, nu a putut decât să-l întărească în convicțiunile sale. El nu desnădăjduște de a le vedea adoptate și în consiliile Puterilor, căci i se pare cu greu ca puterea aceea, care dintre toate e cea mai interesată în cestiune, să nu recunoască, când ziua unei deliberațiuni adânci va fi sosit, că Unirea Principatelor, care ar fi pentru dânsa o reînnoită asigurare de securitate și de independință exterioară și pentru populațiuni un element mare de prosperitate, nu are nimic care nu ar fi de acord cu drepturile de suzeranitate, exercitate astăzi de Inalta Poartă asupra Provinciilor Dunărene.»

Comitele Walewski înștiințează pe Consulul Franciei la Iași, în 7 Fevruarie, că nota din Monitor nu are alt obiectiv decât a stabili în mod netăgăduit, că ideile guvernului său favorabile Unirei Principatelor nu s'au modificat întru nimic, și a face să înceteze presupunerile și insinuațiunile ce se pun în circulațiune în această privire. ;

«Guvernul Impăratului fiind informat de oarecari vuete menite a presupune că opiniunea sa asupra Unirei Principatelor s'ar fi modificat și că el nu ar mai fi în acelaș grad favorabil acestei combinațiuni, a crezut că în momentul în care populațiunile moldo-valahe au să proceadă la numirea membrilor cari au să compue Divanurile ad-hoc, el nu putea să lase să se acrediteze aceste vuete, fără prejudiciu pentru interesele, pe cari politica sa a căutat să le apere din toată inima.

«El s'a decis prin urmare a insera în «Monitor» articolul publicat în 5

Februarie, în care se expun vederile, cari nu au încetat de a-l conduce, după ce el s'a pronunțat formal în Congresul de Paris pentru sistemul, în care el vede neconținut o garanție de prosperitate pentru Principatele Dunărene și de securitate pentru Imperiul otoman.

«Nota din «Monitor» nu are alt obiectiv, decât a stabili în mod netăgăduit, că ideile guvernului nu s'au modificat întru nimic asupra acestui punct și de a face să înceteze presupunerile și insinuațiunile, cari ar putea fi puse în circulațiune în această privire.

«Cred că această expresiune a simțimentelor, de aci înainte neîndoelnică, a Guvernului Majestății sale Imperiale va fi primită cu satisfacțiune în Moldova și că ea va contribui în mod util a întări convicțiunile favorabile cauzei Unirei.

«Am fost satisfăcut a află, prin ultima d-tale depeșă, că Caimacamul, ascultând de sfaturile ce adesea i-am dat și temându-se să nu atragă asupra sa o nouă dezaprobare din partea Guvernului Otoman, pare dispus a pune un capăt la niște manevre cari exercitau o influință dăunătoare asupra opiniunii. Noi trebuie, de aceea, să punem toată grija noastră, ca simțimântul public să nu poată fi înșelat, și în această cugetare, nu rămâne vreo îndoială, ai crezut că eră o datorie a numi în diferite puncte ale teritoriului moldovenesc agenți având misiunea de a combate propaganda antiunionistă a starostilor austriaci și de a opune aserțiuni adevărate la niște vuete adesea nefundate.

«Cu toate acestea îmi pare rău că ai luat această măsură, fără a te fi înțeles cu d-l Béclard și fără a-mi fi referit. Imi place a crede că persoanele desemnate de Domnia Ta vor ști să evite, prin o purtare prudentă, a cășună neplăceri Consulatului Majestății Sale Imperiale în Moldavia și că se vor abține de o propagandă, care ar trece peste limitele arătate în instrucțiunile mele anterioare.»

Consulul General Béclard arată Comitelui Walewski, prin un raport din 20 Februarie, că articolul din Monitorul din 5 Februarie a produs în București o imensă senzație.

«De mai multe zile nu se vorbește aci decât de acest articol și de cugetarea care l-a inspirat. Înainte de toate se constată în acest articol un semn de înaltă simpatie pentru cauza Principatelor. Toți sunt profund recunoscători și numele Impăratului e pronunțat de toată lumea.

«Toate speranțele sunt îndreptate spre Augustul nostru Suveran. În fața acestei politici generoase și constante a Cabinetului francez s'au uitat îngrijirile zilelor trecute, și nu se întrevede decât reușita zilelor viitoare.

«Nu exagerez nimic zicând că articolul Monitorului a fost salutat de ace-

leași aclamațiuni ca și știrea victoriilor noastre din Crimeea și a semnăturii Tratatului de Paris. Acest entuziasm s'a tradus imediat prin o manifestare spontană.

«În ziua sosirii poștei, îndată ce publicațiunea din «Monitor» a fost cunoscută, numărăse persoane s'au prezentat la mine pentru a-mi exprima grațitudinea lor; însă pentru a evita un răsunet, care ar putea fi displăcut, ei s'au mărginit, în mare parte, a-și înscrie numele lor.

«În zilele următoare, am primit sute de cărți de vizită. E. V. va fi satisfăcut, nu mă îndoesc, de efectul produs prin limbajul ziarului oficial și mai ales de discrețiunea inteligentă a locuitorilor din București, dovedită cu această ocaziune.

«Lista persoanelor cari au venit la mine, și pe care o conserv cu grijă, se compune de nume din toate clasele societății: sunt boieri mari, impiegați, proprietari din clasa a doua, profesori, avocați, neguțători, meseriași.

«Printre toate acestea, văd și nume cari reprezintă partidul Principelui Bibescu sau al Principelui Știrbei sau al Principelui Alexandru Ghica—acești din urmă în minoritate;—însă văd mai ales pe toți membrii partidului național în complet, partid care justifică titlul său până la un oarecare punct, dând cestiunilor de principii pasul înaintea cestiunilor de persoane.

«Presimțisem publicarea articolului din «Monitor». Ea eră necesară și astăzi oportunitatea lui este vădită. Dacă ea a putut cauza la Londra o surprindere și la Viena o nemulțumire, el eră binevenit pentru a inspira în aceste țări celor mai interesați în cauză, adică locuitorilor din București și Iași, simțiminte de încredere și de legitimă satisfacțiune.»

Nici această declarațiune, făcută prin foaia oficială a Guvernului Franciei, nu a făcut să înceteze vucetele, și Comitele Walewski a fost nevoit să trimită d-lui Thouvenel la Constantinopol, în 14 Fevruarie, instrucții pentru a arăta Guvernului Otoman gravitatea situațiunii, căci Turcia, nefiind autorizată de art. 23 al Tratatului de Paris a ocupă cu ostirile sale Principatele, îndreptățeste pe Puterile cosemnatare ale Tratatului să-i ceară socoteală de această călcare evidentă a Tratatului.

«Am luat cunoștință de svonurile, că Poarta ar avea intențiunea de a ocupă Principatele cu un corp de 10.000 oameni din armata otomană, după retragerea trupelor austriace. Nu v'am întreținut de acest svon, pentru că o asemenea măsură ar fi constituit o violare directă a articolului 27 al Tratatului de Paris, și noi nu puteam admite că Guvernul Otoman ar fi putut să ica asupra-și responsabilitatea. Mă sprijiniam de altfel pe vigența voastră, pe demersul ce ați prescris d-lui Outrey și pe explicările date acestuia ime-

diat de Reschid Pașa. Acestea toate dovedesc că am făcut bine să aștept informațiunile ce-mi veți trimite, spre a mă preocupă de un svon, care merită a fi confirmat, înainte de a fixa asupra lui atențiunea Guvernului Impăratului. Voiu instrui însă în mod confidențial pe Ambasadorul M. S. L. la Viena de opiniunea emisă de d-l Baron de Prokesch, în această privire. Noi avem încrederea că Moldo-Valahii vor fi suficienți pentru a mântui ordinea în cele două Provinci, și nu am avea nici o îndocală în această privire, dacă Caimacamii ne-ar fi obicinuit a ne rezimă pe o administrație luminată și inteligentă. Din nenorocire d-l Balș în Moldova ne pare că a intrat, ca și Principele Ghica în Valahia, pe o cale care duce la agitație și poate la competiunea unor persoane, în stare de a provoca dezordine. Sunt departe de a cugeta cu d-l Place, că e bine a lua măsuri revocând pe cei doi Caimacami, și ați apreciat atât de bine motivele, cari ne îndeamnă să ne abținem dela orice propunere de acest fel, încât cred de prisos a vă mai semnală inconvenientele. Dar nu este mai puțin sigur, că trebuie să atragem atențiunea Porții asupra actelor administrației interimare a Principatelor, cu care ea s'a solidarizat într'o anumită măsură, dându-și încrederea unor oameni pe cari Poarta i-a ales în toată libertatea; astfel eu nu mă îndoesc că Guvernul Otoman va înțelege cât este de important să evite orice complicațiune nouă și că va căuta atunci să modereze zelul exagerat și pretențiile semnalate de corespondența agenților noștri consulari. Dacă s'ar întâmpla altfel și dacă ar ajunge Caimacamii să provoace o turburare ca aceea, pe care purtarea lor actuală tinde să o provoace, opini publică ar putea crede că Poarta nu a făcut nimic pentru a preveni această eventualitate, în scop de a-și îndeplini planul, de care este bănuită, de a ocupa Principatele cu armatele sale, iar Puterile semnate ale Tratatului de Paris ar fi autorizate în acest caz a-i cere socoteală.

«Veți binevoi a împărtăși, când veți avea ocazie, aceste observațiuni Ministrilor Sultanului. La nevoie le veți aminti că puterile încredințate Caimacamilor au și trebuie să păstreze un caracter cu totul transitoriu, cu alte cuvinte inițiativa lor nu trebuie să treacă limita măsurilor pur administrative. Luând această apreciere, care rezultă din actele Congresului, ca regulă de purtare, Poarta poate readuce pe acești funcționari la atribuțiunile lor, ori de câte ori vor mai încercă să se depărteze de ele.

«Articolul din «Monitor» cu privire la Unirea Principatelor a fost, după cum veți fi observat, obiectul diferitelor interpretări, adesea greșite. N'am trebuință să vă spun, că părerea Guvernului Imperial, în această cestiune, nu ascunde nici un plan ce nu l-am putea mărturisi. Din toate părțile s'au încercat să inducă în eroare opini publică, căutând să acrediteze svonul care ne prezintă pe noi, ca și cum am fi renunțat la convingerile noastre. În momentul când populațiunile sunt chemate să-și aleagă mandatarii, am

crezut că este de folos să stabilim odată pentru totdeauna și într'un mod care să nu lase îndoeală, că urmăm a privi Unirea Principatelor ca o măsură folositoare pentru prosperitatea acestor provincii și ca o garanție de siguranță pentru Turcia. Nu e nevoie să revin pentru D-Voastră asupra considerațiilor, de cari n'am încetat a ne inspira. Cu toate aceste cred că este bine să vă trimit, pentru informațiunea D-Voastre personală, copia unei depeșe ce am adresat cu această ocazie Ambasadorului M. S. I. la Londra, la care alăturerez copia unei depeșe ce am primit dela d-l Baron de Bourqueney asupra aceluiaș subiect.»

Guvernul Franciei vroia însă ca Inalta Poartă să știe și să priceapă că ea va fi răspunzătoare de atitudinea amânduror Caimacamilor, care nu incetează de a fi ostilă sincerității alegerilor pentru Divanurile ad-hoc. In acest sens Comitele Walewski a trimis în 28 Fevruarie d-lui Thouvenel instrucțiuni nouă, cari întăresc pe cele anterioare:

«...In ce privește atitudinea Caimacamilor și în particular a Caimacamului Moldovei, nu pot decât să mă referez la depeșile mele anterioare. V'am pus în pozițiune să cunoască Cabinetul otoman, că Guvernul Împăratului nu poate lăsa să treacă fără observații și fără a arăta că răspunderea se suie până la Ministru pentru încercările din Principate de a altera sinceritatea alegerilor ce au să se facă în curând; și dorim ca Poarta să priceapă până în ce punct propria ei demnitate îi comandă să ia toate măsurile, pentru ca intențiunile Congresului să fie îndeplinite cu lealitate. Purtarea delegațiilor otomani, însărcinați a duce la București și la Iași Fermele de Convocare a Divanurilor, va permite să se judece și recomandațiunile ce li s'au făcut în momentul pornirii lor din Constantinopole, și dacă prezența lor în Principate n'ar avea de efect imediat de a opri zelul aprins al Caimacamilor, noi vom fi autorizați a conchide că Principele Ghica și d-l Balș nu fac de a se conforma dorințelor Porții.

«In depeșa din 5 Ianuarie, d-l Place îmi anunță că, cu toate solicitațiunile sale, Caimacamul Moldovei nu ia în realitate nici o dispozițiune serioasă pentru a grăbi luarea în posesiune de către administrațiunea Moldovei teritoriul cedat de Rusia. Cred că din informațiuni mai recente veți fi aflat că d-l Balș execută cu cea mai mare îngrijire toate instrucțiunile, ce Poarta îi trimite. De altfel trebuie numai decât să întrețineți fără întârziere pe Ministrii Sultanului despre aceasta.

«Veți vedea din depeșa alăturată în original, adresată d-lui Baron de Talleyrand, că Cabinetul din Petersburg, întocmai ca și cele din Viena și din Londra, a recunoscut cu noi, că Fermele de Convocare a Divanurilor trebuiau

să fie expediate și executate fără întârziere, și că comisarii noștri vor putea sosi în București în cursul lunii lui Martie și fără să mai fie necesar a aștepta ca ultim termin data fixată pentru întreaga evacuare a Principatelor. Cabinetul de Petersburg a binevoit a da instrucțiuni în acest sens d-lui Basili, și d-l Comite de Kisselef a binevoit să mi le comunice pentru a le putea trimite în copii Comisarilor noștri.»

Pericolele situațiunii ce se crease de ostilitatea Turciei în contra Unirei provocase, în 9 Fevruarie, chiar după câteva zile dela publicarea articolului din Monitorul Oficial din 5 Fevruarie, în Camera Lorzilor o interpelare a Lordului Lyndhurst, la care a răspuns Comitele de Clarendon:

«*Lord Lyndhurst.* Am să fac o întrebare nobilului meu amic, Lordului Clarendon, și l-am încunostințat despre aceasta.

«Nobilul meu amic a cetit negreșit un articol publicat, sunt puține zile de atunci, în «*Moniteur Universel*» și îl va fi cetit cu o oareșcare mirare. Acest articol a produs pe Continent o impresiune foarte vie, cu atât mai mult că niște persoane bine cunoscute, Principii Știrbey, Bibescu și Sturza și un principe tânăr, aliat cu amândouă familiile imperiale din Rusia și din Franca, al cărui nume nu-l cunosc, sunt în acest moment la Paris, sau au fost zilele trecute, și nu au rămas de tot neactivi în această cetate a intrigilor. Articolul, la care fac aluziune, constată că Impăratul a dorit, din capul locului, Unirea celor două Principate Dunărene, că de atunci încoace experiența l-a confirmat în această opinie și că el sperează încă, că celelalte Puteri, cari acum sant contrare vederilor sale, le vor adoptă la sfârșit. Scriitorul mai insinuează, cu toate că nu afirmă aceasta în termeni foarte preciși, că cestiunea Unirei celor două Principate va fi supusă deliberării Adunărilor, cari au să fie convocate prin un Fermam al Porții. Cu toate acestea aflu, și am aflat aceasta de mult, că Turcia, ca și Austria pe cât cred, au în această privire cu totul alte vederi, și sunt foarte contrare ca cestiunea să fie adusă în Adunările de cari e vorba. Aceasta tocmai este o cestiune de mare importanță, fiindcă Turcia consideră că Principatele sunt stăvilare spre a o apăra în viitor, în contra Austriei de o parte, a Rusiei de altă parte. Dacă Principatele vor fi întrunite într'un singur Stat, punând în capul acestui regat un Principe străin, acest stat va cădea sub influința altor State, mai ales a Rusiei.

«Dacă astfel la un capăt al Turciei noi vom fi siliți să vedem un regat sub influința Rusiei, și la un alt capăt un al doilea regat, adică al Greciei, sub aceeaș influință, — o astfel de stare de lucruri poate trage după sine foarte mari pericole pentru Turcia, și ar îngriji cu drept cuvânt Guvernul Otoman.

«Cestiunea ce pun nobilului Lord Clarendon este aceasta : — Este bine înțeles că Adunările, cari au a se întruni în amândouă Principatele în virtutea Fermanului Porții, vor discuta și hotări într'un raport conveniența Unirii celor două Principate ; sau dacă această cestiune va fi rezervată numai desbaterilor reprezentanților marilor Puteri în viitoarele Conferințe, cari vor avea loc la Paris.

«*Comitele Clarendon*: In ce privește cestiunea a doua, ce mi se adresează de nobilul și învățatul meu amic, răspund că am cetit firește articolul din «Monitor», la care face aluziune, și că l-am cetit și eu cu oarecare mirare... Mă voiu mărgini însă a răspunde numai la cestiunea ce mi s'a pus de nobilul și învățatul meu amic. Prin Fermanul care s'a publicat, nu se împiedică, ca cestiunea Unirii sau oricare altă cestiune să fie discutată. Aceasta este cu totul conform intențiunilor Congresului de Paris. Congresul a declarat — și aceasta a fost primită de Plenipotențiarilor Turciei, — că poporul Principatelor va fi liber să discute oricare cestiune în conexitate cu forma de guvern ce se va primi pentru aceste țeri. Prin urmare Fermanul nu interzice Divanurilor vreo discuțiune oarecare; însă, în acelaș timp, s'a presupus firește că nici o hotărîre nu se poate lua și nu s'ar putea face în aceste Divanuri, care ar tînde a nega Suzeranitatea Porții sau care ar obliga-o a exercită puterea sa într'un mod, care ar compromite siguranța și integritatea Imperiului otoman. Sunt silit să mă abțin, în acest moment, de a intra într'o discuțiune asupra acestui subiect, sau de a spune până la ce punct sunt de acord cu opiniunile enunțate de nobilul și învățatul meu amic. Totuș surprinderea mea există, căci a fost înțeles între Reprezentanții Marilor Puteri în Congresul de Paris, că înainte ca acele Divanuri să se întrunească, înainte ca poporul Principatelor să se consulte, că înainte ca raportul Comisarilor să se primească și ca Congresul să se întrunească pentru a-l lua în considerațiune, nici unu din Puteri nu va face ceva pentru a influența opiniunea în Principate sau aiurea în privirea acestei cestiuni particulare. Prin urmare nu fac decât a îndeplini promisiunea dată, în ce privește guvernul Majestății Sale, dacă, în acest moment, mă abțin de a discuta acest subiect.»

Unioniștii din Moldova, acum organizați în Comitet de acțiune, văzând pretențiunile Turciei, ostilitatea surdă a Austriei și a Turciei, incurcăturile produse prin ezitațiunile unora din Puteri și prelungirea anormală a administrațiunii Caimăcămiilor, au adresat Marilor Puteri semnatare Tratatului de Paris în 19 Fevruarie petițiunea următoare :

«In timpul deliberărilor privitoare la Tratatul de Paris, în ședința din 8 Martie, Plenipotențiarul Marei Britanii a emis în deosebi principiul — «ti-

lității și al conveninței de a lua în serioasă considerațiune dorințele populațiilor»—din Moldo-Valahia. În ședința din 8 Aprilie, el observă în urmă— «că Congresul de Paris, propunându-și, înainte de toate, de a provoca expresiunea liber emisă a acestor dorințe, acest obiect ar putea să nu se realizeze, dacă Hospodarii ar rămâne deținând puterile de cari ei dispun, și că ar fi poate nevoie de a căuta o combinațiune de natură să asigure libertatea întreagă Divanurilor ad-hoc»—. Această observațiune, primită de Congres, a dat loc la înființarea Căimăcămiilor în Principate.

«Intențiunea tuturilor plenipotențiarilor eră prin urmare, ca o administrație în esența ei transitorie să fie pusă în capul țerii, în timpul ce ar trece din momentul retragerii Hospodarilor și până în ziua, în care populațiile ar fi chemate a-și rosti dorințele lor. Atunci se credea că acest timp va fi foarte scurt și că misiunea puterii interimare s'ar fi mărginit—«a mănține ordinea și respectul situațiunei legale» — (ședința din 8 Aprilie).

«În urma unor împrejurări întâmplătoare și unor întârzieri neprevăzute, un an întreg s'a strecurat între instalarea Căimăcămiei și epoca în care se vor face alegerile pentru Divanurile ad-hoc. Pericolul, pe care Congresul voia să-l înlătore, nu eră oare să se înfățișeze în toată puterea lui? În solitudinea sa pentru adevăratele interese ale Principatelor, și pentru a asigura întreaga lor libertate de a-și rosti dorințele, Congresul nu a vrut să conserve în capul Principatelor Principi, cărora puterile mari și un exercițiu îndelungat al autorității ar fi putut da mijloace abuzive de influință. Dar iată că prin neașteptata durată a mandatului Caimacamiilor și prin întrebuițarea făcută de puterea lor, Caimacamii au căpătat această pozițiune predominantă, menită a fi desființată. Inconvenientele sunt cu atât mai simțite, că, cu toată Legea Organică, Caimacamii și-au însușit toate prerogativele atribuite principilor: ei se bucură de aceeași listă civilă, de dreptul de a destitui și de a numi pe toți impiegații, de facultatea de a conferi graduri militare și ranguri de boierie. Într'un cuvânt, ei au la dispozițiunea lor toate mijloacele de influință; și în realitate nu le rămâne, pentru a fi Hospodari, decât a avea și numele.

«Nu vom aprecia aci întrebuițarea făcută de această mare Putere, nici arată cum au destituit mulțimi de funcționari, în contra Legii Organice; noi vom constata numai că, în opunere cu intențiunile Congresului de Paris, Caimacamii au astăzi în mâinile lor toate armele, cari se hotărîse a se retrage Hospodarilor, și cari timpul nu a făcut să le dea o mai mare putere în mâinile lor. Pericolul e cu atât mai real, că în Moldova șeful administrațiunii interimare are o acțiune contrară datoriei de nepărtinire prescrisă prin chiar Fermanul de instalațiune, căci întrebuițează puterea sa în sensul unei politici exclusive, și luând măsurile sale pentru a-i asigura succesul.

«În fața acestor fapte, a cărora gravitate crește pe fiecare zi, subsemnații, sprijinindu-se pe dovezile interesului arătat de Europa întreagă Principatelor prin organul plenipotențiarilor săi, ne credem îndestul de autorizați a face un apel la simțimintele de echitate a Guvernelor, pentru a le ruga să binevoască a lua măsuri pentru a asigura țerii noastre beneficiile întregi ale Tratatului de Paris. Noi nu voim altceva, noi nu cerem altceva, decât o garanție a întregii libertăți a voturilor noastre în alegeri și a independenței deliberațiilor Divanurilor noastre.

«Căimăcămia Moldovei, cum ea există astăzi, nu ne dă această garanție, pe care bunăvoința Puterilor a vroit să ne-o dea. Faptele dovedesc aceasta în mod îndestulător, și prelungirea, atât de neașteptată, a acestei Puteri este ea însăși contrară principiilor de justiție, cari au instituit-o, precum și un obstacol pentru o întreagă nepărtinire.

«Credem dar a intra cu totul în spiritul Tratatului de Paris, în ceace ne privește pe noi, cerând ca în momentul alegerilor, Căimăcămia, pe care împrejurările și timpul au transformat-o în adevărat Hospodarat, să fie înlocuită prin o combinație, care să poată asigura libertatea întreagă a Divanurilor.

«Sfârșind vom adăugi, că restabilirea libertății presei, menținută în limitele echitabile ale legii, ar fi în momentul alegerilor un mijloc eficace pentru prepararea liberei rostiri a dorințelor țerii.

«Sperăm că nimeni nu va bănui intențiunile bărbaților de seamă, interesați la menținerea liniștei și a ordinii, și că, mărginindu-ne numai a solicită stabilirea unei administrațiuni nepărtinitoare, care să ne permită, prin libera expresiune a dorințelor noastre, să răspundem în mod demn la legitimele speranțe puse în noi de toate Puterile, și în particular de Sublima Poartă. Fiecare din noi suntem convingși că astfel ne-am îndeplinit datoria de buni cetățeni.

«*Logofeți :*

Ștefan Catargiu
George Sturdza
Constantin Sturdza

Nicolae Milu
Dimitrie Cantacuzin
Vasile Ghika

George Lătescu-Kostaki
Princ. Alex. Cantacuzino

«*Vornici :*

George Sturdza
A. Cantacuzino
I. G. Ghika
I. A. Cantacuzino
E. Chrisoverghi
Anastase Panu
Dimitrie Sc. Miculescu

Petru Mavrogheni
Constantin Hurmuzaki
M. Manu
Grigorie Cuza
A. Catargiu
Constantin Ghika

P. Ventura
Ioan A. Ghika
Constantin Rolla
Mihail Kogălniceanu
Dimitrie Rallet
Constantin Negri

«*Coloneli :*

Milu		Manu		Alexandru Mavrocordat
------	--	------	--	-----------------------

«*Postelnici :*

A. A. Sturdza		Scarlat Mavrogheni		Ioan Sturdza
Mihail Iora		G.-Rosetti-Roznovanu		Constantin Luca
Dr. Varnav		Petru Manu		Vasile Alecsandri
Const. Strat		Alexandru Catargiu		N. Rosetti-Bălănescu
Const.-Rosetti-Tetzcanu				

«*Maiori :*

Vasile Mălinescu		Diamandescu
------------------	--	-------------

«*Agi :*

A. Iora		I. Rallet		Ion Doniei
Gr. Sturdza		Ion Paladi		D. Aslan
D. Beldiman		C. Sc. Sturdza		Ion Silion
G. Scortzescu		N. Doniei		

«*Spătari :*

Al. Scortzescu		I. Negruzzi		C. Cananău
Sandu Negri		Dim. Cozadin		Dim. Sturdza
Alex. Milu		Const. Christodulo-Cerkez		P. Carp
Scarlat Bontaș		Sandu Miclescu		C. Angonescu
G. Sion		N. Carp		

«*Comiși :*

Scarlat Lambrino		G. Vrabie
Toma Voinov		Vasile Romalo

«*Ban :*

Petre Șendrea

«*Sărdari :*

C. Corjescu, George Bulimar

«*Stolnic :*

Sandu Bonciu

«*Căminar :*

C. Șainoglu

«*Pitari :*

Dimitrie Taeu;

«*Domnii :* A. Matinescu, C. Cuparencu, N. Voinov, Petre Paladi, I. Licu, G. Genadi, etc.»

Această petițiune a fost trimisă fiecărei Puteri, care a luat parte la Congresul de Paris, prin o scrisoare adresată în 19 Fevruarie Consulilor din Iași:

«Marile Puteri Europene, reprezentate anul trecut în Congresul din Paris, însuflețite de o grijă binevoitoare pentru viitorul nostru, au hotărât în înțelegeră cu M. S. Sultanul, că populațiunile din Moldo-Valahia vor fi chemate să-și spună dorințele lor asupra organizației lor viitoare și s'au legat a le asigura o deplină libertate în deliberațiunile lor.

«Evenimentele le-au înșelat în parte așteptările. Prelungirea anormală a administrațiunii Caimacamilor, prerogativele domnești ce și-au atribuit ei, întrebuințarea ce au făcut de ele, atitudinea politică ce au luat ei într'un mod atât de hotărât, nu ne mai lasă nici o garanție pentru libera manifestare a dorințelor noastre.

«Pentru noi momentul este solemn. Soarta noastră urmează a se hotări și Europa așteaptă ca rezultatul Adunărilor noastre să justifice interesul ce Puterile cele mari ne-au arătat. Venim deci să reclamăm, în virtutea unui drept sfânt și recunoscut, o independență legitimă pentru alegerile noastre și pentru Divanurile noastre și în administrația noastră provizorie o nepărtinire care să existe de fapt, nu numai cu vorba. Caimacamia actuală, devenită o adevărată Domnie, mai puțin numele, nu mai este în condițiunile dela înțeput. Despre aceasta suntem siguri și gata a aduce dovezi.

«Am hotărât dar să ne adresăm fiecărei Puteri, care a luat parte la Congresul din Paris. Vă trimitem alăturat o petițiune, ai cărei semnatari vă sunt cunoscuți, cu rugăciunea de a binevoi să o transmiteți guvernului D-Voastră. El se va putea asigura astfel, că recunoscători pentru binele ce voește să ne facă Europa, nu cerem decât mijloacele pentru a-l putea realiza.

«In limitele ce ne-a tras Tratatul din Paris, noi ne mărginim a dori exercițiul liber al libertății votului, care este întâia condițiune a organizației noastre și vom dovedi, prin liniștea deliberărilor noastre, că întrebuințarea necontestată a unei libertăți moderate este încă cea mai bună garanție pentru mântinerea ordinii în vreme de criză.»

Caimacamul Balș, gășind puterile sale neindestulătoare pentru a putea interveni în mod impunător, a scris la Poartă pentru a se plânga în contra petițiunii Unioniștilor. Dorind să lovească astfel pe membrii Comitetului Electoral al Unirei în acțiunea lor, Caimacamul a creat un nou conflict între dânsul și Unioniștii din Moldova. În 25 Fevruarie, Consulul Franciei din Iași d-l Place încunoștințează pe Comitele Walewski despre acest conflict:

«Am aflat că Caimacamul Moldovei a scris la Poartă, pentru a se plânge de opozițiunea ce ar întâmpina aci din partea câtorvâ oameni, cărora el pe nedrept le atribue proiecte de dezordine, arătând totodată părerea sa de rău de a nu avea puteri îndestulătoare pentru a lua măsuri în contra lor.

«Scopul acestei cereri este destul de clar.

«Este foarte natural că nenumărații partizani ai Unirei, adică aproape toată țara, au încredere într'un număr de persoane onorabile, cari se bucură de considerațiune mare, și ale cărora cuvinte au un ascendent. Din această situațiune a rezultat formarea unui comitet care, de altfel, lucrează la lumina soarelui și care are de misiune a dirige, într'un scop comun, silințele ce se fac în județe. Căimăcămia ar vrea să lovească pe membrii acestui comitet.

«Departate de a mă opune creațiunii acestui centru de acțiune, din contră l-am ajutat cu sfaturi bune, pentru a se evita la alegeri dezordine. De mult timp m'am silit să fac să înțeleagă acești domni, ca toate să se petreacă în liniștea cea mai absolută, atât în capitală cât și în județe. Inimicii lor nu așteaptă decât o împrejurare oarecare, pentru a avea un pretext de a interveni cu o forță mai mult sau mai puțin impunătoare. Ar fi dar necesar să nu li se ofere o ocazie pentru aceasta.

«Aceste sfaturi au fost primite de toți în așa mod, că mai multe persoane favorabile Unirei au găsit cu cale a lăsa fără răspuns provocațiunile agenților guvernului, cari aveau de scop a provoca conflicte. Comitetul din Iași și-a dat toată silința și se silește în fiecare zi a propaga aceste idei în județe; de aceea vedem că, cu toate actele arbitrare ale administrației, ordinea materială cea mai perfectă nu a încetat de a fi pretutîndeni, sunt deci convins că, dacă alegerile vor fi în adevăr independente și în afară de orice presiune a puterii, nu avem a ne teme de o dezordine și că Austriacii nu vor avea ocaziunea de a face, în această țară, serviciul de jandarmi, precum l-au propus.»

«În fața unei asemenea situațiuni, nu eră de prevăzut ce se mai poate întâmpla.

«Atunci s'a ivit o altă împrejurare, care a pus un capăt tuturor intrigilor și tuturor situațiunilor: boala și moartea Caimacamului Balș.

În 27 Februarie Caimacamul Toderiță Balș a adresat Sfatului Administrativ Extraordinar următorul Ofis, publicat în Gazeta de Moldova, No. 14.

«Starea sănătății mele, după ordonanța doctorilor, având trebuință de un repaus de câteva zile, eu găsesc de cuviință a însărcina pe Sfatul Administrativ Extraordinar cu direcția trebilor publice, potrivit așezămintelor statornicite, până când sănătatea mă va îngădui a mă ocupa iarăș.»

Sfatul Administrativ Extraordinar a publicat în aceeaș zi următorul

«Jurnal încheiat în șeața Sfatului Administrativ Extraordinar la 14 Februarie 1857, prin asistența următorilor Membri :

«Ministru din Năuntru, Marele Logofăt și Cavaler *Nicolae Cantacuzin*.

«Ministru Dreptății, Marele Logofăt și Cavaler *Costin Catargiu*.

«Secretarul Statului, Vornicul și Cavaler *Alexandru Sturza*.

«Ministru Finanțelor, *L. S. Beizadè Nicolae Konaki Vogoridi*.

«Ministru Cultului și al Instrucțiunii publice, Post. *Panaile Balș*.

«Locotenent de General Inspector oștirii, Colonel și Cavaler *P. Scheletî*.

«Sfatul Administrativ Extraordinar, întrunindu-se astăzi, a luat în privire cuprinderea Ofisului No. 12, adresat lui din partea Ex. S. D. Caimacam, și prin care se pune însărcinare Sfatului de a dirijă trebile publice, potrivit așezămintelor statornicite, până la însănoșirea Ex. Sale care, după ordonanța doctorilor, are trebuință de un repaus de vreo câteva zile și prin urmare chibzuind cele de cuviință, întru cât privește chipul căutării a trebilor Statului, încheie ;

«1. Sfatul se va întruni regulat de trei ori pe săptămână, Marți, Vineri, și Sămbătă, pe la 10 ceasuri de dimineață, în șeață extraordinară, în care zile se va da curs tuturor trebilor, cari după înțelesul mai sus citatului Ofis, sunt încredințate Sfatului Extraordinar, și cari se vor înfățișa de fiecare Șef de Departament cu toată lămurirea. Iară ziua de Marți să fie hotărâtă pentru primirea suplicelor ce se dau pe numele Ex. Sale d-lui Caimacam, și cari se vor înfățișa de către d-l Șeful Secției competente.

«2-lea. In caz de extraordinară trebuință, spre a se înainti trebile neurnite ce nu îngădue păsueala, Sfatul Extraordinar va fi convocat și se va întruni și în alte zile decât acele însemnate mai sus, precum și în orice ceas s'ar înfățișa trebuința.

«3-lea. Pentru lucrările curente ce se ating de punerea la cale a Sfatului Administrativ Extraordinar, întrunirea lui se va face în fiecare zi de Miercuri.

«4-lea. Pentru obiectele ce ar fi de fire a se cere deslegarea Ex. Sale d-lui Caimacam, și care prin încheierea Sfatului Extraordinar se va pune în aplicație, se va păstră o listă specială care, iscălită de Membrii Sfatului Extraordinar, se va supune Ex. S. la vremea însănoșirii Sale.

«Acest jurnal dimpreună cu Ofisul Ex. Sale d-lui Caimacam să se comunice fiecăruia Șef de Departament, spre regula lui, și totodată să se publice prin foile oficiale.»

D-l Fotiadi, Kapukehaia al Moldovei la Constantinopole, a adresat

în 1 Martie următoarea depeșă telegrafică Sfatului Administrativ Extraordinar:

«Ministerul Imperial, luând cunoștință de depeșa Voastră despre starea boalei E. S. Caimacamului, a fost foarte mâhnit. Marele Vizir, foarte trist, cere să i se comunice știri despre E. S. Dorim ca acestea să fie satisfăcătoare. Maiestatea Sa Imperială, aflând despre boala Ex. Sale, a binevoit a-și manifesta simpatia pentru Ex. Sa, cerând să i se comunice știrile ce se vor căpăta».

În 1 Martie, Unioniștii din Moldova au adresat Consulilor Puterilor Garante din Iași o nouă petițiune :

«În 19 Februarie, subsemnații au luat libertatea a adresa o petiție adresată E. S. ...., în care ei expuneau situațiunea făcută țerii în momentul convocării Divanurilor ad-hoc, prin puterile excesive ce s'au dat administrațiunii interioare a Moldovei.

«Moartea neprevăzută a Caimacamului, dând loc a se luă măsuri pentru instituirea unei nouă administrațiuni provizorii, subsemnații, mișcați de o îngrijire legitimă, se grăbesc a solicita, prin petițiunea anexată, puternicul sprijin al guvernului vostru, spre a se aviză la o combinație conformă cu principiul emis de Congresul de Paris, în ședința sa de 8 Aprilie.

«Vă rugăm deci, Domnule Consul, să binevoiți a transmite petițiunea aceasta guvernului vostru și a primi asigurarea considerațiunii noastre celei mai distinse.

«Logofăt: George Sturdza.

«Vornici: M. Kogălniceanu, Anastasie Panu, C. Hurmuzaki, P. Mavrogheni, Grigorie Cuza, Dim. Rallet.

«Colonel: Emandi.

«Postelnici: I. Sturdza, Dim. Grigoriu, M. Iora, A. Teriakiu.

«Agale: Panaioti Cazimir, Grigorie Costaki, S. Sturdza, A. Manoli, G. Mălinescu, N. Burki, Dr. med. A. Fătu.

«Spătari: Dim. Cozadini, G. Sion, N. Carp, P. Carp, G. Platon, D. Sturdza, Sandu Miculescu, G. Rizu, G. Săulescu, I. Boian, C. Figa, N. Tacu, G. Balica, Drăghici, M. Kazimir.

«Stolnici: Nic. Sion, A. Pogor, Sandu Bonciu, Const. Dimaki.

«Serdari: M. Coroi, C. Nicolau, G. Cuparencu, C. Corjescu.

«Bani: G. Hasnaș, I. Holban, Skipor.

«Clucer: Anastasie Georgiu.

«Comiși: I. Fătu, Ion Ciucă, I. Corjescu.

«Căminari: G. Lupu, P. Arghiropulo.

- «Paharnic: I. Negruzzi.
 «Slugeri: I. Licu, G. Tacu, N. Bosie.
 «Pitari: Toma Clucevici, Const. Zirra.
 «Inginer: Nicolae Neculce.
 «Profesori: G. Cobălcescu, N. M. Quinezu.
 «Domnii: Scarlat Pastia, V. Mălinescu, Ion M. Prăjescu, Constantin Kirnizki, I. Bantaș, G. Vasiliu, P. A. Giosan, G. Voinescu, N. Vărnăv, A. Georgiu, I. Albu, G. Lecca, I. Lecca, D. Foto, I. Bosie, D. Tacu, D. Zamfirescu, D. Miculescu, C. Marcian, V. Popovici, Gr. Costinescu».

Petițiunea Unioniștilor din Moldova, adresată Ministrilor Afacerilor străine ai Puterilor garante, aveă aceeaș dată și aceleași semnături:

«In 1/10 Fevruarie din urmă subscrișii au luat libertatea a adresă E. Voastre o petițiune, în care ei expuneau situațiunea periculoasă, făcută țerii prin puterile excesive ce și-a atribuit administrația provizorie și întrebuințarea ce ea a făcut de dănele.

«Moartea neprevăzută a Caimacamului asvârlă astăzi pe Moldoveni într'o îngrijire ușor de priceput. Ei se întrebă îngrijiiți, care formă se va da nouăi administrații, și la ce combinație se vor opri puterile cele mari, pentru a răspunde la votul dat în Congresul de Paris în 8 Aprilie 1856?

«Subscrișii cred că combinația cea mai fericită ar fi aceea a unei Căimăcămii compuse de trei membri numiți ad-hoc și luați în afară de Consiliul actual, căci aceasta nu ar fi decât continuarea sistemului, în contra căruia noi am formulat mai înainte plângerile noastre. Influențele individuale ar fi astfel neutralizate unele prin altele, și libera expresiune a dorințelor populațiunii ar află în realitate o garanție de independință, pe care Puterile au vrut să asigure Principatelor.

«Subscrișii iau dar libertatea de a se adresă din nou E. Voastre, spre a solicita puternicul său sprijin pentru combinația unei Căimăcămii de trei membri, ca fiind cea mai folositoare și singura care ar putea răspunde necesităților situațiunii, cât și intențiunilor binevoitoare ale Europei.»

Tot în 1 Martie d-l Victor Place înștiințează pe Comitele Walewski despre moartea Caimacamului Balș.

«Sunt informat chiar acum în mod oficial, prin o scrisoare a Secretarului de Stat, despre moartea d-lui Teodor Balș, Caimacamul Moldovei.

«Din această comunicare și din declarațiunile verbale făcute mie, rezultă că Consiliul de ministri, în așteptarea ordinelor dela Constantinopole, va urmă

în mod provizor a expediă afacerile și va mântineă pur și simplu statul quo.

«Moartea d-lui Balș trezește toate ambițiunile. Dați-mi însă voie a persistă în propunerea ce am prezentat mai înainte, a unei Căimăcămii de trei membri, aleși din boierime, iar nici decum compuse de cele trei persoane, cum ar fi astăzi Ministrul de Interne, Ministrul Justiției și Prezidentul Divanului, Domnesc, cunoaștem în deajuns pe acestea.

«Orice Căimăcămie individuală are de rezultat mai mult ori mai puțin de a da naștere la speranțe de Hospodarat, și este foarte greu unui om care are puterea să nu caute a realiză speranțele sale.

«Intr'o administrație mai numeroasă, din contra, influințele se neutralizează și libera rostire a dorințelor populațiunii ar găsi principala sa garanție. Inșă oricare din aceste două combinațiuni se va adoptă, ieau libertatea de a indică necesitatea, ca Fermanul de numire să se explice în modul cel mai categoric asupra datoriei Caimacamului de a rămâne nepărtinitor.

«Țara este și va fi liniștită. Dacă Austriacii ar vrea să profite de moartea d-lui Balș pentru a întârziă evacuarea trupelor lor, ei nu ar putea să se sprijine decât pe pretexte nefundate. Tot aceasta ar fi pentru trimiterea de trupe turcești, a cărora aparițiune în Principate ar putea avea consecințele cele mai defavorabile.»

D-l Fotiadi, Kapukehaia al Moldovei la Constantinopole, trimite atunci următoarea depeșă telegrafică Sfatului Administrativ Extraordinar, în 2 Martie :

«Alteța Sa Marele Vizir a aflat cu profundă durere trista știre a morții Excelenței Sale Caimacamului. A. Sa mă autoriză a da de știre Onorabilului Sfat, că el va continuă a conduce afacerile, până ce i se va comunica Decretul Impărătesc privitor la numirea unui nou Caimacam».

Sfatul Administrativ Extraordinar al Moldovei execută ordinul vizirial în aceeaș zi de 2 Martie.

«Excelența Sa Caimacamul domnesc al Principatului Moldovei, din momentul în care a simțit că starea boalei sale îl împiedică a se ocupa de afacerile Statului, a însărcinat Sfatul Administrativ Extraordinar cu direcțiunea afacerilor publice, după cum s'a publicat în Buletinul Oficial, sub No. 14.

«Provedința în planurile ei nepătrunse a voit să sfârșească suferințele E. S. Caimacamului, și acest bun și harnic patriot a murit Duminecă, 17 c., la ora 2 1/2 după amiază.

«Comunicând această dureroasă veste, Sfatul Administrativ Extraordinar va continuă a giră guvernul țerii până la hotărîrea Inaltei Porți.»

«Ministrul de Finanțe, Principele Nicolae Konaki Vogoride, care semnase în 27 Februarie Jurnalul Sfatului Administrativ Extraordinar, dă Domnului Consul al Franciei Victor Place în 2 Martie următoarea declarațiune :

«Subsemnatul, având încredere în loialitatea Franciei și în simpatia sa față de Principate, m'aș simți fericit de a avea sprijinul guvernului ei pentru a fi numit Caimacam.

«In acest caz mă îndatoresc, în modul cel mai formal, să nu întreprind nimic ce ar putea împiedica, sau la alegeri sau în Divanuri, libera exprimare a dorințelor populațiunii.

«Promit să administrez cu cea mai deplină nepărtinire.

(Restul scris de mâna Prințului):

«Aprob cele scrise mai sus și accept toate clauzele.

«La 2 Martie 1857».

Semnat: N. Konaky Vogorides.

Pentru copia conformă cu originalul

Semnat: V. Place.

În 12 Martie d-l Thouvenel comunică Comitelui Walewski împrejurările în cari Caimacamul Nicolae Vogoride a dat Consulului Place în 2 Martie declarațiunea de a fi imparțial.

«... D-l Place, într-o scrisoare particulară, mi-a explicat pentru ce a dat preferință Prințului *Konaki-Vogorides* asupra celorlalți pretendenți la succesiunea d-lui Balș. Acest candidat, chiar în ziua când îmi eră semnalat telegrafic ca cel ce ne oferia cele mai multe garanții, *se prezintă la Consulul nostru* și, în speranța de a obține sprijinul meu la Constantinopole, *i-a dat în scris angajamentul de a se purta față cu partizanii Unirii Principatelor perfect de corect și de imparțial*. Contractată într-o formă cu totul confidențială și secretă, această obligațiune mai impune noului Caimacam, deși numai ca chestiune de prudență, datoria de a nu ne nemulțumi.

«Am crezut că este bine să-i inspir în această privință câteva reflexiuni salutare și să ieau act eu însumi, într'un chip amical și binevoitor, de dreptul ce am avea de a ne plânge, în caz când și-ar uita promisiunile.

«Am trimis deci d-lui Place o depeșă lămurită, pe care am onoare a o înfățișa E. V. și care sper că va avea de urmare să încurajeze pe noul Caimacam al Moldovei, să nu se abată din calea cea bună. În sfârșit mi s'a părut util, ca scrisoarea trimisă de Poartă Prințului Vogorides, cu ocazia numirii sale, să fie redactată în așa fel, încât nepărtinirea să nu-i poată fi imputată ca un reproș, și am obținut, după cum E. V. poate vedea din hârtia aci alăturată, ca Marele Vizir să dea un vot de blam postum întregii administrații a d-lui Tudoriță Balș.»

D-l Place arată Comitelui Walewski prin o depeșe telegrafică din 14 Martie noua fază, prin care treceă declarațiunea Caimacamului din 2 Martie.

«Noul Caimacam, Principele Vogoride, mi-a declarat că este gata a sprijini cu prudență Unirea, dacă aș obține certitudinea, că această combinație va triumfa în Congres, după ce ea va fi votată în Divanuri.

«Binevoii a-mi răspunde telegrafic, ce pot să-i comunic».

Intreaga situațiune se clarifică prin publicarea în 14 Martie a următoarei corespondențe din Constantinopole a ziarului «*Morning Post*»:

«Înființarea Băncii Turciei și numirea Caimacamului Moldovei au fost în timpul din urmă subiectele ce au preocupat guvernul și atențiunea publicului.

«Vornicul Balș, defunctul Caimacam, a fost secerat în deplina vigoare a vârstei de o boală acută de plămâni.

«Alegerea succesorului pe care i l-a dat Poarta, după lungi conferințe cu diferitele ambasade, cari fac parte din Divan, unde influința lor pune adeseori o mulțime de piedici, s'a oprit asupra Prințului Konaki-Vogorides, unul din cei mai mari boieri ai Moldovei, fiul bătrânului prinț Ștefanache Vogorides, care, cu toată vârsta sa înaintată, continuă a fi luat în seamă la Constantinopole. Prin această alegere Reșid Pașa a curmat rivalitățile ce erau să izbucnească între marile ambasade, cari fiecare se siliă să-și pună înainte candidatul într'un post, care dat fiind caracterul lui provizor, n'ar fi trebuit să înăsprească atât de mult spiritele.

«La ce trebuie să ne așteptăm atunci când va fi vorba să se numească cei doi viceregenți pentru cele două principate?

«*Tânărul Bey Konaki-Vogorides, deși originar dintr'o familie din Constantinopol, și-a petrecut copilăria în Moldova, unde s'a căsătorit cu o bogată moștenitoare din țară și a ocupat în diferite rânduri postul de Ministru. Prin averea și influința sa în țară, el poate fi considerat ca unul dintre viitorii candidați la Domnia Principatului Moldovean. El va avea în fața rivalilor săi avantajul că familia sa stă la Constantinopole, căci acest fapt va fi în ochii Porții ca o garanție a purtării sale în viilor și a credinței sale către tronul Sullanului.*

«Cât privește destoinicia sa personală, starea lucrurilor de când a luat frânele guvernului, nu ne permite să o judecăm. Se zice că are puțină inclinare spre galanterie, dar de altă parte nu cheltuește banii fără socoteală, o calitate din cele mai însemnate pentru un om, însărcinat cu guvernarea acestor țeri.»

În 4 Martie d-l Victor Place trimite următorul raport Comitetului Walewski despre intrigile Candidaților :

«De câteva zile asist aci la un spectacol ce mă scârbește.

«Boala Caimacamului abia a luat o întorsătură mai gravă, care avea să provoace inevitabil moartea, și concurenții la succesiunea lui au și început să se miște. După moartea Caimacamului activitatea lor a devenit și mai mare și, după obiceiul țerii, toți au făcut uz de bani pentru a-și sprijini candidatura.

«Banchierii ovrei din Iași nu mai au altă ocupațiune, decât să dea polițe pentru Constantinopole, să negocieze împrumuturi, să întrebuițeze telegraful, pentru ca să ajungă la timp fondurile cerute de lăcomia Turcilor.

«Peste cincisprezece candidați, pe cari-i cunosc, se prezintă și se înghesue pe această cale a mituelii. Unii din ei au îndrăznit să vină la mine să ceară sprijin și nu sunt în stare să spun câte promisiuni și jurăminte de imparțialitate mi-au făcut, pentru a obține ajutorul meu. I-am primit însă după cum meritau.

«Un mic număr dintre dânsii, cari se respectă și cari înțeleg că, sub supravegherea Europei, nu se mai pot continua scandalurile de altă dată, au preferat să aștepte ca cinstea și patriotismul lor să atragă atențiunea asupra lor. Numele acestora am avut onoarea a le indica d-lui Thouvenel. Eu sper că aceștia vor triumfa și vor asigura populațiunii libera exprimare a dorințelor sale.

«Dar din toate cele ce s'au întâmplat rezultă, după mine, nevoia imperioasă de a se pune odată capăt acestui trafic rușinos, care înjosește autoritatea. Se înțelege că Turcii, pentru cari schimbarea continuă a puterii în Principate este un izvor nesecat de câștiguri suspecte, nu prea sunt doritori să-i asigure o situațiune stabilă. Aceasta e însă un motiv mai mult de a lucra pentru a mântui odată pentru totdeauna un popor atât de exploatat și atât de nenorocit, și a-i asigura prin Unire un guvern definitiv, pus pentru viitor cel puțin la adăpostul încercărilor de venalitate.»

În 7 Martie, Marele Vizir trimite d-lui Nicolae Konaki Vogoride-Bey, la Iași, următoarea telegramă:

«Maiestatea Sa Imperială Sultanul a binevoit a vă numi Caimacam al Moldovei. Fermanul de numire vi se va remite de către d-l Photiadès personal. În așteptarea lui luați în primire postul vostru.»

În 7 Martie, Sfatul Administrativ Extraordinar al Moldovei ia următoarea deciziune:

«Consiliul Administrativ, întrunit în ședință extraordinară, a luat cunoștință de conținutul comunicării ce i s'a adresat prin Principele Nicolae Konaki-

Vogoride cu data de astăzi, și prezentată Consiliului la 8 ore 55 minute seara, precum și telegrama Ministrului Afacerilor străine al Inaltei Porți, privitoare la numirea Excelenței Sale de Caimacam al Principatului Moldovei.

«Dând frâncle Guvernului chiar în astă seară în mâinile Excelenței Sale Caimacamului, Consiliul a decis:

«1°. Depeșa telegrafică menționată mai sus să se comunice imediat redacțiunii foilor oficiale, pentru a fi adusă la cunoștința publicului.

«2°. Prezentul proces verbal se va transmite la cunoștința departamentelor, pentru a regulă mersul lucrărilor lor.

«3°. Secretariatul de Stat va comunica numirea Excelenței Sale a noului Caimacam Consulatelor respective din țară ale Puterilor străine, precum și Generalului Comandant al trupelor de ocupație.»

Marele Vizir trimite în 9 Martie următoarea scrisoare, adresată noului Caimacam al Moldovei:

«In urma morții d-lui Balș, fost Caimacam al Moldovei, fiind nevoie, pentru a-l înlocui, de o persoană demnă de această pozițiune, până la numirea unui nou Domnitor, în conformitate cu Regulamentul Organic, ce se va alcătui pentru organizarea și bunăstarea Principatelor, E. Voastră ați fost ales să ocupați acest post important, în baza credinței voastre bine cunoscute și a înaltului vostru spirit de dreptate.

«Această numire a fost supusă M. S. Imperiale, care s'a milostivit a o decretă printr'o iradeă suverană, și firmanul dat în acest scop a fost încredințat d-lui Photiades, ginerele Prințului Vogorides, tatăl vostru, pentru a vi-l predă.

«Veți binevoi a dispune să se cetească și să se publice acest Ferman.

«De altă parte, fiindcă s'au făcut continue plângeri, că predecesorul vostru n'a observat în întregime prescripțiunile Fermanului ce i s'a dat, cu privire la observarea Regulamentelor Organice ale provinciei și la datorile funcțiunii sale, E. V. veți binevoi, în înțelpciunea și lealitatea voastră obicinuită, să vă conformați purtarea, în orice împrejurare, cu Regulamentele în vigoare și cu dispozițiunile Fermanului.

«Veți da o soluțiune absolut dreaptă și imparțială afacerilor curente. Vă veți pune în sfârșit toate silințele, ca să mântineți mulțumirea și încrederea tuturor și să nu dați loc la nici un motiv de plângere.»

Imediat după numirea noului Caimacam al Moldovei se cetesc în București și Iași Fermanele de convocare a Divanurilor.

Buletinul Oficial din București publică în 10 Martie discursurile

lui Kiamil-Bey și al Caimacamului Ghica, rostite cu ocaziunea cetirii acelu Ferman:

«Maiestatea Sa Imperială Sultanul, Augustul nostru Stăpân, voind a da o nouă dovadă de înalta sa bunăvoință către populațiile Terii-Românești, a hotărît, printr'un Ferman imperial, convocarea Divanului ad-hoc, care trebuie să exprime dorințele acestui Principat privitoare la revizia și îmbunătățirea reglementelor interioare ale acestei țeri.

«Dând Înălțimii Voastre acest Ferman imperial, care statornicește modul alegerii, sunt încredințat că Românii se vor felicita de statornicele îngrijiri ale Înaltei Porți, și prețuind importanța datoriilor lor, cari se află într'o așa de strânsă înclinare cu fericirea viitoare a acestei provincii, vor da dovezi de recunoștință prin liniștea și moderația de cari sunt animați.

«La acest discurs M. S. Principele Caimacam a răspuns că se socotește fericit de a fi mijlocitorul Impărătesții bunevoinețe a M. S., exprimată Românilor printr'acest Ferman. Nădăjduște că se vor îndeplini dispozițiile lui într'o desăvârșită liniște din partea locuitorilor acestui Principat, cari totdeauna au dat dovezi învederate de a lor supunere și dragoste către Suzeranul lor; și totdeodată nădăjduște că reprezentanții Puterilor garante, ai căror politici Agenți sunt aici de față, îi vor da tot folositorul concurs.»

Cetirea Fermanului de convocare a Divanului ad-hoc al Moldovei dă loc unei publicațiuni mai solemne în 12 Martie:

«Astăzi s'a îndeplinit solemnitatea promulgării Fermanului Impărătesc al Maiestății Sale Sultanului, Augustului nostru Suzeran, privitor la convocarea Divanului ad-hoc. Pentru acest sfârșit, Înaltul Cler, d-nii Miniștri, Înălții funcționari civili și militari, d-nii Reprezentanți ai Puterilor străine, Generali austriaci și boieri, s'au întrunit la palat, în sala tronului, ornată cu portretul Maiestății Sale Imperiale Sultanului Abdul Medjid. La douăsprezece ore a zilei E. S. Cabuli Efendi, aducătorul Fermanului Impărătesc, însoțit de o gardă de onoare, a sosit la palat într'o trăsură a Curții, și a luat loc pe o estradă, unde eră E. S. Principele Caimacam și Miniștrii cu Corpul Diplomatic. După ce a dat omagiul convenit acestui Act Impărătesc, s'a dat cetire textului turcesc, iar Secretarul Statului Alex. Sturdza a cetit în urmă traducerea în limba românească.

«Terminându-se această cetire, E. S. Cabuli Efendi a adresat E. S. Caimacamului, în limba franceză, următoarele cuvinte:

«Maiestatea Sa Imperială Sultanul, în constanta sa solitudine pentru bunăstarea Moldovei, a fixat prin un Ferman Impărătesc formarea Divanului ad-hoc, chemat a rosti dorințele populațiunii asupra revizuirii și ameliorării Regula-

«mentelor interne ale acestui Principat. Însărcinat de Înalta Poartă de a înmână «E. Voastre acest Ferman Împărătesc al Augustului nostru stăpân, îndrăznesc «a nădăjdui, că credincioșii Moldoveni vor recunoaște în acest act, ca tot-
«deauna, simțimintele părintești ale Guvernului Maiestății Sale Împărătești, și
«că, pătrunși de importanța actului ce au să desăvârșească, vor proceda
«la alegeri, a cărora formă e dată prin Ferman, cu liniștea și moderația, pe
«care Înalta Poartă este în drept a o aștepta dela ei».

«E. Sa Principele Caimacam a exprimat recunoștința sa și a țerii în următorul mod :

«Rog pe Excelența Voastră să binevoască a depune la picioarele Maiestății
«Sale Sultanului omagiul profundei gratitudini a țerii pentru neadormita și
«părinteasca sa sollicitudine în favoarea destinelor Moldovei. Noua binefacere,
«prin care Maiestatea Sa Imperială binevoește a-și manifesta astăzi simți-
«mintele sale mărețe, ne este astăzi cu atât mai prețioasă, cu cât noi vedem
«în el o asigurare a conservării privilegiilor și imunităților date din vechime
«acestui Principat. Țara mea se va ține la înălțimea Actului important ce
«este chemată a desăvârși, procedând la alegerile prescrise cu liniște și cu
«moderație perfectă. Înălțăm rugile noastre fierbinți spre cer, ca să conserve
«zilele prețioase ale Maiestății Sale Sultanului și ca să dea Imperiului său
«puterea și gloria deplină. Suntem fericiți de alegerea făcută de Înalta Poartă
«în persoana E. Voastre pentru a ne aduce acest Ferman Împărătesc, care
«deschide Moldovei o nouă eră de prosperitate ; eu și iubiții mei compatrioți
«vă mulțumim de grija adusă la îndeplinirea acestei misiuni, și privim so-
«sirea voastră între noi ca de fericit augur pentru viitor».

«Aclamații entuziaste au salutat aceste dorințe privitoare la acest act de cea mai mare importanță pentru țară. În timpul cetirii Fermanului trupele garnizoanei erau sub arme și artileria a tras una sută și una lovituri de tun.»

În urma numirii și întăririi lui Nicolae Conaki Vogoridi de Caimacam, *Comitetul electoral al Unirei pentru Iași* adresează Unioniștilor din Iași următorul *Program*, în 13 Martie :

«Tratatul de Paris a hotărât că locuitorii Principatelor Române vor fi întrebați asupra reorganizării Patriei lor.

«Fermanul M. S. Sultanului, care cheamă adunările menite a rosti dorințele Țerii (Divanele ad-hoc) s'a și publicat.

«Comisia europeană, ce are a aduna aceste dorințe și a le supune Congresului Marilor Puteri, curând va sosi.

«În acest moment plin de atâtea speranțe, datoria tuturor Românilor este : de a se întruni, de a se lumina, de a se înțelege împreună asupra principiilor, pe cari trebuie să se întemeieze rostirea dorințelor Țerii.

«Insuflețită de această datorie națională, «Partida Unirei Principatelor» socoate că a sosit timpul de a se organiza și de a-și pregăti lucrările pentru viitoarele alegeri.

«Ne grăbim dar a vă încunoștința că, după înțelegerea urmată cu o mare parte din amicii noștri politici, subscrișii ne-am întrunit în Comitet electoral al Unirei pentru Iași.

«Scopul întrunirii noastre este :

a) A ne pune în strânse înțelegeri cu ținuturile ;

b) A lucra în conglăsuire cu ele, pentru ca în toată țara «Partida Unirei» să se organizeze astfel, ca viitoarele alegeri să trimită în sânul Divanurilor cât se poate mai mulți reprezentanți ai marelui principiu, ce predomină în Principate.

«Programul Partidei Unirei se întemeiază pe înseși principiile Tratatului de Paris.

«Dorim dar și sprijinim :

1) Unirea Principatelor, cu respectarea drepturilor Inaltei Porți, în cuprinderea vechilor noastre Tractate (capitulații).

2) Neutralitatea pământului Principatelor Române.

3) Respectarea drepturilor Principatelor, și în deosebi a Autonomiei lor în cuprinderea aceluiași Tractate.

4) Ereditatea șefului Statului (Domniile și-au făcut timpul, un regim European trebuie să le succedez).

5) Puterea legiuitoare încredințată unei Obștești Adunări, care să reprezinte interesele întregii nații.

6) Supunerea străinilor aflători în Principate la legile pământului.

7) Recunoașterea dritului Principatelor, de a-și întemeia relațiile comerciale după interesele lor.

8) Toate acestea sub garanția colectivă a puterilor ce au scris Tratatul de Paris.

«Partida Unirei este totodată și Partida Progresului. Dorim dar să se introducă și în Țara noastră toate reformele cari sunt în stare de a ne civiliza societatea și a ne întări nația, reforme întemeiate pe principiile dreptății.

«Intemeindu-ne însă chiar pe art. 23 din Tratatul de Paris, care ne consfințește deplina libertate a legislației noastre (autonomia), dorim ca toate reformele ce au a se introduce în organizația din lăuntru a Principatelor, să se facă nu cu jignirea, ci cu respectarea și în puterea Autonomiei noastre. Oricât de prețioase și de neapărate sunt reformele din lăuntru, noi punem mai pre sus de ele dritul de a ne face noi singuri legi în pământul nostru.

«Reguleze-se relațiile legale ale Principatelor cu Inalta Poartă și cu Puterile garante, conținească pe pământul nostru resbelele și ocupațiile militare,

cari ne precurmă toată propășirea și ne seacă toată bogăția; statornicească-se puterea executivă și legislativă, ce are a se pune în capul Țerii; hotărască-se odată starea politică a României; cu un cuvânt să fim stăpâni în casa noastră, și atunci noi singuri vom ști și vom trebui a face toate reformele din lăuntru, de cari Țara noastră are nevoie, reforme cari până acum, în mare parte, s'au împiedecat numai prin înrăurile din afară, și prin lipsa de stabilitate în lăuntru. De aceea dar, înainte de toate, să stăruim și să cerem dela dreptatea providențială a Europei, ca existența națională și autonomia să ni se respecteze, precum în drit așa și în fapt, și atunci Patria noastră singură va dovedi că știe a răspunde la așteptarea marilor Puteri, și că este vrednică de binefacerile lor.

«Acestea fiind principiile ce s'au adoptat dela început de către Partida Unirei din ambele Principate, vă rugam, d-lor, ca să binevoiți a le comunica tuturor amicilor noștri politici, spre a cunoaște și d-lor nevoia ce este ca și în orașul și ținutul d-voastre să se organizeze Partida Unirei și să se înființeze un Comitet Electoral pentru sprijinirea ei.

«Adresându-vă aceste cugetări, noi suntem departe de a ne însuși un drept de amestecare în alegerile membrilor Comitetului de acolo, sau a candidațiilor pentru viitoarele alegeri. Acestea rămân la deplina și libera chibzuire a amicilor noștri politici din acel oraș și ținut. Numai ei sunt în dreptate de a însemna pe candidații ce trebuie a fi propuși la alegerile de deputați pentru Divan.

«Nu avem însă îndoeală, că pentru o chemare atât de mare, aceștia se vor alege dintre bărbații cari, prin trecutul și moralitatea lor, dau cele mai multe închezăsluiri că vor apăra cu tărie neclintită drepturile Țerii, și vor stăruii pentru triumfarea Unirei și a Autonomiei Principatelor, fără de care nu este viitor, nu este mântuire pentru nația noastră.

«Odată ce numele acestora vor fi însemnate, noi toți ceilalți frați ai credinței noastre politice trebuie să ne lepădăm de orice priviri personale, și să întrebuițăm toate mijloacele legale, toată energia noastră, pentru ca propușii partidei noastre să triumfeze în ziua alegerilor; altfel glasurile răslătându-se asupra mai multor candidați, Partida Unirei ar putea fi biruită în adunările alegătoare, și prin urmare și în Divanul ad-hoc.

«Trebuie să cere ca Comitetele ținutale, îndată după înființarea lor, să se pue în nemijlocită și neîntreruptă comunicație cu Comitetul din Iași, căci, o mai repetăm, numai prin deplina organizare a Partidei în toată Țara, și strănsa înțelegere a tuturor Comitetelor electorale, putem vedea împlinindu-se visul de aur al strămoșilor noștri, putem dobândi anghera de mântuire a nației române: «Unirea Principatelor».

«Sfârșind, să ne fie iertat a face apel la simțământul național al compatrioților noștri, al Românilor fără osebite de clase și opinie.

«O mare criză se apropie pentru Țara noastră, «suntem în ora a unsprezecea!» În fața unui moment atât de mare, datoria tuturor Românilor este, ca precum ei sunt uniți prin aceeași iubire către muma Patrie, asemenea să se unească și asupra principiilor, cari singure pot întemeia fericirea ei morală și materială.

«Dar spre a putea împlini cu sfințenie o datorie atât de însemnată, să depunem toată patima personală, să uităm desbinările dintre noi — urmare a nenorocirilor și bântuirilor, cari de o sută de ani ne apasă Țara, — să ne dăm cu toții mâna, aducându-ne aminte că suntem fii ai aceleiaș Țeri, că acelaș sânge curge în vinele noastre, că acelaș viitor ne așteaptă pe toți, și că acel viitor nu poate fi ferice, decât dacă, în ziua marei întrebări, Europa, care ne-a recunoscut toată libertatea întru rostirea dorințelor noastre, ne va găsi pe toți întruniți în aceleași credințe, însuflețiți de aceeaș cugetare pentru binele obștesc, și zicând toți într'un glas: «Să trăească România unită și «autonomă».

«Membrii Comitetului electoral al Unirei pentru Iași :

(Subscriși :) Ștefan Catargiu, George Sturdza, Petru Mavrogheni, Dimitrie Rallet, Constantin Rolla, Constantin Hurmuzaki, Vasile Mălinescu, Dimitrie Cozadini, Anastasie Panu.»

Acest program a fost trimis Comitetelor din județe prin următoarea adresă a Comitetului Central al Unirei din Iași din 13 Martie:

«Pe lângă cele cuprinse în alăturata adresă, care s'a trimis în toate ținuturile, Comitetul nostru a găsit de cuviință a mai lua și măsurile următoare :

«1° El a înființat prin contribuiri și subscripții dela sine și dela alți amici ai cauzei noastre o cassă, menită a întâmpina cheltuelile trebuincioase pentru ținerea corespondințelor, publicarea de scrieri desvălitoare ideii Unirei, și mai ales pentru câștigarea marelui ajutor, ce ne poate aduce presa străină.

«2° A însărcinat cu punerea în lucrare a măsurilor ce se vor încuviința de el, pe subscrișii cari, organizând o cancelarie pentru corespondința lui cu comitetele ținutale, au regulat totdeodată și modul expediției și primirea ei, care vi se va comunica verbal.

«3° Au pregătit și cuvenitele observații asupra Fermanului de convocare a Divanurilor, spre a le aduce fără întârziere la cunoștința comisarilor marilor Puteri, a căror venire în Principate se așteaptă din zi în zi.

«4° Au aflat de neapărată nevoie de a adună, cât se poate mai curând, cele mai exacte liste de alegătorii din fiecare ținut.

«Aducând la cunoștința d-niilor voastre aceste măsuri, sperăm că veți bine-

voi a ne trimite, cât se poate mai curând, listele alegătorilor din ținutul d-voastre, iar mai ales listele proprietarilor celor mari.

«Pe lângă adresa alăturată, avem onoare de a vă trimite și o broșură foarte interesantă, care sub guvernul răposatului Caimacam se confiscase de către Postelnicie, iar acum s'a slobozit și s'a pus în circulație.

«Plini de speranță în patriotismul și conlucrarea d-voastre, avem onoarea de a ne însemna cu cea mai aleasă stimă.

«Ai d-voastre plecați servi:

(Subscriși) C. Hurmuzachi, P. Mavrogheni, D. Cozadini, V. Mălinescu.»

În aceeași zi de 13 Martie, *Partidul Unirii din Moldova a prezentat la Iași lui Kabuli-Efendi* memoriul următor:

«De când a început a fi agitată cestiunea reorganizării Principatelor Române, un punct dominează toate celelalte. Acesta este acela care privește Unirea acestor două provincii sub un singur guvern. Faptele de a urma unei asemenea combinațiuni și consecințele ei pentru viitor au fost prea bine discutate prin pana scriitorilor eminenti și chiar prin aceea a bărbaților de Stat, ca să întreprindem aci a mai trata această cestiune, a o desvoltă și a face să reiasă, încă odată, toate foloasele ce ea prezintă.

«Memoriul acesta are un țel special, și anume acela de a restabili sub adevărata lor lumină spiritul și tendințele partidului Unirii în Principatele Române. Din ziua în care acest partid s'a pronunțat, și oamenii cari-l compun au început a se sfătui unii cu alții, calomniile cele mai neuzite nu au încetat de a fi răvărsate asupra lor. S'a căutat mai ales a reprezintă la Constantinopole acest partid ca compus de elemente revoluționare, de elemente al cărora vis și scop secret ar fi de a rupe legăturile cari leagă Principatele de Imperiul Otoman.

«Este dar de datoria oamenilor, cari s'au grupat împrejurul acestei idei, de a restabili faptele sub adevărata lor culoare, de a expune cu francheță și cu lealitate spiritul care-i conduce în lucrarea întreprinsă. Orice neînțelegere trebuie să dispară, căci adevărul singur poate duce spre reușită pe toți acei pe cari criza actuală i-a asvârlit în mari îngrijiri.

«Toată lumea știe că provizoriul și instabilitatea sunt cauzele disoluțiunii, cari au ros această țară și cari au denaturat caracterul locuitorilor săi. Istoria nenorocirilor lor consistă în aceasta, chiar acum, pentru a dovedi că înădușind spiritul național, se paralizează sufletul care însuflețea acest trup, și că ei au fost reduși, ca țară, în stare de simple teritorii, și ca populațiune, în stare de suflete a împărți.

«Lăsate în prada influinței străine, care a cercat să le domineze, nu numai prin putere, dar și prin corupțiune, aceste provincii au pierdut orice

punct de razim, și ele s'au văzut părăsite în mâna aceloră cari doriau să le cotopească. Toate elementele de vitalitate, cu care Provedința le-a dotat, picau astfel în ruină, și Imperiul Otoman a putut să vadă în fiecare zi că cotopirea teritoriului Principatelor este cotopirea a însuș acestui Imperiu.

«Astăzi că Provedința divină, în scopurile sale nepătrunse, a vrut a pune un capăt unei stări de lucruri, care semănă a fi iremediabilă, trecutul trebuie să serve de învățătură pentru viitor.

«În aceasta constă secretul dorințelor noastre. Noi vrem Unirea Moldovei și Valahiei într'un singur Stat, nu cu scopul de a slăbi legăturile de suzeranitate, cari ne leagă de Înalta Poartă, ci numai pentru a le strânge încă mai mult prin restabilirea adevăratului interes, care legă altă dată aceste provincii de Imperiu.

«Ne-am zis, trebuie ca Turcia să aște în aceste țeri un element de puteri îndestulătoare pentru a mântine, în această parte, siguranța fruntariilor sale. Garanția integrității pe care Europa a promis-o teritoriilor românești este făcută pentru a da acestor elemente timpul a se produce și a se desvoltă. Trebuie, pentru a îndeplni acest scop, ca Principatele să mântie în mod franc și leal legămintele ce au cu Imperiul Otoman, a căruia existență este o cesiune de înaltă politică europeană, și fără de care existența acestor provincii devine iluzorie : lăsate fără sprijin, ele curând ar fi șterse de pe harta Europei de Puterile cotopitoare cari le încunjură.

«Interesul Principatelor Române este intim legat de acela al Imperiului. Românii nu pot avea simpatii politice decât pentru Turcia, căci existența lor depinde de sprijinul mai mare ori mai mic ce ei vor afla în elementele de putere, de care dispune Imperiul Otoman.

«De aceea, partidul național a manifestat cu entuziasm simpatiile sale pentru Turcia în timpul evenimentelor anului 1848. El s'a rădicat atunci cu energie în contra tendințelor cotopitoare ale Rusiei, precum el și astăzi se ridică în contra tendințelor Austriei, care a cugetat să moștenească de drept pozițiunea pierdută de Rusia, și face toate speranțele acestor provincii să se îndrepteze spre Imperiul Otoman, a căruia influință a fost absolut ștearsă prin dominațiunea de fapt ce exercită Cabinetul de San-Petersburg.

«Pentru acest sfârșit e însă necesar, înainte de toate, ca spiritul național să fie reînviat, și ca societatea Moldo-Valahă să fie rădicată prin efectele electrice ale acestui simțământ, pe care vicisitudinile trecutului l-au scăzut.

«Este numai un singur mijloc pentru a ajunge la o îndreptare reală, acesta este de a întruni familia română a celor două Principate într'un singur mă-nunchiu.

«Numai atunci când se vor simți o nație, ei vor avea un interes a vărsă sângele lor pentru a apăra teritoriul lor. Ei vor putea servi astfel de avan-

gardă a Imperiului, în moment de primejdie. Ei vor putea deveni destul de puternici pentru a opri un timp oarecare o armată cotropitoare, însă nici odată pentru a întoarce armele lor în contra Turciei, pentru a combate singura condițiune de existență ce le-a rezervat soarta.

«Accste țeri nu au numai nevoie de a fi bine organizate ca administrațiune internă, ci încă să fie bine constituite ca corp politic.

«Ajungând dar naționalitatea română a se rădica prin faptul Unirei Moldovei și a Valahiei, ajutând-o a se întări prin dezvoltarea resurselor materiale și morale de cari Principatele dispun, — Guvernul Otoman va ajunge a le face utile pentru dânsul, și a trage din ele foloase reale, acordându-le lor o protecțiune salutară.

«Moldovenii urmăresc îndeplinirea acestei dorințe și lucrează cu căldură ca ea să se îndeplinească, cu toate sacrificiile intereselor locale, ce ei prevăd, pentru a reuși.

«Ei sperază a vedea în curând Inalta Poartă luminată despre simțimintele ce însuflețesc pe toți aderenții partidului Unirei. Atunci ea va da, nu ne îndoim, nu numai asentimentul său, însă și concursul necesar pentru realizarea acestei combinații binefăcătoare.»

Comitetul Electoral al Unirei nu s'a oprit în mersul său. In 22 Martie el a publicat următorul manifest :

«Tratatul de Paris a hotărât că locuitorii Principatelor Române vor fi întrebați asupra reorganizării patriei lor.

«Fermanul M. S. I. Sultanului, carele cheamă Adunările menite a rosti dorințele țerii (Divanele ad-hoc), s'a și publicat.

«Comisia Europeană, ce are a adună aceste dorințe și a le supune Congresului marilor Puteri, a și sosit în București.

«In acest moment plin de atâtea speranțe, datoria tuturor Românilor este de a se întruni, de a se lumina, de a se înțelege împreună asupra principiilor, pe cari trebuie să se întemeieze rostirea dorințelor țerii.

«Insuflețiți de această datorie națională, subscriși, după înțelegerea urmată cu o mare parte din sprijinitorii Unirei Principatelor, ne-am întrunit în Comitet electoral pentru Iași.

«Scopul întrunirii noastre este de a ne pune în strânsă înțelegere cu alegătorii ce au cu noi aceeaș credință politică, cum și a lucra în conglăsuire cu ei, pentru ca la viitoarele alegeri să triumfe marea dorință ce predomină în Principate.

«Programul ce ne îndatorim a-l sprijini se întemeiază pe însuși principiile Tratatului de Paris și anume: — 1° Unirea Principatelor într'un singur Stat, cu respectarea drepturilor Inaltei Porți, în cuprinderea vechilor noastre tra-

taturi (capitulații), — 2° Neutralitatea pământului Principatelor, — 3° Respectarea drepturilor Principatelor, și în deosebi a Autonomiei lor în cuprinderea acelorăși tratate, — 4° Ereditatea Șefului Statului. (Domniile și-au făcut timpul. Un regim european trebuie să le succedeză). — 5° Puterea legiuitoare încredințată unei Obștești Adunări, care să reprezinte interesele întregii nații, — 6° Supunerea străinilor aflători în Principate la legile pământului, — 7° Recunoașterea dreptului Principatelor de a-și întemeia relațiile comerciale după interesele lor, — 8° Toate acestea sub garanția colectivă a Puterilor ce au subscris Tratatul de Paris.

«Partida Unirii este totodată și partida progresului. Din tot sufletul dorim dar să se introducă și în țara noastră toate reformele cari sunt în stare de a ne civiliza societatea și a ne întări nația, reforme întemeiate pe principiile dreptății, egalității înaintea legii și al respectului proprietății.

«Intemeindu-ne însă chiar pe art. 23 din Tratatul de Paris, care ne consfințește deplina libertate a legislației noastre (Autonomia), dorim ca toate reformele ce au a se introduce în organizația din năuntru a Principatelor să se facă nu cu jignirea, ci cu respectarea și în puterea Autonomiei noastre. Oricât de prețioase și de neapărate sunt reformele dinăuntru, noi punem mai pre sus de ele dritul de a ne face noi singuri legi în pământul nostru.

«Reguleze-se relațiile legale ale Principatelor cu Inalta Poartă și cu Puterile garante; conținească pe pământul nostru resbelele și ocupațiile militare, cari ne precurmă toată propășirea și ne seacă toată avuția; statornicească-se puterile executive și legislative ce au a se pune în capul țerii; hotărască-se odată starea politică a României; cu un cuvânt să fim stăpâni în casa noastră; și atunci noi singuri vom ști și vom trebui a face toate reformele din năuntru, de cari țara noastră are nevoie, reforme cari până acum, în mare parte, s'au împiedecat numai prin înrăuirile din afară, și prin lipsa de stabilitate înăuntru.

«De aceea dar, înainte de toate, să stăruim și să cerem dela dreptatea providențială a Europei, ca existența națională și autonomia să ni se respecte, precum în drit, așa și în faptă; și atunci patria noastră singură va dovedi că știe a răspunde la așteptarea Marilor Puteri, și că este vrednică de binefacerile lor.

«Acesta fiind programul adoptat de noi dela început, noi îl aducem la cunoștința tuturor amicilor noștri, pentru ca toți împreună în fața viitoarelor alegeri să mărturisim aceleași principii, și să păzim aceeaș urmare politică.

«Prin aceasta însă noi suntem departe de a ne însuși un drept de amestecare în însemnarea candidaților meniți pentru viitoarea adunare. Aceasta rămâne la deplina și libera chibzuire a alegătorilor din deosebitele localități.

«Numai ei sunt în dreptate a însemna numele ce trebuie a fi propuse la

alegerile de deputați. Nu avem însă îndoială, că pentru o chemare atât de mare se vor alege bărbați capabili de a apăra cu tărie neclintită drepturile țării, și de a stăruii pentru triumfarea Unirei și a Autonomiei Principatelor, fără de care nu este viitor, nu este mântuire pentru nația noastră.

«Sfârșind, să ne fie iertat a face apel la simțământul național al compatrioților noștri, al Românilor fărăosebire de clasă și opinie.

«O mare criză se apropie pentru țara noastră; suntem în oara a unsprezecea! În fața unui moment atât de mare, datoria tuturor Românilor este, că precum ei sunt uniți prin aceeași iubire către muma patrie, asemenea să se unească și asupra principiilor, cari singure pot întemeia fericirea ei morală și materială.

«Dar spre a putea împlini cu sfințenie o datorie atât de însemnată, să depunem toată patima personală, să uităm desbinările dintre noi, urmare a nenorocirilor și a bântuirilor cari de o sută de ani ne apasă țara, să ne dăm cu toții mâna, aducându-ne aminte că, Munteni și Moldoveni, suntem lii aceleiaș țeri, că acelaș sânge curge în vinele noastre, că acelaș viitor ne așteaptă pe toți, și că acest viitor nu poate fi ferice, decât dacă în ziua marei întrebări, Europa — care ne-a recunoscut toată libertatea întru rostirea dorințelor noastre — ne va găsi pe toți întruniți în aceeaș credință, însuflețiți de aceeaș cugetare pentru binele obștesc, și zicând toți într'un glas: «Să trăească România unită și autonomă!»

«Membrii Comitetului electoral al Unirei pentru orașul și ținutul Iași.

Ștefan Catargiu (*Logofătul*)

Petru Mavrogheni

Costache Rolla

Anastasia Panu

Vasile Mălinescu

George Sturdza (*Logofătul*)

Dimitrie Rallet

Costache Hurmuzaki

Mihail Kogălniceanu

Dimitrie Cozadin.»

De acest manifest se leagă și alte două acte însemnate ale Unioniștilor din Iași, din 22 Martie:

1°. *Dorințele Unioniștilor din Iași.*

«In virtutea vechilor drepturi ale țării noastre, consfințite prin Capitulațiile ce au încheiat, după vremi, Domniile noștri Moldo-Români cu Inalta Poartă și în urmarea Tratatului dela Paris din 23/30 Martie 1856, voind să păstrăm în toată întregimea lor acele drepturi strămoșești, cari sunt temeliiile Autonomiei noastre, și să respectăm totdeodată și drepturile Inaltei Porți, statornicite prin acele capitulații, Noi, subsemnații Români dorim: 1. Unirea Principatelor într'un singur Stat, cu respectarea drepturilor Inaltei Porți, în cuprinderea vechilor noastre trataturi (capitulații), — 2. Neutralitatea pământului Principatelor, — 3. Respectarea drepturilor Principatelor, și în deosebi a Auto-

nomiei lor în cuprinderea aceluiași tratate,—4. Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare d'ale Europei, ai cărui moștenitori născuți în țară să fie crescuți în religia țerii,—5. Puterea legiuitoare încredințată unei Obștești Adunări, care să reprezinte interesele întregii nații,—6. Supunerea străinilor aflători în Principate la legile pământului,—7. Recunoașterea dreptului Principatelor de a-și întemeia relațiile comerciale după interesele lor,—8. Toate acestea sub Garanția Colectivă a Puterilor ce au scris Tratatul de Paris.

«Acestea fiind bazele pe cari se întemeiază ființa noastră politică, fără de care orice chezășuire în privința îmbunătățirii sociale este peste putință a se realiza și a procura țerei un viitor fericit și statornic, subsemnații credem că numai după ce Înaltele Puteri garante vor binevoi a recunoaște și chezășui cele opt puncte sus zise, ar urmă să ne ocupăm de organizarea din năuntru; când atunci, unindu-se Divanurile ad-hoc din amândouă Țerile Române, să se declare în Adunare extraordinară, în virtutea dreptului de Autonomie, și alcătuiind Legea Electorală, după care să se compue în viitor Obșteasca Adunare a țerii pe baza art. 5 mai sus pomenit, să se îndeletnicească apoi la reformele din năuntru ale Statului românesc, așezând bazele viitoarei sale Constituții.

«Declarăm totdeodată ca o profesie a noastră de credință: că toate reformele din năuntru trebuie să fie întemeiate pe principiile dreptății, egalității înaintea legii și al respectului proprietății.

«Pătrunși că dela cele dintâi opt baze fundamentale, cuprinse aici, atârnă existența politică și națională a patriei noastre, câți dintre noi subsemnații vom avea dreptul de alegători, încredințând soarta țerii în mâinile deputaților, ne îndatorăm că votul nostru îl vom da numai pentru acci cari, mai înainte de ziua alegerii, vor chezășui prin înscris îndatorire, că vor declara aceste baze, le vor susține cu conștiință și le vor vota în Divanul ad-hoc, pe față, iar nu cu vot secret.

2°. *Mandatul Imperativ al Unioniștilor din Iași.*

«In puterea drepturilor noastre, consfințite prin tratatele încheiate între Sultanii Otomani și Domnii noștri pământeni: Mircea, Vlad V. și Petru Rareș; In puterea Tratatului din 18/30 Martie 1856, care a recunoscut drepturile Porții și ale noastre în cuprinderea aceluiași tratate; In urmarea lucrărilor Congresului de Paris, chemați fiind prin Fermanul M. S. I. Sultanului a alege o Adunare, care să arate dorințele țerii pentru viitoarea sa organizare;

«Subscrișii, cu însușire de alegători, după o împreună înțelegere, declarăm că dorința noastră este, ca aleșii să susțină în Divan următoarele baze pentru starea noastră politică:—1°. Respectarea Autonomiei și a drepturilor noastre

internaționale, după cum amândouă sunt hotărâte prin tratatele din 1393, 1460, 1513 și 1529, încheiate de către I. Poartă cu Principatele.—2°. Unirea Principatelor Moldovei și Valahiei în un singur stat sub un singur guvern,—3°. Neutralitatea pământului Principatelor,—4°. Șeful Statului ales, străin, cu drept de moștenire la tron, ai căruia urmași născuți în țară dorim să fie creșcuți în religia țerii,—5°. Guvern Constituțional Reprezentativ cu o singură Adunare Obștească așezată pe bază electorală largă, încât să cuprindă interesele întregii nații române,—6°. Supunerea străinilor din Principate la legile țerii.

«Aceste baze ale stării noastre politice Divanul, în virtutea Tratatului de Paris, va mijloci a se garanta de Puterile subscriitoare aceluia tratat. După care, membrii Divanurilor din ambele Principate, întrunindu-se, se vor constitui în Adunare Extraordinară legiuitoare, vor proceda la facerea Legii Electorale și a Constituției țerii, având de principii în lucrările lor legiuitoare: Respectul proprietății, libertatea și respectul individual, și vor încheia lucrările lor cu alegerea Șefului Statului.

«In acestea cuprinzându-se credința și dorința noastră politică, declarăm că acei ce vor voi a avea voturile noastre vor trebui ca înaintea alegerilor să se îndatorească, că vor sprijini și vor vota pe față în Divanul ad-hoc aceste dorințe.

«Gheorghe Ionescu Ionom, Doct. Anast. Fătu, D. Gusti, I. Negură, I. M. Chinezu, D. Zamfirescu, Iancu Corjăscu.»

La această acțiune din Moldova a urmat acțiunea paralelă în București.

În 15 Martie, Membrii Comitetelor Unite publică în ziarul «Concordia» dorințele Românilor, exprimate în Adunarea Bucureștenilor:

«Cu apropierea epocii în care Românii au a-și exprima definitiv dorințele despre viitoarea reorganizare a stării politice a țerii lor, cetățenii orașului București au început, în diferite și numeroase adunări ce avură până acum pentru acest scop, a se ocupa cu discuțiunile cestiuilor ce sunt a se decide în acea exprimare de dorințe.

«După multe discuțiuni dar, ce se făcură în toate adunările lor, în cari se adoptase diferite programe de dorințele ce erau să fie exprimate, erau mai toate conforme între dănsese despre formele principale.

«În sfârșit, Marți seara, la 3 Martie, o adunare numeroasă, ca la șase până la șapte sute de cetățeni cel puțin, au primit cu unanimitate următoarea programă, care ne grăbim a o comunica Românilor, felicitându-ne totdeauna pentru conformitatea, care predomină în ideile noastre, cât și pentru aceea ce o vedem într'ale fraților noștri de peste Milcov.

«Dorințele Românilor.»

«In virtutea vechilor drepturi ale țerii noastre, consfințite prin capitulațiile ce au încheiat, după vremi, Domnii noștri Moldo-Români cu Inalta Poartă ; și în urmarea Tratatului dela Paris din 18/30 Martie 1856 ; voind să păstrăm în toată întregimea lor acele drepturi strămoșești, cari sunt temeiile Autonomiei noastre, și să respectăm totdeodată și dreptul de suzeranitate al Inaltei Porți, stipulat prin acele capitulații, Noi, subsemnații Români dorim :

«I. Chezășuirea Autonomiei și a Drepturilor noastre Internaționale, după cum sunt hotărâte amândouă prin capitulațiile din anii 1393, 1460 și 1513, încheiate între Țerile Române cu Inalta Poartă Suzerană ; precum și Neutralitatea teritoriului Moldo-Român.

«II. Unirea țărilor România și Moldova într'un singur stat și sub un singur guvern.

«III. Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastic domnitoare d'ale Europei, ai cărui moștenitori născuți în țară am dori să fie crescuți în religia țerii.

«IV. Guvern Constituțional Reprezentativ ; și după datinele cele vechi ale țerii, o singură Adunare Obștească, care va fi întocmită pe o bază electorală îndestul de largă, încât să reprezinte interesele generale ale populației române.

«Acestea fiind bazele, pe cari se întemeiază ființa noastră politică, fără de care orice chezășuire în privința îmbunătățirii sociale este peste putință a se realiza și a procura țerii un viitor ferice și statornic, subînsemnații credem că numai după ce Inaltele Puteri garante vor binevoi a recunoaște și chezășui cele patru puncte sus zise, ar urmă să ne ocupăm de organizarea dinăuntru ; când atunci, unindu-se Divanurile ad-hoc din amândouă Țerile Române, să se declare în Adunare Extraordinară în virtutea dreptului de autonomie, și alcătuind Legea Electorală, după care să se compună în viitor Obșteasca Adunare a țerii pe baza art. IV mai sus pomenit, să se îndeletnicească apoi la reformele din întru ale Statului Românesc, așezând bazele viitoarei sale Constituțiuni.

«Declarăm totdeodată ca o profesiune a noastră de credință : Respect la dreptul proprietății de orice natură,—Egalitatea tuturor Românilor înaintea legilor,—Libertatea individuală și a muncii țăranului.

«Pătrunși că dela cele dintâi patru baze fundamentale cuprinse aci atârnă existența politică națională a patriei, căți dintre noi vom avea dreptul de alegători, încredințând soarta țerii în mâinile Deputaților, ne îndatorăm că votul nostru îl vom da numai pentru accia cari mai înainte de ziua alegerii vor chezășui prin înscris îndatorirea că ei vor declara aceste baze,

le vor susține cu conștiință și le vor vota în Divanul ad-hoc pe față, iar nu cu vot secret.

«Membrii Comitetelor Unite:

«Prezidenți: C. Crețulescu, L. Calenderoglu.

«Vice-Prezidenți: A. Golescu, G. Bosianu, N. Christu.

«Membri: P. Poenaru, I. I. Filipescu, E. Predescu, G. Joranu, P. I. Cernătescu, I. Penescu, N. Nenovici, C. Racoviță, A. Orescu, Costaforu, Kirilov, Culoglu, Popazu, A. Petrescu, G. Romanov, Polichroniadi.

În 11 Aprilie Comitetul Central al Unirei din București a dat o explicare celor patru baze din Programa Națională, cuprinsă în Dorințele Românilor din 15 Martie :

«Dacă ne-am întoarce privirile cu câteva luni înapoi, când Principatele Române se aflau în tăcerea așteptării despre punerea la cale a măsurilor hotărâte de Puterile contractante la 30 Martie în Paris, ne vom aduce aminte, că partizanii sistemului vechiu ziceau, că Unirea Principatelor este o idee a unui mic număr de oameni. Astăzi însă, când Puterile Mari trimit bărbați însemnați, ca să afle cari sunt dorințele Românilor, tăcerea se întrerupse și glasurile celor cu inimă de Român se înalță, și nimeni nu cutează a zice sau a se îndoii că Unirea n'ar fi idea generală a locuitorilor amânduror Principatelor. Partidul național se concentrează în această idee, punându-și credința în acest principiu mântuitor, care are atâta putere și evidentă, încât Românii cu mulțimea se înșiră sub stindardul său; repeziciunea cu care cuprinde inimile Românilor nu lasă îndoielă, că peste puțin se va revărsa peste tot terenul Principatelor și se va așeza cu o autoritate neclintită.

«Autoritatea Unirei e puternică, ca una ce umbrește și dezvoltă proprietatea, comerțul, industria, profesiunile liberale și partea religioasă, cu un cuvânt elementele întregi de viață ale unei țări.

«Programa Unirei a așezat patru fundamente puternice, pe cari să se rădăce edificiul organizării sale politice.

«I. Chezășuirea Autonomiei și Drepturilor noastre Internaționale, după cum sunt hotărâte amândouă prin capitulările din anii 1393, 1460 și 1513, încheiate între Țerile Române cu Inalta Poartă; precum și Neutralitatea teritoriului român.

«Autonomia am avut-o și o avem în drept, iar în faptă s'a călcat. Acest drept nu s'a putut tăgădui cu dinadinsul niciodată Românilor nici de Puterea suzerană, nici de vreuna din Puterile europene; ba s'a confirmat încă prin Tratatul de Paris. Este încă de lipsă chezășuirea dreptului de Autonomie stipulată prin tratatele noastre cele vechi cu Inalta Poartă, cu care numai

va putea încetă amestecul străinilor în trebile țerii din năuntru, și prin urmare Fermele.

«Comerțul va avea liberă dezvoltare, și Puterea Militară va crește și se va întemeia după trebuințele Statului. Când cerem chezășuirea drepturilor noastre internaționale, cari se cuprind în Capitulațiile noastre cu Inalta Poartă suzerană, recunoscute și de dânsa, noi vom putea prin noi înșine, prin trimișii noștri, să reprezentăm interesele noastre pe lângă Puterile cele mari și să contractăm cu acele Puteri legăminte comerciale, întinzând relațiunile după trebuință. În sfârșit, prin Neutralitatea teritoriului român, rămând scutiți de năvăliri străine, vom putea să ne bucurăm în liniște și în pace, crescând puterile materiale și dezvoltând pe cele morale, elemente neapărate ale fericirii unei țeri.

«II. Unirea Țerilor Române și Moldave într'un singur Stat și sub un singur guvern.

«Unirea Principatelor aduce cu sine puterea națională, adică chezășuirea materială pozitivă a drepturilor noastre politice. Numai prin Unire putem ajunge la stabilitate, putere și tărie, și astfel vom putea face a se respecta drepturile din afară și din năuntru ale țerii.

«III. Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, ai cărui moștenitori, născuți în țară, am dori să fie crescuți în religiunea țerii.

«Este știut din chiar experiența trecutului că Domnia dintre pământeni a atârnat rivalitatea dintre familiile pretendente la tronul țerii; cu aceasta patimile luă un sbor nemăsurat și neînfrânat și cei cu puterea în mână, ca să se poată ține în contra partidelor ce se formau, se trudeau a corupe pe cei cu suflete slabe, încurajând prin răsplătiri demoralizarea și lăsând câmp deschis acelora la tot felul de abuzuri!

«În afară, toată grija Domnitorilor sta de a interesa Puterile străine în favoarea persoanei lor, și nu în favoarea țerii; iar pretendenții alergau neconținți la străini spre a jertfi interesele țerii fără cruțare pentru trista lor deșertăciune.

«IV. Guvern Constituțional Reprezentativ; și după datinele cele vechi ale țerii, o singură Adunare Obștească, care va fi întocmită pe o bază electorală largă, încât să reprezinte interesele generale ale populației române.

«Intr'adevăr, cum ar putea fi chezășuită puterea legilor din întru, dacă voia și puterea guvernului nu va fi mărginită și răspunzătoare înaintea unei Adunări Obștești, care să facă și să îmbunătățească legile țerii? Această Adunare nu va înfățișa și sprijini privilegiile și interesele unei clase sau ale unei caste ca în trecut, ci interesele obștești, compusă din persoane strâns legate cu interesele cele mari ale țerii. Această Adunare va fi regulată astfel,

încât proprietatea, comerțul, capacitatea, ca în toate țerile, să nu fie călcate de mulțimea numărului.

«Acestea sunt fundamentele, pe cari are a se înălța edificiul ființei noastre politice, și ca să la putem dobândi, urmează să ne îndatorim a ne asigura, noi alegătorii, prin înscris' dela aleșii noștri, că vor exprima în Divanul ad-hoc dorințele noastre formulate în cele patru principii fundamentale, pe față, iar nu cu vot secret. Aceasta este singura măsură tare, ce ne poate chezașui că aleșii deputați nu ne vor împinge în prăpastie în ziua cea hotăritoare.

«Dacă avem deplină convingere și încredere că viitorul țerii stă în cele patru puncte fundamentale, că în ele se cuprinde vieța și fericirea națională, care din noi, cu inima curată și cu cuget sincer, n'ar voi să subscrie actul de îndatorire și n'ar voi să-și mărturisească în public a sa curățenie, declarând și sprijinind pe față în Divan dorințele Românilor?

«Numai cei cu cugete ascunse și rele s'ar feri de o asemenea îndatorire de subscriere, de care să fugim; asemenea să fugim și de aceia, cari în trecut ne-au înșelat pe noi și pe țară, și cari acum poate se vor încerca a ne amăgi prin vorbe bune, sub masca patriotismului, prefăcându-se că îmbrățișează principiile noastre politice.

«Așa dar oricine va făgădui că va declara și va sprijini în Divanul ad-hoc acele patru principii politice și nu va primi a subscrie această declarație, logându-se prin înscris, să ne temem că sub masca de patriotism ar zăcea o urită cugetare.

«Români! fiți bărbați, fiți cu luare aminte. Se apropie acum minutul cel aducător de bine sau de rău, minutul zilei celei însemnate, care ne va atrage respectul și marea prețuire a Europei civilizate, sau disprețul lor cu rușinea noastră. Dacă nu vom arăta acum, că am meritat simpatia Europei, vom fi părăsiți și uitați de dânsa; și prin urmare pișirea, o pișire tristă, dar dreaptă, va fi partea noastră în viitor!...

«Noi ne vom coborî în morminte și sufletele noastre ca criminale vor căută să se ascundă dinaintea sufletelor marilor strămoși ai noștri, cari ne-au lăsat în testament, scris cu sânge prețios, dreptul de a hotărî noi despre binele țerii; iar urmașii, nepoții noștri se vor feri de vederea mormintelor noastre, ca să ne cruțe de ostenele lor!

«Români! Deviza noastră să fie: multă energie însoțită de multă înțelepciune.

«Președinte: C. Crețulescu.

«Vicepreședinte: A. Goleșcu.

«Membri: Gr. Ghica, A. Isvoranu, G. Costaforu, C. Butculescu, A. Orescu, N. Ne-novici, N. Christu, Chr. Polichroniadi, D. Culoğlu, N. N. Păcleanu, C. Racoviță, I. I. Filipescu, I. Bălăceanu, I. Penescu, E. Predescu, G. Joranu, P. I. Cernătescu.»

Unioniștii din București au înmănat în 20 Martie Comisarilor Europeani în Principate adresa următoare :

«Populațiunile în mijlocul cărora ați sosit se feliță de a putea salută în D-Voastre o nouă eră de pace și de prosperitate. De aceste bunuri atât de scumpe Principatele nu s'au putut bucură niciodată nici măcar douăzeci de ani consecutivi ; dar luptând în contra veacurilor de suferințe, ele au putut câștiga tăria de credință într'un viitor mai bun.

«Dea Dumnezeu ca să fi sosit acum acel viitor de atâta vreme dorit, în sânul căruia ne introduc astăzi inteligența înaltă și vederile superioare ale Reprezentanților Europeani.

«Noi Românii celor două Principate ne-am legat de vreo 400 de ani destinele noastre de cele ale Imperiului Otoman ; această legătură am stabilit-o pe capitulațiunile încheiate cu Sultanii Baiazid Ilderim, Mahomed II și Selim I de glorioasă amintire.

«Schimbările vremurilor n'au desființat cu totul condițiunile existenței noastre politice, ci au împiedecat dezvoltarea lor naturală.

«Câtă vreme în această perioadă de timp, popoare odinioară puternice și renumite au fost șterse din rândul națiunilor, Românii n'au putut nici ei decât cu mare greutate să-și păstreze existența lor primitivă.

«Dacă prezența voastră între noi însemnează primul ceas când ne este permis a ne gândi la progres, dacă putem astăzi da curs liber aspirațiunilor pe cari vremea le-a copt, dar în acelaș timp le-a dat înapoi în noi înșine, declarăm aci în conștiința noastră înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, că Unirea Principatelor sub un guvern unic este cea dintâi nevoie și cea mai arzătoare dorință a României.

«Unirea a fost totdeauna tendința necesară vieții celor două Principate ; istoria noastră o arată îndeajuns. Deci noi o considerăm ca cea mai înaltă și cea mai legitimă rescumpărare a lungilor suferințe, în contra cărora populațiunile acestea luptă din timpuri imemorabile și ca o soluțiune politică și socială reclamată de epoca noastră.

«Atâta timp cât fiecare din ele au avut câte un guvern separat, Principatele Române au rămas uitate, în sânul asupririi lor, de lumea europeană : lăcașuri veșnice de intrigi și desbinări, de certuri și de conflicte grave, ele au plătit tributul sângelui și al lacrimilor lor pentru aceste zile nefaste. Nenorocirile și mizeria în care le vedeți sunt dovezi triste despre aceasta, dar vieța ce o mai simt în ele, plină de putere, este însuș elementul viitorului lor. Unite într'un singur stat, ele îndrăznesc să se pună în serviciul intereselor generale.

«Să facă numai Europa din aceste populațiuni o singură națiune sub garanția ei, și neghina nu va mai crește în câmpiile roditoare ale Dunărei, pen-

tru a înăbuși germenii păcii și ai civilizațiunii. Vecinii noștri vor fi pentru totdeauna asigurați din partea noastră de o pace dreaptă.

«Nu vom mai trăi pentru a le otrăvi relațiunile lor exterioare, nici pentru a le aduce pericole; mai mult asigurați prin stabilitatea lucrurilor, uniți prin conștiința adevăratelor noastre interese, vom putea să ne dezvoltăm activitatea noastră în bine, ca și celelalte națiuni și vom binecuvânta acest secol de civilizație, care ne-a adus pacea și prosperitatea, cu ardoarea ce o poate inspira unui popor ca noi o singură privire aruncată în trecut.

«Dreptatea și înțelepciunea timpului în care trăim ne spun îndeajuns că era inaugurată prin prezența voastră în mijlocul nostru va fi cea mai mare epocă a istoriei noastre. La începutul acestei epoce, la care am aspirat cu atâta ardoare, soarta ne-a dat putere să putem lăsa posterității o memorie scumpă, alătura de numele glorioșilor voștri Suverani și de acele ale ilustrilor Plenipotențiarilor ai Congresului din Paris.

«Europa întreagă va ști dela voi, că pe țărmurii Dunărei Orientale există un popor de patru milioane, demn de o soartă mai bună.

«Ea va ști că acest popor este unit înaintea lui Dumnezeu prin una și aceeași credință, în istorie prin cultul originii și al tradițiunilor sale, în prezent prin tot ce caracterizează înrudirile aceleiaș rase.

«Bine fie cuvântat geniul păcii și al dreptății, care a inspirat Congresul din Paris în ideea Unirii Principatelor Române.

«Aci noi invocăm sprijinul Înaltelor Puteri contractante, ca să protejeze «Unirea celor două Principate.»

Această adresă a Unioniștilor din București a fost completată prin o explicațiune ulterioară, înaintată Comisarilor Europeani în aceeași zi de 20 Martie :

«In lupta lor seculară împotriva relelor nesfârșite, sub povara cărora ar fi perit fără sprijinul Europei, Principatele Moldo-Valahe n'au pierdut niciodată speranța într'un viitor mai bun.

«Ele au așteptat dela Europa civilizată întreg binele ce le lipsia și această speranță, atâta vreme amăgită, a reînviat din nou în inimile Românilor, de când Congresul din Paris și Tratatul ce i-a urmat au deschis o nouă eră Principatelor, asigurându-le sub suzeranitatea Înaltei Porți o existență politică întemeiată pe vechile lor drepturi și potrivită cu dorințele națiunii.

«Astăzi geloși de a ne asocia în unanimitate la opera Puterilor Apusene și la vederile generoase și înțelepte ale celorlalte Puteri semnatare ale Tratatului din Paris, declarăm aci în conștiința noastră, înaintea tribunalului Europei, că cea dintâi și cea mai arzătoare dorință a noastră este Unirea Principatelor într'un singur stat omogen, propusă în sânul Congresului.

«Mai declarăm că această Unire a fost în toate timpurile tendința necesară și condițiunea de viață a celor două Principate, că ea a fost consacrată și recunoscută chiar prin articolul 371 al Regulamentului Organic al Valahiei și 425 al Moldovei, cari spun: «Originea, religiunea, moravurile și identitatea limbei locuitorilor Principatelor, cum și nevoia lor mutuală, cuprind din principiu elementele unei Uniri intime, care a fost împiedicată și întârziată de împrejurări fortuite și secundare.»

«Prin urmare, luând de bază învățăturile trecutului și apreciind după adevărata lor valoare vederile atât de înțelepte și generoase emise de Plenipotențiarul Congresului din Paris, noi cerem astăzi Europei această Unire, ca o răscumpărare legitimă a lungilor noastre suferințe și ca singura soluțiune posibilă, reclamată de necesitatea politică și potrivită cu dorințele populațiilor din Moldo-Valahia.»

Comitetul Central al Unirii din București a intrat imediat în comunicare cu Comitetul Central al Unirii din Iași prin următoarea adresă din 23 Martie :

«Domnilor și iubiți ai noștri compatrioți !

«Noi am salutat programul politic al Moldaviei despre dorințele Românilor cu urări de fericire pentru viitorul Patriei noastre comune. El s'a cetit și s'a repetat în adunările noastre în auzul publicului, care l-a primit cu cele mai vii aclamații de entuziasm și cu săltări de bucurie. La noi, ca și la Dumneavoastră, Domnilor, se fac pregătiri. Insuflețiți de acelaș spirit, mai mulți patrioți zeloși, bărbați înfocați pentru binele comun, au luat inițiativa făcând cele dintâi pașuri ca să lumineze masele asupra înaltei misiuni, care le așteaptă, și să dea spiritelor o direcție dreaptă și uniformă. •

«Noi credem a împlini o datorie, alăturându-vă aci în copie programul nostru, din 3 Martie curent, în care, după o îndelungă și matură desbatere, s'au expus bazele fundamentale ale viitoarei noastre organizări politice și sociale,—și a căreia redacție definitivă s'a adoptat în unanimitate și s'a sancționat prin iscăliturile unui însemnat număr de Români din toate clasele societății noastre.

«Idea principală, idea care predomină într'una și care ne însuflețește pe toți, este aceea a Unirii cu frații noștri de peste Milcov; căci este timpul să ne întindem mâna unul altuia, și să conlucrăm împreună cu toate puterile noastre unite pentru regenerația Patriei noastre comune. Spre acest sfârșit am dorit, Domnilor, a ne pune în comunicație directă cu comitetul Dumneavoastră, ca să putem pași în conformitate, pe acelaș drum, și să nu ne rătăcim, depărtându-ne unii de alții pe căi diferite.

«Intemeiați pe fraternă unanimitate ce există între noi, ne place a crede

că frații noștri Moldoveni vor adopta și înșile, în programul Dumnealor, mandatul imperativ ce-l socotim de cea mai mare importanță pentru Deputații Divanclor ad-hoc, cărora este a li se încredința soarta nației întregi.

«Suntem convinși, Domnilor, că vă veți sili a însuflă conaționalilor noștri de acolo această măsură de asigurare, crezând că ea poate fi, la întâmplare, singurul scut ce ne mai rămâne pentru mântuirea drepturilor noastre.

«Asemenea socotim că ar fi de dorit a vă uni cu noi și asupra chestiei Prințului străin, considerând importanța acestui principiu în împrejurările noastre de astăzi.

«Ne apropiem, Domnilor, de momentul suprem care va decide despre existența noastră politică și despre viitorul copiilor noștri.

«Soarta noastră este unică și fără antecedente în analele diplomatice ale Europei. Națiile cele mai poleite, cele mai puternice din lume, ne-au trimis din sânul lor bărbați luminați și plini de înțelepciune, ca să ne dea, în numele civilizației moderne, mijloace pentru renașterea noastră politică. Ei au să ne întrebe: cari sunt nevoile? cari sunt dorințele noastre? Toate spiritele serioase, toate guvernele și popoarele Europei, Occidentul și Orientul și-au ațintit privirile asupra noastră și sunt în așteptare să audă: cari vor fi cele dintâi graiuri ale acestui popor, ce se deșteaptă din letargia în care a zăcut până astăzi.

«Când odată vom expune cu unanimitate, în fața Europei, dorințele noastre, în toată demnitatea unei nații, atunci vom aștepta în pace și liniștiți aceea ce areopagul ei va hotărî despre soarta noastră. Până atunci, deviza noastră va fi: curaj, liniște și frăție între noi.

«Primiți, Domnilor, încredințări de cea mai adâncă stimă și considerație din parte-ne.»

(Subscr.) Președintele Comitetului Unirii, Constantin A. Crezzulescu; Vicepreșident, Alecu Golescu. Membri: P. I. Cernătescu, G. Costaforu, Ioan Bălăceanu, E. Predescu, Joranu, Al. Orescu, Nicolae Hristu, Ch. Polihroniad, D. Culoğlu, S. Penescu, N. Nennovici, I. I. Philippsescu, C. Racoviță.

Comitele Walewski trimite în 21 Martie la București Baronului de Talleyrand-Périgord, membru al Comisiunii Europene, instrucțiunile Guvernului Franciei, expuindu-i gruparea Puterilor semnatare Tratatului de Paris în cestiunea evacuării și în aceea a Unirii Principatelor.

«Am primit depeșa telegrafică ce mi-ați făcut onoarea a-mi trimite pentru a-mi anunța sosirea D-voastre în București.

«Aflu din altă parte că și colegii D-voastre nu vor întârziă să sosească

acolo și informațiunile ce-mi vin din Viena ne autorizează să credem că evacuarea Principatelor se apropie.

«Ne apropiem de momentul când Comisiunea va putea să-și împlinească, fără mai multă întârziere, sarcina ce i s'a încredințat.

«Cu această ocazie cred folositor a vă împărtăși informațiunile ce posedăm asupra dispozițiunilor Curților semnate Tratatului din Paris, și de cari se vor inspira fără îndoială Comisarii lor respectivi, pentru ca să puteți să vă reglați purtarea în raporturile ce veți avea a întreține cu ei.

«Cunoașteți punctul de vedere în care a crezut să se pună Austria în cestiunea Principatelor. Sub influința preocupărilor născute din starea sa interioară, Puterea aceasta s'a arătat în mod constant hotărâtă să se opună combinațiilor ce, după noi, sunt indispensabile să prevaleze, dacă vrem să realizăm în mod sincer scopul ce ne propunem. Observațiile ce le-am supus aprecierii sale nu i-au modificat modul de a vedea și ea stăruiește într'însul — și este bine să o știți — cu o energie pe care probabil o veți regăsi în atitudinea succesului d-lui de Koller.

«După ce prin organul Plenipotențiarilor ei în Congresul din Paris a ținut un limbaj identic cu al nostru, Cabinetul Angliei a părut că se apropie de Austria; dar astăzi, mai bine luminat, pare a fi revenit să creadă că va fi în acelaș timp cuminte și drept să se ia în considerațiune, înainte de toate, dorințele populațiunilor.

«Guvernul Imperial n'a primit niciodată altfel rolul ce i s'a rezervat, și dacă Sir Henry Bulwer rămâne interpretul credincios al sentimentelor guvernului său, vă veți putea ușor înțelege cu el în orice ocazie.

«Știți că Poarta vede în Unirea Principatelor Dunărene un pericol serios pentru autoritatea ei—confundând împrejurări fără analogie între ele și cari, apreciate bine, demonstrează dimpotrivă că această măsură, departe de a se întoarce în detrimentul Turciei, va fi o garanție pentru siguranța ei.— Ea a primit cu bunăvoință observațiunile, ce căutau să producă în Constantinopole neliniștiri închipuite. Cu toate acestea părerea ei definitivă va depinde—ne place a crede—de împrejurările ulterioare, dar cred de altfel, că Comisarul ei se va abține de orice încercare ce nu va fi autorizată de instrucțiunile generale pregătite de Congres. Dacă va lucra altfel, veți trebui să-i faceți observații și la nevoie să interveniți în înțelegere cu colegii D-voastre.

«Comunicările ce am schimbat cu Curțile din Turin, Berlin și Petersburg dela încheierea păcii ne fac să credem că ele împărtășesc vederile noastre și am tot dreptul să cred că delegații lor vor fi investiți cu instrucțiuni analoge cu cele ce am onoare a vă adresa D-voastre. Prin urmare îi veți găsi dispuși să se înțeleagă cu D-voastră în toate privințele. Nu putem crede că această înțelegere ar putea deveni în sânul Comisiunei un izvor

de conflicte, cari ar împiedeca realizarea operei ce i s'a încredințat; noi sperăm din contră, că majoritatea va privi cestiunile importante ce sunt supuse cercetării lor, în sensul prevederilor noastre. Trebuie în orice caz să mănșinăm acest acord și D-voastră vă veți da toată grija, pentru a fi în măsură să preveniți orice hotărîre, care nu va fi în conformitate cu actele Congresului din Paris sau cu nevoile adevărate ale Principatelor.

«Precum vedeți, suntem aproape fixați asupra dispozițiilor adevărate ale Puterilor reprezentate în Comisiunea din care faceți parte și indicațiunile ce vă dăm vă vor pune în putința de a judecă în ce măsură vă va conveni să strângeți raporturile D-voastre cu fiecare din colegii D-voastre. De altfel nu trebuie să uitați în nici o împrejurare, că Guvernul Imperial înțelege să rămână credincios deciziunilor semnatarilor păcii, căutând înainte de toate să împace drepturile de suzeranitate ale Sultanului cu o reconstituire dreaptă a Provinciilor Dunărene. Totul ne dovedește că Moldo-Valahii, dându-și seama exact de interesele lor comune, doresc cu tărie să se constituie într'un singur Principat. În această convingere și în scop de a dovedi ferma noastră intențiune de a cântări cu grijă dorințele populațiunilor, așa cum a voit Congresul, când a hotărît ca ele să fie consultate, noi nu ne-am sfiit niciodată să ne afirmăm sus și tare părerea asupra acestei cestiuni. Avem motiv a crede că majoritatea din cele două provincii, luminate de experiențele în zadar reînnoite, va primi cu aclamațiuni alegerea unui Principe străin, dar această eventualitate, putând fi privită la Constantinopole, într'o anumită măsură, ca o deviațiune cu un caracter nou, vă veți abține de a încuraja încercările ce s'ar putea face în acest scop, observând celor ce le-ar face că ar avea de efect, în acest moment, să îmulțescă rezistențele ce întâmpină încă reformele administrative.

«De altfel în toate ipotezele este un punct ce nu trebuie să-l pierdeți din vedere și care formează obiectul principal al misiunii date Comisarilor tuturor Puterilor: *nevoia de a veghiă asupra exprimării libere a dorințelor populațiunilor, prin organul Divanurilor ad-hoc, fără a le fi permis a aduce atingere drepturilor Porții*; și eu vă recomand să priveghiați ca intențiunile Congresului în această privință să fie împlinite cu sinceritate.»

Situațiunea din Moldova se încurcă tot mai mult prin atitudinea ostilă Unirei a Caimacamului Vogoride, căruia i s'a impus o linie de purtare, care nu-i lasă altă alternativă decât, sau să lucreze la falsificarea dorințelor populațiunii, sau să-și atragă disgrația Inaltei Porți.

Consulul Place arată Comitelui Walewski amănuntele acestei situațiuni deplorabile, în care din nou se vede amestecat d-l Fotiade, ca agent al Porții, în două rapoarte succesive.

Raportul din 25 Martie arată cari sunt oamenii cari încercă viitorul Moldovei.

«Am primit depeșa E. V. și am întrebuițat-o, după cum ați dorit.

«Am cetit de asemenea interpretările ce ați propus asupra unor anumite dispoziții ale Fermanului de convocare. Ele nu pot avea decât urmări bune și nu mă îndoesc că au fost primite. Dar ar fi foarte folositor ca să fie comunicate oficial Caimacamului sau de către Poartă sau de către Comisiune, căci listele electorale se pregătesc în acest moment și interpretările date trebuie să aducă schimbări însemnate.

«Înainte de a ne da seamă de faptele cari au urmat după numirea și instalarea Prințului Vogoride, am așteptat ca situațiunea să se clarifice, ca să-mi permită și mie să o pricep mai bine.

«Astăzi sunt în măsură să dau E. V. informațiuni depline.

«Din momentul în care telegraful a anunțat noului Caimacam alegerea ce a făcut Poarta, el a luat în mână frânele administrației, conform ordinului ce a primit. La început el s'a mărginit să-și păstreze ministerul, așa cum eră, lăsând a se înțelege că așteaptă sosirea d-lui Fotiade, care aducea fermanul de instalare și care trebuia să-i aducă instrucțiuni definitive.

«Timp de opt zile, cât a durat această stare provizorie, Prințul Vogoride, care simția că numirea sa va excita în țară o mare nemulțumire, a avut grija să păstreze o atitudine cât se poate de neutră și s'a putut convinge că partizanii Unirei erau dispuși să se apropie și de el și de Poartă, dacă promisiunile de nepărtinire erau sincere.

«Spiritele erau foarte bine dispuse, când din nenorocire sosi d-l Fotiade. Chiar în seara sosirii sale am avut ocazia să văd pe acest funcționar, cu care am întreținut, potrivit cu recomandățiunile E. V., relațiuni excelente. Dar din primul moment m'am putut convinge că Poarta a făcut o greșală, încredințând d-lui Fotiade această misiune.

«Cu toată promisiunea ce vi s'a dat la Constantinopole, că scrisoarea viziuală adresată Caimacamului eră în adevăr expresiunea purtării ce i se indică, eră posibil să i se fi dat d-lui Fotiade instrucțiuni confidentiale. Nu mi-a fost greu să mă conving de existența lor. Nu numai m'am mirat văzând că Guvernul Otoman persistă, și cu această ocazie, pe calea ce o adoptase cu d-l Balș; dar că Inalta Poartă este împinsă pe această cale prin antecedente și mai ales prin informațiunile neexacte ce i se dau asupra adevăratei situațiuni a țării.

«D-l Fotiade nu m'a lăsat în necunoștință, că aducea Prințului Vogoride ordinul formal de a păstra ministerul d-lui Balș și de a întrebuița aceleași mijloace pentru combaterea Unirei.

«L-am rugat pe d-l Fotiade, ca înainte de a lua măsurile ale căror urmări dezastruoase le prevedeam, să binevoască să aștepte câteva zile pentru a studia el însuș spiritele și a-și da seamă de ce aveă să facă.

«El a consimțit, dar cu toate acestea, vechea stare de lucruri a fost menținută, afară de faptul că d-l Neculae Cantacuzino a trecut dela Interne la Justiție și d-l Costin Catargi dela Justiție la Interne.

«In scop de a face pe E. V. să înțeleagă mai bine semnificarea acestor neconținute schimbări, destul de neexplicabile la prima vedere, este nevoie să intru în oarecari amănunte.

«In Decembrie trecut, când a avut loc remanierea ministerială, despre care am avut onoare a vă întreține mai nainte, d-l Teodor Balș, influențat în toată această afacere de către d-l Gödel, Agentul Austriac, a întrebat categoric pe d-l Neculae Cantacuzino, numit Ministru de Interne — dacă iea asupra sa răspunderea de a conduce alegerile viitoare, astfel încât să nu lase să intre în Divanul ad-hoc decât oameni dușmani Unirei. — D-l Cantacuzino răspunse că este gata să lucreze în acest scop, dar că nu putea să iea asupra sa obligațiunea de a reuși. La aceasta d-l Balș a observat că d-l Istrati și-ar lua această obligațiune formală, cu condițiunea să fie lăsat să facă ce va voi, în special întru cât privește numirea prefectilor și subprefectilor. Astfel, cu consimțământul d-lui Cantacuzino, d-l Istrati, numit Ministru Lucrărilor publice, a fost însărcinat cu întocmirea listelor electorale. Atunci am văzut o nouă schimbare între funcționarii civili, d-l Cantacuzino mărginindu-se numai a-și pune semnătura pe toate numirile de prefecti făcute de d-l Istrati.

«Se pare fără îndoială, că ar fi fost mai natural să se dea d-lui Istrati portofoliul Internelor și aceasta eră și părerea Agentului Austriac. Dar acest minister, care aduce totodată și președinția Consiliului, a fost totdeauna ocupat de un boier de primul rang, și deoarece d-l Istrati nu eră boier de primul rang, d-l Balș n'a îndrăznit să înfrunte mai departe indignarea publică dejă destul de ațâțată și l-a menținut la ministerul cel mai puțin important, care nu aducea nici un rău operei sale oculte.

«In ultimele săptămâni ale vieții sale, d-l Balș a căpătat dovada că încercările d-lui Istrati nu au izbutit în contra simțământului general favorabil Unirei. El și-a arătat neîncrederea și aceasta a adus retragerea acestui din urmă, care și-a dat demisia puține zile înainte de moartea Caimacamului.

«In faptele ce v'am expus se găsește explicarea Ministerului actual al Prințului Vogoride.

«D-l Fotiade a sosit aci cu ordinul de a nu face nici o schimbare în componerea Cabinetului și de a stăruii mai mult ca oricând în politica anti-unionistă.

«Sunt absolut sigur de ceea ce afirm aci.

«Un singur ministru și-a dat dimisiunea: Secretarul de stat d-l Alexandru Sturdza. Ceilalți au rămas. Dacă n'ar fi voit să agraveze situația, ar fi fost mai natural să-i mănție în posturile lor. Dar am văzut că s'a făcut o schimbare între d-l Cantacuzino și d-l Catargiu. A trebuit să mă asigur de o schimbare, despre care am fost prevenit înainte de a se face, și știu în modul cel mai sigur că într'o întrunire la d-l Catargiu, la care au asistat și d-nii Fotiade, Gödel, Istrati și Cantacuzino, acest din urmă întrebând fiind, dacă este sigur că va face alegerile în sens antiunionist, a răspuns, ca și d-lui Balș, că nu poate lua răspunderea acestor alegeri. Atunci d-l Catargiu a observat că el își iea sarcina și că răspunde de toate. În urma acestei obligațiuni formale, el a fost numit Ministru de Interne. Numirea lui nu datează decât de câteva zile și deja toți prefectii au primit invitarea să vie în grabă la Iași, unde noul lor șef are de gând să le dea verbal un cuvânt de ordine, care să nu lase urme.

«Duminica trecută, într'o ocazie solemnă, când d-l Catargiu a primit vizita în corpoare a funcționarilor săi, între cari se găsea Colonelul jandarmilor, iată ce vorbe le-a spus: «Voiu sdrobi, voiu fărămă Partidul Unionist și dacă un singur membru al lui va fi ales în Divan, primesc să-mi tundeți mustețile». Acesta e procedeul obicinuit în țară: amenințările. Astfel sistemul ce au de gând să întrebuițeze este stabilit în mod precis.

«Puteți dar aprecia buna credință a d-lui Fotiade față de D-voastră și sinceritatea promisiunilor de nepărtinire ce vi s'au făcut în Constantinopole. Cu toate acestea alegerea d-lui Cantacuzino și Catargiu pentru a purta cruciada în contra ideii naționale nu este nici fericită, nici onorabilă. Nici-odată doi oameni n'au provocat o reprobare mai generală într'o țară, unde sunt cu toate acestea destule motive ca oamenii să fie indulgenți. Este un dispreț, o indignare de care nimic nu poate da o idee. V'am făcut cunoscut 'pe d-l Cantacuzino în depeșele anterioare și Poarta v'a lăsat să sperați că va fi invitat să se retragă; noi însă vedem ce se întâmplă: el a fost pus la departamentul, unde-i este mai ușor să-și urmeze obiceiurile cele rele. Când i-am vorbit d-lui Fotiade de retragerea lui, mi-a răspuns că nu este necesară, căci nu există o condamnare judecătorească contra lui.

«Ceeace însă este mai straniu în noua situație a d-lui Cantacuzino, este că el a adresat fostului Caimacam petiția defăimătoare, în urma căreia Divanul Domnesc a fost nevoit să se retragă; și că el, insultătorul Magistraturei celei mai înalte a țării, este astăzi Ministru de Justiție.

«Ce cugetă Guvernul Otoman despre această combinație?

«În cât privește pe d-l Costin Catargi, care a fost la Departamentul Justiției, n'am de spus decât o vorbă: el este pus de către opinia publică pe un grad și mai înalt decât Nec. Cantacuzino.

«Ceeace mă izbește mai mult din toate cele ce se petrece de mai bine de un an în Moldova, este orbirea neexplicabilă a Inaltei Porți.

«Când ideea Unirii teritoriale și administrative a Principatelor a fost pentru întâia oară pusă în discuție, a deșteptat un mare entuziasm între cei mai mulți și mirare într'un anumit număr de oameni. Atunci eră o mișcare ușor de condus. În loc de a-și lua această sarcină, Poarta se declară dela început în contra Unirii. Avea dreptul, fără îndoială. Dar dacă ar fi știut să profite de simpatiile ce le avea în țară, nu i-ar fi fost greu să conducă spiritele. Departe de a se apropia de Franția, care s'a arătat în toate împrejurările cea mai credincioasă dintre aliații ei, după cum e și cea mai veche, Turcia și-a legat deodată interesele de Austria, care niciodată n'a căutat decât să profite de încurcăturile ei.

«Din acest moment cestiunea Principatelor a luat o schimbare cu totul neașteptată. Atunci am văzut pe Agenții Austriaci încercând să compromită tot mai mult Turcia față de populațiuni. Ei s'au purtat cu atâta brutalitate, încât și-au ajuns numai decât scopul. În vreme ce sfătuiau Inalta Poartă să îmmulțească Fermanurile și Scrisorile Viziriale, cari sunt vătămătoare pentru amorul propriu național, când nu sunt indispensabile, Agenții Austriaci puneau încetul cu încetul mâna pe administrația țerii, se amestecau în toate afacerile și-și luau ca sarcină să facă și mai aspre urmările ocupațiunei.

«Astfel populațiunile au început să fie neîncrezătoare și încetul pe încetul s'a văzut micșurându-se simpatiile față de Poartă.

«Austriacii, în loc să înțeleagă, că urile ce le deșteptau se îndreptau împotriva lor, s'au silit să convingă Inalta Poartă prin informațiuni neexacte, că împotriva acesteia se ridicau nemulțumirile. Astfel s'au înăsprit tot mai mult raporturile între Guvernul Otoman și Principatul Moldovei. Pentru a reuși, au prezentat partidul unionist ca dușman sistematic al Turciei, ca nevisând altceva decât ca țara să fie independentă. Poate au fost îndemnați să dicteze d-lui Balș acea purtare nesocotită, care a compromis totul, căci cu cât mai mult s'au declarat ei în contra Unirii, cu atâta ideea aceasta a progresat.

«Acesta este adevărul asupra situației. În cât privește antipatia față de Poartă, ea nu există. Cei ce o semnaleză sau cari vorbesc de proiectul de separare, se înșeală sau voesc să înșele.

«I-ar fi fost ușor Porții să cunoască starea lucrurilor, dacă, în loc de a se încrede în rapoartele agenților străini, interesați să o inducă în eroare, ar fi trimis aci oameni siguri, observatori nepărtinitori și cari să-i fie devotați.

«Dacă Kabuli-Efendi și d-l Fotiade sunt de bună credință, vor spune cât au fost de izbiți de aspectul Moldovei. În această țară, unde li s'a anunțat

spirite în turburare, proiecte de revoluție în contra Turciei, n'au găsit decât oameni liniștiți, n'au auzit nici un cuvânt ostil în contra Porții. Fără îndoială au trebuit să fie izbiți de nemulțumirea generală ce domnește în contra Austriei, dar ei și-o explică acum, după ce știu și au văzut atitudinea agenților și armatelor ei.

«Ceeace nu-i va fi izbit mai puțin este progresul ce a făcut idea Unirei, tocmai din cauza presiunii ce au încercat să exercite asupra ei. Când arătam d-lui Fotiade și Caimacamului nedreptatea ce făceau Guvernului local și Porții, numind miniștri niște persoane atât de desconsiderate, ei mi-au răspuns: Ce putem face? Așa vrea Poarta. Fără îndoială noi vedem că tot ce este inteligent și cinstit se ține de partidul unionist și că nouă nu ne rămân decât oameni pătați; dar Poarta a poruncit și trebuie să ne supunem.

«Este trist că Turcia, pentru care noi am făcut atâta, în loc să ne asculte, a preferat să stabilească între politica ei și a Austriei o solidaritate, care nu poate avea decât cele mai rele urmări. A fost împinsă pe o cale, care-i poate fi fatală. Cu toate acestea îi rămâne încă o șansă favorabilă: Poarta trebuie convinsă, dacă agenții ei vor fi sinceri la reîntoarcere, că a fost înșelată într'un mod nedemn, și că votul Divanurilor în favoarea Unirei este inevitabil. Aceasta este o dorință generală a populațiunii, care va izbuti într'un mod sau într'altul. De ce dară Poarta ar lăsa să se proclame această Unire oarecum în contra sa? Astăzi mai are posibilitatea a face să se pronunțe pentru ea. E de ajuns să nu se mai arate contrarie. Cea mai mică concesiune din partea sa va fi primită cu entuziasm. Un cuvânt favorabil va întoarce speranțele în partea sa, căci acestea nu i-au fost niciodată ostile. Să dea ordin noului Caimacam să se despartă de miniștri cari îl compromit și să-l invite să-și aleagă alții dintre oamenii cei mai nepărtinitori și mai cinstiți. Roadele ce ea va trage de aci nu vor întârziă a-i dovedi, cari sunt adevărații ei amici și cari adevărații inimici.»

Raportul din 31 Martie conține organizarea manoperelor Guvernului Caimacamului Vogoride.

«Am primit depeșa ce E. V. mi-a făcut onoarea a-mi trimite și m'am silit să mă pătrund de înțelesul instrucțiunilor ce le rezumați în aceste vorbe: «Rostirea în deplină libertate a dorințelor populațiunii; încredere în hotărârile ulterioare ale Puterilor Garante.»

«Tocmai în vederea acestei libertăți depline, Puterile au înțeles să asigure rostirea dorințelor Moldo-Valahiei, și în fața încercărilor neîncetat reînnoite de a-i aduce vreo atingere, am adus mai de multe ori la cunoștința E. V. actele și manoperele ultimei administrații. Administrația care a fost instalată acum pare dispusă să meargă pe aceeași cale. Nu fiindcă n'aș crede

că Prințul Vogoride are dispozițiuni cu mult mai nepărtinitoare decât predecesorul său, dar Poarta i-a impus un minister și i-a tras o linie de purtare, ce nu-i lasă altă alternativă, decât sau să lucreze la falsificarea dorințelor populațiunii, sau să-și atragă disgrația.

«În scrisoarea mea către d-l Thouvenel din 25 c., am expus situațiunea noului Caimacam. Imi mai rămâne să dau seamă de anumite fapte îndeplinite în urmă și de mijloacele la cari au recurs Puterile acelea, cari vreau să se opună Unirei.

«În primul loc guvernul refuză autorizațiunea de a se publica ziare sau scrieri, în cari să fie discutate și studiate cestiuni, asupra cărora țara este chemată să delibereze și Divanul ad-hoc să se pronunțe.

«Printr'o scrisoare din Septemvrie trecut, Fuad Pașa a suprimat legea presei și a restabilit censura. Fără a cercetă ce eră esențial în acest mod de procedare și fără a discuta dreptul de ingerință al Porții, redactorii ziarelor «Zimbrul» și «Steaua Dunărei» au decis să suspende vremelnic publicarea foilor lor. Astăzi, după cetirea Fermanului de convocare, ei au crezut că, apropiindu-se alegerile generale, ar fi folositor să uzeze de dreptul ce le conferă legea de a-și exprima ideile lor și de a le răspândi pentru a lumina pe alegători asupra alegerei candidaților și asupra cestiunilor importante, pe cari mandatarii lor vor trebui să le cerceteze. Deci acești redactori s'au adresat guvernului, cerându-i să numească un censor, la a cărui cercetare au declarat că se vor supune, în conformitate cu scrisoarea lui Fuad Pașa. Totuș, cu toată legalitatea acestei cereri, ea a fost respinsă.

«Pentru întâia oră se întâmplă ca într'o țară oarecare, unde există censura, ea este refuzată scriitorilor cari se supun ei în scop de a publica un ziar sau o carte. Faptul este atât de anormal, încât am refuzat a-l crede, până când nu mi l-a confirmat însuș Caimacamul. Și ceea ce face să iasă mai mult la vedere arbitrarul, este că s'au mărginit să facă oprirea numai verbal, refuzând să o formuleze în scris. Am recunoscut în aceasta modul lor obicinuit de procedare, adică de a face și de a opri, dar fără a lăsa urme. De altfel măsura n'a fost luată de Caimacam, care are răspunderea. Ea a fost hotărâtă de Consiliul de miniștri, care este compus din aceiași oameni, pe cari i-a impus d-lui Balș Agentul Austriac, și pe cari Poarta l-a silit pe Prințul Vogoride să-i păstreze.

«Câteva împrejurări mai contribue la gravitatea refuzului. În Valahia apar cinci ziare, cari, după cum se vede din articolele lor, par a se bucura de o mare libertate și e greu de explicat, de ce Moldova să nu poată avea și ea acelaș privilegiu. Această măsură ar fi cu atât mai dreaptă, cu cât separatiștii, profitând de tăcerea forțată a presei și de imposibilitatea de a se face rectificări, se dedau la uneltiri foarte nesocotite. Astfel am în mână un

pretins program, fără semnături, ce este atribuit în mod fals unioniștilor Valahi, și în care se spune că Unirea va avea de rezultat împărțirea pământurilor și introducerea catolicismului în locul ritului oriental. Aceste două puncte au de scop să depărteze spiritele dela idea Unirei și în special clerul. S'a socotit cu drept cuvânt că aparițiunea acestui program va produce cea mai jignitoare impresie și a fost trimis în toate mănăstirile cu gândul că, în lipsa oricărui mijloc de publicitate, va fi cu neputință de a fi desmințit.

«Iată o altă explicare a refuzului semnalat de guvern redactorilor ziarelor moldovenești. Dar mă întreb, dacă este autorizat să-și îndeplinească în acest mod datoria de nepărtinire și dacă se poate tolera ca el să continue a se opune publicării de ziare, cari, chiar fiind censurate, ar avea puțin de a lumina populațiunea.

«Un ziar Ovresc, care, ce e drept, se arată foarte dușman Unirei, a obținut autorizația de a apărea și a ajuns la al 30-lea număr.

«In sfârșit în Iași se publică un ziar numit «Gazeta de Moldavia», care este organul oficial al Guvernului și care în fiecare număr are articole în contra Unirei.

«Ar fi drept ca și părerea cealaltă să aibă de asemenea dreptul de a fi auzită.

«Urmez acum a expune manoperele Guvernului.

«D-l Costin Catargiu, Ministru de Interne, luându-și obligațiunea față de d-l Fotiade, Agentul Porții, să compună Divanul ad-hoc în așa fel, încât să respingă Unirea, a început să se servească de mijloacele ce-i oferă exercițiul puterii, pentru a-și ajunge scopul. Fermanul de convocare însărcinând pe ispravnici și pe președinții tribunalelor cu revizuirea listelor electorale, acești funcționari au fost chemați în Iași pentru a primi dela Ministru instrucțiuni verbale.

«Am arătat altă dată că sub administrația d-lui Balș acești diferiți funcționari au fost aleși cu multă grijă în vederea alegerilor viitoare. D-l Catargiu nu s'a crezut încă destul de sigur de ei și a ținut să-i dojenească pe fiecare în particular. Știu că le-a cerut promisiunea că vor uză de toată puterea lor pentru a combate candidaturile unioniste în județele lor respective. Unul dintre președinți — cel din Galați — răspunse că, fiind partizan al Unirei, nu putea să-și ia obligațiunea decât de a rămânea neutru. Atunci d-l Catargiu a insistat să-l facă să-și dea demisiunea și, fiind refuzat, a fost vorba câteva zile să-l distitue. Dar în sfârșit au revenit, de frică să nu se facă scandal.

«Dintre prefecți cel din Botoșani, numit Gherghel, a destăinuit fapte foarte curioase: La sosirea lui în Iași, conform ordinului, Ministrul l-a îndemnat să meargă să facă, ca și ceilalți prefecți, vizită Agentului Austriac, pentru a i se completa instrucțiunile. D-l Gherghel, care e bătrân, a ob-

servat mai întâiu, că un astfel de demers nu e potrivit cu vârsta sa, că i se pare ciudat să fie trimis să ia cuvântul de ordine dela Consulatul Austriac. Cu toate acestea, la stăruințele repetate ale Ministrului, s'a decis să se ducă la Agent, care l-a îndemnat cu tărie să întrebuițeze influența sa de prefect, pentru a împiedică mișcarea favorabilă Unirei, promițându-i, dacă va reuși în județul său, să fie recompensat de Austria și de Turcia.

«Ceeacă spun aci despre un președinte și un prefect știu că li s'a întâmplat tuturor celorlalți.

«Doi ispravnici au sosit azi dimineață pentru a primi instrucțiuni.

«Formarea listelor electorale, care este încunjurată de un mare mister, va da deasemenea ocazie la abuzuri. Astfel în loc de a se lăsa ca listele să fie făcute în fiecare județ, cum ar fi mai natural, Ministrul, care nu are aceeaș încredere în toți prefectii, a dat ordin să i se trimită lui numele tuturor alegătorilor și eligibililor, pentru a le supune el însuș unui control, și dela Iași vor plecă listele pentru fiecare capitală.

«Cât pentru cler, deși din Ferman rezultă oă listele trebuie întocmite de autoritatea bisericească, cum însă Mitropolitul este cunoscut cu simțiminte unioniste, Ministrul de Interne încearcă să împiedice pe cât este cu putință exercițiul acestei însărcinări.

«Un act important, de pe care am reușit să-mi procur o copie, a fost de ajuns pentru a-mi da idea de spiritul ce va prezidă la redactarea acestor liste: este o listă provizorie, întocmită de un prefect și în care sunt trecute numele tuturor indivizilor, cari pot fi alegători sau eligibili. In fața fiecărui nume se află arătarea dispozițiunilor sale unioniste sau separatiste. Pe lângă aceasta se mai indică ce șanse sau mijloace de influență există. In sfârșit lista aceasta se termină printr'o frază semnificativă: — «De privighitori «răspund dacă Departamentul Internelor va numi în aceste funcțiuni persoanele ce le voi recomanda și dacă alegerile vor fi amânate. Printre persoanele indicate în prezenta listă, și cari au dreptul de a fi alese, mă oblig «a face să se aleagă acelea pe cari le va socoti potrivite Guvernul».

«Cred că e greu să fie cinevă mai lămurit. Știu că acest document datează de câteva săptămâni și că a fost adresat Ministrului, când eră Caimacam d-l Balș. Dar aceeaș operă ascunsă, începută atunci, se continuă și prefectul care a întocmit această listă este încă în funcțiune, căci nu se desparte cinevă de funcționari cari își înțeleg atât de bine misiunea ce li s'a dat.

«Alegerile la rândul lor sunt amenințate de un alt pericol foarte serios: Guvernul are intenția să facă a fi prezidate colegiile electorale, în momentul votărei, de către prefecti.

«Pentru a face să se înțeleagă care ar putea fi acțiunea ispravnicilor la votare, e de ajuns să citez un singur fapt :

«Un fost prefect mi-a povestit că, prezidând o alegere comunală și voind să împiedice pe un anumit individ de a fi ales primar, deschidea el însuș buletinele, și ori de câte ori vedea numele individului în cestiune, cetia cu voce tare un alt nume, rupea buletinul și-l arunca în foc. Astfel ar fi deci rezultatul intervenției prefectilor în alegerile generale și dacă modul votării și al despoierii scrutinului nu va fi reglementat de instrucțiuni formale, este de temut că se vor face fraude și abuzuri.

«In sfârșit îmi mai rămâne să expun o ultimă cestiune și cea mai gravă : aceea a întrunirilor pregătitoare. Chiar înainte de publicarea Fermanului și pentru a se pregăti să se apere în contra intervenției abuzive a Guvernului, partizanii cei mai însemnați ai Unirei au luat obiceiul de a se aduna, pentru a se înțelege în vederea alegerilor. Aceste adunări n'au dat ocazie niciodată nici celui mai mic sgomot și de altfel persoanele cari le compun sunt prin caracterul, bogăția și însemnătatea poziției lor cei mai buni garanți de mântinerea ordinei. Cum s'a publicat Fermanul de convocare, li s'a părut cu tot dreptul că a venit momentul să dea mai multă tărie organizației lor și au ales 12 membri ca să formeze un Comitet Central, care a fost însărcinat să redacteze un program și să se pună în legătură cu județele.

«Programul a fost întocmit și am onoare a-l trimite alăturat E. V. Fără a pretinde că nu păcătuiește în unele puncte, nu se poate să nu se recunoască perfecta lui moderațiune și să nu se dea dreptate spiritului conciliant și cuminte care l-a dictat.

«Trimis în județe, acest program a dat loc să se formeze în fiecare județ un comitet, care s'a pus în legătură cu cel din Iași, în scop de a domni o înțelegere deplină în alegerea candidaților, în linia de purtare ce trebuie să fie urmată și în modul de propagare a ideilor de reorganizare.

«Toate acestea sunt legale și chiar necesare pentru a introduce puțină metodă în marea operațiune, la care este chemată această țară pentru întâia oară. Mărturisesc chiar că dela început, când m'au consultat, am aprobat aceste comitete, căci am văzut în formarea lor cel mai bun mijloc de a mântine puțină ordine în cele ce aveau să se întâmple și de a astâmpără aprinderea anumitor spirite, totdeauna periculoase în astfel de momente, dacă sunt lăsate de capul lor. Astfel la Iași, alătura de Comitetul Central, în care este reprezentată în majoritate clasa boierilor proprietari, s'a format un altul din alegători de clasa a cincea, a orașenilor, care a adoptat programul Comitetului Central, față de care el nu este decât o sucursală.

«Guvernul, care a înțeles perfect importanța acestor comitete și care a văzut că partizanii Unirei, organizați astfel, nu vor lăsa țara pradă arbitra-

riului său, anunță peste tot locul, că le va suprima cu forța. Întâia oară, când Caimacamul mi-a spus această idee, i-am observat că într'un timp atât de solemn și când țara este chemată să se pronunțe asupra soartei sale, prin mijlocirea unui Divan general, este mai mult decât drept, este chiar o datorie pentru toți cetățenii, să se sfătuească, să se înțeleagă, să se unească asupra alegerii oamenilor, cari au să primească mandatul sfânt de a exprima dorințele populațiunii, și că pentru a provoca această înțelegere, este indispensabil a formula într'un program principiile, intențiunile, cu un cuvânt profesiunile de credință ce-i unesc pe unii cu alții, pe cei ce împărtășesc aceeaș părere. I-am adăugat pe lângă acestea, că regimul nelogic, căruia țara a fost supusă atâta timp, nu mai are valoare, că Puterile garante au înțeles să se lase o deplină libertate exprimării dorințelor, că datoria Guvernului este o nepărtinire absolută, cu singura misiune de a administra și de a menține ordinea publică, și că atâta timp cât această ordine nu este nici turburată, nici amenințată, Guvernul trebuie să se abțină și să îngăduie. Prințul Vogoride a părut că s'a convins de raționamentul meu. Dar el este îndemnat de d-l Catargiu, Ministrul său de Interne, căruia pasiunea politică și dorința de a mulțumi Poarta îi turbură rațiunea. Acesta vrea să-și creeze, pentru un caz eventual, titluri la Căimăcămia, care i-a scăpat cu ocazia morții d-lui Balș, și aș fi foarte surprins dacă n'ar ajunge în curând la o extremitate oarecare.

«Din toate acestea se vede ușor cum va fi tratată în Moldova libertatea votului ce s'a căutat a se asigura celor două Principate. Pentru mine, după ce am studiat cu atențiune faptele ce se petrec, actele Guvernului și ținta tendințelor lui, nu am nici o îndoială asupra planurilor Porții. Ea a înțeles că în Valahia lupta în contra Unirei nu este posibilă, mai ales sub ochii Comisiunii Internaționale, și crezând că, *dacă cel puțin un Divan ar emite un vot defavorabil*, realizarea Unirei ar întâmpina mai multe piedici,—își îndreptează toate eforturile în Moldova, unde speră să obțină acest rezultat.

«Din ordinul ei Guvernul Moldovean se opune presei și dreptului de înținare. Funcționarii, după exemplul ministrilor lor, se servesc de minciuni și de amenințări pentru a înșelă și a înspăimântă populațiunea. Se întocmesc liste electorale necomplete, și se pregătesc toate pentru a falsifica alegerile, cu gândul că se va putea influența în acelaș sens asupra spiritului Divanurilor.

«Pericolul este real și iminent: un ofis al Caimacamului cu data de ¹²/₂₄ Martie a remis d-lui Catargiu «administrația țerii» (textual): adică soarta populațiunii este încredințată unui om, care nu se va da înapoi dinaintea nici unui mijloc pentru a-și ajunge scopul, și dacă acest om este menținut la putere, se va jucă o comedie curioasă în fața Europei.

«Sunt obligat deasemenea să declar cu sinceritate că în prezența relei voînțe de aci de a înlătură voința unei părți a Puterilor, acțiunea Comisiunei, dacă aceasta va rămânea în București, va fi nesuficientă în Moldova. De altfel și când prezint observațiuni aci și semnez abuzurile de putere și manoperele scandaloase, mi se insinuează că aceasta nu privește pe consuli din Iași și știu că se pregătesc să conteste chiar Comisiunei dreptul de a controlă ceace ei numesc acte interne ale administrației. M'aș miră dacă n'ar merge până acolo, încât să provoace un conflict cu Comisiunea, căci se simțesc sprijiniți de Austriaci și de Turci.»

Ca un nou avertisment, «*Le Moniteur Universel*» publică o Corespondență din Iași din 31 Martie, care constată că Partidul anti-unionist se pregătește pentru a împiedică libera rostire a dorințelor populațiunii moldovene, și că uneltirile acestea găesc un sprijin regretabil în parțialitatea Guvernului.

Vă anunț vești triste în privința alegerilor ce se pregătesc. Partidul anti-unionist întrebuițează toate mijloacele pentru a împiedică exprimarea liberă a dorințelor populațiunii moldovene și uneltirile lui găesc un sprijin regretabil în parțialitatea Guvernului. Iată mijloacele prin cari se silește să ajungă acest scop. Toate publicațiunile destinate a lămuri țara, în ajunul alegerilor generale, asupra importantelor cestiuni cari au să fie supuse în curând deliberațiunilor sale, sunt riguros interzise. Ziarele considerate ca favorabile Unirei nu pot obțineă autorizatiunea de a apărea, chiar dacă se supun prescripțiunilor censurei de curând restabilite, de vreme ce se lasă adversarilor cea mai deplină libertate de a-și exprima părerile lor. Adversarii profită de această tăcere impusă unioniștilor și de imposibilitatea de a fi desmințiți, întrebuițând uneltiri de o rară nerușinare. Astfel într'un pretins program fără semnături, atribuit pe nedrept unioniștilor munteni, se spune că Unirea va aveă de urmare împărțirea moșiilor și introducerea catolicismului în locul ritului ortodox. Acestea sunt cele două cestiuni, cari trebuie mai ales să depărteze spiritele dela idea Unirei și în special clerul. S'a socotit bine, că publicarea acestui program va face cea mai deplorabilă impresie și a fost expedit în toate mănăstirile cu gândul, că în lipsa oricărui mijloc de publicitate, va fi cu neputință să fie desmințit. Toată lumea de aci știe că funcționarii însărcinați cu revizuirea listelor electorale au fost, între altele, chemați la Iași și nu au plecat de aci, până ce nu au promis că vor uză de întreaga lor putere pentru a combate candidaturile unioniste în județele lor respective. Se raportează chiar, că unul dintre acești preșidenți, răspunzând că în calitate de partizan al Unirei nu poate să-și iea alt angajament decât de a rămânea neutru,—s'a insistat să-l determine a-și da demisia, și față de refuzul său, a

fost vorba, timp de două zile, să fie destituit, dar s'a renunțat la aceasta, de frica să nu se facă scandal. E temere generală ca formarea listelor electorale să nu dea naștere la nouă abuzuri. Ministrul, în loc de a lăsa să se facă aceste liste în fiecare județ, ceea ce pare cu mult mai natural, a dat ordin să i se trimită numele tuturor alegătorilor și eligibililor, pentru ca el însuș să le controleze. Astfel din Iași vor pleca listele pentru fiecare capitală de județ. S'a mai svonit că guvernul are intenția să pună pe prefecți să prezideze colegiile electorale în momentul votării. În sfârșit, pentru a încoronă această serie de măsuri, s'au trimis circulări tuturor prefecților, ordonându-le ca să împrăștie cu forța armată, dacă va fi nevoie, comitetele ce s'au organizat în țară și au de scop să dea o organizare mai solidă și mai practică ideii de Unire. Catargiu însuș a declarat: — «Am să vă satur de întruniri și de asociații.»

Acest avertisment oficial eră foarte necesar, pentru că acțiunea în contra Unirei luă proporțiuni tot mai mari. Se poate zice mai mult. În Aprilie 1857 a început lupta decizivă a Unioniștilor din amândouă Principatele în contra atacurilor reinnoite ale adversarilor lor interni și externi.

Unioniștii din Moldova au adresat atunci Comisiunii Europene din București în 30 Martie o energică protestare, cerând a se pune capăt amestecului direct și indirect al Guvernului în alegerile pentru Divanul ad-hoc și făcând rezervele lor eventuale asupra consecințelor atitudinii anormale produse de Căimăcămie, care a luat toate măsurile pentru a paraliza cu totul exercițiul liber al drepturilor cetățenești.

«La 7/19 Februarie trecut, subsemnații am avut onoarea să adresăm Inaltei Porți și Puterilor semnatare ale Tractatului din Paris reclamațiunile noastre contra puterilor excesive pe cari și le-a luat Caimacamul Moldovei Tudoriță Balș, contrar intențiunilor Congresului din Paris.

«Din copia aci alăturată a zisei cereri, Inalta Comisiune de reorganizare a Principatelor se va putea convinge despre dreptatea motivelor cari au provocat-o. Cererea subsemnaților eră bazată pe un drept recunoscut și câștigat, pe un principiu stabilit de însuș Congresul, și care a fost cu totul falsificat în aplicarea lui: dreptul Românilor de a-și exprima liber dorințele.

«În timpul când cererea noastră ajungea la destinație, moartea Caimacamului Tudoriță Balș a dat loc numirii unei nouă puteri interimare în Moldova.

«Am așteptat acest eveniment cu liniște, speranțele noastre erau mari, căci, repetăm, se bazau pe un drept stabilit de Congres. Mai mult, chiar după moartea Caimacamului, ne măguliam că plângerile noastre în contra guver-

nului trecut vor avea ca rezultat inevitabil cel puțin de a face să se ia anumite măsuri de precauțiune, pentru a se împiedica sub noua administrație reînnoirea abuzurilor celei dintâi.

«Prin urmare încrederea noastră în verdictul tribunalului la care apelăm nu putea fi decât foarte mare ; și astăzi încă, deși vedem repetându-se aceleași fapte, n'am putea atribui, în prezența Tractatului din Paris, nesuccesul dreptelor noastre plângeri decât evenimentelor neprevăzute și grabei cu care s'au succedat.

«Numirea imediată a Prințului Nicolae Vogoride, ca urmaș al răposatului Tudoriță Balș, a fost pentru noi un fel de revelațiune descurajătoare pentru situațiunea noastră. Am bănuit imediat că aceasta nu erà decât continuarea sistemului, împotriva căruia am reclamat. Cu toate acestea am așteptat cu resemnare, ca primele acte ale noului Caimacam să lămurească situațiunea. Câteva zile au fost de ajuns ca să justifice temerile noastre. Nu a întârziat a-și atribui aceleași puteri princiare, în contra cărora ne rădicasem, puteri pe cari legea organică, astăzi încă în vigoare, și Congresul din Paris nu le îngăduie în nici un chip puterei interimare. Prerogativele ce și-a luat fostul Caimacam sunt exercitate astăzi în toată deplinătatea lor de către succesorul său, și efectul moral al acestui fapt s'a agravat prin coincidența că Prințul Vogorides face parte dintre funcționarii Guvernului Imperial. În adevăr, câteva zile înainte de numirea lui în postul de Caimacam al Principatului, «Gazeta de Moldavia» a anunțat că M. S. Sultanul s'a milostivit a înainta în grad pe Prințul Vogorides, dându-i demnitatea de «Rutlei-Ulia.» Astfel sistemul de presiune inaugurat, și multă vreme practicat de precedentă Căimăcămie se mănține cu strictetă, cu agravarea că astăzi aplicarea lui este încredințată unui funcționar direct al Porții, care este supus în acelaș timp și în mod necesar influenței legăturilor de familie, cari îl leagă de Constantinopole. Administrația superioară continuă a fi în mâna unor oameni, cari și-au manifestat în public simpatiile lor politice și cari lucrează cu energie ca să le facă să triumfeze. Nu vom cită decât un singur fapt în sprijinul celor ce afirmăm: S'a făcut mare șgomot de un proiect de remaniere a Consiliului administrativ, în scop de a corespunde imparțialității la care Guvernul trebuie să fie constrâns. Această remaniere s'a făcut de fapt, dar s'a mărginit la un simplu schimb de portofoliuri între foștii ministri. Logofătul Justiției Costin Catargiu a înlocuit pe Logofătul Necolae Canta la Ministerul de Interne și acesta a înlocuit pe Logofătul Catargiu la Ministerul de Justiție. O astfel de schimbare s'a făcut între cei mai mulți funcționari și ea caracterizează îndeajuns, ni se pare, situațiunea. Însă d-l Costin Catargiu, care este crezut, cu probe de sigur, mai energic decât colegul său, a fost numit la Departamentul Afacerilor interne, pentru ca să lucreze cu mai multă esi-

cacitate în criza electorală ce se pregătește și a cărei direcțiune aparține acestui Departament. Astfel a doua zi după lectura Fermanului pentru convocarea Divanului și în ajunul operațiunilor electorale, libertatea alegerilor e amenințată de a fi compromisă prin intervențiunea activă a Guvernului. Ordonanța dată de Caimacamul Moldovei pentru punerea în aplicare a Fermanului de convocare, comparată cu aceea a Caimacamului Munteniei în aceeași cestiune, și instrucțiunile ulterioare, redactate în această privință de către Consiliul administrativ din Iași, puse față în față cu ale celui din București, probează în mod evident tendințele părtinitoare și exclusiviste ale politicei urmate de Guvernul moldovenesc, contrare intențiunilor Congresului din Paris. De altă parte noi ne vedem lipsiți de orice mijloc de acțiune pentru a ne apăra drepturile împotriva influenței pe care guvernul voește să și-o rezerve în mod exclusiv. Prin suspendarea legii de presă din 12 Maiu 1856, nu numai suntem lipsiți de dreptul de a discuta pe calea publicității cestiunile, cari trebuie să servească ca punct de plecare pentru alegători în alegerea mandatarilor lor, și a desminți svonorile false și calomniile ce se îndreptează în contra tuturor acelor cari nu împărtășesc părerile Guvernului, dar suntem opriți de a publica orice ziar, chiar sub regimul unei censuri impuse în mod arbitrar. Cererile verbale și scrise, ce am adresat în această privință Caimacamului Vogoride, au fost refuzate categoric, de vreme ce publicul este în continuu indus în eroare, asupra incidentelor zilnice, de către unicul ziar care este admis în țară, «Gazeta de Moldavia», organul oficios al administrației.

«In chipul acesta Guvernul, care în materie electorală n'are singur cuvântul, își arogă exclusiv dreptul de a vorbi și reduce la cea mai absolută tăcere pe cei cărora legea le dă puțința de a se sfătui și de a se pronunța asupra înaltelor interese ale țerii.

«Nădăjduind totuș că vom obține delă însuș Caimacamul să revină în mod sincer și loial la principiul unei imparțialități stricte, am făcut o ultimă încercare. Cinci dintre subsemnații, și anume Logofătul Ștefan Catargiu și Vornicii Mavrogheni, Ralet, Rolla și Kogălniceanu,— s'au prezintat E. S. și i-au cerut încetarea oricărei intervenții, directe sau indirecte, a funcționarilor în alegeri, precum și a presiunii ilicite ce se exercitează actualmente asupra opiniei publice și, ca unică garanție, puțința de a ne exprima și apăra pe calea presei părerile noastre. E. S. s'a mărginit a ne răspunde, «că este în «imposibilitate de a ne împlini dorințele; că înțelege legitimitatea plângerilor «noastre, dar că nu depinde de loc de E. S. să facă cea mai mică schimbare; că de altfel, cum Inalta Comisiune nu se află decât la distanță de 24 «oare, n'avem decât să-i prezintăm ei plângerile și E. S. speră că acest de-

«mers va contribui să facă, chiar prin ea însăși, situația mai netedă și mai «ușoară.»

«Cum se poate vedea, situațiunea noastră în acest moment diferă de cea a Valahiei. Căci acolo opinia publică este la adăpostul piedicilor ce le suferă în Moldova, și presa discută liber.

«Sub stăpânirea adâncei emoțiuni ce a provocat-o în public pozițiunea excepțională creată Moldovei într'un moment atât de solemn, subsemnații vin să supună aprecierii Comisiunii Internaționale doleanțele lor contra unei stări de lucruri în contrazicere flagrantă cu drepturile de veacuri ale Românilor, cu acelea pe cari le-a garantat Tractatul din Paris, și cu principiul libertății depline ce le-a rezervat Congresul în exprimarea dorințelor lor. Toate încercările făcute până acum pentru a reuși ca această clauză a Tractatului să înceteze de a mai fi numai o literă moartă și să devină o realitate în aplicarea ei, au căzut în fața acestui sistem hotărît.

«Astăzi deci când Inalta Comisiune Internațională se găsește în sfârșit întrunită la fața locului; astăzi când aplicarea stipulațiilor Tractatului dela 30 Martie este pe cale de executare, noi venim să protestăm în mod formal contra violărei angajamentelor luate față de Principate și contra violărei drepturilor noastre recunoscute în mod solemn. Nu ne îndoim că Comisiunea Internațională, pătrunsă de dreptatea reclamațiilor noastre, va lua măsuri ca să remedieze o situațiune atât de puțin conformă cu ceea ce se așteptă să găsească în Moldova.

«Dar stăruința neobosită cu care se urmărește aci față de toți și contra tuturor un sistem premeditat de presiune este în adevăr menită să deziluzioneze pe aceia, cari ar mai putea să spere a readuce guvernul actual pe calea imparțialității. El nu și-a ținut și nu-și ține încă nici una din promisiunile ce a făcut singur sau cari s'au făcut în numele său Europei și nouă. Nici un scrupul nu-l oprește de a călca datoriile ce i le impun litera și spiritul Tractatului de Paris. A ne gândi că-l vom putea face să renunțe la scopul, pe care vrea să-l atingă prin orice mijloace; a spera să-l putem constrânge la o abținere atât de mare, încât să ne asigure libertatea electorală cea mai absolută, acestea sunt pentru noi lucruri atât de grele, încât ni se par imposibile.

«Astfel nu mai avem altă speranță decât în intervenția Inaltei Comisiuni Internaționale, care singură mai poate să ne mântuească, în ultimul moment, de pericolul de care ne vedem amenințați. De aceea venim să punem sub protecțiunea ei puternică drepturile și viitorul nostru. De aceea venim să-i cerem să uzeze de puterile cu cari este împuternicită, pentru ca să oprească eventualitățile fatale, pe cari i le semnalează prevederile noastre.

«Oricari vor fi măsurile pe cari Comisiunea Internațională va găsi de cu-

viință să le ia, noi am ajuns, întru cât ne privește, să nu vedem mântuire pentru noi decât în adoptarea următoarelor dispozițiuni:—

«Noi cerem dreptul ca comitetele electorale să se poată întruni în libertate și restabilirea Legii de presă din 12 Maiu 1856, pentru a putea discuta asupra intereselor țerii cu libertatea pe care ne-o acordă implicit Congresul.

«Noi cerem ca orice acțiune directă sau indirectă a Guvernului asupra alegerilor și asupra voturilor Divanului să fie de fapt împiedicată, după cum de drept îi este interzisă.

«Noi cerem, în sfârșit, ca Inalta Comisiune Internațională, față de pericolul ce prezintă situațiunea, să binevoească a nu se mărgini numai a supra-veghia, ci să ia în mână conducerea superioară a puterilor existente, ca singurul mijloc de a asigura, după noi, un caracter de dreptate manifestării voturilor țerii.

«Terminând, să ne fie permis a ne face rezervele noastre față de urmările eventuale ale situațiunii anormale ce avem astăzi. Desigur speranța noastră în rezultatele intervențiunii directe și active a Inalților Comisari este foarte mare; dar suntem în ajunul publicării listelor electorale și chiar în acest moment s'au luat toate măsurile pentru a paraliza cu totul exercițiul liber al drepturilor noastre. Temerea noastră este prin urmare cu totul naturală, dar de altă parte încrederea ce avem în dreptatea providențială a Europei ne impune datoria să depunem în mâinile Inalților Comisari protestarea de față.»

(Semnați) Logofeții: E. Catargiu, G. Sturdza, V. Ghica.

Vornicii: G. Sturdza, D. Mavrocordat, L. Bogdan, G. Razu, C. Ghica, I. Ghica, P. Mavrogheni, C. Hurmuzaki, C. Rolla, I. A. Cantacuzino, D. Rallet, M. Kogălniceanu, A. Panu, C. Negri, E. Chrisoverghi, P. Ventura, A. Ghica, D. Ch. Miclescu, Grigore Cuza, M. Manu.

Hatmanul: Alexandru Aslan.

Postelnicii: Gheorghe Cuciureanu, M. Jora, I. Sturdza, V. Alecsandri, A. Teriachi, D. Grigoriu, P. Manu, Sc. Mavrogheni, C. Vârnav, G. Prăjescu.

Coșoneli: T. Casimir, A. C. Mavrocordat.

Agalele: I. Silion, G. Silion, I. Rallet, I. Donici, G. Scorțescu, I. Paladi, A. Grigoriu, P. Calimachi, P. Străjescu, A. Jora, N. Burchi.

Maiorul: V. Mălinescu.

Spătarii: D. Cozadini, A. Scorțescu, G. Sion, D. Negulici, A. Rusu, V. Adamachi, I. Brăescu, I. Xanti, G. Giușcă, G. Vârnav, G. Gane, D. Sturdza, etc.

Buletinul Oficial No. 22 din București publică în 27 Martie următorul ofis al Caimacamului Țerii-Românești.

«Noi, Prințul Alexandru Dim. Ghica, Caimacamul Țerii-Românești: Către Secretarul Statului.

«Voința Noastră a fost și este a nu face din censură un instrument de împiedecare unei sănătoase și regulate desvoltări a publicității. În adăstarea

mai vârtos a momentelor de față am socotit de cuviință a slăbi regulele censurei în folosul jurnalismului, mărginind intervenția ei numai pe cât privește la paza bunei cuviințe și a respectului către Inalta Putere Suzerană și celelalte.

«Regulele în ființă pentru tipar fac responsabili pentru paza acestui princip nu numai pe censor, dar mai vârtos pe Redacția unui jurnal.

«Jurnalul „Timpul», în foaia sa din 11 Martie, No. 24, prin reproducerea unui articol din jurnalul «l'Estafette», a ieșit cu cea mai învinovățitoare necuviință din respectul datorat Inaltei Porți.

«Considerând dar neiertata vină a Redacției de a insera un asemenea articol; considerând, pe de altă parte, că nu poate fi iertat unei Redacții, care nu știe să se pătrună de datoriile sale, a deconsidera, prin licența ei, atât înaintea Inaltelor Puteri, cât și înaintea publicului nostru, o cuviincioasă și folositoare libertate a tiparului;

Noi poruncim ca să se ridice voia jurnalului «Timpul» de a se mai tipări.

«Secretarul Statului va aduce la îndeplinire acest al nostru Ofis.»

În 3 Aprilie Departamentul de Interne publică în Buletinul Oficial al Moldovei, No. 24, încunoștințarea următoare:

«Ministerul din Năuntru, prin a lui împărțășire No. 6.273, aduce la cunoștința publică încheierea Consiliului Administrativ extraordinar, atingătoare de urmările unei partide din acest Principat, care și-a însușit dreptul a se constitui formal în Comitet, a delibera asupra ființei politice a acestui Principat, a iscăli jurnale, a publică programe și proclamații, litografiindu-le.»

Adresa Secretarului de Stat sub No. 1.064, din 22 Martie (3 Aprilie), către Departamentul din Năuntru :

«Luând în considerație cele cuprinse în referatul acelu Onor. Departament, sub No. 5.977, atingător de urmările unei partide din acest Principat, care și-a însușit dreptul a se constitui formal în Comitet, a delibera asupra ființei politice a acestui Principat, a iscăli jurnale și a publică programe și proclamații, litografiindu-le, Sfatul administrativ extraordinar găsește de cuviință a da următoarea deslegare :

«Că niște asemenea comitete necunoscute de Guvern, lucrătoare alături cu autoritatea ființândă a Principatului, și având ramificații în toate reședințele ținutale, se cunosc de sine nelegale și nu pot fi îngăduite, căci pe cât Guvernul este mișcat de cea mai vie dorință să vadă prezidând la alegerea viitoare o completă nepărtinire, cu atât este și în drept să ferească alegerile de orice înrăurire sau uneltire, cari, într'un duh exclusiv de partidă, sunt de fire a aduce rătăcire și a amenința sinceritatea alegerilor.

«Prin urmare Sfatul este de socotință ca, în privirea acestor împrejurări, cele mai neapărate măsuri a se lua de Departamentul din Năuntru, ce este depozitar al înaltei poliții, se socot următoarele: — 1°. A se da poruncă tuturor polițiilor, că pe cât libera discuție și consfătuire, în privirea alegerilor viitoare, este iertată tuturor acelor din locuitorii ce au dreptul de alegători, spre atâta nu este iertat înființarea de comitaturi lucrătoare, de natură a ademeni pe locuitori către o opinie sau către alta, într'un duh exclusiv de partide. — 2°. A prinde (saisir) și a desființa tot felul de asemenea programe sau proclamații, ce s'ar găsi oriunde circulând în țară. — 3°. A publică niște așa tendințe ale citatului comitet spre obșteasca știință.

«Această deslegare dar a Sfatului, Secretarul de Stat cu onoare o comunică Onorat. Depart. spre conformare.»

În 2 Aprilie, d-1 de Thouvenel trimite Comitelui Walewski asupra situațiunii cestiunii Unirei un memorandum remarcabil, care se termină cu o notă marginală scrisă de însuș Impăratul Napoleon III:

... «Sunt foarte recunoscător E. V. că ați avut bunătatea a-mi comunica ultimele instrucțiuni date Baronului Talleyrand. Comisarul Impăratului în Principate mi-a anunțat sosirea sa în București și proiectul de a se duce la Iași. El a părut mirat, dela început, de legătura ce o stabilesc partizanii Unirei, a căror majoritate numerică, cel puțin în Valahia, nu se poate contesta, între părerea lor și alegerea unui Principe străin, care să conducă destinele viitoare ale provinciilor unite. Kiamil-Bei și Kabuli-Effendi, cari au înmănat Caimacamilor Fermenele de Convocare, au adus aceeaș impresie, și Poarta, departe de a se speria, s'a asigurat și mai mult. Ea ar vedeă într'o manifestație de acest fel o completă justificare a temerilor sale și Guvernul Impăratului trebuie să socotească de pe acum, că chiar dacă s'ar face o presiune diplomatică unanimă, și de sigur nu va fi așa, abia ar reuși să învingă rezistența ce va întâlni din partea Porții. A trebuit înfrângerea dela Navarin, rechemarea ambasadurilor și Pacea dela Adrianopole, precedată de un războiu dezastros, pentru a pregăti emanciparea Greciei, cu rezerva ce Sultanul a trebuit să o părăsească, imediat ce a fost pronunțat numele Prințului Leopold de Saxa Coburg. Acest exemplu este aci încă în memoria tuturor și dacă nu există analogie între urmările unei simple uniri administrative a Valahiei cu Moldova și cele ale liberării complete a Elinilor, cu toate acestea se va obiectă, numindu-se un Principe străin, că legătura de vasalitate cu o astfel de condițiune, fiind recunoscută ca imposibilă la Atena, nu va putea fi admisă nici la București, sau dacă va fi admisă, nu va întârziă a fi ruptă.

«Depeșa d-lui Comite de Persigny ce E. V. ați binevoit a-mi comunica,

indică și mai mult că Guvernul M. S. Britanice, dacă ar reveni pe față la părerea emisă de Lordul Clarendon în sânul Congresului, nu ar admite mai mult decât un Domn indigen sau un Domn grec, ultima eventualitate pe care Moldovenii și Valahii o resping ca o nenorocire și o rușine. Redusă la termenii săi cei mai simpli, cestiunea, după cum răspunderea mea mi-a împus de mai multe ori datoria de a spune, nu va fi rezolvită la Constantinopole decât prin o înțelegere energică și întinsă a Franciei cu Anglia. În fața sforțărilor Lordului Stratford, combinate cu ale mele, Reșid Pașa va fi cu siguranță silit să cedeze și o va face, aruncând răspunderea purtării sale pe Aali Pașa.

«Nu știu ce ar mai putea spune actualul Mare Vizir, dar vă rog pe E. V. să fiți deplin convins că întreagă situația se rezumă în rândurile de mai sus.

«Vechiul Cabinet, răsturnat în urma incidentelor ce nu e nevoie să le mai amintesc, a avut slăbiciuni deplorabile; el le-a plătit prin căderea sa și n'am avut ce să-i facem. Cu toate acestea e drept să-i recunoaștem un anumit spirit de independință și simpatiile ce ni le arată, deși nu îndrăzniă să ne urmeze sfaturile în prezența unei escadre engleze și a demersurilor amenințătoare ale Angliei și Austriei. L-am susținut timp de șasesprezece luni în contra atacurilor fără măsură și neîncetate; el a căzut mai mult din cauza că l-am părăsit, decât a loviturilor ce i s'au dat. Aali Pașa, Fuad Pașa și Mehmed-Rușdi Pașa sunt prea inteligenți și prea dreپți pentru a nu recunoaște, că date fiind împrejurările, trebuiau să aibă în mod necesar această soarte. Ei au rămas cu mine în terminii unei prietenii pline de încredere. Ori de câte ori îi văd, deși situațiunea actuală îi atinge foarte neplăcut, ei îmi declară că hotărîrea lor este luată și că nu le va veni gustul de a relua puterea decât după regularea cestiunei Principatelor. Ei nu voesc să se expună din nou nemulțumirilor Franciei și dușmăniei Ambasadei englezești. Ii mai reține și un alt motiv: hotărîrea lor cinstită de a nu încurajă, cum face Reșid Pașa, dezordinele financiare ale Sultanului. Această atitudine a singurilor oameni, cari l-ar putea înlocui, constituie forța principală a Marelui Vizir. El simte în mod instinctiv, că din partea noastră este amenințat. De aci rezultă că niciodată afacerile curente ale Ambasadei n'au fost expediate cu mai multă punctualitate și ușurință ca acum și că în cestiunea, care domină actualmente pe toate celelalte, în cestiunea Unirei, ne oferă, dacă mă pot exprima astfel, garanția temerilor sale. Aali Pașa îmi spuneă însuș zilele trecute: «Dacă vă va acorda cinevă ceeace pentru D-Voastră este esențial, acela va fi Reșid Pașa.»

«Acest mod de a vedea este general aci și rămâne numai ca E. V. să decideți importanța ce trebuie să-i dau, comparând interesele generale ale politicei noastre orientale cu interesul particular, pe care Guvernul Impăratului

îl are pentru a-și realiza ideile sale generale cu privire la Principate. Problema ce rămâne de deslegat are asupra terenului, pe care m'a pus încrederea M. S. Imperiale, o influență prea serioasă și prea complexă, pentru ca să mă expun imputărei de a nu fi spus adevărul, așa cum îmi pare după cele mai profunde și mai conștiințioase reflexiuni.

«Voiu mai adăuga câteva cuvinte: Nimic nu reflectează în limbajul Lordului Stratford schimbarea, pe care d-l Comite de Persigny a crezut a o fi observat la Londra. Dușmănia d-lui Baron de Prokesch n'a fost niciodată atât de pătimașă ca acum. D-l Baron de Wildenbruck e mai mult în retrageră decât în progres. În sfârșit d-l de Boutenieff își rezervă cu totul părerile sale și noi nu putem decât să ne felicităm de aceasta, căci nu este probabil că Rusia ar pune un zel sincer pentru a susține o combinație ce ar crede-o contrară influenței sale. Cât privește pe d-l General Durando, care, ce e drept, contează puțin, el se miră, în convorbirile sale private, mai mult de greutățile Unirei decât de foloasele ei.»

(Notă pe margine scrisă cu mâna lui Napoleon III):

„Să se stăruească cu tărie a se obține concursul lui Reșid Pașa pentru Unire. Să nu se cruțe nimic pentru a se ajunge la acest rezultat.“

Victor Place arată din nou în 5 Aprilie 1857 persecuțiunile Caimacamului Vogoride în contra Unioniștilor:

«Este cert că patima politică l-a făcut pe Guvernul Moldovei, și în special pe Ministrul de Interne Costin Catargiu să-și piardă rațiunea.

«Intr'o scrisoare din 31 Martie trecut am adus la cunoștința E. V. crearea și compunerea comitetelor, ce s'au format atât în Iași, cât și în județe, pentru a pune oarecare ordine în actele partidului unionist.

«Aceste comitete compuse din alegători au procedat, repet, în cea mai mare liniște și au redactat un program foarte moderat, care a fost primit în județe. Este acela a cărui copie am trimis-o E. V. în scrisoarea mea din 31 Martie. De altfel cu această ocazie nu s'a făcut altceva decât ceace se practică în Valahia sub ochii Comisiunii Internaționale.

«Nimic deci nu putea să excite dușmănia Guvernului în contra unor comitete cari, făcând uz de un drept incontestabil, nu făcuse nimic pentru a turbura ordinea publică. Dar aceste comitete aveau de scop să dea o organizare mai solidă și mai practică ideii Unirei, pe care Guvernul a luat misiunea de a o combate cu orice preț, cu toată datoria lui de a fi imparțial. Astfel la propunerea d-lui Catargiu, Consiliul de Miniștri a luat incalificabila hotărîre, a cărei traducere am onoarea a o trimite alăturat E. V. Și cum m'am văzut în nevoia de a face cunoscute toate demersurile Guvernului, m'am convins că în urma acestei deciziuni, s'au trimis: 1° circulări

tuturor prefectilor ca să împrăştie comitetele cari se vor fi organizat în ținuturile lor; 2° alte ordine s'au trimis tuturor comandanților de jandarmi din județe, impunându-le să se pună la dispoziția imediată a prefectilor și să întrebuițeze la nevoie chiar forța armată.

«Mi se spune de altă parte, dar nu pot să afirm, că Caimacamul a scris la Constantinopole să i se dea autorizația de a exilă pe membrii principali ai comitetului din Iași.

«E. V. va observă ceeace este perfid în redactarea hotărîrii, a cărei traducere este alăturată, căci se zice: «Guvernul este însuflețit de cea mai vie dorință de a vedeă prezidând la viitoarele alegeri o deplină nepărtinire.»

«Este acelaș sistem; să vorbească în actele oficiale de nepărtinire și să nu se dea înapoi în fața nici unui mijloc de a servi partidul opus în acte sau în instrucțiunile confidentiale date funcționarilor.

«De altfel chiar în actul pe care îl citez, situația se află indicată mai bine decât au voit-o autorii lui. Se zice că «comitetele lucrează alătura de autoritatea existentă.» Iată deci ce se întâmplă: Ideea de a se mănține separațiunea care, la drept vorbind, are aci puțini partizani, nu este reprezentată decât de Guvern și de funcționari, pe cari i-a numit în scopul de a luptă alătura cu dânsul. Astfel această idee n'a dat loc la crearea de comitete speciale, deoarece aceste comitete se compun de fapt în Iași de Consiliul de Miniștri și în districte de prefect și de funcționari. Toți acești oameni lucrează cu mare activitate și au la dispoziția lor mijloace puternice de acțiune. Dar aceasta nu e de ajuns: cea mai mică rezistență, chiar legală, le face rău, și cum comitetele Unirei, bine organizate, pot să pună oarecare piedică manoperelor neregulate ale Guvernului, el caută să le desființeze. Astfel prin hotărîrea chiar a Consiliului este lămurit definită acțiunea fiecăruia: de o parte comitetele unioniste, adică țara, de altă parte Guvernul, sau mai bine zis Austria și Turcia.

«După astfel de acte, unite cu arestări politice și cu suprimarea absolută a presei, este oare nevoie de a demonstra că Ministerul actual, ascultând de un cuvânt de ordine, nu dă înapoi nici chiar înaintea mijloacelor violente, pentru a falsifică libera exprimare a dorințelor populațiunii?

«Orice adunare unionistă trebuie împrăștiată chiar cu forța, programele ei confiscate și distruse, cu un cuvânt orice poate aduce la cunoștința țerii ce este în realitate Unirea, este oprit. Aceasta este nepărtinirea atât de mult promisă?

«Astfel e în adevăr timpul ca Comisiunea, dând în sfârșit semne de vieță, să vină și să pună acest Guvern nesocotit pe calea cea dreaptă. Țara așteaptă cu frică ce va face Comisiunea, căci este sătulă de atâtea minciuni în administrație, și dacă nu mi-aș fi dat cea mai mare silință recomandând răbda-

rea, am fi văzut izbucnind vreo dezordine, ceea ce ar fi o adevărată nenorocire, dar pe care este învederat că Guvernul are intenția a o provoca.

«Resemnarea unui popor își are marginile sale și ar fi prudent a se pune capăt provocărilor nerușinate și neîncetate ce se fac.»

Dorința Guvernului Căimăcămiei de a provoca neînțelegeri și conflicte neconținute apare chiar în relațiunile sale cu Biserica. Astfel s'au născut conflicte între Mitropolitul Moldovei și Patriarhul Ecu-menic, între Mitropolitul Moldovei și Egumenii Greci ai mănăstirilor închinat, între Mitropolitul Moldovei și Episcopii Eparhioți, între Mitropolitul Moldovei și însuș Caimacamul Vogoride.

Circulara Mitropoliei Moldovei către Egumenii mănăstirilor închi-nate și neînchinat, din 24 Martie (5 Aprilie):

«După art. 24 din Tractatul de Paris, din 30 Martie anul 1857, urmează a se convocă, pentru amândouă Principatele, Moldova și Valahia, câte un Divan ad-hoc, compus într'un chip ca să cuprindă înfățișarea cea mai exactă a in-tereselor tuturor claselor societății. Aceste Divanuri vor fi îndreptate a rosti dorințele nației asupra organizației definitive a Principatelor. Spre acest sfârșit, prin Fermanul M. S. Sultanului, împărțășit nouă de către Departamentul ave-rilor clerului, pe lângă adresa cu No. 1.694 din 18 a lunii Martie, s'a sta-tornicit, și în privirea clerului, la art. 1, următoarele: «Afară de Mitropolitul «și Episcopii Provinciei, cari vor fi, după drept, membri ai Divanului, egu-«menii sau cărmuitorii mănăstirilor proprietare de averi închinat, și egu-«menii mănăstirilor proprietare de averi neînchinat, vor alege în deosebi «doi deputați clerici și doi pământeni, adică patru în totul, și preoții ce «îndeplinesc cu oricare titlu funcțiile ministerului lor, în reședința fiecărei «Episcopii, se vor întruni, după convocația Episcopului lor eparhiot, spre a «numi asemenea dintre dâșii câte un deputat la Divan pentru fiecare Eparhie.»

«Potrivit dar și cu Ofisul Excelenței Sale din 4 Martie curent, urmând a se începe chiar de acum măsurile pregătitoare pentru aplicația întocmai și cu exactitate a dispozițiilor Inaltului Ferman, Noi am statornicit a se pregăti în Mitropolie liste pentru Egumenii sau cărmuitorii mănăstirilor proprietare de averi închinat, și Egumenii mănăstirilor proprietare de averi neînchinat, cari urmează a alege în deosebi doi deputați clerici și pământeni, adică patru în totul.

«Drept care, Prea Cuvioșia Ta, ca Egumen mănăstirii (aici s'a numit mă-năstirea, cu arătare de este închinat sau neînchinat), te vei înfățișă la Mi-tropolie, în terminul de 20 zile dela publicarea acesteia prin «Buletinul Oficial», ca să te înscrii în lista ce se pregătește spre îndeplinirea lucrării

încuviințate prin art. 1 din Impărătescul Ferman. De aceea se face Prea Cuvioșiei Tale cunoscut, precum totodată se obștește aceasta și prin «Buletinul Oficial», spre știință și întocmai urmare a lucrării de mai sus.»

(Iscălit) Sofronie Mitropolitul Moldovei.

Director Mitropoliei, Panaitachi Panu, Postelnic.

Egumenii sau Cărmuitorii Mănăstirilor proprietare de averi închinat, în număr de 29.

Mănăstirile închinat la Ierusalim (12):

1. Arhimandritul Atanasie, Egumenul Mănăstirii Sf. Sava.
2. Arhimandritul Ieroteiu, Egumenul Mănăst. Bărnovski.
3. Arhimandritul Chipriarh, Egumenul Mănăst. Galata.
4. Arhimandritul Gavril, Egumenul Mănăst. Cașinul.
5. Protosinghelul Vartolomeiu, Egumenul Mănăst. Nicorița.
6. Protosinghelul Dionisie, Egumenul Mănăstirii Cetățuia.
7. Protosinghelul Avacum, Egumenul Mănăstirii Bărnova.
8. Protosinghelul Partene, Egumenul Mănăstirii Proboata.
9. Protosinghelul Damian, Egumenul Mănăstirii Bistrița.
10. Protosinghelul Modest, Egumenul Mănăstirii Tazlău.
11. Protosinghelul Neofit, Egumenul Mănăstirii Soveja.
12. Ieromonahul Nicandru, Egumenul Mănăstirii Frumușica.

Mănăstirile închinat la Muntele Atonului (13):

13. Arhimandritul Macarie, Egumenul Mănăstirii Sfinților Trei-Ierarhi.
14. Arhimandritul Anania, Egumenul Mănăstirii Golia.
15. Arhimandritul Evghenie, Egumenul Mănăstirii Dancu.
16. Arhimandritul Agapie, Egumenul Mănăstirii Barboiu.
17. Arhimandritul Nil, Egumenul Mănăstirii Floreștii.
18. Arhimandritul Iacob, Egumenul Mănăstirii Răchitoasa.
19. Arhimandritul Sofronie, Egumenul Mănăstirii Burdujenii.
20. Arhimandritul Veniamin, Egumenul Mănăstirii Berzunțu.
21. Arhimandritul Eftimie, Egumenul Mănăstirii Mira.
22. Arhimandritul Procopie, Egumenul Mănăstirii Precista și Răducanu.
23. Ieromonahul Natanail, Egumenul Mănăstirii Dobrovățul.
24. Ieromonahul Daniil, Egumenul Mănăstirii Precista din Galați.
25. Ieromonahul Sofronie, Egumenul Mănăstirii Vizantia.

Mănăstirile închinat la Sinai (2):

26. Arhimandritul Chiril, Egumenul Mănăstirii Păstăcii.
27. Arhimandritul Antim, Egumenul Mănăstirii Frumoasa.

Mănăstirea închinată la Alexandria (1):

28. Arhimandritul Teofan, Egumenul Mănăstirii Bohalnița.

Mănăstirea închinată la Antiohia (1):

29. Arhimandritul Ieroteiu, Egumenul Mănăstirii Păpăuții.

Mănăstiri închinatăe fără Egumeni (8):

30. Mănăstirea sfântului Ioan Gură de Aur.

31. Mănăstirea sfânta Vineri.

32. Mănăstirea sfântul Lazăr.

33. Mănăstirea sfântul Gheorghe din Galați.

34. Mănăstirea Hadâmbu.

35. Mănăstirea Aseul.

36. Mănăstirea Dealu-Mare.

37. Mănăstirea Grăjdenii.

*Egumenii sau Cărmuitorii mănăstirilor proprietare de averi
neînchinatăe (12):*

1. Arhiepiscopul Iosif Evhanton, Egumenul Mănăstirii Râșca.

2. » Calinic Hariopoleos, Egumenul Mănăstirii Slatina.

3. » Filaret Stavropoleos » » Socola.

4. » Marchian Ierapoleos » » Coșula.

5. Arhimandritul Gherasim, starețul mănăstirii Neamțu i Secul; ce este Chinovie.

6. Arhimandritul Nicon, Egumenul Mănăstirii Bisericani.

7. » Varnava, » » Pângărații.

8. » Antonie, » » Bogdana.

9. » Veniamin » » Zagavia.

10. » Iosif » » Vorona, Chinovie.

11. » Teoctist » » Mogoșești.

12. » Vitălie » » Goroveiu.

Adresa Egumenilor greci către Mitropolitul Moldovei, din 28 Martie (9 Aprilie):

«Inalt Prea Sfințitului Arhiepiscop și Mitropolit al Moldovei și Cavaler a multor Ordine kiriu kir Sofronie.

«Adresele Inalt Prea Sfinției Voastre din 24 a lunii curente Martie, prin care se face invitație subscăliților de a se înfățișa la Mitropolie spre a se înscrie în lista ce se pregătește pentru aplicarea art. I din Impărătescul Ferman, primind-o, sub iscăliții cu cuvenitul respect grăbesc a supune Inalt Prea Sfinției Voastre, că după deslegarea ce au primit dela ai lor Kiriarhi, citățul articol al Impărătescului Ferman nu privește Mănăstirile și Egumenii greci, supuși Maiestății sale Sultanului, ci numai pe clerul pământean de

aici, de care se compune nația Moldoveană, și prin urmare cu părere de rău declară că nu se pot conforma cu citata invitație a Înalt Prea Sfinției Voastre.»

Scrisoarea Locoțiitorului de Episcop al Romanului Nectarie Hermeziu către Ministrul de Interne Costin Catargiu, din 8 Aprilie.

«Vă trimit în copia aci alăturată răspunsul ce mi-a făcut protopopul de Bacău, și nu voiu lipsi a vă trimite raporturile celorlalți protopopi, îndată ce le voiu fi primit.

«Directorul meu actual îmi este o mare piedică în gestiunea prezentă. Când am fost ultima dată la Iași, rugam pe d-l Ministru de Culte să mi-l scoată, și înmănasem o notiță despre toate pretextele, cari ar putea motiva destituțiunea sa; sunt îndestule la număr.

«Vă rog dar, scăpați-mă de acest intrigant, care profită de pozițiunea sa de secretar al meu, pentru a cunoaște fiecare pas al meu.»

Anexă: Raportul Protopopului de Bacău:

«Aici în Bacău, ca în întreg județul, spiritele sunt foarte nemulțumite de dispozițiunile Fermanului, publicat de «Gazeta». Toată lumea așteaptă momentul pentru a protesta în contra mai multor articole. De altfel pot să vă asigur că partidul care predomină în județ, și aceasta trei pătrare din populațiune, sunt aderenți ai Unirei Principatelor, cu un Principe ereditar, și notați bine că acest partid este compus de tot ce este mai însemnat în boierime. Nu sunt decât câțiva împiegați și câțiva măgulitori, încă excepțiune la regula generală, cari se țin la o parte, așteptând ultimul cuvânt. Despre Separatism nu se mai vorbește, căci chiar acei cari în vara trecută erau în contra Unirei, astăzi s'au declarat deschis în favoarea Unirei Principatelor. Și corpul negustorilor sunt hotărâți a aderă la tot ce va decide boierimea. In cât privește poporul nu vă pot da o idee adevărată de opiniunile sale, căci, până în ceasul acesta, Unioniștii s'au abținut de orice propagandă în clasele inferioare.»

In 24 Aprilie Caimacamul Vogoride trimite Mitropolitului Moldovei Sofronie Miclescu următoarea comunicare :

«Înalt Prea Sfințite,

«Am luat știință, că unii preoți, diaconi și alți servitori bisericești, având în frunte pe unii din mai înalt cler, în loc de a-și căuta de îndatoririle Bisericei și a se face pildă poporului prin o purtare liniștită și cuviincioasă, se abat la manifestații sgomotoase, purtându-se pe ulițe cu cocărzi de colori străine

și dând prin aceasta o rea pildă poporului deapururea liniștit. O așa purtare din partea numiților, pe cari unii răuvoitori nu lipsesc a o declara ca încuviințată de Inalt Prea Sfinția Voastră, mă îndeamnă, ca Șef al Statului, ce sunt dator a priveghia pentru buna stare și liniște a poporului, a Vă pofti să binevoiți grabnic a lua măsurile ce veți socoti mai potrivite pentru mărginirea clerului în deobște dela orice manifestații, fără pildă până astăzi și cu totul nepotrivite, pe cât tagmei bisericesti, pe atata și în contra legilor; rugându-vă totdeodată ca de măsurile ce veți lua să-mi faceți și mie cunoscut prin înscris cu grabire, *ca și eu să le pot aduce la cunoștința cui se cuvine.*

«Al Inalt Prea Sfinției Voastre siu sufletesc și supusă slugă:

«N. Conachi Vogoride.»

Răspunsul Mitropolitului Sofronie Miclescu adresat Caimacamului Vogoride, din 14/6 Aprilie:

«Excelența Voastră,

«Asupra adresei din 12 Aprilie, ce mi-ați făcut cinste a-mi adresa, în cuprindere: că unii din preoți, diaconi și alți servitori bisericesti, având în frunte pe unii din mai înalt cler, în loc de a-și căuta de îndatoririle bisericii și a se face pildă poporului prin o purtare liniștită și cuviincioasă, se abat la manifestații sgomotoase, purtându-se pe uliți cu cocarde de colori străine, și dând prin aceasta o rea pildă poporului deapururea liniștit;—am cinste a răspunde Excelenței Voastre, că după științele ce am luat, clerul n'a făcut decât a merge să hiritisească pe d-nii Comisari, cari în numele mărinimoaselor puteri au venit în țară spre îndeplinirea celor hotărâte prin Tractatul dela Paris, și în privirea îmbunătățirii soartei clerului. Dacă Excelența Voastră găsiți de cuviință ca preoții să fie opriți pe viitorime de a mai merge să hiritisească pe Comisari, binevoiți vă rog a-mi împărtăși de îndată aceasta, pentru ca noi să facem atunci lucrarea cuvenită.

«Cât pentru cocardele de colori străine, ce-mi arătați prin scrisoarea Ex. V. că ar fi purtat pe ulițe tagma bisericască, o asemenea urmare o găsim și noi neîncuviințată, și deși n'am putut afla că aceasta s'ar fi făcut de către cler, și nici Ex. V. nu ne însemnați anume fețele, cari din tagma bisericască s'ar fi purtat pe ulițe cu cocarde de colori străine; însă noi cu toate acestea am dat porunci ca să se ferească toți aceia cari fac parte din cler dela o asemenea neîncuviințată urmare.

«Cât însă privește vorbele cuprinse în adresa E. V., că unii din răuvoitori nu lipsesc a declara că ar fi de către noi încuviințate urmările ce se imputează clerului prin adresa E. V., Noi vă facem cunoscut că o asemenea declarație din partea arătaților răuvoitori nu merită de a se lua în vreo

considerație, și este departe de a putea atinge la dignitatea noastră de Arhiepiscop și Mitropolit al Moldovei, care niciodată n'a fost și nici n'a putut fi atinse de asemenea imputări.

«Așteptând răspunsul E. V., cu toată cinstea suntem al E. V. către Dumnezeu smerit rugător

«Sofronie, Mitropolit Moldovei.»

Scrisoarea Patriarhului Constantinopolei Ciril adresată Mitropolitului Moldovei, din 1 Maiu :

«Ciril, din grația lui Dumnezeu, Patriarh Ecumenic.

«Prea Sfinte Mitropolit al Moldovei și prea cinstit Exarh al provinciilor mărginașe, frate al nostru iubit și plăcut, coleturgisitor al Smereniei noastre.

«Domnule Sofronie, harul și pacea Domnului să fie cu tine, scumpule Prea Sfinte.

«Pătruși de simțiminte de prietenie față de Sfinția Ta, nu putem să ascundem durerea ce simte inima noastră frățescă, văzând că Sfinția Ta ai dat din nou prilej la plângeri îndreptate în contra Ta, plângeri provocate de o purtare nepotrivită cu demnitatea Ta pontificală, din pricina unor anumite demersuri, contrarii în toate privințele vocațiunii și pozițiunii Tale.

«Sfinția Ta îți amintești că și altă dată s'au ridicat plângeri și nemulțumiri în contra Ta și că noi, mișcați de dragoste frățescă către Sfinția Ta, ne-am silit să Te arătăm nevinovat și să împiedicăm furtuna ce te amenință.

«De aceea ar fi trebuit să înlături pe viitor cu prudență orice ar fi putut să-ți aducă vreo jignire sau să Te învinovătească într'un mod oarecare.

«Cu toate acestea, Sfinția Ta, urmând aceeaș linie de purtare, ne silești să-ți adresăm această scrisoare patriarhală, prin care Te sfătuim, Te îndemnăm frățeste și-ți ordonăm, ca autoritate bisericească, să dai pe viitor dovadă de o purtare mai potrivită cu demnitatea Ta, pentru a preveni cu prudență urmările grave ce ar putea rezulta dintr'înșă și să Te silești a fi recomandat Bisericii de către Guvernul local, ca fiind deasupra tuturor învinuirilor ce s'au îndreptat în potriwa Ta. Căci dacă vei continua a urmă aceeaș purtare, vom fi nevoiți, cu părere de rău, să recurgem la măsuri mai energice.

«Harul lui Dumnezeu și mila lui nesfârșită să fie cu Tine.

«Patriarhul Constantinopolei, fratele Tău în Christos.

«Ciril.»

În 3 Aprilie, Ministerul de Interne al Moldovei aduce la cunoștința publică încheierea Consiliului Administrativ Extraordinar, reproducă la pag. 480 și atingătoare de urmările unei partide din acest Principat, care și-a însușit dreptul de a se constitui formal în comitet, a

deliberă asupra ființei politice a acestui Principat, a iscăli jurnale și a publică programe și proclamații litografându-le.

Comitetul Electoral Central din Iași protestează în contra acestei deciziuni a Consiliului Administrativ Extraordinar, adresându-se Ministrilor Afacerilor străine ai Marilor Puteri Garante :

«Tractatul de Paris și Fermanul de Convocare a Divanurilor au recunoscut locuitorilor Principatelor dreptul de a-și rosti liber dorințele lor, privitoare la reorganizarea patriei lor.

«Prin însuș aceasta, Marile Puteri au recunoscut tuturor cetățenilor dreptul incontestabil de a se întruni, de a se consulta asupra adevăratelor lor nevoi și de a ascultă profesiunile de credință ale candidaților, pentru a putea judeca cari dintre dâșii sunt mai vrednici pentru cea mai înaltă misiune, aceea de a reprezintă națiunea și de a decide de soarta țerii în Divanul ad-hoc.

«Acest drept cuprinde în sine acela de a formă comitete electorale și constituie o condițiune sine qua non a alegerilor, pretutindinea unde acestea nu trebuie să fie o literă moartă.

«Acest drept noi trebuie să-l avem, și îl avem, dacă Tractatul de Paris, actul cel mai înalt și cel mai solemn al secolului nostru, nu este o literă moartă, în ce privește Principatele.

«In consecință, noi răsămându-ne pe aceste promisiuni solemne, pe aceste principii incontestabile și legale, și după cererea unui mare număr al amicilor noștri din țeară, noi subscrișii ne-am întrunit în liniștea cea mai mare, ne-am consultat unii cu alții asupra necesităților și intereselor țerii, și ne-am constituit în comitet electoral al Unirei Principatelor, publicând în acelaș timp profesiunea de credință a acestui partid.

«Purtarea noastră a fost și continuă a fi legală, cu atât mai mult, că nici Regulamentul Organic, nici o altă Lege a țerii, nici Fermanul de Convocare nu opresc asemenea acte. Mai mult, publicarea programului partidului Unirei a fost o măsură nu numai legală, ci și necesară; căci, ajunși în ajunul reorganizării patriei noastre, Guvernul provizoriu ne-a retras orice mijloc de publicitate prin abolițiunea Legei asupra Presei din 12 Maiu 1856. Pe publicitate se razămă mijlocul de a lumină opiniunea publică asupra adevăratelor nevoi și adevăratelor interese ale Moldovei, precum și asupra persoanelor cari sunt demne de înalta misiune a reprezintă țara lor în momentul cel mai solemn și cel mai critic al istoriei noastre; numai în publicitate vom găsi mijlocul de a combate teoriile dăunătoare societății, a apăra onoarea noastră și principiile noastre politice în contra calomniilor ce se îndreaptă în fiecare zi în contra noastră, a desminți svonorile perfide ce se răspândesc pentru a turbură liniștea și a băgă discordie între cetățeni; într'un cu-

vânt, publicitatea este singurul mijloc de a pregăti adevărata și exacta expresiune a dorințelor țerii prin Divanurile ad-hoc.

«De aceea am văzut cu o foarte mare surprindere deciziunea Consiliului Administrativ din 22 Martie curent, publicată în «Gazeta Moldovei», No. 24, declarând ilegale actele noastre de alegători și ordonând căutarea și distrugerea programului nostru.

«Această deciziune a Consiliului e menită a intimidă pe unii și a încuraja pe alții. Ea exercitează o adevărată presiune asupra opiniunilor și constituie o restricțiune a libertății electorale; și prin aceasta ea este contrarie generoaselor intențiuni ale Congresului de Paris și ale Fermanului de Convocare, cari interzic în mod expres orice influențare sau imixtiune a Guvernului provizor, ale căruia atribuțiuni se mărginesc întru a mântui liniștea publică, pe care nimeni din acei cari aparțin numerosului nostru partid nu au turburat-o și nici gândesc a o turbura.

«Cum a putut Consiliul să califice actele noastre de ilegale, în fața atător promisiuni solemne ale Puterilor, și în fața întregii libertăți de care se bucură frații noștri din Valahia? Acolo, în adevăr, sub ochii Comisiunii Europene, se țin întruniri cu mult mai numeroase, se discută prin organul presei toate înaltele chestiuni actuale, se instituie comitete, se publică programe, precum și corespondențele comitetelor din provincii cu Comitetul Central.

«Hotărîrea Consiliului ne acuză că reprezentăm — «un partid care și-a însușit dreptul de a se constitui formal în Comitet, de a delibera asupra «ființei politice a Principatului, de a semnă procese verbale, de a publică «programe, etc.»

«Acest drept a fost recunoscut de Congresul de Paris fiecărui cetățean al Moldo-Valahiei, și prin urmare nu mai are nevoie de a fi sancționat de Guvernul local, a căruia întâie datorie, impusă de Congresul de Paris și de Ferman, este imparțialitatea, neutralitatea cea mai strictă.

«Hotărîrea Consiliului mai zice încă, că «noi lucrăm lângă autoritatea existentă». Dacă prin aceasta Consiliul a voit să zică, că noi ne-am însușit atribuțiuni ale Guvernului, atunci noi respingem o asemenea imputare cu toată energia ce ne însuflă conștiința legalității actelor noastre: și declarăm în acelaș timp, că departe de a uzurpă cea mai mică părțică a drepturilor autorității, noi respectăm ordinea legală și nu uzăm decât de un drept care ne-a fost dat în vederea viitoarelor alegeri, și care a fost refuzat în mod expres numai Guvernului, și numai lui — dreptul liberei manifestări a opiniunilor.

«Mai departe, aceeaș deciziune mai adaogă — «că noi lucrăm într'un spirit «excluziv de partid, etc., etc.—». La această acuzare suntem îndreptățiți a

răspunde, că numai acte ascunse și făcute la întunec ar putea fi acuzate de a fi inspirate de un spirit exclusiv de partid și de a tinde a rătați opinia publică sau a amenința sinceritatea alegerilor. Dar acei cari lucrează deschis, și proclamă tare principiile lor și tendințele lor, și le supun aprecierii țerii întregi; acei cari nu întrebuintează alte mijloace de influință decât publicațiunea profesiunii lor de credință și nu fac apel decât la sfințenia cauzei lor, acestia nu pot primi o asemenea acuzare. În consecință atacurile făcute prin această deciziune a Consiliului în contra drepturilor celor mai mari ale cetățenilor și a libertății electorale obligă pe subsemnații a reclama lângă Excelențele Voastre în contra acestor măsuri vexatorii și a cere revocarea lor imediată».

(Semnați) Georgie Sturdza, Ștefan Catargiu, Petru Mavrogheni, Constantin Hurmuzaki, Anastasie Panu, I. A. Cantacuzino, Dimitrie Cozadini, Constantin Rolla, Vasile Mălinescu.

Protocolul întrunirii Comisiunii Internaționale Europene din 13 Aprilie are o însemnătate deosebită, fiindcă Comisarul Otoman cerea delă Comisiune un sfat în privirea întrunirilor alegătorilor :

«Astăzi 1/13 Aprilie, subsemnații întrunindu-ne, în urma invitării Comisarului Otoman, pentru a lua cunoștință despre un proiect de circulară, comunicat de Caimacam și pe care A. S. își propune să-l adreseze administratorilor, Comisiunea a înțeles cuprinsul după cum urmează :

«Având în vedere că orice reuniune de persoane, cari nu sunt alegători, nu oferă nici un caracter de legalitate, Caimacamul invită pe administratorii săi să nu autorizeze întruniri de acest soi.

«După înțelesul circulării, pentru a fi considerat ca alegător, n'ar fi nevoie să se aștepte până când listele electorale vor fi întocmite și publicate, ci se permite persoanelor, cari se consideră autorizate de lege a fi alegători, să formeze reuniuni sub anumite condițiuni ce li se prescriu.

«Pe lângă aceasta, circulara oprește orice discuție al cărei obiect n'ar fi de competența Divanului însuș, precum și broșurile anonime.

«Pentru a completa această comunicare, Comisarul Otoman a adus la cunoștința Comisiunii o depeșă telegrafică a Inaltei Porți, ce o primise cu două zile mai înainte și pe care, având în vedere inițiativa luată de Principele Caimacam, a crezut că nu trebuie să o prezinte decât în ziua fixată pentru debaterile Comisiunii asupra acestei chestiuni. Depeșă invită pe Comisarul otoman să se înțeleagă cu colegii săi și cu Caimacamul, pentru a desființa, în caz când Regulamentul Organic nu se opune, comitetele ce s'au format în unele localități din Valahia și cari discută chestiuni ce sunt de competența exclusivă a Divanurilor ad-hoc.

«Comisarii întrebând, pentru informația lor, ce legi există cu privire la aceasta, Comisarul Otoman a prezentat un răspuns al Secretarului de stat, care arată că nu există vreo lege care să oprească ori să autorizeze întrunirile pregătitoare pentru alegeri, nici vreo lege în contra întrunirilor cari nu sunt periculoase pentru liniștea publică.

«Comisarii, după ce și-au schimbat între sine părerile asupra obiectului acestor comunicări, considerând: 1) Răspunsul Secretarului de Stat cu privire la lege; 2) Că comitetele sau întrunirile politice cari au atras atențiunea Caimacamului și a Inaltei Porți se moderează progresiv de câtvă timp; 3) Că deși admit dreptul alegătorilor de a atinge cestiunile pe cari reprezentanții lor au a le discuta în Divanuri, totuș este greu de a stabili cari sunt persoanele ce au calitatea de alegători, înainte de a se fi publicat listele electorale.

«Au căzut de acord să informeze pe Caimacam prin intermediul Comisarului Otoman, că dacă A. S. este de părere, că un sfat ce l-ar da în spirit liniștitor poporului valah și care să explice intențiunile bine cunoscute ale Puterilor și să-l îndemne a amâna întrunirile electorale, până ce vor fi publicate listele electorale, ar avea de urmare să prevină întrunirile politice, în cari se agită cestiuni rezervate alegătorilor și Divanurilor;

«Comisiunea aprobă în unanimitate acest demers.

«Un extras din acest protocol dela cuvintele: «dacă A. S. este de părere» și până la cuvintele «Comisiunea aprobă în unanimitate acest demers» va fi comunicat Caimacamului prin intermediul Comisarului Otoman.

«Data ut supra».

(Semnați) Liehman-Palmrode, Talleyrand, Bulwer, Richthofen, Basily, Benzi, Savfet-Efendi.

Timpul alegerilor pentru Divanul ad-hoc apropiindu-se, Guvernul Caimacamului Voșgoride a început pregătirile pentru formarea listelor electorale, în așa fel ca ele să cuprindă cât mai mulți dușmani ai Unirei.

În acelaș timp însă el controlă prin agenții administrativi toate mișcările membrilor partidului unionist din amândouă țerile.

Iată ce telegrafia Ministrului de Interne al Moldovei prefectul de Focșani, Pruncu, în ziua de 11 Aprilie:

«Omul pe care l-am expedit la București a sosit chiar acum; mă mărginesc deocamdată a vă aduce la cunoștință, că Unirea a scăzut foarte mult. Kogălniceanu și colegii săi nu s'au prezentat încă Comisarilor. Lumea la București e ne bună; Comisarul englez s'a declarat pe față în contra Unirei. Veți primi cu poșta informațiuni mai complete.»

Pentru ca listele electorale să fie alcătuite conform dorințelor Guvernului, toți medicii din Moldova au fost chemați în Iași, spre a-și legitima drepturile lor, printr'un ordin al Comitetului Sanitar cu data de 16 Aprilie:

«In urma raportului prezentat de Consiliul comunal al Capitalei, No. 428, Comitetul aduce la cunoștință, că toți medicii Principatului, atât indigeni, cât și naționalizați, cari vor dovedi că au drept de a fi alegători sau eligibili pentru convocarea Divanului ad-hoc, conform art. 5 § 2 din Fermanul Imperial, să se prezinte înaintea Comitetului cu diplomele lor, pentru a se constata calitățile ce ar putea avea, cum se spune mai sus, pentru a fi alegători sau eligibili.»

(Semnați) C. Catargiu, N. Mavrocordat.

Alte manopere întrebuițate de Guvernul Caimacamului Vogoride în acelaș scop, precum și mijloacele de a le combate, de cari s'au folosit Unioniștii, sunt expuse în următoarea depeșă a d-lui Victor Place din 15 Aprilie:

«Urmez a vă da E. V. seamă de actele ce se îndeplinesc în județele Moldovei prin mijlocirea prefectilor și a arătă în amănunte existența manopereleor practicate de Guvern pentru a exercită o acțiune de presiune sau de fraude asupra alegerilor.

«Aceste acte se găsesc expuse în parte într'o serie de documente, din cari rezultă lămurit, că prefectii se întrec în amenințări în contra oamenilor cunoscuți ca Unioniști, că întrebuițează chiar violența, că încearcă a înșelă sau a intimidă pe țărani și pe micii proprietari, că ei abuzează de puterea administrativă, care nu li s'a dat decât pentru a mănține o nepărtinire completă și o liberă rostire a dorințelor. Pe lângă acestea se poate constata dela început, din aceleași documente, că listele electorale nu vor fi sincere, și Fermanul care atribue prefectilor, cari au întocmit listele, dreptul de a le revizui, însemnează că ei își vor îndrepta propria lor operă.

«In cât privește valoarea actelor aci anexate, este de ajuns să li se cunoască originea.

«Publicarea programului făcut de Comitetul Electoral din Iași a provocat în provincie crearea de Comitete analoage, cari au intrat în relații cu el.

«Aceste comitete secundare și-au luat misiunea de a adună informațiuni în fiecare district și a le adresă la Iași, unde se concentrează în biurul Comitetului Central, pentru ca Comisiunea să le poată cunoaște.

«Am primit comunicarea mai multor informațiuni de acestea și s'au făcut traduceri de pe originale, cari rămân aci la dispoziția Comisiunii.

«Alte plângeri foarte numeroase mi-au mai fost comunicate verbal, dar am răspuns că nu le pot transmite decât dacă vor fi formulate în scris, și cred că în câteva zile Comitetul va primi răspunsurile din toate județele.

Cred că nu este nevoie să insist asupra informațiilor ce am onoare a da E. V. Intențiunile instrumentelor, pe cari Poarta le-a adus la putere, sunt destul de învederate și nu vor da înapoi dela întrebuintarea nici unui mijloc pentru a înăbuși libera exprimare a dorințelor populațiunii.»

Guvernul francez vedeă cu ochi buni atitudinea hotărîtă a Unioniștilor de a împiedică manoperele Caimacamului Vogoride, precum și piedicile ce se puneau Unioniștilor din Muntenia. Dar în privința altor cestiuni, ce pentru Români erau strâns legate de cestiunea Unirei, el își făcea rezervele sale prin depeșa ce Comitele Walewski a trimis-o Baronului de Talleyrand, Comisarul Franciei în Principate, în 18 Aprilie:

«Guvernul Împăratului a văzut cu mulțumire primirea tot atât de cordială, cât de distinsă, ce s'a făcut Comisarului M. S. la sosirea lui în București. N'ați lipsit, Domnule Baron, de a exprima Caimacamului sentimentele voastre personale pentru demonstrațiunile ce a ordonat să vi se facă la primire. Dar doresc să-i aduceți de asemenea și mulțumirile M. S. Imperiale.

«Am cetit cu interes expunerea primelor voastre impresiuni și modul vostru de a vedeă starea de lucruri din Principate: Nu pot decât să aprob atitudinea ce ați luat și limbajul vostru este de acord cu vederile Guvernului Împăratului și cu instrucțiunile ce am avut onoarea a vă da. Căci D-Voastră știți ce cerem noi înainte de toate: ca populațiunile moldo-valahe să-și poată exprima dorințele lor cu o deplină libertate. Noi nu voim o părere artificială, nici în favoarea, nici în contra Unirei. Scopul demersurilor voastre trebuie să fie să combatăți cât e posibil și să neutralizați piedicile pe cari adversarii Unirei ar căută să le opună manifestării dorințelor naționale. Mai departe nu trebuie să mergeți.

«Totodată nu ieșiți din limitele misiunii voastre, dacă căutați să luminați pe partizanii Unirei, făcându-i să înțeleagă că trebuie să se ferească cu îngrijire de a amestecă exprimarea unei dorințe atât de legitime cu manifestațiuni cari i-ar putea compromite succesul. În această privință am văzut cu durere, Domnule Baron, că cestiunea Prințului străin, atâțată de spirite aprinse și la încēput poate de oameni cari ascultau de un cuvânt de ordine, pare a se legă tot mai mult de cea a Unirei. Trebuie însă dimpotrivă a se separă.

«Nu vă sfiți deci a declară că, după părerea noastră, nu există mai periculoși dușmani ai Unirei decât aceia cari ridică o pretenție făcută anume ca să compromită cauza. D-Voastră știți susceptibilitățile Turciei în această

privință și temerile Austriei și rezistența îndârjită ce ar opune Guvernul Otoman însuș principiului Unirei, dacă ar putea crede că noi avem intențiunea de a pune un Principe străin în fruntea Moldo-Valahiei.

«Această eventualitate a fost dela început cea mai vie preocupare a sa, și argumentul cel mai tare ce-l invocă împotriva sistemului Unirei eră, că acesta îi părea că implică necesitatea unui Principe străin.

«Siliți-vă a obține înălăturarea acestei cestiuni, cel puțin inoportună și prematură, din programul ce sunt chemate să-l redacteze populațiunile moldo-valahe prin organul Divanurilor; aceasta va însemna a servi nu numai în mod loial, ci și folositor cauza Unirei.

«Am convingerea că colegul D-Voastre englez va primi dela Guvernul său instrucțiuni indentice. Cu această ocazie trebuie să vă spun că svonorile răspândite cu privire la dispozițiunile Cabinetului din Londra, și cari caută să stabilească o opoziție între felul lui de a vedea și al nostru în cestiunea Unirei Principatelor, nu sunt întemeiate. Dacă convingerile Guvernului englez în această privire nu sunt atât de pronunțate ca ale noastre, el nu doarește mai puțin decât noi, ca părerea și nevoile reale ale Principatelor să se manifesteze.

«Deci puteți să vă înțelegeți pe deplin cu d-l H. Bulwer pe terenul pe care sunteți amândoi și dorește să întrețineți cu el raporturi intime și pline de încredere.»

În aceste împrejurări grele și încurcate, membrii Comisiunii Europene ieau hotărîrea de a merge la Iași. Comisarul Franciei sosește acolo în 18 Aprilie, Comisarul Austriei în 19 Aprilie, Comisarul Otoman în 20 Aprilie, Comisarul Sardiniei în 21 Aprilie.

Atât Unioniștii, cât și Guvernul Caimacamului Vogoride, se pregătiră a întâmpina pe reprezentanții Europei.

D-l V. Place, însărcinat de Baronul de Talleyrand, trimite în 22 Aprilie un raport amănunțit Comitelui Walewski asupra intrării Comisarilor în Iași.

«Membrii Comisiunii Internaționale, a căror prezență eră atât de necesară în Moldova, au sosit în parte în Iași.

«D-l Baron de Talleyrand mă însărcinează să dau seamă E. V. de unele incidente, cari au semnalat intrarea în oraș a mai multora dintre colegii săi.

«Comisarul Austriac a fost primit cu o răceală pe care trebuie să o fi simțit. În locul populațiunii atât de numeroase, care de bună voie s'a dus întru întâmpinarea Comisarului Impăratului, și care l-a aclamat cu atâta entuziasm, el a întâlnit la barieră opt Moldoveni, ale căror nume le am. Este adevărat că a putut vedea ca compensație în drumul său plebea evreească, care aci

este sub protecțiunea Austriei și pe care căprarii Agenției au condus-o înaintea lui. Sosind la otelul său, d-l Liehmann nu mai putea avea nici o în-doeală de antipatia ce a lăsat-o în țară ultima ocupațiune militară.

«A doua zi trebuia să sosească Comisarul Otoman, și cu toată nemulțumirea ce Guvernul actual a provocat prin actele sale, o mare parte din locuitorii Iașilor, cei mai mulți Unioniști, s'au dus întru întâmpinarea lui Savfet-Efendi, chiar până dincolo de barieră.

«Acolo a avut loc un incident foarte regretabil și iată informațiunile ce am putut adună până acum asupra lui. Puțin timp după sosirea d-lui Costin Catargiu, care preceda cu o jumătate de oră pe Comisarul Otoman, un Arap care de câțva timp este în serviciul Administrației moldovenești, a plecat în galop și a întâmpinat pe Savfet-Efendi la o mică distanță de oraș. Acolo și-a încredințat calul unui individ necunoscut, iar el s'a urcat pe capra trăsorei Comisarului, spunând surugiilor că nu le dă voie să se oprească în fața primei grupe de oameni ce o vor întâlni, sub pedeapsă de a li se tăia capetele. Deci cum a sosit trăsura aproape de persoanele cari așteptau pe Comisar spre a-i ură bun sosit, acestea s'au apropiat de porți cu buchete strigând: Trăească Sultanul! Arapul, care scosesse sabia, a început atunci să lovească în dreapta și în stânga. Mai multe persoane au fost atinse și unul dintre surugii a primit trei lovituri de sabie. Aceeaș scenă s'a repetat la barieră, unde așteptau delegații oficiali ai Guvernului, deoarece Arapul înțelegând desigur rău ordinul ce i s'a dat, credea că întâlnește peste tot locul dușmani, așa că Moldovenii, veniți să aclame pe reprezentantul Sultanului, au fost loviți cu sabia în strigătele de: Trăească Sultanul!

«Trăsura și-a continuat drumul cu acelaș aparat răsboinic, și cum mă aflam pe parcursul cortegiului, am putut vedea însumi pe Arap șezând pe capră, cu sabia în mână și aruncând peste tot locul priviri furioase și amenințătoare.

«În acest chip a ajuns la Iași Savfet-Efendi.

«E. V. va înțelege fără greutate impresia penibilă ce a produs în oraș această demonstrație. Publicul a văzut într'însa reprezentarea, mai dramatică decât de obicei, a amenințărilor pe cari Guvernul moldovenesc le face în fiecare zi, în numele Porții, în contra aceloră cari cer libera exprimare a dorințelor lor.

«Vă mărturisesc deasemenea, că în urma unei atitudini atât de provocătoare, ne-am temut un moment de dezordini grave.

«E foarte bine că partidul național consimte să asculte cuvintele moderate, pe cari adevărații prieteni i lă-au spus cu această ocazie, căci populațiunea întregă, fără deosebire de păreri, eră indignată.

«Savfet-Efendi, care a fost informat îndată de efectul deplorabil cauzat de acest individ, s'a grăbit a-și exprima regretele. El le-a exprimat în termeni

foarte vii d-lui Talleyrand și mie și ne-a rugat să spunem peste tot locul că a fost adânc măhnit de cele întâmplate. El a mai declarat că nu știa de prezența unui Arap pe capra trăsorii sale și actul aci alăturat, publicat după cererea sa, aduce la cunoștință modul cum judecă el o demonstrație, care s'a întors împotriva acelor cari o pregătise.

«In seara intrării lui Savfet-Efendi Guvernul a ordonat să fie iluminat orașul. Astfel a fost iluminatie în două case de Moldoveni și în cinci sau șase case de bancheri evrei supuși protecțiunii austriace.

«Primirea ce s'a făcut a doua zi Cavalerului de Benzi s'a resimțit mult de dispozițiile în cari se găsea populațiunea.

«S'au dus în massă întru întâmpinarea lui, cu buchete și panglici în colorile Unirei: albastru, roș și galben. Strigătele cele mai entuziaste l-au însoțit pe Comisarul Sardiniei dela barieră până acasă și atunci s'a produs un fapt, care nu e cu puțință de a nu fi regretat.

«Numeroase drapele în colorile Unirei figurau în cortegiu și cei ce le purtau au parcurs pe urmă câteva străzi strigând: Trăească Unirea!

«Fără îndoială eră supărător că aceste colori, nefind încă în mod legal ale țerii, au fost arborate, și noi ne-am grăbit a blama aceste acte. Totuș ele sunt ușor de explicat, din cauza simpatiei masselor pentru Regele Sardiniei, a cărui politică este favorabilă Unirei, din cauza urei ce poporul are în contra Austriei, al cărei reprezentant a fost primit cu atâta răceală, și mai ales din cauza intrării ciudate și amenințătoare a Comisarului Otoman. Trebuie să fim mulțumiți că protestarea poporului a găsit atât de repede ocazia de a se satisface printr'o manifestație, care a fost oricum foarte inofensivă și care, fără a turbura ordinea publică, s'a mărginit la câteva strigăte și la o plimbare cu drapele.»

Anexă. Actul publicat în «Gazeta de Moldavia» din 22 Aprilie:

«In momentul când Ex. Sa Savfet-Efendi, Comisarul Otoman, a sosit la marginea orașului, un individ cu turban arăpesc și cu sabie la coapsă a luat loc pe capra trăsorii lângă vizitiu, fără ca Ex. Sa să fi observat, și și-a permis să scoată sabia și să o învârtască, în scop de a intimidă și a îndepărta persoanele cari s'au apropiat de trăsura.

«Ne grăbim a informă publicul că îndată ce Ex. Sa a fost încumostințat despre acest act nevrednic, îndeplinit de un individ pe care nu-l cunoștea, a fost foarte rău impresionat, cu atât mai mult cu cât în decursul călătoriei sale dela București până aici a primit cu plăcere persoanele, cari în trecerea sa au voit să-i vorbească și să-i exprime sentimentele lor.

«La cererea Ex. Sale acest individ a fost arestat.»

Savfet-Efendi a fost nevoit el însuș să se convingă de atitudinea leală și demnă a Unioniștilor, când căpeteniile mișcării naționale se prezintară în 25 Aprilie cu următoarea adresă, care a fost cetilă de Constantin Hurmuzaki :

«Principatele Moldovei și Valahiei au dat în totdeauna dovezi, prin fapte netăgăduite, că ele știu să mănție legăturile seculare, cari-i țin strânși de Imperiul Otoman.

«Dacă de o parte Români consideră garanția drepturilor lor imprescriptibile, consemnate în capitulațiunile lor, ca o apărare a existenței lor naționale și politice, ei sunt totdeauna decisi a respecta legături, al cărora folos reciproc nu se poate contesta.

«De aceea astăzi, când, în virtutea Tractatului de Paris, Principatele sunt chemate a-și rostii liber dorințele lor asupra organizației lor definitive, noi ne grăbim a declara solemn E. Voastre această asigurare atât de sinceră, cât și de unanimă.

«Noi profităm în acelaș timp de ocaziunea sosirii E. Voastre între noi, pentru a reînnoi expresiunea simțimintelor noastre de devotament, de respect și de grațitudine ce păstrăm pentru Maiestatea Sa Imperială Sultanul, care, dimpreună cu Augustii Săi Aliați, a binevoit să deschidă patriei noastre perspectiva unui viitor stabil și prosper.

«Aceste simțiminte, pe cari nu le-am negat niciodată, nici chiar în zile de încercări și nenorociri, și legalitatea cea mai riguroasă nu vor încetă a regula purtarea noastră.

«Calitățile eminente cari vă disting și cari au motivat alegerea făcută de Maiestatea Sa Sultanul în persoana E. V., pentru a-l reprezenta în sânul Comisiunei, ne insuflă cea mai mare încredere și ne autoriză a fi convinși, că nu veți fi mult timp între noi fără a vă convinge de sinceritatea asigurărilor noastre și a lealității intențiunilor noastre.»

Atitudinea Caimacamului Vogoride și a Guvernului său nu se schimbă, ci din contra merge înainte cu asprimea sa.

Ordinul No. 38, dat de Caimacam Departamentului de Interne în 23 Aprilie, declară orice manifestație pe stradă ca «o nelegiuire, care trebuie să atragă după sine aplicarea legilor, după gravitatea delictului.»

Iată Ordinul publicat în Buletinul Extraordinar la «Gazeta de Moldavia.»

«Căimăcămia Principatului Moldovei. Departamentului Trebilor din Năuntru.
«Am luat încredințare că ieri, la 10 a curenteii, o grupă de individe, îm-

părechindu-se și purtând stindarde de culoare deosebite, s'a îndeletnicit a face în public mai multe manifestații și cu moduri neiertate de legi a invita pe pacinicii locuitori către demarșe cu totul împotrivoare la păzirea bunei orândueli și la supunerea către instituțiile țării, încât prin asemenea scandaloase urmări a răspândit îngrijirea cea mai vie în toate clasele societății.

«Pătruns de sacra datorie de a priveghia cu neadormire asupra obșteștei liniște și a siguranței tuturor locuitorilor, pun în vedere acelu Departament, că pentru niște asemenea mișcări, fiind cu totul neiertate de așezămintele polițienesti, pe viitorime se va păzi cea mai strictă priveghere, ca oricând ele s'ar reînnoi, să se aresteze pe cutezători, pedepsindu-se după toată asprimea legilor întru asemenea, căci datoria fiecărui adevărat patriot este de a respecta pre cât instituțiile țării sale, pe atâta și liniștea compatrioților săi, și a se feri de orice instigație politică cu scop de a compromite viitorul Moldovei. Prin urmare o demarșă colectivă și prin stradele orașului, precum aceea urmată ieri, fiind turburătoare liniștei publice și doveditoare unor scopuri nepriincioase țării, nu poate a se privi de către Guvern altfel decât ca o nelegiuire, care trebuie să atragă după sine aplicația legilor, după gravitatea delictului.

«N. Conaki-Vogoride.

«Secretar de Stat: P. Balș.»

În urma acestor manifestări Guvernul Căimăcămiei s'a grăbit a publica instrucțiile Sfatului Administrativ Extraordinar al Moldovei pentru aducerea întru întocmai împlinire a Fermanului atingător de convocarea Divanului ad-hoc. Aceste instrucții sunt din 27 Aprilie și s'au publicat în «Buletinul Oficial al Moldovei,» No. 31 și în «Gazeta de Moldova,» No. 31.

«1) Departamentul Cultului va face poftire Preasfinției sale Părintelui Mitropolit ca să binevoască :

a) A vesti tuturor Egumenilor de mănăstiri închinată și neînchinată, ca, potrivit cu așezământul din anul 1835 pentru cele pământesti, și unii și alții să se adune în Capitală, în locul anume destinat pentru întrunirile Divanului ad-hoc, a doua zi după împlinirea termenului de 30 zile socotite dela ieșirea «Buletinului», a listei egumenilor de mănăstiri, având în osebi a alege câte doi deputați clerici pământeni dintre ei, adică : patru în total, fără a putea să ia parte la alegeri nimeni alții decât numai singuri Egumenii.

b) A vesti Preoților din Capitala Iași, reședința Mitropoliei, de a se întruni într'acelaș local, a treia zi după împlinirea termenului publicației prin foaia oficială, spre a se alege un deputat dintre ei, iarăș fără să ia parte la alegeri nimeni alții decât numai singuri acești preoți.

«2) Departamentul Cultului va face împărtășire Preasfințitului Episcop de Huși, și Preasfințitului Locotenent de Episcop al Romanului de a convoca preoții din ambele reședințe episcopale ale Moldovei, Roman și Huși, după împlinirea termenului de 30 de zile al publicației prin foaia oficială a listei preoților, spre a numi dintre ei câte un deputat la Divan pentru fiecare eparhie, întocmai după textul Impăărătescului Ferman.

«3) Departamentul Trebilor din Năuntru, însărcinat cu publicarea tuturor listelor de alegeri, spre a nu se prileji confuzie în operațiile alegerilor, de îndată să facă deșteptare prin «Buletinul Oficial» tuturor boierilor și fiilor de boieri de orice rang, proprietari de moșie și proprietari simpli de pământ, prevăzuți la art. 3 al Inaltului Ferman, precum și proprietarilor de casă de prin orașele de reședință a ținuturilor și a celor din Capitală, ca în termeni de 15 zile dela data foaiei, să se înfățișeze la administrația locală, și orășeni la Eforiile respective, cu titlurile proprietăților spre întocmirea și îndeplinirea listelor, ce sunt în lucrare, unde vor dovedi vârsta lor, dritul de pământeni sau împământeniți, după formele prescrise de Regulamentul Organic, anexa lit. X din capitolul al IX-lea, că se bucură de întregirea driturilor politice și că sunt proprietari de moșii lucrătoare, libere de orice ipotecă, conform și explicațiilor publicate prin «Buletinul Oficial», No. 24, de către Secretarul de Stat sub No. 1.049.

«4) De asemenea se vor deștepta și fețele prevăzute la art. 5 din împărătescul Ferman, adică persoanele dedate unei profesii libere, precum profesorii școlii Statului și membrii Academiiilor sau ai Societăților literare, științifice, recunoscute de Guvern, precum și medicii și legiștii înzestrați cu diplome regulate, și inginerii civili pământeni, sau acum și legiuiți împământeniți, îndeplinind și unii și alții funcțiile sau arta lor de 3 ani, recunoscuți în orașul unde rezidează, ca în termenul arătat să se înfățișeze la municipalități spre înregistrare.

«5) Capitala Iași va da patru deputați la Divan; Botoșanii și Focșanii câte doi, iar celelalte orașe și reședințe câte unul.

«6) Pentru locuitorii pontasi, lucrători de pământ, se vor lua de bază tăblițele oficiale alcătuite de către cea din urmă catagrafie, și aleșilor se va plăti, potrivit art. din Ferman, câte 14 lei pe fiecare zi de om, din Vistierie, prin Departamentul din Năuntru.

«7) Completându-se listele și primindu-se de către Departamentul din Năuntru, el va și urmă a le publica prin foile oficiale în termenul prescriș de 30 zile succesiv și în ordinul cuvenit, ca și alegerile să poată începe îndată după împlinirea termenului, și a procede fără întrerupere.

«8) Obștiile șatelor în cea dintâi zi după împlinirea zilelor de publicații, vor păși către alegerea a doi delegați dintre locuitorii pontasi, cari întru-

nindu-se de îndată la punctul Privighetoriei, vor alege dintre dâșii doi alegători ; aceștia, unindu-se la reședința ținutului cu aleșii celorlalte ocoale ale ținutului, vor alege dintre dâșii pe deputatul lor la Divan, întocmai după glăsuirea Inaltului Ferman. De asemenea Privighetorii, având în vedere lista proprietarilor de moșii în întinderea de 99 fălci cel mult, și 10 fălci cel puțin din cuprinsul fiecărui ocol, îi va întruni la tactul ocolului spre a-și alege dintre dâșii cu majoritatea glasurilor 5 alegători, cari au a se duce la reședința ținutului, unde, unindu-se cu ceilalți veniți dela celelalte ocoale din clasa lor, vor face alegere dintre ei a deputatului pentru Divan, întocmai după Impărătescul Ferman, înțelegându-se că acela care ar avea mai mult de 99 fălci intră în clasa II, având însă și celelalte cerute însușiri.

«9) A doua zi după expirarea termenului de 30 zile al publicației, se vor întruni la reședința ținutului proprietarii mari înscriși în lista respectivă și vor păși în alegerea deputaților, după modul prescris după puncturile de mai sus.

«10) Toate corpurile electorale de pe la ținuturi se vor prezida de către administratori, după instrucțiile și rândueala statornicită dela înființarea Reglementului pentru alegerile deputaților ai obșteștilor adunări, iar acelor de pe la ocoale de privighetori, afară numai de acei prevăzuți la art. 5, cari se vor prezida de președintele eforiei.

«Așa precum prin Impărătescul Ferman toate clasele societății sunt chemate a expune dorințele sale pentru revizia statutelor și a reglementelor lucrătoare, și fiindcă toate clasele au a desbata cestiile atingătoare de interesele ei proprii în comitete speciale, apoi Departamentul din Năuntru va avea îngrijire și va da instrucțiile cuviincioase spre a nu-și prileji confuzii la alegere, ca listele alegătorilor de fiecare clasă să fie specificate și că acei cari au a vota în puterea dispozițiilor Inaltului Ferman la No. 2 și 3, să nu între în numărul acelor cari sunt chemați a vota după § 1, 2, 3 și 4, din art. V, asemenea și aceștia să nu între la No. 2 și 3.

«12) Amestecul ampoloiaților în operațiile electorale nu are alt scop decât stricta observație a regulilor așezate și păzirea bunei liniște, prin urmare ei nu vor putea sub nici un motiv a avea amestec la votul alegătorilor, cari trebuie a fi scutit de orice influință, și vor avea îngrijire ca operațiile electorale să se facă cu imparțialitatea prescrisă în Ferman.

«13) Administratorul va avea mai vârtos în băgare de seamă ca alegerile comunelor să se facă cu cel mai mare ordin, să nu împiedice pe cultivatori dela lucrările agricole, și mai vârtos ca persoanele străine să nu se introducă între dâșii cu scopul de a influență asupra spiritului lor, sau a le da socotințe ; oriunde s'ar întâmplă astfel de lucrări, Dregătorul ținutului va oprî pe al lor autor, pentru ca ei să fie mânginiți după lege.

«14) Fiecare deputat din fiecare clasă însemnată prin Înaltul Ferman va primi îndată după a sa alegere înscris adevător din partea Administratorului sau a secretarilor, cu care se va înfățișa la Divan, când alegerile vor fi încheiate și se va convoca deschiderea lui.»

«Ministru din Năuntru, C. Catargiu».

Acestor instrucțiuni a urmat circulara Logofătului Vasile Ghika, Ministru de Interne, către Administratorii județelor din 30 Aprilie.

«*Domnul meu,*

«Excelența Sa Prințul Caimacan, prin Ofisul său, a binevoit a mă chema la ocărmuirea Departamentului Trebilor din Năuntru. Misia aceasta, după evenimentele ce încearcă poziția actuală a țerii, este nu numai grea, dar și delicată; m'am bizuit însă a lua asupra-mi această povară, întâiu pe încredere că sentimentele de moderație și ale unui duh neprihănit de purtare, într'o epocă așa de importantă pentru patria noastră, nu vor lipsi dela compatrioții mei, și al doilea, în speranța concursului, pe care contez din partea tuturor funcționarilor ramului administrativ.

«Cestia viitoare organizații din lăuntru, ce ni s'a făgăduit prin binevoitorul Ferman al M. S. Imperatorului Suzeran în înțelegere cu înalții săi Aliați, este cestia zilei de astăzi.

«Ea ar fi fost ferită de agitațiile ce în parte a încercat, dacă pregătitoarele sfătuirii ale cetățenilor îndrituiți s'ar fi făcut fără sgomot, dacă adunările numeroase la unele din localități ale Principatului n'ar fi privit poate la manifestări dezordonate și compromițătoare pacinicei liniștiri a poporului. Iar mai cu seamă dacă acele adunări n'ar fi adoptat numire nepotrivită de cluburi, comitaturi și altele de asemenea, netolerate sub oricare guvern, și dacă, în sfârșit, duhul de loialitate și imparțialitate, pe care cu deosebire recomand d-tale, Domnule Administrator, ar fi predominat în toate ocaziile, căci pe cât egalitatea în fața legii este sufletul dreptății, pe atâta și ținerea bunei armonii dintre cetățeni în dreptate și respect este o datorie administrativă de căpetenie și care va servi de temelie în lucrările atingătoare de atributul d-tale.

«Domnule Dregător, dela înțelepciunea concursului d-tale aștept pentru ținutul ce administrez respectarea legilor în toată vigoarea lor. Reglementul Organic și Manualul Administrativ sunt deodată în multe cazuri destule deslegări. Respectarea liniștei publice, ce mai mult decât altădată cere neadormirea poliției, trebuie să ocupe mai cu osebire îngrijirea d-tale; vei avea dar privighere a fi totdeauna în mijlocul oricărei împrejurări de fire provoacătoare bunei orândueli spre a restrânge și a preveni din vreme, prin

bine chibzuite măsuri, influințele pernicioase ce ar putea aduce neliniște publicului, lățindu-se prin așa măsură echilibrul legal al duhului Tratatului din 30 Martie și care, în conformitatea Fermanului Împăărătesc, făgăduiește în Principat concursul unui Divan ales de toate clasele, spre revizuirea statutelor terii; înțelegându-se că, pe cât Guvernul va avea de păzit stricta neutralitate în ceea ce privește libera exprimare a unor așa nevoi, pe atâta este dator și cu stăruință va priveghia ca această măsură să nu fie mijloc de rea cugetare și de rătăcire a publicului, ci să se mărginească în înțelegerea lucrărilor în cercul numai a celor câți după înaltul Ferman sunt îndreptățiți în desbatere.

«Acestea, Domnul meu, păzindu-le cu strictete și loialitate, nu mă îndoesc că veți trage stima compatrioților și mulțumirea Guvernului, precum și la din împotrivă vă va privi o serioasă răspundere.

«V. Ghika».

Comitetul Central al Unirei trimite în 1 Maiu comitetelor din județe o circulară, în care face istoricul primirii membrilor Comisiunii Europene în Iași.

«Iertați-ne că, preocupați de primirea Comisarilor, și îmbulziți cu o mulțime de lucrări cășunate din sosirea acestor bărbați, cari ne țin astăzi soarta în mâinile lor, nu v'am putut împărtăși încă cele ce s'au petrecut în sfera noastră politică.

«Acum însă când lucrurile încep a-și lua o direcție mai hotăritoare, și noi putem cunoaște mai limpede starea în care se află trebile noastre, cu plăcere ne grăbim a încunoștința și pe d-voastră.

«Tânguirea trimisă prin deputații noștri dela București a produs rezultatul cel mai mulțumitor.

«Mergerea lor acolo a grăbit cu mult venirea la noi a Comisarilor, cari au voit să se încredințeze prin sine însuși despre adevărul plângerilor noastre. După amănuntele cercetării făcute, și după cele petrecute chiar în ființa Comisarilor, ei s'au încredințat cum că noi, departe de a fi mărit lucrurile, am fost arătat mai puțin chiar decât este viul adevăr. Comisarii, nefiind însă în complet aici, n'au putut lua nici o hotărrire definitivă, totuș suntem autorizați a crede cum că peste cinci, șese zile, întorcându-se la București, măsurile ce se vor lua de către Comisie, vor fi în favoarea liberei și sincerei rostiri a dorințelor.

«Primirea Comisarilor Puterilor amice cauzei noastre a fost însoțită de un entuziasm așa de mare, încât cu toții ne-au arătat cele mai măgulitoare mulțumiri din partea lor. Nu mai puțin ne mândrim și noi de buna primire

ce s'a făcut marilor oaspeți prin ținuturile pe unde au trecut ; exemplu care a avut o înrăurire binefăcătoare chiar și asupra Capitalei.

«Despre întâmplarea neplăcută ce am avut la sosirea Comisarului turc, veți fi auzit și d-voastră, dar fiindcă știrile, până când ajung prin ținuturi, se prezentează de multe ori sub o față neadevărată, vă însemnăm aici adevărul întru aceasta.

«Adversarii cauzei noastre, necruțând nici un fel de mijloc spre a ne face rău, au trimis se vede înadins pe un Turc ce se află aici în Capitală, de s'a pus pe capra trăsurei, în care venia Comisarul Otoman. Omul acela, în minutul când lumea adunată voia să încunjure trăsura, strigând să trăească Sultanul, scoase sabia, începù a o învârti în toate părțile spre a depărta pe cei ce se apropiu. Mulțimea s'a retras de îndată, trăsura și-a urmat calea, lăsând în urmă cea mai mare indignație. Aceasta a fost cauza pentru care oamenii partidei noastre, tocmai după trecere de mai multe zile, au felicitat de bună venire pe E. S. Savfet-Efendi, adică după ce mai întâiu Excelența Sa a cerut formală iertăciune despre cele întâmplate, și după ce a declarat deputaților noștri, cum că urmarea Turcului de pe capră nu numai n'a fost poruncită de E. Sa, dar încă că nici persoana, nici fapta acelui individ nu-i era cunoscută. Aceste încredințări ni s'au repetat de către Exc. Sa și în ziua înfățișării partidei noastre.

«Văzând adversarii noștri cum că nici provocarea făcută de către zisul Turc cu sabia scoasă nu ne-a făcut să ne abatem din statornicia și liniștita cale, pe care pășim spre neclătita noastră țintă, s'au silit prin toate chipurile a arată manifestările noastre pline de entuziasm pentru sosirea Comisarilor, ca niște semne prevestitoare de turburări. Așa ni s'a imputat plimbarea pe ulițele Capitalei a unui mare număr de tineri și oameni din popor cu muzică și cu steaguri tricolore în fruntea lor, manifestație care s'a făcut fără știrea Comitetului și s'a descuvințat de el, care însă se poate lesne explica prin istoria săbiei. Guvernul a socotit de cuviință a opri pe viitor asemenea manifestații ; o ordonanță s'a și publicat întru aceasta.

«O altă întâmplare desplăcută, urmată în zilele trecute, a fost și arestarea d-lui I. Negură. Pretextul arestării sale era că d-lui, dând prin mâna ofițerului competent un bacșiș muziceii și jandarmilor, ce au fost față la primirea Comisarilor, prin aceasta ar fi voit să corupă miliția ! O acuzare așa de putredă a trebuit să cadă de sine, și d-l Negură este acum iarăș liber.

«Efectul ce au sperat unii oameni, că ar produce asemenea arestări, a fost cu totul contrar dorințelor lor, și s'a întâmplat că au căzut ei înșiși în cursele ce le-au fost întins.

«Schimbarea d-lui C. Catargiu s'a făcut cu scop de a înăduși reclamațiile Comisarilor asupra mai mult decât părținutoarei sale administrații. Noi ne-am

silit însă a convinge pe Comisari, cum că este de neapărat o schimbare de sistem, iar nu de persoane.

«Inboldiți de patimi și ne mai având nici o nădejde de izbutirea cauzei lor pe drumul legal al rostirii majorității, credincioși sistemului lor de acuzare, adversarii Unirei s'au încercat din nou în zilele de pe urmă a pări pe Unioniști ca revoluționari și turburători liniștei publice. De astă dată însă păra fu formală. O jalobă se purtă din casă în casă și din instanțe în instanțe spre a fi acoperită cu iscălituri; dar în curs de o săptămână abia s'a iscălit de vreo șasezeci indivizi, când apoi a și căzut în mâinile partidei noastre. Dintre persoanele subînsemnate, abia cinci sau șase sunt din acele îndrituite după Ferman, și anume persoanele cunoscute de capi cetii Antiunioniste. Toți ceilalți sunt amploiași ai Guvernului și câțiva sudiți austriaci și greci. Copie de pe actul acesta s'a dat Comisarilor, și credem că nu puțin va contribui de a le dovedi cine sunt antiunioniștii și cari le sunt mijloacele lor de acție. Jaloba antiunioniștilor perise de pe masa Directorului Judecătoreiei de Iași, căruia i s'a fost dat de către președinte spre a o subscrie. Din a cui poruncă nu se știe, acest amploiat s'a fost arestat, dar după două oare i s'a dat iarăș drumul.

«În fața dar a unor asemenea împrejurări, purtarea partidei noastre este de sine dictată. Când suntem acuzați ca revoluționari și turburători, când se zice că Unirea ar pune societatea în pericol, dacă nu s'ar lua măsuri în contra ei, noi trebuie să păzim ordinea legală și cea mai mare liniște.

«Prin o atitudine plină de demnitate, să dăm cea mai vie desmintire viclenelor imputări ce ni se fac. Orice manifestări sgomotoase trebuie să le înălțurăm cu totul, orice provocări din partea adversarilor noștri trebuie să le respingem cu disprețul ce trebuie să ne insufle niște mijloace înjosoare ale unor oameni în desperare și convicția de care suntem pătruși, căci orice atacuri și loviri, din partea oricui, vor dobândi o deplină satisfacere pe drumul legalității, singura cale demnă de marea cauză ce apărăm. Tribunalul nostru cel mai înalt este Comisia Europeană; dela dansa trebuie să așteptăm totul. Ea este acum însărcinată chiar și cu schimbările ce s'ar socoti de cuviință a se face în privirea Fermanului de convocare, fără însă a schimba principiile lui.

«Așă dar încrederea în înalta Comisie, păzirea liniștei și buneii ordine, dar totodată și curaj cetățenesc, activitate, energie, perseveranță pe calea legalității, să fie neschimbata deviză a noastră a tuturor.»

D-l Victor Place comunică în 2 Maiu Comitelui Walewski intrigile interioare din Ministerul Caimacamului Vogoride.

D-l de Talleyrand informează pe E. V. despre căderea Ministrului de Interne,

d-l Costin Catargiu, ale cărui acte arbitrare și violente am avut ocazie adeseori a vi le aduce la cunoștință.

«Imi rămâne acum să vă expun în ce chip a părăsit puterea Ministrul acesta.

«Reprobarea generală ce a produs el a devenit atât de mare și ultimele lui măsuri purtau pecetea unei astfel de nerușinări, încât Turcii înșiși au sfârșit prin a recunoaște că aveau într'însul un prieten prea compromișător.

«Astfel din momentul în care Savfet-Effendi și-a dat Caimacamului consimțământul la retragerea lui Catargiu, Prințul Vogoride a căutat să se despartă de ministrul său.

«De altfel el era obligat întru câtva la aceasta, din cauza atitudinii ce luase soția sa. Principesa Vogoride, care, după ce a întrebunțat toate mijloacele de convingere pe lângă soțul ei pentru a obține destituirea d-lui Catargiu, s'a retras la țară. Aci au venit din toate părțile Moldovei șvonurile despre relele fapte ale acestui om și a adus desperarea în sufletul ei cu totul devotat țării.

«Intr'aceea sosirea Comisarilor în Iași a făcut pe Caimacam să simțā nevoie de prezența soției sale, pentru a face onorurile casei, și i-a scris rugând-o să vină acasă. Principesa i-a răspuns prin Principele Alexandru Moruzi, că atâta timp cât d-l Catargiu va fi Ministru, ea nu se va întoarce în Iași.

«Principele Moruzi mai adaugă, adresându-se d-lui Vogoride: «Ați venit în «Moldova numai de câțiva ani, fără de a avea nimic; nu aveți altă avere decât zestrea ce v'a adus-o fiica lui Konaki. Ea v'a iertat purtarea din trecut «și delapidarea unei părți din această mare avere; dar nu vă va ierta o trădare față de patria sa, care ar fi trebuit să fie și a voastră. Astfel astăzi nu «posedați decât ceea ce aveți dela dânsa, și printr'un divorț poate să vă arunce «pe drumuri, de unde v'a luat. Nu știu deci dacă vă convine această șansă «pentru realizarea speranțelor ce Turcii vă lasă să întrevedeți. Deocamdată «Principesa vă cere retragerea d-lui Costin Catargiu, și numai cu această condiție se va întoarce acasă».

«Am auzit aceste vorbe dela însuș Prințul Moruzi, care timp de două zile nu l-a lăsat în pace pe Caimacam.

«Ostenit, pe lângă aceasta autorizat și de Savfet-Effendi, și după ce a primit asentimentul Austriacilor, cari aveau în rezervă un demn urmaș pentru d-l Catargi, Prințul Vogoride a consimțit în sfârșit a-i cere demisia.

«Dar în timpul acestor tratative, s'a și răspândit în oraș șvonul despre apropiata retragere a d-lui Catargiu. El fusese informat, și cu o seară înainte de a se retrage s'a dus la Caimacam ca să-i ceară oarecari explicațiuni asupra șvonurilor, a cărora răspândire, zicea el, nu putea decât să-i atingă autoritatea.

«Printul Vogoride, care luase deja hotărîrea, dar care ca demn fiu al Fanarului știe să mintă cu o rară nerușinare, răspunse d-lui Catargiu, strângându-i amândouă mâinile: — «Dragă prietene, să știi că atâta timp cât voiu fi Caimacam, d-ta vei rămâne Ministru de Interne».

«A doua zi dimineata l-a chemat la dânsul și, fiind de față și Printul Moruzi și d-l Milu, Ministru de Finanțe, i-a cerut demisia.

«D-l Catargiu, deși cunoaște mai bine decât oricine valoarea ce se poate pune în țara aceasta pe cuvântul dat, a fost la început atât de surprins de contrastul între această cerere și asigurările ce i se dăduse în ajun, încât rămase câteva minute fără să răspundă. Revenindu-și în fire, el a zis Caimacamului, că ar dori să cunoască motivele acestei purtări. «Vi le voiu spune, după ce voiu primi demisia», răspunse Printul Vogoride. «Și eu nu-mi voiu da-o decât când voiu cunoaște motivele», a fost replica d-lui Catargiu.

«Discuția a urmat pe acest teren ridicol, până când d-l Catargiu a declarat că nu va face nimic, înainte de a consulta pe Comisarul Otoman.

«Deci s'a dus numai decât la Savfet-Efendi. Nu știu ce s'a întâmplat la întrevvedere lor; dar ieșind de acolo, d-l Catargiu și-a dat demisia.

Urmașul său este Logofătul Vasile Ghika, acela care a fost propus de Austriaci să fie Caimacam la moartea lui Teodor Balș, și care a lăsat o faimă atât de deplorabilă, când a fost timp de un an Ministru de Finanțe, sub ultimul Domn.

«Nu spun nimic despre această persoană, despre care vă va informa d-l de Talleyrand. Il cunosc de multă vreme ca un om foarte inteligent, foarte șiret, foarte capabil, dar mai ales foarte capabil... de orice. Venirea lui la putere nu însemnează deci decât o schimbare de persoană, care nu aduce nici o modificare sistemului de constrângeri și fraude, ce Guvernul austro-turc, care stăpânește actualmente Moldova, este hotărît să-l urmeze în contra liberei exprimări a dorințelor populațiunii; d-l Vasile Ghika va aduce însă mai multe forme și mai multă prudență decât predecesorul său și prin aceasta va fi și mai periculos.

«Circulara ce a publicat ieri mi se pare că-i dă cu prisosință măsura, căci printre frazele destul de încurcate și cu toate vorbele de nepărtinire și legalitate, ce nu se uită niciodată în actele destinate publicității, se simte în fiecare rând amenințarea și planurile de constrângere.

«De altfel intențiunea Guvernului moldovean de a stărui în sistemul său reiese și mai bine din destituirea d-lui Beldiman, Ministru de Culte, și din împrejurările ce au însoțit ieri retragerea sa.

«D-l George Beldiman, care nu și-a ascuns niciodată simțimintele sale antiunioniste și care face parte din prea micul număr de persoane, cari au

acest sentiment drept convingere, mi se părea că intră cu prisosință în programul, a cărui realizare o urmărește Căimăcămia.

«D-l Beldiman este de un caracter blând, cuminte, moderat și deși a consimțit în mai multe rânduri să facă demersuri pe lângă Mitropolit și cler, pentru a-i atrage în partidul separatist, a căutat totdeauna să se mențină în limitele cele drepte.

«În ultimul timp sosirea Comisarilor a dat ocazie populațiunii atât de apăsate să-și facă cunoscute adevăratele ei simțiminte.

«E. V. știe că toate clasele societății au ieșit întru întâmpinarea fiecărui Comisar pentru a-i aclamă și membrii clerului s'au văzut și ei în mare număr la aceste manifestații.

«De atunci și în mai multe rânduri Mitropolitul, precum și majoritatea Episcopilor, Arhimandriților și Preoților, au mers să viziteze pe Comisari și le-au comunicat dorințele, temerile și speranțele lor. A fost pentru întâia oară că clerul a luat o atitudine atât de lămurită și Guvernul, care știe ce influință va avea această purtare asupra țării, este foarte supărat.

«Prințul Vogoride s'a plâns deci cu amărăciune Mitropolitului de cele întâmplate, și fără îndoială d-l de Talleyrand va informa pe E. V. de cererile ce Caimacamul le-a făcut prelatului.

«Negăsindu-l destul de mlădios, după cum se aștepta și neputând să obțină nimic, Prințul Vogoride a dat ordin Ministrului de Culte să pedepsească aspru preoții cari au luat parte la demonstrații.

«D-l Beldiman, care de fapt ar fi fost împiedicat de a proceda altfel, s'a mărginit a adresa câteva observațiuni verbale unui anumit număr de preoți.

«Nici Caimacamul, nici cei cari îl conduc sau îl ațază, n'au fost mulțumiți de această moderațiune și ieri, într'o discuție destul de vie, Prințul Vogoride i-a imputat d-lui Beldiman slăbiciunea. Acesta i-a răspuns că legile nu dau Ministrului de Culte nici un mijloc de a pedepsi pe preoți, că de altfel el nu găsiă în actele ce li se impută nimic de dojenit, că în sfârșit, născut în Moldova, el vrea să trăească și să moară aci liniștit, și că prin urmare nu se simte dispus a întrebuiți violențe în contra clerului.

«La aceasta Caimacamul a răspuns că va ști să găsească un alt ministru energic, care nu se va opri în fața unor astfel de scrupule și a concediat în mod brutal pe d-l Beldiman, cerându-i demisia. Acesta și-a dat demisiunea și un anume Alexandru Sturdza, care are reputația de a fi și mai violent decât d-l Costin Catargiu, a fost numit Ministru de Culte.

«Ne putem deci aștepta peste puțin să vedem Consiliul de Miniștri, ațățat de d-l Sturdza și condus de d-l Ghika, stăruiind într'o cale și mai compromițătoare.

«Imi mai rămâne să dau seamă E. V. de un incident destul de curios, ce s'a petrecut în Iași înainte cu câteva zile.

«Guvernul posedă, afară de funcționari, pentru a-l secundă, câțiva oameni, în fruntea cărora se află un anume Istrati, despre care am vorbit în depeșile mele precedente și pe care Caimacamul Balș îl făcuse Ministru de Lucrări publice.

«Acest individ a redactat o mică adresă către Savfet-Efendi, în care separatiștii uzând, fără îndoială, de dreptul lor, agită foloasele ce cred a vedea în mântinerea separațiunii între cele două Principate.

«Fără a cerceta aci valoarea argumentelor lor, este de mirare că vorbesc de demersuri, ce tind să le violeze privilegiile, și în special că îndrăznesc să spună că aceste demersuri pot să turbure liniștea publică.

«Aceasta este tactica Guvernului, de a prezintă totdeauna ordinea amenințată de către Unioniști, pentru a fi autorizat să guverneze cu asprime și a arată că o intervenție străină este totdeauna în perspectivă.

«Toate aceste uneltiri n'ar avea mare importanță, dacă n'ar fi opera directă a agenților Guvernului.

«Adresa fiind prinsă, s'au descifrat semnăturile și au rămas surprinși de a vedea printre ele semnăturile Ministrilor de Interne și Finanțe.

«Pe scurt, cel mai mare număr de semnatori sunt funcționari și chiar străini și nu se găsesc între ei decât șase persoane cu dreptul de a fi alegători sau eligibili.

«Abiă patru sau cinci nume sunt de ale unor indivizi, numiți în limba țarei cu expresiunea desprețuitoare de «ciocoi.» Cam de acest fel sunt toți cei cari în adresă se întitulează reprezentanți ai tuturor claselor sociale. O stare analitică de semnături însoțește actul în cestiuone, pe care d-l de Talleyrand își propune să-l alătore la documentele ce le trimite E. V.

«S'ar fi dat cu drept cuvânt puțină importanță acestui act, care oricum descoperă mai ales, prin numele celor semnați, slăbiciunea partidului separatist, dacă nu s'ar fi văzut că în realitate ea este opera Guvernului.

«Inainte de a fi pusă în circulație, ea a fost prezentată Caimacamului și aș fi foarte surprins dacă n'ar fi fost supusă aprobării prealabile a lui Savfet-Efendi.

«Pe urmă a fost purtată de funcționarii unei administrații, a cărei primă datorie ar trebui să fie nepărtinirea și abținerea, și în sfârșit au mers cu nerușinarea până acolo, încât au strâns semnături și în tribunale. De acolo a dispărut.

«Ori câtă supraveghere s'a pus pentru păstrarea ei, a fost de ajuns un moment de distracție din partea unui director de tribunal, pentru ca acest act să fie sustras. Se pare că în momentul dispariției ei, sala eră plină de

lume și că imediat Președintele Tribunalului a pus să se închidă ușile pentru a putea perchiziționa toate persoanele prezente. Dar unul dintre asistenți a avut prezența de spirit să ia o hârtie oarecare din buzunar, să o rupă și să o arunce în bucăți pe fereastră strigând : «Duceți-vă de vă căutați petiția în stradă.» Fiecare a căutat să meargă să adune bucățile ; în îmbulzeală cel ce avea petiția se furișă, și când s'au adunat bucățile, s'a observat că nu erau decât o hârtie fără nici un folos.

«Ar fi fost mai bine să tacă de acest incident ridicol. Dar Guvernul a comis greșeala de a arăta prea mult interes pentru a regăsi petiția.

«Fără nici un ordin și la simpla cerere a unui particular cunoscut ca separatist, subșeful poliției a arestat pe directorul căruia îi fusese dată mai în urmă petiția. Acesta a fost ținut închis câtvă timp ; l-au amenințat cu moartea pentru a-l face să mărturisească și nu l-au liberat decât când s'au convins că nu știa nimic, și mai ales că au avut prostia de a fi amestecat acțiunea guvernului într'o afacere de această natură.

«Astăzi e dovedit, printr'o nouă probă, adăugată la atâtea altele, că Guvernul interimar al Moldovei nu se dă înapoi dela nici un mijloc pentru a face să triumfe politica exclusivistă, în serviciul căreia s'a pus. Am avut de atâtea ori ocazia să arăt că nu dau o mare valoare faptului, că aduc o probă mai mult și de altfel de acum înainte este rolul d-lui Comisar de a lămuri pe E. V. asupra situațiunii.»

Un Ordin de zi, adresat armatei de Caimacamul Vogoride în 4 Maiu, caracterizează situațiunea sa ca supus otoman :

«Maiestatea Sa Imperială Sultanul, binevoind a-mi face cadou un cort la fel cu cel al comandantului suprem al armatelor sale, eu îl ofer oștirii moldovene, ca o dovadă de bunăvoința mea și satisfăcându-mi prin aceasta dorința ce am avut totdeauna de a-mi arăta în orice ocazie dragostea mea particulară pentru armata Patriei.»

Secretarul de Stat Paul Balș adresează în 4 Maiu o scrisoare Departamentului de Interne, prin care arată măsurile polițienești în contra Comitetelor Unioniste și a programelor acestora.

«Luând în considerare cuprinsul referatului No. 5.977 al Onor. Departament, citat mai sus, relativ la uneltirile unui partid din acest Principat, care și-a luat dreptul de a se constitui formal în Comitet, care deliberează asupra situațiunii politice a acestui Principat, punându-și semnătura sa colectivă pe procese verbale și publicând programe și proclamațiuni litografiate, — Sfatul Administrativ Extraordinar socotește să ia cu privire la aceasta următoarele hotărâri :

«Că astfel de Comitete, cari nu sunt recunoscute de Guvern, cari lucrează în afară de autoritatea existentă în Principat și au ramificațiuni în toate capitalele județelor, sunt prin însăși natura lor atinse de ilegalitate și nu pot fi îngăduite, căci cu cât Guvernul este mai însuflețit de cea mai mare dorință de a vedea viitoarele alegeri prezidate de cea mai perfectă nepărtinire, cu atât are dreptul de a apăra alegerile de orice influință sau de orice amestec, care într'un scop exclusiv de partid ar fi de natură a induce în greșală și a face să se primejduiască sinceritatea alegerilor. Deci Sfatul Administrativ este de părerea, că date fiind împrejurările, măsurile cele mai indispensabile ce trebuie să le ia Departamentul Internelor, care este depozitarul puterilor înaltei poliții, sunt următoarele :

«1. Să se dea ordin tuturor comisarilor de poliție și celorlalte autorități legal constituite, că deși este îngăduit tuturor locuitorilor țării să se bucure de dreptul alegătorilor de a discuta liber și de a se sfătui cu privire la viitoarele alegeri, nu e mai puțin adevărat, că existența unor Comitete cari lucrează să încline spiritul poporului mai mult spre o părere decât spre alta, într'un spirit exclusivist de partid, este prejudiciabilă adevăratelor interese ale țării.

«2. Să conștate și să distrugă orice program sau proclamațiune, care ar avea o astfel de tendință, peste tot locul unde s'ar găsi în țară.

«3. De a publică tendințele de acest fel emanate dela un Comitet ca acela numit mai sus, pentru edificarea publicului în general.

«Deci această hotărîre a Sfatului Administrativ se comunică prin Secretarul de Stat Onoratului Departament al Internelor spre regulă».

Baronul de Talleyrand-Périgod telegrafiază în 7 Maiu din Iași d-lui Thouvenel: «Savfet-Efendi și Caimacamul s'au adresat la Constantinopole pentru a obține *înlocuirea Mitropolitului*. Singurele învinuiri aduse în contra acestui prelat sunt părerile sale unioniste. Sunt deciși să facă totul pentru a-l împiedică să prezideze Divanul».

Depeșa Comitelui Walewski către Baronul de Talleyrand, din 9 Maiu, în care-i arată că Marele Vizir, temându-se de turburări în Principate, semnaleză necesitatea de a trimite în Moldova și Valahia oștiri turcești.

«Mehmet Gemil Bei a venit să-mi cetească o comunicare, prin care Marele Vizir îi semnaleză necesitatea de a trimite trupe otomane în Principatele Moldova și Valahia, bazându-se pe aceea că agitația ce domnește în provincii poate să provoace turburări iminente.

«Cum este posibil ca despre acest demers al Guvernului Otoman, care trebuie să se fi făcut și pe lângă celelalte Puteri semnatare ale Tratatului din Paris,

să fi mers svonul în Principate și să provoace oarecare neliniște, cred că e bine să vă informez că nu i-am ascuns d-lui Ambasador al Turciei surprinderea ce-mi făcea propunerea sa. I-am spus că din multele informațiuni ce le primesc din Principate, nimic nu-mi indică, că ordinea materială ar fi primejduită și că dacă se manifestează oarecare agitație la apropierea alegerilor, ea se datorește manoperelor Caimacamilor. Am adăugat că nu trupe este oportun a se trimite în Principate, ci instrucțiuni bune pentru acești funcționari.

«Pe urmă i-am amintit lui Mehmet Gemil Bei, că Puterile semnatare Tratatului de Paris, invitând populațiunile românești să-și manifesteze pentru întâia oară dorințele lor într'o formă regulată și în deplină libertate, au înțeles să excludă orice motiv de influință externă și înainte de toate aceea care ar rezultă din prezența unui corp de armată străină. În sfârșit am terminat zicând, că dacă s'ar întâmpla, în contra oricărei probabilități, ca să izbucnească turburări în Principate, ar trebui — afară de un caz de urgență absolută — să se amâne până după operațiunile electorale intrarea trupelor, a căror prezență acolo s'ar crede necesară pentru a asigura mântinerea ordinii.

«Aceeaș primire a obținut comunicarea turcească la Londra. Lordul Clarendon a spus d-lui Musurus, și noi împărțășim în întregime părerea lui, că chiar în cazul când ar izbucni ciocniri parțiale în unele locuri din Principate, faptele acestea n'ar fi de ajuns pentru a motiva intervenția armată a Turciei și că această intervenție n'ar putea avea loc decât într'un caz de rășboiu civil general sau de revoluțiune declarată, și după ce Puterile semnatare Tratatului din Paris îi vor fi recunoscut nevoia absolută.

«Cunosc corespondența Ministrului nostru la Berlin. Când i s'a făcut Domnului de Manteuffel comunicarea Marelui Vizir, el a răspuns Trimisului Turciei, că veștile ce le primește din Principate nu-l fac să creadă că ordinea ar putea fi acolo turburată și că forța armată locală i se pare de aiușel cu totul îndestulătoare pentru a mântine ordinea».

D-l Victor Place arată Comitelui Walewski, în 15 Maiu, sistemul de destituiri din funcțiunile publice și de înlocuiri, practicat de Caimacamul Vogoride.

«Sistemul destituirilor din cauza părerilor unioniste continuă tot așa ca și înlocuirea celor destituiți prin oameni compromiși, dela cari nu se cere decât promisiunea de a lucra în contra Unirei.

«De curând a fost supus acestei operații stranie Divanul de apel.

«Aga Niculae Burki, membru al acestui tribunal, s'a pomenit destituit și înlocuit cu d-l Pappafil, care sub Guvernul Prințului Ghika a fost seos din

serviciu pentru defraudări considerabile, dovedite și constatate printr'un referat al Ministrului de Justiție.

«D-l Ștefan Silion destituit, și înlocuit prin d-l Dimitrie Burduja, om de afaceri al Prințului Vogoride.

«D-l Ștefan Grigoriu, înlocuit din cauza părerilor sale unioniste și înlocuit cu Ioan Scorpan, al cărui singur merit este că e separatist.

«Un oarecare Filipide a fost numit supleant la Tribunalul de apel, deși n'a făcut niciodată parte din magistratură. El e un delapidator dovedit și tăinuitorul abuzurilor lui N. Cantacuzino în Ministerul său de Interne sub Prințul Ghika și de atunci a rămas funcționar al d-lui Cantacuzino, actualmente Ministru de Justiție.

«Deci în afară de faptul odios al acestor destituiri, un lucru izbește mai mult: valoarea oamenilor cari sunt aleși ca succesori.

«În zadar opinia publică respinge astfel de alegeri, în zadar se ridică în potrivă lor antecedentele, purtarea, actele lor, acești oameni sunt separatiști sau promit să fie; este de ajuns și în orice caz sunt motive să se aleagă astfel de instrumente pentru a apăra o cauză, care până acum n'a fost susținută decât prin mijloace necinstite.

«De altă parte serviciul militar dă ocazie la promoțiunile cele mai scandaloase.

«Nu eră de ajuns că o armată mică, abia de 2,000 de oameni, dădea curiosul spectacol al unui personal ofițeresc, în care sunt vreo 60 de coloneli; numărul ofițerilor crește pe fiecă zi și ultimele două numere ale «Gazetei» oficiale conțin peste 30 de promoțiuni nouă.

«Ministrul de Răsboiu se plânge că Caimacamul face promoțiuni direct din propria lui inițiativă, chiar fără să aștepte sau să ceară prezentarea regulamentară. Între altele Ministrul de Răsboiu a observat că toți ofițerii astfel creați sunt fii de alegători și voiu adăoga că un oarecare Andrei Stamati, destituit de Prințul Ghika pentru defraudările cele mai revoltătoare, a fost numit șeful intendenței militare. Nu se putea să i se încredințeze un post care să convină mai bine instinctelor lui rapace.

«Este bine de observat că toate promoțiunile sunt contrarii art. 19 din Regulamentul Organic, care oprește pe Caimacami de a acorda grade în armate ori ranguri de boierie. Acest abuz de ranguri poate avea mare influință pentru alegerile ce se pregătesc.

«Dămnitorul Mihail Sturdza, pe care scrupulele nu-l prea împiedicau, s'a servit mai de multe ori de acest mijloc când avea vreo temere de rezultatul unei alegeri. Astfel Prințul Vogoride se străduiește a urmă acest exemplu și a făcut în urmă niște numiri de boieri, cari s'au semnalat cu toții prin activitatea de a secundă manoperele Guvernului. Cred inutil de a le trans-

crie aci numele, dar nu pot să nu arăt o împrejurare foarte semnificativă, care a însoțit numirea lor :

«Caimacamul a ținut să predea el însuș decretele indivizilor, pe cari îi «răsplătia și le-a ținut această cuvântare : «S'a spus atât de mult că autoritatea domniei mele s'a sdruncinat, încât am voit să dau o dovadă de puterea «ei, chiar în prezența d-lor Comisari. Această dovadă constă în exercițiul «deplin și întreg al prerogativelor ce mi se tăgăduesc. Deci vă acord, Domnilor, titlurile arătate în aceste decrete». Este ușor de înțeles ce armă și ce mijloc de corupțiune va avea Guvernul în mâinile sale, dacă i se lasă dreptul de a conferi titluri. De altfel el e dispus să uzeze din belșug de acest drept. S'au pregătit și semnat mai multe mii de decrete de boierie ; titlurile și numele se lasă în alb și decretele vor fi trimise în județe. În momentul alegerilor prefectii vor chema pe alegători și le vor zice : «Dacă votați «pentru candidatul Guvernului, o să vă dau cutare rang. Iată decretele în cari «n'am decât să vă pun numele și rangul, asupra căruia am convenit. Sunt «gata să vă plătesc».

«Aceste decrete au în țară o influință foarte mare, căci ele conferă boieria și toate privilegiile împreunate cu dânsa, de aceea puține arme atât de puternice sunt în mâna unui Guvern neal.

«Intr'adevăr scandalul a ajuns la cele din urmă margini ; trebuie să vină cineva în această țară pentru a asista la un astfel de spectacol. Dar mai trebuie ca oamenii, cari îndrăznesc să-l facă, să știe că sunt susținuți în orice împrejurare de către Puterile de o rea credință egală cu a lor și în special trebuie să li se fi făcut, pentru a-i îndemna, niște promisiuni prea seducătoare.»

În $\frac{2}{14}$ Maiu Funcționarii separatiști adresează Comisarului Turciei Safvet-Efendi următoarea petiție :

«Excelență,

«Intemeindu-ne pe generozitatea și mărinimia Maiestății Sale Sultanului, Augustului nostru Suzeran, care garantează Moldovei mântinerea vechilor privilegii cunoscute de către glorioșii Sultani; Intemeindu-ne pe textul acelor privilegii, prin cari Inalta Poartă ne asigură păstrarea Moldovei, păstrarea autonomiei Moldovei și păstrarea Guvernului nostru național; Intemeindu-ne pe Tratatul încheiat la Paris în 30 Martie, prin care Marile Puteri întăresc privilegiile Moldovei și rămânerea ei sub suzeranitatea Inaltei Porți : Noi cunoaștem o abatere și o răsturnare a acelor privilegii, o jignire a Tratatului de Paris, o urmare ilegală, fuzia Moldovei cu Valahia, fuzie care n'a existat niciodinioară.

«Convinși totodată că o asemenea fuzie ar fi funestă în toate privirile, că ea ar deșteptă rivalități între noi și Valahieni, cari ar provoca nenorociri

și intervenții; — Incredințați că prin această transformare s'ar compromite existența patriei noastre; — Incredințați că și interesele sociale ale Moldovei de asemenea s'ar compromite pentru ale Valahiei, care între alte avantagii ar posedă și avantajul majorității; — Incredințați că fericirea patriei noastre trebuie să o așteptăm dela instituții bune, iar nici cum dela întinderea teritorială prin unire cu Valahia; — Dorind a păstră și în viitor pacea și armonia cu Valahia, și a nu da nimănui privilegiu de intervenție sub oricare nume sau pretext; — Dorind a avea întreaga noastră autonomie și o putere legislativă neatârnată de puterea domnitoare, dinaintea căreia să fie răspunzători funcționarii Statului; — Dorind, în sfârșit, a nu pierde Moldova și privilegiile ei moștenite și câștigate, în schimb pentru un viitor eventual și nesigur; — Păstrând recunoștință și simpatie pentru prosperitatea Imperiului Otoman: — Am așteptat cu încredere și în completă liniște compunerea Divanului ad-hoc, chemat de a rosti dorințele în privirea reorganizării Statutelor și Regulamentului actual.

«Inșă, văzând cu îngrijire, noi locuitorii din toate clasele Moldovei, evenimentele ce se desfășură chiar în prezența Excelenței Voastre, văzând că în loc de repausul atât de dorit, după o lungă agonie și calamități de un șir de ani, cari au apăsat obosita noastră Patrie, ne găsim acum expuși unor lucrări ținătoare a ne lovi privilegiile, și a compromite liniștea Moldovei: — Cu umilință supunem Augustului nostru Suzeran, prin organul Excelenței Voastre, rugămintea noastră, ca în temeiul legăturilor ce ne sunt garantuite prin vechi capitulații și prin Tratatul de Paris, să ni se păstreze Moldova și autonomia ei, singurul mijloc pe care se reazemă liniștea și fericirea țării.

«Avem onoare a ne însemna

«Ai Excelenței Voastre prea plecați și supuși servi:

(Au iscălit) «Panaioti Balș, Secretar de Stat, Ministru Afacerilor străine; Colonel Rossetti, adjutant Caimacamului; Maior Christea, comandant militar al Capitalei; Colonel Scheletti, adjutant Caimacamului, director Departamentului de Interne; A. A. Sturdza, director Departamentului Finanțelor; Ioan Drăghici, director Departamentului Lucrărilor publice; C. Carp, membru Divanului domnesc; A. Sorociano, candidat la Divanul domnesc; G. Cigara (străin, supus rusesc), membru Divanului domnesc; Teodor Burada, președinte Tribunalului criminal; Spătar Pancrati, președinte Tribunalului din Iași; Gheorghe Caliman, ispravnicul de Iași; C. Voinesco, membru Divanului legislativ; P. Rado, vornic porțăreilor; B. Drăghici, controlor Statului; C. Balaes, cassierul Departamentului Finanțelor; D. Gane, membru Divanului legislativ; J. Eni, președinte Tribunalului din Piatra; Costinesco, judecător la Tribunalul din Piatra; G. Asachi, arhivist Statului și redactor «Buletinului Oficial»; Em.

Codrescu, membru Divanului; M. Străjescu, agent principal al Guvernului pentru propaganda antiunionistă; N. Drossu, director la Departamentul de Interne; Const. Alcaz (supus rusesc), secretar Consiliului sanitar; P. Sterian, șef de secțiune la Departamentul Lucrărilor publice; T. Albineț, idem la Interne; Antoniadi, idem la Secretariat de Stat; A. Braesco, idem la Finanțe; Malcoci, secretar la arhiva Statului; Calici, revizor la Departamentul de Interne; Florescu șef de biuro la departament de interne; A. Boghian, funcționar la Departamentul de Finanțe; B. Stamati, protocolist la Tribunalul din Iași; I. Lazarini, profesor la școala Statului; I. Sacara, idem; B. Gregori, director poștelor; G. Vasiliu, funcționar la poliția din Iași; A. Steriadi (străin), subdirector vămilor; Castrino (străin), funcționar vamal; M. Mihailescu, idem; Schintei, idem; Farra (supus austriac); Ioan Ciudin, fără proprietate; Scarlat Climenti, idem; Chirica, idem; C. Palladi, idem, T. Romanu, idem; J. Beker, idem; C. Gane, idem; G. Plastara (străin), supus grecesc; Calliarchi, idem; Papazoglu, idem; G. Papafil; N. B. Docan; Alecu Balș, logofăt; J. Alexandrescu; N. Istrati, postelnic; I. Istrati, spătar.

Depeșa d-lui Thouvenel către Comitele Walewski, din 18 Maiu, expune situația politică din Constantinopole:

«Ramazanul pricinuește niște trăgăneli față de cari n'am ce să fac; dar sper ca cu primul curier să pot transmite E. V. o copie de pe instrucțiunile pe cari Poarta s'a văzut nevoită a le trimite lui Savfet Efendi, în urma demersurilor mele pe lângă Marele Vizir.

«Din nenorocire nu cred că o atitudine mai corectă din partea Comisarului otoman ar fi de ajuns pentru a schimba starea de lucruri arătată de d-l Baron de Talleyrand. Rapoartele d-lui Baron de Richthofen și ale d-lui Benzi, cari mi-au fost comunicate, sunt tot atât de precise și de întristătoare. Dacă este foarte regretabil că mărturisirea d-lui Basili nu s'a adăogat la cele ale colegilor săi, totuș sper că d-nii Comisari ai Franciei, Prusiei și Sardiniei vor lua act de protestarea ce li s'a remis în Iași, pentru a provoca, cel puțin din partea majorității Comisiunii Europene, un act pe baza căruia să pot încerca a obține ceva la Constantinopole.

«Cererea ce aș fi formulat-o singur pentru a obține destituirea Caimacamului Moldovei și a ministrilor săi ar fi fost un incident prea grav și nu m'am crezut autorizat să trec cu atâta sgomot peste instrucțiunile ce Guvernul Împăratului le va combina fără îndoială cu Cabinetele, cari țin ca și el să cunoască adevăratele dorințe ale populațiunii moldovenești.

«Limbagiul meu a fost destul de categoric, pentru ca să prăgătească Poarta

la exprimarea cea mai severă a nemulțumirei noastre, și am găsit la d-l Ministru al Rusiei, la d-l Ministru al Sardiniei și la d-l Insărcinat de afaceri al Prusiei întreg ajutorul ce-l puteam aștepta până la primirea ordinelor guvernurilor lor.

«Ar fi fost zadarnic, Domnule Comite, să mă adresez d-lui Internunciu al Austriei, dar am crezut că trebuie să informez în mod sumar despre demersurile mele pe d-l Ambasador al Angliei și să-l rog a mă secundă.

«Lordul Stratford mi-a răspuns în acești termeni :

«Scandalurile și nedreptățile, de cari îmi vorbiți, îmi sunt necunoscute, «afară de menționarea lor în adresa D-voastre. Nu înțeleg de ce d-l Henry «Bulwer nu s'a dus la Iași, însă d-l Stanley, care-l reprezintă acolo, este mulțumit de Prințul Vogoridi. Se pare că greutățile provocate în București nu există în Moldova, unde prin urmare se procedează fără încetare la executarea Fermanului. Mi se pare că acestea privesc autoritățile locale și nu pot înțelege modul de a vedea al unor Comisari, cari, separați de colegii lor, și-au permis un act de intervenire, care după părerea mea ar fi fost mai potrivit «să se facă din partea întregii Comisiuni. Fiind informat că Poarta cunoaște «nu numai simțimintele D-voastre în această privință, dar și ale altor trei «reprezintanți, m'am crezut dator să i le fac cunoscute și pe ale mele.»

«Deși exprimată sub forma condițională, doctrina Ambasadorului englez e foarte lămurită și E. V. poate judecă ce ajutor pot spera din partea colegului meu atât acum, cât și mai târziu. I-am trimis pentru edificarea lui personală petiția Moldovenilor către Comisiunea Europeană și am răspuns adresei lui, că cu tot regretul de a nu-i împărtăși părerea, voiu continua a face tot ce va depinde de mine, în conformitate cu instrucțiunile ce am, pentru a asigura libertatea și sinceritatea operațiunilor electorale în Principate.

«Deci am redactat pentru d-l Outrey instrucțiunile ce am onoare a le transmite alăturat E. V. și am rugat pe d-nii Butenief, Durando și de Gundlach să însărcineze pe primii lor dragomani de a face astăzi un demers, care să-l silească și pe Reșid Pașa a se explica cu ei.

«Marele Vizir știu că a fost extrem de surprins de idea că manoperele Caimacamului Moldovei ar putea fi considerate, din cauză că nu sunt pedepsite, ca o ofensă a demnității Puterilor, cari ieau în serios ancheta ordonată de Congres și înclin a crede că discuția se va face cu folos pe acest teren, dacă Rusia, Prusia și Sardinia vor consimți a o pune deodată cu noi. Ceeace pare în orice caz neîndoios, e că fără o lovitură puternică, intrigile Porții, excitate de Austria, tolerate de Anglia și servite de instrumente oarbe, vor triumfa la Iași și probabil și la București. In cât privește acțiunea mea personală, îndrăznesc a spune că-mi va fi imposibil a o împinge mai departe

fără a pune în cauză, în contra datoriilor mele de Agent și a drepturilor mele de Ambasador, politica Guvernului Imperial.

Depeșa d-lui Victor Place către Comitele Walewski, din 21 Maiu, descrie arestările politice ordonate de Vogoride :

«In ziua de 4 a lunii trecute am adus la cunoștința E. V., că arestările politice m'au îndemnat a face împreună cu colegii mei prusian și rus un demers colectiv pe lângă Caimacam, spre a obține oarecari lămuriri pentru Comisiunea Europeană.

«Prințul Vogoride ne-a repetat cu insistență, că nu va da informațiuni decât la o cerere scrisă din partea noastră. Am bănuț de sigur că aceasta nu eră decât o cursă pentru a aveă ocazia să ne dea un răspuns în felul aceluia ce ni l-a dat la 4 Aprilie și a cărui copie am trimis-o de curând. Cu toate acestea am crezut că eră necesar să se pună cestiunea în chip definitiv, pentru a nu lăsă nici o îndoală asupra modului nerușinat, cum înțelege Guvernul Caimacamului a-și împlini mandatul. De altfel cum cunoșteam dela însuș Prințul Vogoride și dela Ministrul său de Externe pretențiile ce le are față de Comisiune, doriaș să-i cruț d-lui de Talleyrand conflictul ce i se pregătiă, preferam să-i micșorez gravitatea, luându-l pe socoteala mea. Am scris prin urmare Caimacamului o scrisoare, în care mărginindu-mă a-i aminti promisiunea verbală ce mi-a făcut, îl rog să-mi dea asupra arestărilor informațiuni, pe cari să le pot transmite Guvernului meu și Comisarului Imperial.

«Răspunsul ce mi-a dat prin Ministrul său de Externe nu mai lasă nici o îndoală asupra sistemului ce a adoptat: de a lucră în mod nelegal, de a nu da înapoi dela nici o manoperă perfidă pentru a falsifică alegerile, și de a refuză apoi orice explicație care l-ar incomodă. Această procedură este cea mai comodă și mi-a spus cu gura mare că este hotărit să se servească de ea față de Comisiune la prima cestiune ce i se va prezintă. Este dar important a ști ce însemnează în acest caz pentru Caimacam Comisiunea.

«Supus și plecat în fața Comisarilor turc și austriac, a căror îndrumare o urmează cu o ascultare admirabilă, el nu se îndreptează decât în contra aceloră dintre Comisari, cari voesc o aplicare legală a Tratatului din Paris.

«El este foarte mult încurajat pe această cale de Agenții austriac și turc, cari gășind în el un om care le face perfect afacerile lor, au natural interesul să anihileze cât se poate de mult rolul de înaltă supraveghere a Comisiunii.

«Dar ceeace arată o rară nerușinare este îndrăzneala, cu care Caimacamul sprijinește sistemul său pe autonomia Principatelor. Pe când de o parte supune cele mai mici acte ale administrației sale și alegerea tuturor funcțio-

narilor la aprobarea Comisarului Porții și Agentului austriac, fără să creadă că prin aceasta autonomia este atinsă, de altă parte nu-i este teamă să spună că informațiunile date Comisarilor de bună credință ar compromite această autonomie. Este nevoie de mare răbdare pentru a rămâne în marginile politetiei, asistând la un spectacol, care pe lângă toate nu e decât o continuă bătaie de joc în fapte și vorbe a Congresului din Paris.

«Ceeace agravează situația este că dacă Guvernul moldovenesc este autorizat să răspundă asifel la toate cererile de explicațiuni, ce vor adresă Consulii în numele Comisarilor lor, rolul nostru de observatori și informatori va fi de un folos neînsemnat, căci ne va fi imposibil a verifica ceva.

«Sunt cu atât mai obligat să semnalez acest inconvenient, cu cât listele electorale vor apărea și momentul alegerilor se aproprie.

«Atunci fără îndoială se vor face abuzurile cele mai mari, și fiindcă Guvernul va refuză să răspundă la cererile noastre, ne va fi aproape imposibil să confruntăm diferitele aserțiuni. Caimacamul are totdeauna răspunsul gata: «Aceasta nu privește decât pe Moldoveni și Guvernul lor, iar Consulii n'au «să se amestece.»

In acest moment apare din nou în foaia oficială a Guvernului Francez «Moniteur Universel» din 21 Maiu un nou avertisment:

«Guvernul moldovenesc nu se mulțumește să influențeze votul alegătorilor, ci vrea să-și rezerve și alegerea candidaților. Pentru a-și ajunge scopul, a recurs la un expedient care încoronează sistemul de constrângere și de arbitrarium ce-l urmărește cu atâta îndârjire. Paragraful V al Fermanului de convocarea Divanurilor ad-hoc determină numărul deputaților ce trebuie să trimită fiecare oraș. Capitala va trimite din partea ei patru deputați. Evident că corporațiunile de negustori și de industriași vor da cel mai mare număr de alegători. Căci fiecare din ele va delega câte trei împreună cu starostele ei. Guvernul moldovenesc a înțeles cât ar fi de important pentru realizarea proiectelor sale a se numi de corporații alegătorii cari împărtășesc vederile sale. Prin urmare a însărcinat pe starostele cel mare, care-i este devotat, să supună starostilor celor 34 de corporațiuni un proces verbal, pe care să-l semneze în alb, după ce vor fi indicat pe o foaie separată numele candidaților lor. In posesiunea acestui document, acoperit de semnături, Guvernul va putea înscrie într'însul fără grijă numele alegătorilor ce-i vor conveni și face să triumfeze ideile lui în numele dorinței. poporului. Acest fapt va părea de sigur de necrezut și m'aș fi sfiit eu însumi de a-i da credință, cu toate cele ce se întâmplă sub ochii mei, dacă nu mi-ar fi fost afirmat de însuș starostele unei corporațiuni, care mi-a comunicat în acelaș timp procesul verbal pregătit de Guvern.»

O telegramă a Baronului de Talleyrand-Périgord comunică Comitetului Walewski în 25 Maiu, că abuzurile Caimacamului Vogoride întrec orice bună cuvântă, și arată deciziunea Comisarilor Franciei, Prusiei, Rusiei și Sardiniei de a nu intra în relațiune cu un Divan convocat sub astfel de auspicii :

«Rapoartele Domnului Place din 15 și 17 Maiu dovedesc că abuzurile Caimacamului Moldovei, cu privire la dispozițiile electorale, întrec marginele rușinei. Conivența Austriei este învederată. Savfet fiind absent, Comisiunea nu este constituită. În înțelegere cu colegii mei prusian, rus și sard, m'am crezut dator a declara astăzi în Procesul Verbal al primei ședințe și în mod preventiv, că nu este potrivit cu demnitatea Puterilor reprezentate în Comisiune de a avea să trateze cu un Divan convocat sub astfel de auspicii. Aceasta este intențiunea mea, afară de a nu voiu primi un ordin al E. V. sau o părere contrarie a d-lui Thouvenel, căruia îi comunic această depeșă. Dacă Caimacamul și sistemul ce el reprezintă nu vor fi schimbați, alegerile din Moldova nu vor fi decât o comedie nedemnă.»

Depeșa d-lui Thouvenel către Comitele Walewski din 25 Maiu dă relațiunea stării de lucruri și a intrigilor din Constantinopol :

«Am avut onoare a anunța E. V. în postscriptul ultimei mele depeși, că Marele Vizir, în urma unor nouă demersuri din partea mea, la cari s'au alăturat Ministrii Rusiei, Sardiniei și Însărcinatul de afaceri al Prusiei, s'a hotărît să supună încă odată Consiliului cestiunile rezolvite la început într'un sens, pe care am declarat că nu-l pot admite, și anume : — 1. Comisarul Otoman în Principate va primi ordin să se întoarcă numai decât la București. — 2. Ministrul Afacerilor străine va convoca oficial pe reprezentanții Puterilor semnatare Tratatului din Paris, pentru a hotărî asupra pretențiunii Caimacamului Moldovei de a procede la operațiunile electorale, fără a aștepta soluțiunea îndoelilor relative la interpretarea unor clauze ale Fermanului.

«Imi rămâne să raportez cum s'au petrecut lucrurile.

«Primul dragoman al Ambasadei a prezintat lui Reșid Pașa o copie a instrucțiunilor anexate la depeșa mea din 18 Maiu, chiar în momentul în care A. S. îl informă confidențial despre proiectul stabilit în ajun de a-mi adresa mie, precum și d-lor Butenief, Durando și Gundlach o notă verbală, dictată de Ambasadorul Angliei și de Internunciul Austriei, să respingă ca nefundată cererea noastră principală. Marele Vizir și-a exprimat dorința de a arăta Lordului Stratford și Baronului de Prokesch singurul act în care părerea mea a fost consemnată, cu motivele ce o sprijiniau, și d-l Outrey s'a

grăbit să consimtă la această comunicare. E. V. va vedea din cele două documente alăturate aci, că colegii mei, luând cunoștință de argumentele mele, au găsit o ocazie mai mult de a persista în părerea lor și de a expune o teorie cu totul opusă. Ei nu s'au mărginit numai a discuta cestiunea controversată, ci au contestat natura și validitatea înțelegerii stabilite între noi înainte cu trei săptămâni, pentru a supune cercetării Comisiunii Europene îndoelile ce ni s'au prezentat; și ca și cum n'ar fi fost deajuns atâta, ei și-au expus într'un mod foarte curios preocupările cari sunt cu siguranță mobilul purtării lor. Deși îndrăznesc să atrag atențiunea E. V. asupra textului însuș al instrucțiunilor d-lui Ambasador al Angliei și ale d-lui Internunciu al Austriei către primii lor dragomani, cred folositor a expune mai jos puncturile cele mai semnificative.

«Iată mai întâiu, cum se exprimă d-l Baron de Prokesch: «A opri executarea Fermanului în Moldova din cauza îndoelilor de interpretare ridicate «în Valahia... ar însemna a subordona și a pune astfel într'o stare de dependență una față de cealaltă cele două provincii, a căror independență reciprocă este unul din privilegiile cele mai vechi și mai sfinte garantate de «Poartă».

«Lordul Stratford reia la rândul său cestiunea în acești termini:

«Nu este nevoie să punem temeiul pe incidentele produse; este de ajuns că «spiritele s'au aprins în cestiunea Unirei, că Comisarul Otoman și-a făcut intrarea în Iași în mijlocul unei mulțimi atâțate, că spiritul de partid s'a declarat în cluburi și procesiuni, etc., etc».

«In cât privește argumentul final, care cuprinde o apologie indirectă a tuturor scandalurilor administrației Prințului Vogoride, trebuie de asemenea amintit, că d-l Ambasador al Angliei l-a afirmat, deși avea pe masă, împreună cu o scrisoare în care i se semnalau impresiunile d-lui Baron de Talleyrand, ale d-lui Baron de Richthoffen și ale d-lui Benzi, voluminosul Memoriu adresat Comisiunii Europene de bărbații cei mai considerați și mai cinstiți din Moldova.

«A bănul mai dinainte că Caimacanul este în stare să nu-și cunoască datoriile sau să denatureze intențiile bune ale Puterilor, ar însemna a duce zelul și prevederea la exces.

«D-l Baron de Prokesch, recunosc, nu-și ascunde jocul. El proclamă sus și tare, că Austria este contrară Unirei și va face totul pentru a o împiedica. El însuș lucrează în consecință și-i urmărește scopul, fără să-i pese de mijloace. Mă așteptam deci să-l am de adversar și nu-l învinuiesc pentru nici o armă întrebuintată în contra mea. Ceeace mă miră este că o afacere, în care nu este de regulat decât o cestiune de drept și nu este de lămurit decât o cestiune de bun simț, a fost transformată în o luptă de avant-pos-

turi privitoare la Unirea Principatelor. Mă mir că în această luptă d-l Internunciu al Austriei are de secundant pe d-l Ambasador al Angliei, că d-l Stratford într'un document oficial laudă dispozițiile Ministrilor turci, exagerând importanța unei agitații, pe care Lordul Clarendon a găsit-o de curând cu totul naturală și cu totul simplă, și că taxează de zel excesiv, de prevedere neoportună o îndoeală oarecare asupra lealității Prințului Vogoride.

«In acelaș timp, când se prezintau instrucțiunile celor doi colegi ai mei lui Reșid Pașa, acesta eră îndemnat să se opună în contra pretențiilor intolerabile ale Ambasadorului Franciei, și declară că dacă s'ar convocă o Conferință, ei n'ar lua parte la dânsa. Aceasta însemnează a se da Marelui Vizir curajul de a înfruntă amenințarea, pentru care mi-am pus stăruințele. Domnii Miniștri ai Rusiei, Sardiniei și d-l Insărcinat de afaceri al Prusiei și-au îndreptat stăruințele lor în acelaș sens, ca și mine.

«Mi-am dat cu scrupulozitate toată osteneala, în comunicările mele directe precum și în cele cu cari am însărcinat pe primul dragoman al Ambasadei, ca mântinând cu tărie hotărîrea mea de a nu primi ca încheiere a desbaterilor nota ce fusese vorba să mi se adreseze, să nu mă despart de limita ce am obiceiul să păstrez în relațiunile mele cu Miniștrii turci. Dar nu m'am crezut obligat la aceeaș rezervă față de doi emisari, trimiși învederat ca să mă ispitească din partea Marelui Vizir și să mă sperie de urmările neînțelegerii publice cu Lordul Stratford.

«Reșid-Pașa știe — îmi ziceau ei — că aveți de o mie de ori dreptate ; el «are toată prietenia pentru D-voastră, un devotament desăvârșit pentru Franția. «Cereți-i ce voțiți și vă va acorda, dar credeți-l, poziția lui este foarte grea. «Lordul Stratford îl plictisește în mod oribil, dar nu desperează că va scăpa «de el. Ambasadorul Angliei numai la idea că s'ar putea să vi se cedeze, «a fost cuprins de o furie cum nu s'a mai văzut».

La aceste insinuări am răspuns declarând că nu pot să mă abat dela linia de purtare ce mi-o idică datoria mea. Și atunci am socotit, Domnule Comite — și cer iertare pentru aceasta E. V., — că cel mai bun lucru în această împrejurare eră să ieau exemplul dela decanul meu și să-i adoptez cel puțin odată sistemul care-i reușește de mult timp. Deci la rândul meu am simulat un acces de supărare și am declarat interlocutorului meu intimidat, că dacă lucrurile se petrec în acest mod la Constantinopole, nu voi da înapoi în fața unei unei piedici și nu mă viou lăsa bătut de persoane furioase.

«Câteva ore mai târziu, Divanul s'a întrunit, fără să se mai țină seamă de curioasa ceremonie, pe care Musulmanii o numesc Noaptea Puterei (când se oferă Sultanului o roabă din partea uneia din surorile sau ficele sale), și după cetirea instrucțiunilor mele din 18 Maiu și a răspunsurilor d-lui Ambasador al Angliei și a Internunciului Austriei, discuția s'a încheiat prin convocarea

unei Conferințe a Reprezentanților Curților semnatare Tratatului din Paris. Din patru câți eram, ne-am găsit cinci de acord, dacă nu asupra cestiunei de fond, cel puțin asupra cestiunei de formă, și Poarta în definitiv s'a alăturat la părerea exprimată de d-nii Butenief, Durando, de Gundlach și de mine cu privire la competența ei exclusivă. Anunțând acest rezultat d-lui Outrey în dimineața de Joi, 21 Maiu, Reșid Pașa m'a rugat să nu spun că eu aș fi reclamat în ultimul rând, în mod categoric, întrunirea în Conferință plenară a autorilor Fermanului și a-i lăsa meritul, în ochii disidenților, de a fi oferit el acest mijloc de împăcare celor două partide. Marele Vizir a dat în acelaș timp primului dragoman al Ambasadei o copie de pe observațiunile Lordului Stratford și ale Baronului de Prokesch asupra instrucțiunilor mele. N'am crezut potrivit să las să se pună în arhivele Porții o combatere a modului meu de a vedea, fără a-i adăoga o replică, și am redactat sub forma de instrucțiuni către d-l Outrey un act, ce am avut onoare a-l transmite E. V. și în care sper că am domonstrat cu prisosință dreptatea părerilor mele.

«Mai rămâne să comunic primirea făcută de Ambasada engleză și Internunciatura austriacă propunerii Porții. E. V. cetind scrisoarea alăturată ce mi-a trimis d-l Comite de Koscielsky, agent foarte activ al Marelui Vizir, va putea judeca starea de spirit în care eră Lordul Stratford la vestea hotărîrii Divanului. Cu toate acestea, după 48 de ore de gândire, s'a resemnat să primească, ca și d-l Baron de Prokesch, întrunirea Conferinței și Reșid Pașa mi-a trimis vorbă, că se duce să iea ordinul Sultanului pentru a ne convoca mâni la dânsul în al său Yali la Emirghian.»

Expunerea actelor ilegale ale Caimacamului Moldovei, făcută de d-l Thouvenel, în 26 Maiu:

«1. Numiri scandaloase în Divanul de apel din Iași. Oameni scoși din serviciu pentru delapidări dovedite și constatate legal au fost numiți membri la acest tribunal.

«2. Promoțiuni în armată în disprețul tuturor regulelelor ierarhiei. Un individ distituit, fiind că a comis abuzuri revoltătoare, a fost numit șeful intendentei militare.

«3. Destituiri în massă ale funcționarilor administrativi.

Articolul 19 din Regulamentul Organic spune :

«Caimacamii nu vor putea da, în timpul gestiunii lor, ranguri de boierie, «nici destitul funcționarii publici pentru altceva decât pentru un delict «dovedit».

«4. Dar în afară de faptele menționate aci, Caimacamul Moldovei, care conferise dejă câteva ranguri de boierie, a creat boieri, voind, după cum a spus

aleşilor convocaţi la dânsul pentru a-şi primi brevetele, să dovedească «în prezenţa Comisarilor forţa puterii sale şi deplinătatea drepturilor sale».

«5. Predându-se Comisarilor Franciei, Prusiei şi Sardiniei o petiţie în care cuvântul Unire nu e pronunţat, dar care aminteşte abuzurile şi violenţele administraţiei, Guvernul moldovenesc a pus să se redacteze o petiţie împotriva Unirei, pe care au primit ordin să o semneze toţi funcţionarii.

«Preşedintele Comunei Iaşi a chemat pe cei 36 staroşti ai corporaţiilor de negustori, le-a arătat această petiţie şi i-a ameninţat cu bătaia, dacă nu vor semnă-o. Unii au fost aduşi la primărie cu jandarmi.

«Există o protestare a celor mai mulţi staroşti, cari declară că nu au cedat decât constrângerii.

«Aceste manopere s'au practicat sub ochii şi sub inspiraţiunea Comisarului Otoman, care a ţinut să aducă la Bucurseti petiţia de care e vorba.

«6. Staroştii diferitelor corporaţiuni au fost invitaţi să prezinte Primăriei un proces verbal, redactat mai dinainte, relatând despre o alegere ce nu avusese încă loc şi lăsând în alb numele celor trei delegaţi ai fiecărei corporaţii, chemaţi în virtutea Fermanului, să ia parte la alegerea deputaţilor oraşului. Actul există.

«7. Caimacamul a intervertit ordinea alegerilor pentru Divan, arătată de Ferman.

«8. În realitate el a prescurtat şi redus la jumătate durata de 30 zile, fixată de Ferman pentru reclamaţiunile cu privire la listele electorale.

«9. În contra Regulamentului Organic şi a tuturor precedentelor, el a lipsit Galaţi de numărul de deputaţi ce trebuia să-l aibă potrivit numărului populaţiunii sale.

«10. Prezenţa colegiilor electorale s'a cedat prefectilor şi subprefecţilor, în contra Fermanului care declară ca abuzivă orice intervenţie a autorităţii, ce n'ar avea de scop unic mântinerea ordinii.»

Instrucţiunile date de Inalta Poartă Comisarului Otoman din Principate în 28 Maiu sunt următoarele :

«Ni s'a raportat că circulă svonuri că s'ar exercită acum în Moldova violenţe asupra unor clase ale populaţiunii ; că aceste se bazează pe ordine secrete ale Guvernului şi că însuş Caimacamul s'ar găsi în neputinţa de a proceda altfel, deoarece familia Prinţului Vogoride este ca o garanţie în mâinile Porţii.

«Dar cum Inalta Poartă, în sinceritatea principiilor sale, îşi face o datorie de a executa deplin Tratatul din Paris, şi cum manifestarea simţimentelor populaţiunilor cu privire la Regulamentele Interioare şi la Legile Organice ale Principatelor Moldovei şi Valahiei este o dispoziţiune a acestui Tratat, Gu-

vernul Otoman, deoarece este învederat că nu a făcut nimic ce ar putea micșura această dispozițiune și nu a dat nicăiri nici un ordin, nici secret nici public, în această privire, consideră ca o datorie a sa, de a expune ade-vărata stare a situațiunei, pentru a desminți în public aceste născociri cari ar putea face să existe o îndoeală asupra sincerității purtării sale.

«Astfel este învederat că Inalta Poartă dorește mai mult decât oricine, în calitatea ei de suverană, realizarea lucrurilor, cari în orice mod ar putea aduce bunăstarea, liniștea și odihna populațiunilor celor două Principate și că va pune toate stăruințele în acest scop. Poarta, care din principiu n'a fost favorabilă cestiunii Unirei Principatelor, ce ocupă actualmente spiritele, nu și-a ascuns părerea sa nici aci, nici în Principate.

«Lăsând la o parte cestiunea violențelor făcute în această privire asupra populațiunilor Principatelor, Poarta a fost totdeauna de idee că hotărîrea de-finitivă a Regulamentelor Organice ale celor două Principate este lucru care va fi rezolvit de Congresul din Paris; prin urmare Inalta Poartă n'a făcut nimic pentru a exercită un fel de influență în Principate, în scop de a da de pe acum mai multă tărie propriei sale păreri și pentru a veghia acolo la protejarea drepturilor sale.

«Nu se poate de asemenea contesta, că depeșa telegrafică ce a fost trimisă pentru a împrăști, chiar când ar fi fost favorabile legilor țerii, orice întrunire care se ocupă de publicațiuni turburătoare, precum erau în urmă în București, n'a fost inspirată decât de dorința sinceră de a apăra liniștea țerii de orice atingere și că nu aveă de loc ca scop să facă a ieși din calea legală modul de alegere a membrilor Divanului.

«Prin urmare dacă s'a trimis de Poartă vreo instrucțiune secretă sau publică către Caimacamii celor două Principate pentru a face violențe în alegeri, vă autorizez și vă invit a declara celor în drept, că intențiunea formală a Guvernului este, ca ordinele să fie numai decât publicate. In cât privește «garanția», ce s'ar fi raportat ca venind din partea Prințului Voghoride, deoarece aceasta atinge onoarea Inaltei Porți, vă invit de asemenea a declara celor în drept, că Guvernul nu o poate în nici un chip primi. Deci nu veți îngădui să se facă violențe în nici o parte a Principatelor, în contra legilor țării, și sper că veți binevoi a lucra în acest sens.

«Deci guvernul este totdeauna gata a dovedi, că este la adăpostul plân-gerilor aduse în contra lui și cum în obligațiunile sale el nu se va abate dela linia de sinceritate și de dreptate, și cum libera exprimare a dorințelor sincere ale populațiunilor Principatelor, cu privire la Regulamentele necesare, se va putea obține prin mersul legal al alegerilor, fără violențe nici ațâtarea dorințelor; cum de altă parte Poarta speră din partea Puterilor garante, că delegații Puterilor, favorabile ori nefavorabile Unirei, vor procedă în această

afacere tot cu aceeaș nepărtinire, este nevoie să mărturisim, că pentru a continua Puterea Suverană să urmeze calea apucată în această cestiune, trebuie, natural, ca fiecare parte să rămână cu credință în aceeaș stare de nepărtinire.

«Cu privire la formarea listelor electorale, considerând că dintre toate ordinele imperiale trimise în Principate numai asupra unor părți din Fermanul trimis în Valahia s'au arătat îndoeli, pe când asupra celui din Moldova nu s'a zis nimic; considerând că Guvernul a socotit ca și E. V. în răspunsul dat Comisarilor francez, prusian și sard, că n'ar fi locul să se întârzie formarea listelor electorale; că ambasadorii Franciei, Rusiei, Prusiei și Sardiniei au spus și ei aici, că textul Fermanelor trimise în cele două provincii fiind identic, regulile alegerii trebuie să fie și ele asemenea în cele două țeri; considerând de altă parte că Guvernul discută asupra acestui subiect cu Ambasadele Angliei și Austriei, voi aduce la cunoștință hotărârea îndată ce va fi luată.

«De altfel cea mai mare parte dintre Comisari, cari au fost la Iași, fiind iarăș la București, iar Comisarii Angliei și Austriei nu s'au depărtat din acest oraș; E. V. va binevoi a se întoarce și ea îndată în București. Și cum veți trebui desigur să vă puneți în înțelegere cu toți Comisarii asupra afacerilor, cu cari ei sunt însărcinați; și cum, după cum e posibil, E. V. veți fi dejă în București, dacă îndoelile arătate asupra câtorvâ puncte ale Fermanului se vor înlătură în urma ultimei mele depeși; e clar că acest soi de greutăți va trebui să fie lăsat la o parte.

«Dealtminteri mă grăbesc a aminti E. V., că e foarte necesar ca Comisarii să lucreze în înțelegere în afacerile ce cad în cercul puterilor acordate lor de către Congresul din Paris; că dacă fiecare Comisar va avea o părere deosebită într'o cestiune, nu mai încapă îndoală că se vor produce greutăți mari; că în asemenea situațiune trebuie stăruit a se întruni părerile tuturor, și că în sfârșit atunci când se vor ivi greutăți ce nu se vor putea rezolvi și în cestiuni cari ar fi în afară de cercul de atribuțiuni date de Congres Comisarilor, acestia se vor adresă imediat la Ambasadorii lor, și E. V. de asemenea voți raportă Porții.

«Trebuie să adaug, că dacă E. V. este încă în Iași, executarea repede a afacerilor va impune să vă întoarceți la București. Veți binevoi a plecă numai decât.

«P. S. S'a hotărât ca zilele acestea să fie o întrunire a Ambasadorilor, pentru a ajunge la o înțelegere asupra divergințelor ce există între Excelențele Lor, cu privire la pregătirile pentru alegeri ce se fac în Moldova. M. Sa dând o iradeă în acest sens, vă voi face cunoscută hotărârea ce se va lua.»

În aceste zile de grea cumpănă ultimul Domn al Moldovei adresează Comitelui Walewski la Paris în 30 Maiu un memoriu în care arată starea deplorabilă și anormală a Moldovei.

«Excelență,

«Populațiunile române din Principatele Dunărene: Moldova și Țara-Românească, de patru sute de ani stau uitate și părăsite de atențiunea ochiului european, și lăsate în prada inamicilor, cari pururea s'au silit a le subjuga și a le face victima nesațiului omenesc.

«Hotarele întinse ce Moldova posedă pe timpul lui Ștefan cel Mare, în urma tractatului încheiat de Bogdan Vodă, au fost neconținut călcate de inamici, au fost totdeauna nerespectate, și, în cele de pe urmă, răpite de megieși, cu învoirea Porții Suzerane, care, prin stipulațiuni, se îndatorise a apăra țara și a păzi frontierele nebântuite de străini. Așa, Bucovina se luă de Austria, și Basarabia de Rusia.

«Locuitorii Principatelor totdeauna și-au îndeplinit îndatoririle la cari îi chemau tractatele; ei n'au făcut nici o abatere, nici o rea urmare în contra legăturilor lor. Poarta Suzerană însă, n'a lăsat nici un prilej fără a călca tractatele. Ea înstrăină părți din Moldova, dădu neconținut loviturii locuitorilor, își resbună pentru intriga sa cu străinii asupra Românilor. De sute de ori încalcă ea însăși țara cu sabia, sângerând și măcelărind poporul nevinovat. De altă parte, Austria lucră neconținut la mreaja cu care să-și mai adaoge pământul Bucovinei.

«Excelență! Atotputernicul Dumnezeu ascultând vocea poporului român, a fraților, a părinților, a bunilor și a străbunilor mei, se milostivi, în fine, a insuflă Puterilor Europene cugetarea pentru suferințele Moldo-Românilor, ce le dictă un filantrop interes pentru îmbunătățirea soartei lor.

«Inaltele Puteri, încheind Tractatul de Paris, începură a încuraja pe Români; ele așteaptă, în înalta lor generozitate, exprimarea dorințelor poporului, spre a-i îndeplini cererile. Însă răuvoitorii inamici își puseră toate puterile și uneltiră toate mijloacele, pentru ca să îndeplinească adevăratele dorințe ale poporului, pentru ca să semene chiar în mijlocul său felurite neînțelegeri. Austria și, după aceasta, Turcia își făcură osebite interese cu asemenea rea voință, găsind în țară trădători, precum se găsește neghină în grâu, pe cari îi cumpără materialmente; ele instalară Căimăcămii în contra Regulamentului, numiră miniștri, dregători și diferiți impiegați, cărora le făgăduiau bani, decorațiuni și funcțiuni înalte, și cu aceștia își înființă mașina pentru trădarea intereselor comune ale țării, adică pentru a insuflă locuitorilor că ar fi mult mai bine să rămâie țerile tot în mizeria și umilirea în cari se găsesc astăzi, stând în statu-quo, pentru ca, în curând sau mai târziu, să fie ele încalcate de oștiri străine, lăsate în

aceeaș suferință ca până acum, și poate împărțite pentru totdeauna între cei ce pândesc prilejul de a le răpi și a le stăpâni cu dela sine putere.

«Fiind însă că Dumnezeu ne ajută prin marile Puteri ale Franciei, Rusiei, Prusiei, Austrei și Sardiniei, apoi eu, ca Român, ca frate acelor nenorociți locuitori, ca interesat pentru binele și fericirea patriei mele, în numele meu, în numele tuturor patrioților: din cler, locuitori pontasi și proprietari, ori răzăși: în numele a trei fii, a trei fiuce, ce am acolo și a copiilor lor; în numele tuturor binevoitorilor pământeni, viu a vă exprima că fericirea ce înaltele Puteri voesc a face Românilor, nu poate mai nimerit și mai binecuvântat a fi altfel decât cu reorganizarea următoare:

I.

«Unirea Moldovei cu Țara-Românească, pentru că locuitorii ambelor Principate sunt frați de acelaș sânge, și de aceeaș origine; Unirea, care poate face o singură țară mai întinsă și mai puternică; Unirea care leagă sau întrunește pe toți frații Români la un loc; Unirea în fine, care ar înlătură în viitor toate mizeriile și intrigile străine pentru spoliarea țărilor; Unirea Moldovei cu Țara-Românească, de vreme ce celei dintâi nu i se întoarce întregă Basarabia și Bucovina ce i s'a răpit.

II.

«Unindu-se Principatele, să se puie un Prinț sau Rege străin, spre a le guvernă, căci numai un străin va fi în stare de a le face fericite.

«De li s'ar da un Prinț pământean, li s'ar face iarăș cel mai mare rău, pentru că eu din experiență cunosc aceasta. Cu rușinea mea mărturisesc, că, în timp de șapte ani, cât am guvernat Moldova, am făcut o mulțime de nedreptăți și de nelegiuiri; cugetul mă muștră, Dumnezeu să se îndure a mă iertă. Însă ce eră să fac, când eram în înrudire și în amicitie cu toți boierii? Cum eră să nu pun ministru pe vărul meu; logofăt mare pe cuscrul meu; postelnic pe fiul meu; președintele Divanului pe cumnatul meu; ispravnici pe nepoți și pe amici, privighetori și polițai pe oamenii acestora. Și dacă vreunul din ei nedreptățiau pe oameni, dacă ei condamnau pe nevinovați, dacă răpiau fâțiș onorul și averea cuivă, ce eră să fac eu? — Puteam să fiu totdeauna drept? De-i depărtam din funcțiune, trebuia să rânduesc pe alții tot ca dâșii, pentru că Regulamentul Organic nu-mi permitea să pun pe oricine cu merite. De-i condamnă, mă condamnă pe mine însumi, căci îi căpătam inamici neîmpăcați, cari apoi, neconținut, mă prigoniau, mă calomniau în fața poporului și la Poarta Otomană, care voia să mă cunoască atârnat cu desăvârșire, și care socotia întru nimic chiar de a-mi tăia capul, după vechiul obicei.

«Am avut simțire de Român, am fost de inimă patriot, sufletul meu strigă pururea dreptate, însă puțin puteam face ; m'aș fi depărtat de pozițiunea în care mă găsiam ; dar cine altul dintre pământeni putea să fie, în locul meu, mai bun decât mine ? Nevoia mă făcea să sufer toate, și să îngădui multe rele. — O rudă a mea schingiuiă și jefuiă cu toate puterile pe niște locuitori pontasi ; alta răpiă moșiile a mii de răzași pe cari-i lăsă în cea mai mare sărăcie și ticăloșie ; alta jefuiă vistieria ; alta prădă casele obștești. — M'am încercat dar în mai multe rânduri să fac dreptatea ; mă hotăram a nesocoti stăruințele și rugămintele tuturor, cari săriau pentru unul ; însă rezultatul tuturor încercărilor mele a fost că mi-am căpătat inamici de moarte, cari mă ponegiau în toate părțile. Poarta, după obicei, primiă neadevăratele calomnii, și poporul, auzindu-le din gura boierilor și a funcționarilor, le credea întru nepătrunderea adevărului. — Imi trebuia să fac prea mult, ca să mă cunoască bine acelaș popor ; imi trebuia, în privirea aristocraților, să fiu mai aspru și mai mult decât tiran.

«Inșă cum aș fi putut execută sentințele ce inima mea încheiă pentru nedreptate, când nu aveam putere deplină în mâni, când aveam a mă teme de intrigi și de oricare funcționar al Sublimei Porți și când știam că, pentru orișice aș fi făcut, trebuia, după îngrădirea ce mi se pusesse, să dau relațiune și seamă Vizirului, întocmai ca și guvernatorii de pašalăcuri din Turcia ?

«Pozițiunea mea eră grea, și mai mulțumit aș fi fost astăzi, dacă n'aș fi mai ajuns să mai trăese niște zile, în cari am suferit mult, și în cari am cunoscut ce va să zică invidia, zavistia și dușmănia. De aceea dar, trebuie un Prinț Străin Moștenitor Tronului, un cap încoronat, care să stea în relații cu Inaltele Puteri, cu îndatorire însă, după pretențiunea poporului, ca fiii sau moștenitorii săi să primească religiunea ortodoxă.

«Numai un așa Prinț va fi în stare să ție echilibrul dreptății. Iar posturile de miniștri, cum și toate celelalte funcțiuni, să fie ocupate de pământeni capabili, cari, pe cât să fie sprijiniți, recompensați și neamovibili din îndatoririle lor, pe atâta să se șupue judecătii, și să se condamne pentru orișice abatere sau nedreptate ar face ei.

«Cu Prințul pământean iarăș s'ar deschide drumul la toți aristocrații de a speră sicare în deosebi la Domnie, împrejurare ce totdeauna a produs și va produce intrigi și partizi, dela cari iese cea mai mare mizerie pentru țară.

III.

«Drepturile vechi cum și păstrarea Autonomiei Principatelor să se garanteze de către Puterile Europene, pentrucă în altfel iarăș s'ar lăsă loc intrigilor și influinței străine.

IV.

«O Adunare generală care, prin oamenii aleși, onești, patrioți, cu merite și capabili, să reprezinte toate clasele societății. Acea Adunare să fie legislativă și legile ce le va face, după cum ea însăși va cunoaște interesele, să se încredințeze Guvernului spre a le pune în aplicațiune și a le executa. — Să se privegheze însă de a nu se face vreo abatere sau vreo restălmăcire neadevărată acelor legi.

«Prin aceste patru puncte de reorganizare, se poate face toată fericirea poporului român.

«Atunci neguțătorul se va bucura cu siguranță de specula și foloasele sale; — atunci răzeșul va putea fi sigur că nu i se va mai răpi nici odinioară pământul său de moștenire; — atunci și locuitorul pontaș nu va mai fi nici osândit nici chinuit, ca până acum; — atunci toți Românii, bucurându-se de fericirea lor în toate privirile, vor binecuvânta pe Atotputernicul Dumnezeu, și vor păstra nemuritoarea recunoștință înaltelor Puteri Europene, cari vor conlucra cu stăruință la asemenea binefacere.»

Comitele Walewski a răspuns în 11 Iunie la acest memoriu al Principelui Grigorie A. Ghyka, prin următoarea scrisoare :

«Principe ! Mă voiu grăbi a aduce la cunoștința M. Sale Impăratului, augustului meu stăpân, propunerea ce mi-ați prezentat privitoare la bazele pe cari s'ar putea stabili fericirea patriei Alteței Voastre.

«Pot să vă asigur, din partea mea, că M. Sa Impăratul Franciei dorește în realitate binele, prosperitatea, și fericirea tuturor Românilor.

«Aducându-ne însă aminte de dispozițiunile Tratatului încheiat în anul trecut, suntem datorii a nu pierde din vedere, că Puterile Europene au decis a cere întregii națiuni, cari sunt dorințele ei.

«Prin urmare, îndată ce națiunea română va fi rostit în comună înțelegere și cu hotărâre dorințele sale patriotice, Congresul de Paris va lua decizii, cari vor fi în urmă puse în aplicare, în conformitate cu dorințele ce poporul va fi manifestat.»

Ambasadorul Franciei la Constantinopole Thouvenel trimite Comitelui Walewski următorul memoriu asupra actelor ilegale ale Caimacamului Vogoride :

«1°. Destituțiunile pentru cauze de opiniuni favorabile Unirii continuă.

«Profesorii școalelor sunt loviți, în contra articolului 19 al Regulamentului Organic și a privilegiilor ce le sunt lor recunoscute de Regulamentele șco-

lare. Unul dintre ei, d-l Gallian, profesor școalei din Huși, capitala județului Fălciu, s'a adresat Comisiunii Europene și a protestat în contra destituirei sale. El constată că, prezintându-se înaintea Caimacamului, acesta însuși i-a spus că unicul motiv al destituirei sunt opiniile sale și că, dacă ar obține de la Episcopul de Huși, adversar public al Unirei, o garanție oarecare, i s'ar da imediat iarăși locul său.

«2°. Șeful municipalității de Dorohoiu, boier cu rangul de Spătar, ales în Noemvrie trecut, a fost acum revocat de Ministrul de Interne, în contra tuturor legilor. D-l Anastasiu s'a plâns la Caimacam, și acesta a declarat, că nu a fost destituit decât pentru opiniunile sale unioniste, și că după trecere de săptămâni după alegeri, el va fi numit, pentru a-l despăgubi, administrator al județului.

«3°. Un emisar al guvernului în satul Duca, județul Vasluiului, proprietatea Seminarului din Socola, a silit pe locuitori a semna o hârtie fără a le arăta conținutul ei. S'a dovedit în urmă, că această hârtie eră o petiție în contra Unirei. Municipalitatea satului a constatat faptul de violență și de fraudă prin o scrisoare adresată Vladiciei de Socola.

«4°. Delegații județului Bacău fiind primiți de Caimacam, acesta le-a declarat, că «rostirea dorinței în favoarea Unirei nu ar avea alt efect decât a readuce o nouă ocupare a țării de o armată străină.» Această declarație a fost transmisă la București prin o petiție a sus numiților delegați, boieri și proprietari mari.

«5°. Guvernul, care oprește publicarea unui program sau unei profesii de credință din partea partizanilor Unirei, lasă să se tipărească în tipografia oficială documente contrarii. Caimacamul a negat faptul, și i s'a prezentat înseși exemplare date de Directorul tipografiei.

«6°. Neguțătorii și membrii cei mai importanți ai corporațiilor din Iași au semnat zilele aceste o declarație, constatând violențele exercitate în contra șefilor lor pentru a-i sili să subscrie numele lor și numele altor persoane pe o petiție antiunionistă, pe care Guvernul moldovenesc a înmănat-o Comisarului Otoman înainte de pornirea sa din București. S'au strâns chiar droșcari și oameni fără căpătăiu, pentru a mări numărul semnatarilor, care s'a suit astfel la 421.»

Comitele Walewski trimite d-lui Place, în 9 Iunie, instrucțiuni să se fie rezervat.

«Am primit corespondența până la 21 Maiu incluziv și vă mulțumesc pentru informațiile transmise de abuzurile zilnice din Moldova, cărora apropierea alegerilor le dă o mai mare gravitate.

«Mijloacele felurite întrebuințate pentru a împiedica dorințele țării a se pro-

nunță liber, presiunea exercitată fățiș asupra tuturor persoanelor de orice clasă favorabile Unirei și între cari, precum îmi arătați, nu a putut scăpa nici însuș Mitropolitul; sunt fapte de sigur foarte reprobabile și de cari noi vom lua act.

«Cu toată grija care o puneți pentru a-mi transmite toate știrile cari pot lumina Guvernul Impăratului, nu pot să nu-ți recomand îndestul, să aduci cea mai mare rezervă în relațiunile voastre cu autoritățile moldovenesti, și a te feri de orice demers, care ar putea fi considerat ca o ingerință a Consulatului în afacerile interioare ale Principatului. Reclamațiunea făcută Caimacamului însuș pentru a cere oficial explicațiuni asupra arestării a doi Unioniști, ar putea fi interpretată în acest sens.

«În momentul acesta, trebuie să te mărginești a observa cu îngrijire tot ce se petrece în jurul d-tale și a continua a transmite Comisarului Impăratului și Departamentului meu rezultatul observațiunilor voastre, cu aceeaș exactitudine.»

Pe fiecare zi, rând pe rând, creșteau actele ilegale și presiunile administrative ale Căimăcămiei din Moldova. Unioniști încep a se mișca și a reclama tot mai des și mai energic la Comisiunea Europeană din București.

Intâia petițiune din 4 Maiu e adresată de Comitetul Electoral din Iași în contra deciziunii Consiliului de Miniștri publicată în Gazeta de Moldavia No. 24 :

«Congresul din Paris precum și Fermanul de convocare a Divanurilor ad-hoc au recunoscut locuitorilor Principatelor dreptul de a-și exprima liber dorințele lor relative la reorganizarea patriei lor.

«Chiar prin aceasta marile Puteri au recunoscut tuturor cetățenilor dreptul necontestabil de a se întruni, de a se sfătui asupra adevăratelor nevoi și interese ale țerii, de a ascultă profesiunile de credință ale candidaților, pentru a putea judecă care dintre ei este demn de a împlini una din misiunile cele mai înalte, aceea de a reprezenta națiunea și de a decide soarta țării sale în Divanul ad-hoc.

«Acest drept cuprinde pe acela de a forma comitete electorale și constituie o condițiune sine qua non a alegerilor, oriunde acestea nu trebuie să fie o formalitate zadarnică.

«Dreptul acesta trebuie să-l avem și îl avem, dacă Tractatul din Paris, actul cel mai măreț al veacului nostru, nu este o literă moartă în ce privește Principatele.

«Prin urmare pe temeiul acestor promisiuni solemne, a acestor principii necontestate și legale și la cererea unui mare număr de amici de ai noștri

politici din țară, noi subsemnații întrunindu-ne în cea mai desăvârșită liniște și sfătuindu-ne asupra nevoilor și intereselor țării, ne-am constituit în Comitet Electoral al Unirei Principatelor și am publicat în acelaș timp profesiunea noastră de credință.

«Deci purtarea noastră a fost și continuă a fi legală, cu atât mai mult, că nici Regulamentul Organic, nici vreo altă lege a țării, nici chiar Fermanul de convocare nu opresc astfel de fapte. Mai mult, publicarea programului partidului Unirei a fost nu numai un demers legal, ci și un act de cea mai mare necesitate, căci fiind noi în ajunul reorganizării patriei noastre, guvernul provizoriu prin desființarea legii de presă din 12 Maiu 1856, ne-a luat orice mijloc de publicitate. Dar publicitatea este mijlocul de a lumina opinia publică asupra adevăratelor interese ale Moldovei, precum și asupra persoanelor cari sunt demne de înalta misiune de a reprezenta țara lor în momentul cel mai solemn și cel mai critic al istoriei noastre. Numai în publicitate vom găsi mijlocul de a combate teoriile periculoase societății, a desminti svonorile răutăcioase, ce se răspândesc pentru a turbura ordinea și unirea între cetățeni și de a ne apăra chiar cinstea și principiile politice în contra calomniilor la cari suntem expuși în fiecare zi. Intr'un cuvânt, publicitatea este unicul mijloc de a pregăti adevărata și exacta exprimare a dorințelor țării în Divanurile ad-hoc.

«De aceea vedem cu surprindere Sfatul Administrativ declarând prin hotărîrea sa din 22 c., publicată în «Gazeta de Moldavia» No. 24, ca ilegale actele noastre și dispunând confiscarea și distrugerea programului nostru.

«Această hotărîre a Sfatului are de scop să intimideze pe unii și să încurajeze pe alții. Ea exercită prin urmare o adevărată presiune asupra părerilor și constituie o restrângere a libertății alegerilor. Prin aceasta ea este contrarie intențiunilor generoase ale Congresului din Paris și Fermanului de convocare, cari opresc hotărît orice influență sau amestec al Guvernului Provizoriu, ale cărui atribuțiuni sunt mărginite la mănținerea liniștei publice, pe care nici unul dintre numeroșii noștri partizani n'a turburat-o, nici nu cugetă a o turbura.

«Cum a putut Sfatul califica actele noastre ca nelegale, în fața atâtor promisiuni solemne ale Puterilor și față cu deplina libertate de care se bucură frații noștri din Valahia? Căci acolo, sub ochii Comisiunei Europene, se țin întruniri cu mult mai numeroase, se discută prin ziare toate cestiunile înalte, se instituesc comitete, se publică programe, precum și corespondența comitetelor provinciale cu Comitetul Central.

«Hotărîrea Sfatului mai spune că «noi reprezentăm un partid care și-a luat dreptul de a se constitui în mod formal în comitet, de a discuta asupra existenței politice a Principatului, de a semnă procese verbale, de a publica

«un program», etc. Acest drept a fost recunoscut de Congresul din Paris fiecărui cetățean al Moldo-Valahiei și prin urmare nu are nici o nevoie de a fi sancționat de Guvernul local, a cărui întâie datorie (conștințită de Congresul din Paris și de Ferman) este nepărtinirea, neutralitatea.

«Hotărîrea Sfatului adaugă că «noi lucrăm alături de autoritatea existentă». Dacă prin aceasta Sfatul a voit să zică, că ne-am luat atribuțiuni aparținând Guvernului, atunci respingem o astfel de imputare cu toată energia ce ne-o inspiră conștiința despre legalitatea actelor noastre. Și declarăm în același timp că departe de a uzurpă cea mai mică părticică din drepturile autorității, noi respectăm ordinea legală și nu facem uz decât de un drept ce ni s'a dat în vederea viitoarelor alegeri și care n'a fost refuzat decât Guvernului și numai lui: dreptul de liberă manifestare a părerilor.

«Mai departe aceeași hotărîre adaugă «că noi lucrăm într'un spirit exclusiv «de partid», etc., etc. La aceasta suntem întemeiați a răspunde, că numai actele ascunse și plăsmuite în întunec ar putea fi acuzate că emanază «dintr'un spirit exclusivist de partid și că tind a rătăci opinia publică și a «amenința sinceritatea alegerilor.» Dar cei cari lucrează la lumina zilei, cari își proclamă cu tărie principiile și tendințele lor și le supun la aprecierea și la aprobarea întregii țări, cei cari nu întrebunțează alte mijloace de influență decât publicarea profesiunii lor de credință și sfințenia cauzei lor, aceia sunt deasupra unei asemenea acuzațiuni.

«Deci în urma atacurilor cuprinse în această hotărîre a Sfatului, în contra drepturilor celor mai superioare ale cetățenilor și a libertății alegerilor, subsemnații se văd obligați a reclama la E. V. în contra acestor măsuri și a cere revocarea lor imediată.»

(Semnați:) Ștefan Catargiu, George Sturdza, Petre Mavrogheni, Constantin Rolla, Constantin Hurmuzaki, Anastase Panu, Ioan A. Cantacuzino, Dimitrie Cosadin, Vasile Mălinescu.

În 4 Maiu se trimite Comisiunii Europene din București doleanța Unioniștilor din Moldova cu numeroase semnături:

«În 19 Februarie trecut subscrișii semnalăm în petițiunea adresată Puterilor semnatare ale Tratatului din Paris abuzurile de putere ale Caimacamului Teodor Balș și invocam intervențiunea lor pentru a-l sili să se mănție în calea strictei nepărtiniri, ce s'a impus guvernelor interimare ale Principatelor în tot ce privește cestiunea liberei expresiuni a dorințelor țarei.

«Continuarea aceluiaș sistem de presiune sub căimăcămia Prințului Voghori ne-a silit să adresăm în 30 Martie Comisiunii Europene de reorganizare întrunită la București, o petițiune conținând expunerea plângerilor noastre vechi și nouă.

«Lipsa oricărui rezultat al acestor două încercări și continuarea și înrăutățirea chiar a acestei stări de lucruri, care apasă greu asupra cugetului țerii, impun subsemnaților datoria de a se adresa încă odată Inaltei Comisiuni, rugând-o să binevoască a lua în serioasă considerațiune graba învederată ce există, de a se stabili în Moldova o stare de lucruri în conformitate cu hotărârile Tratatului din Paris. Suntem obligați a repetă aci, fără temere de a fi desmințiți, că în ciuda acestor hotărâri, a intențiunilor formale ale marilor Puteri, enunțate în protocoalele Congresului din Paris și contrar textului Fermanelor de instalare a Caimacamilor și de convocare a Divanurilor ad-hoc, niciodată și în nici o vreme Moldova n'a fost supusă la o apăsare atât de mare, ca aceea ce se exercitează în acest moment, chiar în ajunul publicării actului celui mai solemn al istoriei noastre moderne, acel care provoacă exprimarea liberă a dorințelor a cinci milioane de creștini. Orice părere contrară părerii administrației, — care singură în Principate nu trebuie să aibă vreo părere — orice întrunire electorală, orice profesiune de credință, sunt considerate ca crime de înaltă trădare. Libertatea individuală, respectul domiciliului, sunt în fiecare zi călcate în picioare și presa este și mai arbitrar încătușată. »

«Subsemnații credem inutil a înșiră aci toate mijloacele prin cari administrația își urmărește sistemul său de părtinire, chiar sub ochii domnilor Comisari.

«In memoriul anexat la prezenta petiție se găsesc consemnate faptele principale cari motivează și legitimează plângerile noastre în contra Guvernului. Dar nu ne putem opri de a observa aci, că ceea ce ne iea orice speranță de a vedea Guvernul actual revenind la legalitate și pătrunzându-se cel puțin pe viitor de motivele de imparțialitate, cari au îndreptățit instituirea lui, este, că chiar în timpul șederii domnilor Comisari în Moldova, el a continuat să meargă cu îngâmfare pe calea de părtinire și de amenințări, ce și-a tras-o dela instalarea sa.

«Incerările de intimidare sub toate formele, arestările arbitrare, ordonanțele cari aveau de scop a prezenta ordinea publică serios amenințată, în lipsa oricărui simptom de agitație și a oricărei manifestațiuni ilegale, au avut de urmare să pună țara într'o situațiune atât de anormală, încât trebuia să provoace mai curând sau mai târziu cea mai strălucită dezaprobare din partea populațiunii. Astfel sosirea domnilor Comisari în Moldova a produs entuziasmul cel mai viu și cel mai obștesc. Poporul ieșit în massă întru întâmpinarea lor, i-a primit ca pe niște liberatori.

«Cu toate acestea Guvernul nevoind să vadă în aceste manifestațiuni spontane și legale semnificarea ce în adevăr o aveau, s'a silit să le prezente ca niște simptome premergătoare uneltirilor revoluționare. El a mers până acolo,

încât a sustras, prin mijloace ce nu se pot califica, pe E. S. Comisarul Inaltei Porți dela primirea simpatică a poporului, care-l așteptă cu nerăbdare la intrarea tuturor orașelor situate în calea lui.

«Subsemnații nu putem crede, că în urma cunoștințelor exacte, ce domnii Comisari au trebuit să-și câștige, în timpul șederii lor aci, asupra situațiunii anormale în care se găsește Moldova, doleanțele prezente nu vor fi luate în considerare; dimpotrivă sperăm încă să obținem, în urma intervențiunilor drepte ale Inaltei Comisiuni, un regim național și legal care să poată asigura o libertate deplină operațiunilor electorale și care să fie, în acelaș timp, pătruns de datoriile ce Tractatul din Paris și Fermanul M. S. Sultanului impun Guvernelor Interimare.

«Dacă s'ar întâmplă altfel, expuși în fiecare zi la tot felul de amenințări și provocațiuni, ne-am vedeă lipsiți de orice mijloc legal de a participa la libera exprimare a dorințelor pe cari Divanurile sunt chemate să le emită și vom fi reduși să susținem o luptă tot atât de ilegală pe cât de infructuoasă. Nu ne va rămânea atunci decât să ne abținem dela orice participare la alegerile făcute sub astfel de auspicii și să protestăm înaintea Europei întregi în contra violărei drepturilor noastre solemne, consacrate prin Tractatul din 30 Martie.

«Cu această ocazie rugăm pe E.E. L.L. Domnii Comisari să primească asigurarea profundului nostru respect».

(Semnați) Episcopii: Marcian Ieropoleos, Chesarie Sinadon, Ghenadie Șendrea.

Ciril Gumorier, Iosif Bobeni.

Arhidiaconul: Ilarion Vârnav.

Arhimandriții: Neofit Scriban, Antonie Dumbravă (dela mănăstirea Bogdana), Varahiil (dela m-rea Lipova).

Economii: Ioan Loșan, Dimitrie G. Ionescu.

Preoții: Const. Șoimar, Ioan Sachelarie, Andrei Ioan, G. Solomon, Const. Agapia, Ioan Gafencu, M. Vasile, G. Profriu, Dim. Andronachi, Gheorghe Graur, Th. Agapia, Gheorghe Badașcă, Alex. Gavrilescu, Vasile (Economul din Dorna), Gheorghe (Econom), Ioan Grigoriu, Mih. Istrati, Gheorghe, Teodor Dimitrie, Alex. Dimitrie Mardari, Mih. M. Sachelari, Gheorghe Gavrilescu, Const. Nic. Nalma, Nic. Popovicz, Ioan (Econom), Andrei, Vasile Zotta, Grigore, Vasile Koroii, Vasile Pompilian, Ioan Georgiu (Econom), Vasile Arbore, Ioan (Econom), Ioan Georgiu, Gheorghe (Econom), Ioan Nemțeanu.

Diaconii: Dim. Nicolau, M. George, Alex. Petrovici, G. Sara, Gavril Vasilian, Ioan Pompilianu, Ioan Procopiu.

Logofeții: P. Rosetti, R. Rosetti, S. Catargiu, C. Sturdza.

Vornicii: G. Sturdza, A. Cantacuzino, P. Mavrogheni, E. Chrisoverghi, C. Hurmuzachi, I. A. Cantacuzino. S. Cănanău, Th. Ghica, L. Catargiu, M. Kogălniceanu, D. Rallet, D. Manu, Em. Costachi Epureanu, G. Razu, Const. Aslan, D. Ch. Miclescu, Manoil Manu, Ioan A. Ghica, Lascar Bogdan, Grigore Cuza, C. Rolla, A. Panu.

Hatmanul: A. Aslan.

Postelnicii: Dr. G. Cucuraru, G. Grigoriu, Sc. Mavrogheni, A. Luca, V. Alecsandri, M. Jora, D. Diamandi, C. Strat, Dr. C. Vărnăv, P. Manu, G. Prăjescu, C. Teodoru, I. Sturdza, N. Vărnăv.

Agalele: Emanoil Morțun, Grigore Costachi Epureanu, Ioan Donici, Ioan Sillion, E. Sillion, Ioan Ralet, N. Burchi, P. Străjescu, E. Grigoriu, Alex. Jora, Dim. Aslan, Dr. A. Grecianu, A. Fătul, A. Papadopol-Kalimachi, Ioan Ralet.

Spătarii: A. Milot, I. Buhnilă, S. G. Negulici, C. Angonescu, D. Sturdza, G. Platon, A. Corjescu, D. Filipu, G. Pastia, D. Cozadini, G. Aslan, G. Săulescu, N. Carp, Th. Codrescu, I. Miclescu G. Anastasiu, G. Sion, G. Drian, N. Lupu.

Colonelii: Alex. C. Mavrocordat, C. Vărnăv.

Maiorul: Hăncu.

Comișii: Vasile Forăscu, Ch. Ruginschi, D. Nicolau, Lascar Tehure, I. Fătul, Corjescu, G. Dediul, G. Tufescul, Toma Vricon, E. Antonescu.

Banii: Ch. Schipor, S. Adamachi, G. Capeha, S. Tăutu.

Slugerii: E. Nicolau, G. Panu, Zahareanu, I. Bontăș.

Medelnicerii: D. Albu, I. Neagu, N. Vasiliu, N. Archip, G. Eustațiu, G. Frățilă, I. Patriciu, G. Lupu.

Serdarii: D. Manoliu, I. Praja, T. Lătescu.

Pitarii: C. Frimu, D. Tacu, G. Ghițu, I. Lateș, F. Caramzuli, V. Chiriac.

Paharnicii: Ioniță Sion, G. Brânză, C. Tomița, G. Grigoriu, G. Tacu, P. Gherghel.

Căminarii: Polihroni Arbore, C. Pleșescu, I. Buțureanu, A. Carakliu, G. Cuparencu, D. Popovici (avocat), V. Popovici (avocat), Lătescu, Fătul.

Locotenentul: Ch. Manu.

Sublocotenenții: Ioan Cocota, Brănișteanu.

D-nii: Ioan Docan, G. M. Holban, A. Romalo, P. Palladi, Matei Rosetti, C. Bobeica, E. C. Sturdza, V. Mălinescu, A. Russo, C. Racleș, Ghiță Ioaniu, Sandu Bonciu, G. Balica, Parteni, D. Hristescu, Gr. Holban, Gr. Alexandrescu, A. Cambanu, I. Botezatu, C. Carp, I. Grăjdeanu, D. Zamfirescu, I. Lanali, T. Turculeț (profesor), G. Cobălcescu (profesor), G. Cozadini, Teodoru, Ch. V. Vărnăv, Christu Cozmița, C. Vasiliu, Gr. Lefter, I. Codrescu, I. Tan-

țarie, G. Onlicăniescu, D. I. Morfen, C. Torșcon, N. Hulubei, V. Bombilă, G. Corvin, N. Niculcea, (inginer), I. Șendre, Anghel Ioan Duca.

În 10 Maiu Unioniștii din Moldova adresează următoarea petițiune Caimacamului Vogoride :

«*Excelență,*

«Buletinul Oficial» No. 31 cuprinde o publicație care poartă titlul de : «Instrucții pentru aducerea întocmai întru împlinire a Înaltului Ferman, atin-gător de convocarea Divanului ad-hoc».

«În cât privește dispozițiile acestor instrucții, cari răstoarnă rândul ordinei alegerilor, prescris de citatul Ferman, încredințează prezidența adunărilor ale-gătoare ispravnicilor, cărora Fermanul anume refuză tot felul de intervenire la alegeri, etc., noi ne abținem de orice observații, rezervându-ne dreptul de a le face la locul cuvenit.

«Astăzi ne mărginim a reclama numai în contra art. 3 și 4 din Instrucții, cari îndatoresc pe proprietarii de moșii și de case, precum și pe profesiile libere a se înfățișa la isprăvnicile și la eforiile locale în termen de 15 zile dela data «Buletinului», cu felurite dovezi, spre întocmirea și îndeplinirea listelor ce sunt în lucrare.

«Măsura aceasta este o abatere vederată dela citatul Ferman, care departe de a legiui un termen de 15 zile pentru înfățișarea unor dovezi pe cari Guvernul le are în arhivele sale și le-a și adunat de mult, lasă în sarcina Guvernului alcătuirea listelor, iar indrituiților ce s'ar socoti asuprași prin ele, termen de 30 zile, pentru reclamații.

«Din aceasta chiar se poate cunoaște că neînfațișarea indrituiților în termenul de 15 zile, însemnat prin instrucții, nu poate închide dreptul de reclamație în curgere de 30 zile.

«Pe aceste legale cuvinte întemeindu-ne declarăm : 1. Că noi cunoaștem de obligatoriu numai termenul de 30 zile, legiuit prin Fermanul mai sus citat pentru reclamații în contra listelor ce au a se face de Guvern. Așteptăm publicarea listelor.

«2. Că noi ne rezervăm dreptul de a ne folosi de termenul de 30 zile, la întâmplare când ne-am socoti asuprași prin ele, și

«3. Că prin urmare nu ne cunoaștem datorii de a ne înfățișa în termenul de 15 zile însemnat prin instrucțiile Guvernului.»

Această petiție nu s'a primit de Caimacam; ci s'a trimis prin Consulatul francez în original la Comisiunea Europeană din București, împreună cu alte asemenea reclamații dela Roman și Piatra și cu o traducere franceză.

Adresa Comitetului Central al Unirei din Iași către Comisiunea Europeană din Principate, din 20 Maiu:

«În luna lui Martie a anului curent ne-am văzut obligați a reclama în contra hotărârii Consiliului de Miniștri, care a decretat disolvarea Comitetelor electorale precum și confiscarea Programelor și Profesiunilor de credință.

«Reclamațiunea noastră adresată Caimacamului a fost de asemenea adusă la cunoștința Inaltei Comisiuni.

«În vreme ce noi așteptam cu liniștea ce ne inspiră dreptatea cauzei noastre retragerea hotărârii sus menționate, E. S. Caimacamul, care primind petiția ne-a promis că ne va face dreptate în termen de trei zile, ne-a trimis-o îndărăt fără nici o soluțiune și după ce a păstrat-o mai bine de o lună.

«Acest refuz de dreptate fiind o dovadă strălucită a sistemului de politică exclusivistă în contra căreia noi ne-am adresat în mai multe rânduri doleanțele noastre, ne silește să aducem la cunoștința Inaltei Comisiuni, rugând-o să binevoască a lua măsurile cele mai energice pentru a ne asigura respectul drepturilor noastre garantate de Tractatul din Paris.

«Ne luăm în acelaș timp libertatea de a înainta Inaltei Comisiuni originalul reclamațiunii noastre trimis îndărăt de d-l Caimacam, precum și traducerea acestui act.

«Profităm de această ocazie pentru a reinnoi Inaltei Comisiuni expresiunea considerațiunii noastre respectuoase.»

Ultima protestare a locuitorilor din Moldova în contra modului de aplicare a Fermanului de Convocare a Divanului ad-hoc, a fost acoperită de mii de semnături și *a motivat o abținere generală* a cetățenilor dela alegerile pătate de ilegalitate.

În Moldova presiunea eră atât de mare, încât Moldovenii au fost nevoiți să tipărească această protestare în București.

Ea a fost prezentată de patrioții Moldoveni în *20 Iunie* Comisiunii Europene întrunită la București:

-«Excelențelor lor Membrilor Inaltei Comisii Europene pentru reorganizația Principatelor, adunată în București.

«Prin art. 24 al Tratatului de Paris, «Maiestatea Să Sultanul făgăduște a convocă îndată în Moldavia și Valahia Divanuri ad-hoc, compuse așa încât să constituze reprezentafia cea mai exactă a intereselor tuturor claselor societății. Aceste Divanuri vor fi chemate a rosti dorințele populațiilor, în privirea organizării definitive a Principatelor.»

«În ședința Congresului din 8 Aprilie 1856, Lordul Clarendon a observat:— «că Congresul, ocupându-se de Principatele Dunărene, înainte de toate și-a

«propus a provoca rostirea liberă a dorințelor populațiilor, și că scopul acesta «nu s'ar putea împlini dacă Domnitorii ar păstra puterile ce le au; și că «poate s'ar cuveni a căută o altă combinare care ar asigura Divanurilor ad-hoc «o deplină libertate.»

«Mai mulți Plenipotențiarri arătând că legea organică prevede întreruperea puterilor domnești, Congresul a hotărât (protocolul 22, ședința din 8 Aprilie), că lasă asupra Porții îngrijirea de a lua, la conținerea Domniilor, dacă trebuința ar cere, măsurile trebuincioase cari ar fi în stare de a îndeplini intențiile Congresului,» combinând libera rostire a dorințelor Divanurilor cu menținerea ordinii și cu respectul stării legale.

«Este aproape de un an, de când Inalta Poartă a avut prilejul de a pune în lucrare cugetările Congresului. Cu toate acestea, speranța care cinci milioane de Români întemeiau pe aceste cugetări, a fost amar înșelată. Căimăcămia de trei membri, prevăzută de Regulamentul Organic, singura combinație ce ar fi putut păstra ordinea și mântinerea stării legale, se înlocui de Caimacamii deadreptul numiți la Constantinopole, în contra drepturilor străvechi ale Principatelor și în contra stipulațiilor Tratatului de Paris, carele voiă suspendarea, iar nu urmarea, sub o altă formă, a Puterilor Domnești. Caimacamii își însușiră nu numai toate prerogativele domnești, pe cari art. 19 din Regulamentul Organic anume le refuză, precum: lista civilă, dreptul de a întări cu desăvârșire hotăririle judecătorești, a iertă pedepse, a numi și a depărta pe funcționarii publici, în sfârșit dreptul de a da ranguri militare și boierii; ei încă își luară chiar și puteri mai mari decât acele ce au avut domnitorii, cari, cel puțin, au fost controlați prin o umbră de Adunare Națională. Cu ajutorul acestor prerogative nemăsurate, cari toate, în mâinile lor, se prefăcură în mijloace de înrăurire nelegală și de corupție, Caimacamii ridicară fățiș steagul unei politici personale. Spre a asigura triumful acestei politici, ei nu se sfiră de nici un mijloc, de nici o nelegalitate. Ei schimbă mai pe toți funcționarii publici, încât din 107 membri, din cari se compunea ramul judecătoresc la instalarea răposatului Caimacam, numai nouă au rămas astăzi în posturile lor.

«Asemenea schimbări au urmat și în privirea funcționarilor de ramul administrativ. Abuzurile de putere ale Caimacamilor nu se mărginiră însă numai întru aceasta: ei cutezară a numi chiar deadreptul funcționari în locul priveghietorilor de ocoale și în locul dregătorilor eforicești, cari, după legi, nu pot primi însărcinările lor decât numai prin alegeri regulamentare ale cetățenilor lor. Ei merseră încă și mai departe: anulară chiar legi votate de puterea legislativă și întărite de puterea suverană a țării.

«Astfel s'a înfățișat pericolul pe care Congresul a voit să-l depărteze, pericolul că Șefii Cărmuirii Principatelor ar putea întrebuiță puterile de cari

dispun, spre a împiedică libera rostire a dorințelor populațiilor, pe care Lordul Clarendon tocmai a voit a o feri de orice înrăurire.

«Din înființarea Căimăcămiilor directe, subscrișii au cunoscut, chiar dela început, că stipulațiile formale ale Tractatului de Paris aveau să fie rău aplicate.

«De aceea, chiar dela instalarea Căimăcămiilor, ei n'au încetat a protestă în contra nelegalității înființării lor, în contra puterilor nemăsurate ce ele și-au însușit, precum și în contra părtinirii de care ocărnuirile provizorii ale Moldovei s'au făcut vinovate. Tânguirile subscrișilor din 7/19 Fevruarie, 18/30 Martie și 22 Aprilie (4 Maiu) 1857) adresate Reprezentanților Marilor Puteri și Comisiei Europene întrunite la București, mărturisesc aceasta.

Cu toate acestea, nici uitarea totală a principiilor statornicite de Congresul de Paris, nici călcarea vederată a nepărtinirii ce s'a recomandat cu deosebire ocărnuirii provizorie, nici legitimitatea tânguirilor noastre, nici numeroasele și necontestabilele dovezi pe cari ele sunt întemeiate, n'au putut izbuti ca să căpătăm dreptate. Cu cât tânguirile noastre erau mai vii, mai întemeiate și mai înnoite, cu atât asupririle, apăsarea și părtinirea se făcură mai revoltătoare, cu atât Căimăcămia urmă fățiș a se ținea de programul său politic, fără a băga de seamă nici măcar ființa domnilor Comisari ai Puterilor Garante.

«Este obștește cunoscut, că petiția colectivă în contra Unirei, înfățișată Excelenței Sale Savfet Efendi, a fost provocată și fățiș patronată de Guvern. Nu mai puțin cunoscut este, că această petiție a fost purtată de către funcționarii publici și de către credincioșii Guvernului, în Capitală și prin Districte, și că subscrierile, puse pe această petiție, s'au căpătat numai prin mijloacele cele mai nevrednice, precum: amănințări, fagăduinți, depărtări din slujbe, puneri și înaintări în slujbe și decreturi de boierii, șcl. șcl.

«Presa, deși în condiția cea mai aspră de censură, este nimicită, dreptul de a ne adună este oprit, în sfârșit, toate mijloacele legale prin cari cetățenii s'ar fi putut înțelege și lumina pentru rostirea dorințelor, ce au a se adună de către delegații celor șapte puteri, sunt arbitrar desființate.

«Dar cu toate aceste măsuri, atât de abuzive și provocătoare, pacea, liniștea și buna orândueală nu s'au turburat cât de puțin. Credința țarei în dreptatea Augustilor Monarhi cari au binevoit a pune soarta și viitorul Principatelor sub scutul lor, eră nesdruncinată: așa de mari erau speranțele noastre, așa de tare și bine întemeiat eră dreptul nostru!

«In adevăr cum puteă cinevă să-și închipuească că un Tractat, care a costat atâtea jertfe, atâtea sânge și atâtea suferințe, un act care a fost desbătut și subscris de cele mai mari puteri din lume, așa de curând să fie sfărâmat și, în aplicarea sa, redus la o înșelătură vederată? Cum: să-și închipuească cinevă că un singur Funcționar al Inaltei Porți, un Caimacam, ar ajunge,

fără frică de pedeapsă, a-și bate joc de o țară nefericită, în contra legilor, lăsate în voia lui și în voia înrăuirilor cari îl insuflă, și a se juca astfel cu Marile Puteri, cari au luat parte la Congresul din Paris și cari au scris Tractatul din 30 Martie, cu conștiința sacrificiurilor și a puterii lor, și cu toată seriozitatea care trebuie să fie caracterul esențial al unui act atât de solemn?

«Astfel este însă trista realitate. Expunerea legiuitorilor noastre tânguirii, sprijinită de dovezile cele mai autentice și mai nerecuzabile, nu numai că n'a produs nici un fel de îndreptare și n'a adus nici o schimbare în sistemul de apăsare și de arbitrar, cari ne sfărâmă, dar sistemul acesta s'a întărit încă fără încetare și astăzi a ajuns la culme.

«Listele de alegere, publicate de Guvern, sunt dovada cea mai vederată întru aceasta și ca un fel de încununare a acestei lucrări de apăsare și de înșelătorie, care a ajuns la proporțiile unui scandal public.

«Listele acestea sunt o insultă făcută maiestății Tractatului de Paris, drepturilor poporului din Moldova, dreptății, umanității. Ele au deșteptat indignația țării, și ar fi provocat izbucnirea mâniei sale, dacă oamenii cari în Unirea Principatelor văd singurul mijloc de scăpare și singura condiție de viitor pentru patria lor nu și-ar fi impus, ca lege nestrămutată, de a respecta ordinea, la fiecare întâmplare.

«Chiar cetirea acestor liste dovedește cât s'a împlântat Guvernul pe calea arbitrarului, călcând în picioare drepturile cele mai sfinte, titluri câștigate, condiția legală a mării majorități a locuitorilor din Moldova.

«Intr'adevăr, fără a vorbi aci de metehnele Fermanului, de înlăturarea cu care el lovește pe mai multe clase de locuitori, de mărginirile și greutatea de aplicații ce se găsesc în el la tot rândul; poate cineva sprijini oare că listele de acum publicate sunt măcar conforme cu dispozițiile Fermanului, dacă nu cu stipulațiile Tractatului de Paris?

«Din 2.000 de Proprietari Mari, cunoscuți în Moldova, numai 350 alegători figurează în liste; și din 20.000 de Proprietari Mici, numai 2.264 de alegători de gradul întâiu sunt cuprinși în ele. Clasa Profesjiilor Liberale este reprezentată numai de 11 alegători, și cele 15 târguri, rezidențe ținutale din țară, înfățișează numai 1.788 de alegători, proprietari de case, neguțatori și meșteri, când, chiar în tablele vistieriei, figurează 12.000 neguțatori și meșteri, afară de acei ce sunt pe pământul dat Moldovei din Basarabia.

Tractatul de Paris însă a voit ca toate clasele să fie reprezentate în chipul cel mai exact. Eră dar lucru firesc a se face convenita chibzuire, ca clasele acestea să se reprezinteze la alegeri cel puțin prin majoritatea, din care ele se compun, iar nu prin o minoritate atât de mică.

«Ne adresăm la orice tribunal cu cuget, facem apel la opinia lumii civilizate, ca să hotărască dacă o așa de mică minoritate, ca aceea pe care listele

o cheamă la alegeri, poate să constituie un Divan, menit a reprezintă interesele tuturor claselor societății, interesele a două milioane de locuitori.

«In adevăr, exclușiile și restrângerile Fermanului sunt foarte mari. Țara însă tot ar fi putut avea o reprezentare destul de întinsă, dacă Guvernul ar fi pus cât de puțină bună credință, nepărtinire și conștiință în facerea listelor. Dar având în vedere un singur scop, acela de a compune, cu orice preț, colegiuri electorale, cari să-i trimită deputați partinitori politicei sale personale, el a jefuit dreptatea, buna credință și legalitatea. Astfel marea majoritate a partizanilor Unirei s'au șters, în chipul cel mai arbitrar, sau pentru greutăți însuflețite de credință rea, sau pentru închipuite lipsuri de însușiri, cari nu sunt nicidecum întemeiate pe dispozițiile Fermanului.

«O scurtă analiză va dovedi aceasta cu prisosință.

«In contra glăsurii Fermanului, reprezentarea Egumenilor Mănăstirilor proprietare de Averi Închinate, precum și reprezentarea Mănăstirilor de Averi Neînchinate, au fost cu totul falsificate. După Ferman, Egumenii Mănăstirilor, ale căror averi sunt închinate, adică atârinate de locurile sfinte, sunt datori, ca și Egumenii Mănăstirilor Neînchinate, să aleagă doi deputați; cu această deosebire însă că deputații aceștia trebuie să fie aleși nu dintre membrii clerului grecesc, ci dintre clericii pământeni.

«In urma opunerii clerului grecesc de a lua parte la alegeri pentru Divan și în urma pașilor făcuți de el în privința aceasta, atât la Constantinopole, cât și aici, s'a hotărât, într'un chip ascuns, a-l scuti, prin răstălmăcirea cuvântului închinat. Prin urmare, toate mănăstirile neînchinate s'au mutat în categoria mănăstirilor închinate, iar în locul acelorora, s'au înscris ca mănăstiri neînchinate mănăstirile Neamțu și Vorona, cari, fiind chinovii, cu administrație neatârnată de autoritatea Departamentului bisericesc, s'au părut a putea sluji numai bine la răstălmăcirea cuvântului închinat. Cei doi stareți dela Neamțu și Vorona, fiind în acest chip constituiți ca singuri alegători ai acestei categorii de mănăstiri, s'au declarat, de către Guvern, deputați îndrituiți. Afară de aceasta, mai mulți îndrituiți din cler cu nelegiuire s'au scos din listele alegătoare.

Un mare număr de alegători din clasa Proprietarilor celor Mari, precum și un mare număr de Proprietari de Case din Capitală și din rezidențiile ținutale, s'au înlăturat, sub cuvânt de sarcini ipotecare, când, după Ferman, numai aleșii proprietății celei mari trebuie să aibă trei sute falci slobode de orice ipotecă. Asemenea, atât alegătorii, cât și aleșii proprietății celei mici, s'au depărtat, tot sub pretextul de ipotecă, pretext despre care niciodată nu s'ar fi putut crede că se va aplica și în privința lor.

«Bărbații nu mai au dreptul ce legea civilă a țarei le dă, dreptul de a reprezintă averea femeilor lor, cu toate că Fermanul nu cuprinde nici o măr-

ginire în privința aceasta. Un mare număr de partizani ai Unirii asemenea s'au înlăturat, sub pretext că n'ar avea titluri destul de lămurite spre a dovedi cătimea fălcilor proprietăților lor, că moșiile lor n'ar fi hotărâte sau împărțite, că n'ar avea documente spre a dovedi vârsta sau condiția de indigenat lămurit, așezată de legea reglementară, ș. c. l.

«Legiștii și, în deobște, toți acei dedați Profesiilor Liberale sistematicește s'au depărtat, sub pretext că diplomele cari s'au slobozit chiar de către Guvern după examene, și cari adevăresc condiția lor legală, nu ar fi de ajuns și că le trebuie încă diplome dela universitate, într'o țară care nu numai că nu are asemenea școală, ci până acuma nici școale speciale.

«Corpuri Alegătoare întregi s'au desființat, așa spre exemplu: corpul proprietarilor dela Cahul, sub cuvânt că acest ținut nu ar avea alegători de această clasă, când acolo se află peste o sută de proprietăți mari, cari trec peste numărul de o mie fălci și cari toate se stăpănesc de către particulari, între cari sunt mai mulți boieri și fii de boieri, adevăr ce însuș Guvernul l-a recunoscut prin cuvintele poruncii, după care s'a înființat tribunalul civil dela Cahul, și în care anume se zice: «Așa precum în districtul Cahulului, toate proprietățile sunt boierești», ș. c. l.

«Din contra, și ca și cum ar fi voit mai bine să dovedească abuzurile ce am arătat mai sus, în mai multe colegiuri electorale, neajunsurile acestea s'au îndeplinit prin trecerea în listă a mai multor persoane, cari nu au numărul de fălci hotărâte de Ferman, nici vreo altă calitate din acele cerute, dar cari se pot folosi de un titlu care, în ochii Guvernului, face mai mult decât toate celelalte, adică titlul de părtași fără rezervă ai politicei sale. Astfel, pentru asemenea persoane, condițiile de ipotecă, de vârstă, de indigenat, de proprietăți de zestre, sau curat titlul de proprietari în deobște, de diplome universitare, ș. c. l., nu s'au cerut. Pe lângă aceasta, și rangurile de boierie, date cu nelegiuire la persoane cari nu erau nici boieri, nici fii de boieri, au mai slujit de mijloc spre a înființa alegători pentru proprietatea cea mare.

«Puteă să ne rămăe o de pe urmă speranță în comitetele însărcinate după Ferman a cercetă, în cele treizeci de zile, reclamațiile îndrituiților netrecuți în liste. Dar chiar această slabă nădejde s'a zădărnicit, prin spiritul care a predominat la compunerea lor. Și, într'adevăr, comitetele acestea sunt departe de a înfățișa o garanție în contra părtinirii, care a depărtat cel mai mare număr de alegători, fiind compuse de funcționari ai Guvernului, aleși din nou dintre oamenii cari i-au dat cele mai multe dovezi de devotament, dintre aceia chiar cari au compus listele și cari, prin chipul acesta, sunt astăzi pârâți și judecători.

«Ce ne rămăne dar de făcut sub lovitura unui asemenea regim, atât de contrariu stipulațiunilor formale ale Tratatului de Paris, Capitulațiilor Prin-

cipatelor, dreptății, drepturilor câștigate? Ce ne mai rămâne de făcut, mai ales când suntem lipsiți de orice mijloc legal spre a putea îndrepta arbitrara stare de față și a face ca Guvernul să intre în calca nepărtinirii? Ce ne mai rămâne de făcut, în fața indignației generale, provocată de asemenea uneltiri, când simțim că încrederea țării în stipulațiile Tratatului de Paris începe a se sdruncină, și când nici nu putem prevedea nefericitele întâmplări, în cari ar cădea țara, dacă nu am urmă a susținea o luptă nepotolită? Ingridiți dar despre viitorul ce ne așteaptă, cunoscând de mult urmările unui Guvern, vinovat atât către țară, cât și către Europa, ne credem datori a ne feri de orice conflict și de orice neorânduială, a păzi liniștea pretutindeni și totdeauna, și a alerga numai la mijloace legale, pentru ca să combatem regimul uricios care ne stăpânește, adică a ne ține de o parte și a protesta, precum cere dreptul și datoria noastră.

«Chiar acei dintre noi, pe cari Guvernul i-a înscris în liste, sau de frica unui scandal prea răsunător, sau mai bine ca o bătaie de joc mai mult pentru alegătorii cei mai numeroși pe cari i-a înlăturat, nu primesc această favoare amăgitoare, și refuză a lua parte la alegerile de cari sunt amenințați, fiindcă împărtășirea lor ar fi o complicitate.

«In fața țării noastre și a Europei, care, curând sau mai târziu, ne va da dreptate, venim dar cu solemnitate a declara că:

«Fiindcă s'a depărtat cu grămada o mare majoritate de alegători, sub deosebite deșarte cuvinte, precum de vârstă, de indigenat, de nedespărțire de moșii, etc.;

«Fiindcă Fermanul s'a călcat, prin înființarea deadreptul a doi deputați ai clasei clerului în persoanele stareților mănăstirilor Neamțul și Vorona; că egumenii mănăstirilor închinată s'au scutit, într'un chip nelegiuit, de împărtășire la alegerile pentru Divan; și că mai mulți preoți din reședințele episcopale s'au șters ori s'au înlăturat din liste;

«Fiindcă condiția atingătoare de ipotecă care, după textul Fermanului și al Regulamentului Organic, nu putea fi aplicată decât la singurii eligibili ai clasei proprietarilor mari, s'a impus și alegătorilor acestei clase;

«Fiindcă s'au supus acesteiaș condiții și pre alegătorii și eligibili clasei proprietarilor mici;

«Fiindcă cea mai mică ipotecă este privită ca un cuvânt de înlăturare, chiar și atunci când valoarea moșiei ar întrece îndoit și întreit suma ipotecei, de vreme ce, după Ferman, numai trei sute de fâci se cer a fi libere de o asemenea sarcină;

«Fiindcă bărbații s'au lipsit de a reprezintă averea de zestre, măcar că Fermanul nu cuprinde nici o mărginire în această privire;

«Fiindcă prerogativa ce Caimacamul arbitrar și-a însușit, de a da ranguri

militare și titluri de boierie, îi slujește ca mijloc spre a înmulți numărul alegătorilor credincioși în clasa marilor proprietari, precum și ca mijloc de corupție ;

«Fiindcă profesiile liberale s'au înlăturat într'un chip sistematic ;

«Fiindcă numai micul număr de 310 alegători, de abia recunoscuți pentru Capitală, a căreia populație se suie peste 18.000 de suflete, puși în alăturare cu numărul de 131 de alegători ai târgului Huși, care n'are nici măcar 8.000 locuitori, dovedește îndestul pârținirea și sistemul de înlăturare ce au predominat la facerea listelor ;

«Fiindcă Galații, al doilea oraș al Principatului și care, după înseși listele Guvernului, are 227 de alegători, s'a desbrăcat de dritul de a alege doi deputați, și aceasta în favoarea Focșanilor care, după înseși aceste liste, nu numără decât 92 de alegători, și că, prin urmare, Fermanul s'a călcat prin strămutarea rândului orașelor ;

«Fiindcă, prin măsura arbitrarilor depărtări din slujbe, pusă de curând în lucrare, și mulți profesorii s'au lipsit de dritul lor de alegători ;

«Fiindcă alegătorii orașelor de religia armenească, și cari pururea au luat parte la alegerile municipale, s'au înlăturat din liste în contra Fermanului, care primește ca alegători, în reprezentăția orașelor, pe toți alegătorii corpurilor municipale ;

«Fiindcă un număr de alegători înscriși în liste, cari au proprietăți în mai multe locuri, sunt trecuți ca alegători și eligibili numai în ținuturile acelea unde încunjurările de a fi aleși nu se pare a le fi favorabile ;

«Fiindcă un mare număr de proprietari de case s'au scos din liste, pentru că binalele lor s'au prețuit arbitrar de către municipalități, mai jos de valoarea lor reală, și sub pretext de ipotecă, în contra textului Fermanului ;

«Fiindcă toți funcționarii chemați, după Ferman, a formă comitele de reclamație s'au schimbat ;

«Fiindcă, chiar înaintea publicației listelor, în clasa țăranilor s'au făcut mai multe alegeri în clasa de gradul I și de gradul II, prin mijlocul unor izvoade electorale, în cari locul numelui aleșilor a rămas alb ;

«Fiindcă acei trei delegați, prin cari fiecă corporație are a fi reprezentată la alegeri, s'au impus mai înainte, fără a se fi făcut alegerea lor prin dare de glasuri, și fără nici o publicație ;

«Fiindcă cea mai mare parte dintre starostii corporațiilor s'a schimbat cu câteva zile înaintea publicației listelor, și că mai marele staroste al neguțătorilor din Iași s'a înlocuit prin un funcționar, numit d'a dreptul de către Guvern ;

«Fiindcă preoții, diaconii, dascălii de biserică și scriitorii satelor, și prin

urmare partea cea mai luminată a populației sătești, s'au lipsit de dritul de alegere în clasa locuitorilor țărani ;

• «Fiindcă adunările alegătorilor sunt puse sub prezidenția ispravnicilor, în contra Fermanului și a art. 9 și 10 din Regulamentul Organic ;

«Fiindcă, afară de gazeta Guvernului, închinată păstrării statului-quo, toate jurnalele, chiar sub condiția de a fi censurate, sunt oprite ; că profesiile de credință nu sunt învoite, că dritul de a ne adună ni s'a contestat ; că, în sfârșit, suntem lipsiți de toate mijloacele neapărate spre a ne putea lumina și pregăti pentru actul cel mai mare în vieța unei nații, adică pentru alegerea deputaților săi ;

«Fiindcă listele electorale nu s'au publicat întocmai precum fusese pregătite de către administrațiile ținutale, ci s'au prefăcut și s'au scurtat în Departamentul din Năuntru, și apoi, chiar când se aflau sub tipar, s'au supus unei a treia prescurtări, la care au luat parte d-nii Caimacamul și Agentul Austriei ;

«Fiind, în sfârșit, că aceste liste nu înfățișează nici de cum majoritatea claselor societății Moldovei și că Divanul, ce ar rezulta din viitoarele alegeri, nu poate nici într'un chip a constitui reprezentanția legală și exactă a intereselor tuturor claselor, precum cere hotărît art. 24 din Tratatul de Paris ;

«Subscriși se văd în dureroasa nevoie de a se retrage dela orice împărțire la niște alegeri făcute sub jugul înșelăciunii, al împilării și al nedreptății. Ei se vor ține de o parte, până când țara nu va fi pusă în acea stare legală, cerută și hotărîtă de Congresul de Paris, în ședința din 8 Aprilie 1856.

«Ei declară viitoarele alegeri lovitoare în larga și adevărata reprezentare, ce s'a făgăduit Principatelor de către Tratatul de Paris, lovitoare și în drepturile străvechi ale țării, în driturile fiecăruia din subscriși.

«Ei protestează, totodată, în contra ori și căreia hotărîri, în contra oricărei măsuri, în contra oricărei dorințe a viitorului Divan ad-hoc, ca unele ce nu pot fi decât rezultatul unor alegeri înșelătoare, ca unele ce trebuie să fie lovite de nelegalitate, chiar înaintea întrunirii sale.

«Această protestație, strigătul de desnădăjduire a unui popor întreg, vătămat în drepturile sale cele mai prețioase, înșelat în nădejtile sale cele mai legitime ; această protestație, dictată de o nevoie neapărată, nu atinge întru nimic adâncul respect ce păstrăm Puternicilor Monarhi, cari au garantat existența patriei noastre. Cu totul din contra, noi credem încă, că țipătul unei nații nefericite care, în mijlocul secolului al nouăsprezecelea, vede în pericol drepturi pe cari și le-a putut păstra, chiar în timpul barbariei și al luptelor veacului de mijloc, va ajunge la picioarele tronurilor lor, și că li se va face dreptate.

«Plini de încredere în ocrotirea Dumnezeului părinților noștri, în generozitatea Marilor Puteri ale Europei, în puterea opiniei publice, acestui tribunal, înaintea căruia cauzele drepte niciodată nu se pierd, noi protestăm cu solemnitate în contra silniciei ce ni se face.

«Țara va fi liniștită, nici o rezistență materială nu se va face din partea noastră. Dar până când un singur glas va putea să răsună în Moldova, întemeiați pe dreptul nostru, având conștiința de a împlini o datorință sfântă către strămoșii și către fiii noștri, noi nu vom încela de a protesta.

«Statornicească-se nepărtinirea; așeze-se țara în starea cerută de către Tratatul de Paris; respecte-se solemnele juruințe ale Europei și ale Măriei Sale Sultanului; nimicească-se listele înșelătoare; compue-se altele nouă, potrivite cel puțin cu textul și spiritul Fermanului; într'un cuvânt, lase-se țara să se rostească liber, și atunci cu toții vor putea și vor trebui să se închine înaintea sentinței ce se va pronunța».

Atunci când Principele Nicolae Konaki Vogoride a luat măsuri atât de strașnice pentru a lovi fără milă și fără cruțare viitorul României, întreaga țară s'a mirat de îndrăzneala lui. Se știa și cunoștea dorința Caimacamului de a trece prin Căimăcămie la Domnie. Se presupunea de mulți, că familia Caimacamului, care era în serviciul Guvernului Otoman, îi va da tot sprijinul pentru a falsifica alegerile Divanului ad-hoc din Moldova, înlăturând astfel executarea leală a deciziunilor Tratatului de Paris.

Familia Caimacamului Nicolae Konaki Vogoride se compunea din următoarele persoane foarte influente: — Stefanaky Bey, părintele Caimacamului, fost Caimacam al Moldovei în 1821 și fost Kapukehaia al Moldovei în timpul Domniei lui Mihail Sturdza, a căruia soție era fiica lui Stefanaky Bey, — Alexandru Vogoride, fratele Caimacamului, fost Guvernator al Rumeliei Orientale, — Constantin Musurus și Ioan Fotiade, cumnați ai Caimacamului Vogoride, și gineri ai lui Stefanaky Bey.

O întâmplare neașteptată, dar norocoasă, a descoperit complotul ce se urzia de inimizii noștri interni și externi, puind în mâinile Unioniștilor o parte din Corespondența Secretă a Caimacamului Vogoride — cu familia sa și cu câțiva diplomați cari reprezentau Puterile ce se agitau în contra Unirei.

Bărbatul care a descoperit această comoară a fost Dimitrie Rallet, Membru al Comitetului Central al Unirei din Iași, chiar dela fondarea lui în 1856, și fost Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Pu-

blice în ultimii ani ai Domniei lui Alexandru Grigorie Ghika, ultimul Domn al Moldovei.

Dimitrie Rallet a dus însuș, în ultimele zile ale lui Maiu 1857, această corespondență la București, și a încredințat-o Baronului de Talleyrand-Périgord, care a trimis-o prin Secretarul său Le Sourd Impăratului Napoleon III. Inarmat cu aceste documente, Impăratul, însoțit de Comitele Walewski, Ministrul său de Externe, s'a dus, la începutul lui August, la Osborne, unde a convins pe Regina Angliei Victoria și pe Ministrii Clarendon și Palmerston, că alegeri făcute prin corupțiune, falșificări și fraude, prin apăsări, violențe și nelegiuri nu puteau fi tolerate de Puteri și de Guverne civilizate, și că ele trebuiau numai decât să fie anulate.

Înainte de a expune, iarăș pe baza de Acte și Documente autentice istoria întâmplărilor celor patru luni din Iunie în Septemvrie, până ce poporul român a ajuns să-și rostească dorința și voința sa asupra organizării Statului Român dela Dunărea de jos, precum se hotărîse de Puterile Europene prin Tratatul de Paris, e de nevoie să cunoașteți conținutul Corespondenței Secrete a Caimacamului Vogoride, și aceasta cu atât mai mult, că ea este astăzi proprietatea Academiei Române.

Corespondența aceasta cuprinde timpul de 48 de zile, între 3 Aprilie și 20 Maiu. Ea este compusă de 17 scrisori, din cari 6 sunt scrise de diplomați străini în limba franceză, adresate însuș Caimacamului Moldovei, una singură în limba franceză, adresată de Hatmanul Ioan Fotiade, Capukehaia al Moldovei la Constantinopole, Ministrului de Interne Costin Catargiu și 11 scrisori familiare, adresate în limba grecească însuș Caimacamului Vogoride de părintele, de fratele și de cei doi cumnați ai săi.

Tabloul următor lămurește și orientează și mai bine situațiunea ce se creă prin această corespondență.

Scrisori familiare			Scrisori dela diplomați			
Ziua	Luna	No.		No.	Luna	Ziua
14	Aprilie	1 1	—	1	Aprilie	3
			Lord Stratford de Redcliffe, Ambasadorul Angliei la Constantinopole			
15	Aprilie	2 2	—			
			Alexandru Vogoride, primul Secretar al Ambasadei Otomane la Londra			
21	Aprilie	3	— 1	2	Aprilie	18
			Alexandru Vogoride, primul Secretar al Ambasadei Otomane la Londra			
			Prokesch-Osten, Internunțul Austriei la Constantinopole.			
			I. Fotiade, Hatman și Capukehaia al Moldovei la Constantinopole.	3	Aprilie	22
			Edhem Pașa, Ministrul de Externe al Sultanului	4	Aprilie	22
23	Aprilie	4	—			
			Edhem Pașa, Ministrul de Externe al Sultanului			
			Mussurus Pașa, Ambasadorul Otoman la Londra.			
25	Aprilie	5	— 1			
			Stefanaki Bey, fostul Caimacam al Moldovei în 1821			
6	Maiu	6	— 2	5	Maiu	6
			Gödel-Lanoy, Consulul Austriei la Iași. Stefanaky Bey, fostul Caimacam al Moldovei în 1821			
6	Maiu	7	— 2			
			I. Fotiade, Hatman și Capukehaia al Moldovei la Constantinopole			
9	Maiu	8	— 3			
			I. Fotiade, Hatman și Capukehaia al Moldovei la Constantinopole			
10	Maiu	9	— 4			
			I. Fotiade, Hatman și Capukehaia al Moldovei la Constantinopole			
			Alison, Secretar al Ambasadei Angliei la Constantinopole.			
16	Maiu	16	— 10	6	Maiu	16
			I. Fotiade, Hatman și Capukehaia al Moldovei la Constantinopole			
20	Maiu	20	— 11			
			I. Fotiade, Hatman și Capukehaia al Moldovei la Constantinopole			

Iată textul însuș al scrisorilor în traducere românească:

Scrisoarea confidențială a lui Al. Vogoride, Secretar al Ambasadei Otomane din Londra, către Caimacamul Moldovei Vogoride, din 14 Aprilie:

«Mă grăbesc a-ți anunța că cumnatul tău, Ambasadorul, a văzut pe d-l Palmerston; el a adus informațiuni plăcute cu privire la dispozițiunile sale în contra Unirei Principatelor. Lordul Palmerston este cu totul în contra Unirei; el o consideră contrarie drepturilor și supremației Suveranului nostru, și prin urmare instrucțiuni analoage se vor trimite astăzi d-lui H. Bulwer, Comisarul Mării Britanii în Principate. După cum ți-am scris și mai nainte, este de mare nevoie să-ți dai din timp toate silințele, ca Moldovenii să nu exprime dorințe pentru Unire, pentru ca să te faci astfel vrednic de bunăvoința Inaltei Porți și de sprijinul Angliei și Austriei. Deoarece aceste trei puteri sunt hotărâte a împiedica din toate puterile lor Unirea, nu trebuie să te îngrijești de loc de cele ce vreau sau amenință să facă Francezii, ale căror ziare te tratează de Grec. Dimpotrivă trebuie să lucrezi cu istețime și fineță, având față de Moldoveni o atitudine generoasă, față de boieri o atitudine politicoasă, și arătându-te cu tărie adversar al Unirei. Trebuie să le spui: că deoarece Unirea nimicește drepturile Moldovei, nu poți consimți, ca în timpul Căimăcămiei tale să se piarză și să se desființeze drepturile Moldovei în favoarea Valahiei. Un astfel de limbaj trebuie să placă oricărui patriot moldovean.»

Scrisoarea confidențială a lui Al. Vogoride, Secretar al Ambasadei Otomane la Londra, către Caimacamul Vogoride, din 15 Aprilie:

«Am primit mult dorita ta scrisoare din 25 Martie (6 Aprilie) și am fost foarte întristat de toate cele ce trebuie în mod necesar să suferi și de toate intrigile la cari ești expus. Dar trebuie, dragul meu, să suferi și să nu desnădăjduiești. Rog pe bunul Dumnezeu să vină ziua, când te vei putea bucura de roadele muncii tale.

«Te sfătuiesc dar a urmă orbește pe reprezentantul austriac, de ar fi și mai nesuferit și cu toate defectele sale. Trebuie să te gândești, dragul meu, că acest om lucrează numai după instrucțiunile Guvernului său, și cum Austria se silește, cu drept cuvânt, să împiedice Unirea, urmează ca Consulul ei să socotească drept o cinste, de a se grăbi să prevină și să îndeplinească dorințele Guvernului său. Austria este de acord cu ideile Inaltei Porți și ale Mării-Britanii, și tocmai pentru aceasta, dacă va fi mulțumită Austria, vor fi mulțumite și Turcia și Anglia.

«Indrăznesc deci a-ți repetă sfatul meu de a te conforma sfaturilor și dorințelor Consulului austriac și de a întrebuița fără nici o obiecțiune toate

persoanele ce-ți va recomanda el, fără a mai cerceta dacă persoanele recomandate sunt perverse sau cu nume rău. Este destul ca acești oameni să fie din toată inima contra Unirei, aceasta ajunge. Căci dacă se va proclama Unirea de către Divanul Moldovenesc, Austria va spune că tu ești cauza, fiindcă nu ai voit să lucrezi după sfaturile Consulului său, care a suferit și a lucrat atât de mult în contra Unirei. Și cum Anglia este contra Unirei, după cum ți-am scris ieri, și că Unirea nu se va realiza, chiar dacă toate Divanurile s'ar pronunță în favoarea ei, îți poți închipui, dragul meu, cât va fi de dureros pentru tine și cât de multe remușcări vei avea, că nu ai urmat sfaturile Consulului austriac Gödel; căci Puterile, afară de Franția și Rusia, nu vor încuviința niciodată să se realizeze dorința Unirei. Ar fi deci foarte bine și de dorit, ca să faci astfel, încât Divanul Moldovenesc să nu se pronunțe pentru Unire, căci atunci greutățile celor trei puteri în fața Franciei și Rusiei vor fi mai mici, și cu chipul acesta cele trei puteri îți vor datora recunoștință, ca unui om care a contribuit mai ales la acest rezultat.

«Ce-ți pasă, dacă oamenii, pe cari ți-i recomandă Consulul Austriac, sunt morali sau vițioși? Singurul lucru ce trebuie să cercetezi la o asemenea propunere, este să vezi dacă acești oameni sunt din toată inima și în adevăr în contra Unirei, și să nu-i întrebunțezi decât cu această condițiune; căci astăzi nu mai este vorba de moralitate ori de rea sau bună purtare, în înțeles filozofic, ci de existența drepturilor Imperiale față de rău voitorii și inimicii M. S. Suveranului nostru, și toți cei ce pot contribui, pentru a se ajunge acest scop, trebuie să fie primiți ca prieteni.

«Bine ai făcut că ai oprit libertatea presei, pe care niște Moldoveni smintiți, prieteni ai Rusiei, sub mască franceză, caută a o întrebunța spre a face poporul să se pronunțe în favoarea Unirei. Ține-te bine, dragul meu, și împiedică manoperele de acest fel. Eu cred că dacă «Steaua Dunării» și alte asemenea publicații, bune pentru a înveli cu ele brânza, s'ar publica în Franția, Guvernul nu ar întârziă de a trimite numai decât pe redactorii lor la Cayenne.

«Franția care vrea libertate, cluburi și adunări politice în Moldo-Valahia, ar trebui mai întâiu să le îngăduie la dansa acasă și să nu pedepsească cu exil și amenințări pe toți ziaristii, cari îndrăznesc să vorbească ceva mai liber. Cine propovăduiește milostenia, să o pună el mai întâiu în lucrare.

«Tratatul din Paris nu vorbește de Unirea Principatelor, el zice numai că Divanurile vor avea să se pronunțe și să-și dea părerea asupra reorganizării interioare a acestor două țeri: dar smintiții, cari doresc Unirea, au uitat cu totul această clauză a Tratatului și se ocupă cu organizarea exterioară, în loc să se ocupe cu cea interioară; și în loc să se gândească la reformele din

năuntru, ei meditează neatârtnarea și domni străini. Cine râde mai pe urmă, râde mai bine.

«Anglia este cu totul de părerea Austriei și se opune cu desăvârșire Unirei, și o va împiedica de a se realiza, împreună cu Inalta Poartă. Dacă Consulul francez vorbește altfel, nu-l crede, căci minte și eu știu ce spun.»

Scrisoarea Hatmanului I. Fotiade către Logofătul Costin Cărtărgiu, Ministru de Interne, din 21 Aprilie:

«Dorind să fiu în continue relațiuni cu D-voastră, mă grăbesc a le începe, luând inițiativa de a vă ruga, D-le Logofăt, să binevoiți a răspunde dorinței mele, în chipul cum ne-am înțeles în timpul petrecerii mele în Iași.

«Cunoașteți de sigur ce s'a întâmplat la Constantinopole, cu privire la D-voastră, în primele zile dela sosirea mea aci. Am toate motivele de a crede că ați rămas mulțumit de rezultatul procedării mele sub conducerea înțeleaptă și prevăzătoare a A. S. Caimacamului.

«Acest rezultat constatând și punând în evidență interesul ce vi-l poartă E. Sa, precum și sentimentele mele de prietenie față de D-voastră, D-le Logofăt, îmi oferă plăcuta ocazie de a mă felicita și de a mă putea recomanda, că am fost consecvent angajamentelor ce le-am luat față de D-voastră, angajamente cari stabilesc între noi o solidaritate deplină.

«În momentul de față trebuie să aveți vizita Comisarilor; eu vă rog să vă apropiați de Comisarul Imperial, să-i faceți profesiunea de credință și să-l lămuriți despre toate fără cel mai mic scrupul.....

«P.S. Din ordin mai înalt, adaug că ar fi bine să evitați cât se poate de mult cuvinte violente cu oricare dintre consuli, cu atât mai mult, că astfel de cuvinte nu pot decât să strice cauzei noastre, de vreme ce actele fără sgomot ne sunt foarte necesare.»

Scrisoarea confidențială a lui C. Musurus Pașa, Ambasadorul Porții Otomane la Londra, către Caimacamul Moldovei Vogoridi, din 23 Aprilie:

«Prea ilustre și prea iubite frate,

«Am primit scrisoarea voastră din 6 Aprilie și primesc astăzi pe cea dela 13, precum și toate scrisorile alăturate. Vă sunt recunoscător pentru informațiunile serioase ce-mi comunicați regulat. Am făcut uz de prima trimitere, în deplin acord cu așteptările E. V. Voiu face acelaș uz, cu un rezultat tot atât de favorabil, și de informațiunile trimise cu scrisoarea de astăzi.

«Vă spun confidențial că Lordul Clarendon a aprobat răspunsul vostru, dat reprezentanților Franciei și Rusiei, cu privirea a cele două ziare; el l-a găsit demn, drept și legal.

«Am recomandat E. S. purtarea voastră înțeleaptă și bine chibzuită în împrejurările actuale atât de grele. Scriu de asemenea Porții ceea ce este necesar și lucrez peste tot locul la ceea ce poate fi folositor succesului vostru în cariera strălucită ce vă stă înaintea și pentru care mă bucur că vă arătați atât de vrednic. Vă rog să nu încetați de a-mi trimite și în viitor informațiuni serioase. În ce privește ideile și sfaturile prietenești ce-mi cereți, văd cu plăcere că nu aveți nevoie de ele, căci purtarea voastră până în momentul de față este în conformitate cu toate planurile ce le-aș putea dori! Eu nu doresc nimic altceva decât să urmați aceeaș cale, căci puteți fi sigur, că în acest chip numele vostru va deveni ilustru în Europa, iubit în Moldova, demn de a fi pronunțat de către generațiile viitoare ale patriei moldovenești. Astfel veți scăpa această frumoasă țară de pericolul, în care vor să o arunce niște trădători nerușinați și nevrednici de numele de Moldoveni, cari pentru interese și recompense materiale și efemere și pentru bani, merg cu răutatea lor până acolo, încât vor să contribuie a transformă Moldova, patria lor, într'o simplă provincie a Valahiei și a o șterge de pe harta popoarelor autonome, și sub pretextul numelui fabulos de România, vreau să reducă Moldova și pe Moldoveni în starea Irlandei și a Irlandezilor, neîngrijindu-se de blestemele generațiilor prezente și viitoare.

«Voi împliniți datoria de patriot cinstit și virtuos, neputând suferi astfel de acțiuni ticăloase de ale acelorora, cari nu roșesc a se numi partid național. Cum se poate numi «partid național» o cabală care vrea robia patriei? Partidul unionist se poate numi «partid național» în Valahia, unde tinde la mărirea patriei, și pentru acest motiv chiar în Moldova nu poate avea alt nume decât cel de «partid antinațional», căci singurul partid național în Moldova este partidul protivnic Unirei, acela care se interesează de onoarea patriei, de autonomia ei, de interesele ei, de prezentul și viitorul ei; și eu mă bucur că E. V. și prietenii E. V. fac parte din acest partid național și patriotic.

«Guvernul englez este contra Unirei; să nu aveți nici o îndoială despre aceasta. Vă spun confidențial că s'au dat de curând instrucțiuni în consecință Comisarului englez din București, care este prietenul meu, și E. V. va cunoaște în scurt timp rezultatul numitelor instrucțiuni.

«E. V. a răspuns foarte bine reprezentanților Franței și Rusiei, aveți încontestabil dreptul și ați lucrat în limitele puse de drept și de legalitate. Ce zice? Nu aveți numai dreptul, dar și datoria de a proceda astfel, ca șeful unui Principat autonom, și de a respinge intervenirile scandaloase și ilegale ale străinilor în afacerile interne, cari privesc în primul rând liniștea și siguranța locală, de cari Guvernul autonom este în întregime responsabil.

«Nu e vina E. V., dacă acești doi Consuli s'au pus în mod imprudent într'o

pozițiune falsă, din care Guvernele lor nu-i vor putea scoate decât rechemându-i. Dacă aceasta va mai întârziă și dacă acești domni și-ar închipui să reînceapă acele interveniri oficiale și în scris, răspunsul laconic și stereotip al E. V. este gata: el va fi un antidot special pentru aceste friguri intermitente.

«Eu sunt convins că Inalta Poartă va ști să aprecieze serviciile prudente, tăria legală și înțelepciunea E. V., și nu cred că, în urma insinuațiilor străine, să ajungă în situația neplăcută de a vă ascunde, fără voie, în corespondența ei, întreagă mulțumirea ce simte și cât de mult aprobă înțeleapta și prudenta purtare a E. V.

«E. V. în calitate de Caimacam al Moldovei trebuie negreșit să se supună Guvernului superior, și aceasta este o datorie sfântă; dar tocmai fiindcă sunteți șef al acestui Principat autonom și în acelaș timp boier moldovean, trebuie să vă îndepliniți și datoriile către patria voastră și să arătați la nevoie Porții, cari sunt prerogativele pretinse *ab antiquo* ale acestor provincii, și că cea dintâi dintre aceste prerogative este existența autonomă a Moldovei ca un Principat deosebit. Orice om drept și cuminte nu poate decât să respecte pe E. V., câtă vreme veți considera ca o datorie a pozițiunii voastre și a sentimentelor voastre patriotice, de a păstră nevătămat depozitul prețios ce vă este încredințat, depozitul autonomiei și al bazei prosperității viitoare a patriei voastre Moldova. Mă mărginesc astăzi la cele de mai sus, rezervându-mi să vă scriu, ori de câte ori se va prezintă un caz serios și demn de a fi transmis E. V. Vă repet că în general purtarea voastră până în prezent a fost perfectă, și că observând și cunoscând tot ce se petrece, aceeaș purtare veți trebui să aveți și în viitor.

Scrisoarea confidențială a lui Stefanaki Vogoride către Caimacamul Moldovei Vogoride din 25 Aprilie:

«Scumpul meu fiu Nicolae! Dorindu-vă toată fericirea, vă salut părintește.

«Din scrisorile ce vi s'au trimis de Inalta Poartă, precum și din cele ce singur îmi spuneți, rezultă că toți sunt mulțumiți de administrația voastră. Mai rezultă că trebuie să fiți mulțumit de secretarul Ministrului Prusiei și de Consulul său din Iași.

«Aflu că d-l Bulwer se înțelege în mod sincer cu reprezentantul Austriei. Sublima Poartă este satisfăcută de purtarea înțeleaptă și de limbajul pe care Sayfet-Effendi îl ține consulilor și boierilor; eu nu mă îndoesc, că pentru a atinge scopul Inaltei Porți și dată fiind vechea prietenie ce o are față de mine, să nu se poarte cu bunăvoință către tine. Te rog transmite E. S. complimentele mele respectuoase și devotamentul meu pentru persoana sa atât de vrednică de toată considerațiunea.

«Cel mai periculos dintre comisari este d-l de Basily; dar presupun că veți găsi mijloacele de a-l menaja și de a-l atrage în mod înțelept și cu precauțiune. Aci nu neglijăm să cultivăm pe superiorii săi. Ambasadorul englez începe a avea o bună părere asupra voastră. Am aflat că vi s'au expedit de la Poartă zilele trecute două scrisori contradictorii, cu privire la cei 12.000 de ducați, ce Moldova luă de obicei de mai mulți ani dela mânăstirile grecești; până când afacerile vor fi organizate mai sistematic, răspundeți că v'ați ruinat cu cheltuelile extraordinare făcute pentru distrugerea sistemului unioniștilor; că dacă acești bani se luau în vremuri liniștite și pacinice, cu atât mai mult trebuie să se ia în timpul de acum, agitat și oritic și că pe când sperați ca Poarta să vă furnizeze fonduri speciale pentru a ajunge la scopul ei, ea vă lipsește și de cei 12.000 de ducați pe cari Visteria îi primia în fiecare an. Vă puteți înțelege în această privință cu Savfet-Efendi și să-l faceți să scrie Porții în acest sens.

«In orice caz fiți foarte modest și plin de încredere în bunăvoința și adânca prudență a E. S. Reșid Pașa și a stăpânului nostru.»

Scrisoarea confidențială a lui Stefanachi Vogoride către Caimacamul Moldovei Vogoride, din 6 Maiu :

«Scumpul meu Nicolae! Dorindu-ți toată fericirea te salut părintește.

«Cu mare mirare am aflat despre îndepărtarea lui Costin Catargiu din Ministerul actual al Moldovei și în special, în împrejurările cari au contribuit la a sa îndepărtare. Eu cunosc pe acest om; el e îndrăzneț, agită și răscolește totul, când vrea și când e decis. Este un om pentru care Austria e bine dispusă, ca fiind contrar Unirei celor două provincii și schimbarea lui se interpretează ca o concesiune, din partea voastră, plângerilor aduse contra lui de către consulul Franciei și că ai fi deschis porțile înaintării partidului francez. Se mai zice aci că la aceasta v'ar fi călăuzit și un sentiment de rivalitate: pentru a-l îndepărta dela Domnie l-ați îndepărtat din minister, pe când în definitiv Domnia nu depinde de cei din Moldova, ci de voința și aprobarea Inaltei Porți și de unii ambasadori străini, pe cari noi îi putem dispune și atrage în favoarea voastră. Urmați sfatul ce v'am dat adeoseori; fiți tare, răbdător și mai ales ascundeți-vă gândurile, fiți tăcut și mai ales imparțial și Allah Kerim (D-zeu va ajuta)! Invocând ajutorul lui Dumnezeu, noi veghiem aci. In cele din urmă trei zile am primit vizita d-lui Boute-nief, a d-lui Prokesch, Ambasadorul Austriei și a Lordului Stratford; zilele aceste aștept și pe d-l Thouvenel. Inalta Poartă cere ca să fiți hotărât și neclintit și să urmați totdeauna o linie de purtare, care să probeze în totdeauna că sunteți slujbașul puternicului Imperiu turcesc (observând în același

timp conveniențele). Voi trebuie să-i apărați cauza, până în momentul când Înalta Poartă se va putea declara pe față contra Unirei.

«În scrisoarea ce am primit ieri dela d-l C. Mussurus din Londra, îmi scrie că primește regulat scrisori dela voi și că conducându-se după ele, raportează Lordului Palmerston și Lordului Clarendon și că Mussurus însuș și miniștrii din Londra sunt mulțumiți de administrația voastră și de modul cum răspundeți Franciei și celorlalte Puteri, cari se înțeleg într'ascuns cu dânsa. Astfel cum Anglia este puterea cea mai preponderantă în afacerile Orientului și cum în unire cu Austria se împotrivesc și respinge partidele străine în Moldo-Valahia, cari ne sunt ostile, trebuie să scrieți adeseori și regulat d-lui C. Mussurus la Londra și să vă înțelegeți în taină și sincer cu Consulul Austriei, căci d-l Prokesch a cerut cu stăruință numirea voastră la Căimăcămie dela Înalta Poartă, aducând ca argument, că garanția tatălui vostru este îndestulătoare.

«Aștept cu nerăbdare scrisorile voastre pentru a mă liniști.»

Scrisoarea confidențială a lui Foliade, Capukehaia al Moldovei la Constantinopole, către Caimacamul Moldovei Vogoride, din 6 Maiu:

«Prea ilustre Principe! M'am grăbit a vă anunța astăzi printr'o telegramă, numirea A. S. Aali Galib Pașa la Afacerile străine, fiul A. S. Marelui Vizir și ginere al Maiestății Sale, precum și reabilitarea A. S. Edhem Pașa în demnitatea ce ocupase înainte, ca membru în Tanzimat. Aștept ca să-mi trimiteți cât mai curând felicitările obicinuite în astfel de ocaziuni.

«D-l Panaiotî Balș îmi anunță formarea Ministerului E. V. și înlocuirea d-lui C. Catargiu prin d-l Vasile Ghica. Mă mir că E. V. nu mi-a comunicat nimic cu privire la această schimbare serioasă, abținându-vă de a-mi trimite o scrisoare, ca să pot ține un limbaj convenabil ministrilor Înaltei Porți și ambasadurilor, cari se interesează în cele mai mici amănunte de ceea ce se petrece acolo.

«Numitul d-l Balș aducându-mi la cunoștință această schimbare ministerială, mi-a trimis în acelaș timp un pachet al Consulului austriac pentru Baronul Prokesch și un altul al E. S. Savfet-Effendi pentru Înalta Poartă.

«Curios să cunosc ce raportă numitul Consul, m'am dus să-i predau eu singur Baronului Prokesch pachetul. E. S. deschizându-l în prezența mea și cetind comunicările, mi-a exprimat nemulțumirea sa pentru destituirea d-lui Catargiu, pe care a atribuit-o rivalităților și lipsei de încredere. Ar fi trebuit să păstrați pe d-l Catargiu până la formarea Divanului, după cum v'am scris adeseori. Dar dacă aveți motive să-l îndepărtați, orânduieala și datorita cereau ca să informați despre aceasta Poarta; cu toate acestea, faptul e îndeplinit și fiindcă cred că numirea d-lui Vasile Ghica a plăcut Consulului austriac,

mă mărginesc a vă atrage atențiunea și energia asupra alegerilor, pe cari trebuie să le grăbiți cât se poate de mult, căci totul depinde de rezultatul lor.

«Lordul Stratford de Redcliffe, făcând ieri o vizită A. S. Principelui, i-a spus că cunoaște, dintr'o telegramă a d-lui Bulwer, înlocuirea d-lui Catargiu fără alt comentariu.

«Pachetul E. S. Savfet-Effendi pentru Inalta Poartă a fost predat de mine lui Azim-Bej, cui îi eră adresat. Voiu cunoaște astăzi conținutul lui.

«Aștept aci răspunsul E. V. care-mi va confirma primirea pachetului și aștept cu nerăbdare detaliile evenimentelor îndeplinite.»

Scrisoarea confidențială a lui Fotiade, Capukehaia al Moldovei la Constantinopole, către Caimacamul Vogoride, din 9 Maiu:

(Secretă).

«Prea ilustrul meu frate! Relațiunile mele cu Marele Vizir și A. S. Galib Pașa sunt cât se poate de intime.

«Baronul Prokesch a contribuit mult la numirea lui Galib Pașa și a câștigat astfel o mare influință la Poartă. E. V. să aibă grijă a-și atrage și mai mult bunăvoința Austriei, căci trebuie să știți, că eu servesc aci de instrument secret în relațiunile E. S. și Marele Vizir.

«Aștept încă răspunsul vostru la cele ce v'am scris și binevoiti a-mi face cunoscute hotărârile voastre în ceea ce mă privește pe mine și în ce privește recomandatiunile mele pentru d-l Arghirovulo și alte mici recomandatiuni, dar în particular și nu în scrisoare oficială.

«Totul merge bine și sper că prin situația ce am câștigat aci ne vom ajunge scopul.

«Baronul Prokesch merge mâne la Buiucdere; el a promis să prânzească mâne la noi cu întreaga sa familie; de altă parte Lordul Redcliffe m'a învitat poimâne să prânzesc la el.»

Scrisoarea confidențială a lui Fotiade, Capukehaia al Moldovei la Constantinopole, către Caimacamul Vogoride, din 10 Maiu :

«Prea ilustre Principe! Prin depeșa cifrată a E. V. am aflat tot ce s'a întâmplat cu d-l Catargiu și scopul misiunii d-lui Le Sourd, secretarul Comisarului francez. M'am grăbit, după o înțelegere prealabilă cu Baronul Prokesch, să comunic Marelui Vizir și A. S. Galib Pașa conținutul numitei depeșe. În acelaș timp am întâlnit la A. S. pe primul dragoman al Ambasadei austriace, Baronul Schlehta, însărcinat cu aceeaș misiune de a comunica Inaltei Porți depeșa Comisarului austriac tratând aceeaș chestiune.

«Cu chipul acesta am făcut cauză comună și am propus, de acord cu ei, măsurile cerute în această ocaziune. A. S. Galib Pașa ne-a comunicat depeșa

lui Savfet-Effendi, foarte favorabilă administrației E. V. Într'insa se spune că nici un act ilegal nu a fost comis și nu se va comite în Moldova și că Inalta Poartă poate da această asigurare d-lui Thouvenel, în caz când ar voi să prezinte reclamațiuni.

«A. S. Marele Vizir aprobând cerșrea E. V. a promis că va răspunde d-lui Thouvenel că «Caimacamul având depline puteri la numirea miniștrilor săi, «imediat ce s'a convins de parțialitatea d-lui Catargiu, a decis să-l destitue și «să îndepărteze prin aceasta orice motiv de reclamațiune.» El ne-a observat că Baronul Prokesch, după cât am înțeles, doriă ca Inalta Poartă să nu desaprobe purtarea lui Catargiu, căci cu chipul acesta ea ar desaproba în acelaș timp actele sale contra Unirei. Eu am recomandat Porții să țină d-lui Thouvenel un limbajiu hotărit și să blameze, intorcându-i argumentele, parțialitatea Comisarului și Consulului francez. D-l Le Sourd fiind aci de trei zile, d-l Thouvenel s'a dus ieri la A. S. Galib Pașa, unde în prezența Vizirului a avut o lungă conferință asupra afacerilor moldovenești. Astăzi după ce voiu află amănuntele acestei conferințe, vă voiu anunța. Așteptând aflu că trimiterea celei de a doua scrisori patriarhale către Mitropolit, a cărei copie v'am comunicat-o, a fost amănată pentru moment. Vă rog deci să păstrați această copie și să o țineți secretă.

«Alaltăieri primul dragoman al Ambasadei franceze a comunicat Marelui Vizir instrucțiunile Ambasadorului său susținând că E. V., în unire cu Savfet-Effendi, ați amenințat pe Mitropolit a-l destitui și că această noutate s'a răspândit în Iași. Fiind întrebat despre aceasta, am răspuns că Caimacamul obținând probe reale despre ilegalitățile și purtarea anticanonică a Mitropolitului contra Guvernului, a raportat Porții, care a decis să înștiințeze despre aceasta pe Patriarhul Ecumenic și că Eminența Sa, în conformitate cu regulile existente și cu canoanele bisericesti, a scris o scrisoare sfătuitoare Mitropolitului. Astfel am prezentat cestiunea ca foarte simplă și foarte regulată.

«Eu conchid după comunicările și spusele Ambasadelor franceză și rusă, că ei încearcă să scape cu orice preț pe Mitropolit și să învinovățească pe E. V. că persecutați pe Sf. Sa pe nedrept și cu patimă.

«Dați-mi la timp știri despre tot ce se petrece, căci de o săptămână sunt fără vreo scrisoare a E. V.

«P. S. E foarte necesar ca să-mi dați știrile la timp, sau cel puțin deodată cu cele ale consulilor, căci altfel nu izbutim întru nimic. Nu neglijați aceasta.»

Scrisoarea confidențială a lui Fotiade, Capukehaia al Moldovei la Constantinople, către Caimacamul Vogoride, din 16 Maiu :

«Excelență! M'am informat cu privire la ultima întrevedere a d-lui Thouvenel cu Marele Vizir și cu A. S. Galib Pașa și mă grăbesc a vă anunța, că E. S. a

vorbit mult contra purtării d-lui Catargiu, prezentând chiar documente ce probau violențele parțialității sale contra Unirei. El a mai reclamat și contra persecuțiilor E. V. și ale lui Savfet-Efendi împotriva Mitropolitului. A adăugat că ați spus Sf. Sale, că dacă va continua să încurajeze clerul pentru Unire, veți face ca țara să fie ocupată de trupe austro-turce. Intre alte reclamațiuni contra voastră în special și contra noastră, cei de aci, Ambasadorul a mai adăugat, pentru a ne compromite pe toți față de Poartă, că ați declarat d-lui Place în mod confidențial, că deși voiți să păstrați cea mai mare imparțialitate și să lăsați ca lucrurile să meargă dela sine, totuș vă temeți să procedați astfel, deoarece aveți pe venerabilul vostru părinte și familia voastră la Constantinopole.

«In ce privește pe d-l Catargiu, Marele Vizir a răspuns, după cum ați cerut E. V., «că a fost destituit pentru purtarea sa.» Celelalte plângeri ale d-lui Thouvenel s'au primit *ad referendum*, pentru a fi supuse discuției Consiliului de miniștri, care se va întruni astăzi sub prezidenția Marelui Vizir. Până atunci, în urma celor ce am aflat dela Lordul Redcliffe și Baronul de Prokesch, cari au comunicat Inaltei Porți depeși confidențiale, Consiliul de miniștri nu va putea decât să aprobe toate actele E. V. și ale lui Savfet-Efendi contra Unirei. Poarta i-a comunicat acestuia, înainte cu trei zile, telegrafic aprobarea sa, îndemnându-l să grăbească cât se poate mai mult alegerile în Moldova, împotriva plângerilor Comisarilor francez, prusian, rus și sard, cari au voit să fie suspendate sub pretext că Fermanul de Convocare are nevoie de o interpretare și de lămuriri. Răspunsul dat de E. V. Comisarilor, că Fermanul este foarte explicit și nu are nevoie de lămuriri, a plăcut foarte mult. Eu mă bucur mult de buna înțelegere și armonia ce există între E. V. și Savfet-Efendi. Continuați a vă strânge tot mai mult relațiunile cu E. S., căci aci Savfet-Efendi se bucură de o mare considerațiune la Poartă și la Ambasadorii Angliei și Austriei.

«Mai ales în urma celor ce v'am scris, trebuie să grăbiți alegerile și năzuințele voastre vor fi răsplătite de către Poartă, care dorește mult ca Divanul Moldovei să se întrunească înainte de cel al Valahiei.

«Ieri am vorbit mult cu Baronul Prokesch și cu Lordul Redcliffe. Am fost foarte mulțumit că i-am găsit foarte bine dispuși în favoarea E. V. Lordul mi-a arătat o depeșă telegrafică a secretarului d-lui Bulwer, care acum se află în Moldova, prin care îi anunță plecarea d-lui Le Sourd și-i recomandă foarte călduros pe E. V. In această întrevedere Lordul mi-a comunicat că se spune, că E. V. pentru a plăcea Francezilor ați dat în ascuns d-lui Place hărțile d-lui Catargiu, dar a adăugat că consideră aceasta ca o calomnie.

«Alaltăieri am întâlnit la Poartă pe primul dragoman al Legațiunei Prusiei, care avea să comunice A. S. Marelui Vizir raportul Comisarului prusian din

Iași, care relatează că E. V. ați fi spus că prezența Comisarilor în Iași a adus cu sine revoluția. Însă d-l Balș, voind să îndrepteze expresia E. V., ar fi modificat-o zicând, că prezența Comisarilor a încurajat spiritul de revoltă. El spune că E. S. Savfet-Efendi într'un moment de supărare contra Mitropolitului ar fi zis că va face să se ocupe țara de trupe turcești, pentru a întrebuița puterea armată contra unioniștilor. De altfel rapoarte de acestea nu fac nici o impresie la Inalta Poartă.

«Ambasadorul Prusiei a făcut o comunicare Porții în favoarea Mitropolitului, dar rezultatul nu a fost după dorința sa.»

Scrisoarea confidențială a lui Fotiade, Capukehaia al Moldovei la Constantinople, către Caimacamul Vogoride, din 20 Maiu:

«Excelență! Imediat după ce am primit scrisoarea E. V. din 26 Aprilie, m'am grăbit să comunic cele ce am crezut de trebuință Vizirului și lui Galib Pașa. În precedentă mea scrisoare, v'am raportat cu privire la Mitropolit, precum și hotărîrea luată de a se amâna trimiterea celei de a doua scrisori patriarhale, a cărei copie v'am trimis-o. Vestea schimbării favorabile, făcută prin împăcarea Mitropolitului cu E. V., ne-a bucurat pe toți, cari am prevăzut un rezultat oarecare, chiar și amical, al primei scrisori patriarhale. Ar fi fost de dorit a reuși să se trimită și această a doua scrisoare. Dar A. S. Marele Vizir, repetându-mi cele ce i-a spus de curând d-l Thouvenel, adică că E. V. sunteți obligat a evita orice imparțialitate în urma instrucțiunilor secrete ale Porții și fiindcă familia voastră este aci ca zălog în mâinile Guvernului superior, A. S. pentru a nu da ocazie la nouă plângeri și pentru a nu confirma vorbele d-lui Thouvenel a decis să amâne trimiterea acestei scrisori. Din parte-mi am avut grija să întrebuițez diferite argumente și mijloace de formă pentru a desminti cuvintele d-lui Thouvenel, probând că ele nu sunt decât niște sofisme pentru a intimidă Inalta Poartă și pentru a paraliza energia Guvernului moldovenesc și nădăduesc, după cele ce am înțeles eu însumi și după asigurările Baronului Prokesch și ale Lordului Redcliffe, că mi-am ajuns scopul. Dar până atunci E. V. să iea bine seama la convorbirile ce aveți cu Consulul Franciei, la orice vorbă care v'ar putea compromite în fața Inaltei Porți, și aceasta măcar pentru ochii lumii. Vă anunț cu bucurie, că în Consiliul ce s'a ținut alaltăieri toate actele E. V. și ale lui Savfet-Efendi au fost admise și aprobate de către toți membri Consiliului, mai ales măsurile ce le-ați luat în unire cu el pentru a grăbi alegerile.

«Poarta scrie astăzi lui Savfet-Efendi exprimându-i aprobarea sa. Vă alătur aci scrisoarea ce veți binevoi a o predă imediat E. S., căruia i-am scris că-i sunteți recunoscător și că nu încetați a-i aduce elogiul atât la Poartă cât și

nouă. Dar fiindcă E. S. a primit dela Poartă instrucțiuni complete, E. Voastră trebuie să se înțeleagă cu el în orice ocaziune și să-i urmați sfaturile.

«E. S. s'a adresat Porții cerând o scrisoare de consolare pentru d-l Catargiu, cu scop de a-i măguli ambițiunea și de a-l țineă supus voinței sale; dar printr'o depeșă telegrafică, sosită patru zile înaintea scrisorii sale, E. S. își retrage recomandăția în favoarea lui Catargiu și o declară inutilă.

«A. S. Galib-Efendi mi-a promis că o să vă trimită o depeșă, care va rezolvi cestiunile ce le-ați adresat Porții cu privire la reprezentarea locuitorilor din Basarabia și alte cestiuni. Răspunsul va fi conform cu vederile E. V. Din cauza Ramazanului această depeșă n'a putut fi expediată, dar o să v'o trimit în curând.

«Plăcuta veste despre alegerile apropiate și promisiunea voastră, deși nu absolut sigură, că veți avea majoritatea, a bucurat mult pe Marele Vizir, care îndată ce se va obține această, își rezervă, după cum mi-a spus, a vă dovedi, imediat după rezultat, prin probe strălucite, satisfacțiunea Inaltei Porți față de E. V.

«Iată în puține cuvinte spiritul politicei Inaltei Porți: ea dorește ca E. V. să lucreze cu energie în contra Unirei, dar peste tot fără sgomot și mai ales fără a divulga că primiți astfel de instrucțiuni dela Poartă.

«În orice caz discuția e necesară și mai ales în împrejurările actuale. Inalta Poartă, în baza relațiilor sale, trebuie să aibă anumite considerațiuni față de Puterile străine; dar E. V. fiind degajat de astfel de angajamente și având dela Poartă depline puteri, să lucrați cu iscusință și să faceți tot ce credeți pentru a conlucra în vederile sale.

«Instrucțiunile trimise Lordului Redcliffe de către Guvernul său sunt lămurite și precise. Inalta Poartă a fost foarte mulțumită de aceasta.

«Acum trei zile Baronul Prokesch și Lordul Redcliffe, ducându-se la Poartă, s'au explicat în mod confidențial cu Marele Vizir, care a adoptat și aprobat toate propunerile lor cu privire la măsurile ce trebuie luate contra Unirei. Am auzit acestea dela însuși Ambasadorii, pe cari i-am văzut zilele acestea.

«Deoarece d-l Thouvenel întrebuițează în continuu cuvintele: parțialitate și asuprirea opiniei publice, ca motive pentru plângerile ce le face contra administrației E. V., am comunicat Marelui Vizir, în scop de a combate acest josnic reproș, toate cele ce mi-ați anunțat cu privire la călătoria politică ce voiă să facă d-l de Talleyrand prin județe. Sper că acest argument ne va folosi mult.

«Extrasul din «Gazeta Moldovei», ce mi-ați trimis, a plăcut: l-am arătat celor ce se cuvenia. Vreau să-l dau să se publice în ziarul d-lui Nogués. Sper că ați fost mulțumit de articolul lui Nogués din 18 Maiu.»

Scrisoarea *Lordului Stratford de Redcliffe* către Caimacamul Moldovei Vogoride, din 3 Aprilie :

«Domnule Caimacam, Mă grăbesc a vă anunța primirea celor două scrisori, ce mi-ați făcut cinstea ami adresă în urma numirei voastre la Căimăcămia Moldovei. Cea din 12/24 Martie mi-a fost predată de d-l Fotiade.

«E. V. nu face decât să dea dreptate simțimentelor mele, presupuind că mă interesez de succesul administrației voastre. Sunteți prea mult identificat cu bunăstarea Principatului, pentru a-mi permite să presupun măcar un moment, că nu v'ați da toate silințele, ca să justificați încrederea Inaltei Porți. Imprejurările, în cari se găsesc astăzi Provinciile Dunărene sunt critice și viitorul uneia ca și al celeilalte depinde, în parte, de mersul guvernelor lor provizorii și de înțelepciunea mai mare sau mai mică ce va prezidă la exercitarea funcțiunilor lor.

«E de sperat că bunăvoința Inaltei Porți, unită cu Marile Puteri, aliatele sale, va reuși să realizeze bunele dispozițiuni ce se manifestă în Principate, pentru a asocia progresul prosperității lor respective, cu marele principiu al integrității Imperiului Otoman, conslinit din nou prin Tratatul din 30 Martie 1856.

«Fiți încredințat de dorința mea de a întreține cele mai bune relațiuni cu E. V. și profit de această ocaziune pentru a vă da asigurarea înaltei mele considerațiuni.»

Scrisoarea *Baronului de Prokesch-Osten*, Internunciul Austriei la Constantinopole, către Caimacamul Vogoride, din 18 Aprilie :

«Alteță, Sper că A. V. va binevoi să mă scuze, dacă pentru a nu mă mărgini numai la un simplu răspuns de primirea scrisorii ce mi-ați făcut cinstea a-mi adresă, cu data de 26 Februarie (10 Martie), am amânat răspunsul meu până în momentul când pozițiunea A. V. s'a mai clarificat.

«Am urmărit cu un viu interes și cu o mulțumire crescândă activitatea ce A. V. n'a încetat a desfășură într'un chip care V'a făcut să meritați recunoștința și elogiile Inaltei Porți și m'am felicitat, în aceeaș măsură, pentru partea ce am avut fericirea să iau, la alegerea persoanei A. V. pentru postul ce ocupați în chip atât de demn.

«Experiențele din ultimul timp îmi dau asigurarea prețioasă de a Vă vedea stăruind, Alteță, cu acelaș tact și cu o egală tărie pe calea ce a apucat pătrunderea voastră și cunoașterea adevăratelor interese ale țării și ale Curții suzerane.

«Eu apreciez pe deplin greutățile în contra cărora are să lupte A. V ; asemenea înțelepciunea și curajul, cari vor reuși să le biruească, nu vor constitui decât un merit cu atât mai strălucit.

«Inalta Poartă, față de pericolele ce prezintă Unirea și față de necesitatea de a le combate, împărtășește părerea și hotărîrea fermă a Austriei. Rog pe A. V. să binevoască a fi convinsă de aceasta în fiecare moment și în orice ocazie. Experiența voastră, Alteță, vă va face să înțelegeți ușor menajamentele pe cari Divanul e câte odată constrâns să le facă și cari sunt urmările neplăcute ale situațiunii ce i-au impus împrejurările. Dar tocmă aci, în cazurile unde acțiunea Porții este împiedicată sau contrariată, începe aceea a organelor sale, în a căror deșteptăciune și devotament și-a încredințat interesele. Continuați deci, Alteță, să le apărați cu credință și cu energie, înțelepțește moderată în ce privește formele, și toată lumea va da dreptate unei purtări, care fără patimă și observând față de toți considerațiunea ce o pot pretinde în mod legal, nu urmărește alt scop, decât să servească, în calitate de depozitar responsabil al puterilor Suzeranului, cauza acestuia și a țării.»

Scrisoarea lui *Edhem Pașa* către Caimacamul Moldovei N. Vogoridi, din 22 Aprilie :

«Domnule Caimacam ! Am avut onoarea a primi scrisoarea confidențială ce mi-ați trimis cu data de 2 Aprilie, privitoare la reparația a două vechi ziare moldovenesti, «Zimbrul» și «Steaua Dunărei», alăturând extractul unei depeși ministeriale cu data de 10 Septemvrie 1856 și copia a trei cereri adresate de redacțiunile acelor ziare Consiliului Administrativ și Secretariatului.

«Cum aceste ziare nu sunt destinate decât să servească de organe pentru propagarea ideilor unioniste și cum Comisarul Inaltei Porți v'a adresat din București o scrisoare, în care vă recomandă a împiedică reparația acestor două ziare, eu vă autorizez, prin urmare, d-le Caimacam, să refuzați autorizațiunea cerută pentru publicarea lor.

«Am primit în acelaș timp cu scrisoarea de mai sus și «Buletinul Oficial» privitor la dispozițiunile ce s'au luat până acum pentru executarea Fermanului de Convocare a Divanurilor ad-hoc, precum și copiile diferitelor discursuri, ce s'au pronunțat cu această ocazie și cu ocazia predărei Fermanului pentru numirea D-Voastre.»

Scrisoarea lui *Edhem Pașa* către Caimacamul Moldovei Vogoridi, din 22 Aprilie :

«Domnule Caimacam ! Am primit depeșa confidențială ce mi-ați făcut onoarea a-mi adresa cu data de 2 a curente, pentru a mă informă despre diferite cestiuini și între altele despre limbajul ce ați ținut cătorvă dintre

șefii partidului unionist și despre simpatiile față de Unire ale d-lui Dalyell, destinat a fi trimis la Iași, ca să secondeze acțiunea Consulului englez.

«Aprob în totul ceea ce ați spus și răspuns numiților șefi de partid și interzicerea publicării ziarelor unioniste. Înalta Poartă nu poate decât să aprecieze purtarea D-Voastre laudabilă în această privință.

«Mă grăbesc a vă preveni, că am informat pe E. Sa Ambasadorul Angliei despre toate cele ce mi-ați comunicat cu privire la d-l Dalyell și cum Savfet-Efendi trebuie să fi sosit în Iași, vă rog sa-l puneți în cunoștință despre aceasta și pe E. Sa.

«Voiu lua în considerare cele ce-mi spuneți cu privire la d-l Constantin Catargiu și vă mulțumesc pentru traducerea ce mi-ați transmis a unei piese ce conține profesiunea de credință și dorințele partidului unionist.»

Scrisoarea d-lui *Gödel de Lanoy*, Consul al Austriei la Iași, către Caimacamul Vogoride, din 4 Maiu :

«Alteță ! Este de absolută urgență, ca instrucțiunile să fie expediate chiar astăseară. Insistați, impuneți-vă autoritatea și nu pierdeți nici un moment. Vă rog. Mai târziu vă voiu explica motivul.»

Scrisoarea d-lui *Alison*, Secretar al Ambasadei Angliei la Constantinopole, către Caimacamul Vogoride, din 16 Maiu :

«Excelență, Am primit scrisoarea ce E. V. mi-ați făcut cinstea a-mi trimite prin intermediul d-lui Hatman Fotiade și vă asigur în toată sinceritatea, că în urma relațiilor ce primesc, voiu continua a da dreptate administrației voastre.

«Am comunicat conținutul scrisorii voastre E. S. d-lui Ambasador și mulțumindu-vă pentru cuvintele măgulitoare ce le-ați spus la adresa mea, am onoarea a rămânea al E. V., etc.»

Două rapoarte ale Baronului de Talleyrand-Périgord, adresate Comitelui Walewski, din 29 Maiu și 12 Iunie, comunică copiile a 7 scrisori «ale cărora originale au fost depuse de un prieten din Moldova» în mâinile Comisarului Franciei.

În 29 Maiu au fost depuse «Originalele Scrisorilor» — d-nilor: Alecu Vogoride din 14 Aprilie (No. 2), Prokesch-Osten din 18 Aprilie (No. 3) și Gödel-Lanoy din 6 Maiu (No. 4) —.

În 12 Iunie au fost depuse «Originalele Scrisorilor» d-lui Ioan Fotiade din 10, 16, și 20 Maiu —.

Prin raportul din 29 Maiu să mai trimită și scrisoarea Patriar-

hului Ecumenic Ciril din 1 Maiu (No. 1), prin care amenință pe Mitropolitul Moldovei.

Depeșa confidențială a Baronului de Talleyrand-Périgord către Comitele Walewski, din 29 Maiu:

«Am onoare a vă trimite alăturat trei documente foarte curioase, ale căror originale au fost depuse la mine de un prieten din Moldova.

«Cred că ele vor justifica toate afirmările din corespondența mea și autorizează protestările ce m'am crezut dator, în înțelegere cu colegii mei prusian, rus și sard, a le trece în procesul verbal al Comisiunei.

«V'am adus la cunoștință intențiunea noastră comună în depeșa mea telegrafică din 20 c. Neprimind până acum un contra-ordin dela E. V., voiu da urmare acestui proiect în ședința ce trebuie să țină mâne Comisiunea, sau în prima ei întrunire. D-l Thouvenel mi-a trimis încurajări telegrafice.

«Documentul No. 1 este traducerea unei scrisori amenințătoare a Patriarhului din Constantinopole către Mitropolitul din Iași. Această scrisoare, cerută de Prințul Vogoride, a fost predată deschisă Eminenței Sale de către Ministrul de Culte. Ea făceă începutul seriei de măsuri hotărîte, a se lua în contra Mitropolitului; dela intimidări verbale s'a trecut la amenințări scrise, dela amenințări până la silnicii nu eră decât un pas. Intervenția d-lui Thouvenel, cerută de mine, a restabilit însă ordinea.

«Documentul No. 2 n'are nevoie de comentarii. Altfel n'aș face decât să slăbesc impresiunea ce va produce asupra E. V. cetirea acestei corespondențe pline de cinism. Scrisoare, plic, ștampile, toate sunt în posesiunea mea momentană.

«Documentul No. 3 vă va da, d-le Comite, o mostră de stilul d-lui de Prokesch și de încurajările ce le trimite Caimacamului Moldovei. Alătur și un bilet al d-lui Gœdel, Consulul Austriei la Iași (No. 4), în scop de a grăbi formarea listelor electorale, pe cari d-l de Richthofen, d-l Benzi și eu l-am rugat pe Savfet-Effendi să le amâne până ce Comisiunea va rezolvi greutățile relative la aplicarea Fermanului. Mi s'au predat originalele depeșei și biletului, cari dovedesc ceceace noi am afirmat totdeauna: necalificabila ingerință a Agentului austriac din Iași. Această ingerință cred că este stabilită în mod incontestabil prin acest document prețios. Am comunicat d-lui Thouvenel toate aceste piese.

«Savfet-Effendi reîntorcându-se încă alaltăieri, Comisiunea va țineă mâne prima sa ședință oficială și se va constitui. Prevăd mari greutăți, dacă d-l de Liehmann va refuză să admită principiul majorității în hotărîrea asupra cestiunilor de disciplină interioară.

«De altfel nu pot să vă ascund, d-le Comite, că neînțelegerea ce există

între membrii Comisiunii a devenit prea învederată, pentru a nu aduce atingere autorității noastre comune. Increderea în Comisiune se pierde pe fiecare zi și greutățile interioare, ce se îngrămădesc în jurul cestiunii politice a Unirei, mă fac să cred, că singura soluțiune posibilă va fi o hotărîre prealabilă a Congresului din Paris. Oricum ar fi aceea, voi prefera-o nesiguranței în care sunt lăsate populațiunile, deoarece noi nu le putem promite realizarea pozitivă a unei dorințe prea naturale și prea generale, pentru a putea fi contestată astăzi.»

Baronul de Talleyrand-Périgord trimite Comitelui Walewski, la 12 Iunie, următorul raport :

«Vă trimit copiile a trei scrisori foarte curioase, cari au picat în mâinile mele. Ele sunt urmarea scrisorilor ultimei mele expedițiuni și completează seria dovezilor în sprijinul convingerei mele, că nu întâlnim la Londra, la Constantinopol, și la Viena decât rea credință.

«D-l Fotiade este, precum o știți, cumnatul Principelui Vogoride, și mai mult încă însărcinatul de afaceri al Moldovei pe lângă Sublima Poartă. Țin a vă atrage în special luarea aminte, că el scria aceste scrisori instructive în momentul, în care Reșid Pașa, cu lacrimi în ochi, protestă în fața d-lui Thouvenel, de imparțialitatea, de lealitatea și de abținerea sa de a trimite Caimacamului ordine sau avizuri secrete. Am forțat pe Savfet să-mi facă la protocol aceleași declarațiuni, rezervându-mi a le întrebuiți la vreme. Ce să gândesc de atâta perfidie? Nu sunt oare autorizat a spune, că alegeri, făcute sub inspirațiile și auspiciile a asemenea oameni, nu vor fi decât o nedemnă comedie?

«Relațiunile mele cu Sir H. Bulwer sunt personal foarte bune; dar am evitat foarte mult să mă pun în opoziție cu dânsul în timpul discuțiunilor dese, cari s'au rădicat în ultimele ședințe. Însă atitudinea sa în fața partidului Unirei a asvârlit aci, trebuie să spun, o mare descurajare. Nimeni nu mai e la îndoală că Anglia este astăzi ostilă programului Uniunii în mod sistematic. Purtarea agenților săi, ceea ce ei lasă să se înțeleagă din instrucțiunile lor, în fine limbajul presei austriace și turcești, sunt fapte vădite pentru a legitimă temerile acelora, cari s'au încrezut în buna credință și în «fair play.» Sarcina mea devine din zi în zi mai grea, și dacă d-l Thouvenel nu capătă o satisfacere pentru ilegalitățile Caimacamului Moldovei, creditul meu va fi iute pierdut. Depeșile d-lui Place nu pot să lase nici o îndoală, că Principele Vogoride urmărește, cu o persistență nebună, calea deplorabilă în care a intrat. Liehman, Bulwer și Savfet declară, că caracterul nostru consultativ ne interzice de a remedia această situațiune.

«Ce vor gândi populațiunile celor două Principate, când vor vedea că noi asistăm ca spectatori impassibili la abuzurile ce se fac în jurul nostru?»

«Unirea dintre noi», articol publicat în ziarul «Concordia», No. 34, de *Dimitrie Rallet*, cu aluziune la corespondența secretă a lui *Vogoride*, înmănată de *D. Rallet Comisarilor la București*.

«In fiecare țară cele mai multe rele vin de pe afară.

«Gr. Alexandrescu.

«Suntem în ajunul zilei mărețe unde Țerile Române au ajuns a-și rosti dorințele, unde pământul lor, liber de povara unei lungi ospitalități, are a produce flori sau spini, unde soarta noastră se va hotărî spre bine sau spre rău, unde sub dulcea înrăurire a unei speranțe comune, avem a uita tristele încercări prin cari am trecut.

«Puterile Europei ne smulseră din uitarea în care ne-au fost părăsit și ne zic: «Aveți un trecut plin de mărire, aveți titluri învechite ce vă apără naționalitatea. Voim a le da o nouă consfințire și a le scoate din nou la lumină, căci împrejurările le-au fost înlăturat, și învăluirile ce dădură peste voi le ciuntiră. Venim dar să vă restatornicim în drepturile voastre; dacă sunteți unul și acelaș popor, dacă aveți tot aceeaș istorie, tot aceeaș credință, tot aceleași interese și nevoi, dacă există în adevăr între voi, ca între fiii tot aceeaș mume, părtășie de glorie și de nenorociri, dacă ați avut și aveți tot aceiași inimi, dacă doriți a primi un loc în marea familie europeană, dacă voiți a avea un nume și a fi însemnați în cartea de aur a națiilor civilizate, vorbiți! roștiți-vă! Starea politică ce veți cere va primi consfințirea și chezășuirea întrunită a Puterilor ce luură asupra-le a regulă hotărîtor soarta voastră». Aceste întrebări ni le face Europa.

«Chemarea noastră de astăzi este de a răspunde de primim sau de respingem binefacerea ei. Poziția noastră de astăzi este osebită în vieța națiilor. Alte popoare, prin sacrificii mai mari, prin vărsări de sânge, prin lupte ne-curmate, nu dobândiră recunoașterea drepturilor lor. Tractatul de Paris ne învoește a ne rosti dorințele și istoria ne așteaptă, ca să însemne răspunsul sub dictarea noastră însăș în litere neșterse, spre eterna noastră glorie sau rușine. Răspunsul acesta, oricum îl vom da, va fi dovada nemuritoare a prețului ce punem pe soarta noastră, va fi mântuirea sau sinuciderea noastră și a urmașilor noștri.

«De sigur, n'am avea nici o îngrijire asupra rezultatului acestei a noastre manifestări, dacă am ști că țara ne e liberă de toate piedicile în rostirea dorințelor ei. Dar vai! de câți șerpi înveninați nu se găsește ea împleticită! Câți dintre noi nu privesc căderea și peirea lor într'un viitor senin, în nea-

mestecarea străinilor cari-i întrebuințează ca unelte înrăutățitelor lor scopuri. Străinii, după Tractat, nu au voie a înrăuri asupra rostirii dorințelor noastre; cu toate acestea ei lucrează la decăderea noastră viitoare și la eterna noastră slăbănogire. Dar, neputând să o facă singuri, își aleseră pe unii dintre noi și, măgulindu-le vanitatea și pretențiile, îi întrebuințează de instrument spre a amenința și a înșiricoșă pe cei slabi, spre a calomniă pe cei ce nu iau Tractatul drept o literă moartă. Ce imputare nu făcură ei partidei naționale în Moldova? Nu merseră până a ne pări la Poartă ca doritori a ne desbină de Turcia, a ne desface de suzeranitate? Nu se silară a ne acuza în țară ca comuniști, ca cugetând la împărțirea averilor și la schimbarea religiei? Nu ne acuzară că am aveă planuri a răsculă Transilvania și Bucovina? Dar în zadar, căci imputările făcute dovedindu-se ca fapte neadevărate, avură drept rezultat a sporî numărul celor ce nu doresc decât a-și vedea țara întărită prin Unire, scutită în viitor de încălcări și înrăuriri străine și ridicată din starea de populație, precum ne-a cunoscut până acum Europa, la aceea de nație.

«Spre acest scop să lucrăm a întinde între noi unirea sufletelor și a voințelor, ca mijlocul cel mai sigur de a ajunge la unirea ămbelor noastre popoare într'un singur trup de nație. Să statornicim deodată Unirea morală, și Unirea politică va urmă ca o consecință firească și neapărată. Să nu ne suspectăm între noi, căci e mult mai bine, în împrejurările aceste solemne, unde patria are trebuință de toți fiii ei, să ne înșelăm prin prea multă încredere, decât să ne desbinăm prin imputări neîntemeiate, și prin prepusuri ușurate și rău voitoare, cari ne slăbănogesc partida, și fac bucurie inamicilor noștri din lăuntru și din afară. Să ne înțelegem asupra persoanelor ce au a se alege, și să le hotărîm, fără a ne pune toți ambiția de a fi aleși, căci atunci, desbinând voturile, am servi iarăș pe inimizii noștri, cari ar putea face să triumfeze candidații lor cu mai puține voturi. Unirea în desinteresare, în abnegație, în iubirea patriei să fie rădăcina și Unirea politică va fi rodul prețios. Intăriți de aceste simțiminte, să depunem cu încredere pe altarul patriei dorința unui întreg popor drept omagiul cel mai scump. Patria, impilată întregi veacuri, ne chiamă spre săvârșirea acestui mare act. Cine ar putea sta nemișcat de glasul unei mume dezolate, care nu așteaptă decât o rugă, o dorință din partea fiilor ei, ca să arunce, după îndelungate suferințe, vâlul negru al durerii ce o acopere, și ca să-și poată arăta iarăș frumusețile! Care dintre noi ar refuză să verse pe ranele ei balsamul ce are să o vindece! Cari din copiii ei ar respinge mâna unei mume care vrea să-i unească pre toți într'o singură și puternică familie? Toată încrederea să o punem în noi înșine și să fim convinși că Divanurile exprimând dorința nației, adică Unirea, ea nu se poate decât a se acordă de Congresul din Paris,

căci la din contra s'ar paraliză aplicarea Tractatului. Iar rostindu-se contra Unirei, atunci departe de a exprima dorința țării, dovedită prin declarațiile și manifestările publice de unire și prin unanimitatea și nesilita aprobare ce s'a dat programului partidei naționale, în ambele țări, Divanul ar formula numai un vot antinațional, rezultat al vâzutelor înrăuriri străine, și al machinațiilor ce s'au dovedit și se vor mai dovedi în fața Europei.

«Un asemenea vot al Divanurilor nu numai nu se poate lua în băgare de seamă de către Comisarii Europeani cari au pozitive dovezi despre machinațiile urmate, dar ar pune pe Comisie în contradicție cu misiunea ei definită prin art. 24 din Tractat, cât și prin instrucții ce consistă în îndatorirea exclusivă de a aduna adevăratele și nu sililele sau escamotatele dorințe a țărilor, precum pot fi acele ce s'ar rostă de Divanul Moldovei, asupra căruia s'au depus și se vor depune în Comisie protestațiile și abținerile cele mai legiunile și mai solemne cari sunt întemeiate pe cuvintele: a) Că Guvernul Moldovei, care trebuie să pășească la convocarea Divanului după unul și acelaș Ferman, n'a luat nici în o băgare de seamă observațiile Comisiei, cari s'au îndreptat și s'au lămurit prin ofisul Guvernului din Valahia, încât astăzi unul și acelaș Ferman are în Valahia o aplicație largă și în Moldova o aplicație diferită și restrânsă; b) Că Guvernul Moldovei nebagând în seamă zisele observații, a înlăturat, în contra rostirei Fermanului, chiar dintre alegători pe persoanele ale căror moșii erau însărcinate cu vreo ipotecă, pe bărbații cu proprietăți dotale, pe advocații, pe inginerii cu diplome date după formele legale, a șicanat asupra împământănită și a; numai spre a restrânge numărul alegătorilor, și spre a-i putea combina astfel încât să se facă din minoritate majoritate în contra Unirei.

«Să așteptăm cu încredere lucrarea Comisiei; ea este chemată a ne apăra de toate mreșile întinse asupra noastră din lăuntru și din afară. Ea are să reverse asupra-ne binefacerile Tractatului de Paris, răstălmăcit și călcat cu atâta fâțișă nerușinare, precum o am dovedit în fața Comisiei Europene, și precum nu ne vom sîi a o strigă și a o dovedi chiar în fața Congresului de Paris, care n'a înțeles, prin art. 24 al Tractatului, ca exactă reprezentație a dorințelor și trebuințelor țării, un Divan făurit prin întunecoase mijloace și întemeiat pe asupriri și pe excluzii arbitrare, un Divan care, înainte de a se compune, motivează neconținute protestații ce vin din toate districtele și chiar dela o mare parte din persoanele înscrise în listele publicate.»

Să recapitulăm întreaga situațiune creată de «Corespondența secretă a lui Vogoride.» Ea a influențat fără îndoială asupra deciziunilor ce aveă de luat Caimacaniul Moldovei; fie că ele se primiau sau ca sfaturi date de persoane competente, sau ca ordine directe.

Astfel instrucțiunile amintite în scrisoarea Consulului Gödel-Lanoy adresată Caimacamului Vogoride în 6 Maiu, sunt «Instrucțiunile din 27 Aprilie ale Sfatului Administrativ Extraordinar privitoare la executarea Fermanului de Convocare a Divanului adhoc.» Aceste instrucțiuni, completate în 30 Aprilie prin Circulara către Prefecți a Ministrului de Interne, Logofătul Vasile Ghica, au fost publicate ex officio în «Buletinul Oficial» din 4 Maiu.

Din momentul în care a început a fi cunoscută Corespondența intimă a Caimacamului Vogoride cu Inalta Poartă și Diplomația Angliei și a Austriei, evenimentele s'au precipitat iute, până ce a izbucnit neînțelegerea dintre Franția, Rusia, Prusia și Sardinia de o parte, Anglia și Austria de alta parte, care a produs rup-toaroa relațiilor dintre cele patru Puteri și Turcia.

Una din manifestările produse se constată în scrisoare *Comitelui de Cavour* adresată Marchizului Emmanuele d'Azeglio în 27 Iulie.

«...Este inutil să Vă întrețin de cestiunea Principatelor, fiindcă e mai bine să puteți zice, că nu știți ce eu cuget în această privire, căci, dacă ați fi nevoit să faceți cunoscut ce gândesc eu, ea n'ar putea fi decât foarte displăcută Cabinetului Britanic, care, după a mea apreciere, se poartă foarte rău în aceste țări nenorocite...»

Depeșa d-lui Thouvenel către Comitele Walewski din 25 Iunie se face ecoul indignațiunii resimțite la Constantinopole de reprezentanții Franței, Rusiei, Prusiei și Sardiniei.

«Am primit depeșa ce mi-ați făcut onoare a-mi trimite cu data de 13 c. și am fost fericit că ați binevoit a aprobă pe deplin atitudinea și limbajul meu din Conferința ținută la Poartă, în 30 Maiu trecut, de către reprezentanții Puterilor semnatare ale Tractatului de Paris și Ministrii Sultanului. *Rapoartele Consulului nostru din Iași* nu mi-au lăsat din nenorocire nici o îndoeală despre dreptatea prevederilor mele și purtarea Caimacamului Moldovei dovedește în modul cel mai evident, că n'a luat în serios recomandarea ce i s'a făcut, de a aplică Fermanul de convocare în mod leal și potrivit cu adevăratul lui spirit. *Scrisorile d-lui Fotiade, pe cari E. V. le-ați văzut de sigur, descoperă instigațiunile cărora a cedat d-l Vogoride, și nu se poate admite că ar fi luat Kapukehaia Moldovei o răspundere atât de mare asupra sa, dacă n'ar fi fost îndemnat de Marele Vizir.* Lipsa de bună credință a Porții este constantă și contrastul, atât de adeseori semnalat, între vorbele lui Reșid Pașa și actele Guvernului din Moldova, a crescut mereu. Această stare de lucruri a fost de altfel constatată în mod

oficial prin trecerea în protocolul ședințelor Comisiunii Europene, nu numai a declarațiunii identice a d-lor de Talleyrand, de Basili, de Richthofen și Benzi, dar și prin aprecierea ce a făcut acestei declarațiuni d-l. Bulwer. În cât privește tăgăduelile Comisarului Otoman, comparate cu expresiunea confidențială întrebuințată de Reșid Pașa — «de exces de zel al d-lui Vo-goride» — nu puteau decât să implice încă mai mult răspunderea Porții.

«Este din ce în ce mai vădit, că se va continua până la capăt acelaș joc în Principate, și că la Constantinopole se vor încerca a nu recunoaște cât este de odios. Acelaș gând ne-a venit d-lui de Butenieff, d-lui General Durando, d-lui Baron de Gundlach și mie. Ni s'a părut că nu ar trebui să mai întârziem a pune în dosarul procesului, pe care Congresul din Paris va avea să-l cerceteze, un document destinat a stabili că noi n'am neglijat nimic pentru a împiedică Guvernul turc de a merge mai departe pe calea apucată. Am socotit deci că un demers caracteristic este cu atât mai necesar, cu cât Comisiunea Europeană recunoscând că în virtutea instrucțiunilor ce are nu poate interveni în alt chip decât prin sfaturi, ne puteam teme că Caimacamul Moldovei nu va țineă seamă de muștrările ei și că dacă mai rămânea vreo speranță de a da poporului din acest Principat un mijloc de a-și exprima liber dorințele sale, acela eră de a atribui însăș Porții răspunderea sistemului de apăsare care amenință să facă iluzorie cercetarea ordonată de Tratatul din 30 Martie.

«La aceste considerațiuni, cari le aveam în comun cu colegii mei, se mai adăugă una a mea particulară. Sub cestiunea lealității care vine în primul rând, nu se poate tăgădui că nu este și aceea a Unirei Principatelor; limbajul d-lor de Butenieff, Durando și de Gundlach îmi permite a crede că înțelegerea nu se face la Constantinopole și la București, decât pentru a se continua în altă parte. Căci nu ar fi logic să-și bată cineva capul ca să câștige libera exprimare a unei dorințe naționale, dacă această dorință n'ar urmă să fie luată în seamă, iar atitudinea Clerului Moldovean ajunge ea singură să arate părerea ce o va exprima cabinetul din Petersburg, când va crede că momentul a sosit de a ieși din rezerva lui oficială.

«Oricum ar fi, în urma unei discuțiuni ale cărei amănunte ar fi de prisos să vi le comunic și care s'a terminat prin înțelegerea cea mai deplină și cea mai cordială, am convenit asupra terminilor unei note identice pe care să o dăm Porții. De asemenea ne-am înțeles ca documentul acesta, de pe care alătur o copie la această depeșă, să ajungă chiar astăzi la destinația sa. Primul dragoman al Ambasadei noastre a plecat din Therapia în acelaș timp când și dragomanii Legațiunilor Rusiei, Prusiei și Sardiniei trebuiau la rândul lor să îndeplinească aceeaș misiune. Hotărîrea noastră eră luată când a sosit o depeșă telegrafică a d-lui Comisar al Sardiniei, care arată oportunitatea

rezoluțiunii noastre. Acum avem conștiința împăcată că am făcut tot ce depindea de noi, fie pentru a împiedică, fie pentru a constată scandalul și a trece răspunderea asupra cui se cuvine.»

În aceeaș zi a urmat protestarea d-lui Thouvenel adresată lui Ali-Ghalib Pașa, din 25 Iunie.

«Subsemnatul Ambasador al M. S. Impăratul Francezilor, am onoare a anunța pe A. Sa Ali-Ghalib Pașa, Ministrul Afacerilor Externe al M. S. Sultanului, că nu pot, fără a lipsi dela datoria ce o am ca reprezentant al uneia din Puterile semnatare ale Tractatului din 30 Martie, să nu consemnez într'o notă oficială, impresiunea ce-mi produce modul cum s'a procedat în Principatul Moldovei la executarea art. 24 al acestei importante transacțiuni.

«După declarațiuni de atâtea ori repetate, după asigurări atât de pozitive despre dispoziția ce o au miniștrii M. S. Sultanului, de a supraveghia aplicarea leală și fidelă a Tractatului din Paris și de a lăsa populațiunea Principatelor să-și exprime în libertate dorințele sale; subsemnatul credea că Inalta Poartă se va considera obligată nu numai în virtutea învoelilor internaționale pe cari le-a semnat, dar și pentru misiunea de încredere ce i s'a dat de Congresul din Paris în ședința din 8 Aprilie, să nu mai tolereze Caimacamului Moldovei, pe care ea l-a numit și care depinde de ea, o purtare ce poate compromite propria răspundere a Guvernului Otoman.

«Timpul ce a trecut a slăbit foarte mult această speranță, deoarece Caimacamul Moldovei, departe de a dovedi prin actele sale că ține socoteală de observațiunile categorice ce a trebuit să primească, a stăruit în acelaș sistem de ilegalitate, de arbitrar și de violențe. Comisarii Franceiei, Prusiei, Rusiei și Sardiniei au fost obligați a consemna în protocolul ședinței din 30 Iunie trecut o declarațiune colectivă, că nu li se pare potrivit cu demnitatea Congresului, să intre în legături cu un Divan ales în acest mod.

«Față de prelungirea acestei stări de lucruri, subsemnatul sunt prea mult pătruns de datoriile mele, pentru a sta la îndoeală despre cele ce trebuie să fac și fiind sigur de a mă afla în deplină armonie cu intențiunile Guvernului M. S. Impăratul Francezilor, Augustul meu stăpân, de a nu neglija nimic pentru a asigura populațiunei Principatelor o libertate deplină în exprimarea dorințelor sale, de orice natură ar fi ele, mă văd nevoit a declară, că-mi va fi de acum înainte cu neputință de a nu atribui însăș Inaltei Porți urmările ce va trage după sine falsificarea profundă ce se aduce textului și spiritului Tractatului din 30 Martie și prin apăsarea ce se exercită asupra dorințelor poporului din Moldova și care împiedecă cercetarea ordonată de Congresul din Paris.»

Reprezentanții Franciei, Prusiei, Rusiei, și Sardiniei la Constantinopole au adresat, în 25 Iunie, Ministrului de Externe Ali-Ghalib Pașa Nota următoare:

«Reprezentanții Franciei, Prusiei, Rusiei și Sardiniei nu se pot opri de a exprima Sublimei Porți surprinderea cu care ei au aflat în ce mod se continuă în Moldova procedura executării Fermanului, întrebându-se neconținut acelaș sistem de intimidare deschisă, și de presiune violentă. De aceea nu este de demnitatea Comisiunii, emanațiune ea însăș a Congresului de Paris, a se pune în raport cu un Divan, care nu va fi compus astfel ca să poată reprezenta adevărata expresiune a dorințelor și a trebuințelor țării și va răspunde atât de rău intențiunilor Congresului de Paris în această privire.

«Sublima Poartă respinge, e adevărat, orice solidaritate, în această privire, cu agenții ei din Moldova, însă această declarațiune nu e îndestulătoare pentru a o desbrăca de responsabilitatea ce o va apăsa în realitate în această împrejurare, întrucât ea nu va desaproba în mod formal pe acești agenți și nu-i va obliga a-și modifica purtarea lor.»

Reprezentanții Franciei, Prusiei, Rusiei și Sardiniei au anunțat în fine Inaltei Porți prin o Notă Identică din 5 August, că relațiunile diplomatice dintre Imperiul Otoman și cele patru Puteri au încetat:

«Sublima Poartă nerăspunzând dreptei cereri a Guvernului imperial al Franciei privitoare la anularea alegerilor din Moldova, subscrisul, Ambassador al M. S. Impăratului Francezilor, Augustul său stăpân, are onoare a anunța A. Sale Aali Pașa, Ministrului Afacerilor Externe al Sublimei Porți, că, în urma unui ordin telegrafic ce a primit dela Guvernul său, se află în dure-roasa obligație de a declara rupte relațiunile diplomatice între cele două Impărății, și că prin urmare se pregătește a porni imediat din Constantinopole.»

În 6 August Domnul Baron de Thouvenel raportează Comitelui Walewski audiența sa la Sultan, pentru a-i anunța că pleacă din Constantinopole:

«Am fost anunțat M. Sale Sultanului, care îndată ce m'a văzut departe a venit spre mine cuprins de o mare emoțiune. Sultanul se întorcea mai la fiecare pas pentru a mă invita să vin lângă dânsul. În fine înaintă spre un chiosc, ale cărui scări el le urcă cu greutate. Fața eră de tot palidă, și s'a rezămat de zid ca să-și vie în fire. Am luat cuvântul și i-am zis: — «Sire! De mai bine de o oră nu mai aveți la Constantinopole un Ambassador al

Franciei ; am dorit însă să ieau cenciul meu dela M. Voastră ca simplu particular, onorat de bunătatea Voastră». — Sultanul a rămas ca împietrit dinaintea realității unui fapt desăvârșit. Cu încetul a recăpătat vocea, și după expresiuni foarte amabile pentru persoana mea, el mi-a zis cu durere : — «Sunt foarte nenorocit de o asemenea întâmplare, de ruptura relațiilor cu «o Putere, care a făcut tot pentru Imperiul meu și pentru mine; sunt nenorocit că aceasta se petrece fiind Abdül-Medjid Sultan». — Aceste cuvinte au făcut pentru mine lumină, căci am văzut că nu se mai putea remedia nimic. Am răspuns : — «Sire, nu vreau să prelungesc o scenă care turbură inima M. Voastre și inima mea. Eu plec ; însă, în acest moment dureros, cecace mă susține, este conștiința că mi-am îndeplinit datoriile mele până la sfârșit către Impărat și către Maiestatea Voastră.»

Audiența la Sultan avu loc în 6 August. Vizita Impăratului Napoleon la Osborne a urmat imediat ; și în 10 August, la ora 1 1/2 seara, Comitele Walewski adresă din Paris la București următoarea telegramă :

«Cred că anularea alegerilor va fi pronunțată la Constantinopole. — «Din acel moment relațiunile diplomatice vor fi iarăși reluate, și protestațiunile considerate ca neavenite. Se va începe reviziunea listelor electorale, care se va termina până în 15 zile. Se vor avea în vedere îndatoririle luate în 30 Maiu. Iți voi comunica amănuntele : Pentru moment, mă mărginesc a-ți recomanda cea mai mare moderațiune. Dorim, pe cât e posibil, a trece cu buretele peste trecut.»

Asupracelor petrecute la Osborne, Mussurus Pașa, Ambasadorul Otoman la Londra, a trimis lui Aali Pașa la Constantinopole două telegrame.

Acea din 10 August eră o comunicare a Lordului Clarendon făcută de Subsecretarul din Foreign Office :

«Lordul Clarendon, care e încă la Osborne, îmi comunică, prin Subsecretarul de Stat din Foreign Office, învoeala dintre Cabinetele de Londra și Paris privitoare la dificultățile actuale. Puterile vor sfătui pe Inalta Poartă să anuleze alegerile din Moldova și să permită, ca listele electorale să fie revizuite pe bazele hotărâte la Conferința din Constantinopole din 30 Maiu și ca alegerile să se facă în 15 zile dela data primirei de către Caimacam a ordinului Inaltei Porți.

«Din contra s'a convenit că, oricare ar putea fi opiniunea Divanurilor ad-hoc, Anglia și Franția, în întrunirea Congresului de Paris, vor mănține Stăzărinitatea Inaltei Porți, și își vor da toate silințele a restatornici în Princi-

pate o organizare care le va uni în ceea ce privește raporturile lor militare, financiare și judiciare, însă sub guvernarea a doi Hospodari separați.

«A doua parte a învoelei trebuie să fie considerată, pentru moment, ca confidențială, pentru a nu prejudica, în aparență, deciziunea Congresului.»

«Astfel prin această învoeală Inalta Poartă va relua relațiunile diplomatice cu Franția și celelalte trei Puteri. Ea va fi scăpată de toate încurcăturile momentului și de celelalte cari s'ar mai fi ivit mai târziu, câștigând punctul principal, părăsirea definitivă a Unirei. Inalta Poartă, mănținând astfel demnitatea sa prin refuzul dat de a primi cererea celor patru Puteri, poate astăzi să primească cu cinste pentru ea sfaturile amicale ale celor șase Puteri.»

«P.S. Alteța Voastră este rugată să fie cel mai mare secret asupra învoelei dintre Anglia și Franția privitoare la cestiunea Unirei.»

A doua telegramă, din 11 August, comunică convorbirea ce a avut-o cu însuș Lordul Clarendon.

«Am văzut în acest moment pe Lordul Clarendon, care mi-a confirmat cele comunicate de mine A. Voastre prin telegramă de ieri. El mi-a zis că renunțarea Franciei la Unirea Principatelor e completă, și mi-a recomandat din nou ca Inalta Poartă să fie cel mai mare secret asupra acestui punct. Lordul Clarendon mi-a mai spus, că prin cuvintele de Unirea raporturilor militare, financiare și judiciare se înțelege un sistem de unire militară și vamală, precum Statele germane stau ca exemplu, și cu stabilirea principiului că sentințele pronunțate de Tribunalele unui Principat vor fi executorii în celălalt.»

În Camera Comunelor Domnul Disraeli a adresat în 11 August o Interpelare Guvernului asupra divergențelor ce s'ar fi ivit între Franția și Anglia în privirea Unirei Principatelor și dacă speră că o soluțiune amicală a dificultăților va avea loc. La această interpelare a răspuns imediat Lord Palmerston, clarificând situațiunea politică pe deplin.

«D-l Disraeli: Imi pare potrivit, de vreme ce nobilul Lord se află prezent, a face interpelarea ce am anunțat, asupra celor ce s'au petrecut în timpul din urmă la Constantinopole. Camera știe că Ambasadorul Franciei la Constantinopole și Reprezentanții altor trei Puteri au întrerupt relațiunile lor cu Poarta. Se pare că o divergență de opiniune privitoare la forma guvernului ce este a se stabili în Principatele Dunărene a dat loc la această măsură gravă. În epoca Conferințelor dela Paris, se credea că există o înțelegere completă între Anglia și Franția și că amândouă aceste Puteri erau

favorabile Unirei acestor două Provincii. S'ar părea însă, că este astăzi între Franția și Anglia o schimbare a politicei. Doresc să întreb pe nobilul Lord, dacă ne poate da oarecari lămuriri, dacă este permis a spera o soluțiune amicală a dificultăților cari există între Franția și Anglia, sau dacă este de temut, între noi și prețioasa noastră aliată, o răceală ce am deplore-o cu toții?

«*Lordul Palmerston*: Nu sunt surprins că prea onorabilul gentleman îmi face o interpelare asupra unor împrejurări publicate de mult de ziare și cari prezintă un oarecare interes. Au fost divergențe de vederi la Constantinopole: însă ele nu s'au ivit, precum își închipuește prea onorabilul gentleman, asupra Unirei sau Neunirei Principatelor, ci privesc regularitatea sau iregularitatea alegerilor, cari au avut loc în Moldavia. Domnia-Sa știe că, în virtutea Tractatului de Paris, trebuie să se facă în amândouă Provinciile alegeri pentru Adunări reprezentative, cari aveau a lua în considerare nevoile și dorințele poporului din aceste provincii, în privirea organizării lor și a nevoilor dintre dănsule. Cele șase Puteri aveau să numească Comisari cari să fie prezinți în Principate în tot timpul alegerilor și al deliberărilor; iar după ce Adunările vor fi pronunțat dorințele lor, după ce Comisarii vor fi făcut raporturile lor asupra celor petrecute, aceste raporturi trebuiau să fie comunicate Congresului de Paris, care își avea sediul la Paris, fără a fi constituit în acelaș mod ca mai înainte, ci numai compus de Ambasadorii Puterilor la Paris. Congresul astfel compus și numărând în sânul său și un Reprezentant al Turciei, trebuia să delibereze asupra dorințelor și rapoartelor ce i s'au comunicat, și în conglăsuire cu Sultanul să hotărască asupra organizării viitoare a acestor provincii.

«Pentru a execută aceste măsuri, Poarta a adresat Guvernurilor celor două Provincii un Ferman care regulă modalitățile alegerilor. S'au ivit dificultăți asupra interpretării unor părți ale acestui Ferman, care fusese făcut și hotărât cu consimțământul unanim al Reprezentanților Puterilor la Constantinopole, lucrând în înțelegere cu Guvernul Turcesc, care, în 30 sau în 31 Maiu trecut, a dat oarecari deslușiri, ce au fost trimise Guvernului Moldovei, pentru a fi aplicate în Valahia ca în Moldavia, întrucât ele puteau fi aplicate în fața divergențelor locale mai mari sau mai mici.

«Iară din cauza întârzierilor, sau din cauza neregularităților acelor cari aveau datoria de a transmite aceste documente (vorbesc acum de funcționarii Guvernului Turcesc), alegerile din Moldova s'au făcut fără a avea în vedere aceste interpretațiuni, și în genere se credea că aceste alegeri nu erau conforme nici cu regularitatea nici cu legea, și că astfel fiind, rezultatul alegerilor ar fi fost cu totul altul, dacă alegerile s'ar fi făcut conform cu interpretațiunile trimise.

«Iată cazul care a fost supus Ministrilor la Constantinopole. Patru dintre dânsii, acei al Franciei, al Rusiei, al Prusiei și al Sardiniei au cerut Guvernului Turcesc, în afară de reprezentanții Angliei și Austriei, anularea alegerilor și decretare de alegeri nouă. Poarta a înțeles, că această cerere privia cestiuni hotărâte de cele șase Puteri în comun acord, și prin urmare nu puteau fi schimbate numai după cererea a patru Puteri. Poarta a refuzat atunci a semnă o cerere făcută de patru Puteri, zicând că dacă ar fi semnată de cele șase Puteri, afacerea luă alt aspect.

«A fost din toate părțile o neînțelegere, și de acolo a rezultat, că reprezentanții Franciei, Rusiei, Prusiei și Sardiniei au întrerupt relațiile lor diplomatice cu Sultanul sau erau hotărâți să le întrerupă. Vizita ce. Împăratul Francezilor a făcut în zilele trecute la Osborne dimpreună cu Ministrul său al Afacerilor străine, a dat Guvernului Angliei ocazia de a se înțelege cu Guvernul Francez asupra acestor lucruri.

«După noi, existau în mod evident iregularități aparente, însă nedovedite, și noi am gândit, având în vedere opiniunea generală, că eră de dorit, chiar în interesul Porții, ca alegerile să fie reincepute. Noi credem că Guvernul Austriei este dispus a primi această propunere, și că Sultanul, văzând că independența sa și demnitatea sa nu erau întru nimic compromise, va admite sfaturile date de către toți aliații săi, de a adopta mersul recomandat, adică să ordone anularea alegerilor, revizuirea convenabilă a listelor electorale, și alegeri nouă în cele cincisprezece zile ce vor urmă reviziunii listelor.

«Sunt fericit a spune că nu există nici un motiv de a se teme de o divergență de opiniune asupra acestui punct între Guvernele Angliei și al Franciei, care ar putea turbura armonia și înțelegerea deplină, care există astăzi între cele două Puteri.»

Lordul Clanricarde adresând în 13 August în Camera Lorzilor o interpelare asupra aceluiaș subiect, Ministrului Afacerilor Străine al Angliei, Lordul Clarendon a răspuns în următorul mod :

«...E un fapt că Caimacamul Moldovei a făcut alegerile în virtutea unor liste, confecționate de el însuș. Reprezentanții Franciei, Rusiei, Prusiei și Sardiniei au protestat, conform instrucțiunilor primite dela Guvernele lor, în contra unui Divan astfel constituit și au declarat că ei nu-l puteau considera ca icoana adevărată a opiniunilor poporului. În consecință, reprezentanții acestor patru Puteri la Constantinopole au cerut ca alegerile să fie anulate și ca să se facă alegeri nouă.

«Poarta însă a judecat, că nu poate încuviința această cerere, care este contrarie Independenței Sultanului; mai ales că, fiind vorba de execuțiunea

leală a Tractatului de Paris, eră de nevoie pentru a-i da urmare ca ea să emane dela toate Puterile contractante.

«S'a iscat o neînțelegere care nu a fost înlăturată prin depeșele telegrafice susceptibile de interpretațiuni diferite; și astfel am primit știrea de ruperea relațiunilor diplomatice între cele patru Puteri menționate și Poarta, tocmai în momentul în care Impăratul Francezilor, însoțit de Ministrul său al Afacerilor străine, sosiă la Osborne. S'a prezentat atunci în mod natural ocaziunea de a ne da socoteală de o stare de lucruri, care deodată a luat un aspect foarte complicat și care ar fi putut creă eventualități cu totul în disproporție cu cauza care le-a produs.

«Luând în privire această situațiune, ne-am hotărît, cu toate că nu s'a făcut o anchetă asupra alegerilor din Moldova, cu toate că nu există acea notorietate care în Anglia ar fi fost suficientă pentru a ne autoriză a declară nulitatea acestor alegeri; totuș ele prezintă la prima vedere o dovadă de iregularitate, de natură a ne autoriză să recomandăm anularea lor. Noi am crezut că este în interesul Porții, să nu planeze asupra acestor alegeri nici o îndoială care ar putea da naștere la concluziunea, că ele nu pot să fie considerate ca reprezentarea fidelă a poporului. În deosebi noi am fost de opinie, că intențiunile celor patru Puteri, cari sunt părți contractante ale Tractatului de Paris, nu ar fi îndeplinite, dacă o asemenea reprezentațiune nu ar fi asigurată. Guvernul Angliei nu putea apăra niște alegeri, cărora nu se poate negă caracterul unei neregularități. Am crezut dar că am fi pe deplin îndreptățiti a recomandă Sultanului a anulă alegerile și a revedea listele electorale.

«În privirea mersului ce am urmat, noi nu puteam să nu ne aducem aminte, că Sultanul a salvardat îndestul propria sa independență, adoptând o linie de purtare care nu eră contrară întru nimic demnității pozițiunii sale, și anume a consimți la o cerere, ce i se face de toate Puterile interesate în cestiune.

«Cererea aceasta consistă în o simplă propunere, că Tractatul de Paris trebue să fie executat cu toată buna credință, cecece, după noi, nu poate întâmpină nici o greutate a fi consimțit; și odată această propunere adoptată, ea va înlătură toate îndoelile, cari, e cert, planează asupra alegerilor din Moldova, și cari, de nu ar fi desființate, ar despoia Divanul de acea autoritate cu care e de dorit să fie îmbrăcat».

O rămășiță interesantă a situațiunii anterioare din Principate se află în comunicarea Domnului Victor Place către Comitele Walewski din 13 August:

«Partidul separatist din Principate a primit o nouă lovitură foarte grea

prin moartea P. Sf. Sale Episcopul de Huși *Istrati*. Acest partid a cărui adevărată slăbiciune s'a dovedit cu ocazia ultimelor alegeri, nu avea altă tărie decât manoperele administrației provizorie a Moldovei și sprijinul atât de fățiș ce i-l da Austria. Cel mai înflăcărat și mai ascultat agent al acestei politici de înșelătorie și asuprire eră un oarecare *Neculae Istrati*, despre care am avut prilej să vă vorbesc în mai multe rânduri. Dar toată puterea acestuia se trăgea din poziția fratelui său Episcopul de Huși, și mai ales din situația viitoare ce-l așteptă pe acesta, căci eră desemnat ca urmaș al Mitropolitului. Prin scântarea acestui viitor și-a câștigat Istrati influința, dar prin moartea fratelui său le-a pierdut pe toate deodată.

«În țara aceasta unde lumea este foarte superstițioasă, mulți au spus că Episcopul de Huși a fost pedeșit de Dumnezeu, fiindcă s'a învoit la toate intrigile urzite de Austria și Turcia pentru a înăbuși dorința națiunii. Eu nu merg așa departe, dar mă mărginesc a constata că această moarte, întâmplată după protestarea celor patru Puteri în contra alegerilor din Moldova, a contribuit la dezorganizarea acestei gaște, care a făcut atâta rău țării, și i-a luat pe singurul om, care dintre toți clericii a ascultat de inspirațiile cele rele.

«De ar primi și Administrația Provizorie pedeapsa ce a meritat, — ca listele electorale să fie rectificate conform cu interpretările date Fermanului de către Comisiunea Internațională, și ca alegerile din Moldova, făcându-se într'o perfectă legalitate, să fie adevărata expresiune a dorințelor țării».

În 21 August Caimacamul Moldovei, greu încurcat prin publicarea «Corespondenței Secrete», ordonă Secretarului de Stat al Moldovei să publice în «Gazeta de Moldavia», No. 63, următoarea desmințire:

«Mai multe ziare au publicat câteva scrisori, atingând cestiunea Principatului Moldovei, cari au fost furate Principelui Caimacam Konaki-Vogoride, iar nu pierdute, precum cei cari le ascund au pretins prin ziare. Fiindcă conținutul acestor scrisori precum și textul lor a fost desfigurat într'un mod extraordinar în publicațiunea menționată, subscrisul, Secretar de Stat ad-interim, este însărcinat de Excelența Sa Principele Caimacam de a da o desmințire formală autenticității unor asemenea fraze, născocite de un mic partid, care nu a avut nici un scrupul a întrebuința mijloacele cele mai reprobabile pentru a denigra persoane onorabile, cu scopul de a le împinge a fi ostile persoanei Caimacamului».

(s) Secretarul Statului ad-interim, A. Fotino.

Scrisoarea d-l Kate, Secretar al Comisiunii Europene pentru Reorganizarea Principatelor, adresă o scrisoare d-lui Aga Costaki Epu-

reanu și alții, privitoare la reclamația înaintată Comisiunii Europene.

«Am onoarea a vă comunica, că am primit reclamațiunea ce ați adresat în 8 Iunie d-lui Baron de Richthofen, membru în Comisiunea de Reorganizare cu sediul în București.

«Am onoare a aduce la cunoștința D-voastre, în numele d-lui Comisar al Regelui, că nu recunoaște Adunării convocate de Guvernul Moldovenesc caracterul de Divan moldovenesc, astfel cum acesta a fost hotărît de Congresul de Paris, și că nu se pune în relațiuni cu acest Divan.

«Știu că d-nii Comisari ai Franciei, Rusiei și Sardiniei s'au pronunțat în acelaș sens».

Scrisoarea confidențială a Comitelui Walewski, din 17 August, adresată Baronului de Talleyrand-Périgord expune idea ce aveă Impăratul Napoleon III la Osborne — a face cunoscute dorințele populațiunii Principatelor Dunărene, a arătă combinațiunile cari ar puteă realiză interesele lor — a înlătură conflictele dintre puterile cele mari prin concesțiuni reciproce.

«Când veți primi această scrisoare, anularea alegerilor va fi de sigur pronunțată și revizuirea listelor electorale va fi începută. Vă recomand a aduce la această operațiune cel mai mare spirit de împăcaciune, și a întrebuiță toate silințele voastre pe lângă colegii voștri de Rusia, de Prusia și de Sardinia pentru a-i îndemna să urmeze exemplului ce veți da. Imi pare imposibil a se îndreptă toate iregularitățile de cari au fost pătate întâiele operațiuni electorale. Mi se pare de ajuns că putem obține destul pentru a constată dreptatea reclamațiunilor noastre și pentru a da o dovadă de sinceritatea dorinței noastre; să ne declarăm mulțumiți, că legalitatea și ecitatea au triumfat...

«Idea Guvernului Impăratului se poate restrânge în câteva cuvinte. Iată-o: — să se facă cunoscut, pe cât este posibil, dorințele populațiunilor Moldo-Valahe, a arătă combinațiunile cari ar puteă realiză o organizațiune conformă cu interesele și simțimintele țării, a înlătură, prin concesțiuni reciproce, conflictele de natură a depărtă sau chiar a compromite rezultatul final, în fine a concentră toate silințele pentru a grăbi, pe cât va fi cu putință, lucrarea Comisiunii, fără a pierde din vedere un singur moment, că ne aflăm nu pentru a ne război, ci pentru a ne împacă.

«Și astăzi noi tindem spre acelaș țel ca mai înainte, având totdeauna intențiunea de a admite concesțiuni, cari, amânând succesul deplin, îl vor face cu atât mai cert».

Comitele Walewski comunică oficial Baronului de Talleyrand-Périgord, la București în 21 August, rezultatul obținut prin importanța întrevvedere dela Osborne.

«Înțelegerea dintre Guvernul Impăratului și acela al M. S. Britanice, stabilită în urma intervederei dela Osborne, trebuie să producă o situațiune în condițiuni mai normale.

«Cerculările mele trimise la Agenții diplomati ai M. S. sunt destinate a vă arăta natura și importanța convorbirilor ce am avut la Osborne cu Ministrul Angliei. Vei vedea, cum guvernul Reginei, mai bine informat de ceea ce s'a petrecut în Moldavia, a recunoscut, dimpreună cu noi, conveniența de a cere Porții anularea alegerilor și alegeri nouă, după revizuirea listelor, conform cu ce s'a practicat în Valahia după o înțelegere între Comisari și Caimacamul Principatului.

«D-l de Bourqueney îmi comunică dela Viena, că Comisarul Austriei va primi instrucțiuni, cari îi recomandă în mod special moderațiunea și rezerva.»

În 24 August, două săptămâni după înțelegerea dela Osborne dintre Franca și Anglia, Ali Pașa trimite Caimacamului Moldovei următoarea telegramă:

«Inalta Poartă, în baza înțelegerii stabilite cu cele șase Puteri semnatare ale Tractatului din Paris, vă ordonă:

- «1°. Să anulați alegerile ce s'au făcut în această provincie;
- «2°. Să revizuiți listele electorale pe următoarea bază: aplicarea interpretărilor date în Valahia celor câteva puncte îndoelnice din Fermanul electoral în cazurile absolut identice, afară de cazurile particulare Moldovei.
- «3°. Să procedați la nouă alegeri după trecere de 15 zile dela primirea acestui ordin.»

Imediat în ziua următoare, în 25 August, apare Ofisul Caimacamului Conaki-Vogoride No. 93, adresat Consiliului Administrativ extraordinar al Moldovei, publicat în «Gazeta de Moldavia», No. 65.

«Căimăcămia Principatului Moldovei.

«Primind însoțită pe lângă aceasta, în original, depeșa telegrafică dela Înălțimea Sa Ministrul Trebilor străine al Inaltei Porți, cu data de 12 (24) August, prin care, după înțelegerea avută cu celelalte șase Puteri ce au subscris Tractatul de Paris, se ordonează a desființa alegerile urmate în țară ale deputaților pentru Divanul ad-hoc, eu mă grăbesc a o comunica Sfatului Extraordinar, spre a regulă îndată o din nouă alegere pe bazele și interpretările date în Valahia la unele puncte ale Fermanului de Alegeri.

«La acest prilej, eu chem deosebita băgare de seamă a Sfatului și mai ales a părții administrative, ca revizuirea și îndreptarea listelor să se facă întocmai după prescripțiile deslegării prin aceste de pe urmă dispoziții, întorcând pătrunzătoarea luare aminte, ca la viitoarele alegeri, precum de mai multe ori li s'a ordonat, să se înlătureze orice înrăurire din partea amplexivilor Statului, cari ar putea aduce confuzii și îngreueri, căci, pentru cea mai mică abatere, vinovații se vor supune unei aspre răspunderi; neîmpiedecând în nici un chip libera consfătuire a alegătorilor, ori de ce opinie ar fi, și observând cea mai strictă probitate și lealitate în lucrările alegătoare, spre a-și atrage aprobația Guvernului și stima compatrioților.

«Prin urmare, orice amestec direct sau indirect al autorităților ar înrăuri în lucrările alegătoare va fi abuziv și pedepsit, având numai partea administrativă a priveghii ținerea liniștei și a buneii rândueli în timpul alegerii.

«Eu am deplină speranță că dispozițiile ce Sfatul va lua în acest gingaș obiect, vor fi conforme cu cuprinderea acestui Ofis și cu spiritul de nepărținire care se cuvine să prezideze la toate aceste lucrări, căci dela el atărnă a le da impulsia legiuită, precum pe el privește mai de aproape și răspunderea.

«Depeșa sus arătată și acest Ofis se va publica îndată prin «Buletinul Extraordinar» spre obșteasca cunoștință.»

În aceeași zi de 15 August se publică următorul Proces verbal al Consiliului Administrativ Extraordinar al Moldovei din 13 (25) August în «Gazeta de Moldavia», No. 65.

«Jurnal încheiat în seansa Sfatului Administrativ Extraordinar din 13 August 1857, prin asistența următorilor membri :

«D-ilor : Ministrul Dreptății, Logofătul N. Canta.

«Ministrul din Lăuntru, Logofătul V. Ghika.

«Ministrul Finanțelor, Logofătul N. Millo.

«General Inspectorul miliției, Hatmanul N. Mavrocordat.

«Secretarul Statului ad-interim, Aga Alexandru Fotino.

«Ascultând Ofisul Exc. Sala Prințului Caimacam sub No. 93, pe lângă care i se comunică în original depeșa telegrafică a Ministrului Trebilor Străine al Inaltei Porți din 12 (24) August, poruncitoare de a se anula alegerile făcute în acest Principat pentru Divanul ad-hoc, și de a se pași către săvârșirea de nouă alegeri.

«Văzând, atât din citatul Ofis cât și din alăturata pe lângă el depeșă, că nouăle alegeri urmează a se face pe baza dispozițiilor adoptate în Principatul Valahiei.

«Văzând că, prin aceeași depeșă, terminul fixat pentru săvârșirea nouălor

alegeri este după expirația de cincisprezece zile, socotite din ziua primirii zisei depeși, adică de astăzi 13 (25) August.

«Incheie:

«1-ia. Ca nouăle alegeri să se facă pe baza instrucțiilor publicate în Valahia prin ofisul Ex. Sale Prințului Caimacam al Valahiei din 14 Iulie 1857 sub No. 937, în care să se introducă întocmirile cerute spre a fi potrivite cu datinele acestui Principat.

«2-lea. Ca Departamentul din Lăuntru, pe lângă listele tipărite și publicate la cele de mai înainte alegeri, să alcătuească osebite liste de toți proprietarii mari și mici cum și de toate fețele din celelalte clase, cari în listele de mai înainte n'au fost înscrise și cărora, după modificările introduse acum, li se acordează dritul de alegători sau aleși.

«3-lea. Ca, în privirea scurtului termen ce se hotărăște de Inalta Poartă pentru săvârșirea nouălor alegeri, Departamentul din Năuntru să pășească de îndată către alcătuirea, tipărirea și publicarea tuturor listelor, și deplinirea tuturor lucrărilor pregătitoare, încât, la ziua de 29 August curgător, colegiile electorale să fie întrunite, spre a desăvârși alegerile pe rând, după regula pазită mai înainte.

«4-lea. Ca, la caz când, din scăparea din vedere, s'ar prileji a nu se înscrie, în aceste nouă liste, fețe de acele îndividuite a lua parte la alegeri, se dă dreptate unor asemenea a-și face de îndată reclamațiile lor, prin ținuturi la administrația ținutală, iar în Capitală la Ministerul din Lăuntru, în cursul acelor 15 zile mai sus arătate.

«5-lea. Ca, deși partea din Basarabia anexată către Moldova se găsește în împrejurări excepționale, însă, spre a nu urmă iarăș vreo complicație, Departamentul din Lăuntru să dea ordinele cuvenite autorităților competente ale ținutelor Ismailul și Cahulul spre a desăvârși acolo alegerile întocmai și fără nici o deosebire, după pilda celorlalte ținute ale Principatului.

«6-lea. Secretariatul de Stat va regulă publicarea prin un supliment extraordinar al «Buletinului Oficial» a sus citatului ofis al Ex. Sale Prințului Caimacam cu depeșa telegrafică alăturată la el, a încheierei de față, cum și a instrucțiilor alcătuite întocmai după acele din Valahia, pomenite mai sus.»

În 26 August Ministrul de Interne Logofătul Vasile Ghika publică Instrucțiile pentru nouăle alegeri în Moldova, în «Gazeta de Moldavia» No. 63.

«Ministerul din Lăuntru. Administrației ținutului...

«Alăturându-se pe lângă această instrucție povătuitoare modului cum urmează a se face nouăle alegeri de deputați pentru Divanul ad-hoc, se pune îndatorire administrației, ca cu osebită băgare de seamă, pătrunzându-se

de a lor cuprindere, să procedeze cu toată nepărtinirea la lucrările pregătitoare și la ținerea bunei orândueli în timpul alegerilor, cari să se facă fără cea mai mică abatere dela înțelesul Inaltului Ofis sub No. 93, al încheierii Sfatului Administrativ Extraordinar și al instrucțiilor de față.»

«Ministru din Lăontru, V. Ghika.

«Direct. Depart. Scheletî.

«Instrucție.

«Pentru din nou alegere ce urmează a se face în Principatul Moldovei a deputaților la Divanul ad-hoc, în urmarea Ofisului Căimăcămiei No. 93 și a încheierii Sfatului Extraordinar din 13 ale curente și a osebitelor dispoziții, ce au a se păzi în lucrările pregătitoare pentru această alegere.

«A. *In privirea alegerii de către Cler*, nu urmează nici o modificare dela regula ce s'a păzit la alegerea trecută.

«B. *In privirea Proprietarilor Mari se vor observă următoarele :*

«1. Proprietarii se socotesc domiciliați acolo unde își are fiecare moșia sa, fără să se ceară să fie așezați acolo și cu locuința. Vor fi prin urmare în drept a se înscrie în listele electorale ale boierilor proprietari și siii de boieri dintr'un ținut, toți boierii și siii de boieri cari vor fi având în acest ținut o moșie cu întinderea cerută prin art. 2 al Fermanului Imperial.

«2. Boierii de întâia clasă cari au o moșie de întinderea cerută de Fermanul Imperial, liberă de ipotecă, pot fi aleși în orice ținut în care proprietarii alegători vor voi să-i aleagă, fără a fi supuși pentru aceasta la condiția domiciliului.

«3. Boierii de întâia clasă însă, nu vor putea da votul lor ca alegători decât în ținutul în care, având proprietate, vor declară că și-au ales domiciliul.

«4. Moșia de zestre dă proprietarului zestraș dreptul de a fi alegător și ales, pe cât căsătoria stă în ființă.

«5. Că toți în deobște proprietari, ale căror moșii ar fi ipotocate au drit de alegători, iar pentru a fi ales trebuie să dovedească, că scăzându-se din prețul moșiei suma datoriei asigurată prin ipotecă, mai rămâne un prisos din preț care poate reprezentă întinderea de 300 fâlci.

«Această dovadă se va face pe principiul următor: venitul moșiei, reprezentând întinderea pământului lucrător, se va scădea din acel venit dobânda datoriei pe un an întreg, și partea venitului care va prisosi se va determină după aproximativele prețuri.

«C. *In privirea Proprietarilor Mici.*

«1. Acei din proprietarii mici, cari nu sunt împărțiți dar stăpânesc în comun moșia de o întindere care s'ar putea analoghisi ca zece fâlci de om, hotărâte după Ferman, pot lua parte la alegere.

«2. Asemenea acei din răzeși cari, din scăpare din vedere, nu s'ar fi găsimd trecuți în listele publicate.

«D. *In privirea Deputaților din Târguri:*

«1. Profesorii pământeni s'au legiuit împământeniți, atât din Capitală cât și dela școalele ținutuale, asemenea doctorii de medicină autorizați de Comitetul sanitar cu diplome și inginerii, toți aceștia cari ar fi exersat trei ani a lor artă, vor face parte la corpurile electorale, ca alegători și aleși.

«2. Toți advocații, având asemenea însușirile împământenirii și diploma logofetei, după care vor fi exersat această profesie în curs de 3 ani, urmează a fi trecuți ca alegători și aleși.

«E. *In privirea Locuitorilor Pontași,* nu urmează nici o modificare, prin urmare ei vor alege din nou deputații lor la Divan, tot după regula păzită la alegerea întâia.

«F. *In privirea Împământenirii,* se vor lua de regulă următoarele baze:

«1. Drepturile de împământenire dela Regulament încoace nu pot fi recunoscute decât prin îndeplinirea formelor legiuite de Regulament, iar pentru epoca înaintea Regulamentului, se vor considera ca împământeniți:

«2. Străinii așezați în țară și căsătoriți cu o pământeană, în acea epocă.

«3. Cei născuți în țară din părinți străini și cari, după majoritatea lor, dobândită înaintea Regulamentului, n'au reclamat naționalitatea părinților lor, și s'au supus la toate obligațiunile unui pământean.

«4. Cei născuți în străinătate, dar cari, așezați în țară înaintea Regulamentului, s'au supus la toate obligațiunile unui pământean și dovedesc că și părinții lor au fost așezați în țară și că au avut proprietăți sau că au dobândit un rang sau carte de neam recunoscut de Obșteasca Adunare.

«Pe lângă aceste, *in privirea terminului foarte mărginit de 15 zile,* hotărât pentru aceste alegeri, este de neapărat a se pune în lucrare următoarele dispozițiuni generale:

«1. Departamentul din Lăuntru va lua îndată în revizie toate listele acelor scoși pentru ipotece și averi de zestre nemișcătoare, precum și jurnalele comitetelor pentru acei respinși în contra dispozițiilor de față, și până în trei zile va publică prin «Buletin Extraordinar», pe toate acele persoane, pe cari le va găsi cu însușirile cerute prin dispozițiile mai sus cuprinse; aceste persoane vor lua parte la alegeri sicare la clasele lor, împreună cu fețele publicate prin «Buletinele Oficiale» sub No. 2, 3 și 5.

«2. Aceste liste alcătuite la Departament urmând a se publică în 18 și 19 ale curente și a se primi dela osebitele administrării negreșit la 22 ale curente; d-lor Administratori le va publică îndată cu cea mai mare grăbire în tot ținutul și vor încunoștința anume persoanele înscrise a veni la alegere și anume:— Alegerea clerului la 29 August la rezidenția Mitropoliei și la acele

ale Episcopilor eparhioți, — Alegerea proprietarilor mici pe la ocoale la 1 Septembrie și la rezidențiile ținutale la 2 Septembrie, — Alegerea locuitorilor pontași la 30 August prin sate, la 2 Septembrie la rezidențiile ocoalelor și la 4 Septembrie la rezidenția ținutală, — La 5 Septembrie, alegerile prin toate târgurile rezidențiilor ținutale.

«3. Dela Departamentul din Lăuntru se vor trimite pe la toate locurile respective biletele trebuitoare la alegere, după rândueala urmată la alegerile de mai înainte.

«4. Comitetele de reclamații vor fi lucrătoare în această vreme, spre a primi reclamațiile ce s'ar ivi și a înregistra pe persoanele îndrituite.

«5. Dacă, din nebagare de seamă de către Comitet, s'ar fi prilejit a se înscrie în liste unii din proprietari ce nu ar avea proprietate de mărimea și valoarea după Fermanul Imperial și însușimea prescrisă, Comitetele vor lua în de iznoavă cercetare actele unor așa persoane și dovedindu-se se vor înlătură.

«În această instrucție se cuprind modificările prescrise prin Ofisul citat mai sus, iar celelalte dispoziții pentru regulele alegătoare, se vor observă după publicațiile date mai înainte.

«Instrucțiilor de față se va da cea mai întinsă publicitate, pentru care se va trimite administrațiilor îndată un număr îndestulător de exemplare, spre a se împărți și pe la toate satele.

«Este de prisos Departamentului a recomandă amplexiaților administrației cea mai întreagă lealitate și cea mai strictă nepărtinire, căci le va fi îndestul a se pătrunde de înțelesul înaltului Ofis și a se conformă cu el și instrucțiile de față în ale lor lucrări, neavând ei alt amestec decât păzirea liniștei și a bunei rândueli.

«Ministru din Lăuntru, V. Ghika.

«Direct. Depart., Scheleti.»

Se încheie executarea hotărârilor dela Osborne prin următoarea Comunicare a Ministerului de Interne, publicat în «Buletinul Extraordinar al Principatului Moldovei» No. 16 din 23 August/4 Septembrie:

«Se publică spre obștească știință Ofisul Ex. Sale Prințului Caimacam No. 96, pentru demisionarea D-sale Logofătului Vasile Ghika din postul de Ministru al Departamentului din Lăuntru, și însărcinarea subscrisului de locotenent.»

(s) P. Skeleti.

Ofisul adresat D-sale Colonelului Petre Scheleti, Directorul Departamentului din Lăuntru:

«Din cauza tângușurilor rădicate asupra abuzurilor administrației din

lăuntru atât aici cât și în partea Basarabiei anexată către Moldova, precum este obiște cunoscut; depărtând pe d-lui Logofătul Vasile Ghika dela cărmuirea Departamentului din lăuntru, am găsit de cuviință a vă însărcina pe D-voastră cu gestia interimară a zisului Departament, până la rânduirea unui ministru.

«Secretarul de Stat ad-interim,
(s) A. Fotino.»

L. S.

(s) N. Konaki-Vogoridis.

Astfel s'a terminat încercarea inamicilor interni și externi de a opri libera rostire a poporului român din Moldova și Valahia asupra organizării viitoare a României.

INSEMĂNĂTATEA
DIVANURILOR AD-HOC DIN IAȘI ȘI BUCUREȘTI
IN ISTORIA RENAȘTERII ROMÂNIEI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

— Secretar general al Academiei Române.

IV.

Lucrările Divanurilor ad-hoc din Iași și București.

Sedința dela 25 Martie 1911.

Amândouă Căimăcămiile din Iași și București aveau acelaș punct de vedere—satisfacerea ambițiunei претенdenților la Domnie.—Acest punct de vedere personal s'a accentuat din întâmplare la Iași mai tare decât la București, și a silit din capul locului în Moldova pe adevărații reprezentanți ai dorințelor poporului să se organizeze într'un partid politic pentru a zdrobi pe adversarii lor, pe separatiști.

Areopagul European nu se întrunise însă, după un mare și crunt războiu, pentru a mănține și a întări în Principatele Dunărene starea de lucruri anterioară, ci pentru a stabili o nouă situațiune pentru un popor, care gemea sub o asuprire seculară. Congresul de Paris din 1856 se legase să dea populațiunei din Principate puțința de a-și asigura și ea un viitor fericit în desvoltarea omenirei.

Eră fără îndoială foarte greu de a formulă în mod practic această idee frumoasă. Areopagul European, după lungi și anevoioase discuțiuni, a izbutit să dea, prin iustruțiunile sale elaborate pentru Comisiunea Europeană de cercetare, tot ajutorul ce eră necesar. Instruțiunile erau formulate în mod precis, căci Comisiunea nu aveă a luă nici o hotărîre. Ea căpătase o misiune mai restrânsă, de a culege dorințele cetățenilor la fața locului, în acelaș timp în

Moldova și în Valahia, fără a se încerca a impune o voință oarecare. Hotărîrea eră să o iea iarăș o conferință întrunită la Paris și compusă din aceleași Puteri, cari au semnat Tractatul din 1856.

Eră dar evident, că un Divan ad-hoc, ales sub presiunea inamicilor interni și externi nu putea fi recunoscut de Puterile semnatare Tractatului de Paris din 30 Martie 1856, ca o adunare în stare să rostească în mod liber și independent dorințele Românilor din Principatele Dunărene, privitoare la organizarea temeinică a Statului.

Caimacamul Moldovei o luase înainte ca să-și asigure Domnia și Divanul ad-hoc, adunat de Vogoride, eră destinat a deschide pe furiș prin falsificări și presiuni calea aspirațiunilor la Domnie. Această adunare nu putea dar reprezintă țara, nici nu putea să fie menită a rosti adevăratele și neapăratele dorințe ale populațiunei.

Printr'o înțelegere comună între Puterile semnatare Tractatului de Paris, Divanul ad-hoc din Iași, adunat de Vogoride, a fost anulat și desființat.

E dar clar și evident, că *Unirea Principatelor Moldova și Valahia sub un Principe Ereditar, luat din familiile domnitoare din Europa, a fost una din cestiunile cele mari, cari agitau lumea în 1856*. Ea nu eră importantă numai pentru Principate, ci și pentru Europa, fiindcă, dimpreună cu dânsa, se puneau în mișcare și alte mari cestiuni, cari au schimbat fața politică a Europei, Regatul Italiei mai întâiu și în urmă Imperiul German. De aceea mersul înainte al Unirei Principatelor nu putea fi oprit de intrigi și interese personale, mai ales când eră susținut în Principate de poporul român, condus de bărbați energici, bine pregătiți și buni patrioți.

Iată însemnătatea Divanurilor ad-hoc din Iași și București în Istoria renașterii României.

Ele au fost, după secole de mizerie, întâile adunări naționale, cari sub ochii Europei întregi, au rostit cu cumpăneală, cu vrednicie, și cu voință tare, voințele națiunei.

*

Ca un document istoric, dăm aici lista deputaților Divanului ad-hoc ales de Vogoride, după «Gazeta de Moldavia», No. 57 din 22 Iulie (3 August) 1857:

1. Clerul

Egumenii : Arhiereul Iosif Evhanton, Egumen Mănăstirei Râșca.
Arhimandritul Nicon, Egumen Mănăstirei Bisericani.

Arhimandritul Gherasim, Starețul Mănăstirei Neamțu și Săcul, Chinovii.

Arhimandritul Iosif, Egumenul Mănăstirei Vorona, Chinovie.

Clerul Mirean : Iconomul Ioan Silvanu, Preotul Mitropoliei din Iași.

Iconomul Ioan Râșcanu, Preotul Episcopiei de Huși.

Iconomul Teodorul, Preotul Episcopiei de Roman.

2. Deputații județelor.

JUDEȚUL	PROPRIETARI MARI	PROPRIETARI MICI	ȚĂRANI	ORĂȘENI	TOTAL
Iași	Logof. Teodor Balș Post. Const. Carp	Clucerul Costachi Bădărău	Vasile Koniak din Mironeasa	Vor. A. C. Sturdza Post. George Asachi Post. Vas. Drăghici Postelnicul Teodor Burada	8
Dorohoiu	Spăt. G. Codrescu Ban. Manol. Mișoglu	Comis. George Mavrodi	Iordachi a Frâsinei din Drăgușani	Post. Mih. Gherghel	5
Botoșani	Aga Const. Ciolac Spăt. Dim. Gavrilaș	George Gherman	Vasile Diaconu din Zlătunoaia	Căminar. Ioan Radu Sardar Const. Mavrogheni	6
Suceava	Post. Nicolae Istrati Aga Lupu Botez	George Monoliu	Pintelie Niculiță din Broșteni	Post. Dim. Grigoriu	5
Neamțu	Log. I. Cantacuzin Vorn. Grigorie Balș	George Stihî	Ioan Baghioasi din Săvinești	Grigorie Isăcescu	5
Roman	Aga Ioan Burki Comis. George Teodoru	Slug. G. Rugină	Vasile Ioan din Cordun	Aga George Mardarie	5
Bacău	Aga Al. Paraschiv Spăt. Petru Cosmiță	Ilie Biberi	Constantin Oancea din Valea Seacă	Spăt. Ioan Vasiliu	5
Putna	Log. Cost. Catargiu Log. Alecu Balș	Polcovnicelul Ioniță Șerban	Ioan Poasă din Câmpuri	Spăt. Ghiță Dimitriu	5
Tecuciu	Post. Panait Balș Aga Petru Ciucă	Post. Miron Botezatu	David Samuil din Colonești	Banul Teodor Moisa	5

JUDEȚUL	PROPRIETARI MARI	PROPRIETARI MICI	ȚĂRANI	ORĂȘENI	TOTAL
Galați	Print Alex. Moruzi Spăt. Mih. Kikuș	Post. Teod. Buhociu	George Bosea din Băleni	Aga Mih. Străjescu Aga G. Constantin	6
Tulova	Sp. Kostachi Donici Spăt. Sc. Miclescu	Slug. Dim. Petrovici	Marin Telibașa din Stănuești	Spăt. Ștefan Scantei	5
Vasluiu	Aga G. Racoviță Post. Teodor Rășcanu	Pitar Mihail Motăș	Doroștei Scurtu din Drăgușani	Dim. Ghidionescu	6
Fălciu	Aga Lascaraki Kostaki Aga George Tulbure	Aga Grig. Buhicea	Florea Munteanu din Vetrișoara	Sardarul G. Tulbure	5
Ismail	—	—	D. Vasilico Aramov din Bolgrad	Lazar Galiardi	2
Total . . .	26	13	14	19	72

Prin Ferman numai Mitropolitul și Episcopii Eparhioți erau singurii de drept și fără alegere membri ai Adunării. Toți ceilalți membri, atât clerici, cât și laici, trebuiau să fie aleși. Reprezentanții mănăstirilor neînchinat și închinat aveau să fie aleși de Egumenii mănăstirilor câte 2 de fiecare categorie de mănăstiri. Caimacamul însă nu a chemat pe Egumeni să facă alegerea, ci i-a numit cu dela sine putere. Pe de altă parte a suprîmat cu totul colegiile alegătorilor din județul Cahul, și anume Colegiul Proprietarilor mari, cari aveau dreptul să aleagă doi deputați, și colegiile proprietarilor mici, al sătenilor și al orășenilor, cari aveau dreptul să aleagă fiecare un deputat. Astfel adunarea nu avea numărul legal al membrilor ei, lipsindu-i 9 membri.

Adunarea nu avea, în afară de Mitropolit și de cei doi Episcopi Eparhioți, decât 3 membri ai clerului mirean și 72 membri ai Colegiilor județene, în total 78 membri.

Vogoride a mers atât de departe cu îndrăzneala, încât a nescotit chiar Fermanul de convocare a Divanurilor ad-hoc.

MEMBRII DIVANURILOR AD-HOC DIN IAȘI ȘI BUCUREȘTI.

Membrii Divanului ad-hoc al Moldovei.

1. Clerul.

Mitropolitul : Sofronie Miclescu,
 Episcopii : Nectarie Hermeziu, Locotenent de Episcop de Roman.
 Ghenadie Tripoleos, Locotenent de Episcop de Huși.
 Egumenii : Filaret Stravopoleos Scriban, Egumenul Mănăstirei Socola.
 Calinic Hariopoleos, Egumenul Mănăstirei Slatina.
 Clerul mirean : Arhimandritul Neofit Scriban, deputatul Clerului Capitalei,
 Arhimandritul Melchisedec, deputatul Clerului din Huși,
 Iconomul Matcaș, deputatul Clerului din Roman.

Total 8.

2. Deputații Județelor.

JUDEȚUL	PROPRIETARI MARI	PROPRIETARI MICI	ȚĂRANI	ORĂȘENI	TOTAL
Iași	Costachi Rola Dimitrie Miclescu	Const. Bădărău	Dimitrie Bălan	Anastase Panu A. Fătu D. Cozadin V. Mălinescu	8
Dorohoiu	M. Kogălniceanu I. Docan	George Massian	Dim. Savin	Dr. C. Vărnab	5
Botoșani	Dim. Ralet Nic. Cananău	Ștefan Călin	Simion al Stancei	Sevast. Cananău Alecui Jianu	6
Suceava	Iorgu Vărnab Alecui Botez	Costachi Morțun	Toader sin Pavel	Dim. Grigoriu	5
Neamțu	Grigorie Balș Mihăiță Jora	Vasile Zaharia	Costachi sin Vasile Ostăhi	Dim. Gheorghidi	5

JUDEȚUL	PROPRIETARI MARI	PROPRIETARI MICI	ȚĂRANI	ORĂȘENI	TOTAL
Roman	Georghieș Sturdza Costachi Sturdza	Const. Hurmuzaki	Ion Levărdă	Grigorie Vărnăv	5
Bacău	Vasile Alecsandri Costachi Roseti	Dimitrie Cracte	Ion al Babei	Petrache Brăescu	5
Putna	Alecu Balș Iordache Pruncu	Chirilă Ciocărlie	Ion Roată	Gheorghe Ilie	5
Tecuciu	Vasile Sturdza Alex. Tiriachiu	Ioniță Hrisanti	Vasile Balaiș	Const. Iacovachi	5
Galați	Lascar Catargiu Iancu Fotea	Gheorghe Vărlan	Răducan Sava	Costache Negre Alecu Cuza	6
Tutova	Grigorie Suțu Manolachi Costachi	Vasile Nicolau	Vasile Stan	Manolachi Costin	5
Vaslui	Nicolae Carp Sandu Miculescu	Costache Sturdza	Ioniță Olariu	Dim. Ghidionescu	5
Fălciu	Petru Mavrogheni Nicu Catargiu	Nicolae Bessie	Pândeale Croitoru	Nicolae Iamaudi	5
Ismail	—	—	Vasile Romov	Lazar Galiardi	2
Cahul	Iancu Cantacuzin Grigorie Costachi	Costachi Știun	Ioniță Roșca	Timofsti Sacalov	5
17 Județe	28	14	15	20	77

Total 85

Membrii Divanului ad-hoc al Valahiei.

1. Clerul.

Mitropolitul : Nifon.

Episcopii : Filoteiu, Episcopul de Buzău.

Climent, Episcopul de Argeș.

Calinic, Episcopul de Râmnic.

Egumenii : Arhimandritul Ieronim, Egumenul Mănăstirei Bistrița.

Arhimandritul Atanasie, Egumenul Mănăstirei Sadova.

Clerul mirean : Protopopul Ioan, deputatul Clerului Capitalei.

Protopopul Constantin, deputatul Clerului din Argeș.

Protopopul Vasile, deputatul Clerului din Buzău.

Protopopul Constantin, deputatul Clerului din Râmnic.

Total 10.

2. Deputații Județelor.

JUDEȚUL	PROPRIETARI MARI	PROPRIETARI MICI	ȚĂRANI	ORĂȘENI	TOTAL
Ilfov	Grig. Ghica Dim. Ghica	Ioan Brezoianu	Mircea Mălăieru	Nicolae Golescu C. A. Rosetti Grigorie Joranu Dimitrie Culoğlu	8
R.-Sărat	G. Marghiloman Const. Robescu	Const. Cotescu	Gheorghică Lupescu	Const. Argintoianu	5
Buzău	N. N. Păcleanu Scarlat Voinescu	Const. Ciocinescu	Costache Moglan	Nae Stănescu	5
Prahova	Const. I. Filipescu Ioan C. Cantacuzino	Gheorghe Morcov	Ene Cojocar	Hrist. Polihroniadi Tache Grigorescu	6
Dâmbovița	Costache Costescu Evghenie Predescu	Hristache Fusea	Stancu Stănilă	Răducan Ioan	5
Vlașca	Manole Lahovari Nicu Tătăranu	C. Rădulescu	Stan Panaite	Grigorie Serurie	5

JUDEȚUL	PROPRIETARI MARI	PROPRIETARI MICI	ȚĂRANI	ORĂȘENI	TOTAL
Ialomița	Ioan C. Roset Alex. Florescu	Răducan Cuculi	Stoica R. Cojocaru	Ioan Vasile	5
Brăila	Const. Crețulescu Grig. Filipescu	Marcu N. Duilie	Stroe Ivașcu	Mih. Marghiloman	5
Muscel	Ștefan Golescu Nic. Rucăreanu	Al. G. Golescu	Tică Ioan	C. D. Aricescu	5
Teleorman	C. Butculescu Eliodor Lapati	Mihail Panca	Preda Cernat	Alecu Petrescu	5
Olt	Ioan Solomon Const. Băleanu	Ioan Slăvițescu	Tănase Constantin	Ion Ionașcu	5
Vâlcea	Ioan Oteteleșanu Nic. Lahovari	Nic. Iancovescu	Stamate Budurescu	Nic. Iancovescu	5
Gorj	Gh. Magheru Zamfir I. Broșteanu	Hristache Tell	Ioan Voicu	Barbu B. Gănescu	5
Dolj	Barbu Știrbei Gheorghe Bibescu	P. Cernătescu	Nicolae Mazălu	Nic. Pleșoianu Gr. Lăceanu	6
Argeș	Ștefan Burchi Ioan Brătianu	Scarlat Turnavitu	Tudose Mugescu	Dim. Brătianu	5
Mehedinți	Ioan Ipceanu Gr. Miculescu	Const. Cârjeu	Ioan Roateș	Dim. Vișoreanu	5
Romanați	Șt. Vlădoianu Stănuță Cezianu	Gheorghe Cârjeu	Marin Părcălăbescu	Ioan Dimitriu	5
17 Județe	34	17	17	22	90

Total 100

I.

LUCRĂRILE DIVANULUI AD-HOC AL MOLDOVEI.

Programa pentru deschiderea Adunării ad-hoc a Moldovei, Duminică în 22 Septembrie st. v. (4 Oct. st. n.) 1857.

«I. La șapte ore dimineața nouă detunări de artilerie vor vesti Capitalei ziua menită pentru deschiderea Adunării ad-hoc.

«II. La 10 ore se va celebra în vechea biserică a Sf. Neculai cel Mare un Te-Deum, serbat de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit, și la care va asista Ex. Sa Prințul Caimacam cu ministrii, funcționarii Statului și înaltul Stab. Vornicia de aprozi va face poftire d-lor deputați de a se aduna la această serbare religioasă, menită pentru a chema binecuvântările Cerului asupra lucrărilor reprezentanților nației.

«III. Oastea de toate armele, în mare uniformă, va fi înșirată de ambe părțile dela ușile bisericii până la scara cea mare conducătoare la sala ședințelor Adunării.

«IV. După săvârșirea Te-Deumului, d-nii deputați, având în capul lor pe Prezentul Prea Sfințitul Mitropolit, în sunetul clopotelor se vor îndrepta pe jos spre sala ședințelor. La ieșirea lor din biserică vor fi salutați de o bandă de muzică militară. Artileria va slobozi 101 tunuri și, în trecerea Adunării până la Palat, oastea va prezenta armele. O altă bandă de muzică, pusă la scara cea mare, va saluta Adunarea.

«V. Ajungând la Palat, d-nii deputați vor fi întâmpinați la scară de patru domnești adjutanți, cari vor preceda Adunarea până la sala ședințelor.

«VI. Intrarea publicului în sala Adunării va fi liberă cu bilete, date mai înainte de Prezentul ei și de Vornicul de aprozi. Locuri deosebite vor fi rezervate pentru dd. reprezentanți ai Puterilor, cari vor fi invitați la această solemnitate prin Secretariatul de Stat.

«VII. După ce domnii deputați se vor așeza la locurile lor, Prea Sfințitul Mitropolit, în însușire de Prezent al Adunării ad-hoc, va ordona cetirea ofisului de deschiderea Adunării, dat de Ex. Sa Prințul Caimacam, după care se va proceda la cele mai departe ale sale lucrări.

«VIII. După aceasta Ex. Sa Prințul Caimacam va trece en revue oastea, ce va fi așezată pe piața Palatului.

«IX. După săvârșirea ceremoniei, din ordinul Ex. Sale Prințului Caimacam, se va da soldaților de linie, jandarmeriei și pompierilor câte un douăzecar, iar subofițerilor câte doi; la rangurile de jos, căzute sub vine ușoare disciplinare, li se va face iertarea osândeii.

«X. La arestele publice se vor face de către Municipalitate distribuții de pâne și de carne; la această ocazie Ex. Sa Prințul Caimacam, prin Departamentul Dreptății, va iertă un număr de osândiți dintre cei mai demni de o asemenea grație.

«XI. Seara tot orașul va fi iluminat; Depart. Lucrărilor publice și Municipalitatea se vor îngriji de iluminarea zidurilor publice; la 8 ore seara un foc de artificii se va arde pe piața Palatului.

«XII. Departamentul din Lăuntru va da ordine tuturor administrațiilor ținutale, ca prin toate orașele să se serbeze ziua de 22 Septembrie ca o serbare națională. Dimineața se vor ține Te-Deum, la care funcționarii Statului vor asista în uniformă. Seara orașele vor fi iluminate. Municipalitățile vor face distribuții de pâne și carne la săraci și arestanți.

In aceeaș zi de 4 Octombrie s. n., Inalt Prea Sfințitul Mitropolit al Moldovei a deschis Adunarea prin următoarea cuvântare:

«Iubiților frați compatrioți și fii în Domnul Hristos.

«Cinstiților deputați ai tuturor claselor Moldovei.

«In Psalmul 103 cetim:

«Innoi-se-vor ca ale vulturului tinerețele tale.

«Dumnezeu părintele a toată mângâierea a suflat în inimile prea puternicilor împărați ai Europei, ca la deschiderea Congresului de Paris prin plenipotenții lor, să îngrijească și de țerile noastre. Art. 24 al Tratatului de Paris statornicește că un Divan ad-hoc, compus în mod de a constitui reprezentafia cea mai exactă a intereselor tuturor claselor societăței, va fi convocat în Principat sub prezența Mitropolitului țerii. Și după împărătescul Ferman al Inaltei Porți, primind acum ofisul Excelenței Sale Prințului Caimacam sub No. 108 spre deschiderea ședințelor, iată că această mult dorită zi a sosit. Divanul își deschide ședințele de astăzi, și înainte:

«Deci, iubiților! dela toți ni se cere acum de a avea cea mai mare luare aminte în vorbirile noastre, ca și în lucrările noastre, și cea mai adâncă cumpătare și înțelepciune în rostirea dorințelor noastre; căci acestea, precum să știe, vor fi temelia fericirii viitoare a țerii întregi și a fiecărui în parte.

«Acum a sosit timpul, ca fiecare să ne arătăm cu faptele, nu numai cu vorbele,— cât ne iubim nația noastră cea cu un renume așa de antic și așa de frumos,— cât prețuim țara ce ne-a dat toată ființa noastră,— și cât ținem la canoanele și religia părinților noștri, și la biserica, care cu luminile sale ne-a scos din întunerec și din umbra neștiinței, ne-a păstrat limba și ne-a

făcut o literatură a noastră proprie, și care dela originea sa combate împreună cu fiii săi, cu nația sa, asupra ori și cărei împilări.

«Vă mai repetez, iubiților compatrioți, că acum a sosit timpul de a dovedi lumii prin fapte nobilimea sângelui care circulează în noi, de a ne recomanda Europei întregi, că merităm îngrijirea ei și că suntem vrednici de garanția ce ne-a dat.

«Să fim dară înțelepți și cumpătați întru toate, căci întru acestea stă toată mântuirea noastră! Nu vorbe multe și mari, nu împărecheri și părtiniri, ci cu un gând și o inimă, pentru folosul tuturor fără osebite.

«Moldo-Românii de astăzi sunt toți tot una, ei au o origine, un sânge, o patrie, o istorie, o credință, un Dumnezeu! Să ne silim dară ca totdeauna să fim așa ca să fim vii și ca să învieze întru noi iubita noastră patrie. Să ne întrecem numai prin lucrarea virtuților. Numai virtuțile și meritul să ne deosebească înaintea lui Dumnezeu și înaintea scumpei noastre nații.

«Deci credință, iubiților, către Dumnezeu, credință către patrie și către nație. O reciprocă și o reală dragoste să ne însuflețească pe toți, pentru ca tineretele iubitei noastre Moldo-Românie, după Proroc-Impăratul, să se înnoască ca ale vulturului; iar Dumnezeuul părinților să dea nouă una să gândim întru toate spre tot lucrul bun. Darul Domnului nostru Isus Hristos cu duhul vostru, fraților, Amin.»

*

In ședința a *II-a din 23 Septembrie*, Adunarea a pășit la alegerea a 2 comisii, compuse din 7 membri, pentru cercetarea titlurilor deputaților, și anume:

«1. *La comisia I-a* s'au ales cu majoritatea voturilor d-lor: Prea Cuvioșia Sa Părintele Arhimandritul Melhisedec, Logofătul Gheorghieș Sturdza, Vornicii Dimitrie Rallet, Constantin Negre, Constantin Hurmuzachi, Spătarul Dimitrie Cracte și locuitorul pontăș Ioan Roată, însărcinați cu cercetarea ținuturilor Iași, Dorohoiu, Botoșani, Neamțu, Suceava Romanul și Bacău;

«2. *Iar la a II-a* comisie asemenea cu majoritatea voturilor d-lor: Sfinția Sa Iconomul Dimitrie Mateaș, Vornicul Lascar Catargiu, Aga Costachi Roseti, Spătarul Dimitrie Cozadini, Spătarul Constantin Iacovachi, Slugerul Neculai Bosie și locuitorul pontăș Ioan Levărdă, însărcinați cu cercetarea ținuturilor Vasluiul, Bârladul, Fălciul, Tecuciul, Focșanii, Galații, Ismailul și Cahulul.»

*

In ședința a *III-a din 27 Septembrie* Comisiile de verificare au depus rapoartele lor, cari s'au aprobat de adunare, afară de două privitoare la Starețul Mănăstirii Neamțu și la Egumenul Mănăstirii Vorona.

Pășindu-se la alegerea Comisiei însărcinate cu prelucrarea Regulamentului Adunării, s'au numit cu majoritatea voturilor 7 membri, și anume d-lor Vornicii Constantin Negre, Mihail Kogălniceanu, Constantin Hurmuzachi, Dimitrie Rallet, Anastasie Panu, Doctorul Anastasie Fătul și maiorul Vasile Mălinescu.

*

În ședința a *V-a din 3 Octomvrie Vornicul Mihail Kogălniceanu* a luat cuvântul pentru a arăta temeiurile, pe cari s'a sprijinit Comisia I-a, însărcinată cu verificarea mandatelor deputaților aleși; dar a lăsat la hotărîrea Adunării validarea Prea Cuvioșilor lor Starețul Sf. Mănăstiri Neamțul și Egumenul Sf. Mănăstiri Vorona.

E de nevoie a explica în scurt situațiunea, în care se aflau Starețul Mănăstirii Neamțul și Egumenul Mănăstirii Vorona în fața adunării.

În 24 Martie (5 Aprilie) 1857, Mitropolitul Moldovei a adresat Egumenilor Mănăstirilor închinată și neînchinată o circulară (publicată în Gazeta de Moldavia, No. 24), în care expune că Fermanul de Convocare a Divanului ad-hoc conține la art. 1 următoarele dispozițiuni în privința Clerului: — Mitropolitul și Episcopii eparhioși sunt membri de drept ai Adunării, ceilalți membri din cler sunt aleși, și anume — Preoții cari îndeplinesc sub orice titlu o funcțiune bisericească în reședința fiecărei Episcopii se vor întruni spre a alege dintre dânsii un deputat pentru fiecare eparhie, — iar Egumenii mănăstirilor închinată și Egumenii mănăstirilor neînchinată vor alege în deosebi doi deputați clerici și pământeni, deci patru în totul. Mitropolitul, «pregătind listele pentru Egumenii sau cărmuitorii mănăstirilor proprietare de averi închinată și Egumenii mănăstirilor proprietare de averi neînchinată, cari urmează a alege în deosebi doi deputați clerici și pământeni, adică patru în totul», convoacă în termen de 20 zile pe Egumenii acestor mănăstiri închinată și neînchinată a se înfățișa la Mitropolie spre a-i înscrie în lista definitivă.

Acea circulară are ca anexă listele mănăstirilor închinată și a mănăstirilor neînchinată:

Egumenii mănăstirilor proprietare de averi închinată sunt în număr de 29: și anume 12 Egumeni ai mănăstirilor închinată la Ierusalim, 13 Egumeni ai mănăstirilor închinată la Muntele Atonului, 2 Egumeni ai Mănăstirilor închinată la Sinai, 1 Egumen al Mănăstirii închinată la Alexandria, și 1 Egumen al Mănăstirii închinată la Antiohia.

Egumenii mănăstirilor proprietare de averi neînchinat sunt în număr de 12, și anume:

- 4 Arhierei: Calinic Hariopoleos, Egumen Mănăstirei Slatina.
 Filaret Stravopoleos, Egumen Mănăstirei Socola.
 Iosif Evhanton, Egumen Mănăstirei Râșca.
 Marchian Ieropoleos, Egumen Mănăstirei Coșula.

2 Arhimandriți ai Mănăstirilor ce sunt Chinovii.

Arhimandritul Gherasim, starețul Mănăstirei Neamțul și Secul.

Arhimandritul Iosif, Egumenul Mănăstirei Vorona.

6 Arhimandriți Egumeni:

Nicon, Egumen Mănăstirei Bisericani.

Varnava, Egumen Mănăstirei Pângărați.

Antonie, Egumen Mănăstirei Bogdana.

Veniamin, Egumen Mănăstirei Zagavia.

Teoctist, Egumen Mănăstirei Mogoșești.

Vitalie, Egumen Mănăstirei Gorovei.

Starețul Mănăstirei Neamțul și Secul și Egumenul Mănăstirei Vorona, amândouă Chinovii, nu au fost următori circulării Mitropolitului, nici la înfățișarea la Mitropolie spre a-i înscrie în lista definitivă, nici la alegerea la care au luat parte ceilalți Egumeni ai mănăstirilor neînchinat; *ei au fost numiți deadreptul deputați de Ministerul de Interne.*

Raportul Comisiunii de verificare, cetit de d-l *M. Kogălniceanu*, are următoarea cuprindere:

«Pe lângă acești deputați ai clerului, s'a mai înfățișat cu ofiția Prea Sfințitului Mitropolit din 16 Septemvrie sub No. 1.418 și adresa Departamentului Cultului la această comisie ca deputat și Prea Cuvioșia Sa Arhimandritul Iosif, Egumen Sf. mănăstirei Vorona, însă fără a înfățișa mandatul cuvenit, pe care nici îl poate avea, fiindcă nici Prea Cuvioșia Sa, nici Prea Cuvioșia Sa Starețul de Neamțu nu s'au ales, ei amândoi s'au numit deadreptul deputați de către Departamentul din Lăuntru.

«Imprejurarea aceasta nu lasă nici o îndoială, cum că Prea Cuvioșia Lor, Egumen Sf. mănăstiri Vorona și Starețul Sf. mănăstiri Neamțu nu au dreptul de a intra ca deputați în Divanul ad-hoc, pentrucă:

«1. După Fermanul împărătesc pentru convocarea aceluși Divan, numai Prea Sfințiile lor *Mitropolitul țării și Episcopii eparhioți sunt după drept (de jure) membri ai Divanului*, iar toți *ceilalți deputați trebuie să fie aleși*;

«2. Pentrucă după același înalt Ferman, *Egumenii mănăstirilor închinat*,

precum și *Egumenii mănăstirilor neînchinat*e, sunt chemați a alege numai câte doi deputați clirici și indigeni, așa dar peste tot patru;

«3. Pentru că această dispoziție a Fermanului, încât privește mănăstirile *pământești neînchinat*e, s'a și pus în lucrare prin alegerea de doi deputați în persoanele Prea Sfinților Sale *Filaret Scriban*, Egumenul sf. mănăstiri Socola, și *Calinic Miclescu*, Egumenul sf. mănăstiri Slatina;

«4. Pentru că prin recunoașterea Prea Cuvioșilor Lor Egumenului sf. mănăstiri Vorona și Starețului sf. mănăstiri Neamțu de deputați, s'ar înmulți numai numărul *reprezentanților mănăstirilor neînchinat*e din doi la patru, fără însă a se reprezentă prin aceasla și mănăstirile închinate, cari, după cum se vede din răspunsul Egumenilor acestor mănăstiri către Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul din 28 Martie 1857, No. 231, au refuzat toată împărțășirea la alegeri, și prin urmare nici pot fi reprezentate prin deputați nealeși de dânsii, deputați numiți deadreptul de către Ministerul din Lăuntru dintre *Egumenii mănăstirilor*, cari, după cum se dovedește prin legiuirea obșteștii Adunări din anul 1835, sunt *neînchinat*e.

«Dar luând în privire :

«1. Că numirea de deputați a Prea Cuvioșiei Lor Egumenul mănăstirei Vorona și Starețul mănăstirei Neamțului este un fapt îndeplinit prin puterea și dispozițiile luate de Guvern, și

«2. Spiritul de moderație de care este însufleșită Adunarea;

«Apoi Comisia lasă la înțeleapta chibzuire a onoratei Adunări cea de pe urmă hotărîre, care, ori și cum ar fi, după convingerea ce avem, va ști a păstră în deplină putere drepturile și legiuirile țarei, amenințate prin interpretarea și aplicarea arbitrară a împărătescului Ferman în chestia mănăstirilor.»

D-l *Kögálniceanu* a desvălit în urmă, că ar fi a răsturnă simțul limbei, al istoriei, a sute de legi votate de Adunările țarei, al Fermanului, și a jigni autonomia noastră, adoptând interpretarea Guvernului în privirea mănăstirilor închinate și neînchinate. Pe temeiurile acesta propune următorul proiect de încheiere :

«In ședință publică a Adunării ad-hoc a Moldovei, cetindu-se raportul «Comisiei sale No. I. însărcinată cu verificarea titlurilor deputaților aleși de țara de sus ;

«Lând în privire faptul recunoscut de Comisie, că după Fermanul aprobat de reprezentanții Puterilor garante Principatelor, membrii de drit ai Adunării ad-hoc nu sunt decât Inalt Prea Sfințitul Mitropolit și Prea Sfinții Episcopi eparhioți, și că toți ceilalți membri trebuie să fie deputați, adică aleși de către o clasă sau un corp electoral ;

«Luând în privire că acestaș Ferman hotărăște ca mănăstirile închinate și

«neînchinat să-și aibă **deputați aleși**, statornicind că Egumenii sau cărmuitorii mănăstirilor proprietare de averi închinat și Egumenii mănăstirilor proprietare de averi neînchinat vor alege în deosebi doi deputați clerici și pământenți, adică patru în total ;

«Luând în privire, că atât după simțul limbei, cât și după sute de acturi legislative ale vechilor noastre Adunări naționale, nu mai puțin și după legea din 1835, atât în Moldova, cât și în Țara-Românească, acele mănăstiri sunt și se cunosc de închinat, cari de către ctitorii lor s'au pus sub privilegarea scaunelor sau mănăstirilor din **locurile de jos**, adică Patriarhiile de Constantinopole, Ierusalim, Alexandria și Antiohia, ori comunităților religioase din munții Atos și Sinai, dela Drianon ș. c. l.; și dimpotrivă sunt și se cunosc de neînchinat toate acele mănăstiri, cari nu atârnă de nici o altă mănăstire sau loc străin, având ori comunități libere, precum Neamțul, Săcul, Vorona, ori fiind ocărnuite de Egumeni numiți de puterea bisericească a țării, precum Slatina, Râșca ș. c. l. ;

«Luând în privire neexacta interpretare dată cuvintelor de închinat și neînchinat de către Departamentul din Lăuntru, care prin instrucțiile sale vrea să cunoască de mănăstiri închinat pe acele cari dela 1835 se ocărnuiesc în privirea materială de către Departamentul Averilor mănăstirești, iar ca mănăstiri neînchinat numai pe acele cari prin o excepție a legii și-au păstrat libera ocărnuire a averilor lor ;

«Luând în privire răspunsul ce Egumenii mănăstirilor închinat locurilor de jos au făcut Inalt Prea Sfințitului Mitropolit, carele i-a invitat ca, potrivit Fermanului, să procedeze la alegerea de doi deputați clerici și pământenți ;

«Luând în privire că interpretarea dată de Departamentul din Lăuntru cuvintelor de închinat și neînchinat, și refuzul Egumenilor greci de a trimite în sânul Adunării legiuitori reprezentanți, ar fi de a formă din mănăstirile închinat un stat în stat, când aceste mănăstiri pururea și sub toate guvernele au fost atârnat de ocărnuirea țării, precum un șir de acte legislative ale țării noastre dovedesc ;

«Luând în privire că Inalt Prea Sfințitul Mitropolit, ca firescul și legiuitul apărător al drepturilor bisericești noastre, cu neconținere a stăruit pentru a se aplica cuvintele de închinat și neînchinat în adevăratul și legiuitul lor simț, și prin urmare pentru ca și proprietățile mănăstirilor pământești închinat să fie reprezentate în Adunarea ad-hoc ;

«Luând în privire că Egumenii acestor mănăstiri în însușire de ocărnuitori de averi pământești pururea, în vechile noastre Adunări naționale, au fost față și au lucrat alături cu ocărnuitorii mănăstirilor neînchinat, precum o dovedesc sute de acturi legislative ;

«Pe temeiul simțului firesc și legiuit al cuvintelor **închinate și neînchinate**;

«Pe temeiul actelor legislative votate de vechile noastre Adunări obștești, «în cari se văd Egumenii mănăstirilor închinatăe subscriși alături cu Egumenii mănăstirilor neînchinatăe;

«Pe temeiul a însuș Fermanului slobozit pentru convocarea adunărilor ad-hoc în Principate, în puterea Tractatului de Paris;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei, datoare în această chestie, ca și în toate, de «a păstră întreagă autonomia ab antiquo a Principatelor, încheie:

«1. *Stareții de Neamț și de Vorona nu pot fi primiți în sânul Adunării ca membri de drit, pontruică membri de drit sunt numai Mitropolitul țării și Episcopii eparhioti.*

«*Prea Cuvioșii Lor asemenea nu pot fi primiți ca deputați aleși, neavând mandate dela vreun corp electoral al clerului*; pentruică deputați cu «mandate din partea Egumenilor mănăstirilor neînchinatăe s'au înfătoșat și s'au «recunoscut Egumenii de Slatina și de Socola; iar Egumenii mănăstirilor în- «chinatăe s'au refuzat de a se întruni după convocarea Prea Sfințitului Mitro- «polit, de a-și alege reprezentanți și prin urmare de a slobozi mandate;

«2. *Locurile destinate prin Ferman la doi deputați clerici și pământeni «aleși de mănăstirile închinatăe în sânul Adunării Ad-hoc, le rămân rezerve- «vate ori când Cuvioșia Lor vor voi a se înfătoșă spre a le ocupa;*

«3. *Adunarea votează mulțumiri venerabilului ei Prezident, Inalt Prea «Sfințitului Mitropolit, pentru stăruințele sale de a păstră în această chestie «întregi drilurile bisericeii și ale autonomiei noastre.»*

Acest proiect de încheiere, subscris de d-lui Mihail Kogălniceanu și sprijinit de d-lor Lascar Catargiu, Sandu Miclescu, Sebastian Cananău, Constantin Iacovachi, Iancu I. Cantacuzin, Alecu Jiean, se primește în întregul său de întreaga Adunare, și se hotărăște neprimirea Prea Cuvioșilor Lor Starețului de Neamț și Egumenului de Vorona ca membri de drit ai ei.

Astfel s'a luat în unanimitate de Adunarea ad-hoc din Moldova o hotărîre importantă, nu numai de observare coștiincioasă a legilor, ci și tot odată de a nu jigni întru nimic un drept politic și național.

În ședința a. V-a s'a mai votat în unanimitate *Regulamentul Adunării ad-hoc a Moldovei.*

Acest Regulament conține dispozițiuni foarte remarcabile din punctul de vedere general al organismului reprezentațiunilor naționale. Dispozițiunile acestea ar avea locul lor mai mult în Constituțiunea țării; în tot cazul ele ar putea fi și astăzi puse în aplicație ca norme de observat, pentru a țineă neatînse datoriile unui reprezentant al națiunii.

Iată textul acelor dispozițiuni:

§ 1. *Divanul sau Adunarea ad-hoc a Moldovei, instituită prin Tractatul de Paris pentru a rosti dorințele țerii, reprezintă însăși țara Moldovei.*

§ 2. *Depuțatii, în sânul Adunării generale, reprezintă țara, iar nu numai ținutul sau clasa care i-a numit.*

§ 3. *Nici un deputat, în tot timpul sesiei Adunării, nu poate primi vreo funcție sau vreun rang, fără ca însuș prin aceasta să se socoată demisional.*

§ 50. *La rostirea dorințelor țării în Adunarea generală, sau a unei clase în deosebi în Comitele, votul se face pururea public și deschis, adică prin apel nominal. Fiecare deputat, chemat pe nume, răspunde cu glas mare, că votează pentru sau contra, și apropiindu-se de biurou își adeverește votul cu subscriere în anume listă, sub privigherea Preșidentului sau a Vicepreșidentului. Această listă se cește cu glas mare, și subscriindu-se de biurou, se cuprinde în Procesul Verbal al ședinței.*

§ 79. *Rezultatul deliberațiilor Adunării se proclamă de către Președinte prin următoarele cuvinte:— Adunarea încuviințează, sau Adunarea nu încuviințează.*

Astfel de bărbați, deplin convinși de datorile cetățenești, nu aveau teamă de nimic. Aceștia au format o generațiune de cetățeni, cari au ridicat sus moralitatea patriei lor.

*

În ședința a VI-a din 4 Octombrie Adunarea a pășit la constituirea biuroului definitiv, care a produs următorul rezultat:

1. *Votarea cu bilete pentru alegerea de Vicepreședinte al Adunării, dând numai majoritatea relativă d-lor Vornicilor Constantin Negre cu 39 voturi și Constantin Hurmuzachi cu 31 voturi, s'a procedat la balotație între d-lor și d-lui Vornicul Constantin Negre a ieșit cu 51 bile albe, drept care s'a și proclamat de Vicepreședinte al Adunării ad-hoc.*

2. *Alegerea a 5 secretari a dat majoritatea absolută d-lor Vornicilor Anastasie Panu cu 78, Constantin Hurmuzachi cu 76, Constantin Rolla cu 68 și Dimitrie Rallet cu 49 voturi, iar pentru al cincilea, fiind numai majoritatea relativă între d-lor Vornicul Petre Mavrogheni și Spătarul Constantin Iacovachi, a ieșit d-lui Petre Mavrogheni, cu 59 bile albe.*

3. *La alegerea de 3 secretari supleanți au avut majoritatea absolută de 52 voturi d-lui Pöstelnicul Alecu Teriachiu, iar majoritatea relativă d-lor Aga Iancu Docan, cu 32 și Costachi Morțun, cu 16, voturi și balotându-se între d-lor, 42 bile albe au ieșit pentru d-lui Costachi Morțun, carele a rămas al doilea secretar supleant.*

4. Alegerea de 3 chestori a dat majoritate absolută d-lor Spătarul Dimitrie Cozadin cu 80 voturi și Vornicul Lascar Catargiu cu 41 voturi ; iar pentru al treilea urmă a se face balotație între d-lui Medelnicerul Vasilie Neculau și Comisul Petru Brăescu, cărora scrutinul le dăduse numai o majoritate relativă ; Adunarea a primit renunțarea ce a făcut d-lui Brăescu în favoarea d-lui Neculau și a rămas al treilea chestor d-lui Medelnicerul Vasile Necolau.

În urmă Inalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul a pășit, conform cu § 22 din Regulamentul Adunării, la împărțirea secretarilor ei între cele 5 comitete ; și sorții au orânduit pe d-lui Vornicul *A. Panu* la comitetul clerului, pe d-lui Vornicul *D. Rallet* la comitetul proprietarilor mari, pe d-lui Vornicul *C. Hurmuzachi* la comitetul proprietarilor mici, pe d-lui Vornicul *C. Rolla* la comitetul sătenilor și pe d-lui Vornicul *P. Mavroghenii* la comitetul orașenilor.

În ședința a *VII-a din 7 Octomvrie* d-lui Vornicul *Constantin Hurmuzachi* a cetit Adunării următorul proiect de încheiere, scris și de d-lor Coostantin Negre, Mihail Kogălniceanu, Constantin Rolla, Dimitrie Rallet și Mihail Jora :

«Astăzi, Luni, în șapte Octomvrie, una mie opt sute cincizeci și șapte, Adunarea ad-hoc a Moldovei, înstitută prin Tractatul de Paris, pentru a rosti dorințele țării asupra viitoarei organizații a Principatelor române ;

«Cunoscând că înainte de a rosti aceste dorințe, ea are mai întâiu o sfântă datorie de împlinit ;

«Recunoscătoare pentru dreptatea și generozitatea Puternicilor Suverani cari, subscriind Tractatul de Paris, n'au trecut cu vederea și suferințele și drepturile seculare a cinci milioane de Români și de creștini ; ci dimpotrivă, adevărați reprezentanți ai divinei dreptăți pe pământ, ne-au recunoscut și ne-au consfințit dreptul de a ne rosti liber dorințele pentru viitoarea organizație a patriei noastre.

«Unindu-se prin simțirile inimei cu unanimitatea poporului Moldovei ;

«Adunarea generală cheamă binecuvântările Cerului asupra străluciților Monarhi, făcători de bine ai neamului nostru.

«Dumnezeu Atot puternicul să-i păstreze plini de ani, de sănătate, de glorie și de mulțumire sufletească pentru fericirea supușilor lor !

«Dumnezeul părinților noștri să întărească și să ție staturile și populi lor în capul națiilor celor mari, pentru ca așa să fie sprijinul civilizației, apărătorii dreptății și păstrătorii păcii lumii !

«Acest act, mic semn al recunoștinței eterne a Românilor Moldovei, Pre-

zidentul Adunării îl va împărtăși Excelenților Sale membrilor Comisiei Internaționale din București, cu rugămintă de a-l aduce la cunoștința generoșilor Suverani, cari prin subscrierea Tractatului de Paris au pus sub puternica lor garanție viitorul Principatelor Române.»

Adunarea întreagă a primit *în unanimitate* propunerea Actului de Recunoștință cu cele mai vii și de trei ori repetite aclamații: «Să Trăească. Puterile Garante!»

D-lui *Vornicul Mihail Kogălniceanu* roagă pe Președintele Adunării să i se încuviințeze cetirea unei propuneri subscrise de d-lor dd. Gheorghie Sturdza, Dimitrie Rallet, Petru Mavrogheni, Constantin Hurmuzachi, Anastasie Panu, Vasile Mălinescu, Constantin Rolla, Dimitrie Cozadini, Vasile Sturdza, Dimitrie Cracte, Episcopul Ghénadie Șendrea Tripoleos, Arhimandritul Neofit Scriban, Arhimandritul Melhisedec, Iconomul Dimitrie Matcaș, Manolachi Costăchi-Epureanu, Grigorie A. Vârnay, Alecu Botez-Forăscu și Simion Stanciu.

Președintele dă învoirea, și *d-lui Mihail Kogălniceanu cetește propunerea următoare:*

«Astăzi, Luni, în 7 Octomvrie anul 1857, în a șaptea ședință publică, Adunarea ad-hoc a Moldovei, instituată prin Tractatul de Paris pentru a rosti dorințele țării asupra viitoarei organizații a Principatelor Române;

«Simțind că cea întâie dorință a fiecărui popol este dorința de a fi;

«Luând în privire că un popol pentru a fi trebuie să-și asigure ființa sa «în marea familie a națiilor;

«Că acesta a fost țelul tuturor stăruințelor, luptelor și suferințelor neamului nostru într'un timp de mai mult de cinci secole;

«Că ființa politică și națională, că dritul de staturi suverane, Principatele «pururea și le-au asigurat prin tractatele ce vechii noștri Domni au încheiat «cu regii Poloniei, Ungariei și alți domnitori, și în care suveranitatea «Principatelor este scrisă cu litere mari;

«Că numai pentru a păstră această suveranitate și a găsi o puternică garanție în contra a orice eventualități, *strămoșii noștri au încheiat cu glorioșii Padișahi otomani Tractatele sau Capitulațiile din anii 1393, 1460, 1511 și 1634;*

«Luând în privire că aceste tractate, după dritul gintelor, n'au șters Principatele din rândul statelor suverane, pentrucă ele și-au rezervat toate drepturile suveranității, și în special dreptul de guvernământ neatârnat, dreptul «de legislație, adică o întreagă și deplină autonomie, și că, prin urmare, nu «s'a supus nici unei puteri legislative străine;

«Că chiar după încheierea capitulațiilor cu Inalta Poartă, Principatele au

«urmat a fi privite de către Puterile Europene ca Statuti suverane, precum «de dovadă stau mai multe tractate încheiate cu Domnii Moldaviei și ai Valahiei și în urma Capitulațiilor;

«Luând în privire că aceste Capitulații, paladiul naționalității române, nu «s'au desființat prin deosebite tractate și stipulații ale Marilor Puteri și «anume:

«1. Prin Tratatul de Adrianopole articolul V;

«2. La Conferințele de Viena, prin plenipotenții Franciei și ai Angliei, «cari chiar în șanța întâie, ținută în 15 Martie 1855, au declarat că — «scopul «gubernelor nu eră de a aduce vătămare Principatelor, ci dimpotivă de a «îmbunătăți soarta lor, combinând nouăle întocmiri ce sunt a se face pentru «ele într'un chip de a da o deplină și întregă îndestulare drepturilor Inaltei «Porți, drepturilor Principatelor și intereselor generale ale Europei —;

«3. La aceleași conferințe, prin protocolul al treilea din 19 Martie 1855, în care, după proiectul Baronului de Prokesch, Capitulațiile s'au recunoscut «a baza drepturilor Principatelor (articolul I);

«4. Prin cerculara Excelenței Sale Ministrului Trebilor din afară al Ma- «iestății Sale Imperiale Impăratului Napoleon III., cu data din 23 Maiu 1855, «statornicind că: «relațiile dintre Inalta Poartă și Principatele sunt rezultatul «unei alcătuirii liber încheiate, cu sute de ani mai înainte, între Inalta Poartă «și Țările dela Dunăre»;

«5. De către însăș Poarta Otomană, prin mai multe Haturi ale glorioșilor Padișahi, și în capul cărora se întrebuițau următoarele cuvinte:

«In tot chipul, cu toată libertatea obiceiurilor lor să fie aceste țări, și să «se stăpânească numai singure de sine, deosebite și despărțite de stăpânirea «Impărăției Otomane»;

«6. Tot de către Poartă, prin protocolul Conferințelor din Constantinopole, «cu data de 11 Fevruarie 1856, și în care se declară: «că întărește din nou «privilegiile și imunitățile de cari zisele Principate s'au bucurat dela Ca- «pitulațiile ce li s'au dat de către Sultanii Baiazid I și Mahomed II»;

«Luând în privire că aceste Capitulații recunosc și întăresc Principatelor «nu numai *privilegii și imunități*, ci toate drepturile suveranității, și între «alte o ocărmuire neatârnată și națională, o deplină libertate de legislație, «precum mai cu deosebire o dovedesc articolul I al Capitulației încheiată «la 1511 între Sultanul Baiazid I și Domnul Bogdan, și înnoită în secolul «al XVIII-lea între Sultanul Murat și Domnul Vasile Lupu, și care zice «anume: «Poarta cunoaște Moldova de pământ «slobod și nesupus», și Ar- «ticolul al IV-lea al aceleiaș Capitulații, care rostește că: «Moldova va fi «stăpânită și ocărmuită după legile și așezămintele sale, fără să se amestece «Poarta cât de puțin».

«Luând în privire că Tractatul de Paris nu numai că n'a rostit nimic în «contra vechilor noastre Capitulații, ci dimpotrivă a recunoscut și a întărit «Principatelor o administrație neatârnată și națională, libertate de legislație, «o putere națională înarmată și un sistem defensiv spre păzirea hotarelor și «respingerea a orice năvăliri străine, și în sfârșit o viitoare organizație con- «formă cu drepturile și cu dorințele nației, puindu-se Principatele sub Ga- «ranția Colectivă a Puterilor subscriitoare Tractatului de Paris;

«Luând în privire că atât în puterea vechilor Capitulații, cât și după «stipulațiile Tractatului de Paris, întinderea viitoarei organizații, cerută de «trebuințele noastre naționale, materiale și morale, nu poate avea altă măr- «ginire decât *nejignirea drepturilor Inaltei Porți, anume precizate în acele* «*Capitulații* și pe cari Românii le-au respectat și le vor respecta în toată «întregimea lor;

«Luând în privire că, pentru a pune un capăt suferințelor, abuzurilor și «discordiilor din lăuntru, cari au paralizat toată dezvoltarea în țară; și «pentru a precumă înrăuririle din afară, cari au jignit autonomia Princi- «patelor, și a introduce un regim de stabilitate, de bună rândueală, de pace «și de prosperitate în Principatele Române, este neapărat a da o deplină «și întreagă îndeostulare trebuințelor și dorințelor nației;

«Luând în privire că dorința cea mai mare, cea mai generală, aceea hrănită «de toate generațiile trecute, aceea care este sufletul generației actuale, aceea «care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare, este *Unirea Principa-* «*telor într'un singur stat*, o unire care este firească, legiuită și neapărată, «pentru că în Moldova și în Valahia suntem acelaș popul, omogen, identic «ca nici un altul, pentru că avem acelaș început, acelaș nume, aceeaș limbă, «aceeaș religie, aceeaș istorie, aceeaș civilizație, aceleași instituții, aceleași «legi și obiceiuri, aceleași temeri și aceleași speranțe, aceleași trebuințe de «îndeostulat, aceleași hotare de păzit, aceleași dureri în trecut, acelaș viitor de «asigurat și, în sfârșit, aceeaș misie de împlinit;

«Luând în privire că această Unire o dorim, nu pentru ca să lovim drep- «turile și să amenințăm pacea altora, ci pentru ca să asigurăm drepturile și «pacea noastră, și că din potrivă această Unire — la care au contribuit toate «generațiile trecute, lucrând de a ne da aceleași instituții și legi — împlinind «o vie dorință a nației noastre, și făcându-se pentru noi un izvor de bună «rândueală, de economie, de legalitate de dignitate și de regenerație gene- «rală. — prin însăș aceasta ar da Inaltei Porți și staturilor vecine o înche- «zășuire de pace și de stabilitate la hotarele lor;

«Luând în privire că Unirea Principatelor este înscrisă în chiar instituțiile «actuale, recunoscute de înalta Poartă, și anume prin articolul 425, Cap. IX «din Regulamentul Organic, care rostește textual că — «Inceputul, religia, obi-

«ceiurile și asemănarea limbii locuitorilor acestor două Principate, precum «și trebuințele ambelor părți cuprind dela însăș descălecare a lor elementele «*nedespărțilei uniri*, care s'a împiedicat și s'a întârziat numai de întâmplătoarele împrejurări. Mântuitoarele folosuri ale rodului ce s'ar naște din «întrunirea acestor două popoare sunt netăgăduite» —;

«Luând în privire că, după protocolul VI al Congresului de Paris, consultarea dorințelor țerii a fost motivată mai cu deosebire de propunerea «făcută de contele Walewski, atingătoare de Unirea Principatelor ;

«Luând însă în privire că pentru ca Unirea Principatelor să producă tot «binele ce se așteaptă și în lăuntru și în afară, este trebuință de a se institui «un guvern tare, stabil, respectat în lăuntru de toți, și sprijinit în afară de «marea familie a Caselor domnitoare ; că un asemenea guvern nu ni-l poate «da regimul vițios al Domnilor electivi și schimbători, cari, istoria este martură, n'au produs decât anarhie prin rivalitățile și ambițiile deșilor și mulților aspiranți, slăbiciune și corupție prin abuzurile și nepotismul lor, și mai «ales năvăliri și resbele prin despărțirea țărilor și prin supunerea Domniilor «la toate înrăuririle străine ;

«Luând în privire că Principatele sunt însetate de legalitate, de stabilitate «și de dignitate națională, voind a trăi cu însăș vieața lor, și că aceste nu se «pot dobândi decât reîntorcându-se la vechiul princip al *eredității tronului*, «care în întâile timpuri ale fundației Principatelor, și chiar în urma Capitulațiilor, au existat în familiile lui Radu Negru și a lui Bogdan Dragoș, și «puindu-se în capul Principatelor-United *un prinț străin, ales dintre dinastiile «domnitoare ale Europei, afară de acele ale staturilor vecine*, spre a motiva «străine înrăuriri ;

«Luând în privire că, spre a dobândi un asemenea princip, merit a «pune un capăt relelor trecutului și a pregăti patriei o eră nouă, Românii «renunță la dreptul ce au prin Capitulații de a-și alege singuri pe șeful Statului, încredințând numirea prințului străin însuș glorioșilor monarhi, cari «au luat în mâinile lor soarta Principatelor ;

«Luând în privire că, spre a întemeia cea mai grabnică și mai intimă «legătură între noua Dinastie și nația română, este trebuință ca *moștenitorii «Domnitorului să fie crescuți în dogmele sfintei noastre biserici a Răsăritului* ;

«Luând în privire că, pentru ca prințul străin să poată împlini tot ce ar «așteptă dela dânsul și țară și Europa, este trebuință ca el să fie încun- «jurat de toate garanțiile de pace și de putere, și să fie asigurat în contra «pericolelor din afară și în contra turburărilor din lăuntru ;

«Că pericolele din afară se pot înlătură numai prin *neutralitatea* pământului Principatelor, neutralitate recunoscută în princip prin Art. 26 și 27 ale «Tractatului de Paris ;

«Că turburările din lăuntru se pot depărta numai întrucât Domnitorul va căuta puterea sa în însăși țara, și va cărmui după legi făcute de către însăși țeara;

«Luând în privire că după vechiul obicei, pururea și sub toate guvernele, puterea legiuitoare în Principate a fost încredințată unei *Adunări obștești*, care, mai mult sau mai puțin a reprezentat țara;

«Că această Adunare, pentru ca să fie bine primită, pentru ca legile votate de ea să aibă toată puterea morală, ea trebuie să fie astfel compusă, încât să cuprindă în sânul ei toate marile interese ale nației;

«Luând în privire, în sfârșit, că drepturile Principatelor anume cuprinse în Capitulații, și Unirea țărilor sub un prinț străin și ereditar, asigurat prin neutralitatea pământului românesc, și sprijinit prin o putere legislativă, care să cuprindă toate elementele vitale ale societății, atunci vor fi stabile, atunci vor contribui cu toată eficacitatea la dezvoltarea națională, morală și materială a patriei noastre, când ele se vor pune sub *garanția atotputernică și salutară a Marilor Puteri ale Europei*;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei, pășind pe calea ce i s'a prescris de către Tractatul de Paris, adecă începând a rosti dorințele țării,—în fața lui Dumnezeu și a oamenilor, în toată curățenia cugetului, neavând în privire decât drepturile și folosul nației române, declară că cele întâi, cele mai mari, mai generale și mai naționale dorințe ale țării sunt:

«1. *Respectarea drepturilor Principatelor și în deosebi a Autonomiei lor, în cuprinderea vechilor lor Capitulații încheiate cu Inalta Poartă în anii 1393, 1460, 1511 și 1634.*

«2. *Unirea Principatelor într'un singur stat sub numele de România.*

«3. *Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domniloare de ale Europei, și ai cărui moștenitori să fie crescuți în religia țării.*

«4. *Neutralitatea pământului Principatelor.*

«5. *Puterea legiuitoare încredințată unei Obștești Adunări, în care să fie reprezentate toate interesele nației.*

«*Toate acestea sub garanția colectivă a Puterilor cari au subscris Tractatul de Paris.*»

După cetirea acestei propuneri și depunerea ei pe biuroul președintelui, d-lui *Constantin Hurmuzachi* se sue pe tribună și o sprijinește:

«In sfârșit, după atâtea lupte și suferințe, după atâtea temeri și speranțe, am ajuns în fața momentului rostirii dorințelor țării.

«Momentul este mare, este critic; căci dela el atârnă soarta și viitorul Principatelor, înaintirea sau înapoirea lor în privința politică, morală și ma-

terială, fericirea sau nefericirea lor, înălțarea sau decăderea neamului românesc, viața sau moartea lui, stima sau disprețul lumii, binecuvântarea sau blestemul semințiilor viitoare.

«Intr'acest moment, atât de mare, unic în cartea vieții neamurilor — tot Românul binecuvetător se întreabă: ce trebuie să dorim?»

«Răspunsul atârnă dela patriotismul nostru, iar măsura dorințelor noastre trebuie să o căutăm în cercul drepturilor noastre și în respectul cuvenit legăturilor seculare ce există între Principatele Române și Imperiul Otoman.

«Ca să știm ce se cuvine să cerem, trebuie mai întâiu să știm ce avem și ce nu avem, pentrucă numai acele dorințe, ce nu trec peste domeniul drepturilor noastre, pot aștepta împlinire. — Măsura dorințelor ce suntem chemați a rosti trebuie să o căutăm și în cunoștința trecutului nostru, în cunoștința suferințelor, nevoilor și trebuințelor noastre; căci numai dela depina cunoștință a relexor de cari voim să scăpăm, atârnă aflarea mijloacelor de vindecare.—Să cercetăm dară înainte de toate drepturile noastre.

«Avem drepturi mari și frumoase! Drepturile acestea, ființa politică și națională a Principatelor Moldovei și Valahiei se întemeiază pe tractate încheiate între ele și Inalta Poartă Otomană. Tractatele acestea se numesc Capitulații, căci așa se numesc toate tratatele încheiate până în secolul trecut între Imperiul Otoman și Puterile creștine ale Europei.

«Tractatele noastre nu numai nu s'au desființat vreodată, ei încă din timp în timp s'au recunoscut și s'au întărit cu solemnitate de către Inalta Poartă, după cum dovedesc acturile publice, enumerate în propunerea ce am onoare de a sprijini. Ca să cunoaștem mărimea și întinderea drepturilor noastre, trebuie să nu scăpăm din vedere, când și sub ce încunjurări s'au încheiat Capitulațiile noastre.

«Istoria ne spune că Bogdan, suveranul Moldovei, fiiul lui Ștefan cel Mare, a încheiat cea întâia Capitulație cu Sultanul Baiazed II., în anul 1511.

«După unanima mărturie a tuturor istoricilor, Moldova se bucură atuncea de cea mai mare pace și liniște și de o putere foarte însemnătoare, întărită prin alianța ofensivă și defensivă ce, cu un an mai înainte, Bogdan încheiase cu Polonia și Ungaria; iar Sultanul Baiazid II, obosit de bătrânețe, pe atunci eră ocupat cu combaterea războiului civil ce se iscase între unii din fiii săi și cu combaterea răscolării unuia din ei în contra lui.

«Aceasta nu lasă nici umbră de îndoială, că un tractat, încheiat de bună voie, sub încungiurări atât de favorabile pentru Moldova, a trebuit să cuprindă și cele mai favorabile condiții pentru ea.

«Intr'adevăr! Capitulația aceasta, înnoită și întărită de mai multe ori, și anume în Domnia lui Vasile Lupu Voivod, precum și capitulațiile Valahiei, au asigurat Principatelor Române toate drepturile cari, după principiile

dreptului public al Europei, recunoscut de toate națiile civilizate, constituiesc deplina *suveranitate* a staturilor. Dovadă chiar întâiul articol al Capitulației din 1511, carele zice: «*Poarta cunoaște pe Moldova de pământ slobod și nesupus.*» Dovadă Art. 4 al aceleiaș capitulații, carele a stipulat foarte lămurit că «*Moldova va fi stăpânită și ocărmită după legile și așezămintele sale, fără să se amestece Poarta cât de puțin.*» Dovadă Regulamentul Organic Art. 61, Cap. I, Art. 299, Cap. VIII și Art. 432, Cap. IX, cari anume au recunoscut și au consfințit *suveranitate* Principatelor.

«*Suveranitatea este internă și externă.*»

«Cum că Principatele Române au exercitat *toldeana*, chiar și în cele mai nefericite zile ale istoriei lor și până astăzi, deplina *suveranitate din lăuntru*, dovedesc toate legiurile și așezămintele lor, din cari cele mai multe și astăzi încă au putere legală, fără să se fi supus vreodată încuviințării sau confirmării Inaltei Porți. Din nenumărabilul număr al actelor, cari dovedesc deplina *suveranitate din lăuntru*, voiu cită numai legiuirea pentru desrobirea vecinilor, votată de o adunare mare în sf. mănăstire a Treierarhilor, în 6 Aprilie 1749.

«Cum că Principatele Române au exercitat și *deplina suveranitate din afară*, în curgere de mai multe sute de ani, după încheierea Capitulațiilor cu Inalta Poartă, mărturisesc o mulțime de războaie ce au avut Principatele atât între sine, cât și cu staturile vecine; mărturisesc o mulțime de tractate de alianță, de pace, de comerț ș. a., ce ele au încheiat atât între sine, cât și cu alte staturi suverane (Polonia, Ungaria, Transilvania, Anglia și Rusia).—Spre mai mare dovadă voiu cită aici numai Tractatul de comerț încheiat între Domnul Petru Șchiopul, suveranul Moldovei, și Elisabeta, Regina Angliei, în anul 1588, așa dar șaptezeci și șapte de ani *după* încheierea Capitulației lui Bogdan cu Baiazed II. Cum că capitulațiile Principatelor Române nu numai n'au oprit, ci nici au mărginit *suveranitatea lor din afară*, dovedesc și nenumărabilele solii ce suveranii Moldovei și ai Valahiei au trimis altor staturi suverane, sau au primit dela ele în curgere de mai multe sute de ani *după* încheierea Capitulațiilor cu Inalta Poartă. Pravila lui Vasile Vodă, publicată în anul 1646, cuprinde chiar un capitol special despre pedepsele crimelor în contra solilor ce veniau la Domnie sau se trimiteau din partea ei. Și astăzi încă Principatele Române exercitează unele din drepturile cuvenite *suveranității externe*, precum de exemplu dreptul de a trimite și de a întreține la Poarta Otomană soli (Capuchehaiale), drept ce datează încă din anul 1511, fiind stipulat prin Art. al șaptelea al Capitulației lui Bogdan și anume întărit prin Tractatul dela Cucuiuc-Cainargi, care recunoaște pe Domnii Principatelor Române de *suverani*, iar pe reprezentanții lor la Poartă de oameni puși sub scutul dritului ginților.

«Am avut dar cuvânt a zice, că avem mari și frumoase drepturi; căci pe când cele mai multe din staturile suverane nu aveau încă nici o relație cu Inalta Poartă, Moldova avea la ea soli și rezidență de soli (Bogdan-Serai) și o biserică pentru solii ei.

«Și astăzi încă Principatele au dreptul de a încheia convenții, din cari aici voiu cită numai convenția între Moldova și Valahia pentru unirea vămilelor.

«Aceste faptē istorice sunt cele mai necontestabile dovezi și lămuriri ale drepturilor noastre. Atâta spre răspuns acelora, cari se înceară a aduce în îndoială sau existența sau cuprinderea și întinderea Capitulațiilor noastre.

«Mai sunt unii cari, voind a ne micșorā drepturile, ne întâmpină că la clasificarea staturilor, publiciștii au pus Principatele Române în clasa staturilor semi-suverane. Aceștora le răspundem, că publiciștii, chiar și cei mai învățați, n'au avut cea mai mică cunoștință despre Capitulațiile noastre, cari abia în secolul nostru s'au publicat, și că ei și-au întemeiat opinia lor numai pe cunoștința tractatelor ruso-turcești, cari, după principiul recunoscut și de dreptul ginților, ca niște alcătuiți între doi, nu pot folosi nici păgubi pe un al treilea.

«Acestea sunt drepturile Principatelor Române, pe cari Tratatul de Paris din 30 Martie 1856 le-a pus sub generosul scut al Puterilor cari au subscris acel act mare. Acestea sunt drepturile Principatelor, pe cari Inalta Poartă le-a recunoscut și le-a întărit cu solemnitate în fața lumii prin Art. 23 al citatului tractat, prin care ea s'a îndatorit anume a *conservă* Principatelor între altele un guvern neatârnat și național, precum și deplina libertate de legislație (Autonomia) ș. c. l.

«Principatele Române fiind staturi suverane, dela sine se înțelege că ele au necontestabilul drept de a-și legiui reorganizarea lor, de a-și consolidă și a-și întări existența lor națională, morală, politică și materială, încât aceasta nu jignește drepturile cuvenite Inaltei Porți după Capitulații, *drepturi pe cari României toldeaxma le-au respectat și voesc a le respectă*. Întinderea reorganizării noastre nu are dar altă mărginire decât respectarea legăturilor noastre cu Imperiul Otoman. Este un princip, recunoscut și de dritul public, că acel ce face întrebuintare de un drept al său, nu vatămă pe nimenea.

«Mai sus am arătat, că Principatele Române, ca staturi suverane, au avut și au dreptul de a încheia tractate, atât cu alte staturi, cât și între sine. Dela sine dar urmează că ele au și dreptul de a încheia între sine tractat pentru *Unirea lor într'un singur stat și sub un singur guvern*.

«Cerem Unirea Principatelor. Cererea noastră este dreaptă, pentrucă noi voim Unirea cu respectarea drepturilor Inaltei Porți. Noi cerem Unirea Principatelor pentrucă ea este un mijloc de întărire națională, politică, morală

și materială, prin urmare folositoare chiar și Inaltei Porți. Aceasta spre răspuns aceloră, cari pretind că cererea Unirii este o răscoală în contra Turciei.

«Unirea nu este o dorință nouă. Ea este prevăzută chiar prin Regulamentul Organic, și în unele privinți chiar și *aplicată* (Art. 425—430). Unirea este înscrisă în inimile tuturor Românilor. Ea s'a discutat în curgere de mai mulți ani de toată țara, de toată presa Europei. Dorința Unirii a răsunit dela o margine a lumii până la cealaltă. Ea s'a primit cu aclamație de către alegătorii noștri, de către întreagă țară. Noi dorim Unirea, pentrucă: Unirea dă tăria, tăria dă siguranță, siguranța dă încredere, încrederea dă suflet și sbor comerțului și civilizației. Dorim Unirea pentrucă nu mai voim să fim pomul discordiei între puteri rivale, nu voim să vedem legioane de candidați de Domnie, nu voim ca Domnii să fie posesori cari se grăbesc a se folosi de scurtul termen al posesiei, până ce nu-l răstoarnă alt amator de Domnie.

«Adversarii noștri ne numesc revoluționari, pentrucă nu voim să conservăm starea de față, și ce să conservăm? Ce să vecinim? Demoralizația, corupția, nepotismul, impunitatea, nerușinarea vițiilor?

«Unirea Principatelor este dorința tuturor claselor. Cine dintre noi m'a avut prilejul de a vedea bucuria și mulțumirea obștească de câte ori se cântă Hora Unirii! Și cine nu știe că numai câțiva amatori de Domnie, și micul număr al clienților lor, mai combat astăzi dorința națională — Unirea Principatelor?

«Pierit-a separatismul ca fumul mânat de vifor.

«Dorim *Unirea*, dar tot așa de fierbinte dorim și un *prinț străin, dintr'una din familiile suverane de ale Europei*, cu înlăturarea staturilor vecine, pentrucă numai un asemenea prinț poate insuflă în lăuntru și în afară respectul, fără de care cele mai bune legi rămân litere moarte; numai un prinț străin poate să ne asigureze drepturile, poate impune partidelor, poate să ne scutească de nepotism; numai un prinț străin poate pune capăt ambițiilor nenumăraților aspiranți la Domnie și intrigilor acestora și ale partizanilor lor, cari paralizază chiar și cele mai bune plecări; pentrucă numai un prinț străin se poate lupta cu succes în contra influințelor străine, cărora Tractatul de Paris a voit să facă sfârșit.

«Mai dorim și cerem *moștenirea în familia prințului străin*, pentrucă deseale schimbări ale Domnilor au împiedicat propășirea morală și materială, ba chiar și neatârnarea guvernelor Principatelor; și pentrucă numai moștenirea dă stabilitate. Dritul moștenirii nu este un drit nou în istoria Principatelor. El a avut sfință multă vreme după încheierea Capitulațiilor noastre. După Bogdan a venit la tron fiul său Ștefan Tănărul; după acesta Petru Rareș, fiu natural al lui Ștefan cel Mare. Așa de tare se observă dreptul

moștenirii, zice analistul Ureche, încât țara a preferit a încredința tronul unui fiu *nelegiuit* al lui Ștefan cel Mare, decât să aleagă Domn din altă familie. Petru Rareș a avut succesori pe fiul său, iar acesta murind fără copii, pe fratele său.

«Iată că nu cerem un drit nou, ci numai recunoașterea unui drept ce l-am avut, unui drept vechiu ca și istoria noastră.

«După Capitulații și chiar după Regulamentul Organic, am avut și avem dreptul de a ne alege noi singuri pe Domn. Dreptul moștenirii eră combinat cu dreptul alegerii. În puterea acestui drept putem dar chiar noi singuri alege un prinț străin. Dacă cu toate acestea astăzi renunțăm la acest drept, și-l încredințăm generoaselor Puteri cari au garantat soarta noastră, o facem numai pentru ca din binefăcătoarele lor mâini să primim un prinț străin ereditar, și prin aceasta o nouă garanție de stabilitate, pe care o dorim din tot sufletul, un scut în contra rivalităților și influințelor străine.

«Mai dorim *un guvern reprezentativ*. *Nici acesta nu este un drit nou*. Dela întemeierea Domniilor de către Radu Negru și Dragoș până astăzi, Principatete au avut totdeauna reprezentare națională, concentrată într'o singură Adunare legislativă, compusă de toate clasele. Niciodată suveranii Principatelor n'au fost autocași. Din contra puterea legislativă totdeauna s'a exercitat numai de către Obșteasca Adunare, totdeauna a fost despărțită de puterea executivă.

«*Mai dorim și cerem respectarea drepturilor Principatelor*, în cuprinderea Capitulațiilor. Dorința aceasta este foarte legitimă și firească pentru oricine cunoaște istoria trecutului și n'a uitat aceea a prezentului nostru.

«Mai dorim și cerem *Neutralitatea teritoriului noului stat România*, pentru că neutralitatea este cel mai bun prezervativ în contra înnoirii complicațiilor cari au adus în urma lor resbelul oriental, și pentru că numai ea ne va scuti de nemăsurate cheltueli pentru trebuințe militare.

«Scris este: «cereți și vi se va da». Am cerut și suntem bine încredințați, că dreptatea Puterilor garante ne va împlini dorințele, pentru că ele sunt legitime și întemeiate pe drepturi necontestabile și neprescriptibile, pe drepturi recunoscute și consfințite prin garanția colectivă a Europei.

«Înainte de a vă da voturile, nu uitați, Domnilor, că toată Europa, ce zic? toată lumea civilizată privește la noi cu cea mai mare luare aminte, ca să afle de suntem vrednici de a fi o nație, vrednici de binefacerea mărimoaselor Puteri garante, vrednici de încrederea țerii care ne-a ales și ne-a trimis aici, ca să cerem:

«1. Respectarea drepturilor Principatelor și în deosebi a Autonomiei lor, în cuprinderea vechilor lor Capitulații, încheiate cu Inalta Poartă în anii 1393, 1460, 1511 și 1634.

- «2. Unirea Principatelor într'un singur Stat sub nume de România.
- «3. Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, și ai cărui moștenitori să fie crescuți în religia țerii.
- «4. Neutralitatea pământului Principatelor.
- «5. Puterea legiuitoare încredințată unei Obștești Adunări, în care să fie reprezentate toate interesele nației.

«Toate acestea sub garanția colectivă a Puterilor cari au subscris Tractatul de Paris.

«Nu credem că în momentul acest suprem, dela care atărnă viitorul și fericirea a cinci milioane de frați, să se aștepte între noi măcar unul, carele n'ar dori împlinirea cererilor rostite de țara întreagă prin aleșii săi. Cine este în stare de a le combate, acela nu este Român, ci dușman al fraților săi, dușman al țerii, unealtă a intereselor străine. Unul ca acela aibă curajul rătăcitei sale opinii, vie pe tribună. Noi îi vom răspunde.»

D-lui *Logofătul Alecu Balș* se înaintează spre biurou și depune o hârtie subscrisă de d-lui și de Prea Sfinția Sa locotenentul de Episcop de Roman Nactarie Hermeziu, Episcop Sotiriopoleos, care în puterea § 60 din Regulamentul Adunării, neputând-se primi ca propunere, se cetește numai sub titlul de întâmpinare la propunerea despre rostirea dorințelor țării, și în deosebi ca întâmpinare în contra dorinței Unirii Principatelor.

«Subiscălitul mare Logofăt și cavaler Alecu Balș, unul din deputații ținutului Putnei, proprietar de 80 mii fălci în Moldova, iubita sa patrie, declară că, în locul repaosului atât de dorit, după o lungă agonie și calamități provenite din felurite strămutări și prefaceri ce s'au urmat în țară, în care moșii și strămoșii săi și fiii fiilor lor s'au născut, nu poate dori a da în schimb Moldova cu privilegiurile ei, ce sunt mai avantajoase decât ale învecinatului Principat, pentru un viitor eventual și necunoscut, cari privilegiu sunt recunoscute de către prea puternicii Sultani ai Curții suzerane conștințite prin Tractatul de Paris a anexelor Articol. 23, și nici poate a se uni cu încorporarea patriei sale în aceea a Principatului Valahiei. Asemenea fuzie nu ar produce decât elemente de discordii, lupte, vrășmășii și neprevăzute amenințătoare intervenții deapurarea vătămătoare. Către acestea apoi mai este de luat aminte că întrunirea unui Divan ad-hoc, chiar după textul Art. 24 al acelor anexe, fiind compus de a exprima dorințele locuitorilor țerii numai în privirea reorganizării Principatului; asemenea și Fermanul împărațesc pentru convocarea lui nu cuprinde vreo altă chestie decât numai însăș aceea a reorganizării țerii cu revizia statutelor ei. Prin urmare și dorința subiscălitului se mărginește în păstrarea Moldovei, Autonomia sa cu toate

privilegiile și imunitățile ei ab antiquo. Acesta este singurul mijloc pe care se razimă liniștea și fericirea poporului moldovean.

«Această socotință a iscălitului, biuroul va binevoi a o clasifica și a o alișa spre a fi cunoscută Adunării, și sau primită în deliberație, sau nu, să se așeze în acturile arhivei Adunării, iar Inalt Prea Sfințitul Mitropolit, ca Președinte al Adunării, este rugat a o împărtăși și Comisiei europene din București».

Mai mulți deputați au întâmpinat, că Prea Sfinția Sa Locotenentul de Roman s'a subscris în anul trecut, luna lui Iulie, în capul unui act, carele cerea *Unirea Principatelor și prinț străin*, arătând totodată mirarea lor despre schimbarea opiniei sale.

La acestea *Prea Sf. Sa Locotenentul* răspunde «că în adevăr a subscris acel act din anul trecut, însă *între patru ochi*, și că prin urmare *nu se poate ține în seamă*».

D-lui *Kogălniceanu*, cerând cuvântul, se sue pe tribună și rostește o întâmpinare la zisele d-sale Log. Alecu Balș:

«Mulțamesc Adunării, sau mai bine zicând, să se feliciteze Adunarea de dovada de nepărtinire ce a dat astăzi, învoind onorabilului deputat de Putna și Prea Sfințitului Locotenent de Roman de a-și exprima opiniile liber și neîmpiedicat, cu toate că, pentru propuneri și amendamente, Art. 60 din Regulament cere, ca spre a fi ele permise la cetire, trebuie să fie sprijinite cel puțin de cinci membri. Propunerea onorabilului deputat de Putna însă, în toată Adunarea, n'a găsit decât un singur sprijinitor, și Adunarea totuș a învoit cetirea acestei propuneri și înscrierea ei în protocolul zilei. Mulțamesc și felicitez Adunarea. Noi astăzi am dat dovadă, că suntem demni de libertatea ce Europa ne-a recunoscut, de a ne rosti dorințele și trebuințele. În toată această Adunare, însuflețită de o singură simțire, de o singură dorință, asigurarea naționalității noastre, două singure glasuri s'au găsit, cari voesc a merge în contra voinței nației, în contra voinței lui Dumnezeu, cerând păstrarea statului quo, și prin urmare a nămolului de nenorociri și de abuzuri, cari-i formează trista istorie, și cu toate acestea Adunarea, puind de o parte restricțiile Regulamentului său, a învoit ca astăzi toată opinia, fie cât de atantinațională, fie cât de singuratică, să se exprime liber și neîmpiedică în fața țării, care o va descuvința, în fața Europei, care o va judecă. Libertate pentru opinii, respect pentru persoane. Aceasta este linia de purtare care ne însuflă astăzi, care trebuie să ne însuflă totdeauna.

«După ce însă am ascultat opinia d-lor Locotenentului de Roman și a deputatului de Putna, să-mi fie iertat acum de a întâmpina. Și dintâiu încep cu Părintele de Roman. Prea Sfinția Sa a rostit o curioasă teorie, adevărată că

este învoit a avea între patru ochi o opinie, și în public o altă opinie. Într'alté cuvinte, alt om sunt, alte lucrez între patru ochi, și alt om sunt și altele lucrez în public; că între patru ochi am o iscălitură, și în public am o altă iscălitură. Teorie curioasă, discuviințată de morală în gura fiecărui om, discuviințată de religie mai ales în gura unui preot. Socot că Părintele de Roman singur va recunoaște ușurătatea expresiei, sub care voește a ascunde apostazia sa politică.

«Vin acum la d-lui marele Logofăt și cavaler Alecu Balș. D-lui în loc să vie a ne vorbi ca deputat al țerii, singurul titlu care ne dă drit de a vorbi aicea, ne-a rostit opinia sa ca proprietar de 80.000 fălci pământ. Mare avere, frumoasă avere; nimene din noi nu o are. Inșă este cinevâ care o are înzecit mai mare decât d-lui deputatul de Putna. Acesta este un oarecine, care se numește țara, acea țară care o reprezinteză această Adunare. D-lui deputatul ne zice că are 80.000 fălci. Ei bine, noi Adunarea avem mai mult decât chiar 800.000 de fălci, căci înfățișăm țara.

«D-lui deputatul ne zice, că țara de abia a ieșit din agonia relelor trecutului, și apoi ca singură tămăduire cere urmarea lor, adecă păstrarea statului quo, numai păstrarea privilegiilor și imunităților și a tuturor consecvențelor, care aduce după sine privilegiul nesprrijinit de putere; dumnealui inșă știe singur cum se păzesc în țară privilegiile obștești și privilegiile particulare; avem dinaintea noastră soarta privilegiatilor.

«Un rău pierde jumătate din puterea sa, când îi cunoaștem originea. Răul țării noastre ni-l spune istoria, ni-l spun suferințele poporului. Fiecare pagină din analele noastre să o stoarcem și va curge sânge și lacrimi. Răul țării noastre ni-l spune glasul poporului prin un proverb: «Schimbarea Domnilor, bucuria nebunilor!» Onorabilul deputat de Putna singur în această Adunare, singur în țară, care saltă de entuziasm, a căreia inimă bate ca a unui unic om pentru drepturi, pentru naționalitate, pentru Unire, care numai ea ne poate asigura și drepturile și naționalitatea, singur vine și ne zice că nu voește să fim alta decât aceea ce am fost; adecă călcați în picioare de toate neamurile, îngenuchiați în slăbiciune, atacați de cangrena corupției, înglodați în gunoiul abuzurilor.

«Inșă aceasta nu va fi. Timpul a sosit, ca vechia prorocie a eroului patriei noastre să se împlinească.

«Sunt acum trecuți 350 ani, de când Ștefan cel Mare, pe patul morții și văzând norii ce amenințau existența țării noastre, chemă pe Mitropolitul, pe Consilierii săi și pe fiul său Bogdan, și-i îndemnă singur el, carele 40 ani ținuse sabia în mână tare și neînvinsă, și-i îndemnă singur ca să încheie o Capitulație cu Inalta Poartă, Capitulație onorabilă și închizășluitoare ființei noastre ca nație, ca stat. «Iar dacâ dușmanul vostru v'ar prescrie condiții

«rușinatoare, sfârși el, atunci mai bine muriți prin sabia lui, decât să fiți «privitori impilării și ticăloșiei țerii voastre. Dumnezeuul părinților voștri «însă se va îndură de lacrimile slugilor sale, și va scula dintre voi pre «*cineva*, carele va așeza iarăș pe urmașii voștri în libertatea și puterea de «mai înainte»:

«*Prorocirea acum se împlinește*. Uitați-vă, acei ce nu voiți a crede la spiritul național, care astăzi însuflă cinci milioane de Români, și spuneți dacă acest mare *cineva*, dacă țara întreagă nu este sculată și nu este vrednică de a fi iar o nație. Drepturile noastre erau călcate, naționalitatea era ca și îngropată; când din mijlocul furtunilor resbelor se rădica curcubeul păcii, când noului Lazăr, popoului românesc adormit de trei secolî într'un somn atât de adânc ca și moartea, noul mântuitor, Trăctatul de Paris, vine și-i zice: «scoală-te și vino după mine», și Lazăr, și popoul românesc se scoală, își aruncă giulgiurile de pe dânsul și se arată țarei tânăr, plin de viață și plin de viitor.

«Și tocmai în acest minut, *oameni ai trecutului*, veniți să ne faceți lauda trecutului, veniți să vă încercați să puneți o slabă stavilă căii unei nații; vă refuzați de a crede în predicția eroului și sfântului nostru! Protestați în contra Unirei. O cred. *Unirea este pentru țară și D-voastră nu voiți nici țară nici nație*.

«Fraților, onorabilul meu amic Hurmuzachi v'a dezvoltat toate considerațiile cari ne fac o lege ca să cerem și respectarea drepturilor seculare ale Principatelor, și Unirea, și prințul străin și toate celelalte dorințe, cuprinse în propunerea mea. Trebuie să le repet și eu acele zise și rezise? Nu le simte toată inima, nu le judecă toată mintea? Nu ne-o spune îndestul legea fiecărui popul ce voește a fi? Inșă nu mă pot opri de a vă arată și simțirile popoului, acel ce nu știe nici a ceti, nici a scrie, acela care, ca oameni ai naturii, nu știe a spune decât ceace simțește. Să fim stăpâni în țara noastră, zicea un onorabil deputat pontăș, să unim Moldova cu Munteneasca, să tragem ca împrejurul unui loc sterp un gard mare și sdravân; locul numai să fie închis, și în curând, fără a fi chiar arat, fără a fi chiar semănat, vor veni vânturile, vor veni păsările cerului, și vor aduce sămânță, și de flori și de copaci; în curând ici colea va răsări câte o floare, ici colea câte un copăcel; copacii vor crește, și la umbră sub copaci vor mirosi florile, și vom avea o livadă mare și frumousă; în copaci vor cânta păsările, și la umbră se vor veseli oamenii, binecuvântând pe Dumnezeu și pe împărați.

«Iată, domnilor de Roman și de Putna, cum sătenii, cum noi, cum poporul, cum tot ce simte și voește un viitor pentru copiii săi, pentru nația sa, înțelege Unirea. Inima popoului nu înșeală niciodată. Să ascultăm, fraților;

inima poporului nostru; să ascultăm glasul și interesul nației noastre, care ne strigă neîncetat: Unire și Unire.

«Să gândim că astăzi este ziua cea mai mare din veacul nostru, că astăzi nu numai că scriem, dar facem istoria țării noastre.

«Cât pentru propunerea d-lui deputat de Putna, să-i împlinim până la sfârșit cererile sale: să se puie la actă.»

După aceasta Adunarea întrebată de prezidentul său, de este destul de lămurită, răspunde afirmativ, și pășește către votarea propunerii prin apel nominal și adeverirea votului prin subscrierea în trei exemplare ale actului, dintre cari două pe pergament, menite spre a se depune unul la Sfânta Mitropolie și altul în Arhiva Statului, iar al treilea pe hârtie, pentru a se alătura la acta Adunării.

Votarea s'a făcut în chipul următor: Fiecare deputat pășind către biuroa a rostit în glas mare votul său și l-a adeverit totodată și prin subscrierea numelui său în act. Conform Art. 23 din Regulamentul Adunării, secretarii, viceprezidentul și prezidentul și-au dat cei de pe urmă votul lor.

Înalt Prea Sfinția Sa subscriind în capul actului pentru, a rostit următoarele cuvinte: «Unde-i turma, acolo-i și păstorul.»

Mulți din deputați au însoțit voturile lor cu expresii de vie bucurie.

D-lui Gheorghe Sturdza a zis «că mulțamește lui Dumnezeu că i-a lungit zilele ca să vadă cea mai frumoasă zi a neamului românesc.»

Protoiereul Dimitrie Matcaș a declarat «că alegătorii săi, tot clerul de Roman, l-au rugat cu lacrimile în ochi, ca să voteze pentru dorințele rostite în programul național: Unirea Principatelor, prinț străin ș. c. l.»

Unul dintre deputații sătenilor, d-l Ioan Roată a zis: «Noi nu știm a ură, dar Dumnezeu știe a se îndură.»

Rezultatul votării: *81 pentru și 2 contra.*

Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul, în puterea Art. 79 din Regulamentul Adunării, sculându-se în picioare a declarat că *Adunarea a încuviințat.*

Această declarație s'a primit cu unanime urări și nesfârșite aclamații de: *Vivat Unirea!*

*

În ședința a VIII din 10 Octomvrie Domnul Dimitrie Rallet cește Adunării o propunere scrisă de d-lui și sprijinită de d-nii Mihail Kogălniceanu, Petru Mavrogheni, Alecu Botez-Forăscu, Lascăr Catargiu, Dr. Fătu și Dr. Vârnav:

«Subscrisul își ia îndrăzneală de a înfătoșă Adunării ad-hoc următorul proiect de încheiere:

«Luând în privire că Art. 33 din Tratatul de Paris zice : «Inalta Poartă se îndatorește a păstra Principatelor o administrație neatârnată și națională; precum și deplina libertate de cult, de legislație, de comerț și de navigație» ;

«Legile și așezămintele în ființă se vor reviza. Spre a întemeia o deplină înțelegere asupra acestei revizii, o comisie specială, asupra căreia Inaltele Puteri contractante se vor învoi, se va aduna fără întârziere la București cu un comisar al Inaltei Porți ;

«Această comisie va avea drept însărcinare de a cerceta starea actuală a Principatelor și de a propune temelile viitoarei lor organizații ;

«Luând în privire Art. 24 din acelaș Tratat, care rostește : «Majestatea Sa Sultantul se îndatorește a convoca de îndată, în fiecare din ambele provincii, un Divan ad-hoc, compus astfel încât să constituie reprezentanța cea mai exactă a intereselor tuturor claselor societății. Divanurile vor fi chemate a rosti dorințele populației asupra definitivei organizații a Principatelor» ;

«Luând în privire că aceste două articole consfințesc două principiiuri :

1. Că Principatele vor păstra o deplină libertate de legislație, adică toată și întreaga lor Autonomie, și

2. Că legile și așezămintele de față urmează a fi supuse unei revizii spre a le înlocui prin o organizație definitivă, conformă dorințelor țerii ;

«Luând în privire că tot prin aceste articole o Comisie Europeană este însărcinată cu cercetarea stării actuale a Principatelor și cu propunerea hazelor viitoarei lor organizații, iar pe de alta că două Adunări ad-hoc sunt convocate spre a rosti dorințele țerii asupra acestei organizații, cari dorințe sunt apoi a se comunica Comisiei din București, pentru ca și aceasta să le aducă la cunoștința Congresului de Paris ;

«Luând în privire că cea întâia datorie a acestei Adunări este de a păzi ambele principiiuri consfințite prin Tratatul de Paris ; și anume de a păstra în toată întregimea sa drepturile Principatelor și în deosebi Autonomia lor, și totodată de a împlini scopul convocării sale, adică de a rosti dorințele populației asupra viitoarei organizații ;

«Luând în privire că chipul pentru a pune în armonie dreptul Principatelor de a-și da singure legi, și datorია Adunării de a împlini scopul convocării sale este ca Adunarea să se mărginească a așterne bazele viitoarei organizații a Principatelor ; iar nu de a face legi sau de a intra în amănunțimi ;

«Luând în privire că țelul Puterilor garante a fost, ca prin o cercetare conștiincioasă și la fața locului a dorințelor nației române asupra viitoarei organizații a patriei sale, să afle cari sunt aceste baze dorite de nație, pen-

tru ca apoi aceleași baze să prezideze la încheierea actului final al Congresului și la punerea acestei organizații sub garanția colectivă a Puterilor, rămânând ca legile desvălitoare acestor baze să se facă apoi de către puterile legislativă și executivă ale țării, după constituarea sa, și în deplina sa libertate de legislație ;

«Luând în privire că prin aceasta, Autonomia Principatelor nu se jignește întru nimic, fiindcă Congresul nu a cerut Adunărilor ad-hoc române proiecte de legi, ci numai rostirea dorințelor nației asupra viitoarei și desăvârșitei organizații, pentru ca Europa, încuviințând noul ordin de lucruri în Principate, să-l și pue sub garanția sa ;

«Luând în privire că marea datorie a Adunării ad-hoc este, ca păstrând întregi drepturile Principatelor, să contribue pe cât cu putință întru de a grăbi sosirea timpului mult dorit, când țara reintrând în toată a sa deplină și întreagă Autonomie să se afe în poziția de a desvoltă și aplică prin legi votate de ea bazele reorganizației definitive a Principatelor, așternute de Adunările ad-hoc și încuviințate și garantate de Puterile subscriitoare Tratatului de Paris ;

«Luând în privire trebuința ce este de a se introduce un ordin în rostirea dorințelor asupra acestor baze sau principii de organizație, și prin urmare de a se face un proiect al acestor dorințe, adecă al acelor mai importante și de interes general ;

«Pe temeiul Art. 23 și 24 ale Tratatului de Paris, Adunarea ad-hoc a Moldovei încheie :

«1. O comisie de nouă membri se numește și se însărcinează ca în termen de cinci zile să redigeze și să comunice Adunării un proiect al propunerilor cari i se vor părea cele mai importante în privirea interesului general și cari vor fi neapărate de a se împărtași Comisiei din București ca bază a viitoarei organizații a Principatelor .

«2. Această comisie nu va scăpa din vedere dorințele rostite de Adunare în ședința din 7 Octomvre, și prin urmare proiectul său va trebui să fie redigat în conformitate cu aceste dorințe.

«3. Proiectul acesta se va supune Adunării; după încuviințarea sa, unul sau mai multe din puncturile sale se va da spre studiere la câte o nouă comisie, înainte de a se supune discuției generale, urmându-se întru aceasta după Art. 65 din Regulament.

«4. Prin aceasta nu se jignește întru nimic dritul fiecărui comitet sau al fiecărui membru al Adunării de a face și alte propuneri în cuprinderea §§ 58—61 ai Regulamentului.»

Intrebată de Prezidentul ei, Adunarea hotărăște a se lua această propunere în privire ca chestie urgentă, și încuviințează alegerea unei Comisii,

compusă de 9 membri, pentru studiarea proiectului propus. Biroul proce-
dează la alegerea Comisiei, și scrutinul dă următorul rezultat. Din cler :
Arhimandritul Neofit Scriban,—Proprietari mari : Mihail Kogălniceanu, Lascar
Catargiu, Petru Mavrogheni, Manolache Costaki Epureanu, Constantin Rolla,—
Orășeni : Vasile Mălinescu, Constantin Iacovaki,—Țărani : Vasile Stan.

*

În Ședința IX din 15 Octomvrie d-l *Manolache Costaki*, rapor-
torul comisiei însărcinate cu redigearea unui șir de chestii în ur-
marea propunerii făcute în ședința a opta, d-l Dimitrie Rallet, ce-
tește de pe tribună raportul acelei comisii :

«Comisia însărcinată prin comunicația prezidenției Adunării sub No. 12
de a proiecta o serie de chestii de interes general, din acele ce fără jignirea
Autonomiei Principatelor se pot așterne Comisiei Internaționale ca baze ale
viitoarei organizații a Principatelor, întrunindu-se în mai multe ședințe, după
deosebite chestii propuse de unii și alții din membri, a recunoscut că ală-
turatele douăsprezece chestii se cuvin a fi privite ca de interes general, și
prin urmare se și supun Adunării.

«Indemnată de învitarea ce i s'a făcut prin încheierea Adunării, ca la lu-
crarea recomandată să nu se scape din vedere dorințele rostite în ședința
din 7 a curente, Comisia se socoate datoare a aduce la cunoștința Adunării
o greutate ce se ivește în realizarea acestui plan.

«În adevăr, este obștește cunoscut că de câte ori Principatele au procedat
la facerea sau la prefacerea legislației lor, ele pururea, deși politicește des-
părțite, au lucrat la aceasta prin împreună înțelegere a corpurilor însărcinate
cu aceasta. Așa s'a făcut cu promulgarea Codicei de legi și cu adoptarea limbii
române pentru trebile Statului sub Domnii Mateiu Basarab și Vasilie Lupu.

«Așa s'a făcut la ocazia reformei administrative și judecătorești operată în
ambele Principate de Domnul Constantin Mavrocordat. Regulamentul Organic
al ambelor Principate s'a redigeat în 1830 de către o singură comisie moldo-
valahă întrunită în București. Adunările extraordinare convocate în 1832 pen-
tru cercetarea acestui Regulament au procedat la lucrarea lor prin o deasă
împreună înțelegere. Acestaș Regulament la Art. 425 zice : «Elementele
«Unirei poporului român sunt puse în acest Regulament prin uniformitatea
«bazelor administrative ale ambelor țeri». Iar Art. 426 rostește : «Identitatea
«legislației fiind unul din mijloacele cele mai nemerite pentru a ajunge la
«această Unire, o comisie mixtă va fi numită de ocârmuirea ambelor țări
«spre a întruni într'un singur și acelaș corp legile moldo-române.»

«Acestaș princip s'a recunoscut și de protocolul Conferințelor din Con-
stantinopole din 11 Fevruarie 1856, căci el propune ca lucrarea reorganizației

Principatelor să fie asemenea încredințată unei Comisii mixte, compusă de Moldoveni și de Munteni.

«Prin urmare, dacă Principatele despărțite au lucrat împreună la facerea și prefacerea legilor lor, cu cât mai mult astăzi, după ce populația din ambele țări s'a rostit pentru Unirea Principatelor într'un singur Stat, ar fi fost de nevoie ca bazele viitoarei noastre organizații să se aștearnă prin o intimă împreună înțelegere a ambelor Adunări ad-hoc? Desbătându-se însă aceste baze de fiecare Adunare în deosebi, cu toată identitatea intereselor ambelor țări, din cauza izolării Adunărilor una de alta, lesne se poate ca deosebirea punctului de vedere să aibă de rezultat o deosebire în așternerea bazelor de organizație. Socotința Comisiei este dar ca Adunarea să roage pe Comisia Europeană de a lua act de acest fapt, pentru ca nu eventuale deosebiri în rostirea dorințelor ambelor Adunări asupra reformelor viitoare să poată prejudicia în contra Unirii politice, cerută de unanimitatea deputaților ambelor țări.

«Iar ca raportor al lucrării sale, comisia a ales pe d-l Vorn. Manolache Costaki Epureanu.»

Șir de cestii generale ce sunt a se discuta de către Adunare:

- «1. Indreptarea hotarului Principatelor prin o Comisie Europeană.
- «2. Supunerea străinilor din Principate la jurisdicția țării.
- «3. Sloboda întemeiere a legămintelor comerciale ale Principatelor.
- «4. Organizarea Puterii armate naționale în privirea sistemului de apărare al Principatelor.
- «5. Libertatea culturilor în mărginirea Capitulațiilor.
- «6. Inființarea unei Autorități Sinodale Centrale pentru trebile duhovnicești ale bisericii române.
- «7. Egalitatea înaintea legii; Accesibilitatea tuturor Românilor la toate funcțiile Statului; Așezare dreaptă și generală a contribuțiilor; Supunerea tuturor la conscripția militară.
- «8. Respectul domiciliului și a libertății individuale.
- «9. Drepturi politice pentru pământeni de orice religie creștină.
- «10. Despărțirea puterii executive de cea legislativă.
- «11. Neatârnrarea părții judecătorești de administrație în special.
- «12. Responsabilitatea Ministrilor.

*

In Ședința X din 8 Octomvrie, domnii Manolache Costachi și Kogălniceanu ieau cuvântul pentru a propune ca șirul de cestiuni generale să se împartă la două Comisii.

Cuvântul d-lui M. Costachi :

«Doresc a vă convinge că ar fi primejdios pentru viitorul cauzei noastre de a mărgini lucrările noastre în votul din 7 a luni. Dați-mi voie să mă explic. Sunt 5 ani de abia, Domnilor, cine nu-și aduce aminte că naționalitatea română se găsea respinsă în întunerecul veacurilor; existența noastră politică eră într'o stare atât de îndoelnică, atât de nestatornică, încât mai ne lipsia scântea de nădejde ca să fi putut întrevedeă în curând o prefacere fericită. După un crunt resbel între Puterile cele mai mari ale lumii, ele au încheiat Tractatul de Paris.

«Insuflete de gândiri mărinimoase pentru noi, ele au hotărît întrunirea Adunării de față, pentru ca țara să-și poată rosti dorințele asupra viitoarei sale organizații. Spre acest sfârșit ne găsim noi astăzi întruniți; și să nu uităm, că până ieri încă exersarea acestui drit ne eră amenințată.

«Știți prea bine luptele ce au urmat până la întrunirea noastră de față. Mai erăm să fim lipsiți de binefacerile păcii; glasul cel adevărat al țarei se găsea în primejdie de a fi înădușit; până ieri încă întindeam o mână rugătoare către acele Puteri, ca să ne fie liber de a ne rosti în puterea acelu Tractat, și astăzi, Domnilor, să nu mai știm nimic de acel Tractat, nimica de Fermanul izvorit din el?

«Vă întreb, Domnilor, ce ne-ar putea face astfel de cutezători, astfel de nepăsători? Unii dintre noi pun înainte votul din 7 Octomvrie și sunt de părere că acel vot ne-ar putea scuti pe noi dela mai departe îndeplinire a mandatului prescris nouă prin Tractatul de Paris. Mare greșeală, Domnilor. Adevărul este: noi am votat **Unirea**, am votat Autonomia. Dar Unirea, Domnilor, pe care avem bună nădejde că Puterile ne-o vor încuviința, credeți poate că Puterile ne-o dau numai pentrucă o cerem? Considerația cea mai mare, care va predomină în sfatul Puterilor, va fi de bună seamă că o așa combinare va răspunde interesului general al Europei. Nu suntem dar noi datori a ne rosti asupra bazelor viitorului Stat, ca să încredințăm pe Europa, că constituarea sa va fi în adevăr de un interes european? Dar ni se mai zice încă că am jigni Autonomia țarei. Cu bună seamă, și eu nu sunt mai puțin gelos de autonomia și de drepturile țarei noastre; dar vă întreb, unde există astăzi acea Autonomie? Ea se găsește scrisă în Capitulațiile noastre, consfințite prin Tractatul de Paris. Dar în faptă, Domnilor, însuș caracterul acestui Divan nu este oare cea mai vădită dovadă, că acel drit încă nu este realizat? Precum o lege, Domnilor, deși făcută de puterea legiuitoare, nu-și are încă lucrarea sa, până ce nu va fi promulgată prin organul competent, astfel și principiul Autonomiei noastre, înscris în Capitulații, consfințit prin Tractatul de Paris, nu va fi realizat, până când Puterile din

nou întrunite nu vor proclama libera întrebuințare a Autonomiei noastre. Încă odată, Domnilor, singura bază legală a existenței acestei Adunări este Tractatul de Paris și Fermanul; le-om părăsi aceste, nu mai suntem nimica; ne-am trage asupra-ne nu numai răspunderea către alegătorii noștri, dar și reaua cuvântare a urmașilor noștri. Vă conjur dar, Domnilor, să rămânem statornici în calea pe care am pornit, căci numai legalitatea ne poate asigura un viitor fericit, nimeni nu vă îndeamnă de a vă ocupa cu facere de legi sau de a intra cu deamănuntul în deosebite cestii, ci numai de a vă așterne bazele de un interes general.

«Sfârșind, dați-mi voie de a vă aduce aminte sfătuirile unui om însemnat, care ni le-a adresat cu mai multă autoritate decât mine, și care ne-a dat îndestule dovezi că ne voește binele; el a zis să ne purtăm astfel ca să dăm arme prietenilor noștri — spre a ne apăra, iar nu arme dușmanilor noștri — spre a ne combate».

Cuvântul d-lui Mihail Kogălniceanu:

«Oratorii de mai înainte au tratat cestia în fond; mie dați-mi voie să ating numai forma; și după Regulamentul nostru nici că se cuvine de a mai trata fondul cestici, ca una ce și este hotărîtă de Adunare. Să ne aducem aminte că amicul meu Rallet, în ședința din 10 Octomvrie, ne-a înfășoșat o propunere; această propunere a primit încuviințarea Adunării. Astăzi dar toți suntem datori a ne închina dinaintea maiestății votului. Acel proiect, prefăcut în încheierea Adunării, păstrează întreagă Autonomia noastră; el arată ce dorințe putem să rostim spre a ne conforma Tractatului de Paris, și ce dorințe trebuie să păstrăm pentru viitoarea Adunare legislativă, ca cestii cu totul de competența Autonomiei. Cu greșeală s'a zis că Tractatul de Paris ne cere de a ne rosti numai asupra cesticii politice. Instrucțiunile date de Congres Comisiei din București arată că avem a ne rosti și asupra organizării țării. Iată înșeși cuvintele acestor Instrucții: «Comisia își va pune deosebita sa atenție asupra reformelor ce se cer de Statutele și Regulamentele în ființă; «ea va studia starea financiară, așezarea birului, relațiile clerului cu administrația, starea mănăstirilor, sistemul militar ș. c. l.» Încheierea Adunării a împăcat și datoria de a ne conforma cererilor Europei și datoria de a păstra nejmignită Autonomia noastră; căci după acea încheiere noi nu avem a așterne proiecte de legi, ci numai oareșicari principii, cari au să prezideze la viitoarea organizare, cari apoi, după constituarea țării într'un chip definitiv, au a se preface în legi votate și întărite în deplina noastră Autonomie. Și această îndoită datorie este prea firească, prea lesne de îndeplinit. Europa ne-a recunoscut Autonomia; însă înainte ca ea să se hotărască de a o primi sub garanția sa, Europa este în toată dreptatea de a cere să

cunoască și bazele ce vom a da viitoarei noastre organizații politice și sociale; căci numai organizându-ne ca Stat european, ca societate europeană, Puterile se vor învoi de a ne întinde mâna. De vom voi din potrivă a ne constitui ori ca stat chinezesc, ori ca republică socială, să fim siguri că Europa se va ține departe de noi. Acea ce se pretinde dela noi, s'a pretins și dela Belgia și dela Grecia. Așa dar, Domnilor, încă odată să lăsăm utopiile, să arătăm Europei, că noi nu dorim a fi nici Chină, nici republică, însă vom a fi o societate europeană; vom și ținem la toate condițiile unei societăți în cale de progres. Vom libertatea conștiinței; vom egalitatea înaintea legii; vom respectul individului, al domiciliului și al proprietății. Manifestând asemenea principii, cari astăzi formează bazele tuturor societăților Europei, putem noi avea frică, că Adunarea ad-hoc din țara suroră, deși lucrând în deosebi de noi, ar putea rosti alte și contrazicătoare principii? Nu. Asta nu se poate. Putem presupune un minut, că în secolul al XIX poate o Adunare, sau în Moldova sau în Țara-Românească, să contesteze unul măcar din acele 12 puncturi așternute de Comisie?

«De aceea, Domnilor, să pășim înainte fără nici o frică, fără grijă, că altele ar fi dorințele Adunării din Iași, și altele ar fi dorințele Adunării din București. În câtă vreme ne vom ține de principiile cele mari ale fiecărei societăți moderne, contradicție în rostirea dorințelor nu poate fi. Negreșit că mai nimerit, că poate și mai logic ar fi fost, ca Adunările să lucreze împreună: însă trebuie să ne supunem unei legi mai presus de noi. Legea aceasta este Tratatul de Paris. Legea aceasta este nevoia de a aduce cu o oră mai înainte dorințele noastre pe masa Congresului.

«Vin dar iar a vă zice, că încheierea Adunării este sfântă, că nu o putem modifica. Prin aceasta nu zic că trebuie să primim programa Comisiei ca irevocabilă. Comisia n'a făcut decât a așterne un șir de cesti, void prin aceasta a aduce o ordine în rostirea dorințelor. Eu nu pretind nici de cum că Comisia nu s'ar fi greșit în redacția și chiar în șirul cestiilor. Spre îndreptare, Adunarea n'are decât a rândui alte speciale Comisii precum o cere și proiectul d-lui Rallet. Aceste Comisii vor studia una câte una cestiile, cu toată pătrunderea, cu toată știința; și spre aceasta, să le dăm numai timpul trebuitor.

«Încă odată, Domnilor, fiecare zi își are misia sa. Misia de astăzi este ca să rândui Comisiile; și atunci când lucrarea lor ni se va pune înainte, vom delibera, vom discuta, vom încuviința, sau vom descuviința.»

D-l Viceprezident înștiințează Adunarea, că a primit un amendament subscris de d-nii Dr. Fătu, Dr. Costin, V. Neculau, Episcopul Ghenadie Șendrea Tripoleos și Arhimandritul Melchisedec, și constată că acest aman-

dament se va lua în considerație la discuția asupra celor 12 puncturi, care se va face după ce mai întâiu Comisiile, ce se vor rândui spre a le desvoltă, își vor înfățișa raporturile lor.

În urmă consultându-se Adunarea, se pășește la alegerea a două Comisii compuse câte de 7 membri, însărcinate cu desvoltarea «șirului de cestii generale.»

La comisia I, însărcinată cu puncturile 1—6, s'au ales cu majoritatea voturilor următorii membri: D-lor Lascar Catargiu, Manolachi Costachi, Petru Mavrogheni, Anastasie Panu, Dimitrie Rallet, Vasilie Sturdza și Constantin Hurmuzachi.

La comisia II, însărcinată cu puncturile 7 — 12, s'au ales cu majoritatea voturilor următorii membri: D-lor Mihail Kogălniceanu, D. Cozadini, D. Miculescu, V. Mălinescu, C. Rolla, I. Fotea și I. Hrisanti.

*

În Ședința XI din 25 Octomvrie, d-l *Dimitrie Rallet* cetește Raportul asupra Punctului 5 din șirul de Cestiuni generale: — *Libertatea Cultelor în mărginirea Capitulațiilor.*

«Luând în privire că porunca Mântuitorului de a iubi pe aproapele său ca pe sine însuș cuprinde în sine principiul toleranței;

«Luând în privire că toleranța este nedespărțită de civilizația creștină și întemeiază înfrățirea popoarelor;

«Luând în privire că libertatea culturilor este un princip adoptat de toate staturile civilizate, cari și-au rezervat numai dreptul privegherii asupra exercițiului lor;

«Luând în privire că acest mare princip s'a aplicat și s'a păstrat pururea și în Principatele Române, unde toate culturile recunoscute de Guvern au avut liber exercițiu, fără altă mărginire, decât acea cuprinsă în Capitulații (Art. 8 al Tractatului din 1511 între Sultanul Baiazed II și Domnul Bogdan; Art. 9 al Tractatului dintre Mohamed II și Vlad V din 1460);

«Luând în privire că religia și limba noastră au fost paladiul naționalității române;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca la viitoarea organizație să se ia de bază următorul princip:

«**Religia domnitoare în România este religia ortodoxă a Răsăritului; exercițiul culturilor celorlalte religii recunoscute va fi liber, însă cu restricția prevăzută în Capitulații.**»

Votanți: 73. Pentru 60 — Abțineri 13.— Conform cu Articolul 79 din Regulamentul Adunării, domnul Vicepreședinte declară că *Adunarea a încuviințat.*

*

În Ședința XI din 25 Octombrie domnul *Petru Mavrogheni* citește Raportul asupra Punctului 4 din șirul de Cestiuni generale : — *Organizarea Puterii armate naționale în privirea sistemului de apărare a Principatelor.*

«Luând în privire Art. 26 al Tractatului de Paris în cuprindere : «că Principatele vor avea o putere armată națională, organizată spre a mântui «siguranța din lăuntru și spre a asigura acea a hotarelor» ;

«Luând în privire că prin acest Articol s'a asigurat Principatelor vechiilor lor drept de a avea o putere armată națională, și prin urmare că pacea, prosperitatea și chiar viitorul Principatelor sunt interesate ca cestiunea aceasta să fie bine definită și hotărâtă ;

«Ca Principatele să constituieze un teritoriu neutru, conform cu spiritul Tractatului din 30 Martie ; și ca armata lor să fie întrebuințată numai la apărarea teritoriului și a siguranței lor din lăuntru ;

«Luând în privire că între dorințele rostite de Adunare în a șaptea a ei ședință, se cuprinde și neutralitatea teritoriului Principatelor, dorință întemeiată pe convingerea Adunării, că Puterile, a căroră generozitate a luat Principatele Române sub puternicul lor scut, le vor garanta și acest princip, dela care în mare parte atârână tot viitorul lor ;

«Luând în privire că sistemul de apărare trebuie să se organizeze mai ales cu privire către neutralitatea ce dorim ;

«Că Principatele nu pretind, nici pot pretinde a avea o armată de năvălire, o armată ce le-ar da fața unei puteri agresive, și că totul ce ele doresc este o organizare menită a le conserva și a le asigura o existență pacinică ;

«Luând în privire că împlinirea acestei dorințe cere ca organizarea puterii noastre armate să fie deplină în toate privințele ;

«Că poziția teritorială cere ca organizarea puterii armate naționale să fie neapărat îmbinată pe un sistem de apărare comună a Principatelor ;

«Luând în privire că una din cele dintâi condiții pentru apărarea unei țări despre năvăliri din afară, mai ales când aceasta nu ar putea dispune de oștiri numeroase, este înființarea de cetăți ;

«Că fireasca urmare a dreptului garantat Principatelor prin Art. 26 din Tractatul de Paris este și dreptul lor de a înființa liber *Cetăți de apărare* în numărul trebuitor și pe la cele mai importante puncturi strategice, și că paza cetăților ce ele vor rădica să fie totdeauna încredințată numai puterii armate naționale ;

«Luând în privire că organizarea armatei trebuie să se facă așa, ca în caz de năvălire, Principatele Unite să poată înfățișa o putere în destul de însemnată, măcar pentru vremelnica oprire a unei armate agresive, fără ca tot-

odată în vreme de pace populația țării și finanțele Statului să fie apăsate prin ținerea în picioare a unei armate mai presus de a lor putere;

«Luând în privire că Art. 26 din Tractatul de Paris mai zice că: «nu se va putea face nici o împiedecare măsurilor extraordinare de apărare ce Principatele, în înțelegere cu Inalta Poartă, ar lua spre respingerea a orice «năvăliri străine»; și prin urmare că acest Articol privește numai năvălirile ce s'ar face asupra teritoriului Principatelor;

«Luând în sfârșit în privire, că Principatele se bucură și astăzi de dreptul de a avea o putere armată națională;

«Pe temeiul Art. 26 din Tractatul de Paris;

«Pe temeiul dreptului ce Principatele exercitează și astăzi;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca la viitoarea organizație să se iea de bază următorul princip :

1. Puterea armată națională se va organiza în privirea neutralității și a sistemului de apărare a Principatelor Unite, și ca în caz de năvălire să poată cu lesnire înfăptuși o putere indestulătoare.

2. Recunoașterea dreptului Principatelor de a putea înființa Cetăți de apărare.

3. În nici un chip și în nici o vreme aceste Cetăți nu vor putea fi ocupate decât de oști naționale ale Principatelor.

4. În nici un caz oștile Principatelor nu se vor întrebuiți decât în apărarea pământului lor.»

«Votați: 70 — Pentru 70. — Iar *contra* n'a fost nimenea.

*

În Ședința XII din 29 Octómvrie, domnul Vasile Mălinescu cește raportul său asupra Punctului 7 din șirul de Cestiuni generale : — *Egalitatea înaintea Legii, Accesibilitatea tuturor Românilor la toate funcțiile Statului, Așezarea dreaptă și generală a contribuțiilor, Supunerea tuturor la conscripția militară.*

«Se pășește la votarea și înscrierea următoarei încheieri : Astăzi, anul 1857, luna Octómvrie în 29 zile :

«Luând aminte că legile unui Stat sunt sufletul său, că dela principiile cari predomnesc la alcătuirea legilor atárnă vieața, puterea și propășirea națiilor;

«Luând aminte că singurul mijloc de a vindeca ranele, de cari pătimeste astăzi țara, este așezarea unor legiuri înțelepte, îmbinând datinele vechi, trebuințele de față și cererile veacului;

«Luând aminte că respectul către legi este cea întâie condiție a trăinicieii lor;

«Că o lege atunci poate fi mai respectată, când, ieșită din sânul nației, va avea deopotrivă pentru toți aceeaș măsură;

«Că dreptatea cere dar ca toți să fie egali dinaintea legii.

«Luând aminte că cea mai sfântă datorie a fiecărui este de a contribui la susținerea Statului ;

«Că după datinele vechi, nimenea nu era scutit dela nici o îndatorire către Stat ;

«Că boierimea abia la 1737, prin hrisovul Domnului Mavrocordat, pentru întâia oară s'a scutit de dajdie și alte dări către Vistierie ;

«Că în urmă, sprijinind sarcinile Statului mai mult numai asupra unor clase, s'au făcut împovărătoare pentru ele ;

«Luând aminte că dela dreapta, cupărita așezare și repartitie a contribuțiilor atarnă nu numai prosperitatea materială a unei țări, dar în parte chiar și propășirea ei morală și intelectuală ;

«Că cu dreptul este ca în măsura cum garantează Statul la toți deopotrivă toate foloasele și îndemănările, de asemenea cu toții să se supue dărilor în proporția averii lor fără deosebire.

«Luând aminte că darea oamenilor la oaste este o îndatorire pentru paza țării și siguranța fiecărui cetățean ;

«Că precum oastea este menită a apăra patria comună, datori sunt cu toții deopotrivă și fără deosebire să se supue la conscripția militară.

«Luând aminte iarăș că eficacitatea legilor atarnă dela stricta lor punere în lucrare ;

«Că meritul singur, fără nici un fel de altă considerație sau distincție, trebuie în viitor să fie un titlu îndestulător pentru a putea ajunge la toate funcțiile Statului ;

«Că această putință trebuie a se recunoaște fiecăruia ;

«Că numai prin legiuri înțelepte și drepte, nația română poate înainta pe calea propășirii.

«Luând în privire, în sfârșit, că privilegiile de clase trebuie a fi desființate ;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește a se adopta la viitoarea organizație ca principii fundamentale :

I. Privilegiile de clase vor fi desființate în România.

II. Egalitatea tuturor Românilor înaintea legii.

III. Așezarea dreaptă și generală a contribuțiilor în proporție cu averea fiecăruia fără deosebire.

IV. Supunerea tuturor la conscripția militară.

V. Accesibilitatea pentru toți Românii la funcțiile Statului.»

Votanți : 74 — Pentru 73. — Iar *contra* n'a fost nimenea. — *Abțineri* 1.

*

In ședința XIII din 3, Octomvrie domnul Vasile Mălinescu citește raportul său asupra Punctului 8 din șirul de Cestiuni generale :
— *Respectul Domiciliului și al Libertății Individuale.*

«Se pășește la votarea și înscrierea următoarei încheieri :

«Astăzi, anul 1857, luna Octomvrie în 31 zile ;

«Luând aminte că pe lângă libertatea conștiinței și a opiniei, libertatea individuală și respectul domiciliului sunt cele mai sfinte drituri cetățenești ;

«Luând aminte că respectul domiciliului încă dela anul 1741 este consfințit în țară prin reforma Domnului Constantin Mavrocordat ;

«Că dela un timp încoace, slăbindu-se toate legămintele legilor, a predominat arbitrarul ;

«Că numai o simplă ordonanță sau un ordin verbal eră de ajuns spre a lipsi pe oricine, fără deosebire, de libertatea sa individuală și de a-i călca domiciliul său ;

«Luând aminte că sub scutul legii, fiecare individ în societate trebuie să fie asigurat despre pacinica și liniștita sa petrecere ;

«Că orice încălcări asupra dritului altuia sau înfrângeri ale legilor buneii orândueli sunt prevăzute prin legi ;

«Că ori pentru ce cazuri sunt menite tribunale și judecători obștești spre cercetarea vinei și hotărîrea pedepsei fiecui, fără deosebire ;

«Luând aminte că oricine ar fi, sau lipsit de libertatea sa individuală, sau i s'ar încălca domiciliul său, afară de cazurile prevăzute prin legi, și n'ar fi supus numai judecății tribunalelor anume hotărîte, ar fi lăsat în voia arbitrarului ;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește și primește ca principii fundamentale la reorganizarea Statului român :

«1. Respectul domiciliului și al libertății individuale.

«2. Supunerea fiecărui nimal la judecătorii prevăzuți prin legi.

«3. Comisii sau tribunaluri excepționale nu se vor putea înființa în nici un caz.»

Votați: 77. — Pentru 68. — Abțineri 9.

*

In *Ședința XIV* din 4, Noemvrie domnul *Dimitrie Rallet* cotește raportul său asupra Punctului 5 din șirul de Cestiuni generale :
— *Infînțarea unei Autorități Sinodale Centrale pentru trebile duhovnicești ale Bisericii Române.*

Se pășește la votarea și înscrierea următoarei încheieri :

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 4 zile :

«Luând în privire că Capitulațiile încheiate între Inalta Poartă și Principatele Române au asigurat acestor țări toate drepturile cari constituiesc suveranitatea Statelor, iar mai ales un Guvern național neatârnat și deplina libertate de legislație (Autonomia) ;

«Că Tractatul de Paris a garantat drepturile Principatelor ;

«Că biserica Principatelor a fost totdeauna neatârnată (*αυτοκέφαλος*), după cum se dovedește :

«a) Din actul sinodic din Constantinople din timpul Impăratului Paleologu (mărturisit în Cartea Sinodului Moldovei din 1 Ianuarie 1752), prin care după făgăduința ce fiul aceluia Impărat dăduse, în trecerea sa prin Moldova, Domnului Alexandru cel Bun, s'a recunoscut și s'a întărit și cu hrisoave împărătești neatârarea Mitropolitului Moldovei;

«b) Din Pravila bisericească (Indreptarea legii — Nomocanon), care și astăzi este în vigoare, și care lămurit zice că Mitropoliții Principatelor nu atâră nici de Ohrida, nici de Patriarhul de Constantinople (Nomocanon tipărit în Târgoviște, 1652, fața 403);

«c) din Mărturia Prințului Dimitrie Cantemir, carele (în «Descrierea Moldovei») arată că «Mitropolitul Moldovei are cu totul deosebită cinste la biserica Răsăritului, pe care alți Mitropoliți nu o au, și măcar că nu are nume «de Patriarh, dar nu este supus nimănui»;

«d) Din Fermanul împărătesc din anul 1200 (la încheierea lunii lui Gemazil Ahâr), prin care respingându-se cererea Patriarhului de Constantinople de a se rândui Mitropolitul Moldovei de către Patriarhie și soborul ei, anume s'a recunoscut și s'a întărit neatârarea Mitropoliei Moldovei de Patriarhie, precum și drepturile și obiceiurile țării, pe cari se întemeiază această neatârare;

e) Din Regulamentul Organic al Principatelor, carele asemenea recunoaște neatârarea Mitropolițiilor acestor țări dela Patriarhul de Constantinople, legiuind în Art. 413 nu numai modul alegerei și hirotonirei lor, ci și procedura în cazuri de abateri ale lor, încredințând jurisdicția în privirea aceasta numai unui Sinod de Episcopi indigeni din ambele Principate, iar în cazuri politice unui Sinod compus de Episcopi și de mireni;

«Luând în privire că cu toate acestea Patriarhii de Constantinople și acum încă se încearcă a jigni neatârarea chiriarhilor bisericeii Principatelor și de multe ori a exercită chiar în cauze politice înrăuriri necuvenite asupra Mitropolițiilor și prin ei asupra acestor țări;

«Luând în privire că Unirea Principatelor, cerută de ambele Adunări ad-hoc, trebuie să centralizeze și autoritatea bisericească a acestor țări, în care religia ortodoxă a Răsăritului este domnitoare;

«Luând în privire că instituția Sinodului este chiar prescrisă prin Canoanele bisericii noastre, și s'a și aplicat în Principate;

«Că această instituție poate privi numai cauzele și trebuințele duhovnicești, canonice și disciplinare, și că hotărârile Sinodului niciodată nu pot jigni prerogativele Statului, carele totdeauna a avut dritul povățuirii din afară a bisericii, dritul privigherei, întăririi ș. c. l.;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei rostește dorințele următoare:

«1. Recunoașterea Neatârării bisericii ortodoxe a Răsăritului din Principatele Unite de orice chiriarchie; păstrându-se însă unitatea credinței cu biserica ecumenică a Răsăritului în privința dogmelor.

«2. Inființarea unei Autorități Sinodale Centrale pentru trebile duhovnicești, canonice, disciplinare, unde va fi reprezentată și preoțimea de mir a fiecăreia Eparhii.

«3. Nici odinioară și nici într'un chip Mitropoliții sau Episcopii țării nu vor putea fi aleși dintre străini sau dintre împământeniți».

Votați: 79. — Pentru 79.

*

În *Sedința XV* din 6 Noemvrie, domnul *Vasile Mălinescu* cetește raportul său asupra Punctului 6 din șirul de Cestiuni generale: — *Despărțirea Puterii executive de cea legislativă.*

Se pășește la votarea și înscrierea următoarei încheieri:

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 6 zile.

«Luând aminte că prin votul din 7 Octomvrie, Adunarea a adoptat două principuri constitutive ale viitoarei organizații naționale; unul ereditatea, ca bază de autoritate și de ordin, — iar altul reprezentatia națională ca bază de libertate și de propășire;

«Luând aminte că prin propunerea cestiei despărțirii Puterii executive de cea legiuitoare, Adunarea a statornicit coexistența fără conflict a acestor două principii;

«Luând aminte că despărțirea Puterii executive de cea legiuitoare este primită și consfințită, ca cea mai puternică garanție a libertății;

«De vreme că îndată ce una dintre aceste două puteri ar concentra amândouă ale lor funcții, apoi atuncea nu numai că contenește de a fi o putere mărginită, controlată și ponderată, ci mai vârtos se face dela sine o putere absolută;

«Luând aminte că Despărțirea acestor Puteri este primită ca o închezășuire de libertate în toate staturile reprezentative;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca la viitoarea organizație a României să se iea de bază următorul princip:

«Puterea executivă și legiuitoare să fie despărțită în România».

Votați: 76. — Pentru 51. — Contra 13. — Abțineri 12.

*

În *Sedința XVI* din 6 Noemvrie, domnul *Anastasiu Panu* cetește raportul său asupra Punctului 2 din șirul de Cestiuni generale: — *Supunerea Străinilor din Principate la jurisdicția țării.*

Se păşeşte la votarea şi înscrierea următoarei încheieri :

«Străinii se bucură în Principate de privilegii numeroase, a căror aplicaţie se sprijină pe Tractate (Capitulaţii), încheiate de Inalta Poartă cu Puterile Creştine. Aceste Capitulaţii se pot oare impune Principatelor, sau Puterile contractante au vreun interes de a sprijini mântinerea lor?

«Să cercetăm dar cestia de drit şi vom vedea că Capitulaţiile mai sus zise nu sunt nici decum făcute pentru Principate.

«După Capitulaţiile din anii 1393, 1460, 1511 şi 1634, încheiate de Inalta Poartă cu Principatele Române, aceste ţeri şi-au păstrat un Guvern naţional şi neatârnat şi o deplină libertate de legislaţie. Capitulaţiile dar încheiate, între Imperiul otoman şi Puterile Creştine, n'au putut fi îndatoritoare şi pentru Principate.

«Acturile citate mai sus din anii 1393, 1460, 1511 şi 1634 recunosc Domnilor ţarei dritul de a încheia Tractate Internaţionale. Domnilor ţarei dar se cuvine şi dreptul de a face Convenţii pentru regularea relaţiilor din afară ale ţarei.

«Acest drept Principatele l-au şi exercitat, precum dovedesc Tractatele ce ele au încheiat cu alte Puteri în urma Capitulaţiilor lor cu Inalta Poartă, precum :

«Tractatul lui Mircea, Suveranul României, cu Sigismund, regele Ungariei din 1396 ;

«Tractatul de alianţă al lui Dan IV cu Corvin, din 1488 ;

«Tractatul de cvadruplă alianţă tot al lui Dan cu Polonia, Ungaria şi Moldova din 1498 ;

«Tractatul lui Ştefan, Suveranul Moldovei, cu Polonia, la 1518 ;

«Tractatul lui Petru Rareş cu Sigismund, din 1527 ;

«Acel din 1538 August, tot al lui Rareş cu Polonia ;

«Al lui Ştefan Lăcustă, din 1539, cu Polonia ;

«Tractatul lui Mihaiu Viteazul cu Rudolf, Impăratul Germaniei, din 1598 ;

«Tractatul lui Mateiu Basarab pentru alianţă ofensivă şi defensivă cu Rákoczy, principele Ardealului, din 1638 ;

«Tractatul de pace al lui Vasilie Lupu cu Hanul Tătarilor ;

«Tractatul lui Petre Şchiopul cu Anglia, din 1588 :

«Chiar şi în timpurile mai nouă Principatele au exercitat dritul de a încheia Convenţii cu Staturile megieşite. Aşa spre pildă putem cita :

«Cartelul încheiat cu Austria, la 1838, pentru extrădarea dezertorilor ;

«Convenţia încheiată iarăş cu Austria, la 1854, pentru linia telegrafică.

«Necurmatul exerciţiu al suveranităţii de către Principate nu lasă îndoială

că aplicația Capitulațiilor încheiate de Inalta Poartă cu celelalte Puteri Creștine nu s'a putut întinde și asupra Principatelor.

«Să trecem acum și la cestia „dacă și în privirea Principatelor Puterile străine ar avea vreun interes de a ține la aplicația Capitulațiilor lor încheiate cu Inalta Poartă“.

«Capitulațiile acestea statornicesc mai multe drituri în favoarea supușilor Statelor Creștine. Așa se dă consulilor dritul de a avea gardă, de a exersă jurisdicția civilă și criminală, de a reclama pe supușii lor căzuți în robie, de a se da corăbiilor Staturilor Creștine la cazurile trebuincioase ajutorul cuvenit, de a se scuti moștenirile de rășuire cunoscute sub nume de: «droit d'aubaine», de a se asigura respectul transacțiilor și mai presus de toate de a se asigura respectul și apărarea religiei creștine, precum și libertatea cultului ei. Staturile Creștine și-au fost stipulat toate aceste privilegii pentru supușii lor petrecători în Turcia, în vederea stării lucrurilor de acolo. Obiceiurile însă și legile domnitoare în Principate diferează de acele ale Imperiului Otoman. Deosebita stare a lucrurilor în Principate a făcut dar că aceste Capitulații nu numai n'au putut avea aplicare în toată a lor întindere, dar încă au slujit și de piedecă guvernelor locale în administrația țării. Aceste Capitulații au fost mărginite în aplicarea lor, pentrucă în legile țării este necunoscut dritul «d'aubaine», pentrucă străinii nu sunt împiedecați de a încheia după voința lor transacții cu Românii, pentrucă legile în vigoare sunt Legile Romane și Codica comercială a Franței, pentrucă în Principate există tribunale statornice, pentrucă Principatele n'au avut porturi de resbel, nici marină; pentrucă religia creștină domnește în ele, pentrucă toate religiile sunt tolerate, și apoi nici jurisdicția consulară n'a existat în întinderea cuprinsului Capitulațiilor, fiindcă Art. 294 din Regulamentul Organic, §§ 46 și 2009 din Codica civilă și §§ 17 și 19 din Codica criminală s'au aplicat totdeauna cu asistența chiar oficială a Consulatelor și cu acea stipulată în Cartelul încheiat de Moldova cu Austria la 1838.

«Aplicarea însă și aceea câtă s'a putut face a Capitulațiilor, adică prin intervenirea consulatelor în toate lucrările atingătoare de supușii lor, a adus cu sine o paralizare în punerea în lucrare a legilor civile și criminale. Asemenea împrejurări au favorizat apoi emigrația în Principate a acelor străini fugiți din țara lor pentru a scăpa de legile locului nașterii lor și a se bucura în Principate de privilegii excluzive.

«Prin urmare Staturile Creștine n'au nici un interes a mănține niște Capitulații ce nu sunt aplicabile în Principate și cari nu aduc decât confuzie și neconținute conflicte. Din contra, Principatele Române, cari au adoptat legile Europei civilizate, principiile și tendințele ei, sunt în dreptate, după

dreptul internațional, a reclama foloasele ce alte Statuti creștine își acordează între ele.

«Ca o consecință chiar a acestui drit internațional european este și supunerea străinilor la jurisdicția Statului, pe al cărui teritoriu petrec, după cum arată și Watel în cartea sa despre dreptul popoarelor, §§ 101, 102, 103, 105, 108, Cap. VIII, Cartea II.

«Drept acestea dar :

«Luând în privire driturile suverane ce Principatele și-au păstrat prin Capitulațiile lor din 1393, 1460—1511 și 1634, între cari se numără și dreptul de a regulă relațiile lor cu Futerile străine prin Convenții speciale ;

«Luând în privire că la un asemenea drept Principatele n'au renunțat nici odinioară, ci mai ales și după încheierea Capitulațiilor lor cu Imperiul otoman l-au exercitat în tot timpul și la toată ocazia, și aceasta în deplina conștiință a dreptului lor ;

«Luând în privire că Capitulațiile încheiate de Sultani cu Staturile creștinătății sunt acturi de suveranitate și prin urmare obligatorie numai pentru țările unde ei aveau și plenitudinea suveranității, și nici cum pentru teritoriile unde ei nu exercitau nici un drit de al suveranității; după principiul iuridic, că lucrările dintre doi nu pot jigni pe un al treilea (Kluber, § 144, Martens, § 53);

«Nu mai puțin luând în privire că aplicația dispozițiilor acelor Capitulații, străine Principatelor, este necompatibilă cu deosebita stare a lucrurilor și cu așezămintele și obiceiurile acestor țări ;

«Luând în privire că aplicația parțială a acelor Capitulații nu numai este jignitoare drepturilor Principatelor și chiar producătoare de abuzuri, ci și fără nici un interes pentru staturile creștine ;

«Luând în privire că una din condițiile existenței, a desvăririi și a stării unui Stat este ca toți petrecătorii pe teritoriul său să-i respecteze legile lui și să nu aibă în perspectivă puțința nepedepsirii ;

«Luând în privire că o asemenea supunere a străinilor la jurisdicția locală a Principatelor este întemeiată și pe dritul popoarelor, ca o deducție logică din dreptul secular al acestor țări de a avea un guvern național și neatârnat și nu vatămă driturile celorlalte Statuti ;

«Luând, în sfârșit, în privire că, după dritul public, ca și după acel privat, acel ce întrebuițează dreptul său, nu vatămă pe nime (Qui jure suo utitur, neminem laedit) ;

«Apoi Adunarea dorește :

„Ca străinii petrecători în Principate să fie supuși jurisdicției terii fără intervenția consulatelor“.

Votanți: 77 — Pentru 77 — Iar contra n'a fost niminea.

În *Sedința XV din 9 Noemvrie*, d-l *Constantin Hurmuzaki* ce-
tește raportul său asupra Punctului 3 din șirul de cestiuni ge-
nerale : — *Sloboda întemeiere a Legămintelor comerciale ale Prin-*
cipatelor :

Se pășește la votarea și înscrierea următoarei încheieri :

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 9 zile.

«Luând în privire :

«1. Că bazele existenței naționale și politice a Principatelor Române sunt Capitulațiile ce ele au încheiat cu Inalta Poartă la 1393, 1460, 1511 și 1634 ;

«2. Că aceste Capitulații au asigurat Principatelor Române un guvern național neatârnat, deplina libertate de legislație ș. c. l., cu un cuvânt toate drepturile cari compun suveranitatea din lăuntru și cea din afară ;

«3. Că între drepturile acestea se cuprinde și dreptul Principatelor de a-și reguła ele singure interesele și prin urmare și relațiile lor comerciale cu alte staturi ;

«4. Că Principatele Române totdeauna au și exercitat aceste drepturi și niciodată n'au fost supuse nici măcar în faptă (de facto) legislației comerciale a Turciei, după cum dovedesc o mulțime de Tractate ce ele au încheiat cu alte Staturi suverane, în șir de mai multe sute de ani, după încheierea Capitulațiilor româno-turcești, și anume :

«a) Tractatul dintre Ștefan VI Tânărul, Domnul Moldovei, și Sigismund I, Regele Poloniei, din anul 1518 (1), prin care între altele se stipulează și următorul Articol despre negoț :

«Neguțătorilor Voevodului Ștefan din Moldova le va fi slobod și neoprit «a merge prin țerile noastre, a neguțători și a exercită trebile lor, plătind «însă dabile la vămile obicinuite și respectând dritul vechilor emporii sau «depozitorii (entrepôts). Asemenea trebuie să fie slobod, neoprit și deschis și «neguțătorilor și supușilor Poloniei a merge prin Moldova, a neguțători și «a exercită trebile lor, plătind dabile la vămile vechi și respectând dreptul «vechilor depozitorii». (Dogiel, *Codex diplomaticus Regni Poloniae*, tom. I, pag. 610—613. Ex. archiv. Reg., Lib., 27, n. 22, fol. 284).

«b) Tractatul dintre Petru Rareș, Domnul Moldovei, și Sigismund Regele Poloniei, din 13 Decemvrie 1527, prin care între altele se stipulează libertatea negoțului între Moldova și Polonia și se întăresc din cuvânt în cuvânt mai sus citații Articoli din Tratatul din 1518.

«c) Tratatul dintre Ștefan Voevod, domnul Moldovei și acelaș rege Sigismund, din 20 Fevruarie 1539, prin care între altele s'au stipulat : «ca ne-

(1) În al șaptelea an după încheierea Capitulației dintre Bogdan, tatăl acestui Ștefan, și Baiazid II.

«guțătorilor de ambe părțile să le fie slobodă neguțătorie; ca drumurile «din vechime întrebuințate să fie și acum slobode, și ca supușii Poloniei să «nu fie nevoiți a plăti altă vamă decât aceea veche». (Dogiel, *Cod. diplom. Regni Poloniae*, tom. I, pag. 617. Ex Archivo Regni).

«d) Tractatul de comerț încheiat în 27 August 1588 între Petre Șchiopul, Domnul Moldovei, și Elisabeta, Regina Angliei, a căruia cuprindere este următoarea:

«Noi Petru, din grația lui Dumnezeu Principe al Valahiei și al Moldovei, «facem cunoscut prin aceasta tuturoră căroră se cuvine sau se va cuveni, că «am încheiat acest Tractat cu măritul Domn Wiliam Hareborn, Ambasadorul «Prea Strălucitei și Prea Puternicei Doamne, Doamnei Elisabeta, din grația lui «Dumnezeu Regina Angliei, Franciei și Iberniei (Irlandei) pe lângă Serenissimul «și Potentissimul Impărat al Turcilor, în modul următor: adică, că de astăzi «înainte, sudiții și toți neguțătorii Serenității Sale să aibă voie de a petrece «și a umbla prin țara noastră, de a neguțători, de a vinde și de a încheia «contracte, ba încă și a întreprinde și a face toate câte le cere societatea și «folosul comerțului, fără cea mai mică contrazicere sau împiedicare, fără însă «a se călca dreptul nostru de a lua vamă, adică, că de fiecare lucru în preț «de una sută de galbeni să ne dea trei. Aceasta întărim prin acest așezământ. «Spre mai tare credință am pus sigiliul nostru». (Richard Hakluyt, *The principal navigations voyages, traffics and discoveries of the English Nation*, etc. London 1559. Tom. II, pag. 290).

«e) O mulțime de Tractate și Convenții ce Principatele au încheiat mai târziu atât între sine, cât și cu alte Statute, din cari cităm aici numai pe cele mai nouă, și anume: Convenția dintre Moldova și Valahia din anii 1836 și 1846 pentru unirea vămilor ș. c. l., Convenția pentru înființarea corespondenței telegrafice internaționale dintre Moldova de o parte și Austria, Germania și celelalte Statute ale Europei, unite în privirea comunicației telegrafice, de altă parte, din 11 Octomvrie 1855.

«Luând în privire:

«1. Că însăș Turcia în totdeauna a recunoscut neatârnrarea și autonomia comercială a Principatelor Române, supuind totdeauna chiar și produsele turcești, la intrarea lor în Principate, legilor comerciale ale acestor țeri și plății vămii moldo-românești, după cum se dovedește între altele și din «Vama cea mare scoasă din testamentul vămii cel vechiu din 1761» (*Arhiva Românească*, tom. II, pag. 323—346), precum și prin zilnicul și necurmatul exercițiu de astăzi al acestui drept la marginile Principatelor despre Turcia;

«2. Că neatârnrarea și autonomia comercială a Principatelor s'a recunoscut și s'a consfințit și de Regulamentul Organic al ambelor Principate, carele cuprinde următoarele dispoziții:

«A) Tarifa vămilor pentru toate produsele, lucrurile și altele ce s'ar scoate din țară sau s'ar aduce de pământeni sau de supușii Inaltei Porți, se va hotărî de către obșteasca Obicinuita Adunare, cu întărirea Domnului și în chipul cel mai folositor pentru țară (Cap. III, Secția III, Art. 79, No. III);

«B) Că Principatele Române vor avea deplina libertate de comerț;

«Că exportarea vitelor și a produselor va fi în veci slobodă peste toate hotarele Principatelor, fără de nici o oprire sau împiedecare (Cap. V., Secția I, Art. 148);

«Că porturile Principatelor vor fi deschise tuturor bandierelor fără excepție (tot acolo, Art. 149);

«Că importarea și exportarea din Moldova și Valahia și viceversa este liberă și scutită de toată vama (tot acolo, Art. 152);

«C) Că în toate trebile neguțătoarești se vor adună din Codica de comerț a Franciei toate dispozițiile ce pot fi potrivite cu starea lucrurilor din Principate, cari se vor traduce românește, spre a servi de regulă în toate trebile neguțătoarești (Cap. VIII, Art. 318).

«Luând în privire:

«1. Că Principatele Române au și deplină libertate de navigațiune cu însuș vasele și bandierele lor; — libertatea recunoscută de Regulamentul Organic, Cap. V, Secția I, Art. 150; și de Hatișeriful Sultanului Mahmud de glorioasă memorie, scris către sfârșitul lunii lui Muharem a anului 1350 (1834) și pusă în aplicare de către guvernele ambelor Principate prin zilnica slobozire de patente, prin cari se dă «corăbiilor deplină voie de a pluti liber încărcate și descărcate cu tot echipajul lor și de a călători pe Marea «Neagră și pe celelalte mări, și să rădice bandierele Principatelor pe temelul drepturilor acestor țări, notificate solilor și Puterilor străine ș. c. l.»;

«2. Că Domnii Principatelor au și dreptul de a slobози pasporturi pământenilor ce ar voi să călătorească peste hotar (*Reg. Org.*, Cap. III, Secția III, No. VIII.);

«3. Că Principatele au și dreptul postal, în deplina lor autonomie (*Reg. Org.*, Cap. III, Secția II, Art. 74, No. IX, Secția III, Art. 79, No. II);

«4. Că Tractatul de Paris a recunoscut în princip că Principatele pot avea și au interese comerciale deosebite, și că ele au dreptate a și le apăra și statornici, singurul scop pentru care le-au recunoscut dreptul de a face parte deopotrivă ca și celelalte Statu riverane în Comisia fluvială, chemată de a regulă libertatea navigației Dunărei, cea mai mare cale de comerț a Principatelor.

«Luând în privire:

«1. Principiile recunoscute de dreptul public:

- «a) Că o alcătuire dintre doi nu poate vătămă pe un al treilea ;
- «b) Că nimenea nu poate trece către altul mai multe drituri decât are el singur (Nemo plus juris in alium transferre potest quam ipse habet) ;
- «c) Că un guvern, legat odată printr'un Tractat, nu mai poate face alte Tractate contrare celui dintăiu ;
- «d) Că neputința morală în privirea Tractatelor, a cărora împlinire ar jigni driturile unui al treilea, face Tractatele neîndatoritoare ;
- «e) Că din două Tractate necompatibile, acel mai vechiu trebuie să aibă preferința ;
- «f) Că niciodată un Tractat nu poate cuprinde dispoziții contrare drepturilor unui al treilea ș. c. l.

«Și prin urmare că Capitulațiile și Convențiile posterioare, vechi și nouă încheiate între Inalta Poartă și alte Puteri, nu pot vătămă Capitulațiile anterioare încheiate între Inalta Poartă și Principatele Române, nici pot fi obligatoare pentru aceste țeri ;

«2. Că existența postelor străine în Principate, precum și împărțirea altor Puteri la veniturile postale ale Principatelor nu are nici un temei legal ;

«3. Că Convenția telegrafică dintre Turcia și Austria, publicată în luna trecută, care pretinde a trage în cercul ei și Principatele, este cu atât mai mult o jignire a drepturilor Principatelor, cu cât între aceste Principate și Austria există Convenții telegrafice încheiate în anul 1855 **deadreptul** (Vezi pag. 208) ;

«4. Că înrăurirea Ambasadorului Inaltei Porți de lângă Curtea de Viena și a Comisarului otoman la Comisia fluvială, țintitoare de a paraliza neatâr-narea și de a mărgini dreptul Comisarilor Principatelor Danubiene, mijlo-cind și chiar înlocuirea acestora, când ei nu se primesc de a voi a fi simpli atașați pe lângă Comisarul otoman,—că această înrăurire este o vederată abatere din textul Tractatului de Paris și o jignire a dreptului recunoscut Principatelor, de a figura și a lucra în acea Comisie cu acelaș titlu și cu aceleași atribuții, ca și celelalte Statu riverane.

«Pe temeiul Tractatului de Paris, care a garantat drepturile Principatelor, și anume deplina libertate de comerț și de navigație ;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca : **Puterile garante să binevoască a recunoaște vechiul și neprescriptibilul drept al Principatelor Unite, de a regulă ele singure relațiile lor comerciale cu alte Statu.**»

Votanți: 64.—Pentru 64.

*

In ședința XVII din 12 Noemvrie d-1 Constantin Hurmuzaki a citit raportul său asupra punctului 1 din șirul de cestiuni generale:—**Indreptarea hotarelor Principatelor prin o Comisie Europeană.**

Se păsește la votare prin înscriere a următoarei încheieri:

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 12 zile.

«Știut este că Principatele Române, prin Capitulațiile lor cu Inalta Poartă, și-au rezervat toate drepturile cari constituiesc suveranitatea Staturilor, după cum mai pe larg s'a lămurit în actul votat de Divanul ad-hoc în 7 Octomvrie a. e., precum și în încheierile lui, atingătoare de supunerea străinilor din Principate la jurisdicția țarei și de libertatea întemeierii relațiilor comerciale;

«Că la încheierea acestor Capitulații, hotarele Principatelor erau mult mai întinse decât acele de astăzi, după cum dovedesc nenumărabile mărturii istorice;

«Că prin Art. 3 al Capitulației Moldovei din 1511, Inalta Poartă anume „s'a îndatorit a apăra Moldova de toți acei ce ar putea să o calce, păzind-o „în starea întru care a fost mai nainte, fără a i se face vreo nelegiuire „sau să sufere ea să i se facă vreodată cea mai mică desbinare sau des-
„părțire“;

«Că această îndatorire a Inaltei Porți s'a înnoit și prin Capitulația din 1634, Art. 5, care zice: „hotarele Moldovei se vor conserva neatinse în toată a lor întindere“;

«Că o asemenea îndatorire s'a stipulat și în favoarea Valahiei prin Art. I al Capitulației din 1460, prin care Inalta Poartă „se îndatorește a protege Principatul Valahiei“;

«Că și la Conferințele dela Carloviț, unde s'a încheiat Tractatul de pace din 26 Ianuarie 1699, Inalta Poartă a recunoscut formal această îndatorire, prin răspunsul ce ea a dat Austriei și Poloniei, din care acea dintâi numită Putere cerea întinderea hotarelor ei până în Dunăre, așa dar Principatele Moldova și Valahia cu Basarabia, iar cea de pe urmă numită cerea Moldova, — răspuns al căruia cuprindere este următoarea: «că nu poate să le dea «aceste țări să le fie supuse, fiindcă ele nu s'au luat cu sabia, ci de bună-voie s'au pus sub protecția Turciei și prin urmare sunt libere.»

«Că și Austria a recunoscut aceasta la Conferințele dela Passaroviț, unde s'a încheiat Tractatul de pace din 21 Iulie 1718, și unde numita Putere motiva înnoita ei cerere de a i se da Moldova și Valahia cu cuvântul, «că Poarta este numai protectrice, iar nu stăpână a Moldovei și a Valahiei»;

«Lăsând a zice că cu toate acestea, Principatele Române au suferit mari rășluciri și știrbiri prin felurite cesii de pământ, făcute de Inalta Poartă, după cum atestază între altele și depeșa circulară a E. S. Ministrului Intereselor străine al Franciei, din 23 Maiu 1855, depeșa care, recunoscând Capitu-

lațiile Principatelor, zice «că Moldova a pierdut jumătate din teritoriul ce li «s'a fost garantat de către Sultani»;

«Dar fiindcă, în urma acestor cesii, Principatele Române au mai pierdut însemnătoare câtimi de pământ prin neconținute împresurări, cărora hotarele lor au fost și sunt și astăzi expuse, după cum se vede chiar din nota E. Sale domnului Baron de Koller, solul Austriei pe lângă Înalta Poartă, din 12 Octombrie 1855, adresată E. S. Fuad Pașa, atuncea Ministrul Intereselor străine al Turciei—notă care, mărturisind că într'adevăr a urmat o nouă împresurare la hotarul Moldovei despre Bucovina, încredințează «că s'au luat «măsurile trebuincioase ca linia de demarcație, care s'a înaintit prea mult, «să se strămute îndărăt până la direcția-oi de mai nainte (afin que la ligne «de démarcation trop avancée fût reculée jusqu'à sa direction primitive)»; și
«Luând în privire :

«1. Că Regulamentul Organic al Principatului Moldovei, Cap. IX, Secția VI, Art. 431, a prevăzut atât împresurările, cât și modul înlăturării lor, legiuind următoarele: — «Marginea Principatului Moldovei despre Bucovina «și Transilvania, găsindu-se pe alocuri împresurată, Domnul împreună cu «Obșteasca obicinuită Adunare vor lua în timp cuvenit măsurile trebuincioase spre îndreptarea și păzirea vechilor hotare»;

«2. Că prin urmare nu numai după Capitulații, ci și după legea fundamentală a țerii, Principatele singure au dreptul de a regulă hotarele lor despre Staturile vecine,—drept de care Principatele totdeauna au făcut cuvenita întrebuițare, după cum dovedesc mai multe Tractate ce ele au făcut cu alte Staturi în urma Capitulațiilor lor cu Poarta Otomană,—Tractate din cari aici cităm numai :

«A) Acel dintre Ștefan, numit Lăcustă, Domnul Moldovei, și Sigismund I, Regele Poloniei, din 20 Fevruarie 1530 (28 ani după încheierea întâiei Capitulații dintre Moldova și Turcia), în care anume s'a stipulat, «ca să nu se «înființeze alte margini și hotare decât acele cari au fost statornicite din «vechime între Polonia și Moldova și se află descrise în hotarnice» (Ut non alii fines limitesque terminentur, quam qui fuerunt prisceis temporibus inter Regnum et Moldaviam terminati et privilegiis sunt descripti. — Dogiel, *Cod. Diplom. Regni Pol.*, tom. I, pag. 617);

«B) Acel dintre Neagoe Basarab, Domnul Valahiei, și Regele Ioan Zapolia, din 1520, prin care s'au îndreptat și s'au statornicit hotarele între Valahia și Transilvania;

«3. Că prin urmare toate hotărîturile, câte nu s'au stipulat deadreptul între Principate, cari singure au fost și sunt competente de a regulă interesele lor, și între Staturile vecine, nu pot fi valabile, necum obligatoare pentru Principate, după următoarele principii ale dreptului public :

«A) o alcătuire dintre doi nu poate vătăma pe un al treilea;

«B) un lucru al meu nu poate deveni lucrul altuia fără învoirea mea (id quod nostrum est, sine facto nostro, ad alium transferri non potest);

«C) A ceea ce la început a fost nevalabil, prin curgere de timp nu se poate face valabil (quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere);

«4. Că afară de aceasta, toate hotărârile, câte au urmat după înființarea Regulamentului Organic încoace, precum și acele cari, provocate prin nouă împresurări, astăzi se pun în lucrare, nu pot avea putere legală, pentru că ele s'au făcut și se fac fără întervenirea Obșteștei obicinuitei Adunări, fără care nici Domnul stăpânitor, necum un Guvern provizor, nu este în dreptate de a face vreo dispoziție în chestia aceasta;

«5. Că Tractatul de Paris din 30 Martie 1856, Art. 22 și 25, a pus Principatele Române și drepturile lor sub garanția colectivă a tuturor Puterilor, cari au scris acest mare act al secolului nostru;

«6. Că prin urmare din ziua publicării Tratatului de Paris, Principatele și drepturile lor (între cari se cuprinde și neatârnamarea unui guvern național și autonom) nu mai pot suferi nici un fel de jignire sau știrbire;

«7. Că cu toate acestea, mai multe împresurări asupra teritoriului Moldovei, la hotarele ei despre Bucovina și Transilvania, s'au făcut în acești de pe urmă doi ani, când Principatele Române se aflau ocupate prin oastea austriacă, sau cu alte cuvinte, când Principatele se găseau acum puse sub garanția colectivă a Puterilor, cari au scris Tractatul de Paris;

«8. Că și astăzi se pune în lucrare modul hotărârurilor de mai înainte, un mod carele este nu numai contrar drepturilor Principatelor și literei legii fundamentale, ci încă în stare de a zădărnici și stipulațiile Tractatului de Paris, carele puind Principatele Române sub garanția colectivă a Europei, chiar prin aceasta a garantat și integritatea teritoriului Principatelor; și în sfârșit

«Luând în privire că rectificarea hotarelor prin Comisii Europene este o măsură adoptată odată de Congresul de Paris și singura în stare de a însuflă încredere și liniștire :

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca Puterile garante, recunoscând vechiul și neprescriptibilul drept al Principatelor de a regulă ele singure hotarele lor despre staturile vecine, să binevoască a încuviința totodată îndreptarea hotarelor Principatelor Unite prin o Comisie Europeană.»

Volanți 79. — Pentru 79.

*

In *Sedința XVII* din 12 Noemvrie d-1 *Mihail Kogălniceanu* cetește asupra Punctului 9 din șirul de Cestiuni generale—*Drepturi politice*

pentru pământeni de orice religie creștină—următorul Proiect de încheiere:

«Luând în privire că marele scop al fiecărei societăți, și cu atâta mai mult al fiecărei nații, trebuie să fie dezvoltarea sa;

«Că mijlocul cel mai puternic pentru nația română de a ajunge la dezvoltarea sa este de a-și concentra toate elementele, legând prin interesul comun pe toți locuitorii pământeni din Principate;

«Că acest interes comun nu se poate întemeia decât prin statornicirea acelorași îndatoriri și acelorași drituri pentru toți pământeni;

«Luând în privire că supunerea tuturor pământenilor la dări, la conscripția militară și la alte sarcini publice, statornicește egalitatea îndatoririlor pentru toți;

«Luând în privire că egalitatea îndatoririlor reclamă și egalitatea driturilor, princip și adoptat prin recunoașterea egalității înaintea legii;

«Luând în privire că principiul libertății culturilor, adoptat asemenea, nu mai poate face din deosebirea religiei un titlu de excluzie pentru egalitatea driturilor, întrucât apărarea naționalității sau poziția Principatelor, (fără eminentă creștină, nu reclamă o excepție provizorie dela acest princip, precum este cazul pentru necreștini;

«Luând în privire că dreptatea, că interesul naționalității, că progresul societății pururea au îndemnat pe Români de a da aceleași drituri celui mai mare număr din pământeni creștini, povățuindu-se de adevărul, că numai atuncea o țară este fericită, când ea este dreaptă pentru toți fiii săi; luând în privire că în România toți fiii săi, uniți prin aceleași îndatoriri și aceleași drepturi, nu pot fi și nu pot purta decât numele de Român;

«Luând în privire că dintre driturile ce decurg din egalitatea înaintea legii, cele mai importante și cari mai tare leagă pe om către țara sa sunt driturile politice;

«Luând în privire că de aceste drituri, după vechile noastre instituții, s'au bucurat locuitorii pământeni de orice religie creștină, precum dovedesc analele țerii, actele noastre legislative și mai multe moșii din Principate stăpânite de creștini eterodoxi și mai ales de răzeși catolici;

«Luând în privire că driturile politice pentru toți pământeni și împământeniții de orice religie creștină sunt recunoscute în princip și de Regulamentul Organic, Anexa X, I;

«Luând în privire că acelaș princip s'a și recunoscut de Adunarea ad-hoc, care a primit în sânul ei deputați ori de religie catolică, ori trimiși de alegători eterodoxi;

«Luând în privire că este a da un semn de recunoștință națiilor puter-

nice, cari au luat sub garanția lor viitorul României, dacă, departe de a mărgini, vom întinde încă driturile pământenilor noștri coreligionari cu aceste nații;

«Adunarea ad-hoc a Moldaviei dorește și primește în viitoarea organizație a României următoarele principii:

„I. Toți pământenii de orice religie creștină se vor bucura de toate driturile politice, întocmai ca și toți pământenii de religia ortodoxă.

II. Impământeniții, de orice religie creștină, nu vor putea dobândi drituri politice, întrucât ei nu vor fi primit marea naturalizație votată de Adunarea legislativă.“

(Subscriși) C. Rolla, I. Fotea, D. Cozadini, I. Hrisanti, D. Miclescu, Kogălniceanu, V. Mălinescu.

D-l Secretar A. Panu anunță că sunt cinci amendamente depuse la birour și le dă cetire.

1. *Un amendament scris de d-l C. Hurmuzachi* și sprijinit de d-lor Episcopul Filaret Scriban, Episcopul Calinic Miclescu, Iconomul Matcaș, C. Sturdza (Vasluiu), Gr. Vărnăv, D. Grigoriu, Chir. Ciocărlie, A. Jiean, D. Cracte, I. Vărlan, N. Canano, C. Morțun, St. Calin, S. Canano:

«Luând în privire:

«I. Că punctul al 9-lea din șirul Cestiilor generale presupune existența unei legi menite a regulă condițiile dela cari trebuie să atârne exercițiul drepturilor politice; lege care încă nu există și trebuie a se face de către viitoarea obștească Adunare legislativă; și

«II. Că punctul al 9-lea din șirul Cestiilor generale stă în strânsă și nemijlocită relație și cu legea despre indigenat, subscrișii au onoare de a propune înlăturarea acestei cestii, ca una ce este de competența viitoarei Adunări legislative.

2. *Un amendament al d-lui Gr. Costachi*, sprijinit de d-nii: N. Iamandi, I. Docan, A. Aslan, A. Cuza:

«Luând aminte că atât prin votul din 7 Oct., prin care s'a rostit dorința ca Moștenitorul Șefului Statului să primească religia ortodoxă, precum și prin acel din 25 Oct. s'a adoptat principiul unei biserici domnitoare, și că prin urmare elementul religios Adunarea l-a socotit ca un element politic al unității naționale;

«Luând aminte că în toate Staturile Europei, cari au ținut la unitatea națională, egalitatea politică a culturilor n'a fost proclamată, până când n'a fost mai întâiu statornicită, prin desvălirea comună și generală a limbii, a literaturii și a ideilor morale, unitatea națională;

«Luând aminte că în Principaturile noastre, eterodoxia este totdeauna și caracterul deosebit al naționalităților străine și că negoțul, meseriile și

artele libere se exercitează pe la târguri într'o proporție precumpănitoare de eterodoxi ;

«Luând aminte că populația comunelor urbane este mai cu seamă chemată a formă statul de mijloc și a sluji ca legământ de unire a tuturor claselor societății ;

«Luând aminte că poziția geografică centrală a Principatelor, precum și nesfârșitul izvor de bogăție care el le păstrează, cheamă pe viitor în sânul lor concursul brațelor, capitalurilor și al luminilor străine, și că Principatele, departe de a închide calea înrăuririi binefăcătoare a tuturor elementelor de civilizație și de prosperitate publică, doresc mai vărtos introducerea lor, vroind numai a-și păzi neajignirea unității politice ;

«Luând aminte însă, că căsătoriile mixte, cari ar fi singurul mijloc al legământului familiilor de deosebite culturi și prin urmare al elementelor eterogene ale nației române, nu sunt după pilda și a altor Statuti ortodoxe învoite în Principaturi, și că această cestie, ca prealabilă și de o fire spiritală, este mai întâiu de competența bisericii ;

«Apoi subscrișii socot că principul rostit la punctul al 9-lea al șirului de dorințe trebuie amănat la viitoarea Adunare legiuitoare.»

3. *Un amendament al d-lui G. Sturdza*, sprijinit de d-nii : C. Sturdza (Roman), Gr. Suțu, N. Carp, S. Miclescu :

«Luând în privire că Divanul ad-hoc este chemat a rosti dorințele țerii ;

«Luând în privire că țara are trebuință de întărire, iar nu de slăbire prin introducerea de elemente străine ;

«Subscrișii socot de a lor sfântă datorință a propune înlăturarea proiectului Comisiei atingător de punctul al 9-lea din șirul de cestii și a rugă pe Divan să se înlătoreze.»

4. *Un amendament al d-lui M. Costachi*, sprijinit de d-lor Episcopul Ghenadie Șendre, Arhimandritul N. Scriban, V. Sturdza, Gr. Balș, I. Cantacuzin, M. Jora, P. Brăescu — și care zice : «religia ortodoxă nu va fi privită în noul Stat al României ca o condiție neapărată pentru dobândirea drepturilor politice ; această facultate se va acorda și acelor de altă religie creștină, cari ar întruni și acele însușiri legale ce constituie calitatea de Român.»

5. *Un amendament al d-lui Dr. A. Fătu*, sprijinit de d-lor Episcopul Ghenadie Șendre, Arhimandritul Melchisedec, Dr. Costin, V. Nicolau — și care zice : «Numai Români și cei legiuți împământeniți de religia ortodoxă să se bucure de drepturile politice.»

*

Adunarea pășește la votarea încheierii următoare, în *Ședința XVIII* din 14 Noemvrie :

«Luând în privire :

«1. Că punctul al 9-lea din șirul de cestii generale presupune existența unei legi menite a regule condițiile, dela cari trebuie să atârne exercițiul drepturilor politice, lege care încă nu există și trebuie a se face de către viitoarea Obștească Adunare legislativă, și

«2. Că punctul al 9-lea din șirul cestiiilor generale stă în strânsă și nemijlocită relație și cu legea despre indigenat;

«Adunarea încheie :

«*Înlăturarea acestei cestii, ca una ce este de competența viitoarei Adunări legislative*».

«*Votanți 71. — Pentru 39. — Contra 31. — Abținuți 1;*

«Subscriu *pentru 39*, și anume : Prea Sfinția Sa Părintele Episcop Nectarie Hermeziu, Prea Sfinția Sa Episcopul Filaret Scriban, Prea Sfinția Sa Episcopul Calinic Miclescu, Sfinția Sa Iconomul D. Mateaș, d-lor D. Miclescu, C. Bădărău, Dr. A. Fătu, I. Canano, A. Jiean, St. Calin, D. Grigoriu, C. Morțun, G. Sturdza, C. Sturdza, I. Levărdă, Gr. Vârnav, A. Aslan, D. Cracte, Chir. Ciocărlie, G. Ilie, I. Vărlan, Răd. Sava, Gr. Suțu, V. Neculau, V. Stan, Dr. Costin, N. Carp, S. Miclescu, C. Sturdza (Vasluiu), D. Ghidonescu, N. Bosie, N. Emandi, Pand. Croitoru, Gr. Costachi, Tim. Sacalov, C. Știun, I. Roșca, C. Hurmuzachi și în capul actului Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit Sofronie Miclescu.

«Subscriu *contra 35*, și anume : Prea Sfinția Sa Episcopul Ghenadie Șendre, Prea Cuvioșia Sa Arhimandritul Neofit Scriban, d-lor D. Cozadini, V. Mălinescu, M. Kogălniceanu, G. Masian, D. Savin, Dr. Vârnav, T. sin Pavel, Simion Stanciu, Gr. Balș, M. Jora, V. Zaharia, D. Gheorghiede, C. Ostahi, P. Brăescu, C. Roset. I. a Babej, V. Sturdza, I. Hrisanti, V. Balaiș, C. Iacovachi, I. Olariu, Lasc. Catargiu, I. Fotea, A. Cuza, M. Costachi, N. Catargiu, L. Galiardi, I. Cantacuzin, D. Rallet, A. Panu, P. Mavrogheni, A. Teriachiu, C. Negre.

«Se abține dela subscriere D. Romov.

«Conform §. 79 din Regulamentul Adunării Prezidentul declară că *Adunarea a încuviințat* înlăturarea acestei cestiiuni ca de competența viitoarei Adunări legiuitoare.

In *Ședința XVIII* din 14 Noemvrie d-l *Dimitrie Miclescu* cește raportul său asupra Punctului 11 din șirul de Cestiiuni generale :— *Neatârnarea Puterii Judecătorești de administrație în special.*

Adunarea păsește prin înscriere la următoarea încheiere :

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 14 zile.

«Luând în privire că puterea executivă este însărcinată a veghia asupra a două deosebite ramuri de interese: interesul public și interesul privat; că atât relațiile între popor și Stat, cât și acele între individ cu individ își au fiecare legile lor în deosebi;

«Luând în privire că condiția caracteristică a unui guvernământ bun și regulat este împărțirea puterii executive în exercițiul său în două deosebite ordine: administrativ și judecătoresc, ca organe în cari funcționează puterea executivă;

«Luând în privire că și Regulamentul Organic, la începutul Capului VIII, Art. 279, așează o asemenea împărțire a puterii executive; că prin Articolele 302 și 318 tot din acest Regulament se recunosc atât principul competenței respectivelor instanții judecătorești, cât și acel al neatârării lor;

«Luând în privire că cea mai mare închezășuire pentru neatârarea ramului judecătoresc este inamovibilitatea (neschimbarea) judecătorilor, principiu adoptat și de Regulamentul Organic, Art. 285;

«Luând în privire că Domnitorul, a căruia persoană este sacră și neviolabilă, trebuie să fie mai presus de tot prepusul sau imputarea, că deși toată dreptatea se face în numele șefului Statului, însă nici dignitatea sa, nici independința cerută de autoritățile judecătorești nu suferă vreun amestec afară din sânul acestora; că singura prerogativă potrivită cu înalta poziție a unui Domnitor este aceea citată la Art. 355, adică de a ușura osânda sau de a ierta pe osândiții criminaliști;

«Luând în privire experiența timpurilor din urmă, că puterea curat administrativă, nefiind în destul de despărțită de către cea judecătorească, a dat prilej la multe necuviința și abuzuri;

«Luând în privire că atât Codul procedurii noastre civile, cât și criminale are nevoie de modificări, spre a se mărgini mai bine neatârarea ramului judecătoresc și spre a se garantă prin instituții cari îi închezășluiesc cea neatârare;

«Adunarea dorește ca principii fundamentale la viitoarea reorganizare a României să fie:

«1. Deplina neatârare a părții judecătorești de puterea curat administrativă.

«2. Inamovibilitatea judecătorilor. Modul se va hotărî prin o lege votată de Adunarea legiuitoare viitoare».

Votanți 73.— Pentru 73.

In *Ședința XX* din 20 Noemvrie, se pășește la adevărea prin subscrierea voturilor a următoarei încheieri:

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 18 zile.

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca la viitoarea organizație a României să se adopteze următoarele două principii :

«1. Respectul proprietății.

«2. Instrucția publică gratuită și obligatoare în toate orașele și satele».

«Votanți 67.—Pentru 67.

*

În *Sedința XX* din 20 Noemvrie D-l *M. Kogălniceanu* cetește raportul său asupra Punctului 12 din șirul de Cestiuni generale :
—*Responsabilitatea Ministrilor*.

Se păsește la adevărea voturilor prin înscriere a următoarei încheieri :

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 20 zile.

«Luând în privire că după vechea lege a țării, Adunarea Obștească în ambele Principate a avut dreptul nu numai de a face legi, dar și de a trage la răspundere pe marii dregători ai Statului, precum aceasta se dovedește prin mai multe hotărâri ale Adunărilor române, și mai cu deosebire prin hotărârea sobornicească a Țării-Românești din anul 1652, aflată în Arhiva Statului din București, și prin care Adunarea a judecat și a osândit la moarte pe Stroe Vistierul mare, pe Radu din Forcaș, Vistier al doilea, și pe Tudor Cămărașul, ca furi banilor țării și ai Domnului ;

«Luând în privire că Regulamentul Organic, Art. 133, voidnd a pune un capăt intervenirii personale și absolute a Domnitorului în trebile Statului, a înființat Consiliul Ministrilor și deosebitele Departamente, însărcinate cu povățuirea ramurilor administrației publice ;

«Că anexa Q XVIII și Art. 403 din acestas Regulament consfințesc principul **responsabilității Ministrilor** și a tuturor funcționarilor țării ;

«Că acestas Articol 403 face pe funcționarii Statului răspunzători dinaintea Adunării obștești, îndrituită de a aduce la cunoștința Șefului Statului toate abaterile ce ar găsi în purtarea acestora și de a cere pedepsirea lor ;

«Luând în privire că această responsabilitate, deși scrisă în Reglement, nici nu s'a aplicat, pentrucă Domnii, în loc de a căută tăria și temeinicia Guvernului lor în păzirea strictă a legilor și în iubirea concetățenilor lor, au preferat de a se pune sub scutul înrăuririlor și protecțiilor din afară în contra strigătelor și nemulțumirilor nației ;

«Că prin însuș aceasta ei au izbutit a sustrage și pe Ministrii lor dela orice răspundere către țară ;

«Și că Obșteasca Adunare, slabă, necompletă și compusă numai de ele-

mente atârinate de Guvern, n'a avut niciodată curajul și puterea de a face întrebunțare de drepturile închezășluite ei prin Reglement ;

«Luând în privire că lipsei de responsabilități dela întâiul Ministru până la cel de pe urmă funcționar, fie către Adunare, fie chiar către Guvern, sunt mai cu deosebire a se impută toate călcările de legi și toate abuzurile, toată lipsa de dignitate națională, toată slăbiciunea și toată nepăsarea pentru drepturile țerii și pentru binele public, pe cari ades ni le-au înfățișat Guvernurile ce dela 1834 și până astăzi s'au succedat în Principate ;

«Luând în privire că zădărnindu-se toată responsabilitatea marilor funcționari către țară, Domnul cele mai multe dăți nu a mai cerut dela Ministrii săi alte calități, decât acelea de a fi plecați la voințele sale ;

«Că și chiar când unii din bărbații de bine au fost chemați a se pune în capul trebilor publice, încă stăruințele lor pentru a lucra spre folosul țerii au fost paralizate sau prin lipsa de omogenitate cu ceilalți colegi ai lor, sau prin scurta lor petrecere în funcții și mai ales prin pretenția Domnitorului de a fi singurul îndrituit a conduce ocărnuirea și prin urmare de a fi și singurul răspunzător ;

«Luând în privire că din cauza lipsei de responsabilitate a Ministrilor, veniturile Statului, în timpurile normale, în loc de a fi întrebunțate numai întru desvoltarea națională, morală și materială a țerii, s'au risipit cea mai mare parte în zadarnice sau nelegiuite cheltueli, ori în folosuri particulare, ascunse sub deosebite numiri de dări în întrepriză, de răsplătiri publice, de despăgubiri și tot felul de transacții neiertate ;

«Luând în privire că lipsa de responsabilitate este cauza principală că administrația publică, în loc să fie energicul agent al propășirii și organul legalității, în loc să privigheze la apărarea vieții, onoarei și proprietății cetățenilor, în loc să contribuie la mulțumirea și bunăstarea nației, n'a lucrat decât spre a face nesigure temeliile cele mari ale fiecărei societăți ;

«Că ea este cauza că administrația înaltă, centralizând în mâinile sale toate trebile mari și mici, a paralizat toată sfera de acție și neatârnamea magistraților municipali, a tratat veniturile orașelor ca și veniturile Statului, și așa a înădușit toată viața municipală, atât de neapărată spre a deșteptă interesul populațiilor pentru lucrul public ;

«Luând în privire că lipsa de responsabilitate este cauza că partea judecătorească, în loc să fie organul legii și păstrătoarea drepturilor și a averii cetățenilor și prin urmare să fie o putere neatârnată și respectată și de Guvern și de țară, a devenit un corp de funcționari direcți ai Domnului, supuși nu la legi, ci la ordinele acestuia ;

«Că ea este cauza puterii extralegale, ce unii din Ministrii dreptății și-au însușit, prin simple raporturi către Domn, ba și chiar prin simple apostile

de a anulă hotărâri judecătorești, prin răstălmăciri și necompetente ordine de a pune în îndoeală și în nesiguranță tot ce este mai sfânt în lume: **proprietatea**, și chiar de a sfărâma deadreptul legiuiri întregi și însuș stipulații din Codicele civile și penale;

«Luând în privire că lipsa de responsabilitate este cauza că oștirea națională n'a căpătat decât o părelnică desvoltare, în potrivire cu marile venituri ce i se destinează prin bugetul țerii;

«Că ea este cauza că ades demnitatea uniforme și onoarea steagului național s'au sacrificat interesurilor străine;

«Luând în privire că din lipsa de responsabilitate, averile bisericești menite mai cu deosebire pentru folosința publică, și fonduri și venituri s'au risipit, cele întâi ori prin neapărarea lor despre pretențiile acolisitorilor megieși, ori prin nelegiuite și păgubitoare schimburi; iar cele al doilea prin întrebuințarea lor în cheltueli cu totul nepotrivite cu menirea lor, lăsându-se în părăsire îmbunătățirea morală și materială a clerului, mai ales a celui de mir, și nepurtându-se vreo grijă nici pentru zidirea, nici pentru gătirea, ba nici pentru păstrarea lăcașurilor religioase, precum triste martore sunt ruinele catedralei din Iași și ale Episcopiei de Roman;

«Luând în privire că lipsa de responsabilitate este cauza puținului progres ce, cu toate marile venituri, a făcut instrucția publică, mărginită fiind aceasta în câteva școli necomplete prin orașe, și neluându-se încă până astăzi cea mai mică măsură pentru desvoltarea intelectuală a populației sătești, lăsată în întunec;

«Luând în privire că din lipsa de responsabilitate, lucrările publice, atât de neapărate spre desvoltarea bogățiilor noastre naționale, n'au produs nici un rezultat, afară decât câteva șosele, cu toată însemnătatea capitalelor de bani și de muncă, ce pentru aceasta s'au pus la dispoziția Guvernului;

«Luând în privire că numai lipsei de responsabilitate se pot cu drept cuvânt impută abuzurile de putere, însușirile de atribuții necompetente și actele arbitrare ale deosebitelor Departamente, și din cari au rezultat obșteasca nemulțumire, neconținutele tânguiri și opoziții ce s'au ridicat în țară în contra tuturor guvernelor, chiar și când acestea voiau a face binele, abuzuri și tânguiri cari au provocat mijlocirile la înrăuririle și intervenirile străine, și din cari apoi a rezultat și călcarea autonomiei Principatelor;

«Luând în privire, în sfârșit, că responsabilitatea Ministrilor este singurul chip:

«Pentru a pune un capăt relelor trecutului, pentru a statornici în România un Guvern tare, drept și nepărtinitor, pentru care progresul să fie o lege;

«Pentru a impune și ocărmuitorilor și ocărmuiților respectul legalității;

«Pentru a da însuș Domnului o putere spre a se împotrivi la cererile și înrăuirile din afară;

«Pentru a pune pe Domnitor mai presus de tânguiri, de patimi și de luptele partidelor, și așa a-l face neviolabil;

«Pentru ca Ministrii să se privească și să ocârmuească ca funcționari ai țerii, iar nu ca instrumente oarbe ale voinței Domnitorului;

«Pentru a face ca în viitor demnitatea și drepturile nației să nu mai fie sacrificate la toate interesele, pretențiile și înrăuirile străine;

«In sfârșit pentru ca autonomia României să fie un mare și sfânt adevăr;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește și primește la viitoarea organizație a României următoarele baze fundamentale:

«I. Responsabilitatea Ministrilor înaintea Adunării generale.

«II. O lege specială votată de Adunare în cea întâi sesie va sta-tornici tribunalul însărcinat cu judecarea Ministrilor puși în acuzație de Adunare.

«III. Ministrii osândiți, în nici într'un caz, nu vor putea fi iertăți de Șeful Statului».

Votanți 71. — Pentru 71.

In *Sedința XXII* din 26 Noemvrie, d-l *M. Kogălniceanu* citește raportul său asupra *Regulării Tributului către Inalta Poartă*.

Adunarea, după ce ia raportul în discuțiune, îl primește și pășește la adunarea votului prin următoarea încheiere:

«Anul 1857, luna Noemvrie 26 zile.

«Luând în privire că prin vechile Capitulații pentru protecția garantată de gloriosii Padișahi otomani Principatelor Române, acestea s'au îndatorit la o dare anuală (redevance annuelle), și anume Valahia cu 3.000 bani roșii sau galbeni, sporit apoi la 10.000 bani roșii, și Moldavia cu 4.000 galbeni sub nume de peșcheș;

«Luând în privire că această dare n'a ridicat Principatelor suveranitatea lor, pentru că după dritul gintelor un stat, întru cât își păstrează neatârnamarea Guvernului, poate pentru siguranța sa a se pune sub protecția unui alt Stat, și chiar a-i plăti și un tribut, fără ca prin aceasta să piardă ceva din suveranitatea sa, precum însăș istoria otomană ne dovedește, că Staturi creștine cu mult mai puternice decât Principatele au plătit Turciei tributuri mult mai mari, fără ca prin aceasta ele să fi conținut de a fi Staturi suverane ale Europei;

«Luând în privire că darea anuală, contractată de Valahia la sfârșitul secolului al XIV-lea și de Moldova la începutul secolului XVI, deși în urma

timpurilor și a lovirei Capitulațiilor neconținut a sporit, însă Principatele pururea ori s'au împotrivit, ori au protestat în contra jignirii făcute drepturilor lor, precum dovedesc:

«a) Retragerea din Domnie a lui Petru Șchiopul al Moldaviei (1591), carele, zic analele, văzând că Turcia voia a spori darea până la suma de 10.000 galbeni, preferă a-și părăsi tronul și țara, decât să se facă dela el un asemenea început;

«b) Lungile lupte ale lui Mihaiu Viteazul, ale lui Aron Vodă și ale atâtor alți Domni din Moldova și din Valahia, întreprinse numai spre a apăra Capitulațiile țărilor;

«c) Tractatele încheiate în 1710 și 1711 de Domnii Brâncoveanu și Cantemir cu Petru cel Mare și pe cari, istoria este martoră, acești Domni le-au încheiat numai pentrucă Principatele se vedeau amenințate de a fi prefăcute în pašalâcuri;

«d) Petiția Adunării generale din Valahia, adresată în 16 Martie 1718 Imperatorului Germaniei, și rugându-se ca, la încheierea păcei cu Turcia, tributul să se reducă, după cum eră din vechiu, desființându-se adaosul impus cu sila în timpul Domnului Brâncoveanu;

«Luând în privire că după pacea dela Prut și după punerea Domnilor străini în capul Principatelor, precum în mai multe alte condiții, asemenea și în privirea dărei Principatelor, nu s'au mai păzit stipulațiile Capitulațiilor, ci neconținut s'au sporit și s'au înmulțit dările bănești sub deosebite numiri de **haraciu, baeram peșcheș, rachibia, idighe, emfiemucatesi, mucarel** și multe altele, afară de darea de producturi, vite, cheresteă, salahori, afară de multe și nenumărate daruri silite, plătite Hanului de Crâm, Sultanului de Bugeac, Vizirului, Pașilor dela Sarhaturi și la toți puternicii, cari absorbiau toate veniturile, toate mijloacele țarei;

«Luând în privire că aceste nesfârșite dări au motivat mijlocirile Românilor la protecția Puterilor creștine, Rusia și Austria;

«Că aceste tânguiri au îndemnat pe Curtea Rusiei să stipuleze în Articolul XVI, punctul 8, al Tractatului de Cuciuc-Cainargi (17 Iulie 1774), reducerea dărei Principatelor, plătită aceasta la comisari trimiși numai din cinci în cinci ani, și reșezarea ămbelor țări în toate folosurile, de cari ele se bucurau în timpul lui Mohamed IV (1648—1687);

«Că cu toate stipulațiile, dările urmând în sporirea lor, trimisul Curții Rusiei și internunciul Austriei, întemeindu-se pe Tractatul de Cainargi și pe Convenția de Biuciu-Cavac, au dobândit dela Poarta Otomană senedul din 28 Decembrie 1783 (15 Sefer 1198) și Hatișeriful dat tot atuncea Domnilor ămbelor țări, și prin cari Poarta s'a îndatorit din nou:

«a) A reduce darea ămbelor Principate la suma colectivă de 477.444 lei

20 parale, răspunsă în tot anul la Constantinopole, și la o altă sumă sub nume de beiram și rechiabia și mărginită în 130.000 lei pentru Valahia și în 115.000 lei pentru Moldova;

«b) A nu mai cere nimica dela Domni pentru ținerea lor în capul ocărmuirii Principatelor;

«c) A nu mai lua nimica nici dela țară, nici dela Domni la suirea lor pe scaun;

«d) A nu învoi pașilor, cadiilor și altor funcționari turci de a cere dela Domni sau țară vreo dare oarecare;

«e) A scuti pe Domni de îndatorirea de a trimite daruri Pașilor la intrarea acestora în funcții;

«f) A nu mai trage din Principate provizii și cherește decât cu anume plată;

«g) A desființa luarea mieilor fără plată și tocmală;

«h) A nu trimite comisari în Principate decât în cazuri extraordinare, și a nu-i lăsa să ia dări și peșceșuri;

«Luând în privire că aceste îndatoriri nepăzindu-se cu deplinătate, Inalta Poartă, după stăruințele Rusiei, a mai slobozit și în 1802 (Gemazil-Achâr 1217) un nou Hatîșerif, prin care s'au declarat desființate toate dările în bani și în produse, câte s'au fost așezat peste cuprinderea senedului din 1783;

«Luând în privire că deși prin Art. 5 al Tractatului de București (¹⁰/₂₈ Maiu 1812) și în urmarea trecerii Basarabiei către Rusia, Inalta Poartă s'a îndatorit a scădea dările Moldovei în proporție cu micșorata întindere a țării, totuș dările și darurile silite s'au ținut în mărimea lor de mai nainte, încât din suma de 1.433.047 lei, ce formă veniturile țării în anul 1819, s'au dat Porții, deosebiților Pași și altor funcționari și trimiși turci, și pentru deosebite însărcinări din Constantinopole, nu mai puțin decât **opt sute mii de lei**, precum de dovadă slujește sama originală a Visteriei din acel an (1 Iunie 1818—31 Maiu 1819), și când, chiar după senedul din 1783, atunceav când Moldova se întindea până la Nistru, toate dările trebuiau să se mărginească în suma de 282.944 lei;

«Luând în privire că prin Tractatul de Adrianopole, încheiat în ²/₁₄ Septembrie 1829, Inalta Poartă s'a îndatorit ca toate dările, atât în bani, cât și în natură, la cari erau supuse Principatele, să le reducă într'o singură sumă bănească anual plătită, și într'o altă sumă echivalentă dării pe un an, plătită aceasta la fiecare schimbare de Domn, scutindu-se prin aceasta Principatele de orice dare de produse și restatornicindu-se în ele vechea libertate de comerț;

«Și că prin Tractatul de San-Petersburg (29 Ianuarie 1834), darea anuală pentru ambele Principate s'a hotărît la suma de șase mii pungi, adică trei

milioane lei monetă turcească, care sumă, înscrisă în Regulament sub nume de dare la Inalta Poartă (redevance à la Sublime Porte), s'a plătit fără întrerupere până astăzi;

«Luând în privire că după cea de pe urmă retragere a armiei rosiene din Principate, E. S. Derviș Pașa, Comisarul otoman, prin proclamația sa din Septemvrie 1854, adresată locuitorilor țării, le-a făgăduit în numele M. S. I. Sultanului păzirea tuturor drepturilor lor ab antiquo;

«Luând în privire că la Conferințele din Viena, chiar în întâia ședință, ținută în 15 Martie 1855, plenipotențiarilor Franciei și ai Angliei s'au unit cu principul rostit de Principele Gorciacoff, că desființarea Tractaturilor între Rusia și Turcia nu putea, la încheierea păcii, să rădăce Principatelor nici unul din soloasele, de cari ele s'au fost bucurat mai înainte;

«Luând în privire că atât în fața declarației E. S. Derviș Pașa, cât și a principului adoptat de Conferințele din Viena, consfințite amândouă prin Art. 22 din Tractatul de Paris, nici într'un fel nu s'ar putea lua în considerație Art. 6 din protocolul Conferințelor din Constantinople, carele se pare a ținti la o sporire a dărei Principatelor prin cuvintele că «Valahia și Moldavia vor plăti fiecare pe an Guvernului imperial un anume tribut, care se «va hotări într'o sumă potrivită și măsurată»;

«Luând în privire că suma hotărîită prin Tractatul de Adrianople de a se da Inaltei Porți la fiecare Domnie nouă este nu numai contrară cuprinderii vechilor Capitulații, dară și se pare a fi o răsplătire (une prime) pentru fiecare schimbare de Domn, când Principatele mai ales au trebuință de un Guvern statornic și permanent;

«In conformitate cu dorințele rostite în ședința din 7 Octomvrie, Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca: **mărinimoasele Puteri garante să binevoască a hotări chestia dării Principatelor către Inalta Poartă într'un chip potrivit cu necontestabilul lor drept.**»

Au votat pentru unanimitatea de 78 votanți.

*

In *Ședința XXVI* din 13 Decemvrie, d-l *Constantin Hurmuzaki* cetește raportul său asupra—*Regulărei Fruntariilor, Navigațiunii și Comerțului pe Dunăre.*

Adunarea incuviințează propunerea făcută prin raport și păsește la adevेरirea votului prin înscriere asupra următoarei încheieri:

«Astăzi, anul 1857, luna Decemvrie în 13 zile.

«Știut este:

«I. Că Principatele Moldova și Valahia, nu numai în timpurile vechi,

ei și în urma Capitulațiilor ce ele au încheiat cu Imperiul Otoman, se întindeau de ambe părțile Dunărei până la Marea Neagră ;

«Acest fact istoric se dovedește între altele :

«a) Prin titlurile lui Mircea Vodă, Domnul Valahiei, carele a încheiat cea dintâie Capitulație cu Turcia, titluri între cari se cuprindeau și următoarele: Stăpânitor al țărilor din amândouă părțile Dunărei până la Marea Neagră, al cetății Drista (Silistria), Despot al Dobrogei ș. c. l.

«b) Prin Tractatul dintre Sigismund, Regele Romanilor, al Ungariei ș. c. l. și Vladislau, Regele Poloniei, din 15 Martie 1412, despre modul cum să se împartă între ei vecinicul pom de discordie—Moldova—, la întâmplare când Alexandru, Domnul acelu Principat, nu le-ar da ajutor în contra Turcilor. Tractatul acesta stipulează între altele, că din teritoriul Moldovei, acel dintre Prut și Marea Neagră, jumătate, împreună cu cetatea Chilia, să se dea lui Sigismund, iar cealaltă jumătate, împreună cu cetatea Achermanul, lui Vladislau ;

«c) Prin mărturia lui Enea Silvie în Istoria Europei: Despre Ungaria (Cap. I, II, VI), carele zice că Valahia (Moldova), începând dela Ardeal, se întinde până la Marea Neagră («a Transilvanis incipiens, usque ad Euxinum protensa pelagus»);

«d) Prin mărturia Vornicului Ureche (în Analele Moldovei, pag. 98), care încredințează că hotarul Moldovei se întindea până la Nistru și până la Mare;

«e) Prin mai multe hrisoave domnești, cari arată că Domnii Moldovei, între alte titluri, aveau și acel de «stăpânitori dela plaiuri până la mare»;

«f) Prin mărturia Prințului Dimitrie Cantemir (în «Descrierea Moldovei», ed. germană, pag. 39), carele încredințează că despre amiazăzi hotarul Moldovei s'a întins totdeauna până în Dunăre, iar despre răsărit până în Marea Neagră ;

«g) Prin hărțile geografice cele vechi și chiar acele din secolul al XVIII-lea, în cari Marea Neagră, începând dela Acherman până la gurile Dunărei, și anume până la aceea a Sf. Gheorghe, se numește Marea Moldovei (le Pont-Euxin dela Moldavie);

«II. Că Basarabia formă a treia parte a Principatului Moldovei și cuprinde în sine ținuturile Bugeacului, Ismailului, Achermanului și Chiliei ;

«III. Că prin urmare și acea parte din Basarabia, care se află între brațurile Dunărei, și anume între acel al Chiliei și acel al Sf. Gheorghe, și se întinde până la Marea Neagră, a fost proprietate necontestabilă a Principatului Moldovei ;

«Adevărul acesta se dovedește :

«a) Prin situația cetății moldovenesti Chilia veche (Eski Kilia), după cum mărturisesc ruinele cari se află în lăuntrul Deltei, într'o depărtare însem-

nătoare dela malul drept al brațului Dunărei, numit al Chiliei, aproape de gura aceluiași râu, și care stăpâniă tot teritoriul din cuprinsul Deltei;

b) Prin numirile românești ale mai multor locuri, pârae, văi, lacuri, insule, ș. a. din cuprinsul Deltei, numiri cari și până astăzi s'au conservat, deși teritoriul pe care ele se află, după stipulațiunile Tractatelor ruso-turcești dela București și Adrianopole, au rămas nelocuite. Din numărul acestor numiri însemnăm aici numai următoarele :

«*Intre brațul Chiliei și brațul Sulinei:* Insulele Ionești, Balta Dracului, lacurile Păscariului, Tătarul mare, Tătarul mic, Lunga, Piperiu, Fortuna, Boldu, Tăslănești, Roșca, Babele ;

«*Intre brațul Sulinei și brațul Sf. Gheorghe:* Lacurile Dragulinul mare, Dragulinul mic, Vălenii mari, Vălenii mici, Lumina, Porcul, Porculețul, Lacul lui Isaac, Isăcelul, Roșulea, Roșulețul, Bivolul (în jos de Sulina lângă mare), Bivoleț, Coliba Pescarilor, Obroteni, Lacul Brumei, Coliba Tuțuenilor ;

c) Prin nenumerbare acte de stăpânire, exercitate de către Domnii Moldovei, din cari aici amintim numai următoarele : Cesia prin care Petru Vodă, Domnul Moldovei, a dat cetatea Chiliei Ungurilor (1448), pentru ajutorul ce i-au dat la alungarea lui Roman Voevod de pe tronul Moldovei ; ajutorul dat de Mohamed II, **aliatul lui Ștefan cel Mare**, la 1462, spre a lua prin asedie cetatea Chilia veche din stăpânirea Ungurilor ; luarea cetăților Chilia și Acherman de către Ștefan cel Mare prin asalt ; rânduirea de părcălabi din partea lui în aceste cetăți ; rezidirea și întocmirea acestor cetăți de către el ; ospitalitatea dată în anul 1475 de cetatea Chiliei tinerilor Genuezi, cari robiți la luarea Cafei și duși la Constantinopole, spre a fi înrolați în corpul Ienicerilor, au scăpat în acea cetate moldovenească ; arderea cetății Chilia de către Moldoveni în Domnia lui Petru Rareș ;

d) Prin raportul Divanului Moldovei către Generalul Elem, atuncea comandantul oștirilor rusești de ocupație din 1769, răspuns care, între altele, cuprinde și arătarea următoare : «Iar hotarul țării Moldovei a fost până în Nistru și până în Dunăre, întru care se cuprinde Benderul, Cetatea Albă (Acherman), Chilia, Smilul (Ismailul), Tomarova (Reni) și Hotinul, toate cetăți și locuri la marginea țării ;

e) Prin cererea ce deputații Moldovei, trimiși la Petersburg în anul 1769, au făcut Impărătesei Ecaterinei în cuprinderea următoare : «Iar când va «binevoi Dumnezeu săntul prin nebiruitele arme ale Impărăției Tale a se «supune acele locuri din Nistru până în Dunăre, iarăș ne rugăm, ca locurile «cele ce au fost din vechiu ale Moldovei să nu rămâie cu deosebită stă- «pânire, ci iarăș către Domnia Moldovei să fie împreunate, după hotarul «vechiu» ;

«IV. Că Moldova niciodată nu s'a supus Imperiului Otoman prin pu-

terea armelor, ei de bună voie s'a supus numai sub protecția lui, rezervându-și toate drepturile ce constituiesc neatârnamarea Staturilor, după cum dovedesc Capitulațiile ei din 1511 și 1634, încheiate în deplină libertate și de atunci până în zilele noastre neconținut întărite de către Inalta Poartă;

«V. Că prin Art. 3 al Capitulației din 1511 și prin Art. 5 al Capitulației din 1634, Inalta Poartă s'a îndatorit a apăra pe Moldova, acest „PAMÂNT SLOBOD ȘI NESUPUS (Art. I al Capitulației din 1511), de toți „cei ce ar putea să o calce, păzind-o în starea întru care a fost mai „înainte, fără a i se face vreo nelegiuire, sau să sufere ea să i se facă „vreodată cea mai mică desbinare sau despărțire“;

«VI. Că prin urmare această îndatorire a Inaltei Porți se întindea și asupra Deltei Dunărei, care era o parte întregitoare a Moldovei; căci acel ce s'a îndatorit a apăra totul, s'a îndatorit a apăra și părțile din cari se compune totul;

«VII. Că cu toate acestea, Sultanul Soliman la 1538 (adică 27 de ani după încheierea Capitulației lui Bogdan cu Baiazid II) a rupt din trupul Moldovei o parte foarte mare, și anume unghiul dintre Marca Neagră, Nistru și Prut, împreună cu cetățile Acherman și Chilia, în cari a pus garnizoane turcești, și declarând teritoriul rășluit de pământ supus (raië), l-a pus sub ascultarea unui Pașă, — urmare cu atât mai contrarie tuturor principiilor dreptății, cu cât cauza ei n'a fost alta decât opunerea lui Petru Rareș de a spori peșcheșul anual de 4.000 galbeni, stipulat prin Capitulația din 1511, la suma de 10.000 galbeni și a-l preface în bir (tribut);

«VIII. Că afară de aceasta, în anul 1812, prin Art. 4 al Tractatului de pace dela București, Inalta Poartă a cedat Rusiei o parte mare din Moldova, precum și toată Basarabia, împreună cu o parte a Deltei, statornicind că Prutul începând dela locul unde intră în Moldova, până acolo unde se varsă în Dunăre, iar de acolo malul stâng al Dunărei până la Chilia și până unde acest râu se varsă în mare, să fie linia de despărțire a hotarului, însă cu această condiție, ca navigația să urmeze a fi comună amânduror staturilor, și ca insulele Dunărei, începând dela Ismail până la Chilia, ca unele ce sunt mai aproape de malul stâng, să fie sub stăpânirea Rusiei;

«IX. Că Inalta Poartă, recunoscând neputința aplicației hotarului stipulat prin Art. 4 al Tractatului dela București, în anul 1817, așa dar în timp de pace, a mai cedat Rusiei și cele două mari insule din preajma Ismailului și a Chiliei, adică restul Deltei dintre brațul Chiliei și acel al Sulinei, după cum atestază Protocolul încheiat în Constantinopole la 21 August 1817 între Inalta Poartă și Ambasadorul Rusiei de lângă ea și întărit prin Art. 2 al Convenției dela Acherman din anul 1826;

«X. Că la 1829, prin Art. 3 al Tractatului dela Adrianopole, Inalta Poartă

a mai cedat Rusiei și a doua Deltă, dintre brațul Sulinei și acel al Sf. Gheorghe, care ca parte întregitoare a Moldovei, prin Capitulații solemne, mărturisite și întărite chiar prin acel Tractat (Art. V), a fost încredințată **protecției Imperiului Otoman**;

«Pe lângă acestea luând în privire :

«1. Că Tractatul de Paris, prin Art. 21, a hotărît ca teritoriul cedat de Rusia să fie întrupat în Principatul Moldovei ;

«2. Că în teritoriul cedat de Rusia se cuprind și Deltele Dunărei ;

«3. Că mai sus citatul Tratat, prin Art. 22 și 25, a pus Principatele Române și drepturile lor, așa dar și **integritatea teritorială a acestor țări**, sub garanția tuturor Puterilor cari l-au subscris, și prin urmare au garantat Principatelor Deltele Dunărei, cari li s'au restituit prin Art. 21 al aceluiaș Tractat ;

«4. Că prin Art. 23 al citatului Tractat, Inalta Poartă s'a îndatorit, între altele, a **conservă Principatelor Române și deplina libertate de comerț și de navigație** ;

«Luând în privire :

«5. Că art 14 al zisului Tractat a proclamat libertatea Dunărei și înlăturarea tuturor piedicilor navigației pe ea, și prin urmare și libertatea tuturor gurilor ei ;

«Luând în privire :

«6. Că cu toate acestea, în urma protocolului Conferințelor dela Paris din 6 Ianuarie 1857, Inalta Poartă a luat în a ei nemijlocită și exclusivă stăpânire tot teritoriul cuprins în Deltele Dunărei ;

«Luând în privire :

«7. Că modul aplicației de astăzi a acestei măsuri închide cu totul comunicația directă a Moldovei cu Marea Neagră ; căci brațul Chiliei în a sa întregime face astăzi hotar **numai** în cursul lui dela Ismail până la Chilia și de acolo **până la Vâlcov**, unde acest braț se desparte în mai mulți craci, iar dela Vâlcov înainte și până la **mare** s'a luat de linie despărțitoare a hotarului cel mai **mie și mai depărtat** din acești craci, și anume cracul **Găștei**, carele nu numai nu este navigabil nici măcar pentru bărci mici, ci în timp de vară se poate trece chiar și pe jos ;

«Luând în privire :

«8. Că acest hotar nu numai a condamnat porturile **Reni, Ismailului, Chilia și Vâlcov**, odată atât de înflorite, la neapărată peire, ci încă a pus pe Principatele Române în **totală neputință** de a se folosi de binefacerea libertății propriului lor râu și de a exercită dreptul deplinei libertăți de navigare și de comerț ce li s'a garantat prin Tractatul de Paris, după cum se dovedește din raporturile autorităților militare și civile ale Principatului Mol-

dovei (vezi pag. 320—321, nota), cari nu lasă cea mai mică îndoeală despre necuviințele noului hotar și despre tristele lor urmări;

«Luând în privire :

«9. Că însăș Inalta Poartă a recunoscut prin acte formale, că chiar delimitarea stipulată prin Art. 4 din Tractatul de București, prin care ea cedase cu Basarabia și jumătate din râul Prutului, precum și toate insulele cele mici dintre Ismail și Chilia, nu se poate aplica, și că pentru acest cuvânt mai cedând Rusiei în timp de pace — în anul 1817 — și insulele cele mari din preajma Ismailului și a Chilieii, cari pururea au făcut parte din teritoriul orașelor Ismail și Chilia, servind chiar la mijloacele de viață ale locuitorilor acestor orașe, ea de bunăvoie a întins hotarul până în brațul Sulinei;

«Luând în privire :

«10. Că această neputință de aplicație, care a motivat în anul 1817 întinderea hotarului până în brațul Sulinei — și se află descrisă cu atâta lămurire în Art. 2 din Convenția dela Acherman, — după despărțirea insulelor ce formează întâia Deltă, și care se află în față cu Ismailul și cu Chilia, de orașele de cari ele pururea au atârnat, n'au încetat a exista și până astăzi, și încă într'un grad mult mai mare, fiindcă Moldovei nu s'au înapoiat nici măcar insulele cele mici dintre Ismail și Chilia, cari s'au fost dat Rusiei în anul 1812 împreună cu Basarabia;

«Luând în privire :

«11. Că motivele cari au servit de bază la regularea hotarelor între Rusia și Turcia merită a fi luate în cea mai de aproape considerație și în folosul Moldovei la așezarea hotarelor dintre ea și Turcia, cu atâta mai mult, cu cât este obștește știut că Moldova până la cedarea Basarabiei de către Inalta Poartă, în anul 1812, a exercitat fără cea mai mică împiedecare sau contestare dreptul liberei plutiri nu numai pe brațul Chilieii în toată a lui întindere, ci și pe celelalte brațuri ale Dunărei, a cărora curățire până la pacea dela Adrianopole, din 1829, eră încredințată numai părcălabilor moldovenesti;

«12. Că chiar prin însuș Hatışeriful M. S. Sultanului din 1774 (anul Egirei 1188 luna Șeval), slobozit Principatelor Române, Inalta Poartă a recunoscut în punctul al IX-lea, că anaduna, adică matca Dunărei, trebuie să despartă Principatele de Turcia, și că prin urmare această linie trebuie să se întindă până la Marea Neagră, servind de hotar despărțitor între Principate și Turcia matca cracului principal al Dunărei;

«Luând în privire :

«13. Că Moldova are necontestabilul drept de a reclama tot teritoriul cedat de Rusia prin Tractatul de Paris, fiindcă, după cum mai sus s'a dovedit, el

a fost și este proprietatea nealienabilă și parte întregitoare a acestui Principat, care prin Capitulațiile sale, puindu-se numai sub protecția Imperiului Otoman, niciodată n'a renunțat nici la deplina neatarnare a existenței sale politice și naționale, nici la întregitatea teritorială, garantate prin Capitulațiile încheiate cu Inalta Poartă, și prin urmare :

«14. Că Principatele Române sunt cu atâta mai mult în dreptate de a cere statornicirea unui hotar favorabil navigației și comerțului lor, așa dar modificarea hotarului de astăzi, carele le-a luat cu totul puțința întrebunțării acestor drepturi, garantate de cel mai mare act al secolului nostru ;

«15. Că fără insulele cele mari ce sunt în față cu Ismailul și cu Chilia și cari în 1817 s'au cedat Rusiei, tocmai pentru că ele erau neapărate pentru aceste orașe, de cari din vechime au fost atarnate, porturile Ismail, Chilia, și Vălcov sunt amenințate de o deplină ruină, și în sfârșit :

«16. Că chiar când brațul Sulinei sau al Sf. Gheorghe, după binevoitoarele măsuri ale Europei, s'ar curăți pentru a servi navigației și comerțului celui mare, totuș Principatele au neapărată nevoie să fie singure stăpâne pe cracul Chilieii, spre a-l putea curăți și face navigabil pentru comerțul și plătirea lor specială ;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește și roagă pe Puterile garante să binevoească a îneuviință rectificarea noului hotar dintre Principatele Unite și Imperiul Otoman prin o Comisie Europeană, conform cu neprescriptibilele drepturi de proprietate, de libertate de navigație și comerț, garantate Principatelor Române prin Art. 15, 21, 22 și 23 din Tractatul de Paris.»

Votează pentru unanimitatea de 76 votanți.

*

În *Sedința XXX* din 20 Decemvrie, d-l *Anastasiu Panu* citește raportul atingător de *Statornicirea relațiilor Principatelor cu Puterile garantate, în caz de călcarea drepturilor României.*

Comisiunea rânduită a prelucra proiectul de încheiere în privirea noului șir de Cestii de interes general, are onoară a supune binevoitoarei luări aminte a Adunării următorul proiect :

«Luând în privire că încă la Conferințele dela Viena, în ședințele din 17 și 19 Martie 1856, Inaltele Puteri au prevăzut cazul de neînțelegere în privirea drepturilor și interpretației viitorului act constitutiv al Principatelor Române ;

«Luând în privire că Art. 25 al Tractatului de Paris a pus Principatele sub garanția colectivă a tuturor Puterilor subscriitoare ;

«Că prin urmare orice călcare a drepturilor Principatelor, din orice parte ar veni, ar fi contrară stipulațiilor Tractatului ;

«Că în asemenea caz, Principatele sunt datorare și îndrituite de a face un apel la nepărtinitoarea și hotărâtoarea intervenție a Puterilor garante ;

«Luând în privire că și în viitor pot a se înfășoșă neînțelegeri, cari să ceară intervenția Puterilor garante ;

«Luând în privire că pentru ca garanția Puterilor subscriitoare Tractatului de Paris să fie lucrătoare și folositoare pentru Principate, trebuie a se da acestora un mijloc regulat și neatârnat, prin carele ele, la orice trebuință, să poată cere și dobândi sprijinul făgăduit ;

«Luând în privire că, deși după vechile Capitulații, în puterea cărora Principatele și-au păstrat deplina suveranitate, ele au avut și dritul de a trimite soli și agenți politici și comerciali la Puterile străine și de a primi asemenea dela acestea, drit pe care și în urma Capitulațiilor l-au exercitat mai mult timp ; totuș astăzi Principatele sunt reduse de a avea numai câte un singur agent politic lângă Inalta Poartă ;

«Că deși după Art. 403 din Reg. Org., acești agenți trebuie să fie numiți numai de către Guvernele locale și dintre pământeni, astăzi însă Trimeșii ambelor Principate sunt străini și impuși de către Inalta Poartă, și că prin urmare ei sunt departe de a fi reprezentanții Principatelor și de a apăra drepturile lor ;

«Luând în privire că după noua poziție creată Principatelor prin garanția colectivă a Puterilor subscriitoare Tractatului de Paris, acești agenți nu sunt și nici pot fi îndestulători pentru a reprezenta Principatele și lângă Puterile garante ;

«Luând în privire că fără a se hotărî și preciza anume calea legală și permanentă, prin care Principatele, la orice călcare a drepturilor lor, să poată liber reclama sprijinul Puterilor subscriitoare Tractatului de Paris, garanția acestora n'ar putea cu deplinătate răspunde la trebuința europeană și la binefăcătoarele cugetări cari au prezidat la înființarea ei ;

«Pe temeiul vechilor Capitulații ale Principatelor și al Art. 25 din Tractatul de Paris ;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca mărinimoasele Puteri, la viitoarele Conferințe, să binevoască a prevedea și a statornici calea prin care Principatele-Unite, la orice călcare a drepturilor lor, din orice parte ar proveni, să poată cere și dobândi puternicul sprijin al marelui Areopag.»

Adunarea, consultată prin sculare și ședere, adoptează în unanimitate proiectul de încheiere mai sus citat.

În *Sedința XXXI* din 21 Decembrie d-l *Mihail Kogălniceanu* cetește propunerea Comisiunii de urgență, atingătoare de *Cestiunea Legii Electorale*.

Adunarea, consultată prin sculare și ședere, adoptează în *unanimitate* această propunere cu cele mai vii aclamații de „**Vivat Unirea Principatelor**“.

«Se pășește la adevărea votului prin subscrierea următoarei încheieri :

«Astăzi anul 1857, luna Decembrie în 21 zile.

«Luând în privire că după vechiul obicei, pururea în Principatele Române Adunările obștești s'au convocat și au lucrat după legi electorale făcute în țară și pentru țară ;

«Luând în privire că convocarea Adunărilor ad-hoc actuale din Iași și București, după o lege electorală făcută afară din țară, a fost o măsură cerută prin un caz cu totul excepțional, dar pe care Principatele, în puterea Autonomiei lor garantate de Tractatul de Paris, nici că pot a dori de a o mai vedea reproducându-se ;

«Luând în privire că pe cât prin încheierea făcută în ședința din 10 Octombrie, Adunarea, supuindu-se la îndatoririle prescrise ei de Tractatul de Paris, s'a hotărât a păși la rostirea dorințelor de interes general, pe atâta ea și-a făcut rezerva în privirea Autonomiei Principatelor, cât și a cestiilor cari în urma votului de Unire ambele țări surori cer neapărat de a fi desbătute și votate de adunările întrunite ;

«Luând în privire că din toate cestiile, aceea care cere mai neapărat împreună lucrarea ambelor Adunări, este aceea a **facerei unei legi electorale** pentru viitoarea legislatură a României, și că întrunirea ambelor Adunări nu se poate face mai înainte de a se recunoaște Unirea Principatelor de către Puterile garante, Adunarea ad-hoc din Moldova încheie dorințele sale prin col de pe urmă și neapărat vot.

«După împlinirea marelui dorințe a nației române, rostită în unanimitate de Adunările ad-hoc din Iași și din București, adică Unirea Principatelor într'un singur Stat și a lor definitivă constituare, Puterile garante sunt rugate de a încuviința, ca **ambele Adunări ad-hoc actuale să se convoace în o singură Adunare**, spre a se elabora legea electorală pentru viitoarea legislatură a României după principiile rostite mai înainte de Adunare, în privirea constituării acestei legislaturi».

«Subscriu pentru în *unanimitate*.

«Conform § 79 din Regulamentul Adunării, d-lui Viceprezidentul declară că **Adunarea a încuviințat**“.

*

Ședința se suspendează pe o jumătate de oră spre a putea biuroul delibera asupra Actului atingător de încheierea lucrărilor Adunării și de recunoștință către Puterile garante.

La redeschiderea ședinței, d-lui *M. Kogălniceanu* cetește următorul act, pe care Adunarea îl votează în unanimitatea de 71 voturi, cu cele mai vii și repeșite aclamații de «Să trăească Puterile Garante! Să trăească Unirea!»

«Astăzi, anul 1857, luna Decembrie în 27 zile.

«Astăzi se împlinesc trei luni, de când s'a întrunit Adunarea ad-hoc a Moldovei, convocată în puterea Tractatului de Paris, pentru a rosti dorințele țării asupra viitoarei organizații a Principatelor Române. Procesele verbale ale ședințelor sale, voturile rostite de ea, unele și altele împărtășite Comisiei Internaționale din București și aduse și la cunoștința publică, sunt cea mai puternică dovadă de patriotism, de respectul pentru legalitate, de prudența și de moderația ce a prezidat în debaterile Adunării. Pătrunsă de importanța misiiei sale, de marile ei datorii, și către binevoitoarele Puteri cari au convocat și către țara care a ales-o, Adunarea, cu toate piedicile ce i s'au înfătoșat, a pășit pe calea însemnată ei de către Tractatul de Paris. Astăzi ea are o nouă datorie de împlinit, aceea de a încheia lucrările sale.

«In adevăr, dacă chiar din început pentru împrejurările din lăuntru misiia Adunării eră grea și poziția ei mai mult decât delicată, cu cât mai mult acum această poziție a trebuit să se facă îngrijitoare prin împrejurările din afară.

«Adunarea, în adevăr, chiar din început, nu și-a ascuns greutatea poziției. Ea eră chemată pe de o parte a păstră în toată întregimea ei autonomia Principatelor, consfințită prin solemnle Capitulații încheiate cu Inalta Poartă, a rosti dorințele nației asupra viitoarei organizații politice, și totodată plecându-se la stipulațiile formale ale Tractatului de Paris, a intră și în reformele din lăuntru. Insăș această cale înfătoșă mai mult decât greutate. Pretutindeni o reformă produce nemulțumiri și îngrijiri; cu cât mai mult aceasta a trebuit să se întâmple în Moldova, aflată într'o stare de lucruri cu totul anormală, expusă la toate intrigile din lăuntru și din afară, simțind nevoia de a-și preface, pe lângă organizația politică, și instituțiile sociale, și lipsită de tot mijlocul de publicitate pentru a se putea lumina opinia publică și combate prejudețele și temerile neîntemeiate răspândite prin răuvoitori. Aceste împrejurări nu puteau decât să îngreue sarcina Adunării, aflată pe lângă aceasta față în față cu un Guvern provizoriu și, prin însăș natura sa, puțin simpatie misiiei ei. Toate acestea trebuiau la tot pasul să îngreueze

calea Adunării, și dacă ea a trecut peste toate piedicile, aceasta n'a datorit-o decât încrederei marelui majorității a concetățenilor săi, care niciodată nu i-a lipsit, și prudenței în care ea s'a silit a restrânge desbaterile sale.

«Răzămându-se pe îndatorirea reciprocă ce Puterile subscriitoare Tractatului de Paris au luat, de a lăsa Principatelor toată libertatea în rostirea dorințelor lor și de a aștepta până la întrunirea Conferințelor pentru a se exprima asupra lucrărilor din Iași și din București, Adunarea ad-hoc eră dar în tot dreptul să creadă, că pe lângă greutățile din lăuntru nu i se vor înfătoșa și greutăți din afară. Din nenorocire, în tot timpul lucrărilor sale, Adunarea s'a văzut învinovățită prin imputări oficiale, că lucrările sale ar fi abătute din calea însemnată de Tractatul de Paris și că dorințele sale n'ar fi expresia nici a țării, nici a adevăratelor trebuințe ale populației. Cea de pe urmă notă a Ministerului Otoman, care acuză pe Adunare, ca prelungind și îndoind agitația ce ar exista în Principate, ca putând aduce turburări serioase, ca compusă în cea mai mare parte de oameni cu spiritul exaltat, ca despărțită prin intrigile partidelor; toate acestea pun pe Adunare într-o stare de acuzație, despre care ea trebuie să se apere, și îi fac totodată o situație din care interesul țării îi dictează ca ea să iasă cât se poate mai curând.

«Liniștea publică, care dela o margine până la alta predomină în țară, care într'un singur punct nu s'a turburat, cu toate încercările răuvoitorilor, liniștea care, sperăm în Dumnezeu, nici în viitor nu se va turbura, este cea mai puternică dovadă de puținele pericole și agitații ce există în Principate. Cât pentru exaltația spiritelor a majorității membrilor Adunării, procesele verbale ale ședințelor, cuvintele oratorilor textual reproduse și mai ales voturile date, dovedesc dacă și încât imputările adresate deputaților Moldovei sunt meritate.

«Adunarea, în toată sinceritatea convicțiilor sale, nu crede că a pășit din calea datoriilor sale către Europa, către Înalta Poartă, către țară! Ea a plecat capul dinaintea stipulațiilor Tractatului de Paris, ea a protestat și protestează despre neștăruțata sa voință de a respecta în toată întregimea lor drepturile M. S. I. Sultanului, precum ele sunt consfințite și precizate prin vechile noastre Capitulații cu Imperiul Otoman; ea a apărat cu dignitate, cu moderație, dar și cu energie, drepturile nației române, ea a rostit, pe cât a putut, liber și neîmpiedecat, dorințele populației pentru viitoarea organizație politică și socială a Principatelor. Inșă această datorie, împlinită din partea Adunării, i-a atras imputările de mai sus, cari răspândindu-se în public, a trebuit neapărat să contribuie la sporirea fratriilor din țară, cari formate și încurajate de deosebiți aspiranți la domnie, se folosesc de orice pretext spre a intrigă dară în contra dorințelor Adunării, în care ei cu drept

cuvânt văd o piedică la realizarea ambiției și a intereselor lor particulare. Europa, care a luat în mâinile sale închezășluirea drepturilor Principatelor, care a stăruit pentru adevărata aplicație a Tractatului de Paris, va judecă dacă învinovățirile din afară făcute Adunării au fost și sunt meritate și dacă acestea au putut a-i înlesni misia mai mult decât grea.

«Deputații deosebitelor clase ale Moldovei, înainte însă de a pune un capăt lucrărilor lor, sunt datori de a sfârși prin acelaș act, cu care ei au început, prin mărturisirea unanimă și sinceră a neștersei recunoștințe a nației române către Marile Puteri ale Europei, cari i-au recunoscut dritul de a rosti liber în fața lumii cari-s drepturile ei, cari-s lovirile ce ele au primit, cari sunt dorințele ei pentru viitoarea organizație ca nație liberă și societate europeană. Mulțumită fie marilor și glorioșilor Monarhi, cari și-au plecat urechea la durerile unui popor asuprit, mulțumită și eternă mulțumită fie-le, pentrucă au primit sub puternica lor garanție drepturile și naționalitatea Românilor.

«Nu creadă binefăcătorii Monarhi, că dorințele rostite cu atâta unanimitate în ambele țări sunt expresia unor idei, unor aspirații momentane. Adunarea ad-hoc din Moldova dinaintea lui Dumnezeu și a oamenilor declară că ea n'a rostit decât marile și adevăratele dorințe ale nației române.

«Adunarea iea martur pe Dumnezeu, că precum în tot secolul pretutindeni și în toate împrejurările, asemenea și astăzi predomină dela o margine la alta a Principatelor convicția, că numai Autonomia plină și întreagă, așa precum ea este consfințită prin Capitulații, că numai Unirea ambelor țări, că numai un Prinț străin pus în capul lor, că numai o Putere Legislativă, adevărată reprezentatie a tuturor intereselor nației, pot asigura existența națională a cinci milioane Români, a desvoltă prosperitatea acestor țări și a împacă interesele Europei.—In toată sinceritatea cugetului, Adunarea declară că numai împlinirea acestor fundamentale dorințe, acestor neapărate trebuințe, poate realiza și face folositoare și celelalte dorințe rostite în urmă. Fără a lor împlinire cu greu un guvernământ, oricât de bine organizat ar fi, va putea câștiga simpatiile nației, va putea vindeca ranele trecutului, va putea introduce în țară pacea și mulțumirea generală, și așa a împlini binefăcătoarele cugetări ale Europei în privirea țărilor dela Dunărea de jos.

«Crezând dar în dreptatea și generozitatea Marilor Puteri, Adunarea din Iași, legitimul și adevăratul organ al dorințelor naționale ale Moldovei, așteaptă solemnela lor hotărîre ! Intemeindu-se pe aceeaș încredere, ea socoate de cuviință de a chemă totodată și binevoitoarea luare aminte a Puterilor asupra stării anormale, în care Principatele se află dela subscrierea Tractatului de Paris, cu niște legi cari de îndată ce s'a hotărît revizia lor, au pierdut puterea lor morală ; cu niște guverne efemere și lipsite de sprijinul și con-

trolul puterii legislative, prin însăș natura lor menite de a nu face decât lucrări provizorii ; că mai toate ramurile administrației publice în deplină dezorganizație, țările sunt în totală stagnație ; toate căile de îmbunătățiri sunt stăvilite și tot progresul a conținut. Principatele însă sunt însetate de a se vedea cât mai curând reasezându-se în deplina lor Autonomie, de a-și vedea împlinite marile și măntuitoarele dorințe, de a proceda cu o oră mai înainte la așezarea acelu guvernământ național, tare, drept, care, singur puind un capăt relelor trecutului, să dea nației acea stabilitate dorită de atâția ani și de toate clasele societății fără osebire, și fără de care Principatele nu pot spera nici pace, nici măntuire.

«Această stabilitate și toate condițiile ce-i sunt neapărate, Europa singură ni le poate da. Cinci milioane de Români, cu brațele întinse, cu ochii pironiți către acel mare punct, unde are a se hotărî soarta patriei lor, așteaptă cu toată încrederea marele cuvânt, care va introduce bucuria și fericirea în mijlocul unei întregi nații, acel cuvânt care va face nemuritor din neam în neam, din secol în secol, numele binefăcătorilor Monarhi — acel cuvânt, în sfârșit, care va vesti învierea României Unite și Autonome !»

*

Adunarea ad-hoc din *București* a votat la 9 Noemvrie o adresă de felicitare Adunării ad-hoc din Iași ; această adresă a fost citită în 23 Noemvrie de Dimitrie Rallet în *Ședința XXI* :

«Intunerecul în care am zăcut până astăzi, despărțiți unii de alții, aruncați în voia întâmplărilor, reduși la cea mai mare stare de slăbiciune, ne făcuse de multe ori a ne descuraja de viitorul nostru.

«Lupte necurmăte, suferințe crude, nedreptăți ale soartei, iată elementele în cari am trăit până acum ; speranța însă nu ne-a lipsit niciodată și prevedința se îndură în sfârșit de noi.

«Puterile semnătoare Tractatului de Paris își aduseră aminte, că la o margine a Europei se află o nație nedreptățită, desmădulată, două coaste ale aceluiaș corp, două ramuri ale aceluiaș arbore. Voi cei dintâi avurați fericirea de a vă afirma înaintea Inaltelor Puteri, de a le arăta drepturile neprescriptibile ale Românilor, de a le spune cu acea convicție ce dă adevărul însuș, — «că avem acelaș început, acelaș nume, aceeaș limbă, aceeaș religie, aceeaș istorie, aceeași civilizație, aceleaș instituții, aceleași legi și obiceiuri, aceleași temeri și aceleași speranțe, aceleași trebuințe de îndesțutat, aceleași hotare de păzit, aceleași dureri în trecut, acelaș viitor de asigurat și, în sfârșit, aceeaș misiune de împlinit —».

«Mulțumită vouă, fraților, de aceste cuvinte ; inimile noastre auzindu-le au tresăltat, recunoscând în ele adevărata voce a României, ce se manifestă

prin voi mai întâiu și pe care o auzirăm tocmai în momentul cel mare, când intram și noi pe calea însemnată de străbunii noștri, și pe care vom merge, sperăm, împreună și neclintiți, uniți cu corpurile, precum suntem uniți cu cugetele, cu sângele, cu inima.

«Astăzi Europa ne cunoaște, ne aude și ne vede.

«Ea știe acum cine suntem și ce suntem.

«Ea a cunoscut drepturile noastre, și de aceea a venit a ne consulta despre trebuințele și dorințele ce avem.—Rătăcirile, rivalitățile ce ne-au fost dezunit au perit prin focul suferințelor de sute de ani.—Patria și naționalitatea sunt în inima fiecăruia dintre noi; Unirea a devenit credința noastră, sufletul nostru, viața noastră. Frați iubiți, de acum fie-ne soarta cât de contrarie, Unirea este făcută pentru noi.

«Datele de 7 și 9 Octomvrie sunt date memorabile pentru patria noastră.—Legătura ce contractăm azi împreună, am proclamat-o în fața lumii întregi și unii și alții, voi însă avurați fortuna a pronunța cei dintâi această Unire. Vă fericităm dar pe voi, o frați ai inimilor noastre, pentru această favoare a întâmplării; vă fericităm mai cu seamă, că spre a dobândi acel rezultat, ați avut a vă lupta cu cele mai grele obstacole.

«Unirea de acum va fi steaua vieții noastre, și plini de încredere într'nsa să strigăm împreună:

«Să trăească România una și nedespărțită!»

D-l *D. Ralet* incheie zicând: «Această adresă trebuie să ne facă cu atât mai mare mulțumire, cu cât ne vine din partea întregii țări surori, prin legiuirii ei reprezentanți.»

Această adresă se primește cu cele mai vii aclamații de «să trăească Unirea», «să trăească România»; și Adunarea, consultată prin sculare și ședere, hotărăște în unanimitate, ca răspunsul să se facă de birou.

*

În *Sedința XXIII* din 29 Noemvrie, *d-l Dimitrie Rallet* citește adresa de răspuns către Adunarea ad-hoc din Țara-Românească.

«Adunarea Moldovei a primit cu sufletească bucurie adresa de felicitare, cu care Adunarea din țara suroră a binevoit a o onora.

«În adevăr suferințele noastre au fost mari și prelungite, dar apărători ai unei cauze sacre, avurăm convicția dreptului nostru, încât speranțele ce în trecut ne păreau un vis, astăzi se apropie de mult dorita lor realizare. Dar fraților de sânge, de inimă și de soartă, vom fi o nație. Puterile Europei și opinia publică, aceasta suverană a lumii, ne pregătesc un viitor ferice. Vom fi o nație, căci pătrunși de însemnătatea chemării noastre, ne-am rostit, în 7 și 9 Octomvrie, cu voi împreună, dorințele și nevoile în toată liniștea

ce ne însuflă conștiința drepturilor noastre și cu încrederea în cel mai mare act al secolului acestuia, al Tractatului din 30 Martie.

«Propunerea în Congres pentru Unirea Principatelor a motivat mai cu osebire consultarea dorințelor noastre, și noi am răspuns ca un singur om, am exprimat dorința ce toți Românii au moștenit dela strămoșii lor, și am cerut Unirea și garanția Europei pentru drepturile noastre încălcate.

«Dumnezeul părinților noștri, care nu ne-a lăsat a ne pierde prin atâtea triste prefaceri, ne va apăra și astăzi, când așezăm temelia edificiului nostru național.

«Ne fericiți, pentru că cei dintâi am proclamat Unirea, când aceasta a fost o singură favoare a soartei.

«Ne fericiți că ne-am luptat cu multe greutăți, acelea însă, deși în desțul de serioase, totuș n'au putut înecă suspinele unui popul întreg, care fu ascultat de Marile Puteri ale Europei.

«Invoiți-ne dar, fraților iubiți, a vă aduce și noi cea mai sinceră și mai solemnă recunoștință pentru sprijinul ce ne-ați dat în luptele noastre.

«Invoiți-ne a vă fericită și noi pentru mărețta unanimitate cu care v'ați pronunțat pentru Unire!

«Dispară de acum hotarele dintre țările surori, precum s'au stins orice simțiri de desbinare dintre inimile adevăraților fii tot ai aceleiaș mume!

«Fie unirea cugetelor și a sufletelor noastre rădăcina și unirea țărilor rodul prețios!

«Unirea de acum fie steaua vieții noastre și plini de încredere într'insa să strigăm împreună:

„Să trăiască România una și fericită!“

Această adresă se adoptează de Adunare în *unanimitatea de 78 voturi* și cu aclamații.

In Divanul ad-hoc al Moldovei s'au discutat și votat optsprezece Cestiuni de Interes General.

Inainte de a începe aceste lucrări, precum și după ce le-a terminat, Adunarea a votat în unanimitate *Recunoștința Poporului Român* către Puterile cele mari Europene, semnatare Tractatului de Paris din 30 Martie 1856.

Actul de Recunoștință, cetit de *Mihail Kogălniceanu*, în ultima Ședință, a XXXI-a a Adunării din 21 Decemvrie, a fost votat cu cele mai vii și repetite aclamații de — *Să trăiască Puterile Garante! Să trăiască Unirea!*

Acest act, expresiunea vie și înaltă a simțimentelor cari agitau inima și sufletul Poporului Român, sfârșește astfel:

«Principatele sunt însetate de a se vedea cât mai curând rezemându-se în deplina lor Autonomie, de a-și vedea îndeplinite marile și mănuitoare doriințe, de a proceda cu o oră mai înainte la așezarea acelu guvernământ național — tare și drept, — care singur, puind un capăt relexor trecutului, să dea nației acea stabilitate, dorită de atâția ani și de toate clasele societății fără osebire, și fără de care Principatele nu pot spera nici pace, nici mântuire. Această stabilitate și toate condițiile ce-i sunt neapărate, Europa singură ni le poate da. Cinci milioane de Români cu brațele întinse, cu ochii pironiți către acel mare punct, unde are a se hotări soarta patriei lor, așteaptă cu toată încrederea marele cuvânt care va introduce bucuria și fericirea în mijlocul unei întregi nații, acel cuvânt care va face nemuritor din neam în neam, din secol în secol, numele binefăcătorilor Monarhi, *acel cuvânt, în sfârșit, care va vesti Invierea României Unile și Autonome!*»

Cea întâia, cea mai mare, cea mai generală și cea mai națională doriință a țării eră *Constituirea Statului Român și asigurarea ființei sale în marea familie a națiunilor.*

Această doriință, formulată în șase puncte fundamentale, a fost discutată și votată de Adunare în *Sedința VII* din 7 Octomvrie, și primită cu unanime urări și nesfârșite aclamații de: *Vivat Unirea!*

Iată cele 6 puncte:

1. Respectarea Drepturilor Principatelor și în special a Autonomiei lor, în cuprinderea vechilor Capitulații încheiate cu Inalta Poartă în anii 1393, 1460, 1511 și 1634.

2. Unirea Principatelor într'un Stat sub numele de România.

3. Principe străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o familie domnitoare de ale Europei, și ai cărui moștenitori să fie crescuți în religia țării.

4. Neutralitatea pământului Principatelor.

5. Puterea legiuitoare încredințată unei Obștești Adunări, în care să fie reprezentate toate interesele nației.

6. Toate acestea sub garanția colectivă a Puterilor, cari au subscris Tractatul de Paris.

Cele șaptesprezece Cestiuni Generale se referă la — Organizarea Bisericei — Organizarea Statului — și la Relațiunile Internaționale.

Organizarea Bisericei.

Sedința XI:

1. Religia domnitoare în România este Religia Ortodoxă a Răsăritului.
2. Exercițiul Cultelor celorlalte Religii recunoscute va fi liber, însă cu restricția prevăzută în Capitulații.

- Sedința XIV:*
3. Recunoașterea neatârării Bisericii Ortodoxe a Răsăritului din Principatele-Unite de orice Chiriarhie; păstrându-se însă Unitatea credinței cu Biserica Ecu-
menică a Răsăritului în privința dogmelor.
  4. Înființarea unei Autorități Sinodale Centrale pentru
Trebile Duhovnicești, Canonice și Disciplinare, unde
va fi reprezentată și Preoțimea de mir a fiecărei
Eparhii.
  5. Nici odinioară și nici într'un chip Mitropolitul sau
Episcopii țării nu vor putea fi aleși dintre străini sau
dintre împământenii.

Organizarea Statului.

- Sedința XI:*
1. Puterea armată națională se va organiza în privirea
neutralității și a sistemului de apărare a Principatelor-
Unite, și ca în caz de năvălire să poată cu înlesnire
înfașoșă o putere îndestulătoare.
  2. Recunoașterea dreptului Principatelor de a putea
înființa cetăți de apărare.
  3. În nici un chip și în nici o vreme aceste cetăți nu
vor putea fi ocupate decât de oști naționale ale
Principatelor.
  4. În nici un caz oștile Principatelor nu se vor între-
buința decât pentru apărarea pământului lor.
- Sedința XII:*
5. Privilegiile de Clase vor fi desființate în România.
  6. Egalitatea tuturor Românilor înaintea Legii.
  7. Așezarea dreaptă și generală a Contribuțiilor, în
proporție cu averea fiecăruia fără deosebire.
  8. Supunerea tuturor la conscripția militară.
  9. Accesibilitatea pentru toți Românii la funcțiile Sta-
tului.
- Sedința XIII:*
10. Respectul domiciliului și al Libertății individuale.
  11. Supunerea fiecui numai la Judecătoria prevăzută prin
Legi.
  12. Comisii sau Tribunaluri Excepționale nu se vor putea
înființa în nici un caz.
- Sedința XV:*
13. Puterea Executivă și Legiuitoare să fie despărțită în
România.
- Sedința XVIII:*
14. Deplina neatârname a Părții Judecătorești de Puterea
curat Administrativă.

15. Inamovibilitatea Judecătorilor. Modul se va hotări prin o lege votată de Adunarea Legiuitoare viitoare.
- Ședința XVIII:* 16. Legea menită a regulă drepturile politice pentru pământeni de orice religie creștină, fiind strâns legată cu Legea despre Indigenate, se va face de Adunarea Legiuitoare viitoare.
- Ședința XX:* 17. Respectul Proprietății.
18. Instrucția publică, gratuită și obligatoare în toate orașele și satele.
- Ședința XX:* 19. Responsabilitatea Ministrilor înaintea Adunării Generale.
20. O Lege specială, votată de Adunare, în cea dintâie Sesiune, va statornici Tribunalul însărcinat cu judecarea Ministrilor puși în acuzație de Adunare.
21. Ministrii osândiți nici într'un caz nu vor putea fi iertați de Șeful Statului.
- Ședința XXXI:* 22. Ambele Adunări ad-hoc actuale să se convoace în o singură Adunare, spre a elaboră Legea Electorală pentru viitoarea Legislatură a României, după principiile rostite mai înainte de Adunare în privirea constituirei acestei Legislaturi.

Relațiunile Internaționale.

- Ședința XV:* 1. Străinii petrecători în Principate să fie supuși jurisdicției țării, fără intervenția Consulatelor.
- Ședința XVI:* 2. Puterile Garante să binevoască a recunoaște vechiul și neprescriptibilul drept al Principatelor-Unite, de a regulă ele singure relațiile lor comerciale cu alte Staturi.
- Ședința XVII:* 3. Puterile Garante, recunoscând vechiul și neprescriptibilul drept al Principatelor, de a regulă ele singure hotarele lor despre Staturile vecine, să binevoască a încuviința totodată îndreptarea hotarelor Principatelor-Unite prin o Comisie Europeană.
- Ședința XXIII:* 4. Mărinimoasele Puteri Garante să binevoască a hotări cestia Dării Principatelor către Inalta Poartă, într'un chip potrivit cu necontestabilul lor drept.
- Ședința XXVI:* 5. Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește și roagă pe Puterile Garante să binevoască a încuviința notificarea noului hotar dintre Principatele-Unite și Im-

periu Otoman prin o Comisie Europeană, conform cu neprescriptibilele drepturi de proprietate, de libertate, de navigație și de comerț, garantate Principatelor Române prin Articolele 15, 21, 22 și 23 din Tractatul de Paris.

Sedința XXX: 6. Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca Mărinimoasele Puteri, la viitoarele Conferințe, să binevoască a prevedea și a statornici calea prin care Principatele-Unite, la orice călcare a drepturilor lor, din orice parte ar proveni, să poată cere și dobândi Puternicul Sprijin al Marelui Areopag.

DISCUȚIUNILE DIN COMITETELE CLASELOR.

Comitetul Clerului.

În *Sedința XXX* din 20 Decembrie, Comitetul Clerului, compus din Nectarie Hermeziu Locotenent de Episcop de Roman, Ghenadie Șendre Locotenent de Episcop de Huși, Filaret Scriban Egumenul Mănăstirii Socola, Calinic Miclescu Egumenul Mănăstirii Slatina, Arhimandritul Neofit Scriban, Arhimandritul Melchisedec și Economul Dimitrie Matcaș—au prezentat prin Prea Sf. Sa Părintele *Filaret Scriban* Raportul Comitetului, adoptat cu majoritate de voturi și cuprinzând 12 puncturi:

«Comitetul Clerului dorește ca la viitoarea organizare a țării să se ia de bază următoarele principii :

«1. Autocefalia Bisericii ortodoxe a Moldo-României, fiică și membru al unei sfinte sobornicești și apostolești Biserici de Răsărit, al căreia cap și începător este Domnul și Dumnezeuul nostru Isus Hristos, mărturisește și păzește fără schimbare toate dogmele și sfintele canoane apostolice și sinodale, precum și toate sfintele tradiții, conformându-se în totul cu credința Bisericii Răsăritului, pentru care și pe viitor la caz de nevoie, pentru păstrarea unității credinței, când Sf. Sinod va găsi de cuviință, să se poată consulta în dogme cu Biserica Ecumenică.

«2. Organizarea învățăturilor clericale într'un mod, ca preoțimea atât monahică, cât și mireană, să posedeze cunoștințele claselor filozofice și teologice.

«3. Organizarea monahismului după niște condiții folositoare Statului și religiei, potrivit și cu sfintele canoane.

«4. Înaintarea în funcțiile și rangurile bisericesti să fie bazată pe erudiție și moralitate, dovedite prin acte și merite vederate.

«5. Potrivit sfintelor canoane bisericești și drepturilor clerului ab antiquo, la Alegerea Mitropoliților și Episcopilor, împreună cu Sf. Sinod să iea parte și Clerul atât monahic, cât și mirean, prin reprezentanți extraordinari din fiecare ținut al eparhiei văduve.

«6. Toți servitorii bisericești să fie salariați și să aibă driturile politice ca și ceilalți cetățeni; osebît de aceasta, pământul hotărît de Regulamentul Organic pentru servitorii bisericești de pe la sate să se dea și pe viitor.

«7. Fondul clerical atât al Episcopilor, al Mănăstirilor fără osebite și al Schiturilor, cât și al Bisericilor de mir, să formeze o singură casă, supusă la controlul Sinodului ca proprietate a Bisericei.

«8. Catedrele de religie prin toate școalele Statului de prin târguri și sate precum și prin cele private, să fie ținute de preoți.

«9. Așezămintele speciale și statuturile pentru Episcopii, Mănăstiri, Seminarii, Dicasterii, Biserici de mir și alte instituții bisericești, potrivit cu duhul sfintelor canoane, să le facă Sf. Sinod și să le supue la întărirea Domnitorului, însă păstrându-se prin acestea, în puterea sfintelor canoane, dritul proprietății Bisericei.

«10. Egumenii tuturor Mănăstirilor din țară, precum și Rectorii seminariilor fără osebite, să nu fie dintre străini.

«11. Toate Bisericile și Mănăstirile din țară să atârne de jurisdicția Episcopilor eparhioți respectivi și a Sinodului, fără nici o deosebire.

«12. Nimeni din tagma clericală să nu fie condamnat și distituit fără o judecată prealabilă, după legi și canoane.»

Minoritatea Comitetului Clerului, compusă din Nectarie Hermeziu și Calinic Miclescu, au prezentat fiecare câte un amendament.

Discutându-se în Adunare atât opiniunea majorității, cât și amendamentele minorității Comitetului, s'au mai prezentat și alte amendamente, cari au fost respinse, afară de acel al d-lui M. Kogălniceanu, care cereă modificări însemnate la Art. 5, 6, 7, 9 și 11 și adăogirea altor două Articole 13 și 14 și un subamendament al d-lui Manolache Costachi, care modifică Articolul 6 și 10.

Amendamentul d-lui *Mihail Kogălniceanu*, sprijinit de d-nii D. Cazadini, D. Cracte, T. Sacalov, V. Mălinescu, C. Iacovachi, Dr. Vârnav, D. Grigoriu, P. Brăescu, C. Morțun, I. Hrisanti, eră motivată astfel:

«La propunerea din partea majorității Comitetului Clerului, subscrisul își iea îndrăzneală de a face următoarele adăugiri și modificării din partea Adunării generale:

«Punctul al 5-lea să se modifice în următorul chip:

«Potrivit sfințelor canoane, drepturilor clerului ab-antiquo și legii fundamentale a țării, alegerea mitropoliților și a episcopilor va urmă a se face prin Adunarea obștească a țării și se va întări de către Șeful Statului. Această Adunare va fi formată de către Deputații Legislativei, Sinodul și Reprezentanții extraordinari ai clerului monahic și mirean de fiecare ținut al eparhiei «văduve.»

«Punctul al 6-lea: «Toți servitorii bisericești fără osebire vor fi salariați; «ei vor avea aceleași drepturi politice ca și ceilalți cetățeni în cuprinderea legii electorale, ce se va vota de către Adunările întrunite ale ambelor Principate. Pământul ce, după Regulamentul Organic, este dat parohilor sătești, «li se va da și în viitor. Salariul și celelalte foloase materiale ce se vor asigura clerului dela parohiile ortodoxe, se vor recunoaște și clerului dela parohiile catolice.

«Punctul al 7-lea: «Fondul clerical atât al episcopiilor, al mănăstirilor, fără osebire, al schiturilor, cât și al bisericilor de mir, va forma o singură casă administrată de Departamentul averilor bisericești. Sub nici un cuvânt, egumenii mănăstirilor nu vor mai putea țineă pe seama lor moșii, ca pe viitor «să nu aibă a se ocupa decât de împlinirea înaltei misiuni spirituale, care le este încredințată. Bugetul cheltuelilor de peste an se va face de către Sinod și Ministrul Culturilor, și ca toate sămăile casselor publice, va fi supus controlului Adunării generale. După îndestularea trebuințelor bisericești și a salariului servitorilor spirituali, prisosul veniturilor se va întrebuiți întru «sporirea învățaturii publice și alte așezăminte de binefacere publică, princip recunoscut și prin Art. 6, § s. din Legea pentru ocărmuirea averilor mănăstirești.

«Punctul al 9-lea să se modifice în următorul chip:

«Așezămintele speciale și staturile pentru episcopii, mănăstiri, seminarii, dicasterii, biserici de mir și alte înștiuții bisericești se vor proiectă de Sf. Sinod, însă pentru a avea putere de lege, vor trebui a fi întărite de Guvernământ,—și anume acele de natură administrativă se vor supune Șefului Statului,—acele de natură legiuitoare se vor desbata și vota mai întâiu de Adunarea legislativă și apoi, ca orice alte legi, se vor supune Domnitorului.»

«Punctul al 11-lea să se modifice:

«Toate bisericile și mănăstirile din țară vor atărnă de jurisdicția episcopilor eparhioți respectivi ca întâia instanță, și de Sinod ca instanță de apel.»

«Subscrisul cere apoi a se mai adăugi următoarele două puncte, și anume:

«Punctul al 13-lea: «Mitropoliții și episcopii se vor alege în viitor din toți membrii clerului monahic, cerându-se dela candidați numai virtuțile și condițiile spirituale cerute de sfințele canoane, precum și erudiția teologică.

«Punctul al 14-lea: «Regularea cestiei Mănăstirilor Pământene Inchinate

«locurilor de jos, ca o cestie ce este cu totul în competența țării de a o «deslegă, după rezervele ce Adunarea ad-hoc și-a făcut încă în ședința din «3 Octomvrie (protocolul 5), este păstrată viitorului Guvernământ al țării în «deplina sa autonomie.»

«D-lui *M. Costachi* cetește un subsamandament la amandamentul d-lui Kogălniceanu și la proiectul Comitetului clerului, subscris de d-lui și d-lor M. Jora, Gr. Vărnăv, S. Canano, D. Cozadini, N. Catargiu, N. Bosie :

«La punctul 10 să se adauge următoarele cuvinte : «nici dintr'acei cari în «viitor s'ar hirotonisi în străinătate fără autorizația bisericii din țară».

«La punctul 6 să se adauge : «bine înțelegându-se, că odată ce se va fixa «salariul într'un chip îndestulător pentru preoții săteni, se va rădica deasupra «proprietarilor sarcina ce-i privește astăzi pentru întreținerea preoților săteni, «lăsându-se în dispoziția parohiilor numai casele și grădinile stăpânite astăzi «de tagmele bisericesti.»

In *Ședința XXXI* din 21 Decemvrie, Adunarea păsește la adevărarea votului prin subscriere în unanimitate a următoarei încheieri:

«Astăzi, anul 1857, luna Decemvrie în 21 zile.

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca la viitoarea organizație a țării să se ia de bază următoarele principii :

«1. Autocefala biserică ortodoxă a Moldo-României, fiică și membru al unei sfinte sobornicești și apostolicești Biserici de Răsărit, al căreia cap și începător este Domnul și Dumnezeuul nostru Isus Hristos, mărturisește și păzește fără schimbare toate dogmele și sfintele canoane apostolice și sinodale, precum și toate sfintele tradiții, conformându-se în totul cu credința Bisericii Răsăritului, pentru care și pe viitor, la caz de nevoie, pentru păstrarea unității credinței, când Sfântul Sinod va găsi de cuviință, să se poată consulta în dogme cu Biserica Ecumenică.

«2. Organizarea învățăturilor clericale într'un mod ca preoțimea atât monahică, cât și mireană, să posedeze cunoștințele claselor filozofice și teologice.

«3. Organizarea monahismului după niște condiții folositoare Statului și religiei, potrivit și cu sfintele canoane.

«4. Înaintarea în funcțiile și rangurile bisericesti să fie bazată pe erudiție și moralitate, dovedite prin acte și merite vederate.

«5. Potrivit sfintelor canoane, drepturilor clerului ab-antiquo și legii fundamentale a țării, Alegerea Mitropoliților și a Episcopilor va urmă a se face prin Adunarea obștească a țării și se va întări de către Șeful Statului. Această Adunare va fi formată de către Deputații Legislativei, Sinodul și Reprezentanții extraordinari ai clerului monahic și mirean din fiecare ținut al eparhiei văduve.

«6. Toți servitorii bisericești fără osebire vor fi salariați; ei vor avea aceleași drepturi politice ca și ceilalți cetățeni, în cuprinderea legii electorale ce se va vota de către Adunările întrunite ale ambelor Principate. Pământul ce, după Regulamentul Organic, este dat parohiilor sătești, li se va da și în viitor; bine înțelegându-se că odată ce se va fixa salariul într'un chip îndestulător pentru preoții săteni, se va rădica de asupra proprietarilor sarcina ce-i privește astăzi pentru întreținerea preoților săteni, lăsându-se în dispoziția parohilor numai casele și grădinile, stăpânite astăzi de tagmele bisericești. Salariul și celelalte foloase materiale ce se vor asigura clerului dela parohiile ortodoxe, se vor recunoaște și clerului dela parohiile catolice.

«7. Fondul clerical atât al episcopilor, al mănăstirilor fără osebire, al schiturilor, cât și al bisericilor de mir va forma o singură cassă, administrată de Departamentul averilor bisericești. Sub nici un cuvânt egumenii mănăstirilor nu vor mai putea ține pe seama lor moșii, ca pe viitor să nu aibă a se ocupa decât de împlinirea înaltei misiuni spirituale care le este încredințată. Bugetul cheltuelilor de peste an se va face de către Sinod și Ministrul Culturilor, și ca toate sămile caselor publice, va fi supus controlului Adunării legislative. După îndestularea trebuințelor bisericești și a salariului servitorilor spirituali, prisosul veniturilor se va întrebuința întru sporirea învățăturilor publice și alte așezăminte de binefacere publică, principiu recunoscut și prin Art. 6, § s din Legea pentru ocârmuirea averilor mănăstirești.

«8. Catedrele de religie prin toate școalele Statului de prin târguri și sate, precum și prin cele private, să fie ținute de preoți.

«9. Așezămintele speciale și staturile pentru episcopii, mănăstiri, seminare, dicasterii, biserici de mir și alte instituții bisericești se vor proiecta de Sfântul Sinod; însă pentru a avea putere de legi, vor trebui a fi întărite de Guvernământ; — și anume acele de natură administrativă se vor supune șefului Statului, — acele de natură legiuitoare se vor desbata și vota mai întâiu de Adunarea legislativă și apoi ca orice altă lege se vor supune Domnitorului.

«10. Egumenii tuturor mănăstirilor din țară, precum și rectorii seminariilor fără osebire, să nu fie dintre străini, nici dintre acei cari în viitor s'ar hirotonisi în străinătate fără autorizația bisericeii din țară.

«11. Toate bisericile și mănăstirile din țară să atârne de jurisdicția episcopilor eparhioți respectivi în întâia instanță și de Sinod ca instanță de apel.

«12. Nimenia din tagma clericală să nu fie condamnat și destituit fără o judecată prealabilă după legi și canoane.

«13. Mitropoliții și Episcopii se vor alege în viitor din toți membrii clerului monahic, cerându-se dela candidați numai virtuțile și condițiile spirituale cerute de sfințele canoane, precum și erudiția teologică.

«14. Regularea cestiei Mănăstirilor Pământene Inchinate locurilor de jos, ca

o cestică ce este cu totul în competența țării de a o deslegă, după rezervele ce Adunarea ad-hoc și-a făcut în ședința din 3 Octombrie (protoc. V), este păstrată viitorului Guvernământ al țării în deplina sa autonomie».

Subscriu pentru în unanimitate.

Comitetul Sătenilor.

În Ședința VI a Divanului ad-hoc din 9 Noembrie, *Anastasiu Panu* cetește o propunere a locuitorilor săteni. După a ei cetire ia cuvântul și zice :

«Adunarea a ascultat cu multă băgare de seamă propunerea făcută de către deputații pontasi. Tânguirile lor, nevoile ce arată că pățimesc și nădejdea unui viitor mai fericit au aflat un eco, nepărtinitor în inimile tuturor. Îmbunătățirea soartei locuitorilor este una din dorințele ce fiecare Român formează. Conform dar cu Art. 58 din Reglementul Adunării, propunerea de față se va înscrie spre a se lua în discuție, îndată ce se vor mântui cestiile de interes general».

În Ședința XXVIII a Divanului ad-hoc din 18 Decembrie, d-lui *C. Hurmuzaki* începe a ceti propunerea deputaților săteni, cetită în ședința Adunării din 9 Noembrie.

Unii din membri amintesc că ar fi de prisos a se mai ceti, de vreme ce acea propunere nu numai că s'a cetit odată, ci s'a și tipărit și prin urmare este cunoscută. Adunarea consultată prin sculare și ședere, încuviințează această cerere.

Propunerea deputaților săteni.

«În puterea legăturii încheiate de către cele șapte Puteri la scaunul Marelui Împărat al Francezilor la Paris, noi trimișii deputați săteni din partea locuitorilor pontasi a patrusprezece ținuturi ale Moldovei, întru-nindu-ne ca să rostim dorințele treptei noastre în privirea noului așezământ și a noiei rândueli ce are a se pune în țară, și chibzuindu-ne noi între noi despre nevoile și durerile a douăsprezece sute de mii de suflete, cari ne-au trimis să fim răsunetul gemătului lor la marea Adunare, alcătuită din toate treptele țării, în numele acelora glasul nostru cel slab rădicându-l, adevărul ca înaintea lui Dumnezeu mărturisim :

«Că până în ziua de astăzi toate sarcinile cele mai grele numai asupra noastră au fost puse, și noi mai nici de unele bunuri ale țării nu ne-am îndulcit, iară alții, fără să fie supuși la nici o povară, de toată mana țării s'au bucurat ; că noi biruri grele pe cap am plătit, oameni de oaste numai noi am dat ; ispravnici, judecători, privighitori și jandarmi numai noi am

ținut, drumuri poduri și șosele numai noi am lucrat; beilicuri, podvezi și havalele numai noi am făcut; boierescuri, zile de meremet numai noi am îndeplinit; elacă de voie fără voie numai noi am dat; la Jidovul orândar, ca să ne sugă toată vloga, numai noi am fost vânduți; băutura scumpă și otrăvită numai noi am băut; pâne neagră și amară, udată cu lacrimi numai noi am mâncat; bătălii și răsmirițe, când au fost, tot greu numai noi l-am dus; oști, când au venit, noi le-am hrănit, noi le-am slujit, noi le-am purtat; că cel cu putere țara își părăsiă, peste hotare trecea; și când da Dumnezeu de se făcea pace și liniște și țara se îmbelșugă, cu toții se întorceau de se desfătau, de nevoie nu știau; nevoia și greutatea o duceau cei ce rămăneau la vatra lor. Iarna eră grea, oști multe, cărături multe și la loc depărtat căram la Dunăre și peste Dunăre; boii degerau și cădeau, alătura cădea și omul cu danșii; acasă copiii flămânziău, că ceeace nu luă ostașul la nevoia sa, luau zapcii cei de țară, de se îmbogățiau.

«Iară dacă pohoiul oștirilor se scurgea și furtuna se alină, holdele se semănau, grânele înverziau, câmpurile înfloriau, că sudoarea noastră le udă. Țara asta nici băi, nici măestrii nu are, nici meșteșuguri multe ca alte țări nu are; toată bogăția, toată îmbelșugarea, brațele și sapele noastre o aduc. Cătu-i Dunărea de mare și de largă, curge râul sudorilor noastre, se duce peste mări și peste hotare, acolo se preface în râuri de aur și de argint și curg iarăș înapoi de se revarsă în țara noastră; iar noi nici rânduială, nici dreptate nu am avut. Când ne-am jăluit, când ne-am tânguit, păsurile când ne-am spus: Ispravnicul ne-a bătut, privighitorul ne-a bătut, jandarmul ne-a bătut, zapciul ne-a bătut, vătășelul ne-a bătut, vechilul ne-a bătut, posesorul ne-a bătut, boierul de moșie ne-a bătut; cine s'a sculat mai de dimineață, cine a fost mai tare, acela eră mai mare. Boul și vaca, munca ostnelilor noastre, nu știam de sunt ale noastre; puiul și găina, laptele dela gura copiilor noștri de multe ori cu nedreptul ni s'a luat.

«Boierescul eră odinioară șase și apoi douăsprezece zile dela răsăritul și până la sfințitul soarelui. Apoi s'a făcut lege, ca să tălmăcească ziua lăsată de Dumnezeu cătu-i de mare, și boierescul s'a mărit; în urmă iar s'a mai tălmăcit, și boierescul s'a tot îngreuiat. Acum sunt douăsprezece zile de pont, ziua cât luna; lucrăm din primăvară până în toamnă, lucrăm de cum se iea omătul și până dă înghețul tot la boieresc. Lucrăm cât zice legea și mai des și peste lege, lucrăm și nu mai mântuim, nu-i nici sărbătoare, nici lucrătoare.

«Holdele cele mari și întinse se fac frumoase și mănoase, iar când treci pe lângă pământurile noastre, ți se rupe inima; ogoarele ne rămân în paragină; păpușoi ni se îneacă în buruiiană și rămân necopți de-i bate bruma; cei boierești, așezați de noi în coșere, șed ca aurul de frumoși. Când dă

frigul, când bate crivățul, când ne bate nevoia, ne ducem de ne răscumpărăm însăș munca noastră, ca să ne hrănim copiii cu dansa, și de multe ori pe lângă năcazul nevoii, unii tari de inimă ne mai țineau de leneși, că nu am putut a ne lucra ogoarele.

«Inainte de Reglement, săteanul avea zece, cincisprezece și peste douăzeci de fălci; rădicam vite, ne prindeam nevoia și eră și țara folosită, că cirezile cele multe cari ieșiau din țară, noi le creșteam. Cu Reglementul munca ni s'a împovărat, iar pământurile ni s'au micșorat. Ni s'au dat numai câte patru fălci celor cu doi boi, celor fără de boi li s'au dat și mai puțin. Tot Reglementul zice că **unde boierul de moșie nu va avea pământ de ajuns de dat locuitorilor, acolo să aibă a le da două treimi din întregul moșiei**; unii dau, alții nu dau, cine cum vrea. Noi nici la facerea legei acesteia, nici la celelalte nu am fost chemați, nici întrebați, nici la vreo învoeală nu am stătut. Domnia-lor boierii de moșii singuri le-au făcut, noi le-am urmat, deși greu și amar ne-a picat. Dar fiindcă Dumnezeu și-a adus aminte și a dat în gând celor șapte Puteri, de s'au îndurat ca de astă dată să fim și noi întrebați despre păsurile și durerile ce avem, uitat sic și șters din mintea și inimile noastre tot trecutul cu chinurile sale, departe fie toată ura, toată vrajba și toată împărecherea dela sufletul nostru; o seamă și din boieri au fost cu frica lui Dumnezeu; și mai din vechiu, pe când cu toți de-a-valma ne luptam și ne vărsam sângele pentru apărarea credinței și a moșiei strămoșești, ei ne erau ca părinți și noi ca fiii lor. Noi încă știm, că de când cu Domniile Grecești, de atuncea ni s'au stricat și dresese țarei și ale noastre. De aceea noi nu facem nici imputare, nici înfruntare nimănu, și să avem iertare, dacă spuind adevărul, vom fi scăpat vreo vorbă care să vie greu la auzul cuivă. Noi dorim ca tot poporul român să se înfrățească și să trăească în pace și în liniște pe pământul strămoșesc al României, pentru mărirea și fericiirea neamului, căci precum e scris la carte, «toată cetatea împărechiată va peri».

«Inșă pentru ca în viitor să le lipsească orice prilej de neînțelegere și de nemulțumire între treapta sătenilor și între boierii de moșii, în numele prea Puternicului Dumnezeu și al sfintei dreptății, cerem și cu umilință ne rugăm ca să ni se audă:

«Pe lângă cele mari dorințe, cari dimpreună cu celelalte trepte le-am arătat în Adunarea obstească a țarei, treapta locuitorilor pontășii cere ca pe viitorime săteanul să fie și el pus în rândul oamenilor, să nu mai fie ca până acum asămăluit cu dobitoacele necuvântătoare; **bătaia**, care atâta amar de timp ne-a umilit și ne-a ovilit, biciul și varga, care de multe ori au batjocorit părul cel alb al părinților noștri, și câteodată au făcut pe femeile noastre să-și piardă pruncii din pântecul lor, să se ridice pentru

totdeauna de asupra noastră. Pentru orice vină să ni se pue pedepse, ca la cealaltă lume, și să nu mai fim osândiți fără judecată.

«De asemenea ne rugăm ca pe viitorime toate **belicurile**, scrise și ne-scrise în legi, toate **havaielele**, precum și **birul pe cap** să fie pentru totdeauna **oborite**. În locul tuturor acestora să se pue un singur bir pe averea fiecui, fără osebite în țară; iar nu ca până acum; căci cei ce nu aveau de unde, dau mult, iar cei ce aveau mult, dau puțin sau nimic.

«Ne mai rugăm iarăș ca **satele să-și aibă de acum înainte dregătorii** alese chiar din sânul lor însuș; dregătoriile acelea să aibă a căută sub privegherea cârmuirii de toate nevoile satului, precum ținerea rânduelei în sat, la câmp și la drumuri, privegherea, hotărîrea și apărarea asupra avutului, venitului, dărilor, cheltuelilor, lucrărilor, alcătuirilor și a tuturor drepturilor sătești. Să nu mai fie ca până acum, că noi vornicii și paznicii aleși de sat i-am avut, dar nici într'o seamă nu au fost; că cutii sătești încă am avut, bani am tot dat, ar fi să fie mii de mii de lei, dar cutiile au fost ca și sparte, cum puneam, se și strecură munca noastră, Dumnezeu știe pe a cui mână intră; pentru sate nici școală, nici vreo altă îmbunătățire nu s'a făcut. **Apoi suspinul, durerea noastră de toate zilele, dorința cea mai mare, pentru care ne rugăm zi și noapte lui Dumnezeu să se îndure, este căderea boierescului; de aceea vrem să răscumpărăm boierescul și toate acelea cu cari suntem împovărați către boierii de moșii.** Vroim să scăpăm, vroim să ne răscumpărăm, să nu mai fim ai nimănu, să fim numai ai țarei, și să avem și noi o țară; am îngenunchiat, am îmbrăncit cu toții; cum suntem, nu o mai putem duce îndelung. Nu voim să jignim drepturile nimănu, dar nici al nostru să nu se întunece.

«Din buni și străbuni, noi am avut **dreptul de a ne lucra pământul tre-** buitor pentru hrana noastră și a vitelor noastre, **fără să ne poată niminea alungă de pe dânsul.** Toate uricele țarei, toate așezămintele vechi și nouă ne sfințesc acest drept, precum și acela **de a se da copiilor noștri pământuri** până la acoperirea a **două treimi din moșie**; iar până la Regulament aveam dreptul de a lucra cât vom putea. De asemenea boierii de moșii au avut dreptul a ne cere boieresc.

«Să fie deci o **Adunare obștească, unde să avem și noi oamenii noștri;** să se cearnă și să se **desbată drepturile boierilor și drepturile noastre, și ceeace o țară va găsi că suntem datori cu sudorile noastre, vom plăti; că omul ca să scape de robie și să fie stăpân la casa, vatra și ogorul său, cu tragere de inimă va lucra și se va răscumpără.**

«Iată plecatele noastre rugăminti și cereri. Noi rugăm ca marea **Adunare a țarei să iea aminte la durerile noastre, și la sfânta dreptate să desbată** întru înțelepciunea sa ce este sau ce nu este cu cale, și socotința să o tri-

meată, pe lângă cererile noastre, la cei șapte trimiși adunați în **București**, cari înfățișează chipul celor șapte Puteri.

«Iară pe aceste **Prea Inalte** fețe le rugăm, că ajungând glasul nostru la auzul lor, să nu-și întoarcă urechea dela plângerile și cererile noastre a douăsprezece sute de mii de suflete, ci să le pue la picioarele **Impărăteștilor Lor Măririi**, căci mântuirea noastră, după **Dumnezeu**, dela sfatul Puterilor o așteptăm. Ele au luat și țin sorții **României** în puternica lor mână, numai ei pot împlini marea faptă de a scoate un popor din mormântul în care a zăcut până acum. Biruințele cele mari câștigate se vor șterge de pe stâlpii cei înalți pe cari sunt scrise, pietrele se vor preface iarăși în nisip; dar învierea României, săpată adânc în inimile tuturor Românilor, trecând din strănepoți în strănepoți, vor binecuvânta timpurilor viitoare **numele întemeietorilor unui popor.**»

Iași, 26 Octomvrie.

(Subscriși) Ioan Roată, Simion Stanciu, Răducanu Sava, Dănilă Bălan, Constantin Ostahi, Toader sin Pavel, Ion a Babei, Dumitru Savin, Pandelachi Croitoriu, Timoteiu Sacalov, Ioniță Olariu, Vasile Balais, Ioan Levărdă, Ioan Roșca, Vasile Stan.

D-lui *C. Hurmuzachi* celește încheierea majorității Comitetului proprietarilor mari :

«Comitetul proprietarilor mari, ascultând cu cea mai mare luare aminte **propunerea ce deputații săteni au prezentat Adunării generale** în ședința din 9 Noemvrie, după o adâncă deliberație s'a încredințat:

«1. Că această propunere nu s'a făcut în Comitetul locuitorilor pontasi, nefiind nici protocolată de secretarul Comitetului, în contra §§. 57 și 58 ale Reglementului Adunării, și că prin urmare această propunere nu se poate considera decât ca scrisă de niște persoane, cari n'au avut alt scop decât a turbura liniștea publică, folosindu-se de neștiința de carte a deputaților săteni și încercându-se a introduce principiile unei teorii subversive, și a atăța discordia și ura între proprietari și țărani, după cum dovedește chiar anume creata terminologie de **boieri de moșie**, întrebuițată în tot cursul propunerii, spre a evita cuvântul de proprietari; terminologie cu atâta mai nefericită, cu cât ea nu cuprinde o mare parte din proprietățile locuite de țărani, și anume: toate proprietățile clerului, ale proprietarilor nevoierii și ale răzeșilor.

«2. Că prin urmare nici stilul, nici tendințele comunistice, nici citata tânguire nu se pot impută deputaților săteni, cari se văd subscriși în ea, rămânând răspunzători numai comitatorii ei, cari au abuzat de încrederea lor.

«3. Că deși unele din tânguirile arătate prin citata propunere sunt adevărate și drepte și prin urmare merită cea mai compătimitoare luare aminte,

starea de astăzi a țăranilor moldoveni însă tot încă este mai bună, decât aceea a locuitorilor din multe alte țări mai civilizate și mai bine organizate.

«4. Că cei mai mulți din proprietari niciodată n'au scăpat prilejurile ce li s'au înfățișat pentru a scuti, după putință, pe locuitorii așezați pe moșiile lor măcar de o parte din greutățile ce evenimentele politice și abuzurile administratorilor impuneau țării.

«5. Că interesele proprietarilor de moșii au suferit într'un grad mult mai mare decât acelea ale țăranilor; căci pe când dela aceștia se cerea pentru oștile străine numai transporturi și lucru cu mâinile, proprietarii au fost nevoiți a da totdeauna toate cele trebuincioase pentru îndestularea nenumărabilelor și neconținutelor armii, pâne, fân, lemne, paie, băuturi, cvartiruri, și în anii 1828 și 1829 chiar și care și vite de transport; de multe ori a și cumpărat pâne nu numai pentru oștile străine, ci și pentru țăranii așezați pe moșiile lor, spre întâmpinarea nevoii lor în timp de lipsă, provenită din secetă sau din stricăciunile lăcustelor; lăsând a zice că cea mai mare parte din proprietari totdeauna au ajutat pe sătenii lor, când cu bani pentru plata birului, pentru cumpărături de vite și pentru împlinirea altor nevoi, când cu lemne pentru case, șuri, garduri, unelte plugărești ș. c. l.

«6. Că trista stare a locuitorilor, deși exagerată în tânguirile de față, privește mai mult pe guvernele ce am avut, cari singure sunt răspunzătoare pentru abuzurile descrise, și prin urmare departe de a se putea imputa proprietarilor, este numai o urmare neapărată a neconținutelor războaie, ocupații militare și schimbări de Domnii și dregătorii; cu un cuvânt numai o neapărată urmare a lipsei de stabilitate, la care Principatele au fost condamnate în șir de mai bine de 150 ani.

«7. Că tocmai această tristă stare a locuitorilor ne-a îndemnat a căuta dorita vindecare, scăpare și mântuire în Unirea Principatelor într'un singur Stat, cu prinț străin și moștenirea tronului.

«8. Că fără a aștepta propunerile sătenilor, clasele privilegiate, dintre cari și aceea a proprietarilor mari, în ședința de 29 Octomvrie, de bunăvoie au proclamat în unanimitate și cu aclamație :

«I. Desființarea tuturor privilegiilor,

«II. Egalitatea tuturor înaintea legii,

«III. Așezarea dreaptă și generală a contribuțiilor în proporție cu averea fiecăruia fără deosebire,

«IV. Supunerea tuturor la conscripția militară,

«V. Accesibilitatea funcțiilor Statului pentru toți Românii.

«Și prin urmare au contribuit la înlăturarea celor mai multe motive de tânguire din partea deputaților săteni, tânguiri cari s'au înfățișat Adunării

ad-hoc la 9 Noemvrie, așa dar 12 zile după proclamarea mai sus număratelor principii.

«9. Că arătarea propuitorilor, cum că boierescul din vechime a fost 6 și apoi 12 zile, este contrariu adevărului, căci istoria din contră ne încredințează :

«a) Că cea mai mare parte din țăraniii Moldovei au fost vecini ;

«b) Că **toți vecinii fără deosebire** de origine lucrau fără măsură sau mărginire în folosul stăpânilor săi, dela a căroră singură voință atarnă numărul zilelor de lucru, precum se dovedește din «Descrierea Moldovei» a lui Cantemir, filele 244, 252 ;

«c) Că primirea unui țaran fugit dela stăpânul său eră oprită, după cum se dovedește prin Pravila lui Vasile Vodă din 1646, fila 3, legea 18, care zice : «Când va fugi țaranul dela locul și dela stăpânul său, nimenea nicăeri «să nu-l primească, iar de va călca Pravila aceasta, să plătească la Domnie «12 litre de argint și 24 de litre boiarinului celuia a cui va fi țaranul, și în- «tr'acest chip să aibă îndemânare dela Domnie, ca să întoarcă țaranul să-l ducă «de unde a fost, iar ei să rămâie cu toată paguba și cheltueala» ;

«d) Că la 6 Aprilie 1749 clasele privilegiate, clorul și boierimea, de bună voie au desființat vecinătatea și tristele ei privilegii, declarând într'un glas, că vecinii nu mai sunt robi, căci vecinul însemnează **săteanul megieș fără de moșie**, și au hotărît ca oamenii să nu se vânză, când s'ar vinde moșia, și ca niște săteni ai satelor în sat să rămâie, făcând slujba obicinuită, însă și slujba să se facă cu nart 24 de zile de om într'un an și la ce lucru se va pune, și dijmă să dea de pe moșie ;

«e) Că Domnul Grigorie Alexandru Ghica Voevod, din îndemnul necontentitelor jalobe ce-i veniau atât dela locuitorii țarei ce șed pe moșii **boierești, mânăstirești și răzășești**, asupra stăpânilor acestor moșii, cât și dela însuși aceștia asupra locuitorilor ce șed pe moșiile lor, prin Hrisovul său din 1 Ianuarie 1766 a redus zilele boierescului dela 24 la 12 zile, însă cu determinarea lucrului fiecărei zile ; și totodată întărind dreptul stăpânilor de moșii de a lua dijmă din toate produsele, precum și dreptul monopolului vânzării băuturilor, a încuviințat și regularea relațiilor dintre proprietarii de moșie și țărani prin învoeli, legiuind «ca sătenii cari vor face tocmeală «pentru lucru cu stăpânul moșiei, după zapisul cel de tocmeală să urmeze» ;

«f) Că Domnul Grigorie Ghica, prin Hrisovul său din 30 Septemvrie 1777, a mai îndatorit pe țărani a da stăpânilor de moșii câte două clăci pe an, a întocmi iazurile și acareturile acestora și morile, a face câte o podvoadă și a cără și câte două care de lemne ;

«g) Că Regulamentul Organic, Cap. III, Secția VII, Art. 118, 132, a îndatorit pe locuitorii săteni a lucra pentru proprietarii de moșii în curgerea unui an 12 zile după **vechiul obicei** (determinând totodată și măsura lucrului

pentru fiecare zi), a da dijmă din toate produsele, a face câte două podvezi în depărtare de 1 până la 8 ceasuri, a cără câte două care de lemne la curtea proprietarului și a lucra câte 4 zile la reparațiile acareturilor de pe moșie. Tot Regl. Org., Art. 129, a întărit și dreptul exclusiv al proprietarilor de a vinde pe moșiile lor tot felul de băuturi ;

«h) Că așezământul publicat în anul 1851, desființând fără despăgubire dijma cuvenită proprietarilor dela locuitori, desființând și îndatorirea acestora de a face coșerele pentru conservarea păpușoilor proprietarului și mai desființând și îndatorirea țăranilor fără boi sau cai de a lucra 4 zile la reparațiile acareturilor proprietarilor, în locul transporturilor prescrise de Regl. Org., a sporit cu 20 de prăjini și imășul cuvenit locuitorilor, și prin urmare departe de a le înmulți îndatoririle, le-a adus un simțitor folos ;

«i) Că toate așezămintele prin cari s'au regulat relațiile dintre proprietarii de moșii și locuitorii așezați pe ele, începând dela memorabilul act al desființării vecinătății până la așezământul de astăzi, au hotărât nu numai zilele ce țăranii aveau a lucra în folosul proprietarilor, ci și măsura lucrului fiecărei zile ; de vreme ce Așezământul de astăzi, legiuind câtimea lucrului, a determinat-o nu prin număr de zile, ci numai prin măsura obișnuită în țară — falcea și părțile ei, — făcând o singură excepție pentru lucrul reparațiilor acareturilor, pentru care s'au legiuit 4 zile proaste ; și că prin urmare comunității tânguirii sătenilor nu cunosc Așezământul de astăzi, dacă zic că acum sunt 12 zile de pont, și ziua cât luna.

«10. Că țăranii din Moldova nu sunt legați de brazdă (glebae adscripti), ci din contra oameni liberi, cari au voie de a se muta unde le place, a-și schimba starea după a lor bună plăcere, a întreprinde tot felul de meserii și speculații, cu un cuvânt nu sunt aceea ce în alte țări erau oamenii ce se numiau *Serfs, Leibeigene*; și prin urmare nici sunt supuși la vreuna din îndatoririle și prestațiile ce erau impuse acestei clase de oameni.

«11. Că nu este de mirare cum că înainte de Regulament săteanul avea puțința de a exploata în folosul său moșia proprietarului într'o întindere mai mare decât acum :

«1. Pentru că atuncea el eră însărcinat, pe lângă munca pomenită mai sus, încă cu o mulțime de alte dări în natură, cari prin Regulamentul Organic s'au oborât ; și

«2. Pentru că atuncea țara, fiind mult mai mare și populația mult mai mică decât astăzi, proprietarii, spre a putea trage măcar un mic folos din întinsele lor câmpii, cari din lipsa brațelor sau a capitalurilor nu le puteau lucra, încuviințau cu plăcere exploatarea lor ori și cui se îndatoră a-i da măcar dijmă din produsele făcute pe ele, așa dar nu numai țăranilor săi, ci și proprietarilor și țăranilor din împrejur, ba chiar și străinilor din locuri

depărtate, cari se supuneau acestei condiții. Astăzi însă, când populația s'a înmulțit și în toate zilele crește prin neconținute imigrări, chiar și din țările megieșite, unde țăranii sunt împroprietăriți, astăzi când o mare parte din câmpiile odată sterpe ale proprietarilor s'au pus la dispoziția nouălor generații ale populațiilor sătești; astăzi când în urma repedei dezvoltări a comerțului, agricultura a luat o întindere așa de mare, încât puține moșii de câmp mai au încă locuri pentru creșterea vitelor, prin care Moldova odată își făcuse un deosebit renume, astăzi când prețurile pământului s'au suit la un grad proporționat cu acea dezvoltare: când de altă parte prețul lucrului, din cauza înmulțirii brațelor și a înlocuirii lor prin mai multe mașine, n'a putut crește întru aceeași proporție, Reglem. Org. și Așezământul de față au trebuit să puie și au și pus în proporție mai potrivită anuală valoarea a pământului ce proprietarul dă țăranului cu lucrul ce acesta dă celui întâiu.

«12. Că aurul și argintul ce intră în țară provine nu numai din sudoarea tânguitorilor, ci în mare parte și din însemnătoarele capitaluri întrebuințate de proprietari în cumpărături de vite și unelte de agricultură, în năimire de argați și de lucrători, atât dintre propriii lor săteni, cât și din sate străine și din locuri depărtate, ba chiar și din alte țări, precum din Bucovina, Galiția și Transilvania.

«13. Că dacă sătenii n'au fost chemați la facerea legilor atingătoare de ei, nici proprietarii nu s'au chemat la facerea legiuierei, prin care s'au desființat fără despăgubire mai multe folosuri ce ei aveau dela țăranii lor, iar mai ales dijma, care ca o parte a răsplătirii cuvenite proprietarilor pentru exploatarea pământului lor de către țărani, ca un drept civil, în toate țările luminate s'a desființat numai prin răscumpărare.

«14. Că regularea relațiilor dintre proprietari și țărani prin învoeli nu numai n'a fost oprită de legi, precum dovedește chiar hrisovul lui Grigorie A. Ghica din 1 Ianuarie 1766, Art. 15; ci a fost chiar scopul Reg. Org., Art. 118, lit. E, și al Așezământului din 1851, Art. 4, prin care anume se zice «că aceste așezăminte vor servi de bază până ce năimirile de pământ se vor putea face prin alcătuirii de bună voie, lăsând a zice că atât înainte de promulgarea Regl. Org., cât și după ea, această măsură în multe locuri s'a și pus în lucrare.

«15. Că Regl. Org., Art. 123, și Așezământul din 1851, Art. 16, leguind ca la satele acele, unde moșia este strămtă, proprietarii să dea locuitorilor $\frac{2}{3}$, n'au întins această dispoziție asupra întregului moșiei, după cum, în contra adevărului, arată comunitățile tânguirii sătenilor; ci din contra anume au adăugit că împărțirea aceasta are a se face numai pentru locul de hrană, adică imășul, fânațul și locul de arătură, lăsând a zice că măsura aceasta este numai o excepție pentru moșiile strămte, și prin urmare

nu se poate generaliza și întinde asupra tuturor moșiilor, și tot Art. 123 din Regl. Org., și Art. 17 al Așezământului din 1851, legiuind că, dacă prin această măsură numărul total al locuitorilor nu s'ar putea îndestula cu locul întreg ce este hotărît prin Așezământ, atuncia numărul de prisos al locuitorilor să aibă voie de a se mută aiurea sau de a se alcătui prin bună tocmeală cu proprietarul.—Și dar Comitetul proprietarilor mari se rostește asupra dorințelor din citata propunere a locuitorilor pontăși în următorul chip:

«1. Dorința ca în viitor și săteanul să fie pus în rândul oamenilor și desființarea bătăii corespunde la votul Adunării, care a proclamat egalitatea înaintea legii și instrucția publică gratuită și obligatoare pentru toate orașele și satele; urmând neapărat după acest vot, ca Adunarea viitoare să reformeze între altele și legislația criminală, care, bazată pe deosebirea claselor și plină de defectuoziități monstruoase, nu mai răspunde cererilor secolului de față.

«2. Dorința de a se oborî în viitor beilicurile, havalelele și birul pe cap este îndestulată prin votul Adunării din 29 Octomvrie despre desființarea privilegiilor de clase, egalitatea înaintea legii, așezarea dreaptă a contribuțiilor, ș. c. l.

«3. Dorința de a avea prin sate dregătorii alese din chiar sânul lor, fiind morală și chiar țintitoare către buna rândueală, merită a se lua în considerație, rămâind ca viitoarea Obștească Adunare, având totodată în vedere și anexa R., Art. XXXV și XXXVI din Regulament, să legiuească modul și întinderea aplicației ei, potrivit cu interesele și gradul culturii treptei locuitorilor săteni.

«4. Dorința căderii boierescului (adică a Așezământului), rostită de către deputații săteni, este o măsură dorită și de proprietarii îndrituiți: a) pentru că acest lucru care, după Regl. Org. și după Așezământul din 1851, trebuie să fie o dreaptă răsplătire a valorii anuale a pământului ce proprietarii dau locuitorilor spre hrană, nu mai împlinește și nici poate împlini această condiție, astăzi când de o parte prețul pământului s'a suit așa de mult, iar de altă parte câtimea lucrului convenit proprietarilor a rămas nevariabilă, așa dar nu mai este o dreaptă răsplătire a valorii pământului dat spre hrană; și b) pentru că în fața tendințelor ostile principiului proprietății, care se manifestează sub auspiciile unor reformatori neîndrituiți, proprietarii nu mai pot urmă Așezământului, spre a scăpa proprietățile lor de aplicarea unor utopii condamnate de toată lumea, după cum dovedește expresia de «răs-cumpărarea boierescului», expresie care este o sofismă comunistă și care în alte cuvinte zice: Improprrietărirea universală fără cumpărarea și plata pământului, pe carii compuitorii propunerii locuitorilor îl înțeleg proprietate

comună a tuturor, precum este aerul și soarele. De vreme ce boierescul nu este un drit feudal, nu este un privilegiu deșert al boieriei, nu este o ră-mășiță a vecinătății, care în Moldova s'a desființat încă din anul 1749, ci după cum mai sus s'a zis, este numai un echivalent al întrebuițării pământului ce locuitorii primesc spre a lor hrană dela proprietari, este prețul anual al posesiei plătit în lucru proprietarilor, nu numai boierilor, ci și mânăstirilor și proprietarilor neboieriți.

«5. Dorința de a-și lucra pământul trebuitor pentru hrana lor, fără să-i poată alungă de pe dânsule, cu adăugirea de a se da și copiilor lor pământuri până la acoperirea a două treimi din moșie, fiind țintirea cea mai verederată de a lovi proprietatea, Comitetul proprietarilor mari răspunde:

«a) Că pământul ce locuitorii primesc spre exploatare, cu îndatorire de a răsplăti prin lucru învoirea îmbunătățirii lui, este un pământ necontestabil al proprietarilor, câștigat prin titluri legale, prin titluri recunoscute de toate legislațiile lumii și de a noastră în deosebi, precum moștenire, împărțeli, hotărâri judecătorești, danii, schimburi, cumpărături, toate întărite de Domni prin hrisoave mărturisite și adevărate prin pacinică și nestrămutată stăpânire în șir de mai multe sute de ani;

«b) Că proprietatea stăpânilor de moșii se întinde asupra întregului trup de moșie, după cum se dovedește:

«I. Prin mii și iar mii de vânzări și cumpărături, cari toate cuprind nu numai pământul rezervat spre întrebuițarea proprietarilor de moșii, ci și pământul care se dă locuitorilor spre exploatare și care, întocmai ca acel dintăiu, se plătește de către cumpărători cu acelaș preț.

«II. Prin mii de cumpărături dela răzeși, cari astăzi sunt țărani pe pământul vândut de ei.

«III. Prin zilnica dotare a însurăteilor și a băjenarilor veniți din alte țări cu pământ, care totdeauna s'a întrebuițat numai de către proprietarii întregii moșii.

«IV. Prin mii și iar mii de ipoteci, cari se întind asupra întregului trup de moșie.

«V. Prin legiuirile țarei, Hrisovul lui Grigorie A. Ghica din 1 Ianuarie 1766, Regulamentul Organic și Așezământul de astăzi, cari regulând relațiile dintre proprietari și locuitorii așezați pe moșiile acestora, n'au lăsat nici o umbră de îndoială, cum că și pământul dat locuitorilor spre hrană este o proprietate necontestabilă a stăpânului moșiei.

«VI. Tot prin Regulamentul Organic și Așezământul din 1851, Art. . . , care dă voie proprietarilor de a depărta de pe moșiile lor pe țărani răsvrătitori, în care caz pământul ce acesta a avut spre hrană intră iară în nemijlocită și nemărginită dispoziție a proprietarului de moșie, fără altă des-

păgubire a depărtatului decât numai pentru sadurile (pomi), ce ar fi având pe locul proprietarului.

«VII. Tot prin Regulamentul Organic, Art. 123 v. 124, după care învoind locuitorilor strămutarea de pe o moșie pe alta, nu numai nu le încuviințează cea mai mică despăgubire pentru pământul ce l-au avut spre hrană dela proprietar, ci din contra lămurit legiuește că casa, toate sadurile și alte locuri ce țăranul le-ar fi adus în stare lucrătoare pe moșia, de pe care se mută, vor rămânea în folosul proprietarului fără despăgubire, care negreșit s'ar fi încuviințat, dacă țăranul ar fi avut măcar o umbră de proprietate.

«VIII. Și prin legiuirile Principatului Valahiei și ale Basarabiei, cari recunosc stăpânilor de moșii dritul de proprietari neîngrădiți, iar țăranilor așezați pe ele numai dritul de chiriaș, posesor.

«IX. Prin toate actele judecătorești, cari constatăcă că în procesele, căroră au fost expuse moșiile proprietarilor, din partea proprietarilor megieși sau din partea altor reclamânți, țăranii așezați pe acele moșii niciodată n'au făcut parte, nici în procesuri, nici la urmările lor, căci țăranii n'au avut niciodată dreptul de a înstrăina pământul primit dela proprietarii de moșii spre hrană, așa dar niciodată n'au putut să-l treacă nici către urmașii lor, nici către străini, nici cu titlu de moștenire, nici cu titlu de vânzare sau schimb.

«Prin urmare țăranii pot dar câștiga proprietatea numai prin bună înțelegere cu proprietarii, pe ale căroră moșii locuiesc, urmând exemplul țăranilor din Basarabia, cari au cumpărat dela proprietarii lor moșii întregi, așa dar și pământul ce-l aveau ei pentru hrana lor, din cari moșii unele, și anume moșiile Tomaiul și Mingirul din ținutul Cahulului, amândouă câte de 4.000 desetini, astăzi fac parte din Moldova.

«O asemenea împroprietărire de bună voie, pe care nimenea nu o împiedică, ci dimpotrivă toți doresc a se întinde la câți s'ar putea mai mulți, lesne s'ar introduce în Principate, atuncea când instituțiile bine întocmite ale țării și înlăturarea abuzurilor deasupra locuitorilor vor fi cu sinceritate puse în lucrare de către un Guvern stabil și nepărtinitor; și numai o proprietate câștigată cu acest chip poate asigura fericirea câștigătorilor ei, pentrucă știind-o câștigată prin munca și hărnicia lui, se lipește către dansa cu toată dragostea, și știind-o câștigată prin drumul legal, se face un om de ordin și adevărat apărător al legalității și al instituțiilor patriei sale, iar orice alte măsuri impuse și pripite nu pot aduce decât răsturnarea temeliiilor celor mai principale ale societății și totodată căderea agriculturii.

«Deci :

«1. Luând în privire că țăranii din Moldova nu sunt nici vecini, nici legați de brazdă, ba nici măcar supuși ai proprietarilor, precum erau țăranii din

Austria și Germania chiar și până în zilele noastre, ci din contra sunt oameni liberi ;

«2. Luând în privire că, după cum mai sus s'a lămurit, lucrul ce țărani fac proprietarilor nu este un atribut al boieriei, nu este un serviciu personal, care-și deduce originea din privilegiile răsuflete ale feudalității, nu este aceea ce în alte țări se numia *corvée*, ci din contra este numai o răsplătire a întrebuințării pământului ce țărani primesc dela proprietari, pe ale căroro moșii locuiesc, o îndatorire bazată pe un contract bilateral, a căruia continuare sau curmare atărnă numai dela învoirea ambelor părți ;

«3. Luând în privire că țărani au dreptul de a se strămuta unde vor voi, și prin urmare de a se liberă de îndatoririle lor către proprietari pentru pământul de hrană ce-l primesc dela aceștia ;

«4. Luând în privire că pământul exploatat de țărani în folosul lor este o proprietate necontestabilă a vecinilor stăpâni de moșii ;

«5. Luând în privire că drepturile proprietății sunt garantate prin Art. 70 din Regulamentul Organic, Cap. III, Secția 1, prin următoarele cuvinte : «că conform cu vechile așezăminte ale țării, drepturile proprietății vor fi păstrate în veci nerăsluite, întru toată a lor întindere, fără a fi supuse decât «numai la sloboda întrebuințare și voință a proprietarilor» ;

«6. Luând în privire că și Adunarea ad-hoc a Moldovei a proclamat în unanimitate respectul proprietății ca una din bazele fundamentale ale viitoareii organizații ;

«7. Luând în privire că după toate legislațiile din lume și după §. 462 din Codica civilă a Moldovei, dreptul proprietății este puterea de a dispune de ființa și de rodurile lucrului său, după a sa voință și plăcere, depărtând din această pe oricine altul, și prin urmare că cererea deputaților săteni de a răscumpăra boierescul, sau cu alte cuvinte de a da proprietarilor bani în locul lucrului cuvenit lor în natură, cuprinde în sine o vederată jignire a dreptului proprietății, căci ea țintește a mărgini libertatea dispoziției, care este o condiție esențială a dreptului proprietății ;

«8. Luând în privire că în fața acestor înconjurări, numai acea regulare a relațiilor dintre proprietari și țărani poate fi dreaptă și împacă interesele ambelor părți, care ar avea de bază alcătuirea de bună voie, prin care țărani pot năimi sau cumpăra de voie pământul dela proprietari ;

«9. Luând în privire că măsura aceasta, a căreia dreptate și folosință s'a prevăzut atât de hrisovul Domnului Grigorie A. Ghica din 1 Ianuarie 1766, cât și de Regulamentul Organic, de Așezământul din 1851, astăzi lucrător, și de Protocolul Conferințelor ministeriale din Constantinopole din 11 Februarie 1856, este și aplicată în acest Principat, unde pe la unele din moșii

țărani lucrează după învoeli, iar pe la altele sunt învoiți bănește pentru pământul ce primesc dela proprietari;

«10. Luând în privire că aplicația acestei măsuri n'a avut până acum o întindere mai mare, numai pentrucă strămutarea locuitorilor de pe o moșie pe alta a fost îngreuiată prin mai multe condiții, iar proprietarii, liniștiți prin îngreuiarea strămutării, n'aveau nici un îndemn nevoitor a regulă prin învoeală relațiile lor cu țăranii așezați pe moșiile lor;

«11. Luând în privire că numai prin alcătuire de bună voie s'ar putea înlătură disproporția împoporării și a prețurilor ce există între unele din finiturile de sus și acele de jos;

«12. Luând în privire că regularea relațiilor dintre proprietari și țărani prin alcătuirii de bună voie este o măsură cerută și de economia politică, care proclamă libertatea concurenței și a transacțiilor ca o dogmă fundamentală și încuviințează întreprinderea guvernului numai atuncea când cererile regulării prin alcătuirii de bună voie n'ar răspunde la scopul dorit, sau când mijloacele private n'ar fi de ajuns spre a-l realiza;

«13. Luând în privire că modificarea relațiilor de astăzi, fiind în stare de a exersă cea mai mare înrăurire asupra agriculturii, care este izvorul de căpetenie al averei naționale, cere cea mai mare luare aminte și cele mai pătrunzătoare studii, chibzuire și pregătire, fără care cele mai binevoitoare, cele mai filantropice intenții, departe de a asigura doritul rezultat, ar produce numai turburări, sdruncinări și neapărată decădere a agriculturii și prin urmare și a comerțului;

«14. Luând în privire că reforma sistemului de astăzi presupune existența unui guvern stabil și tare, unui guvern înzestrat cu toate mijloacele intelectuale, morale și materiale spre a putea pune în lucrare cu toată nepărtinirea, perseverența, autoritatea și înțelepciunea, cerute de mărimea unei cestii atât de vitale, unei cestii dela care atârnă existența celei mai numeroase populații a țării, bunăstarea tuturor claselor societății, liniștea obștească și ferirea țării de tristele urmări ale precipitării sau ale **patimilor** cari se pun în mișcare;

«15. Luând în privire că și interesul proprietarilor cere desființarea modului de astăzi al relațiilor dintre ei și țărani;

«16. Luând în privire că dreptatea cere ca această măsură să nu fie vătămătoare nici pentru proprietari, nici pentru țărani, a cărora bunăstare a fost și trebuie să fie obiectul deosebitei îngrijiri, nu numai din partea Guvernului, ci și din partea înșiși proprietarilor, cari nu pot necunoaște folosința acestei numeroase clase a Statului și prin urmare doresc din toată inima îmbunătățirea soartei lor;

«Comitetul proprietarilor mari dorește dar, ca la viitoarea organizație să se iea de bază următoarele principii:

«I. Modul de astăzi al răsplătirei pământului prin lucru să fie cu totul desființat.

«II. Adunarea legiuitoare, în cea întâie a ei sesie, să hotărască un termen în care relațiile dintre proprietarii de moșii și țărani lucrători de pământ așezați pe ele să se reguleze prin alcătuirii de bună voie.

«III. Adunarea legiuitoare să facă o lege, căreia vor fi supuși acei din proprietari și țărani, cari nu s'ar fi folosit de termenul publicat pentru regularea relațiilor reciproce prin alcătuirii de bună voi.

«IV. Legea aceasta va fi întemeiată pe principul respectului proprietății, și totodată va privi și la stabilirea și la chipul viețuirii locuitorilor săteni astăzi lucrători de pământ.»

(Subscriși) I. Docan, A. Botez-Forăscu, Gr. Balș, G. Sturdza, C. Sturdza, A. Aslan, I. Pruncu, N. Catargiu, S. Miclescu, Gr. Suțu, N. Carp, L. Catargiu, Gr. Costachi.

D-lui *A. Teriachiu* cetește socotința minorității acestui comitet:

«Asupra chestiei relațiilor locuitorilor săteni cu proprietarii, subscrișii au onoare a face următoarea propunere:

«Luând în privire:

«1. Că propunerea locuitorilor săteni, elaborată afară din Comitetul lor, în contra Art. 57, 85 și 86 ale Regulamentului Adunării, cuprinde, pe lângă multe suferințe, în parte aduse prin năvălirile străine, în parte prin abuzurile provenite din călcarea așezămintelor în ființă, și multe recriminații neîntemeiate și tendințe regretabile prin născocită titluire de boieri de moșie și prin cercările de a denatură caracterul relațiilor existente între locuitori și proprietari.

«2. Că pe cât asemenea tendințe nu ne pot da îngrijire pentru proprietatea apărută în toată întregimea ei de legile țării, consacrată ca principul conservării societăților moderne și întărită prin votul Adunării din 18 Noembrie, pe atât nu ne pot opri de a privi îmbunătățirea stărei locuitorilor ca o condiție a prosperității țării noastre;

«3. Că contra unor asemenea tendințe, ce nu s'ar fi cuvenit a se rosti nici ca ipoteză, totuș proprietarii, clasa cea mai însemnată a țării, clasa ce a dat pururea dovezi de inteligență și de generozitate, și până astăzi s'apuz în capul mișcării naționale, nu are nevoie a năzui la fapte istorice ca să-și apere drepturile consfințite prin legile țării și prin mii de transacții și titluri legale;

«4. Că proprietarii și locuitorii, aceste două elemente cari au scăpat

Francia de răsturnările în cari vroiau să o arunce cercătorii de sisteme, sunt chemate, precum au împărțit multe greutateți, asemenea prin o bună înțelegere a vindecă multe răni ale trecutului și a desvăli bogățiile acestor țări binecuvântate de Dumnezeu;

«5. Că prin voturile Adunării din 29 Oct., douăsprezece zile înainte de cetirea propunerii locuitorilor săteni în Adunare, și din 18 Noemvrie, s'au statornicit câteva principii, cari vor contribui la îmbunătățirea stărei locuitorilor, rămăind a se încunună acele și cu regularea bine cumpănită a intereselor lor celor vitale;

«6. Că trebuie a combină neputința în care ne aflăm, ca Adunare consultativă, de a face legi într'o cestie care pentru noi mai ales s'ar conveni să facă obiectul unor studii serioase; căci chiar în alte staturi, unde reformele n'au venit prin nici o impulsie a evenimentelor din afară, o asemenea reformă a trecut prin măsuri transitorii fără a se pripri;

«7. Că o măsură silnică și nechibzuită poate paraliză agricultura, fără a aduce o reală îmbunătățire în starea locuitorilor, precum aceasta a urmat în Bucovina, de unde sute de locuitori vin în Moldova spre a-și dobândi existența;

«8. Că în această cestie mai cu osebire trebuie a se luă dispoziții uniforme cu țara soră, ca în o cestie atât de strâns legată cu agricultura, singura industrie a Principatelor, și cu bunăstarea și viitorul majorității poporului român;

«9. Că nămirile prevăzute la Art. 118, lit. E, a Reg. Org., spre a fi aplicabile și neasupritoare, totuș ar ceré, pe lângă stabilirea locuitorilor, și alte dispoziții de îngrijire a unui guvern național;

«Luând în sfârșit în privire :

«10. Că întemeierea **naționalității române**, fără de care nu este nici viața națională, nici patria asigurată de învăluirile trecute, nici **Unirea prosperă și puternică**, trebuie să fie obiectul stăruinței Guvernului și a Adunării viitoare;

«Subscriși propun ca la viitoarea organizație să se ia de bază următoarele dorințe :

«I. Desființarea răsplătirii prin lucru a pământului ce se dă locuitorilor de către proprietari după așezămintele de astăzi.

«II. Regularea definitivă a relațiilor dintre proprietari și locuitori și statornicirea unor principii, cari, fără a jigni drepturile proprietarilor, să împace și interesele locuitorilor.

«III. Adunarea legiuitoare viitoare la cea întâie a ei sesie, va votă o lege, căreia vor fi supuși și locuitorii și proprietarii și care desvâind,

acele principii, va hotări această chestie atât de importantă și de vitală pentru Principatele Unite».

Anul 1857, luna Decembrie în 11 zile.

(Subscriși) D. Miclescu, M. Kogălniceanu, D. Ralet, M. Jora, N. Canano, A. Teriachiu, M. Costachi, I. Fotea, C. Rolla, P. Mavrogheni, V. Sturdza.

D-lui *C. Negre* cetește o propunere scrisă de d-lui și de d-lor Răd. Sava, I. Levărdă, I. Roată, V. Balais, Dăn. Bălan:

«Fiindcă înainte de toate înjgheburile și trăinicia unui stat nou trebuie să se razime pe elemente puternice;

«Că acele elemente trebuie și ele să-și tragă puterea lor din așezări cari să corespundă la asemenea sfârșit;

«Că unul, și cel mai temelnic din acele elemente la noi este gloata poporului lucrător de pământ;

«Că acest popor este numai agricol și că printr'însul s'a desvilit și are a se desvili lucrul pământului — cel mai însemnat și obștesc izvor de bogăție al țării aceștia;

«Că țara tuturora se alcătuește de părți din ea a fiecăruia, cari la un loc aceste închiagă marele total al patriei comune;

«Că în marea familie a unei nații, partea fiecăruia de țară este aceea care pe toți îi leagă cu patria întregă și silnic îi împinge către apărarea, întemeierea și înflorirea ei — de vreme ce binele obștesc cuprinde neapărat în sine și binele fiecăruia în parte;

«Că pentru a conlucra cu durere și sfântă datorie la statornicirea, înflorirea și mai vărtos la apărarea țării, trebuie ca elementul cel mai numeros și temelnic al acestei țări să fie strâns legat de ea — încât pentru a apăra ceva, trebuie să aibă și ceva de apărat;

«Apoi pe asemenea cuvinte jos iscălitul propune:

«Improprietărea locuitorilor săteni.

«Fiindcă tot odată proprietatea în toată lumea civilizată, ori prin care fază din învechime ea ar fi trecut, este lucru care mai mult se respectează în societatea bine organizată și mai aprig se închizăsluește de către legi;

«Că boierii proprietari, partea cea mai luminată, și atât în timpii de mai înainte, cât mai vărtos și fără tăgadă în timpii de față, au conlucrat la toate ce au slujit a sprijini drepturile țării, neînclaturându-se, spre lauda lor, de nici un fel de jertfă pentru asemenea sfârșit;

«Că boierii proprietari, tocmai ca partea cea mai luminată, vor înțelege că îndatoririle fiecăruia către țară atuncea leagă mai tare și sunt mai sfinte, când și din foloasele ei se îndulcește fiecare;

«Că boierii proprietari, căpetenii ai țării, pentru binele obștesc nu se vor da nici astă dată în lături de a-și așeza țara, încât din toate elementele ei înfrățite și mulțumite să se poată întru adevăr întrupa o puternică patrie a tuturor;

«Că boierii proprietari, cu cunoștințele ce au și în înțeleapta lor prevedere politică, mai mult decât orcine alții se vor pătrunde de puterea lucrurilor, înaintea cărora n'ai. încotro ce face — ce se chiamă utilitate publică și nevoie de stat (raison d'Etat);

«Că boierii proprietari, în mărinimia lor, nu trebuie să se uite la nesocotite și fără cumpăt cuvinte ale locuitorilor săteni — ci desbrăcându-le de neînțeleapta lor acrime, să vadă numai că dintre ele străbate jalnicul strigăt al unei clase desmoștenite;

«In sfârșit, că la acești boieri proprietari, când sună astăzi solemnul ceas al reînvierii nației lor — precum le sunt titlurile, le vor fi și inimile nobile;

«Căci la reforme mari pentru țara sa trebuie fapte și inimă mare;

«Apoi pe asemenea cuvinte jos iscălitul propune:

«Că boierii proprietari să vândă pământuri locuitorilor sătenii.

«Findcă pe de altă parte pământul României este mănos în rodele sale, încât toți locuitorii lui, ce se țin de dânsul și se hrănesc din el, sunt cu îmbelșugare îndestulați și cu cele de nevoie și cu prisosuri;

«Că brațul țaranului este acela de unde au decurs până acum toate viziunile țării aceștea;

«Pe asemenea cuvinte jos iscălitul propune:

«1. Că pământurile de vândut locuitorilor săteni să se mărginească în măsurile pontului de astăzi, și numai la acela ce le au.

«2. Că pământurile odată pentru totdeauna vândute de boierii proprietari locuitorilor săteni, aceștia să le plătească întocmai după ade-vărata lor valoare, potrivit cu calitatea și localitatea deosebitelor părți ale țării.

«Find iarăș că prefaceri și răsturnări ale celor trecute de felul acesta în pripă îndeplinindu-se, — atrag adese după ele sdruncinări vătămătoare relațiilor sociale și mai ales negoșului și agriculturii prin vremelnica conținere a deplinei lor desvăliri;

«Apoi pe asemenea și de pe urmă cuvinte jos iscălitul propune:

«1. Că până a-și închipui locuitorii băneștile mijloace pentru plata pământurilor de cumpărat dela proprietari, ei să urmeze stărei lucrurilor de față, dacă nu se va găsi vreun alt mijloc mai potrivit și îndestulător pentru ambe părțile cu a amândurora conglăsuire.

«2. Că această vânzare de pământuri, după 15 ani dela punerea ei în lucrare, să rămăe numai facultativă.

«3. Că viitoarea Adunare legiuitoare, în cea întâi a ei sesie, să pășească la măsura așezării prețurilor pământului, precum s'a mai zis, în tocmă cu adevărata sa valoare și potrivit cu calitatea și localitatea deosebitelor părți ale țării, având totodată și îngrijirea, (ca din pildele țărilor învecinate povățuindu-se) să hotărască pentru temelnica lor dintâi statornicie, după ce cătîme de timp, către cine și cum să-și poată înstrăina locuitorii sătenii pământurile cumpărate.»

(Subscris) C. Negre.

Sprijinim această propunere: Răducanu Sava, Ioan Levărdă, Ioan Roată, Vasilie Balaiș, Dănilă Balan.

«Adunarea, consultată prin seulare și ședere, hotărăște închiderea discuției și pășirea la vot prin apel nominal.

«Se pune la vot propunerea d-lui C. Negre.

Votează pentru 16, și anume: Episc. Ghenadie Șendre, Episc. Filaret Scriban, Episc. Calinic Miclescu, Dr. A. Fătu, G. Masian, Gr. Vârnav, P. Brăescu, I. Roată, C. Iacovachi, V. Balaiș, Gr. Vârlan, Răd. Sava, C. Negre, A. Cuza, C. Sturdza (Vasluiu), N. Bosie.

Votează contra 34, și anume: Arh. Melchisedec, Iconomul Matcaș, C. Bădărău, Dăn. Bălan, A. Panu, V. Mălinescu, I. Docan, D. Savin, Dr. Vârnav, N. Canano, S. Stanciu, S. Canano, I. Vârnav, A. Botez-Forăscu, T. sin Pavel, Gr. Balș, C. Hurmuzaki, A. Aslan, I. a Babei, I. Pruncu, V. Sturdza, I. Hrisanti, L. Catargiu, I. Fotea, Gr. Suțu, M. Costachi, V. Stan, N. Carp, S. Miclescu, P. Mavrogheni, N. Emandi, I. Cantacuzin, Gr. Costachi, Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul.

Se abțin de la votare 27, și anume: Episcopul Nectarie Hermeziu, Arhimandritul N. Scriban, D. Miclescu, D. Cozadini, M. Kogălniceanu, A. Jiean, C. Morțun, D. Grigoriu, M. Jora, V. Zaharia, Gh. Sturdza, C. Sturdza, I. Levărdă, C. Roseti, D. Cracte, A. Teriachiu, V. Neculau, Dr. Costin, I. Olariu, D. Ghidionescu, N. Catargiu, Pand. Croitoriu, D. Romov, L. Galiardi, C. Știun, I. Roșca, T. Sacalov; iar D. Rallet n'a fost față.

«Se pune la vot încheierea majorității Comitetului proprietarilor mari.—

Votează pentru 23, și anume: Episc. Nectarie Hermeziu, Episc. Calinic Miclescu, I. Docan, N. Canano, Seb. Canano, A. Jiean, I. Vârnav, A. Botez-Forăscu, Gr. Balș, Gh. Sturdza, C. Sturdza, C. Hurmuzaki, A. Aslan, I. Pruncu, L. Catargiu, Gr. Suțu, M. Costin, N. Carp, S. Miclescu, C. Sturdza (Vasluiu), N. Catargiu, N. Emandi, Gr. Costachi.

«Votează contra 47, și anume: Episc. Ghenadie Șendre, Episc. Filaret Scriban, Arh. Neofit Scriban, Arh. Melchisedec, Iconomul Matcaș, C. Bădărău, Dăn. Bălan, A. Panu, D. Cozadini, V. Mălinescu, M. Kogălniceanu,

G. Masian, D. Savin, Dr. Vârnav, S. Stanciu, C. Morțun, T. sin Pavel, D. Grigoriu, I. Levărdă, Gr. Vârnav, C. Roșeti, D. Cracte, I. a Babei, P. Brăescu, I. Roată, A. Teriachiu, I. Hrisanti, V. Balaiș, C. Iacovachi, G. Vârlan, R. Sava, C. Negre, A. Cuza, M. Costachi, V. Neculau, V. Stan, I. Olariu, D. Ghidionescu, P. Mavrogheni, N. Bosie, Pand. Croitoriu, D. Romov, L. Galiardi, C. Știun, I. Roșca, T. Sacalov, Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul.

«Se abțin dela votare 7, și anume: D. Miclescu, Dr. Fătu, M. Jora, V. Zaharia, V. Sturdza, I. Fotea, I. Cantacuzin; iar D. Rallet n'a fost față.

«Se pune *la vot socotința minorității Comitetului proprietarilor mari.*—

«Votează **pentru 32**, și anume: Episc. Nectarie Hermeziu, Episc. Calinic Miclescu, D. Miclescu, C. Bădărău, A. Panu, M. Kogălniceanu, G. Masian, N. Canano, Seb. Canano, A. Jian, I. Vârnav, Gr. Balș, M. Jora, C. Hurmuzaki, Gr. Vârnav, A. Aslan, I. Pruncu, V. Sturdza, A. Teriachiu, L. Catargiu, I. Fotea, Gr. Suțu, M. Costachi, M. Costin, S. Miclescu, C. Sturdza (Vasluïu), P. Mavrogheni, N. Catargiu, I. Cantacuzin, D. Rallet, I. Docan, Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul.

«Votează **contra 38**, și anume: Episcopul Ghenadie Șendre, Episc. Filaret Scriban, Arh. Noefit Scriban, Arh. Melchisedec, Iconomul Dimitrie Matcaș, Dăn. Bălan, D. Cozadini, V. Mălinescu, D. Savin, Dr. Vârnav, S. Stanciu, T. Pavel, C. Sturdza, I. Levărdă, C. Roșeti, D. Cracte, I. a Babei, P. Brăescu, I. Roată, I. Hrisanti, V. Balaiș, C. Iacovachi, Răd. Sava, C. Negre, V. Neculau, V. Stan, N. Carp, I. Olariu, D. Ghidionescu, N. Bosie, Pand. Croitoriu, N. Emandi, D. Romov, L. Galiardi, Gr. Costachi, C. Știun, I. Roșca, T. Sacalov.

«Se abțin dela votare 8, și anume: Dr. Fătu, A. Botez-Forăscu, V. Zaharia, G. Sturdza, C. Morțun, D. Grigoriu, G. Vârlan, A. Cuza.

«Se pune *la vot drosobita socotință a d-lui C. Roșeti.*—

«Votează **pentru 4**, și anume: Episc. Ghenadie Șendre, Episc. Filaret Scriban, Gr. Vârnav, C. Roșeti.

«S'au abținut dela votare 6, și anume: Arh. Melchisedec, M. Kogălniceanu, D. Rallet, P. Brăescu, V. Sturdza, A. Cuza.—

N'au fost față la votare 2: Dr. Fătu, Dăn. Bălan.—

Toți ceilalți 65 au votat **contra**.

«Se pune *la vot încheierea majorității Comitetului proprietarilor mici.*—

«Votează **pentru 9**, și anume: Episc. Filaret Scriban, C. Bădărău, G. Masian, C. Morțun, D. Cracte, I. Hrisanti, G. Vârlan, N. Bosie, C. Știun.

«S'au abținut 9, și anume: Arh. N. Scriban, Arh. Melchisedec, P. Brăescu, Iconomul Matcaș, M. Kogălniceanu, V. Neculau, D. Grigoriu, V. Zaharia, D. Romov.—

Dr. Fătu n'a fost față la votare.—

Toți ceilalți 58 au votat **contra**.

«Se pune la vot *socotința minorității Comitetului proprietarilor mici.*—

«Votează **pentru 35**, și anume : Episc. Nectarie Hermeziu, Episc. Calinic Miclescu, D. Miclescu, I. Docan, Dr. Vârnav, D. Rallet, N. Canano, S. Canano, A. Jiean, I. Vârnav, A. Botez-Forăscu, D. Grigoriu, Gr. Balș, M. Jora, Gh. Sturdza, C. Sturdza, C. Hurmuzachi, Gr. Vârnav, A. Aslan, I. Pruncu, V. Sturdza, A. Teriachiu, L. Catargiu, I. Fotea, A. Cuza, Gr. Suțu, M. Costin, N. Carp, S. Miclescu, C. Sturdza (Vasluiu), N. Catargiu, N. Emândi, I. Cantacuzin, Gr. Costachi, Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul.

«Votează **contra 36**, și anume : Episc. Ghenadie Șendre, Episc. Filaret Scriban, Arh. N. Scriban, Iconomul Matcaș, C. Bădărău, Dăn. Bălan, A. Panu, D. Cozadini, V. Mălinescu, M. Kogălniceanu, G. Masian, D. Savin, S. Stanciu, C. Morțun, T. Pavel, I. Levărdă, C. Roseti, D. Cracte, I. a Babei, P. Brăescu, I. Roată, I. Hrisanti, V. Balaiș, C. Iacovachi, Răd. Sava, C. Negre, A. Cuza, V. Stan, I. Olariu, N. Bosie, Pand. Croitoriu, D. Romov, L. Galiardi, C. Știun, I. Roșca, T. Sacalov.

«S'au abținut dela votare 5, și anume : Arh. Melchisedec, V. Zaharia, M. Costachi, V. Neculau, P. Mavrogheni.—

N'au fost față la votare d-lor Fătu și Ghidionescu.

«Se pune la vot *deosebita socotință a d-lui Zaharia.*

«Votează **pentru 1**, d-lui Zaharia.

«S'au abținut dela votare 2, Episc. Calinic Miclescu, M. Kogălniceanu.—

«N'au fost față la votare 4, d-lor Fătu, I. Vârnav, D. Cracte, D. Ghidionescu.—

«Toți ceilalți 71 au fost **contra**.

«Se pune la votare propunerea locuitorilor săteni.—

«Votează **pentru 25**, și anume : Episc. Ghenadie Șendre, Arh. Neofit Scriban, Iconomul D. Matcaș, C. Bădărău, Dăn. Balan, D. Cozadini, V. Mălinescu, D. Savin, I. Stanciu, T. sin-Pavel, I. Levărdă, I. a Babei, P. Brăescu, I. Roată, V. Balaiș, Răd. Sava, V. Stanciu, I. Olariu, N. Bosie, Pand. Croitoriu, D. Romov, L. Galiardi, C. Știun, I. Roșca, T. Sacalov.

«Votează **contra 44**.

Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit anunță că Adunarea a respins toate Propunerile, cari se vor trimite Comisiunii Internaționale la București.

Comitetul Proprietarilor mici.

In ședința XXX din 20 Decembrie, d-l Cracte cetește o propunere a Comitetului proprietarilor mici, atingătoare de «Statornicirea în deobște a Comunelor» :

«Luând în privire că instituția statornicită de Regulamentul Organic, cap. VIII, secția II, § 319, pentru județele *comunale*, n'a răspuns la scopul pentru care s'a înființat, din pricină că nu s'a lăsat deplina, neatârnată și sloboda voință a comunității fiecărui sat spre a-și alege și numi cărmuitorii județului, ci din potrivă sau au fost siluite alegerile sau numite deadreptul de către *autorități* ori de *proprietari*;

«Luând în privire că neapărata nevoie cere îmbunătățirea stării locuitorilor, fie *răzăși*, fie *clăcași*, că asemenea îmbunătățire nu se poate aplica cu succes, până când județele nu vor fi alese și numite, așa încât să poată răspunde în totul la *binele comun*;

«Subscriși deputați ai proprietarilor mici propun următorul *proiect de încheiere pentru viitoarea organizare în România*;

«I. *Statornicirea în deobște a comunelor.*

«II. *Alegerile membrilor județelor comunale să se facă de către obște, slobodă și neatârnată.*

«III. *Driturile și îndatoririle județelor comunale vor fi prescrise prin o anume lege.*

(Subscriși:) N. Bosie, C. Sturdza, Chir. Ciocărlie, St. Călin, C. Bădărău, G. Masian, C. Știun, V. Neculau, C. Morțun, G. Vârlan.

«După o scurtă discuție propunerea aceasta se pune la vot prin apel nominal. Votează *pentru* 31 membri; *contra* 9 membri; se abțin dela votare 18 membri; nu au fost de față la votare 12 membri.»

«In *ședința XXXI* din 21 Decembrie, se supun Adunării două Propuneri ale *majorității Comitetului proprietarilor mici*, una privitoare la reprezentarea acestora în viitoarea Adunare legislativă și alta pentru stingerea proceselor nelegiuit hotărâte dela punerea în lucrare a Regulamentului Organic încoace.

De asemenea *Comitetul orașenilor* prezintă Propuneri cu privire la organizarea de municipalități, la libertatea comerțului pe brațul Chilia și pe Marea Neagră, la declararea orașelor Galați și Ismail ca porți libere, la desființarea monopolurilor și la organizarea de instituțiuni de credit pentru industrie și comerț.

Se mai supune Adunării în această ședință și Propunerea D-rului *Fătu* pentru a se împiedică Evreii, cari nu au vreo meserie și mijloacele de a o profesă, a se așeza în orașele țării, precum și o Propunere a *Colonistilor bulgari din Basarabia*, pentru a li se respectă privilegiile naționale.

Asupra tuturor acestor propuneri, Adunarea nu se pronunță, deoarece le consideră ca fiind de competența Adunării Legislative viitoare.

În schimb *Adunarea adoptă în unanimitate propunerea d-lui M. Costachi*, care cereă: — «Mărginirea de a se arendă de astăzi înainte veniturile Statului pe un termen mai lung decât un an» —.

II.

ADUNAREA AD-HOC A VALAHIEI.

In ședința dela 30 Septembrie, Înalt Prea Sfinția Sa *Părintele Mitropolit* a rostit următoarea cuvântare:

«*Domnilor*,

«Ne aflăm astăzi adunați aci, pentru a ne sfătui și a ne chibzui împreună la fericirea și prosperitatea patriei.

«Să cunoaștem într'aceasta dumnezeiasca Provedință, care, în nepătrunsele sale mijloace, ne-a format înalta poziție de față, însuflând Marilor Puteri garante frumoase și binevoitoare cugetări pentru noi.

«Fiecare din Dumnea-Voastră simte cu vrednicie înalta sa chemare și datorile ce are a împlini. Fiecare trebuie să vază cu o plăcută bucurie această strălucită ocazie, în care ne putem da mâna cu toții, spre a lucra pentru întemeierea neamului și a binelui obștesc.

«Este cea mai solemnă și memorabilă zi aceasta, în care deschidem cartea viitorului Patriei, în care ne adunăm spre a lucra la o faptă atât de măreață și de covârșitoare. Suntem puși în împrejurarea cea mai glorioasă și cea mai delicată. Să avem, Domnilor, bunul simț de a ști să ne folosim de urmările sale, dreapta judecată de a prețui bine trebuințele și rara înțelegere de a alege mijloacele cuviincioase spre a le împlini. Priviți-vă, Domnilor, și veți vedeă că toți suntem Români: aceleași simțiminte ne leagă, acelaș sânge ne unește. Toți avem o patrie înainte; să avem și un cuget și un scop; să ne însuflețim de aceeaș dragoste și de aceeaș sfântă credință, ca cerul să binecuvinteze ostenelele noastre.

«Cugetați că, prin voia Domnului și prin ocrotirea Marilor Puteri, suntem chemați a începe o nouă epocă în viața noastră națională și a ne da o carieră în mijlocul popoarelor în care trăim. Să ne arătăm vrednici de această înaltă favoare ce ni se mărturisește; să dovedim prin purtarea noastră acel merit și acel tact al bărbaților serioși, prin cari ne-am câștigat atâtea puternice și folositoare simpatii. Nația care v'a ales își pune cu desăvârșită încredere așteptările sale în geniul Dumnea-Voastră patriotic, în luminile și cercarea întinsă ce aveți; ea nu vă crede nici mai puțin pregătiți pentru marea cauză ce v'a încredințat, nici mai puțin capabili a aduce la rezultatul dorit și a

împlini atâtea frumoase și fericite speranțe. Legitimați, Domnilor, înalta alegere ce s'a făcut în persoana Dumnea-Voastră, prin nobile cugetări la mărimea patriei, printr'o împreună jertfire la binele obștesc. Priviți în trecut: nu veți găsi un eveniment mai impozant în gravitatea sa, mai roditor în urmările sale. Fiecare din Dumnea-Voastră, nu mă îndoesc, trebuie a simți în fața sa, măririndu-i-se energia sufletului și a-i bate inima de o dreaptă și nobilă ambiție; fiecare din Dumnea-voastră cugetă, am statornică credință, a se ridică la înălțimea împrejurărilor și a se arăta mai presus de ele înseși. N'ar putea cineva aștepta mai puțin dela niște bărbați ce personifică inteligența și înțelepciunea unui popor și cari au dat cu solemnitate, înaintea lui Dumnezeu și a nației, sacra făgăduință de a lucra pentru binele și prosperitatea patriei.

«Lumea ne privește astăzi; arătați, Domnilor, că am fost și suntem vrednici de atenția binevoitoare a Europei. Viitorul se deschide acuma înaintea noastră; faceți să-l privească țara cu încredere și liniște; umpleți cu virtuțile și marile Dumnea-Voastră fapte această nouă epocă ce ni se înfățișează.

«Incepem astăzi lucrările Camerei noastre. Gândiți-vă, Domnilor, cu înțelepciune la starea împrejurărilor de față, gândiți-vă cu căldură la dragostea Patriei, gândiți-vă cu dreptate și bunăvoință la urmașii Dumnea-Voastră. Uniți-vă în acelaș cuget frățesc și național; faceți, cu acea putere de suflet ce v'o cred, ca interesul tuturor să iea locul intereselor în parte și cu cuget senin, cu statornică credință în cel Atotputernic, puneți cu curaj și liniște bazele marelui și gloriosului edificiu al poporului român.

«Lăsați, Domnilor, să cetească viitorimea, cu mândrie și fericire, numele Dumnea-Voastră în istoria neamului. Lăsați frumoase și neșterse suveniri în analele patriei. Faceți ca binecuvântarea Cerului să se pogoare asupra Dumnea-Voastră și a urmașilor Dumnea-Voastră.»

In ședința I dela 30 Septemvrie, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit, Președintele Adunării, a numit vremelnicește trei secretari: Logofătul Nicolae Goleșcu, Aga Ioan Cantacuzino și Alecu Petrescu.

În urmă Adunarea a hotărît să aleagă două *Comisii pentru verificarea* actelor Deputaților, fiecare Comisie compusă de 9 membri.

În *Comisia I* au fost aleși: Preotul Vasilie, Prințul Dimitrie Ghica, Gheorghe Magheru, Nicolae Rucăreanu, Grigorie Marghioman, Costake Butculescu, Constantin Costescu, Hristache Tell și Barbu Gănescu.

În *Comisia II* au fost aleși: Prințul Grigorie Ghica, Scarlat Voinescu, Ioan Cantacuzino, Grigorie Filipescu, Constantin Cotescu, Scarlat Turnavitu, Gr. Serurie, Nicolae Pleșoianu, și Costache Moglan.

In ședința II din 2 Octomvrie, se cetesc Raporturile Comisiunii pentru verificarea alegerilor Deputaților.

Acî s'au prezentat pentru județul Olt doi deputați din clasa Sătenilor, unul recomandat de Administrație — *Ioan Niculescu*, și altul ales de săteni — *Tănase Constantin*.

Raportul Comisiei a II de Verificare, subscris de Președintele Grigorie Ghica și de Secretarul Scarlat Turnavitu, e următorul:

«Comisia Secția II, aleasă din sânul Adunării ad-hoc, pentru cercetarea puterilor actelor d-lor deputați, în seanța trecută, la 1 ale curentei luni Octomvrie, după ce mai întâiu a ales Preșident pe Luminăția sa Prințul Grigorie Ghica și Secretar pe d-l Scarlat Turnavitu, a intrat în cercetarea actelor înfățișate de d-nii deputați ai districtelor Mehedinți, Gorj, Romanați, Dolj, Vâlcea, Olt, Argeș și Teleorman, din toate cinci clase, și având în vedere formalele raporturi ale administrațiilor din aceste districte, cu actele originale de rezultatele alegerilor, înaintate de onorabilul Minister și cari s'au primit la Comisie pe lângă adresa Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit, Președintele Adunării ad-hoc, sub No. 14, subînsemnații am găsit actele d-lor deputaților din sus numitele districte, constatând săvârșirea alegerii d-lor în regulată procedare. Iar alegerea deputatului *Ioan Niculescu* din clasa sătenilor din districtul Olt, având împrejurări, se deslușește prin alăturatul aci jurnal, cum și pentru a d-lui Străchinescu, care și-a tras pretenția.»

Comisia de verificare a încheiat în unanimitate următoarea hotărîre, prin care motivează votul:

«Pe când Comisia se găsea în verificarea actelor prezentate de d-nii deputați ai districtului Olt, s'au înfățișat înaintea ei doi *pretendenți* — *Ioan Niculescu* și *Tănase Constantin* —, cel dintâiu cu act în formă, având cinci voturi din opt delegați ai obștii plugărești, cel de al doilea cu act cuprinzând voturile unanime ale tuturor delegaților, lipsit însă acest act de forma cerută, nefiind adevărat de administrație, ci de poliție, la No. 512. După care *Tănase Constantin* zice că primul ales este el, precum se dovedește din însăș cuprinderea actelor ce înfățișează și din raporturile administrației respective cu No. 5.036 și 5.158 către onor. Ministerul cel Intern, prin care mărturisește că alegerea lui este unanimă, inculpându-l numai că ar fi dat în judecată criminală pentru plastografie, că ar fi făcut un raport din partea deputaților satului Izvoarele-de-jos, pentru care, spre dovadă a nedreptății ce i se face cu această propunere nedreaptă, înfățișă dovada chiar a acelor deputați, legalizată de prezența Judecătoriei Oltul, cu subsemnătura preșidentului, a grefierului și sigiliul Tribunalului, în care recunosc că raportul,

pentru care este acuzat că l-a plastografisit, este adevărat al lor și că acuzația în contra lui Tănase Constantin este nedreaptă.

«Afară de aceste documente, înfățișă pe *Ioan Pricolici*, Președintele adunării alegătoare, care zice că în adevăr alegerea unanimă a fost pentru Tănase, și că numai d-l Administrator a poprit-o arbitraricește, sub cuvânt că Tănase nu are drept a fi ales la Divan, și că alegerea celui de al doilea, Ioan Niculescu, a făcut-o numai după impunerea d-lui Administrator. Această arătare a Prezidentului adunării se mărturisă înaintea Comisiei și de însuși Ioan Niculescu, al doilea ales, zicând că și el este scris în actul lui Tănase, care s'a adevărit de Poliție, nevrând Administrația a-l adevărit tot pentru cuvintele arătate de Ioan Pricolici.

«Văzând Comisia că alegerea lui Tănase Constantin este mai înainte și cu unanimitate ;

«Văzând că aceasta se constată prin mai sus citatele raporturi ale Administrației către onor. Minister ;

«Văzând mărturisirea lui Ioan Pricolici, Prezidentul adunării alegătoare, și a lui Ioan Niculescu, al doilea ales și care a fost Secretar al adunării, că dau asemenea încredințări despre prima, unanimă și statornică alegere a delegaților pentru Tănase Constantin ;

«Comisia este de părere că Administrația a depărtat pe Tănase Constantin fără cuvânt, că el este în toate drepturile cetățenești, că este primul și adevăratul lor ales, lipsindu-i numai actul alegerii ; și a doua alegere a lui Ioan Niculescu este nelegală, prin urmare desființată.»

Anexa A.

Adresa d-lui deputat *Tănase Constantin* către Adunarea ad-hoc din București.

«*Onor. Adunării ad-hoc.*

«Subscrisul, deputat al obștii plugărești din districtul Olt, fiindcă onorabila Administrație locală nu mi-a dat biletul trebuincios, precum este cunoscut onorabilei Adunări ad-hoc ;

«De aceea cu supunere rog onor. Adunare ad-hoc ca să binevoască a chibzui să mi se dea cerutul act de recunoaștere.»

(Subscris) Tănase Constantin.

Anexa B.

Actul dat d-lui *Tănase Constantin* din partea Adunării ad-hoc.

«*Prezidentul Adunării ad-hoc a Principatului României.*

«In urma cercetării făcute actelor deputaților de Comisia însărcinată cu verificarea puterilor acelor acte, recunoscându-se că alesul deputat al districtului Olt, anume Tănase Constantin, este liber de împiedicările aduse alegerii sale și apt a exercita drepturile de deputat al Adunării ad-hoc, i s'a dat acest act de primire din partea Prezidenției, spre a-i fi constatată și recunoscută puterea sa de deputat al Adunării ad-hoc.»

(Subscriși) Viceprezident : A. Goleșcu.

Secretari : Ștefan Goleșcu, C. A. Kretzulescu,
C. A. Rosetti, Scarlat Turnavitu.

D-l I. Ipceanu, întrebând dacă Comisia a cetit instrucțiunile Guvernului date pentru alegeri, Secretarul Comisiei II de verificare dă următoarele lămuriri :

«Ar fi fost prea târziu, ca un membru al acestei onor. Adunări, numai de astăzi sau de ieri, dela alegerea Comisiilor, să-și formeze știința despre instrucțiunile sau orice măsuri ale Guvernului pentru alegerea domnilor deputați; prin urmare convicția cred că trebuie să fie deplină, că toți noi urmează să avem dela început o completă cunoștință despre toate instrucțiunile, despre toate măsurile sau mișcările Guvernului pentru aceste alegeri, și mai cu seamă noi, membrii Comisiilor pe cari onor. Adunarea ne-a onorat prin alegerea sa și ne-a autorizat să examinăm puterea actelor domnilor deputați și prin raportul nostru să dăm astăzi explicare și încredințare.

«Așa dar, la întrebarea onor. d-lui Ipceanu, deputatul proprietarilor mari din districtul Mehedinți, pe lângă raportul ce înfățișai onor. Adunări, mă simt dator a mai face și următoarea explicare asupra reclamației lui *Tănase Constantin*, primul ales deputat al sătenilor din districtul Oltul, în contra lui *Ioan Niculescu*, sau mai bine în contra celei de a doua alegeri din impunerea d-lui Solomon, Administratorul acelu district.

«Locuitorii satului Izvoarele-de-jos, plasa Șerbăneștilor, cu unanimitate au ales pe *Tănase Constantin*. Toți delegații satelor din plasa aceea, adunându-se la subadministrație, cu unanimitate au ales pe Tănase Constantin. Toți delegații plășilor din districtul Oltul, adunându-se la reședința districtului, orașul Slatina, cu unanimitate au ales deputat tot pe Tănase Constantin.

«După aceste unanime alegeri, d-l Administrator se opune a adevăra actul alegerii definitive, precum se văzù în raportul Comisiei. D-l Solomon, zic,

Administratorul, prin două raporturi către onor. Minister Intern, mărturisește statornicia și nestrămutata voință a locuitorilor țărani din districtul său de a alege deputat pe Tănase Constantin, ca pe cel mai capabil a-i reprezintă în Adunarea ad-hoc, însă totdeodată încriminează pe acest ales al poporului din acel district de plastograf și îndatorează pe locuitori a alege altul dintre dâșii, pe Ioan Niculescu.

«Cari sunt bazele acuzării? Iată-le:

«Un oarecare domn a reclamat la judecătoria respectivă că Tănase Constantin a făcut un raport din partea aleșilor satului său fără știre-le. Procuroria, examinând procesul, declară pe Tănase neculpabil. Inșiși aleșii satului, mergând în judecătorie, au declarat că raportul este al lor, scris de Tănase după chiar ordina lor, iar nu este plastograf. Iată aceste documente adevărite de Judecătoria respectivă.

«Apoi în lipsă de sentință judecătorească, care să constate o faptă, dacă un calomniator oarecare ar atacă în aceste circumstanțe, printr'un prepus, persoana unui deputat dintre noi, sau pe toți acești bărbați cari se bucură astăzi de încrederea nației, fire-ar de ajuns ca să-i discrediteze, ca să-i despoaie de drepturile cetățenești, să-i ucidă politicește? Atunci inimizii noștri din întru și de afară, sau ai oricărei nații, cu o calomnie ar ucide tot ce este onest, tot ce este național, și cu cea mai mare ușurință ar da lumii forma ce ar vrea.

«Peste acestea ce mai vede Comisia? Vede pe însuș bătrânul bărbat Ioan Pricolici, care a prezidat adunarea la rezidenția districtului, în prezența d-lui Administrator; vede pe unul din Secretarii acei adunări, care este însuș acest Ioan Niculescu, al doilea ales deputat. Iată-i aci.

«Insuș acest prezident al acei adunări vine, trimis de conjudefenii săi, cu actul alegerii dintăi, adevărit de Poliția locală, subscris de toți alegătorii, fiindcă d-l Administrator n'a vrut a-l adevări, și cere, în numele conjudefenilor săi, a fi recunoscut Tănase Constantin de deputat al lor.

«Incă și mai mult, însuș Secretarul acestei adunări, care este al doilea ales, mărturisește înaintea noastră voința conjudefenilor săi și cere însuș el ca să se primească de deputat Tănase Constantin, ca primul ales și ca superior al său, căci (zice el) circumstanțele de astăzi pentru folosul țării cer ce este mai bun.

«Departate dar de a presupune cea mai mică rea voință din partea d-lui Administrator, zic numai că, lângă instrucțiile ce a avut, de s'ar fi consistat cu cunoștința dreptului și de arfi unit aceasta cu simțul d-sale de Român patriot, n'ar fi căzut în eroarea de a luă de bază o calomnie și a se expune cu atâta inocență la o dezaprobare a lucrărilor d-sale, atâta de oficială ca ceace se pronunță astăzi cu unanimitate de această onorabilă Adunare; căci

după mine, lăsând afară tot și văzând numai frumoasa opinie, de care se bucură Tânase Constantin între conjuđețenii săi, trecând prin trei alegeri cu unanimitate; văzând stăruința generală a locuitorilor de a fi primit el de deputat, fără să se sfiească, ca țărani, de orice consecvență ar trage asupra-le prin opunerea la dispozițiile unui șef al districtului; văzând că însuș al doilea ales renunță cu atâta abnegare de orice ambiție de a fi el deputat, el conlucrător la renașterea patriei sale; după mine, zic, și o sentință de inculpare investită cu legalitățile cele mai sacre din oricare stat civilizată, dintr'un punct de drept moral, sau mai bine după un instinct moral, tot s'ar fi făcut bănuită acea sentință chiar.

«Acum, după nararea unor circumstanțe ce arată mărimea, moralitatea fraților noștri țărani și importanța ce ei pun pe împrejurările prezinte pentru patria lor, aș dori să știu dacă d-l Ipceanu are deplină convincție despre dreptatea lui Tânase Constantin și de-l crede în drepturile cetățenești.»

Se cetește Raportul Comisiei I de verificare și se aprobă de Adunare în unanimitate.

«Comisia aleasă din sânul Adunării ad-hoc în ședințele ținute, cercetând actele înfățișate de d-nii deputați ai districtelor de Ilfov, Prahova, Ialomița, Brăila, Buzău, Dâmbovița, Râmnicul-Sărat, Vlașca și Muscel, și având în vedere formalele raporturi ale onor. Administrației din aceste districte, cu actele de lucrările și rezultatele alegerilor, comunicate onor. Minister din Năuntru și cari s'au primit la Comisie pe lângă adresa Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit, Președintele onor. Adunării, cu No. 14, subînsemnații au găsit actele d-lor deputați din numitele districte constatând săvârșirea alegerii d-lor printr'ó regulată procedare.

«Tot deodată Comisia, pe temeiul rezoluțiilor Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit, Președintele Adunării, a luat în vedere protestațiile subscrise de d-lui Serdarul Al. Angeleanu și 14 locuitori din orașul Câmpulung, districtul Muscel, în contra d-lui *C. Aricescu*, alesul deputat al zisului oraș în unanimitate de voturi, precum s'a văzut din dosarul alăturat de raportul onor. Administrației cu No. . . , și pe când subscrișii am intrat în examinarea celor cuprinse în acele proteste, d-l Serdar Angeleanu, de sineș, a declarat Comisiei, în scris, că renunță la orice pretenție din parte-i.

«Cu toate acestea însă, s'a dat cetire sus menționatele protesturi, s'au văzut asemenea și actele alegerii d-lui Aricescu, primite pe lângă sus citatul raport la onor. Minister din Năuntru, și s'au găsit păzite și îndeplinite toate formele prescise de înaltele instrucții, iar protestațiile ivite în contra d-lui Aricescu cuprind împrejurări arătate odată înaintea Comitetului electoral în termenul de reclamații și cari s'au dezaprobat de acel Comitet prin jurnalul

No. . . , publicat în *Buletinul Oficial*, No. . . Prin urmare Comisia, după unele ca acestea, privește de netemeinice și ilegale astăzi protestații de asemena natură și se unește a zice că este în bună regulă alegerea d-lui C. Aricescu.»

Adunarea procede apoi la alegerea *Comisiei pentru redactarea Regulamentului interior* al Adunării Naționale, compus din 9 membri: Prea Sfinția Sa Părintele Episcop al Buzăului, Alexandru Goleșcu, Ioan Brătianu, Constantin A. Kretzulescu, Eugenie Predescu, Marcu Duiliu, Dimitrie Brătianu, Grigorie Ionescu, Alecu Petrescu.

*

În *Sedința III* din 5 Octomvrie, Adunarea a votat alegerea Biuroului.

Vicepreședinte a fost ales Logofătul Nicolae Goleșcu.

S'au ales 5 *Secretari*: Const. A. Kretzulescu, Ștefan Goleșcu, Sc. Turnavitu, Constantin A. Rosetti, Dimitrie Brătianu.

S'au ales 3 *Cestori*: Principele Gr. Ghica, Hristache Tell, Mihail Marghiloman.

*

În *Sedința IV* din 7 Octomvrie se deschide o vie discuție asupra cestiunii Comitetelor de Clase.

Principele Știrbei — venind asupra cestiunii Comitetelor ce eră în desbatere zise: «că orice Adunare se împarte în biurouri pentru desbateri pregătitoare de toate cestiile propuse, și că astfel Adunarea, pregătită fiind, poate lua o hotărîre cu toată maturitatea ce cer cestiunile de căpetenie. Aceste biurouri sunt îndeplinite în Adunarea noastră prin Comitetele Claselor. Principele Știrbei este cel dintăiu care se plînge de această împărțire pe Clase, însă neputînd face altfel, este de părere că trebuie să ne servim de dănele, spre a putea da și hotărîrilor noastre maturitatea celorlalte Adunări.»

D-l *Hr. Tell* arată «că nu este nici o asemănare între Adunarea noastră cu a celorlalte națiuni, fiindcă acelea legiferă, când noi n'avem decât a exprima dorințele generale.»

D-l *I. Brătianu* desvoltă asemenea osebirea ce este între această Adunare și ale celorlalte națiuni, a noastră fiind osebită chiar prin scopul ei. «Noi nu suntem adunați aci — zise d-l I. Brătianu — decât spre a formulă înaintea Europei niște drepturi și dorințe rostite de mai înainte de națiunea întregă. La alte națiuni — adăose deputatul proprietarilor mari din județul Argeș — fiecare comitet înfățișează în mic Camera întregă, când ale noastre, deși se vor numi la trebuință de către Adunare, aceste comitete, fiind întocmite pe

Clase, s'ar putea ca ele, uitând interesele generale, să nu se ocupe decât de cele particulare și proprii numai clasei lor.»

Tot această teză a fost susținută și de d-l *Sc. Turnavitu*, care întreabă, «că dacă avem comitete, ce trebuință mai avem de comisii?»

D-l *A. Golesecu*, luând cuvântul, zise: «Toată desbaterea aceasta urmează, mi se pare, dintr'o mică neînțelegere. Comitetele după clase, de cari se vorbește în Ferman, nu seamănă cu acele Comitete în cari se împarte o Adunare legislativă, spre a înlesni lămurirea pregătitoare a tuturor cestiunilor ce se supun desbaterilor ei. Ele sunt de o natură cu totul particulară și destinate de a intra, nu în cercetarea tuturor cestiunilor cari privesc interesele generale, ci numai în cestiunile cari s'ar atinge mai cu deosebire de diferite trebuințe, interese sau dorințe, ale acelor clase. Astfel este adevărata interpretare a dispozițiunilor cuprinse în Ferman. Așa dar, nu se cuvine nici să înăbușim inițiativa claselor pentru propriile lor interese, de vor socoti de cuviință a păși în asemenea cestiuni, nici să permitem a se împiedica Adunarea întreagă de a intra în cestiuni de un interes general, când aceste cestiuni ar putea fi uitate sau nebagate în seamă de comitetele deosebitelor clase. Cât despre comitetele de altă natură, de cari a vorbit Principele Știrbei, că se împart Adunările deliberative, și a căror misiune este de a prepara lămurirea tuturor cestiunilor ce se supun acestor Adunări, eu nu socotesc că sunt de neapărată trebuință în Adunarea noastră, care este o Adunare consultativă, iar nu legislativă. Pentru a exprima niște dorințe generale, nu se cere o cercetare așa de strictă, precum s'ar cere pentru a întemeia legi; apoi nici că ar putea servi comitetele noastre după clase pentru un asemenea scop; căci unele din ele n'ar avea aptitudinea pentru a pregăti lămurirea tuturor cestiunilor de un interes general. Așa dar, nu trebuie să dăm comitetelor după clase o atribuțiune ce nu pot avea, nici să le asemănăm cu niște comitete de o altă natură și competență, precum le găsim în Adunările deliberante din alte țări cu mult mai civilizate și unde nu se află, cum am zice, decât o singură clasă reprezentată. De voim să găsim Adunări străine, cari să aibă mai multă asemănare cu a noastră, trebuie să alergăm mai bine la țările acelea, unde mai multe clase sunt alese în parte și chemate apoi să alcătuească secțiuni deosebite într'o singură Adunare generală. Astfel a făcut și comisia care ați numit-o: ea a alergat la Regulamentele acestor Adunări din urmă și în ele a găsit tot mecanismul care vi se propune pentru Adunarea noastră.»

Desbaterea mai urmă încă pe acest teren între mai sus numiții deputați.

D-l *I. Brătianu* a zis: «că Principele Știrbei e preocupat de formă și nu de fond»; iar *Principele Bibescu*, a răspuns: «că voește a păstră forma, spre a dobândi fondul», și propune următorul amendament; «Orice propunere se

va face de vreun membru al Adunării, trebuie să fi susținută de un număr de membri hotărît la art. 25, și primindu-se de Adunare, se va trimite la comitete», și urcându-se la tribună, susține amendamentul propus:

«Văz că aicea domnește o neîncredere între noi, care va face a nu ne înțelege, pe cât ea va mai există. Sunt dar silit a vă cere voie să vă adresez oarecari cuvinte, mai înainte de a se votă articolul ce este în desbatere.

«Nu vă pot ascunde, dintru început am văzut cu părere de rău acea dispoziție, care taie Adunarea în cinci părți de deosebite Clase și ne pune cu acest chip ca în cinci tabere protivnice, când sfârșitul chemării noastre aicea este a arătă cele de căpetenie dorințe ale țarei, acelea adică ce obșteasca mumă ar aveà pentru fericirea tuturor și despre cari ar fi cea mai mare nenorocire, de s'ar ivi între noi vreo neunire sau vreo neînțelegere.

«Dar această dispoziție este hotărîtă prin Inaltul împărătesc Ferman și nu putem decât să ne supunem, căutând însă a întâmpina primejdia ce ea înfățișează.

«Mijlocul de a întâmpina acea primejdie mi se pare că este de a ne pătrunde toți de acel adevăr, că nici una din Clasele ce compun această Adunare nu se află aci pentru dânsa singură, dar una pentru toate și toate pentru una; că misia noastră nu este a intra în desbateri despre dispoziții mărunte, ce ne-ar face să pierdem din vedere acel adevărat sfârșit, pentru care suntem adunați, dar să ne strângem cu toții împrejurul unor principii generale, pe cari s'ar putea întemeia un viitor mai statornic și mai fericit.

«Cari sunt oare acele principii, acele temeuri de căpetenie, pe cari s'ar putea ridică edificiul nostru social, cu chip de a nu amenință în tot minutul derăpănare? Cari sunt semnele prin cari le-am putea cunoaște toți, ca să nu greșim? Voind și eu a le cunoaște, precum fără îndoială și toți Domniile Voastre, m'am întrebat, ce ne-a lipsit nouă Românilor și fraților noștri Moldoveni, de nu am putut și noi să ne desvoltăm fericirea cea materială și vieața cea morală de o potrivă cu a altor popoare de al doilea și al treilea rând, ce astăzi se află atât de înaintate, fără a fi mai bine înzestrate decât noi despre număr și inteligență, nici despre întinderea și bogăția pământului? Legile? Este adevărat că ne-au lipsit și ne lipsesc încă multe bune, dar am avut și multe nu mai rele decât ale acelor popoare despre cari vorbim, cari legi ar fi dat, și la noi, tot acele rezultate ca și la dânsese, dacă a lor izbăvitoare lucrare nu ar fi fost împiedicată de împrejurări, pe cari ele nici puteau întâmpina, nici puteau birui.

«Omeni oare ne-au lipsit? Nici aceasta nu am putea-o zice: nu că nu aș recunoaște că la noi nu pot fi acele înalte virtuți civice, ce nasc și cresc numai pe pământ neatârnat. Dar cu toate astea, urmând șirul vremilor și căutând cu nepărtinire, am putea găsi că s'au aflat și la noi bărbați cu dra-

gostea binelui obștească și cu dorința de a lăsa după dânsii urme vrednice de laudă.

«Cari dar au fost acele împiedicări, ce au nimicnicit și răvna acelor bărbați și buna influință ce ar fi putut avea unele din legiuirile noastre? Care a fost pricina ce s'a împotrivit, că orice bine s'a semănat în acest pământ, nu a putut prinde rădăcină.

«Acea pricină o găsim în lipsa acelor două condiții, cari mai cu osebire sunt de trebuință la înaintarea unui popor; în lipsa stabilității, care singură face ca rodul de astăzi să se poată adaoge la rodul zilei de ieri și celei de mâine, și în lipsa puterii, care păzește și apără de acele neconținute răsturnări, la cari din veacuri am fost supuși.

«Acea pricină este astăzi simțită și prețuită de obște, de către toți dela o margine la alta a ămbelor Principate. De aceea și auzim ieșind din toate gurile unul și acelaș glas: **Unirea Principatelor, cu Prinț ereditar și cu Prinț străin.** Unirea, căci făgăduiește puterea; ereditatea, căci cheazășuește statornicia. Dar pentru ce Prinț străin și nu Prinț pământean? Pentru ce Românul și Moldoveanul, până ieri atât de geloși de a avea Domni dintr'ailor, se arată astăzi atât de voioși de a se lepăda de acel drept strămoșesc.

«Pentru ce? Fiindcă este un instinct, o presimțire ascunsă, care ne zice la toți, că vremea s'a scurtat și că vieța ne va lăsa, dacă și în această mare împrejurare, precum alta nu se va mai înfățișa, nu se vor lua măsuri desăvârșite pentru statornicia viitorului nostru. Fiindcă, în mijlocul acei confuziei a tuturor principelor, acei slăbiri de orice frâu, ce ține mădularele unei societăți legate unele de altele, simțim că pe valea cea repede, pe care ne aflăm și în josul căreia este prăpastia deschisă, singura scăpare pentru noi va fi o mână tare și puternică, care să ne poată opri până a nu da de răpă și să ne împingă pe o cale mai bună. Iar acea mână o vedem numai la un Prinț străin, căci el ne va aduce, pe lângă puterea materială cea trebuincioasă, și acea putere morală ce-i vor da alianțele și relațiile sale cele de aproape cu capete încoronate; căci el singur ne va putea scăpa de acele vrăjbi, de acele rivalități ce însuflă între noi ambiția postului celui mai înalt, rivalități cari se vor îmmulți în urma Unirii Principatelor și cari, amenințând să câștige până la clasele cele de jos, va face din această nenorocită țară o arenă, unde toate puterile, toată vitalitatea ei se vor stinge în lupte de partide și de facții.

«Acestea sunt cuvintele pentru cari, pe lângă Unirea Principatelor, sau, ca să zic mai bine, ca o neapărată cheazășuire a înființării acestei Uniri, se cere astăzi de către toți Prințul străin.

«Așa dar, ca să rezum cele zise de sus, Unirea Principatelor cu Prinț ereditar și cu Prinț străin, înconjurată de toate cheazășuirile ce poate da drep-

tul de autonomie, sunt acele principie generale, acele temeieri de căpetenie, cari zicem că comitetele nu trebuie să piarză din vedere și, împrejurul cărora strângându-se toate, vor putea să lucreze fără vătămare. Nu zic că aceste principie ar fi edificiul întreg, dar sunt stâlpii edificiului, fără cari orice am voi să ridicăm, ar fi zadarnic, și cari noi nu vom putea să ni le dăm, dacă înalta generozitate a augustelor Puteri, ce binevoesc a se interesa la soarta noastră, nu se va îndură a ni le da».

D-l *Ioan Brătianu*, venind îndată la tribună, zise :

«Sunt oameni, al cărora trecut este astfel, încât simt nevoia a veni astăzi a da nației încredințările de cari ea are trebuință. Iată pricina, pentru care Adunarea a făcut astăzi o excepție pentru Prințul Bibescu de a-l urmă într'o dezvoltare ce nu eră în desbaterea zilei. Ne simțim toți fericiți auzind pe domnia-sa susținând aceste puncturi».

În *ședința V* din 8 Octomvrie s'au ales Președinții celor cinci Clase :—Pentru clasa Clerului : Prea Sfinția Sa Episcopul Râmnicului, — pentru Clasa Proprietarilor mari : Principele Grigorie Ghcia, — pentru Clasa Proprietarilor mici : Alexandru Goleșcu, — pentru Clasa Sătenilor : Gheorghită Lupescu, — pentru Clasa Orășenilor : Nicolae Pleșoianu.

În aceeaș ședință d-l *C. A. Kretzulescu*, luând cuvântul, a dat ceteră următoarei propuneri, cerând urgența.

«Nația română, împiedicată în dezvoltarea sa morală și materială de către arbitrariul și ilegalitatea Domnitorilor sub o Constituție imperfectă și sub amestecul influinței străine în trebile sale, simte de mult nevoia unei prefaceri radicale a Constituției și trebuința ca cele șapte Puteri subsemnătoare Tractatului de Paris, într'o gândire binevoitoare și în interesul general al Europei, să chezășuească autonomia, care s'a asigurat acestei țări din vechime, prin tractate.

«Ea este convinsă însă, că acea chezășuire nu ar fi eficace, dacă țara nu ar primi în acelaș timp o organizare, care să cuprinză într'însa principii de vitalitate ; și ajunse a recunoaște că această condiție nu s'ar găsi decât în Unirea amândurora Principatelor într'unul singur și în înstituirea principii eredității tronului.

«Ea recunoaște, deosebit de aceasta, că ereditatea nu ar fi cu putință, decât prin așezarea pe tron a unei ramure a vreuniei din familiile domnitoare în Europa.

«De aceea Românii sunt unanimi în dorința formulată în următoarele patru puncturi :

«1. *Chezășuirea autonomiei și a drepturilor noastre internaționale*, după cum sunt hotărâte amândouă prin Capitulațiile din anii 1393, 1460 și 1513, încheiate între țările române cu Inalta Poartă suzerană; precum și *neutralitatea teritoriului moldo-român*.

«2. *Unirea țărilor România și Moldavia într'un singur Stat și sub un singur Guvern*.

«3. *Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, ai cărui moștenitori născuți în țară am dori să fie crescuți în religia țarei*.

«4. *Guvern constituțional reprezentativ și, după datinele cele vechi o singură Adunare Obștească*, care va fi întocmită pe bază electorală largă, încât să reprezinte interesele generale ale populației române.

«Pătruns de adevărul celor de mai sus, subînsemnatul propune: 1, ca Adunarea să declare aceste patru puncturi ca dorința unanimă a nației române; 2, ca spre răspuns la întrebarea ce se face țarei prin art. 24 al Tratatului de Paris, să supue această declarație Inaltei Comisii Europene, ca expresia cea mai exactă a trebuințelor tuturor claselor societății și ca o condiție, căreia sunt subordonate orice alte dorințe, ce deosebitele clase ar mai putea fi chemate a exprima în privința reformelor din întru; 3, și în fine, ca tot în acea comunicație să se exprime din partea Adunării via recunoștință ce simte tot Românul către acele generoase Puteri, cari au îmbrișșat apărarea drepturilor acestei nații.»

După cetirea acesteia, d-l *Gh. Magheru* depune pe masa biroului următoarea propunere:

«Deputat al clasei proprietarilor celor mari din districtul Gorj, spre a-mi îndeplini cu sfințenie însărcinarea impusă de conjuđenii mei și a corespunde cu dorințele lor, viu într'această ocaziune solemnă a expune onor. reprezentanți ai națiunii chipul, cu care dorim să se completeze redacția art. 3 din programul ce se înfățișă Adunării de onorabilul meu coleg d-l C. Kretzulescu și atingător de Prinț străin și ereditar.

«Aceste dorințe sunt următoarele: «*Prinț străin ales de nație dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, cu drept de ereditate începută dela dănsul într'acest nou Stat român, ai cărui moștenitori parte bărbătească doriți să fie crescuți în religia țarei*».

«Aceste dorințe îmi sunt formulate printr'un înscris particular, astfel precum au și toți deputații celorlalte clase din arătatul district, și pe care pot a-l înfățișă onorabilei Adunări. Conjuđenii mei, prin expresia «ales de nație»,

înțeleg ca reprezentanții ei, ce sunt chemați în această Adunare ad-hoc a arăta dorințele sale pentru viitor, să expue către Puterile garante între celelalte drepte dorințe, și aceea ca Inaltele Puteri să arate nației pe acei candidați, cari vor primi a veni la tronul **României-Unite**, și nația să aleagă dintre acești candidați pe acela ce-i va conveni mai bine. Această dreaptă dorință a conjudețenilor mei, nu mă îndoesc, Domnilor, că Dumneaz-Voastră toți veți prețui-o și veți susține-o ca o cestiune de drept, ce derivă din autonomia națiunii de a-și alege ea însăș pe șeful său. Aceasta ar fi cea mai justă satisfacție dată drepturilor noastre **ab antiquo** și cel mai mare triumf ce am pregăti viitorului nației noastre și noului Suveran, a căruia stabilitate va fi garantată nu mai puțin de afecțiunile și devotamentul a cinci milioane Români ce-l vor alege.

«Ar fi, Domnilor, asemenea legătura cea mai tare între națiune și tron, între prezent și viitor, și astfel numai națiunea și posteritatea ar zice că ne-am împlinit datoria noastră ca reprezentanți, păstrându-i drepturile sale de suveranitate, pe deplin conservate de dânsa de atâția secolii prin sânge și sacrificii de tot felul».

Eminenția Sa Mitropolitul întrebă atunci îndată, «dacă e susținută urgența propunerii d-lui C. A. Kretzulescu», și Adunarea o votă cu unanimitate.

D-l *Hr. Tell*, sculându-se, a propus a se trimite la o Comisie.

Eminenția Sa Mitropolitul, consultând Adunarea, s'a votat prin sculare, cu majoritate absolută, a se trimite la o Comisie aleasă din sânul Adunării.

Principele Știrbei a întreat atunci, «de câți membri să se hotărască a fi acea Comisie». Adunarea răspunse să fie de 9 membri.

Procedându-se prin balotație la alegerea acestei Comisii, votarea a dat pe următorii membri: Eminenția Sa Părintele Episcopul Buzăului, d-nii Ioan Brătianu, Gh. Magheru, A. G. Goleșcu, M. Duilie, A. Petrescu, C. Aricescu, Tănase Constantin, Teodosie Mungescu.

*

În *Ședința a VI-a* din 9 Octomvrie d-l *Aricescu* cetește Raportul Comisiei numite spre a cercetă urgența și propunerea d-lui C. A. Kretzulescu.

«Comisiunea aleasă de Adunarea ad-hoc pentru cercetarea urgenței propunerii ce exprimă dorințele națiunii, s'a constituit azi, la 8 Octomvrie, la 7 ore seara, alegând Președinte pe Eminenția Sa Episcopul Buzăului și Secretar pe d-l C. Aricescu, și a procedat în chipul următor :

«S'a cetit sus zisa propunere, dată în scris de d-l C. A. Kretzulescu, și s'au luat în băgare de seamă atât cele patru puncturi ce se propun, cât și modul de a se propune, rezumat în trei articole ale concluziunii autorului, și s'a mai luat asemenea în băgare de seamă și cazul urgent în care se află.

«Comisiunea, fără nici o desbatere, a încuviințat cazul de urgență: într-adevăr, sus pomenitele patru puncturi se ating de interesul cel mai mare al națiunii și sunt exprimate de dânsa de mult, ca unele ce-i asigură existența politică, conservarea și dezvoltarea ei, — destule cuvinte cari probă cazul cel mai urgent.

«Cât despre cele patru puncturi, Comisiunea, având în vedere acest princip: **asigurarea drepturilor națiunii cât mai temelnice**, astfel cum să unească aprobarea tuturor stărilor societății, fără să atingă și dreptul Inaltei Porți, Comisiunea află cu cale ca să se voteze nedespărțit și numai în principiu cele patru puncturi din programa națională dela 5 Martie 1857, rămânând a se face o chibzuire mai în urmă despre formularea lor.

«Această votare, Comisiunea află cu cale să se facă cunoscută Inaltei Comisiuni Europene, însoțită de mulțumirile de recunoștință ale națiunii către Inaltele Puteri.

«Iar cât pentru motivele ce se propun pentru susținerea acestor patru puncturi, rămâne a se face după votarea lor, după cum va încuviința Adunarea.

«Cât pentru propunerea d-lui Gh. Magheru, ca Prințul străin să fie ales de națiune, potrivit cererii d-lor alegători expusă în hârtia dată la 8 Octombrie, Comisiunea n'a putut s'o încuviințeze.

«Comisiunea a numit raportor de rezultatul lucrării sale pe d-l Ioan Brătianu.»

D-l *Ioan Brătianu*, veniind la tribună, a citit raportul Comisiei de urgență:

«Este un an și șapte luni, de când Congresul dela Paris a hotărât, în înalta sa înțelepciune, ca Principatele Române să fie consultate despre condițiile ce s'ar cuveni a li se face în noua regulare a Europei Orientale.

«Am avut un interval de un an și șapte luni, nu ca să ne chibzuim despre condițiile ce ne sunt de neapărat ca să renaștem la o viață nouă, ci numai ca să le formulăm. Și un timp așa de lung a fost mai mult decât destul pentru o asemenea lucrare; de aceea, aceste formule sunt astăzi întipărite, săpate în spiritele tuturor Românilor. Dar mai repet că tot ce am făcut în intervalul ce ne desparte dela încheierea Tractatului dela 30 Martie, a fost numai ca să ne formulăm niște trebuințe ce sunt simțite cu tărie de noi toți, nu numai dela 30 Martie, ci de un timp îndelungat; căci nu de ieri simțim noi Românii, că călcarea drepturilor noastre ca nație și înrăurirea străinilor în trebile noastre dinăuntru au fost un izvor nescurs al nenumăratelor calamități, ce bântue de mai mulți secolii aceste nenoro-cite țări.

«Asemenea, cine nu știe că, încă din timpii bătrâni, dorința Românilor luminați a fost ca aceste două țări, cari nu au decât un singur suflet, să fie

împreunate într'un singur Stat, ca astfel naționalitatea română să poată prospera și înflori sub apărarea unui scut de două ori mai tare decât scutul fieștecărui Principat în parte. Această dorință a Unirei, ce în timpii trecuți numai luminile o însuflau Românilor, a devenit astăzi, prin lungile suferințe, un simțemânt tare, care domnește în inimile tuturor, fără deosebire de clasă, de vârstă sau de sex. Aceea ce ziserăm pentru desrobirea drepturilor străbune, ce ne sunt garantate de Capitulațiile ce avem încheiate cu Inalta Poartă și pentru întruparea Principatelor într'un singur Stat, putem zice și pentru trebuința ce simțim a avea un Domnitor ereditar, luat dintr'o dinastie a Europei Apusene.

«Intr'adevăr, toți am văzut în istoria acestor țări, care nu este decât o lungă dramă ce se desfășură de mai mulți secolii, că suirea pe scaun a Domnilor aleși dintre noi a fost prilejul neconținut al înrăuririi străinilor în aceste Principate; că scaunul domnesc a fost mărul de discordie al tuturor familiilor influente în aceste țări, cari în loc de-a-și cheltui puterile lor pentru apărarea și întărirea patriei, n'au făcut decât de a o slăbi prin luptele, ce sgândăriau nelegiuita lor ambiție, lupte ce ne scurseră mai mult sânge decât ce vărsarăm pentru apărarea mumei noastre comune; și dacă sângele încetă de a curge dela un timp încoace, însă puterile noastre naționale n'au încetat a se slei prin felurite sfășieri, prin neconținute prădări și prin canalul visticierilor ce pretendenții la domnie deșertau, sau pentru ajungerea la scaun, sau ca să se mănție pe dânsul. De aceea Românii vor astăzi cu tărie, ca să aibă în capul noului Stat un mădular luat dintr'o familie domnitoare în Europa apuseană. Ei cerând un conducător din aceste dinastii, dau chezășie Europei că sunt hotărâți să meargă în cel mai deplin ordin pe drumul ce însăș ea urmează, adică drumul progresului, al civilizației. Nici pentru noi Principele străin nu este de o mai mică chezășie în privința Europei. Solidaritatea ce există între dinastiile europene o să le facă a se interesa la existența noastră națională mai deadreptul și mai cu dinadinsul; și astfel garanția tractatelor o să fie rezemată, întărită de garanția intereselor în parte a mai multor dinastii puternice.

«Trebuința unui Guvern tare, dar inteligent și drept, nu este mai puțin simțită de Români, cari au suferit atât de mult de arbitrarium, de slăbiciunea și de neinteligenta, ce până acum fură singurele calități ale feluritelor Guvernuri, sub cari gemură de atâta timp aceste țări. Și de unde un guvern poate dobândi toate aceste calități, decât dela o adevărată reprezentafie națională? Și de aceea dorințele unanime ale nației se încheie cu aceea de a avea un Guvern Reprezentativ în toată sinceritatea cuvântului.

«Intr'aceste patru puncturi se rezumă dorințele nației; numai pe dânsule o să putem ridica edificiul social, de care suntem atât de doritori, căci el

singur ne poate introduce în societatea europeană și a ne asigura viitorul, — edificiul social, pentru care Puterile garante se par a se preocupă așa de mult. Aceste dorințe sunt, cum am zis, de demult în inimile noastre, și grație binefăcătorilor noștri, astăzi în sfârșit putem a le rosti cu glas mare în fața lumii.

«Acestea sunt propunerile d-lui Costache Kretzulescu, susținute de Adunarea întreagă. Dumnealui ceru încă urgența, pentru care ați numit o Comisie spre a chibzui dacă urgența este o necesitate, și Comisia, împlinindu-și sarcina pusă asupra-i, m'a numit raportorul ei. Le-am făcut toate acestea, ca să împlinim o formalitate, căci *urgența nu este cerută numai de d-l Kretzulescu sau numai de Comisie, ci de cinci milioane de Români, cari sunt nerăbdători ca cu un ceas înainte să nască la viața națională, să iasă în sfârșit din întunerecul și ticăloșia în cari zac de alăta timp, ca să-și iea locul lor la soarele binefăcător al civilizației și al libertății.*

«Comisia dar este de părere că într'acest minut chiar să aclamați puncturile următoare:

«Art. 1. *Chezășuirea autonomiei și a drepturilor noastre internaționale, după cum sunt hotărâte amândouă prin Capitulațiile din anii 1393, 1460 și 1513, încheiate între țările române cu Inalta Poartă, precum și neutralitatea teritoriului moldo-român.*

«Art. 2. *Unirea țărilor România și Moldavia într'un singur Stat și sub un singur Guvern.*

«Art. 3. *Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, ai cărui moștenitori născuți în țară am dori să fie crescuți în religia țării.*

«Art. 4. *Guvern constituțional reprezentativ și, după datinele cele vechi ale țării, o singură Adunare obștească, care va fi întocmită pe bază electorală largă, încât să reprezinte interesele generale ale populației române.*

«Comisia vă mai invită, după propunerea d-lui Kretzulescu, ca deodată cu strigarea: *Să trăească România una și nedespărțită!* să strigați, împinși cum sunteți de o vie recunoștință: *Să trăească Puterile ce ne-au deschis porțile viitorului!*»

Și Adunarea, sculându-se întreagă, strigă: *Să trăească Unirea! Să trăească Puterile garante!*

Urmându-se discuția, d-l Hr. Tell întrebă ce se înțelege prin: *baze largi cari să reprezinte interesele generale?*

D-l D. Brătianu răspunde, că *ale tuturor Românilor.*

D-l Hr. Tell: *Ale poporului român întreg, fără deosebire de clasă?*

D-l Gr. Serurie cere deslușire, «dacă în expresiunile: *interesele generale* se înțeleg cuprinse interesele întregului popor român, adică așa după

cum Fermanul a clasat țara: ale clerului, proprietarilor mari, moșnenilor, orășenilor și ale plugarilor.»

D-l *Dimitrie Brătianu* răspunde, «că toți Românii să fie reprezentați.»

D-l *Sc. Voinescu* zice, «că acești întrebare trebuia s'o facă d-l Serurie, când s'au subscris cele patru puncturi.»

D-l *C. A. Roselli* observă, «că s'au votat numai în principiu și că fiecare este în drept a cere sau a da deslușiri.»

Prințul Bibescu zice, «că d-l C. A. Rosetti are dreptate, căci a votat numai în principiu acele patru puncturi, dar își rezervă dreptul a vorbi asupra punctului al 4-lea—Guvern constituțional.»

D-l *Gh. Lupescu*, deputat al sătenilor din Râmnicul-Sărat, susținut de 4 deputați ai sătenilor: Ioan Roateș din Mehedinți, Marin Paraschivescu din Mehedinți, Ion Voicu din Gorj și Ioan Țică din Muscel, se urcă la tribună și cetește un amendament motivat:

«Este cunoscut tuturor de obște, că după legile și obiceiurile strămoșilor noștri, toți Românii, din orice stare, aveau aceleași drepturi de o potrivă înaintea țării. Istoria spune și documentele ce se află încă în țară dovedesc, că așa s'a urmat pe câtă vreme țara noastră s'a bucurat de întregimea Autonomiei sale, sau puterii aceea ce are o țară de a-și face singură legile sale. Numai de când drepturile țării au fost cotropite de străini, de când țara n'a mai avut obșteasca ei Adunare, de atunci sătenii, cari sunt partea cea mai numeroasă a acestei țări, n'au mai fost chemați în Obșteasca Adunare, ca după obiceiurile și legile noastre de demult, și de atunci adică de când s'au călcat aceste legi și nu s'au mai urmat aceste obiceiuri, vedem că au venit peste țară cele mai mari răutăți, pentru că ajungând ca în Obșteasca Adunare să fie numai boieri, iar celelalte stări, precum plugarii, meșteșugarii și alte stări, au rămas fără drept și lii vitregi în casa părintească, adică neavând într'însele deputații lor, trimiși chiar de dânsii, după înțeleptele și creștineștile obiceiuri ale strămoșilor noștri.

«Boierii, necunoscând îndestul dorințele și păsurile noastre, precum ni le cunoaștem noi cari suferim, au făcut legi împovărătoare nouă, cari au adus mari și multe nenorociri țării, pentru că dijmele și angaralele de tot felul fiind grele, din vremea aceasta în mai multe rânduri creștinii săteni au fugit din țară, iar alții au căzut în ticăloșie și de mai multe ori s'au făcut și grele răsmițe, în cari au venit limbi străine cu alte nevoi și greutăți pe țară; și toate acestea au fost, după cum am zis mai sus, că Domnii țării dela un rând de vreme ajunseră să nu mai aibă milă de țară, schimbându-se în scaun unul pe altul, și al doilea că legile nu mai erau făcute de toate stările, ca să mulțumească toată țara, și numai de o seamă de boieri. Aceste

două pricini, cari au adus atâtea dureri țării, le-au văzut Puterile iubitoare de omenire în înalta lor înțelepciune și, ca să se precurme de aci înainte, au binevoit a chema țara întreagă, adică toate stările, ca să-și arate fiecare nevoile, păsurile și dorințele; de aceea noi, rostindu-ne dorințele prin cele patru puncte în adunarea ce am avut la 9 Octomvrie, am arătat între altele că pe Domnul străin îl voim de aci înainte să fie moștenitor, ca să se statornicească lucrurile odată, și țara să fie cu Obșteasca Adunare, tot ca în vremile vechi, alcătuită din toate stările de oameni, fiindcă moștenirea Domnului n'ar putea să statornicească lucrurile în țară, dacă n'ar fi mulțumite toate stările, și aceste stări niciodată nu vor fi mulțumite, de nu-și vor trimite aleșii lor în Obșteasca Adunare. Aceasta este una din dorințele cele mari ale sătenilor români, pe cari îi înfățișăm noi într'această Adunare, dorință care, fiind legiuită și pravilnică, credem că nu numai nu va supăra auzul Inaltelor Puteri ce ne-au chemat într'adins ca să le arătăm ce dorim, dar încă nădăjduim că în marea lor înțelepciune, o vor lua în băgare de seamă, ca una ce este după vechile obiceiuri și dreptul ce ni se cuvine și care singură este în stare de a împiedica toate nenorocirile și suferințele ce s'au adus pe această țară și cari s'ar mai putea aduce de aci înainte. Această dorință, pe de o parte ieșită dela onorabila Adunare, ca să deslușească în Memorand la punctul al 4-lea de Guvern constituțional, cum adică să se înțeleagă lămurit ca să fie și săteanul cu dreptul de alegător și ales la viitoarea Obștească Adunare a țării, iar pe de alta socotim de trebuință, spre a nu rămâneă nici o nedumerire, să scriem și noi aci acest amandament:

«Un Guvern constituțional, cu o singură Adunare obștească largă, alcătuită de înfățișători luați din toate stările de oameni ai țării, cari să aibă dreptul «să înfățișeze toate păsurile și trebuințele a tot norodului român».

D-l *I. Ipceanu* observă, «că d-l Lupescu și-a propus amandamentul în adunările pregătitoare și i s'a explicat că Adunarea ad-hoc nu poate intra astăzi în chestii de reforme din năuntru, și prin urmare să-și fie propunerea pentru altă ocazie».

D-l *Mihail Marghiloman* zice, «că nu cunoaște altă Adunare, ale cărei hotărâri să fie obligatorii, decât această Adunare».

D-l *C. A. Kretzulescu* adaoge, «că adunările pregătitoare nu pot lega pe cineva politicește».

Prințul D. Ghica zice, «că dacă adunările pregătitoare nu leagă politicește, leagă moralicește. Pe lângă acestea—adaoge—este și o călcare de Regulament, fiindcă Regulamentul zice că toate amandamentele să fie în puține vorbe. A făcut dar bine d-l Ipceanu a aduce aminte că unii se abat din angajamentele luate în adunarea pregătitoare. Dacă cuvintele d-lui n'au putere de pravilă, au o putere morală».

D-l *C. A. Rosetti* răspunde, «că forma este păzită; amandamentul e pe scurt la sfârșit; cuvintele mai dinainte n'au făcut decât o dezvoltare a amandamentului».

Prințul D. Ghica zice: «Să nu ne abatem din ordinul zilei; azi suntem adunați spre a discuta Memorandul. Când fiecare ar veni la tribună să-și spuie păsurile, n'am mai sfârși niciodată».

D-l *I. Rosetti* zice, «că acest amandament seamănă mai mult o petiție către Inaltele Puteri, ca să observe suferințele lor. Când astăzi sunt aici reprezentanții lor, eră de prisos».

Prințul Bibescu observă, «că până acum nu s'a intrat în materia raportului; că bine ar fi să meargă Adunarea înainte, fiindcă astfel s'ar face o mulțime de amandamente asupra puncturilor votate la 9 Octomvrie».

Se urmează cetirea.

D-l *C. Aricescu*, în locul cuvintelor: *astăzi ca reprezentanți liberi* ș. c. l. dela pagina a 2-a, linia a 5-a, propune amandamentul următor:

«Astăzi, ca reprezentanți liberi ai poporului român, cari n'avem alt mobil decât cunoștința datoriei noastre și nu cugetăm decât la apărarea drepturilor nației române, simțim ș. c. l.»

D-l *C. A. Kretzulescu* găsește, «că amandamentul d-lui Aricescu este o îmbunătățire».

D-l *Al. G. Golescu* cere voie, ca membru al Comisiei, să-și dea părerea asupra acestei adrese, să spuie ce găsește bun înăuntru și ce nu. Zice «că din capul locului forma nu i s'a părut cuviincioasă.»

Adunarea primește aceste modificări.

D-l *Gh. Lupescu* zice, «că a dat un amandament și vede că nu s'a luat în băgare de seamă.»

D-l *C. A. Kretzulescu* cetește amandamentul d-lui Lupescu, precum urmează:

«Un Guvern constituțional, cu o singură Adunare obștească largă, alcătuită de înfățișători luați din toate stările de oameni ai țării, cari să aibă dreptul să înfățișeze toate păsurile și trebuințele a tot norodului român.»

Prințul G. Ghica întrebă, «ce înțelege aci prin: stări: meserii sau clase?»

I se răspunde că «clase».

D-l *Hr. Tell* combate acest amandament și susține redacția Comisiei; — asemenea și d-nii *B. Gănescu* și *I. Ipceanu*.

D-l *Al. Petrescu* susține amandamentul d-lui Lupescu. Zice și demonstrează, «că prin aceasta nu-și calcă nici o datorie perfectă sau imperfectă, pentrucă atât în sânul Comisiei, a cărei lucrare e dator să o susție, precum și în particular, unde trebuie să-și respecteze făgăduiala, a arătat convicția dumi-sale de a se face la articolul al 4-lea o redacțiune mai bună, și își for-

mulează idea în chipul următor: «Guvern reprezentativ, și după datinele noastre cele vechi o singură Adunare obștească, aleasă din toate stările societății într'un chip astfel, încât să reprezinte stările generale ale poporului român, fără să fie vot universal.» Astfel, conchide d-lui, se poate formula idea Adunării noastre; chiar după redacțiunea punctului al 4-lea, astfel cum este, se înțelege că Obșteasca Adunare viitoare va fi compusă de reprezentanți aleși de toate stările de oameni, cari sunt temeiurile națiunii.»

«D-l C. A. Kretzulescu răspunde, «că mai înainte de a intra în desbaterea amendamentului d-lui Lupescu, să vedem ce princip primim: ne abținem de a intra de acum în cestii interioare, mărgininu-ne deocamdată a dezvoltă cestii exterioare, sau făcând greșeala ce au făcut frați noștri Moldoveni, intrăm în cestii interioare? De vom păstră în Memorandum expresia largă din program asupra acestui punct, vom putea căpăta subsemnăturile unei mari majorități și pe urmă vom fi liberi de a intra în cestii interioare, sau îndată, cum au făcut Moldovenii, sau mai bine după ce Inaltele Puteri vor da o hotărîre asupra dorințelor noastre, după cum se află zis în program. Dacă vom voi a dezvoltă acum acest punct, atunci ne aflăm intrați în cestia din întru a unei baze de lege electorală. Atunci, pe lângă acest amendament, se vor mai produce și altele și orice hotărîre se va luă nu va putea da mulțumire tuturor opiniilor diverse, și îndată pierdem orice speranță de a mai căpăta vreo majoritate însemnată în favorul Memorandumului.»

D-l Gr. Ioranu răspunde, «că nu e vorba de a intra în cestii interioare, ci a da o explicare, ce se înțelege cu acele vorbe?»

D-l I. Brătianu merge la tribună și zice: «Unii cred că d-l Lupescu și colegii săi săleni au fost împinși de unii la facerea acelu act; aceia au fost greșiți. Dacă unii din noi au avut norocirea să aibă conșiența colegilor lor deputați dintre țărani, luăm martor pe Dumnezeu, pe Adunarea întrăgă și pe ei înșiși, îi jurăm să spuie, dacă vreodată ei au auzit cuvinte de desbinare; din contră, de câte ori au venit la noi, i-am povățuit în totdeauna ca să jertfească păsurile lor particulare pentru ale țarei; noi am combătut cei dintâi în Adunare patimile și păsurile trecutului, fiindcă știam că toți au suferit, dela mari până la mici, și aceia cari erau pe scaunul Domniei, de aveau inimă, suferiau mai mult decât țărani de la plug. Temându-ne că mulți nu vor cunoaște cât e situația noastră de critică în fața Europei, am veghiat zi și noapte spre a răspândi orice bănueli. Oricare ar fi propus un asemenea amendament d-lui Lupescu, ar fi fost mârșav, fiindcă oricare din noi are o mai bună educație literară decât un simplu sătean, și ar fi fost ceva machiavelic de a-și contraface stilul. În adunările pregătitoare n'am respins amendamentul d-lui Lupescu, fiindcă frații plugari au fost în totdeauna cu totul despărțiți de celelalte clase; de aceea am căutat ca până în sfârșit

să le păstrăm încrederea; de aceea n'am respins amendamentul, fiindcă eră dictat de neîncredere. De am fi fost în poziția lor, și eu și d-voastră am fi simțit ca și dâșii. Când s'a format Comisia pentru facerea Memorandului, a fost o mare luptă, care s'a văzut în adunările pregătitoare și de care s'a vorbit și afară. *Țăranii au zis că noi o să holărăm de lucrurile vitale ale țarei și ei n'o să știe nimic din ceace s'o face, fiindcă au fost excluși din Comisie.* Am cercat să-i încredințăm că nu e decăt un proiect, dar văzând că nu le putem risipi bănuelile, am conjurat Comisia ca să nu cadă pradă voitorilor de rău, să primească unul, doi dintre țărani a asistă la lucrările sale; dar când le-am făcut cunoscută această propunere, ei s'au mulțumit, fără să mai vocască a mai asistă. Dacă nici eu, nici alții, nu i-am combătut în privința amendamentului, n'am făcut-o spre a nu le insuflă vreo bănuelă. *Astăzi viu și-i conjur să aibă încredere în noi, în dreptatea care începe, în viitorul neamului. Dați această pildă de neinteresare, jertfiți pe altarul patriei păsurile personale, pentru ca noi să putem iscăli cu toții în unanimitate Memorandul, care desvoltează cele patru puncturi.»*

Adunarea dă semne de aprobare.

D-l C. A. Roselli întreabă pe d-l Lupescu, dacă voeste să-și tragă amendamentul.

D-l Gh. Lupescu răspunde: «Sunt mai mulți cari trebuie întrebați, nefiind amendamentul subscris numai de mine.»

Domniile-Lor d-nii: I. Roaleș, Marin Părcălăbescu, Ioan Roibu și Tică Ioan retrag amendamentul.

D-l Gh. Lupescu zice, «că dacă odată l-a propus, îl susține.»

D-l I. Roaleș zice, «că dacă d-l Kretzulescu arată că este o cestie interioră și dacă prin art. 4 din program și Memorand se înțelege de toată Adunarea, că și țăranii vor luă parte la Adunările Obștești viitoare, apoi toți își retrag amendamentul.»

D-l T. Grigorescu zice, «că este de opinie a nu se luă în desbatere acel amendament la Memorandum, ci la alt timp, căci orășenii sunt în aceeaș categorie cu țăranii.»

Se pune la votare amendamentul d-lui Lupescu și Adunarea nu-l primește.

*

Am crezut că e de nevoie a reproduce în întregul ei discuțiunea, care a urmat asupra amendamentului lui Gheorghe Lupescu, pentru că el caracterizează întreaga situațiune în care se aflau deputații sătenilor, între necesitatea de a votă mai întâiu Constituirea Statului Român și în urmă Organizarea lui Internă. În aceasta constă dife-

rința între procedările Divanului ad-hoc din Iași și a Divanului ad-hoc din București.

*

În *ședința XIII* din 6 Noemvrie, d-l Ion Brătianu dă cetire *Actului desvoltător votului Adunării ad-hoc a României din 9/21 Octomvrie*.

«Adunarea ad-hoc a Țării-Românești, conform Tractatului dela Paris, care în virtutea drepturilor națiunii noastre, invită pe Români să-și exprime dorințele asupra reorganizării țării lor, în ședința dela 9 (21) Octomvrie a acestui an, a votat în principiu cu unanimitate dorințele esențiale ale națiunii române, anume: — *Garanția Autonomiei* și a Drepturilor noastre internaționale, stipulate în Capitulațiile acestei țări cu Inalta Poartă, precum și *Neutralitatea teritoriului moldo-român*; — *Unirea Principatelor Moldova și Țara-Românească într'un singur Stat*; — *un Domn străin cu creditate*, ales din una dintre dinastiile domnitoare ale Europei; — *un Guvern constituțional* cu o singură Adunare reprezentativă, întocmită pe baze îndestul de largi, încât să reprezinte interesele generale ale populațiunii române.

«Astăzi, noi, membrii acestei Adunări, ca reprezentanți liberi ai poporului român, cari nu simțim alt mobil decât conștiința datoriei noastre și nu cugetăm decât la apărarea drepturilor națiunii române, simțim trebuința, avem dreptul, avem datoria să motivăm și să desvoltăm acel vot memorabil, declarând și demonstrând, printr'un act solemn, înaintea oamenilor și înaintea lui Dumnezeu, — că suntem toți bine pătruși de mărinimoasele și înțeleptele cugetări ale Inaltelor Puteri garante; — că toți avem conștiința anticelor, neprescriselor și neprescriptibilelor noastre drepturi; — că expresiunea dorințelor noastre, formulate de națiunea întreagă, este legitimă, legală și — că cerând reîntregimea în deplinul exercițiu al drepturilor țării lor, Românii știu respecta drepturile celorlalte State, ale Imperiului Otoman mai cu seamă; — că votul ce venim să desvoltăm astăzi n'a fost, nu este un strigăt spontan al unei impresiuni momentane, ci rezultatul reflecțiunilor și al unei experiențe de mai mulți secolii de lupte și de suferințe; — că dorințele votate de noi sunt *credo politic al națiunii*, ce totdeauna a recitat în adâncurile inimii ei și pe care și mai înainte a rostit cu glas mare de multe ori, de câte ori i-a fost iertat să vorbească liber; — că aceste dorințe primordiale rezumă, cuprind într'insele, toate dorințele poporului român și că a lor realizare singură poate chezășui al lui viitor; — că ele sunt *condițiunile sine qua non a vieții noastre politice, a existenței noastre naționale*.

«În zilele chiar cele mai triste ale istoriei lor, Românii niciodată nu și-au pierdut speranța despre dânsii și despre dreptatea lumii civilizate. Totdeauna

păsul lor cel mai mare a fost că Europa nu-i cunoaște. Acum, că Dumnezeu a voit ca șapte din cei mai puternici și mai luminați Monarhi ai lumii să-și arunce ochii asupra poporului român și să-i ceară să le facă cunoscut legitimele sale dorințe, spre a le îndestulă; poporul român, prin organul nostru, mandatarii săi, le pune subț ochii Majestăților Lor, cu sfințenia unei confesiuni și cu cea mai deplină încredere; cu aceeaș încredere el așteaptă al lor decret.

«Dară avem toți conștiința drepturilor noastre și ne ținem tare de dănsese, ca fiii lui Israil de ale lor Scripturi. Cu nici un preț n'am voi să scădem nimic dintr'insele: ele sunt corpul și sufletul nostru, pentru ele sute de generații și-au vărsat sângele, ele singure ne-au susținut în lungul nostru naufragiu. Și cum noi Românii n'am aveă conștiința drepturilor noastre astăzi, când ale noastre drepturi au pătruns chiar în conștiința străinilor, când Europa întreagă afirmă a lor existență? Și de n'ar există drepturile noastre, cui i-ar fi venit în gând să reclame pentru dănsese respectul ce li se cuvine? Ca consiliu de familie, ca consiliu suprem al Europei, Inaltele Puteri au dreptul și datoria să recunoască și să susțină drepturile ce posedă deosebitele Stat-uri, cari compun marea familie europeană; și precum au recunoscut, au apărat și au garantat drepturile Turciei, astfel ele recunosc, apără și garantează acum drepturile Principatelor. Dară Europa a recunoscut ale noastre drepturi; însă în Congresul dela Paris, Românii, neavând reprezentanții lor, au fost invitați să-și exprime dorințele, să facă cunoscut drepturile și trebuințele lor; așa nouă, reprezentanților poporului român, se cuvine să declaram și să probăm aci drepturile României, a căror garanție, cerută de Români, constituie prima lor dorință națională.

«Intr'un popor, ca și într'un individ, se deosebește persoana, ca să zicem așa, civilă, care-i dă dreptul să existe și să se desvoalte ca individualitate aparte, ca națiune, și persoana politică, care-i dă dreptul să figureze ca corp politic, *ca Stat între Statele recunoscute suverane de dreptul gintelor*. Acturile naționalității române sunt înscrise în toată pagina istoriei celor din urmă optsprezece secol; în lupta contra barbarilor, în luptele cristianismului, precum în timpii moderni, la toate epocele memorabile, poporul român s'a manifestat, s'a afirmat, a luptat, a lăsat neștearsă marca personalității sale, și în arhivele diplomației, încă din mediul ev, o mulțime de acte diplomatice, o mulțime de tractate (vază-se anexul aci arătat) ale Suveranilor Principatelor moldo-române cu Sultanii Otomani și cu alți Suverani constată existența Principatelor ca State deplin suverane.

«Capitulațiile sau Tractatele dela anii 1393, 1460, 1511, 1529, încheiate între Suveranii moldo-români Mircea I, Vlad V, Bogdan, Petru Rareș și Sultanii Baiazet I, Mahomet II, Baiazet II și Soleiman II, recunosc Moldova

și Țara-Românească de State independente; le recunosc un teritoriu aparte, cu totul despărțit de Imperiul Otoman; le garantează dreptul de *autonomie*, adică facultatea de a-și face ele însele toate legile de drept privat și de drept public; le garantează dreptul de a-și alege Principii Domnitori, cum vor voi, pe cari Sultanii au să-i recunoască, fără a-i putea contesta; le garantează dreptul de a încheia tractate, chiar dreptul de rebel și de pace, și fără să aibă a da vreodată seamă Inaltei Porți de actele lor; le garantează într'un cuvânt toate drepturile de suveranitate din întru și din afară. Aceleași Capitulații stipulează din partea Sultanilor obligațiunea să apere Principatele, de câte ori le vor cere ajutor, obligațiune care din nenorocire a avut puțină eficacitate, și din partea Principatelor obligațiunea, totdeauna împlinită, să dea Sultanilor pentru protecțiunea făgăduită câte o sumă de bani anuală, Țara-Românească zece mii galbeni sub titlu de tribut și Moldova patru mii sub titlu de dar. Aceste convențiuni sinalagmatice ale Domnilor români cu Sultanii demonstrează până la evidență deplina suveranitate a Principatelor și totdeauna sunt o probă că Principatele n'au tractat cu Inalta Poartă și n'au cerut a ei protecțiune, decât ca să garanteze și mai bine a lor suveranitate. Prin urmare, în virtutea suveranității lor, toate relațiunile internaționale ale Românilor nu pot fi regulate decât numai prin convenții încheiate deadreptul între Principate cu alte State.

«Acți fie-ne iertat să observăm că publiciștii, cari au clasat Statele române printre Staturile semi-suverane, n'au avut o deplină cunoștință de tractatele Principatelor cu Inalta Poartă, căci Statul, care se obligă la un simplu tribut drept compensarea mai cu seamă a unei protecțiuni, a unui ajutor făgăduit, nu atinge întru nimic pentru aceasta a sa suveranitate. Dogii Veneției, Impărații Germaniei chiar, n'au plătit tribut Sultanilor? Impărații Romani n'au plătit asemenea tribut Regilor Daciei? De aceea încetat-au ei de a fi Suverani? Intr'adevăr, zice Vattel: «Cu toate că tributul plătit unei Puteri străine scade ceva din demnitatea Statului tributar, fiind o mărturisire a slăbiciunii sale, cu toate acestea îi lasă suveranitatea în toată întregimea ei». Și de se va lua bine în băgare de seamă datele lor, tractatele de alianță și de protecțiune între Sultanii și Ducii români nu sunt tocmai o probă de slăbiciunea acestor din urmă; căci dacă Românii, în rebele atunci cu mai mulți popoli, au simțit trebuința să se asigure din partea Otomanilor, și Otomanii au găsit negreșit un interes să câștige amiciția unui popor, pe care nu-l putuse reduce chiar în apogeul puterii lor. Acum este de prisos să aducem aminte expresiunile Hatışerifurilor atingătoare de Principate și ale tuturor hârtiilor ieșite din cancelaria Constantinopolei, expresiuni nepotrivite, când se adresează unor State suverane; ele provin numai dela obiceiul cancelariilor Orientului de a întrebuița un stil înflorit și măreț.

«Existința Capitulațiilor turco-române, citate de Inalta Poartă și în timpii din urmă în Tractatul dela Adrianopole și în Conferințele anilor trecuți dela Viena și Constantinopole, interesează pe Inalta Poartă nu mai puțin decât pe noi înșine, căci pe ele singure se reazemă dreptul Inaltei Porți de a ne cere un tribut; când chiar de ar fi puțință a se negă ele, noi putem proba drepturile noastre, a noastră suveranitate. Cât pentru autenticitatea textului Capitulațiilor, ce se află reproduse în anexul aci alăturat, de ar contesta-o cineva, am răspunde:—Acest text există în mare parte chiar în Hatîșerifurile Inaltei Porți. Apoi oricare ar fi fost adevărata formă și exactul cuprins al originalelor Capitulațiilor, este învederat că acea formă și acel cuprins al lor recunosc Principatelor un teritoriu al lor propriu și o deplină suveranitate, precum o probează mai multe acte diplomatice și o mie de fapte posterioare acestor Capitulații. Intr'adevăr, în tractatele încheiate între Turcia și Rusia se recunoaște Principatelor un teritoriu propriu, cu totul deosebit de teritoriul Turciei; Poarta recunoaște aceeaș chiar în Conferințele din urmă ale Parisului, cerând ca Delta Dunărei să se alătore teritoriului Imperiului, iar nu teritoriului Moldaviei, și în circulara sa dela Iulie, anul 1856, în care se zice că Europa nu a recunoscut până aci Principatele ca parte integrantă a Imperiului Otoman. Tractatul dela Paris asemenea recunoaște în principiu și garantează neutralitatea teritoriului acestor Principate, și de ar cere trebuința să stăruim asupra acestui punct, am adăoge că Otomanii nu pot avea în Moldo-România nici geamii, nici proprietăți, și că nu le este nici măcar iertat să treacă pe teritoriul Principatelor fără o autorizare specială a Guvernurilor române și pentru un scurt termin.

«Pe de altă parte, Principatele, și în urma Capitulațiilor lor cu Inalta Poartă, ca Statuți deplin suverane, au avut reprezentanții lor permanenți la Constantinopole și au schimbat cu alte State ambasadori însărcinați de misiuni speciale, precum eră obiceiul în timpii aceia; de multe ori au făcut rebel și pace cu vecinii lor; au încheiat mai multe tractate și convențiuni politice și de comerț, atât între dânsese cât și cu Hații Tătarilor, cu Principii Ardealului, cu Regii Ungariei, cu Regii Poloniei, cu Impărații Germaniei și, în timpii mai moderni, chiar cu trei dintre Inaltele Puteri garante: au încheiat cu Anglia tractat de comerț la anul 1588, cu Rusia tractate de alianță la anii 1710 și 1711, cu Austria mai multe convențiuni, dintre cari cea din urmă este Convențiunea de extradare reciprocă dela anul 1843. Și Inalta Poartă nu numai n'a reclamat niciodată în contra acestor acte de suveranitate din afară a Statelor moldo-române, ci vedem că, la anul 1588, ea însăș recomandă Suveranului Moldaviei pe Ambasadorul Reginei Elisabeta; în textul original al tractatului turco-rus dela Cuciuc-Kainargi, anul 1774, Domnii Moldaviei și ai Țării-Românești sunt numiți *Sovrani de due Prin-*

cipati; toate actele domnești în Principate încep cu formula Domnitorilor suverani: *Noi cu mila lui Dumnezeu Domn slăpânilor a țării ș. c. l.*; și simbolurile independenței noastre naționale, capul de zimbru și acvila romană, cu ale lor coroane și cu toate însemnele suveranității, un minut n'au încetat de a figura pe stindardele Moldo-României.

«Intr'aceiaș timp, Principatele au exercitat a lor autonomie, toate drepturile de suveranitate dinăuntru, și până în acești din urmă ani Inalta Poartă n'a luat niciodată parte la facerea, sancțiunea ori promulgarea legilor lor de drept public și privat. Dacă în urma celor patru Capitulații încheiate între Sultanii Baiazet I, Mahomet II, Baiazet II, Soleiman II și Principii moldo-români, Capitulații recunoscute într'un chip oficial și solemn atât de Inalta Poartă, cât și de Națiunea Română, s'ar găsi alte acte date Inaltei Porți, în condițiuni cari nu este cu putință a fi privite și primite ca legale; asemenea acte nu pot legă pe Români, nici știrbi drepturile lor consfințite în Capitulațiile mai sus numite. Principatele de sigur au fost mai de multe ori asuprite, apăsate, lovite în interesele și în drepturile lor cele mai sacre; însă acele uzurpări, acele violări nu constituiesc un drept celor ce le-au comis, ci un argument mai mult în favorul cererei Românilor de a li se garantă de aci înainte drepturile într'un chip eficace. Adaogem că și atunci când forța năbușă al lor glas, Români au găsit în conștiința drepturilor lor curaj să protesteze și să afirme acele drepturi, chiar cu prețul martiriului lor, precum este cunoscut și precum istoria ea însăși o probează. *Incredințăm dar înțelepciunii Inaltelor Puteri drepturile noastre suverane neatinse, în toată întregimea lor, și în numele dreptății lor și a păcii Orientului cerem să le dea o recunoaștere formală, bine definită, și să le pue sub scutul garanției lor colective.*

«Acum, în virtutea acestor drepturi și pentru ca să ne asigurăm un viitor liniștit și fericit, venim să exprimăm via dorință a Țării-Românești de a se uni într'un singur Stat cu Moldova a ei soră; o facem cu atâta mai mare încredere de a fi ascultați, că chiar cu ocaziunea cestiunii Unirei, Inaltele Puteri au hotărât să întrebe dorințele Principatelor moldo-române. Lumea întreagă știe astăzi, că totdeauna strădaniile necurmăte ale locuitorilor Ambelor Principate au fost să recâștige unitatea lor națională; că ei au fost și sunt un singur popor, omogen, identic; că au aceeaș origine, acelaș nume, aceeaș limbă, aceeaș religie, aceeaș civilizație, aceeaș tradițiune, aceeaș istorie, aceleași instituțiuni, legi, obiceiuri, moravuri, aptitudini, interese; aceleași primejdii a conjură, aceleași trebuințe a mulțumă, aceleași pășuri, bucurii, temeri, speranțe, suvenir, aspirații, cugelări, instincte; aceeaș ursită, aceeaș misiune, acelaș geniu, acelaș suflet; că tot reclamă, că micile diferențe chiar, ce există între dânșii, reclamă a lor Unire, când

nici un interes legitim, nici o rațiune serioasă nu se găsește ca să o combată; că uniți într'un singur Stat, veniturile și puterea Statului român se vor înmulți și cheltuielile vor scădea; că prin Unire vor fi în stare să-și apere pământul, să desvolte resursele lor morale și materiale, să-și mulțumească toate dorințele legitime, să dea sbor geniului român, și astfel să-și dobândească pacea sufletului, fără care ei niciodată nu vor putea fi ceea ce cere să fie interesul Europei și interesul conservării lor... Și numai Românii să nu știe ceea ce lumea întreagă cunoaște? Ei singuri să nu simță ceea ce este în inimile lor? Socotim dar de prisos să mai stăruim a demonstra că Unirea Principatelor este avantajoasă, necesară, și că dorința unanimă a Românilor este s'o vadă cât mai curând realizată în faptă, precum ea este realizată în cugetarea și în inimile lor. «Unirea face forța», este o maximă, și forța produsă prin Unirea Principatelor moldo-române, neapărată pentru a lor existență, nu este amenințătoare pentru nimeni. De aceea Românii toți, și chiar străinii cu o judecată nepărtinitoare, la toate epocile, au dorit și s'au silit să realizeze Unirea acestor Principate. Mai mulți Principi ai Moldaviei și ai Țării-Românești, Mircea I, Ștefan cel Mare, Mihail Viteazul, au izbutit să realizeze pentru un scurt timp marea cugetare națională, au izbutit să fie Suveranii ambelor Principate. În timpul deosebitelor ocupări rusești, Rusia a simțit totdeauna trebuința să concentreze Guvernul ambelor Principate în mâinile unui singur om; Regulamentele Organice dela anul 1830, aprobate de Înalta Poartă, consacră fiecare câte un articol la demonstrarea necesității de a uni Principatele într'un singur Stat. La anul 1834, dorința Unirii eră domnitoare în Principate, precum o probează scrisoarea d-lui Bois-Le-Comte, publicată de «*Monitorul Francez*» la 18 Septembrie al anului trecut. În timpul războiului din urmă, un memorandum al Cabinetului francez, prezentat la Conferințele Vienei, constată că Unirea Principatelor moldo-române este o necesitate și cere a ei realizare, în fine, la Congresul dela Paris, Franța, Anglia, Rusia, Prusia, Sardinia voesc Unirea acestor Principate, și Unirea s'ar fi proclamat încă de atunci, de nu ar fi făcut reprezentanții Austriei observarea, că locuitorii Principatelor n'au fost întrebați de vor Unirea; în urma acestei observări Puterile câteși șapte au hotărît să se consulte mai întâiu populațiunile acestor țări. Acum dar, când răspundem toți în unanimitate că Unirea este cea mai vie dorință a națiunii noastre, Românii sunt în drept a crede că, în Congresul viitor, reprezentanții Înaltelor Puteri vor consacra Unirea Principatelor în unanimitate, astfel precum ea fu aclamată în Adunările ad-hoc a Moldaviei și a Țării-Românești.

«Cestiunea Unirii Principatelor într'un singur Stat prezintă, ca un corolarium neapărat în mintea fiecăruia, cestiunea Șefului Noului Stat; și privind mai

cu seamă sistemul guvernamental astăzi domnitor în Europa, principiul eredității tronului în România apare singurul capabil a asigura noului stabiliment politic toate garanțiile de stabilitate, de prosperitate și de tărie, ce-și făgăduesc ai săi fondatori. Ca Prințul Domnitor să poată preveni geloziiile și rivalitățile ce ar face neapărat să nască în lăuntru României un simplu cetățean român chemat la tronul noului Stat; ca el să nu fie presupus că are legături luate mai dinainte, că are preferințe pentru cutare sau cutare partidă, familie ori persoană; ca să inspire o deplină încredere supușilor săi, dându-le toate garanțiile de nepărtinire și de neatarnare, garanții că nu ar putea da un Domn pământean; ca prin legăturile sale de sânge să înlesnească introducerea României în marea familie a Staturilor Europene și să-i asigure mai bine al lor sprijin; ca să se poată bucura în lăuntru și afară de autoritatea, de prestigiul ce se cuvine unui Suveran, unui fondator de dinastie mai cu seamă; pentru toate acele cuvinte, face trebuință ca Principele Domnitor al României să fie ales din una din Familiile Suverane ale Europei; și trebuința aceasta este imperioasă, absolută, căci caută s'o mărturisim, *regimul Domnitorilor pământeni este atât de compromis în Moldo-România, încât astăzi un Domn ales dintre pământeni, chiar de ar fi un om de geniu și de ar avea virtuțile unui sfânt, nu s'ar putea susține mult timp în contra generalei și nesrămutatei dorințe a Românilor de a avea un Domn dintr'o Dinastie Europeană. Astfel Inallele Puteri garante, în înțelepciunea și sollicitudinea lor pentru Principate, pot vedea că refuzându-se un Principe Străin, calamitățile și suferințele, în cari ele zac de secol, nu numai n'ar încetă, ci s'ar îmulți cu un Principe pământean.*

«Dreptul Românilor de a alege, în virtutea Capitulațiilor, pe Principele lor Domnitor unde vor voi și de a-l declara ereditar, precum și interesul lor de a o face în împrejurările de astăzi, sunt necontestabile. Românii dar exprimă o dorință legitimă și legală, o dorință simțită de toți, pe care Europa de sigur le-o va încuviința, cerând să aibă în capul Statului român un Domn cu moștenire, ales din una din familiile domnitoare ale Europei; și când adaog că ar dori să se crească în religiunea lor, a Românilor, moștenitorii tronului născuți în România, dau numai o probă de marele preț ce pun ca să fie o identitate de simțeminte, de credință chiar, între poporul român și ai săi Principi. De ne-ar fi iertat să desemnăm noi înșine pe viitorul nostru Principe, Cabinetele ar scăpa de o sarcină ce poate să le prezinte oarecari greutateți, și noul Suveran ar găsi o forță necontestabilă în chemarea ce i-ar face România întreagă. Inaltele Puteri, chibzuind că ele sunt mai competente să găsească pe Principele care se cuvine României, noi avem de acum deplina încredere că înțelepciunea Inaltelor Puteri va ști alege, într'una din familiile suverane, care să nu poată da nici un prepus Românilor și binevoitorilor lor,

Principele cu calitățile cerute spre a fundă o dinastie și a organiza un nou Stat, și că alesul Congresului European va fi aclamat, va fi primit de Români cu încrederea și cu amorul ce ar avea pentru al lor însuș ales.

«In ajunul organizării Statelor, în ajunul fundării dinastiilor, cea mai mare, întâia preocupare a populilor este forma Guvernului, căci dela dansa mai cu seamă depinde prosperitatea, puterea lor. Așa, în împrejurările de astăzi, și noi, Românii, a trebuit să ne preocupăm serios de forma viitorului nostru Guvern. Căutând dar în istoria, în instituțiunile, în legile, în obiceiurile noastre, am găsit că forma reprezentativă a fost totdeauna forma Guvernului țărilor române. Intr'aceiaș timp am întrebat Staturile de al doilea ordin, ce ne-am luat de modeluri, și am aflat că ele Guvernului Reprezentativ sunt datoare a lor repede prosperitate și că ai lor Suverani tot lui sunt datori în mare parte minunata putere, de care dispun spre a face binele supușilor lor. De aceea ne-am convins și ne-am declarat toți Românii pentru forma reprezentativă, pentru forma preferată și adoptată astăzi de mai toată Europa. Frumoasele însă icoane ce ne prezintă acele Statuiri, fie cât de frumoase, nu le putem copia fără a țineă socoteală de propriile noastre tradițiuni și de condițiunile speciale în cari se află societatea română, căci avem destule reforme neapărate a introduce în legile noastre, ca să mai cătăm a silui vechile noastre datine, numai pentru plăcerea de a inovă, de a imită; într'adevăr, în Principate vedem totdeauna o singură Adunare reprezentativă, căci niciodată Românii n'au simțit trebuința, nici n'au posedat elementele ca să constituie și un Senat, și astăzi acele elemente le lipsesc și mai mult decât în timpii trecuți. Iată cum noi Românii furăm împinși să exprimăm, fără deosebire de clase, în unanimitate, dorința de a avea un Guvern constituțional reprezentativ cu o singură obștească Adunare, întocmită pe baze electorale îndestul de largi, încât să reprezinte interesele generale ale populațiunii române. Sperăm cu o deplină încredere, că Inaltele Puteri garante vor găsi și această dorință națională fundată pe rațiune și pe drept și că o vor recunoaște, ca și pe celelalte trei dorințe primordiale ale poporului român.

«Garanția drepturilor Principatelor, stipulate într'ale lor Capitulații cu Inalta Poartă, și neutralitatea teritoriului lor, recunoscută în principiu; Unirea Principatelor într'un singur Stat; un Principe ereditar ales dintr'una din familiile suverane ale Europei; un Guvern constituțional cu o singură Adunare reprezentativă, — acestea sunt dorințele Țărei-Românești, votate în unanimitate de noi, reprezentanții ei, și dezvoltate în prezentul act.

«Națiunea română nu mai are alte dorințe a exprima, căci ele cuprind toate bazele organizării sale politice, ce ea are trebuința și puțința să ceară Europei a le recunoaște și a le garanta, și pentrucă dela a lor recunoaștere și garanție depind toate reformele politice și sociale ce reclamă legiuirea in-

ternă a României ; ele sunt așa de strâns legate una de alta, încât fără una dintrînsele națiunea română n'ar putea ajunge la fericirea ce ea așteaptă.

«Acum ne mai rămâne să mai rugăm Inaltele Puteri garante, binefăcătoarele noastre, *a permite ca Principalele să aibă și ele reprezentanții lor cu glas consultativ în Congresul ce va decide de a lor soartă.* Într'acele timp, luăm îndrăzneală să exprimăm via nerăbdare, cu care România așteaptă ca Inaltele Puteri garante, consacrand ale ei dorințe, s'o scoată cu o oră mai înainte din criza în care geme încă astăzi. Atunci numai Adunările ad-hoc, împreunându-se, se vor putea, în virtutea drepturilor țarei, declara în Adunare extraordinară și vor vota atât *Legea electorală pentru alegerea unei Adunări constituante, cât și bazele viitoarei Constituțiuni. Apoi aceea Constituuantă, adunându-se îndată, va face Constituțiunea și legile organice.* Constituțiunea odată garantată de Inaltele Puteri și primită de Principele hotărît a fi Domnitorul României, Principele se urcă pe tron, promulgă Constituțiunea și convoacă ordinara Adunare legislativă. Implinindu-se toate acestea, Principele și Adunarea legislativă vor întrebă împreună cu religiozitate păsurile populațiunilor, vor cercetă în liniște trebuințele și resursele țarei, și, în deplinătatea suveranității lor, vor procedă treptat la nenumăratele reforme ce reclamă starea lucrurilor în România.

«Acesta pare a fi marșul firesc, dictat și de forța lucrurilor și de rațiune și care se află, îndrăznim a crede, hotărît în înțeleapta cugetare a Inaltelor Puteri. De ar trebui, noi, membrii Adunării ad-hoc, să intrăm acum în examenul cestiunilor de legiuire internă, am întreprinde o lucrare pentru care nu avem competența cerută. Dar chiar de am fi competenți, intrând în asemenea lucrări acum, am întâmpină două stavile — un inconvenient și o imposibilitate : un inconvenient, căci am atinge cestiuni delicate, interese diverse, fără a le putea da soluțiunea sau vreo mulțumire, — o imposibilitate, căci mai toate cestiunile de legiuire dinăuntru cer a fi rezolvate în cutare sau în cutare chip, potrivit cu organizarea politică ce vor primi Principele. Deși n'ar există aceste stavile nebiruite, este cu puțință, în starea de nerăbdare mai cu seamă în care se află acum spiritele aici, să examinăm și să rezolvăm în două-trei luni toate cestiunile administrative, judiciare și economice, cestiunea instrucțiunii publice și a educării, cestiunea bisericeii și a clerului, cestiunea puterii armate, cestiunea financiară, cestiunea regulării intereselor rurale și o mie alte cestiuni de aceeaș gravitate, cari toate vor prefaceri, când soluțiunea unei singure dintr'aceste cestiuni cere un timp îndelungat de studiu și de încercări, chiar în țările cari se află în condițiuni normale, și cari posedă arsenaluri de materiale pentru a elaboră asemenea lucrări? În condițiunile în cari sunt astăzi Adunarea ad-hoc și această țară, orice lucrări atingătoare de cestiunile interne ar fi o lucrare

precipitată, defectuoasă. O asemenea lucrare n'ar servi decât a ne discredita în ochii națiunii și în ochii Europei și pe Inaltele Puteri le-ar amăgi, în loc să le lumineze asupra relexlor dinăuntru de cari suferă Principatele și asupra remediurilor de cari ele au trebuință. Relele noastre provin mai puțin dela imperfecțiunea legilor decât dela a lor neexecutare, și legile cele mai bune vor continua a fi sterpe, de nu vom avea mai întâiu drepturi bine definite, bine respectate, și un Guvern onest, tare, stabil. Cât pentru revizuirea Statutelor Organice, toți o voim; toți simțim trebuința de a introduce reforme în legiuirea de astăzi; însă aceste reforme nu se pot pregăti, nu se pot opera, până când nu vom fi în pozițiunea de a lucra în tihnă și pe baze sigure, solide. De aceea așteptăm cu atâta nerăbdare viitorul Congres European, nerăbdare cu atât mai mare, cu cât ne privim în drept a crede că el va da satisfacțiune legitamelor noastre dorințe.

«Solicitudinea, cu care Europa de doi ani de zile se aplică a studia drepturile și dorințele Românilor, este pentru dâșșii o chezășuire că simpatiile ei le sunt acum căștigate. Acum Europa știe că Români niciodată n'au întreprins, nici n'au încercat nimic în contra Turciei; că chiar atunci când împrejurările păreau Românilor favorabile pentru a rupe legăturile lor cu Inalta Poartă, ei din contră au căutat atunci să strângă mai de aproape acele legături; că respectul drepturilor lor bine definite va servi a așeză cu mai multă eficacitate pe viitor raporturi de bună înțegere între dâșșii și între Imperiul Otoman: și că, prin urmare, tăriă lor nu va fi un pericol, ci o tărie mai mult pentru Inalta Poartă, și pentru celelalte Puteri o garanție de liniște și de pace în Orient. Europa știe astăzi, cu prețul unor sacrificiuri necalculabile, că tot ceea ce a făcut și va face nu va fi un ce stabil și că nici va putea există în Orient o întregă liniște, pe cât timp nu va defini, nu va recunoaște, nu va garanță drepturile Principatelor; pe cât timp nu va face din Principate, astăzi subiectul disputelor și câmpul resbelelor, un Stat român care să serve oarecum de *tampon*, destinat a preveni în viitor loviturile între Imperiile ce el desparte; pe cât timp nu va clădi la gurile Dunărei un edificiu național și politic puternic: nu va rădică cu dorințele, cu drepturile și cu virtuțile Românilor o piramidă, care să fie farul civilizării occidentale în Orient și care, ca Belgia și Elveția, încunjurată de oceanul neutralității, să nu poată nici primi scânteie din afară, nici aruncă scânteie asupra celorlalte State.

«Sfârșind, o mai repetăm, toți Români suntem bine pătrunși de mărinoasele și înțeleptele cugetări ale Inaltelor Puteri garanțe, și încrederea noastră n'are de egal decât a noastră nerăbdare de a primi dintr'ale lor mâni botezul nouăi noastre existențe politice. Grăbească-se dar a încoronă marea lor operă

de creațiune, a prezintă admirării lumii Statul român ca un fapt săvârșit și a lor glorie fie eternă, precum va fi a noastră recunoștință!

«Acest Memorand a fost votat și adoptat în unanimitate, fără 6 glasuri, de Adunarea ad-hoc a României în ședința sa dela 6 (18) Noemvrie».

Anexe la Actul desvoltălor celor patru Puncturi.

1. 1393. Tractatul lui Mircea I, Domnul Munteniei, cu Sultanul Baiazid I, (Nicopole).
2. 1395. Tractatul lui Mircea I, Domnul Munteniei, cu Sigismund, Regele Ungariei (Brașov).
3. 1460. Tractatul lui Vlad Țepeș, Domnul Munteniei, cu Sultanul Mahomed II (Adrianopole).
4. 1511. Tractatul lui Bogdan, Domnul Moldovei, cu Sultanul Selim I.
5. 1518. Tractatul lui Ștefăniță, Domnul Moldovei, cu Regele Poloniei Sigismund I.
6. 1520. Tractatul lui Radu dela Afumați, Domnul Munteniei, cu Ion Zapolya Voevodul Ardealului.
7. 1529. Tractatul lui Petru Rareș, Domnul Moldovei, cu Sultanul Soliman II.
8. 1539. Tractatul lui Ștefan, Domnul Moldovei, cu Impăratul Ferdinand.
9. 1588. Tractatul lui Petru Schiopul, Domnul Moldovei cu Elisabeta, Regina Angliei.
10. 1650. Tractatul lui Vasile Lupu, Domnul Moldovei, cu Hmielninski, Hatmanul Cazacilor.
11. 1711. Tractatul între D. Cantemir, Domnul Moldovei, și Petru I, Țarul Rusiei.
12. 1842. Convenția de reciprocitate pentru extradarea fugarilor și vagabonzilor, încheiată între Muntenia și Austria (*București 14 Octomvrie — Sibiu 27 Noemvrie*).
13. 1835. Convenția între Moldova și Muntenia, din 8 Iulie, pentru extradarea fugarilor și vagabonzilor, pentru regularea cestiuniilor vamale, exportul și importul vitelor, păsărilor, vânăturilor, etc.
14. — Act lămuritor al Art. 11 din Convenția dela 8 Iulie 1835.

*

Ședința XIV din 9 Noemvrie.

D-l Sc. *Turnavitu* se suie la tribună și citește actele și corespondența între Secretariatul de Stat, Inalt Prea Sfinția Sa Mitropo-

litul și Egumenul Mănăstirilor închinat, privitoare la refuzul acestor din urmă de a trimite doi deputați în Adunare.

D-l *Nicolae Rucăreanu* face următoarea propunere : «Având în vedere că Egumenii mănăstirilor administrate de străini în țară au refuzat dela sine a fi reprezentați în Adunare, e evident că acest refuz este negațiune directă a unui drept, pe care ei nu l-au avut nici odinoară, căci Fermanul, dat în virtutea Tratatului din Paris, nu invită decât pe pământeni a exercita acest drept.

«Ar fi dar bine ca Adunarea, luând act de acest fapt, să constate că acești Egumeni nu au refuzat decât exercițiul unui drept pe care, în calitate de străini, nu-l puteau pretinde și pe care nu l-au avut nici odinoară în trecut».

D-l *Gheorghe Magheru* sprijinește propunerea d-lui Rucăreanu adăugând : «că cestiunea este o cestiune internă, și că Adunarea ad-hoc nu poate să se ocupe de dânsa, căci ea este de competența viitoarei Adunări legiuitoare».

D-l *Hristache Tell* zice «că nu e de competența unei Adunări Consultative de a intra în cercetarea unor asemenea cestiuni, și că trebuie ca Adunarea de astăzi să se mărginească la comunicările ce i s'au făcut»—.

D-l *Ion Brătianu* crede — «că în adevăr nu se poate intra în fondul cestiunii; e însă neapărat a se constata cauza absenței celor doi deputați ai Mănăstirilor închinat și a lua act de declarațiunea lor, căci ea poate să ne fie folositoare mai târziu. Am fost măhniiți în princip de a vedea că se dă la niște străini dreptul de a lua parte în adunare; dar astăzi ne veselim de al lor refuz. Două consecințe sunt de tras din actele cetite astăzi, cari trebuie să rămână ca dovezi pentru soluțiunea acestei cestiuni. Dacă Egumenii nu au voit să ia parte la alegeri, pentrucă ei gândesc, ca și noi, că străbunii noștri au hotărît să dea mănăstirilor situate în străinătate numai o parte din veniturile proprietăților închinat locurilor Sfinte; în acest caz Egumenii nu au avut dreptul de a se mesteca în afacerile țarei; — dar dacă Egumenii cred că ei sunt proprietarii bunurilor situate în țară, ei au declarat înșiși printr'un act solem, că ei sunt străini, și străinii nu au dreptul, după legile noastre, de a avea proprietăți în țara noastră. Prin urmare, să luăm act de declarațiunea Egumenilor, că ei sunt proprietari în țara noastră în contra legilor țarei și că țara are dreptul să-i exproprieze. Cer dar ca aceasta să se constate în procesul verbal al ședinței, pentru a servi mai curând sau mai târziu, când se va discuta cestiunea. Cer ca propunerea mea să fie pusă la vot».—

D-l *Hristache Tell* observă—«că toți dau aprobarea lor vorbelor d-lui Ioan Brătianu, dar că nu se poate pune la vot propunerea sa, căci nu e de competența Adunării de a intra în desbaterea unor asemenea cestiuni».—

D-l *Al. Florescu* — «aprobă idea d-lui Brătianu, întru cât ea are în privire întregul exercițiu al drepturilor noastre autonome. Cestiunea Egumenilor Mănăstirilor închinată este o materie foarte delicată, foarte importantă, care trebuie cercetată cu toată atențiunea posibilă, procedând pe un tărâm legal. Aprob idea d-lui Brătianu, căci nu aş putea niciodată admite ca Mănăstirile închinată să formeze la noi un Stat în Stat. Suntem dar bine fundați a zice, că țara poate să se pronunțe asupra măsurilor cari privesc aceste mănăstiri. Să luăm în considerație însuș Fermanul Inaltei Porți, făcut cu aprobarea Inaltelor Puteri Garante, și vom vedea, în clauza relativă la Mănăstirile închinată, că Egumenii acestor mănăstiri sunt așezați în categoria claselor, din cari se compune populația țării, că interesele lor sunt cuprinse în interesele generale ale națiunii. Fermanul, prin urmare, le dă dreptul de a lua parte cu noi la toate lucrările ce suntem chemați a elabora în actuala Adunare, — aceasta o dovadă că aceste mănăstiri n'au fost și nu pot fi considerate ca proprietăți străine. Din acest punct de vedere, Inalta Poartă și Inaltele Puteri garante nu au făcut altceva, decât să supuie aceste mănăstiri acțiunii simple și directe a autonomiei noastre interioare. Ar fi dar legal și prudent nu de a contesta mănăstirilor închinată dreptul de a se asimila cu mănăstirile cari nu sunt închinată în privirea instituțiilor cărora ele vor trebui să se conforme în viitor; ci de a constata că Egumenii acestor mănăstiri, cari până în ziua de astăzi nu au făcut decât să abuzeze de pietatea străbunilor noștri, s'au depărtat de simțul Fermanului și chiar de intențiunea acelor Români, cari au fost fundatori ai acestor stabilimente, opunându-se unui princip de legalitate, cu intențiunea constantă de a forma un corp politic distinct, un Stat în Stat. În virtutea deci a drepturilor noastre de Autonomie, eu zic că viitoarele Adunări Legiuitoare ale națiunii române vor putea lua orice dispozițiune vor crede necesară, privitoare la aceste mănăstiri, fără ca să mai aibă Egumenii, cari astăzi le administreză, vre-o voce în litigiu, vreun drept de rezistență».—

D-l *C. A. Kretzulescu* observă — «că e a se constata aci numai cauza abținerii Deputaților Mănăstirilor închinată, că nu e nevoie de a lua act de renunțarea lor la un drept ce li s'a acordat fără vreun temei, nici de a combate pretențiunea ce au de a se considera ca proprietari».—

Adunarea hotărăște că propunerea d-lui N. Rucăreanu va figura în Procesul Verbal al ședinței, astfel precum ea a fost formulată de autorul ei.

*

In Ședința XV din 11 Noemvrie, d-l *C. A. Kretzulescu* dă cetire *Adresei primite dela Comisiunea Europeană către Președintele Adunării* din 10/22 Noemvrie :

«Comisiunea Internațională este informată că Divanul Valahiei, după ce a discutat documentul de care e cestiunea în procesele verbale ale ultimelor sale ședințe, a deliberat ieri asupra oportunității unei prorogări.

«Comisiunea crede de datoria ei a observa Eminenței Voastre, că în virtutea articolului 33 din Tractatul de Paris, și a Fermanului de convocare, Divanul are încă misiunea de a procede la revizuirea Statutelor și Regulamentelor în vigoare.

«Instrucțiunile primite de Comisiune de Congresul de Paris îi impun pe de altă parte de a se lumina prin cestiuni subsidiare asupra materiilor de discuțiune; Divanul este invitat a comunica mai întâiu fără întârziere documentul menționat Comisiunii Internaționale, care poate să se afle în caz de a uză de facultatea de care e investită.»

D-l *Ioan Brătianu* prăpune, «că cestiunea provocată prin Adresa Comisiunii Internaționale fiind foarte delicată, d-sa este de opinie a nu se mai acorda concedii, înainte ca Adunarea să fi făcut răspunsul la adresa menționată.»

Adunarea nu ia nici o deciziune.

In *Ședința XVI* din 18 Noemvrie, d-l *C. A. Kretzulescu* anunță, că la ordinea zilei este Raportul Comisiunii însărcinate a examina urgența propunerii de prorogare a Adunării.

D-l *Dimărie Brătianu*, raportorul Comisiunii, cetește raportul său, «că Comisiunea a aprobat motivele propunerii de urgență, dar conchide cu toate acestea să nu se proroage Adunarea imediat, în speranță că Inaltele Puteri nu vor întârziă a lua cunoștință de dorințele Românilor.»

Adunarea aprobă părerea Comisiunii.

D-l *C. A. Kretzulescu* cetește propunerea de urgență următoare, prezintată de d-l *Dimărie Ghica* și susținută de 29 membri ai Adunării:

«Adunarea ad-hoc a României, pentru motivele rostite în memorandumul din 6/18 Noemvrie, emite dorința de a nu procede pentru moment la alte lucrări, și a așteptă ca Inaltele Puteri garante să se pronunțe prealabil asupra dorințelor votate de această adunare în 9/21 Octomvrie.»

După o scurtă discuțiune, d-l *Sc. Turnavitu* comunică Adunării nota Comisiunii Internaționale, adresată Președintelui Adunării din 16/28 Noemvrie 1857, semnată de Baronul Richthofen:

«Comisiunea Internațională a luat cunoștință de Memorandum, pe care Eminența Voastră a binevoit a-i comunica.

«Atențiunea Comisiunii a fost mai întâiu atrasă de declarațiunea Divanului,

că e incompetent de a trată cestiuni de administrațiune interioară, arătând motivele acestei rezoluțiuni.

«Fără a intră în aprecierea punctului de vedere al Divanului, Comisiunea crede de a sa datorie de se referi în mod particular la conținutul scrisorii pe care am avut onoare a vă adresă în 10/22 a acestei luni, și a observă Eminenței Voastre, că în virtutea stipulațiunilor Tractatului de Paris din 30 Martie, conferința nu are a se întruni la Paris decât după ce Divanurile vor fi terminat lucrările lor.

«Vin dar, în numele Comisiunei Internaționale, să rog pe Eminența Voastră să binevoască a-mi declară, dacă Divanul Valahiei persistă în rezoluțiunea sa, și dacă el crede că a îndeplinit mandatul său, enunțând voturile generale consemnate în Memorandul sus citat.»

D-l C. A. Kretzulescu este de opinie ca nota Comisiunei Internaționale să se trimită la Comisiunea însărcinată cu examinarea propunerii d-lui Dimitrie Ghica.

D-l *Ion Brătianu*, suindu-se la tribună, cetește următoarea cuvântare, pe care Adunarea hotărăște a o inseră în toată întregimea ei în procesul verbal al ședinței:

«Două principii au călăuzit această Adunare încă dela deschiderea ei: mănținerea intactă a drepturilor strămoșilor noștri și respectarea Tractatului din Paris. Drepturile Principatelor sunt adânc întipărite în inimile tuturor Românilor. Ele sunt lumina conștiinței noastre și niciodată nu ne-au putut rătați pașii.

«Nu tot așa a fost și cu Tractatul din 30 Martie. Elaborat fără de concursul nostru, a trebuit să-l studiem, ceeace făcărăm cu o mare silință și chiar cu o activă solitudine, căci el ne promite o restaurațiune sau mai bine o reparațiune. Am studiat în acelaș timp Protocoalele Ședințelor Congresului, în cari s'a elaborat acest tractat, protocoale cari sunt comentariile acestui act.

«În acest studiu am căutat mai pre sus de toate să pricepem intențiunea Congresului din Paris cu privire la cestiunea Principatelor și ne-am încredințat că această intențiune a fost, de a scoate aceste două țări române dintr'un provizorat fatal pentru ele și păgubitor Europei.

«Drepturile noastre și voința Congresului de a ne asigură o pozițiune statornică, de a ne introduce în societatea europeană, iată luminile ce ne-au arătat calea în tot cursul lucrărilor noastre. Dorințele noastre semnate în 9 (21) Octomvrie și Memorandul votat la 6 (18) Noemvrie sunt rezultatele acestor lucrări.

«Vă amintiți cât de fericiți am fost noi în tot acest răstimp! Îndeplinindu-ne cu sfințenie misiunea ce ne-a fost încredințată de națiune, am crezut

că răspundem în acelaș timp și voinței Congresului din Paris, căci nici o clipă nu ne-a trecut prin minte, că Puterile Garante ar putea să caute foloase în paguba drepturilor noastre.

«Ne legănam cu această dulce speranță, când veni să ne trezească adresa Inaltei Comisiuni, cu data de 10 (22) Noemvrie, prin care ni se lasă să înțelegem că n'am priceput decât pe jumătate Tractatul din Paris. O nouă adresă vine astăzi să ne asigure că Inalta Comisiune dorește să ne pună pe un alt teren decât acela pe care s'a pus națiunea în virtutea drepturilor sale, teren pe care îl acceptasem, crezând că ne conformăm Tractatului din Paris.

«Pentru a înțelege deplin întristarea ce ne-a cuprins sufletele la primirea adreselor Inaltei Comisiuni, trebuie să ne amintim, ce este pentru noi Inalta Comisiune.

«După atâtea secole, Europa ne aude în sfârșit glasul; ea își aduce aminte că există un popor, care ar putea să fie un element de forță și de prosperitate pentru dânsa, dacă drepturile strămoșești ar fi respectate; ea declară printr'un act solemn că acest popor, ca și drepturile lui, este pus sub scutul ei.

«Puterile s'au legat astfel, fără a se mărgini la această declarațiune, să trimită pe reprezentanții lor spre a studia spiritul, dispozițiunile acestor țări și să examineze cari sunt condițiunile politice indispensabile pentru a le statornici, a le întări și a le asigura liniștea și prosperitatea prin propriile lor forțe și nu numai prin protecțiunea străină.

«Așă dar soarta noastră atarnă de rapoartele ce vor face Excelențele Lor Comisarij; în ei s'au concentrat deci speranțele noastre, noi am văzut în ei pe părinții patriei noastre. Țara întreagă s'a transformat pentru ei într'un leagăn de flori, și binecuvântările a cinci milioane de Români au fost muzica, care i-a adormit seara și i-a deșteptat dimineața.

«La această priveliște inimicii frumoasei Români au fost ca trăsniți și nu au mai sperat decât în intrigile ce-și propuneau să urzească și în cursele ce trebuiau să întindă în întunec. Invinși la alegeri, ei s'au silit, la convocarea Adunării, să încingă un foc menit să ne înădușe. Totuș ei în zadar și-au sleit puterile, căci cu cât mai active au fost sforțările lor pentru a ne desbină, cu cât au căutat să semene printre noi ura, care trebuia să dea naștere anarhiei, cu atât Români din toate clasele au recunoscut că sunt frați, și-au dat mâna și s'au arătat în fața Europei formând o singură familie demnă de interesul lumii civilizate.

«Pierzându-și această speranță și văzând că națiunea română prin reprezentanții ei câștigă din zi în zi încrederea și simpatia Europei, ei au scormit o nouă tactică, consistând în insinuarea, că dacă Adunarea ad-hoc s'ar decide să nu intre în desbaterile cesțiunilor interne, decât după ce Puterile

Garante vor satisface dorințele Românilor, ea ar face aceasta numai dintr'un simțământ de ostilitate față de Inaltele Puteri și cu unica țință de a călca în picioare Tractatul din Paris, nutrind în ascuns intențiuni revoluționare.

«Această nouă pozițiune, ce doresc să ne facă inimicii cauzei noastre naționale, e periculoasă în două feluri. Dacă am intra în cestiunile interne, fără a cunoaște încă pozițiunea noastră politică, am lucra în întunec, ne-am rătăci, ne-am ameși, am ajunge să nu ne mai înțelegem între noi și le-am da, în acest chip, prilejul atât de dorit, de a veni să ne scoată din *zăpăceală* și să stabilească *buna rândueală* printre noi. Dacă nu am intra, în cestiunile interne, atunci, zic acești domni, am compromite cauza noastră, punându-ne în conflict cu voința Inaltei Comisiuni și în opoziție cu stipulațiunile Tractatului din Paris.

«Să examinăm acum, dacă respectul dreptului nostru de autonomie și interesul de a rămânea uniți până la sfârșit ne-ar pune în realitate în conflict cu Inaltele Puteri și în opoziție cu Tractatul de Paris.

«Toată lumea știe că scopul diplomaților, cari au elaborat acest tractat, a fost de a pune un sfârșit conflictelor cari au dat naștere războiului, al cărui teatru fumează încă atunci și de a da edificiului oriental baze destul de largi spre a-l consolida.

«Principatele prin situațiunea lor geografică, prin spiritul populațiunei lor de origine occidentală, prin vitejia desfășurată în trecut și prin aspirațiunile lor actuale, ocupau un loc important în Orient. Ele trebuie prin urmare să preocupe Europa cu atât mai mult, cu cât au fost de multă vreme mărul de discordie între cele trei Imperii limitrofe.

«Congresul din Paris găsiă Principatele într'o pozițiune excepțională, ele nu erau nici provincii turcești, nici austriace, nici rusești. Ele, cu toate acestea, nu erau independente; ci călcate și lovite în drepturile lor, când de unii, când de alții. Puterile Occidentale, cari la începutul războiului declarase că nu vor cuceri nici o țară pe seama lor proprie, cu atât mai mult nu puteau să cucerească pe seama altora; ele nu puteau prin urmare să declare Principatele de posesiune ale unuia din cele trei Imperii limitrofe. Nici nu puteau să le lase expuse la repețirea încălcărilor, cari au dat loc la un șir de războaie și de răscoale.

«Intențiunile Congresului, cari reies mai cu seamă din protocoale, au fost deci de a asigura drepturile Principatelor și de a îndemăna acestora toate mijloacele posibile de consolidare. Unele dintre Puterile contractante, convinse prin reclamațiunile noastre au crezut, că aceste condițiuni de consolidare ar fi Unirea Principatelor într'un singur Stat și încetarea regimului Voevozilor. Nu toate Puterile au împărțășit această părere, și câteva au pretins că

această Unire ar fi contrară voinței populațiilor. Această contestare a determinat Congresul din Paris să ne consulte direct.

«Iată, idea mună a Convocării acestor Adunări ad-hoc.

«Dar pentru ce, mi se va zice, Tractatul din Paris nu vorbește oare de Unire și nu pomenește decât despre revizuirea legilor și statutelor, părand a-și arogă prin aceasta misiunea unei Adunări legislative române?

«Convingerea mea este că aceasta provine din faptul că Congresul știa că, în virtutea Autorității Sale omnipotente, nu avea decât să-i întrebe pe Români în privința Unirei, pentru ca în cazul afirmativ Unirea să devină imediat voința lor. Congresul deci, cu spiritul de echitate ce-l caracteriză și în înalta-i înțelepciune, a voit negreșit să garanteze în toată întregitatea ei libera rostire a voinței Românilor, ferindu-se de a se rosti el însuș în această privință.

«Nu pot să explic într'altfel Art. 23, căci orice altă interpretare ar fi o mărturisire, că acest articol e în contradicție cu el însuș, fiindcă în prima sa parte el ne asigură o legislațiune independentă. Și cece ar fi și mai grav, e că ar avea dispozițiuni contrare celor cuprinse în articolele precedente. Intr'adevăr Art. 22 stipulează că ne bucurăm de privilegiile și imunitățile ce posedăm; Art. 21 declară că imunitățile Pincipatelor sunt drepturi. Dar cari sunt aceste drepturi, dacă nu cele stipulate în Capitulațiile noastre cu Sublima Poartă și cari ne asigură o Suveranitate întreagă? Nu cunoaștem altele; căci cele cari sunt menționate de către Rusia în tractatele ei cu Turcia sunt dobândite în virtutea acelorași Capitulații. Voiu adaogi, că nu poate fi vorba în Tractatul de Paris de drepturile stipulate în Tractatele rusești, căci aceste Tractate au fost anulate în timpul Congresului din Paris și așa de anulate, încât când a fost vorba să se fixeze pozițiunea Serbiei față de Sublima Poartă, Tractatul din Paris a fost nevoit să se refere la Hatișerifurile imperiale și la Tractatele rusești, cari au motivat acordarea acestor Hatișerifuri.

«Intr'adevăr dacă Tractatul din Paris nu vorbește de Capitulațiile noastre, precum vorbește de Haturile ce privesc Serbia, cauza este că aceste Capitulații, constatate de Rusia în Tractatele sale, mărturisite de Turcia în diferite rânduri și chiar în Protocolul din Constantinople din 11 Februarie 1856, recunoscute prin *Monitorul* Guvernului francez din 1855, sunt de mult timp în domeniul Dreptului European; pe când Haturile, cari regulează, recunosc și crează drepturile Serbiei, sunt obținute și recunoscute numai de către Rusia.

«Iată cum Românii au înțeles Tractatul din Paris și nu puteau să-l înțeleagă altfel, căci în acest din urmă caz, acest Tractat, fiind în contradicție cu el însuș, ar fi violat aceleași drepturi pe cari el ne garantează pe de

altă parte, și Români ar fi legitimat această violare, dacă ar fi primit-o ca bază a lucrărilor lor.

«Am zis cu intențiune, că astfel au înțeles Români Tractatul din Paris, fiindcă Programul național, care inspiră cuvintele mele și mandatul impus deputaților, de a nu intra în lucrările de organizațiune interioară, mai înainte de a dobândi cele patru puncte, erau redactate și au devenit o religiune națională, cu mult înainte ca noi emigrații, cărora cu atâta caritate ni se atribue ideile cele mai subversive, să ne fi reîntors în patria noastră.

«Dacă totuș noi am apreciat în acest fel situațiunea noastră, Inalta Comisiune, precum vedem, pare că nu o privește din acelaș punct de vedere, pentrucă ne întreabă astăzi, dacă voim să intrăm în lucrările de organizațiune internă sau dacă ne credem misiunea terminată. Intrucât mă privește, cred că s'ar cuveni să rugăm pe Inalta Comisiune, cu tot respectul ce-i datorăm, de a binevoi să ne spună, care e Statul, despre ale cărui cestiuni de organizațiune internă ea dorește să ne manifestăm opiniunea? Sunt oare Principatele Unite sub un șef ereditar și străin, bucurându-se de toată independința ce ne asigură Capitulațiunile și cu un Guvern reprezentativ? sau este acel Principat singur cu drepturile violate, cu regimul Voevozilor și cu nimic sigur pentru ziua de mâne?

«Cine dintre noi nu vede că fără acest răspuns, ne este peste putință să facem un singur pas înainte? Intr'adevăr alta va fi forța publică într'un caz și alta în celălalt caz. Necesități publice diferite vor cere sisteme financiare diferite și sisteme financiare diferite vor cere sisteme economice diferite și viceversa.

«Un Stat puternic, de exemplu cu o formă de guvern stabil, ar inspira de îndată Europei încrederea voită pentru un credit profitabil; și grație creditului am putea să combinăm un sistem financiar, conform sistemelor celorlalte State Europene, sisteme cari sunt gloria societății moderne și buna stare a țărilor, cari au fost în stare să le adopte. Dimpotrivă, dacă ar fi vorba de un Stat ca acela al României de astăzi, în care nu se poate întemeia nici o instituțiune financiară, în care nu se poate face măcar o șoseă, într'un astfel de Stat nu am putea crea un sistem financiar, căci el s'ar sprijini, ca astăzi, pe dări puse pe proprietățile funciare și pe persoane, pentru a face față necesităților zilnice ale Guvernului.

«Să trecem la un alt exemplu, la armată. Și întreb dacă Români ar fi gata să facă acelaș sacrificiu atunci, când ar fi vorba de o țară care le procură mijloacele de bună stare lăuntrică și care le creează în afară o pozițiune demnă, ca și atunci când ar fi vorba de o țară, în care nu pot așteptă decât mizeria și care în afară le-ar face o pozițiune umilitoare, o țară în sfârșit,

în care armata nu ar servi decât la părăzile pentru un Voevod arogant și despot în năuntru și târitor în afară.

«Nu numai în ce privește armata, dar în general, credeți oare că în folosul unui Domn, născut în condițiuni de corupțiune și de subordonație față de străini, unui Domn care ar fi jucăria intrigilor dinăuntru și prada amenințărilor din afară, am fi noi dispuși să ne deslegăm pungile cu încredere? Nu le-am strânge oare baierile cât mai mult posibil, pentru ca să nu dăm decât ceea ce n'am putea reține?»

«Cu ce încredere din contra, cu ce grabă ne-am golii pungile în casele unui Stat stabil și puternic, unui Guvern pus în condițiuni de probitate și onorabilitate. În acest caz într'adevăr cassele lui ar fi în realitate cassa generală, cassa țării.

«Nu aș mai sfârși, dacă aș voi să enumăr toate dificultățile, toate imposibilitățile ce ne-ar împiedică să revizuiem legile și statutele, așa precum se spune într'o parte a Art. 23 al Tractatului din Paris, mai înainte de a cunoaște Statul, pentru care ar fi destinate aceste legi și aceste statute.

«Așa dar hotărârea noastră de a nu intra în cestiunile de organizațiune internă mai înainte de a ști despre ce fel de Stat e vorba, este o hotărâre matură, întemeiată pe rațiune, determinată prin forța lucrurilor și nu prin voința noastră, prin capriciul nostru.

«Acum încă două cuvinte, la adresa acelor cari pretind că, dacă nu voim să intrăm în cestiunile de organizațiune internă, cauza trebuie să se atribue unui spirit de revoltă în contra Puterilor Garante și unor proiecte ostile ce medităm în taină, precum spun unii, în contra siguranței Statelor vecine și împotriva Ordinei publice Europene.

«Cine oare ar fi putut crede vreodată, că în fața moderațiunii, prudenței, înțelepciunii și încrederii nemărginite manifestate de către poporul român, de când i s'a recunoscut dreptul de a se manifesta, s'ar găsi încă oameni capabili a-l calomniă cu atâta îndrăzneală? Cum, șapte Puteri de prima ordine ne promet realizarea celor două visuri, cari ne-au fermecat copilăria și pentru a căror realizare ne-am cheltuit toate puterile tinereței, și noi, în loc de a căuta prin însuș sacrificiul vieții noastre, să cooperăm la opera lor, la restaurarea României, noi să venim dimpotrivă a-i pune piedică, să ne facem chiar dușmanii lor, atunci când ele se pregătesc să fie binefăcătoare ale patriei noastre.

«Să ne închipuim cu toate acestea pentru un moment, că unii dintre noi, dominați de teorii particulare, ar fi ispitiți să respingă cooperarea, protecțiunea Monarhilor, cari ne-au spus să ne punem încrederea într'înșii. Cu ce speranță ar face-o dânsii, vă întreb? Din ce parte ne-am căutat oare sprijinul, unde viează oare elementele revoluționare, dela cari am putea să așteptăm

sprijin și ajutor în contra celor șapte Puteri, cari dispun astăzi de soarta Europei? Precum vedeți, tot atâtea absurdități câte închipuiri.

«Cred că după cele spuse de mine, nimeni nu va mai avea nici o îndoeală, că dacă situațiunea noastră pare a fi grea, spinoasă, chiar încurcată, ea cu toate acestea, după o scurtă cercetare, se vede a fi clară, simplă și legală.

«Să sperăm dar cu toții, că Inalta Comesiune, care se află în țară, se va identifica cu adevărul și că ea va apăra cauza noastră înaintea Congresului și înaintea Europei, cu autoritatea de care ea este investită, și că va merita până la fine binecuvântările țării întregi.

«In cât privește declarațiunea că misiunea noastră e terminată, vă aduc aminte că națiunea ne-a trimis aci pentru a obține Reintegrarea în drepturile noastre ab antiquo, Unirea acestor Principate sub un Șef ereditar, ales dintr'o familie domniloare din Occident și un Guvern reprezentativ. Când noi vom fi obținut acestea, atunci națiunea noastră ne va zice, dacă misiunea noastră e terminată.»

După cetirea acestui discurs, Adunarea hotărăște a alege o Comisiune de 5 membri. Rezultatul votării este următorul: Episcopul de Buzău, C. A. Kretzulescu, Ioan Cantacuzino, A. G. Golosecu și Dimitrie Ghica.

*

În Ședința XVII din 25 Noemvrie, d-l Secretar *Turnavitu* anunță că la ordinea zilei este discutarea Raportului Comisiunii asupra propunerii urgente a d-lui Dimitrie Ghica.

D-l *Dimitrie Ghica* se urcă la tribună și cetește raportul Comisiunii de urgență :

«Comisiunea însărcinată a examina propunerea prezentată în ședința din 18/30 Noemvrie, precum și nota E. S. Președintelui Inaltei Comisiuni Internaționale din 16/28 Noemvrie, s'a întrunit și terminând lucrarea sa, m'a însărcinat să comunic Adunării Raportul ei.

«De când țara a luat cunoștință de Tractatul de Paris din 18/30 Martie, ea a cugetat cu maturitate asupra dorințelor, pe cari Inaltele Puteri o chemă să rostească în privirea Organizării ei definitive. Având în vedere Autonomia și Interesele sale, țara a formulat aceste voturi, și plină de încredere în binevoitoarele intențiuni ale Inaltelor Puteri, ea le-a încredințat deputaților aleși de dânsa, pentru a le exprima în sânul Adunării ca răspunsul dat de țară la cererea făcută de Inaltele Puteri. Adunarea a votat aceste dorinți în unanimitate în ședința sa din 9/12 Octomvrie și le-a dat desvoltarea în memorandumul ei votat în 6/18 Noemvrie. Din aceste fapte rezultă că această Adunare, chemată a reprezintă voința țării, nu mai poate, după dorințele exprimate în privirea reviziunii părții politice și generale a Statutelor și Re-

gulamentelor noastre, să mai rostească încă altele privitoare la amănuntele organizării administrative și a reformelor legislative. O asemenea lucrare țara o va putea îndeplini prin exercitarea regulată a dreptului ei de legislațiune.

«Dar chiar dacă Adunarea ar trece peste aceste considerațiuni și ar vrea să întreprindă o asemenea lucrare, totuș natura însăși a dorințelor rostite și circumstanțele în cari țara se află s'ar opune, precum aceasta se lămu-rește îndestul prin Memorandul Adunării, pe care Comisiunea se sprijinește.

«În ceea ce privește bazele viitoarei noastre Constituțiuni și Legea electorală pentru o Constituantă, care va elabora această Constituțiune, Adunarea și-a rezervat în Memorandul ei de a le elabora, dacă i-ar fi permis, după ce Congresul dela Paris se va fi pronunțat asupra dorințelor rostite. Comisia propune dar a se vota de Adunare concluziunile următoare:

«1. Adunarea declară că nu mai are astăzi a rosti alte dorințe.

«2. Adunarea își rezervă, dacă i-ar fi permis, după ce Congresul dela Paris se va fi pronunțat asupra dorințelor rostite de Români, să așeze bazele viitoarei lor Constituțiuni și să facă Legea electorală pentru Constituanta, care va elabora această Constituțiune.

«3. Adunarea invită pe Eminentă Sa Președintele Adunării să comunice Inaltei Comisiuni Europene acest vot, precum și motivele lui.»

D-l *C. A. Krelzulescu*, declară, ca membru al Comisiunii, «că nu este solidar cu întreaga lucrare a acestei Comisiuni, se unește cu principiile exprimate, însă nu cu redacțiunea. Comisiunea a avut de îndeplinit două idei: 1°. A examina propunerea de urgență, făcută de d-l Dimitrie Ghica, și 2°. A răspunde la nota Comisiunii Internaționale.

«D-sa este de opinie, în cât privește prima idee, de a recomanda Adunării să primească soluțiunea propusă, pe motivul dat că Adunarea a terminat lucrarea, pe care o putea desăvârși înaintea deciziunii date de Congresul de Paris, asupra dorințelor votate în 9/21 Octomvrie, și că nu-i rămâne acum alta de îndeplinit, conform mandatului ei, decât a pune bazele unei Constituțiuni și a vota o Lege electorală pentru o Constituantă, care va elabora această Constituțiune, arătând însă totodată că această lucrare este subordonată la oareșcare condițiuni, cari vor fi făcute de Congres. În raportul Comisiunii nu s'a vorbit asupra acestei propuneri și nimeni poate ști, dacă ea a fost adoptată sau nu.

«În cât privește a doua idee a Comisiunii, d-sa a fost de opinie să se dea prin raport un răspuns categoric la toate cestiunile, menționate în nota Inaltei Comisiuni Europene, precum cestiunea competenței, aceea a îndeplinirii mandatului. În loc să se dea un răspuns categoric, s'a dat un răspuns evaziv, ca și cum ne-am teme de a procede în mod categoric. D-sa

a fost de opinie de a arăta, că conform mandatului ei, Adunarea nu e competentă în cestiunea Reviziunii Statutelor și Regulamentelor în vigoare, dar că ea are competența și răspunde, odată întrebată de Inalta Comisiune, cari sunt suferințele cari decurg din Separațiunea Principatelor, dela amovibilitatea Șefului Statului, și la toate celelalte cestiuni, cuprinse în cele patru puncturi.»

În urma unei lungi discuțiuni, la care ieau parte d-nii: C. Butculescu, E. Lapați, Gr. Ioranu și A. Petrescu, d-l *A. G. Golescu* se suie la tribună și zice :

«Comisiunea Internațională nu a venit la fața locului, pentru a vedea care e interesul Adunării ad-hoc, dar pentru a executa Tractatul de Paris. Când am dezvoltat în Memorandul nostru cele patru puncte, noi ne-am silit a îndeplini obligațiunea pe care ne-a impus-o țara, în conformitate cu caracterul legal al acestei Adunări. Ce putem noi să răspundem la această cestiune făcută nouă de Inalta Comisiune, afară de răspunsul dat că ne-am îndeplinit misiunea noastră, amintind numai că prin Memorand ne-am rezervat dreptul de a face o Lege Electorală pentru viitoarea Constituantă? Câțiva membri au obiectat că, după un astfel de răspuns, Comisiunea Europeană poate dizolva Adunarea. Dacă Inalta Comisiune are asemenea instrucțiuni, ea le va da o urmare, oricare ar fi răspunsul nostru. Prin urmare această temere nu semnifică nimic; dar ea îmi pare de natură a ne îndrepta prin o altă cale la cestiunile interne. D-l Butculescu a zis că noi nu ne-am îndeplinit misiunea decât pe jumătate; iar D-l Kretzulescu a zis că noi am fi gata a răspunde la acele cestiuni, cari ar fi puse de Inalta Comisiune, și anume privitoare la suferințele cari decurg din Separațiunea Principatelor. Noi nu am fost provocați până în prezent la aceasta, și ar fi un lucru straniu a provoca noi o asemenea cestiune. D-l Kretzulescu mai adaugă că misiunea Adunării nu e terminată, până ce Congresul dela Paris nu se va fi pronunțat asupra celor patru puncte. Noi însă știm că Congresul dela Paris nu se va întruni până ce Inalta Comisiune nu-și va fi făcut Raportul său. Iată de ce trebuie să răspundem, arătând motivele, cari acum ne opresc de a rosti alte dorinți. În cursul discuțiunii nu s'a prezentat un alt argument nou, decât acela că s'ar violă Tractatul de Paris, dacă noi ne-am ocupa de cestiuni interne; ar fi însă o necuviință de a se servi de un asemenea argument, fiindcă Inalta Comisiune trebuie să cunoască Tractatul de Paris.

«Tractatul de Paris nu e violat de Adunarea ad-hoc, dacă ea se mărginește a exprima numai cele patru dorințe generale, rezervându-și dreptul de a face o Lege Electorală, cu consimțământul Inaltelor Puteri; căci cu toate că

aceasta nu este de atribuțiunea Adunărei, dar ar fi singurul mijloc practic, a intra odată prin poarta autonomiei în drepturile noastre».

D-l *Ion Brătianu* se urcă la tribună și zice :

«Voiu combate pe d-l Golescu asupra două puncte din argumentarea sa.

«Primul punct, susținut de d-l Golescu, este că această Adunare nu are altă misiune decât a rosti dorințele țării asupra celor patru puncte, astfel cum au fost formulate de națiune. Nu împărtășesc această opiniune, fiindcă poporul român, care ne-a ales, ne-a chemat în biserică și am fost nevoiți a jură — cel puțin deputații de Argeș au îndeplinit această formalitate — de a nu ne mărgini a manifesta dorințe, ci a întrebuița toate mijloacele ce ne dă puterea morală, pentru a obține realizarea acestor dorințe. Prin urmare misiunea acestei Adunări nu va fi îndeplinită decât când Congresul se va fi pronunțat în această privire.

«D-l Golescu a mărturisit că noi nu avem dreptul de a așeza bazele Constituțiunii și de a face Legea Electorală, dacă Inaltul Congres s'ar opune. Cu tot respectul ce am pentru Congres, există ceva mai sacru pentru mine; este sângele vărsat de strămoșii noștri și drepturile ce ei ne-au lăsat. De aceea noi nu suntem datori a cere dela Congres să ne permită a exercita dreptul nostru de Autonomie.

«Noi cerem dela Congres Unirea și un Principe Suveran străin, pentrucă aceasta atinge ordinea dreptului public și a echibrului european. Noi supunem înaltei înțelepciuni a Congresului dorința națiunii de a avea un guvern reprezentativ, pentrucă, cu toate că această dorință e de resortul autonomiei noastre, el atinge un oarecare punct al interesului public european; și facem aceasta cu o grăbire cu atât mai mare, cu cât numai astfel putem exprima Inaltelor Puteri garante recunoștința noastră.

«Însă pentru a face o Lege Electorală, noi nu suntem subordonați la autorizarea Congresului. Tractatul de Paris conține diverse dispozițiuni, cari violează drepturile noastre; însă Congresul de Paris nu putea cunoaște drepturile noastre, pe când noi le cunoaștem. Să luăm din Tractatul de Paris ce este conform cu drepturile noastre, dar nu ce le slăbește.

«D-l Golescu a mai adaos, că unii din noi sunt preocupați de aceasta, că, declarând misiunea noastră terminată, noi am da Inaltei Comisiuni pretextul de a disolva Adunarea, pe când tot d-l Golescu zice că Inalta Comisiune nu are nevoie de un asemenea pretext. Și eu împărtășesc această opiniune. Nu avem firește o forță necesară de a ne opune Inaltei Comisiuni; dar să nu-i dăm cel puțin, pentru a putea face aceasta, motive de a presupune consimțământul nostru, declarând într'un mod categoric că misiunea noastră este terminată. Misiunea noastră va fi terminată, când do-

rințele noastre vor fi admise și când se va dizolva Adunarea în contra voinței ei.

«În ceea ce privește ideea d-lui Kretzulescu, eu cred că onorabilul nostru coleg a voit fără îndoială să pună Înalta Comisiune în puțința de a ne da ocaziunea de a arăta trista stare a patriei noastre, produsă prin neexistința condițiilor politice conținute în cele patru dorințe. Când vom descrie noi mizeria noastră, aceasta ar produce efectul, că Înaltele Puteri vor satisface dorințele noastre.

«Credeam că Comisiunea noastră va lua în considerare observațiunile făcute de mine în cele trei înfruniri pregătitoare, și că astfel am evita trista necesitate de a combate lucrarea unei Comisiuni, ai căreia membri au toată simpatia noastră.

«Combat Raportul Comisiunii, fiindcă, dacă n'a găsit argumente nouă, el ar fi trebuit să reproducă cel puțin ce conține Memorandul cu mai multă putere și energie, pentru a convinge inteligențele cele mai rebele și a arăta Europei, că viața noastră se dezvoltă din ce în ce mai mult, în loc de a se micșora.

«Care este interesul Europei? Este de a constitui din noi o forță, care va răspunde cu dorințele sale și cu interesele sale. Să arătăm deci, prin energia vieții noastre naționale, că aserțiunile inamicilor noștri nu sunt adevărate, și că avem la noi toate elementele necesare pentru a constitui un stat tare: elemente cari, dacă n'ar fi constituite și ar fi lăsate în starea anormală actuală, ar continua a fi, precum se susține în părțile Memorandului, pe cari le-ați suprimat, elemente de dezordine și de turburare pentru Europa. Când cauza noastră va fi astfel apărată, ea va putea mai ușor să reușească.

«Propun deci ca Raportul Comisiunii să rămâie ca o simplă lucrare pentru urgența propusă de d-l Dimitrie Ghica. Să se redacteze o nouă expunere de motive, cu o forță de convingere de care cauza noastră are nevoie; căci lucrarea Comisiunii ar produce o tristă impresie, dacă i s'ar atribui caracterul unui răspuns făcut în numele unei națiuni.

«Propun deci să se facă o nouă lucrare pe bazele următoare: — Adunarea ad-hoc, în virtutea autonomiei aceste țări și pentru motivele expuse în Memorandul său, declară că nu poate procede astăzi la lucrări privitoare la chestiuni interne, înainte ca Congresul dela Paris să fi fixat pozițiunea politică a acelor țări. — Adunarea ad-hoc mai declară că-și rezervă facultatea de a face la timpul oportun Legea Electorală pentru viitoarea Constituantă și de a pune bazele noi Constituțiunii».

În urma unei discuțiuni foarte agitate între d-nii Dimitrie Ghica, D. Brătianu, Ion Brătianu, C. A. Kretzulescu, Hr. Tell și Butculescu,

Adunarea a pus Raportul la vot prin apel nominal. Scrutinul a dat 39 voturi pentru Raport, și 37 contra. Raportul a fost adoptat cu o majoritate de 2 voturi.

*

În *Ședința XVIII* din 29 Noembrie, discuțiunea asupra Raportului Comisiunii reincepe, în scop de a-i aduce oarecare modificări, pentru a fi votat de toată Adunarea. D-l Dimitrie Ghica propune ca paragraful al 2-lea al concluziunilor Raportului să glăsuească astfel: — «Adunarea, în virtutea autonomiei țării, își rezervă dreptul, după ce Congresul dela Paris va fi consimțit la dorințele rostite de Români, să așeze bazele viitoarei lor Constituțiuni, și să facă Legea Electorală pentru Constituanta, care va elabora această Constituțiune»—.

Adunarea primește Raportul d-lui Ghica cu modificarea menționată în unanimitate, afară de d-l C. A. Kretzulescu.

D-l Ion Brătianu cere «ca în Procesul Verbal să fie constatat, că paragraful al 2-lea al concluziunii Raportului a fost primit în unanimitate, mai puțin un vot.

*

În *ședința XIX* din 2 Decembrie se fac din partea mai multor deputați cereri de a insera în paragraful 2 al Concluziunilor Raportului o expresiune, propusă de d-l Gr. Marghiloman, și anume de a zice: «Adunarea, în virtutea autonomiei țării, *rezervă dreptul națiunii*, etc.»—.

Aceste rectificări dau loc la desbateri nouă asupra formulării votului din ședința trecută.

D-l *A. G. Golescu* se încearcă a expune din nou situațiunea pentru a o clarifică. D-sa zice:

«D-l Kretzulescu, care a încuviințat Raportul Comisiunii, a fost singurul care a votat în contra lui, chiar după ce majoritatea, într'un spirit de conciliațiune, a introdus modificările reclamate de minoritate. Noi ne-am mirat de aceasta, cu atât mai mult, că d-l Kretzulescu însuși a propagat în timp de un an programul național, care conține că Adunarea ad-hoc, după ce Congresul va fi admis cele patru puncte, va așeza bazele viitoarei Constituțiuni și va elabora Legea Electorală, ca și cum Adunarea își putea atunci afla ea însăși competența legală întru aceasta. D-l Cernătescu a declarat și el, că ar fi un act de patriotism de a arăta Inaltei Comisiuni Europene starea actuală a țării; o asemenea opiniune nu e o crimă, dar poate fi un mijloc indirect, de a intra în cestiuni interioare:

«Cauzele cari opresc națiunea română a intra acum în cestiunile interne, este mai ales că a văzut în Tractatul dela Paris o violare a Autonomiei țării. În urma Tractatului de Akerman, o Comisiune, compusă de Români, a fost însărcinată de a face un Regulament. Cu toate că acel Regulament putea să fie mai defectuos decât acel în vigoare, el eră totuș făcut de țară. Și Tractatul de Adrianopole, dotându-ne cu un Regulament mai bun, a comis greșeala de a da străinilor o prea mare înrăurire de a se amestecă în reformele interioare. Aceasta a determinat pe mai mulți patrioți să protesteze în contra Regulamentului. Vine acum Tractatul de Paris, care promite încă mai mult ca Tractatul de Adrianopole, dar care violează încă mai mult autonomia noastră decât acest din urmă tractat. Regulamentul în vigoare a fost elaborat de o Comisiune compusă pe jumătate de Români și pe jumătate de persoane numite de autoritățile rusești, și a fost supus în urmă aprobării Adunării Generale Extraordinare. Națiunea vede astăzi că Tractatul de Paris trimite o Comisiune Europeană pentru a face o cercetare și a raportă Congresului; iar Congresul va face Constituțiunea, care va fi promulgată prin un Hati-humaium. Prin acest Tractat s'a dat dar o mai mare influință străinilor în afacerile țării; temerile țării erau dar legitime.

«Votul formulat de d-l Kretzulescu în ședința precedentă nu eră conform dorinței națiunii. Această Adunare a fost aleasă sub condițiune de a nu procede niciodată la reforma interioară, pentru a nu deschide străinilor calea amestecului în afacerile interioare. Contractând această obligațiune, noi nu putem să ne ocupăm de o lucrare, care ar expune Inaltelor Puteri starea actuală a țării. Actul menționat de d-l Tell în ședința din urmă, și pe care nu i s'a dat voie să-l cetească, constată că aproape noi toți eram de opinie de a nu manifesta altceva decât cele patru puncte. Propunerea în cestiunea aveă de țel a regulă pozițiunea critică, ce a fost creată prin programul patriotic susținut de d-l Kretzulescu, de a nu ne ocupa decât de cele patru puncte, fiindcă o Adunarea consultativă nu are nici dreptul, nici datoria de a face legi. Opiniunea d-lui Tell demonstră Inaltelor Puteri, că națiunea nu aveă altă dorință decât a face Legea Electorală, opinie care a fost adoptată și semnată de câțiva din acei cari au votat în contra Raportului Comisiunii.

«Ce desvoltare de drept rezultă însă în favoarea Puterilor Garante prin Tractatul de Paris? Fiindcă Puterile, cari ne-au dat garanția vieții noastre naționale, au și ele o mare răspundere, neputând garantă o stare de lucruri, care ar da loc la turburări sau care ar înlesni ingerința străinilor; de acolo izvorește dreptul străinilor de a luă o parte oarecare la reviziunea instituțiilor noastre naționale. Care poate fi această parte? Inaltele Puteri au înțeles că sunt multe nemulțumiri, cari cer a fi îndreptate; ele au văzut

o revoluțiune, care dovedește necesitatea acestei îmbunătățiri; ele au văzut că există o națiune decăzută, și nu e o națiune decăzută, unde să nu fie mari abuzuri. Cine va pune un capăt acestor abuzuri? Acei cari au fost victimele lor? Dar aceștia vor fi în mod natural însuflați de neîncredere, de ură, de invidie. Cei cari au profitat de injustiție? Puterile Garante aveau firește dreptul de a suspecta bunăvoința și sinceritatea acestor din urmă într-o lucrare, care trebuie să fie conformă justiției. Ele au văzut un mănunchiu de patrioți reclamând în 1848 o îndreptare, dar cari poate nu da o garanție suficientă de moderațiune, ce avem drept să cerem dela un partid în adevăr patriot, căci tendințele exagerate nu au fundat niciodată un ce stabil. Mai trebuie să adaogem calomniile unei prese străine, susținând că noi nu suntem capabili de a ne da noi înșine legi. Puterile Garante s'au temut deci, că nu vom ajunge a concilia toate interesele. Aceste temeri și consecințele lor sunt foarte naturale. Ele însă nu pot să nu ia în considerație opiniunea manifestată de partidul național, și anume că țara e destul de coaptă pentru a face reformele necesare. Aceasta se poate spune de noi, fără a jigni Puterile Garante.

«Noi ziceam dar, că dreptul și interesul națiunii nu mai iartă de a urmă calea deschisă de Tractatul de Adrianopole; că ea își rezervă dreptul de a-și face ea însăși Constituțiunea, care va fi pactul împăciurei. Puterile Garante își pot rezervă dreptul de observațiune; nimic mai mult.

«Acestea sunt motivele cari au hotărît națiunea să nu intre în cercetarea cestiunilor de administrațiune interioară; pentru aceste motive am declarat și noi în sânul Comisiunei, că am îndeplinit mandatul nostru.

«Națiunea a fost consultată asupra dorințelor privitoare la Organizarea ei definitivă și ea a dat răspunsul ei: tot ce putem face prin noi înșine, nu avem nevoie să cerem dela străini.

«De aceea națiunea are a rezumă dorințele ei în cele patru puncte: — *Autonomia*, căci cu toate că o posedăm, noi dorim ca ea să ne fie garantată de Europa, — *Guvern Constituțional*, pe care îl avem, dar a căruia garantare ne este mai ales necesară. Două cereri nouă au fost formulate: aceea a *Unirei* și a *Principelui Străin*. Toată agitația țarei a fost concentrată asupra acestor două puncte. Dacă ele ne sunt acordate de Puterile Garante, urmările vin dela sine: dacă aceste două puncte nu sunt îndeplinite, nimic bun nu poate fi făcut în țară.

«Tractatul de Paris a zis că dorințele țarei vor fi luate în considerațiune. Națiunea a zis: aceste patru puncturi sunt existența noastră națională. Europa să nu creadă că va fi făcut ceva pentru țară, dacă ea nu ne dă aceste patru puncturi; dacă Europa va refuză, ea nu a făcut nimic, Tractatul de Paris va rămâne neexecutat.

«Adevărata moderație nu e desbrăcată de energie. Poate cineva să aibă o mare simpatie pentru progres și dori tot binele posibil pentru patria sa, fiind cu toate acestea moderat în mersul său. Energia consistă nu în vorbe pompoase, ci în puține cuvinte simple și bine de înțeles pentru toți».

În urma d-lui Krețulescu și d-lui D. Ghica, d-l *Ion Brătianu* se urcă la Tribună și zice:

«Dela deschiderea sesiunii acestei Adunări, mi-am impus o lege, de a nu răspunde la atacuri personale.

«Subiectul acestei discuțiuni, care durează de câteva zile, este acesta: Cine va face Legea Electorală pentru Constituantă? Această chestiune este foarte importantă, pentru că ea cuprinde autonomia țării. Cățiva pretind că autonomia țării nu a fost niciodată violată; ea a fost violată din nenorocire de mai multe ori. D-l A. G. Golescu a adus aminte în cuvântarea sa mai multe violări; și chiar una a fost comisă de curând — Convenția dela Balta-Liman, în contra căreia cățiva nu au protestat—. D-l A. G. Golescu a făcut un tablou foarte exact și foarte moderat de starea noastră; a expus poziția făcută Puterilor Garante prin Tractatul de Paris, precum și temerile țării.

«Însă nici d-l Golescu, nici altul nu a indicat mijlocul pentru a ieși din acest impas.

«D-l A. G. Golescu a zis, că Adunarea aceasta a fost convocată prin un act, care nu emană din voința națiunii, ci din aceea a străinătății, și concluziunea a fost că Adunarea nu poate avea o altă misiune, o altă autoritate, decât acelea ce i-au fost conferite de acest act. Sunt împrejurări fatale, în cari cineva se sinucide prin logică. D-l A. G. Golescu zice că, cu toate că Tractatul de Paris ne-a promis o reparațiune, națiunea totuș, geloasă de autonomia ei, declară că este matură pentru a-și face ea însaș reformele interne. În adevăr, națiunea nu a uitat nimic din ce ar putea să-i garanteze autonomia sa, căci în prevederea sa, ea a însăreinat pe mandatarii săi de a face Legea Electorală, pentru a intra astfel în exercițiul legal al dreptului său de autonomie.

«Congresul de Paris a găsit țara într'o stare anormală, fără un corp constituit care să reprezinte voința națională, și cu autorități cari nu se bucură de încrederea Românilor. Chiar de ar fi fost posibil de a restitui imediat țării exercițiul autonomiei sale, Inaltele Puteri au preferit să facă ele Legea Electorală. Ori cât de bune să fi fost intențiunile lor, nu este mai puțin adevărat că autonomia noastră a fost violată. Aceasta eră o necesitate și națiunea a primit-o.

«Trebue examinat astăzi, dacă este posibil de a evita aceeaș necesitate Puterilor Garante. Nu am pretenția de a fi legiuitor; nu cunosc capacitățile

fiecărui din Domniile-Voastră, pentru a zice că dacă nu vom pune noi bazele Constituțiunii, națiunea e pierdută. Tot ce vroesc este ca autonomia să nu mai fie violată, ca Legea Electorală să nu mai emane dela străini, ci dela noi. Diferința dintre noi consistă în aceasta, că unii recunosc acest drept Națiunii, dar nu totodată și acestei Adunări. Noi recunoaștem acest drept și Adunării, care îl ține dela națiune. Națiunea ni l-a conferit; dar națiunea nu ni l-ar fi dat, că ar fi fost datoria noastră de a ni-l apropria și numai națiunea singură ar fi putut să ni-l conteste. Dacă nu vom face noi Legea Electorală, întreb cine o va face? Care este corpul constituit, care poate reprezintă națiunea mai bine decât noi? Oricare ar fi fost misiunea ce ni s'ar fi dat de Puterile Garante, este o necesitate absolută pentru noi de a face noi Legea Electorală; este totodată un drept, care ni s'a acordat de națiune. De aceea am și zis, că am fi dorit să se facă o lucrare, în care am notifică Inaltelor Puteri, că noi ne-am apropiat acest drept, cedând unei necesități absolute; că dacă am renunța a face Legea Electorală, am sacrifică din nou autonomia țării. Cred că trebuie să întrebuițăm toate mijloacele pentru a ieși din impasul în care ne aflăm, și să nu uităm un singur moment că dacă nu îndeplinim astfel misiunea noastră, noi comitem o crimă în contra națiunii».

După aceste cuvântări, cari au emoționat Adunarea, se prezintă două propuneri de urgență, amândouă susținute de 30 de deputați.

Propunerea d-lui *Al. Petrescu* e următoarea :

«Acum că, prin votul nostru din ședința precedentă, am rostit dorința țării, ca această Adunare să nu mai proceadă pentru moment la alte lucrări, am onoarea a propune ca Adunarea să închidă prima serie a lucrărilor sale prin o adresă către Inaltele Puteri Garante, în care să exprimăm via recunoștință a țării pentru deciziunile luate până acum, precum și întregă încredere ce are, că solitudinea Inaltelor Puteri nu ne va părăsi înainte ca noua existență politică, care i-a fost promisă, să-i fie asigurată».

Propunerea d-lui *Al. Florescu* e următoarea :

«Adunarea ad-hoc declară că ea încetează de a lua în considerare, în viitor, orice moțiune făcută de unul din membrii săi și suspendă orice lucrare și orice discuțiune până ce Inaltul Congres European va fi luat o deciziune în privința voturilor rostite în 9/21 Octomvrie».

Adunarea procede la alegerea unei Comisiuni de 5 membri, pentru examinarea moțiunii de urgență a d-lui Petrescu. Membrii aleși sunt d-nii: Alexandru Goleșcu, Alexandru Florescu, Dimitrie Ghica, Eugeniu Predescu și Hristache Tell.

În 4/16 Decembrie, Comisiunea Europeană primește dela Divanul ad-hoc al Valahiei adresa următoare din 3/15 Decembrie, semnată de Președintele Adunării Arhiepiscopul Mitropolit Nifon de Vicepreședintele Nicolae Golescu și de Secretarii Ștefan Golescu, Dimitrie Brătianu, Ion Cantacuzino, Scarlat Turnavitu:

Textul adresei e următorul :

«Am comunicat Adunării ad-hoc nota ce mi-ați făcut onoare a-mi adresa în 16/28 Noembrie. Adunarea discută atunci o propunere prezentată de Principele Dimitrie Ghica în cuprinderea următoare :

«Adunarea ad-hoc a României, pentru motivele exprimate în Memorandul «din 6/18 Noembrie, exprimă dorința țării, de a nu procede pentru moment la alte lucrări, și de a aștepta ca Inaltele Puteri garante să se pronunțe mai înainte asupra dorințelor votate de această Adunare în 9/21 Octombrie».

«Această propunere, având acelaș obiect ca nota E. V., Adunarea a trimis și una și alta la o Comisiune spre a prezintă raportul ei.

«În urma raportului acestei Comisiuni, Adunarea a emis votul următor, pe care mă grăbesc a-l comunica E. V. ca răspuns la nota Voastră :

—«Adunarea, considerând :

«1. — Că țara, de când ea a luat cunoștință de Tractatul de Paris din 18/30 Martie, după o cugetare matură asupra dorințelor ce Inaltele Puteri o cheamă să exprime în privirea Organizării ei definitive, având în vedere autonomia sa și interesele sale, a formulat ea însăș aceste dorințe —, și că, plină de încredere în intențiunile binevoitoare ale Inaltelor Puteri, ea le-a încredințat deputaților aleși de ea, spre a le rosti în sânul Adunării, ca răspuns la cererea Inaltelor Puteri. Adunarea a votat aceste dorințe în unanimitate în ședința ei din 9/21 Octombrie și le-a dezvoltat în Memorandul ei, votat în 6/18 Noembrie.

«2°. — Rezultă din aceste fapte, că Adunarea, chemată a reprezintă voința țării, nu poate, după voturile privitoare la reviziunea părții politice și generale a Statutelor și Regulamentelor noastre, să exprime și alte dorințe privitoare la amănuntele organizării administrative și ale reformelor legislative; — o asemenea lucrare se va putea îndeplini prin exercițiul regulat al dreptului ei de autonomie.

«3°. — Dacă Adunarea, neștiind cont de aceste considerante, ar vroi să întreprindă o asemenea lucrare, natura chiar a dorințelor exprimate, precum și împrejurările în cari țara se află, s'ar opune, precum Memorandul o arată în mod suficient.

4°. — În ceea ce privește însă bazele viitoarei noastre Constituțiuni și Legea Electorală pentru o Constituantă care va elaboră această Constituțiune, Adu-

narea și-a rezervat în Memorandul ei de a procedă, după ce Congresul de Paris se va fi pronunțat asupra dorințelor Românilor.

«Pentru aceste motive, Adunarea a votat concluziunile următoare :

«1°.—Adunarea declară, că astăzi ea nu mai are de exprimat alte dorințe.

«2°.—Adunarea, în virtutea dreptului de autonomie a țării, își rezervă dreptul, după ce Congresul de Paris va fi admis dorințele Românilor, de a pune bazele viitoarei lor Constituțiuni și de a face Legea Electorală pentru o Constituuantă, care va elabora această Constituțiune.

«3°.—Adunarea invită pe Președintele ei a comunica Inaltei Comisiuni Europene acest vot, precum și motivele sale.

«Profit de această ocazie pentru a reitera E. Voastre asigurarea prea înaltei mele considerațiuni».

In urma unui schimb de vederi, la care au luat parte toți membrii Comisiunii Internaționale, aceasta hotărăște a trimite Președintelui Divanului ad-hoc al Valahiei în 4/16 Decemvrie următoarea scrisoare semnată de Talleyrand ca răspuns:

«Comisiunea a luat cunoștință de conținutul scrisorii cu data din 3/15 Decemvrie.

«Comisiunea V'a informat prin nota sa din 10/22 Noemvrie, că în virtutea Art. 23 al Tractatului din 30 Martie 1856 și în conformitate cu Fermanul de Convocare, Divanul trebuie încă să procedă la reviziunea Statutelor și Reglementelor în vigoare. Prin nota sa din 16/28 Noemvrie ea a observat, că în virtutea stipulațiunilor menționatului Tractat, Conferința nu se va întruni la Paris, decât după ce Divanurile vor termina lucrările lor.

«Comisiunea crede că și-a împlinit datoria sa, luminând Divanul Valahiei asupra mersului lucrărilor sale.

«Dar această adunare, declarând că nu are alte dorințe de rost decât acele pe cari le-a exprimat, Comisiunea consideră această declarațiune ca definitivă, și se abține prin urmare de a mai adresa Divanului cestiuni, pe cari de altfel le-ar fi făcut».

In *Sedința XX* din 7 Decemvrie, *d-l Hristache Tell*, Raportor al Comisiunii pentru organizarea propunerii de urgență a d-lui Al. Petrescu, dă cetire Raportului Comisiunii, care conchide la respingerea propunerii.

In urma unei schimbări de vederi, se votează cu apel nominal, și raportul e adoptat cu 41 de voturi în contra 38.

D-l *Scarlat Turnavitu* cetește scrisoarea Comisiunii Internaționale cu data din 4 (16) Decemvrie.

D-l *A. G. Golescu* să urcă la tribună și rostește următorul discurs care, în urma propunerii d-lui Voinescu, votată în unanimitate, e trecut în întregimea lui în Procesul Verbal al Adunării.

«În urma comunicării ce s'a cetit, trebuie să recunoaștem că pozițiunea, unde am ajuns, e bine definită și destul de delicată. Comisiunea Internațională declară că ea nu a aflat în Divanul ad-hoc ușurința ce ea așteptă, pentru a procede la revizuirea statutelor în vigoare. Cu tot respectul și buna voință a fiecăruia dintre noi de a fi favorabili dorințelor Inaltei Comisiuni Europene, noi am cugetat, în fața dreptului națiunii, ca nu noi să-i dăm ușurințele ce ea eră în drept a așteptă dela noi. Conflictul este evident.

«Doresc să dau oarecari deslușiri, pentru a scuza Adunarea și națiunea română.

«Pun dar întrebarea: calea în care a intrat această Adunare este ea demnă de a fi reprobata sau merită a fi laudată? Mai întreb încă: temerea națiunii este ea fundată ori nu? Iată ce trebuie lămurit, pentru a închide gura celor ce ne acuză, pentru a răspunde unei prese stăine, care nu încetează a umplea Europa de calomniile cele mai odioase în contra națiunii și în contra Adunării noastre. Eu zic din contra, că purtarea noastră este demnă de toată lauda, și aceasta se poate dovedi în puține cuvinte.

«Inalta Comisiune Europeană a venit printre noi, pentru a ascultă toate plângerile diferitelor clase ale națiunii române. Națiunea, temându-se de a compromite autonomia sa, dând străinilor mijloace a se amestecă în elaborarea legilor, s'a mărginit a rosti cele patru dorințe generale. Ce faptă mai vrednică de laudă, de a vedea Clase, cari suferiau și aveau multe plângeri, să zică Europei prin a lor purtare:—Avem multe plângeri de făcut, dar interesul național nu ne permite de a le expune acum; noi suntem convinși că compatrioții noștri ne vor da dreptatea, la timpul oportun. Cred că ar fi greu să se găsească în Europa civilizată o națiune, unde clasele suferinde să dea dovezi de o abnegațiune atât de mare. Și în acelaș timp, în cât privește partidul progresist, adică partidul care, bucurându-se de oarecari privilegii, dorește totuș reforme în țară, ce dovadă mai mare de patriotism ar putea el da, decât a înăduși, pentru a zice așa, via nerăbdare ce are de a realiza în sfârșit principiile și doctrinele, pentru cari el a luptat până astăzi? Ce lucru mai natural, când străinilor, cari veniau la noi și ne ziceau:—«Am venit la voi să îndreptăm suferințele voastre—», noi cu toții am răspunde:—«Iată durerile ce am suferit, iată ideile pentru cari am luptat—»? Persistința însă a nu răspunde ne pare a fi hotărîre mare și frumoasă. Am văzut în alte țări partidele politice așteptând dela străini realizarea dorințelor, ce nu puteau satisface prin propria lor putere. Prin urmare, și clasele

cari suferiau și cari n'au primit o educațiune politică întreagă, și clasele cari au luptat pentru a dobândi realizarea unor doctrine, și unele și altele au făcut abnegațiune, cele întâi de suferințele lor, cele din urmă de via dorință de a excuță ideile lor. Ce dovadă mai mare de patriotism, de încredere în viitor puteau da atât clasele cari suferiau, cât și noi cari luptam pentru a obține o orecare ameliorare? Prin această atitudine Adunarea a închis mai bine gurile străinilor calomnatori, decât când am fi venit la tribună și le-am fi răspuns cu amărăciune. Adunarea a răspuns prin cea mai nobilă purtare ce putea avea o Adunare națională.

«Dați-mi voie să revin asupra celor zise în ședința precedentă, pentru a justifica temerile națiunii, ca dreptul de autonomie să nu fie violat. Voiu adaoge puține cuvinte la ce a fost zis. În 1848 a fost în țară o revoluție. Partea acestei Adunări, care a luat parte la acea revoluțiune, a făcut aceasta, sunt convins, din patriotism înainte de toate; ei au fost povățuiți de interesul politic, care eră cel adevărat. Adevăratul motiv a fost următorul: țara credeă, pe drept ori nu, că autonomia ei eră violată, că amestecul unei Puteri străine o oprimă și înădușă glasul ei. Iată singurul motiv adevărat al revoluțiunii. Nu vreau să susțin că multe suferințe nu au contribuit și ele, însă suferințele manifestate de jos nu pot produce decât turburări sau revolte. O revoluțiune izbucnește numai atunci, când idea fulgerătoare a emancipărei vine din clasele înalte ale societății. În adevăr, națiunea se simția strânsă și oprimată de o mână străină în exercițiul drepturilor sale cele mai bine definite. Care a fost sborul simțimintelor noastre în 1848? Națiunea reclamă drepturi cari izvorau din Tractate, sprijinindu-se în acelaș timp pe o mai bună înțelegere cu Inalta Poartă. Ea a făcut aceasta nu numai prin propria ei mișcare, ci instigată și consiliată de Europa, cel puțin de Europa Occidentală. Europa Occidentală apărea geloasă de preponderența Rusiei pe malurile Dunărei de jos. Ni se zicea neconținut: — Când veți da dovezi, că puteți conserva legături strănse cu Inalta Poartă și cere în acelaș timp drepturi naționale în virtutea acestor legături, Europa va simpatiză cu voi și vă va da ce cereți. Aceasta vrea să zică, că în 1848 erau mari speranțe, că Inalta Poartă va aprecia simțemintele cari ne apropiuau de Puterea suzerană, pentru a consolida mai bine legăturile, cari sunt atât în interesul Inaltei Porți, cât și în interesul nostru. Intreaga națiune simția aceasta mai mult ori mai puțin.

«Să examinăm cum s'a răspuns la această așteptare a națiunii. Nu vreau să vorbesc de Tractatul dela Balta-Liman, pentru că Inalta Poartă a invocat împrejurări cari au silit-o să-l subscrie. Inșă după Răsboiul din Orient, când asemenea împrejurări nu existau, când Europa Occidentală cerea dela Inalta Poartă și când aceasta da cu grațiozitate nouăle libertăți tuturor supușilor

ei, subjugăți cu pătura sabiei; — țările noastre ce au primit prin inițiativa Înaltei Porți? Noi am fost obiectul unor acte, cari nu pot să ne inspire cea mai mică încredere. Ultimul act răspândit prin jurnale eră, că Înalta Poartă nu recunoaște Capitulațiunile noastre și că are pretențiunea la drepturile de suveranitate asupra Principatelor. Ce au făcut Puterile Garante în favoarea acestor națiuni, în fața unor pretențiuni atât de exagerate? O singură Putere le-a contestat până astăzi; Rusia singură a protestat. Rusia e singura Putere, care a declarat că nu poate recunoaște această denegare a Capitulațiunilor, precum nici pretențiunea de a substitui un drept de suveranitate acelu de suzeranitate. Sunt convins că Puterile Occidentale nu vor putea să nu dezaprobe aceste pretențiuni exagerate, și că limbajul lor va fi conform cu al Rusiei, când va sosi timpul. Dar țara nu a văzut încă din partea lor o reprobare a actului Cancelariei dela Constantinople și eră în drept să nu aibă încredere.

«Tractatul de Paris a hotărît ca o Comisiune, compusă de delegați ai Statelor riverane ale Dunărei, să se întrunească la Viena, pentru a prelucra un Regulament de navigație a acestui fluviu. Care au fost pretențiile Înaltei Porți? Ea nici nu vrea să recunoască Principatelor dreptul de a avea o voce proprie a lor, când ea nu va fi cu totul conformă cu avizul Comisarului Otoman. Ea nu vrea măcar să recunoască dreptul Principatelor de a avea fiecare o Copie ratificată a Convenției definitive; aceea ce este al lor, ca o consecință a dreptului lor, de a avea proprii lor reprezentanți în sânul Comisiunii Dunărene. Las la o parte pretențiunea extraordinară a Înaltei Porți de a avea patru voturi, în loc de un vot, în sânul Comisiunii. Țara este în drept să întrebe, cum i se contestă astăzi un drept, care îi eră recunoscut de Poartă și de Austria, sunt acum douăzeci de ani.

«În 1853 Impărăția Austriei a propus Moldo-Românilor încheierea unei Convențiuni speciale pentru interesele particulare ale Austriei și ale Principatelor. Negociațiunile asupra acestei Convențiuni au durat trei ani. Cabinetul de Viena nu a avut recurs la intervențiunea Turciei; el s'a adresat direct la țară. I-a recunoscut prin urmare autonomia și drepturile internaționale: drepturi naturale în ce se atinge de interesele particulare ale națiunii și mărginite numai prin condițiunea de a nu slăbi legăturile noastre cu Înalta Poartă.

«Cum nu ar privi națiunea astăzi cu neîncredere starea actuală a lucrurilor, când aceleași Puteri cari, înainte de 20 de ani, recunoșteau națiunii aceste drepturi, voesc astăzi să i le conteste? Să-mi fie permis a adaoge, că în afacerea Comisiunii Dunărene, Guvernul Valahiei a făcut ce eră obligat să facă în calitatea sa de guvern național.

«După afacerea Comisiunii Statelor riverane, se prezintă o altă ocaziune de

a violă autonomia noastră. O convențiune privitoare la o linie telegrafică s'a semnat chiar acum între Imperiul Austriei și Turcia. Cu toate că această Convenție privește și Principatele, autoritățile noastre nici nu au fost măcar consultate. Mai mult încă, s'a dispus de materialul nostru, de banii noștri, fără să fim consultați, și dispozițiunile Convențiunei au fost comunicate de Serviciul telegrafic din Viena Ministrului nostru de Interne. Oare națiunea poate ea să privească aceasta altfel decât ca o violare a drepturilor sale? Când armata austriacă ocupă Principatele, Cabinetul austriac a întreat el însuș Guvernul nostru, dacă ar vrea să încheie o Convențiune pentru o linie telegrafică, conformă cu aceea care există între Imperiul Austriei și celelalte State Germane. Guvernul nostru a răspuns, dând azeziunea sa. Cum poate Austria anulă astăzi ceea ce ea a crezut convenabil să facă în Principate sunt acum doi ani? Cum poate Austria să dispună de banii noștri și să ne impună îndatorirea de a transporta gratis depeșele străine? Oare nu am cheltuit noi pentru instalarea telegrafului nostru, și nu avem dreptul a ne despăgubi? Nu avem oare dreptul a fixa taxele noastre și tarifele noastre?

«După o asemenea violare, națiunea nu e oare îndreptățită a se teme, că într'o zi altă Convențiune va regulă fără știrea noastră trecerea în transit prin Principate a scrisorilor, chiar a mărfurilor străine?

«Națiunea nici nu poate prevedea unde se vor opri aceste violări ale drepturilor ei. Eu nu vorbesc de drepturi istorice sau naturale, ci numai de drepturi pozitive, de drepturi ce ni s'au recunoscut de Cabinetul austriac chiar în anii din urmă, de drepturi pe cari nimeni nu le contestă, și cari, în urma Tractatului de Adrianopole, au fost recunoscute de Inaltele Puteri, pentrucă, după acest Tractat, Puterile Occidentale au încheiat cu Inalta Poartă Tractate de Comerț, cari nu sunt obligatorii pentru Principate. Aceste Puteri au recunoscut că tarifele stabilite între dânsese și Inalta Poartă nu pot să fie aplicate în Principate, și în realitate ele nu au fost aplicate. Dar iată că astăzi se încheie Convențiuni, prin cari se dispune de ceea ce ne aparține, fără consimțământul nostru. Drepturi până astăzi necontestabile sunt astăzi puse în chestiune. Cum să mai fie națiunea încrezătoare? Cum să nu se teamă, că cu cât ni se promite mai mult, drepturile noastre pot fi expuse a fi violate?

«Nimic nu e dar mai natural decât obligațiunea impusă de națiune mandatarilor ei, de a expune Europei că drepturile ei sunt violate. Tot ce noi putem face, este de a protestă prin reacțiunea noastră. Astfel înțeleg cel puțin eu datoria mea.

«Inimicii cauzei noastre naționale ne pun însă întrebarea: Cum s'a întâmplat că frații noștri din Moldova au înțeles lucrul într'un chip și noi în altul? Aceasta nu dovedește o mare diversitate de opinii și de interese între a-

măndouă malurile Milcovului. Răspunsul nostru este următorul: — Suntem convinși că Moldovenii nu au luat calea urmată de noi, pentru că adunarea lor nu a fost restrânsă ca a noastră prin obligațiuni puternice. Noi am avut toată libertatea în timp de un an pentru a ne lumina și a discuta asupra intereselor națiunii, și a mijloacelor cele mai proprii de a apăra drepturile ei în împrejurările în cari ne aflăm. Frații noștri Moldoveni erau apăsați de mâna de fier a unui Caimacam grec».

D-l Ion Brătianu se urcă la tribună și zice: — «Unanimitatea care a decis ca întreg discursul d-lui Al. G. Golescu să fie inserat în Procesul Verbal al ședinței Adunării, dovedește că el a constatat adevăruri cunoscute de toată lumea, adică necesitatea de a apăra drepturi moștenite de străbunii noștri și de a fi vigilenți. Când formam noi majoritatea, toată răspunderea ne apăsa pe noi. Astăzi majoritatea s'a mutat; ea a trecut la partidul conservator, cum a spus d-l Tell».

D-l Hristache Tell întrerupe pentru a constată că d-sa a zis — când e vorba de interesul națiunii, nu este majoritate și minoritate, ci unanimitate.

D-l Ion Brătianu reieă cuvântul și zice: — «Majoritatea este mutată. Cât timp partidul nostru a avut majoritatea, purtarea noastră a fost, precum ne sfătuia Dumnezeu; astăzi acei oari au majoritatea trebuie să gândească, oă națiunea și lumea au ochii ațintiți spre ei. D-l A. G. Golescu zice — că nu e de ajuns a rosti dorințe și a avea drepturi garantate, dar că este încă mai necesar a veghiă zi și noaptea, ca aceste drepturi să nu fie violate. Cu toate că din inimă împărtășesc în totul aceste idei ale d-lui Golescu, eu resping concluziunea cuvântării sale. Nu pot pricepe, cum poate cineva rămânea cu brațele încrucișate, când drepturile națiunii ar fi călcate și desființate. Misiunea partidului conservator, care s'a bucurat de privilegiu, care prin pozițiunea sa și prin luminele sale poate privi lucrurile dintr'un punct de vedere înalt, este de a veghiă la conservarea drepturilor politice și onoarei națiunii».

D-l Hristache Tell, adresându-se Conservatorilor zice: — «D-l Ion Brătianu v'a făcut o lecțiune asupra modului de a apăra interesele țării. Și eu sunt convins că este o datorie a tuturor a apăra cauza națiunii prin toate mijloacele legale. Când toată Europa e monarhică, nu trebuie să apărăm cauza republicană; precum ar fi o greșeală, când Europa ar fi republicană, să apărăm cauza monarhiilor. Cred că trebuie să umblăm pe calea urmată de toată Europa».

(O parte din Adunare dă semne de dezaprobare).

Nu-și terminase d-l Hristache Tell lecțiunea sa proprie asupra modului de a apăra interesele și demnitatea națiunii, și o nouă

furtună izbuoni în Adunarea, în care se discută din puncturi de vedere foarte înalte datoriile cetățenești în împrejurări grave.

Furtuna o ridică țăranul clăcaș Tănase Constantin, care, la verificarea titlurilor deputaților Divanului ad-hoc, a avut îndrăzneala să-și apere alegerea sa în contra silniciiilor agenților Guvernului.

Tănase Constantin ridică vocea sa în numele clăcașilor, clasă care eră apăsată, care avea cel puțin dreptul de a vorbi, dar nu i-a fost dată voia de a-și spune și ea suferințele și necazurile ei.

Tănase Constantin se urcă la tribună și susținut de deputații clăcași ceteste următorul discurs, care s'a hotărât să fie trecut în întregime în Procesul-Verbal al Ședinței:

«Ca Români, cari am jertfit, trebuie și suntem gata să jertfim orice interes al nostru, ca să păstrăm în întregime sfintele drepturi ale țării noastre, așa cum ne-au fost lăsate de strămoși: — ca reprezentanți credincioși și supuși ai alegătorilor noștri și ca cetățeni țărani, cari dorim din tot sufletul nostru pacea, liniștea, buna înțelegere, unirea și fericirea obștească a tuturor claselor de Români, — venim acum plini de încredere să arătăm în sânul acestei cinstite Adunări crudele noastre suferințe și neclintita și statornică noastră iubire pentru scumpa și nenorocita noastră patrie.

«In adevăr, nu este de nici un folos să vă înșir marele număr de suferințe înspăimântătoare, cari ne-au schingiuit și ne mai schingiuesc pe noi țărani plugari români, frații voștri cei mai adevărați; deoarece credem, că inimile voastre, pline de simțiri omenești și românești, le cunosc tot așa de bine ca și noi, și că ele nu vor rămânea reci față de aceia, față de cari au dat dovezi netăgăduite că voesc să fie calde.

«Acuma dar, după ce noi am votat dorințele politicești fundamentale ale țării și actul care le desvoltă, cu voi, ca și voi, și în urma răspunsului ce am făcut împreună cu voi celor două note ale Inaltei Comisiuni Internaționale; — credem, că este datoria noastră cea mai neapărată, potrivit poruncii ce ne-au dat alegătorii noștri, și ca să fim împăcați și în cugetul nostru, să amintim cele ce urmează în fața sfântului altar al Patriei noastre.

«Intru cât privește dreptul de Autonomie a țării, țăranul plugar român să aibă și el parte la ea în mod natural, ca ori și care Român. Regulamentul Organic, care ne-a apăsât și ne apasă de moarte, Regulament care chiar Tractatul din Paris a hotărât să fie modificat, n'a fost alcătuit cu știrea, nici cu învoirea noastră a țărănilor. Noi nu l-am aprobat, dinpotrivă l-am respins chiar cu primejdia vieții noastre și noi nu ne-am pus capul sub jugul lui atât de greu, decât când în mai multe puncte ale țării am fost ucși cu tunul și cu haioneta!

«Toate legile cari au fost făcute după Regulamentul Organic, au fost făcute fără noi și în dauna noastră!

«Noi vedem cu adâncă durere, că cu cât țara se îndreaptă prin munca noastră și prin sudoarea noastră, cu atâta soarta noastră a țărănilor ajunge de plâns și de nesuferit! Astăzi să se știe nu numai de către Români, dar și de întreagă lumea, cât este de rău organizată această țară și cât de asuprit e aci poporul! Noi am fost chemați în această cinstită Adunare, pentrucă șapte Impărați, potrivit autonomiei țării, au găsit cu cale să facă în țară așezăminte nouă, cari statornicite pe dreptate, să fie spre folosul tuturor Românilor și să întărească Patria. Noi țărăni plugari români am suferit și suferim în chip tot mai dureros din pricina nedreptății legilor și a așezămintelor cari stăpânesc astăzi țara noastră.

«Dacă n'am deschis gura ca să spunem asuprirea de moarte, ce ne apasă, asuprire care în aceeaș vreme este și nenorocirea țării, pricina este că am înăbușit în fundul inimilor noastre amintirea tuturor suferințelor clasei noastre, pentru a nu lua în seamă acum decât suferințele țării întregi. Cu toate acestea nimeni să nu se gândească a tâlmăci tăcerea noastră ca o dovadă că suntem mulțumiți de starea noastră lăuntrică de acum. Noi ne gândim înainte de toate, cu o grijă nesfârșită, ca și voi toți, să apărăm autonomia Patriei noastre obștești.

«Dacă noi țărăni români am votat să nu cercetăm trebile dinăuntru ale țării și dacă stăruim în această hotărâre, aceasta nu o facem nici din neștiință, nici de frică să nu pierdem vreun folos oarecare, dar din dorința fierbinte ca să nu vătămăm noi înșine Autonomia țării noastre.

«Noi țărăni români ne oprim aci, așteptând hotărârea Inaltului Congres din Paris asupra celor patru dorințe politicești ale țării, votate de această cinstită Adunare în 9/21 Octomvrie, și cari cuprind vieța viitoare a Românilor.

«Noi țărăni plugari români, cari suntem partea cea mai numeroasă a unei țări autonome, avem dreptul netăgăduit să luăm parte la viitoarele adunări, cari vor alcătui Constituția țării și legiurile ei lăuntrice. Prin urmare noi țărăni români ne păstrăm dreptul să aducem la cunoștință în Adunarea, care va alcătui legiurile lăuntrice ale țării, toate sarcinile ce ne-au fost puse de legile în ființă și să arătăm îndreptările de lipsă, pentru ca să se întemeieze fericirea și pacea adevărată în țară.

«In sfârșit, dacă locul nostru al țărănilor plugari români ne va fi răpit în Adunarea viitoare; noi protestăm mai dinainte și aducem la cunoștință prin aceasta, că toate legile ce se vor face fără de noi vor fi privite de țară ca nedrepte și asupritoare, și nu vor fi recunoscute de noi decât ca un rod al silei, așa cum a fost și Regulamentul Organic.

«Noi cerem prin urmare cu stăruință, în numele dreptății, ca mărturisirea noastră să fie trecută în procesul verbal al ședinței de astăzi.»

(Semnați): Tănase Constantin, Tică Ion, Ion Roateș, Tudose Mungescu, Nicolae Maziliu, Marin Părcălăbescu, Stoica Cojocaru, Stan Panait, Stroe Ivașcu, Mircea Mălăeru, Iene Cojocaru, Ion Roibu, Stancu Stănilă, Constantin Moglan, Stamate Budurescu, Preda Cernat.

Nimeni nu se așteptă în Adunare la o cuvântare atât de patriotică și liniștită, atât de cumpănită și dreaptă, dar totdeodată atât de energică. Ea a fost pentru toți o amintire, că apărarea drepturilor politice și onoarea națiunii cere dela toți, ca fiecare să vegheze neconținut ca acestea să nu fie în pericol de a fi sfărâmate, prin neputințele noastre omenești.

După Tănase Constantin s'a urcat la Tribună Principele *Dimitrie Ghica* și a zis:

«D-l Ion Brătianu, în loc de a da sfaturi clasei, pe care-i place să o numească Clasa Privilegiaților, ar face mai bine să se adreseze la acei cu cari are relațiuni continue și asupra cărora are o mare înrăurire. D-l Brătianu ar fi nimerit-o mai bine să sfătuească pe țărani să nu pronunțe aci un discurs, care pare că zice străinilor: Veniți să ne faceți legile noastre, căci aristocrații nu voesc să ne dea dreptate. Ar fi o mare nedreptate a acuză înalta clasă a Aristocrației, că ea vrea să înădușe vocea plugarilor, pentru că Aristocrația, în împrejurările actuale, a considerat ca o sacră datorie a conserva dreptul de Autonomie a Românilor. Dacă d-l I. Brătianu a zis, că Voevozii români nu au fost decât despoți și tirani,—s'a citat de altă parte în Memorandul Adunării, la redacțiunea căruia a dat concursul său, numele a doi Voevozi, cari au plătit cu capul lor apărarea drepturilor Românilor.»

D-l *Ion Brătianu* zice: «Domnilor! Aplaudați!»

D-l *Ghica* urmează: «De câteori am fost nevoit să ieau cuvântul, nu a fost pentru a provoca aplauze, ci pentru a zice adevăruri, cari nu plac unora dintre noi. Unica preocupare a proprietarilor a fost a conserva intacte drepturile noastre sacre de Autonomie, iar nu de a înăduși, precum pretind unii, vocea țăranilor. Aștept cu cea mai vie nerăbdare regularea definitivă a drepturilor proprietății și a datoriilor țăranilor, o linie definitivă de demarcare a drepturilor reciproce, o dispozițiune hotărîtoare, pentru ca să nu să mai exploateze teoria că proprietatea e o răpire de drepturi. Odată ce buna înțelegere va fi stabilită, nu e proprietar cu inimă atât de aspră să nu dorească ameliorarea soartei țăranilor, în ce privește mai ales stingerea abu-

zurilor și altele. Astăzi însă e vorba de a apăra Autonomia țării; în urmă vom regula și socotelile dintre noi.»

După câteva observațiuni, d-l Dimitrie Brătianu face propunerea semnată de 30 deputați, prin care se cere, că Adunarea iea vacanță dela 10 Decembrie până la 3 Ianuarie viitor.

Se alege o Comisiune de 5 membri pentru a prezintă Adunării Raportul în ședința următoare. Comisiunea a fost compusă din d-nii: Gr. Marghiloman, P. Cernătescu, Gr. Serurie, Culoglu și Dimitrie Ghica.

*

În *Sedința XXI* din 10 Decembrie, d-l Marghiloman citește Raportul Comisiunii de 5 membri, care propune următoarea Concluziune:

«Adunarea hotărăște să iea vacanță până la 20 Ianuarie st. v., epocă până când sperăm un răspuns dela Congresul de Paris; dară în caz de împrejurări cari ar reclama întrunirea noastră, Biourul să fie însărcinat a ne convoca imediat.

Puindu-se Raportul la vot cu apel nominal, au votat pentru 42, contra 38. Prin urmare a fost adoptat cu o majoritate de patru voturi.

În 12 Decembrie, Adunarea ad-hoc a fost invitată de Mitropolit pentru a se da cetire ultimului ei Proces Verbal.

INSEMĂTATEA
DIVANURILOR AD-HOC DIN IAȘI ȘI BUCUREȘTI
ÎN ISTORIA RENAȘTERII ROMÂNIEI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

Secretar general al Academiei Române.

V. Anul 1858.

CĂIMĂCĂMIA DIN MOLDOVA

A DOMNILOR

ȘTEFAN CATARGIU, VASILIE STURDZA, ANASTASIE PANU.

Sedința dela 16 Maiu 1911.

Prima mea cuvântare despre *Insemnătatea Divanurilor ad-hoc din Iași și București în Istoria Renașterii României* termină prin următoarele cuvinte:

«E clar și evident, că Unirea Principatelor Moldovei și Valahiei sub un Principe Ereditar luat din familiile domnitoare din Europa, a fost una din cestiunile politice cele mari, cari agitau lumea în 1856. Ea nu erà importantă numai pentru Principate, ci și pentru Europa, fiindcă împreună cu dânsa se puneau în mișcare și alte mari cestiuni, cari au schimbat fața politică a Europei: Regatul Italiei întâiu, și în urmă Imperiul German. De aceea mersul înainte al Unirii Principatelor nu putea fi oprit de intrigi și interese personale, mai ales când erà susținut în Principate de poporul român, condus de bărbați energici, bine pregătiți și buni patrioți».

Divanurile ad-hoc în 1857 erau chemate a rosti numai *dorințe*. Areopagul European în 1858 a luat *deciziuni* asupra Reorganizării

Principatelor Române, și numai în urmă, aceste deciziuni erau menite a indică calea guvernelor naționale viitoare.

Doresc a restrânge de astădată cuvântarea mea, expunând cu acte și documente acțiunea unui bărbat de stat, care a avut o mare și covârșitoare înrăurire asupra înlăturării piedicilor, ce se rădicau în a treia fază a Renașterii noastre naționale.

Acest bărbat de stat a fost *Vornicul Anastasie Panu*, Membru al Căimăcămiei Moldovei în 1858.

Fermanul relativ la numirea Căimăcămiei Moldovei dela finele lunii Octomvrie 1858 are următoarea cuprindere :

« O r d i n .

«D-lor Ștefan Catargiu, șef al Departamentului din Lăuntru, —
Vasile Sturdza, Prezidentul Divanului Domnesc, —
Anastasie Panu, Loctiitor de Logofăt al Dreptății.

«În conformitate cu stipulațiile art. 49 din Convenția care, precum este zis în celălalt Ferman al meu, investit cu Hatul imperial, s'a încheiat în 19 August 1858 între Imperiul meu și cele șase Puteri garante, în ceea ce privește organizația fundamentală a ambelor Principate, v'am numit la Căimăcămia Moldovei.

«Prin urmare, Prințul Nicolae Konake Vogoride, până acum Caimacam al Moldovei, urmând a trăda îndată în mâinile voastre administrația generală a Principatului, care din ceasul acela vă este dată vouă escluziv, voința mea hotărîtoare este ca în exercițiul provizoriului ce vă este încredut, liniștea țării, siguranța și buna petrecere a populațiilor să fie mănținute, și ca stipulațiile electorale a nouăi organizații ce aveți a executa și a face de a executa direct și indirect, să fie în totul și cu lealitate puse în practică.

«Ordonez ca să țintiți toată serioasa voastră luare aminte asupra exactei aplicații a regulamentului electoral, în ceea ce privește pe acei cu însușiri de a fi aleși la domnie și la adunare, cum și pe alegătorii membrilor acestei adunări.

«Reclam de o potrivă toată luarea voastră aminte pentru ca nici o lucrare sau o urmare contrară zisului regulament să nu aibă loc, și ca uneltiri înșelătoare și lucrări ca acelea ce ar avea de scop a dovedi prin mijloace închipuite un venit funciar căpătat dela subscrierea zisei convenții încoace, spre a avea drituri de a fi alegători sau aleși, să fie respinse ca în totul neadmisibile, și ca, întru aceasta precum întru toate, spiritul de nepărtinire, de lealitate și de sinceritate să fie mai înainte de toate și neapărat mănținut.

«Fiindcă în tot timpul funcțiilor voastre timpurare veți fi răspunzători,

precum mai sus s'a zis, pentru păstrarea liniștei în țară și pentru buna execuție a regulamentelor nouă, vă fac știut că sunteți autorizați a scoate, sub răspunderea voastră, din funcțiile lor și a înlocui provizoriu, prin alții ce s'ar socoti de cuviință, pe toți acei din funcționarii Principatului, cari s'ar abate din această stare de lucruri; însă sunteți datori, în toate cazurile, a subordona aceste schimbări unor stricte nevoi și unor considerații vădite de rânduială publică.

«De aceea s'a slobozit fermanul meu imperial de față.»

Acest Ferman a fost trimis Căimăcămiei Moldovei cu următoarea scrisoare a Marelui Vizir Ali Pașa din 9 Octomvrie 1858:

«Am onoare a vă face cunoscut că din porunca M. S. Sultanului, Ex. Sa Afif-Bey, Mare Cancelar al Dîvanului Imperial și funcționar de gradul întâiu al Imperiului, este însărcinat cu misiunea de a duce la Iași Hatîșeriful conform cu stipulațiunile Convenției din 19 August 1858 și destinat a promulga dispozițiunile cuprinse în acea Convenție, relativ la organizarea fundamentală a celor două Principate, precum și Fermanul Imperial pentru numirea D-voastre în mod colectiv Caimacami ai Moldovei, conform cu art. 49 al numitei Convenții.

«Vă rog deci a primi pe acest Comisar Imperial cu toată cinstea ce i se cuvine personal și o compoartă misiunea sa înaltă și a binevoi să-i faceți toate înlesnirile pentru a-i asigura succesul.

(ss) «A alie.»

Solemnitatea cetirii Fermanului de instalare a Căimăcămiei Moldovei din 19 Octomvrie. (Gazeta de Moldavia, No. 83).

E. Sa Afif-Bey, Comisarul Inaltei Porți Otomane, însărcinat cu aducerea Fermanului Impărătesc privitor la Promulgarea Convențiunii constitutive a Principatelor, a sosit la Iași în 28 Octomvrie, însoțit de secretarii săi DD. Adossides și Costan. Dela Galați până la Iași a fost primit pretutindenea cu onorurile datorite înaltei sale misiuni. La bariera dela Socola, Comisarul Imperial a fost complimentat de șeful poliției, și a fost însoțit de o gardă de onoare până la Casa d-lui Logofăt Milu, unde o companie de infanterie l-a primit cu onorurile militare.

E. Sa Principele Caimacam și domnii Miniștri au felicitat pe d-l Comisar de bună venire. A doua zi E. Sa a primit vizitele Inaltului cler, a boierilor și a d-lor Reprezentanți, cărora E. Sa le făcuse mai înainte vizitele datorite.

Solemnitatea Promulgării Convențiunii Constitutive a Principatelor Dunărene s'a făcut ieri în 19 Octomvrie.

Miliția, compusă de un batalion de vânători, de un escadron de lăncieri și de bateria de artilerie, s'a pus în rând la 10 ore pe piața Palatului.

E. Sa Afif-Bey, Comisarul Înaltei Porți și însărcinat cu Fermanul Impăărătesc, însoțit de d-l Secretar de stat Logofătul Ioan Cantacuzino, urmat de escorta de onoare și de patru pagi domnești, a sosit în trăsura domnească la palat, unde a fost salutat cu onorurile militare și civile datorite rangului său și înaltei sale misiuni.

La scara cea mare, E. Sa Principele Caimacam Nicolae Konaki-Vogoride și domnii Miniștri au primit pe Comisarul Imperial, însoțindu-l în sala tronului, unde se aflau întruniți Înalții funcționari și reprezentanții Puterilor străine.

E. Sa Principele Caimacam a condus pe E. Sa Afif-Bey la estrada pregătită, încunjurată de funcționarii civili și militari, și a luat locul său lângă d-l Comisar Impărătesc până la începutul cetirii Fermanului, retrăgându-se în urmă în apartamentele sale.

E. Sa Afif-Bey a cetit imediat în limba turcească Fermanul și Hatîșeriful, precum și ordinul pentru numirea nouăi Căimăcămii, compusă de EE. LL. domnii Logofăt Ștefan Catargiu, Vornicul Vasile Sturdza și Vornicul Anastase Panu. Traducerea românească a acestor acte a fost cetită de d-l Secretar de stat. S'au tras atunci 101 lovituri de tun.

D-l Logofăt Catargiu a mulțumit în numele colegilor săi E. Sale d-lui Comisar în următorul mod:

«Suntem pătruși de recunoștință către Maiestatea Sa Sultanul și către Augustii Suverani, cari au subscris Tractatul de Paris, cari au asigurat Principatelor-Unite garanția instituțiilor stabile, cari trebuie să le deschidă o eră de prosperitate.

«Sub înrăurirea simțimintelor ce deșteaptă în inimile noastre patriotismul, legalitatea și nepărtinirea, primim misia ce ni se încredințează de către Convenția din 19 August, misia de a dirige guvernul țerii noastre până la alegerea Domnului.

«Rugăm pe E. V. ca să binevoiați a depune la picioarele Tronului M. S. Sultanului expresia devotamentului nostru, precum și încredințarea neobositului zel ce vom întrebuiți pentru a mântăie buna orândueală și liniștea în țară, nu mai puțin și a silinței noastre neconținute de a ne ținea în marginile și în adevărata înțelegere a mandatului ce ni s'a încredințat».

Astfel gloriosul nostru Suveran, în înțelegere cu Augustii săi Aliați, a încredințat în mâinile națiunii drepturi imprescriptibile, pentru a formă, pe baza nouăi Constituțiuni, un guvern și o ordine de lucruri, cari vor asigura prosperitatea publică și vor justifica simpatia Europei. Noi avem acum a realiza această îndoită așteptare.

E. E. Lor Membrii nouăi Căimăcămii au primit în sala domnească felicitările Corpului diplomatic, ale funcționarilor statului și ale boierilor; iar Comisarul imperial a fost reconduc la locuința sa cu aceleași onoruri ca înainte.

După această ceremonie, înalții funcționari, adjutanții, corpul ofițerilor și alți boieri, s'au dus la locuința Principelui Conaki-Vogoride pentru a-i mulțumi în particular de dovezile de bunăvoință, pe cari le-a arătat în timpul guvernului său.

Seara, casele principale ale orașului au fost iluminate. Ploaia și omătul, puind termin unei secete prelungite, au împiedecat o iluminatie generală.

Imediat după cetirea Fermanului de instalare, Caimacamii au pășit la îndeplinirea îndatoririlor lor, și au hotărît a le formulă în *Procese verbale*, cari se vor aduce la cunostința publică prin *Monitorul Oficial al Moldovei*.

Aceasta eră cu atât mai necesar, că E. Sa Afif-Bey, Comisarul Inaltei Porți, veniă din Constantinopol, însoțit de doi secretari, dintre cari unul, Adossides, eră bine cunoscut celor trei Caimacami încă din anul 1856, când s'a prins întâia dovadă de corupțiune bănească, încredințată îngrijirii lui speciale.

Organizarea întâielor lucrări ale Căimăcămiei a fost consemnată de unanimitatea membrilor ei în Procesele verbale I, II, III și IV.

Procesul verbal I din 20 Octomvrie (1 Noemvrie).

«După cetirea Hatîșerifului Imperial, prin care s'a promulgat Convenția din 7 (19) August, atingătoare de reorganizarea Principatelor-Unite, Moldova și Valahia, prin înaltul Ferman cu data de 1 a lunii Rebi-ul-evel 1275, instalându-se Căimăcămia prescrisă de art. 49 din Convenție, subscrișii s'au întrunit, și luând aminte gingășimea și geutatea mandatului ce li s'a încredințat, s'au pătruns adânc de toate datoriile ce-i privesc și, în unanimą simțire, au fost tustrei, ca să-și pue silințele și toată curățenia de cuget ca să poată împlini misia lor. De aceea, armonia cea mai deplină și buna înțelegere urmează a fi pururea între subscrișii; dară totodată, pătrunși de datoriile lor, ei găsesec de cuviință, pentru înlesnirea lucrărilor și nesuferirea nici a unei întârzieri, a adoptă următorul mod, în toate cazurile cari vor veni în desbaterea Căimăcămiei:

«*Principiul majorității trebuie pururea să prezideze la toate lucrările Căimăcămiei, cu care minoritatea trebuie a se uni*, pentru ca lucrările ce vor ieși dela Căimăcămie să fie sub subscrierea tuturor membrilor; dară fiindcă prin adoptarea acestui princip al majorității, subscrișii caută a do-

vedi dorința ce au pentru a nu se urmă împiedecări și întârzieri în lucrări, de aceea se unesc totodată prin acest jurnal, ca totdeauna, *când va fi minoritate, socotința acesteia să se treacă într'un jurnal deosebit, ca să rămâie drept dovadă despre socotința sa, și că acela ce a avut-o, rămâne în pace cu cugetul său ; iar lucrările vor merge după principiul majorității, după cum mai sus s'a arătat.*

«St. Catargiu, V. Sturza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcâmiei, D. A. Sturza.»

Proces verbal No. II al Căimăcâmiei Moldovei din 20 Octombrie (1 Noembrie).

«Subscriși Membri ai Căimăcâmiei Principatului Moldovei, întrunindu-se în ședință extraordinară, spre a regulă marșa lucrărilor lor, au încheiat următoarele :

«1. Intrunirea membrilor Căimăcâmiei va avea loc în toate zilele în palatul administrației, în apartamentele domnești, dela 11 ore de dimineața până la 3 ore după amiază. La cazuri de urgență, întrunirea Căimăcâmiei va urmări și după amiază, cum și în oricare timp ar cere trebuința.

«2. Impărțirea ocupațiilor oficiale ale Căimăcâmiei pe toate zilele săptămânei este precum urmează :

«Lunia pentru primirea suplicelor.

«Marția pentru trebile Departamentelor Finanțelor și ale Culturii.

«Miercuria și Vineria pentru trebile Departamentului Dreptății.

«Joia pentru trebile Secretariatului de stat, și pentru primirea d-ilor Consuli.

«Sâmbăta pentru trebile Departamentului Ostășesc și a acele ale Lucrărilor publice.

«Iar Departamentul din Lăuntru va fi primit fără osebire în toate zilele săptămânei, după cum ar cere trebile lui.

«3. Pentru trebile curgătoare, fiecare din șefii Departamentelor va lucra în a sa competență și răspundere, ca și până acum, iar la cazuri de nedumc-rire va raporta Căimăcâmiei.

«4. Pentru pricinile judecătorești ce ar cere întărirea Domnului, spre a nu pătimi părțile împlicate, prin așteptarea punerii în lucrare a dreptăților câștigate, d-lui șef al Departamentului Dreptății va prezenta Căimăcâmiei anafonalele Divanului domnesc, cari fiind sfârșite după formele Regulamentului, Căimăcâmia va împuternici prin a sa încheiere aducerea întru împlinire unor asemenea hotărâri judecătorești, rămânând în a sa chibzuire a prelungi împlinirea unora până la instalarea Domnului ce se va alege, pentru

care se va țineă anume registru de către d-l șef al Departamentului Dreptății, cu arătarea celor puse în lucrare și a cauzei prelungirii a celorlalte.

«Membrii Căimăcămiei nu vor primi nici un fel de onorariu, rămânând în aprecierea Adunării serviciile lor.

«Ștefan Catargiu, Vasile Sturdza, Anastase Panu.

«Secretarul Căimăcămiei: D. Sturdza.»

Proces verbal No. III din 22 Octomvrie (3 Noemvrie).

«Considerând lucrările deosebite ce sunt de atributul Căimăcămiei și spre a nu se urmă piedici sau întârzieri întru înaintarea lor, iscăliții găesc de cuviință a se orândui un Secretar al Căimăcămiei.

«Atributele sale vor fi: — primirea tuturor hărților adresate Căimăcămiei, — lucrarea tuturor acestora după rezoluțiile și dispozițiile luate, — expedierea lucrărilor, — și în sfârșit păstrarea tuturor hărților și a lucrărilor Căimăcămiei, precum și a peceților Căimăcămiei.

«S'a însărcinat cu această îndatorire, care este totodată și un post de confiență, pe d-l Dimitrie Sturdza. D-lui va alcătui Statul potrivit de amplexii trebuitori, însemnând onorariul cuvenit pentru fiecare, precum și deosebitel cheltueli; iară d-lui a refuzat pentru serviciile sale tot felul de onorarii, urmare a nobleței caracterului dumisale, despre care a dat mai multe devezi.

(Subscriși): «S. Catargiu, V. Sturdza, Panu.»

Proces verbal No. IV din 23 Octomvrie (4 Noemvrie).

«Considerând că Ministrii, cari au compus sfatul sub guvernul contenit, au urmat o politică exclusiv personală, precum obștește este cunoscut; — considerând că în urmarea înscrisului făcut de către domnii Ministrii ca răspuns la ofisul cu No. . . . al fostului Caimacam, se află în contravenție cu dispozițiile Convențiunii din 7 (19) August, care cere ca membrii Guvernului să fie cu totul nepărtinitori, neavând în privire decât interesul comun; iar domnii Ministri, prin arătatul înscris, se arată cu totul devotați interesului personal al unui singur individ.

«Considerând actul de nesubordinare a domniilor sale către subscriși, do- vadă tăinuirea în care s'au silit a țineă către subscriși aducerea Fermanului imperial despre denumirea lor la Căimăcămia țerii, punând prin asemenea urmare pe subscriși în neputință de a îndeplini către E. Sa Comisarul Inaltei Porți datoriile lor, îndată ce a sosit.

«Considerând că însăș comunicația ce li s'a făcut tocmai Sâmbătă la șase oare seara dovedește un manc d'égard către Convenție, chemând pe subscriși

numai ca să asiste la solemnitatea cetirii Hatșerifului de Promulgare a Convenției, fără a voi să recunoască ce li se dă prin Convenție, și care eră cuprins și în Fermanul Imperial, aflat în mâinile Guvernului spre a se traduce, deși Consiliul ar fi putut lua povățuire din urmarea păzită la instalarea răposatului Caimacam Teodor Balș, precum și la aceea a Prințului Vogoridi.

«Subscrișii, neputând avea încredere în d-lor, au hotărît depărtarea d-lor miniștri și înlocuirea lor prin persoanele mai jos însemnate: D-nul *Iancu A. Cantacuzin* se rânduește Ministru provizoriu de finanțe; d-l *Gheorghe Cuciuran* se rânduește Ministru provizoriu de culte și instrucția publică; d-l *Vasile Alecsandri* se rânduește provizor Secretar de stat; d-l Colonel *Alecu Cuza* rămâne în funcția sa, îndeplinind și îndatoririle de Hatman, prescrise de Așezământ, până la înlocuirea postului de Hatman; d-l *Panaite Donici*, Directorul Departamentului lucrărilor public, în postul de Director, va îndeplini îndatoririle de Ministru provizoriu al lucrărilor publice.

«Subscriși: St. Catargiu, V. Sturdza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcămiei (s) D. Sturdza.»

În 21 Octomvrie (2 Noemvrie) Căimăcămia Moldovei a scris următoarea Proclamație:

«*Prea iubiților noștri compatrioți!*

«Înaltele Puteri, cari au încheiat Tractatul de Paris din 18/30 Martie anul 1856, au binevoit a consacra, prin Convențiunea din 7/19 August, înțelegerea lor finală asupra organizării definitive a Principatelor-Unite Moldova și Valahia.

«Potrivit art. 49 din zisa Convențiune, prin Înaltul Hatșerif Imperial din 1 al lunii Rebi-ul-evel 1275, Înalta Poartă a binevoit a promulga dispozițiile textuale ale Convențiunii.

«Un Ferman Imperial, după art. 49 din aceeaș Convențiune, a instalat acum Comisiunea interimară (Căimăcămia), prevăzută la acest articol.

«Mărinimoasele șapte Puteri, cari ocrotesc sub garanția lor soarta Principatelor-Unite, au găsit de cuviință, în niște împrejurări atât de mari și de o importanță nemărginită, a pune a lor încredere în această Comisiune.

«Comisiunea interimară are o îndoită misie de împlinit: a mănține ordinea, legalitatea, și a introduce țara pe calea desvălirii nouă sale constituții.

«Nepărtinirea și echitatea trebuie să prezideze în toate lucrările sale.

«Postul său este de devotament și de o întregă abnegare.

«Subscrișii, primind această grea sarcină, se adresează la înțelepciunea și iubirea de patrie a Românilor, și le cer concursul lor. Fiecare este dator a se pătrunde de gravitatea momentului de față!

«Se atinge de tot ce are cinăvă mai scump pe lume : de vatra părinților săi, de viitorul copiilor, de țara noastră.

«Funcționarii de toate ramurile administrației sunt chemați a-și împlini datoria lor. Păzirea legilor, nepărtinirea, dreptatea să-i povățuească în toate lucrările. O emulație de merit, de zel, de onestitate și de subordinație să fie deviza tuturor acelor cari servesc patriei.

«Răsplata lor va fi mare, căci în ziua întru care Adunarea țerii va fi întrunită, Comisiunea interimară, depuind mandatul său și dându-și seamă de lucrările sale, va zice înaintea aleșilor țerii : iată funcționarii cu cari am lucrat la împlinirea misiei ce ne-a fost încredințată ; tot meritul este al lor, căci noi le-am arătat numai dorințe, și ei au lucrat spre binele patriei.

«Pe atâta însă răspunderea va fi mare pentru toți aceia cari se vor abate din datoriile lor ; nici un fel de considerație nu va putea preschimbă hotărârea legii ; Căimăcămia o va aplica pentru toți deopotrivă.

«Sentințele devotate la postul lor, membrii Comisiunei interimare se fâgăduesc înaintea lui Dumnezeu, a Țării și a Europei a-și împlini cu neștrămutare datoriile ce-i privesc.

«Dela concursul dar al luminilor, al bunelor cugetări ale compatrioților atărnă ca să ne așternem calea către mântuire. Soarta țării stă în înțelepciunea lor.

«După articolul 47 din Convenție, toate legile țării își au deplina lor lucrare până la noua reorganizare.

(ss) «Ștefan Catargiu, Vasile Sturdza, Anastasie Panu.»

In 21 Octomvrie (2 Noemvrie), Membrii Căimăcămiei adresează Marelui Vizir Ali Pașa următoarea scrisoare :

«Avem onoare a informă pe A. V., că la 19 (31) Octomvrie 1858, în urma cetirii Inaltului Hatișerif, care promulgă dispozițiunile Convenției din 19 August 1858, relative la organizarea fundamentală a Principatelor-Unite, precum și a Inaltului Ferman Imperial, ieșit cu privire la numirea noastră colectivă la Căimăcămia Moldovei, am luat în mâinile noastre, prin mijlocirea Consiliului de Miniștri al fostului Caimacam, frânele Guvernului.

«Mândri de încrederea ce M. S. Sultanul, în înțelegere cu Augustele Puteri semnatare Tractatului de Paris, au pus în noi, ne vom face o datorie sfântă de a pune în îndeplinirea mandatului nostru toate stăruințele și tot zelul nostru.

«Binevoească A. V. să fie pe lângă M. S. Sultanul și să depună la picioarele Tronului său expresiunea sentimentelor noastre de recunoștință și devotament.

«Avem onoare a fi ai A. V. S., etc.

(s) «Logofătul Ștefan Catargiu, Vornicul V. Sturdza, Vornicul A. Panu.»

În 24 Octombrie (5 Noembrie) Căimăcămia Moldovei a adresat Consiliului administrativ ofisul No. 12, pentru facerea listelor electorale.

«În urmarea art. 49 din Convențiunea cu data din 7/19 August, atingătoare de reorganizarea definitivă a Principatelor-Unite Moldova și Valahia, cea întâi datorie a Guvernului interimar este a se ocupa de îndată cu facerea listelor electorale, cari vor trebui afișate într'un termen de cinci săptămâni.

«Luându-se dar în privire gingășimea lucrării acesteia, și pentru ca să nu se urmeze neîndepliniri sau interpretații rătăcite din stipulațiile electorale cuprinse în Anexa a doua a Convențiunii, Căimăcămia pune însărcinare Consiliului, ca să se alcătuească neîntârziat Instrucțiunile cuvenite, după care însărcinații cu facerea și cercetarea listelor să poată păși sigur și cu adevărată lumină întru îndeplinirea însărcinării lor.

«Fiecare din articolele cuprinse în Anexa Convențiunii pentru alegeri trebuie lămurite în toate privirile, pentru ca nimeni să nu poată suferi în dreptățile sale cea mai mică jignire, ci mai vârtos ca fiecare, conform cu autorizația legii, să iea parte cu lesnire la aceste alegeri, cari cuprind în sine viitorul Patriei noastre.

«Prin urmare să se lămurească mai cu deosebire: 1-ia. Modul ce trebuie adoptat pentru cunoașterea venitului ce se cuvine a avea alegătorii, atât acei ceruți de art. al 3-lea, cât și acei prescriși de art. al 4-lea; 2-lea. La caz de nedumerire sau în lipsă de dovezi, luându-se de pravăț principiul prețului, să se statornicească măsurile cele mai nemerite pentru aflarea adevărului și neasuprirea cuivă; 3-lea. Driturile și capacitatea, cerute a avea alegătorii după art. al 6-lea, să fie constatate după vrednice dovezi, pentru ca nu cumva să se alunece vreun individ în colegiul electoral, cu călcarea marginilor prescrie în art. 6-lea, sau să se înlătoreze pe cineva cu nedreptate; 4-lea. Instrucțiunile cele mai precise să fie statornicite asupra dispozițiilor cuprinse în art. 20, căci este de neapărat ca să se pătrundă fiecare, că numai pe temeiul driturilor ce ar avea după Convențiune să se poată folosi de facultatea a fi alegător sau ales, și că la din contra, pedeapsa prescrișă de legi va fi numai decât aplicată. Acestea punându-se în vederea Consiliului, se așteaptă o grabnică și deplină lucrare; iar instrucțiunile ce va alcătui Consiliul le va supune mai întâiu Căimăcămiei, pentru ca cercetându-se, să se poată apoi înainta cea mai departe operație.

«(Subscriși:) S. Catargiu, V. Sturdza, A. Panu.»

Rezoluția Consiliului administrativ, pusă pe ofisul de mai sus cu data din 25 Octombrie.

«Consiliul, luând în dezbateri ofisul de față, rânduește din sânul său o co-

misie compusă din d-lor Ministrii de finanțe, al Cultului și Secretarul de stat, cari, în privirea grăbirii cu care se cere desăvârșirea lucrării ce i se impune, în cea mai scurtă vreme vor alcătui un proiect de instrucții electorale, pe care îl supune Consiliului spre mai departe hotărâre.

«Subscriși membrii Consiliului administrativ: I. A. Cantacuzin, V. Alecsandri, P. Donici, A. Cuza, I. Dulcescu, I. Pruncu, I. Meleghe.»

În 31 Octomvrie (12 Noemvrie) Căimăcămia Moldovei trimite administratorilor de județe circulara No. 16, cu Instrucțiile pentru aplicarea stipulațiilor electorale.

«Principatele-Unite Moldova și Valahia. Căimăcămia Moldovei.

«*Domnule Administrator,*

«Convențiunea, încheiată la Paris în 7 (19) August trecut, a deschis patriei noastre o eră nouă, — un viitor. Țara este chemată astăzi a exercita un drept mare, ce l-a avut din străvechi, dreptul alegerii. Domnia-ta ești chemat prin funcția ce ocupi a coopera la aplicarea lui. Domnia-ta urmezi a face lista fețelor, cari au a compune colegiurile electorale în acel district. Guvernul a făcut instrucții povățuitoare în asemenea. Ele vi se trimit acum în alăturare. Dintr'insele vei cunoaște modul care este adoptat pentru îndeplinirea Convenției și a Legii Electorale, comunicate administratorilor pe lângă officia Departamentului din lăuntru. Spiritul de nepărtinire, de lealitate și de sinceritate este condiția principală a acestor instrucții. Domnia-ta te vei pătrunde de acest spirit și vei face a se simți în toate lucrările ce vei înaintă. Domnia-ta ești întru aceasta îndatorit de patria Domniei-tale și de guvernul dela care atârni. Țara întreagă stă acum și așteaptă lucrările noastre.

«Orice priviri personale și de interes privat trebuie cu totul îndepărtate. Chemarea noastră este cu totul alta; ea este de a da patriei o Adunare națională, o Adunare compusă de fiii cei mai aleși, de fiii aceia cari sunt hotărâți a se ridica mai presus de toate considerațiile secundare și a nu avea în privire decât interesul cel mare, cel sfânt, interesul național.

«Lucrările dovedesc totdeauna, oricât de îmrejdite ar cercă cinevă a le face, scopul la care au țintit.

«Căimăcămia nu va suferi nici decum a se profăna sacrul mandat ce i s'a încredințat: acela de a chema țara să se rostească liber în alegerile deputaților săi.

«Ocupându-vă dar, îndată după primirea acestui ofis și a instrucțiilor ală-

turate, cu facerea listelor electorale, Căimăcămia aşteaptă rezultatul lucrărilor Domniei-tale, în termenul prescris prin instrucţii, pentru ca să se poată înainta cea mai departe lucrare.

«(Subscrişi:) St. Catargiu, V. Sturdza, A. Panu.
(L. S.)

«Contrasemnat: Secretarul Statului, (s) V. Alecsandri.
«Directorul, A. Fotino.
«Şeful secţiei, I. Antoniadu.»

Anexă. — Instrucţii pentru aplicarea stipulaţiilor electorale, anexate la actul Convenţiei din 7 (19) August 1858.

«Art. 1. Pe temelul art. 7 din legea electorală, anexată la actul Convenţiei pentru reorganizarea Principatelor, Departamentul din lăuntru este chemat, pe de o parte a comunica îndată fiecărei administraţii ţinutale legea electorală şi instrucţiile de faţă, pentru a se ocupa, cu cea mai mare silinţă şi în chipul cel mai conştiincios, cu alcătuirea tuturor persoanelor din cuprinsul ţinuturilor şi al oraşelor, îndrituite a lua parte la alegerea deputaţilor osebitelor colegii electorale, înscriindu-se îndată toţi acei cunoscuţi că posedază calităţile cerute de legea electorală; iar pe de alta, va publica îndată instrucţiile de faţă prin foile oficiale, cu deşteptare ca toţi acei ce se cunosc în drit să se înfăţişeze şi singuri, în termen de zece zile dela data foii, la Administraţia ţinutală, — aceasta ca o măsură înlesnitoare, fără ca să jignească cât de puţin dritul de reclamaţie în termenul de trei săptămâni, încuviinţat de lege.

«Art. 2. Administratorii vor avea în privire că venitul fonciar, prevăzut prin art. 3 şi 4 din Legea Electorală, nu este numai venitul ce produce pământul de hrană al unei moşii, ci şi pădurile, morile, fereseile, podurile, orânzile şi altele, cari obicinuit sunt privite ca venitul unei moşii.

«Art. 3. Se considerează cu drit de alegători primari şi direcţi prin ţinuturi şi acei cari au asemenea venituri fonciare împărţite prin deosebite ţinuturi, şi cari, adunate la un loc, reprezentează suma cerută.

«Art. 4. În privire că, după art. 4 din Legea Electorală, are a fi alegător direct în oraş oricine va dovedi că are un capital fonciar, industrial sau comercial, şi în privire că industria se exercitează mai mult prin ţinuturi, iar domiciliul, adică statornicirea cu locuinţa în oraşul rezidenţial, nu este cerut de legea electorală; apoi vor avea dreptul a fi înscrişi ca alegători în oraşul rezidenţiar toţi acei aflaţi cu locuinţa în ţinutul respectiv, şi cari vor dovedi că posedează capitalul de zece mii galbeni: a) În pământ sau alte fonduri nemişcătoare, precum: case, osebite acareturi, mori şi altele. b) În industria agricolă, precum: în posesie de moşii, de păduri, în vite, herghelii

și altele ; și în industria manufacturală, precum : fabrici, velnițe, etc. ; c) In comerț, precum : în magazine și osebite antreprize publice.

«De asemenea vor fi înscrși în listele alegătorilor și acei cari vor dovedi că posedază averea de zece mii de galbeni, împărțită în mai multe orașe și ținuturi.

«Se înțelege că, în urmarea reclamațiilor cari s'ar înfățișa, atât spre îndeplinirea clauzei acesteia, cât și a art. 3 al acestor instrucții, fiecare administrator va trece în lista ce este însărcinat a face pentru ținutul său numai averea ce fiecare va dovedi că posedază în acel ținut. Totodată se lămurește cum că va fi admis în colegiul electoral, la care ar cere anume a lua parte, numai acela care va dovedi, după trecerea în listele deosebitelor districte, că întregește averea cuvenită.

«Art. 5. Pentru a constată, la caz de îndocală, atât venitul cât și averea ce dau dreptul de alegători în deosebite colegii electorale, după art. 3 și 4 din Legea Electorală, se vor avea nesmintit în privire : a) Actele de proprietate ; b) Contractele de posesie, de închirieri, de antrepriză publică ; c) Inscrisele de asociație, precum și condicele de comerț de felul obicinuit în țară, și doveditoare daraverilor. Iar pentru acele contracte de posesie sau alte acte, ce n'ar fi legalizate sau ar urmă îndocală ; se vor aplica dispozițiile adoptate la art. 9 din aceste instrucții.

«Art. 6. Conform cu cele stipulate prin art. 45 al actului de Convenție, Moldovenii sau Muntenii, de toate riturile creștine, trebuind a se bucura de o potrivă de toate drepturile politice, toți acei de asemenea ce vor fi posedând însușirile cerute de Legea Electorală, vor putea să fie alegători și aleși.

«Art. 7. Listele electorale, alcătuite după toată echitatea și gătite astfel nesmintit în timp de zece zile, socotite dela împlinirea termenului de zece zile citat în art. 1 al acestor Instrucții, se vor trimite Departamentului din lăuntru, spre grabnica lor publicare și afișare pe la locurile unde trebuința va cere.

«Art. 8. In caz de respingere a reclamațiilor de către administrații, acestea sunt datoare să încheie un jurnal motivat și îndată să-l trimită judecătoriei, pentru a-i servi la caz de apel.

«Art. 9. Judecătoriile, chemate, în puterea art. 7 din Legea Electorală, a hotărî fără apel asupra deosebitelor reclamații, vor lua în privire, pe de o parte jurnalul motivat, trimis de administrație, și pe de alta vor avea recurs, în caz de nedumerire sau în lipsă de dovezi îndestulătoare : a) In cât privește averea de orice natură, la evaluării (prețului) prin comisii anume instituite după modul următor : In fiecare ținut se vor înființa de îndată trei comisii, compuse fiecare câte de trei membri dintre persoane cu însușirile prevăzute la anexa lit. V din Regulamentul Organic ; b) Iar în

cât privește celelalte nedumeriri, judecătorii se vor pronunța în conformitatea legilor, pe temeiul dovezilor înfățișate de reclamanți.

«Art. 10. Judecătorii vor hotărî asupra tuturor reclamațiilor cel mai târziu în trei zile, și orice încheiere, respingere sau scoatere din liste va fi anume motivată și îndată trimisă spre publicare. Departamentul din lăuntru și acel al dreptății vor da întru aceasta ordinele convenite.

«Art. 11. Terminul publicațiilor a listelor electorale fiind mărginit la trei săptămâni, alegătorii, cari vor fi trecuți în mai multe ținuturi, sunt chemați a declara, în termin de zece zile dela ieșirea listelor, locul unde voesc a-și da votul, având a se șterge din listele celorlalte localități.

«Art. 12. Prezenții și secretarii corpurilor electorale vor fi aleși din sânul lor, după forma convenită, încât ființa la alegere a privighetorilor, la ocoale, și a domnilor administratori, la reședința ținutală, nu are nici un scop altul decât păzirea liniștei și a bunei rândueli ce trebuie să presideze în desăvârșirea unui act de așa mare însemnătate.

«Art. 13. Spre îndeplinirea art. 10, 11 și 12 din Legea Electorală, alegerile prin deosebitele colegii electorale se vor îndeplini în următorul mod : a) Alegătorii primari în districte, fiind chemați a săvârși două alegeri, cea dintâi, în ocolul respectiv, și a doua, la reședința ținutului, ei se vor întruni nesmintit în cea dintâi zi după împlinirea celor trei săptămâni dela publicarea listelor, la punctul privighetoriei, unde vor alege dintre dânșii trei alegători, cari, întrunindu-se a treia zi la reședința ținutală, în casa administrației, cu aleșii celorlalte ocoale ale ținutului, tot în aceeaș zi, vor procedă, în modul prescriș la art. 15 și 16 din legea citată, către alegerea unui deputat la Adunare, dintre cei cu însușirile cerute la art. 9 al Legii Electorale. b) Alegătorii direcți de prin orașe se vor întruni în camera municipalității, a doua zi după alegerea alegătorilor primari în reședința ținutală, și vor alege în aceeaș zi deputații prescriși pentru orașe prin art. 12 al Legii Electorale, și conform art. 9, 15 și 16 al aceleiaș legi. c) Alegătorii direcți de prin districte se vor întruni în camera administrației a treia zi după alegerea alegătorilor primari în reședința ținutală, și vor procedă la alegerea a doi deputați, conform art. 9, 11, 15 și 16 din Legea Electorală.

«Art. 14. Aleșii de deputați din toate colegiile electorale vor primi, îndată după alegerea lor, un înscris adevărit de către președintele și secretarii colegiilor, cu care apoi toți deputații, în cursul acelor zece zile, prescrișe prin art. 59 al Convențiunii, se vor întruni nesmintit în capitala Iași, spre a se constitui în Adunare electivă și a păși către îndeplinirea misiei sale.

«Art. 15. Administrațiile și judecătorii sunt chemate a avea în de aproape privire art. 6 și 21 al Legii Electorale și, la cazurile prevăzute prin ele, vor încunoștința în grabă pe Departamentele respective. Asemenea vor fi cu cea

mai mare luare aminte asupra tuturor lucrărilor contrare numitei legi, și asupra uneltirilor înșelătoare, făptuite spre a însuși cuivă drituri neadevărate de alegător sau de ales, uneltiri cari mai cu seamă ar fi putut să se facă dela subscrierea Convenției încoace. Administrațiile dar, precum și judecătorii, urmând în asemenea cazuri dispozițiilor Legii Electorale, spiritul de nepărtinire, de lealitate și de sinceritate să le povățuească în toate lucrările lor.

«(Subscriși:) Membrii Consiliului administrativ: V. Alecsandri, I. A. Cantacuzino, A. Guza, I. Pruncu, D. Meleghie, G. Dulcescu, P. Donici.»

È interesant a cunoaște cu această ocaziune opiniunea Comitelui Walewski, trimisă în instrucțiuni confidentiale d-lui V. Place în 24 Octomvrie (5 Noemvrie), asupra unora din cestiunile hotărîte de Căimăcămie:

«Am primit comunicările ce mi-ați adresat și în cari cereți lămuriri asupra unor cestiuni privitoare la aplicarea Convențiunii din 19 August.

«Guvernul Împăratului nu poate decide, fără concursul celorlalte Puteri semnatare, cestiunile cari dau naștere la interpretarea Convențiunii. Nu pot dar să vă exprim acum decât o simplă opiniune personală.

«Mi se pare însă că cele mai multe cestiuni ce indicați se pot decide dela sine fără dificultate, după cum ele se vor prezintă, fie înaintea Căimăcămiei, fie înaintea Adunării.

«În ceea ce privește mai întâiu puterile ce are a exercita Căimăcămia, este evident că Convențiunea din 19 August a înstituit un guvern. Acest guvern este compus de trei membri, dar aceștia formează un singur trup și prin urmare ei trebuie să lucreze în bună înțelegere și prin deliberare colectivă. *In caz de disimțământ între ei, e natural că majoritatea decide.*

«*Mi se pare drept, ca Membrii Căimăcămiei să primească o remunerație pentru durata funcțiunilor lor.* S'ar putea împărți între ei lista civilă a Căimacamului actual, sau să li se atribue o remunerare egală cu aceea care o aveau în funcțiunile ce ocupau sub ultimul Hospodar.

«Adunarea, având a face alegerea noului Hospodar, conformându-se dispozițiunilor stipulate de Puteri și promulgate de Sultan, e natural că ea are dreptul a verifică titlurile candidaților cari se vor prezintă sufragiilor sale și a se asigura dacă ei îndeplinesc toate condițiunile cerute.

«Dispozițiunea dela articolul 13 arată că între condițiunile ce candidații la Hospodarat trebuie să îndeplinească e și aceea de a fi făcut parte din adunări. Această dispozițiune mi se pare că trebuie înțeleasă în sensul cel mai larg și prin urmare și pentru ultimele Divanuri ad-hoc.

«Cred însă din contra, că articolul 18 care hotărăște că «Episcopii dioce-

zani vor face parte de drept din Adunare», trebuie să fie înțeles în sens restrictiv. Simplii geranți, cari administrează în Moldova diocesele în urma morții titularilor, și cari sunt revocabili, nu pot, de vreme ce Convențiunea nu face nici o mențiune, să fie investiți cu o atribuțiune importantă și cu totul excepțională.

«In cât privește modul alegerii Episcopilor, cari s'ar putea numi înainte de întrunirea Adunării, eu nu văd că se poate procede altfel, decât conformându-se obiceiurilor și prescripțiunilor Regulamentului Organic».

Rezoluția Căimăcămiei Moldovei în privința Presei din 25 Octomvrie (6 Noemvrie 1858).

«Prin raportul Consiliului Administrativ extraordinar cu No. 4.979, supundu-se onor. Căimăcămii a Principatului cererile ce s'au înfățișat pentru publicarea de jurnale politice și literare, cu socotință de a se restatornici Legea Presei, acest raport a căpătat următoarea rezoluție: *«Pe puterea art. 47 din Convenție se va păzi în aplicație Legea din 1856 Maiu 12, făcută asupra presei.»*

Aneaxă.—Raportul Consiliului Administrativ extraordinar cu No. 4.979 din 25 Octomvrie 1858.

«D. Secretarul Statului, supuind Consiliului Administrativ cererile ce i s'au adresat de d-l Costache Varnav, pentru publicarea unui jurnal politic, științific, literar, industrial, comercial și agricol, sub titlul de «Timpul», și a d-lor Iancu Codrescu și Basile Alexandrescu de a li se primi cauțiua cerută de art. 41 din Legea Presei, spre a putea reîncepe publicarea jurnalului «Zimbrul», sub numele de «Zimbrul și Vulturul», a făcut totdeodată următoarele observații:

«1. Că presa fiind organul cel mai activ pentru răspândirea luminilor în țară, libertatea ei este neapărat trebuitoare, mai cu seamă în timpul de față, când alegătorii deputaților viitoarei Adunări simt nevoia de a discuta asupra intereselor țării și a se lămuri asupra driturilor redobândite de Principate prin actul Convenției de Paris.

«2. Că Principatele-Unite, intrând în antica lor autonomie din minutul promulgării Convenției, Moldova intră totodată în exercițiul tuturor dispozițiilor legale, ce erau în vigoare sub ocărnuirea fostului Domn Grigorie Ghica; libertatea presei, ce a fost arbitrar suspendată sub căimăcămiile trecute, are dar dreptul de a cere ca să fie din nou proclamată în țară.

«Prin urmare, Consiliul, având în privire considerantele expuse mai sus, și cunoscând de o sfântă datorie pentru guvern de a încuraja organele de

luminare a nației noastre, întinzând presei o mână liberală, a primit în unanimitate propunerea d-sale Secretarului de Stat, pentru care cu onoare refacează onorabilei Căimăcămii spre încuviințare.

«(Subscriși): Membrii Consiliului Administrativ, I. A. Cantacuzin, B. Alecsandri, A. Cuza, G. Dulcescu, D. Meleghie, P. Donici, G. Pruncu.»

Întăia divergență de opiniune între membrii Căimăcămiei Moldovei s'a ivit la numirile administratorilor de județe.

Aceasta se constată prin *Procesul verbal VI* din 30 Octomvrie (12 Noemvrie):

«În temeiul jurnalului din 20 Octomvrie No. 1, subscriși membri ai Căimăcămiei, întruniți în ședință obicinuită, conform jurnalului din 20 Octomvrie, de sub No. 2, *încuviințând instrucțiile prelucrate de Comisie în chestia alegerilor și, prin ofisul cu No. 16*, decretând trimiterea lor către administratori, au venit apoi a delibera asupra nevoii neapărate ce este de a se schimbă administratorii de prin ținuturi, pe temeiul că cei mai mulți din ei și-au compromis caracterul de nepărtinire cerut de împrejurările de față prin o săfășă propagandă de partidă, încât ei nu mai pot astăzi înfățișă guvernului nici o garanție, că vor lucra în aplicarea stipulărilor electorale cu nopărtinirea și sinceritatea cerută de Convenție.

«În această deliberație, d-l log. *Ștefan Catargiu* a propus înlocuirea administratorilor de Roman, de Fălciu, de Ismail și de Iași, și persoanele propuse s'au adoptat în unanimitate.

«Iar în cât privește schimbarea celorlalți administratori, urmând desbinare și mai vârtos împotrivire din partea d-lui log. Catargiu asupra depărtării administratorilor de Bârlad și Putna, apoi pe temeiul jurnalului de sub No. 1, care se alătorează în copie spre a se publică și prin care s'a adoptat principiul majorității, subscriși vorn. V. Sturdza și vorn. A. Panu încheie în majoritate, că, în privirea nevoii mai sus prescise, să se recomande consiliului ca, potrivit liter. C. din art. 403, sect. II. din Regulamentul pentru numirea la diferitele funcții, să aleagă și să propue candidații conveniți pentru înlocuirea administratorilor din ținuturile de Neamț, Bacău, Tecuciu, Vasluiu, Tutova, Putna, Cahul, Dorohoiu.

«În această grabnică lucrare, spre a se putea expediă noilor administratori instrucțiile pregătite în chestia electorală, Consiliul va aveă în privire și districtul Botoșani și Fălțiceni.

«(Semnați): V. Sturdza, Panu.

«Secretarul Căimăcămiei (s.) D. Sturdza.»

Divergențele de opinie în Căimăcămie crescând pe fiecare zi, s'a hotărît de majoritate a se constată în Procesele verbale și a se aplică atunci principiul majorității pe temeiul Procesului verbal I din ziua de 20 Octomvrie (1 Noemvrie).

Proces verbal No. V al Căimăcămiei Moldovei din 1 (13) Noemvrie.

«În urma celor declarate subscrișilor de către d-lui șeful poliției și de către d-lui secretarul Căimăcămiei, cum că d-lui logof. Ștefan Catargiu l-a însărcinat să ne arate, cum că domnia-sa nu poate veni acum a lua parte în camera Căimăcămiei la înaintarea lucrărilor cuvenite, aflându-se ocupat cu alegerea membrilor Eforiei; subscrișii, considerând urgența lucrărilor, multul timp care a trecut până acum dela instalarea Căimăcămiei, și conform art. 1 din jurnalul II, încheiat în 20 ale lunii Octomvrie trecut, încheie: ca să se facă poftire d-sale logofătului Ștefan Catargiu a veni astăzi seară la 7 oare, în camera Căimăcămiei, pentru a se țineă ședința datorită spre înaintarea lucrărilor, cari nu mai pot suferi întârzieri.

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.
«Secretarul Căimăcămiei (s.) D. Sturdza.»

Proces verbal No. VII din 1 (13) Noemvrie.

«Anul 1858 Noemvrie 1-a zi, șapte ore seara.

«În conformitatea jurnalului încheiat astăzi, după care s'a făcut invitație d-sale logofătului Ștefan Catargiu de a veni în această seară spre înaintarea lucrărilor, cari stau zăcatoare, fiindcă ieri d-l logofăt Ștefan Catargiu, împotrivindu-se la schimbarea administratorilor de Putna și de Tutova, n'a voit a mai lua parte la lucrări și a părăsit ședința; asemenea și astăzi subscrișii, așteptând venirea d-sale, au primit răspuns dela d-l Logofăt, prin șeful poliției și prin d-l secretar al Căimăcămiei, că este ocupat cu alegerea membrilor Eforiei;

«Subscrișii, văzând urgența lucrărilor, cari îmbulzesc pe Căimăcămie, și potrivit cu jurnalul din 20 Octomvrie art. 1, prin care membrii Căimăcămiei se îndatoresc a se întruni și afară de orele prescrise în orice timp ar urmă urgență, au încheiat jurnal pentru întrunirea lor în această seară și, prin adresă, au făcut poftire d-sale logofătului Catargiu ca să vină să ia parte la lucrări. Această adresă trimițându-se d-sale logofătului prin șeful poliției, d-lui a dat răspuns verbal, cum că nu poate veni, și că nici mâni nu va putea veni să ia parte la lucrările Căimăcămiei, aflându-se ocupat cu alegerile Eforiei. În așa stare de lucruri, subscrișii, cunoscând răspunderea ce-i amenință, lăsând trebile în părăsire, și îngrijindu-se de gravitatea consecințelor, cari ar putea rezultă din mai multe întârzieri, s'au văzut chemați de da-

toria lor, și în temeiul jurnalului încheiat de d-l logofăt Catargiu, ca socotința majorității să se aducă pururea în lucrare, au venit în hotărîre a înainta în majoritate marșa lucrărilor, pentru care s'a încheiat acest jurnal.

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.
«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

Ofisul Căimăcămiei Moldovei, No. 17, din 1 (13) Noemvrie.

«In temeiul jurnalului din 20 Octomvrie, subscrișii membri ai Căimăcămiei, întruniți în ședința obișnuită, conform jurnalului din 20 Octomvrie No. 2, încuviințând instrucțiunile prelucrate de către Consiliu în chestia alegerilor, și prin Ofisul cu No. 26 decretând trimiterea lor către administratori, au venit apoi a delibera asupra nevoii neapărate ce este de a se schimbă administratorii de prin ținuturi, pe temeiu că cei mai mulți din ei și-au compromis caracterul de nepărtinire, cerut de împrejurările de față, prin o fâțișă propagandă de partidă, încât ei nu pot astăzi înfățișă guvernului nici o garanție, că vor lucra în aplicația stipulațiilor electorale cu nepărtinirea și sinceritatea cerută de Convenție.

«In această deliberație d-lui logofăt Ștefan Catargiu a propus înlocuirea administratorilor de Roman, de Fălciu, de Ismail și de Iași, și persoanele propuse s'au adoptat în unanimitate. Iar în cât privește schimbarea celorlalți administratori, urmând desbinare și mai vârtos împotrivire din partea d-sale logofătul Ștefan Catargiu asupra depărtării administratorilor de Tutova și de Putna;—apoi pe temeiul jurnalului citat mai sus sub No. 1, care aci în copie se alăturază pentru a se publică, și prin care s'a adoptat principiul majorității în toate lucrările;—subscrișii: *Vornicul Vasile Sturdza și Vornicul Anastasie Panu încheie în majoritate*: Că în privirea nevoii mai sus prescrise, să se recomande Consiliului ca, potrivit lit. C. din art. 403, secția II din Regulamentul Organic pentru numirea la diferitele funcții, să aleagă și să propună candidații cuveniți pentru înlocuirea administratorilor din ținuturile de Neamț, Bacău, Tecuciu, Vaslui, Tutova, Putna, Cahul, Dorohoiu. Se așteaptă grabnică lucrare spre a se expediă noilor administratori instrucțiunile pregătite în chestia electorală; iar acest Ofis se va publică. Consiliul va avea în privire și districtele Fălțiceni și Botoșani.

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.»

Raportul Consiliului Administrativ Extraordinar al Moldovei către Căimăcămie, No. 5.115 din 1 (13) Noemvrie.

«Consiliul Administrativ Extraordinar, conform Ofisului onoratei Căimăcămii cu No. 17, a încheiat lista alăturată de persoanele, cu cari să se înlocuească

administratorii ținuturilor: Bacău, Neamțul, Tecuciu, Vaslui, Tutova, Putna, Cahul și Suceava, dintre cari onorata Căimăcămie va binevoi a rândui pe acele ce le va alege. În cât privește ținuturile Dorohoiu și Botoșani, socotința Consiliului ar fi ca să se mănție administratorii ce se găesc astăzi în funcție; iar hotărîrea definitivă în aceasta va rămăneă la onor. Căimăcămie.

«(Subscriși:) Membrii Consiliului Administrativ: I. A. Cantacuzin, V. Alecsandri, A. Cuza, G. Dulcescu, D. Meleghie, P. Donici.»

Rezoluția Căimăcămiei Moldovei asupra raportului de mai sus.

«Se încuviințează de administratori provizori: — la ținutul *Vaslui* pe d-l Alecu Străjescu; la *Bârlad* pe d-l Costache Costăchescu; la *Tecuciu* pe d-l Vasile Romalo; la *Focșani* pe d-l Dimitrie Dascălescu; la *Neamțu* pe d-l Mihăiță Jora; la *Suceava* pe d-l Alecu Milu; la *Bacău* pe d-l Mateiu Scarlat Crupenski; la *Cahul* pe d-l Colonel Alecu Iacovachi; și dar Departamentul din lăuntru va înfățișă de îndată Căimăcămiei obicinuitele ofisuri de rânduirea acestor persoane, spre subscriere; și în privire că prea multe zile au trecut până acum, fără a se face încă prefacerea cerută de starea lucrurilor, și instrucțiile povătuitoare pentru aplicația legii electorale urmând a se trimite la ținuturi, Departamentul va înfățișă chiar astăzi ofisele de rânduire, pregătind totodată și osebitele ordine.

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.»

Conflictul între membrii Căimăcămiei devine acut prin împotrivirea d-lui Iordachi Pruncu, Director al Ministerului de Interne, de a luă parte la lucrările Consiliului și prin înlocuirea sa cu d-l Alecu Teriakiu.

Proces verbal No. VIII, din 1 (13) Noemvrie.

«Anul 1858, Noemvrie în 1 zi, opt oare seara.

«În urma arătării d-sale Secretarului de Stat, cum că d-lui vorn. Iordachi Pruncu s'a împotrivit a luă parte la lucrările Consiliului, călcând legile cari îl îndatoră să delibereze dimpreună cu colegii săi și la neunirea sa să-și dea socotință,—Căimăcămia, considerând urmarea d-sale *Pruncu* ca un caz de nesubordinație, hotărâște depărtarea d-sale din funcții și înlocuirea prin d-lui *Alecu Teriakiu*.

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

De aci înainte majoritatea Căimăcămiei constată în Procesele verbale IX, X lipsa d-lui Catargiu și necesitatea de a înaintă lucrările și a decide în majoritate, conform decizunii din 20 Octomvrie.

Proces verbal IX din (2) 14 Noemvrie.

«Astăzi întrunindu-se la timpul convenit în camera Căimăcămiei, d-l Ștefan Catargiu neviind până la 12 ore, conform cu Procesul verbal No. VII și I, subscrișii au hotărît a înaintă lucrările în majoritate; drept care s'a încheiat acest Proces verbal.

«(ss) V. Sturdza, A. Panu.
«Secretarul Căimăcămiei, (s) D. Sturdza.»

Proces verbal X din 3 (15) Noemvrie.

«Astăzi, întrunindu-se la timpul convenit în camera Căimăcămiei, d-l logofăt Ștefan Catargiu neviind până la 12 ore, conform cu Procesul verbal VII și I, subscrișii au hotărît a înaintă lucrările; drept care s'a încheiat acest Proces verbal.

«(s) V. Sturdza, A. Panu.
«Secretarul Căimăcămiei, D. Sturdza.»

Situațiunea s'a înrăutățit foarte mult prin neprimirea de către d-l Ștefan Catargiu a depărtării d-lui Pruncu și înlocuirea acestuia prin d-l Teriakiu.

Aceasta se constată prin un raport al d-lui Teriakiu și o scrisoare a d-lui Ștefan Catargiu, adresată colegilor săi.

Raportul Directorului Ministerului din Lăuntru A. Terakiu către Căimăcămie din 2 (14) Noemvrie.

«Inaltei Căimăcămii. Directorul Departamentului din Lăuntru.

«Subscrisul, în puterea decretului înaltei Căimăcămii din 1 Noemvrie, prezentându-se la Ex. Sa d-l Ministru, Ex. Sa a declarat că nu recunoaște numirea mea de director, fiind ilegală, și că va da poruncile convenite a nu fi primit în Departament. Cu toată deferența convenită, ieșind dela d-l Ministru, am venit drept la postul meu, am intrat în sala presudstfiei, am poftit pe d-nii șefi de secții și le-am dat povățuirile convenite în cercul atribuțiilor mele, prescrise de așezământul țării. Presudstfia fiind menită astăzi pentru alegerea Eforilor, m'am tras de acolo, ca să trec în altă cameră, unde am găsit un post de jandarmi, oprindu-mi intrarea, după porunca unui aghiotant ce m'a urmărit din casa d-lui Ministru și s'a preumblat tot timpul cât am fost întrunit cu d-nii șefi de secții în lung și în larg în sală; am voit să intru pe la altă ușă, am găsit alt post de jandarmi, cari asemenea mi-au declarat că au ordinul d-lui aghiotant a nu lăsa pe nimeni altul decât pe acela căruia Ex. Sa în persoană ar ordonă. Voind apoi a mă întoarce iarăș în sala Departamentului, de unde am fost ieșit, am aflat tot asemenea rezis-

tență. Toate ușile s'au încuiat apoi, d-l aghiotant luând cheile cu sine. O asemenea infracție a ordinului legal și o lovire în dignitatea postului ce Înalta Căimăcămie a încredințat iscălitului grăbesc a supune Înaltei Căimăcămii, așteptând dela spiritul de dreptate, de legalitate și de păzirea ordinelor legale apreciația dreaptă unei măsuri atât de scandaloase și de arbitrar.

Scrisoarea I a logofătului Ștefan Catargiu, membru al Căimăcămiei Moldovei, către vornicii Vasile Sturdza și Anastasie Panu, membrii aceleiaș Căimăcămii, primită în (3) 15 Noemvrie.

«Domnilor și colegii mei,

«Când cu respect am primit din mâinile Ex. Sale d-lui Comisar al M. S. Sultanului Fermanul Imperial, prin care s'a încredințat onorabila administrare a țării noastre în cursul periodului lucrărilor electorale pregătitoare a formă noua Adunare, de acelaș sentiment am fost cu toții insuflați, și am simțit aceeaș recunoștință către Înalta Poartă Suzerană și sincera dorință a fi uniți către un comun devotament în interes sfânt al patriei; și pentru ca nimic să nu turbure în viitor o înțelegere completă atât de trebuitoare în regulata îndeplinire a îndatoririlor ce ne sunt impozate către țară, am onoare a vă adresă câteva mici considerații.

«Am observat cu adâncă măhnire că în lucrările noastre din urmă nu am fi de aceeaș părere, lucrări atingătoare de un mare interes administrativ. Deci mă văd anevoit a vă expune deschis cari sunt cugetările și hotărârile mele personale, întru aceea ce privește atribuțiile mele în puterea interimară ce exersez. Asemenea hotărâri sunt întemeiate pe o neapărată nevoie și o strictă legalitate.

«Actul prin care ne-am angajat a primi cu d-voastră dimpreună opinia majorității în sfatul nostru nu vădește decât prea mult dorința cea mai sinceră de a rămâne strict uniți cu d-voastre în tot cursul misiei ce purtăm, și urmând unei hotărâri de acest fel, nici odată nu am recunoscut că Căimăcămia ar putea sancționa, prin asemenea majoritate, lucrări contrare legilor și regulamentului în vigoare în țară; deci împotriva cazurilor prevăzute de legi și regulament, orice majoritate cade pierzând a sa putere, căci art. 49 din Convenție hotărăște că a noastră Căimăcămie este constituită conform cu dispozițiile Regulamentului Organic.

«Asemenea dispoziții fiind îndestul de lămurite, în cece privește atribuțiile Ministerului din Lăuntru, a căruia diriguire este încredințată mie, apoi nici pot cătuș de puțin a mă înlătură dela ele și a nu le urmă întocmai.

«Am putut primi împreună cu d-voastre o mai întinsă răstălmăcire a scrisorii și a duhului ce cuprinde Impărătescul Ferman, care ne-a încredințat

puterea și care deopotrivă ne impune răspunderea, ca să primesc și schimbările făcute până acum, și pe acele cari le-am și considerat ca supuse unei stricte nevoi; dar nu voiu putea să mai primesc astăzi sub nici un chip, ca cu dreptatea de majoritate ce alcătuiți, să se jignească atribuțiile reglementare încredințate Ministerului ce eu dirijez.

«Regulamentul Organic, ce ne este impus a urmă, îndatorește, după art. 139, pe administratori, poliții, comunicațiile telegrafice din lăuntru în dispoziția mea; sub ordinele mele pune, după anexa C, capitol. XVI, puterea jandarmeriei atât a capitalei, cât și acea din districte; îmi deschide o pagină în jurnalele oficiale pentru publicarea actelor, conform cu art. 141.

«Mă simt dar nevoit, după conștiința mea, de a mă conforma cu asprimea legilor, neputând primi ca majoritatea d-voastre, intrând în luptă cu dispozițiile legal statornicite, să aibă dreptul a da ordine, fără primirea mea, în lucrările sus menționate și încă mult mai puțin de a face cu desăvârșire schimbări în neștiința mea și fără încuviințarea mea.

«Absoluta rezervă ce m'am îndatorat a o păstra în privința actelor făcute în ramul judecătoresc o cer acum dela d-voastre, cu dritul de reciprocitate în cercul atribuțiilor mele.

«Nu sunt la îndoială că observațiile ce am onoare a le face în acest obiect, cari sunt bazate pe cea mai strictă dreptate, nu se vor lua în privire de către d-voastre și nu vor contribui de a prevenarisi o neînțelegere măhnitoare. Dar când dimpotrivă ar urmă aceea ce nu pot crede, și dacă d-voastre ați stărui în dreptatea a două glasuri ale d-voastre, în contra glasului meu, de a călca drepturile, necuprinse de îndoială și înscrise în legile noastre, și dacă d-voastre vă veți amesteca împotriva legilor în lucrările cari atarnă de al meu departament, cu măhnire mă simt silit de a mă deslipi de d-voastre și a protesta, prin toate chipurile putincioase și mijloacele legiuite, împotriva unei amestecări atât de premeditată pe cât și nejustificată în vederea nației, a Curții Suzerane și a Puterilor Garantuitoare.

«(Subscris:) Șt. Catargiu.»

Caracteristic este faptul că *Logofătul Ștefan Catargiu adresează Marelui Vizir o protestatie* în contra colegilor săi din Căimăcâmie, în aceeași zi de 3 (15) Noemvrie.

«Inălțimea Voastră,

«Când Comisia interimară, care formează Căimăcâmia Moldovei, a primit oficial din mâinile Comisarului Inaltei Porți Fermanul Împărătesc, care consfințește puterile sale, eu am primit cu recunoștință însărcinarea cu care binevoia a ne onora M. S. Sultanul, Augustul nostru Suzeran, și n'am avut altă

gândire decât aceea de a mă uni strâns cu ambii mei colegi, spre a servi cu un întreg devotament cauza sfântă a țerii noastre.

«Din cele întâi zile ale întrebuirii puterilor noastre, eu m'am primit a recunoaște cu dânșii, pentru ca buna noastră armonie să nu fie un moment turburată, că hotărârile noastre vor fi luate cu majoritatea glasurilor; și m'am plecat la schimbările ce d-lor au socotit să facă în interesul general, prin o tălcuire prea largă poate a literei Fermanului, care lasă să atârne asupra noastră răspunderea schimbărilor cerute de o neapărată nevoie, sau de considerații vederate de ordin public.

«Cu toată această mărturisire a unui concurs atât de devotat și atât de neinteresat, cu toată scrisoarea pe care le-am adresat-o de îndată, cu scop de a feri o neînțelegere dintre noi, vrednică de căinat, acești domni au stăruit a intra pe o cale de părtinire și de o hotărâre nestrămutată, în care eu nu-i pot urmă, fără a compromite interesele cele mai prețioase ale țerii mele.

«Contrar stipulațiilor lămurite ale Regulamentului nostru Organic, invocat de însuș Hatîșeriful, contrar deliberației noastre din 20 Octomvrie, în care este anume prescriș că actele decurgătoare din drepturile majorității vor trebui însă a fi subscribe de al treilea membru neunit, și a căruia opinie va trebui să fie înscrisă într'un proces verbal special, contrar privilegiilor neprescriptibile de cari mă bucur cel puțin cu titlul de Ministru din lăuntru și Președinte Consiliului Administrativ în Principat, ei au pășit — oarecum în temeul puterilor acestei majorități — la schimbări radicale în personalul propriului meu minister, și aceasta fără primirea mea, fără știrea mea, și țara a asistat la trista privesște a unui director așezat în țarie și cu ajutorul poliției într'un post pe care-l ocup în puterea unui Ferman Imperial.

«Din acest moment, Înălțimea Voastră, noi ne aflăm sub un regim neregulat. Mi s'a oprit însuș mie de a trimite depeși telegrafice la Curtea Suzerană; ispravnicii s'au depărtat militărește, fără primirea mea personală, chiar în cursul nopții și în neștiința mea; acei cari s'au refuzat de a încredința funcțiile lor, nevăzând figurând subscrierea mea în ordinul ce le eră dat, s'au pus în stare de arestație; un ofițer ce însărcinasem numai cu un ordin, ca Ministru, a fost arestat; măsuri s'au luat pentru ca poliția, ispravnicii, telegraful, jandarmeria ce atarnă de postul meu, în puterea art. 139 și 141 din Regulamentul Organic, să nu mai fie în dispoziția mea. Noi suntem în dezordinul cel mai fără sfârșit.

«In fața acestor fapte, Înălțimea Voastră, este de datorie mea de a protesta între puternicile voastre mâni, în numele mandatului ce am primit prin Fermanul Curții Suzerane, în numele Regulamentului pe care nu voesc a nu-l cunoaște, în numele țării spăimântate, în contra unor uneltiri de această fire, la care pentru nimic în lume nu aș putea a mă asocia, și

cari compromit totdeodată și siguranța Principatului și nepărtinirea viitoarei alegeri. Dacă țara va rămâne încă câteva zile numai sub apăsarea în care ea se află pusă astăzi prin puterea brutală, cu călcarea dritului și a legalității, o asemenea prigonire învoită, în contra tuturor partizanilor rânduelii și a siguranței publice, poate să aducă urmările cele mai serioase, și dela cari eu mă grăbesc de a respinge toată răspunderea.

«Pentru aceasta, eu fac un de pe urmă apel la dreptatea Inaltei Porți, ale cărei acte solemne, ratificate de Marile Puteri, sunt astăzi nebagate în seamă. Eu hrănesc speranța că glasul meu, care se ridică în numele dritului public și al Fermanului călcat în picioare, va găsi încă astăzi, în intervenția legiuită a Curții Suzerane, sprijinul mântuitor, care în atâtea rânduri ale trecutului a scăpat nenorocitul nostru Principat.

«Până când ordinul legal va fi restatornicit prin intervenția legală, ce o cer din toate puterile mele, eu mă abțin de a lua parte la direcția trebilor publice, și rămân ca privitor, în așteptarea îndreptării actelor nelegale, în contra cărora eu astăzi protestez.

«(Subscris) Ștefan Catargiu, Caimacam și Ministru din Iăuntru.»

In 4 (16) Noemvrie, majoritatea încheie Procesul verbal XI :

«Astăzi întrunindu-se la timpul cuvenit în camera Căimăcâmiei, d-l lofosăt Ștefan Catargiu neviind până la 12 ore, conform cu Procesul verbal VII și I, subscrișii au hotărît a înainta luorările în majoritate, drept care s'a încheiat acest Proces verbal.

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcâmiei, (s.) D. Sturdza.»

In acele momente se constată de Departamentul militar întâiul act de nesupunere al administratorului județului Iași — Ghiță Caliman, care s'a arestat.

Raportul Departamentului militar către Căimăcâmia Moldovei, No. 5.658 din 3 (15) Noemvrie :

«Conform apostilei Inaltei Căimăcâmii din această zi, prin care s'a recomandat acestui Departament raportul d-sale administratorului, rânduit acum din nou la ținutul Iași, pentru opunerea fostului administrator a-i trădă cărmuirea administrației, s'a însărcinat înadins pe căpitanul de cavalerie Iancovici, de a instală pe d-l spătar Alexandru Beldiman; iar d-l postelnic Ghiță Caliman s'a arestat la cazarma divizionului de lănceri. Despre care se raportează Inaltei Căimăcâmii spre mai departe hotărîre.

«(Subscris) A. Cuza, Colonel.»

Anexă. — Rezoluția Căimăcămiei Moldovei pusă pe raportul Departamentului militar în 3 (15) Noemvrie.

«Fapta cutezătorului este mult vinovată; nevoința sa de a recunoaște rânduirea noului administrator este o vinovăție de nesupunere și de insubordinație la hotărârile stăpânirii; de aceea trebuie a fi pedepsită după toată asprimea legii. Consiliul dar este invitat a se pronunța asupra jurisdicției, care urmează a aplică rostirea art. 433 din Regulamentul Organic. Până la lucrarea Consiliului, numitul va sta sub arest.

«(Subscriși) V. Sturdza, A. Panu.»

În urma raportului Consiliului Administrativ, adresat Căimăcămiei în 4 (16) Noemvrie cu No. 5.168, Căimăcămia ordonă iertarea vinovatului.

Raportul Consiliului Administrativ :

«Consiliul Administrativ Extraordinar, chemat fiind, prin apostila Inaltei Căimăcămii, însemnată pe raportul Departamentului ostășesc din 3 Noemvrie curent, sub No. 5.658, atingător de arestarea d-lui postelnic Ghiță Caliman, pentru nesupunerea sa de a trădă cancelaria administrației noului rânduit administrator, a se pronunța asupra jurisdicției care ar urmă a aplică rostirea art. 433 din Regulamentul Organic, a constatat încă odată, prin înfățișarea d-lui postelnic Ghiță Caliman, fapta de nesupunere a d-sale, ca fost administrator al ținutului Iași, la porunca ocăruiirii, prin care i se ordonă a trădă cancelaria noului rânduit în acea funcțiune, și prin urmare a încheiat a sa socotință, că, tot după înțelesul sus citatului articol, jurisdicția aceasta se cuvine tribunalelor judecătorești. Această încheiere dar Consiliul cu onor o supune Inaltei Căimăcămii, și totdeodată adaogă că, în privire că vinovăția d-lui Caliman decurge, nu dela vreo premeditație, ci dela îndoeala în care a stat, precum însuș a mărturisit în seanță, apoi Consiliul vine a rugă pe Inalta Căimăcămie, ca pedepsirea vinovatului să se mărginească în arestarea de 24 ore, la care a fost supus până acum, binevoind Inalta Căimăcămie a ordonă slobozirea d-lui Caliman de sub arest.

«(Subscriși:) Membrii Consiliului administrativ, I. A. Cantacuzin, V. Alecsandri, A. Cuza, A. Teriakiu, D. Meleghie, G. Dulcescu, P. Donici.»

Rezoluția Căimăcămiei Moldovei:

«În privirea mijlocirii Sfatului se iartă și dar se va eliberă. Rezultatul de față dimpreună cu rezoluția se vor publică.

«(S.) Vasile Sturdza, Anastasie Pașu.»

În 4 (16) Noemvrie Vornicii Vasile Sturdza și Anastasie Panu trimit scrisoarea I Logofătului Ștefan Catargiu, discutând hotărârile luate de o parte și de alta.

«Domnule și colega,

«Domnia lui șeful poliției ne-a comunicat, astăzi pe la trei ore trecute, o scrisoare a Domniei Voastre fără dată. Ea este plină de cugetările și hotărârile voastre personale și de aceea nici venim a le discuta. Fiecare poartă asupra-și răspunderea faptelor sale.

«Ca membri însă ai unui guvern național, angajați înaintea Marilor Puteri și a Patriei noastre, noi ne simțim obligați către situația, întru care voiți a duce lucrurile, ca să statornicim aicea adevărata lor ființă.

«Subscriși au fost, în adevăr, pătrunși de cutremur și îngrijire la primirea augustului mandat ce a plăcut mărinimoaselor Puteri a ne încredința. Grelele împrejurări, în cari ne aflăm, îndatoririle ce precumpănesc asupra-ne, soarta patriei noastre atârând poate dela direcția ce vom da lucrărilor, făceau ca să cugetăm ziua și noaptea cum vom împlini mai bine misiua noastră. Întru așa stare și cu astfel de dispoziție, ne-am apropiat de Domnia Voastră și, întinzându-vă mâna, v'am cerut concursul experienței și al patriotismului vostru.

«Dar ce am lucrat noi în decursul atâtor zile trecute dela instalarea Căimăcămiei? Neconținut în luptă asupra fiecărei idei, am pierdut un timp scump în amânare din partea Domniei Voastre, tot pe a doua zi a trebii care se cuveniă a se rezolvă pe cât mai în grabă.

«Înființarea unui minister, care să ne fie spre ajutor la ridicarea marelui noastre însărcinări, a fost o greutate ce cu anevoie am putut a o înlătură.

«Și pentru ce oare această greutate? Subscriși nu voiau nici de cum să compue ministerul din rudele lor.

«Ei au propus dintre bărbații aceia cari, în patria noastră, au drepturi în opinia publică și cari, prin meritele lor, pot răspunde astăzi la însemnătatea împrejurărilor. Noi ne fălim a crede că compatrioții noștri vor aprețui neinteresarea și dorința ce am avut pentru binele public, văzând persoanele chemate la minister.

«Totodată, voind a statornici o bază pe cât înțeleaptă, pe atât și legiuită, la toate lucrările noastre, am propus a se adoptă, drept marșă de conduită, *principiul majorității*. D-voastră ați recunoscut dreptatea și nevoia lucrului, și, prin jurnalul din 20 Octomvrie, ați subscris la adoptarea principiului majorității.

«Noi credeam că lucrările nu puteau mai mult să fie împiedicate și că acel rămas în minoritate trebuia și eră dator să se unească cu opinia majorității.

«O cestie de interes mare veni îndată a ne arătă, că îndatorirea luată prin jurnalul din 20 Octomvrie eră numai pentru subscrişii o legătură sfântă şi neviolabilă.

«Opinia cea sănătoasă a ţării, trebuinţa cea neapărată a guvernului de a vedea curat în jurul său, reclamau înfiinţarea jurnalelor, sdrobite sub guvernele trecute. Căimăcămia aveă nevoie de lumină sub orizontul cel posomorît care o cuprindeă, şi acea lumină puteă să-i vie în mare parte dela mântuitoarele raze ale tiparului.

«Se decretă dar păzirea aplicării legiurii din 1856, votată pentru libertatea presei.

«Ce aţi făcut D-voastră la această lucrare? N'aţi voit a subscrie opinia majorităţii! Unde au rămas însă principiile cuprinse şi subscribe în jurnalul din 20 Octomvrie?

«Subscrişii au început atunci a vedea curat starca lucrurilor care îi aşteptă. Înăduşind însă în pieptul lor această tristă şi mult plină de îngrijire revelaţie, hotărîră a-şi împlini datoria până la capăt.

«După ce instrucţiunile povăţuitoare pentru facerea listelor electorale se desbătură şi se adoptară în unanimitate, subscrişii veniră asupra măsurii neapărate de a se face schimbări în administratori. Aţi propus schimbarea administratorilor de Roman, de Iaşi, de Fălcium şi de Ismail, şi feşele propuse de D-voastră s'au adoptat cu unanimitate.

«Îndatoririle noastre nu se opriau însă numai asupra acestor ţinuturi; ţara întregă are dreptate să reclame îngrijirea noastră şi să ne facă răspunzători pentru toată întârzierea şi nebăgarea în seamă cu care ne-am purtat în aceste mari împrejurări. Subscrişii abiă au pronunţat numele administratorilor de Putna şi de Tutova şi D-voastră ne-aţi declarat că nu avem nici o treabă în administraţie, că ea vă este încredinţată exclusiv vouă, că veţi face ce veţi vroi în acel ram şi că se vor schimbă numai aceia din administratori pe cari singuri veţi vroi.

«Dar oare Convenţia şi Fermanul de instalare subordinează răspunderea subscrişilor la voinţa Domniei Voastre? Suntem oare colegii voştri în drepturi şi în răspundere deopotrivă, sau nişte subalterni plecaţi voinţei ce v'ar plăceă să arătaţi? Cu măhnire vedem argumentaţia ce faceţi, prin scrisoarea voastră, în privinţa unui rol de subalternitate ce credeţi că putem acceptă. Dignitatea noastră şi partea cea deopotrivă la mandatul pe care Inaltele Puteri au binevoit a ne acordă nu ne iartă a vă urmări pe câmpul acestei discuţii.

«Ministrul din lăuntru, în ale căruia îndrituiri căutaţi articole din Reglementul Organic pentru a vă sprijini argumentaţia, are, tot după acest Reglement, îndatorirea de a ascultă de guvernul superior, şi acel guvern astăzi e Căimăcămia. Convenţia din 7 (19) August şi Fermanul de instalare nu desparte

îndatoririle nimănuia dintre Caimacami, ci făcându-i răspunzători deopotrivă pentru păstrarea liniștei în țară și pentru buna execuție a reglementelor, le face știut că ei sunt autorizați a scoate, sub răspunderea lor, pe toți acei dintre funcționarii Principatului, cari s'ar abate din această stare de lucruri.

«De răspunderea de care ne vedem amenințați prin Inaltul Ferman și de îngrijirea de a nu se compromite soarta țării, subscrișii aflându-se pătrunși, au propus schimbările cerute de o strictă nevoie și de considerații vădite de rânduiala publică.

«N'ați vroit a le primi și ați părăsit ședința Căimăcămiei, fără de a vă îngriji de deosebitele lucrări cari rămăneau zăcătoare.

«Subscrișii v'au așteptat a doua zi; abia pe la două ore și jumătate după amiază le-ați făcut cunoscut că sunteți ocupat cu alegerile Eforilor și că nu puteți veni. Subscrișii v'au invitat să veniți la șapte ore de seara, conform cu jurnalul de sub No. 2, unde se statornicește întrunirea Caimacamilor, ori în ce timp ar cere trebuința. N'ați vroit a veni.

Ar fi fost prea vinovați, dacă în urma unor asemenea împrejurări, subscrișii ar fi lăsat să treacă timpul, fără ca să lucreze acele de a lor datoric. Schimbările deci cunoscute de neapărate s'au făcut conform art. 403, lit. C. din Regulamentul Organic. D-voastră, în loc să vă aduceți aminte de jurnalul ce ați scris în privința majorității, ați început a spune obștește că nu veți recunoaște acele schimbări. Oare nu vă îngrijiți de vreo răspundere?

D-voastră, ca membrul Căimăcămiei, ca răspunzător de păstrarea liniștei în țară, ați adunat în casa d-voastră mai multe persoane; ați primit ale lor felicitări pentru neunirea în care ați venit cu colegii voștri, le-ați mulțumit pentru toate câte v'au urat și ați declarat că se va face protestație în contra Căimăcămiei.

«Oare astfel răspundeți la îndatorirea ce aveți pentru păstrarea bunei liniște?

«Subscrișii voesc acum a-și împlini o de pe urmă datorie către D-voastră. Ei vă fac cunoscut că vă așteaptă să veniți a lua parte la Căimăcămie. Cugetați, cugetați, la aceea ce faceți. Aflarea noastră la cărmă este pentru puține zile; vieața întreagă însă ne rămâne, întru care conștiința noastră și judecata țării ne vor urmări deapănarea.

«Subscrișii vă declară solemn că ei sunt hotărâți a-și împlini cu neștrămutare datorile ce-i privesc și aruncă, în fața Nației și a mărinimoaselor Puteri, toată răspunderea consecințelor ce ar putea rezultă asupra aceluia care, din priviri deosebite, ar cercă să complice situația lucrurilor și să aducă nenorociri neprevăzute în patria noastră.

«(S.) V. Sturdza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

Logofătul Ștefan Catargiu adresează o a II-a scrisoare Vornicilor Vasile Sturdza și Anastasie Panu în 5 (17) Noemvrie.

«Domnilor și Colegi,

«In scrisoarea ce am avut onoare a vă adresa mai înainte, și care are de scop a preveni ruperea între noi, rupere care acum este în faptă îndeplinită, socotiam de a mea datorie a vă face cunoscut personalele mele cugetări în privirea răstălmăcirii dreptelor mele observări și a cererilor legale către poziția fiecăruia dintre noi, dacă Dumneavoastră veți stărui a urmări pe calea în potriva țărurilor mandatului nostru, în potriva Convenției din 19 August, în potriva stipulațiilor organice, în cece se atinge de dreptățile ministerelor noastre.

«Acest apel, ce am făcut cu țintire de împăceluire în numele legalității, n'a fost luat în băgare de seamă, și mă văd silit astăzi a declara că eu încetez a lua parte la toate acturile D-voastre, că mă despovărez înaintea țării, înaintea Curții Suzerane, înaintea Puterilor Garante, de toată răspunderea personală, pentru toate măsurile ce ați luat dela ieșirea mea din camera Căimăcămiei, precum și pentru acele ce veți lua pe viitorime; că eu rămân în așteptare și desăvârșită rezervă până la primirea înaltelor poronci.

«D-v. ați binevoit a-mi face un răspuns foarte îndelungat la zisa mea scrisoare și a desvăli, într'un șir de argumente mult mai lungi și pompoase decât logice, un însemnător număr de griefuri, în puterea cărora vă credeți în dreptate de a exersa astăzi o putere suverană singuri, peste prerogativele de membri ai comisiei interimare, peste legea noastră scrisă.

«Vă mulțumesc de lămuririle ce ați binevoit a-mi da, căci ele produc un act, carele va putea sluji (după expresia D-v. politică) «ca o lumină sub orizontul cel posomorît al nenorocitei noastre țări.»

«Nu voesc altă dovadă în favorul meu înaintea opiniei țării și publicitatea, ce negreșit veți da, mă va scuti de justificația actelor mele.

«Nu-mi este dat de a judecă fără apel, dacă ați avut sau nu dreptul de a vă constitui în Căimăcămie Princiară, părăsind portofoliurile și funcțiile D-v., întărind hotărârile tribunalelor, intervenind, fără ordinul ierarhic și legal, în drepturile unui Minister, în potriva legilor, în neștiința șefului său, care eră nu numai șef al Ministerului, dar încă se găsiă colegul D-v., deopotrivă în drepturi și în putere, prezident Sfatului administrativ.

«Aceste cestii de înaltă legalitate și competență atárnă încă dela o altă jurisdicție decât aceea a țării, care lo-a și judecat, și până când acea jurisdicție nu va sancționă actele D-v., nici mi se pare de cuviință a pune înainte cu îngâmfare patriotismul, cugetul, responsabilitatea D-v.; din pricina

tocmai a acestei responsabilități, ar fi fost mult mai înțelept din partea D-v. ca să fiți în legalitate.

«A instală cu putere un director în neștiința Ministrului, totodată și colegul D-v. în Departamentul pe care-l ocupă, cu dreptul rezervat de însuș acel izvor, din care și D-v. trageți drepturile deopotrivă cu dânsul; a destituă cu mijloace militare ispravnicii; a închide pe aceia cari, nevăzând în poronci iscălitura șefului lor, s'au opus cu legalitate; a ridică cu dela sine putere și cu călcarea legilor din mâinile acelu Minister poliția, jandarmeria; a-l opri dela lucrarea telegrafică, și a arestă un ofițer care îndeplinia poroncile acelu Ministeru; și de atunci a poronci, a decretă, pe temeiul a două iscălituri numai, având pretenții de a reprezentă o Căimăcămie de trei membri; cu toate că s'a fost hotărît (jurnalul din 20 Octomvrie) că toate lucrările, făcute în majoritate, nu pot aveă puterea executivă decât sub trei iscălituri. Toate aceste, Domnilor, pot fi prea regulate, însă binevoiiți a recunoaște împreună cu mine, că niște asemenea cu nimica nu pot aveă ase-mănare decât cu silnicia.

«Prin urmare eu am cugetul liniștit; apelul D-v. puțin mă atinge, mă depărtez a recunoaște în acest apel patriotismul pe care alcătuirile D-v. nimicesc; și părelnica stăruință a D-v. de a-mi întinde mâna nu va sluji de acum înainte decât a-mi dovedi că «cutremurul», de care ziceți că v'ați cuprins dela cea dintâi zi, înaintea gravității misiei D-v., astăzi îl aveți în privirea consecințelor, ce vor da mai în urmă acturile ce ați făcut.

«În cât privește îngrijirile D-v. cele mari și fără interes în privirea fericirii sau a nenorocirii țării, binevoiiți a mă crede, Domnilor, că am îndes-tule titluri la împărtășirea lor. Eu n'am intrat de ieri în trebile administrative ale țării, și dacă mă văd, dator unei neașteptate întâmplări, a fi chemat acum la împărtășirea guvernului, cu toate aceste îndelungate, loiale ale mele slujbe trecute, nu mă ține așa de departe dela acest înalt post, pentru ca să fiu tentat a abuză de dânsul astăzi, ca și când ar fi pentru mine o mare norocire.

«Nu vă siliți, Domnilor, a fălmăci pe conta amănării mele secretul întâr-zierii publicației condițiilor și a listelor alegătoare; conștiința publică este foarte pătrunsă și convinsă în aceasta; publicul știe foarte bine că v'ați pus în nevoie, spre a ajunge la țelul D-v., de a aveă în toate districtele oameni de încrederea D-v.; el cunoaște dar foarte bine că voiți a câștigă vreme, spre a vă înțelege în conclucrare.

«Nimic mai natural, și norodul moldovean este deprins cu asemenea fel de lucrări, pentru ca să se amăgească un minut măcar asupra intențiilor D-v. în această împrejurare; precum foarte bine ziceți: «compatrioții noștri vor ști să prețuească devotamentul D-v.»

«Puneți în lucrare alegerea Adunării, urmând marșa pe care ați călătorit până acum, și nu mă îndoesc că deputații aleși în libertate de către buna cuviință națională, nu vă vor aduce cu deosebire mulțumirile ce așteptați.

«În cecace mă privește pe mine, binevoiți a nu-mi face o crimă, pentru-că am primit mărturisirile de simpatie a persoanelor, cari nu sunt lipsite de oarecare importanță în țară, toți fiind proprietari și cari au ocupat funcții onorabile, și dar mi se pare că sunt foarte interesate la liniștea publică.

«Duhul legii alegătoare, care ni s'a hărăzit, se pare a dovedi că puterile au vroit a face oarecare însemnătoare distincție principiilor de conservare înfățișate de către oameni, pe cari a lor proprietate și avere leagă către soarta țării.

«Iertați-mi a considera aprobația unor asemenea persoane ca o dovadă că eu am urmat cu rezon interesului dreptății și al păcii. Acele persoane sunt materialnic interesate la prosperitatea viitoare, pe care D-v. puteți poate zări cu un chip mai degajat și mai ideal.

«Și acum, Domnilor, rămâneți în puterea cu care v'ați creat, fiindcă se împacă cu cugetările D-v., și mă lăsați a aștepta de mai sus aprobația, pe care curățenia intențiilor mele legiueste și pe care țara mi-a acordat.

«(Subscris:) Șt. Catargiu.»

In 5 (17) și în 6 (18) Noembrie majoritatea Căimăcămiei subscrie Procesele verbale XII și XIII:

Procesul verbal XII.

«Astăzi întrunindu-se în timpul convenit în camera Căimăcămiei, d-lui lo-gofăt Ștefan Catargiu neviind până la 12 ore, conform cu Procesul verbal VII și I, subscrișii au hotărît a înainta lucrările în majoritate, drept care s'a încheiat acest Proces verbal.

«(S.) V. Sturdza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcămiei, (S.) D. Sturdza.»

Proces verbal XIII.

«Astăzi întrunindu-ne în timpul convenit în camera Căimăcămiei, d-l lo-gofăt Ștefan Catargiu neviind până la 12 oare, conform cu Procesul verbal VII și I, subscrișii au hotărît a înainta lucrările; drept care s'a încheiat acest Proces verbal.

«(S.) V. Sturdza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

In 6 (18) Noembrie majoritatea Căimăcămiei încheie Procesul verbal XIV, în care justifică, dinaintea țării, purtarea ei:

Proces verbal XIV.

«Subscrișii s'au cuprins de mâhnire cetind scrisoarea d-sale logofătului Ștefan Catargiu.

«Spiritul de animozitate, care inspiră această hârtie, a făcut pe d-lui logofătul să adopteze și expresii atingătoare în stilizarea scrierii sale, și priviri înșelate asupra stării lucrurilor, precum și asupra unor drepturi ce iluzorii și-a închipuit a avea.

«Subscrișii nu au de pierdut timpul în urmăriri de diatribe; ei se pleacă înaintea judecății țării, ce invoacă d-lui logofătul, și așteaptă, în liniștea conștiinței, sentința care se va pronunța de către Adunarea Națională. De aceea nici vor mai intra în mai departe corespondență; ei de a lor datorie socotesc a însemna într'acest Proces verbal toate lucrurile în adevărata lor ființă, pe cari d-lui logofătul le preface într'o stare cu totul străină.

«D-lui logofătul Ștefan Catargiu a voit să facă din Departamentul din Lăuntru un guvern deosebit, al său propriu, în care să lucreze după a sa voință, cu amplexii pe cari singur îi va alege, singur îi va dirigi, și pe cari subscrișii vor datori a-i numi.

«De aici întârzierea și opunerea în schimbarea administratorilor. De aici paralizarea în lucrări și discreditul în care se află amenințat guvernul a cădea.

«Subscrișii intrase în marile lor îndatoriri cu inima deschisă, cu cugetări de nepărtinire și de lealitate, și iată că desbinarea d-lui logofăt Catargiu vine a face loc intrigilor din afară și din lăuntru și a aduce țara în îngrijire asupra soartei sale.

«Oare nu cră acum timpul de a lăsa toate ținirile persoanelor și de a nu se ocupa decât de mijloacele, prin cari să se poată da țării o Adunare Națională, o Adunare unde drepturile și datoria patriei să fie singura preocupare, care să predomineze la toate lucrările? Subscrișii aceasta au dorit și au căutat a face.

«Înainte însă a unei opuneri sistematice din partea d-sale logofătului Catargiu, de a nu lăsa colegilor săi nicidecum dreptul de a lua parte la desemnarea amplexiiților și la lucrările ramului administrativ, subscrișii și-au conformat linia de conduită după Procesul verbal de majoritate, încheiat cu d-lui logofătul Catargiu. Au chemat șapte administratori, după rândueala prescrisă prin art. 403 din Regulamentul Organic; toate celelalte prefaceri, atât în ramul administrativ, cât și în cel decanic, se află făcute dimpreună cu d-lui logofătul.

«După aceasta, mai multe măsuri de respectarea legilor și de păzirea liniștii publice au trebuit să se adopteze.

«S'a pus sub arest pe fostul administrator al districtului Iași, d-l Caliman,

pentru că n'a voit a recunoaște numirea noului administrator; numitul a declarat apoi că d-lui logofătul Catargiu îi dase ordin a nu ascultă nicidecum de majoritatea Căimăcămiei.

«S'a pus sub arest pe adiutantul care, fără a fi măcar de serviciu, a alergat, după o poroncă dată acasă de logofătul Catargiu, la Departamentul din Lăuntru de a închis ușile, a luat cheile și le-a dus la d-lui logofătul. Aceasta s'a făcut, pentru că unde ar ajunge lucrurile, dacă fiecare din Caimacami, șezând acasă, ar da ordine după plăcere și ar întrebuiță adiutanți spre împlinirea acestor ordine.

«S'a destituit pe directorul Departamentului din Lăuntru, vornicul Iordache Pruncu, pentru că fiind chemat la ședința Consiliului, n'a voit să ia nicidecum parte la lucrări; d-lui avea dreptate să-și dea a sa deosebită socotință, dacă nu s'ar fi unit cu ceilalți membri, dar nu să se scoale, fără să voească a intra măcar în lucrări. Urmarea sa eră o vădită nesubordinație și nu putea a fi tolerată.

«Poliției și jandarmeriei s'au dat ordine pentru ca să fie cu luare aminte la păzirea rânduelii legale, a liniștii publice și, pentru aceasta, li s'a prescris să se supună poroncilor acelora, cari vor ieși din cancelarie cu înzestrarea formelor cerute de legi, iar nu la poronci ieșite din casă particulară, precum acele slobozite de d-l logofăt Catargiu de acasă dela d-lui, care nu avea nici una din înzestrările unei hârtii oficiale.

«Cazurile judecătorești s'au cercetat și s'au mărginit după cuprinderea art. 4 din Procesul verbal din 20 Noemvrie, încheiat cu d-l logofăt Catargiu; lucrări cari deopotrivă sunt în cea mai mare parte subscribe și de d-lui logofătul.

«Subscrișii n'au recunoscut dreptatea d-sale logofătului Ștefan Catargiu de a trimite prin telegraf protestații afară din țară, pentru a cere ajutor la împlinirea dorințelor sale. După Convenția încheiată la Paris și după toate dreptățile legii, administrația din lăuntru fiind neatârnată, subscrișii au socotit că este o crimă națională și o violare a Convenției de a se cere intervenții străine, și mai vârtos acum când, după Fermanul de instalare, Căimăcămia este chemată a exercita mandatul său sub o mare răspundere.

«D-lui logofătul Ștefan Catargiu caută a desființa, prin scrisoarea sa, puterea și aplicația Procesului verbal ce a încheiat, pentru ca principiul majorității să prezideze pururea la toate lucrările. Dacă, după cum voește a statornici d-l logofăt, socotința majorității n'ar putea a se aduce în împlinire, decât numai atunci când minoritatea ar subscrie lucrările, apoi principiul majorității nu numai că ar deveni iluzoriu, dar încă s'ar supune minorității, care totdeauna, când n'ar voi să subscrie lucrările majorității, ar paraliză acele lucrări și, prin urmare, ar face ca majoritatea să asculte de minoritate. Prin

Procesul verbal No. 1, adoptându-se principiul majorității, subscrierea minorității, în lucrările acele în cari n'ar fi unită, este mai vartos o consecință neapărată a principiului de majoritate, care dovedește supunerea minorității, nu numai în princip, dar și în faptă, datorind a subscrie lucrările la cari n'a fost unită. Oponerea dar a minorității sau depărtarea sa nu preschimbă nicidecum legalitatea și puterea principiului majorității, care își aduce în împlinire lucrările sale.

«Acestea sunt cuvintele cari subscrișii în curățenie de conștiință le însemnează într'acest Proces verbal, pentru ca la timp să servească de lămurire asupra lucrărilor lor. Ei, văzând că d-l logofăt Catargiu urmează unor inspirații neprimite de Convenție și de Fermanul de instalare, n'au putut lăsa țara în unda acelor inspirații; ci pătrunși de datoria lor, de răspunderea ce-i privește, au luat toate măsurile, pentru ca ordinea legală, liniștea și buna petrecere a tuturor în deobște să fie măntănită; au înaintat lucrările, pentru ca listele electorale să fie desăvârșite în termenul prescris de legea electorală; și au hotărît a-și urmă mandatul lor în toată a sa întindere, fără a se opri de considerații personale și a se sprijini în fața oricărei împrejurări, ce ar veni să complice sau să paralizaze starea cea adevărată a lucrurilor.

«Subscrișii nu au decât o singură țințire: a-și împlini chemarea cu nepărtinire și lealitate. De aceea nu văd înaintea lor decât datoria care-i chiamă la împlinirea acestui mandat.

«Ei vor merge pe calea acestei datorii. Ei nu-și fac însă iluzii; ei știu că oamenii cari se devotează principiilor sunt totdeauna rău judecați de partizi, ce se formează în jurul unui nume. Fie însă oricare judecata formată de aceste partizi, subscrișii așteaptă sentința lor dela Dumnezeu și dela Patria lor. Ei au zis în proclamația ce au adresat-o țării, că chemarea Căimăcămiei este de devotament și de o întreagă abnegare. Subscrișii vor dovedi acestea prin fapte.

«(Subscriși): V. Sturdza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcămiei (s.) D. Sturdza.»

Două incidente privitoare la relațiunile exterioare s'au ivit în aceste momente grave: încetarea funcțiunii de Capukehaia al Moldovei a Hatmanului Ioan Fotiadi și executarea Egumenilor Greci pentru plata unei sume de 12,500 galbeni.

În 5 (17) Noemvrie Secretarul de Stat al Moldovei trimite d-lui Ioan Fotiadi următoarea depeșă telegrafică la Constantinopole:

«Serviciul Guvernului, No. 5.178.

«D-sale Hatmanului Ioan Fotiadi la Constantinopole.

«La 19 Octomvrie promulgându-se Convenția din 19 August și Căimă-

cămia fiind instalată, vi se face cunoscut că, pe temeiul art. 9 din Convenție, funcțiile d-voastre de Capukehaia la Constantinopole au încetat din ziua de 19 Octomvrie. Onorariul D-voastră fiind dar numai până în arătata zi, sunteți poștiți ca să țineți în păstrare până la altă înștiințare, sub inventarul cuvenit, toate hârtiile atingătoare de însărcinarea ce ați avut.

«Secretarul Statului (s.) V. Alecsandri.»

În 7 (19) Noemvrie Consiliul Administrativ adresează Căimăcămiei, sub No. 5.168, următorul Raport privitor la suma de 12.500 galbeni, ce este a se executa dela Egumenii Greci.

Inaltei Căimăcămii,

«Prin Reglementul Organic, capul al 3-lea, anexa litera G, se hotărăște de a se lua o parte din veniturile mănăstirești în sumă de 450 mii lei sau 12.500 galbeni. Pe acest temeiu fostul Domn Mihail Sturdza, la anul 1848, asupra anaforei Sfatului Administrativ Extraordinar sub No. 1.571, din 25 Iulie acel an, urmat după ofisul cu No. 16, a însemnat următoarea rezoluție: «În privirea neîncăpuiii de față a Visteriei, și în privire că proestoșii mănăstirilor nu au fost următori împărțășirilor ce li s'au făcut întru aceasta, «se încuviințează a se face grăbnică aducere întru împlinire, pe temeiul «împărțășirii Impărătescului Consulat al Rusiei din 17 Fevruarie sub No. 9». După această hotărâre, s'a tras subvenția dela mănăstirile închinatelor locurilor de jos, regulat, până în anul 1855, când, după lucrările Guvernului, urmă a se trage o mai mare parte din veniturile mănăstirești, ca unele ce se folosesc de un venit colosal, — lucruri cari au fost întinse până și la Inalta Poartă, de unde apoi a venit o scrisoare din partea Ministrului pricinilor străine din Constantinopole către fostul Domn Ghica, cu data din 12 Maiu 1856, mijlocitoare de a lăsa în statu-quo această chestie. Asupra acestei scrisori, fostul Domn Ghica a însemnat următoarea rezoluție: «D-lui vornic Departamentului lucrărilor publice va mănține statu-quo, neîmplinind mai «mult dela mănăstirile închinatelor decât acei 12.500 galbeni pe an, ce sunt «hotărâți a se da, și fiindcă, după cum ne-am încredințat, posesorii amână «plățile, apoi Departamentul, pe lângă secefeștrul pus, va executa și dea-«dreptul pe egumeni».

«În temeiul acestor deslegări, în temeiul hotărârilor Sfatului Administrativ, din anul 1857, împărțășite prin adresele Secretariatului de Stat sub No. 1.466 și 4.712, și a rezoluției fostului Caimacam Prinț Vogoridi, însemnată asupra anaforei Departamentului Lucrărilor publice cu No. 3.745, în cuprindere: «Departamentul din Lăuntru va rândui un ofișer de jandarmi, care dimpreună «cu un revizor al Departamentului Lucrărilor publice va executa împlinirea

«banilor»; acel Departament neconținut a stăruit pentru încassarea subvenției, care acum se sue aproape la 28.000 galbeni, și nici un rezultat n'a căpătat, necunoscând motivul după care au rămas amânate lucrările înaintate pentru împlinirea banilor, din care împrejurare astăzi se vede învăluit și în nepuință de a-și înainta lucrările sale.

«Aceasta dar supunându-se cunoștinței Sfatului Administrativ Extraordinar, prin referatul sub No. 5.015, zisul Departament al Lucrărilor publice a mijlocit de a se lua în considerație nevoile sale și a se hotărî cele de cuviință, pentru încăsarea subvenției și a dobânzii pe vremea cât nu s'a plătit, așa precum și acel Departament a plătit dobânzi.

«Prin urmare Sfatul, luând în tratație descriesele împrejurări, este de socotință a se execută împlinirea subvenției cuvenite dela mănăstirile închinatelor locurilor de jos, pentru care cu onoare referează onorabilei Căimăcâmii, spre definitivă hotărîre.»

Rezoluția Căimăcâmiei dă următoarea hotărîre:

«Se încuviințează împlinirea sumelor rămăselnice din subvenția mănăstirilor grecești, luându-se măsuri serioase atât către Egumenii, cât și posesorii mănăstirilor. Iar aceasta se va publică.»

În 10 (22) Noemvrie Afif-Bey înaintează Căimăcâmiei textul unei depeșe telegrafice primite dela Înalta Poartă:

«Domnilor,

«Am onoare a aduce la cunoștința D-voastre că am primit dela E. Sa Ministrul Afacerilor străine următoarea depeșă telegrafică:

«Spuneți Caimacamiei să nu facă nimic relativ la mănăstirile grecești până la epoca când această afacere va fi definitiv regulată, conform Fermanului Imperial.

«(S.) Afif.»

Amândouă aceste incidente au cauzat la Constantinopole o mare agitație și au complicat situațiunea Guvernului Otoman, căci acesta nu se așteptă ca majoritatea Căimăcâmiei să susție cu energie că, din ziua promulgării Convenției din 7/19 August 1858, Principatele-Unite Moldova și Valahia au intrat în drepturile lor de Autonomie, garantată de astă dată în mod formal prin un Tractat European.

Eră vederat că Guvernul Otoman simția că nu mai aveă dinaintea sa pe foștii Caimacamii, cari erau considerați de Înalta Poartă și se considerau ei înșiși ca funcționari ai Sultanului, ci un guvern național, care se sprijină pe țară, dar speră încă să poată sur-

prinde și intimidă pe Vornicii Vasile Sturdza și Anastasie Panu, dacă se va sprijini pe minoritatea, care se supune la poruncile ce sosiât dela Constantinopole. Nici Logofătul Ștefan Catargiu, nici Guvernul Otoman nu pricepeau că situațiunea anterioară nu se mai putea susține în Principate cu ordine dela Inalta Poartă Otomană.

Autoritatea Guvernului Otoman și a Logofătului Ștefan Catargiu a fost adânc și definitiv sdruncinată, din momentul în care Afif-Bey și Ștefan Catargiu au primit a veni împreună în camera Căimăcămiei pentru a discuta situațiunea lor cu majoritatea; căci Afif-Bey veniă cu «Ordinele dela Constantinopole», iar Ștefan Catargiu declară «că nu se începe deliberație, când urmează poruncă».

Aceasta se constată prin Procesul verbal XV, cu două anexe alăturate, din 9 (21) Noemvrie :

«Domnia lui adjutantul Mavrodin, înfățișându-se către subscrișii, le-a arătat că Excelența Sa Afif-Bey are să vie la 12 ore în camera Căimăcămiei, să comunice la tustrei membrii ei o depeșă, ce ar li primit dela Guvernul M. S. I. Sultanului.

«Subscrișii fiind dar întruniți în camera Căimăcămiei, și după ce au primit pe d-nii funcționari ai diferitelor tribunale, *cu văzul viind și pe d. logofăt Ștefan Catargiu, când a sosit și E. Sa Afif-Bey, întovărășil de d. Adossides, secretarul său.* Domnul Adossides atunci, în numele Excelenței Sale Afif, a dat cetire unei depeși, adresate în persoana Excelenței Sale.

«Subscrișii, vorn. Vasile Sturdza și vorn. Anastasie Panu, au rugat pe E. Sa să se facă în scris Căimăcămiei de acele cetite, după care d. Adossides a scris hârtia, de pe care se trimete copie Consiliului.

«Subscrișii vorn. Vasile Sturdza și vorn. Anastasie Panu au răspuns cum că trebuie să delibereze asupra celor scrise; *d. logofăt Ștefan Catargiu a declarat însă că nu se începe deliberație, când urmează poruncă.* Subscrișii însă, după datoria lor de guvernământ național, au socotit că s'ar arată nevrednici de dignitatea neatârării ce se dă Căimăcămiei prin Convenție și prin înaltul Ferman de instalare, dacă n'ar cumpăni în libertate de conștiință fiecare act ce are a desăvârși.

«De aceea au stăruit a arăta E. S. Afif, că ei nu pot da nici un răspuns, mai înainte de a li se lăsa timpul spre a delibera.

«Excelența Sa, recunoscând că propunerea subscrișilor este întemeiată, s'a sculat să se ducă, invitând și pe însuș d. logofăt Ștefan Catargiu, ca să stea să delibereze dimpreună cu subscrișii.

«Indată însă ce a ieșit E. S. Afif, dimpreună cu secretarul său, s'a sculat

și d. logofăt Catargiu și repetând că nu încapе deliberație, a părăsit camera Căimăcămiei.

«Subscriși, rămăind singuri, au cetit cu toată luarea aminte hărtia lăsată de Ex. Sa Afif, și răspunsul care i s'a făcut se alăturază Consiliului și i se face invitare a publică în limba română și acea franceză atât hărtia lăsată de Excelența Sa Afif, precum și răspunsul Căimăcămiei.

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.»
«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

Aneza 1. — Comunicarea făcută Căimăcămiei Moldovei de către Afif-Bey:

«Din ordinul Guvernământului M. S. I. Sultanului, Augustul Suzeran al Principatelor Moldovei și al Valahiei, am onoare a comunica onorabilei Căimăcămii a Moldovei, că Inalta Poartă, încunoștințându-se că Căimăcămia a făcut acte în contravenție cu Fermanul Imperial și Regulamentul Organic, lucru contrariu dispozițiilor citatelor statute, cari trebuie aplicate în timpul provizoriului, dezaprobează aceste acte, după cum și schimbarea funcționarilor și a amployațiilor dela olaltă. Ea vroeste ca să fie o înțelegere unanimă între membrii săi la fiecare decizie importantă. Nici un spirit de partidă nu trebuie să conducă faptele lor, și Căimăcămia va fi răspunzătoare de tot ce ar putea aduce agitație în țară. Inalta Poartă înștiințează mai departe, că aplicarea Convenției, afară de aceea ce se ține strict de dispunerile legii electorale, este rezervată viitorului Domn.

«(Subscris:) A f i f.»

Aneza 2. — Răspunsul Căimăcămiei Moldovei la comunicarea lui Afif-Bey:

«Excelență,

«Căimăcămia Principatului Moldovei, deliberând asupra cuprinderii notei ce i s'a împărtășit astăzi de Ex. Voastră, are onoare a vă încunoștință că, în ochii majorității membrilor acestei Comisii, acea hărtie nu poate avea altă valoare decât a unei opinii rostite de Ex. Voastră asupra măsurilor luate de Căimăcămie în deplinătatea driturilor ei și sub răspunderea sa. Căci ce alt caracter ar putea Căimăcămia atribui acestei note, când ea nu cunoaște până acum cu ce titlu i-ați prezentat această hărtie, când Ex. Voastră nu ați avut nici o misie oficială decât a ceti Hatîșeriful și Impă-rătescul Ferman de instalare. Și în adevăr, aceasta rezultă atât din cartea vizirială cu data din 9 (21) Octomvrie 1858, prin care Înălțimea Sa Aali-Pașa anunță Căimăcămiei venirea și misia Ex. Voastre, cât și din declarația mai

din urmă, prin care Secretarul Vostru ne-a înștiințat că misia Ex. Voastre nu ar fi alta decât cea însemnată în sus citata carte vizirială. Ne folosim de această ocazie, pentru a exprimă Ex. Voastre sentimentele de înaltă considerație, cu care avem onoare a fi ai Ex. Voastre prea supuși servi.

«(S.) V. Sturdza, A. Panu.»

Logofătul Ștefan Catargiu a pus în executare declarațiunea sa, «că nu încapă deliberare, când urmează poroncă», prin atitudinea sa violentă față de d-l Teriakiu, precum se constată de acesta prin Raportul adresat Căimăcămiei în 9/21 Noemvrie:

«Onorabilei Căimăcămii a Principatului Moldovei.

«Directorul Departamentului din Lăuntru.

«Astăzi, la 3 ore după amiază, când subscrisul se află exersând funcțiile sale în camera Departamentului, a intrat domnul Ministru; m'am sculat îndată, i-am cedat cu tot respectul biuroul. D-lui, adunând pe toți amploiații Departamentului, în fața unui public numeros, a declarat că, după o depeșă vizirială, toate lucrările Căimăcămii sunt anulate și că, prin urmare, eu nu mai sunt director Departamentului. Am răspuns că nu am nici o comunicație oficială, că acestea sunt acte privitoare pe Căimăcămie, iar nu pe Departament; că numirea mea este în puterea decretului Căimăcămii, și că numai dela Căimăcămie pot primi destituția mea: «Eu sunt Caimacam», a răspuns domnul Ministru cu energie, «și-ți poroncesc să ieși». Asemenea a poroncit șefilor de secții a nu-mi da ascultare, a nu-mi prezentă nici o hârtie. Vroind a mă retrage din cabinetul d-lui Ministru în cancelaria Departamentului, cu hârtiile ce aveam în mână, d-l Ministru, smulgându-mi hârtiile, a strigat că n'am voie să ieau nici o hârtie și a poruncit să-mi oprească intrarea în orice odaie a Departamentului și să mă dea afară din Departament. Jandarmii, alergând în cameră, s'au oprit înaintea acestui ordin arbitrar; atunci d-l Ministru însuș, lăsând biuroul, m'a apucat de mână, repetând jandarmilor ordinul de a mă da afară.

«Subscrisul, ca să nu dea loc unui scandal regretabil, și pătruns de datoria sa de a se ținea în cea mai strictă legalitate, s'a retras. Acestea cu respect le supun onoratei Căimăcămii, spre a regulă cele de cuviință».

Această situațiune s'a accentuat încă mai tare prin o a doua convorbire în camera Căimăcămii între aceleași persoane, constatată prin Procesul verbal XVI din 14/26 Noemvrie.

«La 12 ore amiazi, d-lui aghiotantul colonelul Mavrodin s'a înfățișat în camera Căimăcămii, și a anunțat subscrișilor că Exc. Sa Afif-Bey are a veni la 2 și jumătate ore. La timpul însemnat, Exc. Sa a sosit, și găsind numai

pe subscrișii în camera Căimăcămiei, a întrebat dacă logofătul Ștefan Catargiu nu a venit. D-nii vornici Vasile Sturdza și Anastasie Panu au răspuns că d-l logofăt nu a venit; iar Ex. Sa Afif, prin secretarul său, zicând că ora este înaintată, s'a adresat către subscrișii și le-a cetit două depeși către Ex. Sa, din partea Ministerului trebilor din afară din Constantinople. Subscrișii au întrebat atunci, dacă li se dă copie de pe depeșile cetite. Ex. Sa a zis că nu este autorizat într'aceasta, cu atât mai puțin cu cât Căimăcămia ar fi dat formă de notă comunicației ce i s'a făcut. S'a răspuns Ex. Sale, că subscrișii, având de apărut dreptățile țării în toate împrejurările și cunoscându-se supuși unei mari răspunderi, trebuie să aducă la cunoștința publică toate lucrările lor în asemenea privire și că de aceea au dat în cunoștința publică și comunicarea ce li s'a făcut de Ex. Sa de pe cea dintâi depeșă, precum și răspunsul ce s'a făcut Ex. Sale.

«Nu mult după retragerea Ex. Sale Afif, d-l logofăt Ștefan Catargiu a venit în camera Căimăcămiei, întrebând despre comunicarea ce s'ar fi făcut de Ex. Sa Afif.

«Subscrișii au arătat că depeșile li s'au cetit fără a li se lăsa copie, că sensul lor, pe cât își aduc aminte, este «că majoritatea Căimăcămiei este hotărâtoare pentru trebile curente, iar pentru explicări de Convenție urmează «a se referă; că schimbările făcute în amplexi se consideră de Inalta Poartă ca ilegale și că ea dezaprobează adoptarea unei nouă formule».

«După aceasta Logofătul Catargiu s'a retras.

«Luând deci în privire faptele mai sus arătate, cum și cele expuse în Procesul verbal XV din 9 Noemvrie, subscrișii au hotărât a trimite pe Ministrul Secretar de Stat la Ex. Sa Afif-Bey, și a-i declară următoarele: «Că Guvernul nu cunoaște sub care titlu Ex. Sa i-a comunicat pentru a «doua oară depeși dela Constantinople, cari-i sunt cu totul personale; că «Guvernul,—neprimind vreo carte vizirială, care îl creditează pe lângă dânsul «cu un titlu de agent oficial, afară de misia ce are în privire către cetirea «Fermanului Imperial de instalare, misie care a încetat cu 19 Octomvrie, el «nu crede că poate intra în vreo relație diplomatică oficială cu Ex. Sa;— «că, pe de altă parte, Guvernul a văzut cu mâhnire adunându-se pe lângă «Ex. Sa, dela sosirea sa în Iași, oarecare partidă care caută a răspândi în «toate chipurile știri îngrijitoare în public și a întrefineă o oarecare agitație;— «că astfel această partidă s'a dus cu grămada la palat, când Ex. Sa a făcut «cunoscut Guvernului întâia depeșă, și că de atunci inimiții odihnei legale «răspândesc știrea că va sosi în curând un Ferman de destituire și vorbesc «chiar de eventualitatea unei interveniri armate din partea Turciei;—că ce «este mai mâhnitor în toată această împrejurare, este că toate aceste știri «se atribue Ex. Sale, și Guvernul are cele mai mari greutatea a le arată fal-

«sitarea lor, căci sosirea succesivă a depeșilor din Constantinopole dă loc, din «nenorocire, la tot felul de interpretări răuvoitoare; — că prin urmare Guvernul, care este răspunzător pentru ordinea publică, crede că e de nevoie «a încunoștința despre aceasta pe Ex. Sa, rugându-l să ia măsurile ce va «socoti de cuviință, pentru a face să înceteze această stare a lucrurilor, care «aduce spiritele într'o agitație necompatibilă cu liniștea cerută, pentru să- «vârșirea actului solemn al operațiilor electorale; — și că Guvernul aduce «acestea la cunoștința Ex. Sale în privirea către respectul ce se cuvine «sfintei legi a ospitalității».

«Subscrișii încheie totdeodată publicarea acestui Proces verbal în «Monitorul Oficial».

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

Autoritatea Porții slăbise întru atâta, încât Fuad s'a văzut silit a inventa pentru Afif-Bey o comunicare directă și specială către Căimăcămie, cerând un răspuns categoric de «așa sau nu»; Logofătul Ștefan Catargiu a însoțit și de astă dată pe Afif-Bey și pe secretarul acestuia Adossides, intrând și ieșind din camera Căimăcămiei odată cu dânsii. Aceasta s'a constatat prin *Procesul verbal XVII* din 18 (30) Noemvrie.

«Astăzi întrunindu-se subscrișii la timpul obicinuit în camera Căimăcămiei, au primit următoarea depeșă telegrafică dela Constantinopole, din 17 (29) Noemvrie:

«Marele Vizir, Căimăcămiei Moldovei la Iași.

«Constantinopole, 29 Noemvrie.

«Afif-Bey este însărcinat din partea Inaltei Porți a vă face comunicații în «numele și din partea Guvernământului Imperial. Sunteți invitați a vă con- «formă lor.

«Pentru Marele Vizir, Ministru trebilor străine.

«(s.) Fuad.»

«După ce d-lui colonelul-adjutant Mavrodin a anunțat subscrișilor venirea E. S. Afif-Bey pe la ora 1, a intrat la 12 jum. d-lui logofăt Ștefan Catargiu în camera Căimăcămiei. La invitarea ce i-au făcut subscrișii a lua parte la trebile curente cari se tratau, d-lui logofătul a răspuns, că acum nu poate încă lua parte la lucrări. După acest răspuns subscrișii au urmat înaintarea lucrărilor cu d-l Ministru de Finanțe, fiind ziua însemnată pentru Departamentul său, iar în tot timpul până la sosirea E. S. Afif-Bey, d-lui logofătul a stat deoparte.

«La ora fixată, E. S. Afif-Bey, însoțit de secretarul său d-l Adossides, a venit, față fiind în cameră d-nii miniștri, Secretarul de Stat, de Finanțe, locțiitorul de Hatman și Secretarul Căimăcămiei.

«D-l Adossides a întrebat îndată, dacă Căimăcămia a primit vreo depeșă dela Constantinopole; subscrișii au dat cetire sus citatei depeși a Ministerului trebilor din afară. Atunci E. S. a declarat că are a face comunicații Căimăcămiei.

«D-l Adossides a dat iarăș cetire acelor două din urmă depeși citate în Procesul verbal No. XVI; apoi a cetit o depeșă prin care se ziceă că Inalta Poartă nu recunoșteă destituirea d-lui Fotiadi din postul său de Kapukihaiia, căci numirea acestuia este numai un atribut al viitorului prinț; în urmă a declarat verbal că E. S. este însărcinat a cere reînturnarea la postul său a fostului director al Departamentului din Lăuntru, care s'a destituit fără consimțământul d-lui Catargiu; și, în sfârșit, a arătat că, afară de acestea, E. S. cere destituirea imediată a directorului de telegraf, care a refuzat a primi depeși cifrate.

«Subscrișii au cerut, după ce li s'au făcut aceste comunicări, ca E. S. să formuleze toate cererile sale în scris.

«E. S., prin d-l Adossides, a declarat că datoria impusă de către guvernul său îl face a da acele comunicări și a cere răspuns «așă sau nu» (oui ou non); că acum depeșa Marelui Vizir dovedind caracterul oficial al Excelenței Sale, se poate da răspuns și la întâia depeșă, dată în scris de E. S.

«D-lui logofătul Ștefan Catargiu a arătat că opinia d-sale este a se conformă la această depeșă, fiindcă se acordează cu aceea ce a cerut.

«Subscrișii însă au răspuns E. S. Afif-Bey: — că guvernul de astăzi este un guvern național, care, având o mare răspundere în fața țării, este dator a-i da seamă de toate lucrările sale; — că de aceea E. S. Afif-Bey este rugat a da în scris ori-ce comunicație ar fi însărcinat să facă; că, după depeșa primită dela Constantinopole, subscrișii nu pot recunoaște Excelenței Sale alt caracter decât acela de a da guvernului comunicațiile ce ar fi primit dela Constantinopole și că, îndată ce asemenea comunicații sunt făcute, caracterul său se cunoaște conținut, fiindcă Căimăcămia n'a primit dela E. S. Afif-Bey creditivele prin cari E. S. ar fi acreditat ca agent lângă guvernul Moldovei; — că asupra comunicărilor de mai înainte s'a făcut E. Sale răspunsul cuvenit; — că acum se văd acuzații grave și adevăruri intervertite; de aceea subscrișii au nevoie de a primi în scris asemenea comunicație, pentru a discuta asupra competenței și a cuprinderii lor; — că, în fața datoriei ce zice E. S. Afif-Bey că are de împlinit ca funcționar al Majestății Sale Imperiale, subscrișii au și ei o datorie, care este națională, și că E. S. să fie încredințat că subscrișii o vor împlini-o până la capăt; — și, în sfârșit,

că chipul cu care E. S. a înfățișat subscrișilor cererile sale, supt cuvânt că să i se răspundă «așa sau nu», este un chip care ar semăna cu o violență și dar subscrișii întreabă să răspundă și E. S. «așa sau nu», dacă voește a întrebuiță violența în cererile sale.

«E. S. Afif-Bey declară că a executat numai ordinele guvernului său și așteaptă răspuns.

«Dimpreună cu E. S. Afif-Bey, s'a retras și d-lui logofătul Catargiu; iar subscrișii au hotărît a însărcina pe d-lui Ministrul Secretar de Stat să meargă la E. S. și să-i declare verbal:— «Că guvernul, cu toată bunavoință de a «pune un cupăt neînțelegerii ce există între d-lui logofătul Catargiu și majoritatea Căimăcămiei, el nu poate face nimic, decât numai pe arătări înscrise, căci, răspunzător de actele sale, guvernul nu poate lua vreo decizie asupra unor simple comunicații verbale; că numai avându-le în mâni, le vor putea examina, cumpănind drepturile și îndatoririle țării; că, prin urmare, guvernul îl însărcinează a cere dacă E. S. va voi să dea o comunicare în scris, pentru a ști cum să facă mai potrivit cu răspunderea ce are înaintea țării, căci, în cazul contrar, guvernul nu poate decât să rămăie în cea mai mare rezervă, înaintând lucrările sale pe calea legală, în puterea Fermanului de instalare». Drept care s'a încheiat acest proces-verbal, care se va inseră în «Monitorul Oficial».

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

Partidul național a crezut că, în asemenea grele împrejurări, e datoria lui a adresă țării în 26 Noemvrie (8 Decemvrie) următoarea Profesie de Credință:

«Circulara din 24 August trecut a comunicat amicilor noștri politici rezultatul lucrărilor Conferinței de Paris, în privirea reorganizării Principatelor Unite. Tot atuncea am făcut și profesia noastră de credință în privirea liniei de purtare, ce alegătorii de opinia noastră trebuie să păzească în fața apropiatelor alegeri. Această linie de purtare se explică prin următorul princip:— Respectarea și dezvoltarea Constituției prin neatarnarea Adunării obștești.

«Publicarea Convenției din 7 (19) August trecut, formarea listelor electorale, astăzi date la iveală, și mai ales neconstituționalele tendinți cari se încearcă de a întoarce țara dela adevăratele ei interese și de a-i absoarbe toată activitatea în singura cestie a numelui Domnului, toate acestea nu fac decât a ne întări în vechea noastră convicție că: totul, totul atarnă dela compunerea viitoarei Adunări legislative și că, prin urmare, toate stăruințele, toată energia, tot patriotismul nostru trebuie să se concentreze în singurul și mântuitorul scop, de a izbuti a aveă o Adunare obștească capabilă nu numai de

a alege un bun Domn, dar și de a controla lucrările acestuia, dar și de a fi, mai pre sus de toate, credincioasa și necoruptibila păzitoare și apărătoare a Constituției țării.

«Oricari ar fi privirile individuale asupra Convenției din 7 (19) August, este însă netăgăduit că ea ne consfințește marele și mântuitorul drit:—Autonomia Principatelor-Unite, întemeiată pe vechile lor capitulații încheiate cu Poarta, Autonomie care pune pe Români în poziție ca, în viitor, singuri ei, în deplina lor neatarnare și fără intervenție străină, să introducă în instituțiile țării toate îmbunătățirile ce, după vreme, se vor cere de cultura noastră morală și de trebuințele noastre materiale. În această privire, Constituția dată nouă de Europa trebuie să ne fie scumpă la toți; deși făcută de străini, spre a ne servi de expresia fraților noștri de peste Milcov, noi trebuie să o primim, să ne-o însușim, să o iubim și să o apărăm ca însăș lucrarea mânilor noastre.

«În circulara mai sus citată, subscrișii au arătat temeiurile pentru cari marele interes al nației cere ca să nu ne rostim în favoarea cutăruia sau cutăruia candidat la domnie, lăsând alegerea Domnului în apreciația corpului chemat de Constituție de a o face, și mărginindu-ne, noi alegătorii, în singura împlinire a marelui misi ce ne este încredințată și de Constituție și de binele comun, misiă de a alege bun și vrednici deputați! Noi stăruim în această convicție mai mult decât ori și când, noi suntem hotărîtor în contra mandatelor imperative, pentrucă noi voim să legăm pe domn către țară, iar nu ca țara să se lege către domn; pentrucă, cu Constituția în mână, noi nu dorim ca Domnul, puindu-se mai presus de Adunarea obștească, ca alesul nației, ca impus de nație Adunării, să-i tăgăduască driturile, să-i paralizaze puterea și, la toată întâmplarea, să puie glasul său mai presus de rostirea legilor; căci o asemenea teorie conduce la sfărămarea Constituției, conduce la despotism.

Subscrișii dar, partizani a unei bune și neatarnate Adunări, declară, în fața nației, că ei nu au, nici în iveală, nici în ascuns, vreun candidat de domnie; că ei nu au, nici vor cunoaște de Domn țării decât pe acela, care le va ieși legiuit din urna Adunării obștești. Prin urmare, toată activitatea noastră trebuie să se concentreze în formarea acestei Adunări din elementele cele mai închizășluitoare, din oamenii cei mai onești, cei mai capabili, cei mai plecați cu inima către binele țării, cei mai recomandabili în ochii compatrioților lor; siguri fiind noi, că numai o asemenea Adunare, o mai repetăm odată, poate să ne aleagă Domnul cel mai hun, să ne facă legile cele mai bune și mai potrivite cu trebuințele țării, și așa să puie un capăt desbinărilor și urelor din lăuntru și să restatornicească între Români împăcarea și fericirea publică. Crezând că există un steag care să se poată ridica mai presus de toate steagurile ivite până acum, și pe care nu vedem înscrise

decât nume de candidați la domnie, că acesta este steagul național al respectării și al dezvoltării Constituției prin neatarnarea Adunării legislative, subscrișii înalță acest steag și se strâng împrejurul său.

«Partizani ai propășirii, însă acea propășire operată pe calea legală și corespunzătoare la trebuințele noastre, dând timpului de față aceea ce se reclamă de timpul de față, și lăsând și viitorului aceea ce se cuvine viitorului, adversari declarați a tuturor utopiilor, vie aceste dela bizuirile despotismului, sau dela principiile subversive ale resturnătorilor, subscrișii nu sunt nici reacționari nici socialiști. Noi suntem interesați la prosperitatea țării, ca una ce este obșteasca noastră mumă; noi ținem la păstrarea și întărirea temeliiilor a oricăre societăți: familia și proprietatea. Inșă apărarea acestora o așteptăm dela legi, iar nu dela un om! Așa dar, noi n'avem altă tendință, alt țel decât de a face ca noua Constituție să prinză rădăcini în Principate și să ajungă a fi un adevăr; că așa viitoarea organizație să dea trebuințelor publice tot ce este «legiuit» de a li se da.

«Numai stricta păzire a Constituției fiind chipul priincios și legal pentru realizarea dorințelor noastre, «constituționali și independenți în toată puterea cuvântului», subscrișii se înfățișează înaintea concetățenilor lor cu această profesie de credință, expresie leală și sinceră a convicțiilor lor.

«Ca o garanție a neatarnării Adunării legislative și a liberului și întregului control, ce, după Constituție, ea este menită de a exersă asupra lucrărilor puterii executive, subscrișii iau îndatorirea că vor stăruî cu tot dinadinsul pentru votarea unei legi a incompatibilităților, ca așa viitoarea Adunare să nu cază în servilismul Adunărilor trecute, compuse fiind aceste numai de funcționari publici.

«Sub steagul *Autonomiei Principatelor-Unite și a Constituției*, neatarnați de orice legătură către persoane, subscrișii dar, cetățeni alegători, împărtășim amicilor noștri politici această a noastră profesie de credință; și în oara a 11, în ajunul unor alegeri dela cari atarnă în mare parte viitorul nației noastre, le facem, — facem țării — un apel solemn, cu acel strigăt ce trebuie să răsune în inima fiecărui Român, cu strigătul: «Să trăească Nația, să trăească Constituția!».

«Costache Ghica, Lascar Roset, Lascar Catargiu, Alexandru Cantacuzin, Nicolae Docan, Costache Rolla, Petre Carp, Mihail Kogălniceanu, Evghenie Alcaz, George Apostoleanu, Iancu Silion, Grigorie Cozadini, Alecu Jora, Iancu Sturdza, Ioan Dimitriu, Nicolae Donici, George Cuciureanu, Dumitru Roset, Petru Mavrogheni, Manoil Hrisoverghi, Nicolae N. Cantacuzin, Dumitru Cracti, Teodor Veisa, Leon Ghica, Nicolae Alcaz, Dumitru Cozadini, Alecu Gr. Ghica, Costache Vărnăv, Stefan Silion, Petru Manu, Iancu Donici, Iancu Corjăscu.

În 27 Noemvrie (9 Decemvrie), chiar a doua zi după Profesia de Credință a Partidului Național, cinci foști funcționari ai Principelui Vogoridi au cerut Căimăcămiei reintegrarea lor în funcțiunile de mai înainte.

Petițiunea d-lui Panaite Balș, fost Ministru de Finanțe :

«În urmarea ceia de pe urmă depeși adresată de Inalta Poartă comisarului ei, după o împreună înțelegere cu Reprezentanții Puterilor garante, iscălitul Ministru al Finanțului, găsindu-se în dreptate a cere reintegrarea sa în funcția arătată ce s'a găsit ocupând la instalarea Căimăcămiei de față, primește îndrăzneală a rugă pe înalta Căimăcămie să binevoască a regula, ca să i se încredințeze Departamentul arătat, așa precum nu urmează nici un caz de acele prescise de Fermanul de instalare a Căimăcămiei, și nici am fost numit în postul prezis după ziua de 19 Août».

Petițiunea d-lui Iorgu Ghica, fost Șef al Miliției:

«În temeiul hotărârii Curții Suzerane, în conglăsuire cu Reprezentanții înalțelor Puteri garante, iscălitul, găsindu-se în dreptate a cere reinstalarea sa în postul de Șef al oștirilor, pe care îl ocupă în timpul orânduirii Comisiei interimare reglementare, roagă pe onorata Căimăcămie ca cărmuirea zisului post să i se încredințeze de îndată, așa precum nu urmează vreun caz din acele prevăzute în Fermanul de instalare a onoratei Căimăcămii, nici a fost orânduit iscălitul în postul arătat după ziua de 19 August».

Petițiunea logofătului Alecu Ghica, fost Ministru al Lucrărilor publice:

«Pe temeiul hotărârii Curții Suzerane, în conglăsuire cu Reprezentanții înalțelor Puteri garante, iscălitul găsindu-se în dreptate a cere reinstalarea sa în postul de Ministru al Lucrărilor publice, pe care îl ocupă în timpul rânduiri Căimăcămiei reglementare, vine a rugă pe onorata Căimăcămie, ca cărmuirea zisului Departament să i se încredințeze iarăș, așa precum nu urmează nici un caz din acele prevăzute în Fermanul de instalare a Căimăcămiei, nici a fost numit iscălitul în postul arătat după ziua de 19 August».

Petițiunea d-lui G. Caliman, fost prefect al județului Iași:

«Pe temeiul celei din urmă depeși adresate de către Inalta Poartă Comisarului ei, după împreună înțelegere cu Reprezentanții Marilor Puteri garante, cetită și comunicată onoratei Comisii, subscrisul, administrator al ținutului Iași, aflându-se îndrituit conform și Fermanului de instalare a Comisiei interimare, cere reintegrare în funcția arătată, care s'a găsit ocupând-o la con-

stituirea acelei onorabile Comisii, așa precum nu urmează nici un caz de acelea prescrise de Ferman, precum și aceea că eu sunt numit administrator mai mult de doi ani și jumătate».

Petițiunea d-lui D. Manoliu, fost Președinte de secție la Tribunalul de Iași :

«La instalarea Căimăcâmiei după Fermanul imperial, mă găsiam ocupând postul de Prezident al judecătoriei de Iași secția I-a și nu știu după care împrejurare în urmă m'am văzut depărtat din arătata funcție; așa dar, de vreme ce asupra mea nu urmează nici un caz din acele prescrise prin pomenitul Ferman de a fi depărtat, mai ales când purtările mele sunt dovedite de bune,—primesc îndrăzneală a ruga pe înalta Căimăcămie a-mi încredința arătatul post, întocmai precum mă găsiam ocupând la instalarea Căimăcâmiei de față, și potrivit cu cea mai de pe urmă depeșă adresată de înalta Poartă Comisarului ei, după o împreună înțelegere cu Reprezentanții Puterilor garante, și cetită această depeșă de înalta Căimăcămie».

Legătura intimă a acestor petițiuni cu modul de a vedea al logofătului Ștefan Catargiu este expusă cu claritate și judecată cu multă liniște de majoritatea Căimăcâmiei prin Procesul verbal No. XX din 28 Noemvrie (10 Decemvrie).

«Astăzi întrunindu-se cu subscrișii și d-l logofăt Ștefan Catargiu în camera Căimăcâmiei, îndată s'au și înfățișat d-nii Visternicul Panaite Balș și Maiorul Iorgu Rosnovanu și au depus petiții din partea d-sale și a domnilor:—Logofătul Alecu Ghica, Hatmanul Iorgu Ghica,—Postelnicul Ghiță Caliman, prin cari cer reinstalarea lor în funcțiile din cari au fost destituiți.»

«Discutând cu d-lui logofătul depeșa comunicată de E. S. Afif-Bey, d-lui logofătul a declarat că trebuie anulate toate câte s'au făcut, mărginindu-se Căimăcămia în art. 19 din Regulament.

«Subscrișii au arătat că ei socot că ceea ce s'a făcut a fost făcut după legalitate și că sensul depeșei nu este acel atribuit ei de d-lui logofătul.»

«D-lui logofătul atunci a părăsit camera Căimăcâmiei, zicând că se duce rămăind în așteptarea instrucțiilor ce au a veni.

«Văzând dar că petițiile de mai sus cuprind cererea din partea subscriitorilor lor de a fi reintegrați în posturile lor, pe temeiul unui înțeles rătăcit, a unei răstălmăciri sumețe și necompetente din partea d-lor sale a depeșei din Constantinople, Căimăcămia se mărginește acum deodată de a reprobă o asemenea urmare necumpătată, prin publicarea jurnalului de destituire a Ministerului trecut, precum și a suplicilor pomenite, cari se află făcute pe formularul care se publică. Totdeodată în privirea urmării de față a d. Maio-

rului Roznovanu, Căimăcămia, ne mai având vreo încredere în d-lui ca adjuțant domnesc, se va scădea din numărul aceluia, rămăind la arma la care a fost înscris la intrarea sa în serviciul militar.

«Drept care s'a încheiat acest proces verbal, care se va publică.

«(Subscriși) V. Sturdza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcămiei (s.) D. Sturdza.»

Pentru a arăta adevărata stare a situațiunii, Secretarul de Stat Vasile Alecsandri a fost însărcinat de majoritatea Căimăcămiei a trimite Guvernului Otoman și Reprezentanților Puterilor Garante un Memoriu asupra evenimentelor din Moldova dela instalarea Căimăcămiei și până în 29 Noemvrie (11 Decemvrie).

«La 19 (31) Octomvrie Ex. Sa Aâf-Bey, însărcinat de Inalta Poartă să cetească în Iași Hatîșeriful, care promulgă Convenția din 19 August, precum și Fermanul de instalare a Căimăcămiei, își îndeplinește misiunea la Palatul Administrativ, și remite noilor Caimacami o scrisoare vizirială, prin care el este recomandat în mod particular acestor domni.

«Noul guvern venit la putere în virtutea Convenției și investit prin Fermanul Imperial cu o mare răspundere, a trebuit să privească în jurul său pentru a recunoaște terenul pe care eră chemat să lucreze și elementele de cari putea dispune pentru a-și îndeplini mandatul. O cercetare conștiincioasă a situației i-a arătat că se află în fața unor dificultăți mari și pericole serioase.

«Ministerul fostului Caimacam s'a declarat în public pentru partidul Principelui Vagoride în răspunsul ce l-a dat cuvântării fostului Șef de Stat; și cea mai mare parte dintre funcționarii superiori aparțineau, prin îndatoririle și simpatiile lor, mai mult unui om decât țării.

«Noul guvern înțelegând greutatea împrejurărilor, a căutat de atunci mijloacele legale pentru a îndreptă un rău, ce putea compromite operațiunile electorale, și pentru a răspunde în mod leal înaltei misiuni ce i s'a dat. Aceste mijloace le-a găsit și în Convenție, care sancționează Autonomia Principatelor, și în însuș Fermanul, care autorizează pe Caimacami să facă, pe răspunderea lor, schimbările de funcționari ce vor crede necesare.

«În baza acestor puteri și în măsura competenței sale, Guvernul a procedat la îndeplinirea mandatului său, așa precum se expune în prezentul Memoriu.

«La 20 Octomvrie st. v. Căimăcămia stabilește mersul lucrărilor sale și între altele hotărăște: 1. Că cei trei membri ai ei se vor întruni în fiecare zi în localul palatului administrativ, cu începere dela ora 11 înainte de amiază și până la ora 3 după amiază. Afară de aceasta în cazuri de urgență vor trebui să se întrunească la orice oră a zilei sau a nopții.

«2. Că pentru a înlesni expediarea afacerilor și pentru a evita orice întârziere prejudiciabilă hotărârilor și măsurilor necesitate de împrejurări, Căimăcămia adoptează sistemul majorității ca bază legală pentru toate actele sale oficiale. (Proc. verb. I).

«La 21, 22 și 23 Octomvrie se hotărăște destituirea Ministerului lui Vogoride și se discută cestiunea portofoliurilor. D-l Ștefan Catargiu, ca șef al Departamentului de Interne, pretinde să-și păstreze portofoliul. Colegii săi ca o considerațiune față de el, cu toate că se tem de pericolele și complicațiunile ce pot izvorî din situațiunea complexă ce li se creează, admit aceasta și sfârșesc prin a se înțelege asupra compunerii noului minister. (Proc. verb. IV).

«La 29 Octomvrie, la cererea mai multor persoane, cari reclamă autorizația de a scoate ziare și la propunerea Ministrului Secretar de Stat, Consiliul administrativ prezintă un raport Căimăcămiei relativ la nevoia de a se pune în vigoare legea presei, care fusese suspendată în 1856 printr'o simplă scrisoare vizirială. D-nii Vasile Sturdza și Anastasie Panu aderează numai decât la propunerea Miniștrilor. D-l Catargiu refuză să-și pună semnătura sub rezoluțiunea redactată și confirmată de majoritate; dar cum el nu face nici o protestare contra aplicării legii, dă însuș o nouă consacrare principiului stabilit în procesul verbal din 20 Octomvrie.

«In 24 Octomvrie Căimăcămia considerând că listele electorale trebuie să fie făcute și publicate în termen de cinci săptămâni din ziua cetirii Hatışerifului Imperial, însărcinează Consiliul Administrativ să redacteze Instrucțiunile relative la aplicarea legii electorale.

«In 31 Octomvrie aceste Instrucțiuni sunt aprobate și întărite în unanimitate de Caimacamie. Se dă numai decât ordin să se publice în «Monitorul Oficial» și se adresează prefectilor de județe circulare semnate de asemenea de toți trei Caimacamii, recomandându-le aplicarea strictă și imparțială a Legii Flectorale, în conformitate cu instrucțiunile anexate. Chiar în această zi d-l Catargiu, convins de necesitatea de a încredința operațiunile electorale în mâni de funcționari nepărtinitori, propune din propria sa inițiativă schimbarea a patru prefecti — de Iași, Fălciu, Roman și Ismail —. Propunerea este primită fără greutate de colegii săi. (Proces verbal VI).

«Aceștia simțind nevoia de a nu păstră în funcțiune decât pe acei prefecti cari oferă toate garanțiile, cer la rândul lor înlocuirea altor câtorvâ prefecti, între cari cei de Bârlad și de Focșani, unul văr și celălalt nepot al Ministrului de Interne. Dar departe de a găsi la colegul lor adeziunea ce erau în drept să o ceară, găsesc din contra o rezistență tot atât de îndârjită, cât și de regretabilă, rezistență ce ei nu o pot atribui decât motivelor de rudenie.

«La considerațiunile expuse de d-nii Sturdza și Panu în favoarea armo-

niei ce trebuie să existe în guvern și a sentimentului de strictă nepărtinire ce trebuie să-l călăuzească în alegerea funcționarilor, d-l Catargiu răspunde că el este Șeful absolut al Departamentului său, că nu permite nimănui să se amestece în afacerile ce le consideră numai de competența sa și că refuză de a se supune de acum înainte principiului majorității, invocat în zadar în această împrejurare de colegii săi.

«După ce a făcut această declarațiune, cu o vehemență regretabilă pentru un om de vârsta și pozițiunea sa, d-l Catargiu părăsește sala de ședințe, nu se interesează de lucrările Căimăcâmiei și se retrage în casa sa. Aici el primește o deputațiune de persoane, cari formează un partid exclusiv al unui candidat și care veniă să-l felicite că a rezistat cu atâta energie dorințelor majorității guvernului.

«La 1. Noemvrie d-nii Sturdza și Panu așteaptă în zadar pe d-l Catargiu până la ora 2 d. a. și din această cauză sunt obligați să lase în suferință o mulțime de afaceri importante, cari reclamau o soluțiune imediată. Șeful Departamentului Internelor, în loc de a se duce la postul său de Caimacam, se mulțumește a asista în acest timp la alegerea membrilor municipalității. La invitățile repetite ce i se fac de a veni să ia parte la afacerile guvernului, el refuză pretextând o ocupațiune ce putea să o încredințeze fără nici un inconvenient directorului Ministerului său. (Proc. verb. VII).

«Intreagă dimineața fiind întrebuințată în convorbiri fără rezultat, majoritatea Căimăcâmiei, față de urgența lucrărilor, decide să se întrunească seara la Palat și trimite în acest scop o invitație scrisă d-lui Catargiu. Șeful poliției, însărcinat cu această misiune, aduce un simplu răspuns verbal prin care Șeful Departamentului Internelor declară, că nu poate să urmeze nici seara, nici a doua zi invitațiunii ce i s'a făcut.

«La această declarațiune, care nu se sprijiniă pe nici un motiv plauzibil, majoritatea Căimăcâmiei, în baza principiului care dă actelor sale putere de lege, ia hotărîrea de a continua lucrările guvernului. Ea se crede obligată la acest demers și prin răspunderea ce apasă asupra ei și prin apropierea termenului prescris pentru formarea listelor electorale.

«Prin urmare ea însărcinează Consiliul Administrativ să-i prezinte o listă de candidații destinați să înlocuească pe administratorii mai multor județe.

«Iar această măsură, fiind în conformitate cu art. 403 al Regulamentului Organic, Consiliul deliberază, stabilește alegerea persoanelor cari întruniau calitățile cerute pentru funcțiunea de prefect și prezintă Căimăcâmiei un raport semnat de toți membrii săi; mai puțin unul, directorul Ministerului de Interne, care a refuzat să ia parte la deliberările Consiliului.

«Pentru acest motiv care constituie din partea unui funcționar public o gravă atingere a legilor și un dispreț față de datoriile sale, guvernul destitue

pe d-l Pruncu și-l înlocuiește prin d-l Teriachiu. Această destituire fusese de altfel mai dinainte considerată ca necesară de însuși d-l Catargiu; și numirea d-lui Teriachiu a fost primită de el pentru cazul când d-l Lascar Catargiu, nepotul Ministrului, nu va sosi la timp din străinătate, ca să ocupe postul de director al Departamentului de Interne. (Proc. verb. VIII).

«La 2 Noemvrie d-l Teriachiu se duce la Ministru să primească ordinele și-i prezintă ofisul guvernului prin care este chemat să înlocuească pe d-l Pruncu. La vederea acestui act oficial d-l Catargiu declară că nu-i recunoaște nici o valoare și oprește pe noul director să se ducă la postul său. În același timp el dă ordin unui adjutant, care era din întâmplare acolo, să meargă la palat și să închidă cu cheia cancelaria Departamentului de Interne, pentru ca d-l Teriachiu să fie împiedicat de a intra în cancelarie.

«Tanărul adjutant necunoscându-și datoria, se grăbește să execute acest ordin verbal și se expune astfel, prin cooperare la un fapt neregulat, să sufere un arest de 24 ore. Numai decât în urmă d-l Catargiu se duce în persoană la birourile Ministerului și dă ordin funcționarilor să nu recunoască pe Directorul nou numit de majoritatea Căimăcămiei. Nu însemnă oare aceasta a excita la nesupunere o parte din funcționarii Statului și a le porunci să nu respecte actele autorității?

«După acest incident regretabil, atribuit de guvern unui acces nesocotit de mânie, d-l Catargiu trimite colegilor săi o primă scrisoare de protestare în contra măsurilor luate fără conlucrarea sa.

«În timpul acesta E. S. Afif-Bei, a cărui misiune se terminase încă din ziua ceterii Hașiserifului Imperial, fea pe față partea d-lui Catargiu și vrea să se servească de linia telegrafică moldovenească pentru a expedia note cifrate la Constantinopole. Directorul telegrafului, care, în baza instrucțiunilor sale, nu poate primi decât telegramele cifrate ale Guvernului și cele ale Agenților Consulari rezidenți în Iași, refuză cererea E. S. Afif-Bei, dând ca motiv legal faptul că E. S. Afif-Bei nu are caracter oficial.

«Totuși E. S. reușește să transmită la Constantinopole plângerile d-lui Catargiu și curând în urmă (la 9 Noemvrie) E. S. se prezintă la Palat, aducând o telegramă a Marelui Vizir, după care lasă un rezumat d-lor Sturdza și Panu. D-l Catargiu sosit la palat după E. S. Afif-Bei și urmat de persoanele cari l-au felicitat pentru ruptura făcută cu majoritatea Căimăcămiei, se retrage din sala de ședințe în același timp cu înaltul funcționar al Porții și se duce la Ministerul său.

«Acolo el reinnoește cu mai multă vehemență scena dela 2 Noemvrie. Intrunind întreg personalul Ministerului le declară că el este singurul Caimacam și ordonă d-lui Teriachiu să părăsească biroul. La refuzul acestuia Ministrul mânios chemă în ajutor jandarmii. Aceștia ezită să asculte de ordinul

său. Atunci d-l Catargiu, pierzând orice simț de demnitate, se aruncă asupra d-lui Teriachiu, îi smulge hârtiile și caută să-l dea afară cu propriile sale puteri. Acesta își păstrează însă, spre marea lui cinste, sângele rece și pentru a evita agravarea unui scandal ca acesta printr'o rezistență mai îndelungată, el părăsește biroul pentru a veni să se plângă guvernului.

«Guvernul după ce a desaprobat în termenii cei mai cuviincioși purtarea d-lui Catargiu, a luat măsuri serioase pentru menținerea ordinii publice și discutând apoi asupra cuprinsului comunicării făcute de E. S. Afif-Bei, răspunde E. Sale, că nerecunoscându-i un caracter oficial, este în drept să nu acorde acestei note decât valoarea unei opinii personale.

«Toate aceste incidente, complicate numai decât prin amestecul E. S. Afif-Bei în afacerile țării, au produs natural o anumită agitație a spiritelor. Dar majoritatea Căimăcămiei, încredințată de drepturile sale și credincioasă mandatului său, continuă în liniște mersul lucrărilor, așteptând reîntoarcerea d-lui Catargiu la postul său. Zadarnică așteptare! Acesta încunjurat de câțiva prieteni nepricepuți în calea pe care a plecat, ajutat de E. S. Afif-Bei în cererile sale de intervenție adresate Inaltei Porți, susținut în îndărătnicia sa nenorocită de vreo influență ocultă, rămâne surd și la îndemnurile compatrioților săi și la sfaturile oficiale ale acelor agenți consulari, cari doresc să vadă terminat acest diferend atât de regretabil.

«La 14 Noemvrie E. S. Afif-Bei se duce din nou la palat, însoțit de d-l Catargiu, pentru a ceti două depeși ce primise dela Constantinopole. D-nii Sturdza și Panu îi cer copii de pe ele. El refuză pretinzând că nu este autorizat și se retrage, luând cu dânsul, ca și prima dată, pe d-l Catargiu.

«Aceste depeși cuprind în esență, că majoritatea Căimăcămiei poate hotări în afacerile curente; că pentru interpretarea Convenției trebuie să refere Inaltei Porți; că Inalta Poartă consideră schimbările de funcționari ca nelegale și că ea desaproabă noua formulă adoptată pentru actele guvernului local.

«A doua zi d-l Secretar de Stat se duce la Ex. Sa Afif-Bei pentru a-i transmite, în numele guvernului, următorul răspuns: «Guvernul nu știe în ce calitate E. S. i-a comunicat pentru a doua oară depeși din Constantinopole, ce-i sunt adresate personal, deoarece n'a primit încă vreo scrisoare vizuală care să-l acrediteze pe lângă guvern ca Agent Oficial. În afară de misiunea ce avea de a ceti Fermanul Imperial de instalare, misiune care a încetat în ziua de 19 Octomvrie, guvernul nu crede că poate intra în relațiuni diplomatice oficiale cu E. Sa. În acelaș timp guvernul a văzut cu regret grupându-se în jurul E. Sale, încă dela sosirea sa în Iași, un anumit partid răsvrățitor, care caută peste tot locul mijloacele de a răspândi în public șovonuri neliniștitoare și de a întreține o anumită agitație. Acest partid a fost văzut ducându-se în massă la Palat, în suita E. Sale, cu ocazia comunicării

primei depeşe şi de atunci inimicii ordinei legale răspândesc vestea că va sosi în curând un Ferman de destituire şi urmând chiar o intervenţie armată din partea Turciei. Ceeace este mai regretabil în toate acestea e faptul, că svonorile acestea se atribue E. Sale şi guvernul trebuie să-şi dea cele mai mari osteneli pentru a le desminţi, căci sosirea succesivă de depeşi din Constantinopole dă loc, din nenorocire, la tot felul de interpretări răutăcioase. Prin urmare guvernul, asupra căruia apasă imensă răspundere de a mântui ordinea publică, se crede dator a atrage asupra acestora atenţiunea E. Sale şi a o rugă să ia măsuri ca să înceteze o stare de lucruri, care dă naştere la o agitaţie incompatibilă cu liniştea necesară actului solemn al operaţiunilor electorale. Guvernul mai atrage atenţia E. Sale şi în vederea respectului ce se cuvine a se da sfintei legi a ospitalităţii. (Proc. verb. XVI).

«In sfârşit în 18 Noemvrie, guvernul primeşte din Constantinopole o depeşă semnată de Ministrul de Externe Fuad, care-i anunţă că E. S. Afif-Bei este însărcinat să-i facă comunicări, cărora este invitat să se conformeze. In aceeaşi zi la ora 2 d. a. E. Sa se prezintă pentru a treia oară la Palat, însoţit şi de astădată de d-l Catargiu. E. Sa ceteşte din nou cele două depeşi din 14 Noemvrie şi aduce la cunoştinţă o a treia, care ordonă precis înlăturarea d-lui Teriachiu şi înlocuirea lui cu fostul director, d-l Pruncu. La acest ordin direct dela Constantinopole, Afif-Bei adaugă că cere, în numele său propriu, destituirea directorului actual al Telegrafului, ca pedeapsă fiindcă a refuzat să expedieze depeşi cifrate.

«D-nii Sturdza şi Panu iau act de presiunea exercitată de E. Sa asupra libertăţii de acţiune a guvernului şi promit să delibereze asupra naturii nouălor comunicări verbale ce li s'au făcut. E. Sa luând pentru a treia oară cu sine pe d-l Catargiu, se retrage.

«La 19 Noemvrie, d-l Ministru Secretar de Stat se duce la E. S. Afif-Bei pentru a-i face următoarea comunicare verbală din partea guvernului: «Cu toată dorinţa de a pune cap neînţelegerii ce există între d-l logofăt şi majoritatea Căimăcămiei, guvernul nu poate face nimic decât pe baza de comunicări scrise; fiind responsabil de actele sale, el nu poate lua hotărâri pe baza unor simple comunicări verbale; el are nevoie să le aibă sub ochi pentru a le putea cerceta şi cântări cu cântarul drepturilor şi datorilor ţării. Prin urmare guvernul întreabă dacă E. Sa este dispus să dea în scris comunicările pe cari le-a făcut verbal; în caz de refuz guvernul declară că nu poate face altceva decât să păstreze cea mai mare rezervă şi să urmeze cursul lucrărilor sale pe calea legală ce-i este trasă prin Fermanul de Instalare.» (Proc. verb. XVI).

«Acestea sunt faptele ce s'au petrecut până astăzi şi din cari rezultă:

«1. Că majoritatea Căimăcămiei s'a ținut pe calea strictei legalităţi;

«2. Că dacă a destituit anumiți funcționari, n'a luat această măsură decât în vederea nepărtinirii ce trebuie să prezideze la operațiunile electorale, foștii prefecți, numiți de fostul Caimacam Vogoride, fiind pe față devotați persoanei și partidului său;

«3. Că destituirea d-lui Pruncu, recunoscută ca necesară de d-l Catargiu, și înlocuirea lui cu d-l Teriachiu în postul de Director al Departamentului de Interne, au fost motivate de trei cauze plauzibile: — refuzul d-lui Catargiu de a lua parte la lucrările guvernului; — refuzul d-lui Pruncu de a lua parte la deliberările Consiliului; — și urgența lucrărilor, cari nu puteau suferi nici o întârziere.

«4. Că toate schimbările au fost făcute în baza autorizațiunii acordate Caimacamilor prin Fermanul Imperial și conform cu art. 403 și Anexa Regulamentului Organic.

«5. Că arătându-se scrupulos față de încercările de ingerință ale E. S. Afif-Bei în afacerile administrației locale, Guvernul a dat dovadă de respect față de Convenție, care consacră Autonomia Principatelor.

«6. Că în toate incidentele cari au caracterizat diferitele faze ale diferendului dintre majoritatea și minoritatea Căimăcămiei, cea dintâi a răspuns cu cea mai mare moderațiune acceselor de violență regretabilă ale d-lui Catargiu.

«7. Că d-l Catargiu, rău inspirat și sfătuit, a sacrificat propriile interese ale țării sale pentru un simțământ exagerat de amor propriu, că el nu și-a îndeplinit mandatul, refuzând să ia parte la lucrările guvernului și că cerând o intervenție el a comis un act de les-Autonomie și prin urmare de les-Convenție.

«Pentru a completa acest Memoriu, e necesar a adăuga două fapte, cari au fost menționate în mod special în ultimele depeși comunicate de E. Sa Afif-Bei: — destituirea d-lui Fotiade și adoptarea unei nouă formule pentru actele oficiale ale guvernului.

«Mai întâiu destituirea d-lui Fotiade este un fapt, care rezultă din art. 9 al Convenției. Guvernul s'a crezut dator să-i anunțe aceasta oficial pentru a preveni reclamațiuni pentru onorariu din partea fostului Kapukehaia; dar n'a avut niciodată intenția de a se gândi la înlocuitorul lui, de a încălca astfel prerogativele viitorului Domn.

«Iată ca dovadă textul depeșei trimise d-lui Fotiade de Ministrul Secretar de Stat al Moldovei:

«Convenția din 7 (19) August fiind promulgată și Căimăcămia instalată în «19 (31) Octomvrie trecut, sunteți informat că în virtutea art. 9 al Convenției «funcțiunile D-Voastre de Kapukehaia la Constantinopole au încetat din numita zi de 19 (31) Octomvrie. Retribuțiunea cuvenită însărcinării D-Voastre

«încetând la sus-zisa dată, sunteți invitat a păstra, până la un nou ordin, sub «inventar toate hârțiile și actele privitoare la funcțiunile ce v'au fost încredințate.»

«În cât privește noua formulă adoptată de guvern în toate hârțiile oficiale, ea se află înscrisă în primul articol al Convenției, care constituie Moldova și Valahia sub denumirea de «Principatele-Unite ale Moldovei și Valahiei». Guvernul adoptând această denumire, a uzat de un drept câștigat de Moldova din ziua promulgării Convenției. Dealtfel această formulă constă în cuvintele:— «Principatele-Unite al Moldovei și Valahiei — Căimăcămia Moldovei».

«Toți agenții consulari rezidenți în Iași și Galați au recunoscut fără greutate validitatea acestei formule, vizând pașapoartele liberate de guvernul local cu inscripția de mai sus. Singur Agentul Austriac a manifestat scrupule în această privință și refuzul său de a urmă exemplul colegilor săi a pus în suferință nu numai interesele indigenilor cari aveau afaceri în străinătate, dar și ale supușilor M. S. Impăratului Austriei, căci d-l agent refuză, fără să le cetească, toate notele oficiale ale autorităților locale purtând inscripția «Principatele-Unite.»

Pentru a lămuri mai bine amănuntele ultimei cestiuni privitoare la titlul de — «Principatele-Unite al Moldovei și al Valahiei», — urmează aci textul celor patru note preschimbate între Secretarul de Stat al Moldovei, Vasile Alecsandri și Consulul Austriei d-l Gödel de Lannoy, precum și Ofisul Căimăcămiei Moldovei adresat Departamentului Justiției în această privire.

Nota Secretarului de Stat al Moldovei, *Vasile Alecsandri*, adresată d-lui *Gödel de Lannoy*, din 31 Octomvrie (12 Noemvrie) 1858:

«Mai mulți Evrei indigeni, cărora li s'au liberat pașapoarte de către Secretariatul de Stat pentru a merge în Austria, au adus la cunoștința subsemnatului, printr'o petițiune colectivă, cu data de astăzi, că Onor. Agenție și Consulat general ar fi refuzat să vizeze aceste pașapoarte.

«Semnalând această plângere Onor. Agenții Imperiale și Regale, subsemnatul am onoare a o rugă să binevoască a-mi comunica motivele cari au îndemnat-o să adopteze o măsură care lasă în suferință interesele indivizilor prevăzuți cu pașapoartele sus menționate. Vor fi oarecari reclamațiuni împotriva lor sau poate vreo neregularitate ce Onor. Agenție și Consulat general ar fi observat în forma acestor pașapoarte?

«Și într'un caz și într'altul subsemnatul e îndreptățit a spera, că Onor. Agenție Imperială și Regală va binevoi să lămurească, cât mai curând posibil, Secretariatul asupra acestei cestiuni, deoarece orice întârziere ar putea fi prejudiciabilă persoanelor interesate să facă uz de pașapoartele ce au.»

Nota d-lui *Gödel de Lannoy* adresată Secretariatului de Stat al Moldovei din 1/13 Noemvrie 1858, Iași.

«Ca răspuns la Nota din 31 Octomvrie No. 5098, subsemnatul am onoare a observa Onor. Secretariat de Stat, că pașapoartele în cestiune, liberate de guvernul Moldovei mai multor Evrei indigeni pentru a merge în Austria, poartă inscripția «Principatele-Unite ale Moldovei și Valahiei», și pentru acest singur motiv Agenția Imperială și Regală nefiind autorizată să primească vreun act oficial cu această inscripție sau cu o emblemă analoagă, a fost nevoită să refuze aceste pașapoarte.»

Nota Secretarului de Stat al Moldovei *Vasile Alecsandri* adresată d-lui *Gödel de Lannoy* din 3 (15) Noemvrie 1858, Iași.

«Subsemnatul a primit răspunsul Onor. Agenției Imperiale și Regale cu data de 13 Noemvrie, conținând declarațiunea formală de a refuza vizarea pașapoartelor liberate de guvernul local și având inscripția «Principatele-Unite ale Moldovei și Valahiei».

«Subsemnatul are onoare a observa Onor. Agenției imperiale și regale, că denumirea de «Principatele-Unite» a fost dată Moldovei și Valahiei prin Convenție, care este în vigoare în țară chiar din ziua promulgării;

«Că această denumire a fost recunoscută justă și aplicabilă Principatelor de Reprezentanții celor șapte Puteri cari le-au dat această Convenție și între cari figurează și reprezentantul M. S. Impăratul Austriei;

«Că Convenția este un act diplomatic european, care desinește precis drepturile Principatelor și obligă în mod egal la respectul cel mai absolut și pe locuitorii Principatelor și pe agenții Auguștilor Suverani cari au ratificat-o.

«Oricare ar fi deci caracterul ce se dă numirii de Principatele-Unite, această numire aparține de acum înainte Moldovei și Valahiei ca un drept câștigat, și pentru acest motiv, guvernul local, pătruns de intențiunile generoase ale Congresului din Paris, crede că ar fi o lipsă de respect față de Auguștii Suverani semnatari ai acestui tractat și ar comite un act de lesmaiestate, dacă n'ar fi adoptat numai decât o denumire atât de importantă și de legală.

«Acestea sunt considerațiunile cari l-au făcut pe guvern să pună pe hărțile sale oficiale un titlu, care este stipulat în cel dintâiu articol al Convenției, ca un simbol al păcii, potrivit a mulțumii toate partidele și a liniști agitațiunile politice, produse de ultimele evenimente.

«Prin urmare subsemnatul regretă, nu fără motiv, când vede că Onor. Agenție Imperială și Regală este decisă să nu recunoască validitatea unui drept acordat Moldovei de către însuș M. S. Impăratul Austriei și declară

că în virtutea art. 2 al Convenției, care sancționează Autonomia Principatelor, crede de datoria și de demnitatea sa să mențină denumirea de «Principatele-Unite» pe toate actele oficiale, documente, pașapoarte, etc.

«Înainte de a termina, subsemnatul în dorința de a păstra cea mai deplină armonie între Onor. Agenție imperială și regală și Guvernul local, vine să pledeze din nou în favoarea persoanelor cari așteaptă viza Agenției. Aceste persoane ar putea suferi pagube considerabile din cauza pierderilor cari le țin în loc și dacă mai târziu se vor face reclamațiuni de daune-interese, acestea vor cădea după dreptate în sarcina Onor. Agenției și nu în a Guvernului local, căci acesta a liberat fără greutate pașapoarte bune și s'a pus astfel la adăpostul oricărei răspunderi.»

Nota d-lui *Gödel de Lannoy* către Secretariatul de Stat al Moldovei, 16 Noembrie 1858, Iași.

«Subsemnatul a avut onoarea de a primi nota din 3 (15) Noembrie curent, prin care Onor. Secretariat de Stat a binevoit a-i comunica considerațiunile cari au determinat guvernul actual al Moldovei să pună pe actele oficiale titlul «Principatele-Unite ale Moldovei și Valahiei».

«Subsemnatul crede de datoria sa a declina înainte de toate orice intențiune de a nu recunoaște validitatea vreunui drept acordat Moldovei prin Convenția din 19 August.

«Dimpotrivă tocmai dispozițiunile acestei Convenții i-au dictat purtarea sa în chestiunea despre care e vorba, dispozițiuni cari, deși acordă celor două țări denumirea de «Principatele-Unite», totuș au stabilit principiul separațiunii politice a Moldovei și Valahiei sub suzeranitatea M. S. Sultanului, cu doi Domni și două administrațiuni deosebite și autonome.

«Urmează deci că puterile Căimăcămiilor actuale, precum și ale viitorilor Domni nu se vor putea extinde decât asupra unui singur Principat respectiv.

«Prin urmare actele oficiale ale unuia dintre cele două guverne nu sunt obligatoare pentru cealaltă țară.

«Subsemnatul are onoarea a mai observa, că este acreditat numai pe lângă guvernul Principatului Moldovei și că nu are chemarea să intre în relațiuni oficiale cu Comisiunea mixtă care va rezidă în Focșani.

«Expunând astfel considerațiunile cari l-au condus pe subsemnatul în acest incident, îi place a crede că Onor. Secretariat de Stat va binevoi să aprecieze valoarea lor și să recunoască imposibilitatea în care se găsește subsemnatul de a viza pașapoarte ori a primi acte oficiale purtând inscripția sus menționată sau o emblemă analogă.

«Subsemnatul prețuind dispozițiunile conciliante manifestate de domnul Secretar de Stat, îl asigură că este animat de aceleași sentimente. El dorește

sincer să mențină cea mai perfectă armonie cu guvernul moldovean, precum și să ușureze în orice ocazie raporturile dintre locuitorii celor două țări mărginașe, după cum a dovedit în tot timpul de când funcționează în Moldova. Dacă cu toate acestea persoanele cari așteaptă viza Agenției sunt împiedicate de a pleca și dacă din această cauză vor rezulta reclamațiuni de daune-interese, de sigur că răspunderea nu va cădea asupra Agenției, de vreme ce ea nu refuză viza sa nici unui Moldovean care are un pașaport liberat în forma uzitată până acum.»

Ofisul Căimăcămiei Moldovei către Ministerul Justiției, din 6 (18) Noemvrie, dă hotărîrea definitivă asupra acestei cestiuni.

«Principatele-Unite Moldova și Valahia. Căimăcămia Moldovei. Ministerul Justiției. În conformitatea art. 10 din Convențiunea atîngătoare de reorganizarea Principatelor, prin ofisul de față se pune în vedere celui Minister a ordona tuturor tribunalelor ca, pe viitorime, acturile judecătorești să poarte titlul de: «Principatele-Unite Moldova și Valahia. Căimăcămia Moldovei».

(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.
(L. S.) «Directorul Departamentului, (s.) Meleghie.»

La finele lunii Noemvrie mai mulți boieri mari din Moldova au adresat Marelui Vizir Ali Pașa la Constantinopol o protestare în contra celor doi Caimacani, V. Sturdza și A. Panu.

«Alteță Serenismă! Cu toată adanca îngrijire ce ne pricinuește situația vrednică de plâns în care se află pusă țara noastră, de când Căimăcămia desbinată lucrează afară din marginile Fermanului, care a regulat puterea, și a Regulamentului nostru Organic, noi așteptăm cu respect deslegarea pe care va binevoi a o da Sublima Poartă unei stări de lucruri care n'ar putea să se prelungească un timp îndelungat fără primejdie.

«Cu toate acestea, Alteță, noi nu ne putem apăra de a descoperi înaintea ochilor Alteței Voastre oarecare acte importante cari, tot spiritul de parțialitate și personalitate fiind pus la o parte, ni se par a compromite în chipul cel mai grav libertatea alegerilor viitoare, și cu dânsa viitorul Principatului.

«Astfel, am trebuit să vedem cu adancă mirare, în momentul publicării de către Căimăcămia actuală a textului moldav al Hatîșerifului, că, în toată întinderea sa, modificări numeroase și însemnate s'au introdus în traducerea primitivă, aprobată de către Ex. Sa Comisarul Imperial, cetită oficial, singură în sfârșit care înaintea țării poate avea putere de lege.

«Ni se pare cu asprime oprit de a atinge în chipul acesta un act de suveranitate, ieșit sub o formă primitivă, și noi credem că n'ar fi de competența nimănui de a arunca astfel nehotărîrea și îndoeala în spirite, sub pretextul

de a înființa o traducere mai credincioasă. Nu-i aici locul, Monseniore, de a face vederate numeroasele nuanțe de limbajiu cari s'au introdus în noul text; noi supunem numai fapta însăș luminatelor voastre judecăți, care va ști mai bine decât noi de a prețui serioasele consecințe. După acest inexplicabil abuz de putere, noi am fost, fie-ne iertat a spune, întristați de chipul cum s'a organizat libertatea presei, această libertate pe care nu o desaprobam decât pentrucă este fără control și așa de imperfectă pentru țările noastre. Abia a fost dată, și îndată fapte politice, insuflăte prin guvernământ și ațâțate în felurite înțelesuri, după interesele partidelor, au venit să arunce turburarea în spirite.

«Zilnicele personalități, cari umplu paginile acelea vândute unei cauze sau alteia, puțin ne supără. Acei din noi cari au avut onoarea de a figura în vieța publică, recunosc țării dreptul de a-i judecă și știu a nu primi nici un alt censor; dar Alteța Voastră știe bine că o publicitate așa de desordonată, făcând mai des apel la patimi decât la dreptate, înrăurează masele puțin luminate și turbură dreapta judecată a națiunii, în minutul când, mai mult decât totdeauna, ea este chemată de a intra în sine și a nu se inspira decât dela sine însaș.

«Astfel, Monseniore, noi vedem cu o durere profundă cece se petrece împrejurul nostru, sub ocrotirea unui guvernământ nebăgător de seamă a celor dintâi datorințe ale sale.

«Și chiar de ne-am refuză de a vedea o hotărîre culpeșă luată în niște urmări așa de contrare legilor bune rândueli, cea de pe urmă publicare, făcută de către Căimăcămie, ar întări toate neliniștirile noastre.

«Un «Monitor Oficial» fu creat sub epigraful de «Principatele-Unite», fără alt titlu, într'asă chip încât s'ar crede a fi «Monitorul» ambelor țări. El fu înființat pe deasupra vechiului nostru «Buletin Oficial» moldav, și a publicat sub titlul de «Instrucțiuni» o lungă desfășurare a Legii Electorale, pe care Comisia Interimară eră îndatorată a o aplică din cuvânt în cuvânt și care figurează ca Anex la Hatîșerif cu amănunțimi limpezi și lămurite.

«Eră oare treaba Comisiei Interimare de a interpreta astfel pe placul său un document scris, care reprezintă el însuș instrucțiile date de către Marile Puteri și solemn recunoscute de către Curtea Suzerană?

«Această Comisie aveă ea dreptul de a amestecă cugetarea sa și aprețuirile sale către apreciațiile și cugetările Hatîșerifului?

«Și nu suntem noi în drept, în fața unui manc de respect atât de flagrant, de a ne teme că instrucțiile adevărate să fie încă denaturate în spiritul și litera lor?

«De ne-ar fi iertat, Principe, a intra, articol către articol, în desbaterea unui act a căruia importanță nu va fi scăpat din vederea Alteței Voastre,

noi am putea descoperi la fiecare pas intențiile indirecte, cari au împins pe Căimăcămie la facerea acelor instrucții arbitrării, de cari avem onoarea de a alătură aci copie.

«Cu textul Hatașerifului, omul care în adevăr are titluri de alegător este arătat respectat, drepturile sale se pot lesne controla și nu sunt supuse nici unei îndoeli; aplicarea instrucțiilor sfarmă cu o singură lovitură această prețioasă limpezire. Spre a așeza censul electoral, ea intră pe o cale de prețeluire din cele mai grele; ea strămută centrurile electorale în voia noilor alegători astfel chemați; ea face cu neputință orice control serios și orice verificare aspră ulterioară a puterilor deputaților. Dacă adevăratul spirit al instrucțiilor electorale, promulgate cu Hatașeriful, eră astfel, d-nii membri ai Comisiei nu aveau a-l desfășura și el se arată de sine. Dacă acel spirit eră și rămâne însă în opoziție cu acela al instrucțiilor, de ce fără nici un drept funcționarii, însărcinați a executa, iar nu de a interpreta porunci, au călcat mandatul lor?»

«Acestea sunt observațiile generale pe cari subsemnații au onoare a le supune prea umilit Alteței Voastre Serenissime. Simțământul de dreptate și patriotism sincer care ne inspiră, ne dă speranță că ele vor fi primite cu bunăvoință de către Curtea Suzerană, dela care țara așteaptă încă odată liniștea și siguranța.

«Pătrunși de această speranță, vă rugăm, Principe, de a binevoi a primi expresiunea adâncului respect cu care suntem s. c. l.»

(Urmează subscrierile a mai mult de 60 proprietari, din cei mai însemnați din țară, între numele cărora se înseamnă acele de *Catargiu*, *Bals*, *Pașcanu* s. c. l.)

În 29. Noemvrie (11 Decemvrie), majoritatea Căimăcămiei Moldovei adresează Marelui Vizir și Reprezentanților Puterilor Garante la Constantinopole următoarea telegramă:

«Am trimis Ex. Voastre un Memoriu asupra conflictului existent.—Depeșa din 5 Decemvrie comunicată de Aif-Bei desaproabă actele noastre, fără ca noi să fi fost ascultați.

«Protestăm că suntem în cea mai strictă legalitate și că n'am lipsit nici odată de respect față de Inalta Poartă.—Colegul nostru Catargiu, în jurul căruia se grupează nemulțumiții, aprobă interpretarea falsă a depeșei, în virtutea căreia ministrii și funcționarii lui Vogoride au mers cu îndrăzneala până a cere în scris reinstalarea lor, deși au fost destituiți în unanimitate și cu dovezi oficiale de părtinire.

«Ei exploatează prezența lui Aif-Bei, cu voia lui, fără îndoială, pentru a

provocă anarhia și neascultarea. Noi am mântuit ordinea publică în contra tuturor intrigilor și manoperelor îndrăznețe ce ne încunjură.

«Conjurăm Inalta Poartă și pe Reprezentanți să iea în deaproape considerație, că starea de lucruri le-a fost prezentată într'o lumină falsă.

«Toate aceste manopere sunt ale membrilor vechiului guvern, uniți cu aspiranții la Domnie și susținuți de colegul nostru Catargiu.

«Binevoii a nu înăspri situația, condamnându-ne fără a ne asculta.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.»
 Nota d-lor Membri ai Căimăcămiei Moldovei Vasile Sturdza și Anastasie Panu, adresată Consulilor Puterilor Garante din Iași în 2 (14) Decembrie.

«In urma conflictului ivit în sinul Căimăcămiei, subscrișii au primit dela E. Sa Afif-Bey comunicarea unei depeșe ce i-a fost adresată în 5 Decembrie, în urma înțelegerii Inaltei Porți cu Reprezentanții Puterilor, în scop de a da o soluțiune complicațiunilor existente, cari în fiecare zi devin mai grele prin imputațiunile neîntemeiate în contra simțimintelor de împăcaciune ale majorității Căimăcămiei.

«Cu toate că dispozițiunile conținute în această depeșă au fost luate de Puterile Garante înainte de a fi cunoscut Memoriul explicativ a subscrișilor; hotărâți de a ne conforma ei, noi am rugat pe d-l Catargiu să vie să delibereze cu colegii săi, pentru a se înțelege asupra aplicării puncturilor din depeșă.

«D-l Catargiu a interpretat din capul locului depeșă din 5 Decembrie în sensul unei revocări aproape generale a actelor anterioare ale Căimăcămiei, fără deosebire a acelor chiar făcute în unanimitate.

«Subscrișii neputând primi o interpretare atât de silnicită și în afară de sensul depeșei, deliberațiunile au fost suspendate în urma cererii chiar a d-lui Catargiu și a asigurării ce ne-a dat că instrucțiuni lămuritoare ale adevăratului sens al depeșei au fost trimise din Constantinople, și că dorește să aștepte sosirea lor, înainte de a urmă cu deliberațiunile. (Proces verbal XX).

«Acesta fiind singurul motiv al întârzierii soluțiunei dificultăților existente, și cum pe de altă parte, s'ar putea acuza din nou subscrișii că nu au ținut seamă de comunicarea primită, credem de a noastră datorie de a vă face cunoscută situațiunea, astfel cum a fost făcută de însuș d-l Catargiu.

«Comunicându-vă cele ce preced pentru a d-voastră informațiune, subscrișii cred de datorie a reînnoi asigurarea lor, că, dorind a vedea restabilită armonia în sinul guvernului interimar, ei sunt totdeauna gata a se conforma deciziunilor Puterilor, și a supune unei reviziuni, în înțelegere cu d-l Catargiu, actele făcute în timpul abținerii sale voluntare.

«Subscrișiți vă roagă să binevoiți a comunica guvernului vostru prezenta notă, ca făcând parte din Memoriul adresat de majoritate Domnilor Reprezentanți ai Puterilor Garante la Constantinopole».

Scrisoarea Caimacamilor V. Sturdza și A. Panu adresată Comitetului Walewski, din 3 (15) Decembrie.

«Prin Convenția din 7 (19) August, Marile Puteri ne-au numit Membri ai Căimăcămiei, însărcinată să conducă administrația țării noastre în timpul operațiunilor electorale, din cari trebuie să iasă toate mijloacele de aplicare a viitoarelor noastre instituțiuni.

«Pătrunși de sfințenia mandatului nostru, l-am primit cu hotărârea bine socotită de a justifica, prin moderațiunea noastră, dovada înaltei încrederi ce ni s'a dat. Speram să nu găsim în jurul nostru, și în special aproape de noi, decât oameni însuflețiți de aceleași simțiminte, ca să ne ajute a purta greutatea unei răspunderi atât de mari.

«Din nenorocire evenimentele n'au răspuns speranțelor noastre și am avut durerea de a vedea punându-ni-se piedici din partea aceea, de unde așteptam ajutor.

«Nu voim să obosim atențiunea E. V. povestindu-vă faptele cari au fost expuse de noi. Dar fiindcă colegul nostru, d-l Ștefan Catargiu, printr'o plângere, devenită publică în momentul când ne siliam a înăbuși aceste discuții triste, ne-a pus în penibilă situație de a ne apăra, facem aceasta cu liniștea oamenilor siguri, că nici una din intențiile sau faptele lor nu îndreptătesc atacurile al căror obiect sunt ei.

«Venind la putere ne măguliam a vedea în d-l Ștefan Catargiu pe unul dintre promotorii ideilor naționale, al căror principiu a fost consfințit de Convenție, și nu puteam fi decât dispuși să urmărim inspirațiunile unui om, căruia îi respectam și vrâsta și antecedentele.

«Numai cu un profund regret am rezistat tendințelor sale, când am văzut că ele se puneau în serviciul unei candidaturi, care poate eră chiar a sa proprie. Totuș am avut față de el o atitudine foarte delicată, fără să ne opunem chiar la numirea unor funcționari pe cari ni-i propunea împotriva Regulamentelor. Ne-am expus să fim acuzați de nepotism, primind pe acelea dintr'e rudele sale pe cari ni le desemnă el, și ne-am expus să fim taxați vinovați de trăgăneală, așteptând timp de două săptămâni ca să-și termine punerile la cale personale.

«Cu toate acestea noi eram înarmați cu principiu majorității în deliberațiunile noastre, principiu întemeiat pe rațiune și primit de d-l Catargiu fără nici o restricțiune; principiu care ne-ar fi îngăduit să triumfăm asupra tuturor rezistențelor, dacă n'am fi ținut să împingem până la extrem consi-

derațiunea față de colegul nostru. A trebuit să fim constrânsi de exigențele Convenției, ca să ne hotărîm a nu întârziă acțiunea guvernului. Acest fapt a fost prezentat în plângerea d-lui Catargiu ca un act de apărare din partea noastră și în acest chip a recunoscut el dovezile de considerare ce i-am dat.

«Dacă colegul nostru n'ar fi fost susținut în atitudinea sa extralegală de influențe oculte sau de manifestațiuni contrarii ordinii, suntem convinși că n'ar fi întârziat să-și recunoască nedreptatea.

«În dorința noastră de a mai întinde încă mâna unui om, pe care nu voim să încetăm de a-l stimă, nu am ezitat să facem primele încercări de împăcare.

«Mai mulți consuli au binevoit să se însărcineze în mod officios a transmite din partea noastră vorbe de pace și baze de împăcare, pe cari ei le-au recunoscut onorabile pentru amândouă părțile.

«Într'un cuvânt, noi am continuat a lucra numai fiindcă un guvern nu se poate opri și am fost totdeauna gata a relua lucrările împreună cu un coleg pe care îl chemam îndărăt din tot sufletul nostru.

«În aceste condițiuni noi nu găsim motivele pentru cari am fost condamnați cu atâta grabă la Constantinopole. Este adevărat că în timpul când d-l Catargiu ne atacă cu atâta violență, noi tăceam. Noi doriām, în mijlocul acestor împrejurări grave și pentru a nu obosi Puterile cu svonurile discuțiilor noastre, să înăbușim scandalul unei scisiuni, ce ne eră supărătoare și pe care am fi voit să o reducem la proporțiile unei afaceri familiare. De altfel fiind siguri că avem de partea noastră buna dreptate și conveniențele și sperând că nu vom fi condamnați fără a fi ascultați, așteptam să fim întrebați pentru a ne explica.

«Am făcut aceasta într'un Memoriu adresat Reprezentanților Puterilor Gărate la Constantinopole, din momentul în care judecata lor anticipată ne-a pus în nevoia de a ne apăra.

«În această expunere simplă a faptelor se găsește adevărata explicare a actelor noastre.

«Cine va putea să ne mai acuze — după ce va fi cetit acel Memoriu — că am voit să apăsăm un coleg, să ne exagerăm puterile sau să lucrăm într'un spirit de partid?

«Dacă am schimbat funcționari, toți, afară de un număr neînsemnat, au fost înlocuiți cu consimțământul d-lui Catargiu. Departe de a ne gândi să depășim o putere pe care n'am căutat-o și a cărei răspundere, ne neliniștia, n'am uzat de ea decât cu regret ca să lovim în funcționari și credem pe sufletul și conștiința noastră, că n'am făcut-o decât în cazuri de nevoie extremă.

«Convențiunea, Fermanul de instalare și Regulamentul Organic le-am avut totdeauna înaintea ochilor, ca o regulă dela care nu trebuia să ne abatem.

«Cât privește pe noii aleși, n'am fost călăuziți decât de dorința de a pune în funcțiune oameni pătrunși de simțământul legalității și nepărtinirii, care trebuia să le reglementeze purtarea.

«Neavând intenția de a face să triumfeze vreo candidatură, necăutând decât să asigurăm libertatea și sinceritatea alegerilor, nu puteam să dorim decât perfecți înțelepți și judecători integri.

«În vederea greutăților nenumărate ce prezintă formarea listelor electorale într'un termen atât de scurt și când eră vorba să se aplice pentru întâia oară un sistem cu totul necunoscut în această țară, noi am înmulțit instrucțiunile și circularile, pentru ca agenții noștri să poarte cea mai mare grijă în niște operațiuni atât de delicate.

«Dela publicarea acestor liste nu scăpăm nici o zi să nu recomandăm prefecturilor și tribunalelor cea mai mare atențiune în lucrarea de rectificare.

«În sfârșit credem în conștiință, că nu am neglijat nimic pentru a înlătura din aceste operațiuni preparatoare tot ce ar fi prezentat aparența de fraudă, părtinire ori spirit de partid. Întrebăm dacă până aici am făcut ceva pentru a merita reproșul de a ne fi depășit puterile sau de a nu ne fi înțeles misiunea ?

«Am fost acuzați că n'am dat considerația cuvenită Curții Suzerane în persoana reprezentatului ei.

«Oricât ar fi de delicată această cestiune, ținem să ne explicăm precis.

«În ochii noștri misiunea oficială a E. S. Afif-Bei, perfect definită prin scrisoarea vizirială ce ne-a remis, se terminase chiar în ziua cetirii Hatisșerifului și Fermanului de instalare. Dacă el a rămas și mai departe, nu mai eră pentru noi decât un oaspe, important prin pozițiunea sa și căruia îi datoram considerația impusă de legile ospitalității, dar fără de nici un caracter oficial, atât timp cât o nouă scrisoare vizirială nu ne făcea cunoscut că are de îndeplinit și altă misiune în Moldova.

«Întâia oară când el a voit să intre în relațiuni oficiale cu guvernul, a fost cu ocazia unei depeși ce i-a fost adresată personal de Curtea sa și în care a încercat să găsească o regulă de purtare pentru Caimăcâmie.

«El și-a reînnoit curând în urmă încercarea în aceleași condițiuni, dar luând față de noi și față de actele administrației noastre aere de stăpân.

«Cum în aceste depeși eră cestiune de scisiunea atât de nenorocit declarată între caimacami, am avut la început toate motivele de a fi surprinși, că nu s'a informat mai bine de adevărul faptelor cari au dat ocazie acestor comunicări. Pe urmă față de abținerea deplină a Consulilor Puterilor Garante, eram în drept să ne întrebăm pe ce se întemeia intervenția Porții, când lucră numai ea singură.

«În sfârșit în ce privia personal pe Afif-Bei, nimic nu ne arată că și-a reluat caracterul de agent oficial.

«Noi știm că s'au adus înainte cestiuni stricte de drept și de procedură, zicându-se că unii trebuiau să cedeze altora, mai ales cu privire la o telegramă cifrată a cărei expediere a fost refuzată.

«Dacă cu toate acestea necedând, noi nu ne-am temut că ne abatem dela vechile tradițiuni de ospitalitate moldovenească, aceasta se datorește faptului că atunci am fi depășit într'adevăr puterile noastre.

«Când a fost vorba de o apropiere cu d-l Catargiu, deși eram convinși de dreptul nostru strict și necontestat, totuș făcându-i primele avansuri, am dovedit că știm să trecem peste susceptibilitățile personale, când e cestiunea de binele patriei noastre. Dar aici situația nu eră aceeaș.

«Insărcinați de Puteri cu întâia aplicare a Constituțiunii ce ne-au acordat, simpli depozitari ai unei puteri cu totul transitorie, consideram ca o datorie de onoare să predăm Adunării și Domnului această putere intactă, liberă de orice precedent care ar putea-o jena în viitor.

«Prin urmare eram obligați la cea mai mare rezervă, noi cari făceam primii pași pe calea nouă ce ni se deschidea.

«Nu mai erau în joc persoanele noastre, ci principiul fundamental înscris în art. 2 al. Convenției.

«A recunoaște chiar și printr'un exces de politeță și de considerație un drept de ingerință Inaltei Porți, mai ales prin intermediul unei persoane fără caracter oficial, nu ni s'a părut posibil în fața unui principiu ce nu ne eră dat a-l modifica.

«Rugăm pe Ex. Voastră să scuze desvoltarea prea lungă în care am intrat, cu atât mai mult că cele ce ne-au mai rămas de spus reclamá întregă bunovoința Ex. V.

«Ne este penibil că trebuie să semnalăm reaua voință a unor Puteri, dar se pare în adevăr, că o fatalitate apasă asupra nenorocitei noastre țări.

«După ce Turcia și Austria au încercat prin toate mijloacele posibile să năbușească aspirațiunile noastre cele mai legitime, acum se pare că se pregătesc a împiedică dela început aplicarea unei Convenții, pe care au semnat-o după atâtea greutăți.

«Nu mai putem închide ochii în fața faptelor atât de clare; căci vedem pe Comisarul turc, că după ce a pândit primul fapt care putea să-i dea ocazia de a încercă să intervie, se pregătește, ajutat de Agentul Austriei, să combată rezultatul alegerilor noastre apropiate, dacă acest rezultat nu va răspunde dorințelor sale.

«Noi cari am început cu atâtea bucurie și atâtea speranțe noua eră ce se deschidea înaintea noastră, simțim strângându-se inima noastră la privirea piedicilor ce ni se pregătesc.

«Dacă nu ne-ar fi teamă că ar putea slăbi răbdarea generoșilor Suverani, cari ne-au apărat totdeauna drepturile, am privi viitorul cu mai puțină frică.

«Insă simțim că le absorbim atențiunea de prea mult timp. Dușmanii noștri au observat aceasta numai decât și dacă grămădesc incidente peste incidente, aceasta nu o fac decât numai cu gândul de a face și pe celelalte Puteri, sătule de luptă, să ne părăsească în mâinile lor.

«Aceste gânduri ne preocupă și ne neliniștesc mai mult decât urmările unei certe, care, într'un fel sau într'altul, se va termina în curând.

«Dacă n'ar fi fost vorba decât de noi, am fi lăsat să treacă acuzările și chiar desaprobarrea cari ne-au lovit, fără a spune o vorbă. Dar am observat adevăratele tendințe ale acelorora, cari atacându-ne pe noi, căutau mai ales să atingă drepturile țării, acele drepturi cu atât mai scumpe pentru noi cu cât nu ne-au fost restituite decât de curând. Noi am fost însărcinați să le apărăm semnalând atingerile ce căutau a le aduce.

«De asemenea fiindcă pozițiunea noastră, oricât de transitorie ar fi, ne impune datoria, după cum ne dă și dreptul, de a vorbi în numele țării, îndrăznim a spera că E. V. va binevoi să ne ajute a face ca să ajungă până la Impărat rugăciunea ce adresăm M. Șale de a binevoi să mai vegheze asupra destinelor unui popor care datorește atât de mult înaltei sale protecțiuni.

«Primiți, etc.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.»

Depeșa d-lui Victor Place adresată Comitetului Walewski în 3 (15) Decembrie.

«Majoritatea membrilor Caimăcămiei Moldovei înmânează o scrisoare alăturată adresată Excelenței Voastre. În această scrisoare d-nii V. Sturdza și A. Panu explică purtarea lor cu o liniște atât de mare și cu dovezi, că nu pot decât să recunosc ca adevărat tot ce conține acest document.

«Acești domni au fost atât de mult prezințați că au comis acte de opresiune neiertate, conduși de un spirit de violență și de partid, că moderațiunea din justificarea lor nu va face decât să reiasă mai bine odioasele calomnii, ale căroră victime ei au fost.

«Această scrisoare a fost trimisă și Miniștrilor Afacerilor străine al Angliei, al Prusiei, al Rusiei și al Sardiniei. Alături și scrisoarea adresată de majoritatea Caimăcămiei tuturor Consulilor, și în care declară că sunt gata a se conforma memorandumului dela Constantinopole al Reprezentanților Puterilor Garante. Aceasta este un nou răspuns la acuzările mincinoase ce s'au ridicat în contra d-lor V. Sturdza și a Panu.»

Majoritatea Caimăcămiei publică Procesul verbal XXI din 6 (18) Decembrie, privitor la interpretarea unor puncte din Convenție și Legea Electorală.

«Art. 7 și 8 din Stipulațiile Electorale statornicesc: — «Art. 7. Listele electorale se vor întocmi în fiecare an și în fiecare district prin îngrijirea administrației. Ele se vor publica și afișa în cea dintâi Duminică a lunii lui «Januarie, pretutindeni unde va cere trebuința. Reclamațiile se vor da la administrație, în cele trei săptămâni cari vor urma după publicarea listelor. «Reclamanții vor putea apela la Tribunalul districtului, care va hotărî în «grabă și fără apel». — Art. 8. «Fiecare alegător va putea reclama înscrierea sau «ștergerea fiecărui individ, netrecut sau fără dreptate înscris în lista din care «el însuș face parte».

«In loc de a se conforma cu rostirea acestei legiuiri, toți acei ce s'ar socoti abuziv excluși din listele electorale publicate, reclamând și apelând la tribunalele competente înscrierea în termenul legiuit de trei săptămâni, pe temeiul dovezilor ce vor fi păstrând, și a provocă prin chipul legal îndreptarea neajunsurilor, ce s'au putut ocaziona la întâia închipuire a acelor liste; privim că astăzi, cu nouă zile numai mai înaintea termenului prescris, s'au adus la Căimăcămie de către o deputațiune cinci protestări în contra listelor electorale, subscrise de un număr de ținutași locuitori în districtele Roman, Bacău, Neamțu, Dorohoiu și Fălciu.

«Asemănarea acestor protestații redijate pe unul și acelaș formular; pretenția nelegală exprimată în acele protestări de a nu recunoaște guvernului dritul ce l-a avut în puterea Convenției de a da Legii Electorale lămuririle publicate în instrucțiile sale; cercarea făcută prin acele protestări de a se abate din calea legalității printr'o abținere nejustificată de a reclama la judecătorii, și prin cererea ca însăș Caimăcămia să facă și să revizuească listele; urmare ce ar fi cu totul în contra art. 7 din Legea Electorală: — toate aceste considerări, izvorite atât din cuprinsul numitelor protestații, cât și a suplicilor alăturate pe lângă ele și întemeiate chiar pe mai multe știri venite de prin ținuturi, au încredințat pe guvern, că există în țară o partidă care, prin o tactică vederată, caută, — a descredita intențiile de imparțialitate ale Căimăcămiei, — a organiza în toate ținuturile o opoziție sistematică în contra operațiilor legale a alegerilor viitoare, — a da Convenției și Legii Electorale o interpretare falsă, spre a naște nedumeriri în spiritele alegătorilor, — a se feri, sub deosebite pretexte nevalabile de a se adresa la judecătorii pentru reîndrituirea acelor ce ar fi fost neînscriși în liste, — și a se lăsa astfel ca să treacă timpul hotărît pentru reclamații, cu scop de a-și rezerva în urmă motivuri nelegale de tânguiri în contra nepărtinirii guvernului; — și în sfârșit a pregăti poate vreo urmare sgomotoasă pentru ziua alegerilor, și aceasta cu gând și în speranță de a compromite validitatea rezultatului operațiilor electorale, dacă ele nu ar fi în favorul unor aspirații exclusive.

«Guvernul, însărcinat cu priveghierea acelor operații, răspunzător de măn-

ținerea legalității și a liniștii publice, hotărît de a nu lăsa cel mai mic pretext de recriminații în contra listelor electorale, și povățuit mai înainte de toate de principiul nepărtinirii, găsește de cuviință a lua următoarele măsuri atât în privirea reclamațiilor ce i s'au prezentat, cât și în privirea respectului ce se cuvine legilor și ordinului legal :

«1. Se recomandază deadreptul tribunalelor respective cercetarea listelor de persoanele ca ilegal netrecute în listele electorale, și altora ca ilegal înscrise, ce erau alăturate către pomenitele protestații ; aceasta spre rectificarea greșelilor sau abaterilor ce s'au putut prileji, și de cari tribunalele competente nu s'au pus în putință a se ocupa de către înșiși acei ce protestează astăzi, tocmai în ajunul alegerilor și în contra spiritului și a literei stipulațiilor electorale.

«2. Domnii administratori și comandiri de jandarmi sunt ordonați ca, în caz de încercări din partea ori și cui, în timpul operațiunilor electorale, de a turbura liniștea publică sau acea a alegerilor, cari trebuie a se săvârși liniștit și pacinic, să iea în contra asemenea încercări cele mai energice măsuri.

«3. Domnii administratori și judecători sunt chemați și acum a se conformă strict instrucțiilor și povățuirilor date, a se feri sub cea mai mare răspundere de a da loc prin nici o lucrare la nici o legiuită tânguire, a se încheia jurnaluri, anume pentru fiecare caz de reclamație în deosebi, întemeiate și motivate, precum aceasta li s'a prescis. Aceste jurnale le vor trimete, pe de o parte, judecătorilor în termenul încuviințat, iar pe de altă parte, Departamentului, ca să se încredințeze guvernul de legalitatea lucrurilor. Asemenea și judecătorii vor grăbi a comunica logofeției jurnalele ce vor încheia spre îndeplinirea cuvenitei lucrări în asemenea.

«Se adauge iar spre știința tuturor, că fiecare este datorit a se conformă neabătut stipulațiilor electorale ; și tot acela care ar mai cercă a se abate dela acea regulă și nu s'ar înfățișa la administrații și la judecătorii spre reclamarea driturilor sale, acela considerându-se în contravenție cu rostirea Convenției, rămâne a-și bănuși și-e-și pentru pierderea driturilor sale, dacă nu le-a căutat prin drumul legal.

«Aceste dispoziții se vor publică, luându-se măsurile cuviincioase pentru grabnica lor aplicare.

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

In 5 (18) Decembrie Ex. Sa Fuad Pașa trimite următoarea telegramă E. S. Afif-Bey, ca să ceară dela Căimăcămie *restabilirea regimului cenzurii*. Acest ordin nu putea îmbunătăți situațiunea

Guvernului Otoman, fiindcă eră cert că majoritatea Căimăcămiei va mănține legea Presei din anul 1856.

«Legile cari guvernează presa se află în categoria legilor fundamentale, cari nu pot fi modificate de o administrație provizorie, a cărei misiune specială este clar și pozitiv desemnată într'un act internațional.

«Prin urmare, măsura luată în ultimul timp de o parte a Căimăcămiei Moldovei, privitoare la presa acestui Principat, este ilegală și contrarie spiritului Convențiunii din 19 August și capabilă de a trage după sine urmări grave.

«Inalta Poartă ca și Puterile Garante, dorind înainte de toate mănținerea liniștii în această țară și vrând să înlătore tot ce poate amenința sau împiedică executarea fidelă a măsurilor adoptate în comună înțelegere pentru a asigura fericirea amânduror Principatelor, invită pe d-nii Caimacami a restabili imediat regimul revocat și a priveghia ca factorii de turburări și de fraude să nu poată afla un mijloc de a propaga principiile lor subversive în ziarele din țară».

Majoritatea Căimăcămiei hotărăște să invite pe logofătul Stefan Catargiu să vie la ședințele Căimăcămiei, având a delibera asupra instrucțiilor primite de E. S. Afif-Bey dela Constantinopole.

Proces verbal No. XIX din 27 Noemvrie (9 Decemvrie).

«Astăzi, pe la trei ore, a venit d-l Adossides, care le-a declarat: «Că d-l logofăt Stefan Catargiu a fost dintăiu hotărit a veni la ședințele Căimăcămiei; «că viind pe urmă la Ex. Sa Afif-Bey, i-a cerut în scris instrucții și fiindcă Ex. «Sa i-a zis că singur așteaptă o lămurire a depeșei comunicate Căimăcămiei, d-l logofăt a hotărit a nu veni și a așteptă aceste lămuriri». După retragerea d-lui Adossides, subscrișii au trimes d-sale logofătului următoarea adresă pentru a-l pofti să vie a luă parte la ședință: «Domnule și Colega, «primindu-se ieri la Căimăcămie, din partea Ex. S. Afif-Bey, copie de pe «o depeșă telegrafică din Constantinopole, subscrișii, văzând că n'ați venit «nici astăzi în sala ședințelor, pentru a luă parte la lucrările Căimăcămiei, «au onoare a vă face invitare ca să binevoiți a veni mâine, în 28 a curenteii, «spre a păși împreună la deliberare asupra acelei depeși». Drept care s'a încheiat acest Proces verbal care se va publica.

«(Subscrișii:) V. Sturdza, A. Panu.
«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza».

In cele două Procese verbale XVIII și XXII Căimăcămia a primit dela E. Sa Afif-Bey textul unui — Memorand privitor la Căimă-

cămia Moldovei — în versiunea Inaltei Porți, și în versiunea reprezentanților Puterilor Garante la Constantinopole.

Procesul verbal No. XVIII din 26 Noemvrie (8 Decomvrie).

«Ieri, la 2 1/2 ore după amiază, s'a înfățișat în camera Căimăcămiei d-l Adossides, zicând că fiind E. Sa Afif-Bei bolnav, d-lui este însărcinat a veni și a ceti o depeșă, adresată E. Sale Afif-Bei, din partea Ministrului trebilor străine al Inaltei Porți. După cetirea acestei depeșe, subscrișii au cerut copie, și astăzi li s'a trimis următoarea adresă a E. Sale, însoțită de o copie a sus citatei depeșe.

«Domnilor! am onoare a vă transmite alăturat o copie de pe depeșă ce vi s'a cetit ieri de d-l Adossides. Binevoși a primi asigurarea stimei mele «celei înalte».

«(Subscriș) A f i f.

«Iași, 8 Decemvrie 1858».

«Copie de pe depeșă Inaltei Porți cu data din 5 Decemvrie 1858:—Ministrul trebilor din afară către E. S. Afif-Bei.

«Inalta Poartă și reprezentanții guvernămintelor, cari au subscriș Convenția «de Paris, luând în privire urmarea neregulată a Caimacamilor, s'au înțeles «asupra următoarelor puncturi:—Caimacamii trec peste marginile însemnate «în Fermanul Imperial,—Autoritățile moldo-române ar trebui să arate respectul «cuvânt Inaltei Porți,—Prin refuzul de a expedii o depeșă telegrafică a Comisarului Otoman către guvernământul său, administrația moldovană a lipsit «la această datorință de respect,—Comisarul Otoman are drept de a prelungi «șederea sa în Iași,—Reglementul Organic este baza lucrărilor Caimacamilor, «cari nu se vor putea abate dela dansa fără necesitate urgentă, și afară din «excepțiile hotărâte, după cum depărtarea miniștrilor și a directorilor Departamentului, sau aceea a funcționarilor numiți după 19 August,—Trebile «curente se vor hotărî de majoritatea Caimacamilor; însă asupra trebilor privitoare la interpretarea Convenției sau a Fermanului Imperial se va referă «la Inalta Poartă,—Rânduirile în funcții trebuie să fie subordonate aprobării «unanime a tuturor membrilor Căimăcămiei, fiindu-se însă seamă de socoțința Caimacamului de care atărnă nemijlocit agentul ce ar urmă a se destitui sau a se numi,—Actele sancționate până acum de Caimacami în unanimitate sau în majoritate nu vor fi revizate, afară numai când ar cuprinde «loviri grele în condițiile constitutive ale Căimăcămiei,—Destituirea directorului și a altor funcționari ai Ministerului din Lăuntru al Moldovei este «un abuz ce este cu drept a se reformă,—In caz de vacanță parțială a Căimăcămiei, membrul sau cei doi membri în funcție vor îndeplini vacanța

«prin unul sau doi miniștri după ordinul rangului lor, —Și în caz de vacanță totală, administrația va trece către consiliul miniștrilor, după analogia art. «XI din Convenție».

«Pentru conform cu originalul

«(S.) A f i s».

«Drept care acum de odată s'a încheiat acest Proces verbal, care se va da publicității.

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.
«Secretarul Caimăcămiei, (s.) D. Sturdza».

Proces verbal No. XXII din 7 (19) Decembrie.

«Astăzi a venit d-l Adossides în camera Caimăcămiei și a dat cetire memorandumului adresat Inaltei Porți de către Reprezentanții Puterilor Garante, în 28 Noembrie a. c. Subscrișii cerând copie de pe acest act, d-l Adossides a zis că o va comunica. Drept care s'a încheiat acest proces verbal.

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.
«Secretarul Caimăcămiei, (s.) D. Sturdza».

Anexă.—Memorandumul adresat Inaltei Porți de către Reprezentanții Puterilor subscriitoare Tractatului de Paris, din 16 (28) Noembrie 1858.

«După cererea Ministerului treburilor din afară al Inaltei Porți, Reprezentanții Puterilor subscriitoare Convenției de Paris, întrunindu-se astăzi în conferință spre a lua în considerare conduita neregulată urmată în oareșicare privire de către Caimăcămiile Principatelor Moldovei și Valahiei, s'au înțeles în unanimitate asupra puncturilor ce urmează:

«1. Că puterea Caimacamilor are o tendință vederată a păși peste marginile prescrise lor de către Fermande.

«2. Că autoritățile în Principate ar trebui să mărturisească respectul convenit Puterii Suzerane, atât din deferință către poziția ei particulară în privirea ziselor Principate, cât și din motivul calității sale de organ colectiv al tuturor Puterilor celor mari, când ea prescrie observarea Tractatului de Paris.

«3. Că refuzul făcut de Caimacamii Moldovei de a expedii un mesagiu telegrafic al Comisarului Impărațesc către Inalta Poartă, este o lipsă de curtoazie pe care nici o împrejurare nu ar putea justifica; și că, dacă Comisarul Otoman se abține de orice ingerințe în treburile țării, el poate reclama dreptul, în cazul de față, de a prelungi șederea sa în Principat, spre a ținea pe guvernul său în cunoștința întâmplărilor.

«4. Că baza purtării Caimacamilor trebuie să fie Reglementul Organic și că toată abaterea dela această regulă trebuie să fie justificată de o necesitate

gravă și urgentă, sau de cazurile excepționale prevăzute și hotărîte de mai înainte, și anume: amovibilitatea miniștrilor și directorilor Departamentelor, precum și aceea a funcționarilor numiți dela 7 (19) August încoace de fostul Caimacam.

«5. Că trebile ordinare de administrație se pot hotărî de majoritatea Caimacamilor; dar că, în cât se atinge de chestiile atingătoare de interpretarea Tractatului sau a Fermanului, ele trebuie să fie referate la Inalta Poartă în caz de neînțelegere serioasă. Cât pentru rânduirea în funcții, fiindcă aceasta se atinge de un princip enunțat în Ferman, li se pare că ar fi cu atâta mai nemerit de a-și asigura aprobarea unanimă a tuturor membrilor Căimăcămiei, cu cât ea ar fi o garanție în contra spiritului de facție sau de partidă, fiindu-se încă o seamă deosebită de socotința Caimacamului dela care atarnă direct agentul ce este a se rândui sau a se destitui.

«6. În privirea greutăților ce s'ar putea naște dacă s'ar căută a se anula oareșicari acte pe cari Caimacamii le-au sancționat în unanimitate sau în majoritate, reprezentanții admit ca acele acte, dacă ele nu jignesc vajnic condițiile în cari sunt constituite Căimăcămiile, să nu fie revocate.

«7. Ei privesc totuș destituirea Directorului și altor amploiați ai Ministerului din Lăuntru, unul din Caimacami, de către acei doi colegi ai săi fără învoirea și știința sa, ca un abuz care este cu atâta mai drept a fi reformat, cu cât condițiile pe cari sunt întemeiate Căimăcămiile, îl așează șef al Departamentului său.

«8. Ei socot, în sfârșit, că, la caz de vacanță a Căimăcămiei, membrul sau cei doi membri rămași în funcție ar avea a îndeplini vacanța prin adăogirea unui sau doi miniștri după ordinul rangului lor și că, la caz de vacanță totală, cărmuirea provizorie a Principatului ar reveni deplin drit Consiliului Miniștrilor, în analogie cu dispozițiile articolului 11 al Convenției din 7 (19) August. În amândouă aceste cazuri, Căimăcămia provizorie, astfel constituită, ar trebui să refereze Inaltei Porți, a căreia opinie este anume rezervată, precum și aceea a Puterilor Garante.

«Plenipotențiarii exprimă dorința ca guvernul Sultanului să binevoască a da instrucție Comisarilor săi la București și la Iași de a se înțelege cu Membrii Corpului Consular, cari vor primi din parte-le înștiințare despre opinia unanimă a Reprezentanților Puterilor Garante la Constantinopole».

Textul Memorandului semnat la Constantinopole de Reprezentanții Puterilor Garante.

«La cererea Ministrului Afacerilor străine al Inaltei Porți, Reprezen-

Textul Memorandului comunicat de Poartă.

«Inalta Poartă și Reprezentanții Guvernelor semnatare Convenției de

tanții Puterilor semnatare ale Convenției de Paris, întrunindu-se astăzi în Conferință, pentru a lua în considerare purtarea neregulată urmată în anumite privințe de Caimacamii Principatelor Moldova și Valahia, au căzut de acord în unanimitate asupra următoarelor puncte:

«1. Că purtarea Caimacamilor are o tendință manifestă de a depăși marginile ce li s'au tras prin Ferman.

«2. Că autoritățile din Principate ar trebui să dovedească un respect cuviincios Puterii Suzerane, atât din cauza pozițiunii ei particulare față de numitele Principate, cât și pentru calitatea ei de organ al tuturor Puterilor mari în mod colectiv, atunci când ea ordonă observarea Tractatului de Paris.

«3. Că refuzul Caimacamilor Moldovei de a expediă o telegramă a Comisarului Imperial al Inaltei Porți este o lipsă de politeță, pe care nu o poate justifica nici o împrejurare; și că dacă Comisarul otoman se abține de orice ingerință în afacerile țării, poate reclama, în cazul de față, dreptul de a-și prelungi șederea în Principat în scop de a ține guvernul său în curent cu evenimentele.

«4. Că baza purtării Caimacamilor trebuie să fie Regulamentul Organic și că orice abatere dela această regulă trebuie să fie justificată de o necesitate gravă și urgentă sau de cazuri excepționale prevăzute și stabilite mai dinainte, anume: amovibilitatea miniștrilor și a directorilor departamentelor, precum și a func-

Paris, luând în considerare purtarea neregulată a Caimacamilor, au căzut de acord asupra următoarelor puncte:

«1. Caimacamii depășesc marginile trase de Fermanul Imperial.

«2. Autoritățile moldo-valahe ar trebui să dovedească respectul datorit Inaltei Porți.

3. Prin refuzul de a expediă o telegramă a Comisarului Otoman către guvernul său, administrația moldovenească a călcat acest respect.

«Comisarul Imperial are dreptul a-și prelungi șederea sa în Iași.

«4. Regulamentul Organic formează baza de purtare ce trebuie să urmeze Caimacamii, cari nu se vor putea abate dela dispozițiunile lui fără o necesitate urgentă sau în afară de excepțiunile stabilite, cum sunt: amovibilitatea miniștrilor și a directorilor de departamente sau a funcționarilor numiți după 19 August.

ționarilor numiți după 19 August de fostul Caimacam.

«5. Că afacerile ordinare ale administrației pot fi hotărâte de majoritatea Caimacamilor; dar că cestiunile cari privesc interpretarea Fermanului ori Tractatului, trebuie referite Porții în caz de serioasă deosebire de vederi.

«Cât privește numirile funcționarilor, cum ele ating un principiu enunțat prin Ferman, ar fi cu atât mai bine să aibă aprobarea unanimă a tuturor membrilor Căimăcămiei, cu cât aceasta ar fi o garanție împotriva spiritului de răsvrătire și de partid, afară de cazul când este să se țină seamă în special de părerea Caimacamului de care depinde direct agentul ce trebuie numit sau destituit.

«6. Ținând seamă de dificultățile ce ar putea rezulta din anularea unor acte pe cari Caimacami le-au sancționat deja în unanimitate sau în majoritate, Reprezentanții admit, ca aceste acte să nu fie revocate—întru cât, se înțelege, nu calcă condițiunile în cari s'au constituit Caimacami.

«7. Cu toate acestea consideră destituirea directorului și a altor funcționari ai Ministerului de Interne—unul dintre Caimacami—de către ceilalți doi colegi ai săi, ca un abuz care este cu atât mai just să fie îndreptat, cu cât condițiunile pe cari se bazează Căimăcămia, îl stabilesc șef al propriului său Departament.

«8. În sfârșit Reprezentanții cred, că în caz de vacanță parțială în sânul Căimăcămiei, membrul sau cei doi

«5. Afacerile curente vor putea fi decise de majoritatea Caimacamilor. Dar afacerile privitoare la interpretarea Convenției sau a Fermanului Imperial trebuie referate Inaltei Porți.

«Numirile în funcțiuni vor trebui supuse aprobării unanime a tuturor membrilor Căimăcămiei, cu rezerva de a se țineă seamă de părerea Caimacamului de care depinde direct agentul ce trebuie numit sau destituit.

«6. Actele deja sancționate de Caimacami în unanimitate sau majoritate nu vor fi revocate, dacă nu aduc atingeri grave condițiunilor constituționale ale Căimăcămiei.

«7. Destituirea directorului și a altor funcționari ai Departamentului de Interne Moldovean este un abuz, care e bine să fie îndreptat.

«8. În caz de vacanță parțială în sinul Căimăcămiei, membrul sau cei doi membri în funcțiune vor com-

membri rămași în funcțiune să completeze vacanța alăturându-și unul sau doi miniștri în ordinea rangului lor, și în caz de vacanță totală, administrația provizorie a Principatului să treacă de drept la Consiliul de Miniștri, prin analogie cu art. 11 al Convenției din 19 August.

«Și într'un caz și într'altul Căimăcămia astfel formată va trebui să refere Inaltei Porți, care își rezervă în mod expres părerea, ca și Puterile Garante.

«Reprezentanții exprimă dorința, că guvernul M. S. Sultanului va binevoi a da instrucțiuni Comisarilor săi din București și Iași să se înțeleagă cu membrii corpului Consular, cari vor primi la rândul lor încunoștințare despre părerea unanimă a Reprezentanților Puterilor Garante la Constantinopole.»

În ziua de 8 (20) Decembrie, membrii Căimăcămiei constată în unanimitate că, intrunindu-se în camera Căimăcămiei, au luat în deliberare Memorandul Puterilor. Discuția a urmat asupra celor 7 prime articole ale Memorandului, constatându-se opiniunea majorității și a minorității.

Proces verbal No. XXIII din 8 (20) Decembrie.

«Astăzi s'au întrunit subscriși în camera Căimăcămiei și au dat cetire Memorandului Puterilor ce li s'a comunicat de către E. S. Alif-Bey. Drept care s'a încheiat acest proces verbal.

«(Subscriși:) St. Catargiu, V. Sturdza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcămiei (s.) D. Sturdza.»

Proces verbal No. XXIV din 8 (20) Decembrie.

«Se cetește articolul I-ii.

«Socotința subscrișilor este, că acturile Căimăcămiei nu au tendință de a trece hotarele prescrișe de Fermanul de instalare.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.

pletă vacanța alăturându-și unul sau doi miniștri în ordinea rangului lor; și în caz de vacanță totală, administrația va trece consiliului de miniștri, prin analogie cu art. 11 al Convenției.»

«Nu mă unesc, pentrucă nu încapc deliberație asupra unei hotărâri a Puterilor Garante,

(S.) St. Catargiu.

«Secretarul Căimăcămiei (s.) D. Sturdza.»

Proces verbal No. XXV din 8 (20) Decemvrie.

«Se cetește articolul al II-lea.

«Socotința subscrișilor este, că autoritățile Moldovei n'au lipsit respectului cuvenit către Puterea Suzerană, pe care respect sunt gata a-l observă și pe viitorime.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.

«Socotința mea este de a mă conformă întocmai după articolul acesta al doilea din memorandum.

(S.) St. Catargiu.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

Proces verbal No. XXVI din 8 (20) Decemvrie.

«Se cetește articolul al III-lea.

«Socotința subscrișilor este că în urmarea Convenției și a Fermanului de instalare, negăsindu-se că E. Sa Afif-Bey ar avea alt caracter decât acela de a ceti Hatîșeriful de promulgare a Convenției și Fermanul de instalare, au fost siliți a nu putea recunoaște alt caracter oficial E. Sale Afif-Bey, dar ca pentru un semn de curtuazie, se grăbesc a se conformă Memorandului și a lăsa pe viitorime, ca E. Sa Afif-Bey să corespundă prin depeși cifrate. Tot odată în privirea amestecării E. Sale Afif în trebile țării, subscrișii se văd chemați de a lor datorie și de răspunderea către țară și către Inaltele Puteri a arată acest amestec și a cere rechemarea E. Sale din Principat.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.

«Mă unesc a fi slobod Excelenței Sale Afif-Bey a telegrafia în cifre, nu mă unesc însă a nu cunoaște pe Excelența Sa că n'ar avea caracter oficial, de vreme ce prin Memorand se numește Comisar al Inaltei Porți și nici pot zice că s'ar fi amestecat în trebile țării.

(S.) St. Catargiu.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

Proces verbal No. XXVII din 8 (20) Decemvrie.

«Se cetește articolul al IV-lea.

«Socotința subscrișilor este că, după art. 9 al Memorandului, schimbarea ministrilor și a directorilor este categoric hotărâtă, precum apoi și a func-

ționarilor numiți după 19 August de către fostul Caimacam. În afară de aceasta, conform art. 4, Regulamentul Organic fiind baza de conduită de păzit a Caimacamilor, subscrișii, după răspunderea prescrisă prin Fermanul de instalare, făcând celelalte schimbări în latitudinea prescrisă de Ferman, recunosc a fi în legalitate.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.»

«Socotința mea este că art. al IV-lea înțelege a se schimba ministrii, directorii și alți amployați numai acei numiți de ex-căimăcămie după 19 August, și aceștia numai într'o strictă necesitate, precum pe larg se arată în Fermanul Imperial, căci Căimăcămia fiind constituită după art. 19 din Regulamentul Organic, nu poate destitui pe funcționari, decât la caz de delict dovedit.

«(S.) St. Catargiu.»

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

Scrisoarea membrilor Căimăcămiei Moldovei adresată E. Sale Afif-Bey în 8 (20) Decemvrie.

«Excelență,

«Membrii subscriși ai Căimăcămiei Moldovei au avut onoarea a primi copia Memorandului din 28 Noemvrie. Ei vă roagă să binevoiți a le comunica și *paragraful final* al acestui act, al căruia sens, pe cât au putut pricepe din o singură cetire ce le-a făcut ieri d-l Adossides, se referă la o înțelegere între Excelența Voastră și Corpul Consular.

«Primiți, Excelență, reinnoirea asigurării înaltei noastre considerațiuni.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.»

Răspunsul E. S. Afif-Bey adresat membrilor Căimăcămiei Moldovei în 8 (20) Decemvrie.

«Domnilor,

«Comisarul Imperial scris a avut onoarea a primi astăzi scrisoarea voastră, prin care-i cereți comunicarea paragrafului final al Memorandului din 28 Noemvrie. Aceste ultime linii ale actului menționat nefăcând parte din motivul deciziunii Domnilor Reprezentanți ai Puterilor semnatare Tratatului de Paris, și neprivind întru nimic Căimăcămia, am crezut inutil să vi-l împărtășesc; însă pentru a satisface dorința ce exprimați, mă grăbesc a vă trimite copia alăturată.

«Comisarul Imperial vă reinnoește, Domnilor, cu această ocaziune asigurările sale de înaltă considerațiune.

«(S.) Afif.»

Copia anexată.

«Reprezentanții exprimă dorința ca guvernul Sultanului să binevoască a da Comisarilor săi la București și Iași instrucțiuni, că să se înțeleagă cu Membrii Corpului Consular, cari vor primi fiecare opiniunea unanimă a Reprezentanților Puterilor Garante la Constantinopole».

Proces verbal No. XXVIII din 9 (21) Decembrie.

«Se urmează cu citirea memorandumului.

«Se citește articolul al V-lea.

«Subscrișii recunosc și ei prea bine această doctrină, însă cazul de a referă nu s'a prezentat încă, fiindcă singurul caz de interpretare a Convenției — adică instrucțiile explicative ale Legii Electorale — au fost făcute în unanimitate, după cum dovedesc actele. În cât privește numirile în funcții, ei se asociază cu totul dorinței manifestate în acest articol, de a vedea aceste numiri făcute în unanimitate, pe cât va fi cu putință, că ei nu vor lipsi de a lua în deosebită privință opinia minorității și de a o respecta după putință, mai ales când această minoritate este formată de către acela dintre Caimacamii dela care atârnă agentul ce are a fi numit sau destituit; însă că în cazul regretabil, când argumentele majorității nu ar putea convinge pe minoritate și vice-versa, și când va fi de nevoie a lua o hotărâre, ei încheie că fără îndoială opinia majorității ar trebui să precumpănească, fiindcă nu le este cu putință să admită că sfârșitul articolului ar fi în contradicție cu termenii așa de formali ai începutului său și că, după ce au așezat într'un chip categoric principiul majorității, d-nii Plenipotențiarilor ar fi voit a încheia primind preponderința minorității.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.

«Articolul al 5-lea fiind foarte lămurit, că numai în pricinile curente se adoptează majoritatea, iar în chestiile ce se trag din interpretarea Tractatului sau a Fermanului trebuie a se referă Inaltei Porți, precum și pentru numirile în funcții cari se ating de principiul Fermanului, trebuie a se păzi unanimitatea, cu ținerea în seamă a socotinței Caimacamului de unde atârnă persoana care are a se numi sau a se destitui; apoi jos iscălitul nu poate decât a se conforma cu acest articol, care slujește de povătuire pentru trecut și viitor; în cât însă pentru instrucțiile făcute de Sfatul Administrativ, de cari nu se vorbește în acest articol 5 din Memorand, ele pot fi bune, pe cât nu se interpretează Legea Electorală anexată către Convenție.

«(Subscrișii:) St. Catargiu.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza».

Proces verbal No. XXIX din 9 (21) Decemvrie.

«Se cetește art. al 6-lea.

«Art. 6 nu lasă nici o îndoială, fiindcă hotărește mănținerea actelor sancționate în unanimitate sau în majoritate; că, în cât privește chestia de a ști dacă unele din aceste acte jignesc condițiile constitutive ale Căimăcămiei, aceasta trebuie căutat în examinarea art. 7.

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.

«In art. 6 se înțelege că nu se pot revocă actele acele ce au venit la Căimăcămie și s'au sancționat de ea în majoritate sau în minoritate, cari sunt raporturile a deosebitelor departamente, iar nu și acele date deadreptul de Căimăcămie ca ordin, și acele cari lovesc în condițiunile constitutive ale Căimăcămiei, și majoritatea este aceea când Căimăcămia ar fi completă, ca minoritatea să-și poată da socotința, căci majoritatea fără minoritate nu poate să fie. Cât pentru acele cuprinse în art. 7 la acelaș articol, voi da socotință.

«(Subscris:) St. Catargiu.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza».

Proces verbal No. XXX din 9 (21) Decemvrie.

«Se cetește articolul 7.

«In ceea ce privește destituirea Directorului și a altor amploiați ai Ministerului din Lăuntru, acestea nu s'au făcut fără consimțământul d-lui logofăt St. Catargiu, nici fără știrea d-sale, căci d-lui și-a dat consimțământul la aceste schimbări înainte de depărtarea sa de bună voie, și subscrișii s'au grăbit a-i face cunoscut acestea îndată ce au fost făcute. Subscrișii nu pot a nu vedea un raport între terminii «unul din Caimacami» întrebuințați în acest articol și terminii înscriși la finitul art. 5, când e vorba de agenții ce atarnă direct dela unul din Caimacami, și, prin urmare, ei cred că s'au conformat mai dinainte principiilor așezate în acest art. 5, confirmând în majoritate destituțiile de cari fusese vorba mai înainte. Pentru a da însă o dovadă mai mult de dorința ce au, de a se conforma Memorandului, subscrișii declară că sunt gata, după cum au și manifestat-o de vreo câteva ori, a revedea acele din acte făcute în timpul abținerii d-sale logofătului Catargiu, și sunt totdeauna gata, în conformitate cu sensul art. 5, de a țineă în privință cea mai deosebită opinie a d-sale logofătului, bine înțelegându-se că se vor țineă pentru toate aceste puncturi în hotărârile precise de Regulamentul Organic și de Fermanul de instalare.

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu.

«Fiindcă în art. 7 se arată că destituirea directorului și a altor amployați ai Ministrului din Lăuntru și Caimacam, făcute în lipsa și neștiința acestuia, s'a recunoscut și de către Reprezentanții Puterilor Garante ca un abuz și că trebuie a se reformă, apoi jos iscălitul socotește că această reformare trebuie a se face prin reinstalarea acestor funcționari; iar asupra ziselor că aceste distribuiți s'au făcut prin consimțământul jos iscălitului, actele făcute noaptea Sâmbătă spre Duminecă dovedesc contrariul.

«(S.) St. Catargiu.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza».

Proces verbal No. XXXI din 9 (21) Decemvrie.

«Anul 1858, Decemvrie în 9 zile.

«In urmarea Procesului verbal făcut asupra articolului al 7-lea, subscrișii vornicul Vasile Sturdza și vornicul Anastasie Panu, gata de a înfățișa toate chipurile pentru a veni la o împreună înțelegere cu d-lui logofătul Catargiu, și drept dovadă, drept prevenință personală pentru d-lui logofătul, au propus de îndată, că directorul Departamentului din Lăuntru va fi schimbat, și că d-lui logofătul Catargiu să însemneze persoana ce voește a se pune la acel post.

«D-l logofăt a propus reinstalarea d-sale vornicului Pruncu, care după toate împrejurările n'a putut a se primi, ci d-lui logofătul să binevoască a însemna altă persoană, d-lui însă a zis că asupra altei persoane nu s'a gândit, și că rămâne întru aceasta să se consulteze, întrebând chiar și persoanele cari s'ar putea însemna dacă primesc, fiindcă socotește că la acest post se cuvine a fi o persoană care să aibă considerație în țară. Subscrișii V. Sturdza și A. Panu s'au grăbit a se uni la asemenea propunere.

«După aceasta d. logofătul a propus reinstalarea administratorilor scoși fără participarea d-sale. Subscrișii V. Sturdza și A. Panu au răspuns la aceasta, că în dorința ce sunt de a pune capăt neînțelegerii și ca o dovadă de deferință ce voesc a-i da și în cazul de față, se grăbesc a intra în revizia numirilor de administratori, ce s'au făcut fără participarea d-sale, și dar ori care din fețele numite s'ar cunoaște că nu răspunde la chemarea guvernului, subscrișii sunt gata a se uni întru schimbarea lor și înlocuirea prin alte persoane, ce s'ar socoti mai capabile și cari să răspundă mai nimerit la misia de astăzi. Acestea făcându-se conform principiilor cuprinse în procesul verbal asupra art. 7.

«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu»

«D-lui logofătul Catargiu nu tăgăduște acestea, decât socotința d-sale este subscrisă la art. 7 și că de aceea nu subscrie aici. Aceasta s'a scris în ființa și cu consimțământul d-sale.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

În urma acestor deliberații rămase fără rezultat, s'a trimis Vornicilor Vasile Sturdza și Anastasie Panu de către logofătul Ștefan Catargiu scrisoarea a III-a în 10 (22) Decemvrie, care conține Protestarea sa în contra necompetințelor lucrări ale majorității, făcând cunoscut aceasta locurilor cuvenite.

«Domnilor și colegi,

«Dorințele ce am arătat spre a urmă hotărârile Convenției din 7 (19) August în toate lucrările Căimăcămiei, au fost zadarnice, căci țintirea domniilor-voastre nu s'a prefăcut din principiul ce aveți, precum am arătat prin răspunsul ce am adresat domniilor-voastre la 5 ale trecutei luni Noemvrie.

«Toate depeșile Curții Suzerane nu s'au luat de către d-voastră în băgare de seamă, propuind că Autonomia țării nu v'ar iertă, precum jurnalele d-voastre mărturisesc această împotrivire.

«Mă măguliam că Memorandul iscălit în unire de Reprezentanții Puterilor subscriitoare Convenției ar putea folosi la restatornicirea legiuitorului lucrări în fiecare din articolele foarte lămurite ale acestui Memorand și cu mulțumire am înbrățișat prilejul și am propus toate închipuirile prin cari s'ar fi putut opri nelegiuirea marșă a Căimăcămiei, și totodată a se putea îndrepta listele electorale, potrivit legii anexate către Convenție, după care alegerile următoare acestor liste trebuie să cadă de sine, potrivit depeșei din 16 Decemvrie, pe temeiul nenumăratelor protestații urmate din partea tuturor claselor a tuturor ținuturilor; dar și această manifestație, impusă prin Memorandul Reprezentanților Puterilor Garante, nu a fost puternică a vă depărta din principiul d-voastre și nu ați făcut decât a da o justificație asupra abaterilor d-voastre desaprobată prin Memorand, după care, siluindu-se legea, stăruiți a săvârși alegerile. Așa dar, în loc de a vă supune unei înalte hotărâri, v'ați încercat a zădărnici toate.

«După acestea nu-mi rămâne alta decât a protesta necompetințele lucrării d-voastre, ferindu-mă de orice răspundere, și a face cunoscut acestea locurilor cuvenite.

«(Subscriis:) St. Catargiu.»

Majoritatea Căimăcămiei adresează E. S. Fuad Pașa în 11. (23) Decemvrie următoarea depeșă telegrafică la Constantinople:

«E. S. Afif-Bei ne-a comunicat copia Memorandului stabilit la 28 Noemvrie la Constantinople.

«Prin urmare întrunindu-ne cu d-l Catargiu pentru a lua măsurile de aplicare a dispozițiilor cuprinse într'insul, am avut durerea de a vedea pe co-

legul nostru stăruind a le interpreta într'un sens cu neputință de pus în acord cu termenii acestui act.

«După d-l Catargiu Memorandul ar pretinde reinstalarea tuturor funcționarilor în posturile lor, indiferent dacă au fost destituiți cu unanimitatea sau majoritatea Căimăcămiei, dacă au fost Miniștri, Directori sau altceva, dacă au fost numiți înainte sau după 19 August. Față de o interpretare atât de forțată ne-am crezut datori a constata în procesele verbale semnate de d-l Catargiu și de noi, modul cum înțelegem noi sensul fiecărui articol al Memorandului. După aceasta am propus d-lui Catargiu înlocuirea Directorului actual al Departamentului de Interne, printr'o persoană care să întrunească voturile tuturor Caimacamilor, precum și revizuirea numirilor făcute în timpul abținerii voite a colegului nostru și înlocuirea funcționarilor statului în contra cărora ar exista obiecțiuni serioase. Dar departe de a-l vedea pe d-l Catargiu admitând propunerile noastre, cari dovediau într'un grad înalt considerația noastră față de persoana sa și graba de a ne conforma Memorandului, am găsit la colegul nostru aceeaș rezistență ca și în trecut, rezistență dusă până acolo, încât a refuzat să semneze ultimul proces verbal, în care se relatau faptele sus menționate. Unicul motiv al acestui refuz a fost, că d-sa ține la interpretarea Memorandului așa cum ne-a explicat-o mai înainte.

«Subsemnații, deși se cred întemeiați să speredze că Memoriul explicativ, comunicat E. V., precum și Reprezentanților Puterilor la Constantinopole, va fi modificat părerea E. V. despre actele lor, calificate ca abuzive, declară că au încercat tot ce era compatibil cu dreptatea și demnitatea Guvernului, pentru a aduce pe d-l Catargiu la o înțelegere folositoare intereselor țării.

«Procesele verbale sus menționate se vor trimite cu poșta la Constantinopole . . .

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.»

In 11 (23) Decembrie Majoritatea Căimăcămiei Moldovei adresează o scrisoare Consulilor la Iași ai Franței, Austriei, Prusiei și Marelui Britanii.

«E. S. Afif-Bei ne-a comunicat o copie de pe Memorandul stabilit în 28 Noembrie la Constantinopole.

«Intrunindu-ne cu d-l Ștefan Catargiu pentru a lua măsurile de aplicare a acestor dispoziții, avem onoarea a vă comunica o copie a proceselor verbale, cari conțin rezultatele acestor încercări:

«In cele dintâi șapte procese verbale veți găsi explicațiile ce am dat modului de a înțelege dispozițiile acestui act și părerile noastre în această privire.

«In acelaș timp, fiindcă Memorandul a fost trimis din Constantinopole înă-

inte de a ajunge acolo Memoriului nostru explicativ al faptelor cari l-au motivat, am ținut să constatăm în aceste procese verbale încă odată, și în prezența d-lui Catargiu, explicațiunile ce le-am dat E. S. Ministrului de Externe al Turciei, precum și Reprezentanților Puterilor Garante.

«De altfel, gata să ne supunem acestor dispoziții, am constatat într'un ultim proces verbal, a cărui copie de asemenea avem onoare a vă o comunica, propunerile ce am făcut colegului nostru în cestiunea aplicării Memorandului, precum și respingerea lor din partea d-lui Catargiu, din pricina unei interpretări exclusiviste a Memorandului, care după noi nu concordă cu textul acestui act.

«Rugându-vă, Domnule Consul, să binevoiți a aduce aceste fapte la cunoștința E. S. Reprezentantului. . . la Constantinopole, ne grăbim, etc.

«(Ss.) V. Sturdza A. Panu.»

În 14 (26) Decembrie majoritatea Căimăcămiei trimite către Reprezentanții Puterilor Garante la Constantinopole o expunere amănunțată asupra deliberărilor ei privitoare la Memorandul din Constantinopole și a situațiunii politice ce ea trage după sine.

«Subsemnații membri ai Căimăcămiei Moldovei au onoare a supune aprecierii E. V. faptele cuprinse în această expunere și cari merită atențiunea Puterilor Garante ale Drepturilor Principatelor.

«Chemăți prin Convenția din 7 (19) August și prin Fermanul Imperial de instalare să procedeze la aplicarea exactă a Legii Electorale; însărcinați sub a lor răspundere să vegheze la mănținerea ordinii legale și a liniștii publice; ținți în sfârșit în virtutea mandatului lor, să respecte și să facă a se respecta noua Constituție acordată Principatelor: subsemnații s'ar fi făcut vinovați față de patria lor, dacă n'ar fi stavilit unele acte cari tind să vatăme drepturile ei cele mai sfinte și să creze dela început antecedente compromițătoare pentru viitor.

«În baza art. 25 al Tractatului de Paris și în virtutea dreptului său de suzeranitate, Inalta Poartă a însărcinat pe E. S. Afif-Bei să aducă la Iași Fermanul de instalare a Caimăcămiei și să cetească Hatîșeriful Imperial, care promulgă Convenția din 7 (19) August. Aceasta a fost unica misiune oficială a acestui înalt funcționar turc și, odată terminată, ar fi trebuit să urmeze plecarea lui imediată din Moldova, căci nici o stipulațiune particulară a numitei Convenții nu autoriză pe Inalta Poartă de a avea în Principate agenți însărcinați de a asistă la operațiunile electorale. Este adevărat că Memorandul ieșit mai târziu din înțelegerea domnilor Reprezentanți ai Puterilor Garante la Constantinopole acordă E. S. Afif-Bei facultatea de a reclama

dreptul de a-și prelungi șederea în Principate; dar cu condiția de a se abține de orice ingerință în afacerile țării și cu singura misiune de a ține guvernul său în curent cu evenimentele.

«Departa de aceasta, E. S. s'a instalat în Iași ca o persoană cu totul oficială și a pretins să se bucure de toate prerogativele ce se cuvin de drept persoanelor investite cu un caracter oficial, cum este aceea de a uză de telegraf pentru a expediă depeși cifrate și de a întreține relațiuni diplomatice cu guvernul local.

«Însă oricât de adânc ar fi respectul subsemnaților față de drepturile de suzeranitate ale Inaltei Porți, nu puteam să consimțim cerințelor E. S. Afif-Bei înainte de a-și asigura titluri nouă, în virtutea cărora acest înalt funcționar își creă astfel din propria sa autoritate o nouă misiune în Moldova. A trebuit să refuzăm a recunoaște validitatea unei misiuni, care nu se sprijină pe nici o scrisoare vizirială și acest refuz, indicat de rațiuni de înaltă conveniență și în nici un caz de o lipsă de respect față de Inalta Poartă, cum pe nedrept s'a interpretat, ne-a servit ca punct de plecare a purtării ce am avut față de E. S. Afif-Bei, de când petrece în Iași.

«Profitând de ruptura regretabilă ce s'a produs între membrii Guvernului, E. Sa s'a grăbit a prezintă la Constantinopole acest incident sub un aspect dușmănos majorității Căimăcămiei și să-i dea niște proporții pe cari nici pe departe nu le-a avut. Rapoartele sale secundate de plângerile exagerate și de acuzațiunile nedrepte ale d-lui Catargiu, aveau de scop să provoace o dezaprobare formală din partea Porții în contra purtării majorității, precum și un început de ingerințe în afacerile Principatelor. Acest scop a fost ajuns numai decât.

«O întâie depeșă, pe urmă o a doua și o a treia adresate din Constantinopole E. Sale Afif-Bei au adus succesiv, la început simple observațiuni, la urmă ordine formale din partea A. S. Marelui Vizir, cari au fost transmise, parte verbal, parte în scris, majorității Căimăcămiei.

«Subsemnații pătrunși de simțământul datoriei lor, au primit toate aceste comunicări ca o deferință pentru A. S. Marele Vizir; dar nu s'au crezut datori a le acordă decât importanța unor păreri personale, a unor avize oficioase. Ei au crezut că ar comite o mare lipsă de respect față de Inalta Poartă, dacă ar atribui un scop premeditat de ingerință unor simple comunicări verbale, făcute de către un funcționar al ei lipsit de orice caracter oficial.

«Cu toate acestea convingerea lor a fost sdruncinată, când au văzut că în jurul E. S. Afif-Bei se grupează întreg partidul răsvrătiților, care îndemnă în mod ostentativ pe d-l Catargiu la rezistență și care răspândia în public svonuri neliniștitoare, proprii a întreține o agitație ascunsă. Fiecare depeșă

nouă din Constantinopole eră prezintată ca o amenințare pentru subsemnații; ea luă în ochii mulțimii, prin îngrijirea oamenilor E. S. Afif-Bei, proporțiunile unui Ferman de destituire și părea a promite nemulțumirilor adevărate lovituri de Stat.

«Guvernul a înțeles, fără a se neliniști prea mult, scopul acestor manopere, și le-a bănuțit originea; dar s'a mulțumit, în interesul ordinii publice, numai a le zădărnici printr'o purtare hotărâtă și legală, precum și printr'o moderațiune chibzuită față de cei ce căutau să provoace scandaluri. El a avut dovezi neîndoioase de reaua credință și intențiunile vinovate ale partidului d-lui Catargiu; dar s'a ferit să împiedice, prin complicațiuni nepotrivite, mersul regulat indicat de Convenție. Incredințat de dreptatea sa și de asentimentul general al țării, a crezut că trebuie să uzeze de răbdare și față de E. S. Afif-Bei și să lupte, fără să se plângă, în contra greutăților provocate prin prezența lui în Capitală. Mai multe protestări colective i s'au adresat din diferite județe în contra petrecerii prea îndelungate a E. S. în Moldova și în contra influenței ce ar putea avea asupra alegerilor. Guvernul a răspuns acestora, ca E. S. este un oaspe, care merită toată considerațiunea, dar în acelaș timp a făcut apel la simțimântul de dreptate al E. S., informându-l despre starea de agitare a spiritelor și amintindu-i respectul datorit sfinteii legi a ospitalității.

«Fără îndoială E. S. a văzut în aceste atențiuni față de persoana sa un semn de slăbiciune, căci a răspuns prin exigențe personale, cum eră destituirea Directorului telegrafului, etc., cereri față de cari subsemnații au observat cea mai mare rezervă; atât de departe erau ei de a vedea într'insele altceva, decât efectul unei voințe personale și al unui exces de zel pentru interesele Inaltei Porți.

«Cu toate acestea au fost nevoiți să deslușească lucrurile și au constatat un plan hotărît de amestec al Puterii Suzerane în afacerile Principatului, când au primit prin intermediul E. S. Afif-Bei următoarele două depeși, una sosită la 9, cealaltă la 21 Decemvrie.

«Cea dintâi, relativă la subvenția datorită Mănăstirilor grecești în virtutea Regulamentului Organic, este astfel concepută: «Spuneți Căimăcămiei să nu «facă nimic cu privire la Mănăstirile grecești, până când nu va fi regulată «această afacere în mod definitiv conform cu Fermanul imperial.»

«Această depeșă ofensătoare ca formă pentru demnitatea Guvernului și prejudiciabilă, ca fond, drepturilor de Autonomie și intereselor țării, căută să suspende măsurile administrative ce s'au luat pentru încassarea unei sume datorite de doi ani de Mănăstirile închinat, și aceasta a doua zi după rati ficarea de către M. S. Sultanul a unei Convenții, care stipulează la art. 2:

«Principatele se vor administra liber și în afară de orice ingerință a Inaltei Porți.»

«A doua depeșă, cea din 21 Decembrie, este și mai gravă. Căci ea atinge libertatea presei într'un timp când națiunea are mai multă nevoie decât ori când de a fi luminată asupra drepturilor și datoriilor sale. O dăm textual, cum a fost comunicată subsemnaților de E. S. Afif-Bei: — «Legile cari reglementează presa sunt de categoria legilor fundamentale, pe cari o administrație provizorie, a cărei misiune specială este lămurit și precis desemnată printr'un act internațional, nu le poate modifica prin propria ei inițiativă și după placul ei. Deci măsura luată în ultimul timp de o parte a Căimăcămiei Moldovei, privitoare la presa acestui Principat, este nelegală și contrară spiritului Convenției din 19 August și menită a produce urmări grave. Inalta Poartă ca și Inaltele Puteri Garante, dorind înainte de toate mântuirea liniștii în această țară și voind să înlăture tot ce ar putea să o amenințe și să împiedice executarea fidelă a măsurilor adoptate în de comun acord pentru asigurarea bunăstării celor două Principate, invită pe d-nii Caimacami să restabilească imediat regimul revocat și să supravegheze ca turburătorii și înșelătorii să nu poată găsi mijlocul de a-și propaga principiile lor subversive în ziarele țării.»

«Acest document vorbește singur și nu reclamă nici un comentariu. El anulează o lege promulgată în domnia răposatului Principe Ghica, în urma unui vot al Divanului ad-hoc de atunci, redactată și confirmată de Ministrii acestui Domn, astăzi Caimacami ai Moldovei, suspendată sub Căimăcămia lui Teodor Balș printr'o simplă scrisoare vizirială și în sfârșit readusă în vigoare în urma Convenției, care chemând la putere pe Ministrii ultimului Domn, a restabilit țara sub regimul legilor existente la acea epocă.

«În fața unui amestec atât de direct, Moldova s'a mișcat cu drept cuvânt și se întreabă dacă Actul Public European, care-i consacră drepturile, este o realitate pentru Poartă și dacă Marile Puteri Semnatare Tractatului de Paris au înțeles să dea Principatelor o Constituție pentru uzul lor sau pentru uzul exclusiv al Curții Suzerane?

«Subsemnații, interpreți oficiali ai simțimentelor națiunii, își fac o datorie imperioasă semnalând atențiunii Puterilor tendințele Inaltei Porți, de a se amesteca direct sau indirect în afacerile administrației locale. Acest amestec are de urmare exercitarea unei influințe prejudiciabile asupra rezultatului viitoarelor alegeri de deputați și de Domn; el încurajează îndrăzneala câtorva răsvrățiți incorigibili, cari visează răsturnarea ordinii legale în favoarea unei candidaturi princiare, mărturisită fățiș și proclamată de partidul lor; ea împiedică în mod sistematic mersul regulat al Guvernului local și, lucru și mai grav, calcă drepturile de Autonomie, de cari Principatele sunt chemate a se bucura prin voința colectivă a șapte auguști Suverani.

«In fața faptelor ce am expus, subsemnații ne credem autorizați a ne adresa tuturor Inaltelor Puteri, rugându-le să binevoască a lua măsuri pentru executarea Convenției din 19 August, în ce privește respectul datorit Autonomiei țării, și ei cred că primul pas de făcut pe această cale este rechemarea Comisarului Otoman, care de sigur a căutat să provoace ingerința Inaltei Porți.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.»

Aplicarea articolului 8 din Memorand s'a consemnat în Procesul verbal XXXII, făcând cunoscut această hotărîre logofătului Ștefan Catargiu și visternicului I. A. Cantacuzino.

Proces verbal No. XXXII al Căimăcămiei Moldovei, din 20 Decembrie 1858 (1 Ianuarie 1859).

«Mai multe săptămâni au trecut de când s'a născut o neînțelegere regretabilă între membrii Căimăcămiei Moldovei. În această trecere de vreme, d-lui logofăt Ștefan Catargiu, urmând unor fatale înrăuriri, a luat în fața colegilor săi o poziție din ce în ce mai ostilă și a ridicat în contra lor un șir de învinovățiri pe cât nedrepte pe atât și violente. Tânguirile și protestațiile sale cele exagerate au răsunat prin toate jurnalele Europei și au avut de scop a aduce în rătăcire nu numai opinia publică, dar și aceea a Curții Suzerane și a Ambasadorilor Marilor Puteri. Ele au provocat în adevăr conferințe în Constantinopole și au motivat un Memorandum, care atribue Căimăcămiei o tendință de a păși peste marginile puterii sale și o acuză că ar fi lipsit respectului cuvenit către Curtea Suzerană.

«Totuș, subscrișii cred în conștiință că nu au făcut alta decât a se mănține în calea celei mai stricte legalități, pe calca ce le eră însemnată mai dinainte prin însăș Convenția din 7 (19) August.

«Ei au destituit (cu împreună lucrare a d-sale logofătului Catargiu) Ministerul fostului Caimacam, pentrucă nu da destule închezășluri de nepărținire cerută prin Fermanul Imperial de instalare.

«Ei au schimbat pe mai mulți administratori (cari sunt funcționari ai Statului, iar nu amploiați ai Departamentului din Lăuntru), pentrucă contractase, ca și ministrii fostului Caimacam, legăminte serioase în favoarea candidaturii acestuia.

«Ei au depărtat pe directorul Departamentului din Lăuntru (un om condamnat chiar de către însuș d-lui logofăt Catargiu), pentrucă acesta, urmând exemplul dat de șeful lui, părăsise postul său, pentrucă, din pricina acestei îndoite abțineri a Ministrului și a Directorului, administrația țării rămăsese lipsită de șefii săi superiori.

«Acestea sunt motivele cari au ținut până acum pe d-l logofăt Catargiu depărtat de colegii săi.

«Nici simțirea datoriei către Patrie, nici rugămintele adevăraților săi amici, nici sfaturile oficioase a mai mulți dintre domnii Consuli, nici concesiile propuse de colegii săi ca țel de împăcare, nimic nu a putut învinge îndărădnicia d-sale logofătului, cu atât mai vinovată cu cât era vătămătoare intereselor țării.

«O mână ascunsă îl purtă negreșit într'o cale atât de nepotrivită cu dignitatea unui om de vârsta și de poziția sa; căci d-lui a răspuns totdeauna cu cea mai mare violență la moderația colegilor săi, și a opus necurmat o rezistență îndărădnică, dacă nu calculată, la toate concesiile propuse de către subscrișii, pentru a pune capăt unei neînțelegeri de puțină importanță. D-lui a preferat mai bine să caute soluția unei chestii de simplă administrație locală în intervenția Inaltei Porți.

«Inaintea sosirii Memorandului, subscrișii au dat o netăgăduită dovadă de spiritul împăcător ce-i insuflă, prin declarația adresată tuturor agenților înaltelor Puteri din Iași. De asemenea după cetirea Memorandului, ei au dat dovadă de deferența către d-l logofăt Catargiu, propunându-i de a schimba pe directorul Departamentului din Lăuntru, precum și pe ceilalți funcționari numiți în timpul abținerii sale de bunăvoie dela Căimăcămie, dacă purtarea acestora ar înfățișa motive de bănuială. D-lui logofătul Catargiu a combătut toate aceste propuneri prin pretenții cari erau cu totul contrarii dispozițiilor Memorandului: d-lui a cerut reinstalarea Ministerului Vogoride, reintegrarea fostului director al Ministerului din Lăuntru, d-lui Pruncu, depărtarea tuturor funcționarilor numiți fără participarea d-sale, și, în sfârșit, anularea tuturor actelor majorității Căimăcămiei, chiar și acelora săvârșite mai înainte cu învoirea unanimă a tus-trei membri ai Căimăcămiei.

«Dupa ce a dat ultimatul acesta, d-l Ștefan Catargiu a părăsit iarăș postul, amenințând pe subscrișii cu o nouă protestație către Inalta Poartă și, chiar în aceeași zi, d-lui le-a împărtășit hotărîrea sa, prin o scrisoare care, pe lângă forma atăcătoare pentru dignitatea ocărnuirii, cuprinde și formala declarație de a se abține în viitor de toate lucrările cu colegii săi.

«Nici o îndoială nu mai poate exista dinaintea acestor fapte. D-lui logofătul Catargiu a rupt însuș cu mâinile sale vâlul ce acoperia proiectele sale și astăzi oricine poate vedea țelul adevărat al purtării sale politice. D-lui este organul unei partizi ostile majorității Căimăcămiei, pentrucă aceasta, respectând și voind a face să se respecte Convenția, și-a luat de deviză nepărtinirea, și pentrucă nepărtinirea poate face nesigură probabilitatea candidaturii pregătite de mai înainte.

«Exagerația pretențiilor d-sale are de scop de a legitimă abținerea sa, iar

această abțineră calculată caută a pune pe Căimăcămie într'o stare anormală, în cât privește facerea listei viitoare a candidaților pentru domnie, urmare care reclamă conlucrarea a tus-trei membri ai Căimăcămiei, în speranță fiind d-lui logofătul, că, cu asemenea chip, s'ar putea invalida alege-
rile, dacă ele nu vor fi favorabile proiectelor sale.

«In urma celor mai sus arătate, și în privire că operația electorală s'a încheiat; In privire că Adunarea are a fi în curând convocată; In privirea neapăratei trebuințe de a se face lista candidaților la domnie; In privirea declarației d-sale logofătului Catargiu de a nu luă mai mult parte la lucrările ocărmuirii: *Subscrișii se socot autorizați a considera aceasta declarație ca un caz de vacanță în sânul Căimăcămiei și, cu vie părere de rău, se văd nevoiți de gravitatea împrejurărilor a împlini o mare datorie, completând Căimăcămia cu un al treilea membru, conform rostirii Memorandului.*

«Prin urmare, în puterea art. 8 din Memorandum, subscrișii declară vacant postul încredințat de Convenție d-sale logofătului Catargiu și chiamă pe d-l Ministru de Finanțe a îndeplini funcțiunile d-sale logofătului în Căimăcămie.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

Această hotărîre să face cunoscut logofătului Ștefan Catargiu și Visternicului Ioan A. Cantacuzino.

«*Onorat Domniei Sale Logofătului Ștefan Catargiu.*

«Subscrișii au onoare a Vă comunica copie de pe Procesul verbal ce au încheiat ieri pentru linia de conduită ce s'au văzut siliți a adoptă, conformându-se art. 8 din Memorandum; aceasta cu onoare vi se comunică spre regula Domniei Voastre.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.

«No. 458. Iași, 21 Dec. 1858.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

«*Onorat Domniei Sale Visternicului Iancu A. Cantacuzin.*

«In urmarea procesului verbal încheiat în 20 a curenteii, Domnia Voastră sunteți invitat a vă întruni cu subscrișii pentru a luă de acum parte la Căimăcămie că membru al ei în locul lăsat vacant de d-lui logofătul Ștefan Catargiu.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.

«No. 459. Iași, 21 Dec. 1858.

«Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

In urma acestei comunicări, Căimăcămia în unanimitate păsește la lucrările sale.

Proces verbal XXXIII.

«Anul 1858 Dncemvrie în 22 zile.

«Conform procesului verbal încheiat XXXII, prin care se înlocuește postul de Caimacam lăsat vacant de d-lui Logofătul Ștefan Catargiu prin d-lui Visternicul, conform art. 8 din Memorandum; subscrișii Vornicul Vasile Sturdza, Vornicul Anastase Panu și Visternicul Iancu Alecu Cantacuzin, s'au întrunit astăzi și au încheiat acest proces verbal, după care Caimăcămia fiind întrunită de tus-trei membrii săi, va păși de acum întru împlinirea celorlalte lucrări relative la competența sa. Procesul acesta verbal dinpreună cu acel de sub No. XXXII se vor comunica Consiliului spre a regula comunicarea lui locurilor respective și înaintarea celorlalte lucrări în asemenea.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzin.
Secretarul Căimăcămiei, (s.) D. Sturdza.»

O altă scrisoare a Vornicilor V. Sturdza și A. Panu a fost trimisă E. S. Fuad Pașa, în 21 Decemvrie (2 Ianuarie).

«Ca răspuns la scrisoarea ce E. V. a binevoit a adresă direct Caimăcămiei, comunicându-i Memorandumul din 28 Noemvrie, subsemnații au onoare a vă informa, că în dorința de a se conforma unui act atât de important, ieșit din înțelegerea Inaltei Porți cu Reprezentanții Puterilor Garante la Constantinopole, au propus d-lui Catargiu schimbarea Directorului Ministerului de Interne, înlocuirea acelora dintre funcționarii Statului, a căror purtare este reprobabilă, precum și revizuirea actelor ce au fost făcute în timpul abținerii voite a colegului lor.

«La toate aceste propuneri cari dovedesc cu prisosință simțimintele pacifice ale subsemnaților, d-l Catargiu a răspuns că nu primește, după cum se constată din procesele verbale anexate aci, și dintr'o scrisoare vehementă, a cărei copie o alăturăm, și în care declară că este decis să prelungească, printr'o nouă abținere, starea anormală în care se află Căimăcămia de câtva timp.

«O asemenea declarație, pe care de altfel nimic nu o poate justifica, echivalează în împrejurările actuale cu o dimisie din postul de Caimacam și subsemnații s'au văzut cu mare regret în trista necesitate de a o considera ca atare.

«Alegerile s'au terminat și trebuie să se convoace Adunarea; în baza Convenției deputații vor trebui să procedeze la alegerea Domnului în termen de 9 zile cu începere dela deschiderea Camerei și Căimăcămia va trebui să le prezinte prealabil lista candidaților, cari întruncsc calitățile cerute pentru a se urcă pe tron.

«Iar d-l Catargiu refuzând să ia parte de acum înainte la lucrările Guvernului, subsemnații s'au văzut obligați să procedeze la completarea Caimăcâmiei în vederea formării listei candidaților la Domnie și pentru aceasta s'au conformat dispozițiilor art. 8 din Memorand, numind pe d-l Ministru de Finanțe în postul de Caimacam, devenit vacant prin abținerea fostului lor coleg.

«Subsemnații speră că E. V. va aprecia motivele cari l-au silit să cedeze unei datorii atât de imperioase și va binevoi a crede cu cât regret au trebuit să adopteze o măsură dictată de gravitatea împrejurărilor.

«În această speranță ei roagă pe E. V. să primească, etc.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu.»

O asemenea comunicare a Vornicilor V. Sturdza și A. Panu este adresată Consulilor Puterilor Garante la Iași, din 21 Decembrie (2 Ianuarie), asupra înlocuirii Logofătului Ștefan Catargiu prin Visternicul I. A. Cantacuzin.

«Subsemnații au onoarea a Vă informa, că în dorința de a se conforma Memorandului ce li s'a comunicat de E. S. Fuad Pașa, au propus d-lui Catargiu schimbarea Directorului Ministerului de Interne, înlocuirea acelora dintre funcționarii Statului, a căror purtare ar fi reprobabilă, precum și revizuirea actelor cari au fost făcute în timpul abținerii voite a colegului lor.

«La toate aceste propuneri, cari dovedesc cu prisosință simțimintele de împăcare ale subsemnaților, d-l Catargiu a răspuns că nu primește, după cum se constată din procesele verbale anexate aci, și dintr'o scrisoare vehementă, a cărei copie o alăturăm, în care declară că este decis să prelungească, printr'o nouă abținere, starea anormală în care se află Caimăcâmia de câtvă timp.

«O asemenea declarație, pe care de altfel nimic nu o poate justifica, echivalează în împrejurările actuale cu o dimisie a sa din postul de Caimacam și subsemnații s'au văzut cu mare regret în trista necesitate să o considere ca atare.

«Alegerile s'au terminat și trebuie să se convoace Adunarea; în baza Convenției deputații vor trebui să procedeze la alegerea Domnitorului în termen de 9 zile, cu începere dela deschiderea Camerei și Caimăcâmia va trebui să le prezinte prealabil lista candidaților, cari întrunesc calitățile cerute pentru a se urca pe tron.

«Iar d-l Catargiu refuzând să ia parte de acum înainte la lucrările Guvernului, subsemnații s'au văzut obligați să procedeze la completarea Caimăcâmiei, în vederea formării listei candidaților la Domnie și pentru aceasta s'au conformat dispozițiilor art. 8 din Memorand, numind pe d-l Ministru

de Finanțe în postul de Caimacam, devenit vacant prin abținerea fostului lor coleg.

«Subsemnații semnându-vă aceste fapte, vă roagă să le aduceți la cunoștința E. S. d-lui Ambasador al... la Constantinopole. Ei speră că E. S. va aprecia motivele cari i-au silit să cedeze unei datorii imperioase și va binevoi să creadă cu cât regret au trebuit să adopteze o măsură dictată de gravitatea împrejurărilor.

«Primiți, etc.

«(Ss.) V. Sturdza A. Panu».

Logofătul Stefan Catargiu încheie comunicările sale prin o ultimă scrisoare adresată vornicilor Vasile Sturdza și Anastasie Panu în 24 Decembrie (5 Ianuarie 1859). Adresa acestei scrisori ca și sfârșitul ei dovedesc că logofătul Catargiu abdică însuș din situațiunea sa de membru activ al Căimăcămiei Moldovei.

«Onor. Domniilor sale Vornicii Vasile Sturdza și Anastasie Panu.

«Adresa d-voastră din 21 Decembrie am primit cu alăturata copie a Procesoarei verbal XXXII din 20 Decembrie. Am citit cele într'însul cuprinse, și nici cum nu este deșantat că d-voastră v'ați luat însușire de a mă concedia din dreptatea numirii de Caimacam. Nimic nu este mai consecvent decât după ce v'ați îmbrăcat cu dreptul de sine stăpânitori directori, în loc de a vă mărgini a fi numai membrii Căimăcămiei interimare; după ce sub asemenea putere ați silnicit Regulamentul, ați răstălmăcit Convenția, și nu v'ați supus Memorandumului Reprezentanților Puterilor Garante, după cum se văd socotințele d-voastre în protocolul iscălit de noi, apoi fără îndoială a trebuit să-mi luați puterea cea care prin Convenție ne-a numit Caimacami, și să destituiți pe acel al treilea membru al Căimăcămiei interimare, ce are asemenea drepturi ca și d-voastră, măcar că ați fi putut și fără această măsură să alcătuiți listele candidaților la domnie, cari au să fie cercetate de Adunare, de vreme ce v'ați însușit dreptul a face alegerile deputaților în potriva tuturor protestațiilor, răstălmăcind Legea Electorală anexată la Convenție după plăcerea și scopul d-voastre.

«Nu este dar nimic de mirat sborul ce ați făcut din treaptă în treaptă până la cea mai înaltă putere; dar ceea ce este cu adevărat de măhnit, văd că d-voastră vă cercați a mă învinovăți pe mine pentru un necunoscut rău ce credeți că aș fi putut face, și nu voiți a vă încredința și a condamna înseși lucrările d-voastre, cari au produs cea mai fâțișă părtinire și silnicie; asemenea cu măhnire cetesc în actul d-voastre ce mi-ați trimis, că ați fi făcut concesii ca o înaltă putere către un subaltern, și că m'ați înduplecat să mă fac unealtă lucrărilor împreună cu d-voastră; însă eu nu am văzut

din partea d-voastre decât îndărătnicire a călca legea, iar din partea mea nu ați văzut decât o liniștită abținere, fără a mă face organul unei închipuite opoziții a d-voastre, ci ca organ apărător legilor și Convenției.

«Nu, d-lor, nu! Nici o înrăurire, nici o mână tainică (precum ziceți) nu m'au putut abate din drumul legalității; din potrivă, este un mare adevăr de toți cunoscut, că o așa mână străină vă împinge cu putere în lucrările d-voastre, povățuindu-vă cu duhul secret, care este condamnat din partea tuturor puterilor Europei.

«Nu, d-lor, nu! Eu nu am dat demisia mea de membru al Comisiei înterimare, pentru ca să se socotească locul vacant; eu m'am depărtat numai de a lua parte la lucrările pline de părtinire și ilegalități, dar am arătat toate împrejurările la toate Puterile, cari acelea numai pot avea dreptul a mă destitui, dacă m'ar fi găsit vinovat, și acum văzând această lucrare arbitrară, voi protesta, iarăș la toate Puterile, dela care atărnă soarta nenorocitei țări ocărmită de o putere dictatorială.

(Subsoris:) Șt. Catargiu.

Ultima atitudine luată de Guvernul Otoman a indicat de sine Căimăcămiei, lucrând acum în unanimitate, a lua măsuri de apărare în contra reinnoirii poruncilor directe ori indirecte dela Constantinopole.

Pe de o parte Căimăcămia Moldovei trimite o circulară (No. 72) Prefecților de Covurlui, Putna, Bacău, Neamț, Suceava, Dorohoiu, Botoșani și Ismail, din 23 Decembrie 1858 (4 Ianuarie 1859).

«Domniei sale d-lui administrator,

«Guvernul a luat știință că un nou Comisar turcesc are să vie în Moldova cu misii deosebite din partea Inaltei Porți. De datorie dar a Căimăcămiei fiind a se conforma celor prescrise în asemenea ocaziuni, de Capitulații, cari sunt sfințite prin Convenția din 7 (19) August, se pune d-tale în vedere art. 10 din Tractatul încheiat de Vasile Lupu, suveranul Moldovei, cu sultanul Mahomet IV, la anul 1634. Acest articol cuprinde: «Turcii, pre cari Poarta îi va trimete cu scrisori adresate Principelui, nu vor trece Dunărea, ci se vor opri pe malul opus al acestui râu, dând depeșile în mâna guvernatorului dela Galați, cari le va trimete Principelui, și asemenea va da curierilor Inaltei Porți și răspunsurile dela aceasta». «Se ordonează dar d-tale ca, îndată ce va sosi vreun trimis sau comisar din Partea Inaltei Porți, să te conformezi în totul acelor prescrise de citatul mai sus articol și, primind scrisorile ce vor fi adresate guvernului, prin staletă să le trimiți către Căimăcămie și, până la primirea răspunsului, te vei

sili a da toate cinstirile cuvenite, potrivit cu rangul ce va avea trimisul Inaltei Porți, făcându-i și toate înlesnirile trebuincioase pe țărnel opus de hotarul țării, unde se va afla.

Domnia-ta vei răspunde îndată de primirea acestui ofis și de îndeplinirea lui la vreme în totul.

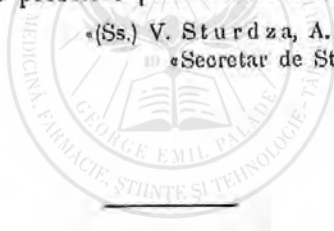
«(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu, I. Cantacuzin.
«Secretar de Stat, (subscris) V. Alecsandri».

Pe de altă parte s'a trimis de Căimăcămie telegrama No. 38 Colonelului Steriadi, Prefectul porturilor Dunărei, din 23 Decembrie 1858 (4 Ianuarie 1859).

«Domniei-Sale Colonelului Steriadi, Prefectul Porturilor Dunărei.

«Guvernul a luat știință că un nou Comisar turcesc are să vie în Moldova cu misii deosebite din partea Inaltei Porți. La această ocazie dându-se instrucțiile cuvenite d-lor administratori, prin ofisul No. 72, Căimăcămia invită pe d-voastră ca, în înțelegere cu d-lui administratorul ținutului, să îndepliniți întocmai cele prescise prin citatul ofis.

«(Ss.) V. Sturdza, A. Panu, I. Cantacuzin.
«Secretar de Stat, (s.) V. Alexandri».

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

ÎNSEMNĂTATEA
DIVANURILOR AD-HOC DIN IAȘI ȘI BUCUREȘTI
IN ISTORIA RENAȘTERII ROMÂNIEI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

Secretar general al Academiei Române.

VI. Anul 1858.

ADUNAREA ELECTIVĂ DIN IAȘI

Sedința dela 4 Noembrie 1911.

A cincea cuvântare asupra *Insemnătății Divanurilor ad-hoc din Iași și București* nu cuprindeă toate faptele Cămăcămiei Domnilor Ștefan Catargiu, Vasile Sturdza și Anastasie Panu, ci eră restrânsă întru a arătă acțiunea Vornicului Anastasie Panu, care a avut o mare și covârșitoare înrăurire asupra înlăturării piedicilor ce se ridicau în a treia fază a Renașterii noastre Naționale.

După Tractatul de Paris din 30 Martie 1856, mișcarea Unirei a căpătat o impulsione mare prin însuș Domnul Moldovei Grigorie Alexandru Ghika. Sub a sa autoritate de Domn s'a decis, în Iunie 1856, a se înființă Comitetul Unirei din Iași, căruia Vasile Alecsandri a dedicat improvizația cunoscută, pe care o voui reaminti aci.

Sub acest măreț castan
Noi jurăm toți în frăție,
Ca de azi să nu mai fie
Nici Valah, nici Moldovan ;

Ca să fim numai Români,
Intr'un glas, într'o Unire,
Să ne dăm mână cu mâni,
Pentru a țerii fericire.

Domnul Moldovei Grigorie Alexandru Ghika însă nu a crezut că numai prin impulsivitatea dată Unirei își împlinește întreaga sa datorie către patrie; ci înainte de sfârșitul său tragic, a trimis în 1857 din Franța testamentul său politic prin două scrisori, prima adresată fiului său Ioan Grigorie Ghika în 27 Maiu (8 Iunie), și a doua fostului Ministru al Instrucțiunii Publice Dimitrie Rallet în 9/21 Iunie.

Scrisoarea din 27 Maiu (8 Iunie):

«Scumpul meu fiu!

«Divanul ad-hoc având a se întruni în curând, este de datoria fiecărui bun patriot să se pătrundă de ideea, că e în interesul țării sale, ca cele două principii — al «Unirei» și al «Principelui străin» — să fie puse în acelaș timp; și eu cred că Principele străin ar trebui să fie ales imediat, pentru ca Adu-narea să poată lucra sub auspiciile acestuia.

«Unirea nu întâmpină astăzi nici o dificultate, de aceea nădăjduesc că va fi asupra acestui punct unanimitate. În cât privește celălalt princip, care nu e mai puțin important, s'ar putea foarte bine să se ivească încă oarecare opunere din partea unor persoane, cari nu și-au dat până acum în totul seama de a lui valoare. În această memorabilă sesiune, care se va deschide, Divanul va avea să specifice drepturile și imunitățile țării, cari sunt constatate prin Capitulațiile noastre. Două puteri vor încerca, e sigur, să le denatureze prin toate mijloacele posibile. Dar cine altul, ca un Principe străin, pus în capul Națiunii Române, va putea să apere mai tare drepturile ei în fața Comisiunii Internaționale și Puterilor Europei? Oare va fi în stare un Caimacam sau un Principe indigen? Nu, de o sută de ori nu. De ce dar nu s'ar insista, chiar dela deschiderea sesiunii, asupra alegerii imediate a unui Principe străin? De ce ați părăsi acest sprijin temeinic, care dă toate garanțiile, spre a putea reuși? Pentru că Divanul are dreptul a rosti dorințele națiunii, să facă el aceasta în deplină siguranță; Puterile nu vor putea face altceva decât să respecte aceste dorințe.

«Iată ce ești dator a însinua Partidului Național și a-l face totodată să simțească, că dacă nu va insista pentru alegerea imediată a Principelui străin, drepturile noastre sunt în primejdie a fi compromise pentru totdeauna.

«Părintele tău afecționat — Gr. Ghika».

Scrisoarea din 9/21 Iunie:

«*Iubite Ralle!*

«Am cetit cu plăcere scrisoarea voastră din 27 Maiu (6 Iunie), precum și poemul istoric, care este expunerea exactă a ultimelor evenimente. Aplaudez toate stăruințele ce vă dați cu toții, pentru ca să triumfeze cauza sacră a Unirei, care nu e utopie, precum cu ușurință o califică patrioții cei răi. Unirea Principatelor și Ereditatea sunt fapte destul de vechi în anele noastre, pentru a fi restabilite în zilele noastre, fără ca aceasta să poată speria întrucâtva Puterile străine. Este totuș regretabil a vedea, cât de mult Tractatul de Paris a falsificat spiritul și litera vechilor noastre tractate și a instituțiilor noastre. Tot a fost călcat în picioare fără milă. În loc de a se mărgini a garanta vechile noastre Capitulațiuni, Tractatul de Paris invocă în favoarea noastră Privilegiile și Imunitățile, ca și când Principatele ar fi fost vreodată cucerite și ar fi trăit numai prin concesiunile generoase ale Turciei! Gurile Dunărei, cari sunt parte integrantă a Moldovei, au fost date în ultima Conferință Turciei. Intăia și norocoasă cugetare a Tractatului de Paris, care eră de a restitui Gurile Dunărei Moldovei, eră dreaptă, fiindcă ea, repundu-ne în stăpânirea de ce ni s'a răpit, ne da în privirea politică și comercială dinaintea Europei o mare importanță, care ar fi ajutat a constitui în mod solid noul Stat al României, dându-i în mâinile sale cheile Dunărei.

Ce ne rămâne din acest vis frumos cu care Tractatul de Paris ne-a încântat atât de dulce? O realitate plină de amărăciune și confuziunea cea mai mare. Crezutu-s'a oare, că prin acest sacrificiu dureros, Turcia va fi mai dispusă să facă concesiuni politice în favoarea Românilor? Inșă tristele evenimente, ce urmează unul după altul în Principate de un an de zile, dovedesc, până la evidență, că Puterile Protectrice s'au înșelat în calculele lor și că Turcia, departe de a fi favorabilă dorințelor Națiunii Române, caută, prin toate mijloacele de cari dispune, să ne înădușe și să ne jignească simțimintele noastre cele mai sacre. Ce să mai zicem încă de această culpabilă lipsă de îngrijire a Puterilor, de a fi lăsat cu totul la aprecierea Turciei luarea dispozițiunilor pentru crearea unui guvern interimar în Principate și convocarea Divanurilor ad-hoc? S'a văzut în ce mod ea a răspuns acestei încrederi naive a Puterilor. Trec cu tăcere asupra amănuntelor faimosului Ferman de Convocare, care, el însuș, seamănă a vroi să provoace națiunea, insultând-o fără rușine. Cum se explică și rolul înjositor, ce se impune amânduror Caimacamiilor? Oare se poate numi aceasta imparțialitate? Și cum s'ar putea presupune, că Caimacamiile lucrează după simpla lor impulsione și în afară de instrucțiunile ce primesc. Nu! Această ipoteză este inadmisibilă, e vederat că Turcia le indică lor, pe sub mână, cum au să urmeze

pe calea lor, și acești slăbănogi și fricoși își fac din oarba lor ascultare o glorie!

«Cu toate acestea nu trebuie să ne cuprindă descurajarea, căci, după toate probabilitățile, va trebui ca lumina să se facă într-o zi, și ca din acest haos de inchități să răsară triumful cauzei naționale. Pentru a atinge acest scop, mi se pare urgent ca, odată ce Unirea și Ereditatea vor fi primite de Puteri, să li se mai ceară autorizarea de a procede imediat la alegerea unui Principe străin, căci oricare ar fi originea acestuia, latină sau galică, el va avea, să nu se îndoască la noi niminea, neconținut în vedere de a recăștiga drepturile ab antiquo ale națiunii și a inaugura domnia sa prin un act atât de memorabil ca acesta. Așa dar pe acest nou Mesia trebuie să fundăm cu toții speranțele noastre; numai el singur va putea, prin greutatea însăși a autorității sale personale, discuta și obține, unul câte unul, drepturile noastre ab antiquo și să ni le lase moștenire, fără sforțări și fără pericole pentru țară.»

«Adio, iubite Rallet! Urmează a fi neobosit în țelul pentru o cauză bună și Dumnezeu te va răsplăti de munca și sânguința ta.

«Al vostru amic plin de afecțiune — Gr. Ghika.»

Anastasiu Panu a urmat povața Domnului, al căruia Ministru al Justiției a fost în 1856. Fiind membru al Guvernului Moldovei în 1858, el a dat, la timp oportun, o impulsie hotărâtoare, ca voturile Divanurilor ad-hoc din Iași și București din 7 și 9 Octomvrie 1857 să fie îndeplinite în parte în 1859, și să fie calea deschisă, pentru ca acele mari dorințe ale poporului din Principatele Române să se realizeze în mod covârșitor în anul 1866.

Pentru a cuprinde însă toată și întreaga acțiune a Vornicului Anastasiu Panu, e de nevoie să avem dinaintea noastră, mai întâiu, glăsuirea Convențiunii, încheiată la Paris în 19 August 1858 între Austria, Franța, Marea Britanie, Prusia, Rusia, Sardinia și Turcia, pentru organizarea definitivă a Principatelor Române, precum și Hatiseriful atingător de această organizare, dat la Constantinopole în întâia zi a lunii Rebi-ul-evel 1275.

Mai e de nevoie a cunoaște textul articolului 403 al Regulamentului Organic (Cap. IX, Secția II), pus înainte de Guvernul Otoman, dar a căruia glăsuire nu s'a arătat în nici o comunicare a Inaltei Porți.

În urmă trebuie să avem sub ochii noștri acțiunea documentată a candidaților la Domnia Moldovei și a partizanilor lor.

Convențiunea din 19 August 1858, semnată la Paris de Plenipotențiarii celor opt Puteri Mari Europene:

Art. 1. *Principatele Moldova și Valahia, constituite de acum înainte sub denumirea de Principatele-Unite al Moldovei și al Valahiei, rămân așezate sub suzeranitatea M. S. Sultanului.*

Art. 2. *In puterea Capitulațiilor încheiate cu Sultanii Baiazet I, Mohamed II, Selim I și Soliman II, cari constituie Autonomia lor, regulându-le relațiile cu Inalta Poartă și pe cari mai multe Halișerife, anume acela din 1834, le-au consfințit; asemenea în conformitate cu art. 22 și 23 din Tratatul încheiat la Paris în 30 Martie 1856, Principatele vor urmă a se bucura, sub Garanția Colectivă a Puterilor Contractante, de Privilegiile și Imunitățile în a căroră stăpânire se află. Prin urmare Principatele se vor administra liber și fără nici un amestec din partea Inaltei Porți, în marginile stipulate prin învoirea Puterilor garante cu Curtea Suzerană.*

Art. 3. *Puterile publice vor fi încredințate în fiecare Principat unui Domn și unei Adunări Elective, cari vor lucra în cazurile prevăzute prin Convenția de față cu concursul unei Comisiuni Centrale comună ambelor Principate.*

Art. 4. Puterea executivă se va exercita de către Domn.

Art. 5. Puterea legislativă se va exercita colectiv de către Domn, de către Adunare și de către Comisiunea Centrală.

Art. 6. Legile de un interes special pentru fiecare Principat se vor prepara de către Domn și se vor vota de către Adunare. Legile de un interes comun pentru ambele Principate se vor prepara de către Comisiunea Centrală și se vor vota de către Adunări, cărora ele se vor supune de către Domni.

Art. 7. Puterea judiciară, exercitată în numele Domnului, se va încredința magistraților numiți de dânsul, fără ca cineva să poată fi detras dela judecătorii cei firești. O lege va determina condițiile de primire și de înaintare în magistratură, luând de bază aplicarea progresivă a principiului inamovibilității.

Art. 8. Principatele vor da Curții Suzerane un *Tribut Anual*, a căruia cătine rămâne statornicită la suma de 1.500.000 de lei pentru Moldova și la suma de 2.500.000 de lei pentru Valahia. *Investitura*, ca și în trecut, va fi dată Domnilor de către M. S. Sultanul. Curtea Suzerană va combina cu Principatele măsurile de apărare a teritoriului lor, în caz de năvălirea din afară; și ea va avea a procura, prin o înțelegere cu Curțile Garante, măsurile neapărate pentru restatornicirea ordinii, în caz când s'ar întâmplă a fi compromisă. Ca în trecut, *Tratatele Internaționale*, cari se vor încheia de către

Curtea Suzerană cu Puterile străine, vor fi aplicabile în Principate, încât nu ar vătămă Imunitățile lor.

Art. 9. *La caz când Imunitățile Principalelor s'ar violă, Domnii vor adresa un recurs la Curtea Suzerană; și dacă nu se va face dreptate reclamațiilor lor, ei îl vor putea transmite prin Agenții lor la reprezentanții Puterilor garante în Constantinopole. Domnii se vor reprezenta lângă Curtea Suzerană prin Agenți (Kapı-Kehaia), născuți Moldoveni sau Munteni, neătărnați de vreo jurisdicție străină și primiți de Poartă.*

Art. 10. *Domnul se va alege pe vieată de cătră Adunare.*

Art. 11. *La caz de vacanță și până la instalarea noului Domn, Administrația va fi încredințată Consiliului de Miniștri, care de drept va intra în exercițiu. Atribuțiile sale, curat administrative, se vor mărgini în expeduirea trebilor, fără a putea schimba pe funcționari decât numai pentru delictle constatate judecătorește. In asemenea caz el nu-i va înlocui decât provizoriu.*

Art. 12. *La caz de vacanță, întâmplându-se ca Adunarea să fie întrunită, ea va procede până în opt zile la alegerea Domnului. Iară nefiind întrunită, Adunarea va fi convocată îndată și întrunită în termin de zece zile. In caz când ea ar fi disolvată, se va pași către nouă alegeri în termin de cincisprezece zile, și noua Adunare de asemenea se va întruni în termin de zece zile. In cele opt zile dela întrunire ea va fi datoare să procedeze la alegerea Domnului. Prezența a trei pătrimi din numărul membrilor înscriși va fi cerută spre a proceda la alegere. In caz când în opt zile nu s'ar face alegerea, în a noua zi la amiază, Adunarea va pași la alegere, ori și care ar fi numărul membrilor de față. Investitura se va cere ca în trecut; ea se va da în termin cel mult de o lună.*

Art. 13. *Va fi eligibil la Domnie oricine va avea 35 ani, va fi fiu al unui părinte născut Moldovean sau Muntean și va putea dovedi că are un venit funciar de 3.000 galbeni, cu aceasta însă ea să fi îndeplinit funcții publice în curs de 10 ani sau să fi făcut parte din Adunări.*

Art. 14. *Domnul guvernează cu concursul Miniștrilor numiți de dânsul. El sancționează și promulgă legile; el poate refuza sancțiunea sa. El are dritul de a iertă și a comută pedepsele în materii criminale, fără a putea interveni altfel în administrația justiției. El prepară legile de un interes special pentru Principat și anume bugetele și le supune deliberărilor Adunării.*

El numește în toate funcțiile administrației publice și face trebuincioasele Regulamente pentru executarea legilor. *Lista civilă a fiecărui Domn se va vota de către Adunare, odată pentru totdeauna, la întrunirea sa.*

Art. 15. *Orice act al Domnului trebuie să fie contrasemnat de Miniștrii competenți. Miniștrii vor fi răspunzători de călcarea legilor și mai în parti-*

cular de orice respire a banilor publici. Ei vor putea fi trași la judecată de către Inalta Curte de Justiție și de Casație și se vor putea trage la judecată de către Domn sau de către Adunare. Punerea sub judecată a Ministrilor nu se va putea rosti decât prin majoritatea de două treimi a membrilor de față.

Art. 16. *Adunarea Electivă* a fiecărui Principat se va alege pe șapte ani, conform cu dispozițiile electorale anexate la Convenția de față.

Art. 17. Adunarea se va convoca de către Domn și se va întruni în fiecare an în întâia Duminică a lunii lui Decembrie. Cursul fiecărei sesiuni ordinare va fi de trei luni; Domnul va putea să prelungească sesiunea, de va cere trebuința. El poate să convoace în caz extraordinar Adunarea sau să o dissolve.

În acest caz pe urmă el este dator de a convoca o nouă Adunare, care va trebui să fie întrunită până în trei luni.

Art. 18. Mitropolitul și Episcopii eparhioți vor fi de drit membri ai Adunării. Președintele Adunării se cuvine Mitropolitului; vicepreședinții și secretarii se vor alege de către Adunare.

Art. 19. Președintele va determina condițiile sub cari publicul va fi admis la ședințe, afară de cazurile excepționale, cari vor fi prevăzute de Regulamentul din lăuntru. Prin îngrijirea Președintelui se va face un Proces verbal sumar al fiecărei ședințe, care se va publica în gazeta oficială.

Art. 20. Adunarea va discuta și va vota proiectele de lege, ce i se vor înfățișa de către Domn. Ea le va putea amendă sub rezerva prescrisă prin art. 36, cât pentru legile de interes comun.

Art. 21. Dacă Ministrii nu vor fi membri ai Adunărilor, totuși ei vor avea drept de intrare și vor putea lua parte la discutarea legilor, fără a se împărtăși la votare.

Art. 22. Bugetele de venituri și acela de cheltuieli, preparate în tot anul pentru fiecare Principat, prin îngrijirea Domnului respectiv și supuse Adunării, care le va putea amendă, nu vor fi definitive, decât după ce vor fi votate de Adunare. Dacă bugetul nu s'ar vota în timpul cuvenit, puterea executivă va întâmpina serviciile publice conform bugetului din anul trecut.

Art. 23. Diferitele fonduri, ce proveniau până acum din casse speciale și despre cari Guvernul dispune sub diverse titluri, vor fi cuprinse în Bugetul general de venituri.

Art. 24. Regulamentul definitiv al socotelilor va trebui să se înfățișeze Adunării cel mult până în doi ani, socotiți dela încheierea fiecărui buget.

Art. 25. Nici o dare nu se va putea pune sau lua, de nu va fi încuviințată de Adunare.

Art. 26. Precum toate Legile de interes comun sau special și Regula-

tele de administrația publică, așa și legile financiare se vor publica în gazeta oficială.

Art. 27. *Comisiunea Centrală va rezidă la Focșani.* Ea va fi compusă din 16 membri: *opt Moldoveni și opt Munteni.* Patru vor fi aleși de către fiecare Domn, dintre mădularele Adunării, sau dintre persoanele cari vor fi ocupat funcții înalte în țară, și patru de către fiecare Adunare din sânul ei.

Art. 28. Membrii Comisiunii Centrale conservă dritul de a lua parte la alegerea Domnilor în Adunarea din care vor face parte.

Art. 29. Comisiunea Centrală este permanentă. Cu toate acestea când o vor iertă lucrările, ea se va putea amâna pentru un timp, care nici într'un chip nu va putea trece peste patru luni.

Cursul funcțiilor acestor membri pentru fiecare Principat, atât al acelor numiți de către Domni, cât și al celor aleși de către Adunări, va fi mărginit în cât va țineă legislatura. Cu toate acestea funcțiile membrilor ce ies, nu vor încetă decât cu instalarea noilor membri.

În caz când mandatul amânduror Adunărilor va expiră deodată, Comisiunea Centrală se va reînnoi în totalitate pentru amândouă Principatele la deschiderea nouălor Adunări. În caz de disoluție a uneia din Adunări, reînnoirea se va face numai pentru acei din membrii Comisiunii Centrale a Principatului, a cărui Adunare se va alege din nou. Membrii ce ies vor putea fi aleși din nou.

Art. 30. Funcțiile de membru al Comisiunii Centrale vor fi răsplătite.

Art. 31. Comisiunea Centrală va numi ea pe Președintele ei. În caz când voturile ar fi împărțite între doi candidați, atunci se va hotărî prin sorți.

Funcțiile Președintelui încetează cu mandatul său de membru al Comisiunii Centrale. Ele se pot reînnoi.

În caz de împărțire egală a voturilor în deliberațiile sale, votul Președintelui va fi precumpănitor. Comisiunea Centrală face ea regulamentul ei din lăuntru. Cheltuelile de orice fel se vor pune pe jumătate în sarcina ambelor Principate.

Art. 32. Dispozițiile constitutive ale nouăi organizații a Principatelor sunt puse sub apărarea Comisiunii Centrale. Ea va putea arată Domnilor abuzurile ce i se vor părea de neapărată trebuință a se reformă și le va propune îmbunătățirile ce vor fi de introdus în diversele ramuri ale administrației.

Art. 33. Domnii vor putea supune Comisiunii Centrale toate propunerile cari li s'ar părea de folos a se preface în proiecte de legi comune ambelor Principate. Comisiunea Centrală va prepară legile de interes general comune ambelor Principate și va supune aceste legi, prin mijlocirea Domnilor, Adunărilor spre deliberare.

Art. 34. Sunt considerate ca *Legi de interes general* toate acele câte au de obiect unitatea legislațiilor, stabilirea, păstrarea sau îmbunătățirea Unirii de vămi, de poște, de telegraf, fixarea cursului monetar și diversele materii de folos public, comune ămbelor Principate.

Art. 35. Comisiunea Centrală, îndată ce va fi constituită, se va ocupa în special cu codificarea legilor existente, punându-le în armonie cu actul constitutiv al nouăi organizații. Ea va revedea Regulamentele Organice, precum și Codul civil, acel criminal, acel de comerț și de procedură, astfel ca afară de legile de un interes curat local, să nu existe decât un singur și acelaș corp de legislație, care se va pune în lucrare în amândouă Principatele, după ce va fi votat de Adunările respective, sancționat și promulgat de fiecare Domn.

Art. 36. Când Adunările vor introduce amendamente în proiectele de legi de interes comun, proiectul amendat se va întoarce la Comisiunea Centrală, care va apretui și va întocmi un proiect definitiv, pe care Adunările nu vor avea decât ori a-l adopta ori a-l respinge în total. Comisiunea Centrală va trebui să adopteze amendamentele ce se vor fi votat deodată de către Adunările amândouă.

Art. 37. *Legile de un interes special* pentru fiecare Principat nu se vor sancționa de către Domn, decât numai după ce el le va fi comunicat Comisiunii Centrale, care va avea a le apretui, de sunt compatibile cu dispozițiile constitutive ale nouăi organizări.

Art. 38. Se va institui o *Inaltă Curte de Justiție și de Casație* comună ămbelor Principate. Ea va rezida la Focșani. Compunerea ei se va regula. Membrii ei sunt inamovibili.

Art. 39. Sentințele date de către Curțile de Apel și hotărârile pronunțate de către Tribunale, atât într'unul cât și într'altul din Principate, se vor supune exclusiv înaintea acestei Curți de Casație.

Art. 40. Ea va exercita un drept de cenzură și de disciplină peste Curțile de Apel și peste Tribunale. Ea va avea drept de jurisdicție exclusivă peste membrii săi proprii în materie penală.

Art. 41. Ca o *Inaltă Curte de Justiție*, ea va cerceta pările ce vor fi provocate în contra Ministrilor de către Domn sau de către Adunare, și-i va judecă fără apel.

Art. 42. *Milițiile* regulate ce există astăzi în ămbele Principate vor primi o organizare identică, spre a putea la trebuință a se întruni și a forma o singură armată. Pentru acest scop se va face o lege comună. Afară de aceasta în fiecare an se va face o inspectare a milițiilor ămbelor Principate prin Inspectori Generali, numiți în toți anii alternativ de către fiecare Domn. Inspectorii vor fi însărcinați a priveghia ca să se execute pe deplin dispozi-

țiile destinate a conserva milițiilor tot caracterul de două corpuri ale uneia și aceleiaș armate.

Fără cointelegere de mai înainte cu Curtea Suzerană numărul milițiilor regulate, fixat prin Regulamentul Organic, nu se va putea spori cu mai mult decât cu o a treia parte.

Art. 43. Milițiile se vor întruni, de câte ori siguranța din lăuntru sau aceea a margînilor ar fi amenințată. Intrunirea va putea fi provocată de către unul sau de către celălalt Domn; ea însă nu va putea avea loc decât în urma unei comune înțelegeri și despre aceasta se va da știre Curții Suzerane. După propunerea Inspectorilor, Domnii de asemenea vor putea întruni milițiile, în totul sau în parte, în câmp de manevră sau spre a le trece în revistă.

Art. 44. *Comandantul șef se va numi pe rând de fiecare Domn, când vor avea a se întruni milițiile. El va trebui să fie Moldovean sau Muntean de naștere. El va putea fi revocat de către Domnul ce l-a numit. Noul comandant șef se va numi în asemenea caz de către celălalt Domn.*

Art. 45. *Amândouă milițiile vor conserva stindardele lor actuale; dar aceste stindarde vor purta în viitor o banderolă de culoare albastră, conform modelului anexat la Convenția de față.*

Art. 46. Moldovenii și Muntenii vor fi toți egali înaintea legii, înaintea dărilor și de o potrivă admiși la funcțiile publice, atât în unul, cât și în celălalt Principat. Libertatea lor individuală va fi garantată. Nime nu va putea fi reținut, arestat sau prigonit decât conform legii. Nimic nu va putea fi expropriat decât legiuit, pentru o cauză de interes public și prin mijlocirea unei desdăunări. Moldovenii și Muntenii de toate riturile creștine se vor bucura de o potrivă de drepturile politice. Intrebuințarea acestor drepturi se va putea întinde și asupra altor culturi prin dispoziții legislative. Toate privilegiile, scutirile sau monopolurile, de cari se bucură încă câteva clase, vor fi desființate, și se va procede fără întârziere la revizia legii, care regulează raporturile între proprietarii de pământ cu lucrătorii, spre a îmbunătăți starea țăranilor. Instituțiile municipale, atât cele urbane, cât și rurale, vor primi toate desvoltările iertate de stipulațiile Convenției de față.

Art. 47. Până când se va procede la revizia prevăzută în art. 37, legislația astăzi în vigoare în Principate se va menține în dispozițiile cari nu sunt contrarii cu stipulațiile Convenției de față.

Art. 48. Spre a se îndeplini art. 25 al Tractatului din 30 Martie 1856, un Hatașerif, conform cu textul stipulațiilor Convenției de față, va publica dispozițiile mai sus însemnate, în termen cel mult de 15 zile, numărare din ziua schimbării ratificațiilor.

Art. 49. *În momentul publicării zisului Hatașerif, Caimacamii actuali*

ai fiecărui Principat vor încredința administrația unei Comisii Interimare (Căimăcămie), constituită conform cu dispozițiile Regulamentului Organic. Prin urmare aceste Comisii vor fi compuse din Președintele Divanului Domnesc, din Marele Logofăt și din Ministrul din Lăuntru, cari se aflau în funcții sub cei de pe urmă Domni, înainte de instalarea administrațiilor provizorii în anul 1856.

Zisele Comisii se vor ocupa îndată cu formarea listelor electorale, cari vor trebui să fie înlocuite și afișate în termen de 5 săptămâni. Alegerile se vor face trei săptămâni după publicarea listelor. În a zecea zi ce va urma Deputații vor trebui să se întrunească în fiecare Principat, spre a proceda în termenele sus însemnate la alegerea Domnilor.

Art. 50. Convenția de față se va ratifica și ratificațiile se vor schimba la Paris în termen de 5 săptămâni sau mai înainte, de se va putea.

În virtutea căreia Plenipotențiarilor respectivi au scris și pus sigiliile lor.

(Semnați): Walewski, Hübner, Cowley, Hatzfeld, Kisseleff, Villamarina, Fuad.

Stipulațiile electorale anexate la Convenția din Paris:

Art. 1. Adunarea Electivă se compune în fiecare Principat din membri aleși de către districte și de către orașe. Mitropolitul și Episcopii eparhioți fac de drit parte din Adunare.

Art. 2. Alegătorii sunt sau primari sau direcți.

Art. 3. Este alegător primar în districte oricine va dovedi că are un venit fonciar cel puțin de 100 galbeni.

Art. 4. Este alegător direct în districte oricine va dovedi că are un venit fonciar cel puțin de 1.000 galbeni; în orașe oricine va dovedi că are un capital fonciar, industrial sau comercial cel puțin de 600 galbeni, proprietatea sa sau de zestre.

Art. 5. Nimeni nu va putea fi alegător, de nu va fi împlinit 25 ani și nu va fi născut sau naturalizat Moldovean sau Muntean.

Art. 6. Nu vor putea fi alegători :

a) Cei ce sunt supuși unei jurisdicții străine;

b) Interdicții;

c) Faliții nereabilitați;

d) Acei condamnați la pedepse degradatoare sau numai curat desăimătoare.

Art. 7. Listele electorale se vor întocmi în fiecare an și în fiecare district prin îngrijirea administrației.

Ele se vor publica și afișa în cea dintâi Duminecă a lunii lui Ianuarie pretutindeni unde va cere trebuința. Reclamațiile se vor da la Administrație în cele trei săptămâni, cari vor urma după publicarea listelor. Reclamanții

vor putea apela la Tribunalul districtului, care va hotărî în grabă și fără apel.

Art. 8. Fiecare alegător va putea reclama înscrierea sau ștergerea fiecărui individ, netrecut sau fără dreptate înoris în lista din care el însuș face parte

Art. 9. Este eligibil fără deosebire în toate colegiile oricine care este născut sau împământănit Moldovean ori Muntean, care va fi împlinit vârsta de 30 ani și va dovedi că are un venit cel puțin de 400 galbeni.

Art. 10. Alegătorii primari în districte numesc în fiecare ocol respectiv trei alegători, cari, întruniți în capitala districtelor, vor alege câte un deputat de district.

Art. 11. Alegătorii direcți în districte vor alege doi deputați de district.

Art. 12. În orașe alegătorii direcți vor alege la București și la Iași trei deputați; la Craiova, Ploești, Brăila, Galați și Ismail doi deputați; în celelalte capitale de districte câte un deputat.

Art. 13. Alegătorii fiecărei categorii se vor aduna deosebit în colegii speciale, spre a procedea la operațiile lor respective.

Art. 14. Colegiile electorale vor fi convocate de către Puterea executivă, cel puțin cu 3 săptămâni înaintea zilei fixate pentru alegere.

Art. 15. Scrutinul pentru alegerea deputaților este secret.

Art. 16. Alegerea se face după majoritatea voturilor rostite.

Dacă nici unul din candidați nu a putut dobândi majoritatea, atunci se va procedea la al doilea rând de scrutin, și candidatul, care va fi întrunit cel mai mare număr de voturi, va fi ales.

Art. 17. Operațiile electorale se vor verifica de către Adunare, care singură are dreptul a judeca despre validitatea lor.

Art. 18. Deputatul ales în mai multe cercuri electorale trebuie să facă cunoscut Președintelui Adunării voința sa, în cele zece zile ce vor urma declarația validității acestei alegeri. Căci de nu-și va arăta dorința în acel termen, atuncea se va hotărî prin sorți.

Art. 19. În caz de vacanță în urma arătării voinței, a morții, a demisiei sau altfel, colegiul electoral, care trebuie să îndeplinească vacanța, se va întruni în termen de 3 luni.

Art. 20. Nici un membru al Adunării nu poate în cursul sesiunii să fie arestat sau prigonit pentru materii penale, afară de cazurile prinderii în delict flagrant, decât după ce Adunarea a autorizat prigonirea lui.

Art. 21. Oricine care se va înscrie în listele electorale prin mijloc de declarații false sau ascunzând vreuna din incapacitățile prevăzute, sau care va fi luat parte la vot, deși eră neînscris, ori lipsit de dreptul electoral, va fi pedepsit cu o globire de 100 galbeni cel puțin și de 1.000 galbeni cel mult, sau cu închisoare de 8 zile cel puțin și de 3 luni cel mult.

Art. 22. În lipsa inițiativei Ministerului public, zece alegători întruniți vor avea drept de a intenta proces criminal: *a)* în contra oricărei persoane, care în cursul operațiilor electorale va fi îndosit, adăogat sau prefăcut biletele; *b)* în contra acelor care ar fi turburat operațiile electorale și ar fi jignit libertatea votului prin mijloace înșelătoare, prin silnicii sau amenințări.

Art. 23. Stipulațiile electorale, cari compun cele 22 articole de mai sus, trebuind să fie anexate la Convențiunea, care are data zilei de 19 August, conform articolului 16 a citatei Convențiuni, Plenipotențiarii respectivi au semnat-o și ei și au pus sigiliile lor.

Hatîșeriful atingător de Organizarea Definitivă a Principatelor-Unite, dat în 1-iu al lunii Rebi-ul-evel 1275, sau la finele lui Octomvrie 1858:

«După dispozițiile Tractatului general, cu norocire încheiat la Paris în 30 Martie 1856, între Imperiul meu și Inaltele Curți ale Austriei, Franței, Mării Britanii, Prusiei, Rusiei și Sardiniei, s'a convocat, în urmarea Firmanului Imperial, trimis mai înainte în această privință, o Adunare ad-hoc în fiecare din ambele Principate, și o Comisie, compusă din delegații respectivi ai Inaltei Porți și ai sus ziselor Inalte Puteri, s'a instituit, spre a conserva și a întări privilegiile speciale, de cari se bucurau ab-antiquo provinciile Moldo-Valahe, partea întregitoare a Imperiului meu, spre a împuternici prin o nouă consfințire drepturile Curții mele Imperiale, spre a modifica și a reformă regulamentele din lăuntru ale ambelor Principate.

«Hotărîrea finală a acestei Comisii, dată în urma informațiilor culese în privirea reformelor cerute pentru definitiva organizare a ambelor Principate, trebuind a fi consacrată prin o Convenție, Plenipotențiarii respectivi ai Imperiului meu și ai celorlalte Inalte Puteri s'au întrunit la Paris și au alcătuit dispozițiile următoare, așternute în Convenție în limba franceză, pe care ei au scris-o și sigilat-o în 19 August 1858, odată cu actul alăturat la ea în privirea stipulațiilor electorale, Convenție care, împreună cu anexele ei și traducerea respective, s'a supus Curții mele și au primit ratificarea mea.

(Urmează Convenția pentru Organizarea Definitivă a Principatelor-Unite Moldova și Valahia).

«Promulgând dispozițiile ce precedează, ordonez ca ele să se executeze din cuvânt în cuvânt, și că nici o lucrare sau urmare contrară acestorași dispoziții să nu aibă nici odinioară loc.

«Prin urmare acest Firman, investit cu hatul meu Imperial, s'a slobozit înadins prin Divanul meu și s'a trimis odată cu copia oficială alăturată la

el a Convenției și a anexelor ei, adică : Actul stipulațiilor electorale și modelul banderolei de culoare albastră, ce are a fi adăogită la stindardele actuale respective ale ambelor miliții.

«Fiindcă desvoltarea buneii petreceri și a prosperității Principatelor, cum și liniștea și fericirea populațiilor lor, formează obiectul statornic al dorințelor mele și al îngrijirii mele Imperiale, și fiindcă Inaltele Puteri, aliatale mele, s'au unit de asemenea și astădată cu binevoitoarele mele intenții, sperez în bunătatea divină, că rezultatul căpătat, prin această comunitate de intenții și de dorințe, nu va întârziă de a se realiza în practică.

«Ordenez dar ca să se facă cunoscut tuturor, că voința mea pozitivă este ca fiecare, în aceea ce-l privește, să executeze cu sinceritate și loialitate dispozițiile ce precedează și ca toți să privigheze spre a nu fi întru cât de puțin jignite.»

Regulamentul Organic. Capul IX, Secția II, Numiri la deosebite Publice Dregătorii:

Art. 403. *Alegerea și numirea a tuturor Dregătorilor în ramuri Administrative, Judecătorești și a Străjii Pământești se va face numai din pământeni și după chipul următor:*

a) Toți Dregătorii Ramului Judecătorec, precum Marele Logofăt, mădu-lările Sfatului Administrativ, Postelnicul, Aga sau Directorul Poliției Capitalei și *Agentul lângă Poarta Otomană din Constantinopol*, se vor numi de către *Domnul*, care îi va alege dintre boieri, cari vor avea însușirile cerute pentru dregătoriile ce li se vor încredința.

b) *Alegerea și numirea a tuturor Dregătorilor Străjii Pământești, atât Hatmanul, cât și toți ceilalți Ofiteri* de toate gradurile, se vor rândui de către *Domnul*, carele este și cel mai întâiu căpetenie a Străjii Pământești.

c) *Ispravnicii administratori ținuturilor, Cassierii, Dregătorii Carantinelor vor fi aleși de către Sfatul Administrativ, care prin anaforă va propune Domnului pentru fieștecare slujbă câte doi candidați, iar Domnul va numi și va întări dintre aceștia pe acei pe cari va socoti mai vrednici de slujba ce va fi a li se încredința.*

Toți funcționarii Dregători politiciști și militărești de ori ce treaptă sunt răspunzători pentru datoriile atingătoare de Dregătoriile lor.

Obșteasca Obicinuită Adunare, pe lângă generalnicele sale atribuțiuni, rostite la Capul II, va avea și pe aceasta de a da în știința Domnului necuviințele ce va descoperi în slujba fieștecăruia Dregător politicesc și milităresc, și a cere îndreptarea cuviincioasă.

Urzirile Candidaților la Domnia Moldovei.

Ofisul Caimacamului Moldovei Nicolae Conaki-Vogoridi către Consiliul Administrativ și nație, No. 78 din 13 (25) Octomvrie:

«Către Consiliul Administrativ și nație !

«Când M. S. Imperială Sultanul, Augustul nostru Suzeran, a binevoit a-mi acordă însemnatul onor de a cărmui țara mea și de a dirigu lucrările Consiliului în timpul periodului transitoriu, ce trebuie să treacă până la deplina și întreaga punere în lucrare a Tractatului de Paris, în cecece ne privește pe noi, nu ne-am amăgit nici despre greutatea nobilei povoare ce o primiam, nici despre greutățile și adesele prefaceri la cari este expusă puterea.

«Cunoșteam prea bine că voui aveă a trece, împreună cu d-lor membrii Consiliului, prin o epocă plină de mișcare, plină de neliniște, mai mănoasă în primejdii decât în onoruri, și că guvernul meu va fi pe atâta disputat în prezent, pe cât și fără perspectivă de ființă în viitor.

«Istoria popoarelor ne arată că oamenii cari se jertfesc pentru a dirigu prefacerile lor sociale nu sunt niciodată aceia pe cari providența îi alege pentru ca să-i facă a se bucură de avantajile și de privilegiile ce le aduc cu sine aceste prefaceri aduse întru împlinire.

«In marșa ei progresivă, țara mea trebuie, ca și oricare alta, să urmeze aceste tradiții, fără îndoială civilizatorii, și dacă dela cea întâia oară m'am dat ei cu totul, niciodată nu m'am hrănit cu speranța că într'o zi, consacrand niște puteri efemere, ea ar putea să fie, așa zicând, cu totul a mea.

«Când civilizația pășește cu repejune, instrumentele ei de grabă se tocesc; principiile rămân, se întăresc, dar oamenii trec și numai lucrările lor însemnează un mic loc în epoca în care ei au servit cu dreptate și cu onor.

«Locul acesta e singurul pe care ambiționez la sânul iubitei mele nații.

«El este mai modest, dar mai trainic decât acele pe cari le pot creă sau sfărâma partidele; el își are de scaun cunoștința publică și de domeniu pagina scrisă în analele patriei.

«Dacă am știut să-l merit, și dacă acel loc mi se va da de nobilul și cavalerescul patriotism al bunului popor moldovean, pe care am învățat a-l iubi din ce în ce mai mult, pre cât funcțiile mele m'au făcut a-l cunoaște mai bine; eu sunt mulțumit, și din suflet mulțumesc tuturor domnilor membri ai Consiliului, că mi-au ajutat spre a-l căpăta, d-lor cari se vor împărtăși de el împreună cu mine.

«Mulțumesc funcționarilor de toate gradele în ramul administrativ și ramul judecătoresc pentru concursul simpatic, devotat și inteligent ce ei mi-au dat; îi invit a urmă servind cu o credință nestrămutată, și doresc din fundul inimii ca acei cărora va cădea onorul de a dirigu în viitor să recunoască în ei prețioasele însușiri, despre cari ei mi-au dat atâtea dovezi. Noi am

realizat împreună în osebitele ramuri administrative mult mai puține îmbunătățiri și progrese decât aș fi dorit, dar cu toate acestea, dacă vom ține în seamă greutatea împrejurărilor, este încă iertat a enumera onorabile rezultate. Învățătura publică s'a lățit acuma și s'a întărit. Pătruns de cugetarea că numai ea pregătește bărbați pentru Patrie, și că țara noastră, geloasă de autonomia ei, nu ar putea fi mult timp încă tributară străinilor prin trimiterea copiilor săi la școlăle lor, am voit să pregătesc întreaga ei eliberare din cea mai rea dintre toate șerbirile, șerbirea inteligenței.

«Zelul luminat și neobosit al Ministrului Instrucției publice și al Cultelor cu mare nemărire a sprijinit scopurile mele. În capitală școala normală, care eră părăsită, deplin s'a restaurat. Aceea a artelor și meseriilor s'a pus pe o nouă bază, și un curs nou industrial de învățatură secundară s'a deschis. Ce se atinge de gimnaziu, acesta de tot s'a reformat și s'a îmbunătățit. La Galați s'a întemeiat o școală specială de comerț, la Bârlad al doilea gimnaziu; la Roman și Huși două seminarii; cu un cuvânt în ținuturile Moldovei s'au fondat 10 școale de fete și 25 școale sătești nouă se află în lucrare regulată. Numărul de 4.496 ce formă totalul foarte modest al elevilor, cari frecuențează școlăle din Principat, s'a urcat, de când am luat în mână frânele cărmuirii, la 10.000, împărțiți în toate districtele. Dacă această norocită progresie va urmă încă vreo câțiva ani, învățătura se va răspândi în toate clasele și cu dânsa adevărata egalitate înaintea posturilor și a funcțiunilor publice, la care fiecare Moldovean are de acum înainte dreptul de a aspira.

«După școale, îmbunătățirea căilor de comunicație mi-a părut că este izvorul cel mai mănos al progreselor repezi. Cu concursul activ ce mi-a dat Ministrul lucrărilor publice, 13.560 stanjeni de șoseă nouă, mai pe îndoit de aceea ce s'a făcut în anii precedenți, au putut să se deschidă circulației. Drumurile acestea s'au așezat la locuri mlăștinoase, greutate care a nevoit o mare îngrijire în construcția lor. Ele au cerut transportarea de materiale din puncturi depărtate, cari au servit de asemenea întru îmbunătățirea șoselelor în ființă. În Iași, mai multe uliți au fost bine paveluite, și de un îndelungat timp orașul, mulțumită unei neadormite îngrijiri, nu s'a găsit în mai bune condiții de igienă și de salubritate. Trăsuri publice, sigure, umblând cu repeziciune pe toată ziua, un serviciu de poștă regulat, leagă acuma între ele marile centruri de populație a Principatului, deschid nouă puncturi de operație pentru comerț, favorizează transacțiile.

«Resursele mărginite ale bugetului n'au iertat silințelor noastre de a se întinde pe o scară mai mare. Cu durere am văzut mânăstirile străine cari, statornicite în patria noastră, se folosesc cu toate acestea de rezultatele lucrărilor și ale sacrificiilor noastre, refuzând în mod arbitrar și sub felurite prețuri de a răspunde subvenția ce le este impusă de însuș Regulamentul, și din

nenorocire nu am fost până astăzi în stare de a învinge această împotrivire egoistă și atât de puțin conformă cu o interpretare neinteresată și creștinească a legii noastre religioase.

«Mănăstirea Neamțului mi-a dat de asemenea până la cel mai de pe urmă moment trista mărturisire a unei îndărătnicii reproșabile, atât din partea înaltului, cât și a celui de mai jos cler. Școalele ei sistematic închise, ospitalul ei de smintiți, a căruia neorânduială, mizerie și părăsire pătrund de înduioșare și de uimire pe vizitatori; nămolul acela tot crescând de călugări fără treabă și nepăsători, toate protestează acolo contra cuvintelor Sănteii Scripturi, contra doctrinei Evangheliei, contra Progresului și a Civilizației. Doresc ca o putere mai stabilită, însuflețită de aceleași intenții ca și ale mele, să știe a recuceri driturile veacului asupra acelei mănăstiri nenorocite, lipsită astăzi de toate luminile.

«Acelaș sentiment de umanitate m'a făcut de mult să-mi întorc privirile spre Ospitale și Inchisorile noastre. Neajunsul sumelor asigurate prin budget pentru acest paragraf, starea de căinat a acestor așezăminte penitenciare, unde se grămădesc, în niște borte umede, fără de haine, mai fără de hrană, femei, copii, bătrâni, simpli vinovați alături cu cei mai mari criminaliști, m'au îndemnat de a alerga la resursele mele personale, pentru a da cel puțin crevaturi bolnavilor și îmbrăcăminte arestaților. În această privință încă, cel întâiu pas s'a făcut pe calea reformelor, ele vor urma înaintea, o sperez.

«Nu vorbesc de ceea ce am putut face pentru miliție. Silințele mele pentru ca s'o fac, în câteva luni, cu totul demnă prin ținerea, disciplina și patriotismul ei de a purta stindardul nostru, au fost dictate de adâncă simpatie și intima iubire ce am jertfit-o în tot timpul corpului de armie credincios, care singur ocrotește și apără țara noastră. Nu pot părăsi rangurile acestor bravi ofițeri și soldați, în mijlocul cărora am avut onorul a figură, fără a mă pune încă odată în ele, spre a le exprima prin un mai de pe urmă ordin de zi sentimentele de cari inima mea e plină pentru dânsii.

«În scurt, mulțumită luminatului concurs și devotamentului domnilor membri ai Consiliului, cari niciodată nu mi-au dat greș, am putut, primind cărmuirea în încunjurările cele mai critice, să las puțin bine în urma mea.

«Dacă am știut să-mi păstrez încă câțiva prieteni, le cer ca să-și aducă aminte câteodată de acel bine. Cer dela acei cărora am fost binefăcătorul, ca să știe încă deschide gura spre a face să se respecte amintirea mea.

«Se poate ca sub administrația mea să se fi făcut oarecari nedreptăți. Dacă ar fi una ca aceasta, ele s'au produs în neștiința mea, în mijlocul grelelor complicații ce am traversat, și voința mea a fost cu totul străină de dânsule. Rog dar pe cei ce ar fi fost jertfa unor asemenea, ca să fie cei dintâi a mi le iertă. Rezoluțiile mele au fost totdeauna însuflețite de conștiința mea

de om onest, și date în frica lui Dumnezeu. Niciodată n'am uitat, că fiind născut Moldovean, țineam în mâinile mele onorul copiilor mei destinați a trăi și a muri în patria noastră și a susține acolo numele cel fără pată al vechei lor familii.

«Mulțumesc în sfârșit nației întregi, îi mulțumesc fără deosebire de ranguri, de clasă, nici de partid. Am primit dela ea în mai multe împrejurări mărturisiri neîndoelnice despre iubirea ei pentru mine. Aceste mărturisiri îmi sunt mai scumpe decât averea și onorurile; una singură dintre ele este de ajuns a șterge toate supărările ce mi-au pricinuit dușmanii mei personali, cari vor rămânea foarte mici înaintea nației. Am să rămân acum privitorul atentiv și simpatic al progreselor ce ne rezervă viitorul.

«Uite compatrioții mei desbinările lor și nu fie de acum înainte între dâșii alt partid decât acela al prosperității și gloriei naționale, oricare ar fi marșa ce va trebui a se urma spre a le căpăta. Voiu fi îndoit de fericit de retragerea mea, dacă ea poate servi de prelude la această fuzie a spiritelor și a inimilor, fuzie atât de trebuitoare și pe care așa de adeseori am dorit-o.

«Nu mă îndoesc că bărbații chemați a ne cărmui nu vor fi deopotrivă pătrunși de aceleași sentimente.

«Cât pentru mine, până la cea mai de urmă oară a existenței mele, voiu fi gata la nouă sacrificii pentru patria mea, și ea mă va găsi pentru totdeauna dispus a-i consacra averea mea, persoana mea și prietini pe cari Dumnezeu nu-i va lăsa.

(Subscris:) «N. Conaki-Vogoridi.

(Contrasemnat) Pentru secretar de Stat, «Post. A. Fotino.»

Comunicarea «Gazetei de Moldavia» No. 82 «din 15 (27) Octombrie 1858:

«In ajunul de a depune puterea, conform stipulațiunilor Convențiunii Constitutive a Principatelor, E. S. Principele Caimacam Nicolae Conaki-Vogoridi a adresat un ultim Ofis către Consiliul Administrativ și națiune.

«Cetirea acestei comunicări importante, publicată ieri în suplement de Gazeta de Moldavia, s'a făcut prin organul Domnului Postelnic A. Fotino, Directorul Secretariatului de Stat, în prezența Domnilor Miniștri întruniți și a unui număr considerabil de funcționari și de boieri.

«Șimțământul profund de patriotizm, care respiră din ofisul Excelenței Sale, în care sunt enumerate în scurt ameliorările și lucrările, cari vor însemna epoca guvernului său, terminii prin cari el exprimă mulțumirile sale Consiliului Administrativ și nației, demnitatea și abnegația ce reiesc din fiecare

cuvânt ale acestei pagine pătrunzătoare, au emoționat adânc Consiliul și auditoriul numeros, care-l înconjură.

«Eră cu neputință a menționa cu mai multă rezervă ameliorările realizate, a face să se audă de poporul moldovenesc sfaturi mai nobile, și a-i da, în acelaș timp, un exemplu mai mare de moderație și de patriotism.

«Sub impresiunea acestor simțeminte, Domnii Miniștri au decis, în aceeaș ședință, ca să adreseze chiar Consiliul Administrativ un răspuns la comunicarea Principelui Caimacam.

«Redacțiunea acestei adrese s'a făcut imediat, și Domnii Miniștri s'au prezentat în corpore în apartamentele Excelenței Sale, depuind adresa în mâinile sale.

«Acest răspuns, plin de cugetările cele mai admirabile, spune mai mult decât orice comentarii, efectul imens produs în această împrejurare solemnă de cuvintele Principelui Caimacam.

«Iată adresa :

«Manifestând ca cea mai scumpă a sa speranță dorința de a conserva un mic loc în analele patriei noastre, Excelența Voastră nu putea cugeta, fără îndocală, că mărețele și simpaticele cuvinte pe cari le-a rostit în auzul nostru se vor înscrie dela sine pe pagina care, în istoria noastră, va purta numele său.

«Cu toate acestea, Excelență, Conșiliul Administrativ, încă emoționat de răsunetul lor, le-a cules în acel spirit cu respect, și nația întreagă, spre a căreia inimă ați știut să vorbiți, va ști să le păstreze în memoria sa și să le transmită din ecou în ecou în tradițiunile sale cele sfinte.

«Bărbații, ocupând pozițiunea înaltă pe care ați știut să vă urcați, lucrează după ambiția lor personală; trăesc în țară, însă țara nu e cu dănșii; dar acei cari, ca Excelența Voastră, depun atâte silințe a servi interesele nației, pe cât un dispreț a îngrijii de averea lor proprie, trăesc în sufletul poporului.

«Dacă Excelența Voastră binevoește a ne mulțumi tuturoră fără distincțiune pentru slabele silințe ce am făcut pentru a secundă vederile sale, membrii Corpului administrativ și ai Corpului judecătoresc cred că e mult mai drept, ca ei să vă mulțumească că i-ați asociat la binele ce ați făcut, la lucrurile utile ce ați desăvârșit și cari vor rămânea după dânsa.

«Nu ne îndoim că, și cu această ocazie solemnă, nația se va asocia nouă prin recunoștința sa.

«Cu măsura cu care progresul întinde asupra noastră luminile sale, el ne învață să cunoaștem mai bine pe adevărații noștri amici; și să nu crezi, Principe, că nația persistă totdeauna a cunoaște pe acești amici în acei cari țin frânele puterii.

«Libertatea cugetării și a afecțiunilor este unul din cele dintâi simptome ale desrobirii inteligenței și ale mersului civilizației.

«Noi avem convicțiunea că prin înlănțuirea acestor progrese, bărbați ca Excelența Voastră sunt adesea rechemăți la viața publică.

«Administrația Voastră, care a fost exercitată în mijlocul sollicitudinilor și greutăților politice ale fiecărei zile, a lăsat printre noi urme utile, și nu vor fi uitate, în ordinea serviciilor administrative și a lucrărilor desăvârșite în împrejurări critice, cari păreau a opri orice stabilitate.

«Acei al căroro binefăcător ați fost, acei al căroro amic ați fost, vor rămâne pentru voi, căci țara noastră, învățând a trăi ca națiunile cele mai bogat dotate de natură, a învățat negreșit a practica recunoștința și fidelitatea.

«Să ai dar încredere, Principe, în viitorul pe care vi-l rezervă Provedința. Ați apucat pe calea cea mai nobilă, pentru ca fiecare să-și aducă aminte de voi: — V-ați uitat pe Voi înșivă!

«De aceea, oricare va fi urmarea carierei strălucite a Excelenței Voastre în viitor, veți merge cu mai mult acum spre recompense decât spre dureri, și dacă va fi în voia lui Dumnezeu, destinele voastre vă vor apropiia încă de inima Patriei care Vi s'a deschis.

«Membrii Consiliului, ai Excelenței Voastre prea devotați servitori:

A. Balș, Logofăt,	G. Beldiman, Logofăt,
A. Ghika, Logofăt,	G. Ghika, Hatman,
P. Balș, Visternic,	Principele D. Cantacuzino,
A. Fotino, Postelnic.	

«In 14 (26) Octomvrie 1858, No. 4.799.»

Comunicarea «Gazetei de Moldavia», No. 91 din 17 (29) Noembrie:

«A. S. Principele Mihail Sturdza a sosit în Iași la 14 c. Poziția ce a ocupat mai înainte în țară și reîntoarcerea sa după o absență îndelungată constituie în împrejurările actuale un eveniment. Fără să-i prejudicăm importanța, este de datoria unui publicist conștiințios să înregistreze în coloanele «Gazetei» relațiunea exactă a manifestațiilor, al căror obiect a fost Principele din partea compatrioților săi.

«Lăsăm altora povestirea primirii Principelui Sturdza dela sosirea lui în Galați și pe tot parcursul drumului, la Tecuciu și Bârlad, unde aproape întreg orașul s'a dus înaintea lui mai bine de o postă. Alți corespondenți vor cită în relațiunile lor discursurile semnificative și onorabile pe cari le-au adresat un preot, elev al Seminarului Socola, și un cetățean, în numele clerului și al cetățenilor. Lăsăm la o parte și amănuntele despre manifestațiile de devotament ce i s'au făcut în orașul Vasluiu, unde locuitorii, după ce i-au deschis calea, au tras singuri trăsura de-a-lungul orașului până la casa unde a descins.

«Marturi de cele ce s'au petrecut în Iași, putem spune că din vârful dealului Repedea și până la palatul N. Rosnovanu, Principele s'a coborât de șase ori din trăsură, pentru a primi salutările diferitelor deputațiuni de boieri, de dame și de negustori, cari s'au grăbit a-și exprima bucuria prin cuvinte și prin buchete de flori. Însoțit de un foarte mare număr de trăsuri, de călăreți și de o mulțime de locuitori, cari umpleau aerul de urale, Principele și Princesa au fost primiți la scară de d-na Maria Rosnovanu și de elita damelor și boierilor. Un arhimandrit al Mitropoliei, încunjurat de diaconi și cântăreți, cu sfânta Evanghelie și Cădelnița, l-a primit în antret și, în mijlocul cântărilor, l-a condus în capelă, unde s'a servit un Te-Deum pentru sericita lui reîntoarcere în țară. Pe urmă Principele a primit în salonul cel mare felicitările boierimei și ale negustorilor. A doua zi E. Sa Mitropolitul, însoțit de înaltul cler, a venit să dea Principelui binecuvântarea, și Duminică, la 16, Domnii Reprezentanți ai Puterilor străine i-au făcut vizită.»

Memoriul trimis Inaltei Porți de partizanii Principelui Grigore M. Sturdza, din 30 Aprilie (12 Maiu) 1858:

«Inalta Poartă, în înțelegere cu Inaltele Puteri contractante, a instituit în Principate guverne provizorii, pentru ca înainte de a stabili organizarea lor definitivă, să aibă timp să studieze adevăratele nevoi ale populațiunii.

«Numai nădejdea într'un viitor mai bun i-a făcut pe Moldoveni să îndure în liniște relele prezentului, căci Caimacamia Principelui Nicolae Vogoride a condamnat această țară la suferințe mai mari decât cele ce a avut să îndure în ultimul războiu; atunci în acele vremuri de nenorocire, cel puțin legile interne n'au fost călcate în picioare, cum au fost în decursul ultimelor cincisprezece luni ale guvernului actual.

«Când în 1821 guvernele Moldovei și Valahiei au fost încredințate din nou unor Domni indigeni, un Hațișerif dat de Inalta Poartă, din luna August 1822, stabilește formal că — «pe viitor, pentru a se pune capăt relexor fără număr ce au avut loc, Grecii fanarioți, Bulgarii, Sărbii și Arnăuții nu vor mai fi admiși nici în cele mai mici funcțiuni din Principate» —.

«Țara a văzut cu durere, că în loc de un pământean adevărat, a fost pus în fruntea ei un străin, care nu are nici măcar cele mai simple calități intelectuale și morale indispensabile unui șef de Stat; astfel departe de a se conformă Fermanului Imperial de instalare, care-i prescrie să guverneze țara după legile și statutele în vigoare, Caimacumul Vogoride a călcat în picioare toate legile fundamentale ale Moldovei și a dezorganizat toate ramurile administrației.

«Aşa zisul indigenat al Principelui N. Vogoride a putut surprinde buna credinţă a Inaltei Porţi, pentru a-l numi Şeful Guvernului Moldovenesc; dar chiar dacă acest indigenat n'ar fi o flagrantă călcare de lege, totuş este sigur că acest drept i-a fost refuzat în mod formal de art. 27 al Regulamentului Organic, care cere ca Şeful Statului — «să facă parte dintr'o familie moldovenească, a cărei nobilime să se urce cel puţin până la bunic, iar indigenatul până la tată» —.

«Mai mult, însuş actul de indigenat al Principelui N. Vogoride este o gravă nelegalitate; iată pe scurt istoricul şi cuprinsul lui:

«Acest descendent dintr'o familie greacă din Fanar, fiind cumnat cu Principele Mihail Sturdza, a cerut prin acesta Adunării Obşteşti indigenatul, în timpul când acest Principe guvernă Moldova.

«Adunarea Obştească a respins în unanimitate această cerere, pentru a nu contraveni dispoziţiunilor precise ale art. II şi IV, anexe la litera X a Regulamentului Organic, şi a răspuns Domnitorului, — «că d-l Vogoride n'a indicat, conform articolelor menţionate mai sus, capitalurile sale, nici n'a împlinit termenul de zece ani, în cursul căruia să fi dat probe că este folositor ţerii» —. În anul următor Domnitorul Mihail Sturdza a supus din nou Adunării Obşteşti cererea d-lui Vogoride şi a întrebuiţat toate mijloacele pentru a reuşi, chiar împotriva legii.

«De data aceasta, Adunarea Obştească a dat următoarea hotărîre: — «Deşi hotărîrea luată anul trecut arată motivele legale, pentru cari d-l Vogoride nu poate fi recunoscut de cetăţean, cu toate acestea pentru a fi pe placul A. S. Domnitorului, îi acordă indigenatul, fără ca aceasta să poată servi pe viitor ca exemplu sau antecedent pentru alţii» —.

«Deci acest indigenat nu este decât o călcare de lege, şi după cum am spus mai sus, chiar dacă ar fi fost în conformitate cu Regulamentul, d-l Vogoride tot n'ar fi avut dreptul de a fi numit Şef al Guvernului Moldovenesc.

«Indată ce a fost numit Caimacam, întâia grijă a Principelui Vogoride a fost să anuleze prestigiul tuturor funcţiunilor Statului, numind în ele indivizi gata de a deveni instrumente pentru abuzurile cele mai mari, meniţi să ameninţe şi să compromită drepturile şi averile tuturor pământenilor. Prin această manoperă tradiţională a Fanarului, Caimacamul Vogoride a distrus garanţiile legilor, făcând ca toate să depindă de voinţa sa proprie. Actele sale au constat în încurajarea delapidărilor, în intimidarea celor slabi, pentru a-şi forma o ficţiune de partid, şi în persecutarea oamenilor conştiinţioşi, cari deplâng starea de decadenţă în care le-a adus patria.

«Caimacamul Vogoride a mers atât de departe pe această cale nelegală, încât a luat, prin simple rezoluţiuni, pământurile dela adevăraţii lor proprietari pentru a le da favoriţilor săi şi a distrus astfel Hrisoavele domneşti,

ale căror hotărâri sunt irevocabile după legile noastre fundamentale. Ocupat numai a-și crea partizani, lăsând banii Statului și averile particulare pradă lăcomiei sateliților săi, și dat cu totul la desfrânări scandaloase, Caimacamul Vogoride a lăsat, din cauza incapacității sale, ca administrația să cadă într'o dezorganizare atât de mare, încât cea mai mare parte din locuitorii Basabiei, anexată la Moldova, au emigrat, și toate stabilimentele lăsate de Ruși guvernului Moldovenesc sunt amenințate de ruină. Veniturile Statului, cari sub stăpânirea rusească se ridicau în această parte a teritoriului la 360.000 ducați sau 4.230.000 franci, au fost reduse prin delapidări nenumărate la un milion de franci. Arenda salinelor, lacurilor, terenurilor necultivate, dată pe opt ani cu 20.000 ducați pe an, a produs unuia dintre cei treizeci de asociați, care s'a retras din societate, un venit net de 30.000 ducați, plătiți înainte. Risipa averii Statului e generală. Caimacamul însuș, părăsind cel dintâiu calea ce i-a fost indicată prin Fermanul de instalare, a ridicat din cassa Statului, în decurs de opt luni, o sumă de cinci milioane, sub numele de cheltueli extraordinare, fixate prin Regulament la 900.000 piastri pe an. A mărit cheltuelile și a micșorâ veniturile, acesta este caracterul acestei administrații provizorii.

«Din domeniile Statului Principele Vogoride a înstrăinat pământuri, cari valorează treizeci de ducați falcea, dând în schimb altele, a căror valoare nu este nici de șapte ducați falcea. Numai din averile bisericesti au fost luate de Caimacam mai bine de șasezeci mii de ducați, împotriva tuturor statutelor în vigoare, pentru a le împărți între funcționarii prevaricatori și între cei ce s'au făcut instrumentele servile ale dezordinilor sale. Protestul oficial făcut de I. P. Sf. Sa Mitropolitul către Caimacam n'a fost luat în considerare de acesta. Astfel nici legea, nici glasul păstorilor săi, n'au putut pune biserica la adăpostul acestor spoliațiuni.

«Pentru a răscumpără, fără nici o nevoie, dreptul de întreprindere a diligențelor, Statul a dat antreprenorului zece mii de ducați, deși acesta eră dispus a-și cedâ privilegiul pentru cinci mii de ducați.

«Pentru exportul cerealelor erau cumpărători până la suma de 60.000 ducați pe an; cu toate acestea venitul acesta atât de important a fost arendat pentru 30.000 ducați și această sumă scontată pe doi ani înainte, punându-se în sarcina Statului cheltuelile de scont, deși după Regulament este interzis în mod expres guvernului de a dispune prin anticipare de veniturile Statului.

«Sumele însemnate, depuse la Ministerul de Finanțe ca garanție de către antreprenorii veniturilor publice, nu mai există în cassele guvernului și lasă în buget un mare deficit pentru viitor. Tot așa este și cu celelalte venituri ale țarei, și Moldova vede cu durere risipindu-se nu numai veniturile actuale, dar și cele viitoare, și distrugându-se astfel condițiunea esențială a viitoarei

sale reorganizări. Cu speranța deșăartă de a fi ales Domn, Caimacamul face din justiție un mijloc de a-și crea voturi pentru reușita candidaturii sale. Astfel în nenumărate cazuri, dreptatea și actele cele mai autentice au fost desconsiderate și violate, sau pentru a pedepsi pe aceia cari refuzau să promită votul unui astfel de candidat, sau pentru a răsplăti pe acei cari, obciinuiți să trăească din abuzuri, s'au declarat devotații lui.

«După art. 399 din Regulamentul Organic, titlurile de boierie nu pot fi acordate de Domnitor decât pentru a răsplăti meritele funcționarilor buni și pentru servicii însemnate aduse Statului, și aceasta cu încuviințarea Adunării Obștești, care constată meritul candidatului; mai mult, art. 19 din acelaș Regulament, care până la viitoarea reorganizare este singura lege în vigoare, spune lămurit — «că Caimacamii nu vor putea da în timpul gestiunii lor titluri de boierie» —. Cu toate aceste dispozițiuni precise ale Constituției noastre și deși Fermanul de instalare i-a prescris să administreze țara în conformitate cu aceste legi, Caimacamul a dat și a vândut mai mult de 2.000 de titluri de boierie; acest trafic necalificabil i-a produs lui și favoriților lor mai bine de 100.000 ducați, cu tot prețul scăzut cu care le-au vândut samsarii ovrei. Astfel de titluri de boierie au obținut contribuabili din toate clasele și chiar indivizi condamnați la pedepse infamante, și cum în Moldova-Valahia aceste titluri dispensează de orice contribuție personală, bugetul Statului a suferit din această cauză o scădere simțitoare a veniturilor sale. În urma acestui trafic s'au strecurat falșuri în registrele de înscriere a boierilor țării, căci în locul celor cari n'au plătit ce au promis, au fost înscriși acei cari au fost mai regulați cu plata.

«Afară de folosul material, Caimacamul a mai dat ranguri de boierie și în scop electoral; el a voit să-și formeze un partid numeros, pentru cazul când se va face alegerea Domnitorului, și să anihileze, cu acest public electoral creat de el, pe adevărații alegători, cari după legile noastre fundamentale au dreptul să aleagă. Tatăl Caimacamului, Principele Ștefanache Vogoride, a făcut cam acelaș lucru în 1821, în cele câteva luni cât a fost Caimacam al Moldovei; dar când Principele Ioan Sturdza a luat frânela guvernului, a declarat nule și neavenite toate decretale date de acest Caimacam. Acest antecedent prețios arată singurul mijloc sigur și legal pentru a îndrepta urmările funeste ale unei asemenea fapte rele.

«La formarea, de curând proiectată, a două batalioane nouă de vânători, funcționarii cari se bucură de favoarea Caimacamului au găsit încă un mijloc de a comite stoarceri nedrepte. Administratorii județelor, având ordinul de a proceda la recrutare, fără a aplica legea recrutării, au găsit nimerit să iea cinci sau șase recruți, în loc de unul, sub pretext de a putea alege pe cei mai destoinici pentru serviciul militar, dar în realitate pentru a lua bani

dela cât mai mulți, spre a-i scuti de serviciu; căci dintre numeroșii indivizi recrutați, numai cei cari n'au avut mijloace ca să plătească zece sau douăzeci de ducați au fost declarați buni pentru serviciu, iar în schimbul acestei răscumpărări, persoanele competente au găsit motivele necesare pentru a-i scuti pe toți ceilalți. În acest chip un număr considerabil de familii, fiind forțate să-și vândă vitele pentru a avea cu ce să-și răscumpere liii, au fost aduse la sapă de lemn. De altă parte comunele obligate să dea recruți au fost forțate să admită înlocuitori, pentru un preț foarte mare, astfel că s'a plătit până la șaptezeci de ducați de comună. Aceste stoarceri ne mai auzite au amintit locuitorilor crudele suferințe din cele mai rele timpuri ale domniei fanariote.

«Sumele depuse la tribunale de către împricinați și de către tutorii orfanilor sunt, după toate legile, un depozit sfânt. Cu toate acestea Caimacamul Vogoride și-a permis să ridice acest depozit și să-l ofere Băncii, ca o compensare pentru sumele considerabile ce le-a împrumutat el și rudele sale dela această Bancă, în contra statutelor ei. Cu toată această operațiune, Banca, trebuind să se declare insolvabilă, reclamanții au așteptat restituirea depozitelor lor, și un mare număr de averi particulare s'au văzut amenințate. O neliniște generală a cuprins pe cei îndreptățiți și guvernul a distrus cu propriile sale mâni încrederea publică, pe care trebuia tocmai să o păstreze, și fără de care nu se poate guvernă.

«Chemând la sine pe boierii creați de el, pe delapidatorii interesați de regimul actual, pe funcționarii slugarnici și pe avocații a căror soarte depinde de guvern, Caimacamul i-a pus să semneze tot felul de hârtii în favoarea sa, pentru a surprinde buna credință a Inaltei Porți și a Inaltelor Puteri contractante. Aceasta se întâmplă în capitală; cât privește județele, administratorii încearcă cu amenințări să obțină semnarea hârtiilor de acest fel, și când nu pot să reușească, semnează ei înșiși pentru oamenii cari nu știu ceti și scrie.

«Oricât ar fi de orbit Caimacamul Vogoride, simte că niciodată nu va putea fi ales Domn; de aceea încearcă prin toate mijloacele să discrediteze renumele cel bun al țării și să facă a se crede că orice alegere ar fi cu neputință. Și totuș, în 1844, Domnul a fos ales în Valahia în baza Constituției noastre, și această alegere, ordonată de Inalta Poartă, s'a făcut fără cea mai mică dezordine, și rezultatul ei a fost să aducă la putere pe acela care părea atunci mai vrednic a guvernă. De aceea și simpatiiile țerii pentru Turcia au fost unanime, și nu s'au desmințit nici chiar sub ocupația străină a ultimului războiu; pe când Căimăcămia Prințului Nicolae Vogoride, judecând-o după fapte, se pare că nu a avut altă țintă decât a alienă în Moldova spiritele dela Sublima Poartă.

«Simțind că se apropie sfârșitul stărei provizorii, Caimacamul Vogoride, spre a-l prelungi, s'a încercat de mai multe ori a provoca dezordine și a aduce o ocupație străină, pe care o crede a-i fi favorabilă. În acest scop, el s'a făcut în timpul din urmă instigatorul provocațiunilor urmate între ofițeri și particulari până într'atăta, încât mai multe domiciliu de notabili din capitală au fost violate de grupuri numeroase de ofițeri, cari se credeau insultați; aceștia, simțind în sine că se tindea a-i face instrumentele intrigilor țesute de Caimacam și de acoliții săi, au respins departe de dânsii rolul nedemn pentru ofițeri bravi și au luat măsuri de apărare în contra amenințărilor propriilor lor șefi. Văzând că din această parte încercările sale devin infructuoase și luând pretextul falacios al unui pamflet, el a mers atât de departe, încât a dat ordine de a asedia cu 120 de jandarmi casa unui boier, pentru a-l exila fără judecată prealabilă, ceea ce a cauzat atrupamente și o mare dezordine în oraș.

«Națiunea, plină de încredere în intențiunile binevoitoare ale Augustului ei Suveran și cu ochii ațintiți asupra Areopagului European, care va decide de viitorul său, a avut până acum o răbdare exemplară; însă atâtea răutăți nu pot să rămână fără o reparație.

«Articolul 46 al Regulamentului Organic zice — «că Caimacamii vor fi responsabili de gestiunea și de întrebuințarea fondurilor Statului». — Dacă în contra glăsuirii acestei legi de înaltă moralitate, atâtea plângeri nu vor fi îndreptate la timp, măcar în parte, țara ar avea a suferi și în viitor faterile consecințe ale unor fapte atât de reprobabile.

«Venim dar să cerem, în numele legilor și al echității, ca o cercetare să fie făcută, de persoane întegre, asupra tuturor actelor administrațiunii Caimacamului Vogoride, și ca el să aibă a da socoteală de gestiunea sa și de întrebuințarea fondurilor Statului, conform cu Constituțiunea noastră.»

(Urmează semnăturile).

Darea de seamă a Deputației, care a prezentat Marelui Vizir Ali-Pașa Memoriul partizanilor Prințului Gr. M. Sturdza, în 2/14 August 1858 :

«Deputațiunea de Moldoveni, sosită de curând în Constantinople, a avut onoarea să fie primită astăzi Sâmbătă la două ore după miezăzi de A. S. Serenissimă Marele Vizir Ali Pașa.

«Această deputațiune, al cărei scop eră de a aduce la cunoștința Inaltei Porți părerea țarei despre abuzurile revoltante ale administrației necinstite și imorale a Caimacamului Vogoride, a fost primită bine; acest strigăt de durere a unui popor întreg, apăsător de cincisprezece luni, a găsit în sfârșit ecou binevoitor în dreptatea A. S. S., care a binevoit să răspundă că

«în conformitate cu concluziunile memoriului prezentat de acești Moldoveni, se va numi o comisiune de anchetă, imediat după instalarea unui guvern stabil, pentru a examina gestiunea acestui Caimacam și a cerceta întrebuintarea fondurilor Statului». După prevederile A. S., această schimbare ar urma să se facă foarte curând și nu va întârzia mai mult de o săptămână.

«Această audiență oficială, care probează cât de mare este interesul A. S. pentru Principate, s'a deosebit prin bunăvoința arătată față de membrii deputațiunii: fiecare a putut face întrebările sau observațiunile ce a crezut de cuviință; toți au fost ascultați cu cea mai mare atențiune și mulți au primit răspunsuri precise.

«Unul dintre membri, de pildă, făcând istoricul absolutismului Caimacănului, a amintit o convorbire în care Vogoride pretindea că avea să guverneze cu băta, în afară de lege, ca un dictator sau, după cum spunea el — turcește —. La aceasta A. S. indignat răspunde: «Din fericire nu cu băta sunt guvernate popoarele Turciei, ci cu legile; viitorul o va recunoaște».

«Alt membru, bănuind că A. S. recunoaște și agreează principiul Principelui străin, întrebă dacă în acest caz se va numi un prinț străin și nu un fanariot. Această ipoteză îl făcu pe Ali Pașa să suradă și răspunde: «O, nu nu Principe fanariot.» Câte iluziuni au rămas înșelate prin aceste cuvinte!

«Aducându-se în discuție temerea de nouă persecuții, A. S. a răspuns plin de dragoste, că «nimeni în țară să n'aibă frică, căci se vor da ordine în această privință».

«Deoarece ar fi prea lungă povestirea diferitelor subiecte cari s'au discutat în această audiență, ce a durat aproape un ceas, ne mărginim a adăuga că deputațiunea a predat A. S. Marelui Vizir o mulțime de acte acoperite de mai multe mii de semnături ale alegătorilor din Moldova, cari exprimau dorința de a vedea în capul Statului pe Principele Grigorie M. Sturdza, ca pământeanul cel mai capabil și mai demn.

«Deputațiunea a adăugat că înaltele calități ale acestui candidat, serviciile eminente ce a adus el Turciei pe câmpiile de luptă, precum și lucrările sale distinse în favoarea țării, cu ocazia delimitării Basarabiei, i-au câștigat simpatii unanime și l-au făcut unicul și singurul în stare a guvernă țara.

«Pentru a da o idee de bunăvoința cu care au fost primite aceste cereri, nu avem decât să facem cunoscut răspunsul Marelui Vizir, care în mai multe rânduri în decursul convorbirii a repetat — că «zelul și devotamentul Principelui Grigorie Sturdza sunt cunoscute și apreciate de M. S. I. Sultantul, că talentele sale și caracterul său leal l-au făcut să fie totdeauna respectat de Turcia și că în sfârșit Principele Grigorie este capabil de lucruri mari» —.

«Lăsăm cetitorului să prețuească aceste cuvinte, al căror înțeles este ne-

mărginit, nu numai din cauza personagiului distins care le-a pronunțat, ci mai ales pentru oportunitatea ce au în împrejurările actuale. La sfârșitul audienței, A. S. a binevoit să invite întreagă deputațiunea să vină Sâmbăta viitoare să primească un răspuns scris la diferitele cerșiri cari au motivat demersurile ei.

«In timpul acestei audiențe, intrarea în salonul de recepție a fost interzisă tuturor funcționarilor, chiar și celor cari de obicei pot intra la A. S.

«Pentru deputațiune: Marele Vornic Gr. Crupenski, Marele Postelnic C. Theodoru, Comisul Ioan Cuza, Clucerul Ștefan Georgiu, Constantin Dassiad, avocat.»

Petițiunea partizanilor Prințului Gr. M. Sturdza trimisă M. S. Sultanului, din 2/14 Iunie 1858:

«Sire,

«Maiestatea Voastră Imperială cunoaște toate suferințele ce a îndurat Moldova până astăzi, și aceasta mai ales pentru că țara aceasta n'a fost guvernată nici după legi, nici după intențiunile binevoitoare ale M. V. Imperiale.

«Deșteptați prin nenorociri, noi simțim mai mult ca altădată nevoia de a avea ca șef al guvernului local un om leal și capabil, și așteptăm această mare binefacere dela înalta solicitudine a M. V. Imperiale.

«Noi cunoaștem de aproape și cu temeiul toate persoanele țării noastre. Am crede deci a lipsi dela o datorie sfântă, dacă nu am supune dorința noastră la picioarele Tronului Imperial.

«Accastă dorință generală este să avem în fruntea guvernului țării noastre pe Principele Grigorie Sturdza, al cărui caracter leal și spirit luminat ne oferă toate garanțiile unei administrații.»

Petițiunea remisă comitelui Walewski de partizanii Principelui Gr. M. Sturdza, din 2/14 Iunie 1858 :

«Interesul ce Ex. Voastră a dovedit în totdeauna țării noastre ne impune obligațiunea de a vă informa, că în vederea unei schimbări oarecare a șefului nostru administrativ, am avut onoarea a adresa M. S. I. Sultanul o cerere, a cărei copie o alăturăm aici, și care eră însoțită de adeziuni din toate județele.

«Acest demers ne-a fost inspirat de suferințele patriei noastre, lăsată pradă de atâta timp unei administrații nedestoinice.

«Mai mult decât ori când, avem nevoie în fruntea afacerilor țării noastre de un om luminat și integru, și Principele Grigorie Sturdza, fiind între numeroasele persoane cari aspiră a ne guvernă, singurul care întrunește aceste calități, am crezut că trebuie să supunem aprecierea noastră M. S. Sultanu-

lui. Prin aceasta noi mai dorim să înlăturăm încercările aceloră cari, neoferind nici o garanție nici prin caracterul lor, nici prin capacitatea lor, nu se bucură de nici o simpatie reală în țară.

«Ne adresăm în acelaș timp E. V. și vă rugăm a fi la nevoie interpretul nostru pe lângă membrii Congresului ce prezidați.»

Scrisoarea Prințului Gr. M. Sturdza adresată Impăratului Napoleon III, 9/21 Septemvrie 1858:

«Sire,

«Credincios declarațiunii ce am avut onoare a face M. V. I. în scrisoarea ce v'a fost predată de căpitanul Magnan, viu astăzi a vă repetă expresiunea întregului meu devotament.

«M'aș simți fericit dacă M. V. I. ar binevoi să mă considere ca pe unul dintre credincioșii Voștri locotenenți, gata de a execută ordinele M. V. și a-mi pune întregă ambițiunea mea în a putea contribui, în sfera mea de activitate, la realizarea proiectelor generoase ale politicei napoleoniene în Orient.

«Căpitanul Magnan, care a văzut starea de lucruri din Principate și care are deplina mea încredere, va da M. V. I. toate amănuntele asupra situațiunii actuale.

«Toate ordinele ce M. V. I. va binevoi a-mi transmite prin căpitanul Magnan sau prin d-l Place, cu privire la Unirea Principatelor, vor fi executate cu stricteță, căci unchiul meu, Principele Alex. Ghica, Caïmacamul Valahiei, și cu mine suntem decși a lucră și în măsură a face Unirea.

«Devotamentul meu către M. V. I. îmi creează datoria de a așteptă în această privință ordinele M. V. și a nu lucră decât conform cu vederile Voastre.

«Dacă în urma acestora, cestiunea orientală va provocă un conflict european, mă îndatorez a combate în Principate inimicii Franciei, cum ar face aceasta un general al M. V. I.

«Mai ales aceasta îmi atrage dușmănia Austriei, căci în caz de rășboiu, o expedițiune în Transilvania și în Ungaria ar fi dïversiunea cea mai periculoasă, la care ar fi expusă ea, și ea știe bine că dintre toți coi ce aspiră aici la putere, eu sunt singurul în stare a o face.

«In sfârșit oricari ar fi combinațiunile politicei M. V. I. în Orient, oricari ar fi intențiunile ei cu privire la Turcia și atitudinea ei față de Austria și Rusia, mă îndatorez a indeplini ordinele voastre, Sire, ca un credincios locotenent al M. V. I. și a combate în toate împrejurările pe dușmanii Franciei Napoleoniene.

«Binevoîți a primi, Sire, cu această ocaziune, reînnoitul omagiu de devotament și de cel mai profund respect, cu care am onoare a fi al M. V. cel mai plecat și mai supus servitor

(s) «Principele Grigorie Sturdza, General de divizie.»

* * *

Înainte de a intra în amănuntele situațiunii, ce se creă prin actele de mai sus, e necesar a arăta, cum *Anastasiu Panu* înțelesese din capul locului chemarea morală a Guvernului, reprezentat prin Căimăcămia de trei.

După datină, Domnitorul primia Dumineca pe funcționarii Tribunalului și Curților, pentru a cercetă raporturile ce i se prezintau.

Vornicul Anastasiu Panu întrebuișcă această primire de Duminică pentru a lumina opiniunea publică asupra părții morale, care trebuie să strângă pe cetățeni la o lucrare comună, într'un moment atât de important ca acela al Alegerii Domnitorului, conform Convențiunii din 1858.

Întăia primire de Duminică în 9 (21) Noiembrie :

«Astăzi, Duminică, 9 Noiembrie, d-lor Caimacamii Vornicii Vasile Sturdza și Anastasiu Panu, primind, după datină, pe d-nii funcționari ai tuturor Tribunalului, precum și pe consiliul școlar, și după ce au cercetat toate raporturile ce li s'au înfățișat din partea d-lor președinți ai Divanurilor și ai judecătorilor, d-l Anastasiu Panu a rostit următoarele cuvinte :

«Întrunirea noastră, domnilor, în fiecare Duminică, este acum mai mult decât o datorie, ea este o legătură morală, care ne strânge pe unii lângă alții, pentru a comunica ideile, inspirațiile, îngrijirile ce trebuie să avem într'acest moment suprem al patriei noastre.

«Noi purtăm o greutate mare asupra-ne ; noi avem a răspunde de drepturile, de existența noastră ; noi avem a răspunde de momentul acesta de regenerație și de viitor pentru Români. Se trec zilele vieții și cu dănele se duc și iluziile cari ne farmecă, și interesele cari ne împresoară ; nu rămâne omului la sfârșit decât conștiința datoriei ce a avut de împlinit. Această datorie se înfățișează pentru noi astăzi. Loviți în trecut de atâtea evenimente cari s'au răsturnat asupra-ne, noi pierdusem până și credința că am fi nație, că am avut strămoși și că putem avea viitor.

«Cerule însă s'a îndurat asupra-ne și iată-ne acum chemați a ne face o soartă, a ne lua un loc între celelalte nații civilizate. Fi-vom oare demni de chemarea ce ni s'a făcut? Mărinimoasele Puteri, cari ne-au dat o șartă plină de vieață, stau și așteaptă purtarea noastră ; ele caută într'însa măsura

civilizației și a moralității, a virtuților cetățenești, cari fac să trăească și să prospereze un popor. Răuvoitorii însă ne înconjoară ca totdeauna. Să veghem cu luare aminte. Chivotul legii este în primejdie ! Să veghem în jurul altarului Patriei, căci o mare taină se săvârșește : «România renaște la vicață.»

«Intr'acest moment mare, într'această oară solemnă, umbrele strămoșilor se ridică din mormintele lor și ne cuprind imaginația; istoria ne strigă că avem o moștenire sfântă de păzit, și viitorimea stă deschisă înainte-ne, numai să cutezăm a merge. Să mergem dar către acea viitorime plină de vicață, împlinindu-ne astăzi datoria cu bărbăție și nepărtinire, și lepădându-ne de toată privirea personală, de tot interesul privat. Să ne cunoaștem, domnilor, să ne cunoaștem, că suntem un popor, că avem vicață și că trebuie să trăim.

«Sfârșind, lăsați-mă și acum să fac apel la patrioticeștile d-voastre simțiminte, și să vă cer ajutorul în favoarea unui guvern, care are o misie atât de grea de împlinit; noi obosim cugetând la toate îndatoririle ce ne împresoară; ajutați-ne dar, ajutați-ne, să le putem îndeplini.»

A doua primire de Duminecă, în 16 (28) Noemvrie :

«Duminecă, în 16 Noemvrie, d-lor Caimacamii Vorn. Vasile Sturdza și Vorn. Anastasie Panu au primit, după datină, pe d-nii funcționari ai tuturor Tribunalului, și după ce au cercetat raporturile ce li s'au înfățișat din partea domnilor președinți ai Divanurilor și ai judecătoriilor, d-lui Alecu Donici, întâiul membru al Divanului domnesc, a adresat următoarele cuvinte către domni Caimacami :— «Ascultând mult nobilele apeluri ale Inaltei Locotenente către patrioticele simțiminte de cari, în timpul de față, tot Românul trebuie să fie însuflețit, nu ne rămâne decât a-i supune încredințarea că noi, funcționarii, suntem destinați a îndoii zelul și acuratețea într'îndeplinirea îndatoririlor noastre; căci acei ce merită onorurile noastre se cuvin a fi imitați și ascultați cu toată curățenia inimii. Poate că nestatornicia timpurilor trecute a avut o influență morală asupra caracterelor; însă Românului nu i-a lipsit niciodată bunul simț, și astăzi când împrejurările îi deschid o nouă eră de vicață, tot adevăratul patriot va fi just în cuget și în ale sale fapte. Avem a da seama înaintea lui Dumnezeu, în fața istoriei și a urmașilor noștri, de purtarea ce vom păzi în această mare cauză a viitorului României. Ochiul cel atotvăzător pătrunde inimile, ele trebuie să fie curate! Singură această deviză poate să ne cruțe de învăluirile diferitelor idei, ce se strecoară astăzi și să ne ție pe calea cea dreaptă» —.

«Asupra acestora, d-l A. Panu a răspuns:

«Am ascultat cu adâncă mulțumire cuvintele rostite.

«Domnia-voastră veniți a ne face mărturisirea simțurilor patriotice, cari vă inspiră; noi nu ne-am îndoit de aceasta și am făcut de îndată apel la inima domniei-voastre într'aceste mari împrejurări. Eră o datorie la Romani, ca acei însărcinați cu trebile publice să vie să dea seamă senatului și poporului de toate faptele lor. Primim cu mulțumire o asemenea îndatorire asupra-ne, și ne înfățișăm înaintea d-v. și înaintea țarei, pentru a vă arăta toate actele administrațiunii noastre. Urmați-le, domnilor, în toate raporturile lor, precumpăniți împrejurările în mijlocul cărora ne aflăm și dați-ne concursul d-voastre, dacă noi îl merităm. Monitorul Oficial aduce regulat la cunoștința publică toate faptele noastre; țara rămâne să judece dacă am înțeles mandatul, care ni s'a încredințat.

«Domnia-voastră încă, cari sunteți martori la toate silințele noastre, cari veniți a le recunoaște prin frumoasele cuvinte rostite în numele tuturor de către colegul d-voastre, spuneți acelor cari ne-ar acuza de nedreptate, că noi nu cugetăm la nimic alt, decât a sprijini drepturile țarei și a ne devota spre apărarea lor.

«Oricare ar fi glasul patimilor, cari s'ar ridică astăzi în contra noastră; oricari ar fi piedecile, ce ni s'ar pune prin intrigile din afară și din lăuntru, noi, nestrămutați în misia noastră, vom merge înainte prin toate împrejurările, și ca Atenianul care moare mulțumit, după ce a anunțat victoria patriei sale, vom ajunge înaintea Adunării pentru a-i depune neatins mandatul ce am avut.

«Adunarea apoi este chemată a așeză temeliile edificiului nostru național. Acolo se va desbata soarta patriei noastre. Acolo se va vedea dacă Moldova a înțeles noua eră, care i se deschide acum prin Convențiunea dela Paris.

«Acum dela noi atărnă a face apel la nobilele simțiminte cari mișcă inima Românului, pentru ca să înlătoreze toate înrăuirile și pentru ca spiritul de nepărtinire și de iubirea patriei să povățuească pe toți într'aceste mari împrejurări.

«Domnia-voastră vă veți asocia la toate silințele, la toate de asemenea lucrări ale guvernului.»

A treia primire de Duminecă, în 7 (19) Decembrie :

«Duminecă, în 7 Decembrie, d-nii Caimacami Vasile Sturdza și Anastasie Panu au primit, după datină, pe d-nii funcționari ai tuturor Tribunalurilor, și după ce au cercetat raporturile înfățișate de către d-nii președinți ai Divanelor și ai judecătoriilor, d-l A. Panu a rostit următoarele cuvinte :

«Aveți a merge de acum, d-lor, în diferitele colegiuri colecturale, unde datoria către țară vă chiamă. Aveți a săvârși un act mare; aveți a alege deputați cari vor ține în mâinile lor soarta Patriei noastre. Dea Dumnezeu ca

alegerile să se pronunțe în favoarea unor bărbați capabili de a purta greaua sarcină ce va sta asupra-le.

«Chemați la administrația provizorie a țerii prin una din acele întâmplări, cari amestecă foarte adeseori soarta celor mai necunoscuți cetățeni cu evenimente însemnătoare, noi nu ne-am făcut nici de cum iluzia asupra poziției noastre: noi am văzut dintru început toate greutatețile cari ne încunjură. Țara intrase într'o viață nouă, într'o viață națională; ea era nerăbdătoare să-și vadă odată soarta ei hotărîtă; ea are dreptate să ceară dela toți ca să-și deschidă inima și cu mâna pe conștiință să vie la împlinirea datoriei.

«Aceasta noi am făcut-o dela început. Dumnezeu, care vede inimile tuturor, cunoaște cu câtă sinceritate, cu câtă durere pentru binele țării, noi am urmat îndatoririle noastre. Toată ambiția noastră a fost ca fiecare să-și îplinească datoriile, ca fiecare să se pătrundă de gravitatea lucrului și să conlucreze la compunerea Adunării cu bărbați capabili și onești.

«De vom ajunge la scop, ne vom cunoaște prea fericiți, căci nu poate fi fericire mai mare decât de a putea sta în fața compatrioților săi și a le zice — noi ne-am făcut datoria.

«Incunjuțați dar de greutateți, cari ne vin de pretutindeni, neputând a ne deschide pieptul pentru a arăta acelor, ce cârtesc încă, simțirile noastre, noi am primit sarcina și vom merge tot înainte, fără a înceta un moment de a chema la sinceritate, la nepărtinire și la iubirea de patrie pe toți compatrioții noștri. Noi vom merge înainte, pentru că avem totodată încredințarea că în ora de pe urmă, Românii se vor găsi toți alătura unu lângă altul, dându-și mâna pentru a săvârși o faptă adevărat națională. Să credem că Dumnezeuul părinților noștri, care ne-a apărat până astăzi, nu ne va părăsi tocmai acum când suntem aproape de liman. Geniul României se va arăta înaintea nației și va îmbărbăta pe acei puțini la simțire, el va desface toate intrigile, toate legăturile urzite în întuneric și va inspira pe fiecare cu simțiri naționale, demne de un popor ce renaște la viață și de privirile celorlalte popoare, cari se uită acum la lucrările noastre.

«Duceți dar cu domnia-voastră în colegiurile electorale simțirile patriotice, de cari ați binevoit a ne face aici mărturisirea, și spuneți tuturor fraților noștri, că viitorul nației atârnă dela votul ce vor pune în urna alegerilor. Când însă fiecare va însemna în taină numele aceluia ce va dori să fie deputat, să știe bine că o mână nevăzută va scrie alătura cu a sa sentința care, urmărindu-l în toată viața, îl va cuprinde apoi pentru eternitate. Să cugete dar adânc fiecare la alegerea ce va face !»

A patra primire de anul nou de către Căimăcămia Moldovei în 1 (13) Ianuarie 1859 :

«In ziua de 1 Ianuarie d-nii caimacami V. Sturdza, A. Panu și I. A. Can-

tacuzin au primit, după datină, felicitările amplexaților civili și militari. D-l A. Panu a rostit, la această ocazie, următoarele cuvinte :

«Incepem, domnilor; un an nou, și toate ne spun că intrăm, cu acest an, într'o viață nouă, într'o viață națională. Românii au căpătat drepturile lor strămoșești; dela dânsii acum atărnă a face întrebuințarea acestor drepturi cu demnitate și spre mântuirea patriei noastre. Trecutul dispăre în urma noastră, cuprins de prejudecări și de deosebite slăbiciuni, cari paralizează totdeauna progresul și fericirea; viitorimea ni se deschide astăzi sub norocite auspicii.

- «Să ne dăm mâna pentru a lucra la mântuirea patriei, la regenerarea nației noastre, lăsând interesul privat la o parte și necugetând decât la interesul acel comun. Priviți alte popoare, cercetați istoria, și vedeți cari sunt datoriile adevăraților cetățeni în patria lor.

«Pentru ce dar noi vom rămâne înapoi cu faptele naționale, când România este plină de suvenirile de glorie și bărbăție ale strămoșilor, și când simțirile de patrie află un ecou atât de favorabil în inimile tuturor? Ah! să cugetăm adânc că avem o misie de împlinit în călătoria noastră pe acest pământ și că avem a da seamă înaintea celui mare și drept judecător, de care nimic nu se poate ascunde. Fie dar începutul acestui an începutul conștiinței noastre la tot ce este național! Fie ca anul 1859 să se însemneze în analele patriei ca un an plin de fapte naționale!»

Caimacamii, în majoritatea lor, dorind a garanta în toate modulele conștiința alegătorilor, au mai cerut și ajutorul Bisericii, într'un moment care eră menit să devie «începutul unei epoci de fericire și de moralitate.»

În vederea acestui scop Caimacamii s'au adresat Mitropolitului Moldovei. Corespondența următoare cu Mitropolitul e iarăș o dovadă de simțimintele înalte de datorie, de cari eră insuflat Guvernul.

Scrisoarea adresată de către Căimăcămia Moldovei Mitropolitului, în 10 (22) Decembrie :

«Marele moment al alegerilor de deputați se apropie. În ajunul deci al acestui act solemn, la a cărui îndeplinire fiecare trebuie să vie cu spiritul liber de orice înrăurire și cu inima curată de orice mișcare egoistă, Înaltul Arhipăstor al țării are o misie mare și sfântă, aceea de a chema lumina cerească în cugetele alegătorilor, de a deslega de jurămintele cu cari ar fi putut fi împovărate prin vicleana uneltire de partidă, și de a le însuflă mântuitoarele simțiri ale nepărtinirii și ale datoriei către Patrie.

«Subscriși dar, cu toată fieasca smerenie, vin a ruga pe Înalt Prea Sfinția Voastră să binevoiți a le da arhipăstoreasca voastră împreună-lucrare în

acest moment, care va fi pentru Moldova începutul unei epoci de fericire şi de moralitate sau izvorul unui lung şir de calamităţi.

«Subscrişii, în ale cărora inimi Dumnezeu poate ceti, sunt hotărîţi a pune cea mai mare silinţă spre a priveghia şi a conduce operaţiile electorale pe calea adevărată a nepărtinirii şi a dreptăţii; însă bunăvoinţa lor nu ar fi îndestulă, dacă ea n'ar avea totodată şi puternicul ajutor ce reclamă ei astăzi dela Inalt Prea Sfinţia Voastră, în numele chiar a Patriei şi a moralei lui Hristos.

«Rugăciunile şi arhipăstoreasca voastră binecuvântare sunt astăzi mai mult decât totdeauna trebuitoare, pentru a reaşază pe alegători în neatăr-narea cugetului lor. Binevoiţi dar, Prea Sfinţite Părinte, a da cuvenitele voastre ordine, ca în zilele de 14, 16, 17, 18 Decemvrie, când au a se să-vârşi alegerile, să se serbeze un Te-Deum în toate bisericile, la care să asiste autorităţile locale împreună cu alegătorii, şi să se cetească în fiinţa lor arhipăstoreasca voastră deslegare a jurămintelor, cu cari ar fi legaţi către o partidă sau către alta.

«Părinţeştile cuvinte ale Păstorului sunt singure în stare de a readuce în calea dreaptă turma rătăcită. Ele singure pot în faţa altarului să întărească credinţa către Patrie a celor ce s'ar fi depărtat de dânsa prin ademeniri egoiste şi a pătrunde adânc inimile alegătorilor de sfânta datorie ce au astăzi a împlini către naţia care le-a încrezut soarta şi viitorul ei.

«Subscrişii mai adaugă plecată rugămintă ca să binevoiţi a le împărtăşi cât mai în grabă acele ordine atât de importante, şi în încredinţare că cererea lor va fi împlinită, roagă pe Inalt Prea Sfinţia Voastră să primiţi simţirile de adânc respect şi de smerenie cu cari rămân

«Ai Prea Sfinţiei Voastre plecaţi fii sufleteşti,

(subscrişi): V. Sturdza, A. Panu.»

Scrisoarea Mitropolitului Moldovei către Căimăcămie, din 11 (23) Decemvrie :

«Spre îndeplinirea îndemnului ce Inalta Căimăcămie ne-a făcut, cu cinste îi alăturăm cărţile ce am slobozit către toţi protoiereii din reşedinţa fiecărui ţinut, ca să facă Te-Deum în biserici, la zilele când au a se săvârşi alegerile, la care să asiste autorităţile locale împreună cu alegătorii, şi să cetească în fiinţa lor aceste cărţi.

(s.) «Sofronie, Mitropolitul Moldovei.»

Cartea de deslegare adresată de către Mitropolitul Moldovei către protoiereii reşedinţelor de ţinuturi, în 11 (23) Decemvrie :

«Mai înainte încă de a începe Guvernul actual lucrările sale privitoare

alegerilor de deputați, noi am pus de se fac neconținute rugăciuni prin sfințele biserici, chemând lumina cerească în cugetele alegătorilor și însuflarea mântuitoarelor simțiri ale nepărtinirii și ale datoriei către patrie.

«Apropiindu-se acum momentul alegerilor de deputați, cari au a fi la 14, 16, 17, 18 ale lunii curente, când au a se săvârși și alegerile, și după îndemnul ce ne-a făcut Inalta Căimăcămie, a le da arhipăstoreasca noastră împreună-lucrare și a deslegă de jurămintele, cu cari ar fi putut fi împovărați, prin uneltiri de partizi, și de a se serbă Te-Deum în toate bisericile la cari să asiste autoritățile locale împreună cu alegătorii, și să li se cetească aceasta ;

«Noi, prin aceasta, chemăm pe iubiții noștri în Hristos fi sufletești să vie fiecare cu duhul slobod de orice înrăurire și cu inima curată de orice mișcare egoistă la îndeplinirea actului acesta mare al alegerilor de deputați, și totodată deslegăm pe oricare ar fi legați la vreun fel de abateri în asemenea lucrare. Rugăm fierbinte duhul lui Dumnezeu să întărească credința către Patrie a celor ce s'ar fi depărtat de dânsa prin vreun fel de ademenire abătută și a pătrunde adânc inimile alegătorilor de sfânta datorie și chemare ce au astăzi a îndeplini către nație, care le încredințează soarta și viitorul ei.

* * *

Vom păși acum la cercetarea dispozițiilor principale ale Convențiunii din 19 August și a textului Articolului 403 al Regulamentului Organic, și se va dovedi în care parte stă adevărul și dreptatea, în partea Logofătului Ștefan Catargiu, susținut de Inalta Poartă și de Agenții Austriei, sau în partea Vornicilor Anastasie Panu și Vasile Sturdza, cari apărau țara lor cu însuș textul Convențiunii și al Regulamentului Organic.

Cea mai importantă dispozițiune a Convențiunii din 19 August 1858 eră fără îndoială instituirea Căimăcămiei de trei membri prin art. 49, care glăsuește astfel:

«In momentul publicării Hătișerifului, *Caimacamii actuali* ai fiecărui Principat vor încredința Administrația unei *Comisii Interimare* (Căimăcămii), constituită conform cu dispozițiunile Regulamentului Organic. Prin urmare, aceste *Comisii* vor fi compuse din *Președintele Divanului Domnesc, din Marele Logofăt și din Ministrul din Lăuntru, cari se aflau în funcții sub cei de pe urmă Domni*, înainte de instalarea Administrațiilor Provizorii din 1856. *Zisele Comisii se vor ocupa îndată cu formarea Listelor Electorale, cari vor trebui să fie întocmite și afișate în termen de 5 săptămâni. Alegerile se vor face 3 săptămâni după publicarea Listelor. In a zecea zi ce va urmă, Depuțații vor trebui să se întrunească în fiecare Principat, spre a procedé în termenile sus însemnate la Alegerea Domnilor*».

Calculul amănunt al art. 49 din Convenție dă următorul rezultat: Formarea și Afișarea Listelor până în 5 săptămâni (adică 35 zile), Alegerile au loc după 3 săptămâni (adică 21 zile), și Intrunirea Adunării Elective după 10 zile; în total 66 zile.

Așa dar Caimacamii, Principii Nicolae Conake Vogoridi și Alexandru Dimitrie Ghika sunt înlocuiți, în fiecare Principat, de o Comisie Interimară, compusă din Președintele Divanului Domnesc, Marele Logofăt al Dreptății și Ministrul de Interne, în funcție sub cei din urmă Domni în 1856. Nu mai eră vorba de un singur Caimacam numit de Sultan după a sa voință și plăcere, precum a fost, pentru Moldova, Vornicul Teodoriță Balș (dela 15 Iulie 1856 până la moartea sa la 1 Martie 1857) și Principele Neculae Conaki Vogoridi (dela 7 Martie până la 19/31 Octomvrie 1858; ci de o Căimăcămie de 3 membri, care trebuia să dea fiecărui Principat până în 66 zile o Adunare, care să pășească la Alegerea Domnilor.

Astfel pentru a nu zădărnici programul prescriș de Convențiunea din 19 August 1858, Comisiile Interimare trebuiau să ia măsuri grabnice. Insemnând anume datele, cari încep, pentru Moldova, cu Circulara Căimăcămiei No. 16 din 31 Octomvrie (12 Noemvrie) 1858 pentru Formarea și Afișarea Listelor Electorale, sfârșind cu Publicarea Listelor Electorale în Monitorul Oficial, No. 8 din 23 Noemvrie (5 Decemvrie) 1858, Adunarea Electivă din Iași trebuia să fie convocată și să-și înceapă ședințele în ziua de 28 Decemvrie 1858 (9 Ianuarie 1859).

Rândul celor trei Caimacami după Convenție este Președintele Divanului Domnesc, Marele Logofăt al Dreptății și Ministrul de Interne, — și nu se zice nicăeri că unuia din ei i se dă un drept de președinte al Căimăcămiei, de precădere sau de administrare a Ministerului, al căruia Șef eră în 1856. Convențiunea înțelegeă dar că tustrei Caimacamii formează Guvernul Principatului pe un timp scurt, anume limitat și având de țintă Alegerea Domnului.

Fermanul de instalare a Căimăcămiei a intervertit însă ordinea de mai sus, punând pe cel din urmă Ștefan Catargiu în capul listei celor trei Caimacami, pe Logofătul Dreptății Anastasie Panu la sfârșitul ei, și în mijlocul listei așezând pe fostul Președinte al Divanului Domnesc, care astfel rămâne singurul Membru al Comisiunii Interimare, care nefăcând parte din ultimul Minister al Domnitorului Grigorie Alexandru Ghika în 1856, rămâneă în fața celor doi Colegi ai săi știrbit în prerogativele sale, pe cari în realitate nici nu le-a avut vreodată și nici nu le puteă reclama. Dacă Logofătul Ștefan

Catargiu putea reclama a fi nu numai Camacam, ci și Șef al Ministerului din Lăuntru, aceasta nu se potrivea nici cu situațiunea de Șefi de Stat ce au avut foștii Caimacami, nici cu situațiunea ce avea Înalta Poartă intențiunea a face Vornicului Anastasie Panu, fiind expus la o *capitis diminutio* în fața fostului său coleg dela Interne.

Pretențiunea de a se da fostului Ministru de Interne o prerogativă a Domnului eră de altfel și contrarie art. 403 din Regulamentul Organic, care hotărăște că *Domnul numește pe toți dregătorii Ramului Judecătoresc, pe Marele Logofăt al Dreptății, pe Membrii Sfatului Administrativ, pe Postelnicul, pe Aga sau Directorul Poliției Capitalei și pe Agentul lângă Poarta Otomană, precum și pe Hatmanul și pe toți ceilalți ofițeri de toate gradurile, lăsând Sfatului Administrativ numai dreptul de a propune Domnului prin Anaforă pentru fiecare slujbă de Prefecți și de Cassieri câte doi candidați, dintre cari Domnul va alege și numi pe unul.*

Căimăcămia Moldovei a consemnat în unanimitatea membrilor ei, în primele sale două Procese Verbale, cari poartă data de 20 Octombrie (1 Noembrie) modul ei de a vedea.

Procesul Verbal I:

«Instalându-se Căimăcămia prescrisă de art. 49 din Convenție, subscrișii s'au întrunit, și luând aminte gingășimea și greutatea mandatului ce li s'a încredințat, s'au pătruns adânc de toate datoriile ce-i privesc și, în unanimitate simțire au fost tustrei, ca să-și pue silințele și toată curățenia de cuget, ca să poată împlini misia lor. De aceea, armonia cea mai deplină și buna înțelegere urmează a fi pururea între subscrișii; dar totodată pătrunși de datoriile lor, ei găsesc de cuviință, pentru înlesnirea lucrărilor și nesuferirea nici a unei întârzieri, a adopta următorul mod, în toate cazurile cari vor veni în desbaterile Căimăcămiei: *Principiul majorității trebuie pururea să prezideze la toate lucrările Căimăcămiei, cu care minoritatea trebuie a se uni*, pentru ca lucrările ce vor ieși dela Căimăcămie să fie sub subscrierea tuturor membrilor; dar fiindcă prin adoptarea acestui princip al majorității, subscrișii caută a dovedi dorința ce au pentru a nu se urmă împiedicări și întârzieri în lucrări, de aceea se unesc tot odată prin acest jurnal, ca totdeauna, *când va fi minoritate, socotința acesteia să treacă într'un jurnal deosebit, ca să rămâie drept dovadă despre socotința sa și că acela ce a avut-o rămâne în pace cu cugetul său; iar lucrările vor merge după principiul majorității, după cum mai sus s'a arătat.*»

Procesul Verbal II:

«1. Intrunirea membrilor Căimăcămiei va avea loc în toate zilele în palatul administrației, în apartamentele domnești, dela 11 ore de dimineața până la 3 ore după amiază; la cazuri de urgență întrunirea Căimăcămiei va urma și după amiază, cum și în oricare timp ar cere trebuința.

«2. Impărțirea Ocupațiilor oficiale ale Căimăcămiei pe toate zilelele săptămânii este precum urmează:

«Lunea pentru primirea suplicelor.

«Marțea pentru trebile Departamentelor Finanțelor și ale Cultului.

«Miercurea și Vinerea pentru trebile Departamentului Dreptății.

«Joia pentru trebile Secretariatului de Stat, și pentru primirea d-lor Consuli.

«Sâmbăta pentru trebile Departamentului Ostășesc și acele ale Lucrărilor publice.

«Iar Departamentul din Lăuntru va fi primit fără osebire în toate zilele săptămânii, după cum ar cere trebile lui.

«3. Pentru trebile curgătoare, *fiecare din șefii Departamentelor va lucra în a sa competență și răspundere, ca și până acum, iar la cazuri de ne-dumerire va raporta Căimăcămiei.*

«4. *Pentru pricinile judecătorești ce ar cere întârșirea Domnului, spre a nu pătimî părțile implicate, prin așteptarea punerii în lucrare a dreptăților câștigate, d-lui șef al Departamentului Dreptății va prezintă Căimăcămiei anaforalele Divanului domnesc, cari fiind sfârșite după formele Regulamentului, Căimăcămia va impulernici prin a sa încheiere aducerea întru împlinire unor asemenea hotărșiri judecătorești, rămânând în a sa chibzuire a prelungi împlinirea unora până la instalarea Domnului ce se va alege, pentru care se va ținea anume Registru de către d-l Șef al Departamentului Dreptății, cu arătarea celor puse în lucrare și a cauzei prelungirii celorlalte.»*

Prin Procesul Verbal No. IV din 23 Octomvrie (4 Noemvrie), Membrii Căimăcămiei au luat în unanimitate hotărșirea de a înlocui pe Ministrii Principelui Caimacam Nicolae Conaki Vogoridi prin alți Șefi, numiți Miniștri Provizori ai diferitelor Departamente:

«Considerând că Miniștrii, cari au compus sfatul sub guvernul conținut, au urmat o politică exclusiv personală, precum obștește este cunoscut; considerând că în urmarea înscrisului făcut de către d-nii Miniștri, ca răspuns la ofisul cu No. 78 al fostului Caimacam, se află în contravenție cu dispozițiile Convențiunii din 7 (19) August, care cere ca membrii Guvernului să fie cu totul nepărtinitori, neavând în privire decât interesul comun; iar d-nii

Ministri, prin arătutul înscris, se arată cu totul devotați interesului personal al unui singur individ.

«Considerând actul de nesubordonare a domniilor sale către subscrișii, dovadă tăinuirea în care s'au silit a țineă către subscrișii aducerea Fermanului imperial despre denumirea lor la Căimăcămia țerii, punând prin asemenea urmare pe subscrișii în neputință de a îndeplini către E. Sa Comisarul Inaltei Porți datorile lor, îndată ce a sosit ;

«Considerând că însăș comunicația ce li s'a făcut tocmai Sămbătă la șase ore seara dovedește un manc d'égard către Convenție, chemând pe subscrișii numai ca să asiste la solemnitatea cetirii Hatșerifului de Promulgare a Convenției, fără a voi să recunoască ce li se dă prin Convenție, și care eră cuprins și în Fermanul Imperial, aflat în mâinile Guvernului spre a se traduce, deși Consiliul ar fi putut luă povățuire din urmarea păzită la instalarea răposatului Caimacam Teodor Balș, precum și la aceea a Prințului Vogoridi.

«Subscrișii, neputând avea încredere în d-lor, au hotărît depărtarea d-lor Miniștri și înlocuirea lor prin persoanele mai jos însemnate :

«D-l *Iancu A. Cantacuzin* se rânduește Ministru provizoriu de Finanțe;

«D-l *Gheorghe Cuciuran* se rânduește Ministru provizoriu de Culte și Instrucție publică;

«D-l *Vasile Alecsandri* se rânduește provizoriu Secretar de Stat;

«D-l Colonel *Alecu Cuza* rămâne în funcția sa, îndeplinind și îndatoririle de Hatman, prescrise de Așezământ, până la înlocuirea postului de Hatman;

«D-l *Panaite Donici*, Directorul Departamentului lucrărilor publice, în postul de Director, va îndeplini îndatoririle de Ministru provizoriu al lucrărilor publice.

Ministrii Caimacamului Nicolae Conaki Vogoride, indicați în Procesul Verbal IV al Caimacamilor Ștefan Catargiu, Vasilie Sturdza și Anastasie Panu, ca fiind *cu totul devotați interesului personal al unui individ*, sunt Logofeții Al. Balș, Ministru de Interne, G. Beldiman, Ministrul Cultelor și Instrucțiunii publice, Visternicul Panaite Balș, Maiorul Iorgu Ghika și Postelnicul A. Fotino.

Aceștia au fost înlocuiți cu Miniștri Provizorii, și anume cu: Vornicul Ioan A. Cantacuzin la Finanțe, cu Postelnicul Vasile Alecsandri la Secretariatul de Stat, cu Panaite Donici la Lucrările publice, unde eră Director, și de Colonelul Alexandru Cuza la Hăt-mănie. Consiliul Administrativ Extraordinar a fost completat prin Directorii diferitelor ministere, dându-și demisiunea Ministrul Provizor al Cultelor și Instrucțiunii publice G. Cuciuran, prin Directorul George Dulcescu, locul la Justiție prin Spătarul Dimitrie Meleghie,

Directorul aceluia Departament, și la Interne prin Vornicul Iordachi Pruncu, fost Prefect de Putna.

Îndată ce Căimăcămia Moldovei a început a aplica Convențiunea din 19 August 1858, ea a însărcinat prin Ofis special pe Membrii Consiliului Administrativ să facă lucrările necesare, spre a le supune cercetării Căimăcămiei, care avea a le aproba ca Guvern.

Astfel, în urma Ofisului Căimăcămiei No. 12 din 24 Octomvrie (5 Noemvrie), au fost prelucrate și semnate Instrucțiunile pentru aplicarea Stipulațiunilor Electorale de unanimitatea Consiliului Administrativ: V. Alecsandri, I. A. Cantacuzin, A. Cuza, I. Pruncu, D. Meleghie, G. Dulcescu, P. Donici. Ele au fost trimise Administratorilor de județe cu Circulara următoare a Căimăcămiei No. 16 din 31 Octomvrie (12 Noemvrie):

«Principale-Unile Moldova și Valahia. Căimăcămia Moldovei.

«Domnule Administrator,

«Convențiunea încheiată la Paris în 7 (19) August trecut, a deschis patriei noastre o eră nouă — un viitor. Țara este chemată astăzi a exercita un drept mare, ce l-a avut din străvechi, dreptul alegerei. Domnia-ta ești chemat prin funcția ce ocupi a coopera în aplicarea lui. Domnia-ta urmezi a face lista fețelor cari au a compune colegiurile electorale în acel district. Guvernul a făcut Instrucții povăuitoare în asemenea. Ele vi se trimit acum în alăturare. Dintr'insele vei cunoaște modul care este adoptat pentru îndeplinirea Convenției și a Legii Electorale, comunicate administratorilor pe lângă officia Departamentului din Lăuntru. Spiritul de nepărtinire, de lealitate și de sinceritate este condiția principală a acestor instrucții. Domnia-ta te vei pătrunde de acest spirit și vei face a se simți în toate lucrările ce vei înainta. Domnia-ta ești întru aceasta îndatorit de patria Domniei-tale și de guvernul dela care atârni. Țara întregă stă-acum și așteaptă lucrările noastre.

«Orice priviri personale și de interes privat trebuie cu totul îndepărtate. Chemarea noastră este cu totul alta; ea este de a da patriei o Adunare națională, o Adunare compusă de fiii cei mai aleși, de fiii aceia cari sunt hotărâți a se ridica mai presus de toate considerațiile secundare și a nu avea în privire decât interesul cel mare, cel sfânt, interesul național.

«Lucrările dovedesc totdeauna, oricât de înrejdite ar cercă cineva a le face, scopul la care au țintit.

«Căimăcămia nu va suferi nicidecum a se profana sacrul mandat ce i s'a încredințat: acela de a chema țara să se rostească liber în alegerile deputaților săi.

«Ocupându-vă dar, îndată după primirea acestui Ofis și a Instrucțiilor alăturate, cu facerea listelor electorale, Căimăcămia așteaptă rezultatul lucrărilor Domniei-tale, în termenul prescris prin instrucții, pentru ca să se poată înainta cea mai departe lucrare.

(Subscriși:) «St. Catargiu, V. Sturdza, A. Panu.
(L. S.)

«Contrasemnat: Secretarul Statului, (s) V. Alessandri.
«Directorul, A. Fotino.
«Șeful secției, I. Antoniadis».

Raportul Consiliului Administrativ Extraordinar No. 4979 din 25 Octomvrie (6 Noemvrie), adresat Căimăcămiei pentru a restatornici Legea Presei din 22 Maiu 1856, a fost semnat în unanimitate de acel Consiliu, și aprobat de Căimăcămie prin rezoluția din 25 Octomvrie (6 Noemvrie).

Întăia divergență de opinie între membrii Căimăcămiei Moldovei s'a ivit la numirile administratorilor de județe.

Aceasta se constată prin *Procesul Verbal VI* din 31 Octomvrie (12 Noemvrie):

«In temeiul jurnalului din 20 Octomvrie No. 1, subscriși membri ai Căimăcămiei, întruniți în ședință obicinuită, conform jurnalului din 20 Octomvrie, de sub No. 2, *încuviințând Instrucțiile prelucrate de Comisie în chestia alegerilor și, prin ofisul cu No. 16*, decretând trimiterea lor către administratori, au venit apoi a delibera asupra nevoei neapărate ce este de a se schimbă administratorii de prin ținuturi, pe temeiul că cei mai mulți din ei și-au compromis caracterul de nepărtinire cerut de împrejurările de față prin o fățișă propagandă de partidă, încât ei nu mai pot astăzi înfățișă guvernului nici o garanție, că vor lucra în aplicarea stipulărilor electorale cu nepărtinirea și sinceritatea cerută de Convenție.

«In această deliberație, d-l Log. *Ștefan Catargiu* a propus înlocuirea administratorilor de *Roman*, de *Fălciu*, de *Ismail* și de *Iași*, și persoanele propuse s'au adoptat în unanimitate.

«Iar în cât privește schimbarea celorlalți administratori, urmând desbinarea, și mai vârtos împotrivire din partea d-lui Log. Catargiu asupra depărtării administratorilor de *Bârlad* și *Putna*, apoi pe temeiul jurnalului de sub No. 1, care se alătorează în copie spre a se publică și prin care s'a adoptat principiul majorității, subscriși Vorn. V. Sturdza și Vorn. A. Panu încheie în majoritate că, în privirea nevoei mai sus prescrise, să se recomănde *Consiliului* ca, potrivit liter. C. din art. 403, secț. II din Regulamentul pentru numirea la diferitele funcții, să aleagă și să propue candidații cuveniți pentru

înlocuirea administratorilor din ținuturile de *Neamț, Bacău, Tecuciu, Vaslui, Tulova, Putna, Cahul, Dorohoiu.*

«În această grabnică lucrare, spre a se putea expediă noilor administratori instrucțiile pregătite în chestia electorală, Consiliul va avea în privire și districtul *Botoșani și Fălliceni.*»

Divergențele de opinie în Căimăcămie crescând pe fiecare zi, s'a hotărît de majoritate a se constată în Procesele Verbale și a se aplică atunci principiul majorității pe temeiul Procesului Verbal I din ziua de 20 Octomvrie (1 Noemvrie).

Proces Verbal No. V al Căimăcămiei Moldovei din 1 (13 Noemvrie):

«În urma celor declarate subscrișilor de către d-lui șeful poliției și de către d-lui secretarul Căimăcămiei, cum că d-lui Logof. Ștefan Catargiu l-a însărcinat să ne arate, cum că domnia-sa nu poate veni acum a luă parte în camera Căimăcămiei la înaintarea lucrărilor cuvenite, aflându-se ocupat cu alegerea membrilor Eforiei; subscrișii, considerând urgența lucrărilor, multul timp care a trecut până acum dela instalarea Căimăcămiei, și conform art. 1 din jurnalul II, încheiat în 20 ale lunii Octomvrie trecut, încheie: ca să se facă poftire d-sale logofătului Ștefan Catargiu a veni astăzi seară la 7 oare, în camera Căimăcămiei, pentru a se țineă ședința datorită spre înaintarea lucrărilor, cari nu mai pot suferi întârzieri.»

Neînțelegerile au luat proporții mai mari prin împotrivirea Vornicului Iordachi Pruncu de a luă parte la lucrările Consiliului Administrativ Extraordinar. Majoritatea Căimăcămiei a depărtat pe d-l I. Pruncu din funcțiunea de Director al Ministerului de Interne și l-a înlocuit prin d-l A. Teriakiu.

Ruptoarea între majoritate și minoritate s'a terminat prin refuzul Logofătului Ștefan Catargiu de a mai luă parte la lucrările Căimăcămiei și înlocuirea sa prin Vornicul Ioan A. Cantacuzin, Ministrul Provizor de Finanțe în 20 Decemvrie 1858 (1 Ianuarie 1859).

În Procesul Verbal XXXIII din 22 Decemvrie 1858 (3 Ianuarie 1859), — din acea zi Căimăcămia fiind întrunită în întregimea ei de trei membri, pășește înainte la celelalte lucrări relative la competența sa.

*

Cari sunt acele lucrări?

Nu rămâne îndocoală, că ele se concentrau în aplicarea sinceră,

reală și energică a articolelor 1, 2, 3 și 9 ale Convențiunii din 19 August 1858. Ele glăsuesc precum urmează :

Art. 1. *Principatele Moldova și Valahia, constituite de acum înainte sub denumirea de Principatele Unite a Moldovei și a Valahiei, rămân așezate sub Suzeranitatea Maiestății Sale Sullanului.*

Art. 2. *În puterea Capitulațiilor încheiate de Sullanii Baiazel I, Mohamed II, Selim II și Solimau II, cari constituiesc Autonomia lor, regându-se relațiile cu Inalta Poartă și pe cari mai multe Hatișerife, anune acela din 1834, le-au consfințit; asemenea în conformitate cu art. 22 și 23 din Tratatul încheiat la Paris în 30 Martie 1856, Principatele vor urmări să se bucure, sub Garanția Colectivă a Puterilor Contractante, de Privilegiile și Imunitățile, în a căroră stăpânire se află. Prin urmare Principatele se vor administra liber și fără nici un amestec din partea Inaltei Porți, în marginile stipulate prin învoirea Puterilor Garante cu Curtea Suzerană.*

Art. 3. *Puterile publice vor fi încredințate în fiecare Principat unui Domn și unei Adunări Elective, care va lucra în cazurile prevăzute prin Convenția de față cu concursul unei Comisiuni Centrale, Comună ambelor Principate.*

Art. 9. *La caz când Imunitățile Principatelor s'ar violă, Domnii vor adresa un recurs la Curtea Suzerană, și dacă nu se va face dreptate reclamațiilor lor, ei îl vor putea transmite prin Agenții lor la Reprezentanții Puterilor Garante la Constantinople.*

Domnii se vor reprezintă lângă Curtea Suzerană prin Agenți, născuți Moldoveni sau Munteni, neatârnați de vreo jurisdicțiune străină și priimiți de Poartă.

Nu rămâne îndoeală că țelul Căimăcămiei, lucrând acum în desăvârșită unire, eră să ajungă fără întârziere la întrunirea Adunării Elective și la Alegerea Domnului.

Voiu urmări de aci înainte, cu acte și documente, dezvoltarea acestei nouă faze a lucrării Căimăcămiei Moldovei din 1858.

Logofătul Ștefan Catargiu a căutat, ca «cel dintâiu Membru al Căimăcămiei după rang și vârstă», a produce un conflict între Guvern și Mitropolie. Acest conflict a fost însă înlăturat prin atitudinea respectuoasă, dar energică a celorlalți doi Caimacamii, uniți, după cum se vede din corespondența următoare dintre Guvern și Mitropolit.

Adresa Căimăcămiei Moldovei No. 36 către Mitropolitul Moldovei Sofronie Miclescu din 20 Decemvrie 1858 (1 Ianuarie 1859):

«În conformitate cu Dispozițiunile Convenției, încheiată la Paris în 7 (19) August trecut, săvârșindu-se alegerea deputaților cari urmează a compune Adunarea electivă a Principatului Moldovei, și avându-se în privire că, după

ziua de 23 ale curentei, publicată în «Monitorul Oficial» cu No. 19, pentru întrunirea deputaților în Capitală, încep sfințele sărbători ale Nașterii Domnului nostru Isus Hristos, în cari, după propunerea Inalt Prea Sfinției Voastre, nu se poate face deschiderea Adunării; Căimăcămia se unește cu propunerea Inalt Prea Sfinției Voastre, de a se amâna deschiderea Adunării la 28 ale curentei, și prin urmare vă roagă cu tot respectul, ca Inalt Prea Sfinția Voastră, în calitate de prezident al Adunării, să binevoiți a regula cele de cuviință în asemenea, pentru arătata zi de 28 Decemvrie.

(Subscriși): «V. Sturdza, A. Panu.

Contrasemnat, pentru Secretarul Statului (subscris) A. Potino.

Șeful secției (subscris) I. Antoniaade.

Adresa Mitropolitului Moldovei No. 2035 către Vornicii Vasile Sturdza și Anastasie Panu, membri ai Căimăcămiei Moldovei, din 20 Decemvrie 1858 (1 Ianuarie 1859):

«D. D-sale Vornicii Vasile Sturdza și Anastasie Panu, membri ai Inaltei Căimăcămii.

«În urma împărțirii cu data din 11 Decemvrie, ce am primit dela d-lui Logofătul Ștefan Catargiu, cel dintâiu membru al Căimăcămiei după rang și vârstă, eu, prin înscrisul meu din 13 Decemvrie, am făcut cunoscut d-voastre că nu voi putea deschide o Adunare, a căreia înființare se află pătată de felurite abateri și violații a principiilor hotărâte prin Convenția din 7 (19) August.

«Pe temeiul făgăduințelor ce mi s'au dat, că acele violații și călcări se vor îndreptă de d-voastre, eu am îngăduit a se pune vremelnicește acel înscris al meu la Mitropolie, dar în loc de a se face făgăduita îndreptare, nu numai nu s'au precurmat ilegalitățile, precum: 1) primirea între alegătorii primari a multor proprietari de vii, cari nu numai nu-și au venitul de 100 galb., cerut de așezământ, dar nici fondosul lor n'ar putea avea această valoare; al 2) alegerea de persoane fără avere între proprietarii mari; al 3) împărțirea ce au văzut unii din supușii străini la alegere, sau neîmpământeniți. Dar apoi, pe lângă acestea, s'au făcut și două mari răsturnări în cele mai fundamentale principii ale Convenției, prin îndrituirea în toate colegiile de reședință a posesorilor ținutași, cărora li s'au închipuit în oraș domiciliu fictive; și prin desființarea art. 8 din Convenție cu măsuri adoptate de a fi datori să înfățișeze dovezi acei îndrituiți să reclame ștergerea acelor înscriși fără drituri, dispoziții cari au făcut neputincioase asemenea reclamații și, din aceasta, au provenit de nu s'a scos nici una din fețele, din rea credință introduse în liste.

«Păvățuiți de dreapta cugetare, nu veți putea tăgădui înșiși d-voastre, că eu aflându-mă, în puterea Convenției, prezident permanent al unei Adunări

legale, nu voiu putea deschide o Adunare înființată prin asemenea închipuiri, și că de a mea datorie este a aștepta hotărîrea ce se va da asupra unei chestii de așa mare însemnătate de către Puterile Garante, în înțelegere cu Curtea Suzerană.

(Subscris) «Sofronie, Mitropolitul Moldovei.»

Adresa Căimăcămiei Moldovei No. 478 către Mitropolitul Moldovei, din 26 Decemvrie 1858 (7 Ianuarie 1859):

«Inalt Prea Sfințite Părinte!»

«Subscrișii s'au pătruns de o adâncă măhnire la cetirea scrisorei I. P. S. Voastre din 20 Decemvrie, care cuprinde declarația, că «în calitate de Prezident permanent al unei Adunări legale, nu veți putea deschide această Adunare, a cărei înființare ar fi pătată de felurite abateri și violații ale principiilor hotărîte prin Convenția din 7.(19) August.»

«Fără a intra în examenul validității acestor imputări, la cari I. P. S. Voastră ați plecat urechea în defavorul Guvernului, subscrișii se vor mărgini a Vă comunica următoarele observații, întemeiate pe cuprinsul Regulamentului Organic și al Convenției.

«Adunarea generală este singură îndrituită a constata legalitatea și validitatea fiecărei alegeri.

«Nici un deputat în parte, nici Prezidentul, nu-și poate atribui însușirile Adunării, căci dacă ar atârna dela Prezident a invalida după voință alegerile deputaților și a deschide Adunarea când va voi, atunci principiul de mandatar ai nației ar deveni iluzoriu și Adunarea, în loc să fie expresia țării, ar fi numai rezultatul voinței absolute a Prezidentului.

«Prezidentul Adunării nu are mai mult decât un singur glas.

«Prezidentul Adunării nu poartă titlul de Prezident permanent, căci funcțiile sale au putere numai în timpul cât este Adunarea convocată.

«Abținerea oricărui deputat și chiar a Prezidentului nu poate aduce nici o împiedicare lucrărilor Adunării, căci convocarea și deschiderea Adunării nu se face de către Prezident, ci de către Guvern, și că prin urmare I. P. S. Voastră nu sunteți chemați prin postul vostru a deschide Camera.

«In privirea deci a acestor considerații și a moralei evanghelice, care cere ca păstorul să nu se depărteze de turma sa, subscrișii cu toată smerenia vin a vă ruga ca să reveniți asupra unei hotărîri vătămătoare caracterului înalt al I. P. S. Voastre, luând îndrăzneala a vă face cunoscut că deschiderea Adunării, având a se face Dumineca viitoare, în lipsa I. P. S. Voastre, acea Adunare va fi prezidată de către acel mai vechiu în vârstă, până la alegerea Vicepreședintelui.

(s) «V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzino.»

Adresa Mitropolitului Moldovei No. 2055 către Căimăcămia Moldovei, din 27 Decembrie 1858 (8 Ianuarie 1859):

«Inaltei Căimăcămii a Principatului Moldovei.

«Adresa Inaltei Căimăcămii din 26 Decembrie No. 478, cu onor am primit. Am văzut cele într'însa cuprinse, întru ceea ce atinge de deschiderea Adunării, care neapărat ar urmă a se face la 28 zile, adică Duminecă; și fără a intra în mai întinse explicații asupra celor cuprinse în adresa noastră din 20 Decembrie, ne mărginim a răspunde cu cinste, că nici cum, prin acea adresă către Inalta Căimăcămie, n'am propus că ne-am depărtă dela președinția Adunării, după dritul recunoscut nouă de către Convenție, și nici ne depărtăm după invitarea ce ni se face. Dar așa, precum ne găsim obosit de sfințele slujbe după datoria religiei, și încă mai urmează a mai face asemenea osteneți de slujba bisericeii până la 6 a viitoarei luni Ghenarie, când se sfârșesc aceste praznice ale Bisericeii noastre, încât spre o asemenea îndeplinire de datorie, binevoească Inalta Căimăcămie a se prelungi deschiderea Adunării pe la 7 zile a viitoarei luni Ghenarie; iar când Inalta Căimăcămie silește deschiderea Adunării fără mai multă prelungire, precum prin adresa către noi se rostește, nu putem să oprim această voință a Căimăcămiei, și îndată ce sănătatea ne va iertă, vom pași a prezidui Adunarea, după dritul recunoscut nouă de Convenție.

(Subscris:) «Sofronie, Mitropolitul Moldovei».

Adresa Căimăcămiei Moldovei No. 484 către Mitropolitul Moldovei, din 27 Decembrie 1858 (8 Ianuarie 1859):

«Cu o vie părere de rău Căimăcămia a cetit adresa I. P. S. Voastre din 27 Decembrie No. 2055, prin care faceți cunoscut că din cauza ostenelelor sfințelor slujbe, nu veți putea pași a prezidă mâni Adunarea.

«Fiind însă că Adunarea se află deschisă prin Ofisul sub No. 36 din 20 Decembrie a. c. pentru ziua de 28, și toate lucrările sunt înaintate pentru îndeplinirea solemnității, subscrișii cu respectul cuvenit vă încunoștințează că deschiderea Adunării nu se poate prelungi de mâni.

«Așa dar I. P. S. V. veți binevoi a orândui cele de cuviință pentru serbarea Te-Deumului, potrivit Programului, prezidându-se Adunarea, în caz când starea sănătății nu v'ar iertă a veni mâni, de către cel mai în vârstă dintre deputați.

(s) «V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzino.»

Programul pentru deschiderea Adunării Elective a Principatului Moldovei, în ziua de Duminecă 28 Decembrie 1858 (9 Ianuarie 1859):

«1. La 7 ore dimineața, nouă detunături de artilerie vor vesti Capitalei ziua numită pentru deschiderea Adunării.

«2. La 10 ore, se va celebra, în vechea Biserică a Sf. Nicolae cel Mare, un Te-Deum, la care vor asista Excelențele Lor d-nii membri ai Căimăcămiei, cu ministrii, funcționarii Statului și înaltului ștab. Vornicia de aprozi va face poftire d-lor deputați de a se aduna la această serbare religioasă, menită pentru a chema binecuvântarea Cerului asupra lucrărilor reprezentanților națiunii.

«3. Oastea de toate armele, în mare uniformă, va fi înșirată pe ambele părți, dela ușile bisericii până la scara cea mare, conducătoare la sala seanelor Adunării.

«4. După săvârșirea Te-Deumului, d-nii deputați, în sunetul clopotelor, se vor îndreptă pe jos spre sala seanelor; la ieșirea lor din biserică, vor fi salutați de o bandă de muzică militară. Artileria va slobozi 101 tunuri, și în trecerea Adunării până la palat, oastea va prezenta armele. O altă bandă de muzică, pusă la scara cea mare, va saluta Adunarea.

«5. Ajungând la palat, d-nii deputați vor fi întâmpinați la scară de patru domnești adjutanți, cari-i vor preceda până la sala seanelor.

«6. Intrarea publicului în sala Adunării va fi liberă, cu bilete date mai înainte de prezidentul ei și de vornicul de aprozi. Locuri deosebite vor fi rezervate pentru d-nii reprezentanți ai Puterilor, cari vor fi invitați la această solemnitate prin Ministerul Trebilor străine.

«7. După ce d-nii deputați se vor așeza la locurile lor, se va face cetirea ofisului de deschiderea Adunării, dat de Excelențele Lor d-nii membri ai Căimăcămiei, după care se va proceda la cele mai departe lucrări.

«8. Seara tot orașul va fi iluminat. Ministerul Lucrărilor publice și Municipalitatea se vor îngriji de iluminarea zidurilor publice; la 8 ore seara, un foc de artificie va arde pe piața palatului.

«9. Ministerul din Lăuntru va da ordine tuturor administrațiilor ținutale, ca prin toate orașele să se serbeze ziua de 28 Decembrie, ca o serbare națională. Dimineața se va celebra Te-Deum, la care funcționarii Statului vor asista în uniformă. Seara orașele vor fi iluminate. Municipalitățile vor face distribuție de pâine și de carne la săraci și la arestanți.

«Ministerele din Năuntru, Ostășesc, Bisericesc și al Lucrărilor publice, fiecare în ceea ce-l privește, sunt însărcinate cu punerea în lucrare a acestui Program. Polițiile, atât a Capitalei, cât și ale orașelor ținutale, sunt ordonate a păzi cea mai bună orânduială în tot cursul serbării.

Deputații Adunării Elective din Iași.

N = Naționaliști. M = Mihail Sturdza. G = Grigorie Sturdza.

	Deputații Alegătorilor Primari de județe Legea Electorală Art. 10			Deputații Alegătorilor Direcți de orașe Legea Electorală, Art. 12			Deputații Alegătorilor Direcți de județe Legea Electorală, Art. 11			Totalul				
	N	M	G	N	M	G	N	M	G	Pe județe				
I Bacău	(Anulat fiind egalitate de voturi)	-	-	Vasile Alecsandri	N	-	Costache Roset Tețcanu	N	-	-	} 3	-	-	3
							Jancu Donici . . .	N	-	-				
II Botoșani	Panaite Cazimir .	N	-	Maiorul Nicolae Pisòski	N	-	Nicu Mavrocordat Nicu Canano . . .	N	-	-	} 4	-	-	4
III Cahul	(Anulat Velciu) .	-	-	Jancu A. Cantacuzin	N	-	Pr. Constantin Gr. Ghika	N	-	-	} 3	-	-	3
							Costache Rolla, (indoită alegere)	N	-	-				
IV Covurlui	Nicolae Roset Bălănescu	N	-	Prinț. Alecu Moruz (Anulat Ștef. Georgiu)	N	-	Lascar Catargiu . Const. Miclescu .	N	-	-	} 4	-	-	4
V Dorohoiu	Dimitrie Miclescu	N	-	Gheorghe Haznaș	N	-	Ștefan Silion . . Alecu Grigoriu .	N	-	-	} 4	-	-	4
VI Fălciu	Alexandru Cuza	N	-	Nicu Catargiu . .	N	-	Petru Mavrogheni Lascar A. Rosetti	N	-	-	} 4	-	-	4
VII Iași	Dr. Gheorghe Cuciuranu	N	-	Anastase Panu . Nicolae Istrati . Pr. Grigorie Sturdza	N	-	Costache Rolla . Dimitrie Korne .	N	-	-	} 3	1	2	6
VIII Ismail	Nicolae Docan	N	-	(Anulați Vergati, Tulceanu)	-	-	(Demisionat) Constantin Negre (Anulat Caravasile)	N	-	-	2	-	-	2
IX Neamț	Grigorie Balș . .	-	G	(Anulat Alecu Catargiu) .	-	-	Ștefan Catargiu . Petrache Roset Bălănescu	-	M	-	} 2	1	3	
X Putna	Pr. Nicolae Suflu .	N	-	M. Kogălniceanu .	N	-	Alecu Balș . . . Iordachi Pruncu	-	M	-	} 2	2	-	4

Deputații Adunării Elective din Iași:

		Validați.	Anulați
Mitropolitul	1	1	—
Locotenenți de Episcopi.	2	—	2
Alegători Primari de Județe.	15	13	2
Alegători de Oraș	19	15	4
Alegători de Județe	30	28	2
	67	57	10

2 } C. Negre, demisionat.
 } C. Rolla, îndoită alegere.

55 Deputați carii compun
 Adunarea Electivă din Iași.

Publicațiunea Secretariatului de Stat al Moldovei, din 28 Decemvrie 1858 (9 Ianuarie 1859), privitoare la *Lista Candidaților la Domnie*.

«Conform Fermanului de instalare, Căimăcămia s'a ocupat cu cea mai serioasă luare aminte cu facerea listei a celor cu însușiri de a fi aleși la Domnie.

«Această listă care se publică acum, cu toate silințele Căimăcămiei, n'a putut fi completă, din lipsa izvoarelor cari ar fi putut să-i dea lămuriri exacte asupra tuturor persoanelor ce pot avea însușirile prescrise de art. 13 din Convenție. Toate persoanele cari, având însușirile încuviințate, nu se vor vedeă trecute în lista Căimăcămiei, sunt poftite a înfățișa Căimăcămiei dovezile dritului ce ar avea pentru a se numără între candidații la Domnie, și Căimăcămia se va grăbi a înscrie pe toate fețele cari, din scăpare de vedere, nu s'ar fi înscris.

«Dritul reclamației persoanelor, cari ar avea drituri la Domnie, este deschis a se face și la Adunare, și dar Secretariatul de Stat va publică acest olis dimpreună cu lista.

(Subscriși:.) «V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzin.

«Secretarul Statului, V. Alecsandri.
 Șeful secției, Antoniadı.»

Lista candidaților la Domnie:

«1. Prințul Mihail Sturdza. 2. *Beizadè* Costachi Gr. Ghica. *Logofeți*: 3. Teodor Balș. 4. Alecu Balș. 5. Ștefan Catargiu. 6. Petrachi Roset Bălănescu.

7. Costin Catargiu. 8. Alecu Sturdza. 9. Nicolae Milu. 10. Costachi D. Sturdza. 11. Anastasie Bașotă. 12. Iordachi Beldiman. 13. Vasile Ghica. 14. Răducanu Roset. *Vornicii*: 15. Alecu Botez Forăscu. 16. Iorgu Vărnăv Liteanu. 17. Vasile Sturdza. 18. Lascar Bogdan. 19. Teodor Ghica. 20. Alexandru Catargiu. 21. Lascar Roset. 22. Lascar Catargiu. 23. Scarlat Roset. 24. Grigorie Balș. 25. Iancu Prăjescu. 26. Iancu A. Cantacuzin. 27. Alecu C. Sturdza. 28. Costachi Ciolac. 29. Manolaki Costaki Epureanu. 30. Dimitrie Mavrocordat. 31. Mihail Kogălniceanu. *Hatmanii*: 32. Nicu Mavrocordat. 33. Iorgu Ghica. 34. Alecu Aslan. 35. *Colonelul* Nicolae Iamandi. 36. *Postelnicul* Vasile Alecsandri. *Agi*: 37. Costachi Roset Tețcanu. 38. Grigorie Kostaki.

Adecă 38 persoane.

«Secretarul Căimăcămiei, (subscris) D. Sturdza.»

Lista Candidaților la Domnia Moldovei, după ordinea alfabetică. Candidații înscrși de guvern. Acei însemnați cu o cruce (+) au cerut ștergerea lor din Listă.

<i>Alecsandri</i>	1. Postelnicul Vasile Alecsandri.
<i>Aslan</i>	2. Hatmanul Alecu Aslan.
<i>Balș</i>	3. Logofătul Alecu Balș.
	4. Logofătul Teodor Balș.
	5. Vornicul Grigorie Balș.
<i>Bașotă</i>	6. Logofătul Anastasie Bașotă.
<i>Beldiman</i>	7. Logofătul Iordachi Beldiman.
<i>Bogdan</i>	8. Vornicul Lascar Bogdan.
<i>Bolez</i>	9. (+) <i>Vornicul Alecu Bolez Forăscu.</i>
<i>Catargiu</i>	10. (+) <i>Logofătul Ștefan Catargiu.</i>
	11. Logofătul Costin Catargiu.
	12. Vornicul Alexandru Catargiu.
	13. » Lascar Catargiu.
<i>Cantacuzin</i>	14. (+) <i>Vornicul Iancu A. Cantacuzin.</i>
<i>Ciolac</i>	15. Vornicul Costachi Ciolac.
<i>Ghika</i>	16. (+) <i>Beizadè Costachi Gr. Ghika.</i>
	17. Logofătul Vasile Ghika.
	18. Vornicul Teodor Ghika.
	19. Hatmanul Iorgu Ghika.
<i>Iamandi</i>	20. Colonelul Nicolae Iamandi.
<i>Kogălniceanu</i>	21. (+) <i>Vornicul Mihail Kogălniceanu.</i>
<i>Milu</i>	22. Logofătul Nicolae Milu.
<i>Prăjescu</i>	23. Vornicul Iancu Prăjescu.

<i>Roset</i>	24. (+) <i>Logofătul Petrachi Roset Bălănescu.</i>	
	25. <i>Logofătul Răducan Roset.</i>	
	26. <i>Vornicul Lascar Roset.</i>	
	27. » <i>Scarlat Roset.</i>	
	28. <i>Aga Costachi Roset Tețcanu.</i>	
<i>Kostaki</i>	29. <i>Vornicul Manolaki Kostaki Epurcanu.</i>	
	30. <i>Aga Grigorie Kostaki.</i>	
<i>Macrocordat</i>	31. <i>Vornicul Dimitrie Mavrocordat.</i>	
	32. <i>Hatmanul Nicu Mavrocordat.</i>	
<i>Sturdza</i>	33. <i>Principele Mihail Sturdza.</i>	
	34. <i>Logofătul Alecu Sturdza.</i>	
	35. » <i>Costachi D. Sturdza.</i>	
	36. <i>Vornicul Vasile Sturdza.</i>	
	37. » <i>Alecu C. Sturdza.</i>	
<i>Vârnav</i>	38. <i>Vornicul Iorgu Vârnav Liteanu.</i>	
<i>Cuza</i>	39. <i>Colonelul Alexandru Cuza.</i>	
<i>Aslan</i>	40. <i>Spătarul Teodor Aslan.</i>	} <i>Candidații în-</i> <i>scriși după</i> <i>propria lor</i> <i>cerere.</i>
<i>Cantacuzin</i>	41. <i>Logofătul Lascar Cantacuzin Pașcanu.</i>	
<i>Docan</i>	42. <i>Aga Iancu Docan.</i>	
<i>Istrati</i>	43. <i>Postelnicul Nicolae Istrati.</i>	

LUCRĂRILE ADUNĂREI ELECTIVE A MOLDOVEI

Adunarea Electivă a Moldovei a fost deschisă prin următorul Mesaj al Căimăcămiei Moldovei din 28 Decembrie 1858 (9 Ianuarie 1859):

«Domnilor Deputați!

«In puterea Convenției de Paris din 7 (19) August, și al Dreptului Autonomic înscris în acest act, țara noastră a săvârșit operațiile electorale. Deși greutatea acestei gingașe lucrări au fost mari din mai multe cauze, iar mai cu seamă din lipsa de cadastru lămuritor al cătimei averilor, și din pricina scurtului timp hotărât de Convenție pentru aplicarea Legii Electorale, totuși în totalul alegerilor s'au prezentat numai trei cazuri mai grele, asupra cărora sunteți chemați a lua o grabnică hotărâre.

«Ele sunt următoarele: 1. Cazul vacanței produsă prin alegerea ca deputat a d-sale Vorn. Costachi Rolla în două colegiuri de proprietari mari, în districtul Capitalei și în acel al Cahulului, 2. Cazul de nesăvârșire a alegerii de-

putatului de orașul Piatra, din pricina unei neînțelegeri iscate între d-nii alegători și a retragerii acestora din sala administrației, când au fost a se scoate biletele din urnă, 3. Cazul suspendării alegerii deputatului proprietarilor mici din Bacău, fiind voturile alegătorilor deopotrivă împărțite între doi candidați.

«Domnilor Deputați! Țara a însemnat în persoanele Domniilor Voastre pe aleșii săi și v'a trimis în această Cameră, pentru ca să-i pregătiți un viitor de zile fericite, după atâtea zile amare și dureroase! Chemarea Domniilor Voastre este cu atât mai serioasă, cu atât mai sfântă, că astăzi sunteți depozitarii voințelor și ai speranțelor unui popor întreg!

«In adevăr, nu este act mai mareț pe lume decât reînvierea unei nații, care cere și merită a se pune în rândul națiilor demne și respectate; dar nu este misie mai frumoasă, mai nobilă, decât aceea de a conlucra la realizarea unui asemenea act. Ferice de acela care este chemat a îndeplini o o așa mare misiune! Ferice de Domniile Voastre, Domnilor!

«Cât pentru noi, avem de fală că am fost meniți de împrejurări a vă deschide porțile Camerei și a proclama deschiderea Adunării Moldovei! Ziua aceasta de 28 Decembrie va fi înscrisă în istorie ca o zi de renaștere, ca ziua redobândirii unui drept vechiu și de mare însemnătate, dreptul de a avea o putere legislativă alături de puterea executivă, dreptul de a avea reprezentanții nației în față cu persoana Domnului.

«Camera Moldovei este deschisă! Iată-vă acum cu toții dinaintea altarului patriei! Misia Domniilor Voastre începe. La lucru, Domnilor, căci fiecare zi trebuie să aducă un rezultat folositor Principatelor Unite! La lucru cu energie, căci aveți de marturi nația română, ce v'a numit aleșii săi, Puterile garante cari au consfințit, prin Tratatul de Paris, vechile noastre drepturi, și mai presus de ele pe Dumnezeu care cetește în inimile oamenilor și judecă faptele lor!

(Subscriși: «V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzin.
 Contrasemnat: «Secretarul Statului, V. Alecsandri.
 Șeful secției, Antoniad.»

Procesul verbal 1 al Adunării Elective a Moldovei, din 28 Decembrie 1858 (9 Ianuarie 1859):

Anul 1858 Decembrie 28 zile. Astăzi, Duminecă, după un Te-Deum serbat în biserica Sfântului Nicolae cel Mare, vechea catedrală a Moldovei, deputații se întrunesc în sala ședințelor Adunării, la 11 ore de dimineață.

«D-I Ministru Secretar de Stat cetește de pe tribună Mesagiul de deschidere, adresat Adunării de către Comisia Interimară. După citirea acestui

mesagiu, d-lui anunță că în privire că Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit este împiedicat, din cauza ostenelilor sfințelor slujbe, a prezidă Adunarea, poștește pe cel mai în vârstă dintre deputați a ocupa provizoriu scaunul președintelui, alegând totodată de secretari pe cei mai tineri dintre membrii Adunării.

«D-l *Mihail Kogălniceanu*: Fiindcă Adunarea nu este încă deplin constituită, apoi după verificarea titlurilor deputaților, îmi păstrez dreptul de a interpela pe guvernământ asupra absenței Părintelui Mitropolit și corespondenței ce a urmat cu Prea Sfinția Sa în privirea aceasta.

«Adunarea acceptând această propunere, d-lui *Logofătul Petrachi Roset Bălănescu* iea loc la scaunul Președintelui, și chiamă ca Secretari provizorii pe d-lor Vornicii *Nicu Calargiu* și *Nicu Canano*, pe Postelnicul *Nicu Roset Bălănescu*, și pe Maiorul *Iorgu Ghika*.

«Se cetește apelul nominal, la care s'au aflat față cincizeci și opt de membri, iar absenți patru, și anume: Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, Vorn. Iorgu Vărnăv Liteanu, Aga Dimitrie Iamandi și Vorn. Costache Negre.

«Se deschide discuție asupra neinscrierii în apelul nominal a Prea Sfințiilor Sale Locotenenți de Episcopi de Roman și Huși.

«D-l *Grigorie Balș*: Văd că Locotenenții de Episcopi de Roman și Huși nu s'au cetit la apelul nominal. Rog să mi se dea lămurire despre aceasta, fiindcă, după Convenție, Episcopii de Roman și Huși sunt de drit membri ai Adunării.

«D-l *Prezident provizoriu*: Lista deputaților am găsit-o pe biourou, făcută de către Ocârmuire, și cred că numai ea poate fi valabilă, până la verificarea titlurilor deputaților.

«D-l *Grigorie Balș*: Convenția este mai mare decât lista Ocârmuirii. După Convenție, Episcopii sunt membri ai Adunării; prin urmare cer ca să se înscrie în apelul nominal.

«D-l *Vasile Alecsandri*: Convenția vorbește de Episcopi, iar nu de Locotenenți de episcopi.

«D-l *Grigorie Balș*: Aceasta este tot una. Scaunele trebuie să fie reprezentate, și așa și este, judecând după analogie, că astăzi d-l Panu a fost chemat la postul ce ocupă, cu toate că nu eră Logofăt al dreptății, ci numai Locțiitor al acestui minister.

«D-l *Anastasiu Panu*: Mă aflu interpelat pe nume și de aceea cer voie dela Adunare ca să răspund. După Convenție, Adunarea urmează a se completa de mandatarii țarei, de acei cari au fost aleși de către diferitele colegiuri electorale. Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit și părinții Episcopi eparhioți se află membri de drit ai Adunării. Părinții Locotenenți de astăzi însă, nefiind Episcopi eparhioți definitivi, ci rânduiți deadreptul numai

de către Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, Căimăcămia n'a putut dela sine a le recunoaște dritul acel prescriș de Convenție, pentru a-i numără între mandatarii nației, căci și episcopii eparhioți trebuie să fie aleși, iar nu rânduși deadreptul. Căimăcămia a socotit de a sa datorie a lăsa cazul acesta în hotărîrea Adunărei. Căimăcămia, prin aceasta, a vroit a da o dovadă că pune suveranitatea Adunărei mai presus de competența Căimăcămiei. Adunarea este singură în drept a judecă despre admiterea sau scoaterea vreunui membru al Adunărei. Ea este chemată a judecă și despre chestia de față. Prin lista Guvernului întru nimic nu s'au invalidat drepturile cuivă. Adunarea va pași la verificarea titlurilor și atunci va hotărî.

«D-l *Manolaki Kostaki Epureanu* combate admiterea Locțiitorilor de episcopi în Adunare. Episcopii sunt numiți de către Adunarea Obștească, în lipsa căreia nu s'a putut face o alegere. Locțiitorii sunt însărcinați cu administrația bisericilor eparhiei. Adunarea ad-hoc eră consultativă; Adunarea de față are un caracter cu totul deosebit: ea este legislativă. Prin urmare, Locotenenții de episcopi nu se pot admite.

«D-l *Dimitrie Sc. Miclescu*: Noi nu trebuie să jignim votul cel mare al Unirei, zicând acum că locotenenții s'au admis rău atunci.

«D-l *Grigorie Balș*: Vreau să adaug încă un fapt. În Adunarea ad-hoc din domnia lui Grigorie Ghika, Locțiitorii de episcopi au fost chemați a luă parte la ea. Ei au votat cu noi, în Adunarea ad-hoc, marele vot al Unirei. Cum putem să-i respingem acum?

«D-l *Costache Rolla*: Ei au fost atunci chemați a desbate numai în chestia privitoare asupra intereselor clerului.

«D-l *Iancu A. Cantucuzin*: Eu doresc a privi chestia din punctul de vedere al principiilor. Într'o Adunare cu o misie așa de mare, fiecare vot trebuie să aibă greutatea sa, independența sa. Această independență, cum am putea-o găsi în niște funcționari, ce sunt poate foarte onorabili, dar a căroră rânduire, și prin urmare și mandatul lor de deputați, atărnă dela șeful lor spiritual. Aceasta o zic fără a vroi cât de puțin să ridic aici vreo chestie personală, sau să jignesc pe cinevă. Condiția neatărnării o pot avea numai adevărații episcopi eparhioți, cari sunt inamovibili, iar nu locotenenții, cari sunt revocabili după plac.

«D-l *Mihail Kogălniceanu*: Nu mă voi pronunța acum pentru admiterea sau neadmiterea locotenenților de episcopi. Voi aminti numai că Adunarea, până la verificarea titlurilor, nu este constituită ca Adunare pentru a putea hotărî prin vot admiterea sau respingerea lor. Guvernul a dat lista deputaților, și îndată ce părinții locotenenți nu sunt pe lista Guvernului, noi nu-i putem primi, până la desăvârșita constituire a Adunărei. Părinții Locotenenți, întoemai ca toți ceilalți deputați, ale căroră calități sunt contestate, n'au

decât a se înfățișa înaintea comisiilor de verificare și, în urmă, Adunarea, definitiv constituită, va hotărî. Până atunci, pe băncile Adunării și la lucrările ei, nu pot ședeă și lua parte alți membri, decât acei înscriși pe lista Guvernului.

«D-1 *Prezident provizoriu*: Discuția rămâne acum închisă și cestia se va hotărî pe urmă.

«D-1 *Secretar provizoriu*, *Maiorul Iorgu Ghika*, cetește demisia d-sale Vornicului Costache Negre, ca deputat al alegătorilor direcți din ținutul Ismailului.

«D-1 *Costachi Hurmuzaki*: Propun ca Adunarea să poștească, prin biuroul ei, pe d-1 Negre ca să-și retragă demisia; și sunt convins că această propunere exprimă dorința unanimă a Adunării, în care nu se găsește un singur om ca să se opue.

«Biuroul întreabă pe Adunare, care din toate părțile răspunde că primește propunerea d-lui Hurmuzaki.

«Adunarea hotărăște a pași la alegerea a două Comisii, însărcinate cu verificarea titlurilor deputaților Adunării Elective.

«Se aleg de membri ai Comisiei I-a, însărcinată cu verificarea titlurilor deputaților Țării de Sus, adecă ai ținuturilor: Dorohoiu, Botoșani, Suceava, Piatra, Bacău, Roman, Iași, — domnii Iordachi Gane, Nicu Catargiu, Costachi Miclescu, Constantin Iacovachi, Nicolae Docan și Costachi Ghika.

«Se aleg membri ai Comisiei II-a, însărcinată cu verificare titlurilor deputaților Țării de Jos, adecă ai ținuturilor: Tecuciu, Covurluiu, Ismail, Cahul, Fălciu, Bârlad și Vasluiu, — domnii: Const. Rolla, Nicu Canano, Nicolae Pisoski, Gheorghe Cuciuranu, Ștefan Silion, Gheorghe Hasnaș și Panaite Cazimir.

«Adunarea pășeste la Alegerea unei Comisii însărcinate cu compunerea unui Proiect de Regulament al Adunării. Ea se compune din d-nii Mihail Kogălniceanu, Petru Mavrogheni, Manolaki Kostaki, Lascar Rosetti și Alecu Grigoriu.»

Proces Verbal No. 34 al Căimăcămiei Moldovei din 29 Decemvrie 1858 (10 Ianuarie 1859):

«Anul 1858, Decemvrie în 29 zile. D-lui Postelnicul *Nicolae Istrali* și d-lui Spătarul *Teodor Aslan*, înfățișând Căimăcămiei lămuriri că posedcază însușirile prescise în art. 13 din Convenție, Căimăcămia trece pe d-lor în lista candidaților la domnie.

(Subscriși:) «V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzin.
«Secretarul Căimăcămiei, (subscris:) D. Sturdza.»

Procesul Verbal II al Adunării Elective a Moldovei, din 31 Decembrie 1858 (12 Ianuarie 1859):

«Anul 1858 Decembrie 31 zile.

«Sedința a doua a Adunării se deschide sub președenția Președintelui provizoriu Logofătul *Petrachi Roset-Bălănescu*, la 11 ore de dimineață.

«D-l Secretar provizoriu *Nicu Catargiu* cetește apelul nominal, la care au fost față 60 membri, iar absenți 2, și anume Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, bolnav, și d-lui C. Negre n'a venit.

«D-l Secretar provizoriu *Nicu Canano* cetește o adresă a d. Vorn. Costachi Negre către Președintele Adunării, prin care d-lui declară că nu va putea lua parte la lucrările acesteia. Adunarea hotărăște ca biuroul să încunoștințeze pe Guvern ca, potrivit art. 19 din legea electorală, să ordoneze fără întârziere întrunirea colegiului electoral al alegătorilor direcți din ținutul Ismailului, pentru a păși la o nouă alegere.

«Biuroul anunță că până la adoptarea Regulamentului definitiv al Adunării, Adunarea se va conforma, pentru a păzi o bună rânduială în deliberațiile sale, după Regulamentul Adunării ad-hoc.

«D-l *Hasnaș*, raportorul Comisiei II, însărcinată cu verificarea deputaților Țării de Jos, cetește raportul acelei Comisii.

«Adunarea hotărăște a recunoaște de deputați pe toți acei cari nu au nici un fel de contestație după raportul comisiilor, rămânând a discuta în urmă asupra diferitelor cazuri contestate. Totodată se hotărăște că vor lua parte la vot numai acei ce se vor proclama de deputați.

«D-l *Președinte provizoriu proclamă dar de deputați* ai ținuturilor Țării de Jos pe d-lor:

«1. Princ. N. Conaki Vogoride. 2. C. Iacovachi. 3. D. Iamandi. 4. P. Balș. 5. N. Suțu. 6. M. Kogălniceanu. 7. A. Balș. 8. I. Pruncu. 9. N. Roset Bălănescu. 10. A. Moruzi. 11. L. Catargiu. 12. C. Miclescu. 13. I. A. Cantacuzin. 14. C. Ghika. 15. A. Rolla. 16. A. Cuza. 17. N. Catargiu. 18. P. Mavrogheni. 19. L. Roset. 20. I. Gane. 21. I. Iamandi. 22. M. Kostaki. 23. I. Radu. 24. N. Milu. 25. I. Sturdza. 26. P. Carp.

«Iar cazurile contestate sunt ale d-lor St. Gheorghiu Velciu, A. Mavrocordat, Vergati, Tulcianov, Caravasile, N. Docan.

«D-l *C. Iacovaki*, raportorul Comisiei I, însărcinată cu verificarea titlurilor deputaților Țării de Sus, cetește raportul acelei comisii.

«D-l *P. Cazimir*: Ca alegător direct din ținutul Romanului, am protestat și protestez în contra alegerii d-lui Hurmuzaki, ca ilegală:

«1. Pentru că d-l Hurmuzaki nu a putut să fie împământinit de către Divanul ad-hoc din timpul Principelui Ghika, care nu putea să dea împământ-

tenire. 2. Pentrucă d-l Hurmuzaki nu are 400 galbeni venit, căci dania pe care d-lui se sprijină e nelegală, nefiind îndeplinită după forme, și fiindcă există un testament anterior cu alte dispoziții.

«D-l *N. Calargiu*: In numele Comisiei, declar că d-l Hurmuzaki, ca alegător, nu a luat parte la alegere; ca ales, are venit 400 galbeni, căci a arătat bilete necontestate în valoare de 14.000 galbeni; în cât privește naționalitatea sa, ea este recunoscută de toți.

«D-l *M. Kostaki*: De dignitatea Camerei este să fie cu lealitate și nepărtinire. Dezaprobez urmarea d-lui Cazimir. Legile fundamentale ale țării trebuie să rămâne neatinse de patimile personale. Dacă am putea reveni asupra actelor de indigenat, atunci ar fi alte acte cari ar atrage deosebita luare aminte a Adunării. D-l Hurmuzaki a luat o parte însemnată la lucrările Adunării trecute; a-l apăra este cerut de solidaritatea ce avem. D-l Hurmuzaki este legiuit și deplin deputat.

«D-l *Kogălniceanu*: Mai presus de lege este voința nației, rostită prin Adunarea generală. După fatala Convenție de Balta-Liman, atribuțiile Adunării au fost trecute către Divanul general. Acesta a recunoscut pe d-l Hurmuzaki de pământean și cu drept cuvânt. Nația a plătit prin aceasta un tribut de recunoștință. Pe când, în o tristă epocă, mulți din pământeni ne prigoniau și ne urmăreau ca oameni ieșiți din lege, familia d-lui Hurmuzaki ne-a deschis ușile casei sale cu cel mai mare patriotism. Nimeni astăzi nu mai poate trata de străin pe un bărbat, care a subscris marele act din 7 Octomvrie 1857. Eu sunt adversar politic al d-lui Hurmuzaki, dar mai presus de toate sunt pentru dreptate și recunoștință patriotică.

«D-l *C. Hurmuzaki*: Divanul ad-hoc în timpul lui Grigorie Ghika a avut toate drepturile și atribuțiile Adunării Obștești suspendate prin Convenția de Balta-Liman; acel Divan a făcut legi cari sunt până astăzi în vigoare; a putut dar și împământeni. Acel Divan a recunoscut că nici eu, nici tatăl meu nu am pierdut calitatea de pământeni. În cât privește dania de care e vorba, chiar Căimăcămia a găsit-o de bună. La alegere nu am fost de față, și nu am fost ales în puterea daniei. De sunt străin sau Român, faptele mele au dovedit și vor dovedi și de acum înainte.

«După mai multe vorbe pentru și contra, d-l *Cazimir* își retrage propunerea sa.

«D-l *Președinte provizoriu proclamă dar de deputați ai ținuturilor Țării de Sus pe d-lor*: 1. G. Cucuran. 2. A. Panu. 3. N. Istrati. 4. C. Rolla. 5. D. Korne. 6. D. Miclescu. 7. G. Hasnaș. 8. St. Sillion. 9. A. Grigoriu. 10. P. Cazimir. 11. N. Pisoski. 12. N. Mavrocordat. 13. N. Canano. 14. A. Botez Forăscu. 15. A. Ciurea. 16. I. Botez. 17. G. Balș. 18. St. Calargiu. 19. P. Roset

Bălănescu. 20. A. Scorțescu. 21. I. Gheorghiu. 22. C. Hurmuzaki. 23. I. Ghika. 24. V. Alecsandri. 25. C. Roset Tețcanu. 26. I. Donici.

«Iar cazurile contestate sunt ale d-lor Pr. Grigorie Sturdza și Iorgu Vărnăv Liteanu.

«D-l *Președinte provizoriu*:- Recunoscându-se titlurile a 52 deputați, prin urmare Adunarea compusă fiind de $\frac{3}{4}$ a membrilor săi, în puterea art. 12 din Convenția din 7 (19) August, declar această Adunare de constituită și începem de acum a lucra cele de cuviință, potrivit Convenției.

«Discuția se începe asupra cazurilor alegerilor contestate.

«Cazul întâu este al d-lui *Ștefan Gheorghiu* din colegiul electoral al alegătorilor direcți din orașul Galați, și se anulează cu 28 bile negre și 23 albe.

«Discuția urmează asupra cazului d-lui *Velciu*, din colegiul electoral al alegătorilor primari din ținutul Cahul, și se anulează cu 33 bile negre.

«Biuroul anunță că alegerea d-lui *C. Rolla* fiind valabilă în amândouă colegiile în cari a fost ales, d-lui are a se conforma art. 18 din legea electorală.

«Discuția urmează asupra cazului d-lui *A. Mavrocordat*, din colegiul electoral al alegătorilor direcți din orașul Vaslui. Se proclamă alegerea bună cu 44 bile albe și 7 negre.

«Discuția urmează asupra cazului d-lui *Vorn. Iorgu Vărnăv*, din colegiul electoral al alegătorilor direcți din ținutul Suceava, și se declară alegerea nevalabilă cu 36 bile negre și 16 albe.

«Discuția urmează asupra cazului *Prințului Grigorie Sturdza* din colegiul electoral al alegătorilor direcți din orașul Iași.

«*Pr. Gr. Sturdza*: Sunt încredințat că o Adunare națională nu va contesta driturile unui pământean, ce a luat parte la un rebel și la o delimitație, care a fost folositoare patriei noastre. După capitulațiile noastre, jurisdicție turcească în Principate nu poate exista. Dovadă că eu mi-am dat demisia, o depun în traducere pe biurou. Dacă Adunarea ar admite jurisdicția Inaltei Porți în Principate, atunci ea ar invalida capitulațiile, baza existenței noastre politice și naționale.

«D-l *I. A. Cantacuzin*: Am o datorie de conștiință de împlinit. Datoria este grea, mai ales că ar putea avea un color de partidă. Trebuie să spun dela început că votez în contra validării alegerii Prințului Sturdza. Demisia sa este un act privat, particular. Până acum, nu vedem vreun răspuns. O demisie, până nu este primită, se poate retrage. O demisie valabilă trebuie făcută prin ocârmuirea locală, pentru a înlătura orice reclamație din partea Inaltei Porți. La noi, legea fiind mută în asemenea caz, tot ce putem face este de a considera ca reintrat în driturile sale de pământean pe acel Român în slujbă străină, care-și dă demisia și aceasta este primită; aceasta este o

mare concesie încă, pentrucă, în legislația celorlalte țări, prin o demisie primită nu recapătă încă cineva naționalitatea ce a pierdut prin intrarea în funcții militare la o Putere străină. Apelul făcut de Prințul Sturdza la serviciul făcut țării la delimitarea Basarabiei este o dovadă mai mult de suferința sa, căci la acea delimitație a luat parte ca General de Divizie în armata otomană.

«*Pr. N. Conaki Vogoride*: E. S. Muhlis Pașa, feric turcesc, mi-a telegrafiat în luna lui August ca Muhlis Pașa. Demisia trebuie să o adreseze la Ministru de Resbel, nu la Sultan.

«*Pr. Gr. Sturdza*: Depeșa, de care este vorba, a fost subscrisă: «Prințul Grigorie Sturdza, General de Divizie în armata otomană.» Atunci eram în serviciul otoman; în urmă însă am dat demisia mea. La cele spuse de d-l Cantacuzin voi răspunde că nu cred ca o Adunare românească să poată cere o teșchoreă turcească. Generalii de Divizie își dau demisia Impăratului. Demisia am trimis-o Sultanului, prin mijlocirea Ministrului de Resbel.

«D-l *A. Cuza*: Chestia este dacă Prințul Sturdza, ca funcționar turcesc, își pierde naționalitatea sau nu, și dacă, ca funcționar turc, ar putea îndeplini datoria de Moldovean astăzi. Funcțiile sale ca General de Divizie ar veni în conflict cu driturile de Moldovean. Cred că Prințul Sturdza este slobod a veni să facă declarația sa Guvernului Moldovei, și că atunci această declarație este îndestulătoare.

«*Prințul Grigorie Sturdza*: Declar Guvernului și Adunării Moldovei, că nu sunt în serviciu turcesc. Am servit în armata otomană pentru patria noastră, când ea fu luată amanet de către Rusia. Acum am dat demisia, și declar Adunării și țării, că sunt desfăcut de orice îndatorire de funcționar către Inalta Poartă.

«D-l *M. Costaki*: Simțul național mă împinge a susține driturile ce ne-a dat Convenția și a respinge pe Prințul Sturdza. În cât se atinge de Prințul Sturdza, ca candidat la domnie, acesta este un teren politic pe care nu vreau acum să intru. Voiu trată chestia de drit, aceea a Constituției. Nu-i vorba că Constituția nu cuprinde tot ce puteam spera. Avem părere de rău că nu ni s'a acordat Prințul străin, că Europa nu a ținut seamă de această dorință a noastră. Un nou argument pentru a susține această dorință sunt nenorocitele lupte ce vedem astăzi între noi. Însă, în acea Constituție, găsim garanții, mijloace de a desvoltă țara, de a păși în viitor spre unire. Conferințele au vrut să înlătoreze orice înrăuriri din afară; ele au încunjurat cu garanții persoana Domnului și au hotărît să avem Kapu-kehaiale români. Un mare număr de pământeni adevărați, negăsind apărare în guvernele trecute, s'au făcut supuși. Acum mulți au dat declarații a intra iarăș sub legile țării și totuș nu au fost admiși a lua parte la operațiile electorale. Prin ad-

miterea Prințului Sturdza s'ar lovi Constituția. Legătura cu care Prințul Sturdza este legat către Inalta Poartă trebuie să fie deslegată, și numai atunci poate să fie primit în Statul nostru.

«D-l A. *Cuza*: Eu cred că un Moldovean, servind un drapel străin, nu-și pierde dreptul naționalității. Chiar Comisia I declară că nu există la noi vreo lege în această privire. Când Prințul Sturdza declară Adunărei, că nu-i mai mult în serviciu turcesc, aceasta este îndestul; căci când Turcia l-ar rechemă, atunci Moldova l-ar sprijini, în puterea capitulațiilor. Socot, în sfârșit, că trebuie să punem patimile deoparte, și să deschidem era Constituției prin dreptate și frăție.

«D-l A. *Panu*: Nu m'am cugetat, domnilor, a avea onoarea să iau cuvântul astăzi la această tribună. Discuția însă ce s'a încins mă silește a reclama atenția Adunărei pentru puține momente. Excluzia Prințului Sturdza din dreptul de deputat se motivează pe un jurnal încheiat de judecătoria de Fălciu. Sentința aceasta aș considera-o de valabilă, de neatacabilă, când ea s'ar sprijini pe anume capete de legi, cari ar rosti categoric asupra cazului cum să se considereze Românul care merge să iea serviciu într'o țară străină. Dacă nu mă înșel, domnilor, acesta este cazul care trebuie lămurit. Legile noastre nu zic nimic în asemenea; ce trebuie dar să facă Adunarea? O Adunare ieșită din sânul nației, a doua zi după subscrierea Convenției care sfințește drepturile și autonomia țării, o Adunare care vine astăzi, după atâta timp, să implanteze suveranitatea poporului român pe pământul său strămoșesc, trebuie să fie măreață și dreaptă în sentințele sale. Dreptatea lui Dumnezeu stă astăzi, d-lor, în mâinile d-voastre, și țara așteaptă ca să-i dați fapte demne de respect și de admirare. De dignitatea dar a Adunărei este ca să deschideți porțile acestui templu tuturor fiilor țării, acei aleși, ori din ce parte a lumii vor veni. Prințul Grigorie Sturdza poartă un mandat al alegătorilor săi; acel mandat este sacru, căci el are caracterul suveranității, care rezidează în popor. Prințul Grigorie Sturdza a servit în Turcia și astăzi se leapădă de titlurile ce a avut acolo și vine aici, ca Român, ales de Români; eu îi zic: bine ai venit. Ce dovedește o asemenea urmare, de nu că titlul de mandatar al națiunii române este mai presus de orice titlu ce ar avea un Român în altă țară? Noi nu avem de cercetat dacă Prințul Grigorie Sturdza a dat sau nu demisia sa din armata turcească, dacă acea demisie a fost acceptată; este destul ca să zică acum Adunărei:—țara mi-a făcut onoarea să mă aleagă de deputat, mă leapăd de rangurile, de driturile, de toate onorurile străine, și vreau, de acum, să fiu numai Român. Această declarație Prințul Sturdza a făcut-o astăzi; el s'a lepădat de funcțiile sale din armata turcească și vroește să rămâie în funcțiile acele sfinte, acele neatărnate, de deputat; eu îl primesc de coleg al nostru și totdeauna, când

Printul va lucra în sentimentul naționalității, în sprijinirea drepturilor și a autonomiei patriei, în împlinirea scopurilor de mântuirea nației române, eu îi dau mâna mea.

«D-l *M. Kogălniceanu*: Legea noastră nu prevede nimic pentru Români cari primesc servicii în țări străine. Prin urmare, în caz de îndoială, interpretația trebuie să fie în favoarea, iar nu în defavoarea Prințului Grigorie Sturdza. Eu dar nu pot combate mandatul său de deputat; însă să se înțeleagă bine, numai de deputat. Totodată însă declar că trebuie, îndată după constituirea Guvernământului definitiv, să căutăm serios la facerea legii care există în toate Statele, și după care, îndată ce un pământean primește serviciu în străinătate fără voia Ocărmuirii, el pierde drepturile cetățenești. O țară mică trebuie să fie mai geloasă în apărarea naționalității sale decât de orice alt lucru. Moldova a fost sfâșiată din toate părțile. Să judecăm câte înrăuriri pot exercita Statele megieșite în trebile noastre. Multe din familiile noastre își au fiii lor în serviciul rusesc, alții în serviciul austriac, alții în acel otoman. Dacă vom lăsa și în viitor ca slujba în străinătate să nu fie o excluzie dela întrebunțarea driturilor cetățenești, atunci am putea vedea pe băncile Adunării, acest templu al naționalității noastre, cum a zis așa de nemerit d-l Panu, am putea vedea deputați în uniformă rusească, austriecească, otomană. De aceea, încă odată, să ne gândim la nevoia unei Legi în privirea Românilor ce primesc serviciu în străinătate. Până atunci, nefiind lege în asemenea, d-l Grigorie Sturdza nu poate fi exclus din exercițiul mandatului său de deputat.

«D-l *M. Kostaki*: La București, Iancu Ghika, care a fost Prinț de Samos, a fost respins de tribunale, fiind în serviciul otoman. Dacă dăm dreptul de deputat Prințului Sturdza, nu putem să-i luăm celelalte drepturi.

«Se pășește la tragerea de bile și Pr. Gr. Sturdza se proclamă de deputat, fiind 32 bile albe și 20 negre.

«D-l *Hurmuzaki* cere cuvântul spre a face o propunere atingătoare de Guvern. Biuroul îi dă învoirea.

«D-l *C. Hurmazaki*: Sunt convins că rostesc opinia și dorința întregii țări, dacă vă propun — ca Adunarea să rostească Căimăcămiei de astăzi omagiul recunoștinței sale pentru curajul, energia, zelul și perseverința, cu cari ea a apărat și susținut paladiul încredințat patriotismului său, Autonomia Țării, și să declare că, prin această patriotică urmare, Căimăcămia și-a câștigat cele mai frumoase titluri de slăma și recunoștința nu numai a țării, ci chiar a întregii nații române.

«D-l *M. Kogălniceanu*: Și eu simțesc această recunoștință pentru patriotismul dezvoltat de Guvernul de astăzi: însă cred că să verificăm titlurile

tuturor deputaților, și apoi să facem Guvernului o mulțumire demnă de nație, de țară și de persoanele la cari se adresează.

«Discuția urmează asupra contestației d-lui *A. Catargiu* din colegiul alegătorilor direcți din orașul *Piatra* și asupra contestației alegerii alegătorilor primari de *Bacău* și se declară nule.

Anexa A. Petiția d-lui *C. Negre* către Președintele Adunării Elective a Moldovei, din 29 Decembrie 1858 (10 Ianuarie 1859):

«*Domnule Preșident,*

«Binevoîți, rogu-vă, a supune onoratei Adunări adâncă mea recunoștință pentru votul, care întru atâta m'a cinșit în seanța sa de ieri. Totodată asemenea a-i arătă că durerea mea cea mai mare este că mă aflu în nepuțință de a lua parte la lucrările sale, nerămându-mi alta, decât fierbinte a o însoți cu voturile mele afară din sânul ei, în viitoarele sale hotărîri pentru binele țarei noastre.

«Cu cea mai mare considerație am onoare a vă fi, *Domnule Preșident*, plecată slugă.

(s) «*C. Negri.*»

Anexa B. Petiția Prințului *Grigorie Sturdza* către Adunarea Electivă a Moldovei, din 31 Decembrie 1858 (12 Ianuarie 1859):

«Onorabilei Adunări Elective a Principatului Moldovei. Prin aceasta am onoare a face cunoscut Adunării Naționale, că dela 25 Septembrie (6 Octombrie) 1858, eu mi-am dat demisia din armata otomană, în care am servit în timpul resbelului de Orient, fără a fi renunțat vreodată la drepturile mele de Român, de care demisie alăturéz și copie încredințată cu a mea iscălitură. Totodată declar că din ziua aceea mă cunosc și sunt desfăcut de orice îndatorire de funcționar către Inalta Poartă.

(Subscris) «*Prințul Grigorie Sturdza.*»

Anexa C. Petiția Prințului *Grigorie Sturdza* către Sultanul:

«*Sire,*

«Dela începutul resbelului de Orient servesc în armata Impărăteștei Voastre Măririi. Astăzi, fiindcă trebile mele nu mă iartă a mai prelungi serviciul militar, vă rog, *Sire*, să binevoîți a accepta demisia mea.

«Primiți, *Sire*, omagiul celui mai adânc respect, cu care am onoarea a fi al Impărăteștei Voastre Măririi prea plecată și ascultătoare slugă.

(s) «*Principele Grigorie Sturdza.*»

Procesul verbal III a Adunării Elective a Moldovei, din 2 (14) Ianuarie 1859:

«Anul 1859 Ianuarie în 2 zile.

«A treia ședință a Adunării se deschide sub prezidența d-lui *Prezident provizoriu Logofăt Petrachi Roset Bălănescu*.

«D-l secretar *Nicu Catargiu* cetește apelul nominal, la care au fost față 55 membri, iar absenți 3, și anume Inalt Prea Sfinția Sa *Părintele Mitropolit, Vornicul Grigorie Balș* și *Logofătul Ștefan Catargiu*, bolnavi.

«Adunarea hotărăște că se va păși la alegerea de doi viceprezidenți, patru secretari, doi secretari supleanți și trei chestori.

«Se aleg de *Viceprezidenți* d-lor *Vornicul Petrachi Mavrogheni*, cu majoritatea absolută de 48 voturi, și *Colonelul Alecu Cuza*, cu majoritatea absolută de 49 voturi.

«Se aleg de *Secretari* d-lor *Post. Alecu Grigoriu*, cu 50 voturi, *Aga Gheorghe Hasnaș*, cu 50 voturi, *Post. Nicu Roset Bălănescu*, cu 39 voturi, și *Vornicul Nicu Catargiu* cu 35 voturi.

«Ședința urmează sub președința d-lui *Vicepreședinte Petrachi Mavrogheni*.

«Se aleg de *Secretari Supleanți* d-lor *Postelnicul Panaile Cazimir*, cu 50 voturi, și *Aga Iordachi Gane*, cu 50 voturi.

«Se aleg de *Chestori* d-lor *Maiorul Nicolae Pisoski*, cu 51 voturi, *Colonelul Alecu Mavrocordat*, cu 49 voturi, și *Vornicul Nicu Canano*, cu 37 voturi.

«Discuția se suspendă asupra admiterii ca deputați a d-lor *Tulceanov, Vergati* și *Caravasile*.

«Adunarea, consultată de d-lui *Vicepreședinte*, hotărăște admiterea d-lui *Nicolae Docan* ca deputat.

«Discuția urmează asupra *adreselor Inalt Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit și a Locotenenților de Episcopi*, cetite Adunării în ședința trecută.

«Se cetește corespondența urmată între *Prea Sfințitul Mitropolit* și *Guvern* și adresele mai sus amintite. (Anexele A și B).

«D-l *M. Kogălniceanu*: Nu suntem departe de timpul când, chiar aici, la acest biurou, în fața țarei, *Prea Sfințitul Mitropolit* zicea: «Unde-i turma, acolo-i și păstorul». Astăzi *Prea Sfinția Sa* nu numai că nu este în mijlocul turmei, dar o și osândește, își însușește un drit mai pre sus de *Guvern*, căci nici acesta nu are dreptul a se pronunța dacă alegerile sunt rele sau bune. Aceasta atârnă, după *Convenție*, numai de *Adunare*. Dacă am admite cererea *Prea Sfinției Sale*, s'ar duce *Constituția noastră*. Niciodată n'am văzut o mai mare insultă făcută maiestății nației. Dacă *puterea executivă* ar fi constituită, aș cere îndată punerea în acuzație a *Prea Sfinției Sale*. Mă mărginesc însă

acum a cere numai rânduirea unei comisii, care să se pronunțe asupra acestui caz.

«D-l *A. Cuza*: Socot că Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, scriind adresa către Adunare, n'a avut scopul de a ataca nici majoritatea nației, nici a lovi alegerile. Prea Sfinția Sa a fost înșelat de către unii chiar din noi. Clerul a fost totdeauna, în toate momentele cele mari ale nației noastre, în capul nostru. Astăzi nu cred că acest cler vrea a contestă validitatea alogerei. De parte de a acuza pe Prea Sfinția Sa, eu îl plâng, și propun a se numi o deputație, care să-l invite să vie a discuta împreună cu noi asupra chestiilor ce avem a trata. In cât privește pe părinții Locotenenți, noi îi înlăturăm numai pentru că nu prezentează nealárnarea cerută.

«D-l *M. Kogălniceanu*: Noi suntem trimiși de țară să apărăm demnitatea nației și a Adunării. Răspund d-lui Cuza chiar prin cuvintele din întâia adresă a Părintelui Mitropolit către Guvern, și în care zice: «Nu voiu putea deschide o Adunare, a căreia înființare se află pătată de felurite abateri și «violații a principiilor hotărâte prin Convenția din 7 (19) August». In cât timp aceste cuvinte nu sunt retrase, trebuie să facem apel numai la dreptate și la datoria noastră.

«D-l *V. Alecsandri*: Până a nu se adresă către Adunare cu protestația ce vi s'a cetit, Prea Sfinția Sa a trimis Guvernului o întâie protestație. Căimăcămia însă, insuflată de spiritul conciliației, a găsit de cuviință a însărcina pe unul din Miniștri a se tâlmăci cu Prea Sfinția Sa asupra gravității actului său. Eu însumi am fost însărcinat cu această misie și mărturisesc că am găsit pe Prea Sfinția Sa dispus de a veni la o înțelegere împăcătoare cu Guvernul. Dovadă la aceasta este că Prea Sfinția Sa și-a retras hârtia atunci. Dacă acum o nouă protestație se înfățișează din parte-i, chiar către Adunare, eu o atribuiu unor sfaturi viclene făcute de niște dușmani ascunși. Prin urmare, sunt de părere ca Adunarea să aleagă o comisie din sânul ei, cu însărcinarea de a-l convinge că păstorul nu trebuie să stea depărtat de turmă, precum Prea Sfinția Sa însuș a declarat la Adunarea ad-hoc. Am bună sperare, domnilor, că asemenea cerere de bună cuviință din partea Adunării va pune capăt unui incident regretabil, și va avea un rezultat mulțumitor pentru toți. Protestația Mitropolitului nu mă îngrijește, domnilor; dar ceea ce mă miră foarte mult, este insistarea Locotenenților de Episcopi de a escaladă niște posturi, la cari nu au nici un drept, și pretenția lor de a ocupa aici în Adunare niște scaune ce nu sunt ale lor. Deși, în cea întâi seanță, d-nii Panu, Kogălniceanu și Cantacuzin au dovedit, prin argumente puternice, că Locotenenții de Episcopi nu pot fi membri ai Adunării: 1) Fiindcă Convenția pomenește de episcopi, iar nu de locotenenți de episcopi; 2) Fiindcă d-nii locotenenți, prin chiar poziția lor de administratori provizorii ai eparhiilor

unde au fost rânduiți, nu înfățișează condițiile de independență absolută, cerută dela fiecare deputat; vedem astăzi pe d-nii Locotenenți de Episcopi părăsind acea smerenie creștină, ce este atributul cel mai însemnat al tagmei bisericești, și preținzând numai decât a ocupa în Adunare locurile hotărâte de Convenție pentru episcopi. Și ce am vedea dar, de s'ar lua în considerație acea pretenție? Dacă am avea un Mitropolit, căruia i-ar plăcea a-și schimba locotenenții pe fiecare săptămână, am vedea trecând în sala Adunării o adevărată procesie de locotenenți de episcopi. Nu, domnilor, locul locotenenților de episcopi nu este în Cameră; el nu este nici în Iași, unde-i vedem că se află de atâtea zile, amestecându-se în intrigă politice, pe când ar trebui să se găsească la eparhiile lor respective, împlinindu-și datoriile lor creștinești. Propun dar, domnilor, ca Comisia, însărcinată cu combinarea celor de cuviință asupra protestației Mitropolitului, să facă cerere Prea Sfinției Sale ca să poruncească d-lor Locotenenți de Episcopi de a părăsi îndată Capitala și a se înturna la eparhiile lor, spre a se ocupa de religie, iar nu de politică.

«D-l A. Cuza: Eu persist că trebuie să adoptăm mijloace conciliatoare. Am avut ocazia de a vedea, că chiar acei ce contestau alegerile, și pe cari nu-i numesc, dar îi privesc, am văzut că tocmai ei au venit a mulțumi Căimăcămiei pentru purtarea sa. Mitropolitul singur, sperăm că cunoaște acum că sfaturile ce i s'au dat sunt rele; căci chiar partida care l-a îndemnat la acest pas, a venit însăș în Adunare, și iea parte la lucrările ei.

«D-l M. Kogălniceanu: Și eu aș dori să putem pune hârtia aceasta din urmă a părintelui Mitropolit la acte, dar ce facem cu acea dusă la Constantinopole?

«D-l V. Alecsandri: Știm acum care este soarta protestațiilor, cari purced din Iași și se îndreaptă spre Constantinopole, cu scop de a cere intervenții străine în contra autonomiei țării. Acele protestații sunt menite a se îneca în Dunăre. Și chiar dacă vreuna din ele apucă de sosește în Constantinopole, și dacă ea atrage vreo necumpătată intervenție, aceasta vine de se lovește de Convenția din 7 (19) August. *Această Convenție este un zid de apărare, rădical de jur împrejurul Principatelor-Unite, și în acel zid nu este nici o poartă, prin care să poată trece în viitor intervențiile străine.*

«D-l M. Kostaki: Să nu învenimăm cestia. Eu propun ca Adunarea să numească o comisie, care să puie în vederea Părintelui Mitropolit, că urmarea sa a ținut de a lovi Constituția; și să-i facă cel de pe urmă apel de a veni să prezideze Adunarea, și aceasta în privirea însemnatelor servicii ce a făcut în anul trecut cauzei naționale.

Adunarea hotărăște numirea unei Comisii, alcătuită de trei membri, și însărcinată cu propunerea unui proiect în privirea adresei Prea Sfințitului Mi-

tropolit și a Episcopilor Locotenenți. Se aleg de membri acestei Comisii d-nii: V. Alecsandri, cu 40 voturi, L. Roset, cu 40 voturi, și M. Kogălniceanu, cu 37 voturi.

«Biuroul dă cetire declarației Prințului Grigorie Sturdza, pentru retragerea sa din armata otomană.»

Anexa A. Adresa No. 2.058 a Mitropolitului Moldovei către Adunarea Electivă a Moldovei, din 29 Decembrie 1858 (10 Ianuarie 1859):

«Onoratei Obștești Adunări. — În urma dispozițiilor luate de Căimăcămie, împărtașite nouă prin adresa sub No. 484, din 27 Decembrie, deschiderea Adunării s'a și efectuat a doua zi, la 28, în neștiința și în potriiva cererei noastre. Subiscălițul, pe lângă cele împărtașite mai înainte în această cestică Guvernului provizoriu, se găsește nevoit de a pune înaintea Adunării următoarele: Art. 18 din Convenție rostește lămurit că, dimpreună cu Mitropolitul, vor fi și episcopii eparhioți membri îndrituiți ai Adunării. Noi am fost pătrunși de o suletească măhnire, văzând că această Adunare a respins din sânul ei pe acei doi îndrituiți arhieriei eparhioți cari, ca Locotenenți ai Episcopilor de Roman și Huși, s'au convocat dela episcopiiile lor prin chemările adresate de chiriarhul țării și îndrituitul Președinte al acestei Adunări. Fără să mai cerem explicație cuvintelor pentru cari nu s'a trecut în lista apelului nominal pe frații eparhioți, Locotenenți ai Episcopilor de Roman și Huș, și fără ca să mai adaug a aminti Adunării că, la anul 1841, după paretisul fericitului întru pomenire Mitropolitul Veniamin, arhiercul eparhiot al Romanului a fost locșitor de președinte al Obșteștei Adunări reglementare, până la suirea sa în scaunul Mitropoliei, și că, în anul trecut, tot prin Locotenenții Episcopi s'a aplicat art. 1 din Fermanul imperial de convocarea Divanului ad-hoc. Noi, că îndrituitul Președinte al acestei Adunări, fiind însărcinat cu păzirea întocmai și neabaterea legiuirilor cuprinse prin Convenție pentru cazurile privitoare pe Adunare, îndemnăm și rugăm pe toată Adunarea a nu începe lucrările sale prin jignirea dignității clericale și știrbirea jurisdicției voturilor sprijinitoare marilor principiiuri de autonomie și organizare, statornicite de Păterile garantate.

(Subscris) «Sofronie, Mitropolitul Moldovei.»

Anexa B. Petiția No. 1.300 a Locșitorilor de Episcopi de Roman și de Huș către Adunarea electivă a Moldovei, din 31 Decembrie 1858 (12 Ianuarie 1859):

«Onorabilei Obștești Adunări a Principatului Moldovei.

«Pe principiul vechilor instituții ale acestui Principat ;

«Pe principiul regulamentar al Obșcinuitei Obștești Adunări ;

«Pe principiul chiar și al art. 1 din Impărătescul Ferman din anul trecut 1857, după care s'a convocat Divanul ad-hoc, clerul n'a fost depărtat din Adunările naționale;

«Pe aceste principii dar și Convenția din 7 (19) August, prin art. 18, sta-tornicește că Mitropolitul țării cu Episcopii eparhioți sunt de drit chemați a lua parte ca membri la Adunarea Obștească.

«In privirea acestor mai de sus acte oficiale;

«In privire că, în anul trecut, am făcut parte în corpul Adunării, fără nici o contestare;

«In privire că Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul, ca Prezident al acestei onorabile naționale Adunări, prin adresele cu No. 2.025 și . . . din 18 ale lunii curente, ne-a făcut invitare ca să venim spre a lua parte la lucrările ei; în privire că chiar Guvernul de astăzi, prin «Monitorul» cu No. . . . , deșteaptă pe toți membrii Adunării fără excepție să vie spre deschiderea ei; Noi, ca cei ce ne-am cunoscut că suntem membri permanenți ai Adunării, am și venit la ea. In potrivă însă a tot felul de rezon, ne vedem acum respinși din sânul ei.

«Această respingere cunoscând-o de nelegală, subscrișii, în fața acestei onorate Adunări și a nației, o protestăm și rugăm ca protestația noastră să se înregistreze în actele onoratei Adunări.

«Locotenent de Episcop al Romanului, (s.) Nectarie;

Episcop Sotiriopoleos.

«Locotenent de Episcop al Hușului, (s.) Calinic,

Episcop Ilariopoleos».

Procesul Verbal IV a Adunării Elective a Moldovei, din 3 (15) Ianuarie 1859:

«Anul 1859, ședința din 3 Ianuarie.

«Ședința a patra se deschide la 11 ore dimineața, sub președința d-lui Vicepreședinte *Petru Mavrogheni*.

«D-l Secretar Nicu Roșet cetește apelul nominal, la care sunt față 51 membri, iar absenți 2, și anume Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, bolnav, și d-l N. Conaki Vogoride nu a venit.

«D-l Grigoriu cetește o reclamație a d-lui Logof. *Lascar Cantacuzin Pășcanu*, prin care cere înscrierea sa în lista candidaților la domnie. (Anexa A). Adunarea hotărăște trecerea sa în lista candidaților.

«D-l Secretar G. Hasnaș cetește o declarație a d-lui *Kogălniceanu*, prin care cere a se șterge din lista candidaților la domnie. (Anexa B).

«Discuția se deschide asupra *validității titlurilor* d-lor Tulceanov, Vergati și Caravasile. Alegerea d-lor *Tulceanu și Vergati* se anulează cu 35 bile

negre, contra 15 albe, și a d-lui *Caravasile* cu 32 bile negre în contra 12 albe.

Anexa A. Petiția Logofătului Lascar Cantacuzin către Adunarea Electivă a Moldovei, din 30 Decembrie 1858 (11 Ianuarie 1859):

«Onorabilei Adunări Elective.—Subscrisul, cunoscându-se cu însușirile cerute de art. 13 din Convenție, nu se vede trecut în lista Candidaților la Domnie, publicată prin «Monitorul Oficial» sub No. 21. În asemenea privire, cu respect reclamă la Adunare recunoașterea dritului său, netăgăduit după înseși actele aflătoare în arhivele Guvernului. Ele dovedesc că am ocupat funcții publice peste doisprezece ani, și anume: Înaintea promulgării Regulamentului Organic, am fost membru în Departamentul Pricinilor străine. După punerea în lucrare a acestui așezământ, am fost Prezident judecătoriei din Iași, membru la Divanul de apel, și îndată Vornic de aprozi; mai apoi membru al Divanului domnesc, și în cele din urmă, mai mulți ani, am fost Ministru de Finanțe; pe lângă acestea, am fost și deputat în Obșteasca Obicinuită Adunare, în sesia începătoare dela 12 Decembrie anul 1841. Onorabila Căimăcămie declară necompletarea listei, din lipsa izvoarelor cari ar fi putut să-i dea lămurire exactă. Așa dar, în privirea funcțiilor mele, Guvernul posedază actele cari sunt cele mai adevărate izvoare. Cât pentru vârstă, socot că pe cât Căimăcămia, pe atâta întreaga Adunare nu are cea mai mică îndoeală, căci este un lucru vederat. Iar apoi, pentru condiția venitului, dacă listele electorale ale ținuturilor Iași și Botoșani, unde sunt trecute moșiile mele, nu ar fi de ajuns, mă mărginesc a înfățișa pe lângă aceasta un singur contract de împosesuire a uneia din moșiile mele, care se vede timbruit chiar în lipsa mea din patrie, cu mult înaintea promulgării Convenției din 7 (19) August.

(Subscris) «L. Cantacuzin».

Anexa B. Petițiunea d-lui Mihail Kogălniceanu către Adunarea Electivă a Moldovei, din 3 (15) Ianuarie 1859:

«Onorabilei Adunări generale a Moldovei.—În memorabila zi din 7 Octombrie 1857, subscrisul, ca deputat al proprietarilor mari ai ținutului Dorohoiu, în sânul Adunării ad-hoc, convocată în puterea Tractatului de Paris, spre a rosti dorințele nației române, am avut onoarea de a face o propunere care cu entuziasm s'a adoptat de întreaga Adunare, afară de două glasuri, care apoi, două zile în urmă, s'a aclamat în unanimitate de Adunarea din țara suroră, și în sfârșit, s'a salutat de întreaga nație ca marea, vecinica și mântuitoarea dorință a neamului nostru: — Unirea Principatelor Române sub un Principe străin. Între puternicele argumente ce sprijiniau acea propunere, prefăcută apoi în dorință națională, figurau următoarele considerante:

«Luând în privire că dorința cea mai mare, cea mai generală, cea hrănită de toate generațiile trecute, cea care este sufletul generației actuale, cea care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare, este Unirea Principatelor într'un singur Stat, o unire care este firească, legiuită și neapărată, pentru că, în Moldova și în Valahia, suntem acelaș popul omogen, identic ca nici un altul, pentru că avem acelaș început, acelaș nume, aceeaș limbă, aceeaș religie, aceeaș istorie, aceeaș civilizație, aceleași instituții, aceleași legi și obiceiuri, aceleași temeri și aceleași speranțe, aceleași trebuințe de îndestulat, aceleași hotare de păzit, aceleași dureri în trecut, acelaș viitor de asigurat și, în sfârșit, aceeaș misie de împlinit;—Luând însă în privire că, pentru ca Unirea Principatelor să producă tot binele ce se așteaptă și în lăuntru și în afară, este trebuință da a se instituă un guvern tare, stabil, respectat în lăuntru de toți, și sprijinit în afară de marea familie a Caselor domnitoare; că un asemenea guvern nu ni-l poate da regimul vițios al domniilor electivă și schimbătoare, cari, istoria este martură, n'au produs decât anarhie prin rivalitățile și ambițiile deșilor și mulților aspiranți, slăbiciune și corupție prin abuzurile și nepotismul lor;—Luând în privire că Principatele sunt însetate de legalitate, de stabilitate și de dignitate națională, voind a trăi cu însăș vieața lor, și că acestea nu se pot dobândi decât puindu-se în capul Principatelor-Unite un Prinț Străin, ales dintre dinastiile domnitoare ale Europei, afară de acele ale Staturilor vecine, spre a nu motivă străine înrăuriri...»

«Argumentele mai sus citate, departe de a se slăbi dela 7 Octomvrie 1857 încoace, n'au făcut decât a se întări. Abuzurile guvernămintelor efemere sub cari am trecut, toată activitatea țării întrebuințată în simple cestii de persoane, rivalitățile și ambițiile deșilor și mulților aspiranți de domnie, cari obolesc țara și corump nația de mai mult de doi ani de zile:—toate acestea dovedesc că singurul chip de mântuire pentru neamul și patria noastră stă în realizarea dorințelor formulate de ambele țări surori în zilele memorabile din 7 și 9 Octomvrie 1857. Europa a putut să nu ne încuviințeze aceste dorințe, însă ea nu a putut să nimicească convicțiile noastre și aspirațiile noastre. Cu această rezervă, Puterile garante, cel puțin în majoritate, au subscris Convenția din 7 (19) August 1858; cu această rezervă, și Românii au primit-o ca țelul final, cu toate restricțiile ei: Convenția totuș ne recunoaște și ne-o și promite împlinirea marelui dorințe: Unirea Principatelor. Voind dar a rămânea consecuent cu mine însumi, și nevoind nici măcar indirect a dezice aceeace odată am zis cu atâta solemnitate, viu dar a rugă pe onorabila Adunare ca să binevoască a mă șterge din lista candidaților la domnie.

(Subscris) «Mihail Kogălniceanu».

Procesul verbal V. a Adunării Elective a Moldovei, din 4 (16) Ianuarie 1859:

- «Anul 1859, luna ianuarie în 4 zile.
- «Ședința se deschide la 11 ore de dimineață, sub *președinția Inall Prea Sf. Sale Părintelui Mitropolit.*
- «Se cetește apelul nominal, la care au fost de față 54 membri.
- «Se cetește procesul verbal al ședinței trecute, care se adoptează de Adunare fără vreo modificare.
- Se dă cetire următoarelor *petiții*: 1) A d-lui Grigorie Balș (Anexa A); 2) a d-lui Iancu Docan (Anexa B); 3) a d-lui Costache Ghika (Anexa C); 4) a d-lui I. A. Cantacuzin (Anexa D). Toate cererile acestor *petiții, privitoare la înscrierea sau ștergerea petiționarilor din lista candidaților la domnie* se încuviințează de Adunare cu unanimitate.
- «Se cetește *petiția Prințului Gr. Sturdza*; prin care cere a se înscrie în lista candidaților la domnie. (Anexa E).
- «Se cetește *petiția Pr. Gr. Sturdza* către Adunare cu aceeaș cerere. (Anexa F).
- «Se deschide *discuția asupra admilerei sau neadmilerei Prințului Gr. Sturdza între candidații la domnie.*
- «D-l *V. Alecsandri*: Insuflat de un spirit de conciliare, fac apel la simțimintele Prințului Sturdza. Ambiția de a deveni Domn este o ambiție nobilă, însă Prințul Sturdza nu și-a căpătat îndestule titluri pentru a pretinde la acest înalt post. Vie mai întâiu în mijlocul nostru, lucreze împreună cu noi, arate devotamentul cerut și, atunci numai, va putea aspira și la Domnie.
- «*Pr. Gr. Sturdza*: Nu am dat reclamația pe nădejde de a fi ales Domn. Știu cum majoritățile se fac într'o Cameră, cum ambițiile se pleacă înaintea unei perspective personale. Din parte-mi, orice sacrificii s'ar cere, sunt gata a le da, pentru a ajunge la un scop mai mare. Voiu da votul meu numai pentru Domnul ce va vota Unirea Principatelor.
- «D-l *A. Panu*. Sunt dator a lămuri cauza pentru care Căimăcămia nu a înscris pe Prințul Grigorie Sturdza în lista candidaților la domnie. Căimăcămia a avut dinaintea ochilor Convenția, care e sfântă, din care a tras inspirațiile cugetărilor ei. După părerea ei, serviciile Prințului Sturdza nu răspund la condițiile Convenției. Ea a mai fost împiedicată de a înscrie în listă pe Prințul Sturdza și după jurnalul judecătoriei de Fălciu, care contestează venitul anual. Căimăcămia dar a trebuit să supună reclamația Prințului Sturdza Adunării, fără a prejudica cestia. Adunarea, inspirată de patriotism și chemată de a pune baza noului edificiu național, va căuta a fi demnă și a hotărî orice cestic cu dreptate și nepărtinire. Adunarea să dovedească că nu merge după majorități făcute de ambiții; Adunarea să arate

că ea va sui pe tronul lui Ștefan cel Mare numai pe cei mai demni fii ai săi, cari vor avea încrederea și iubirea țării. Conjur pe Adunare să fie dreaptă și să înscrie pe Prințul Sturdza în lista candidaților la domnie; atunci va dovedi că ea nu lucrează în spirit de partid, ci numai în acel al dreptății, al înțelepciunii și al demnității unei Adunări naționale.

«D-1 C. Hurmuzaki: In petiția adresată Adunărei, Prințul Gr. Sturdza a declarat că dacă un interes mai mare al Românilor ar cere, ca fiecare din îndrituiți să renunțe la candidatura sa la domnie, Luminarea Sa s'ar simți fericit a se retrage. Dar astăzi, când ne aflăm pe tărâmul Convenției, Luminarea Sa ar părăsi o datorie cetățonească, dacă n'ar reclama puțința de a fi folositor țării într'o sferă mai întinsă. Dacă Prințul Sturdza nu a făcut destul pentru țară spre a avea dreptul de a pretinde la domnia ei, cine din acei înscriși în lista candidaților de domnie a făcut mai mult decât Luminarea Sa, care a luat parte la resbelul din Orient, alături cu armatele națiilor celor mai civilizate și s'a luptat pentru eliberarea Principatelor? Căci lumea știe că acel resbel s'a întreprins, pentrucă aceste țări se ocupau ca amaneturi. Cât pentru venit, Luminarea Sa îl are, dovadă contractul de posesie și prețeluirea făcută de șapte proprietari.

«D-1 L. Calargiu: Prințul Sturdza a făcut mult rău în țară, dovadă cele urmate la 1848. Eu cer să se aplice Constituția în toată puterea ei și nu vreau indulgență.

«Prințul Gr. Sturdza: De vreme ce se amintesc tristele timpuri pentru țara noastră, viu a declară cu francheță și mulțumire purtarea mea dela 1848. Conștiința nu mă mustră că am făcut vreo faptă rea. Când am venit în țară, înainte de 1848, am vorbit tinerimei înflăcărate de progres totdeauna în sensul cel mai liberal. La 1848, ca adiutant, am fost poruncit a conduce o coloană de militari și a aresta, însă nimănui nu am făcut vreun atac. La asemenea împrejurări, acei ce apără progresul suferă mai totdeauna.

«D-1 M. Costaki: Ca și în rândul trecut, apelez și acum la simțământul Prințului Sturdza, ca să se mulțumească cu simplul rol de cetățean. Eu contestez drepturile sale de a candida la domnie: 1. Pentrucă această candidatură este anticonstituțională, căci Prințul Sturdza n'are zece ani de serviciu, nici n'a fost reprezentantul țării, trimis de vreun ținut; 2. Pentrucă această candidatură este antinațională, căci n'aș vrea ca să avem, în lista candidaților, un om care să fie înscris și în aceea a pașilor turcești. Oricare să fie rolul jucat de Prințul Sturdza la 1848, aceasta n'ar trebui să aibă înrăurire asupra hotărârii noastre; cele atunci petrecute sunt îndestul de triste, însă Prințul Sturdza a executat numai acele poruncite de mai sus.

Unii din deputați cer închiderea discuției. Se pune la vot închiderea discuției, prin sculare și ședere. Rezultatul fiind îndoelnic, se pășește la votare

prin apel nominal. Majoritatea de 35 voturi este pentru închiderea discuției; contra au votat 18, iar un membru nu a fost față.

Se pășește la votarea prin bile pentru adoptarea sau neprimirea Prințului Sturdza în lista candidaților la domnie.

Prințul Sturdza nu se admite în acea listă, a avut 35 bile negre și 19 albe.

«Se cetește o petiție înfățișată Adunării de d-lor *Kogălniceanu, Iacovaki, Rosel-Tețcanu, Nicu Bălănescu și D. Miclescu.* (Anexele G, H.)

«Se cetește o propunere a d-lui *Kogălniceanu*, sprijinită de d-lor *Iacovaki, I. Gane, D. Miclescu și C. Ghika* și care încheie:

«1. Înainte de a proceda la o deliberație privitoare la aplicația Convenției din 7 (19) August, Adunarea declară că cea întâi trebuință, după cum și dorința cea mai aprinsă a poporului întreg, este tot Unirea Principatelor Moldova și Valahia sub guvernământul unui principe străin.

«2. Afară de aceasta, Adunarea declară că Domnul ce este a se alege și Comitetul central vor fi meritat bine dela patrie, dacă vor întruni silințele lor cu acelea ale Adunării, pentru a asigura această unire în cel mai scurt timp. (Anexa I.)

«D-l *M. Costaki* face un amendament, sprijinit de d-lor *Alecsandri, Rolla, L. Rosetti, C. Hurmuzaki, Pisoski, C. Miclescu, G. Ouciureanu, A. Moruzi, L. Catargiu, P. Rosetti, A. Cuza și G. Iamandi.* (Anexa K.)

«Adunarea rânduește o Comisie pentru a întruni propunerea cu amendamentul. Membrii acestei Comisii sunt: d-lor *Kogălniceanu, Panu, Hurmuzaki, M. Costaki și L. Rosetti.*

«D-l *Kogălniceanu* cetește anexa la Regulamentul Adunării, privitoare la alegerea Domnului. (Anexa L.)

«D-l *P. Bălănescu*: Nu știu de ce se pune la vot public; conștiința nu trebuie să fie siluită prin nici un chip; a da vot public ar fi a arăta neîncredere și ar fi a călca legea, care zice vot secret.

«D-l *M. Kogălniceanu*: Prin o epocă de tranziție am trecut astăzi dela Regulamentul Organic la Constituție; această stare de tranziție ne-a expus la feluri de înrăuriri, la mijloace neiertate, la corupție și intrigi. Țara are nevoie de o dovadă solemnă a integrității și a neatarnării noastre. Dacă Domnul ce va ieși din urna alegerii va fi neplăcut țarei, de ce toți deputații să tragă asupra lor ura ei? De ce să nu se vadă pe față, cum fiecare din ei își înțelege misia sa? Votul public este garanția cea mai mare de moralitate; tot omul liber și cu curajul conștiinței lui trebuie să fie pentru un asemenea vot. Constituția în privirea alegerii Domnului nu prescrie scrutinul tainic. Prin urmare, la vot public, domnilor, și țara să ne judece.»

Această anexă a Regulamentului se pune la vot, și Adunarea o adoptează în unanimitate, fără vreo modificare.

Ședința se suspendă și se redeschide sub președința d-lui Vicepreședinte *P. Mavrogheni*.

Biouroul dă cetire unei adrese a d-lui Logofăt Ștefan Catargiu. (Anexa M.)
D-nii Logof. *Petrachi Roset Bălănescu* și Vornic *Forăscu* declară că voesc a fi șterși din lista candidaților la domnie.

Se cetește comunicația Căimăcămiei pentru înscrierea d-lui Colonel *A. Cuza* în lista candidaților la domnie. (Anexa N.)

Se cetește o propunere a d-lui *Kogălniceanu* privitoare la Lista Civilă a Domnului. (Anexa O.)

Se cetește art. 14 din Convenție, privitor la aceasta.

«D-l *V. Alecsandri*: Avem un proverb vechiu: «banu-i ochiul dracului.» De mulți ani suntem fascinați de acel ochiu. Lista civilă trebuie micșorată; acum au lipsit hărăzirile făcute mai înainte din partea Adunării, și eu sunt de părere a se însemna pentru lista civilă o sumă mai moderată, însă nici prea mică; propun 30.000 galbeni pe an.

«D-l *I. Rădu*: Noi avem a alege Domn ca să fie plăcut nației, el va fi dar de sigur sărac. Să-i dăm o listă civilă cu care să poată face și milostenii; propun și eu suma de 30.000 galbeni.

«D-l *M. Kostaki*: Lista civilă a șefului Statului trebuie să fie în proporție cu venitul Statului. Președintele Staturilor-Unite are 50.000 galbeni. Domnul nostru se poate dar mulțumi cu 24.000.

«D-l *M. Kogălniceanu*: Până acum se da mult Domnilor, pentru că și Domnii dădeau mult pe aiurea; acum Domnul n'are să mai dea nimica; și unde va trebui de dat drept și legiuit, va da țara. Cât pentru mile și pomeni, este Departamentul bisericesc. Țara noastră are nevoie de economii; nouă nu ne trebuie un Domn luxos; ne trebuie un Domn, un cetățean, bun Român, simplu și modest, ca și țara noastră. Gândiți-vă, domnilor, că acei 6.000 galbeni, cari voiți a-i adăogi peste 24.000, nu numai noi avem să-i plătim, ci și acei cari drept toată averea n'au decăt trențele.»

Să cetește amendamentul d-lui *V. Alecsandri*. (Anexa P.)

Votul prin sculare și ședere fiind îndoelnic, se pășește la votarea amendamentului prin apel nominal; votează pentru amendament 31, contra 20; n'au fost față patru membri.

Adunarea adoptează în urmă, în majoritate, propunerea d-lui *Kogălniceanu*, cu concluzia din amendamentul d-lui *Alecsandri*.

Hotărîrea Adunării aceasta glăsuște:

«Luând în privire trebuința ce este de a se hotărî Lista Civilă a Domnului, în conformitate cu art. 14 din Convenția din 7 (19) August 1858, într'un

chip cu totul îndestulător pentru trebuințele Domnului, însă totodată și neartarnat de orice înrăurire străină, Adunarea încuviințează:

«1. Lista civilă a viitorului Domn, pe tot timpul domniei sale, se hotărăște a fi de treizeci mii galbeni pe an.

«2. Domnului se dă spre locuință partea stângă din palatul Ocărmuirii cu mobilația sa, atenanțele și grădina. Reparațiile mari vor fi pe contul țării.

«3. Statul nu va plăti altă suită Domnului decât un șef de Stab și patru adiuțanți.»

Cu încuviințarea Adunării, se ridică ședința la 3 oare după amiază de către d-l Viceprezident, invitându-se pe d-nii deputați a se conforma art. 1 și 2 din anexa Regulamentului, privitoare la alegerea Domnului, și se anunță viitoarea întrunire pe Luni, în 5 Ianuarie.

«Președintele Adunării, (subscris) Sôfronîe, Mitropolit.
(Urmează semnăturile Secretarilor.)

Anexa A. Petiția d-lui Grigorie Balș, către Adunarea Electivă a Moldovei, din 3 (15) Ianuarie 1859:

«Onoratei Adunări Elective a Moldovei.—Văzându-mă trecut în lista candidaților de domnie, rog pe Adunare să mă șteargă din listă, fiindcă nu întrunesc condițiile prevăzute la art. 13 din Convenție, adică vârsta de 35 ani.

(Subscris:) «Grigorie Balș.

Anexa B. Adresa No. 4 a Căimăcămiei Moldovei către Adunarea Electivă a Moldovei, din 3 (15) Ianuarie 1859:

«Onorabilei Adunări Elective a Principatului Moldaviei. D-l *Aga Iancu Docan*, prin petiția adresată Căimăcămiei, s'a tânguit că d-lui posedând venitul a trei mii galbeni, administrația de Dorohoi nu l-a înscris în numărul persoanelor cu asemenea venit, arătând că, după chiar prețului Băncii, făcută împreună cu judecătoria ținutală și informăluită de Divanul de întărituri, moșia sa Dimachenii dă venitul citat mai sus. În privire dar că, după lămuririle luate dela Divanul de întărituri, d-l *Aga Docan* are venitul cerut de Convenție pentru a fi înscris în lista candidaților la domnie, și fiindcă d-lui întrunește și celelalte calități, Căimăcămia cu onoare poștește pe onorata Adunare a lua în privire asemenea cerere spre a se înscrie pe d-l *Aga* în lista candidaților de domnie.

(Subscriși:) «V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzin.

«Ministru Secretar de Stat, (s.) V. Alecsandri.

«Șeful secției, (s.) Antonia di...

Anexa C. Petiția d-lui C. Gr. Ghika către Căimăcămia Moldovei, din 30 Decembrie 1858 (11 Ianuarie 1859):

«Inaltei Căimăcămii.—Văzând numele meu figurând în lista candidaților la domnie, și neavând vârsta cerută de Convenție pentru o asemenea însușire, rog pe înalta Căimăcămie să binevoască a șterge numele meu din lista pomenită.

(Semnat:) «C. Gr. Ghika.»

Anexa D. Petiția d-lui I. A. Cantacuzin către Căimăcămia Moldovei, din 29 Decembrie 1858 (10 Ianuarie 1859):

«Onoratei Căimăcămii a Principatului Moldovei.—În lista persoanelor cu drituri de eligibilitate la domnie, anexată la ofisul Inaltei Căimăcămii din 28 Decembrie, cu No. . . , văzându-mă și pre mine trecut, viu a declară că, lămurindu-mă din metrica ce păstrez că-mi lipsește vârsta cerută de Convenție, această a mea înscriere este o scăpare de vedere, pe care rog pe Înalta Căimăcămie să binevoască a o îndrepta.

(s.) «I. A. Cantacuzin.»

Anexa E. Petiția Prințului Grigorie Sturdza către Căimăcămia Moldovei, din 29 Decembrie 1858 (10 Ianuarie 1859):

«Inaltei Căimăcămii a Principatului Moldaviei.—Eu, subscrisul, am toate însușirile cerute de Constituția din 19 August 1858 pentru a fi înscris în lista candidaților de domnie,—căci am 37 de ani, sunt pământean și fiu din părinte născut Moldovan, am ocupat funcții publice în curgere de 15 ani, dela 1834 până la 1849, pentru cari servicii am fost onorat cu rangul de Logofăt mare; am, chiar după cea mai riguroasă prețaluire, din moșiile mele Duda și Sulenii, din ținutul Fălciului, venit de mai bine de 3.000 galbeni pe an și, în sfârșit, pentru că nici atâră, nici pot atâră de vreo jurisdicție străină, de vreme ce chiar când mă aflam în armata otomană, niciodată nu am renunțat la drepturile mele de indigen, lăsând a zice că după capitulații un Român în patria sa nu poate niciodată atâră de jurisdicția Înaltei Porți. Cu toate acestea, nu mă văd înscris în lista candidaților de domnie, publicată prin No. 21 al «Monitorului Oficial.» Pentru aceasta, rog pe Înalta Căimăcămie să binevoască a luă în considerație necontestabilele mele drepturi și a mă înscrie în lista candidaților de domnie.

(Subscris:) «Prințul Grigorie Sturdza.»

Anexa F. Petiția Prințului Grigorie Sturdza către Adunarea Electorală a Moldovei, din 3 (15 Ianuarie) 1859:

«Onoratei Adunări a Principatului Moldovei.—Dacă vreun interes mare al națiunii ar cere ca fiecare din îndrituiți să renunțe la candidatura de domnie,

eu m'aș simți fericit a face cel dintâiu această jertfă; însă când ne aflăm în această privință pe terenul constituțional, eu socot că aș părăsi o datorie de cetățean, dacă nu aș reclama puțința de a fi folositor patriei mele într'o sferă mai întinsă, cu alte cuvinte, dacă nu aș reclama dreptul ce-mi este închezeșluit prin Constituție de a fi înscris în lista candidaților de domnie. Insușirile cerute pentru aceasta de Convenția din 19 August 1858 le am toate;— căci am 37 de ani; sunt pământean și fiu de părinte născut Moldovan; am din moșiile mele Duda și Sulenii venit de 3.100 galbeni, după cum se dovedește din alăturatul contract de împosuire, lucrător dela Sf. Gheorghe anul trecut și înregistrat de Vistierie înainte de iscălitura Convenției, iar după cea mai exactă prețăluire, făcută la 29 Decembrie anului curent de către șapte proprietari și posesori din conținutașii mei; am ocupat, ca militar, funcții publice, dela 1834 până la 1849, pentru cari servicii am fost onorat și cu rangul de Logofăt mare; și, în sfârșit, din momentul unde domnii alegători din Capitală mi-au făcut onoarea a mă numi reprezentant al țării, din momentul unde această Adunare a recunoscut mandatul meu, eu astăzi mă aflu cu o însușire mai mult, aceea de a fi făcut parte din Adunare. Reze-mându-mă pe aceste legale temeieri, viu a rugă pe onorata Adunare să binevoască a luă în considerație necontestabilele mele drepturi și a mă înscrie în lista candidaților la domnie.

(s) «Grigorie Sturdza».

Anexa G. Comunicarea făcută Adunării Elective a Moldovei de către cinci deputați, în 4 (16) Ianuarie 1859:

«Onorabilei Adunări Elective.—Alăturata petiție de mai mulți onorabili cetățeni către onorabila Adunare o supunem Camerei:

(Subscriși:) «M. Kogălniceanu, Iacovaki, C. Rosetti-Tețeanu, N. Rosetti-Bălănescu, D. Sc. Miclescu.»

Anexa H. Petiția mai multor cetățeni către Adunarea Electivă a Moldovei, din 30 Decembrie 1858 (11 Ianuarie 1859):

«Onoratei Adunări Elective.—Dorința în unanimitate exprimată de Adunările ad-hoc a Moldovei și a Valahiei, ca aceste țări surori să fie întrunite într'un singur Stat și sub un singur Domn, dorința pe care Puterile Europene au recunoscut-o în principiu, și către a căreia desăvârșită îndeplinire Convenția din 7 August ne pregătește calea, dorința aceasta ne îndeamnă astăzi a veni să rugăm pe Adunarea Electivă a țării ca, mai înainte de orice alte lucrări, să binevoască, cumpănind împrejurările de față, drepturile Principatelor recunoscute de Puterile subsemnate în Tractatul dela Paris și tendința spiritului național, a cercetă dacă momentul de față este oportun Unirei, și, la caz, a

hotărî mijloacele pentru deplina ei punere în lucrare. Dovada practică izvo-rită din punerea în lucrare a unei părți din Convenție de către Comisiile Interimare, prin neidentica aplicare în ambele Principate a acelorași dispoziții; liința în sânul Adunării Elective de astăzi a unei treimi din numărul total al Adunării de membri cari, cu un an mai înainte, au socotit de oportună unirea aceasta, sunt rezoane plauzibile cari ne fac să credem că Adunarea Electivă a țarei va depune un vot afirmativ în favoarea unei dorințe pe care, putem zice, țara întregă o are și care-i singurul mijloc de a asigura prosperitatea acelor țări. Subscriși, crezând că, și astăzi ca mai înainte, Unirea este dorința cea mai vie a nației întregi, și plini de încredere în înaltul patriotism ce insuflă pe membrii Adunării, speră că rugămintea lor va găsi un ecou răsunător în sânul Adunării Elective».

Anexa I. Propunerea prezentată Adunării Elective a Moldovei de către cinci deputați, în 4 (16) Ianuarie 1859:

«Astăzi, 1859 Ianuarie în 3 zile.

«Adunarea ad-hoc trecută, întrunită în virtutea Tractatului de Paris, a proclamat în unanimitate, fără două voturi, Unirea Moldovei și a Valahiei sub un Principe străin. Mandatul acestei Adunări a fost înscris întreg în marile act internațional din 30 Martie 1856, care-i dăduse misiia de a formulă dorințele țarei, și când colegiile noastre electorale, cele mai largi și mai independente ce avuserăm până atunci, când ele au numit deputații, cari au avut onoarea de a compune acea Adunare, fiecare alegător știă care este fapta importantă, ce eră să îndeplinească mandatarii lor. Aceleași simțiminte insuflau pe frații noștri de peste Milcov. Iusă, și amândouă Adunările nu au greșit întru nimica în împlinirea datoriei lor, și fiecare din noi își aduce încă aminte cu ce entuziasm din amândouă părțile s'a aclamat Unirea ambelor țări. Adunarea a făcut dar cunoscut în adevăr întâia trebuință, dorința cea mai mare a nației române, și aceasta cu acea putere ce dă totdeauna în trebuințarea legală a unui drept recunoscut solemn.

«Departa de a clătina fundamentele acestui drept, cele din urmă Conferințe nu au făcut alta decât a le da o nouă consacrare. Nici una dintre Puterile Europei, nici măcar acele mai puțin favorabile cauzei noastre, nu au căutat să revie asupra marilor principii, statornicite într'un chip irevocabil prin Tractatul de Paris. Dreptul nostru, ca și voturile noastre de atunci, au rămas neatinse, și dacă întreaga realizare a acelei mai scumpe a noastre dorințe a fost întârziată, aceasta este numai din cauza unor considerații de interese speciale sau unor temeri himerice. Încă și aceasta, mulțămită intervenției Puterilor amice, o putere fatală a silit a ni se da în faptă mai toate cele ce ceream: Unitate de legislație, de finanțe, de armie, de justiție,

fuzia amânduror Adunărilor într'un Comitet Central, și într'un oraș care este destinat de Provedință, prin poziția sa particulară, a servi de legământ între noi. Intr'un cuvânt, noi putem zice că s'au așezat toate bazele noului edificiu al viitorului nostru, și că pe frontonul său însuș este înscris numele destinat a uni de acum înainte amândouă țările. Nimic nu lipsia decât încoronarea mărețului edificiu, adică unitatea Guvernământului, când inimizii noștri au trimfat, și edificiul a rămas nesfârșit.

«Însă un popor care suferă de secolii, un popor a căruia desnădejde ar deveni cu atât mai mare, cu cât speranțele sale au fost vii, un popor care așteaptă, care voește regenerarea sa, acel popor ar trebui să știe să facă și el ceva pentru sine. Puind supremul țel al tuturor aspirațiilor nu departe de mâna noastră, Europa pare că a voit a ne zice să facem o de pe urmă cercare. Am trebui să justificăm astăzi speranța amicilor noștri, și această Adunare, arătându-se fiica demnă a aceleia care a precedat-o, ar trebui să întrunească toate forțele sale, pentru a așeza pe culmea monumentului cheia cea puternică, care va face edificiul nedestructibil. Dar nevoind, mai înainte de timp, a arunca patria, care a suferit atâta, într'o soartă întâmplătoare, noi ne mărginim în acest moment a propune ca un vot foarte lămurit, foarte unanim, să facă cunoscut țării și Europei *că noi persistăm a voi Unirea sub un Principe străin*. Să uităm, pentru un moment măcar, împerecherile dintr noi; să cugetăm la frații noștri din Țara-Muntenească, cu cari nu ar trebui să facem decât o singură nație, după cum nu avem decât aceeaș limbă, aceeaș religie, acelaș interes, și să rostim dorința ca, cât se va putea mai curând, noul și însemnătorul nume al patriei noastre de Principate-Unite să se transforme într'un fapt definitiv, irevocabil.

»Dacă oarecari spirite speriate vor veni și vor zice că o astfel de manifestare este cel puțin zadarnică, noi le vom răspunde că niciodată reprezentanții poporului nu fac în zadar cunoscute trebuințele și dorințele nației. Afară de aceasta, noi avem să numim un Domn, și cu dânsul va naște Comitetul Central din Focșani. Să știe dar Domnul și Comitetul dinainte cari sunt voințele acestei Adunări. Să nu uite Domnul niciodată, să nu uite că, ales de deputații nației, pentru că totul nu eră încă pregătit pentru a se face Unirea, el trebuie să considereze ca cea mai sacră a sa datorie a grăbi făptuirea acestei uniri, pentru a se justifică speranțele noastre și pentru ca ziua cea mai frumoasă a domniei sale să fie aceea când se va scobori de pe tron, după ce va fi pus cea de pe urmă piatră pe edificiu. Totodată să nu piardă din vedere nici un minut Comitetul Central, carele cel întâiu va avea fericirea a lucra în comun cu frații noștri de peste Milcov, că el are, mai mult decât oricare din nouăle noastre instituții, misia de a pregăti fuzia și de a fundă

unitatea României. Așa dar subscrișii au onoare a propune Adunării următoarele propuneri :

«1. Înainte de a proceda la o deliberare privitoare la aplicația Convenției din 7 (19) August, Adunarea declară că cea întâia trebuință, după cum și dorința cea mai aprinsă a poporului întreg, este tot Unirea Principatelor Moldovei și a Valahiei sub guvernământul unui Principe Străin.

«2. Afară de aceasta, Adunarea declară că Domnul ce este a se alege și Comitetul Central vor fi meritat bine de patrie, dacă vor întruni silințele lor pentru a asigura această Unire în cel mai scurt timp.

(Subscriși:) «M. Kogălniceanu, Iacovaki, I. Gane.
D. Sc. Miculescu. C. Gr. Ghika.»

Anexa K. Amendament la propunerea de mai sus, prezentat Adunării Elective a Moldovei în 4 (16) Ianuarie 1859:

«În privirea petiției ce s'a cetit dinaintea Adunării, subsemnații propun un vot de recunoștință Puterilor, ce au scris Tractatul de Paris pentru recunoașterea și garantarea drepturilor noastre întemeiate pe capitulații, adăugând că, cu cea mai sacră și vie părere de rău, au văzut că cea mai unanimă dorință a nației române din ambele Principate, adică Unirea Moldovei și a Valahiei într'un singur Stat sub un Principe Străin, a rămas neîmplinită. Totuș nația română prețuește în Constituția dată Principatelor elementele ce ținesc la realizarea dorințelor rostite de către Adunările țărilor surori la 1857.

(Subscriși:) «M. Kostaki, C. Rolla, Alecsandri, L. Rosetti, C. Hurmuzaki, Pisoski, G. Miculescu, L. Catargiu, A. Moruzi, G. Cuciureanu, P. Rosetti, A. Cuza, G. Iamandi.»

Anexa L. Instrucții pentru alegerea Domnului, votate de către Adunarea Electivă a Moldovei, în 4 (16) Ianuarie 1859 :

«§. 1. În ziua alegerii, se va ține, la 10 ore de dimineață, un serviciu dumnezeesc în vechea catedrală a Sf. Nicolae, și la care vor asista toți membrii Adunării.

«§. 2. Săvârșindu-se serviciul dumnezeesc, Adunarea se va transporta în sala ședințelor sale.

«§. 3. Ședința va fi publică ; însă publicul va fi admis numai în tribunalele de sus. Nici un străin, sub nici un cuvânt și nici o calitate, afară decât doi redactori ai Procesului verbal, patru scriitori ai biuroului și patru stenografi, nu va putea fi primit în sala ședințelor, precum nici în acea a conferințelor.

«§. 4. Guvernământul va lua toate măsurile exterioare spre a păstra buna

orându-eală. Garda, pusă pe la ușile din afară ale salei Adunării, va fi sub nemijlocită ascultare a Prezidentului Adunării și a Chestorilor.

«§. 5. Odată ce ședința va fi începută, toată comunicația între deputați și public va fi oprită până la săvârșirea votului.

«§. 6. Ședința se va deschide prin facerea apelului nominal și cetirea Procesului verbal al ședinței trecute.

«§. 7. După subscrierea procesului verbal, Prezidentul sau, în lipsă, un Vicepreședinte, sculându-se în picioare, va arăta că ziua pentru a se alege Domnul Țării a sosit. El va chema luarea aminte a Adunării asupra marelui misi, pentru care ea este întrunită, și va ceti în glas mare formula următorului jurământ, convenit de a se face de toți deputații și anume:

«Jurați că, în votul ce aveți a da, nu veți fi povățuiți de nici o privire de interes personal, de nici o îndemnare sau înrăurire străină, de nici o părtinire și că nu veți avea înaintea ochilor voștri decât binele Principatelor-«Unite și viitorul nației române.»

«Fiecare deputat, chemat unul după altul cu apel nominal de către unul din secretari, se va apropia de biroul prezidenției, pe care va fi pusă Sf. Cruce, și sărutând-o va zice în auzul tuturor: «Jur, și Dumnezeu să-mi fie întru ajutor».

«§. 8. După aceasta, se va proceda de îndată la alegerea Domnului.

«§ 9. Votul pentru alegerea Domnului se va face public, și anume în următorul mod. În mijlocul salei va fi așezat un biou provizoriu, în capul căruia se va pune Președintele sau, în lipsă, un Vicepreședinte, doi secretari și patru scrutatori trași în sorț din întregul număr al deputaților. Pe biou vor fi de mai înainte pregătite tablouri cu deosebite rubrici, spre a se înscrie în ele numele candidaților ce vor avea voturi. Deputații se vor ține la locurile lor respective, până când, prin apel nominal, după ordinul alfabetic, unul după altul va fi chemat de către unul din secretari. Deputatul chemat, sculându-se atunci de pe scaunul său și apropiindu-se de biou, va rosti în glas mare: «votez și subscriu pentru . . . (cutare)». După ce va subscrie numele candidatului său în rubrica respectivă, deputatul se va întoarce la locul său și va fi înlocuit prin deputatul ce-i urmează în apelul nominal.

«§ 10. După săvârșirea votării, scrutatorii vor număra voturile dobândite de fiecare candidat și Președintele va vesti Adunării rezultatul. Acel ce va fi dobândit mai multe voturi peste majoritatea absolută, adică peste jumătate și unul din numărul deputaților votanți, va fi Domnul ales.

«§ 11. Dacă la această votare nici unul din candidați nu va fi dobândit majoritatea absolută, atunci se va proceda la un al doilea vot, asemenea public și deschis, întocmai după procedura descrisă la § 9.

«§ 12. Dacă și după a doua votare publică și deschisă, tot nici unul din

candidați nu va fi dobândit majoritatea absolută, atunci se va proceda la balotația cu bile albe și negre, și anume în decesebi pentru fiecare din candidații ce vor fi avut voturi pentru Domnie, începând dela acel care va fi avut cele mai puține glasuri și sfârșind cu zcel care va fi adunat mai multe voturi.

«§ 13. In timpul balotației, toți deputații se vor ținea fiecare la locurile lor, nesculându-se decât unul după altul, în urma apelului nominal, spre a lua parte la balotație.

«§ 14. La sfârșitul fiecărei balotații pentru fiecare candidat, scrutatorii vor număra în iveală numărul bilelor albe și negre, și Președintele va vesti Adunării rezultatul, înscriindu-se acesta în tabloul anume pregătit și adevărindu-se de întregul biurou și de scrutatori. Acela din toți candidații care va fi dobândit cel mai mare număr de bile albe peste majoritatea absolută, va fi Alesul Domn.

«§ 15. Dacă, după săvârșirea balotației tuturor candidaților ce vor fi avut voturi la întâia și a doua votare publică, doi sau trei candidați, cari la balotație ar fi adunat cele mai multe bile albe, vor avea un număr egal de bile, atunci se va proceda la o a doua balotație între acești singuri candidați, trăgându-se, la caz de a fi trei sau patru, în sorți numele aceluia care va trebui mai întâiu să se baloteze cu ceilalți. Acela care, în urma acestei balotații, va adună numărul cel mai mare de bile albe, va fi Definitivul Domn ales.

«§ 16. La votul public și deschis, nici un candidat nu poate vota pentru sine. Asemenea el se va abține de la balotație, când numele său va fi supus acestei operații.

«§ 17. Balotația sfârșită și rezultatul anunțat Adunării, Președintele Adunării va subscrie de îndată procesul verbal împreună cu secretarii și scrutatorii. Tot atunci, Adunarea va pași la subscrierea a două acte de mai înainte pregătite (lăsându-se numai numele Domnului în alb). Intâiul act va constata alegerea de Domn făcută în persoana . . . (cutare); al doilea act va fi notificația din partea Adunării generale a Moldovei către Maiestatea Sa Imperială Sultanul a alegerii de Domn, și cerând investitura, în conformitate cu articolul 12 din Convenția din 7 (19) August 1858. O a treia împărțășire scrisă de Președinte și de secretari se va face Locotenenței princiare, despre alegerea Domnului, și făcându-se invitație ca de îndată să-i predea frânele Ocărnuirei. Aceste trei acturi subscriindu-se, Prezidentul cu toată Adunarea, sculându-se în picioare, va proclama în glas mare pe alesul Domn al Țării Moldovei.

«§ 18. Dacă Domnul ales va fi față în Adunare, el va fi invitat de către Prezident ca să se sue la tribună și, în fața Adunării și a țării, să facă ju-

rământul cuvenit. Dacă alesul nu va fi față, se va numi de îndată o deputație, compusă de doisprezece membri ai Adunării, spre a aduce pe Domnul ales în sânul Camerei. Domnul se va sui la tribună și, înfățișându-i-se Crucea și Evanghelia, va face în glas mare următorul jurământ:

«Jur în numele Prea Sfintei Treimi și în fața Țărei mele, că voiu păzi cu «sfințenie drepturile și interesele patriei, că voiu fi credincios Constituției în «textul și spiritul ei, că în toată domnia mea voiu priveghia la respectarea «legilor pentru toți și în toate, uitând toată prigonirea și toată ura, iubind «deopotrivă pe cei ce m'au iubit și pe cei ce m'au urit, neavând înaintea «ochilor mei decât binele și fericirea nației române. Așa Dumnezeu și com- «patrioții mei să-mi fie întru ajutor!»

«§ 19. După aceasta, Președintele va înmână Domnului tustrele actele citate la § 17 și va declară ședința rădicată.

«§ 20. Ușile se vor deschide și Domnul, urmat de membrii Adunării Generale, va intră în sala Tronului unde, suindu-se pe tron, va primi guvernământul din mâinile Comisiei Interimare, ale căreia puteri în acest minut vor conțeni. Ministrii vor face raporturile lor Domnului și ordonanțele militare de toată arma i se vor înfățișa.

«§ 21. În minutul suirei pe tron, o salvă de artilerie de 101 tunuri și clopotele dela toate bisericile vor vesti Capitalei instalarea Domnului Stăpânitor al Țărei Moldovei.

«§ 22. Aceste Instrucții se vor împărtași de îndată Locotenenței Princiare, pentru că în timpul cuvenit să reguleze localitatea cuvenită și celelalte serbări publice pentru întronarea Domnului, conformându-se întru aceasta la vechile datine însemnate în arhivele și în istoria țării.

«Membrii Comisiei (subscriși): P. Mavrogheni, Kogălniceanu, L. Rosetti, M. Costaki.»

Anexa M. Petiția Logofătului Ștefan Catargiu către Adunarea Electivă a Moldovei, din 4 (16) Ianuarie 1859 :

«Onoratei Adunării Elective! Logofătul Ștefan Catargiu. Văzându-mă, în Monitorul Oficial, trecut în Lista Candidaților la Domnie, după drepturile ce le am după Convenție, eu rog pe onor. Adunare a mă șterge din această listă pentru această alegere.

(Subscris) «Șt. Catargiu.»

Anexa N. Adresa No. 5 a Căimăcămiei Moldovei către Adunarea Electivă a Moldovei, din 4 (16) Ianuarie 1859 :

«Onorabilei Adunări Elective a Principatului Moldovei. — Prin scăpare din vedere, netrecându-se în lista candidaților la domnie pe d-lui *Colonelul Alecu*

Cuza, care posedă toate calitățile cerute de art. 13 din Convenție, Căimăcămia cu onor poștește pe onorabila Adunare de a lua în cuvenita băgare de seamă dreptățile d-sale Colonelului Cuza și a-l înscrie între candidații la domnie.

(Subscriși): «V. Sturdza, Panu, I. A. Cantacuzin.
«Ministru Secretar de Stat (subscris) V. Alecsandri.»

Anexa O. Propunerea prezentată Adunării Elective a Moldovei de către mai mulți deputați, în 3 (15) Ianuarie 1859:

«Luând în privire trebuința ce este de a se hotărî Lista Civilă a Domnului, în conformitate cu art. 14 din Convenția din 7 (19) August 1858, într'un chip cu totul îndestulător pentru trebuințele Domnului, însă totodată și neatârnat de orice înrăurire străină, subscrișii propun Adunării ca să încuviințeze următoarele:

«I. Lista civilă a viitorului Domn, pe tot timpul domniei sale, se hotărăște a fi de 2.000 galbeni pe lună.

«II. Domnului se dă locuința partea stângă din Palatul Ocărmuirei cu mobilația sa, atenanțele și grădina; reparațiile mari vor fi pe contul țării.

«III. Statul nu va plăti altă suită Domnului decât un șef de Stab și patru Adiutanți.

(Subscriși) «M. Kogălniceanu, Iacovaki, Cazimir,
N. Canano, C. Gr. Ghika, I. Gane.»

Anexa P. Amendament la propunerea de mai sus, prezintă Adunării Elective a Moldovei de către mai mulți deputați, în 4 (16) Ianuarie 1859:

«Subscrișii propun ca lista civilă a Domnului să se hotărască la suma de 30.000 galbeni pe an.

(Subscriși) «V. Alecsandri, Panu, I. A. Cantacuzin,
N. Suțu, C. Miculescu, St. Catargiu.»

Procesul verbal VI al Adunării Elective a Moldovei din 5 (17) Ianuarie 1859:

Anul 1859 Ianuarie în 5 zile. Ședința a șesea se deschide sub președința Inalt Prea Sf. Sale *Părintelui Mitropolit*.

D-1 Secretar *A. Grigoriu* cetește apelul nominal, la care au fost față 49 membri, iar absenți șese, și anume: bolnavi d-nii Ștefan Catargi, P. Roset, N. Suțu, și nu au venit d-nii P. Balș, N. Istrati și Grigorie Sturdza.

D-1 Secretar *G. Hașnaș* cetește Procesul Verbal al ședinței trecute, care se adoptează de Adunare fără vreo modificare.

D-l *Hurmuzaki*, raportorul Comisiei însărcinate cu redigiarea unui proiect de mulțumire pentru Puterile garante, cetește acest proiect, care se adoptează de către Adunare în unanimitate, fără două voturi, d-nii A. Balș și Dimitrie Corne, cari s'au abținut dela votare. El glăsuiește în următorul chip:

«Anul una mie opt sute cinzeci și nouă, luna Ianuarie în cinci zile.

«Adunarea Electivă a Moldovei, în a șesea sa ședință, înainte de a pro-
«cedă la alegerea Domnului, încheie:

«I. Adunarea Electivă a Moldovei rostește a sa adâncă recunoștință Pute-
«rilor ce au subscriș Tractatul de Paris pentru recunoașterea și garantarea
«drepturilor Principatelor Române, înscrise în Capitulațiile lor cu Imperiul
«Otoman.

«II. Adunarea Electivă, înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, declară că:
«Unirea Principatelor într'un singur Stat și sub un Principe Străin din Fa-
«miliile Domnitoare ale Europei, cerută în unanimitate de Adunările ad-hoc
«în memorabilele zile de 7 și 9 Octomvrie 1857, a fost, este și va fi dorința
«cea mai vie, cea mai aprinsă, cea mai generală a nației române.

«III. Adunarea Electivă, în numele Țării, rostește adâncă ei părere de rău,
«că această mare dorință, singura care, împlinită, poate asigura fericirea a
«cinci milioane de Români, nu s'a împlinit; totuș ea prețuește și îmbrăți-
«șează o Constituție, care cuprinde elemente ce țințesc la realizarea dorin-
«țelor unanime și constante ale nației.

«IV. Adunarea sperează că Europa, în dreptatea sa, va țineă seamă de
«dorințele rostite, în atâtea rânduri și cu stăruință, de o întregă nație».

D-l *Gr. Balș*: Cer cuvântul pentru o cesticie personală. Convicția mea și a alegătorilor mei este că Prințul Grigorie Sturdza merită de a se alege Domn al Principatului Moldovei. Majoritatea Adunării însă nu a admis pe Prințul Sturdza între candidații la domnie. Nu vreau să critic hotărârea majorității și, pentru a feri țara de amestecurile străinilor, nu vreau să invalidez hotărârea Camerei și voiu vota pentru unul din candidații primiți de Adunare, pe care îl voiu socoti mai demn de a împlini această misie.

D-l *M. Kogălniceanu*: Declarația făcută de d-l Balș arată o susceptibilitate demnă de toată lauda. Indată însă ce un deputat intră în Adunare, el este neatârnat; numai cugetul și conștiința îl conduc; mandatele imperative de mult sunt declarate de către diferite Adunări, că nu pot îndatori cugetul deputaților.

Se cetește o adresă a d-lui *N. Suțu*, prin care zice că, fiind bolnav și neputând veni, daclară a-și da votul pentru d-l Colonel Alecu Cuza. Adunarea hotărăște că un membru absent nu poate lua parte la votare, asemenea dar și Prințul Nicolae Suțu.

Inalt Prea Sf. Sa Păr. Mitropolit, sculându-se în picioare, declară că ziua pentru a se alege Domnul Țării a sosit.

Inalt Prea Sf. Sa Păr. Mitropolit: Această Adunare, menită pentru a fi legislativă, se găsește întrunită astăzi numai spre alegerea Domnului Țării. Nu mă îndoiesc, iubiții mei compatrioți, că fiecare din d-voastre prețuește cât de importantă este această operație și în ce grad viitorul țării se află legat cu rezultatul ei. Mai înainte de a păși în lucrare, eu rog pe milostivul Dumnezeu ca să ne lumineze și să ne povățuească, spre a nemeri cu ale noastre voturi pe acela din candidați, carele mai mult merită încrederea obștească și ale căruia legături cu țara închezeșluesc mai mult priincioasele cugtări ale sale către compatrioți. Așa dar fieștecare, povățuit de al său cuget, îndeplinească chemarea sa cu depunerea votului pentru această alegere, care potrivit cu înțelesul Convenției, trebuie neapărat să iea sfârșit în seanta de astăzi.

Atunci Adunarea a repetit de trei ori: «Să trăească Mitropolitul!»

Prea Sf. Sa Păr. Mitropolit cetește în glas mare formula următorului jurământ:

«Jurați că, în votul ce aveți a da, nu veți fi povățuiți de nici o privire «de interes personal, de nici o îndemnare sau înrăurire străină, de nici o «părtinire și că nu veți avea dinaintea ochilor voștri decât binele Principatelor-Unite și viitorul nației române».

Fiecare deputat, chemat unul după altul cu apel nominal de către d-l Secretar *A. Grigoriu*, se apropie de biroul Președintelui și, sărutând Evangelia și Sfânta Cruce, zice în auzul tuturor: «Jur și Dumnezeu să-mi fie «întru ajutor!»

Inalt Prea Sf. Sa Păr. Mitropolit, asistat de Viceprezidentul Adunării *P. Mavrogheni*, și însoțit de doi secretari, d-l *Nicu Catargiu* și *A. Grigoriu*, constatând timpul de 12 oare după art. 12 din Convenție, se scoboară dela birou în mijlocul sălii la biroul provizoriu așezat acolo.

Se trag la sorți din întregul număr al deputaților patru scrutatori și anume: d-nii *Milu*, *I. Pruncu*, *L. Catargiu* și *I. A. Cantacuzin*.

Deputații, chemați de către d-l Secretar *N. Catargiu*, cu apel nominal după ordinul alfabetic, unul după altul, sculându-se dela locurile lor respective și apropiindu-se de birou, votează în glas mare, potrivit instrucțiilor pentru alegerea Domnului și înscriu acel vot în rubrica respectivă a tabloului alegerii.

Inalt Prea Sf. Sa, votând ca Președinte în urmă, a rostit următoarele cuvinte:

«Aceasta este ziua care o a făcut Domnul să ne bucurăm și să ne veselim «întru dânsa. Au trecut sute de ani, iubiții mei compatrioți, de când Moldova «pierduse dreptul său de a-și alege pe Domnul Stăpânitor. Acum, când mila

«lui Dumnezeu s'a pogorît peste țara aceasta ca ploaia pe pământ, însuflând «în inimile prea puternicilor împărați ai Europei (cărora se cuvine din par-te-ne adâncă mulțumire) și a căror numai aducere aminte face fericit pe «un popor, am câștigat iarăș drepturile noastre. Zic dară cu Prorocul că «*aceasta este schimbarea dreptei celui Prea Inalt* și, precum în anul trecut, «am zis că unde este turma, va fi și păstorul, iarăș mai repetez acelaș cu-«vânt și, împreună cu toată Adunarea, votez și subscriu pentru d-l Colonel «Alexandru Cuza, pentru Domnul Stăpânitor al Moldovei».

După săvârșirea votării, scrutatorii, numărând voturile, au găsit unani-mitatea de 48 voturi pentru d-l *Colonel Alecu Cuza*, abținându-se numai d-lui de a vota, conform § 12 din instrucțiunile alegerii.

Adunarea pășește la subscrierea următoarelor acte:

I. *Actul care constată alegerea de Domn, făcută în persoana d-lui Alecu Cuza, și care glăsuște:*

«Anul 1859, luna Ianuarie în 5 zile, în a șasa seantă a Adunării, și anume «în a noua zi după întrunirea sa, procedându-se la alegerea Domnului, în con-«formitate cu art. 12 și 13 din Convenția subscrisă la Paris între Inalta Poartă «Otomană și între Puterile garante driturilor Principatelor-Unite Moldova și «Valahia, s'a ales, cu majoritate de 48 glasuri, pe d-l *Colonel Alecu Cuza «Domn Stăpânitor al Moldovei*. Despre care s'a făcut acest act de alegere, «subscris de Adunare, și care s'a dat, odată cu ocărnuirea țării, în mânil «Inălțimei Sale Alexandru Ioan Cuza, Domn Stăpânitor al Moldovei.»

II. *Notificația din partea Adunării generale a Moldovei către Maiestatea Sa Imperială Sultanul a alegerii Domnului, și care glăsuște:*

«În conformitate cu art. 12 și 13 a Convenției din Paris, subscrisă între «Reprezentantul Maiestății Voastre Imperiale și între Reprezentanții Puterilor «Garante driturilor Principatelor-Unite Moldova și Valahia, în a noua zi după «convocarea sa, și compusă fiind de patruzeci și nouă membri, Adunarea Ge-«nerală a Moldovei a procedat astăzi, în 5 Ianuarie 1859, la alegerea Dom-«nului, și cu unanimitatea voturilor, a ales pe Domnia-Lui Colonelul Alexandru «Ioan Cuza Domn al Țării Moldovei. Plină de încredere în augusta voastră «bunăvoință pentru Principatele-Unite și în conformitate cu art. 12 din sus «citata Convenție, promulgată prin Impărătescul Vostu Hatîșerif la 1 a luni «Rebi-ul evel 1275, Adunarea Generală a Moldovei vine respectuos a cere «Impărăteasca Voastră Investitură pentru Domnul nostru. Dumnezeu să pre-«lunghească augustele zile ale Maiestății Voastre Imperiale! Dumnezeu să bine-«cuvinteze Impărăția Voastră! Aceasta este dorința cea mai vie și cea mai «statornică a Adunării Elective a Moldovei și a întregii nații române.»

Inalt Prea Sfinția Sa, dimpreună cu secretarii, subscie împărtășirea făcută Locotenenței Princiare despre Alegerea Domnului și care glăsuște:

«În puterea art. 12 din Convenția de Paris și a Instrucțiilor pentru alegerea de Domn, astăzi, la 5 Ianuarie 1859, în a noua zi dela deschiderea Adunării Elective, procedându-se la alegerea Domnului, față fiind patruzeci și nouă deputați, și cu unanimitatea voturilor alegându-se pe d-l Colonel Alexandru Ioan Cuza Domn Stăpânitor al Țării Moldovei; subscrisul Președinte al acestei Adunări, comunicând Inaltei Căimăcâmii această alegere, cu onoare îi face invitație ca, îndată trecând Înălțimii Sale Prințului Stăpânitor «frânele guvernământului, să facă cunoscut despre aceasta și tuturor autorităților respective.»

Inalt Prea Sfinția Sa Păr. Mitropolit, sculându-se atunci în picioare, proclamă în glas mare pe Domnia-Lui Colonelul Alexandru Ioan Cuza Domn al Moldovei.

Domnul Alexandru Cuza, fiind față în Adunare, după invitarea ce i s'a făcut de către Președintele, se sue la tribună și în fața Adunării și a țării, face următorul jurământ:

„Jur în numele prea Sfintei Treimi și în fața țării mele, că voiu păzi „cu sfințenie drepturile și interesele patriei, că voiu fi credincios Constituției în textul și în spiritul ei, că în toată domnia mea, voiu priveghia „la respectarea legilor pentru toți și în toate, uitând toată prigonirea și „toată ura, iubind deopotrivă pe cei ce m'au iubit și pe cei ce m'au urit, „neavînd înaintea ochilor mei decât binele și fericirea nației române. Așa „Dumnezeu și compatrioții mei să-mi fie întru ajutor!“

După aceasta, Președintele Adunării, *Inalt Prea Sfinția Sa Păr. Mitropolit*, îmmânează Înălțimii Sale Domnului Alexandru Ioan Cuza—Aactul prin care se constată alegerea sa, Notificația către Maiestatea Sa Imperială Sultanul, și Impărtășirea către Locotenența Princiară.

După care, d-l *M. Kogălniceanu*, în numele Adunării, adresează Înălțimii Sale următoarele:

«După una sută cincizeci și patru de ani de dureri, de umiliri și de de-gradație națională, Moldova a reîntrat în vechiul său drept, consfințit prin capitulațiile sale, dreptul de a-și alege pe capul său, pe Domnul. Prin înălțarea Ta pe tronul lui Ștefan cel Mare, s'a reînălțat însăș naționalitatea română. Alegându-Te de capul său, neamul nostru a voit să împlinească o veche datorie către familia Ta, a voit să-i răsplătească sângele strămoșilor Tăi vărsat pentru libertățile publice. Alegându-Te pe Tine Domn în țara noastră, «am vroit să arătăm lumii aceea ce toată țara dorește: *la legi nouă om nou.* «O Doamne! mare și frumoasă Îți este misia. Constituția din 7 (19) August «ne însemnează o epocă nouă și Măria Ta ești chemat să o deschizi! Fii dar «omul epocii. Fă ca legea să înlocuească arbitrarul; fă ca legea să fie tare. «Iar Tu, Măria Ta, ca Domn, fii bun, fii blând, fii bun mai ales pentru acei

«pentru cari mai toți Domnii trecuți au fost nepăsători sau răi. Nu uită că, «dacă cincizeci de deputați Te-am ales Domn, însă ai să domnești peste două «milioane de oameni! Fă dar ca domnia Ta să fie cu totul de pace și de «dreptate; împacă patimile și urile dintre noi; și reintrodù în mijlocul nostru «strămoșeasca frăție. Fii simplu, Măria Ta, fii bun, fii Domn cetățean; urechea «Ta fie pururea deschisă la adevăr, și închisă la minciună și lingușire. Poți «un frumos și scump nume, numele lui Alexandru cel Bun. Să trăești dar «mulți ani ca și dânsul, și fă, o Doamne, ca prin dreptatea Europei, prin des- «voltarea instituțiilor noastre, prin simțimintele Tale patriotice, să mai putem «ajunge la acele timpuri glorioase ale nației noastre, când Alexandru cel Bun «zicea ambasadurilor împăratului din Bizanțiu, că: România nu are alt ocro- «titor decât pe Dumnezeu și sabia sa. Să trăești Măria Ta!»

Cu încuviințarea Adunării, *Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit* ridică ședința la două ore după amiazi.

Președintele Adunării, (subscris) Sofronie, Mitropolitul Moldovei.

Secretarii Adunării, (subscriși): N. Catargiu, A. Grigoriu.

Scrutatori, (subscriși): N. Milu, I. Pruncu, L. Catargiu, I. A. Cantacuzin.

La alegerea de Domn al Moldovei a Colonelului Alexandru Cuza, făcută de Adunarea Electivă din Iași, consemnată în Procesul Verbal VI din 5/17 Ianuarie 1857 se constată, că au fost *prezenți 49 de-putați*, cari au luat parte la ședința a șasea a Adunării, fiind *lipsă 6 Deputați*, și anume: bolnavi 3 (Ștefan Catargiu, Petrachi Roset Bălănescu și Nicolae Suțu) și absenți 3 (Panaite Balș, Nicolae Istrati și Grigorie M. Sturdza).

Au luat parte la ședință :

1 Mitropolitul Moldovei.

33 Deputați naționali și anume:

29 Deputați întruniți în sala dela «Elefant».

(N. Suțu însemnat bolnav).

4 Deputați cari nu erau prezenți la întrunirea din sala dela «Elefant» și anume: Al. Ciurea, Al. Mavrocordat, C. Miclescu și N. Catargiu.

8 Deputați Mihăileni, și anume: Alecu Balș, N. Milu, I. Pruncu, N. Vogoride, G. Iamandi, D. Iamandi, Lupu Botez, Alecu Botez-Forăscu.

6 Deputați Grigoriani și anume: Grigorie Balș, Constantin Hurmuzaki, Iorgu Ghika, Al. Scorțescu, I. Radu și D. Korne.

48 Deputați cari au format unanimitatea voturilor date, și

1 Colonelul Alexandru Cuza, care n'a votat.

49. Totalul membrilor prezenți.

Procesul Verbal încheiat de mai mulți membri ai Partidului Național din Moldova, întruniți în sala la «Elefant» în 3/15 Ianuarie 1859 :

Astăzi în 3 Ianuarie anul 1859, Partidul Național Independent, întrunindu-se în ședință și pășind în scrutin pentru alegerea candidatului la Domnie, pe care cu toții pe onor ne îndatorim a susține în Adunare prin vot pe față, a ales cu majoritate absolută la Domnia Moldovei pe Colonelul Alecu Cuza. (Semnați:)

Manolachi Costaki	Constant. Gr. Ghika,	C. Rolla,	P. Mavrogheni,
G. Cuciuranu,	N. Roseti Bălănescu,	I. Donici,	L. Catargiu,
L. Roset,	I. Gheorghiaade,	D. Miclescu,	St. Silion,
I. Gane,	I. Sturdza,	P. Cazimir,	Iacovaki,
I. A. Cantacuzin,	N. Pisoski,	V. Alecsandri,	C. Roset Tețcanu,
Ń. Docan,	N. Cananău,	G. Hasnaș,	A. Grigoriu,
A. Panu,	M. Kogălniceanu,	N. Suțu,	Al. Moruz,
	P. Carp,		N. Mavrocordat.

In total 30 Deputați prezenți.

Adresa Căimăcămiei Moldovei către Alexandru Ioan I, ales Domn al Principatului Moldovei, din 5 (17) Ianuarie 1859:

Prea Înălțate Doamne, — Conform cu Comunicația sub No. 8 din 5 Ianuarie, primită din partea Adunării Naționale, întemeiată pe regulamentul votat de Adunare pentru alegerea Domnului, subscrișii, membrii ai Căimăcămiei, vin cu respect a depune în mâinile Înălțimei Voastre frânele guvernului Moldaviei. Ai Înălțimei Voastre prea plecați servi.

(Subscriși:) V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzin.

Adresa Căimăcămiei Moldovei către Marele Vizir și către Reprezentanții Puterilor Garante la Iași, din 5 (17) Ianuarie 1859:

Alteței Sale Marelui Vizir.

Excelențelor Lor Reprezentanților Austriei, Franciei, Marei Britanii, Rusiei, Prusiei, Sardiniei.

Căimăcămia Moldovei are onoarea a vă anunța că astăzi, 5/17 Ianuarie, Adunarea Electivă a ales Domn, în unanimitatea a 49 membri prezenți, pe Domnia Sa Colonelul Alexandru Ioan Cuza, căruia Căimăcămia, conform Deciziunii Adunării, a remis îndată frânele Guvernului.

(s.) V. Sturdza, A. Panu, I. A. Cantacuzin.

Manifestul lui Alexandru Ioan I, Domn al Moldovei, către Țară, din 5 (17) Ianuarie 1859:

Noi Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și Voința națională, Domn al Moldovei. La toți de față și viitori sănătate.

Voința nației, prin legiuitul ei organ, Adunarea Electivă, Ne-a ales Domn al Moldovei. Suindu-Ne pe tron cu numele de Alexandru Ioan I, cea întâi datorie a Noastră este de a Ne adresa către voi, iubiților compatrioți, de a vă dori pace și fericire și de a vă spune care sunt cugetările și simțirile Noastre.

Înainte de a Ne sui pe tronul la care Ne-a chemat încrederea nației, Noi, în fața Adunării, am făcut următorul jurământ: «Jur, în numele Prea «Sfintei Treimi, și în fața țării Mele, că voiu păzi cu sfințenie drepturile și «interesele patriei, că voiu fi credincios Constituției în textul și în spiritul ei; «că, în toată Domnia Mea, voiu priveghia la respectarea legilor pentru toți «și în toate, uitând toată prigonirea și toată ura, iubind de o potrivă pe cei «ce M'au iubit și pe cei ce M'au urit, neavând înaintea ochilor Mei decât binele și fericirea nației române. Așa Dumnezeu și compatrioții Mei să-Mi fie «întru ajutor!»

Acest jurământ arată linia de purtare ce avem a păzi în Domnia Noastră. Guvernământul Nostru va fi, în toată puterea cuvântului, guvernământul precum îl vrea, precum îl statornicește Convenția încheiată în 7 (19) August 1858 între Inalta Poartă Otomană și Puterile garante drepturilor patriei noastre. Vom fi Domn constituțional.

Vom respecta toate drepturile Adunării Elective, și toate stăruințele Noastre vor avea de țel dezvoltarea nouălor instituții, ce ne-a recunoscut Europa, și adevărata și temeinica punere în lucrare a reformelor cerute de citata Convenție.

Îndată după alegerea fratelui Nostru, Domnul din Valahia, vom pași la înființarea Comisiei Centrale din Focșani, menită a restrânge legăturile dintre două ramuri ale aceleiaș nații. Cu concursul acestei Comisii și al Adunării Elective, guvernământul nostru se va grăbi de a face legiuirile organice cerute de Convenție, și cari sunt menite a introduce în societatea noastră marile principii ale Staturilor moderne.

Pentru ca aceste mari reforme să aibă drept rezultat fericirea obștească, Noi sfătuim și îndemnăm pe toți compatrioții Noștri de orice stare și condiție ca să uite desbinările și urile trecute. Numai pacea dintre noi, numai iubirea între fiii aceleiaș țări și nații, numai o deplină armonie între toate clasele societății, întrunind așa toate puterile, poate să ne întărească; și așa și guvernământul și poporul, mână în mână, să ridicăm patria noastră din căderea în care au adus-o nenorocitele întâmplări ale trecutului.

Misia Noastră, deși frumoasă, este mare și foarte grea! Nu vom putea-o împlini decât dacă vom avea îmbrățișarea sinceră și sprijinul puternic al compatrioților Noștri. Toate zilele Noastre vor fi întrebuintate în chip de a le merita și dobândi. Noi facem un apel la patriotismul, la râvna și activitatea funcționarilor publici, cari sunt legiuitele organe ale guvernământului în relațiile sale cu particularii. Legile căzuse în părăsire, și cu dănsese toată puterea Ocârmuirii. Legile trebuie să-și redobândească toată autoritatea. Puterea executivă având a fi în viitor organul legalității celei mai stricte, trebuie dar ca să fie tare și respectată de toți. Trebuie ca, în viitor, fiecare cetățean, fără osebire, să fie apărat în onorul, în viața și în averea sa. Aceste mari bunuri sunt încredințate ocrotirii autorităților publice.

Precum vom avea de bucurie a căută și a răsplăti toate meritele, tot devotamentul, tot serviciul onorabil al funcționarilor mari și mici, pe atât guvernământul Nostru este nestrămutat hotărît de a pedepsi fără cruțare și cu toată asprimea legilor tot abuzul și toată călcarea de lege.

Tuturor compatrioților Noștri le trimitem Domneasca și frățesca noastră urare, și Dumnezeu să binecuvinteze Principatele Unite.

(s) Alexandru Ioan I.

Ministru Secretar de Stat (contrasemnat) V. Alecsandri.

Inalt Ordin de zi No. 1 către Oastea Principatului Moldovei
al Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, din 5 (17) Ianuarie 1859:

Postul de Hatman al Oastei găsindu-se vacant, Noi, având în vedere meritele Comandirului de Muscheteri, Colonelul Milicescu, îl întărim ca vremelnic îndeplinitor îndatoririlor de Șef al Oastei, până la definitiva numire a unui Hatman, îndeplinind și funcția de Comandir al Regimentului în care se găsește astăzi.

Aceasta se obștește în Oaste spre știință.

Decretul Domnesc pentru numirea de General a Colonelului Costachi Milicescu, din 9 (21) Ianuarie 1859:

Dumisale Colonelului Costachi Milicescu.

Cerând trebuința a se împlini locul ce este vacant de Șef al Oastei, Noi, luând în considerație vechimea d-tale în rangul de față, și cunoștințele ce ai desvălit în ramul militar, vroidind totodată a restatornici ierarhia militară, și a dovedi că acest înalt post ostășesc, de acum înainte, va putea fi ocupat de oricare îl va merita; am găsit de cuviință a te înainta la rangul de General, întărindu-te totodată la postul de General Inspector și Șef a toată Puterea armată a Principatului; despre care s'a obștit prin oaste prin porunca Noastră de zi No. 7.

«Nădăjduim dar că, la acest post, la care te-a chemat încrederea ce avem în d-ta, te vei sili a insuflă în oaste spiritul de disciplină și de supunere, care este cea întâia condiție a unei armate bine organizate, chemată mai înainte de toate a susține buna orândueală în lăuntru țării, și a apăra în toată vremea drepturile Principatelor Unite.

(s) Alexandru Ioan.

Inalt Ordin de zi No. 4 către Oaste al Domnitorului Moldovei
Alexandru Ioan Cuza, din 10 (22) Ianuarie 1859 :

Inalt Ordin de zi prin toată Oastea Principatului Moldovei.

Provedința, prin mâna nației, Ne-a ales din șirurile voastre, pentru ca să Ne suie pe tronul Moldovei. Prin acest act nația a dovedit că iubește ca o mamă pe fiii săi oșteni, și că are cea mai deplină încredere în simțirile lor de devotament către patrie.

Vouă, fraților de arme, este încrezută păzirea ordinului legal și apărarea întregimei pământului nostru. Fiți mândri de menirea voastră, căci este nobilă, mare, serioasă, și meritați iubirea concetățenilor voștri prin observarea disciplinei celei mai stricte; meritați respectul străinilor cu energia prin care veți ști a susține deviza armiei române — Onor și Patrie. —

Această deviză a fost scrisă cu sângele strămoșilor noștri pe steagul Moldovei, pe acest steag, care a fost purtat din victorie în victorie în timpurile luptelor, odor scump și glorios, ce se găsește acum în mâinile voastre.

Noi, ca Oștean, ca Domn, ca Român, îl primim cu mândrie, și rugăm pe Dumnezeu să ne învrednicească a-i păstră locul măreț ce i se cuvine, în tot timpul Domniei Noastre. Țara noastră a intrat într'o epocă de reînviere; toți fiii săi cei buni, civili sau militari, să-și dea acum mâna într'o frățescă concordie, ca să ajute la desăvârșirea misiei Noastre. Noi vom încuraja, vom deosebi, vom răsplăti pe cei buni, dar vom depărta de Noi pe cei răi, și îi vom supune asprimii legilor.

Deci, fiecare la postul său, de astăzi înainte! Voi, fraților de arme, pe lângă steagul Moldovei, căci în viitor, ca și în trecut, deviza voastră are să fie — Onor și Patrie. —

(s) Alexandru Ioan.

Decretul Domnesc No. 3 pentru numirea Ministrilor Moldovei
din 15 (27) Ianuarie 1859 :

Principatele-Unite Moldova și Valahia.

Noi Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și Voința Națională, Domn al Moldovei. La toți de față și viitori sănătate.

Am decretat și decretăm următoarele:

Art. I. D-lui Vasile Sturdza este numit Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul din Lăuntru, Prezident al Consiliului.

Art. II. D-lui Manolachi Kostaki Epureanu este numit Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Dreptății.

Art. III. D-lui Lascar Rosetti este numit Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Finanțelor.

Art. IV. D-lui Costachi Rolla este numit Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Cultului și al Instrucțiunii publice.

Art. V. D-lui Vasile Alecsandri este numit Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Trebilor străine.

Art. VI. D-lui Dimitre Scarlat Miclescu este numit Ministrul Nostru la Departamentul Lucrărilor publice.

Art. VII. D-lui Generalul Costache Milicescu este numit Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Trebilor militare.

Art. VIII și după urma. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Trebilor străine este însărcinat cu executare ordonanței de față.

Datu-s'a în Domneasca Noastră reședință Iași, în 15 Ianuarie anul mântuirii 1859 și al Domniei Noastre cel întâiu.

(s) Alexandru Ioan.

Din ordinul Domnului, Ministrul Trebilor străine, (s) V. Alecsandri.

Decretul Domnesc No. 4, din 16 (28) Ianuarie 1859:

Principatele-Unite Moldova și Valahia.

Noi Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și Voința Națională, Domn al Moldovei.

La toți de față și viitori sănătate.

Am decretat și decretăm următoarele:

Art. I. D-lui Alexandru Teriakiu este întărit în funcțiile sale de Director al Ministerului din Lăuntru.

Art. II. D-lui Dimitrie Meleghi este întărit în funcțiile sale de Director al Ministerului Dreptății.

Art. III. D-lui Costachi Balaiș este întărit în funcțiile sale de Director al Ministerului Finanțelor.

Art. IV. D-lui Alexandru A. Fotino este întărit în funcțiile sale de Director al Ministerului Trebilor străine și Secretar al Consiliului Ministrilor.

Art. V. D-lui Panait Donici este întărit în funcțiile sale de Director al Ministerului Lucrărilor publice.

Art. VI. D-lui George Dulcescu este întărit în funcțiile sale de Director al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice.

Art. VII și de pe urmă. Ministrul nostru din afară este însărcinat cu executarea ordonanței de față.

Datu-s'a în Domneasca Noastră reședință Iași, în 16 Ianuarie anul mântuirii 1859, și anul Domniei Noastre cel întâiu.

(s) Alexandru Ioan.

Din ordinul Domnului, Ministrul Trebilor străine,

(s) V. Alecsandri.

Decretul Domnesc No. 9 din 19 (31) Ianuarie 1859:

Principatele-Unite Moldova și Valahia.

Noi Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și Voința Națională Domn al Moldovei.

La toți de față și viitori sănătate.

După propoziția Ministrului Secretar de Stat la Ministerul Trebilor din Lăuntru.

Am decretat și decretăm următoarele:

Art. 1. D-l Dimitrie Dascălescu este numit Administrator al districtului Putna.—**Art. 2.** D-l Colonel Emanoil Frunză, asemenea la districtul Ismail.—**Art. 3.** D-l Vasile Romallo, asemenea la districtul Tecuciu.—**Art. 4.** D-l Costachi Costăchescu, asemenea la districtul Tutova.—**Art. 5.** D-l Scarlat Lambrino, asemenea la districtul Fălcui.—**Art. 6.** D-l Alexandru Străjescu, asemenea la districtul Vaslui.—**Art. 7.** D-l Alexandru Beldiman, asemenea la districtul Iași.—**Art. 8.** D-l Alexandru Millo, asemenea la districtul Suceava.—**Art. 9.** D-l Mihăiță Jora, asemenea la districtul Neamț.—**Art. 10.** D-l Mateiu Crupenski, asemenea la districtul Bacău.

Art. 11 și cel de urmă. Ministrul Nostru din Lăuntru este însărcinat cu executarea ordonanței de față.

Datu-s'a în Domneasca Noastră reședință Iași, în 19 Ianuarie 1859, anul mântuirii 1859, și al Domniei Mele cel întâiu.

(s) Alexandru Ioan.

Ministrul din Lăuntru (s) V. Sturdza.

Decretul Domnesc No. 16, din 21 Ianuarie (2 Fevruarie) 1859:

Principatele-Unite Moldova și Valahia.

Noi Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și Voința Națională Domn al Moldovei.

La toți de față și viitori sănătate.

Am decretat și decretăm următoarele:

Art. 1. D-l Doctorul Ludovic Steege este întărit în funcțiile de Comisar din partea Guvernului la Comisia Riverană dela Viena, păstrându-și și postul de protomedic al Statului.

Art. 2. D-l Colonel Teodor Cihac este însărcinat cu geranța funcțiilor de protomedic până la îndeplinirea misiei d-sale Doctorului Steege la Comisia zisă.

Art. 3 și de pe urmă. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Trebilor străine este însărcinat cu executarea ordinului de față.

Datu-s'a în Domneasca Noastră reședință Iași, în 21 Ianuarie, anul mântuirii 1859, și al Domniei Noastre cel întâiu.

(s) Alexandru Ioan.

Din ordinul Domnului, Ministrul Trebilor străine.

(s) V. Alecsandri.

* * *

Rămâne acum pentru a încheia să arătăm mișcarea politică a membrilor de căpetenie ai Partidei naționale din Iași în timpul dela 22 Decemvrie (1858) — 3 Ianuarie (1859) până la desăvârșirea alegerii de Domn al Moldovei a Colonelului Alexandru Cuza, precum ea reiese din actele Guvernului Francez.

În urma stăruinței Caimacamilor Moldovei Anastasie Panu și Vasile Sturdza, și a unei lungi conferințe la Consulul general al Prusiei Theremin, între cei doi Caimacami și Consulii Franciei și Prusiei, Secretarul Căimăcămiei fiind față; — Consulul francez din Iași Victor Place a cerut Comitelui Walewski în 22 Decemvrie 1858 (3 Ianuarie 1859) instrucțiunile Guvernului francez pentru cazul când Adunarea Electivă a Moldovei, refuzând a proceda la alegerea unui Principe indigen, ar proclama Unirea celor două Principate și ar alege un Principe aparținând unei familii princiare europene, și putând intra, după opiniunea celor doi Caimacami, în posibilitățile eventuale.

Răspunsul dat de Comitele Walewski Consulului Place după trei zile, în 25 Decemvrie 1858 (6 Ianuarie 1859), dictă d-lui Place — să se țină în rezervă și se raporteze imediat prin telegramă evenimentele ce se vor întâmpla.

Comitele Walewski adresează Consulului general Béclard din București, în 23 Decemvrie 1858 (4 Ianuarie 1859), următoarea telegramă:

Place crede că Adunarea din Moldova, în înțelegere cu cea din Valahia, va proclama Unirea și Principele Străin. Ce crezi despre aceasta?

*

Răspunsul Consulului general Béclard dat Comitelui Walewski, în 24 Decembrie 1858 (5 Ianuarie 1859), glăsuiește astfel:

Nu credeam ca lucrurile să fie atât de înaintate și mă îndoiesc că înțelegerea, de care vorbește d-l Place, există în realitate. La București lumea e ocupată în momentul acesta numai de candidaturi valahe; Principele Bibescu pare că are multe șanse. Aș fi înțeles ca Unirea și Principele străin să fie proclamați simultan de cele două Adunări; dar pe când Adunarea Moldovenească se întrunește astăzi, Adunarea valahă nu va deschide ședințele sale înainte de trei săptămâni. Rezultă prin urmare că dorința Moldovenilor, neputând încă găsi un ecou în Valahia, ar putea rămâne fără efect.

Telegrama d-lui Victor Place adresată Comitelui Walewski, din 5/17 Ianuarie 1859:

Astăzi Adunarea Moldovei, prezidată de Mitropolitul și în prezența Corpului Consular, a ales în unanimitate de Hospodar pe Colonelul Alexandru Cuza. Toate s'au petrecut foarte regulat și această numire a fost primită cu cel mai mare entuziasm. Înainte de alegere, Adunarea a votat o adresă de mulțumire Puterilor și a declarat din nou că dorința generală a țării este pentru Unire. Principele ales este un om inteligent. El a fost unul din șefii cei mai ardenți ai Unirii.

În 6/18 Ianuarie 1859, d-l Victor Place trimite Comitelui Walewski relația următoare asupra Alegerei de Domn al Moldovei a Colonelului A. Cuza:

Am avut onoarea a informa pe E. V. prin telegrama mea de ieri, că Adunarea Moldovei a desăvârșit alegerea Hospodarului. Principele, ales în unanimitate, este Colonelul Alexandru Cuza. Totul s'a petrecut cu cea mai perfectă regularitate. Corpul Consular a fost invitat în mod oficial de Secretarul de Stat să asiste la ședință, pentru a constata cum se va îndeplini această operațiune importantă. Toți Consulii erau prezenți în uniformă, în afară de Agentul Austriei, care n'a crezut necesar nici a veni în persoană, nici a fi reprezentat.

Din contra, Mitropolitul, pe a cărui abstențiune se rezemau oarecari ambițiuni, spre a se invalida alegerea, a prezidat și a rostit chiar, înainte de a depune votul său în favoarea Colonelului Cuza, o scurtă cuvântare, care a produs cel mai bun efect.

La 11 oare, după un Te-Deum solemn, deputații s'au întrunit, și după cetirea Procesului Verbal, unul din membri a propus o adresă de mulțumire către Puteri pentru Constituțiunea ce ele au octroyat țării. Această adresă era însoțită de o reînnoire a dorinței în favoarea Unirii sub un Prin-

cipe străin, declarând că această dorință a rămas a fi cea mai arzătoare a țării, și că fiecare se leagă a lucra din toate puterile, ca prin însăș aplicarea nouăi Constituțiuni, această dorință să se realizeze.

Această manifestare a fost înadins făcută înainte de alegere, pentru ca noul Hospodar să fie legat prin adeziunea ce el însuș i-a dat.

Apoi fiecare deputat a venit să depue jurământul său pe Evanghelie, în mâinile Mitropolitului, de a nu ascultă decât de glasul conștiinței sale și de a nu căută decât binele țării în alegerea ce avea a face.

S'a constatat că oara eră, în acel moment, oara fixată de Convențiune pentru a legitimă alegerea, oricare ar fi fost numărul membrilor prezenți.

Indată s'a pășit la votare, și Colonelul Cuza a fost ales cu unanimitatea de 49 deputați prezenți.

Un Proces Verbal a fost semnat de toți, precum și o adresă la Poartă, spre a-i comunica acest rezultat, conform cu dispozițiunile Regulamentului Organic.

Alesul Principe s'a suit la tribună, unde a depus jurământul, și imediat el a fost proclamat. Din Adunare el a trecut în Sala Tronului, pentru a primi felicitările particulare ale Corpului Consular. Căimăcămia a remis, în aceeaș zi însăș, serviciul Hospodarului, care astfel se află din acel moment intrat în funcțiune.

Știu că el își propune a trimite în curând o deputație la Constantinople, pentru a cere investitura indicată de Convențiunea din 19 August. Inșă până ce această formalitate va fi îndeplinită, el are de gând a exercită prealabil puterea sa.

Această alegere a surprins pe toată lumea, și pe alesul mai mult decât pe oricine.

Două zile înainte de alegere, nimeni nu se gândia la Colonelul Cuza. Inșă partidul național unionist, care se află în Adunare în mare majoritate, s'a întrunit de mai multe ori, pentru a desemnă în sânul său pe candidatul, căruia tot partidul promisese a da voturile la alegere. Un balotaj a urmat mai multe zile de-arândul, și în penultima întrunire, numele Colonelului Cuza a ieșit fără veste din urnă. Acest nume, care, dintăiu, a surprins toată lumea, nu a întârziat să atragă numeroși aderenți, și am văzut acest fapt neauzit al unei Adunări alegând un Principe cu unanimitatea voturilor.

Dar mai este încă ceva și mai extraordinar în acest rezultat :

Pentru prima dată, în Moldova, o alegere s'a desăvârșit, fără ca să se fi cheltuit pentru ea un ducat. Nu au lipsit inșă încercări, și sunt în pozițiune a afirmă mai mult decât ori cine, că Principele Mihail Sturdza s'a oferit a da mai multe milioane pentru a cumpără voturi. Pretutindeni el a fost respins. Acest fapt trebuie atribuit bunului efect produs în această țară de ultimul Divan ad-hoc și mai ales de luptele ce au urmat înaintea lui. Ni-

velul moral s'a ridicat aci în mod necontestabil. S'a înțeles în fine, că acum eră vorbă de a izbuti să reușească principii, și nimeni nu a dat înapoi a face sacrificii pentru a atinge acest scop.

Alegerea Colonelului Cuza este un triumf complet al ideilor unioniste și liberale în contra vechiului sistem de corupțiune, care și-a sfârșit zilele. De aceea este și greu a-și face o idee de entuziasmul, cu care această numire a fost în deosebi primită, și care se manifestă prin demonstrațiunile cele mai călduroase.

Moldovenii au arătat astfel, că ei sunt la înălțimea speranțelor, ce se puneau pe ei.

Depeșa Consulului Franciei la Iași Victor Place, adresată Comitetului Walewski la Paris, în 12/24 Ianuarie 1859:

Domnule Ministru,

În scrisoarea mea din 6/18 Ianuarie, am expus în mod sumar Excelenței Voastre alegerea Hospodarului săvârșită în 5/17 Ianuarie.

Imi rămâne a aprecia însemnătatea acestui eveniment și consecințele lui, atât actuale, cât și probabile.

Rădicarea Colonelului Cuza la Domnie este fără îndoială triumful cel mai strălucit al politicei franceze.

Școlar al Colegiului Stanislas, făcându-și studiile sale mai mulți ani în școalele noastre din Paris, unde a petrecut o mare parte din viața sa, Colonelul Cuza, ca mulți din compatrioții săi, vorbește foarte bine limba franceză, și a adus după șederea sa îndelungată la noi tendințe și obiceiuri de tot franceze. Aceasta l-a apropiat în mod natural, sunt aproape zece ani, de acei bărbați luminați, cari au întreprins regenerarea țării.

Cu toate acestea, prin o bizarerie a caracterului său, totodată decis și leneș, el nu s'a pus în întâiul rând al luptătorilor, cari, în această ultimă perioadă, au respins cu atâta energie intrigile Turciei și Austriei, cari tindeau să înădușe și să falsifice rostirea dorințelor.

El rămase o individualitate puternică, prin chiar originalitatea sa, luptându-se din timp în timp ca francțiror, dar știind în moment propice să dea lovituri periculoase.

Aceasta explică că numele lui nu se prezintase până atunci între candidații la Hospodorat, cari erau căutați printre șefii recunoscuți ai partidelor.

Când, aproape numai cu două zile înainte de votarea de către Adunare, partidul național, care dispunea de o mare majoritate, a căutat, într'un balotaj pregătitor, pe omul asupra căruia s'ar întruni, la scrutin, toate sufragiile sale, aparițiunea numelui Colonelului Cuza a fost atunci o surprindere pentru toți.

În realitate, prin originea sa, el aparține, precum o zice el însuși, micii burgezii a țării.

Eră un fapt neașteptat, ca un Prințipe să iasă din alt mijloc, decât din acele mari familii, cari guvernase țara. Dar mai ales ce răsturnă toate obiceiurile în vigoare, ea eră o alegere ce se anunța ca reușind, fără să se fi cheltuit un singur ducat.

Această candidatură însă răspundeă atât de bine aspirațiunilor actuale, că în douăzeci și patru ore ea a crescut cu repeziciunea fulgerului, și că la alegere s'a văzut acest rezultat de necrezut, unanimitatea cea mai completă.

Numirea Colonelului Cuza a fost dar expresiunea cea mai adevărată a simțământului național, dând astfel o sancțiune solemnă mersului urmat, în Principate, al Guvernului Împăratului.

Această alegere mai are o parte interesantă.

Cu toate că se înfățișează ca triumful complet al politicei franceze, ea a fost un ce atât de neașteptat, și chiar improvizat; căci cea mai mare rea credință nu poate acuza pe Agenții Franceiei, că ei au lucrat pentru ca să reușească.

Colonelul Cuza a izbutit să i se dea puterea ca reprezentant natural al ideilor, al dorințelor și nevoilor, a căroră oară sunase, grație, firește, influenței noastre, însă fără ca acțiunea franceză să fi fost pusă în serviciul unei individualități oarecare.

Chiar d-l Cuza, care apreciază lucrurile în mod sănătos, califică însuși venirea sa la putere, nu a unui om, ci a unui popor.

Un alt rezultat esențial al numirei sale este, că ea a fost, pentru Moldova, ca o a doua și ca adevărată revelațiune a nouăi sale Constituțiuni.

Intr'o depeșă anterioară, nu am ascuns Excelenței Voastre prevențiunile rău fondate, cu cari Convențiunea din 19 August a fost primită. Li spuneam atunci, că trebuia să se lase timpului grija de a lumina populațiunile asupra realității binefacerei ce le-a fost octroiată.

În adevăr norocul a vrut, dintâiu, ca puterea să fie dată în mâinile unei Căimăcării cinstite, care a știut să aplice în mod leal prescripțiunile electorale.

Ea a găsit în același timp în dispozițiunile Convențiunii mijloacele pentru a apăra cu moderație, dar totodată cu tărie, drepturile de autonomie a țării în contra încercărilor de cotropire ale Turciei.

În urmă, alegătorii au putut să-și exercite drepturile lor fără piedici, fără a fi expuși la manopere neleale, și fiecare a putut alege deputatul, în care i-a plăcut să-și pună încrederea.

Mai târziu, Adunarea s'a întrunit și s'a simțit, chiar din capul locului, libertatea de a delibera și de a vota după conștiința sa, și atunci a descoperit că ea ar putea îndeplini misiunea sa în mod serios și independent.

O mare schimbare fu observată în opiniunea publică și s'a întrevăzut,

grație efectelor naturale ale Constituției, că principiile ar putea lua, prin noua organizare, locul ocupat altădată de personalități și de interese.

Cu toate acestea, Colonelul Cuza a avut totdeauna o autoritate atât de discreționară, încât numirea sa ținea spiritele în nedumerire.

Însă alegerea Colonelului Cuza și împrejurările de cari a fost înconjurată au izbutit a rupe și ultimele îndoeli. Căci, în fine, iată ce a apărut la vederea tuturilor: Un om, pentru a zice așa, necunoscut, dar ale căruia opinii, caracter și antecedente răspundeau de viitorul țării, a putut fi numit cu aclamații unanime, fără intrigi, fără violențe, fără corupțiune, prin singur faptul unei alegeri leale și unei adunări libere, și pentru că o nouă viață a pătruns în rândurile societății.

Astfel un spectacol curios de studiat este mirarea a multor oameni, cari văd, că toate aceste lucruri se află în Convențiune.

Se privește acum viitorul cu mai multă încredere, și multe spirite s'au pus la lucru pentru punerea în practică a marilor principii cuprinse în actul din 19 August: Egalitatea dinaintea legii. Participarea tuturilor la impozite și la serviciul militar, Libertatea cultelor, Supresiunea privilegiilor, nu sunt numai vorbe seci, și fiecare se ocupă a află mijloacele de a le transforma în fapte reale. Dar ceea ce lovește încă mai mult spiritele, este însemnătatea, ce începe a fi înțeleasă, a dispozițiilor Convențiunii, care a stabilit chiar o adevărată unire între lucrurile din Moldova și din Valahia.

Fiecare privește astăzi Unirea desăvârșită ca și făcută.

Venirea partidului național unionist în Adunare, a Domnului și Ministrilor săi, s'a îndeplinit într'un mod atât de strălucit, încât nu se mai află nimeni, care să mai viseze la mântinerea separațiunii.

De altfel, înainte de alegerea Domnului, un nou vot în favoarea Unirei a fost emis, ca fiind expresiunea persistentă a dorinței țării.

Fiecare, și Domnul însuș, s'a legat a urmă lucrarea începută.

Domnitorul, de fapt, mi-a repetat de mai multe ori și fără a fi provocat, că îndată ce Unirea cu un Principe Străin va fi posibilă, el va fi cel dintâiu care va proclamă-o și gata a se retrage, pentru a face loc acestei combinații.

Cu ocaziunea acestui vot, dătoresc Excelenței Voastre explicarea depeșei mele telegrafice din 3 Ianuarie, prin care-i anunțam că, după oarecari indicii, presupun că Adunarea este gata a proclamă Unirea cu un Principe Străin într'un mod mai eficace decum până acum.

În realitate un fel de neastâmpăr se ivise și, de astădată, în loc de a se mărgini la simpla rostire a unei dorințe, se manifestă voința de a pune Unirea în practică, prin o serie de măsuri destul de revoluționare.

Mi-am procurat o copie, pe care o anexează la acest raport, a propunerii, care eră să se prezinte Adunării, și la care aderase șefii tuturilor partidelor.

Să așteptă numai un semnal dela Consulatul Franciei pentru a pune în executare proiectul.

Însă căpătând răspunsul Excelenței Voastre, m'am abținut chiar de a formula o opinie, și prima propunere a fost înlocuită prin o simplă dorință.

Atunci Domnitorul mi-a manifestat părerea sa de rău, că Adunarea nu a luat în tot cazul inițiativa, și că el îmi declară că e gata a se scobori de pe tron, îndată ce țara ar vrea să facă Unirea cu un Principe Străin.

Știu că puterea are multe atracțiuni și că trebuie așteptat ca Colonelul Cuza să le guste în realitate, pentru a vedea cari ar fi atunci dispozițiunile sale.

Cu toate acestea, el are un caracter destul de singular și un fel de filozofie proprie, cari pot face să se admită ca, întâmplându-se cazul, să se ție de cuvântul dat.

În tot cuzul și orice s'ar mai întâmplă, eu cred că cestiunea Unirei este împinsă pe un povârniș, încât ar fi greu să o reții.

Triumful partidului național a izbutit să treacă această convicțiune în toate inimile. Cred chiar că vom fi marturi ai unui fenomen foarte extraordinar, și anume că vechiul partid separatist, compus de vechii boieri, va deveni mai unionist decât ceilalți, căci s'a operat în sânul lui o reacțiune mare în contra Austriei și a Turciei. Nu cunosc exact promisiunile ce i s'au făcut de către Agentul Austriei. Însă sunt puține zile, șeful vechiului partid, d-l Costin Catargiu, se plângea amar că fost înșelat, și că nu s'a ținut nici o socoteală de promisiunile date. Catargiu și mulți alții de aceeaș nuanță au fost dintre cei dintâi a merge să salute pe noul Hospodar și din cei mai arzători a-i face protestații de devotament. Principele Mihail Sturdza și fiul său, Principele Grigorie, au mers ca și ceilalți, încât am fost nevoit să fac atent pe Domnul Cuza să nu se încreadă în aceste declarații de devotament, cari pot să acopere o cursă. De altfel această schimbare, care a cuprins pe vechii boieri, nu are nimic care să ne surprindă. Ei primesc rău în fundul inimii lor un Domn luat din burgezime și, învinși pentru învinși, e clar că ei ar preferă să se supună unui Principe Străin.

În urma raporturilor anterioare și foarte intime, cari mă legau de Colonelul Cuza, el a insistat ca să mă însărcinez să lucrez la compunerea Ministerului său, fiindcă nu poate să-și aleagă pe Miniștri decât printre oamenii pe cari îi cunosc a avea simpatii pentru Francia. Am declinat categoric această propunere, și am căutat din întâia zi a-l face să înțeleagă pe ce picior țineam să rămân în fața lui. I-am zis că în tot ce ține de amănunțele materiale ale administrației, voi fi la dispozițiunea sa, pentru a-i da toate relațiile și toate datele ce voi avea. Dar în ce privește persoanele, îi cer voia să rămân într'o rezervă absolută.

«Noul Hospodar și cei cari-l încunjură vroesc, este adevărat, să formeze țara lor pe modelul Franciei, și știu că au intențiunea a să adresa Guvernului Impăratului, pentru a-i cere oameni speciali, cari ar veni să-i ajute a organiza diferitele ramuri ale administrațiunei. Dar opiniunea mea este că este inutil de a se asvârli în brațele lor. Organizarea franceză este evident singura ce le convine, și ei vor veni dela sine spre noi.

În lucrurile omenești este un joc natural, pe care timpul îl dezvoltă și care ar putea fi compromis prin un zel prea mare. Oamenii acestei țări au fost atât de mult supuși altora, și intervențiunile străine au fost atât de dese, și dăunătoare, că trebuie să ne așteptăm la o reacțiune. Ar fi un ce surprinzător, ca în întâiele timpuri ale liberațiunei lor, să nu pice într'un fel de defiență în contra străinilor. Cu toate cuvintele prietenești ale Domnului și ale oamenilor ce-l încunjură, nu rămâne îndoială că marea massă, care e ignorantă, va cugeta că țara trebuie să facă tot prin ea însăși. Am sfătuit pe oamenii luminați, cari ar vrea poate să pună oarecare precipitare în întrebuintărea mijloacelor străine, ca să menajeze mult, la început, acest simțimânt public.

Aceste timpuri de efervescență vor trece iute, cum trece tot în țara aceasta, și vor veni ei spre noi cu atât mai multă ardoare, cu cât ne vom fi oferit mai puțin.

De altfel succesul politicei Maiestății Sale Impăratului e atât de mare și de însemnat pentru toți, încât e inutil să căutăm a-l mări. Este mai înțelept, din contra, a-l pune mai puțin în evidență. Totdeauna se nasc foarte multe gelozii gata să se ridice, chiar printre acei cari, în timpul luptei, au fost uniți cu noi. De aceea încunoștințat că o mare massă de populație eră dispusă, după o manifestare la Domnitor, să vie sub ferestrele mele, pentru a o face și pentru Francia, m'am adresat la capii manifestației pentru a o împiedeca. Aș fi privit ca un ce foarte impolitic, de a face prea mult vuet împrejurul unui succes, pe care nime nu-l contestă, dar a căruia accentuare ar fi displicut amicilor noștri, ca inamicilor noștri.

Voiu urmări cu îngrijire actele noului Guvern și le voiu raportă Excelenței Voastre, semnalându-i în acelaș timp mersul opiniunii publice.

Anexă. Proiectul de moțiune, care eră să fie prezentat Adunărcii Elective a Moldovei:

Divanul ad-hoc, întrunit în virtutea Tractatului de Paris, a proclamat în unanimitate, mai puțin două voturi, Unirea Moldovei și a Valahiei cu Principele străin.

Mandatul acestui Divan eră înseris în întregimea lui în marele Act Internațional din 30 Martie, care-i da misiunea de a formulă dorințele țării. Și

când Comițiile noastre electorale, cele mai largi și cele mai independente ce avusesem până atunci, au desemnat deputații cari vor avea onoarea de a face parte din această Adunare, fiecare alegător știind care eră lucrarea importantă, ce mandatarii ei aveau să îndeplinească.

De aceleași simțiminte erau însuflețiți frații noștri din Valahia.

Astfel ambele Adunări și-au făcut datoria lor, și fiecare din noi își aduce bine aminte cu ce entuziasm, de o parte și de alta, Unirea amânduror popoarelor a fost aclamată.

E dar un ce necontestat că aceste Divanuri au făcut cunoscut prima necesitate și dorința cea mai arzătoare a națiunii române, cu o putere care dă întrebuițarea legală a unui drept recunoscut în mod solemn.

Departate de a aduce o jignire fundamentelor acestui drept, ultimele Conferințe nu au făcut decât a-i da o nouă consecrație.

Nici una din Puteri, chiar dintre acele mai puțin favorabile cauzei noastre, nu s'a încercat a reveni asupra marilor principii stabilite în mod irevocabil prin Tractatul de Paris.

Dreptul nostru, ca și voturile de atunci, au rămas intacte; și dacă realizarea întregă a dorințelor noastre celor mai scumpe a fost întârziată, aceasta nu s'a făcut decât sau din cauza unor considerațiuni interesate sau din cauza unor temeri himerice.

Și nu trebuie să uităm că grație intervenției Puterilor amice, ni s'a dat în mod fatal, de fapt, mai tot ce am cerut: Unitate de legislație, de finanțe, de armată, de justiție, fuziunea amânduror Adunărilor într'un Comitet Central și într'un oraș, care pare a fi destinat de Provedință, prin pozițiunea sa excepțională, a servi de linie de unire între noi.

Intr'un cuvânt, noi putem zice că s'au așezat pietrele unghiulare ale noului edificiu al viitorului nostru și că, pe însuș frontonul său, s'a înscris numele destinat a uni de acum înainte amândouă țările.

Nu lipsia acestui edificiu decât încoronarea lui, adică unitatea de guvernământ, când inamicii noștri au triumfat, și edificiul a rămas fără a fi în totul desăvârșit.

S'ar părea că puind scopul cel mai înalt aproape de mâna noastră, Europa ar fi vroită să ne îndemne a încerca o ultimă sfortare a noastră.

Să justificăm dar speranța amicilor noștri, și această Adunare, arătându-se demna fiică a aceleia care a fost înaintea ei, să unească toate brațele ei, pentru a așeza pe vârful monumentului cheia bolții menită a-l face indestructibil.

Să ne aducem aminte că patria suferă și cere concursul tuturor copiilor săi.

Să uităm, în acest moment hotărîtor, disensiunile cari au putut să ne despartă până în ziua aceasta.

Să chemăm din nou pe frații noștri din Valahia a nu mai fi de acum înainte decât o singură națiune, precum nu avem decât aceeași limbă, aceeași religie, aceleași interese, și aclamațiile noastre să transforme într'un fapt definitiv, irevocabil, cuvântul atât de expresiv de *Principatele-Unite*.

In consecință subscrișii, pe temeiul Tratatului de Paris, pe dorințele rostite în anul trecut de Divanul ad-hoc, pe reală însemnătate a Convențiunii din 19 August, crezând, mai presus de toate, că răspundem încrederei cu care națiunea ne-a investit, întrebuintând drepturile ei pentru a satisface celei mai mari și mai grabnice nevoi ale ei; convinși, în fine, că temerile himerice inspirate combinațiunii lor vor dispărea în fața liniștii, care va prezida aceste deliberări, avem onoarea a prezintă Adunării propunerile următoare:

«1°. Unirea celor două Principate Moldavia și Valahia, sub guvernul unui Principe Străin, este din nou proclamată.

«2°. Se înstitue un Guvern Provizoriu.

«3°. Acest Guvern, însărcinat cu mănținerea ordinii și cu administrarea afacerilor, va face cunoscute, fără întârziere, deciziunile sale fraților noștri din Valahia, invitându-i, în numele Adunării, a se pronunța în același sens.

«4°. Indată ce Guvernul Provizoriu din Moldova va fi informat că în Valahia s'a instituit de asemenea un Guvern Provizoriu, amândouă guvernele se vor mulț imediat la Focșani, pentru a se face un singur guvern, și a începe, din acel moment, a lucra într'o comună înțelegere.

«5°. In acel moment, Adunarea actuală se va dizolva, și până ce holăririle Valahiei vor fi cunoscute, Adunarea din Moldova nu se va putea întruni, decât când va fi convocată de Guvernul Provizoriu, autorizat a împărăști orice întrunire ar încerca a se forma.

«6°. Amândouă Guvernele provizorii, întrunite într'un singur guvern, vor avea de misiune a face și a promulgă o nouă Lege Electorală pe bazele cele mai largi posibile, pentru ca alegerile să fie terminate cel mai târziu până în două luni după instalarea acestui Guvern la Focșani.

«7°. Adunarea, leșită din aceste alegeri și care va fi unică pentru amândouă țările, se va întruni negreșit până în zece zile și va proceda atunci la alegerea Principelui Străin.

«8°. După această numire, Adunarea se va despărți, și Guvernul provizoriu va continua a guvernă țara unită până la sösirea noului Principe.

INSEMĂNĂTATEA
DIVANURILOR AD-HOC DIN IAȘI ȘI BUCUREȘTI
IN ISTORIA RENĂȘTERII ROMÂNIEI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

Secretar general al Academiei Române.

VII. Anul 1858.

CĂIMĂCĂMIA DIN VALAHIA A DOMNILOR EMANOIL BĂLEANU, IOAN MANU ȘI IOAN A. FILIPESCU

ȘI

INFLUINȚA PRECUMPĂNITOARE A ADUNĂREI ELECTIVE DIN IAȘI
ASUPRA ADUNĂREI ELECTIVE DIN BUCUREȘTI.

Ședința dela 2 Decembrie 1911.

Cele șapte Puteri mari ale Europei, ai căroro reprezentanți au semnat *Tratatul de Paris din 30 Martie 1856*, hotărîse a da Principatelor Române dela Dunărea de jos o nouă organizare politică și socială.

Intrunindu-se din nou Reprezentanții lor la Paris în 19 ședințe, dela 10/22 Maiu la 7/19 August 1858, aceștia au semnat în 7/19 August *Convențiunea pentru Organizarea definitivă a Principatelor Moldova și Valahia, dimpreună cu o Anexă*, care cuprinde *Stipulațiunile Electorale ale celor două Adunări Elective* din Iași și București.

In urma semnării acestei Convențiuni, Comitele Walewski a adresat Agenților diplomatici ai Guvernului Francez în străinătate în 8/20 August 1858 următoarea circulară :

«Conferința din Paris a ținut ieri a nouăsprezecea și ultima sa ședință, și Plenipotențiarilor au semnat Convențiunea destinată a regulă Organizarea Principatelor Moldova și Valahia.

«Acest act nu se va publica decât după ce se vor fi preschimbat ratificările. Cred dar de datoria mea a vă indica, chiar de acum, spiritul general și dispozițiunile lui esențiale.

«Guvernul Impăratului, o știți, se pronunțase pentru Unirea desăvârșită a celor două Principate sub guvernul unui Principe străin, rămânând sub Suzeranitatea Sultanului. Convicțiunea Impăratului în această privire nu s'a modificat; ea s'ar fi întărit chiar, dacă se mai putea, în fața manifestațiunilor unanime ale populațiunilor moldo-valahe, chemate a-și exprima dorințele lor. Obligați însă a ținea socoteală de opiniunea diferită a altor Puteri, și mai ales a Curții Suzerane, am trebuit să căutăm mijloacele de a împăcă, pe cât e cu putință, aceste divergențe cu interesele Principatelor.

«Cred că silințele noastre nu au fost zadarnice. Dacă Unirea desăvârșită, astfel cum noi o doriam, nu a fost consacrată prin Convențiunea din 19 August, pot să zic cu toate acestea, că acest act dă Principatelor o denumire, care este un omagiu dat principiului Unirii. El stabilește totodată, pentru amândouă țările, o singură și aceeași Constituțiune și o legislațiune identică, îmbrățișând toate obiectele cari nu au un caracter special sau absolut local. El consacră o organizare militară comună, o Înaltă Curte de Justiție și, mai pre sus de toate, un Consiliu Permanent pentru amândouă Principatele, având atribuțiunea esențială de a veghea la mântuirea Unității legislațiunii, aplicabilă ambelor Principate.

«Aceste dispozițiuni, pe cari nu le examinez aci decât în treacăt, constituiesc o adevărată Unire a lucrurilor. Este dar de crezut că populațiunile moldo-valahe vor afla o satisfacere și, în același timp, o dovadă de sollicitudine în favoarea lor.

«Aș face cunoscute prea nelămurit caracterele esențiale ale Convențiunii din 19 August, dacă nu aș adăoga că principiile din 1789, bazele dreptului nostru civil și public, se află reproduse în tot ce ele au ca fundamental. O Adunare Electivă, votând legile și controlând bugetele; Miniștri responsabili; Egalitatea dinaintea legii și a impozitului; Drepturi politice date tuturor riturilor creștine, având în urmă a fi întinse la toate cultele; Libertatea individuală garantată; Desființarea privilegiilor de clasă, ale căror abuzuri luase o extensiune deplorabilă; Principiul inamovibilității introdus în magistratură: Iată principalele dispozițiuni constitutive, cari vor fi puse în vigoare în Principate.

«Guvernul Impăratului, silindu-se a face să predominescă, și astfel să dea națiunei moldo-valahe un regim politic, care poate să semene mai liberal,

decât ar fi necesar în vederea stărei sale de civilizațiune și moravurilor sale, nu a cedat numai unei teorii abstracte; ci, știind că țara, care trebuia dotată cu o organizare, de secolii a fost prada abuzurilor și a dezordinilor administrative pe cât de numeroase, pe atâta și de învechite, a trebuit să căutăm un mijloc, care, în lipsa de oameni, investiți cu autoritatea morală necesară pentru a izbuti, nu ne-a părut cu puțință a o afla aiurea decât într'un control aspru și eficace, al căruia exercițiu va fi pus în mâinile unei Adunări Elective.

«Adresându-vă această depeșă, nu am altă intențiune decât a vă pune în măsură a rectifică informațiunile sau aprecierile eronate, cari s'ar emite în jurul vostru».

*

După semnarea Tractatului de Paris din 30 Martie 1856, amândoi Domnii Principatelor s'au retras în acelaș an dela guvern, — în 25 Iunie (7 Iulie) Principele Valahiei Barbu Dimitrie Știrbei, și în 3/15 Iulie Principele Moldovei Grigorie Alexandru Ghica. Imediat după retragerea acestora, Sultanul, în înțelegere cu Aliații săi, au numit în 3/15 Iulie Caimacami, în Valahia pe fostul Domn Alexandru D. Ghica, și în Moldova pe Vornicul Teodorită Bals. Acest din urmă murind, el a fost înlocuit în 27 Aprilie (9 Martie) 1857. prin Principele Nicolae Konaki Vogoride.

Căimăcămiilor Principilor Alexandru D. Ghica și Nicolae Konaki Vogoride s'a pus capăt prin aplicarea Convențiunei din 7/19 August 1858, și cetirea Feranelor respective, în Iași în 18/30 Octomvrie 1858, și în București în 19/31 Octomvrie 1858.

Guvernele Provizorii ce se instalau în fiecare Principat erau compuse de 3 Caimacami — și anume de Ministrul din Lăuntru, de Prezidentul Inaltului Divan și de Ministrul Justiției, — funcționând în ziua retragerii foștilor Domni în 1856.

La Iași și București, foștii Caimacami au anunțat retragerea lor prin anume Ofise. Ofisul Principelui Nicolae Konaki Vogoride din 13/25 Octomvrie cuprindeă expunerea pompoasă a tuturor binefacerilor, cu cari pretindeă că a înzestrat Principatul Moldovei și a provocat o mulțumire cel puțin tot atât de elogiasă din partea Consiliului Administrativ Extraordinar. Ofisul Principelui Alexandru D. Ghica din 12/24 Octomvrie eră mai scurt, dar făcea aluziuni asupra trecutului întâiului său guvern dela 1834 la 1842.

Iată textul Ofisului Caimacamului Valahiei, Principele Alexandru D. Ghica, către Consiliul Administrativ Extraordinar, No. 1.477.

«Printul Alexandru Dimitrie Ghica, Caimacanul Țării-Românești. Către Consiliul Administrativ Extraordinar.

«În urmarea Convenției încheiate la Paris între Inalta Poartă și Puterile garante relativă la Reformele Principatelor, aflându-ne în ajunul de a lăsa cârma Guvernului provizoriu al țării, ce ni s'a fost încredințat, sunt acum peste doi ani, îndeplinim plăcuta datorie de a mărturisi publicului de toate stările via noastră grațitudine pentru concursul binevoitor ce ne-a dat prin liniștea și demnitatea ce a știut a păstra în delicata epocă a vremii, de când, prin înalte dispoziții, țara fiind chemată a exprima dorințele sale, a apreciat cu deplină înțelepciune libertatea ce, în interesul comun, s'a fost concedat formării opiniei publice, și până acum:

«Mândru ca Român de acest binevoitor concurs al nației și, ca Șef provizoriu al Guvernului, fericit că am putut corespunde la misiunea ce aveam a îndeplini, nu-mi rămâne astăzi, când o nouă eră se pregătește pentru țară, decât a însoți dreptele dorințe ale țării cu urările și simpatiile noastre pentru a patriei fericire.

«În această dar solemnă ocazie, adresăm onor. public român: mărturisirea viei grațitudini ce ne-a insuflat, și-l rugăm a ne păstra și de acum aceleași sentimente de încredere și de iubire ce ne-a acordat încă dela trecutul întâiului nostru Guvern, și cari au fost și vor rămâne în noi singura fală și mulțumire a vieții noastre publice.

«Consiliul este invitat a da cuviincioasa publicitate acestui al nostru Ofis.

(s.) «Alexandru D. Ghica.»

«Pentru Secretarul Statului (s.) N Lahovari.»

Fermenele de instalare a nouălor Guverne Provizorii erau în privirea formei și glăsuirei lor identice.

Aplicarea Convențiunii din 7/19 August 1858 indică în mod hotărîtor, că misiunea acestor Guverne trebuia să fie terminată până în 66 zile dela instalarea lor, și avea de obiect: Facerea Listelor Electorale, Afișarea lor, Convocarea Colegiilor Electorale, Alegerea Deputaților Adunării Elective, Intrunirea acestora, și în fine alegerea Domnului Moldovei în Iași și a Domnului Valahiei în București.

Cei trei membri ai Căminăcămiilor, așezați în amândouă Fermenele după rândul lor în mod identic, erau pentru Moldova: Marele Logofăt Ștefan Catargiu, Vornicul Vasilie Sturza și Vornicul Anastasie Panu;—pentru Valahia: Marele Ban Emanuil Băleanu, Marele Vornic Ioan Manu și Marele Logofăt Ioan Alexandru Filipescu.

Cetirea Fermanelor de instalare a Membrilor Guvernelor Provizorii s'a făcut în Iași în 19 (31) Octombrie și în București în 18 (30) Octombrie.

Fermanul Imperial relativ la numirea Căimăcămiei Valahiei are următoarea cuprindere :

« O r d i n . »

« Șefului Departamentului din Lăuntru Em. Băleanu, Președintelui In-naltului Divan Ioan Manu și Marelui Logofăt. I. Al: Filipescu — Membrilor compund Căimăcămia Țărei-Românești.

« În conformitate cu stipulațiile art. 49 al Convenției, care, precum s'a zis în celălalt Ferman, investit de al meu Hat Imperial, a fost încheiată la 19 August 1858 între Imperiul meu și cele șese Puteri Garante, atingător de organizarea fundamentală a ămbelor Principate, v'am numit la Căimăcămia Țărei-Românești.

« Prin urmare, Prințul Alexandru Ghica, cel până acum Caimacam al Țărei-Românești, urmând a depune îndată în mâinile voastre administrația generală a Principatului, care vă va fi de atunci însușită cu desăvârșire, voința mea hotărâtă este ca, în exercițiul provizoriului care vă este încredințat, liniștea țării și securitatea și buna stare a populațiilor să fie mântinute, și ca stipulațiile electorale ale nouăi organizări ce veți avea a executa și a îngriji de a se executa într'un chip direct și indirect, să fie întru toate și cu realitate puse în lucrare.

« Poruncesc ca să luați cea mai serioasă băgare de seamă asupra exactei aplicări a regulamentului electoral, în ceea ce privește cei în drept a fi aleși la Hospodarat și la Adunare, și alegătorii membrilor acestei Adunări.

« Cer asemenea toată a voastră băgare de seamă, ca nici un act sau urmare contrarii zisului regulament să nu se urmeze, și ca uneltirile viclene și acte ca acelea de a arătă prin meșteșugite mijloace un venit nemișcător, dobândit dela data subscrierei zisei Convenții, spre a avea drepturi a fi alegători sau ales, să fie lepădate ca desăvârșit neprimite, ca și întru aceasta, ca și în toate celelalte, spiritul imparțialității, a lealității și a sincerității să fie mai întâiu de toate negreșit mântinut.

« Fiindcă o să fiți în toată vremea funcțiilor voastre vremelnice răspun-zători, precum s'a mai zis mai sus, de păstrarea liniștei în țară, și de buna executare a regulamentelor celor nouă, vă fac cunoscut că sunteți autorizați a depărtă, sub a voastră răspundere, din funcțiile lor, și a îngriji, a împlini cu titlul provizoriu, cu alții pe toți aceia dintre funcționarii Principatului, ce s'ar abate din această stare a lucrurilor; sunteți însă datori în orice caz să mărginiți aceste schimbări la neapărată trebuință și la considerații învederate ale ordinului public.

« Astfel prezentul meu Ferman este slobozit ».

Consulul General francez Bécларd din București a comunicat Comitetului Walewski ceremonia cetirei Fermanului prin raportul său din 19 (31) Octomvrie 1858 :

«Domnule Comite,

«Am asistat astăzi la cetirea publică a celor două Fermene.

«Această ceremonie s'a petrecut în localul ședințelor vechii Adunări Generale, unde au lucrat deasemenea, în anul din urmă, membrii Divanului Consultativ.

«Intrunirea eră foarte numeroasă.

«Principele Ghica și Ministrii săi, precum și noii Caimacami, Inaltul Cler, o mulțime de funcționari publici și de locuitori din toate clasele ocupau diferitele părți ale acestei mari săli.

«O tribună eră rezervată pentru Agenții și Consulii Generali.

«Kiamil-Bey a dat mai întâiu cetire în turcește Fermanului sau Hatışerifului, prin care se promulgă cele 50 de articole și dispozițiile electorale semnate la Paris în 19 August a. c.

«D-l Gheorghe Ghica a cetit în urmă traducerea aceluiaș act în românește.

«Cetirea amândurora fiind terminată, Principele Ghica a anunțat în câteva cuvinte, celor trei Caimacami, cari stau lângă el, că le remite frânele administrațiunii. Apoi el a părăsit sala în mijlocul unei adânci tăceri.

«După ce el a ieșit, al doilea Ferman, acela care rânduește Comisiunea Interimară, a fost cetit de Kiamil-Bey turcește, și de Lahovari, Secretarul de Stat, românește.

«După aceasta d-l I. Manu, unul din cei trei Caimacami, a luat cuvântul și a adresat lui Kiamil-Bey o scurtă alocuțiune, care exprimă, pentru Majestatea Sa Sultanul și pentru Augustii săi aliați, simțiminte de respect și de recunoștință.

«Astfel s'a terminat această ceremonie, în tot timpul căreia a domnit cea mai perfectă ordine. În oraș se răspândise tot felul de vuete. Se zicea că Principele Ghica, înainte de a se retrage, va pronunța o cuvântare și că vii aclamații vor saluta ieșirea sa din sală. Se mai zicea că noua Caimăcămie, ale cărei puteri sunt contestate de partidul radical, va fi întâmpinată de reprobații. Aceste vuete, propagate de unii și de alții, nu s'au realizat.

«Este adevărat că Principele Ghica avea de gând să se adreseze publicului și să arate în acelaș timp succesorilor săi linia de purtare ce aveau să urmeze; însă d-l Manu l-a împiedicat prin Kiamil-Bey de a executa această intențiune.

«După ce au asistat la parada trupelor, Caimacamii s'au dus la Palatul Domnesc, unde s'a făcut prima recepție. Eu și colegii mei ne-am prezentat. Dela palat eu am crezut de a mea datorie a face o vizită Principelui Ghica

care se retrăsese în casa sa, Postul Caimacam a fost foarte simțitor la această atențiune.

«Primește chiar acum dela Secretarul de Stat manifestul Căimăcămiei, care face cunoscute locuitorilor țării principiile conducătoare ale noului guvern. El conține, în termeni mediocri, principii esențiale».

Căimăcămia din Iași a așezat lucrările ei, chiar din întâia zi a funcționării sale, pe baze metodice. Fiecare deciziune a Căimăcămiei eră consemnată într'un anume Proces Verbal, care, ca și celelalte dispozițiuni, se publicau imediat în Monitorul Oficial al Principatului Moldovei.

Publicațiile Căimăcămiei Valahiei erau mai restrânse, și din ce se înpuținau cele 66 de zile, destinate de Convențiunea din 7/19 August 1858 pentru a ajunge la Alegerea Domnului, Ofisele Guvernului Provizoriu se preocupau mai mult de liniștita petrecere a locuitorilor țării, și de împiedicarea turburărilor ce s'ar putea ivi. Astfel Adunarea Electivă din București s'a deschis 25 de zile în urma celei din Iași: și anume cea din Iași în 28 Decembrie 1858 (9 Ianuarie 1859) și cea din București în 22 Ianuarie (3 Februarie) 1859.

Caimacamii Valahiei au publicat în prima zi a intrării lor în funcțiune — în 18 (30) Octombrie următoarele patru acte importante :

1°. Ofisul No. 1 al Căimăcămiei Valahiei către Sfatul Administrativ Extraordinar.

«Căimăcămia, socotind de a sa datorie a da în cunoștința obștiei profesia sa de credință și linia de conduită ce s'a hotărît a păstră cu sfințenie în tot cursul guvernului său interimar, alătură onor. Sfat alăturata Proclamație, adresată către obștia compatrioților noștri, particulari și funcționari, civili și militari, și-l poștește ca, pe de o parte, să se dea fără întârziere la cunoștința publicului prin cea mai întinsă publicitate; iar pe de alta, d-lor șefii departamentelor, având în vedere îndătoririle ce se cer a se îndeplini cu exactitate și din partea tuturor slujbașilor țării, fiecare minister să cheme cea cu dinadinsul luare aminte a tuturor funcționarilor Departamentului său respectiv și a se conformă întocmai ziselor orândueli, binevoind a priveghia și a stăruii cu dinadinsul a se îndeplini, fără cea mai mică abatere; căci Căimăcămia, care astăzi inyită și povățuește, după aceasta, însăș răspunzătoare către Inaltele Puteri ce i-au încredințat cele dintâi operații ale Convenției dela 19 August, *nu va putea trèce cu vederea cea mai mică neorânduială, și legile vor fi chemate a exersă cu loală strășnicia mustra-rea vinovatului.*

«Căimăcămia, întemeiată pe patrioticele simțiminte și liniștitul caracter al

Românilor, este convinsă că povețele sale vor găsi un ecou favorabil în inimile tuturor de obște, și fiecare se va întrece, în cercul poziției sale sociale, a-i da ajutorul și concursul său, spre a putea săvârși aceste delicate și grele însărcinări puse asupra-i, de a se atinge tot viitorul țării, cu toată liniștea și buna orânduială.

«Sfatul Administrativ Extraordinar va aduce la îndeplinire cuprinderea acestui Ofis, dând totdeodată și alăturatelor Inalt Ferman și Hat Imperial cuvenita publicitate; după care apoi originalele se vor depune la Arhiva Statului.

«(s) Em. Băleanu, Ioan Manu, Ioan Al. Filipescu.»

«Pentru Secretarul Statului, (s) N. Lahovari.»

2°. Proclamația Căimăcămiei Valahiei către locuitori:

«Fraților compatrioți!

«Măria Sa Sultanul, Augustul nostru Suzeran, îndeplinind art. 49 al Convențiunii ce s'a încheiat la 19 August de Reprezentanții Inaltelor Puteri ce au iscălit Tractatul Parisului, prin Impărătescul Hatîșerif dela 1-iu ale luni lui Rebi-il-Evel anul 1275, constituind Căimăcămia în asemănare, astădată, cu instituțiile țării, ne încredințează cărma oblăduirei, vremelnicește, până la alegerea Domnului. Pătruși dar de importanta și serioasa misie la care suntem chemați, și având în vedere lupta și neîncrederea ce, dela o vreme încoace, bântue toate partidele, ne socotim datori deodată cu primirea acestei grele și delicate sarcini, să punem în vederea obștiei principiturile noastre și profesia noastră de credință ce ne va sluji de temelie la îndeplinirea datoriilor puse asupra-ne, în tot cursul guvernării noastre.

«Reștrânși într'un cerc de neutralitate și având, în toate lucrările noastre, cea mai de căpetenie preocupare, imparțialitatea, ne vom sili a chema pe fiecare la îndeplinirea datoriilor sale cu o bună credință și dreptate, vom priveghia a se respecta drepturile fiecăruia, și a nu se îngădui fraudă și rea credință, vom stărui cu dinadinsul, în cercul atribuțiilor noastre, a popri abuzul și a păstra liniștea și ordinea legală.

«Răspunzători înaintea Puterilor ce au binevoit a ne chezașui drepturile și imunitățile, înaintea compatrioților noștri, a posterității și chiar a conștiinței noastre, *nu ne vom sfi a izbi cu toată asprimea orice duh de turburare, prin mijloacele legale ce ne sunt date, a demasca intriga fără distincție de partidă, și a zdrobi răul până în rădăcină cu orice preț măcar,* și cu acest chip, ținta noastră fiind binele obștesc, credem că vom putea merita aprobația și dragostea compatrioților noștri, și ne vom putea feliicită că ne-am îndeplinit mandatul cu toată lealitatea ce s'ar putea cere dela noi.

«Fraților compatrioți! Convenția dela 19 August, deschizând Principatelor

noastre surori o nouă eră de activitate, le înfățișează o ocazie favorabilă a putea dovedi Europei măsura patrioticele sentimente, de cari suntem înzestrați.

«Peste puțin, chemați fiind, potrivit cu întocmirile cuprinse în anexul al 2-lea al Convenției, a vă alege mandatarii ce au să alcătuească obșteasca Adunare, și a căreia cea dintâi lucrare va fi a alege pe Domnul țării, de un duh de moderație și de o liberă numai conștiință cu care veți ști a vă îndeplini această înaltă misie, atârnă tot viitorul țării. Facem dar apel la patrioticele sentimente ce caracterizează pe Români și vă rugăm a privi cu maturitate poziția în care ne aflăm; căci cea de acum conduită a noastră va hotărî soarta patriei noastre; este dar neapărat trebuință ca în îndeplinirea tuturor actelor ce aveți să faceți în privința alegerii mandatariilor d-voastre, să prezideze abnegația și dezinteresarea, liniștea cea mai strictă și moderația; căci orice patimă, orice egoism sau discordie, orice duh de personalitate, ne va pune pe calea pieirei, și va compromite, pentru totdeauna, noua organizație a țării, ce suntem datori bunelor voințe ale Inaltelor Puteri.

Uniți-vă dar într'un gând la acest mare interes obștesc, și siliți-vă din toată virtutea a vă alege în obșteasca Adunare mandatarii demni de misia ce le încredințați; căci de alegerea ce veți face atârnă toată chezașuirea legilor ce ne asigurază drepturile și imunitățile noastre.

«Convinși că, într'un asemenea moment solenel, când Europa își are atințită băgarea de seamă asupra noastră, Românii vor ști a da dovadă de moderație și respect către legi, ce-i caracterizează, împlinim a noastră datorie a chema totdeauna și cea mai cu dinadinsul băgare de seamă a tuturor funcționarilor publici, civili și militari, ca fiecare, în cercul atribuțiilor sale, având în vedere linia de conduită pe care *Căimăcămia declară că are a merge, să se ferească de orice înrăurire sau abatere împotriva dreptului ce are a exercisa fiecare, a priveghia să se păzească liniștea și buna orânduială, a nu scăpa din vedere măsurile ce le sunt încredințate, spre a stărpi din vreme orice duh de turburare, a-și îndeplini cu credință, imparțialitate și activitate, funcțiile posturilor ce le sunt încredințate, stăruind cu dinadinsul a se stărpi orice fel de abuz*; căci numai cu acest chip vor putea merita lauda și mulțumirea Guvernului; iar cei abātuți vor cădea sub toată asprimea și osânda legilor.

«Pe această cale dar, urmând cu toți, fraților compatrioți, suntem încredințați că vom câștiga simpatia neamurilor, și Cerescul Impărat va îmbogăți și acum iubita noastră țară cu ale sale binecuvântări.

«(s.) Em. Băleanu, Ioan Manu, Ioan Al. Filipescu».

3°. Ofisul No. 2 al Căimăcămiei Valahiei către Mitropolitul Ungro-Vlahiei.

«Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit al Ungro-Vlahiei.

«Guvernul interimar al țării, la care Căimăcămia este chemată, fiind o însărcinare din cele mai serioase și mai delicate, iar rezultatul salutar al acestei însărcinări atârnând dela buna înțelegere a nouălor instituții, de care trebuie a se pătrunde toate cetele populației, Căimăcămia, oșebit de apelul general, ce prin a sa proclamație a făcut publicului, găsește de a sa datorie, în îndeplinirea misiei sale, a chemă și concursul capilor bisericeii.

«Clerul, Prea Sfinte Părinte, ca unul ce și după cuvântul Sf. Scripturi, și după a sa poziție în societate, urmează a fi dascălul și povățuitorul poporului, este dator să fie și dânsul, în însemnătoarele împrejurări de astăzi, cu oșebită luare aminte la îndatoririle chemărei sale, ca părinte spiritual.

«Intru aceasta, Căimăcămia, reclamând concursul Prea Sfinției Voastre, vă invită, Prea Sfinte Părinte, să luați împreună cu părinții Episcopi ai eparhiilor măsurile cuvenite ca *preoții să se ferească de orice înrăduriri înșelătoare și să nu se facă propoveduitori de niscari uneltiri viclene*; ci în contactul în care se vor pune cu poporul, să fie întâiu ei de model de moderație și de iubire, de liniște și concordie publică, *să povățuească pe popor a nu se rălăci în idei amăgitoare, cari ar turburâ liniștea publică și ar aduce țara la peire*, să caute a potoli orice duh de desbinare, să îndemne pe toți a se lepădă de orice patimă personală, de orice împizmuri, și să înfrățească toate spiritele, spre a le uni în paza bunei orândueli, și întru a se dobândi din conlucrarea, la care publicul este acum chemat, un rezultat priincios țării.

«La alegerile ce au a se urmă, oricine nu va fi chemat a luă parte, să aibă a rămâne în liniște, fără a umblă să turbure cugetul cuivă, lăsând pe cei chemați a se înțelege între dânsii spre a-și alege mandatarii lor demni de misiunea ce li se încredințează.

«Căimăcămia, pătrunsă de importanța misiunii sale și de răspunderea ce se pune asupra-i, va priveghia cu neobosită stăruire ca toată obștia să se conforme cu regulele întocmite, fără cătuș de puțină abatere. Ea nu este la îndoeală că și Clerul, prin arhipăstoreasca Prea Sfinției Voastre povățuire, ferindu-se de orice alunecare în vreo necuviință sau abatere din regulele prescrise, va merită stima publică și încrederea Guvernului.»

4°. Proclamația Căimăcămiei Valahiei către Oștire.

«Ostașilor!

«Datoria cea mai sfântă a unei oștiri a fost totdeauna aceea de a asigura liniștea publică, apărând instituțiile patriei sale. Inaltele Puteri, în părinteasca

lor îndurare pentru patria noastră, au vrut a-i asigura un viitor mai senin, puind prin Convenția dela 19 August bazele viitoarei ei organizări.

«Guvernul de astăzi, ca unul ce este chemat a țineă cărma Statului, în împrejurări atât de grele; ca unul ce simte toată răspunderea ce are înaintea patriei și a Europei întregi, cunoaște că deviza urmează a-i fi nepărtinirea și dreptatea, dar că e dator tot într'o vreme a mănțineă buna orândueală în executarea ordinei, ce rezultă din Convenție, în contra oricărui ar cercă să o calce.

«Ostașilor! Guvernul, plin de încredere în virtuțile militare și patriotismul vostru, nu se îndoește că veți ști a vă îndeplini datoriile cu cea mai exactă disciplină și cu bărbăție, ca să fiți totdeauna sprijinul și cea mai mare fală a Patriei voastre.

«(s.) Em. Băleanu, Ioan Manu, Ioan Al. Filipescu.

«Pentru Secretarul Statului, (s.) N. Lahovari».

După această introducere aspră, Caimacamii din București au pășit întru a-și formă Sfatul Administrativ Extraordinar.

La Iași Caimacamii, prin o hotărîre motivată—și anume că nu pot avea încrederea necesară în ministrii fostului Caimacam Vogoride,— numesc în unanimitate ministri provizorii la Secretariatul de Stat, la Finanțe și la Hătmănie, iar pe directorii dela Interne, dela Justiție, dela Instrucțiunea publică și Culte, dela Lucrările publice îi însărcinează să înlocuească provizoriu pe ministrii respectivi. Precum Caimacamii reprezentau un guvern provizoriu de scurtă durată, asemenea și Sfatul Administrativ Extraordinar eră compus de locuitori provizori a funcțiunii de ministri.

În București această formalitate naturală și logică nu a fost îndeplinită. Ministrii fostului Caimacam Alexandru Ghica au fost clasați oarecum în mai multe categorii. Președintele Consiliului Constantin Cantacuzino a demisionat și funcțiunea lui a fost suprimată. Ministrul de Interne Beizadê Constantin Ghica și Ministrul Justiției Constantin Bălăceanu demisionând amândoi, aceste două ministere le-au luat Caimacamul Emanuil Băleanu și Caimacamul Ioan Al. Filipescu, cari funcționau ca membri ai Căimăcămiei și ca Ministri, lucrând ca atari cu șefii de secție ai acestor ministere. Ioan Manu, reprezentând în Guvernul Interimar pe fostul Prezident al Inaltei Curți din 1856, sta izolat între cei doi colegi ai săi din Căimăcămie. Secretarul de Stat Gheorghe Ghica dându-și demisiunea a fost înlocuit prin Constantin Brăiloiu. Ministrul de războiu Barbu Vlădoianu a fost mănținut în această funcțiune. Ceilalți trei ministri—Nicolae

Kretzulescu dela Finanțe, Gheorghe Bengescu dela Instrucțiune și Culte, și Grigorie Filipescu dela Control—au fost înlocuiți fără motive prin Barbu Catargiu, Ioan Slătineanu și Constantin Fălcoianu.

Instrucțiunile privitoare la aplicarea Stipulațiilor Electorale, anexate la Convențiunea din 7 (19) August 1858, au fost publicate de Căimăcămia Moldovei în 31 Octomvrie (12 Noemvrie), de Căimăcămia Valahiei în 1 (13) Noemvrie.

Iată textul acestor din urmă, care poartă titlul: *Instrucții privitoare la Alegerile Deputaților pentru Adunarea generală a Valahiei*:

I n s t r u c Ț i i .

După cari au a proceda *Cărmuitorii de județe, Subcărmuitorii de plăși și Vornicul de oraș în capitala București*, asupra alegerilor deputaților viitoarei Obștești Adunări și asupra cercetării actelor ce se vor înfățișa de alegători și de eligibili, spre constatarea calităților cerute dela fiecare, în conformitate cu art. 49 al Convenției din 7 (19) August, și cu dispozițiile anexului No. 2 al zisei Convenții.

Art. 1. Potrivit cu deslușirile date prin oficiul Căimăcămiei de sub No. 19, în care s'a mărginit sorocul până la ziua de cinci ale viitorului Decemvrie, ca să se întocmească listele de alegători și eligibili, să se publice și să se afișeze, în conformitate cu art. 49 al Convenției, urmând ca la aceea zi să fie încheiate cu desăvârșire zisele liste; de aceea toți cei ce se vor cunoaște că însușesc calitățile de alegători sau eligibili, potrivit art. 3, 4, 5 și 9 din anex, vor grăbi a merge să se înscrie în liste, după cum urmează: a) Cei *primari*, adică aceia cari ar posedă un venit anual dela galbeni 100 până la 1.000 incluziv, vor merge spre înscriere la tactul Subcărnuirei, unde vor să-și exerseze dreptul de alegător, b) Cei *directi de județe*, adică cei cari posedă un venit anual dela 1.000 glb. în sus, vor merge spre înscriere la rezidențele Cărmuirilor județelor, unde, după cum s'a zis mai sus, și-ar alege domiciliul lor politic, c) Cei *directi de orașe*, adică orașenii cari posedă un capital în pământ sau clădiri, ori alt fond oarecare, industrial sau comercial, din cari toate s'ar însuma împreună un capital dela 6.000 galbeni în sus, fie averea sa proprie sau zestrală, vor merge spre înscriere, cei din Orașul de Reședință al județelor la Cărmuiri, iar în București la Vornicia Capitalei.

Art. 2. Toți acești proprietari din deosebitele de mai sus arătate cate-

gorii, mergând să se înscrie, vor fi datori a înfățișa acte doveditoare fiecărei calități, pentru drepturile ce voesc a exersa, după cum urmează: --A) Pentru moșiile nelocuite vor sluji de dovadă adevărurile de răspunderea taxei de 5% către Visterie și, spre mai multă înlesnire, se va alcătui de către Departamentul Finanțelor îndată o tablă generală, după condicele sale, de toți asemenea proprietari de moșii nelocuite, dela cari primește zisa taxă de 5% și, tipărindu-se în număr de 500 exemplare, să se împartă pe la toate cărmuirile de județe, ca și acestea să le împartă pe la subcărmiurile de plăși, în număr potrivit cu trebuința fiecăreia; — B) Pentru moșiile locuite, câte dintr'însele fiind arenduite de mai înainte și contractele lor de arenduire și-ar avea a lor urmare și într'acest an; pentru că suma arenzii unor asemenea moșii este mai în deobște cunoscută, mai cu seamă de proprietarii vecini, contractele acestor arenduri se vor considera ca doveditoare adevăratului venit al moșiei, iar la întâmplare când s'ar ivi vreo reclamație, după cuprinderea Art. 7 și 8 din anex, împotriva unor asemenea contracte de arenze, ca bănuite pentru neadevărata sumă a arendurii, la asemenea caz, cărmuitorul județului, sau subcărmiitorul din acea plasă va face cercetare în fața locului, în prezența reclamantului, și luându-se în scris mărturia dela vecinii proprietari cei cu știință de adevăratul venit al acei bănuite moșii, un asemenea act va sluji de temelie al constatărei venitului. Contractele în lucrare de felul celor de mai sus, câte se vor găsi adevărate în bună și cuviincioasă formă de vreo dregătorie la a lor încheiere, acelea vor sluji de dovezi necontestabile. Moșiile câte se vor fi arendat în cursul acestui an, ca să-și aibă urmarea dela viitorul Sf. Gheorghe înainte, cifra venitului cuprins într'însele, fiind pentru vremea viitoare, nu se va putea ține în seamă, ci în asemenea caz are a se lua în considerație venitul după contractele ce se află astăzi în lucrare; — C) Pentru moșiile câte nu sunt arenduite se vor îndatora proprietarii lor a aduce înscrisă dovadă a proprietarilor vecini de adevăratul venit ce au niște asemenea moșii, și pentru a căruia dovedire se va face într'adins cercetare la fața locului de către zișii proprietari, în prezența și a subcărmiitorilor respectivi, cari sunt îndatorați a adevăra actele cercetării sub a lor răspundere pentru orice neadevăr; se înțelege de sine, că la asemenea moșii, cari vor fi fost căutate pe seama proprietarului pe un timp mai îndelungat, cercetarea va avea a se sluji, spre a sa înlesnire, cu catașțele de pe trei ani trecuți, și adunând suma pe toți acei trei ani, a treia parte ce va ieși va constitui maximum venitului anual al moșiei, scăzându-se neapărat în amândouă aici arătate cazuri cheltuelile exploatației; — D) Pentru câte din proprietăți s'ar află ipotocate pentru vreo sumă de datorie, se va scădea din venitul lor dobânda de 5%, cu care urmează a se considera că infirmate, și restul venitului se va socoti cifra ce i-ar constitui dreptul.

Spre înlesnirea funcționarilor însărcinați cu operațiile electorale, Departamentul Dreptății va adună dela toate tribunalele de județe, precum și dela cele comerciale din București, Craiova și Brăila, știință deslușită de toate ipotecile de proprietăți, ce vor fi trecute în condicele lor, și le va comunica prin circulară tuturor cărmuitorilor de județe și Vorniciei Capitalei;—E) Pentru câte moșii se stăpănesc în devălmășie, proprietarii devălmași, voind a-și exersa drepturile de alegători sau eligibili, potrivit art. 3. 4 și 9 din anex, vor fi îndatorați a se conforma dispozițiilor §§ a, b, c, din acest art., întru cât privește constatarea venitului părții cuvenite fiecăruia; tot asemenea orânduială se va păzi și pentru proprietățile de moșneni;—F) Oricare va avea trebuință a compune suma de venit sau capital cerută prin art. 3 și 4 din anex, prin împreunare a osebite ramuri de venituri mai mici, va urmă mai întâiu a-și declara domiciliul său politic, unde adică se hotărăște a-și exersa dreptul de alegător, și va fi dator a înfățișa, când va merge a se înscrie, ori contractele de arenze, adeverite de cărmuirile județelor respective, sau și alte dovezi asemenea adeverite, prin cari să se constate venitul în asemănare cu §§ a, b, c, e, din acest art.;—G) Pentru capitalul de 6.000 galbeni în pământ și clădiri în orașe sau alt fond industrial ori comercial, după care se dă orășenilor drept de alegători, aceștia vor fi datori a înfățișa pentru mai sus zisele proprietăți înscrise dovezi a câțiva din fruntașii mahalalei, adeverite și de deputatul respectiv, prin cari să se constate adevăratul preț al lor; iar pentru câte din asemenea acte s'ar da prilej de bănuială, se va cere dela proprietarul ce le înfățișează, a face prețuirea legală prin tribunalele competente. Când însă cu proprietățile din orașe și celelalte fonduri cuprinse în acest §§ nu ar fi de ajuns a se însuma capitalul de 6.000 galbeni, și ar mai avea orășeanul proprietăți și prin județe, cu cari să se poată completă mai sus zisa cifră, va fi dator a aduce Vornicului Capitalei, sau cărmuitorului dela orașul unde voește a-și exersa dreptul, dovezi adeverite în conformitate cu dispozițiile §§ a, b, c, e, dela acest art. și a aliniei de mai sus;—H) Pentru ceea ce privește industria și comerțul, patentele ce are fiecare dela Visterie slujesc de dovadă spre a caracteriza pe comerciant sau industriaș, conform dispozițiilor art. 90 din Regulamentul Organic și al Legiurei din anul 1850 îndeplinitoare acestui art.; iar cât pentru ceea ce privește constatarea capitalului de 6.000 galbeni, avere proprie sau zestră, câți din asemenea neguțatori sau industriași vor dovedi suma de 6.000 galbeni în pământ și clădiri, cu chipul prescriș mai sus, se vor înscrie între alegători, apoi aceștia vor da o listă de numele tuturor celorlalți din corpul lor, cari dorind a se înscrie între alegători, sunt cunoscuți de dânsii că au, în marfă sau în industrie, capitalul de 6.000 galbeni; acea listă iscălindu-se de toți cei mai sus neguțatori și industriași, înscriși ca alegători, va sluji de dovadă

spre a se putea înscrie și acești de ai doilea în lista alegătorilor; iar toți ceilalți, ce n'ar fi cuprinși în lista dată, de care se face vorbă mai sus, dacă s'ar socoti în drept a fi înscriși și ei între alegători, vor urmă a se conformă cu dispoziția Condicei comerciale pentru această constatare, luând dela tribunalele competente trebuincioasă dovadă; tot asemenea rândueală se va păzi și la întâmplare de a se ivi vreo contestație asupra celor propuși. Măsura de mai sus, ce s'a adoptat pentru orașul București, se va putea aplică și la toate celelalte orașe de rezidență ale județelor, unde neguțătorii, industriașii cu averi nemișcătoare și înscriși în listele electorale vor primi a da liste doveditoare averi mișcătoare celorlalți neguțători, rămâind iarăș ca pentru cei ce nu se vor da asemenea liste, să se urmeze potrivit dispozițiilor Condicei comerciale, precum și pentru aceasta s'a vorbit mai sus;—I) Vârsta cerută prin art. 5 și 9 din anex se va constată unde trebuința va cere, pentru cei născuți în urma punerii în lucrare a Regulamentului Organic, prin actele de botez; iar cei ce nu ar avea asemenea acte vor fi datori a le cere dela Mitropolie sau Episcopie, într'al cărei dioces s'au născut și s'au botezat. Cât pentru cei născuți înainte de zisa epocă, aceia vor fi datori a înfățișă dovezi dela preoți, rudele sau oricari alți mahalagii de considerație cu știință exactă de vârsta lor, adeverite de vreo dregătorie;—J) Cei naturalizați în urma Regulamentului Organic vor înfățișă documentul de naturalizație, prescis de art. 379 al zisului Regulament.

Art. 3. Spre a putea cunoaște cărmuitorii, subcărmuitorii și vornicul de oraș pe aceia ce nu pot avea drept de alegător după art. 6 din anex:—A) Pentru cei de protecție străină, după § 1 al zisului art., se vor povățui din condica de sudjiți a județului:—B) Pentru cei de categoria §§ 2, 3 și ale aceluiaș art., Departamentul Dreptății va alcătui o listă generală care, tipărindu-se în mai multe exemplare, se va împărți pe la toate cărmuirile, subcărmuirile și Vornicia Capitalei, spre a o avea în vedere la alcătuirea listelor electorale.

Art. 4. Dreptul de eligibilitate, după art. 9, avându-l oricare născut sau naturalizat Român va putea dovedi cel puțin un venit anual de 400 galbeni în oricare județ sau oraș al țării, cei ce vor voi a se reînscrie în lista de eligibili sunt datori a constată acest venit la cărmuirea județului, unde declarându-și domiciliul politic, s'au hotărît a-și exersă dreptul de alegător, sau la vornicia orașului pentru capitala București, cu aceeaș orândueală prescisă la art. 2 din aceste instrucții.

Spre a se cunoaște de obște în toată țara cei cu drept de eligibilitate, după ce vor încheiă listele de eligibili din toate județele și orașele, se va alcătui, prin îngrijirea Departamentului din Lăuntru, o listă generală de toți cei cu asemenea drept, care, tipărindu-se într'un număr de 200 exemplare,

se va împărți pe la cârmuirile de județe și la Vornicia Capitalei, spre a le avea colegiile electorale în vedere în ziua alegerilor.

Art. 5. După desăvârșita încheiere, publicare și afișare a listelor electorale, conform art. 49 al Convenției, luându-se reclamațiile ce s'ar ivi în liberul curs în timpul de trei săptămâni, prevăzut prin alinea 3-a dela acelaș art. de mai sus și prin alinea 2-a dela art. 7 din anex, se va procedă apoi îndată la alegeri, precum urmează:—*A)* În ziua hotărîtă, toți alegătorii primari vor fi datori a se adună la rezidențele Subcârmuirilor, unde se află înscriși, spre a procedă la alegerea a 3 delegați de fiecare plasă, potrivit art. 10 din anex; iar seanța pentru această operație se va deschide la 12 ore și, după cetirea apelului nominal, îndată numărul alegătorilor ce se vor află față, vor alege mai întâiu, după majoritate de glasuri, un prezident și 2 secretari din sânul lor; după care apoi prezidentul și secretarii se vor îndeletnici la alegerea acelor 3 delegați prin vot secret, potrivit art. 15 din anex, și după majoritate de glasuri, urmându-se întocmai după cum s'a procedat la alegerea pentru deputații Divanului ad-hoc. Subcârmuitorii vor asistă la alegere numai pentru paza bunei orânduei, fără a putea luă mai multă parte la această operație;—*B)* La ziua hotărîtă se vor adună la rezidența județului alegătorii de câte trele categorii, unde după o zi de repaus se va începe alegerea deputaților pentru Adunare;—*C)* Alegerea deputaților are a se face treptat pe categorii, și îndată a doua zi, una după alta; așa dar alegătorii din deosebitele categorii, adunându-se în ziua hotărîtă pentru fiecare colegiu, își vor întocmi mai întâiu biuroul lor, și apoi vor procedă îndată la operația alegerilor, întocmai după chipul prescriș la § A) al acestui art. Cârmuitorii vor asistă la alegeri, precum s'a zis și pentru subcârmuitori, numai spre paza bunei orânduei, fără a putea luă mai multă parte la această operație;—*D)* Pentru alegerea deputaților din capitala București, toți cei cu dreptul de alegători, adunându-se la ziua ce se va hotărî, în sala dela Sf. Mitropolie, vor procedă mai întâiu, sub prezidența Vornicului de oraș, la alegerea unui prezident și a doi secretari din sânul lor, precum s'a zis mai sus la precedentul § A), după care Vornicul de politie, dând locul său alesului prezident, va ședeă și însuș alături, pentru mănținerea bunei orânduei, fără să poată luă vreo altă parte la operația electorală.

Indată după întocmirea biuroului său, Adunarea va procedă la alegerea deputaților Capitalei, prevăzuți prin art. 12 din anex.

Luându-se în considerație însemnatul număr de alegători ai Capitalei, votajia va începe în ziua hotărîtă dela 10 ore dimineata, și va țineă până la 6 seara, urmând această rândueală a doua zi și a treia zi, de va cere trebuinta, până la încheierea scrutinului.

Urna care va cuprinde voturile se va pecetlui în fiecare seară cu pecetea

Prezidentului, a secretarilor, a Vornicului Capitalei și a Căimăcămiei, precum asemenea se vor pecetlui și ușile sălii, unde se va afla acea urnă, puindu-se și trebuincioasele sentinele.

Deschiderea urnei se va face de către prezident; toți alegătorii vor putea asista la constatarea voturilor.

Art. 6. Se chiamă cu osebire băgarea de seamă a d-lor subcărnuitori de plăși, cărmuitori și vornicului de oraș asupra actelor ce li se vor înfățișă spre constatarea cerutelor calități, ca câte dintr'insele vor fi bănuite de rea credință, cu scop adică ca prin meșteșugite mijloace să dovedească un venit de nemișcătoare sau un capital, dobândite acestea în urmă de ziua de 7 (19) August, data subscrierei Convenției, spre a putea înfățișătorii lor a exersă dreptul de alegători sau eligibili. Niște asemenea acte, potrivit cuprinderii Impărătescului Ferman, să se lepede cu desăvârșire, neputând fi primite și drept nimic socotindu-se. Totdeodată însă, la asemenea cazuri, d-nii cărmuitori și vornicul de oraș, alcătuiind liste exacte de toate cele de felul acesta acte, cu arătare pe scurt de suma venitului sau a capitalului ce înfățișează, de numele acelora către cari s'au dat, de ziua când s'au făcut, precum și când s'a legalizat (pentru câte adică dintr'insele vor fi legalizate), de către care dregătorie și pe ce baze, să le înainteze cu raport la Departamentul din Lăuntru.

Art. 7. A) Spre depărtarea oricărei bănueli de influență, cărmuitorii de județe și subcărnuitorii, cari ar însuși calitățile de eligibili, nu vor putea exersă acest drept în nici unul din colegiile electorale ale județelor, sau ale plășilor de sub a lor administrație.

B) Subcărnuitorii și cărmuitorii ce însușesc calitățile prevăzute prin art. 3 și 4 din anex, spre a fi alegători, vor putea exersă acest drept de votajie în plasa sau districtul de sub a lor administrație.

Dăm mai jos câteva probe cum veghiau Caimacamii din București ca liniștea și buna rândueală a țării să nu fie turburată prin adunările cetățenilor și propagandele, predicele și misiile politice.

Ofisul No. 15 al Căimăcămiei Valahiei din 24 Octomvrie (5 Noemvrie) 1858:

Către Departamentul din Lăuntru.

Purtarea de grijă ce trebuie a avea Guvernul de a se păzi liniștea din întru a țării și buna rândueală în toată înlinderea, a tras cea dintâi și serioasă băgare de seamă a sa asupra unor adunări ce au început a se formă, sub titlul de adunări de proprietari, și sub pretextul ostensibil de a se ocupa de alegerea deputaților pentru viitoarea Obștească Adunare.

Pe cât Guvernul se socotește dator și se va sili a înlesni adevăraților și recunoscuți alegători mijloacele de a se adună între dânșii și a se chibzui asupra candidaților ce s'ar prezenta pentru deputăție; cu atât iarăș datoria și responsabilitatea sa îl povățuesc a nu îngădui nici o strângere și nici o adunare de persoane cu titluri, cari se privesc însușite rău, când nu sunt sprijinite și constatate printr'o verificare în forma hotărîită de legi; și trebuie neapărat a se pătrunde oricare cetățean ce dorește buna petrecere și buna liniște a societății, că nu poate fi iertat nimănu a se constitui în autoritate ieșită din cercul legal.

Anexul actului de reorganizare din Convenția dela 7/19 August acestui an, determinând condițiile electoratului și de elegibilitate, hotărăște, prin art. 7, că listele alegătorilor urmează a se întocmi de administrație, a se publica și a se afișa.

Prin această preliminară lucrare se cunoaște personalul corpului electoral; și pe câtă vreme listele nu sunt încă întocmite, cei cu drept de alegători nu pot fi cunoscuți și nimeni, fără constatarea legală a dreptului său, nu poate fi primit, nici îngăduit a lua titlul de alegător, nici a-și însuși o misie ce este numai a alegătorului.

Se cere dar cu dinadinsul dela acel Departament, ca fără întârziere să iea toate legiuitele măsuri, prin înțelegere atât cu Poliția Capitalei, cât și cu osebitele cârmuiri, ca să nu le îngăduescă formarea unor asemenea adunări, până ce mai întâiu nu se vor întocmi și publică listele de alegători adevărați și legiuți.

După întocmirea acelor liste, alegătorii cunoscuți vor putea, cu știrea autorităților locale, să se adune și să se înțeleagă pentru discutarea titlurilor candidaților de deputați, păzind cuviința și dignitatea ce suntem în drept a cere dela o asemenea clasă politică. Fiecare corp electoral în parte își va avea atunci firescul și legiuitul său loc de adunare în orașul de căpetenie al județului, unde este chemat a-și exersa dreptul.

Osebit de aceasta, Departamentul este chemat a lua măsuri spre a oprî și orice încercare de propagandă s'ar ivi prin județe de către unii alții, oricine va fi măcar și sub orice fel de pretext sau mijloc.

În sfârșit va da fiecăruia a înțelege că predicările și misiile politice sunt cu totul oprite; și va îndatoră Departamentul pe toți de sub dânșul dregători și slujbași de tot felul, ca sub a lor răspundere să aibă o neîncetată și activă priveghere întru aceasta.

Tot deodată se va da acestui Ofis și cuviincioasa publicitate.

(s) Em. Băleanu, Ioan Manu, Ioan Al. Filipescu,
Secretarul Statului, (s) C. N. Brăiloiu.

Ofisul No. 19 al Căimăcămiei Valahiei, din 25 Octombrie (6 Noiembrie) 1858.

Către Ministerul din Lăuntru.

Noul stat organic al țării, înființat prin Convenția dintre Puterile garante dela 19 August, urmează astăzi să fi luat toată întinsa publicitate prin îngrijirea acelu Onor. Departament. Fiecare din cei cu drepturi electorale urmează asemenea să fie pătrunși de condițiile cerute, în princip, pentru exercsarea acelor drepturi.

Timpul în care este îndatorată Căimăcămia, după textul art. 49 din Convenție, de a procedă *in alcătuirea listelor electorale, fiind mărginit, și cuviința legală neiertând a se prelungi, Onor. Departament din Lăuntru este chemat a luă măsuri*, fără cea mai mică amânare și prin cea mai întinsă publicitate, spre a se înștiința toți cei cu drepturi electorale și de eligibilitate de a-și arăta calitățile și titlurile lor pentru formarea listelor.

Aceste liste urmând, după citatul sus articol 49, a se săvârși în soroc de cinci săptămâni și a se afișa, Căimăcămia, luând în considerație varietatea distanțelor, îl mărginește, până în ziua de 5 a viitorului Decembrie pentru toate cărmuirile; iar după trecerea acestui termen, în trei zile, se vor trimite toate acele liste cu delele lor la Departamentul din Lăuntru.

Deocamdată, și până a se trimite instrucții mai întinse, administrațiile locale și Vornicia orașului în București vor avea în vedere stipulațiile electorale din anexul al doilea al Convenției, și vor primi înscrierea în listă a celor cu drept, după cererile ce se vor face.

Alegătorii primari își vor adresa cererile la subcărmuirile respective; iar alegătorii direcți la cărmuire.

În listă se va trece fiecare cu numele, pronumele, meseria și rangul său; își va arăta vârsta, locuința, osebitele proprietăți ce are, vremea de când le posedă, titlurile de proprietate, venitul fiecărei proprietăți, și totalul veniturilor din mai multe proprietăți.

Cărmuirile și subcărmuirile, fiecare în lucrarea lor respectivă, vor face și din parte-le osebitele observații ce vor socoti de cuviință, la fiecare nume, după științele ce se vor putea adună.

Pentru câți din cei cu cerere de a se înscrie ca alegători sau eligibili ar găsi Cărmuirea că actele înfățișate de dânșii nu dovedesc cu temeiul vreuna sau multe din calitățile cerute de legi, pentru aceia se vor face deosebite liste cu deslușitoare arătare de temeiurile și cuviințele, pentru cari nu li s'au considerat cererile sau dovezile.

Delele atingătoare de formarea acelor liste și în cari vor sta actele ce vor fi slujit de temeiul cărmuirilor la verificarea calităților electorale, se vor

trimite dimpreună cu listele, spre a putea și Departamentul să-și facă lucrarea sa de verificare.

Prezentul Ofis va îngriji Onor. Departamentul a se da în cunoștință obștiei, prin toate mijloacele de publicitate, și va da poruncă oșebitelor administrații a-l comunica către toți proprietarii cunoscuți din județele lor respective, prin trimitere de copii după dânsul pe la toate Sfaturile sătești, ca să se afișeze și să se cetească prin biserici cât mai în grabă, ca fiecare din cei cu drept să-și poată exersa cererea sa din vreme și a se arăta pentru înscrierea în liste.

(Subscriși:) M. Băleanu, Ioan Manu, Ioan Al. Filipescu.
Secretarul Statului, (s.) C. N. Brăiloiu.

Circulara Ministrului Justiției al Valahiei către tribunale, No. 7.618, din 25 Octomvrie (6 Noemyrie) 1858.

După nouăle instituții ale țării, tribunalele sunt chemate a cerceta fără apel reclamațiunile ce se vor ivi în contra listelor electorale.

Misia aceasta ce se încredințează tribunalelor este foarte delicată și foarte importantă, prin urmare se cere ca membrii cari completează tribunalele să lucreze fără patimă, fără spirit de personalitate, cu un cuvânt, fără cea mai mică părtinire, și în toată curățenia conștiinței.

Subiscălitul și ca Român, și ca ministru, a socotit de a sa datorie a invita pe membrii acelu tribunal ca să fie cu cea mai mare băgare de seamă, când se vor ivi reclamații în contra listelor electorale: să nu partinească pe nimeni, să nu considere nici persoana, nici poziția persoanei în contra căreia se va aduce reclamația; și mișcați numai de iubirea de dreptate și de paza legii, să cerceteze reclamația ivită, și să hotărască în privința acelei reclamații, întocmai după stipulările electorale anexate la Convenția din 19 August, făcută la Paris, și promulgată prin Buletinul Oficial anul curent.

Cu acest mod lucrând, membrii acelu tribunal vor merita mulțumirea și recunoștința nației întregi și, în parte, a subiscălitului.

Tot astfel, se cere ca d-nii membri să proceadă în toate lucrările tribunalului; când cercetează vreo pricină, să o cerceteze cu mare atenție, și să hotărască ceace legile ar cere în asemenea cazuri, dând dreptatea acelu ce o va avea, fără considerație de persoană; căci dacă se va ivi vreo plângere în contra tribunalului și se va dovedi adevărată, atât în privința alegerilor, cât și în privința celorlalte lucrări judecătorești, atunci, pe lângă responsabilitatea morală în care se vor afla d-nii membri înaintea compatrioților d-lor, se vor da și în judecată criminală, ca să-și iea pedeapsa ce

legile cer, pentru acei ce nu-și îndeplinesc îndatoririle puse asupra-le și valărnă drepturile mădularelor societății.

Șeful Ministerului, (s.) Ioan Al. Filipescu.
Șeful mesei, (s.) C. Comănescu.

Circulara Ministrului Justiției al Valahiei către procurorii tribunalelor, No. 7619, din 25 Octombrie (6 Noemvrie).

D-lui Procuror Onor. Tribunal.

Ministerul trimite pe lângă aceasta și d-v., Domnule Procuror, o copie de pe circulara cu No. 7618 ce a trimis tribunalului, în privința modului cu care are să lucreze, atât în privința reclamațiilor ce se vor ivi în contra listelor electorale, ce sunt a se alcătui acum peste puține zile, în urma Convenției încheiate la Paris la 19 August trecut, cât și în privința celorlalte lucrări judecătorești, și vă scrie ca să fiți cu privighere a se aduce la întocmai îndeplinire de către tribunal dispozițiile acelei circulari.

Pe lângă privegherea ce veți avea, d-le Procuror, ca tribunalele să urmeze după alăturata instrucție, veți priveghia ca și autoritățile administrative din acel district să lucreze, în privința alegerilor, fără cea mai mică părtinire, și când vă veți încredința că voesc a năpăstui pe vreo persoană cu drept de alegere, să arătați îndată Ministerului prin ștafetă, cu plata pronoului în socoteala Statului, pentru care s'a făcut convenita punere la cale de acest Minister.

Veți îngriji însă ca arătarea d-v. să fie întemeiată pe adevăr, căci dacă după cercetarea ce se va face de Minister se va dovedi că n'ați arătat adevărul, sau că ați trecut cu vederea de a raporta vreo abatere din partea autorităților locale, să fiți bine încredințați că veți fi dați în judecata criminală, ca să vă luați pedeapsa convenită unui funcționar care abuzează de îndatoririle ce-i sunt încredințate.

Ținta subsemnatului, care are o îndoită răspundere și ca Ministru și ca membru al Căimăcămiei, este ca alcătuirea listelor electorale și alegerile să se facă fără părtinire și cu liberă conștiință.

Șeful Ministerului, (s.) Ioan Al. Filipescu.
Șeful secției, (s.) C. Comănescu.

Comunicarea ziarului semioficial «Anunțătorul Român», No. 86, din 1 (13) Noemvrie 1858.

Gazeta «Românul» în No. 86, exprimând părerea sa de rău în privința Ofisului Căimăcămiei atingător de poprirea adunărilor, afirmă că, după a sa părere, acest Ofis nu poprește adunărilor în casele particulare, și că poate fi-care primi, în casa sa, câți oameni va voi, și alcargă, spre a întemeia a sa

păreră, la principiul libertății individuale, chezășuit de Convenția dela 19 August.

Nimeni nu poate tăgădui principiul libertății individuale; oricine însă urmează a înțelege că acest principiu își are mărginirea, ca toate drepturile, în datoria cetățenească și socială de a nu turbură liniștea obștească, și că unele drepturi politice, mărginite de lege, nu se pot exersa decât de acei cărora se dau de însăș acea lege.

Ofisul este explicit că asemenea adunări nu se pot îngădui decât din partea alegătorilor cunoscuți și constatați și prin știrea autorităților. Nici o sofismă dară nu poate ieși din acest text, și libertatea individuală nu este deloc în cestie, ci libertatea de a avea liniștea. Dacă s'ar îngădui adunări în case private, în familie, precum zice «Românul», în orice număr măcar, ca să desbată despre interese publice, s'ar îngădui a se formă autorități, cari n'ar întârziă a se pune în luptă cu autoritățile constituite de lege, și rezultatul final ar fi anarhia. Vatra familiei s'ar preface într'o arenă politică și în un azil de comploturi, în fața căruia Guvernul s'ar găsi dezarmat.

Datoria Guvernului este să mărginească și să stingă orice principiu de dezordine, tocmai ca să chezășuească libertatea individuală a tuturor în contra celor ce se pun în luptă cu societatea.

Urmează Ofisul Căimăcămiei Valahiei, No. 47, din 3 (15) Noembrie 1858.

Dela Căimăcămia Țărei-Românești.

Către Ministerul din Lăuntru.

«În urmarea Ofisului de sub No. 19, dela 25 ale încetatului Octomvrie, Căimăcămia, povățuindu-se cu antecedentele legislative ale țărei, după ce a luat și părerea unora din notabilii mai experimentați neguțători ai Capitalei, a dat în desbaterea Sfatului Administrativ extraordinar a chibzui instrucțiile deslușitoare pentru punerea în lucrare a stipulațiilor electorale cuprinse în anexul al doilea al Convenției dela 19 August 1858, ca măsuri priincioase, spre a înlesni exersarea drepturilor electorale în cercul prescriș de legi.

Acele instrucții, formulându-se în Stat, se trimit onor. Departament din Lăuntru pe lângă prezentul Ofis. Anexul Convenției dela 19 August cuprinde condițiile cerute pentru însușirea dreptului de electorat și de eligibilitate. Instrucțiile elaborate de Căimăcămie determină condițiile sub cari se pot dovedi acele calități. N'au dar nimic nou în sine, ci sunt o consecință logică a bazelor legiuite de Convenție.

Căimăcămia face apel tuturor cetățenilor chemați de lege la exersarea acestui drept politic, și îi invită cu tot dinadinsul a da administrației pa-

trioticul lor concurs, întru formarea listelor, ca să nu se introducă vreo fraudă, ci să vegheze dimpreună, ca cei cu un drept să fie înscriși fără po-prire, iar cei fără drept să fie depărtați fără slăbiciune și fără nici o consi-derație personală.

Căimăcămia invită dar pe onor. Departament din Lăuntru a da cea mai întinsă publicitate atât pomenitelor instrucții, cât și acestui Ofis, înțelegân-du-se totdeauna și cu Departamentul Dreptății și al Finanțelor, spre exacta aducere la îndeplinire a rânduelilor cerute prin arătatele instrucții.

În 3 (15) Noemvrie Partidul Național din Valahia publică Profe-siunea sa de credință în ziarul «Românul» No. 87.

Alegerea este baza Convențiunei dela 7/19 August 1858, încheiată la Paris în privirea Principatelor-Unite Moldavia și Țara-Românească; și dreptul de a alege și de a fi ales este încredințat Românilor proprietari de pământ, mari și mici, și proprietari orășeni, cari se bucură de venituri hotărîte de Convenție. În prezența însemnătății drepturilor ce vom fi chemați a exersă peste puțin, proprietarii cari vom avea calitățile prescise de Convențiune, și a marei răspunderi ce ne impune exercițiul acelor drepturi, socotim de a noastră datorie să contribuim după putință-ne a înmări încrederea ce tre-bue să avem unii în alții; căci, printr'o absolută încredere reciprocă, vom putea ajunge la unitatea de cugetare și de acțiune, ce ni se cere ca să răs-pundem așteptării patriei noastre și să legitimăm buna opiniune ce și-a for-mat Europa despre noi. Drept aceea, puind mâna pe inimile noastre, cu sfințenia unui jurământ, am formulat, în prezentul act, profesiunea noastră de credință și regula de purtare ce suntem hotărâți a țineă în împrejurările de astăzi; și avem via speranță că într'aceasta vom fi aprobați și însoțiți de toți oamenii independenți, de toți adevărații Români, cari nu ascultă de-cât glasul conștiinței și nu se preocupă decât de fericirea și de onoarea pa-triei noastre.

Fiind o națiune autonomă, legile și constituțiunile noastre nu pot emană, în drept, decât dela noi înșine. Considerând însă pozițiunea excepțională ce ne-au făcut evenimentele, cele mai multe independente de voința noastră, primim Convențiunea subscrisă la Paris la 7/19 August, cu încrederea că printr'însa ne vom putea bucură cu deplină eficacitate de exercițiul Autono-miei noastre. O primim în sinceritatea inimilor noastre de Români, căci ea se bazează pe tractatele noastre internaționale, pe capitulațiunile noastre cu Turcia, cari probează a noastră suveranitate și le pune sub scutul dreptului public european, ne garantează dreptul de a face apel oficialmente Europei printr'al nostru reprezentant, de câte ori vom fi jigniți în interesele noastre;

în principiu, cel puțin, recunoaște Unirea Principatelor, și astfel dă, în parte, mulțumirea dorințelor naționale exprimate prin Aduările ad-hoc; respectă, deși cu oarecari restrângeri, sistemul reprezentativ ce totdeauna a predominat în instituțiunile noastre naționale; ne deschide, în sfârșit, o poartă largă spre a introduce noi înșine îmbunătățirile ce, după vreme, vor legitima cultura noastră morală și ale noastre resurse materiale. Pentru aceste cuvinte, o primim plini de recunoștință către Inaltele Puteri, cari au elaborat-o în interesul poporului român și ne promit al lor sprijin spre a o mântui neatinșă și a-i da toate desvoltările de cari este primitoare.

Nu numai o primim cu sinceritate și cu recunoștință din mâinile străinilor; de aci înainte ne-o însușim, o privim ca a noastră proprie operă națională, și, ca pe a noastră fiică, vom respecta-o și vom apăra-o cu căldura, cu devotamentul unui părinte. Numai cu acest preț ne vom putea bucura de stabilitatea și de fericirea ce ne promite Convențiunea; căci observarea legilor este garanția cea mai solidă a propășirii regulate a unui popor.

Cine nu știe că Regulamentul Organic el însuș ar fi îmbunătățit soarta noastră, de ar fi fost observat și, putem zice, Regulamentul a fost o carte de evanghelie pe lângă nenumăratele abuzuri ce am suferit să se facă în numele lui.

Chiar la păsul ce simte mândria noastră națională, găsim o mângâiere în unirea spiritelor ce ne înlesnește, ce ne dă Convențiunea dela Paris, și care este baza cea mai sigură a fericirii, a mărimii unui popor. Într'adevăr, Inaltele Puteri, constituindu-se într'un tribunal de arbitri, au cercetat deosebitele interese ce păreau a fi la noi rivale, căci erau rău înțelese, și au pronunțat o sentință de transacțiune. A lor sentință, care e Convențiunea dela 7/19 August, ne înfrățește astăzi pe toți prin egalitatea înaintea legii, ce se recunoaște tuturor Românilor, și prin dispozițiuni cari, totdeauna, prescriu îmbunătățiri și garantează drepturile fieștecăruia.

Dreptul proprietății fiind privit dreptul cel mai esențial al unei societăți, credem de a noastră datorie să-i consacram aici o declarare specială și solemnă: Declarăm dar pe onoarea noastră, înaintea oamenilor și înaintea lui Dumnezeu, că vom respecta cu religiozitate proprietatea fieștecăruia și de orice natură va fi.

Precum se zise, Convențiunea dela 19 August este o operă de transacțiune, ea este într'acelaș timp o operă de încercare. Inaltele Puteri, primind raporturi contradictorii, neputând prețui îndestul virtuțile noastre cetățenești, drept încercare au acordat drepturile politice unui număr numai de proprietari, crezând că într'înșii, cel puțin, se vor găsi înțelepciunea și simțimintele patriotice, cerute ca să conducă nația română la cultura ursitei

oi. Cu cât de mare e dar încrederea cu care ne onoară Europa, cu atât e de mare misiunea și răspunderea noastră.

Inimile noastre au să bată, frunțile noastre au să asude pentru milioane de Români. Noi singuri avem să alegem din sânul-ne Adunarea legiuitoare și, prin Adunare, un domn pe vieață. Așa dar, în mâinile noastre suverane, omnipotente, stau destinele României: puterea de a face, de a executa și de a controla toate legile.

Dela noi depinde chiar soarta fraților noștri de peste Milcov, precum depinde dela ei a noastră soartă; căci instituțiile unitare ce a introdus Convenția în legile noastre fac din Principate doi stâlpi ai aceluiaș edificiu, și nefiind amândoi întru toate întocmai, edificiul va sta strâmb; slăbind unul dintr'înșii, edificiul întreg se va surpă. Să ne pătrundem bine de greutatea sarcinei ce luăm asupra-ne, de sfințenia sacerdoțiului ce avem să împlinim, să nu uităm că alegerea reprezentanților țării este un sacrament, că fiecare vot este o împărtășire cu trupul și cu sufletul, cu viața națiunii întregi; și vai! de trei ori vai! celor ce în sfințele taine ale alegerilor ar silui conștiința lor și voința nației pentru un sperjur, ar prefera oamenilor cari cred în Dumnezeu României pe cei ce se închină ambiției unui idol! O mână de oameni absorbim în noi gândirea, conștiința, voința, interesele și drepturile unui popor, și poporul ne privește, așteaptă cu încredere, el ne crede Români, și iubește a crede că până aci toate nevoile i-au venit dela silita înrăurire a străinilor. Pentru numele lui Dumnezeu! Să luăm aminte ca această credință să nu devie o iluziune, pentru că răul va fi necalculabil, netălmăduit.

Și chiar de s'ar mai găsi oameni cari să iubească năbușita și dureroasa atmosferă a trecutului, să nu zică: «Cum am trăit până acum, vom trăi și de aci înainte», căci se înșeală amar. Plumbul care acoperia România, acum a devenit cristal; acum avem o opinie publică, acum ochiul fiecăruia Român cetește în conștiința țării întregi. Și de s'ar putea închide ochii tuturor Românilor, ochii Europei sunt astăzi țintiți asupra-ne. Odată că ne-a cunoscut, Europa nu mai poate suferi să fie Principatele noastre o piedică și un pericol pentru dansa, un corp mort în mijlocul ei.

De nu vom ști pași înainte nici acum cu ajutorul ei, ea însăș va încredința altora a noastră soartă; avem dar să trăim de propria noastră vieață, să fim Români, sau să perim cu totul ca nație.

Fraților alegători, fie-ne milă de țară! fie-ne milă de noi înșine! Să nu ne jucăm cu poziția excepțională ce ne face astăzi Europa, și la care alți populi n'au putut ajunge decât prin secoți de sânge și de lacrimi!

Cu mâna pe inimă, să lucrăm bărbatește toți împreună și să asigurăm

Patriei noastre o Cameră independentă; ca astfel, în pace și fără durere, să renaștem la viața populilor autonomi și liberi!

Trăească Constituția! Trăească România!

(Subscriși:) Ioan Mihălescu, Ștefan Goleșcu, Arghiropulo, Mache Fața, Ioan I. Filipescu, P. I. Cernătescu, Cesar Bolliac, D. Brătianu, J. I. Cojescu, Antonie Arion, Ioranu, Nicolae Goleșcu, D. Porfiridis, Alecu Costescu, G. Vernescu, G. Sion, A. Paleologu, V. Constantin, Dinu Iancu, I. I. Melic, D. Budișteanu, A. Petrescu.

N'au trecut mai mult de două săptămâni și Căimăcămia constată că atât Capitala cât și Județele sunt amenințate de agitatori și de încercări de propagandă. Iată constatările făcute și ordinele date:

Proces Verbal al Căimăcămiei Valahiei și al Consiliului Administrativ Extraordinar, din 17 (29) Noemvrie.

Astăzi 17 Noemvrie 1858.

Consilul Administrativ, fiind convocat de Excelențele Lor Caimacamii și sub prezidenția lor, în ședință extraordinară, E. S. Vornicul Ioan Manu a expus adunării, că atât în orașul București, cât și în județe, se face de către anumiți agitatori o mișcare, ce s'a manifestat prin protestări, unele colective, altele individuale și prin încercări de propagandă.

Aceste mișcări s'au rezumat în ultimul rând înainte de opt zile în lipirea de afișe amenințătoare la poarta sa, precum și la poarta locuinței colegului său E. S. Banul Em. Băleanu, și printr'o încercare de asasinat în contra persoanei sale, adică în contra E. S. Ioan Manu. În ziua de ieri, Duminică în 16 Noemvrie, pe la ora 6 seara, a fost aruncată din stradă în odaia sa un fel de bombă arzătoare de sticlă, printr'o fereastră, căreia i-a spart geamurile.

«Prin urmare a cerut ca Consiliul să delibereze asupra măsurilor ce trebuie luate, cu atât mai mult, că în urma cercetărilor secrete făcute de Poliție, s'a putut descoperi scrisul unei persoane, care se aseamănă întru câtva cu scrisoarea de pe unul din afișe.

După această expunere Consiliul a hotărât:

1. Ca afișele, împreună cu hârtia asemănătoare, să se trimită d-lui Procuror al Inaltei Curți, care-și va alătură pe Procurorul Curții criminale, și vor proceda cu ajutorul Poliției la cercetările necesare, pentru a descoperi pe autorul acestor afișe, și dacă-l vor descoperi, îl vor înainta Tribunalului criminal, conform cu prescripțiunile Codului penal; în acelaș timp vor căuta să descopere pe autorul încercării de asasinat comis asupra E. S.

Vornicului Ioan Manu, luând pentru aceasta toate măsurile, atât polițienești, cât și analiza chimică.

2. Pentru a asigura societatea în contra oricărei turburări și pentru a descoperi tendințele comploturilor, d-l Șef al Poliției va întrebuiți toate mijloacele de cari dispune, pentru a supraveghea atât locurile publice, unde se țin întruniri, cât și chiar întrunirile din casele particulare, cari ar prezintă un caracter suspect; de asemenea pentru a lua măsuri serioase de a patrula în oraș. În acest scop i se va alocă în mod provizoriu o subvenție extraordinară de 500 galbeni. Și pentru ca măsurile polițienești să poată avea mai multă eficacitate, d-l Șef al armatei va da Poliției ajutorul trupelor, îndoind și îmmulțind, în înțelegere între dânșii, corpurile gardei orașenești.

3. Departamentul de Interne va fi invitat să iea și în județe toate măsurile de poliție, pentru a preveni orice fel de dezordini, poruncind sever administratorilor de a căuta să descopere prin toate mijloacele oficiale și secrete pe aceia, cari ar voi să încerce a turbura ordinea publică, să pună mâna pe ei și să-i trimită înaintea justiției.

Membrii Căimăcămiei: (ss) Emanoil Băleanu, Ioan Manu, I. Alex. Filipescu.

Membrii Sfatului Administrativ Extraordinar: C. Brăiloiu, Barbu Catargiu, Barbu Vlădoianu, Ioan Slătineanu, Constantin Ștefan Filipescu.

Afișele amenințătoare lipite pe poarta Caimacamiilor:

Caimacami! Prin profesia voastră de credință ați promis poporului, că vă veți sili cu cel mai mare zel a asigura fericirea patriei și a executa în întregimea lor stipulațiunile Convențiunei din 19 August. Pentru ce purtarea voastră este în nepotrivire cu promisiunile scrise? Pentru ce, în loc să lucrați ca patrioți, voi sugrumați libertatea presei și celelalte manifestări ale cugetărei? O! Gândiți că sunteți muritori. Gândiți-vă, că urmând această linie de purtare, atrageți asupra voastră blestemul poporului român. Gândiți-vă că dacă urmați astfel, există un mare număr de indivizi, cari vor ști să vă constrângă să vă căiți și cari, în fiecare moment, pregătesc răsunarea care este spânzurată peste capetele voastre. Nenorocire, de o mie de ori nenorocire, asupra voastră; căci va sosi o zi în care veți fi judecați, și atunci, nenorocire pentru sufletele voastre, căci aducerea voastră aminte va rămâne ca o pată în istoria românească. Incheiu, jurând în numele patriei noastre, că măcar unul dintre voi va cădea sub pumnalul nostru răsbunător.

Ofisul No. 70 al Căimăcămiei Valahiei, din 18 (30) Noemvrie 1858:

Dela Căimăcămia Țarei-Românești.

Către Sfatul Administrativ.

Incercarea de omor ce s'a făcut în contra persoanei unuia din membrii

Căimăcămiei, în seara de Duminecă, la 16 ale acestei, a urmat să însuflețituror spaimă și grijă pentru liniștea publică.

Această încercare vrednică de tot disprețul și de toată scârba oamenilor de cinste, ca o spurcăciune ce-și poate avea locul numai în întunecul temnițelor, și ca un răsad de cuib de tâlhari, este o umiliație pentru nația noastră; caracterul românesc, de firea sa blând și generos, nu se poate împacă cu asemenea nelegiuiri, ce dovedesc o boală de minte, câștigată în rălăcirii de ambiții sângeroase sau pe tărâmul teoriilor politice adunate din lăturile societăților străine.

Asasinatul politic, sămânță cu totul exotică, s'a încercat, cu toate acestea a-și face răsadul său și la noi, în două rânduri, în curs de zece ani, căutând victime între căpeteniile Statului. Astăzi, în ajunul alegerilor, de ar izbuti, ar da societatea pradă anarhiei, ar atinge în măduva lor instituțiile nouă ale țării și ar compromite țara noastră cu un viitor de suferințe.

Guvernul, având datoria sacră a asigura liniștea și odihna fiecăruia și a da o satisfacție societății, lovită în conștiința ei morală, printr'un atentat monstruos, a adoptat, în unire cu Sfatul, toate măsurile ce a putut socoti priincioase spre acest sfârșit.

Șeful Poliției Capitalei se chiamă ca, prin înțelegere cu Șeful Miliției, să vegheze, prin întinderea forței publice, a întâmpina orice turburare liniștei obștești.

D-l Șef al Departamentului din Lăuntru se chiamă a întinde această strașnică privighere și prin județe, slujindu-se cu toate mijloacele ce-i sunt însușite.

D-l Procuror al Inaltei Curți se chiamă, împreună cu d-l Procuror al Curții criminale, să procedeze în legiuita cercetare, spre a descoperi pe făptuitorul atentatului.

Căimăcămia dar, împărtaşind Sfatului alăturatul jurnal deslușitor măsurilor ce s'au chibzuit de cuviință a se lua, îl invită ca să se puie în lucrare îndată, îngrijind ca fiecare Șef de Departament să le execute întru cece privește la ale sale speciale atribuții și în concurs de reciproc ajutor.

Va da totdeodată acestui Ofis cuviincioasa publicitate.

(Subscriși:) M. Băleanu, Ioan Manu, Ioan Al. Filipescu.
Secretarul Statului (s.) C. N. Brăiloiu.

Comunicarea ziarului semioficial «Anunțătorul Român», No. 91, din 19 Noemvrie (1 Decemvrie) 1858:

În zilele din urmă, o scriere sedicioasă a fost placardată pe casele Caimacacilor, a d-lui Banului Emanuil Băleanu și d-lui Vornicului Ioan Manu. Această scriere, prezintă în capul ei inițialele E. B. și I. M., încadrate de doliu și deasupra pumnale, reclamă în contra restricțiunilor aduse libertății

presei și amenință cu moarte pe cei doi Caimacami, dacă ei ar refuza a redă acestei libertăți întinderea ei.

Onorabila Căimăcămie, fără a da unei asemenea manifestații mai multă atențiune decât merită, a trimis cele două placarde la Prefectura Poliției, cu misiunea de a examina scrierea și de a ajunge, dacă e posibil, la descoperirea culpabilului.

În 16 Noemvrie, la 8 oare seara, Vornicul Ioan Manu se odihni în odaia sa, ale cărei ferești dau pe stradă, când atenția sa a fost atrasă deodată de o spărtură a două geamuri, dând intrare unui obiect asvârlit din afară. Doamna Manu intră în acelaș moment în odaie, urmată de un servitor, când, după câteva minute, o detunare violentă s'a auzit până în catul de sus al casei. Curând a fost posibil a stabili că ea eră produsă prin explozia unei capsule groase de cristal, în formă de bombă, încărcată cu praf, care după ce a aprins perdelele, a asvârlit bucăți de cristal în diferite direcțiuni, din cari mai ales tavanul odăii a conservat semne destul de adânci.

Provedința nu a permis ca această încercare criminală să aibă urmările ce așteptă autorul ei, și curând s'a constatat că nime nu a fost rănit.

Toți oamenii onești nu fac decât a condamna într'un singur glas acest odios atentat, de care națiunea noastră nu dase până astăzi decât un singur exemplu.

Căimăcămia și onorabilul d. Manu în special au primit cu această ocaziune felicitările și expresiunile de simpatie ale notabililor țării și ale d-lor agenți străini. D-l Agent și Consul General al M. S. Britanice, aflând această întâmplare, s'a grăbit să meargă la Căimăcămie și să adreseze și în scris Caimacamilor felicitările sale.

Ofisul Căimăcămiei Valahiei, No. 86, către Consiliul Administrativ Extraordinar, din 27 Noemvrie (9 Decemvrie) 1858:

Dela Căimăcămia Țării-Românești.

Către Sfatul Administrativ Extraordinar.

Un număr de locuitori din orașul Pitești, dintre cari unii străini din oraș, alții slujbași și alții preoți, au cutezat să scrie și să iscălească o protestație cu data de 30 Octomvrie încetat, în contra actelor Guvernului, adresată către d-nii Consuli ai Puterilor Garante.

O copie după acea protestație cu numele celor subscriși, legalizată sub No. 1.276 din 4 Noemvrie curent, de Consiliul municipal al orașului Pitești, se trimite onor. Sfat, spre a-i vedea cuprinderea.

Acest act, lucrat și scris de obraze ce n'au nici o competență legală de a controla lucrările Guvernului, și care, sub pretextul legalității, calcă însăș legalitatea, uitând că atât după Regulamentul Organic, cât și după

Statutul Convenției (art. 32), dreptul de control a fost dat numai organelor legale constituite, fără să aibă nimeni mai cu seamă cădere de a se adresa către reprezentanții Puterilor, decât numai singur Domnul, în cazuri speciale (art. 9 din Convenție), nu se poate privi decât ca un act de turburare împotriva Guvernului, supus învinovățirii și pedepsit după art. 77, 203 și 220 din Codica penală.

Actul de protestație ce se trimite onor. Sfat este totdeodată și o abateră din rândueala Ofisului Căimăcămiei sub No. 15, din 24 Octomvrie încetat, asupra adunărilor, și ivirea lui dovedește o neîngrijire a autorităților locale întru îndeplinirea poruncilor ce le sunt date și a datorilor ce le sunt impuse de legi.

Căimăcămia, neputând privi această urmare decât ca un atac la legiuita autoritate a Guvernului, ce poate conduce societatea în drumul anarhiei, pe de o parte a dat ofis către Prea Sfinția Sa Părintele Episcop al Argeșului, pentru dojana și înfrânarea preoților ce au luat parte la această necuviință; iar pe de alta, în privința slujbașilor civili, decretă cele următoare :

1°. D-nii secretarul Cărmuirii de Argeș și polițaiul orașului, ca unii ce, în lipsă de cărmuitor, erau însărcinați cu puterea și privigherea administrativă și polițienească și n'au avut nici o îngrijire de a popri asemenea faptă și nici nu au raportat Ministerului de care atârnă, se vor depărtă îndată din slujbă.

2°. D-l Procuror al judecătoriei, care a fost cu osebire însărcinat de către Departamentul Dreptății a priveghia și a raporta, la întâmplare de asemenea neorândueli și abateri și nu și-a îndeplinit datoria, se va depărtă din postul său.

3°. D-l Prezidentul Magistratului orașului G. Ionescu și d-l Protopopescu, membru al acelu Sfat, al căror nume figurează și în josul protestației și în adevirirea ei, ca unii ce au laut parte la un act ce nu eră de a lor competență și ilegal, se vor depărtă asemenea.

4°. Ministerele respective, fiecare în atribuțiile lor, vor luă grabnice măsuri, spre a se numi alți slujbași în locul celor mai sus însemnați, îngrijind a lămuri fără întârziere și numele tuturor celorlalți slujbași cari se vor fi aflând subscriși în protestație, spre a se rândui alții în locul lor.

5°. Locurile celor depărtați de municipalitate se vor îndeplini de către supleanți, sau ceilalți ce figurează în cea din urmă foaie de alegeri, și cari nu vor fi luat parte la această protestație.

6°. Departamentul din Lăuntru va chemă osebită luare aminte a d-lui Cărmuitor al județului ca să aibă strașnică privighere, spre a întâmpină pe viitor tot felul de acte de firea acestuia și orice mișcare de neorânduială, cu vestire că, la împotriva urmare, Guvernul nu se va mărgini la măsurile administrative în cari se mărginește astăzi, ci va întrebuiță toată asprimea

legilor, dând pe vinovați în judecată, și responsabilitate. va cădea mai cu osebire asupra slujbașilor administrativi.

7°. Se pune asemenea însărcinare și asupra celorlalți șefi de Departament, ca fiecare în parte să vegheze asupra slujbașilor săi de a-și împlini datoria și a nu se abate din căderile și sfera lor prin amestec la fapte și acte sedicioase; iar pentru cei nesupuși, să raporteze spre a se depărtă și a se da în judecată.

Sfatul va da cuviincioasa publicitate acestui Ofis.

(S.) Emanuil Băleanu, Ioan Manu, I. A. Filipescu.
Secretarul Statului, (s.) C. N. Brăiloiu.

În 3/15 Decembrie 1860 Căimăcămia Valahiei publică următorul Ofis No. 102 către Consiliul Administrativ Extraordinar, din 3/15 Decembrie 1858:

Terminul pentru întocmirea listelor celor cu drept de alegători și eligibili, botărit prin Ofisul Căimăcămiei sub No. 19, expirând la 5 ale curgătorului Decembrie, și această preliminară lucrare urmând a fi încheiată la arătata zi, potrivit cu dispozițiile Convenției;

Căimăcămia decretă cele următoare:

Art. 1. Departamentul din Lăuntru va stăruî ca până la 10 ale acestei luni să se primească toate listele spre a se afișa, cari se vor cere a i se trimite cu ștafetă.

Art. 2. Indată după a lor primire, listele se vor publica și afișa în toate orașele și satele Principatului, unde trebuința cere a fi cunoscute, îndeplinindu-se în aceeaș vreme și dispozițiile art. 4 alin. 2 din instrucții, întru ceea ce privește pe eligibili.

Art. 3. Reclamațiile de înscriere, ce s'ar ivi din partea celor ce din vreo pricină oarecare ar fi rămaș netrecuți în liste, se vor cere a fi bine deslășitoare drepturilor pe cari ele se vor întemeia, declarând în aceeaș vreme reclamantul, că nu se mai află trecut numele său în lista de alegători a vreunui alt județ.

Art. 4. Dreptul de reclamație către administrații și apoi către tribunale, potrivit rânduelilor art. 7 și 8 ale anexei 2, se hotărăște a începe dela 11 Decembrie curent, și prin urmare se va încheia la 31 ale acesteiaș luni.

Art. 5. Cărmuirile, cercetând reclamațiile, vor încheia jurnal motivat, care apoi îl vor trimite în original la tribunal, spre a-i putea sluji la cercetarea apelurilor interesaților. Tribunalele, primind reclamațiile, în asemănare cu textul sus ziselor articole din anexul No. 2, vor judecă de urgență, hotărînd ziua înfățișării, cu o singură citație, prin mijlocul cel mai expeditiv și în soroc scurt, când reclamația se va atinge de drepturile unei a treia persoane,

luând în considerație și distanța locuinței acelei a treia persoane, și îndatorind pe reclamant, prin rezoluția ce se va pune asupra reclamației sale, a se înfățișa la ziua sorocită, fără altă chemare pentru dânsul, pentru care și va iscăli din josul rezoluției, că va fi următor. Iar când reclamația va fi dată la chiar persoana interesată, citația de înfățișare se va face prin simplă rezoluție de sorocire, în josul căreia reclamantul va iscăli că a auzit sorocirea și va fi următor.

Art. 6. La cercetarea reclamațiilor, tribunalele se vor povățui de textul Convenției, de textul anexului 2-lea și de instrucțiunile Sfatului Administrativ Extraordinar dela 1 Noemvrie trecut, atingătoare de dovezi. Hotărîrea se va da prin încheiere de jurnal și cu majoritate de glasuri, care jurnal pe de o parte se va trimite îndată în copie cărmuirii locale, ca să șteargă din listă pe cei excluși, sau să-i înscrie pe cei admiși; și cărmuirile vor trimite asemenea copii și Departamentului din Lăuntru cu fiecare expediție regulat, spre a se publica prin «Buletin».

Art. 7. Toți acei din locuitorii orașelor de prin județe, ce nu sunt rezidențe, cari vor avea ca orășeni capitalul de șase mii galbeni, cerut de art. 4 din anexul 2, voind a-și exercisa dreptul de alegători în această calitate, vor fi primiți a se înscrie între alegătorii orașelor de rezidențe pe temeiul de reclamații.

Art. 8. Departamentul Dreptății va îngriji a trimite pe la toate judecătoriile osebite condici și registre șnuruite și pecetluite după legiuita orândueală, cari vor sluji numai pentru înscrierea reclamațiilor și a hotărîrilor în pricini de alegeri.

Art. 9. În București și Craiova, cercetarea reclamațiilor pentru alegeri se dă în atribuțiile secțiilor 1-i ale tribunalelor, potrivit celor ce s'au urmat și la cele din urmă alegeri.

Art. 10. După expirarea termenului de 21 zile, arătat în art. 4 de mai sus, nici o reclamație nu va mai putea fi primită.

Art. 11. Cuvința cerând a se da tribunalelor toată înlesnirea de lucrare, Departamentul din Lăuntru va porunci la toate cărmuirile de a da câte doi dorobanți călăreți tribunalului respectiv local, spre a se sluji cu dânsii la chemări în judecată și la expeduirea actelor lor.

Art. 12. După publicarea acestui Ofis, alegătorii înscriși sunt volnici a se aduna în colegiile lor respective, spre a se chibzui despre persoanele candidaților de deputați.

D-lor șefii Departamentelor respective vor aduce la îndeplinire cuprinderea acestui Ofis, fiecare întru ceea ce-l privește. Totdeodată i se va da și cuvințioasa publicitate.

(S.) Emanuel Băleanu, I. Manu, I. A. Filipescu,
Secretarul Statului, (s.) C. N. Brăiloiu.

Circulara Ministerului de Interne al Valahiei către toate Prefecturile, No. 9.233, din 7/19 Decembrie 1858:

Domnule Administrator,

Vi se alătură pe lângă aceasta în copie Ofisul onor. Căimăcămii sub No. 87 din 27 Noembrie trecut, spre a-i lua cuprinderea în cea mai serioasă băgare de seamă; veți vedea dintr'insul dispozițiile luate de Guvern în privința tuturor acelor cari, pierzând din vedere orice princip de moralitate și de bună cuviință, îndrăznesc pe tot minutul a profană, prin ale lor nechibzuite urmări, datoriile cele mai sfinte ce trebuie neapărat să aibă în orice țară un cetățean onest către Guvern și către societate.

De vreo trei ani de zile încoace, s'a introdus în spiritul public în țara noastră un fel de anarhie de idei și de tendințe, al căror rezultat, o logică sănătoasă ni-l demonstrează îndestul, nu poate fi decât prăpăditor pentru viitorul Patriei noastre comune.

Cuvântul de patriotism cred unii că este în destul de a-l avea numai pe buze, de a-și desfășura în numele lui patimile și geloziiile lor proprii, ca să poată deveni o dogmă de credință a unui popor. Astfel, în țara noastră atât de liniștită, unde respectul legilor eră în inima și în spiritul fiecăruia, unde principiul de autoritate se păzia în toată a lui întregime, se introduse în acești ani din urmă un fel de sistem în dirijarea spiritului public, ce se părea a nu avea altă țintă decât a conduce societatea română la peire. Un asemenea sistem se inaugură la noi în numele patriotismului: Patriot eră oricare știă să reverse cu mai multă dibăcie sămânța discordiei între deosebitele clase ale societății; patriot eră oricare avea insolenta de a manifesta și a parada în public mai multă insubordinație către legile în ființă și mai puțin respect către autoritățile constituite.

Aceasta este, în puține cuvinte, adevărata stare a lucrurilor; a o suferi mai mult este o vină, a o tăcea este o greșală.

Simptomele ce vedem că se manifestă astăzi într'un chip parțial se pot întinde și pot deveni un rău general și fără remediu, rău pe care suntem datori a-l combate din toată virtutea, și a căuta cu orice preț să-l oprim de a se întinde mai mult; căci efectele lui se resfrâng asupra soartei viitoare a Patriei noastre.

Aceste simptome sunt pe față, nu trebuie mai mult a ne face iluzie: Ioi niște novatori de contrabandă făcându-se ecou al teoriilor celor mai exaltate și mai absurde și cu totul incompatibile cu poziția politică a țării noastre, coala placarde înfloritoare, cercări de asasinaturi politice, proclamații și apeluri la licență, intimidății criminale și amenințări de tot felul prin foi volante tipărite în taină și răspândite prin județe de către agenții partidelor, toate

acestea precedate sau urmate de protesturi nehibzuite și cu totul neînțelepte în contra actelor Guvernului. Și ce este mai trist încă și mai vrednic de jale, este de a vedea mai cu seamă că aceia ce se fac organele și instrumentele unor asemenea machinații, își uită până și chiar greutatea ce trebuie să atârne pe conștiința lor; căci ei nu-și fac nici un scrupul de a-și ascunde ale lor patimi personale iarăș sub masca patriotismului celui mai înfocat. Toate acestea se petrec în ajunul unei zile mari, când nația noastră este chemată a săvârși actul cel mai solemn ce i-a fost dat de Providență, și când prin însăși și numai a noastră moderație și prudență vom putea trage asupra-ne încrederea Europei civilizate, dovedindu-i în faptă că suntem într'adevăr o nație și un popor capabil de a ne guvernă înșine.

Este de prisos să căutăm a desvoltă aici într'un chip mai întins simptomele și tendințele de cari vorbirăm mai sus și cari contribuiesc în gradul cel mai înalt a băgă frica și temerea în inimile tuturor cetățenilor onești și pacinici. De aceea *ne grăbim a pune sub ochii dumneavoastră, d-le Administrator, nestrămutilata hotărîre ce a luat Guvernul de a întrebuiți măsuri de rigoare în contra tuturor acelora cari în viitor se vor dovedi abătuti în faptă sau cu vorba în uneltiri ce ar fi de fire să turbure câtuș de puțin liniștea și siguranța publică.* De aceea, Ministerul chiamă toată a d-voastră luare aminte asupra cuprinderii Înăltului Ofis al Guvernului, citat mai sus, și *vă pune strășnică îndalorire, ca pătrunzându-vă de misia ce vă este încredințată, ca șef al județului ce administrați și ca reprezentantul cel mai imediat al Guvernului, să nu vă scape un minut măcar din vedere, că sinteți în aceeaș vreme și cel mai deadreptul răspunzător pentru oricâte se fac, sau se vorbesc, ori se uneltesc în cuprinsul acelu județ, fie în contra Guvernului, fie în contra particularilor.* Veți strășnici pe cei de sub d-voastră slujbași polițienesti, administrativi de a-și îndoi a lor priveghere în cuprinsul ocolului fiecăruia, de a observă orice se mișcă și se petrece în juru-le, de a notă și a luă act despre toate, de a vă da relație despre orice fără osebire; și d-voastră asemenea, sub formă secretă, le veți comunica Ministerului cu toată ceruta grăbnicie, spre a se chibzui și a vi se da cuviincioasa deslegare. În împrejurările cele grave însă și în cazurile cari vor cere repede expediție, veți luă și chiar deadreptul și veți pune în lucrare măsurile polițienesti ordinare, ce sunt în a d-voastră dispoziție.

Atât acest ordin al Ministerului, cât și Înăltul Ofis aci alăturat le veți da în cea mai întinsă publicitate în cuprinsul acelu județ, spre a se cunoaște în de obște și de fiecare în parte hotărîrea guvernului și dispozițiile ce sunt luate întru paza cu întregime a liniștei și a siguranței publice. De primirea acesteia veți întoarce grabnic răspuns.

Ofisul No. 109 al Căimăcămiei Valahiei către Ministerul de Interne, din 8/20 Decembrie 1858:

Dela Căimăcămia Țărei-Românești către Ministerul din Lăuntru.

Terminul pentru publicarea și afișarea listelor electorale fiind sosit și urmând a proceda la revizuirea lor, potrivit celor hotărâte prin instrucțiile date de mai nainte pentru a lor întocmire, iar modul și temeiurile ce au a se observă în revizuirea lor nefiind încă deslușit pentru toate cazurile ce se pot prezenta;

Căimăcămia, spre îndeplinirea acestei trebuințe, decretă cele următoare:

1. Departamentul din Lăuntru va proceda la revizuirea obștească a listelor ce va primi dela osebite dregătorii administrative, însărcinate cu întocmirea lor; și pentru câți din cei înscriși ca alegători sau eligibili va cunoaște că calitățile lor nu sunt constatate în conformitate cu bazele cuprinse în Convenție, și cari s'au deslușit prin instrucțiile generale obștite, va hotărî a lor scoatere din listă și va îngriji a întocmi o foaie de toți cei scoși cu deslușirea temeiurilor și cuvintelor pentru cari s'au scos, care foaie se va înfățișa Căimăcămiei.

2. Venitul de galbeni 400, cerut de art. 9 al Convenției pentru eligibili, se va determina în venitul statornic după contractul de închiriere din acareturi de orice felurime, precum case, prăvălii, magazii, poverne, vii, moșii, mori, păduri și orice alt venit imobiliar; dobânda banilor nu poate fi primită drept venit, care ar putea da drept de eligibilitate.

3. Art. 4 din Convenție vorbind deslușit că alegătorii de prin orașe urmează să aibă capital de 6.000 galbeni în acareturi, industrie sau comerț, cei ce vor constată asemenea capital, cu dovezile cerute prin instrucții, nu pot avea decât dreptul de alegători cu acest singur capital. Dobânda unui asemenea capital, sau din polițe sau din zapise, nu le poate da dreptul de eligibilitate, fiindcă acest drept este exclusiv rezervat celor ce au un venit imobiliar, precum s'a deslușit mai sus.

4. Străinii veniți în țară din părțile Turciei înainte sau în urma Regulamentului nu pot fi primiți a exersa drepturi politice, dacă nu se vor fi împământănit, cei dintâi după formele obișnuite mai nainte, iar cei din urmă după formele cerute de Regulament. Copiii lor însă născuți în țară se vor bucura de aceste drepturi, dacă nu se vor fi pus sub vreo protecție străină.

5. Câți sudiți străini veniți în țară se vor fi lepădat de protecția străină și se vor fi naturalizat, aceia vor fi primiți a exersa drepturi politice; cu toate acestea, câți dintr'înșii, după a lor naturalizație, se vor fi pus iarăș sub vreo protecție străină, aceia nu sunt primiți a exersa drepturi politice, dacă nu vor fi îndeplinit din nou formalitatea naturalizației. Copiii acestora, născuți

în țară și veniți în vârstă, se vor privi ca pământeni și se vor bucura de toate drepturile politice, iar copiii sudiților, deși născuți în țară, nu pot fi primiți a exersa drepturi politice, dacă nu se vor fi împământenit după legiuita orândueală.

Aceste deslușiri avându-le Departamentul din Lăuntru în vedere la operația revizuirii listelor electorale, le va comunica și Departamentului Dreptății spre a le face cunoscute și tribunalelor chemate a judecă reclamațiile ce li se vor înfățișa, spre a se conforma cu dănsese și deslușind că între toate celelalte cazuri neprevăzute ce s'ar putea ivi la tribunaluri, ele sunt în competența a le judecă și a le hotărî după a lor chibzuire.

(s) Em. Băleanu, Ion Manu, I. A. Filipescu.
Secretarul Statului (s.) C. N. Brăiloiu.

În Iași Guvernul Interimar a pus din nou în vigoare în 25 Octomvrie (6 Noemvrie) în unanimitate restabilirea Legii Presei din timpul Domnitorului Grigorie Alexandru Ghica.

În București Secretariatul de Stat restabilește Cenzura asupra Presei prin două publicațiuni din 20 Octomvrie 1858 (1 Ianuarie 1859), făcute prin «Anunțatorul Român» No. 100.

Secretariatul Statului.

D-l C. A. Rosetti, redactorul gazetei «Românul», a dat la lumină fără voia cenzurei, în ziua de Joi, 18 Decemvrie curent, un anunciu tipărit în chip de protestație în contra cenzurei, ce este pusă în atribuțiile Secretariatului, pentru că nu i s'a dat voie a reproduce în gazeta sa o reclamație, ce zice că ar fi dat către Tribunalul civil de Ilfov, și o hotărîre a acestui Tribunal, atingătoare de restatornicirea sa în listele de eligibili.

Această urmare a numitului redactor este împotrivoare cuprinderii art. 4 din Regulamentul asupra Presei, regulament ce se află sancționat și prin art. 220 din Codica criminală, care supune la penalitate și pe autorii de orice scriere sau publicație, și pe tipografi, când le dau la lumină fără voia cenzurei.

Pentru un publicist care, în această calitate, se află în contact continuu cu publicul, și care protestă în vorbe și în făgădueli, în jurnalul său, că voește legalitate și că combate pentru legalitate, fapta de lucrare în contra dispozițiilor legii este nu numai o contradicție, dar încă și o nesupunere și o violație vrednică de osândă.

Ca să se ferească dar pe viitor de asemenea abateri, s'a prevestit prin osebuit adres din partea Secretariatului spre a d-sale regulare, și se publică aceasta, ca și ceilalți redactori de jurnale să știe a se regulă, de vreme ce

abaterile, aci însemnate dovedesc că s'au pierdut din vedere sau din memorie dizpozițiile regulamentare ce se ating de regimul presei.

Cât pentru publicarea în sine a actelor judecătorești și a oricăror alte acte atingătoare de lucrările vericăreia dregătorii, asemenea acte nu se pot publica decât numai după cererea și încuviințarea dregătoriei competente, cerere și încuviințare cari au lipsit cu totul la pricina d-lui Rosetti, și cenzura, necunoscând d-lui Rosetti nici un titlu legal de a da, cu a d-sale singură încuviințare, un caracter de autenticitate lucrării unei judecătorii, care după legi este supusă Departamentului Dreptății, a fost în tot dreptul a refuză tipărirea unui act, care nu putea să fie cunoscut decât după o formală declarație și încunoștințare a aceluï departament.

Subiscălitul, dela intrarea sa în funcția ce ocupă, a voit a stărpi scandalul ce a oferit presa, în curs de doi ani trecuți, prin violența limbajului și prin tendința de a învrăjbi toate clasele societății, și a impus jurnaliștilor condiția de a fi moderați și a se țineă în hotarele cuviinței în polemica lor. Sub această condiție, s'a deschis jurnalelor o carieră mai largă de discuție, și fiecare poate mărturisi că jurnalismul se bucură astăzi de o libertate de cuvânt în comparație, mai mare decât aceea de care s'a bucurat mai înainte, fiindcă nu s'a poprit de a discuta chiar actele Guvernului, lucru cu totul nou sub regimul cenzurei.

«Pe cât însă dorim ca presa să fie un organ de publicitate folositoare, cu atâta iarăș suntem datori a respinge și a popri orice pretenție ieșită din hotarele cuviinței și legalității.

Secretarul Statului, (s.) C. N. Brăiloiu.

Regulele asupra Presei.

Spre știința obștească se publică regulele asupra Cenzurei cele în ființă de mai mulți ani.

Regule asupra Presei.

Art. 1. Nici un jurnal sau scriere periodică, ce ar tractă despre materii politice sau despre economie socială, și arieși sau regulat și la zi hotărîită, sau prin livrezoane și neregulat, nu se va putea fundă sau publica, fără mai întâiu să aibă autorizația Guvernului. Autorizația Guvernului va fi asemenea neapărată a se da pentru toate schimbările ce se vor face în personalul geranților, redactorilor de căpetenie sau proprietarilor de jurnal.

Art. 2. Proprietarii sau giranții lor ai oricăruï jurnal sau scriere periodică sunt datori a face o asigurare, prin depunere în cassa Statului de o sumă de galbeni patru sute, spre o cheazășuire de paza regulelor, sau la din

potrivă întâmplare, spre a fi această sumă ca un acout pentru despăgubirea abonaților și osândă pentru abatere.

Art. 3. Tot gerantul sau proprietarul va fi dator a publică în cea dintâi pagină a jurnalului articolele oficiale, relațiile și alte acte ce i s'ar da de autoritate.

Art. 4. Tot redactorul de jurnal este dator, înainte de a publică foaia, a supune cenzurei corectura tipărită, iar nu manuscripte, spre a dobândi cuvenita voie prin luare de imprimatur. Numai în urma îndeplinirii sus ziselor formalități, tipograful va putea proceda la tragerea foii. După aceea va depune la Secretariat două exemplare, mai înainte de a le împărți. Jurnalul ce se va tipări, în urma imprimatului dat de cenzură, va fi totdeauna investit cu subînsemnătura redactorului, care își va da titlul de răspunzător. Asemenea se va subiscăli fiecare articol al foii, de cel ce-l va fi redijat.

Art. 5. Tipograful va fi dator a nu tipări pasagele sau articolele ce vor fi șterse de cenzură; căci altfel i se va închide tipografia și gerantului i se va opri publicarea jurnalului.

Art. 6. Oricine va voi să scoată vreun jurnal sau foaie periodică prin capitalele de județe, pe unde se află tipogralie, este dator a se supune la toate regulele și îndatoririle de mai sus zise, adresându-se pentru cenzurarea foii sau jurnalului său către însuș cărmuitorul județului în persoană, care, la întâmplări de nedumerire, se va adresa cu cerere de deslegare către Cenzura centrală.

Art. 7. Supușii străini, fără excepție, cari vor voi să publice vreun jurnal, sau vreo scriere periodică, volnici vor fi a o face, însă numai după ce vor aduce chezașuire formală, adevărită de consulatul protecțiunei lor, cu îndatorire de a se supune întru toate la regulele cenzurei locale, și cu condiție că, asupra acestei măsuri, vor depinde exclusiv de Guvernul țarei, fără a-și păstră dreptul de a chemă, în orice împrejurare de această natură, mijlocirea protecției lor.

Art. 8. Proprietarii de jurnale și geranții lor urmează a aveă legiuita vârstă, căci fără aceasta nu li se va putea da voie.

Aceste regule vor prezidă deocamdată la publicația jurnalelor sau a scrierilor periodice, și celor ce vor urmă împotriva li se va suprimă jurnalul, supuinđu-se și la osândă ce-și vor trage.

Toate aceste amenințări nechibzuite și măsuri nedrepte nu au împiedecat, ca tocmai membrii Căimăcămiei cari pretindeau, că printr'insele vor izbuti a impune și a asigura liniștea și pacea între cetățeni și conlucrarea înălțătoare a tuturor într'un moment atât de important pentru viitor, ca tocmai ei să dea spectacolul

unor regretabile neînțelegeri, cari puteau periclita interesele vitale ale patriei. S'a născut între Caimacamii o ceartă personală asupra costiunei, dacă majoritatea Căimăcămiei poate da ordine minorității, aceasta fiind datoare să se supună majorității.

Această neînțelegere a devenit acută, în momentul cel mai neoportun, și a dat loc la schimb de opinii între Majoritatea Căimăcămiei—reprezentată prin Ministrul de Interne Em. Băleanu și Președintele Inaltului Divan Ioan Manu—, și minoritatea ei reprezentată prin Ministrul Justiției Ioan Al. Filipescu, și constă în următoarele patru acte :

1°. Ofisul No. 130 al Căimăcămiei Valahiei către Ministerul Justiției, din 21 Decembrie 1858 (2 Ianuarie 1859):

Către Ministerul Dreptății.

Ministerul din Lăuntru a supus Căimăcămiei, prin două raporturi, unul sub No. 9.473, din 16 curent, altul sub No. 9.561, din 19 tot a acestei luni, trei sentințe ale Tribunalului civil de Ilfov, secția I, una din 15, și două din 17 Decembrie, prin cari numitul Tribunal recunoaște d-lui Cesar Boliac dreptul de alegător și eligibil, și d-lor C. A. Rosetti și V. Boerescu dreptul de eligibilitate.

Căimăcămia luând în considerație că, sub punctul de vedere al procedurii, aceste trei acte judecătorești sunt deopotrivă ieșite din rânduiala legală :

1) Pentrucă, după textul art. 7 din anexul al doilea al Convenției, competența tribunalelor se deschide ca într'o instanță de apel, adică după ce mai întâiu se vor adresă reclamațiile la administrație și se vor lepăda de dânsa—procedură ce s'a deslușit și s'a regulat și prin ofisul Căimăcămiei sub No. 102 din 3 Decembrie curent, publicat prin «Buletinul Oficial» cu No. 98.

2) Că după rânduiala așezată la art. 5 al aceluși Ofis, și după cuviința legală, tribunalul urmă să ceară și să cunoască motivele ce au putut determina scoaterea din liste a celer mai sus numiți reclamanți, și neavând vreun jurnal deslușitor din partea administrației, să ceară asemenea deslușiri prin Departamentul Dreptății, dela care atarnă ca să aibă în vedere toate elementele procesului, precum rânduiala judecătorească cere, și precum se urmează în toate pricinile de judecată ;

Considerând, în special, că sentințele date asupra reclamațiilor d-lor C. A. Rosetti și V. Boerescu cuprind în sine, osebit de neregularitatea de procedură, și un exces de putere, prin însușire de atribuții ce nu sunt în competența unui tribunal, și către aceasta încă o rea aplicație de pravilă cu in-

terpretația ce a dat art. 9 din anexul al 2-lea al Convenției, atingător de natura venitului de 400 galbeni cerut dela eligibili, care, prin art. 2 din Ofi-sul Căimăcămiei din 13 ale acesteia, sub No. 109, comunicat judecătorilor de către Departamentul Dreptății, s'a regulat și s'a deslușit fără altă îndoeală; și nu eră iertat unei judecătorii a călca cuvîințele și respectul principului de ordine publică, care cere mărghinirea fiecărei dregătorii în atribuțiunile sale, și mai cu seamă în cestii de interpretații de asemenea fire, rezervate dregătoriiilor mai înalte;

Considerând că atât după art. 25 din Regulamentul Organic, cât și după Rescriptul imperial de instalarea ei, Căimăcămia este însărcinată a priveghia ca nici un act sau urmare, contrarii legiuirei electorale, să nu se urmeze, ci să îngrijească de buna executare a acestei legiuiiri, depărtând ca desăvârșit neprimite orice asemenea acte, însușire ce nu i se poate contesta nici reduce;

Că prin art. 5 din Memorandum, încheiat la Constantinopole de către ambasadorii Puterilor Garante, și comunicat Căimăcămiei prin nota cu No. 1888 din 8 Decemvrie curent, adresată ei de E. S. Ministrul Trebilor din Afară al Inaltei Porți, ca organ al lor, interpretația Fermanului și a Convenției este dată în atribuțiunile și căderile excluzive ale Căimăcămiei, și în cece se atinge de natura venitului cerut dela eligibili, interpretația s'a dat de Căimăcămie prin Ofisul dela 3 Decemvrie, pomenit mai sus, în toată deplina ei cădere, și s'a încuviințat și de Inalta Poartă, ca organ al Puterilor, după depeșile primite dela agentul țarei;

Considerând că, după Fermanul Imperial de instalare, toată responsabilitatea pentru paza bunei orândueli și a legilor în ființă, și pentru mănținerea fiecărei dregătorii în cercul legal al atribuțiilor ei, cade în sarcina Căimăcămiei, care este autorizată, spre acest sfârșit, a depărta din funcțiile lor pe toți funcționarii ce s'ar abate din datoriile ce le sunt impuse și ar călca legile prin însușire de drepturi și căderi ce nu le pot avea, ca unele ce sunt rezervate numai Căimăcămiei;

Văzând că tribunalul mai sus numit, prin a sa urmare, a călcat rândue-lile Ofisului, pe al căruia singur temeiu i s'a și atribuit dreptul excluziv de jurisdicție în pricini electorale, și cu aceasta a arătat un duh de rea nesocotință, pe când eră dator a lucra mai cu sfielă și mai cu îngrijire întru îndeplinirea însărcinării ce i s'a dat, știind că hotărârile sale sunt fără apel.

Pentru aceste considerații, Căimăcămia declară nule și întru nesființă amândouă sentințele Tribunalului civil de Ilfov, Secția I, în privința d-lor Rosetti și Boerescu; hotărăște în puterea art. 327 din Regulamentul Organic, ca judecătorii ce au luat parte la această judecată și au subscris arătatele sentințe să se dea în judecata Inaltei Curți, și decretă ca toate prici-

nele atingătoare de reclamații electorale să treacă în cercetarea Secției a II-a a aceluiaș tribunal, încetând întru aceasta dreptul de jurisdicție ce s'a fost dat Secției I.

Cât pentru hotărîrea dată în privința d-lui Cesar Boliac, își va avea urmarea, trecându-se numele său în listele electorale ale Capitalei, rămăind ca alegătorii să prețuească, după științele ce se așteaptă și li se vor comunica în urmă, pricinele binecuvântate, pentru cari Departamentul din Lăuntru l-a fost scos vremelnicește din liste.

D-lui șeful Departamentului Dreptății este invitat a aduce la îndeplinire cuprinderea acestui Ofis.

«Iar d-lui Secretarul Statului este însărcinat a-l publică, împărțându-l și Departamentului din Lăuntru, spre știință de urmare, întru ceea ce se atinge și de ale sale căderi.

(Subscriși :) M'an. Băleanu, Ioan Manu.
Secretarul Statului (subscris), C. N. Brăiloiu.

2°. Scrisoarea Caimacamului Ioan Alexandru Filipescu, Ministru al Dreptății în Valahia, către Caimacamii: Ministrul din Lăuntru Banul M. Băleanu și Prezidentul Inaltei Curți Vornicul I. Manu, din 24 Decemvrie 1858 (5 Ianuarie 1859):

Caimacamul subiscălit se grăbește a răspunde la hârtia cu No. 130 dela 21 Decemvrie curent anul 1858, ce a primit tot în acea zi după amiază.

După Memorandum, când Caimacamii nu sunt uniți asupra vreunui punct de căpetenie atingător de Convenție, majoritatea nu poate hotărî nimic, până nu va cere deslegare. Aceasta nu s'a urmat, pentru că majoritatea n'a voit să trimită un curier într'adins la Constantinopole, adresându-se către Exce-lența Sa Ministrul Pricinilor Străine al Inaltei Porți, Suzerana noastră, și comunicând aceasta onor. Reprezentanți ai Curților Garante, cari se află cu rezidența în țară. Atunci nu s'ar fi urmat nici un exces de putere din partea nimănui și înțelegerea între cei trei membri ai Căimăcămiei ar fi existat din norocire. Majoritatea Căimăcămiei a trimis o depeșă telegrafică d-lui Aristarhi, și mi-a arătat un răspuns făcut astfel, încât să-mi dea convicția cerută în asemenea grele împrejurări.

Să presupunem că Căimăcămia ar fi întrebuințat mijloacele neapărate pentru împrejurări grele, și că s'ar fi dat o deslegare conformă cu părerea a câtor trei membri; chiar în acest caz, Tribunalul n'ar fi putut fi dat în judecată, sub cuvânt că ar fi înțeles articolul Convenției într'alt chip decât Căimăcămia întreagă, fiindcă Convenția, trimițând dela administrație plângerile la hotărîrea tribunalelor fără apel, a voit să dea țarei garanții în po-triva actelor administrației. Intr'alt chip, administrația s'ar fi făcut în pri-

cina sa și judecător și parte interesată; și am convicție întinsă că majoritatea Căimăcămiei iubește prea mult țara sa, ca să-i ridice garanțiile cu cari bunătatea Curții Suzerane și a Curților Garante a voit să înzestreze patria noastră. Cu toate acestea, hârtia, la care mă văd silit cu mâhnire a răspunde, ridică aceste garanții; face și mai mult: majoritatea Căimăcămiei, cerând ca Tribunalul să se conformeze întru toate modului său de vedere, calcă Convenția, uitând că Convenția recunoaște tribunalelor puterea de a hotărî asupra chestiilor electorale și chiar fără apel. Dacă Tribunalul ar fi fost chemat numai ca să înregistreze modul chibzuirii Căimăcămiei, chiar întregi, acest Tribunal ar fi fost de prisos și Convenția în această împrejurare fără nici un sens. Dacă Căimăcămia ar putea să se bazeze pe vreun text al Convenției, ca să zică că ar avea dreptul a revizui listele, părere ce nu o pot primi în temeiul art. 7 din anex, chiar în acest caz, Convenția nu face excepție, dând voie ca cei ce se vor socoti nedreptățiți să se adreseze (se *pourvoir*) la tribunal.

Dacă reclamanții s'ar fi adresat întâiu la administrație (ceace este lăsat în voia fiecăruia, iar nu îndatoritor) și în urmă la tribunal, s'ar fi întâmplat un lucru prea ciudat: sorocul prescris de onor. Căimăcămie, în care să poată cineva reclama, ar fi expirat, mai vartos că publicarea listelor în parte s'a făcut la 18 ale lunii curente, și atunci orice reclamații ar fi fost în zadar. Textul Convenției nu numește pe administrații întâia instanță și pe tribunal Curte de apel. Dar art. 7 din anexul al 2-lea întrebuițează zicerea «se *pourvoir*»; această zicere este termenul ce se întrebuițează când merge cineva înaintea unei instanțe, care are dreptul de a casa.

Datoria administratorilor eră ca să nu întârzieze trimiterea la tribunalele respective a dosarelor atingătoare de fiecare reclamant. Unii din d-lor au refuzat aceasta, încât Departamentul Dreptății s'a văzut silit a ruga pe acela din Lăuntru, ca să dea poruncile sale într'adins administrației de Buzău în privința aceasta, pe de altă parte, a poruncit, timpul fiind scurt, tribunalelor ca să-și dea hotărârile lor și fără acele dosare, dacă nu le vor primi la vreme.

Regulamentul Organic a deosebit puterea administrativă de cea judecătorească; chiar Memorandum nu iartă celorlalți Caimacamii a se amesteca întru ceace se atinge de administrația în parte a fiecăruia ministru Caimacam.

Caimacamul, șeful actual al Ministerului Dreptății, cu tot respectul ce are către colegii săi, nu le poate însă recunoaște o asemenea putere și, prin urmare, se vede silit a socoti fără nici o tărie hârtia la care răspunde. El sprijine un princip și nu intră în amănunturi. Este norocit de a se folosi de această împrejurare ca să exprime recunoștința sa Curții Suzerane și

Curților Garante. că au dat țarei sale asemenea garanții, și crede de a sa datorie a le apăra pe acest temei; dar nu poate primi nici de cum părerile exprimate în hârtia la care răspunde, respectând tot într'o vreme convicțiile colegilor săi. Puterile Garante pot da interpretatie puncturilor neînțelese din Convenție. Dar vremea fiind scurtă pentru cerere de interpretatii, n'are drept Căimăcămia să facă asemenea interpretații. Din antecedentele sale se dovedește aceasta îndestul (îmi place a da dreptate despre aceasta colegilor mei), fiindcă au întreat de câte ori s'a ivit împrejurare, afară de împrejurarea de acuma. Prin întrebările sale, Căimăcămia a dovedit că este cu bună credință. Nu urmează însă a-și însuși de acum înainte drept de a interpreta Convenția; întrebând, a recunoscut ea însăș că n'are un astfel de drept; și ceea ce mă pune în mirare, este că pentru întâia oară își însușește acest drept. Mă grăbesc dar a contesta acest drept onor. mei colegi: 1-iu că d-lor înșiși prin întrebările d-lor s'au recunoscut necompetinți; 2-lea că Căimăcămia nu face legi; ea nu este decât o Administrație Vremelnică spre a înlesni alegerile. Dacă tribunalele au interpretat rău un punct întunecos al Convenției, asupra căruia Curtea Suzerană și Curțile Garante nu s'au exprimat, rămâne ca viitoarea Adunare să reguleze acel punct.

Art. 17 din anexul al 2-lea zice: «Adunarea singură are a judeca despre validitatea operațiilor electorale». Ea este chemată a alege pe șeful Statului și a face legi, ei dar îi este dat acest drept.

Răspund asemenea unui din onor. mei colegi, pe care l-am auzit argumentând în chipul următor: «acolo unde pravila este întunecoasă, se întreată Domnul». Intăiu, Căimăcămia nu este Domnul. Al 2-lea, Pravila lui Caragea, deși cuprinde această dispoziție, dar este modificată prin art. 330 din Regulament. Prin urmare Căimăcămia nu poate face pravile; și tribunalele nu sunt datoare să dea hotăriri după punctul de vedere al Căimăcămiei. Dacă tribunalele s'ar fi depărtat de acel punct, îndreptarea greșelilor lor, întru ceea ce se atinge de interpretatie, este păstrată altora; acești alți, după Caimacamul Ministru actual al Dreptății, și după articolul precitat, în împrejurările de acum, dacă nu se află vreo interpretatie din partea Puterilor, este viitoarea Adunare.

Caimacamul Ministru actual al Dreptății nu poate și n'are alt drept decât a priveghia ca procedura să se păzească: fie-i iertat a zice onor. colegi ai săi, că nu este legiuitor și că n'a văzut scris în nici un articol al Convenției, că tribunalele sunt constituite în Curți de apel, ci după art. 7 din anexul al 2-lea, sunt Curți de casație.

Funcționarii nu pot fi dați în judecată decât după un raport al șefului Departamentului dela care depind. Onor. colegi ai mei își însușesc acest drept. Se fac înșiși Miniștri ai Dreptății, judecători, parte interesată și legiuitor.

tori. Imi pare rău că lucrul a ajuns până la acest punct, dar fiindcă am ajuns aci, împotriva nădejdilor mele, zic lor cu mâhnire că nu recunosc colegilor mei asemenea puteri exorbitante. Câte trei ținem puterea dela aceeaș origine și suntem de o potrivă; eu nu voiu califica lucrurile după ființa lor, dar nu voiu face nimic din ceeace le place a numi hotărîrea d-lor.

Dacă onor. mei colegi stăruiesc a publică modul d-lor de vedere, comunicat mie prin hârtia la care răspund, sunt rugați să publice pe lângă hârtia d-lor și acest răspuns al meu.

Incunoștințez pe onor. colegi ai mei că acest răspuns, tradus în limba franceză, s'a dat Reprezentanților Puterilor Garante și Comisarului Curții Suzerane, trimițându-i-se la cancelaria sa.

(Subscris) Ioan A. Filipescu,
Membru al Căimăcâmiei, Ministru al Dreptății.

3°. Răspunsul Caimacamilor Banul M. Băleanu, Ministru de Interne, și Vornicul Ioan Manu, Președinte al Inaltei Curți, dat în 26 Decemvrie 1858 (7 Ianuarie 1859) la scrisoarea Caimacamului Ioan Al. Filipescu:

Din răspunsul ce ați binevoit a ne adresă cu data de 24 Decemvrie la Ofișul nostru sub No. 130 din 21 ale acestei luni, vedem cu mâhnire și întristare, că ați luat o poziție, în fața noastră, contrarie principiurilor de ordine și de autoritate, ce trebuie să slujească de normă în orice organizație guvernamentală.

Vedem, în adevăr, că în relațiile d-voastre de Ministru al Dreptății cu Căimăcâmia, nu voiți să deosebiți în persoana d-voastră pe Ministru din Caimacam, ci transportând pe Caimacam în Ministerul Dreptății, cugetați a face din acel Departament un guvern deosebit, pe care îl puneți în luptă cu guvernul mai înalt, ca să paralizați lucrările sale într'un moment așa de greu și critic.

Plecând dela principiul metafizic al nedespărțirii acestor două calități ce însușiți, nu voiți a înțelege slăbiciunea ce altoiți în acția guvernului, ci procedând cu lucrări în parte, insuflați tribunalelor, sub frumosul nume de garanție legală, încurajare la nesupunere, invitându-le a nu ascultă ordinele Guvernului și a funcționa în contra rânduelilor sale.

Să venim însă la imputările ce ne faceți.

Ziceți mai întâiu, că n'au fost uniți Caimacamii, că la neunire, după Memorandum, majoritatea nu poate hotărî nimic, până nu va cere deslegare, și că deslegare nu s'a cerut, fiindcă majoritatea n'a voit să trimeată curier într'adins la Constantinopole.

«Aci ne vedem siliți a vă arăta că faceți o confuzie asupra cazurilor de limitare a puterii Căimăcămiei, și puneți în uitare ceea ce ați lucrat cu noi în unanimitate și în unire.

Art. 5 din Memorandum zice: «În privința cestiilor ce se ating de interpretarea Tractatului sau a Fermanului, urmează a se referă la Inalta Poartă, când va mijloci (între Caimacami) serioasă neînțelegere».

De ce este vorba între noi și d-voastră astăzi? De neînțelegere asupra sensului Convenției în privința naturii venitului cerut dela eligibili, sau de neînțelegere asupra măsurilor numai trebuincioase a se lua, spre a nu se abate tribunalele dela Convenție?

Pentru sensul Convenției, împrejurare ce cade în previziunile art. 5 din Memorandum, n'a mijlocit nici o neînțelegere, ci am fost dela început câte trei uniți, precum ați dovedit-o formal înșivă, subscriind Ofisul sub No. 109 din 8 Decembrie, că venitul de 400 galbeni dela eligibili se cere a fi în nemiscător. Nu aveți dar pricină a vă raporta la îndatorirea ce ne pune art. 5 al Memorandumului, de vreme ce n'a existat neunire, și de vreme ce interpretarea dela Inalta Poartă se cere numai la caz de neunire între noi pentru interpretare.

Cu toate acestea, știți prea bine că am voit, pentru a noastră liniștire să cunoaștem și părerea d-lor Consuli și a Inaltei Porți, și nu numai că obiecție n'am întâmpinat, dar încă Agentul țării s'a grăbit a ne înștiința, prin telegraf, fără îndoială, că este autorizat a ne arăta că Inalta Poartă aprobează interpretarea dată de Căimăcămie.

Ce autoritate putea să mai adauge la această unanimitate trimiterea unui curier la Constantinopole? Și ce rezultat puteam aștepta, când tribunalele urmau lucrarea lor fără împiedicare, și când nici timpul material n'aveam ca să dobândim un act oficial de cancelarie?

Neunirea dar n'a fost pentru interpretarea Convenției asupra naturii venitului de 400 galbeni, ci pentru măsurile de luat, spre a se pune un capăt la dezordine în subordinației. Aceste măsuri sunt o chestie de administrație, care atârnă dela noi și care trebuie să-și ia soluția nu în Constantinopole, ci în București, scaunul autorității românești, dela Căimăcămie, care în chestii de administrație poate lucra cu majoritate.

Ca să tăgăduiți însă puterea majorității în această chestie, ziceți «că Memorandum nu iartă celorlalți Caimacami a se amesteca întru ceea ce se atinge de administrația în parte a fiecărui Ministru Caimacam».

La aceasta vă răspundem că sunteți ieșit din terminii Memorandumului care, de-ar fi așa, ar fi aranjat anarhia în administrație. Acest Memorandum, tot în art. 5, vorbește special de orânduirea în slujbe și de destituții de funcționari, și nu cere cu chip obligatoriu a se urma după părerea Caimaca-

mului, de care atărnă slujbașul, ci povățuește numai a se lua în seamă părerea sa, povățuire ce rămâne întotdeauna subordonată la prețuirea majorității, după gravitatea împrejurărilor, căci într'alt chip s'ar găsi Guvernul lipsit de cea de căpetenie condiție de autoritate ca să-și poată îndeplini datoriile sale.

Toată argumentația însă a d-voastre, ca să justificați nesupunerea la ordinele Căimăcămiei, o desființați înșivă, când adăogați a zice că: și chiar părerea unanimă a membrilor Căimăcămiei nu o considerați de fire a obliga pe tribunale de a primi interpretația dată de dânsa sensului Convenției, sub cuvânt: 1. Că tribunalele sunt constituite în Curți de Casație, după art. 7 al Convenției; 2. Că în acel drept, ele sunt o garanție împotriva actelor administrației; și al 3. Că Regulamentul Organic, având deosebită puterea administrativă de cea judecătorească, nu li se poate impune cu pravila lui Caragea, mai cu seamă că aceasta este modificată de art. 330 din Regulament, și că Căimăcămia nu este Domnul.

Răspundem și la aceste puncturi.

Tribunalele nu sunt și nu pot fi Curți de Casație; Convenția nu cunoaște decât una și singură Curte de Casație pentru amândouă Principatele, precum se deslușește în art. 38; acea Curte încă nu și-a luat ființă. Tribunalele, după nici o dispoziție a Convenției, nu sunt chemate a țineă loc de Curte de Casație, nici măcar vremelnicește.

Argumentația d-voastre, sprijinită pe sensul gramatical al cuvântului «se pourvoir», întrebuintat de art. 7 din anexul Convenției, ca să transformați tribunalele, la pricini electorale, în Curți de Casație, este greșită în temeiul ei, fiindcă idea de Curte de Casație cuprinde în sine idea de o curte mai înaltă, chemată a statornici și a mănțineă o uniformitate de jurisprudență pentru toată țara. Uniformitate nu poate fi cu șaptesprezece Curți de Casație. Din contra, cu această mulțime de Curți, am fi expuși a vedeă o diversitate de jurisprudență, și unele cazuri electorale primite de un tribunal și lepădate de altul, și cetățenii cari s'ar află în aceleași condiții de capacitate politică, unii să fie primiți, alții depărtați, după tribunalele ce ar judecă cu asemenea plenipotență.

În condiția normală a Guvernului, interpretația legilor politice este dată de art. 32, 36 și 37 al Convenției în căderile Comisiei Centrale.

În condiția anormală și transitorie de astăzi a lucrurilor, când pentru întâia dată se pune în lucrare noua organizație, a cărei bază este sistemul electoral, interpretația este a Curților Suzerană și Garante, deferită de dânsese Căimăcămiei, prin Memorandum, cu rezervă ca, la neunire numai, să se ceară deslegare dela Inalta Poartă. Prin urmare cele șaptesprezece Curți de Casație de prin județe sunt datoare a primi interpretația primită și for-

mulată cu unanimitate de Căimăcămie în ofisul ei sub No. 109 din 8 Decembrie, la care ați luat parte, și susceptibilitatea Curților d-voastre de Casație, din nou înființate, trebuie să se supue cu liniște unui princip de ordine publică și de necesitate, precum v'ați supus și d-voastră de câte ori v'ați unit cu noi, ca să cereți dela Constantinopole deslușiri la puncturile îndoiase și nedeslușite.

Cu această urmare nu se slăbește întru nimic garanția ce ne asigură Convenția în tribunale în contra actelor administrației și nu se calcă nici atribuțiile judecătorești.

Din contra, principiile sănătoase ale organizației judecătorești, cari s'au adoptat și de Convenție, sunt că judecătoriile, ca dregătorii chemate a interveni în tot minutul în interesele private ale familiilor, trebuiesc a fi ferite de orice influință politică, și această influință va domni neapărat în tribunale, când li se va da pricină a nesocoti ordinele de ierarhie și a interpreta dănsese o legiure în puncturi interpretate de autoritatea specială, însărcinată cu această cădere.

Chiar art. 330 din Regulamentul Organic, cu care vojiți a combate căderile Căimăcămiei, dovedește că, la puncturile întunecoase sau neprevăzute de lege, tribunalele nu sunt în cădere a interpreta; și cu toată însușirea ce le dați de curți de casație, ele, neputând avea în asemenea cazuri mai mare autoritate decât Curtea Înaltă, nu puteau să facă alta, decât ceea ce este obligată această Curte a face, adică a-și da părerea și a cere deslegare, și cu toate că nu este Domn în ființă, nu puteți tăgădui însă că tribunalele sunt mai puțin chemate decât Căimăcămia a lua locul Domnului și a da interpretatie unei legiuri politice în contra interpretației date de Căimăcămie, când mai vârtos, după firea însărcinărilor ce are și în condițiile prevăzute de Regulamentul Organic, de Fermanul instalației ei și de Memorandum, Căimăcămia este însărcinată cu toată îngrijirea de a se aplica exact legea electorală, îngrijire ce are în sine și dreptul de interpretatie.

Cât pentru reproșul ce ne mai faceți, că după Regulamentul Organic nu putem da deadreptul în judecată pe tribunal, ci numai după raportul d-voastre ca Ministrul al Dreptății, vă răspundem că această dispoziție prevede condiții regulate de subordinație și nu ridică dregătoriei mai înalte dreptul de a îndeplini o îndatorire, la care se refuză Ministrul Dreptății, și cunoașteți că, trei zile dearândul, v'am rugat să veniți la Palat ca să ne chibzuim asupra acestei împrejurări. Deabiă ați venit Vineri seară, la 19 ale acesteia, și când am început vorba, d-voastră, fără să primiți a discuta, v'ați sculat și ați plecat, cu toate că știați că tribunalul judecă și pronunță sentința în mijlocul unei mulțimi de oameni întărați.

Avem, domnule coleg, împăcăciunea cugetului nostru, care ne mărtu-

risește că n'am provocat, cu nici o necuviință, schisma d-voastre. Și urmând delicateței ce ne arătați, zicându-ne că nu voiți a califica lucrările noastre după ființa lor, asemenea nici noi nu vom califica procedurile și lucrările d-voastre, lăsând Puterilor Suzerană și Garante și compatrioților noștri nepărtinitori a le califica și a ne da fiecărui din noi partea de răspundere ce i se cuvine în această pricină.

Isprăvind acest al nostru răspuns, vă înștiințăm că publicitatea ce cereți să dăm adresei d-voastre, deși ați avut îngrijirea a o da înșivă prin tribunale ca s'o pue în strigare, suntem norociți a o putea da prin gezeta semi-oficială, însoțită cu acest răspuns, care s'a comunicat și d-lor Consuli, și se va expedia asemenea la Constantinopole, ca să fim în regulă cu d-voastră întru toate.

(s.) M. Băleanu, I. Manu.

Ca un act din cele mai extraordinare, produs de neînțelegerile din Căimăcămie, rămâne fără îndoeală Ofisul următor, subscris numai de majoritatea Caimacamiilor și contrasemnat de Secretarul Statului.

Ofisul No. 135 al Căimăcămiei Valahiei către Consiliul Administrativ, din 23 Decembrie 1858 (4 Ianuarie 1859):

«Dela Căimăcămia Țurei-Românești către Sful Administrativ.

«Sorocul de 20 Decembrie, hotărît prin ofisul Căimăcămiei sub No. 65 din luna Noemvrie expirat, pentru încheierea listei de înscrierea acelor ce, după art. 13 al Convenției au dreptul de eligibilitate la Domnie, fiind expirat, Căimăcămia, potrivit îndatoririi ce i se pune de art. 21 din Regulamentul Organic, publică prin aceasta numele d-lor Candidați la Domnie, celor ce s'au înfățișat la dânsa cu cerere de a fi înscriși.

«Aceștia sunt:

1. D. Banul Emanoil Băleanu; 2. D. Logofătul Dreptății Ioan Oteteleşanu; 3. D. Logofătul Dreptății Ioan Slătineanu; 4. D. Vornicul Constantin Cantacuzino; 5. D. Logofătul Credinței Scarlat Krețulescu; 6. D. Vornicul Ioan Văcărescu; 7. D. Logofătul Dreptății Constantin Bălăceanu; 8. Măria Sa fostul Domn Gheorghe Bibescu; 9. D. Aga Ioan Cantacuzino; 10. Măria Sa fostul Domn Barbu D. Știrbei; 11. Luminăția Sa Banul Beizadê Constantin Ghica.

«Toate aceste persoane, în număr de unsprezece, după cercetarea făcută, s'au cunoscut că însușesc calitățile cerute de Convenție pentru eligibili la Domnie.

«Intre cei ce au mai cerut a fi înscriși în această listă de eligibili, figurează și Luminăția Sa Aga Beizadê Dimitrie Ghica. Nu s'a putut însă înscrie ca eligibil deocamdată, pentru cuvântul că, deși este dovedit fără contestație,

că are vârsta, naturalitatea și venitul cerut de art. 13 din Convenție, nu s'a găsit în posesie și de a patra condiție, aceea de a fi împlinit funcții publice în timp de zece ani, sau să fi făcut parte din adunări, deși este cunoscut că a fost membru al Divanului ad-hoc din anul 1857, și Căimăcămia neavând deslegare dacă acest Divan, care a fost o simplă adunare consultativă, poate fi numărat între adunările de cari vorbește arătatul mai sus art. 13 din Convenție, privește contestabilă însușirea acestei a patra calități în persoana Luminăției Sale, și rămâne ca Luminăția Sa, după dreptul ce i se dă de art. 20 din Regulamentul Organic, să-și îndrepteze reclamația la Obșteasca Adunare prin Prezidentul ei, în soroc de 22 zile, socotit dela publicarea listei acestor eligibili.

«Sfatul Administrativ va aduce la îndeplinire cuprinderea acestui Ofis, dându-i totdeodată și cuviincioasa publicitate.

«(Subscriși:) Manoil Băleanu, Ioan Manu.
«Secretarul Statului, (s.) C. N. Brăiloiu.»

Fără de îndoială un ce extraordinar, că la finele anului 1858, trei Români din cei mai de seamă să fie la îndoială dacă un membru al Divanului ad-hoc din 1857 se poate ori nu considera ca făcând parte dintr'o Adunare Națională, ale căreia dorințe au format baza Convenției din 7/19 August 1858.

* * *

Programul deschiderii Adunării Obștești a Valahiei, publicat în 16 (28) Ianuarie 1859:

«Art. 1. În ziua de 22 Ianuarie curent, la 9 ore de dimineață, toți d-nii deputați, în haine de gală, se vor afla adunați la Sf. Mitropolie.

«Art. 2. D-nii Miniștri, membrii Inaltei Curți și ai Curților apelative și Șeful Miliției cu tot statul major, Vornicul de oraș, Vornicul de temnițe și Șeful Poliției, se vor afla asemenea adunați, în uniformă, în sala Obșteștei Adunări.

«Art. 3. Un batalion de infanterie și un detașament de cavalerie se vor așeza în curtea Sf. Mitropolii.

«Art. 4. La 10 ore se va începe, în prezența Căimăcămiei și a d-lor Consuli ai Puterilor străine, slujba Te-Deumului de către Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit cu părinții Episcopi, față cu d-nii deputați și cu toți ceilalți funcționari.

«Art. 5. În vremea săvârșirii Te-Deumului, oștirea, înșirată în curte, va slobozi trei detunări de puști și clopotele se vor trage.

«Art. 6. După săvârșirea Te-Deumului Prea Sfinția Sa Mitropolitul, în capul

membrilor Adunării, vor lua loc în curte, și va defilă pe dinaintea lor toată oștirea strânsă, prezentând armele.

«Art. 7. După defilarea oștirii, d-nii deputați, având în capul lor pe Prea Sfinția Sa Mitropolitul, se vor înainta către sala șanțelor Adunării și vor fi primiți, la intrarea sălei, de patru adjutanți domnești.

«Art. 8. După sosirea lor în sala șanțelor, d-nii deputați se vor așeza la locurile lor, și apoi se va celi cuvântul de deschidere din partea Căimăcămiei, după care, retrăgându-se d-nii Caimacani, Adunarea va proceda la lucrările misiei sale.

«Art. 9. Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit va porunci ca, la aceeaș oră, să se cetească Te-Deum pe la toate bisericile din țară; și la reședințele de județe, toți funcționarii publici vor fi față la slujba Te-Deumului în uniformă.

«Art. 10. În seara acestei zile, toate edificiurile publice vor fi iluminate, prin îngrijirea sfaturilor orașenești și a Ministerului din Lăuntru.

«Art. 11. Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit va liberă bileți de intrare pentru public, în număr potrivit cu locurile disponibile, rezervând tribunetele destinate pentru Reprezentanții Curților străine și Înalții Funcționari.

Lista Deputaților aleși pentru Adunarea Electivă a Valahiei, publicată în „Buletinul Oficial” No. 6 din 19/31 Ianuarie 1859.

JUDEȚELE	Totali Deput. A-rei Elective	Deputați direcți de județe. Legea Electorală, Art. 10.	Deputați aleși de orașe. Legea Electorală, Art. 12.	Deputați primari de județe. Legea Electorală, Art. 11.	Alegeri anulate.	Lipsă de alegeri.	Alegere dublă No. în. liber.	Numărul Dep. validați la deschiderea Ad-rei Elective.
I. Argeș	4	Com. Nicolae Rosetti Sublocot. Ioan Brătianu	Dimitrie Brătianu	Serdar Scarlat Turnavitu.	—	—	—	4
II. Brăila	4	<i>Logofătul Ioan Slătineanu, anulat</i> Clucerul Grigoriei Filipescu	Serd. Nicolae Opran	Mihail Marghiloman	1	—	—	3
III. Buzău	4	Serd. Ioan Marghiloman Praporeie Scarlat Voinescu	Serd. Const. Deșliu	<i>Pitaru Mihail Pleșoianu, anulat</i>	1	—	—	3
IV. Dâmbovița	4	<i>Logofătul Ioan Băleanu, anulat</i> Colonelul I. Florescu	Maiorul Scarlat Lăzurescu	<i>Lipsă de alegere</i>	1	1	—	2
V. Dolj	5	Principele George Știrbei Logofătul D. Bibescu	<i>Serdarul Ioan Hagiali, anulat</i> Colonelul I. Solomon	Pitarul I. Socoleanu	1	—	—	4
VI. Gorj	4	Colonelul N. Bibescu Pitarul Const. Săvbiu	Clucerul Iancu Sâmboteanu	Aga Const. N. Brăiloiu	—	—	IX	4

JUDEȚELE	Totalul Deputat. A-rei Elective	Deputați direcți de județe. Legea Electorală, Art. 10.	Deputați aleși de orașe. Legea Electorală, Art. 12.	Deputați primari de județe. Legea Electorală, Art. 11.	Alegeri anuale.	Lipsă de alegeri.	Alegeri anulă No. Jud. liber.	Numărul Dep. validați la deschiderea A-drei Elective.
VII. Ialomița	4	Logofătul Scarlat Krețulescu Clucerul Barbu Slătineanu	Aga Alexandru E. Florescu	Logofătul Barbu Catargiu	—	—	—	4
VIII. Ilfov	6	<i>Principele Alexandru Ghica, anulat</i> Principele Dim. Ghica	Logofătul Nicolae Goleșcu Pitarul Constantin A. Rosetti Vasile Boerescu	Serdarul Constantin Bozianu .	1	—	—	5
IX. Mehedinți	4	<i>Colonelul Nicolae Bibescu</i> Aga Dimitrie Filișanu	Spătarul Barbu Vlădoianu	Serdarul Ioan Cernătescu	—	—	1	3
X. Muscel	4	<i>Paharnicul Barbu Belu anulat</i> <i>Căpit. Iorgu F. Leuș anulat</i>	Serdarul Alexandru Anghelleanu	Paharnicul Nicolae Brătianu	2	—	—	2
XI. Olt	4	<i>Vornicul Ioan Manu, anulat</i> Paharnicul Iorgu Valeanu	Paharnicul Nicolae Izvoranu	Serdarul I. Petricu Petrescu	1	—	—	3
XII. Prahova	5	Aga Ioan Cantacuzino Aga Const. I. Filipescu	Ioan I. Filipescu Pitarul G. Grigorescu	Ioan Mărzea . . .	XIII	—	—	5
XIII. Râmnicul-Sărat	4	<i>Aga Ioan Cantacuzino</i> Serd. Scarlat Fălcoianu	Constantin Argintoianu	Costache Coteșcu .	—	—	1	3
XIV. Romanați	4	Serdar Stănuță Cezianu Prințul Gr. Brâncoveanu	Alexandru C. Goleșcu	<i>Radu Constantin Goleșcu, anulat</i>	1	—	—	3
XV. Teleorman	4	Logofătul Const. Cantacuzino Logofătul Ioan Slătineanu	Maiorul Dimitrie Ștefanopol	Serd. Const. Apostolescu	—	—	—	4
XVI. Vlașca	4	Doctorul Apostol Arsache Paharnicul Nicu Tătaranu .	Pitarul Petrachê Dervescu	Postelnicul Const. Rădulescu . . .	—	—	—	4
XVII. Vâlcea	4	Logofătul Ioan Oteteleșanu	Prințul Barbu Știrbei .	Clucerul N. Lahovari	—	—	—	4
Mitropolitul . . .	72	34—26=8	21—1=20	17—3=14	9	1	2	60
Episcopi	3					12		12
Totalul	76							72
								4
								76

Proces Verbal I al Adunării Elective a Valahiei, din 22 Ianuarie (3 Fevruarie) 1859.

Astăzi, Joi, la douăzeci și două Ianuarie 1859, deschizându-se Adunarea Electivă, în temeiul Ofisului Căimăcămiei, adresat către Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, sub No. 19, cu data din 17 Ianuarie curent, după ce s'a cetit cuvântul de deschidere, s'a propus de către Prea Sf. Sa Președintele Adunării a se proceda la orânduirea de comisii, spre a cerceta mandatele deputaților, potrivit Regulamentului din lăuntru al Obșteștei Adunări de mai înainte.

La această propunere — care însă s'a făcut după ce s'au ales doi secretari de chiar Președintele, și anume: d-nii Ioan Cantacuzino și C. N. Brăiloiu, — mai mulți deputați au răspuns că nu pot intra în nici o lucrare, până ce nu se vor adopta unele principii, ca să slujească de bază la lucrarea comisiilor de verificare.

După mai multe debateri, s'a chibzuit, cu aprobarea Adunării, ca să nu fie primiți a vota la orânduirea comisiilor de verificare: 1. Cei ce n'au avut majoritatea voturilor exprimate la întâia votare; 2. Cei ce s'au ales cu aclamație; 3. Cei ce s'au ales în colegiuri prin excluderea alegătorilor cu sentințe judecătorești, sau prin primire de alegători lepădați cu hotăriri judecătorești. Acestea ca niște principii de nulitate pentru alegerile făcute pe asemenea temeiuri, rezervându-se însă dreptul celor ce se vor afla în aceste condiții, de a arăta la comisiile de verificare temeiurile de faptă spre a lor îndreptare, și a dovedi că nu se află în asemenea categorie. Acele persoane nu pot vota nici asupra raporturilor comisiei.

Se deslușește, pe lângă aceasta, că nu numai alegerile cu aclamație se vor socoti în principiu nule, dar și chiar cele cu voturi pe față. Și se adaugă că în rândul categoriilor de mai sus intră și alegerile în cari au figurat alegătorii înscrși în urmă de 31 Decembrie de către administrație.

După aceea s'a amănat ședința pentru mâine, Vineri, 23 curent, la zece ore de dimineață, ca să se procedeze la alegerea comisiilor de verificare.

Președintele, (subscris) Nifon; Mitropolit al Ungro-Vlahiei.
Secretarii, (subscrși): C. N. Brăiloiu, I. Cantacuzino.

Cuvântul de deschiderea Adunării Elective a Valahiei, în 22 Ianuarie (3 Fevruarie) 1859:

«Domnilor Deputați,

«*Pentru a doua oară în curs de șaptesprezece ani, țara noastră se vede chemată a alege pe Domnul ei.*

«*Dar ceeace eră, în anul 1842, numai un act național, foarte important,*

pentru că exprimă restatornicirea unui vechiu drept al țării, este astăzi și un fapt european, care va avea pentru noi un rezultat mai însemnat, fiindcă *suntem chemați de Puterile cele mari ale Europei a-l exercsa în condiții nouă, și ele ne vor luă socoteala de chipul cu care vom răspunde la a lor chemare.*

«In acest curs de vreme, țara noastră s'a ridicat în poziția ei politică, relațiile ei s'au înmulțit, legămintele noastre cu partea civilizată a Europei s'au strâns, dreptul european s'a întins și asupra noastră, și am putut avea satisfacția de a ne vedea înfrății politicește, prin aceleași instituții comune, de chiar mâna Marilor Puteri, cu o altă țară, iarăș română, soră cu noi în credință, în limbă, în obiceiuri și în destin.

«Deodată cu aceste bunuri, Inaltele Puteri, spre a ne garantă vieța noastră politică, au reinviat și au întărit vechile noastre stipulații cu Inalta Poartă, și ne-au asigurat autonomia fără tăgăduire.

«Actul la care sunteți chemați astăzi a proceda este merit a desăvârși lucrările Inaltelor Puteri Garante. Dela patriotismul și buna d-voastre judecată atárnă dar statornicirea instituțiilor nouă, printr'o chibzuire matură și prudentă, ca unii ce aveți a îndeplini o îndoită și delicată misie, de a alege pe Domn și de a conlucra cu dânsul la desvoltarea legilor țării.

«Suntem fericiți, domnilor, să putem deschide Adunarea, și să vedem, după atâtea nenorociri și suferințe ce am încercat, o instituție veche în datinele țării, așezată pe baze nouă, potrivite cu desvoltarea ce a luat activitatea socială în cursul celor din urmă treizeci de ani. In scurta ei trecere la capul trebilor, Căimăcămia s'a silit, după putere și împrejurări, a-și îndeplini sarcina la care a fost chemată.

«Ispită de toate greutățile legate cu poziția ei, ea n'a avut și nici putea avea pretenția de a fi apărată de nemulțumiri și de diferite atacuri. Această este soarta mai a tuturor guvernelor, și mai cu seamă urmă să fie a unui guvern chemat a pune în lucrare instituții nouă pe un tărâm încă nepregătit prin trebuincioase legiuiri de ajutor.

«Lipsele de astăzi se vor îndeplini, fără îndoială, pentru viitor, și prin concursul puterilor publice, chemate la întocmirea legilor, ca să poată fi lămurit cercul lucrărilor fiecăruia și să fie deopotrivă ferite de nedumeririle ce dau pricină de nemulțumiri.

«Domnilor, suntem într'un minut foarte solemn, și nu vom putea ieși cu izbândă decât prin înfrânarea patimilor și prin concordia inimilor.

«Sperăm că mâna lui Dumnezeu, către care ne-am îndreptat inimile, cerând binecuvântarea sa asupra lucrărilor noastre, ne va ocroti în viitor, ca și în trecut, spre a putea păstra nebântuită naționalitatea moștenită dela părinți.

«Să avem dar credință în mila sa, să mulțumim Inaltei Porți Suzerane și Inaltelor Puteri Garante, cari ne-au luat sub a lor protecție, și să pășim la lucru cu bărbăție și cu dignitate».

È caracteristic că cearta ivită între Caimacami s'a potolit mai târziu, după deschiderea Adunării, precum se constată aceasta prin Ofisul No. 27 al Căimăcămiei Valahiei către Ministerul de Interne, din 23 Ianuarie (4 Fevruarie) 1859 :

Dela Căimăcămia Țării-Românești către Ministerul din Lăuntru.

Căimăcămia, prin Ofisul No. 102, din 3 Decembrie anul trecut, în urma întocmirii și publicării listelor electorale, a slobozit formarea adunărilor, spre a se chibzui cei în drept despre persoanele candidaților de deputați, precum se deslușește la art. 12 din citatul Ofis.

Acum însă, fiindcă legiuirii deputați s'au ales, sunt în deoște cunoscuți, și Camera s'a deschis; fiindcă vede liniștea publică amenințată prin răsculări și adunări de săteni în Capitală, după îndemnul unor persoane răuvoitoare binelui obștesc, prin împărțire de placarde și vorbe amenințătoare și, în sfârșit, prin adunări de persoane în număr necuviincios pe ulițele Capitalei, pentru aceste dar cuvinte și pentru paza bunei orândueli și liniștită petrecere a locuitorilor acestui Principat, care este, prin Impărătescul Ferman, lăsată în răspunderea Guvernului, Căimăcămia decretă cele următoare :

D-l Ministru va pune cea mai serioasă îndatorire șefului Poliției Capitalei și Administratorilor de Districte, ca să fie cu neadormită priveghere pentru paza bunei orândueli și liniștită petrecere a locuitorilor :

1. Să nu îngădue în viitor a se forma adunări sau cluburi în locuri publice.

2. Oriunde se va vedea grupe de oameni, atât pe ulițele Capitalei, cât și prin orașele districtelor, sau prin sate, să se risipească, îndemnându-i a se îndeletnici fiecare de negoțul, meseria sau ocupația ce o are.

3. Să nu tolereze nici un fel de vorbire de amenințare, atât în potriiva Guvernului, cât și în potriiva particularilor.

4. Să privegheze a nu circula nici un fel de hârtie, manuscris sau tipărire, cari nu vor fi cunoscute Guvernului; în sfârșit liniștea publică se lasă în dea-dreptul răspunderea părții administrative și ostășești.

5. Oriunde se vor dovedi persoane preumblându-se prin orașe sau sate, făcând propagande și întărâtări de tot felul de chipuri pentru turburarea liniștei obștești, pe unii ca aceia, de orice condiție vor fi, să-i aresteze și, prin înțelegere cu d-lui Șeful Ministerului Dreptății, să se supue la penalitatea prevăzută de legi prin Conдика penală.

D-lui Șeful Departamentului din Lăuntru, prin înțelegere cu Șeful Oștirea, vor lua cele mai energice și exacte dispoziții întru îndeplinirea acestui Ofis, dându-i-se totdeauna și cuvenita publicitate în tot Principatul.

(Subscriși:) M. Băleanu, Ioan Manu, Ioan Al. Filipescu.
Secretarul Statului, (s.) C. N. Brăiloiu.

Proces Verbal II al Adunării Elective a Valahiei, din 23 Ianuarie (4 Fevruario) 1859:

Astăzi, Vineri, la douăzeci și trei Ianuarie 1859, s'au adunat membrii Adunării și, la 11 ore, se deschide Adunarea de către *E. S. Prezidentul*. Se face apelul nominal.

Nu răspund la apel :

Prințul Al. Ghica, d-nii Mihail Pleșoianu, Nicolae Băleanu, Gheorghe Lenș, Ioan Manu, Radu Golescu, Prințul Barbu Știrbei, d-l Ioan Hagiadi.

Se cetește Procesul verbal al ședinței precedente, care s'a adoptat.

După o discuție între d-nii *Ioan Florescu*, *Dimitrie Ghica*, *C. Brăiloiu*, *Ioan Brătianu* și alții, ivită cu prilejul venirii unui batalion de trupe în curtea Mitropoliei și aflării de față a unui mare număr de public, Adunarea, spre a întâmpina verice neorândueli, adoptă să nu se primească de acum înainte publicul, decât cu bilete, cari se vor împărți de către d-nii deputați, asemenea bilete dându-se pentru tribună numai, iar nu și pentru curte.

D-l *Dimitrie Brătianu* observă că d-l *Brăiloiu*, aflându-se *Ministru Secretar de Stat*, și nefiind nici din cei mai liniți deputați, nu se cuvine să facă parte din biurou ca secretar provizor, și cere să se ramplaseze prin un deputat din cei mai liniți, după cum este obiceiul.

D-l *Brăiloiu* răspunde că *Prezidentul* Adunării este în drept să orânduiească ca secretar provizor pe cine voește, și că asemenea observații urmasă se facă în ședința precedentă, când *Prezidentul* a orânduit biuroul provizor; d-lui însă se retrace delă biurou și se chiamă pe d-l *Scarlat Fălcoianu*, care își iea locul.

Ordinul zilei fiind numirea comisiilor de verificare cu orânduaca hotărâtă în *Procesul verbal* al ședinței precedente, se procedează la eliminarea deputaților, cari nu pot lua parte la votul acelor comisii.

După mai multe desbateri, la cari ieau parte d-nii *Ioan Oteleșanu*, *Ioan Brătianu*, *C. Bozianu*, *V. Boerescu*, *Dimitrie Ghica*, *Barbu Belu* și alții, și după cercetarea și a dosarelor și a protestărilor date, Adunarea primește a nu lua parte la votul comisiilor d-nii: 1. *Prințul Al. Ghica*, *N. Băleanu*, *Ion Mana*, *Radu Golescu*, *Ioan Hagiadi*, ca unii cari n'au avut majoritatea absolută la alegerea d-lor și nu s'a făcut a doua votare; 2. D-l *Mihail Pleșoianu*, pentru că nu s'a ales cu vot secret; 3. D-nii *Barbu Belu*,

Iorgu Lenș, ca unii cari s'au ales, depărtându-se de colegiurile d-lor alegători înscriși cu hotărîri judecătorești, desființate fără drept de Consiliul administrativ.

Să urmează asemenea desbateri și asupra d-lui Anghelleanu, pentru că d-l cărmuitor de Muscel n'a primit în colegiurile județului său alegătorii cu hotărîri judecătorești.

Mai înainte de a se hotărî asupra d-lui Anghelleanu, președintele ridică seanța. O parte din Adunare se opune la ridicarea seanței, Președintele consultă Adunarea, și se redeschide ședința.

Să facă din isnoavă apel nominal. Nu răspund deputații cari n'au răspuns nici la cel dintâiu apel, precum și d-nii Costache Cantacuzino, C. Apostolescu, Ștefanopolu, Scarlat Krețulescu, Barbu Slătineanu, Maior Lăzuresanu, Ioan Petrescu, Dimitrie Filipeșanu, Prințul Bibescu Brâncoveanu, Grigorie Filipescu, Prințul Gr. Știrbei, d-nii C. Brăiloiu, C. Oteteleșanu, Ioan Sâmboteanu.

Adunarea primește să nu ia parte la votul comisiilor nici d-l Anghelleanu.

Se face asemenea propunere și pentru d-l Sâmboteanu; dela însă a alegerii sale nefiind încă trimeasă Adunării de către Ministrul din Lăuntru, Adunarea primește că rămâne, după examinarea dosarului, dacă și d-l Sâmboteanu se va afla în una din cele patru categorii, să nu se primească a lua parte la vot, rămăind această examinare pentru viitoarea ședință.

Președintele ridică ședința la patru ore, și hotărăște viitoarea ședință pentru mâine, Sâmbătă, la 10 ore.

Președintele, (subscris:) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei.
Secretarii, (ss) Ioan Cantacuzino, Scarlat Fălcoianu.

Proces Verbal III al Adunării electivă a Valahiei, din 24 Ianuarie (5 Fevruarie) 1859:

Astăzi, Sâmbătă, la 24 Ianuarie 1859, se deschide a treia seanță a Adunării Elective, sub președinția E. S. Păr. Mitropolit. Președintele deschide ședința la 11 ore dimineața. Se face apelul nominal.

N'au răspuns: Prințul Barbu Știrbei, nici aceia cari s'au eliminat în seanța precedentă.

Să cetește Procesul Verbal al ședinței precedente, care se adoptă de Adunare.

D-l *Boerescu* cere cuvântul și roagă pe E. S. Președintele să binevoască să poftască pe Adunare a rămânea în seanță secretă, având a face o propunere.

Adunarea se consultă și primește. Se suspendă seanța publică și se trage în deosebită sală.

După o oră și jumătate de deliberare secretă, Președintele redeschide șanța publică.

Ordinul zilei fiind formarea comisiilor de verificare, d-l *Arsache* propune să se formeze, împărțindu-se toată Camera în patru părți deopotrivă.

Adunarea primește, și se procedează la întocmirea a patru comisii, compuse de toți membrii prezenți ai Adunării, afară de părinții episcopi și secretari.

Comisia întâia este compusă de d-ilor: d-nii Prințul Dimitrie Ghica, C. Bozianu, N. Goleșcu, C. A. Rosetti, V. Boerescu, Gr. Filipescu, Mih. Marghiloman, N. Opreanu, C. Cotescu, C. Argintoianu, Ioan Marghiloman, Sc. Voinescu, C. Deșliu, Ioan Slătineanu.

Comisia II-a: C. I. Filipescu, Ioan Mărzea, Ioan I. Filipescu, Tache Grigorescu, Apostol Arsache, N. Tătăreanu, C. Rădulescu, P. Derbescu, C. Cantacuzino, C. Apostolescu, D. Ștefanopolu, Sc. Krețulescu, Barbu Slătineanu, Barbu Catargiu.

Comisia III-a: Al. Florescu, Nicu Rosetti, Ioan Brătianu, Scarlat Turnavitu, Dimitrie Brătianu, col. Ioan E. Florescu, Sc. Lăzureanu, N. Brătianu, Iorgu Văleanu, Ioan Petrescu, N. Isvoranu, Stănuță Cețianu, Prințul Bibescu Brâncoveanu, A. C. Goleșcu.

Comisia IV-a: Ioan Oteteleșanu, N. Lahovari, C. Oteteleșanu, Prințul G. Știrbei, Dimitrie Bibescu, Ioan Socolescu, colonel I. Solomon, N. Bibescu, C. Săvoiu, Const. N. Brăiloiu, I. Sâmboteanu, D. Filiașanu, Ioan Cernătescu, Barbu Vlădoianu.

Între aceste comisii s'au împărțit osebitele județe, spre verificarea deputaților lor.

Președintele invită pe Comisii să se adune în biourourile lor respective, spre a procedea la verificarea puterilor, rămânând șanța suspendată, iar Adunarea în permanență.

La 4 ore, Președintele redeschide ședința și anunță că comisiile și-au săvârșit lucrările lor.

D-l *Boerescu*, raportorul comisiei I-i, se sue la tribună și dă cetire raportului său asupra verificării puterilor deputaților din județele Mehedinți, Dolj, Gorj, Romanați și Teleorman.

Adunarea, consultată, primește raportul și declară pe deputați valabil aleși; însă anulează alegerile Ioan Hagiadi la colegiul orașului Craiova, și Radu Goleșcu la colegiul primar de Romanați, — și vacant locul colonelului N. Bibescu la colegiul alegătorilor direcți de Mehedinți, fiindcă a optat pentru Gorj.

D-l *Ștefanopolu* cetește raportul comisiei a II-a, însărcinată cu verificarea titlurilor deputaților județelor Vâlcea, Olt și Argeș, după care Adunarea

primește pe deputați bine aleși; afară de alegerea la Olt a d-lui Ioan Manu din colegiul direct de județ.

D-l *I. E. Florescu* cetește raportul comisiei a III-a, însărcinată cu verificarea titlurilor deputaților județelor Vlașca, Ialomița, Brăila și Buzău.

Raportul se adoptă de Adunare și se recunoaște deputații valabili aleși; anulându-se alegerile Logofătului Ioan Slătineanu dela Teleorman și a d-lui Mihail Pleșoianu la Buzău.

D-l *Const. N. Brăiloiu* cetește raportul comisiei a IV-a, însărcinată cu verificarea titlurilor deputaților din districtul Râmnicu-Sărat, Prahova, Dâmbovița, Ilfov și Muscel.

Adunarea primește raportul și declară deputații valabil aleși; anulând alegerile Prințului Alexandru Ghica la Ilfov, și a Logofătului Nic. Băleanu la Dâmbovița; iar Ioan Cantacuzino optând pentru Prahova, rămâne locul său în Râmnicul-Sărat vacant.

Adunarea hotărăște a se alege doi viceprezidenți, patru secretari, doi secretari supleanți și trei cestori.

Se pășește la alegeri, prin apel nominal și vot secret, și se alege:

Ca viceprezidenți: d-l *Vornic C. Cantacuzino* cu 37 voturi și d-l Logofăt *Barbu Catargiu* cu 49 voturi.

Ca secretari: d-l *Arsache* cu 54 voturi, d-l *D. Brătianu* cu 58 voturi, d-l *Ion Cantacuzino* cu 59 voturi, d-l *Scarlăt Fălcoianu* cu 59 voturi.

Ca secretari supleanți: d-l *Scarlăt Turnavilu* cu 56 voturi, d-l *C. Apostolescu* cu 58 voturi.

Ca cestori: d-l *I. I. Filipescu* cu 59 voturi; d-l *Gheorghe Valeanu* cu 58 voturi; d-l *Al. E. Florescu* cu 56 voturi.

D-nii secretari aleși se invită de P. S. Președintele a-și lua locul la birou.

D-l *Barbu Catargiu*, unul din vice preșidenți, iese cuvântul și mulțumește Adunării.

D-l *Const. Cantacuzino* mulțumește asemenea Adunării și apoi propune, că de vreme ce acum Camera este constituită, crede că poate, fără zăbavă, chiar în această șanță, proceda la alegerea Domnului, spre a nu se mai întârziă o lucrare așteptată cu atâta nerăbdare de țară. Adaogă că câmpul alegerii ne este mai întins decât totdeauna, căci Convenția nu mai face nici o deosebire între Moldoveni și Români.

Se consultă Adunarea asupra acestei propuneri, care se adoptă în unanimitate.

Apoi se face apelul nominal, spre a se constată dacă numărul deputaților prezenți este $\frac{3}{4}$ părți, ca să poată păși la alegerea Domnului, conform art. 13 din Convenția dela 7/19 August.

La apelul nominal, din deputații primiți și înscrși, se află față 64 și lipsă 2, și anume: Prințul Barbu Știrbei și Logofătul Ioan Slătineanu.

Colonelul *I. E. Florescu* propune să se săvârșească jurământul, prescris în asemenea caz de art. 31 din Regulamentul Organic.

Adunarea se consultă și primește. Atunci Prea Sfinția Sa *Părintele Mitropolit* se ridică în picioare și pronunță, cu glas mare, în fața deputaților, formula jurământului, și apoi toți deputații, unul după altul, pășesc la biurou, unde săvârșesc jurământul cerut, cu mâna pe Sf. Evanghelie și sărutând Sf. Cruce, pronunțând cu glas mare: «jur».

După aceasta, se procedează, prin apel nominal și vot secret, la alegerea Domnului.

Se deschide scrutinul și, după celirea biletelor, Prea Sf. Sa *Părintele Mitropolit, Președintele Adunării*, proclamă că s'a ales Domnul Țării-Românești, cu unanimitatea voturilor exprimate, adică 64, Prințul *Moldovei Alexandru Ioan I Cuza*.

La această proclamare, toată Adunarea se ridică și sala răsună de aplauzele și strigările, de trei ori repetate, ale deputaților și publicului: «Să trăească Unirea! Să trăească *Alexandru Ioan I Cuza!* Să trăească Puterile Suzerană și Garante!»

Acest act însemnat al Adunării se constată printr'un Proces verbal, redigat chiar în seantă, care se va anexa la aceasta.

D-l *Ioan Brătianu* propune ca prin depeșă telegrafică, să se anunțe îndată de către Adunare, prin Președintele ei, Prințului *Alexandru Ioan I* alegerea sa. Asemenea să se notifice și Cărmăcâniei.

Adunarea primește și se și face urmare îndată.

D-l *V. Boerescu* cere cuvântul și, suindu-se la tribună, pronunță câteva cuvinte asupra marelui importanțe a actului săvârșit. Alegerea unui singur Domn în ambele Principate, zice d-l Boerescu, va înlesni mult punerea în lucrare a nouălor noastre instituții.

Prințul Dimitrie Ghica se sue asemenea la tribună și, spre completarea celor zise de d-l Boerescu, arată că, când s'a propus candidatura Prințului *Alexandru Ioan I Cuza*, și când s'a dovedit că această unire ne asigură de un viitor fericit, îndată aceia ce se socotesc majoritate au primit această propunere cu o adevărată abnegare și entuziasm. Roagă dar a se constată acest adevăr înaintea nației, spre dovedirea că, când se cere sacrificiu pentru patrie, nu se află partide, cunoscând că suntem toți frați și că unirea face forța.

Se consultă Adunarea asupra subînsemnării arz-mahzarului către Înalta Poartă, și Adunarea hotărăște a se face această lucrare mâine.

După aceasta *Prezidentul* ridică ședința la 6 și 1/2 ore seara și hotărăște viitoarea seanță pentru Duminecă, la 11 ore.

«Prezidentul, (subscris) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei,
Secretarii, (subscriși:) A. Arsache, I. Cantacuzino, S. Fălcoianu,
D. Brătianu».

Anexa A. — Proces verbal despre alegerea Prințului Alexandru Ioan I Cuza ca Domn al Valahiei, în 24 Ianuarie (5 Fevruarie) 1859:

Principatele Unite. Adunarea Electivă a Țării-Românești.

«Astăzi, Sămbătă, în 24 Ianuarie, Adunarea Electivă procedând la vot pentru alegerea Domnului său, rezultatul a fost că, cu unanimitate, s'a ales *Alexandru Ioan I Cuza*, Domnul actual al Moldovei, și s'a proclamat Domn și al Țării-Românești. Se constată acest rezultat sub iscălitura Președintelui și ale Secretarilor.

Președintele, (subscris) Nifon, Mitropolit.
Secretarii, (subscriși:) A. Arsache, I. Cantacuzino, D. Brătianu,
S. Fălcoianu.

Anexa B. — Cuvântul pronunțat de d-l V. Boerescu la finele ședinței Adunării Elective a Valahiei, în 24 Ianuarie (5 Fevruarie) 1859:

«*Domnilor!*

«Această zi este cea mai mare ce au văzut Românii în analele istoriei lor! Actul ce am făcut noi astăzi, este un act ce dovedește la noi un patriotism și o dezinteresare așa de mare, cum rar se pot vedea exemple la națiunile cele mai civilizate ale Europei. Sunt acum mai mult de doi secolii și jumătate, de când unirea Românilor, aspirațiune generoasă a tuturor generațiilor, căută să se realizeze prin puterea materială, prin sfortă, prin sânge. Astăzi unirea se realizează prin puterile morale, prin armele spirituale.

«Grație vouă, mandatarii ai nației, cari știurăți într'un moment a vă învinge toate pasiunile, a călca peste toate interesele egoiste, a înăbuși orice ură, și a depărta orice simpatii și antipatii personale, spre a depune pe altarul patriei, pur și virgin, acest princip al reconcilierii generale și al puterii naționale! Grație Inaltelor Puteri Garante, cari ne arătară drumul prosperității și al mărimii noastre, prin recunoașterea și garantarea drepturilor noastre naționale și a vechilor noastre tractate, pe cari părinții noștri le apărară cu sângele lor, și cari stăteau ascunse și amorțite sub vălul uitării și al violărei!

«O eră nouă se deschide pentru noi. Această eră este aceea a regenerării noastre. Voi veți avea mândria a spune nepoților voștri, că ați pus cea dintâi

piatră la acest nou edificiu, și accentele vocii și recunoștinței lor se vor transmite răsunând din generație în generație !

«Și care este natura actului ce noi săvârșiram cu atâta regularitate, liniște și desinteresare? Alegerea Domnului Alexandru Ioan Cuza este ea conformă cu Convenția din Paris? Liniștiți-vă, domnilor, și căutați fiecare răspunsul în conștiința și rațiunea voastră. Alegerea noastră este legală; actul nostru este din cele mai legitime ce un om poate face, în circumstanțe atât de grele. El nu este în nimic contrariu literei Convenției; din contră, este absolut conform cu spiritul său.

«Convenția voește ca fiecare Principat să-și aibă un guvern al său. Dar guvernul unui Stat se compune mai ales din puterea legislativă și executivă. Acest princip atinsu-s'a în ceva? Nici de cum. Fiecare Principat, atât Moldova cât și Țara-Românească, are un guvern separat, adică o Cameră a sa, un minister al său, o administrație a sa. Unirea noastră nu este politică, este numai personală. Am unit adică două guverne într'o singură mână. Dar guvernele sunt două, deși persoana este una, ceea ce este absolut conform cu Convenția.

«Pe de altă parte, ce și-au propus Puterile Garante, prin actul lor dela 7/19 August? Ele și-au propus, între altele, ca aceste țări, prin identitatea legilor lor, prin acțiunea comună a guvernelor lor, să ajungă la puterea ce le face a se respecta ca nație, și la prosperitatea materială ce le face a se ridica ca societate. Acest rezultat s'ar fi putut dobândi oare, când fiecare Principat ar fi avut un Domn? Foarte anevoie, sau poate nici de cum. Politica fiecărui Domn ar fi fost alta, și principiul guvernelor lor ar fi fost altul. De aci urmă că și ministerele lor, și Camerele lor, și membrii lor în Comisiunea Centrală ar fi diferit de principii și sentimente.

Cum dar atunci o lege de interes general s'ar fi putut crea, când ea trebuia să fie lucrată de Comisiunea Centrală și aprobată de amândouă Camerele? Atât Comisiunea cât și Camerele, fiind împărțite în idei opozite, nu ar fi putut ajunge la nici un rezultat. Tot acelaș fenomen s'ar fi văzut, când ar fi fost vorba de o lege de interes special, care, discutată de o Cameră, trebuia să fie revăzută de Comisiunea Centrală.

«Numai o singură persoană, unind amândouă guvernele, poate face ca aceeaș politică să domineze în amândouă Camerele și Comisiunile, și ca aceeaș acțiune să se vadă între ambele țări; atunci vom putea ajunge cu mai multă realitate și tărie la scopul propus de Puterile Garante.

«Actul nostru dar este din cele mai legale. El nu va lipsi, peste puțin, a fi aplaudat de Europa întreagă, precum, astăzi, este aplaudat de toată națiunea română.

«Să trăească Domnul nostru! Să trăească Puterile Garante!

Telegrama Mitropolitului Valahiei Nifon, adresată Domnitorului Alexandru Ioan I Cuza, din 24 Ianuarie/5 Fevruarie 1859:

«*Inălțimei Sale Alexandru Ioan I Domn Moldovei și Țării-Românești.*

«Astăzi, la 24 Ianuarie 1859, la șase ore după amiază, Adunarea Electivă a Țării-Românești, procedând conform Convenției, la numirea Domnului stăpânitor, a ales în unanimitate pe Înălțimea Voastră. Obșteasca Adunare salută cu respect și onor pe Domnul său și-l invită să ia cârma țării.

«Prezidentul Adunării Elective,

(s.) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei.»

Scrisoarea Domnitorului Alexandru Ioan I Cuza, adresată Împăratului Napoleon III, în 24 Ianuarie/5 Fevruarie 1859, Iași:

«*Sire,*

«Adunările Elective din Moldova și din Valahia m'au proclamat în unanimitate Principe Domnitor al Valahiei și Moldaviei. Astfel se află realizată de fapt acea unire completă, pe care amândouă țările au cerut-o de alăteori, și pe care Maiestatea Voastră ați binevoit a o apăra în Consiliile Europei. Pentru ca acest fapt să capete puterea unui drept necontestat, simțesc că este necesar, ca protecțiunea tutelară a Majestății Voastre să continue a se întinde peste țara noastră. Ca interpret natural al aspirațiunilor și al nevoilor sale, ieau, Sire, libertatea de a mă adresa Majestății Voastre, cu toată încrederea unei inimi recunoscătoare pentru binele ce Ea ne-a făcut, și plină de speranță în binele ce Ea ne rezervă pentru viitor, soarta României este sub ocrotirea Majestății Voastre, adică în momentul care se hotărăsc destinele ei nu mai am nici o temere și sunt asigurat că Provedința ne va ajuta.»

Rog pe Maiestatea Voastră să binevoască a primi omagiul recunoștinței mele și a respectului, cu care sunt, Sire, al Majestății Voastre prea ascultător servitor.

«(s.) Alexandru Ioan.»

Scrisoarea Domnului Alexandru Ioan I Cuza către Comitele Walewski din 24 Ianuarie (5 Fevruarie) 1859, Iași:

«*Domnule Comite,*

«Aducătorul acestei scrisori, d-l Vasile Alecsandri, Ministrul Afacerilor străine al Moldovei, este însărcinat să vă prezinte plicul aci închis, care conține un act identic; pe care îl adresez Excelențelor Lor Domnilor Miniștri ai Afacerilor străine ai tuturor Puterilor Garantate.»

«Binevoește a primi, Domnule Comite, exprimarea prea înaltei mele considerațiuni.

«(s.) Alexandru Ioan.»

Scrisoarea Domnului Alexandru Ioan I Cuza către Comitele Walewski din 24 Ianuarie/5 Februario 1859, Iași:

«Domnule Comite!

«Am onoarea a adresa Maiestății Sale Impăratului o scrisoare particulară, în care solicit înalta protecțiune a Maiestății Sale în favoarea țării mele și a deciziunilor luate de Adunările Elective a Moldovei și a Valahiei. Rog pe Excelența Voastră de a pune această scrisoare, a căreia copie e alăturată pe lângă aceasta, sub ochii Maiestății Sale. În acelaș timp, îndrăznesc a spera, Domnule Comite, că veți binevoi a da puternicul Vostru curs succesului demersului ce fac în interesul țării mele. Ieau totodată libertatea a recomanda bunăvoinței Excelenței Voastre pe aducătorul prezentei scrisori, d-l Vasile Alecsandri, Ministrul Afacerilor străine al Moldovei.

«Primiți, d-le Comite, expresiunea prea înaltei mele considerațiuni.

«(s.) Alexandru Ioan».

Telegrama d-lui Victor Place, adresată Comitelui Walewski, din 24 Ianuarie/5 Februario 1859, Iași:

«Care trebuie să fie atitudinea mea în fața alegerei făcută la București a aceluiaș Hospodar, ales în Moldova? Să recunosc această ordine de lucruri și ce să consilies Principelui Cuza?»

Mijlocirea adresată de Alexandru Ioan I, Domnul Moldovei și al Valahiei, către Puterile Garante, în ziua de 25 Ianuarie (6 Februario) 1859. Iași:

«Adunarea Electivă a Moldovei, în seanța din 5 Ianuarie, ne-a ales în unanimitate Domn al Moldovei.

«Acest onor nesperat de mine îmi impuneă datoria către țară de a consacra toate puterile mele în serviciul țării mele și nu m'am stânjenit nici un moment de a lua greaua sarcină a Guvernului.

«Astăzi Adunarea Electivă a Valahiei concentrează, asemenea asupra persoanei mele, unanimitatea sufragiilor ei, proclamându-mă Domn al Țării-Românești.

«Din această hotărîre a ambelor Adunări naționale, surori prin atâtea titluri și mai ales prin simțirea patriotismului, izvorește o semnificare îndestul de vederată pentru toți, adică unirea completă a Principatelor, pe care nația română a voit a o întemeia. Eu nu pot atribui alt înțeles alegerei mele, și cred că compatrioții mei m'au ales ca reprezentant al acestei idei mărețe, de a cărei realizare țara leagă fericirea sa.

«Sufragiile lor unanime îmi permit astăzi de a fi organul lor, și dar nu

voesc a pierde nici un moment, fără ca să vin a face o supremă chemare la mărinimia marilor Puteri, cari ne-au dat până acum atâtea dovezi de interes.

«Persistența Românilor în dorința unirei este o dovadă netăgăduită că satisfacția adevăratelor trebuințe și a aspirațiilor legitime ale țării consistă în realizarea completă a acelei dorințe. Acea persistență ne va fi un titlu în ochii Puterilor, și îndrăznim a spera că ea ne va merita o aprobare unanimă în consiliile Europei.

«Plin de încredere în înalta dreptate a Puterilor, noi le rugăm să consintească actul măreț ce am îndeplinit, și de a feri astfel nația română de adâncă desperare, în care ar cădea, dacă ar vedea înlăturându-se realizarea dorinței sale, cea mai scumpă și mai statornică.

«Intemeiându-mă din nou pe votul Adunărilor ad-hoc, rostit din nou de Adunarea Moldovei, în seanța sa din 5 Ianuarie, constat încă odată că țara a cerut Unirea cu un Prinț striân. Cât pentru mine personal, am lucrat totdeauna la succesul acestei combinări, și alegerea mea nu a putut slăbi nici cum convingerile mele de mai înainte.

«Lipsit de ambiție personală, și nedorind alta decât binele țării mele, așa precum ea îl înțelege și îl cere, nu am trebuință de a declara că voi fi totdeauna gata de a mă întoarce la viața privată, și că nu voi considera retragerea mea ca un sacrificiu, dacă marile Puteri, luând în băgare de seamă dorințele legitime ale unei nații ce aspiră a se desvoltă și care vede dinaintea sa deschizându-se calea unui nou viitor, ar consfinți, prin a lor hotărâre, o combinație ce, pentru această nație, ar îndeplini toate sperările ei.

«Acestea sunt... simțirile cari însuflețesc nația, al căreia interpret sunt fericit de a mă găsi însumi. Fie-mi permis de a crede că, prin puternica intervenție a Cabinetului... soarta Românilor va fi hotărâtă în conformitate cu dorința ce a exprimat nația întregă.

«(s.) Alexandru Ioana»

Proces Verbal IV al Adunării Elective a Valahiei, din 25 Ianuarie (6 Fevruarie) 1859:

Astăzi, Duminecă, 25 Ianuarie anul 1859, se deschide a patra ședință a Adunării Elective, sub prezidenția Eminentei Sale Părintelui *Mitropolit*.

Se face apelul nominal.

Nu răspund la apel: Prințul Bibescu Brâncoveanu, Prințul Barbu Știrbei și d-l Costache Oteteleșanu.

Se cetește Procesul verbal al ședinței precedente; Adunarea îl primește.

Prințul *Gheorghe Știrbei* propune ca ziua de 24 Ianuarie să fie o zi de sărbătoare națională.

Adunarea primește în unanimitate.

Președintele comunică Adunării două depeși telegrafice, ce a primit dela Înălțimea Sa Alexandru Ioan I, Domnul țării. Una, prin care Înălțimea Sa mulțumește Adunării și arată că primește cu mândrie a fi Domnul Țării-Românești, precum este Domnul Moldovei, și alta, prin care întreabă în mâinile-cui se află astăzi frânele Guvernului.

Deputații se scoală și strigă: «Să trăească Alexandru Ioan I!»

D-l *Ioan Brătianu* zice că Căimăcămia urmează să înceteze și că acetele Guvernului să se facă în numele Domnului ales.

D-l *C. Bozianu* zice că Căimăcămia este încetată, din ziua alegerii, neputând exista într'o vreme două guverne.

D-l *Brăiloiu*, Secretar de Stat, răspunde că Căimăcămia așteaptă în-cunoștințarea oficială a biuroului Adunării, spre a ști ce lucrare să facă.

După o conversație între deputați asupra acestui obiect, Adunarea hotărăște ca, prin depeșă telegrafică, să se răspundă Domnitorului la depeșile sale, și să se notifice Consiliului Administrativ primirea Domniei Țării-Române de către Domnul Moldovei, Alexandru Ioan I, invitându-l a se pune în relație cu Domnul și a publica în țară evenimentul Înălțimei Sale. Atât depeșile Domnului, cât și răspunsul Prezidentului și nota către Consiliul Administrativ, se vor anexa la acest Proces verbal.

Ordinea zilei fiind cetirea și subsemnarea adreselor către Inalta Curte Suzerană și către Domnul ales, după cetirea proiectelor acestor adrese de către unul din secretari și oarecari modificări propuse de către unii deputați, și făcute îndată, se adoptă amândouă, se copiază îndată și se subsemnează, prin apel nominal, de către toți deputații de față.

Adresa către Inalta Poartă s'a subsemnat în îndoit exemplar, din cari unul va rămâne în arhivele Adunării. Aceste două adrese se vor anexa în copie pe lângă acest Proces Verbal.

Asupra cetirei și dezbaterii adresei către Inalta Poartă, Prințul *Dimitrie Ghica* a fost de părere, că acea adresă trebuia să cuprindă oarecari deslușiri, spre a dovedi că alegerea făcută nu este în contra Convenției.

D-l *Brăiloiu* s'a opus, zicând că asemenea deslușiri ar arăta îndoiala noastră despre legalitatea actului, și l-ar slăbi.

D-l *Ioan Brătianu* zice că aceasta ar trebui să facă obiectul unui osebit Memorandum către Puterile Suzerană și Garante, iar actul să rămâie precum este.

Adunarea primește propunerea d-lui Brătianu.

După propunerea făcută, se procedează, prin vot secret, la numirea a unei deputații de cinci membri, spre a aduce Înălțimei Sale Domnului adresa Adunării; și a unei comisii, asemenea de cinci membri, spre alcătuirea regulamentului intern al Adunării.

Deputația către Domn se compune de: Sf. Sa Episcopul Argeșului cu 31 voturi; d-nii: Nicolae Golescu, cu 61 voturi; Scarlat Krețulescu cu 55 voturi; Al. Florescu cu 35 voturi; Barbu Slătineanu cu 31 voturi.

După propunerea d-lui C. Cantacuzino, Adunarea primește ca, pe lângă cei cinci membri aleși ai deputației, să se adauge și d-l C. Rosetti, care a avut la vot 25 viersuri.

Comisia pentru alcătuirea Regulamentului Interior se compune din d-nii: C. Bozianu cu 60 voturi; V. Boerescu cu 60 voturi; Catargiu cu 53 voturi; I. E. Florescu cu 57 voturi; C. Brăiloiu cu 33 voturi.

D-l C. Roselli face propunerea să se gătească palatul domnesc, mobilele fiind în prea proastă stare, ca să serve a primi cum se cuvine pe noul Domn.

D-l B. Catargiu, Ministru de Finanțe, zice că țara nu este în stare a face lux, și că mai bine este ca Domnul să ne găsească în starea în care ne aflăm, și să facem economii.

D-l I. Brătianu este de părerea d-lui Catargiu și îi pare bine să auză că, în viitor, o să facă economii.

Făcându-se vorbirea și pentru cheltuelile deputației, cu primirea Adunării, d-l Catargiu, Ministru al Finanțelor, s'a însărcinat să slobozească din cassa Statului o sumă de șase sute galbeni, pentru cari deputații vor da socoteală.

Eminența Sa Prezidentul ridică ședința la 5 ore și hotărăște următoarea întrunire pentru Luni, 26, la 11 ore.

Prezidentul, (subscris) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei.

Secretarii, (subscriși): A. Arsache, I. Cantacuzino, S. Fălcoianu, D. Brătianu.

Anexa A.— Telegrama Domnitorului Alexandru Ioan I către Mitropolitul Nifon, Președintele Adunării Elective a Valahiei, din 24 Ianuarie (5 Fevruarie) 1859. Iași:

Onorabilului Prezident al Adunării Elective din Valahia. București. Depeșa Prea Sfinției Voastre am primit-o. Vă rog răspundeți, frânele Guvernului cine le are acum?

(Subscris) Alexandru Ioan.

Anexa B.— Altă telegramă a Domnitorului Alexandru Ioan I către Mitropolitul Nifon, din 25 Ianuarie (6 Fevruarie) 1859. Iași:

Inalt Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit Nifon, Prezidentul Adunării Elective. București. Mulțumesc Adunării Elective din Valahia pentru votul

său unanim de încredere, și declar că primesc cu mândrie și recunoștință de a fi Domn al Țării-Românești, precum sunt Domn al Moldovei. Aștept răspuns la întâia mea depeșă.

(Subscris) Alexandru Ioan.

Anexa C. — Telegrama Mitropolitului Nifon către Domnitorul Alexandru Ioan I, din 25 Ianuarie (6 Fevruarie) 1859:

Inălțimei Sale Domnului Stăpanitor al Moldovei și Țării-Românești.

Prezidentul Adunării Elective a Principatului Țării-Românești se grăbește a răspunde la depeșile telegrafice ale Inălțimei Voastre, că le-a comunicat astăzi Adunării, în seanță publică, și s'a aclamat cu bucurie binevoitoare a primire a Inălțimei Voastre. Frânele Guvernului sunt în mâinile Căimăcămiei, instituită de Convenția dela Paris, compusă de Banul Emanoil Băleanu, Vornicul Ioan Manu și Logofătul Ioan A. Filipescu.

(Subscris) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei.

Anexa D. — Arz-Mahzarul sau adresa Adunării Elective a Valahiei către Inalta Poartă, din 24 Ianuarie (5 Fevruarie) 1859:

Măriei Sale Impăratului Otomanilor și Suzeran al Românilor.

Sire !

În urma Convenției încheiată la Paris în 7 (19) August anul 1858 și promulgată prin Inaltul Hatașerif al Impărăteștei Voastre Măririi, săvârșindu-se alegerile deputaților, asemănat dispozițiilor anexului al doilea al zisei Convenții, Adunarea Electivă s'a deschis la 22 Ianuarie (3 Fevruarie) 1859.

După verificarea actelor de alegere, Adunarea s'a constituit astăzi, 24 Ianuarie (5 Fevruarie) 1859, într'un mod legal, și după ce și-a format biuroul prin votare, a hotărît în unanimitate să procedeze la marele act al alegerii Domnului.

Luând de bază stipulările articolului 12 al Convenției, care mărginește termenul acestei operații, și alinea a doua dela acelaș articol, care cere trei părți din numărul membrilor înscriși spre a se putea procede la alegere;

Având în vedere condițiile de eligibilitate prescrise de articolul 13 al Convenției;

Adunarea Electivă a Principatului Țării-Românești, aflându-se compusă de șasezeci și patru membri de față, cari formează mai mult de trei părți, a procedat, prin vot secret, la alegere, în toată liniștea, maturitatea și buna orândueală, și a ales, cu unanimitatea tuturor voturilor, Domn al acestei Țări pe Măria Sa Prințul Alexandru Ioan I Cuza, Domnul Moldovei.

Această alegere fiind făcută după toate formele cerute, Adunarea Electivă, conformându-se celei din urmă alinea a articolului 13 din Convenție, se gră-

bește a o supune cu cel mai adânc respect la Inalta cunoștință a Mărireii Voastre Impărătești, cu rugăciune de a binevoi să dea alesului țării învestitura prevăzută prin citatul articol.

(Subsemnați:) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei, Calinic, Episcopul Râmnicului, Filotei, Episcopul Buzăului, Climent, Episcopul Argeșului, Dimitrie Ghica, C. Bozianu, Nicolae Golescu, C. A. Rosetti, V. Boerescu, Gr. Filipescu, M. Marghiloman, N. Opran, Ioan Cantacuzino, S. Fălcoianu, C. Argintoianu, C. A. Cotescu, I. Marghiloman, S. Voinescu, C. Deșliu, C. I. Filipescu, I. I. Filipescu, C. T. Grigorescu, A. Arsache, N. C. Tătăranu, C. Rădulescu, P. Derbescu, Constantin Cantacuzino, I. Slătineanu, C. Apostolescu, D. Stefanopolu, S. Krețulescu, Barbu Slătineanu, Catargiu, A. Florescu, Comitele N. Rosetti, I. C. Brătianu, Sc. Turnavitu, D. Brătianu, I. Mărzea, I. E. Florescu, N. C. Lăzureanu, B. Belu, G. F. Lenș, N. Brătianu, Al. Anghelleanu, G. Văleanu, I. Petrescu, C. N. Izvooreanu, S. Cețianu, I. Otteteleșeanu, A. C. Golescu, N. I. Lahovari, Gheorghe B. Știrbei, D. Bibescu, Constantin Săvoiu, C. N. Brăiloiu, Ioan Sâmboteanu, D. Filișanu, Ioan Cernătescu, Spătarul B. Vlădoianu, Prințul Gr. Bibescu Brâncoveanu, Ioan Socolescu, I. Solomon, N. Bibescu.

Anexa E. — Adresa Adunării Elective a Valahiei către Domnitorul Alexandru Ioan I, din 25 Ianuarie (6 Februarie) 1859:

Inălțimei Sale Prințului Alexandru Ioan I Cuza, Domnul Moldovei și al Țării-Românești.

Prea Inălțate Doamne!

Adunarea Electivă a Principatului Țării-Românești, deschizându-se la 22 ale curenteii și, după verificarea mandatelor deputaților, constituindu-se ieri, la 24 ale aceleiaș luni, în deplină legalitate, s'a privit datoare a începe lucrările sale dela alegerea Domnului, care este întâia operație ce i se prescrise de Convenție.

Aflându-se dar ieri în număr de șasezeci și patru deputați din șaptezeci și șapte, adică peste 3 părți cerute de lege, a procedat la alegere, și numele Inălțimei Voastre a ieșit din urnă cu unanimitatea tuturor voturilor, în aclamațiile entuziaste ale Camerei, ale numerosului auditor ce asistă în tribuna ce i se hotărîse, și ale poporului care cuprinsese dealul și curtea Mitropoliei.

Acest vot, Prea Inălțate Doamne, prin care toți deputații au sacrificat pe altarul patriei orice considerație de partidă, a reprodus acele frumoase suvenire ale străbunilor noștri cari, cu toate desbinările lor, știau însă să-și

dea mâna cu inimă curată, în timpi critici, și să facă, deși puțini la număr, dar uniți, acele izbânzi eroice ce au susținut existența României.

Adunarea, având deplină convicție că veți face fericirea patriei, se socotește norocită a aduce la cunoștința Înălțimei Voastre rezultatul votărei sale, și a vă ruga cu respect să binevoiți, până la îndeplinirea tuturor formelor, a lua dispoziții pentru cărmuirea trebilor Principatului.

(Urmază semnăturile deputaților, ca sub adresa de mai sus.)

Conversația telegrafică, preschimbată între V. Alecsandri, Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor străine al Moldovei, cu Mitropolitul Nifon, Președintele Adunării Elective a Valahiei, în 25 Ianuarie (6 Fevruarie) 1859. Iași și București:

V. Alecsandri: Căimăcămia pusu-s'a sub ordinele Înălțimei Sale? Plecat-a deputația ?

Mitropolitul: Incă nu ; în minutul acesta se votează numirea deputaților.

V. Alecsandri: Să plece comisia cât mai în grabă.

Mitropolitul: Căimăcămia așteaptă ordinele Înălțimei Sale.

V. Alecsandri: Ordinele se vor trimite îndată.

Mitropolitul: Seanța este deschisă și Adunarea așteaptă ordinele Înălțimei Sale.

Mesajul Domnesc către Adunarea Electivă a Moldovei, din 25 Ianuarie (6 Fevruarie) 1859. Iași.

Domnilor Deputați,

Ieri, pe la 6^{1/4} ore, Adunarea Electivă a Valahiei, întrunită în seanță, Ne-a aclamat și ales, în unanimitate de 64 voturi, Domn al Țării-Românești. Mărimea unui asemenea act național și necesitatea de a liniști grabnic agitarea spiritelor din București Ne-a îndemnat a răspunde fără întârziere la așteptarea Camerei și a poporului din Țara-Românească, incredințați fiind că acceptarea noastră este conformă cu dorințele unanime ale Camerei și ale întregii țări a Moldovei. Totodată, Domnilor, găsim de cuviință a vă aduce la cunoștință mijlocirea făcută de noi către Puterile Garante, pentru realizarea dorințelor rostite de Divanurile ad-hoc la anul 1857, cât și de Adunarea Electivă a Moldovei, prin votul său din 5 Ghenarie 1859.

«Dumnezeu să binecuvinteze Principatele Unite !

(Subscriis) Alexandru Ioan.

Din ordinul Domnului, (Subscriși:) V. Sturdza, M. Kostaki, Gr. Balș,
C. Rolla, C. Milicescu, V. Alecsandri.

Decretul domnesc privitor la numirea Ministerului Valahiei, adresat prin o depeșă telegrafică Președintelui Adunării Elective a Țării-Românești, în 25 Ianuarie (6 Februarie) 1859. Iași:

Noi, Alexandru Ioan I, Cu mila lui Dumnezeu și voința națională, Domn al Moldovei și al Țării-Românești.

Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit Nifon, Președinte al Adunării Elective. București.

Vă invităm a face cunoscut Adunării Elective că am însărcinat pe d-lor *Logofătul Ioan A. Filipescu și Logofătul Nicolae Golescu a primii frânele Guvernului din mâinile Căimăcămiei și că i-am rânduit pe cel dintâiu la postul de Ministru al Justiției și de Prezident al Consiliului, iar pe cel de al doilea la postul de Ministru din Lăuntru. D-lor sunt autorizați de Noi a compune un minister provizoriu.*

(Subscris) Alexandru Ioan.

(Contrasemnat) V. Alecsandri.

Apelul Ministrului de Interne, Nicolae Golescu, către locuitorii Țării-Românești, din 25 Ianuarie (6 Februarie) 1859:

Onor. Obștească Adunare Electivă, constituită la 24 ale lui Ianuarie curent, a și ales, prin toate formele legale prevăzute de Convenție, cu unanimitatea voturilor, de Domn stăpânitor al Țării-Românești pe Înălțimea Sa Alexandru Ioan I, Domnul Moldovei. Această alegere a fost aclamată de națiune și de oștire.

Onor. Obșteasca Adunare comunicând, îndată, prin depeșă telegrafică, votul ei Înălțimei Sale, Măria Sa a răspuns că primește cu mândrie și recunoștință a fi șeful Românilor de dincoace de Milcov, precum este și al fraților noștri de dincolo de Milcov.

Cu numirea dar a Domnului Stăpânitor, Căimăcămia, constituită de mai înainte pentru executarea operațiilor electorale, încetând din funcții, Măria Sa Domnul a numit Prezident al Consiliului Administrativ și Ministru Secretar de Stat al Departamentului Justiției pe d-l Ioan Al. Filipescu, iar pe subsemnatul ca Ministru Secretar de Stat al Departamentului din Lăuntru, invitându-i totdeauna a lua cărma Guvernului și a compune un minister provizoriu.

Acest înalt ordin îndeplinindu-se, Înălțimea Sa a și întărit pe: d-l Barbu Catargiu ca Ministru al Finanțelor; d-l General Barbu Vlădoianu ca Șef al miliției; d-l Ioan C. Cantacuzino ca Ministru al Culturii și Instrucției publice; d-l Grigorie Filipescu ca Ministru al Controlului și d-l Dimitrie Brătianu ca Ministru din Afară.

Acesta este noul ordin de lucruri ce s'a așezat în țara noastră, și asupra căruia subscrisul se simte dator să arunce o căutătură de ochiu, ca înțelegându-l să putem păși cu toții întru îndeplinirea datoriilor noastre cu înțelepciune și energie.

Românii dintr'aceste două țări declarase, prin organul generalelor lor adunări din anul 1857, că întrunirea acestor două Principate într'un singur Stat, cu un șef dintr'o familie domnitoare din Europa, este condiția principală ca să putem merge cu pas sigur pe drumul regenerării și împuternicirii naționale. Inaltele Puteri Garante nu găsiră mijloc, în Conferințele dela Paris, a acorda cererea noastră în toată întregimea; ele însă ne deschiseră drumul ca noi înșine să putem ajunge la ținta dorită. De aceea, deși lăsă o administrație osebită pentru fiecare Principat, însă le însemnă legi identice, le dete instituții comune, ba chiar și de multe ori o acție comună.

Onor. Obștească Adunare Electivă de astăzi, alegând de Domn Stăpânitor al Țării-Românești pe Înălțimea Sa Alexandru Ioan I, Domnul Moldovei, a făcut un pas înainte spre Unire, fără însă a călca nici litera, nici spiritul Convenției; căci unirea se face numai în persoana Șefului Statului, lucru ce nu este nici cum poprit de Convenție, iar nu și în administrația din lăuntru a țărilor, ce rămâne conform Convenției osebite.

Așa dar onor. Adunare Electivă, dându-ne de șef al Statului pe alesul Moldovei, a făcut mai mult decât a ne da un Domn: ea a consfințit un princip, care este înrădăcinat în inimile tuturor Românilor, princip ce, în aplicarea sa, desleagă una din cele mai mari greutăți ce înfățișă Convenția dela Paris, adică o acție comună în amândouă Principatele, executată de doi șefi. Mai putem adăoga că, cu această alegere, am dat fraților noștri din Moldova cea mai vie și cea mai mare dovadă de dragoste și încredere.

Astfel, cu alegerea Măriei Sale Alexandru Ioan I nu numai am înființat condiția cea mai însemnătoare pentru întărirea politică a țării, adunând, în un mod frățesc, într'o singură mână, puterea acestor două Principate, ci am întărit și societatea noastră, căci, prin alegerea unanimă a Înălțimei Sale, unindu-se toate clasele într'un acelaș sentiment, într'o aceeaș idee, unitatea societății noastre, de acum înainte, este asigurată pentru totdeauna, de vom ști să o prețuim îndestul și să ne aducem aminte că Unirea face Puterea, și că slăbiciunea societății, în genere, este vătămătoare și fatală tuturor claselor și mai cu osebire celor avute.

Fiind dar învederat că această nouă situație este cea mai firească, cea mai legală și totdeodată cea mai fericită și cea mai frumoasă ce putem aștepta, suntem încredințați că toți fără deosebire, atât cetățeni, cât și funcționari, se vor pătrunde de misia și de nouăle îndatoriri ce ea impune tuturor cetățenilor în genere, și mai cu osebire aceloră căroră este încredințată

aplicarea legilor. Onoarea, probitatea, patriotismul, activitatea, energia și blândețea, trebuie să prezide de acum înainte la toate actele noastre publice și particulare. Dar, fraților, cu cât o poziție este mai înaltă, cu cât avantajele ei sunt mai mari, cu atât și datoriile trebuiesc îndeplinite cu mai multă scumpătate și sfințenie. Să ne silim dar, să ne punem toate puterile, ca să ne arătăm demni de poziția ce am dobândit cu ajutorul Europei, care ne urmează astăzi cu o privire îngrijită și plină de amor, în toate actele noastre naționale. Să ne arătăm cum suntem din natura noastră, iar nu cum tristele condiții, ce ne apăsară așa de greu și într'un timp așa de îndelungat, ne făcuse să fim. Să dovedim, prin sacrificiile noastre de toate zilele pentru binele comun, prin respectul nostru pentru legile nouă, că într'adevăr amorul patriei ne-a sanctificat și ne-a ridicat la o înălțime unde interesele egoiste nu pot să ne atingă.

Noi, mai cu osebire, cari suntem funcționari publici, să facem pe toți cetățenii să creadă că de astăzi înainte au o patrie liberă, unde legea este dreaptă și ocrotitoare.

Dumnezeu este cu noi, fraților; să fim și noi cu credință la dânsul, și România va fi tare și fericie.

Să trăească Principatele-Unite ! Să trăească înălțimea Sa Alexandru Ioan I, Domnul Moldovei și al Țării-Românești !

Ministru din Lăuntru, (subscris) Nicolae Golescu.

După expunerea documentată a celor patru întâi ședințe ale Adunării Elective din București, cred că e la locul ei a lăsa să vorbească un martur ocular asupra împrejurărilor, cari au produs a doua mare manifestare națională în scurtul timp de 19 zile. Acest martur e Consulul General al Franței la București, L. Béclard.

Iată Raportul trimis de L. Béclard Comiteiului Walowski în 26 Ianuarie (7 Fevruarie) 1859 :

Înainte de a intra în arătarea faptelor, cari au tras după sine alegerea Principelui Cuza ca Hospodar al Valahiei, țin a constata un punct esențial, și anume că nici eu, nici altul din colegii mei, nu am exercitat cea mai mică influință asupra acestui rezultat.

Alegerea lui Alexandru Cuza a fost o manifestare adevărat națională. Ea poate fi în dezacord atât cu spiritul, cât și cu termenii Convențiunei din 19 August, dar nu s'ar putea contesta niciodată sinceritatea acestei manifestări. Voiu adăogi, și-mi va fi ușor a dovedi, că această manifestare devenise necesară. De aceea ea a și fost unanimă.

Înainte de ziua fixată pentru deschiderea Camerei, se formase două în-

truniri distincte de deputați, oarecum două cluburi, cari reprezentau îndestul de bine, unul principiul conservator—acesta eră cel mai numeros, și altul principiul liberal—acesta eră cel mai înfocat, cel mai îndrăzneț, cel mai bine pregătit pentru luptă, de nu și pentru victorie.

Stângăciile Căimăcâmiei — vorbesc de dd. Manu și Băleanu —, simpatiile lor deschise pentru candidatura Principelui Bibescu, în fine apucăturile lor violente privitoare la punerea în executare a Stipulațiunilor Electorale din 19 August 1858, au dat partidului opoziției drepturi la plângeri, pe cari acesta s'a grăbit a le exagera și a le exploata cu multă dibăcie.

În fața atacurilor neconținute și adesea nedrepte, Căimăcâmia și aderenții ei s'au pus în pozițiune de apărare, și în detrimentul intereselor ei bine înțelese a sfârșit prin a întrebuița toate mijloacele iertate și neiertate, pentru a-și asigura majoritatea în alegeri.

Această stare de antagonism și de animozitate reciprocă, cauzată mai ales prin cestiunea alegerii Hospodarului, s'a agravat prelungindu-se. Diferite incidente au iscat motive de încurajare pentru unii și de rezistență pentru alții.

După multe corespondențe pline de minciuni, publicate de ziarele noastre, și cari, aproape nebăgate în seamă la Paris, au avut în București efectul de a învenina urile profunde ce existau mai de mult, un articol inserat în «Journal des Débats» din 9 Ianuarie, datorit condeiului d-lui Saint-Marc-Girardin, a venit în momentul cel mai propice pentru a servi de declarație de războiu între partide.

Autorul acestui articol, uitând de astă dată rezerva și urbanitatea cari-i sunt obișnuite, nu s'a temut a se face ecoul acuzațiunilor ridicate în contra autorităților din București. El zicea: «Purtarea ilegală și violentă a Căimăcâmiei este o cauză de revoluțiune; noi avem dreptul a cere, ca Convențiunea din 19 August să fie respectată în litera și în spiritul ei, și să nu atârne de îndrăzneli subalterne a violă fără rușine prescripțiunile ei». Iată cum se exprimă unul dintre scriitorii nostri cei mai renumiți, unul dintre publicistii nostri cei mai competenți.

Nu trebuia mai mult pentru a face imposibilă orice împăcare între acuzați și acuzați. Animați de asemenea dispoziții, amândouă cluburile parlamentare s'au pus să se sfătuească asupra planului lor de războiu.

Progresiștii de toate nuanțele, cari recunosc ce șefi pe d-nii Brătianu, Golesecu și Rosetti, uniți cu câțiva alții ca d-nii Ioan Cantacuzino și Dimitrie Ghica, erau încă în minoritate. Ei aveau dar tot interesul ca, generalizând abuzuri izolate, să conteste alegerile și să reclame sau anularea lor totală, sau o reviziune minuțioasă și aspră. Dacă li se refuzau aceste două satisfacții, ei amenințau să iasă din Cameră și să adreseze nației, adică

părții turbulente, care în orice țară iea rolul poporului, un apel menit a produce efectul dorit.

Majoritatea conservatoare, din parte-i, s'a arătat plină de încredere în succesul ei. Făcându-și calculul, ea credea că poate de sigur alege pe Hospodarul dorit de ea. Dar pentru aceasta ea trebuia să-și strângă rândurile și să conserve, ca votând cu dânsa, chiar pe acei deputați, a căroră alegere eră neregulată. De acolo s'a născut propunerea stranie, de «a trece cu buretele» asupra abuzurilor comise de o parte și de alta.

Având o cunoștință exactă de tactica și de amenințările adversarilor ei, majoritatea, căreia colegii mei și eu însumi dădusem sfaturi bune, se hotărîse a da exemplul moderației. [Ea declară că nu cerea mai mult, decât a procede în toată conștiința la verificarea puterilor. Ea promitea să invalideze fiecare din alegerile, a căreia iregularitate va fi arătată, însă cerea ca aceeaș severitate să fie aplicată la examinarea reclamațiilor reciproce ridicate în contra operațiunilor electorale ale adversarilor. Astfel ea speră să iea minorității orice pretext de abținere și de a conserva ascendentul numărului prin anulările, pe cari probabilitățile permiteau să fie mai dinainte împărțite între amândouă câmpurile. E bine înțeles că acest din urmă calcul eră trecut sub tăcere, și partidul conservator se lăudă foarte mult de hotărîrea lui de a se mântui în legalitate.

Dar partidul contrar pregătise manifestul său și 19 deputați îl semnase; alți șapte sau zece se legase de asemenea să-l semneze, însă în ultimul moment, și când majoritatea, prin reaua sa credință, ar fi făcut inevitabilă întrebuințarea acestui mijloc extrem.

Acestea sunt împrejurările în cari Adunarea s'a întrunit, în 22 Ianuarie (3 Februarie), la 10 oare dimineața.

Sala ședințelor e situată lângă palatul Mitropolitului și face parte din un șir de edificii, formând o curte mare, în mijlocul căreia se înalță catedrala. Aceste construcțiuni sunt clădite pe vârful unui colnic, din toate părțile izolat în împrejurime. Ajungi sus prin o stradă largă, care servește de preumblare.

Înainte de oara hotărîită pentru deschiderea ședinței, o slujbă religioasă a fost serbată în Mitropolie, în prezența Caimacamilor și a Deputaților.

La 10 oare, m'am dus la Adunare, unde am găsit întruniți pe toți colegii mei, precum și pe Daud Effendi, Comisarul Porții Otomane, în locul special ce ne-a fost rezervat.

Un public numeros se îndesă în celelalte tribune, în curtea și în strada care suie spre Mitropolie. Detașamente de miliție, de infanterie și de cavalerie formau o linie și întâmpinau greutate a reține mulțimea.

Mitropolitul, Prezident de drept, încunjurat de trei episcopi diecezeni, a deschis ședința cu rugăciunile obișnuite.

Apoi Secretarul de Stat, d-l Constantin Brăiloiu, a pronunțat în numele Căimăcămiei un discurs, a căruia traducere în limba franceză o alăturez. D-nii Băleanu, Manu și Filipescu, nefăcând parte din Adunare, s'au retras.

După aceasta, Mitropolitul, luându-și locul pe jețul Prezenței, a chemat lângă el doi deputați, pe d-nii Brăiloiu și Ioan Cantacuzino, pentru a îndeplini funcțiunile de secretari provizorii.

S'a dat cetire de unul din Secretari Ofisului Căimăcămiei adresat Mitropolitului, și prin care acesta eră invitat a observă, ca Prezident al Adunării, formele prescise atât de Convențiune, cât și de Regulamentul Organic și de precedentele obișnuite în Adunarea Generală. Indicațiunile din acest Ofis priviau în particular formarea biururilor, verificarea Puterilor, titlurile cerute dela candidații la Hospodarat, și în fine alegerea Domnitorului.

Referindu-se la art. 1 al Reglementului, adoptat în 1843 de Adunarea Valahiei, Mitropolitul a invitat pe deputați a alege o comisiune de cinci membri, însărcinată cu verificarea operațiunilor electorale.

Chiar la cetirea Ofisului Căimăcămiei, mai mulți deputați dăduse semne de nerăbdare. La propunerea Mitropolitului, s'a deslănțuit furtuna.

Beizadê Dimitrie Ghica cere cuvântul. Prezidentul i l-a refuzat.

Principele Alexandru Ghica se ridică și protestează cu violență în contra verificărei Puterilor, care nu se poate îndeplini, decât atunci când Camera va fi luat o hotărîre privitoare la ilegalitățile comise de Căimăcămie în materie electorală.

Aplauze frenetice izbucnesc în tribuna din fundul sălii, unde stau îndesați mai mult de 200 spectatori.

Beizadê Dimitrie Ghica strigă, în mijlocul tumultului cauzat de acest incident, că dacă drepturile Adunării nu sunt respectate în persoana sa, el va părăsi sala cu un mare număr de colegi ai săi și va protestă dinaintea națiunei. El se ridică în contra pretențiilor Căimăcămiei, care îndrăznește să dicteze voința ei acestei Adunări, și cere ca înainte de a procede la formarea unei Comisiuni, Adunarea să excludă din sânul său deputații cari nu fac parte regulată a ei.

D-l Bozianu sprijinește această moțiune, restrângând-o în terminii următori: «Acei a căroră alegere este de o neregularitate vădită, nu pot face parte din formarea Comisiunei însărcinate cu verificarea puterilor». D-l Bozianu face un apel la conștiința deputaților, cari se află în acest caz și-i roagă să se recuze ei înșiși.

Principele Alexandru Ghica declară că propria sa alegere nu a fost legală, fiindcă i-a lipsit o voce spre completarea cifrei cerute de majoritatea

absolută. În consecință, el se desbracă de funcțiunea sa de deputat. Zicând aceste cuvinte, el se îndreptează spre tribuna diplomatică și vine de-și iea loc printre noi.

Un deputat al stânzei, d-l Radu Golescu, urmează pildei date de Principele Ghica și se retrage în fundul sălii.

O discuțiune din cele mai vii și din cele mai sgomotoase se ridică între amândouă partidele, din cari se compune Adunarea. Stânga cere ca deputații aleși în mod neregulat să fie eliminați imediat, înaintea a orice verificare a puterilor. Abuzurile au fost prea vădite, zic oratorii acestui partid, d-nii Bozianu, Boerescu, Ioan Brătianu, Dimitrie Ghica și Văleanu, pentru ca să mai fie nevoie a consulta dosarele privitoare la aceste alegeri neregulate. D-l Constantin Cantacuzino însuș împărtășește această opiniune, care e combătută de d-nii I. Florescu, Otteteleșanu, A. Florescu și Catargiu. Aceștia, în numele dreptei, se opun la o asemenea eliminare și cer ca toate alegerile să fie supuse la o cercetare a Comisiunii, care va propune Adunării de a casă sau de a validă pe fiecare din ele, după verificarea prealabilă.

D-l Brăiloiu, Secretarul de Stat, merge până a vroi să dovedească dreptul Căimăcămiei de a face să se revadă de Consiliul Administrativ sentințele date în materie electorală.

Această pretenție nepotrivită a provocat murmure violente și a atras d-lui Brăiloiu o replică călduroasă a d-lui Brătianu, care e aplaudat cu sgomot de public.

Prezidentul care, dela începutul ședinței, a arătat o slăbiciune și o incapacitate deplorabilă, iese în fine din letargia sa, și declară că dacă se vor mai reînnoi asemenea manifestări, el va da ordin să se evacueze tribunele.

Amenințări vane! Mulțimea, care se îndesă în jurul Mitropoliei, a făcut irupție peste tot locul și s'a introdus până în sala ședințelor Adunării. Înprejurul băncilor ocupate de deputați, și chiar amestecați printre aceștia, se pot număra trei sau patru sute de indivizi străini de Adunare.

Se fac în mai multe rânduri încercări inutile a depărta această mulțime din sală.

Liniștea restabilindu-se puțin, ședința urmează.

Beizadè George Știrbei și D. Arsaki susțin că unele alegeri li se par lovite de o nulitate vădită.

D-l Nicolae Rosetti citează ca trebuind excluși în mod prealabil nouă deputați, între cari Principele Alexandru Ghica, Radu Golescu, Ioan Manu, etc., a cărora alegere nici nu este nevoie a fi verificată.

După o discuțiune de cinci oare, se adoptează în fine, în comun acord, combinația următoare: Un comitet va fi însărcinat cu verificarea puterilor;

Însă nu se vor admite a lua parte la vot pentru formarea acestui comitet : 1) acei cari nu au avut majoritatea absolută la întâiul scrutin, 2) acei a căroră alegere s'a făcut altfel decât cu scrutin secret, 3) acei cari au fost aleși de colegiuri incomplete sau falsificate, sau prin excluderea alegătorilor înscriși în virtutea de sentințe judecătorești, sau prin admiterea abuzivă de alegători înscriși după termenul fixat pentru închiderea listelor electorale. Totodată se iea hotărârea, că deputații cuprinși în aceste trei categorii nu vor putea vota asupra concluziunilor Comisiunei.

Ședința e ridicată la 4^{1/2} oare.

Impresiunea mea, ieșind din această ședință, nu eră favorabilă deputaților valahi. Avusesem dinaintea ochilor mei, oare întregi îndelungate, spectacolul unei Adunări adânc separată, fără vreo direcțiune, apăsată de mulțime și neavând nici grija, nici curajul de a se liberă, de o Adunare care, dela primii săi pași, lăsă să fie oprită prin operațiunea elementară a verificărei puterilor, care, având în vedere tendințele manifestate, aveă să se desăvârșească, nu ca o cercetare conștiințioasă și sinceră, ci ca un act de ostracism, cu țelul de a cuceri majoritatea.

Eram însă departe a mă aștepta la scenele încă mai penibile ale zilei următoare.

În 23 Ianuarie (4 Fevruarie), ședința s'a deschis la 10 oare, ca ședința trecută.

Am fost unul din cei dintâi care a intrat în sală, și am observat că împrejurimea și chiar curtea Mitropoliei eră plină de lume. Mulțimea, adunată în jurul sălii deliberațiunilor, se ridică la multe mii de indivizi. Ea creștea continuu, prin sosirea de grupuri, a căroră atitudine semănă amenințătoare.

Sute de țărani, în hainele lor de muncă, apar din când în când, atrași în mod evident de acei cari preparau turburări.

Aceleași observațiuni au fost făcute, ceva mai târziu, de colegii mei de Prusia și de Rusia, cari singuri cu mine am asistat la această ședință în tribuna diplomatică.

După ce Procesul Verbal a fost cetit și adoptat, s'a făcut apelul nominal, înainte de a hotărî în mod definitiv lista persoanelor cari nu vor lua parte la formarea Comisiunei de verificare a puterilor.

În timpul când se făcea apelul nominal, unul din deputați, d-l Ioan Brătianu, vede în dreptul unei ferestre un detașament de soldați din miliție intrând în curtea Mitropoliei, pentru a restabili ordinea și a face un spațiu liber pentru circulație.

D-l Ioan Brătianu se suie imediat la tribună și cu o voce tunătoare denunță Adunărei, că a constatat trădarea zicând : «Adunarea e înconjurată și nu putem delibera decât sub presiunea baionetelor».

Se aud, în acel moment, strigătele poporului, care, din curte, semănă a răspunde alocuțiunii d-lui Brătianu. Mai mulți deputați ies din sală, pentru a merge și a vedea, ce se petrece în jurul Mitropoliei. O confuziune colosală domnește în Adunare și în tribune.

Beizadè Dimitrie Ghica înaintează spre biou și conjură pe Prezi-denți, cu o voce amenințătoare, de a da imediat ordine pentru retragerea trupei. El reclamă această satisfacere în numele poporului iritat. În urmă, adresându-se către Secretarul de Stat, d-l Brăiloiu, zice: «În ce vă privește, «ca agent al Căimăcâmiei, vă fac răspunzător de tot ce se va întâmplă».

Strigătele cresc din afară. Tumultul devine indescriptibil.

Comandantul-șef al miliției, B. Vlădoianu, membru al Adunării, d-nii I. Brătianu și Dimitrie Ghica ies din sală, pentru a face să se evacueze curtea Mitropoliei. Miliția se retrage în adevăr; însă, cu toate insistența, mai mult ori mai puțin sinceră, a d-lor Ghica și Brătianu, mulțimea rămâne stăpână a împrejurimei Adunării.

Beizadè Dimitrie Ghica intră atunci în sala ședințelor și invită pe Prezi-dent să se înțeleagă cu Căimăcâmia, pentru ca de acum înainte să nu se mai întrunească trupe împrejurul Mitropoliei. Cu colegul său I. Brătianu, el răspunde de popor, în numele căruia el ia asupra sa ca ordinea să nu fie turburată. D-l Brătianu face aceeaș declarație, zicând: Autoritatea morală, de care dispun, mă fac să afirm că poporul nu va comite nici un exces, pe cât timp se va respecta legalitatea.

D-l Ioan Florescu, deputat al dreptei, justifică Căimăcâmia de presupu-nerile nedrepte, al căror obiect ea este. Dacă s'a trimis un detașament slab de soldați, aceasta s'a făcut pentru a mănține ordinea. Opinez și eu să se trimită trupele înapoi; dar atunci să se depărteze de asemenea și mulțimea, a căreia apăsare e tot atât de periculoasă pentru Adunare ca aceea a baio-netelor. Mulțimea, care s'a adunat în curtea Mitropoliei, a fost adunată cu premeditare. Excitațiuni de tot felul au fost răspândite în acest scop în Bu-curești și în împrejurimi. Eră de datoria Caimacamiilor să nu lase câmpul liber perturbatorilor. Dacă d-l Brătianu ar veni mâne la putere, d-l Brătianu ar lua aceleași măsuri de precauțiune.

D-l Ion Brătianu răspunde: «Perturbatorii nu se află în rândurile poporu-lui. Adevărații perturbatori sunt acei cari violează legile și cari în toate actele lor se arată necredincioși mandatului ce li s'a dat. De trei luni de zile am protestat aproape în fiecare zi în contra ilegalităților făcute de Căimăcâmie. Protestez și acum în contra trimiterii trupelor, căci ea consti-tue totodată o ilegalitate și o provocare. Nu am cerut soldați. De ce Cai-macamii i-au trimis? Oare pentru că Caimacamii, părăsind ieri Adunarea, au fost primiți de urletele și șuerăturile mulțimei? Această pedeapsă oră

dreaptă; Călmăcămia a pierdut toată autoritatea, fiindcă urmările ei au fost nedemne. Puterea de acum înainte e în mâinile noastre, căci noi avem să dispunem de ea, căci s'a trecut timpul când Principii domniau prin grația lui Dumnezeu. Voința națiunii și respectul legilor sunt astăzi singurul sprijin al tronurilor».

După o discuțiune aprinsă, la care au luat parte d-nii Florescu, I. Brătianu, D. Ghica, Otteteleșanu și Brăiloiu, *Adunarea* decide că, de acum înainte, forța armată nu va mai fi admisă în Curtea Mitropoliei, care de asemenea e interzisă mulțimei, și că în fine deputații nu vor putea dispune decât de un mic număr de bilete dând intrare în tribuna publică. Aceste bilete, în tot cazul, nu se vor distribui decât numai deputaților.

D-l Dimitrie Brătianu propune că d-l Brăiloiu nu se poate aștepta, în vederea calității sale oficiale, la nici o nepărtinire, și că prin urmare să fie invitat să cedeze locul de Secretar al Adunării celui mai tânăr dintre deputații prezenți.

O nouă desbatere începe asupra acestui punct. D-l Brăiloiu își apără dreptul său; însă Mitropolitul sfârșește prin a înlocui pe d-l Brăiloiu cu d-l Sc. Fălcoianu.

Adunarea reieă în urmă discuțiunea privitoare la compunerea Comisiunii, și se discută împrejurările, cari au însoțit câteva alegeri.

Deodată strigătele reîncep cu tărie împrejurul Mitropoliei, poporul a căruia mulțime crescuse mult, se îndeasă la toate ieșirile din sală, atât de tare încât Adunarea e în pericol de a fi inundată. O temere grozavă se răspândește într'un număr de deputați. Orice discuțiune devine imposibilă. Președintele este invitat să ridice ședința.

D-l Dimitrie Brătianu și D. Ghica iese din nou pentru a liniști masele. Se află că detașamentul de miliție, în loc să reintre în cazarmă, se retrăsese la o mică distanță în curtea unui spital, unde ea a rămas sub arme. De aci indignarea și strigătele poporului. Detașamentul primește în fine ordinul de a se duce mai departe.

Președintele anunță că ședința este ridicată.

D-l Ioan Brătianu se precipită la tribună și zice că Adunarea trebuie din contră să se declare în permanență. El invită pe Mitropolit să revie asupra deciziunii luate. Dela invitare el trece la amenințare și, ridicând vocea, zice:—«Cei cari au cerut ridicarea ședinței, nu știu ce răspundere îi așteaptă. Poporul e exasperat, și când i se va zice că noi nu am făcut astăzi nimic, eu însumi nu voi mai fi capabil a-l liniști.

Aceste fanfaronade ridicole produc însă efectul lor asupra unei Adunări pline de spaimă; se face din nou apelul nominal, care constată prezența unui număr suficient de deputați, și ședința este reluată. Se discută din nou câteva

alegeri, și se pune înainte lista alcătuită în ziua precedentă, a celor nouă deputați excluși de a lua parte la formarea Comisiunii însărcinate cu verificarea puterilor.

Operațiunea însăși e încă lăsată pe ziua următoare și ședința e ridicată.

Seara aspectul orașului nu avea nimic, care să ne poată liniști. Toate aparențele indicau o mișcare pentru ziua de mâine.

Insă cari ar fi fost șefii acestei insurecțiuni? La ce cuvânt de ordine vor ascultă masele poporului? Nu sunt în stare să mă pronunț încă asupra acestui punct.

Beizadê D. Ghica și mai ales d-l I. Brătianu, cari credeau că exercitează un mare ascendent asupra mulțimei, erau oare capabili a o deslănțui și a lua o hotarire în această privire? Oarecari indicii confirmă presupunerea.

Principele Al. Ghica putea de asemenea să fie presupus, că a vrut să creeze o stare de turburare, ale cărei cosecinte puteau să-i fie profitabile.

Această opiniune eră a d-lui de Giers, și eră împărtășită și de colegul meu d-l Baron de Meusenbach.

În a doua ședință Principele Ghica s'a pus mai în vedere într'un moment important, când o luptă între popor și trupe semănă să fie iminentă. Mai întâiu el s'a amestecat în adunarea din curtea Mitropoliei, și în urmă el a reintrat în Adunare, și a afectat din nou a-și lua un loc lângă noi. Principele Ghica se exprimă cu foarte mare violență în contra Caimacamilor, încercându-i cu o grea răspundere. Mi-am permis să-i răspund că agitatorii recunoscuți, cari dispuneau sau credeau că dispun de mulțime, luau asuprași o răspundere cu mult mai mare.

Revin la seara zilei de *23 Ianuarie (4 Fevruarie)*.

Pe la 9 ore seara, vreo treizeci de jandarmi călări, trimiși într'un sat din împrejurime pentru a arestă pe niște țărani, cari se zicea că vin la București, au fost încunjurați și dezarmați într'o mahală a orașului, în momentul în care ei treceau bariera, de o mulțime de câteva sute de indivizi. Jandarmii sunt legați și aduși cu caii și cu puștile lor în oraș la prefectura Poliției. Acolo șeful mulțimei a cerut dela Prefect o chitanță de primire, care i s'a dat. De acolo, acest individ, care se numia Valentineanu, se duce cu trupa sa la ispravnicul județului, d-l Ioan Krețulescu, unde și-a însușit dreptul de a face o perchiziție. Din nenorocire nu s'a aflat nimic. D-l Ioan Krețulescu eră acuzat că a bătut pe țărani din împrejurimile Bucureștilor, pentru a-i sili să facă cunoscută persoana care-i atrăgea spre oraș. Se zicea că unul din acești țărani murise în urma cruntei bătăi ce suferise. Alții au spus numele individului în relațiune intimă cu d-l Ioan Brătianu. De almintrelea eră cert că o mare parte din țărani, cari intrase în București în număr de trei sau

cinci mii țărani, erau cultivatori de pământ stabiliți pe proprietățile Principelui Ghica.

Iată informațiile ce am putut culege în *seara de 4 Februarie*, când ceva mai târziu m'am dus să văd pe d-l de Giers. Acolo am aflat pe Baronul de Meusebach și pe d-l Filipescu. După câteva momente a venit d-l Catargiu, Ministru de Finanțe, amicul d-lui de Giers. S'au comunicat noutățile, și d-l Filipescu ne-a comunicat dispozițiile luate pentru ziua următoare. Curtea și calea spre Mitropolie vor fi fără trupă, însă toată împrejurimea Mitropoliei va fi păzită de toate forțele disponibile. Colonelul, comandantul a celor 1.300 oameni meniji ca gardă a Adunărei, căpătase instrucțiunile necesare pentru toate eventualitățile.

Colonelul ar fi un om hotărît, care știe să-și facă datoria. Se putea sprijini și pe soldați, cu condițiunea ca ofițerii să rămâie credincioși. Aceasta din urmă ipoteză eră mai mult decât îndoelnică. D-l Filipescu se părea, de nu descurajat, cel puțin foarte intimidat, gândind la complicațiunile cari probabil se vor întâmpla a doua zi. D-l Catargiu, în calitate de deputat, ne-a cerut în urmă sfatul nostru. Mai mulți din colegii săi erau dispuși să provoace o ajurnare a ședințelor.

D-l de Giers, d-l de Meusebach și eu, într'un comun acord, am combătut ajurnarea. Noi gândiam că Adunarea din contra trebuiă să urmeze lucrările sale. Eu din partea mea am emis încă avizul următor: «A se invită cei nouă deputați, desemnați de însăș Adunarea ca acei a căroră alegere părea a fi mai contestată, să-și dea imediat demisiunea: Stanga satisfăcută de acest sacrificiu l-ar considera poate ca puind capăt la verificarea puterilor, care, în tot cazul, s'ar află astfel simplificată. Adunarea ar putea să se constitue și să procedă la alegerea Hospodarului. Asupra acestui din urmă punct, toate partidele erau de asemenea interesate a da dovezi de conciliațiune».

Pe când aceste cestiuni erau agitate la colegul meu rusesc, idea concilierii făcea de fapt progrese mari. La întrunirea deputaților dreptei să vorbiă de a părăsi candidaturile Principilor Bibescu și Știrbei, dacă partea opusă ar părăsi candidații lor principali, pe Principele Ghica și pe Nicolae Golescu. La întrunirea deputaților stângerii, idea alegerii Principelui Cuza a fost pusă înainte pentru prima dată. Intăiu combătută de frații Brătieni și de d-l Constantin Rosetti, ea a izbutit, după o vie discuțiune, a întruni toate sufragiile.

A doua zi *dimineața, 24 Ianuarie (5 Februarie)*, aceste ultime convorbiri secrete nefiind încă cunoscute, Adunarea a intrat în ședință. De amândouă părțile se simția, că această zi va produce un ce hotărîtor. Măsurile luate, atât de Adunarea însăș cât și de Căimăcămie, au avut în sine efectul de a mănținea de tot libere împrejurimile Mitropoliei. Mergând la Cameră, am fost îndată întâmpinat de această schimbare. O solitudine completă și o

lăcere profundă erau în acea curte, pe care o văzurăm atât de sgomotoasă și de agitată în cele două zile precedente. Adunarea în marile ei complet părea că se reculege.

Adunarea s'a deschis ceva mai târziu ca de obicei.

Un tânăr deputat din stânga, d-l Boerescu, a propus Camerei a se retrage în comitet secret, pentru a auzi o comunicare, pe care ar dori să o facă. Cererea sa a fost primită, și toți deputații s'au retras într'o cameră vecină.

Acolo d-l Boerescu a făcut cunoscută moțiunea sa în termeni excelenți. După ce a deplâns antagonismul ce există între cele două fracțiuni ale Adunării, el a demonstrat că tot răul provenia dela viitoarea alegere a șefului Statului.

«El a zis următoarele: «Fiecare crede că candidatul său e cel mai bun, și nimeni nu se poate împăca cu idea triumfului unui alt candidat. Iată ce a produs discordia și ce amenință a produce anarhia între noi. Cum să ieșim din acest impas? Suprimând cauza diviziunilor noastre. În cât ne privește pe noi, începem prin a declara că nu avem nici un candidat. Poate că Domniavoastră, Domnilor, aveți un candidat. Inșă nu cred că ați venit aci hotărâți a-l impune cu orice preț. Cum? Chiar cu prețul unui războiu civil? Chiar cu prețul unei invaziuni armate? Nu, nu vă fac insulta să cred aceasta. Să căutăm dar un candidat, împrejurul căruia ne-am putea grupa. Acest candidat însă nu-l putem găsi, și v'am arătat cauza. Este însă cu puțință a ne uni cu toții împrejurul unui și acelaș princip? Nu rămâne îndoială că da. Principiul acesta, atât de bun ca să ne împace, este principiul ideii patriotismului, și anume îl numesc, Domnilor, principiul ideii Unirei. Înainte de un an, mai mulți dintre Domniile-Voastră reprezentau chiar în această incintă țara, și rostiau cu căldură dorința Unirei. Între toți deputații de atunci, cel mai elocuent poate și cel mai călduros promotor al Unirei eră Principele Bibescu, fostul Domn. Oameni cum sunteți Domniile-Voastră, Domnilor, și cum este Principele Bibescu, nu pot astăzi să se contrazică. Să rămânem dar legați cu sinceritate de principiul Unirei, căci de acest princip atărnă renașterea noastră națională. Să ne dăm mâna; să fim frați. Să privim la puținii ani ce avem a trăi și să ne gândim că urmașii noștri vor culege moștenirea pregătită prin abnegațiunea noastră. Întruniți sub principiul Unirei, suntem prin urmare și întruniți împrejurul omului, care personifică acest princip, împrejurul lui Alexandru Cuza, Domnul Moldovei. Să ne întrunim împrejurul acestui nume, și aducerea noastră aminte va fi binecuvântată de strănepoții noștri, și chiar de acum înainte noi ne vom bucura de fapta noastră, căci țara va fi mulțumită de noi, și conștiința ne va zice că ne-am îndeplinit cea mai sfântă din datoriile noastre».

Această cuvântare a produs o mare impresiune. Simțământul ce însuflețea pe orator nu a întârziat să câștige pe auditorul său. Mai toți cari erau de față aveau ochii plini de lacrimi.

D-l Arsaki și Beizadè Dimitrie Ghica au sprijinit cu câteva cuvinte propunerea d-lui Boerescu. Un strigăt unanim — «Să trăească Principele Cuza!» — a ieșit din gura tuturor. Acest strigăt a străbătut până în sala ședințelor. El a fost de multe ori repetit de mulțime, care, reținută până atunci în afară de zidurile Adunării, curând a venit să ia parte la această manifestare improvizată.

Mitropolitul a ingenunchiat și, cu o voce care dovedea emoțiunea sa, a mulțumit lui Dumnezeu că a luminat pe reprezentanții națiunii. Apoi prin o scurtă rugăciune, a rugat pe Cel de sus să facă să fructifice idea păcii și a concordiei, care uniă acum pe toți colegii săi. «Să nu avem, a zis el, decât un singur braț și o singură inimă. Providența Dumnezească, care ne-a dictat alegerea Principelui Cuza, să ne mântie unirea voințelor noastre. Să jurăm toți că vom susține pe Domnitorul nostru».

Toți deputații au strigat — «Jurăm» —. Și toți, fără deosebire de partid, s'au sărutat și s'au îmbrățișat. Un Proces verbal a fost imediat redactat, și a fost semnat de toate persoanele prezente.

Beizadè George Știrbei, deputat de Craiova, a zis că tatăl său, Principele Știrbei, reținut de starea sa bolnăvicioasă de a veni în Adunare, va regreta foarte mult că nu a putut asista la această solemnitate. El a rugat ca Procesul verbal să fie dus acasă la dânsul, pentru a fi semnat de părintele său.

Beizadè G. Bibescu, Principe Brâncoveanu, a anunțat curândă sosire a tată-său în țară. «Nefiind deputat — a zis el — tatăl meu nu va putea semna acest act, dar știu cel puțin și-mi place să vă asigur că va fi cel întâiu care-i va da adeviziunea sa».

Deputații au intrat în urmă în sala ședințelor. Partidele nu mai existau; injuriile erau uitate. Conservatorii și progresiștii se țineau îmbrățișați. Inamicii neîmpăcați își întindeau mâinile și se sărutau plângând.

Aplauzele tribunelor, strigătele de bucurie ce se auziau de departe și al căroră vuet părea că cuprinde întreg orașul, marșurile triumfale ale muzicii militare, clopotele bisericilor anunțând pretutindenea știrea norocoasă, toate se legau pentru a da acestei scene un aspect măreț.

Toți Agenții Puterilor Garante erau întruniți, în acea zi, în tribuna diplomatică. Cu toate simțimintele diferite ce ne agitau, sunt sigur că nici unul dintre noi nu a asistat la aceste manifestații pătrunzătoare, fără a fi mișcat și influențat de ele. Colegul meu austriac, uimit de apropierea care se făcuse între oameni atât de puțin făcuți pentru a se înțelege între dânșii,

îmi zicea, chiar în acel moment, că, fără a prejudeca deciziunea Guvernului său, el nu se va putea opri de-ai prezintă într'o lumină favorabilă votul formulat de națiunea valahă.

După o îndelungată întrerupere, ședința se redeschide.

Nici o dificultate nu mai există. Dorința unanimă este de a păși imediat la verificarea puterilor. O propunere, pusă de două zile la o parte, și care consistă a împărți Adunarea în mai multe secții lucrând simultaneu, este din nou prezentată de d-l Arsaki și adoptată fără desbateri.

În două oare, puterile deputaților sunt verificate.

Se întăresc mai toate alegerile. Numai șase alegeri sunt casate, și anume — a d-lor Principele Alexandru Ghica, Ioan Manu, Radu Golescu, Nicolae Băleanu, Hagiadi și Pleșoianu, — cele cinci prime, din cauza lipsei majorității, și a șasea pentru viții de formă.

Adunarea, definitiv constituită, se compune de 66 deputați, dintre cari 64 erau prezenți. Doi sunt absenți, fiind bolnavi — Principele Știrbei și d-l Ioan Slătineanu.

După cererea d-lui Ioan Brătianu, Adunarea se declară în permanență, până ce ea va fi îndeplinit misiunea ei principală.

Biuroul e format. Iute se face înțelegerea asupra alegerii celor 2 Vice-prezidenți — d-nii Catargiu și Constantin Cantacuzino, — a celor 4 secretari, 2 secretari suplینitori, și celor 3 cestori, toți aleși fără distincțiune între membrii Adunării.

D-l Constantin Cantacuzino propune a păși imediat la alegerea Hospodarului. După opiniunea sa, Muntenii și Moldovenii se bucură de aceleași drepturi. Adunarea Valahiei poate alege pe un Moldovan. Lista candidaților la Domnie făcută de Căimăcămie nu e exclusivă, și în afară de această listă, Adunarea e liberă de a înscrie pe orice candidat, care ar posedă calitățile cerute.

Mitropolitul, ținând într'o mână Crucea și în cealaltă Evanghelia, se scoală în picioare, și chiamă pe deputați ca să depună jurământul prescris de articolul 31 al Regulamentului Organic. El pronunță formula jurământului: — «Jur să nu fiu îndreptat, în votul ce am să dau, de nici o considerație decât de aceea a binelui public». — Toți deputații strigă într'o singură voce: «Jur». Scrutinul este deschis. Se procede la numărarea voturilor cu o regularitate perfectă. Cele 64 buletine depuse în urna electorală sunt scoase din urnă de secretari și se constată unanimitatea voturilor în favoarea Principei Alexandru Cuza.

Tăcerea religioasă, care a domnit în timpul verificării voturilor, este întreruptă deodată prin o explozie de «bravo». Trebuie să fi asistat la această

ședință, pentru a-ți face o idee a entuziasmului, izbucnit în acest moment solemn.

Un deputat propune a se vota mulțumiri Puterilor Garante. Altul se ridică și aduce aminte, că Poarta Otomană, prin solitudinea sa, are titluri speciale la recunoștința țarei. Amândoi sunt aplaudați cu căldură.

D-l Boerescu se suie la tribună și, într'o scurtă improvizație, explică avantajile ce prezintă acest vot a Adunării: — «Acest vot nu e contrar spiritului Convențiunei, ci face numai mai ușoară aplicarea ei. Unirea administrativă rămâne ce eră, cu două Guverne, două Adunări și un singur Principe».

Beizadè Dimitrie Ghica, cedând de astădată unei idei bune și oneste, arată Adunării, că acest mare rezultat se datorește abnegației majorității: — «Acei calificați de retrograzi și de aristocrați, acei privilegiați mândri de privilegiile lor, prin devotamentul lor pentru binele public, au făcut să triumfe un princip nemuritor». Aceste cuvinte au fost acoperite de aplauze.

O depeșă e redactată de biurou și expediată la Iași; ea anunță Principei lui Cuza alegerea sa de Domn al Valahiei. O notificare a alegerii e adresată Caimacamilor.

Ședința se ridică la 8 oare seara.

Reintrând acasă prin o mulțime compactă și plină de bucurie, am văzut deodată întreg orașul iluminat.

Cred că e bine să mă opresc puțin aci pentru a justifica titlul ce am dat la aceasta a șaptea a mea cuvântare, și anume: *Căimăcămia Valahiei* a d-lor Emanoil Băleanu, Ioan Manu, Ioan A. Filipescu și *Influința precumpănitoare a Adunării Elective din Iași asupra Adunării Elective din București*.

În Iași și București stau la finele anului 1858 față în față două partide politice: acei cari reprezintau trecutul și acei cari săvârșise luptele recente pentru a rosti dorințele poporului român în Divanurile ad-hoc. Toate și unicele silințe ale celor întâi se concentrău în Alegerea Domnitorilor Moldovei și Valahiei; pentru adversari Alegerea Domnului eră numai o punte spre a ajunge treptat la îndeplinirea celor patru dorințe ale Divanurilor ad-hoc.

Cei întâi nu se preocupau decât de candidaturile la Domnie. În Moldova erau trei candidați: fostul Domn Mihail Grigorie Sturdza, fiul acestuia Principele Grigorie Mihail Sturdza, și fostul Caimacam Principele Nicolae Konaki-Vogoride. În Valahia erau trei foști domni candidați: Alexandru D. Ghica, Barbu D. Știrbei și George Bibescu.

Partidul național din amândouă Principatele nu avea nici un candidat, dar nu vroia cu nici un chip ca Domnuleasă să reprezinte trecutul, ori și cari ar fi fost calitățile ce putea să aibă ca persoană. Partidul național tindea ca Alegerea Domnului să fie o manifestare hotărâtoare a ruptoarei poporului român cu trecutul apăsător.

Eră evident că direcția procedurii de urmat pentru unii și pentru alții eră în mâinile guvernelor interimare reprezentate de Căimăcămiile instalate conform Convenției din 7/19 August 1858.

În Căimăcămia Moldovei, Ștefan Catargiu reprezintă candidatura la Domnie a fostului Domn Mihail Sturdza, iar Anastasie Panu eră conducătorul politic al națiunii și cu dânsul s'a unit dela început Vasile Sturdza, pentru a formă în guvern majoritatea în partea partidului național. Anastasie Panu a fost primul bărbat român, care, ajuns în capul guvernului, a dat piept cu influința puternică exercitată de Poarta Otomană și a decis a o sfărâma. Catargiu se plecă dinaintea «Poruncii» care venia dela Constantinopole și dela Puterile Garante; pentru Panu «Porunca» venia dela națiune, care o dăduse în mod victorios prin glasul Divanurilor ad-hoc. Panu își zicea: — Nu de geaba au muncit Unioniștii ca să unească într'un gând și într'o lucrare comună tot ce poporul român avea mai de seamă, — nu de geaba a izbutit Dimitrie Rallet să desvâlue în fața lumii urciosul complot ce se urzia pentru a așeză pe tronul lui Ștefan cel Mare pe Nicolae Konaki-Vogoride. Panu își zicea». «*Unioniștii nu mai au acum a exprimă dorințe, ci au datorია a le realiză prin fapte hotărâtoare.*

De aceea majoritatea Căimăcămiei din Iași facea cunoscute țarei în fiecare zi hotărârile ce luă, iar întrunirile și alegerile fiind absolut libere, conștiința națiunii a fost luminată și îndreptată nu spre persoane, ci spre datoriile cetățenești cele mari. Astfel majoritatea Căimăcămiei a asigurat izbânda Partidului Național.

Aceste idei, aceste deciziuni, aceste măsuri au făcut că Partidul Național din Moldova a ajuns în mod natural la alegerea de Domn a lui Alexandru Ioan Cuza, și după această alegere la Programul expus în depeșa Consulului Franței Victor Place, cu care am încheiat cuvântarea mea a șasea.

Mai eră încă ceva. Căimăcămia din Iași, în unanimitate declarase, chiar din primele zile ale instalărei sale, că ea se ține de cele 66 zile ce-i erau impuse prin Convențiunea dela 7/19 August 1858. Majoritatea Căimăcămiei a luat în mâinile sale cu energie, cu pricepere, cu dibăcie, toate măsurile pentru a izbuti, și astfel cei 30 de Deputați dela Elefant au hotărât de situațiune.

Ceeace se petrecea în Iași era cunoscut în București prin publicațiunile oficiale ale Căimăcămiei din Iași, prin ziarele din București și prin «Etoile du Danube» din Bruxela.

Aveau Caimacamii din București tot timpul, chiar de se țineau de cele 66 zile ale Convenției, să cunoască, să priceapă și să urmeze impulsivitatea puternică ce li se da din Iași, și pe care au fost siliți după 19 zile să o urmeze nu de voie, ci de nevoie.

În București cei trei Caimacami însă vroiau să impună Valahiei pe candidatul lor, și de aceea numai pe Vodă George Bibescu îl aveau dinaintea lor. Ei se țineau de trecut, și în această privire e caracteristic, că în Programul de deschidere al Adunării Elective, ei o numesc «Adunare Obștească», iar în Cuvântarea rostită de Secretarul de Stat Constantin Brăiloiu în numele Căimăcămiei, se cetește următoarele aprecieri asupra situațiunei: — «Pentru a doua oară în curs de 17 ani țara noastră se vede chemată a alege pe Domnul ei. Din ceeace era, în anul 1842, numai un act național foarte important, pentrucă exprimă restatornicirea unui vechiu drept al țării, este astăzi și un fapt european, care va avea pentru noi un rezultat mai însemnător, fiindcă suntem chemați de *Puterile cele mari ale Europei* a-l exersa în condiții nouă, și ele *ne vor lua socoteală de chipul cu care vom răspunde la a lor chemare*».

Căimăcămia din București, având unanimitatea în Guvern și crezând că se putea sprijini pe o majoritate însemnată în Adunarea Electivă, nu mai voiă să asculte de vocea țării, căci își închipuia că nu era răspunzătoare poporului român de faptele ei, dar că Puterile Europene cele mari aveau să-i iea socoteală de modul executării chemării sale. De aceea Caimacamii socotiau că ei pot dispune de Capitala București ca și de întreaga țară și că de aceea ei pot merge înainte cu îndrăzneală.

Caimacamii din București, rămâind însă izolați, în mijlocul unui popor care de mult timp se frământă pentru a intra în rândul popoarelor celor vii, erau ca o iezătură învechită și slabă, care se desface și dispăre, ruptă de torentul puternic ce se revărsa asupra ei. Torrentul a crescut și a trecut peste capetele reprezentanților trecutului. De aceea nici nu le-a venit în minte Caimacamilor din București, ca unor oameni mai bătrâni și mai experimentați, să facă ei, în cea întâi ședință a Adunării Elective, propunerea de a alege Domn al Valahiei pe Domnul ales de Adunarea Electivă a Moldovei cu 19 zile mai înainte.

Această datorie clară și limpede nu s'a îndeplinit, și în a treia

ședință a Adunării Elective, îndrăzneala Caimacamilor praf s'a făcut dinaintea cuvântărei tânărului Vasile Boerescu.

Dacă ar fi fost în Iași o Căimăcămie asemănată celei din București, care ar fi fost rezultatul dobândit? S'ar fi ales în Iași unul din cei trei Candidați la Domnie ai trecutului, și în București acel Candidat pe care-l doriau și-l impuneau Caimacamii. Ce situațiune s'ar fi creât pentru viitor? Națiunea română ar fi trebuit în tot cazul să înceapă din nou o luptă mai grea, mai energică și mai îndelungată decât aceea dela 1856 și până la 1858, în care rămăsese învingătoare.

*

Să urmărim faptele, cari au urmat în Iași și în București.

Procesul verbal VII al Adunării Elective a Moldovei, din 26 Ianuarie (7 Fevruarie) 1859:

Astăzi, în 26 Ianuarie anul 1859, deschizându-se a VIII-a ședință a Adunării, sub președința Inalt Prea Sf. Sale pâr. *Mitropolit.* . . .

1. Demisia dela mandatul de deputat al d-lui Nicolae Istrati din 25 Ianuarie (6 Fevruarie) 1859, adresată Adunării Elective a Moldovei:— Onorabilei Adunări Elective a Moldovei. Cer demisia dela mandatul de deputat din partea Colegiului orașenilor Capitalei.

2. Asemenea demisia d-lui Grigorie Balș, astăzi Ministru de Finanțe.

3. Adresa d-lui Ministru Secretar de Stat al Trebilor din Afară către Președintele Adunării, prin care anunță cetirea unui mesaj al Prea Înălțatului Domn în cauza demisionărei d-lui Lascar Rosetti din postul de Ministru de Finanțe și numirea d-lui Gr. Balș la acel post.

4. Adresa d-lui Ministru Secretar de Stat al Trebilor străine către Președintele Adunării, anunțând cetirea unui alt mesaj al Prea Înaltului Domn, în cauza marelui act ce s'a săvârșit de către frații noștri de peste Milcov.

D-l *Ministru al Trebilor străine*: Mai întâiu voiu ceti Mesajul pentru demisia d-lui Lascar Rosetti și înlocuirea sa prin d-l Gr. Balș.

«*Domnilor,*

«După demisia dată de d-l Lascar Rosetti din postul de Ministru Secretar de Stat la Departamentul Finanțelor, demisie pe care, în privirea stărei sănătății d-lui Rosetti, am încuviințat-o cu părere de rău, numind pe d-l Gr. Balș în această funcție, prin ordonanța din 24 ale corenteii, No. 10, vă încunoștințăm despre aceasta, spre regulă. Dumnezeu să vă aibă, Domnilor, în buna și sfânta sa pază».

Vă este cunoscut, Domnilor, actul măreț săvârșit în Țara-Românească, prin care frații noștri de peste Mijloc au întrunit ambele coroane, a Moldovei și a Valahiei, pe capul Domnului Alexandru Ioan I. Unii din d-voastră ați fost de l-ați felicitat și ați primit a sa îmbrățișare ca un simbol de unire, căci v'a îmbrățișat ca Domnul Moldovei și al Valahiei. I. S. m'a însărcinat a vă ceti Mesajul privitor către acest act.

Adunarea, sculându-se în picioare, a salutat aceste acte cu de trei ori repetate urări: «Să trăească Alexandru Ioan I! Să trăească România!»

După propunerea d-lui *I. A. Cantacuzino*, Adunarea păsește, potrivit § 104 al Regulamentului, la numirea unei comisii, compusă de 6 membri și de Președintele Adunării. Această comisie este însărcinată cu pregătirea unui proiect răspunzător la Mesajul I. S. Domnului Stăpânitor.

Înalt Prea Sf. Sa Păr. *Mitropolit* cedând dreptul său de membru acestei comisii d-lui Vicepreședinte P. Mavrogheni, comisia este constituită: 1. de d-l Mavrogheni; 2. de d-l A. Panu; 3. de d-l M. Kogălniceanu; 4. de d-l N. Suțu; 5. de d-l C. Hurmuzaki; 6. de d-l I. A. Cantacuzino; 7. de d-l C. Iacovachi.

Ordin de zi Domnesc către armata Valahiei, transmis din Iași prin telegraf, în 26 Ianuarie/7 Februarie 1859:

Principatele-Unite Moldova și Valahia.

Noi, Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și voința națională, Domn al Moldovei și al Țării-Românești.

La toți de față și viitori sănătate.

Ordinul de zi către Armata Țării-Românești.

Fraților de arme!

Am primit cu mulțumire manifestarea simțirilor voastre de devotament către persoana Noastră, căci acea manifestare o considerăm ca un jurământ sacru întru sprijinirea și apărarea principiului de frăție românească, ce a motivat alegerea noastră de Domn al Țării-Românești. Inima noastră de oștean și de Român cu mândrie vede împrejurul nostru fiii României adunați într-o singură și aceeași simțire de patriotism, de demnitate și de reînviere națională.

Salutare vouă, fraților de arme!

Salutare steagului românesc, ce a fost purtat de Mihaiu Viteazul! Patria română și Noi Ne încredem simțirilor Voastre de militari, pentru observarea strictei discipline, pentru păzirea ordinului legal și pentru devotamentul vostru pentru coroanele Moldovei și a Țării-Românești, întrunite prin voința nației române din Principatele Unite.

Dumnezeu să vă ție în a sa sfântă pază.

(S.) Alexandru Ioan.

Depeșa telegrafică a Generalului armatei române din Moldova Costache Milicescu către Generalul Barbu Vlădoianu, Șeful armatei române din Valahia, din 26 Ianuarie/7 Fevruarie 1859 :

D-lui General B. Vlădoianu, confratele nostru.

Am supus Domnitorului nostru manifestarea de devotament și de ascultare a oștirea românești.

Înălțimea Sa a fost pătruns de o vie mulțumire la cetirea depeșei voastre și vă trimite alăturatul ordin de zi, spre a fi publicat și comunicat oștirea. Totdeodată, ca general al ostașilor români din Moldova, am mulțumirea de a transmite din parte-le vii și fierbinți îmbrățișări fraților ostași români din Țara-Românească. Precum avem cu toți acelaș nume și aceeaș inimă, Dumnezeu ne va da acelaș viitor de glorie și de fericire.

După ordinul Înălțimei Sale, veți contrasemna ordinul de zi.

Generalul oștirea române din Moldova, (s.) Costache Milicescu.
Șeful Secției (subscris) Maior Conțescu.

Ceremonia depunerii jurământului de către armata Principatului Valahiei, în 27 Ianuarie (8 Fevruarie) 1859 :

În fine armia românească primi, la 26 Ianuarie, ordinul de zi al Măriei Sale Domnului Principatelor-Unite Țara-Românească și Moldavia, Alexandru Ion I, ce s'a și publicat îndată, după care luându-se dispozițiile necesare, astăzi Marți, în 27, la 11 ore dimineața, s'a concentrat toată oștirea din garnizoana București în cazarma Alexandria, unde s'a săvârșit solemnitatea depunerii jurământului de credință către Măria Sa Domnitorul Principatelor-Unite și către Patrie.

Oștirea concentrată s'a compus: de regimentul No. 1; de cinci companii din regimentul No. 3 de pedestrimă; de escadronul al 3-lea din regimentul de cavalerie; din bateria de artilerie; din comanda de pompieri; din elevii școlii militare și ai școlii de chirurgie, și de către toate gradele oștireaști din Statul-major al Ministerului ostășesc, și adjutanții domnești, cu toți cei atașați la dănele, și trei bande de muzici.

Ceremonia s'a deschis de față cu onorabili domni Miniștri, domnii Deputați ai Camerei legislative, funcționarii Guvernului, și o mulțime de cetățeni, printr'un discurs ținut către ostași de dumnealui Generalul oștirea române din Valahia, care s'a primit cu aclamație generală de toată oștirea și de către toate persoanele aflate de față. După aceasta, s'a cetit ordinul de zi al Măriei Sale Domnului, dat către armia română, care a fost întrerupt de aclamația de bucurie și de entuziasm național; iar după finirea acestui ordin, s'a săvârșit prin Eminentia Sa Părintele Mitropolit al Țarei-

Românești jurământul de credință depus sub steagurile oștirii de către toate gradele ostășești, cari au sărutat pe rând crucea și sfânta Evanghelie.

Solemnitatea s'a încheiat prin defilarea trupelor, în prezența Eminentei Sale Mitropolitul țării, a domnului Prezident și a domnilor membri ai Consiliului administrativ, precum și a domnilor Deputați. Eminentța Sa Mitropolitul țării, în tot cursul defilării, a binecuvântat trupele, și după finirea ceremoniei, le-a ținut un mic discurs spiritual, privitor la solemnitatea acestui act.

Această solemnitate se va urmări în toată țara, unde se află oștire, alături de linie, de graniță, cât și de jandarmerie, ordonându-se a se serba cu Te-Deum și mese pentru toate gradele fără osebire, spre a lua toți de o potrivă parte la publica bucurie.

Anexă.— Cuvântul rostit de Generalul Barbu Vlădoianu:

Ostașilor!

Cu cea mai vie mulțumire viu în mijlocul vostru să vă vestesc că Camera Electorală, după o dezbateră din cele mai serioase de trei zile, Sâmbătă, la 24 ale curenteii luni, prin deputații nației, într'o unanimitate, a ales, după legi, Domn al Țării noastre pe Măria Sa actualul Domn al Moldovei, Alexandru Ioan I Cuza, care, din aceea zi, este Domn al ambelor Principate-Unite românești, Moldavia și Țara-Românească.

Acest rezultat fericit, care va glorifica în eternitate istoria nației române, întrunește armia ambelor Principate sub același Domn. De aceea să ne felițăm că astăzi ne-a învrednicit Provedința ca să depunem jurământul credinței către persoana Domnului Alexandru Ioan I și către comuna Patrie, Principatele-Unite. Această zi au dorit-o secolii trecuți, această zi mărită o vor repeta-o secolii viitori. Persoana Domnului, sub ale cărui stindarduri ne adunăm, va glorifica nația noastră, prin principiul unirei ce prezintă. De aceea, să-l îmbrățișăm cu credința și devotamentul cel mai neclintit, cari totdeauna au caracterizat pe ostașul român, când a fost vorba de Domnul național și de Patria sa.

Să trăească Măria Sa Prințul *Alexandru Ioan I!* Să trăească armata Principatelor-Unite!

Procesul verbal V al Adunării Elective a Valahiei, din 26 Ianuarie (7 Februarie) 1859:

Astăzi, Luni, 26 Ianuarie anul 1859, Adunarea Electivă s'a adunat în sala seanțelor sale. Prea Sf. Sa Părintele Mitropolit, *Prezidentul*, deschide sedința la 11 ore.

Prea Sf. Sa Păr. Mitropolit, *Prezidentul*, comunică Adunării o depeșă ce a primit dela In. Sa Domnul Țării, prin care îl invită să comunice Adu-

nărei, că Măria Sa a numit pe d-l Ioan A. Filipescu Prezident al Consiliului de Miniștri și Ministru al Dreptății, și pe d-l Nicolae Golescu, Ministru al Trebilor din Lăuntru, însărcinându-i să formeze un minister provizoriu.

D-l *Nicolae Golescu*, Ministru al Trebilor din Lăuntru, comunică Adunării că d-lui, împreună cu d-l Logofătul Ioan Al. Filipescu, au luat frânele Guvernului, și că Măria Sa a completat Ministerul, numind provizoriu pe: d-l Barbu Catargiu, Ministru al Finanțelor; d-l Ioan C. Cantacuzino, Ministru al Cultului și al Instrucției publice; d-l Gr. Filipescu, Ministru Controlului; d-l Dimitrie Brătianu, Ministru Secretar de Stat la Trebile din afară, și pe d-l General Barbu Vlădoianu, Ministru al Trebilor militare.

După propunerea unora din membri, Adunarea însărcinează pe biurou a comunica Guvernului extract din Procesul verbal al ședinței din 24 Ianuarie, care zi s'a votat a fi aniversarea alegerii Domnului.

Em. Sa *Prezidentul* comunică Adunării că, în locul d-lui N. Golescu, unul din membrii aleși a face parte din deputăția către Domn și care, din înalt ordin, a trecut în serviciu public, a numit pe d-l Nicolae Opran a face parte din această deputăție, ca unul ce a avut mai multe glasuri, după ceilalți membri. Adunarea aprobază.

După propunerea unuia din d-nii deputați de a se procede, conform art. 14 din Convenție, la votarea Listei Civile a Domnului, Adunarea, consultată, hotărăște a se numi o comisie pentru alcătuirea unui proiect de lege întru aceasta, și această comisie să fie tot cea numită în seanța precedentă pentru alcătuirea regulamentului interior al Adunării.

Se numește asemenea în unanimitate și o altă comisie, de trei membri, și anume: 1) Prințul Dimitrie Ghica, 2) d-l Dimitrie Brătianu, 3) Vasilache Boerescu, ca să facă redacția memorandumului explicativ al alegerii, care s'a votat în seanța precedentă.

Prințul *Gheorghe Știrbei* și d-l *I. Brătianu* propun, și Adunarea încuviințează, ca această memorandum să se dea Guvernului, spre a-l comunica la Puteri.

Tot într'această seanță, Adunarea votează un act de mulțumire către Puterile Suzerană și Garante; și însărcinează pe biurou cu formularea acestui act, pe care să-l comunice Adunării în cea dintâia ședință.

Prezidentul, consultând Adunarea, ridică seanța la 2 ore după amiază, amânând viitoarea întrunire pentru Joi, 28 Ianuarie.

Prezidentul, (subscris) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei.
Secretarii, (subscriși): A. Arsache, I. Cantacuzino, S. Fălcoianu. Sc. Turnavitu.

A patra zi după alegerea sa — în 28 Ianuarie (28 Februarie) 1859, — Domnitorul trimite d-lui Dimitrie Brătianu, Ministrul Afa-

cerilor străine, următoarea depeșă telegrafică privitoare la încetarea funcțiunilor de Kapukehaia al Țării-Românești ale d-lui Aristarchi, precum încetase din timpul Căimăcămiei de trei din Iași a mai fi Kapukehaia al Moldovei Hatmanul Fotiade.

D-lui Dimitrie Brătianu, Ministru Trebilor străine în București.

Rânduirea unui Agent al Principatelor-Unite la Constantinopole având a se face în curând, Domnia-ta vei face cunoscut de îndată domnului Aristarchi, actualul Kapukehaia al Țării-Românești la Constantinopole, că funcțiile sale au încetat din ziua alegerii Domnului în persoana Noastră.

(S.) Alexandru Ioan.

Dela 28 Ianuarie (9 Fevruarie) incolo încep în sânul amânduror Adunărilor frământări mari și importante asupra cesiunii, cari sunt faptele cari trebuie să urmeze îndoitei alegeri. Discuțiunea e inaugurată în mod foarte caracteristic prin demisiunea d-lui Konaki-Vogoride din mandatul de deputat.

Procesul verbal IX al Adunării Elective a Moldovei, din 28 Ianuarie (9 Fevruarie) 1859:

Astăzi, în 28 Ianuarie 1859, deschizându-se ședința sub președința Inalt Prea Sf. Sale Păr. *Mitropolit*, se constată 41 membri față.

D-l secretar *I. Gane* cetește demisia de deputat dată de d-l Nicolae Konaki-Vogoride în 28 Ianuarie (9 Fevruarie) 1859: -- Onoratei Adunări Elective a Moldovei! Cer demisia din mandatul de deputat din partea colegiului electoral al proprietarilor primari ai districtului Tecuciu. (S.) N. Konaki-Vogoride. (Aplauze). Demisia se încuviiețază de Adunare.

D-l secretar *Grigoriu* cetește raportul comisiei însărcinate cu redactarea unui proiect răspunzător la Mesajul Înălțimei Sale Domnului Stăpânitor, în privirea mărețului act de alegere ce s'a săvârșit de către frații noștri de peste Milcov, recomandându-se d-l Kogălniceanu ca raportor.

D-l *M. Kogălniceanu* cetește *Adresa răspunzătoare la citatul Mesaj al Înălțimei Sale*, care cu aclamații și în strigăte de: Vivat Unirea! Vivat Alexandru Ioan I! se adoptează de Adunare. Iar cuprinderea adresei este următoarea:

«Adunarea Electivă a Moldovei, în ședința sa din 26 Ianuarie, ă primit cu entuziasm Mesajul Înălțimei Voastre, prin care binevoiti a o încunoștință că Adunarea Electivă din țara soră V'a ales Domn al Valahiei și că Înălțimea Voastră ați și primit frânele Guvernământului din București.

«Moldovenii nu așteptau mai puțin dela patriotismul fraților lor de peste Milcov, iar această Adunare Electivă, mândră de alesul ei și de Domnul

său, declară că Înălțimea Voastră, nepregetând a răspunde la chemarea ce Vi s'a făcut prin legiuții reprezentanți ai țării surori, ați bine judecat de simțimintele reprezentanților Moldaviei și de inima întregii nații, căci prin aceasta ați făcut un mare și puternic pas înainte întru realizarea eternei dorințe a neamului nostru — Unirea Principatelor.

«Prin un asemenea act, Înălțimea Voastră ați câștigat un nou titlu la amorul și recunoștința Românilor.

«In adevăr, chiar în ziua alegerii Înălțimei Voastre de Domn al Moldovei, în 5 Ianuarie 1859, Adunarea Electivă din Iași, reînnoind dorințele Adunărilor ad-hoc, rostite cu atâta unanimitate în zilele memorabile de 7 și 9 Octombrie 1857, și de îndată apoi proclamându-Vă Domn al Moldovei, a arătat, într'un chip manifest, ce idee personifică în Înălțimea Voastră și ce așteptă dela ocărnuirea Înălțimei Voastre.

«Adunarea Electivă din București, cu un patriotism mai presus de toată lauda, dând tot Înălțimei Voastre unanimitatea sufragiilor sale, și așa proclamându-Vă de Domn al Principatelor-Unite, a arătat lumii că Valahia, întocmai ca și Moldova, vede în Înălțimea Voastră bărbatul chemat de Providență pentru a întemeia în faptă și deplin unirea ambelor țări într'un singur Stat, Statul României!

«Cuprinderea împărtășirii ce despre acest mare act ați făcut marilor Puteri ale Europei, și despre care ne-ați dat cunoștință, a convins pe Adunare că Înălțimea Voastră ați știut a aprecia scopul actului național săvârșit de ambele Adunări și a atribui adevăratul caracter ce sufragiul unanim al ambelor țări a voit a-i da.

«Înălțimea Voastră, în fața țării, ați dovedit dar că înțelegeți toată mărimea misiiei ce vă este încredințată, și că sunteți capabil de a o aduce la bun sfârșit. Nația va fi recunoscătoare de nobila inițiativă ce ați luat. Iar Adunarea Electivă, în deplina armonie și înfrățire ce întâlnește în țintirile Voastre și ale ei, este mândră că Vă găsește precum V'a așteptat. Ea are convicția intimă că această norocită concordie se va păstra și se va întări din mult în mai mult, până când se va putea realiza cu deplinătate marel dor al nației române. :

«Adunarea Electivă are dar deplină încredere în luminatul Vostru patriotism, în nestrămutata Voastră voință, în cunoscuta Voastră tărie de suflet. Ea sperază că Guvernământul Vostru se va ridica la acea putere a energiei, singură proprie de a înlătură toate piedicile. Cât pentru Adunarea Electivă, întregul ei concurs este de mai înainte închezășluit Înălțimei Voastre. Și declarându-Vă că și țara este gata de a face toate sacrificiile cerute de o așa mare trebuință, Camera este în tot dreptul de a se crede adevărata reprezentantă a simțirilor Moldovei.

«Spre deliberația și adoptarea măsurilor celor mai nimerite, pentru ca Unirea Principatelor să ajungă a fi un fapt definitiv și recunoscut de areopagul Europei, concursul ambelor Adunări din Principate este necesitatea de întâiul ordin. Noi venim dar respectuos a Vă cere convocarea la Focșani a Camerelor din ambele țări.

«Adunarea, întocmai ca Înălțimea Voastră, împărtășește speranța ce puneți în înalta îngrijire a marilor Puteri închezeșluitoare existenței Principatelor-Unite.

«Ea are convicția asigurătoare că ele nu ar voi a arunca nația română în pericolul desnădăjduirii și în o prăpastie de calamități, ci din contră, prin un efect al înaltei lor dreptăți, ele vor împlini cele mai legiuite ale ei dorințe și vor întemeia liniștea și viitorul ei, consfințind, prin un vot aprobativ, o situație căreia puterea lucrurilor i-a întipărit sigiliul destinului.

«Iar Voi, o Doamne, chemat de Providență și de nație pentru a pune cea de pe urmă piatră la edificiul naționalității române, la care de atâți secolii lucrează generațiile noastre, urmați pe calea de patriotism și de abnegație ce ați întreprins, și plin de glorie și binecuvântat de toată gura și de toată inima neamului nostru, veți fi pururea întâiul cetățean și binefăcător al României, și cinci milioane de Români, dela Carpați până la Marea Neagră, nu vor conțeni de a Vă ură cu acelaș strigăt, cu care astăzi Vă aclamă ambele Principate.

«Să trăească Alexandru Ioan I».

D-l Gr. Sturdza: Adunarea din Țara-Românească, alegând pe Domnul Alexandru Ioan I, a făcut un act măreț, fiindcă a proclamat Unirea Principatelor. Prin o așa faptă, demnă de timpurile cele mai glorioase ale României, acea Adunare s'a făcut nemuritoare în anele patriei noastre. Din momentul unde ni s'a deschis această strălucită eră națională, noi avem cu toții o datorie sacră de împlinit, datoria de a susține cu orice jertfă Unirea proclamată și de a o înființa în mijlocul oricăror greutăți. Unirea, care a fost dorința națională rostită de Divanul ad-hoc și care astăzi este proclamată de ambele Principate prin alegerea unui singur Domn, acea Unire mântuitoare trebuie să devie acum un fapt desăvârșit. Numai atunci va recunoaște Europa vietatea naționalității române, numai atunci ne vom arăta demni de o soartă mai bună. Cel întâiu, cel mai puternic pas pentru a face în faptă Unirea Principatelor este convocarea de îndată la Focșani a ambelor Adunări, cari de acum înainte nu trebuie să mai fie decât părțile întregitoare ale reprezentăției noastre naționale, una și nedespărțită. Să ne simțim fericiți, domnilor, că trăim în o epocă așa de strălucită, și să avem adâncă încredere, că îndeplinind datoria noastră de Români în împrejurările de față,

generațiile viitoare vor vorbi de noi cu aceeaș mândrie cu care vorbim și noi astăzi de glorioșii noștri strămoși.

D-1 *L. Catargiu*: Văd că Comisia a ieșit din textul însărcinării ce i s'a pus. Ea a fost însărcinată numai de a pregăti un răspuns la mesajul Înălțimei Sale, iar nu de a propune întrunirea Adunărilor la Focșani.

D-1 *Kogălniceanu*: Ca raportator, sunt dator a mă explica din partea comisiei. Noi am căutat ca votul Adunării să fie demn de sora noastră, Adunarea din Valahia, care ne-a dat proba unui așa înalt patriotism. Dacă am și fi ieșit chiar din însărcinarea noastră, aceasta am făcut-o împinși numai de patriotism.

D-1 *L. Catargiu*: Pentru ca să se cunoască misia ce a avut comisia, rog să se cetească Procesul verbal al ședinței trecute, unde să vorbește despre numire. Eu nu sunt contra întrunirii Adunărilor; dar cred că, mai înainte, trebuie să ne înțelegem cu Adunarea de peste Milcov.

D-1 *A. Pamu*: Inima mea bate lovituri repezi, ca a fiecăruia Român în momentele de față. Visul acel mare al nației române, ținta tuturor suferințelor, tuturor speranțelor atâtor generații, cari au căzut jertfă pentru cauza sfântă, iată-o îndeplinită! Unirea Principatelor este făcută! România măreață și plină de putere se avântă către viitor! România merge de acum pe calea mântuirii și a destinului, care o așteaptă între celelalte nații civilizate ale Europei! O! să salte! Să salte de bucurie bătrâni și tineri! Dumnezeu s'a arătat cu o protecție învederată pentru nația română! Nu mai poate fi îndoeală, nu mai poate fi frică în inima nimănui: Dumnezeu, Dumnezeu ne proteje! Edificiul nostru social se clătină până în temelie; dușmani numeroși și puternici ne amenințau de pretutindeni; acei puțini cu credință păreau că văd peirea apropiată, când deodată alegerea Adunării proclamă Domn un bărbat cu inimă și suflet mare. Țara se bucură și sperează, și iată că frații noștri Munteni zic Domnitorului să personifice idea națională. Fii dar alesul nației române! Fii Domnitorul a cinci milioane! Dumnezeu, Dumnezeu dar ne proteje! — Inainte dar, fraților, pe urmele patriotismului și ale abnegărei ce ne arată Domnitorul nostru! Inainte pe calea datoriei, orișice jertfă ar cere împrejurările!

În fața dar a mărețului act săvârșit de Adunarea din București, noi să rămănem indiferenți? Noi să stăm neclintiți la locurile noastre? D-1 *Catargiu*, în îngrijirea patriotismului său, zice că nu trebuie să luăm asupra-ne răspunderea privitoare și pe Adunarea din țara suroră? Nu! dar trebuie să ne întâlnim cu acei frați de inimă mare, trebuie să ne închinăm lor ca unor mari patrioți. Ei bine! unde să ne întâlnim? Ei ne dau coroana a trei milioane, ei vin, un popul întreg, ca să se confunde cu noi, și noi să stăm neclintiți pe băncile acestea, să nu mergem măcar la margine să-i primim? O! inimile Dom-

niilor Voastre se exprimă foarte elocuent prin aclamațiile unanime ce văd că se ridică la cuvintele mele: La Focșani dar, la Focșani!

D-l *Kogălniceanu*: Vreau să răspund numai despre mărginirea îndatoririlor ce a avut comisia. Regulamentul Adunării zice: că pentru a se răspunde la vreun mesaj, Adunarea să numească o comisie de șase membri, cu majoritate absolută a voturilor. Acea comisie deci are dreptul și este datoare de a expune chiar simțimintele Adunării. Când Adunarea ne-a rânduit, ne-a dat mai mult decât a face o simplă redacție; ea ne-a dat misiunea de a manifesta simțirile ei; noi credem că tocmai aceasta am făcut-o prin proiectul de adresă. Nu putem dar primi observațiile ce ni se fac, că am fi ieșit din textul îndatoririlor noastre.

D-l *Lascar Catargiu*: N'am vroiu să împiedic manifestarea dorințelor Adunării. *Am voit numai să cer a se consulta Adunarea asupra frazei de intrinire la Focșani.* Dacă Adunarea o primește, n'are decât să se rostească.

D-l *Viceprezident* consultând Adunarea asupra adresei redactate de comisie, se primește în unanimitate de Adunare.

D-l *Kogălniceanu* citește a doua *Adresă către Adunarea suroră din Valahia*, care cuprinde următoarele:

«Fraților! A trecut de abia un an, de când Adunarea ad-hoc din București, glorioasa voastră predecesoare, a adresat Adunării ad-hoc din Iași aceste cuvinte adevărat proorocii: — Patria și naționalitatea sunt în inima fiecărui Român. Unirea a devenit credința noastră. De acum, fie-ne soarta cât de contrară, Unirea este făcută pentru noi! —

«Și cu toate piedicile ce ați avut, votul vostru din 24 Ianuarie a împlinit marea proorocie!

«Chemând voi la tronul Principatelor-Unite pe alesul Moldovei, prin însuș aceasta ați pus în lucrare marea și eterna dorință a nației noastre: — Unirea țărilor surori.

«Glorie dar vouă, o demni fii ai României!

«Unind sufragiile voastre cu sufragiile noastre și ridicând pe întrunitul tron al lui Ștefan cel Mare și al lui Mihaiu Viteazul pe Alexandru Ioan I, voi ați dat lumii o dovadă că antica virtute romană încă n'a pierit din inima coloniștilor lui Traian; voi v'ați făcut gloria familiilor voastre; voi ați îmbogățit istoria modernă a Românilor cu cea mai frumoasă a ei pagină. Adunarea Electivă a Moldovei, aplaudând la actul vostru de patriotism și la nobila inițiativă ce Domnul nostru și al vostru a luat, cu hotărîre de a conduce la un bun sfârșit marea lucrare, a votat alăturata adresă de felicitare.

«Această adresă este însăș profesia noastră de credință către voi. Precum până acum am fost strâns uniți în aceleași idei, în aceleași dorințe, în aceleași suferințe și în acelaș scop, asemenea, fraților, nu ne îndoim că vom

fi una și în adoptarea aceluiaș mijloace, pentru a putea cât mai curând pune cea de pe urmă piatră la edificiul naționalității noastre.

- «Vă rugăm dar ca să vă uniți și voi cu cererea ce am adresat lui Alexandru Ioan I, ca așa în curând, povățuiți de marea idee și sub steagul Unirei, să ne întâlnim la Focșani, unde puind mână în mână, să le legăm atât de strâns, încât chiar soarta cea mai rea să nu le mai poată despărți.

«Adunarea Electivă din Iași, delegând din sânul ei pe deputații anume: M. Kogălniceanu, A. Panu, I. A. Cantacuzino, P. Rosetti și A. Mavrocordat îi însăroinează ca să fie către Adunarea Electivă din București interpreții frățeștei noastre iubiri. În îmbrățișarea ce ei vă vor da, priviți însăș îmbrățișarea a două milioane de Români din Moldavia. Ei vă vor rosti din viu graiu toată admirarea ce simțim pentru nobila voastră purtare, pentru aprinsul vostru patriotism, pentru rarul curaj cu cari ați știut a triumfa de piedicile din lăuntru și de spiritul de partidă.

«Așa dar, fraților, dispară dintre noi toată forma, toată deosebirea din afară! Chiar numele Milcovului contenească de a mai exista în limbajul românesc! Dumnezeu ne-a făcut un singur și acelaș popul. Acum a sosit timpul ca să și lucrăm ca un singur și acelaș popul.

- «*La Focșani, la Focșani dar ! Și acolo, împreună cu binecuvântarea Dumnezeului părinților noștri, să serbăm marea sărbătoare : Invierea României.*»

D-1 Viceprezident consultând Adunarea asupra acestei adrese, se primește iarăș în aclamație, cu deosebire de d-nii L. Catargiu, I. Sturdza, A. Balș și I. Pruncu, cari s'au abținut dela votare.

D-1 C. Ghica: De vreme ce comisia însărocinată cu redijarea actelor, ce ni s'au cetit, a îndeplinit misia sa cu atâta punctualitate, eu socot că ar fi de datorie ca Adunarea să-i adreseze un vot de mulțumire.

Propunerea d-lui C. Ghica este incuviințată de Adunare.

Președintele consultă Adunarea asupra chipului după care trebuie să se înfățișeze Înălțimei Sale Domnului Stăpânitor adresa votată de Adunare.

D-1 Kogălniceanu: Eu socot să se rânduească o comisie de opt deputați, cari să înfățișeze Înălțimei Sale citata adresă.

D-1 Viceprezident: N'ar fi oare mai bine ca cu toți deputații împreună să mergem să felicităm și să îmbrășăm Înălțimei Sale asemenea adresă?

Adunarea incuviințează propunerea d-lui Viceprezident.

Se păsește la alegerea deputaților, însărocinăți a merge la București și a prezintă Adunării de acolo adresa Adunării din Moldova. Se aleg cu majoritatea voturilor d-nii: Kogălniceanu cu 40 voturi, P. Roset Bălănescu cu 40 voturi, I. A. Cantacuzino cu 40 voturi, A. Mavrocordat cu 40 voturi și A. Panu cu 38 voturi.

În mijlocul acestei debateri a Adunării Elective din Iași, d-l Victor Place trimite Comitelui Walewski în 28 Ianuarie (9 Fevruarie) o telegramă și un raport.

Iată Telegrama :

Principele și Adunarea ieau măsurile necesare pentru a da faptului acum desăvârșit o astfel de consistență, ca să fie Unirea nedestructibilă, altfel decât prin întrebuintarea forței materiale. Câteva săptămâni sunt necesare, pentru ca afacerea să fie solid organizată, și dorința Principelui ar fi ca Conferința să se întrunească cât se poate mai târziu. O adresă a Principelui e expediată tuturor Puterilor și va fi trimisă la Paris prin Ministrul Afacerilor străine, însărcinat și cu o scrisoare particulară pentru Împărat.

Iată Raportul :

Domnule Ministru,

Când în scrisoarea mea din 12/24 Ianuarie trecut, aveam onoarea a zice E. V., că eu privesc cestiunea Unirei Principatelor ca împinsă pe un povârniș irezistibil, nu mă așteptam să văd previziunile mele realizate așa de iute.

Alegerea unanimă de către Adunarea din București a aceluiași Principe, pe care l-a numit Adunarea din Iași, a constituit Unirea deodată și prezintă deliberărilor Europei un fapt însemnat.

E imposibil a descrie entuziasmul, cu care această știre a fost aclamată aci.

Capitala a fost iluminată trei zile dearândul și preumblările cu facile și strigăte : Să trăească Împăratul au cutreierat orașul. Fiecare înțelege că acest mare rezultat e datorit ascendentului politicei Guvernului Maiestății Sale.

Actele și faptele succed cu mare repeziciune. În 24 Ianuarie (5 Fevruarie) a sosit în Iași știrea alegerii din București. Noaptea, Principele Cuza a anunțat prin telegraf primirea votului dat, și în 25 Ianuarie (6 Fevruarie) el a luat în stăpânire puterea, numind Ministerul său în București. În aceeași zi a trimis în Valahia proclamația, a căreia copie o anexez. Luni, în 26 Ianuarie (7 Fevruarie), el a adresat Adunării din Iași un Mesaj, pentru a-i face cunoscut ce se întâmplase ; și în același timp unul din ministri a dat cetire unei Adrese a Principelui, trimisă la toate Puterile Garante, și în care, recunoscător pentru voturile amânduror țărilor pentru Unire, el se face apărătorul acestei cauze și se declară gata a reintra în viața privată, dacă Puterile binevoesc a da Principatelor-Unite un Principe Străin.

Acest document foarte însemnat, prin moderațiunea sa și mai ales prin marele act de abnegație ce el conține, va fi înmănat E. V. de d-l Alecsandri,

Ministrul Afacerilor străine în Moldova, și acest funcționar binevoind a se însărcina [și cu scrisoarea mea, am crezut nimerit a trimite o copie a comunicării Hospodarului.

Cetirea ce s'a dat acestui act în Adunare a cauzat o senzație profundă. Imediat s'a numit o comisiune, însărcinată cu redacțiunea unei Adrese de mulțumire pentru Principe. Această adresă a fost votată astăzi.

Însă această adresă conține totodată o propunere, votată iarăș în unanimitate, care arată primul pas al uneia din măsuri de cea mai mare importanță, pe cari le voi analiza una după alta. Punctul de plecare a tot ce va urma este concentrat în ideea rezumată în telegrama de astăzi: — a organiza faptul Unirei și a-i da, prin fuziunea imediată a amânduror popoarelor, o astfel de consistență, încât să fie de nevoie o forță materială pentru a o desface.

Iată cari sunt acum măsurile, cari vor fi luate una după alta, dacă sunt bine informat:

1. Votul dat chiar acum de Adunarea moldovenească de a se concentra amândouă Adunările la Focșani, sub pretextul de a face lucrările lor mai ușoare prin reședința în acelaș oraș, și pentru a da ocaziunea de a se confunda și de a nu mai forma decât o singură Adunare, chiar din ziua sosirii lor.

2. Recepțiunea în sânul Adunării din Iași a Deputațiunei Adunării din București, care sosește în astă seară, pentru a aduce Principelui dorința Valahiei, și imediat trimiterea la București a unei Deputațiuni a Adunării din Iași. Deputațiunea din urmă e chiar desemnată pentru a fraterniza cu Adunarea Valahiei.

3. Pornirea Luni, în 6 (18), a Hospodarului pentru București, pentru a fi recunoscut de Domn, și convocarea de către Domn a amânduror Adunărilor la Focșani.

4. Venirea Principelui la Focșani, pentru a se află acolo în acelaș timp ca cele două Adunări în 15 (27) ale Lunei acesteia.

5. După întrunirea lor, amândouă Camerele vor cere imediat numirea unui Minister unic pentru amândouă Țările cu reședința la Focșani; iar directorii rămânând în mod provizor la București și Iași pentru expedițiunea afacerilor curente și a pregăti trimiterea la Focșani a arhivelor și a cancelariilor fiecărui Departament. Numirea împiegaților moldoveni și munteni să fie astfel, ca Muntenii să vie în Moldova și Moldovenii în Valahia. Alegerea unui singur Comandant-șef pentru amândouă milițiile, însărcinat a organiza fără întârziere mijloacele de apărare, în previziunea unui atac al Turciei. Inlocuirea celor două drapeluri prin drapelul românesc cu trei colori—albastru, galben și roș. Nu se știe încă cu certitudine, dacă acele

măsuri, cari sunt cele mai radicale, vor fi propuse de Cameră, sau dacă însuș Principele va lua inițiativa: însă, în tot cazul, ele vor fi adoptate.

6. Fiindcă în urma demisiunilor și alegerilor anulate se vor face 16 alegeri nouă de deputați în Moldova și Valahia, se va pune toată silința de a alege Munteni în colegiile din Moldova și viceversa.

7. Se vor numi comandanți de piață la Iași și la București în timpul întrunirii Puterilor celor mari ale Statului la Focșani, și până se vor lua alte măsuri pentru administrațiunea acestor orașe.

8. Contractarea unui împrumut, pe cât va fi posibil, în Franța.

Excelența Voastră puteți vedea din acest program, că Moldo-Valahii se pregătesc pentru a lucra și a se organiza, și cert că dacă ei vor izbuti a se stabili pe aceste baze, va fi foarte greu a schimba ordinea de lucruri cea nouă altfel decât prin o intervențiune armată.

Cauzele luării acestor decizii sunt foarte clare, și nu se face nici un mister în această privire. Iată argumentele lor: «Obstacolul care până acum a împiedicat realizarea dorințelor noastre, eră separațiunea de fapt, care eră în contra noastră. Puterile amice, pentru a înființa Unirea, erau silite a o produce ele însele, și atunci ele întâmpinau reaua voință a inimicilor noștri. Să răsturnăm această situațiune și să facem astfel, ca Puterile să nu mai aibă a face, ci a apăra combinațiunea dorită de noi; prin urmare să începem noi înșine a realiza Unirea. Odată ce am pus înainte principiul, să ne grăbim a-l pune în aplicare practică, ca Conferința cea nouă să recunoască, că numai cu violență se poate desface ce noi am făcut. Atunci, Puterile amice pot să se înarmeze cu articolul 29 al Tractatului de Paris, pentru a respinge cererea unei intervențiuni armate, precum ele au făcut acum în Serbia. Dacă țara nu devine un teatru de dezordine, și nu facem în afară de fruntariile noastre nimic; dacă noi respectăm Suzeranitatea Porții, nu e nici un motiv pentru a interveni cu o armată, căci nu putem crede că Garanția Colectivă, care ni s'a dat, ar semnifică autorizarea de a veni și a ne măcelări—.»

Iată cum aștern Româniilor planurile lor, și ele capătă o nouă putere prin hotărîrea lor de a rezista la o agresiune a Austriei sau a Turciei, pentru a pecetlui cu sângele lor, dacă va fi nevoie, această Unire, pe care ei o vor cu orice preț.

Dacă spiritele au ajuns până la acest punct, se poate atribui aceasta, în mare parte, atitudinii luate, în ultimii timp, de șeful real al Căimăcămiei din Iași, de d-l Anastase Panu. Din capul locului, d-l Panu a înțeles că se deschide o nouă eră pentru țara sa, și că dacă primii pași vor fi bine conduși, prin o rezistență moderată, dar hotărîtă, în contra încălcărilor Porții, aceasta va duce în mod natural spre Unire. Inaintea alegerii Domni-

torului, el a presimțit că momentul se apropia, și *Proiectul Unirei, pe care am avut onoarea a vi-l trimite cu scrisoarea mea din 12 (24) Ianuarie, eră făcut de însuș d-l Panu.*

Evenimentele au realizat planul său într'un mod ceva diferit, dar în fine ea se află aplicată. Țin a da E. V. aceste deslușiri, ca să atrag atențiunea Voastră asupra acestui bărbat, pe care l-am aflat prin energia sa prudentă, prin activitatea sa, prin ochiul său ager, singurul la înălțimea situațiunei.

D-l Panu ar fi putut fi Hospodar în locul Colonelului Cuza, dar el nu a vrut aceasta, pentrucă el privia pe Principele Străin ca complement indispensabil al Unirei. Aceasta este un merit mai mult al d-lui Panu, și-l indic cu încredere ca omul viitorului, căci nu-l judec numai după date îndoelnice, dar pentrucă l-am văzut cum el sta neclintit în focul afacerilor, singura și adevărata încercare pentru a aprecia valoarea oamenilor.

Pentru a se consolidă îndestul și pentru a putea prezintă Europei un princip în adevăr serios de organizare, Românii simțesc nevoia de a avea înaintea lor puțin timp, și au calculat că șase săptămâni sau două luni le sunt necesare.

În această direcțiune, Principele mi-a arătat o dorință vie, ca Guvernul Impăratului, care a făcut atât de mult pentru aceste țări, să binevoască a lucră astfel, ca Conferința să se întrunească cât va fi cu putință mai târziu. Am răspuns Alteței Sale că, în lipsă de orice instrucțiune, eu nu pot să-i zic nimic în această privire, pentrucă atitudinea mea trebuie să fie pasivă. Cu toate acestea am gândit că, tocmai din cauza acestei lipse de ordine a E. V., care nu mi-a răspuns la telegrama mea din 24 Ianuarie (5 Fevruarie), nu-mi aparține mie a face acest demers, și aceasta explică paragraful al doilea al depeșei mele telegrafice de astăzi. E. V. va binevoi a admite că neprimind nimic nici dela Paris, nici dela Constantinopole, nici dela București, am trebuit să mă aflu în mare nedumerire.

Relațiile vechi și personale ce aveam cu Principele, cu ministrii și cu membrii Adunărei, mă expun, în mod natural, a fi adesea consultat asupra ce ar fi de făcut în conjuncturi grave. Interesul binevoitor, manifestat continuu de Franța pentru Principate, justifică, în ochii lor, cererea unui sfat, adresat reprezentantului Franciei. Cu toate acestea, m'am ținut în cea mai mare rezervă, și dacă am vorbit de câteva ori, aceasta nu a fost decât pentru a sfătui prudenta și mai ales mănținerea ordinii interioare. Am mai insistat mult, ca nimic în mișcare să nu mîroasă a revoluțiune. Le-am spus: aci vă așteaptă inimizii, și dacă se vor constată la voi vreo dezordine sau oarecari afiliațiuni la doctrine rele, sunteți pierduți.

Nu cunosc cum faptele desăvârșite și acelea cari se pregătesc vor fi apreciate; dar ceeace trebuie să recunosc, eră dificultatea de a procede altfel.

Entuziasmul țării este așa de mare, că ar fi tras, cu sau fără voia lor, pe șefi și pe deputați. La cea mai mică aparență de ezitare din parte-le, afacerile ar fi fost tractate nu conform legii, dar în mod revoluționar. Principele Cuza și Adunarea, ascultând numai de convicțiunile lor, au înțeles foarte bine situațiunea, puindu-se în capul mișcării, pentru a o dirige. Astfel ei au reușit a mântui, până acum, țara în cea mai mare liniște, și vor izbuti, fără îndoială, a o conserva în această stare.

Voiu adăogi că cuvintele privitoare la Principate, rostite de Impăratul la deschiderea Camerelor în 8 Fevruarie, au decis măsurile enunțate mai sus.

În timp de două sau trei zile a fost aci o oareșicare incertitudine asupra ce este de făcut. Se doriă a ști dacă Maiestatea Sa Impăratul continuă a acoperi aceste țări cu înalta sa protecțiune.

Ieri dimineața, telegraful ne-a adus textul cuvintelor privitoare la Principate, și când s'a văzut că Maiestatea Sa Impăratul constată că reconstituirea Principatelor n'a dat satisfacere dorințelor legitime ale populațiunilor, că Franca eră dispusă a face să prevaleze o cauză justă și civilizatrice, orice urmă de agitare a dispărut.

Programul a fost hotărît în acea zi, aproape cum l-am transcris în această scrisoare, și întâiul act a fost desăvârșit astă dimineață de Adunare, care a cerut întrunirea amânduror Camerelor la Focșani.

Cuvintele Impăratului au fost recopiate de o sută de mâni și expediate în toate districtele, unde vor cauza aceeaș emoțiune ca în Capitală.

Românii privesc aceste cuvinte ca un titlu nou, adăogat la celelalte la recunoștința datorită Guvernului Impăratului. În nici o țară, numele Maiestății Sale n'a fost binecuvântat mai mult. Și dacă un popor nenorocit în timp de atâți secolii izbuteste să renască, acest rezultat va fi atribuit în România mai ales Impăratului.

*

După aceste acte vin din București deputațiile pentru a feliicită pe Domnitorul și Adunarea Electivă din Iași.

Programul pentru prezentarea deputației din București dinaintea I. S. Principelui Alexandru Ioan I, Domn al Moldovei și al Țării-Românești, în 29 Ianuarie (10 Fevruarie) 1859, publicat în 28 Ianuarie (9 Fevruarie) 1859. Iași :

1. La 11 ore, oastea de toată arma va fi înșirată pe piața Palatului în mare uniformă.

2. La 11¹/₄ ore, domnii membri ai Adunării generale, corpurile profesoral și municipal, amploiații superiori ai deosebitelor ministerii, etc. vor intra în sala Tronului.

3. La 11 $\frac{1}{2}$ ore, d-l Ministru al Trebilor străine va merge în careta domnească, escortată de un pluton de cavalerie, la locuința Părintelui Episcop Argeșeanu, unde va găsi adunată deputația din Țara-Românească și o va întovărăși la palat. La trecerea cortegiului pe dinaintea oastei, aceasta va prezenta armele; muzicile vor suna imne naționale, și la sosirea sa la palat, patru adjutanți domnești vor primi deputația și o vor preceda în salonul oval.

4. La 12 ore, Măria Sa Domnul, precedat de Statul major și însoțit de Ministrii săi, va intra în sala Tronului și se va sui pe tron.

5. Indată atunci, d-l Ministru al Trebilor străine va introduce deputația română în sala Tronului și o va prezenta Înălțimei Sale.

6. În vreme ce deputația va prezenta Înălțimei Sale actul de alegere a Domnitorului al Adunării Elective din București, artileria va slobozi salve de tunuri în număr de 101.

7. După săvârșirea acestei solemnități, Adunarea generală se va întruni spre a primi deputația română.

8. Tot orașul, seara, va fi splendid iluminat, în memoria acestei zile glorioase, și în onorul deputației române.

Ministrul Trebilor din afară, (subscris) V. Alecsandri.

Relațiunea oficială despre primirea Deputației Adunării Elective a Valahiei de către Domnitorul Alexandru Ioan I, în 29 Ianuarie (10 Fevruarie) 1859.

I. S. *Principele Slăpântor* a primit în sala Tronului, Joi, în 29 Ianuarie, pe deputația Adunării Elective din Țara-Românească.

Această deputație se compunea din Prea Sfinția Sa Părintele Climent, Episcopul Argeșului, d-nii Scarlat Krețulescu, Alexandru Florescu, Barbu Slătineanu, Constantin Alexandru Rosetti și Nicolae Opran.

Prea Sf. Sa *Episcopul Argeșului* a rostit următoarele:

Prea Înălțate Doamne!

«Țara-Românească, acea țară soră a Moldaviei, a atras binecuvântarea cerului, însușind pe toți fiii săi ca să vă aleagă Domn. A-Totputernicul să vă dea ani mulți și fericiți, pentru ca aceste țări cari fiind despărțite, au suferit atâtea nenorociri, să se bucure, fiind întrunite, de o vieată fericită, sub oblăduirea Măriei Tale. Adunarea generală a Țării-Românești ne-a însărcinat a depune în mâinile Măriei Tale acest act, prin care sunteți Alesul ei; noi suntem fericiți a i-l aduce, însoțit cu aclamările poporului român și cu binecuvântarea cerului. Să trăești Măria Ta, și Dumnezeu să binecuvinteze țările creștine Moldova și Țara-Românească !!»

După aceea, d-l *Florescu* cetește actul Alegerei.

După cetirea acestui act, d-l *C. A. Rosetti* zice următoarele:

«Măria Ta! Suntem mândri și fericiți că Adunarea Electivă din București ne-a onorat cu marea și frumoasa misie de a depune coroana lui Mihaiu în mâinile Măriei Tale, căruia frații noștri de aici au încredințat coroana lui Ștefan. Ceeace însă înaltă misia noastră și face să tresalte de fericire inima Măriei Tale, este că Românii Munteni au coronat în Măria Ta nu un individ, ci marile principii de viață ale naționalității noastre.

«Românii din Moldavia avură fericirea de a proclama cei dintâi Unirea acestor două trunchiuri ale aceluiaș trup, aclamată apoi în unanimitate de cinci milioane de Români și de amândouă Adunările ad-hoc.

«S'au mai găsit oameni cari au zis, chiar în conferințele din urmă, că acele Adunări n'au fost exprimat adevărata dorință a nației, și cererea noastră cea mai esențială, fără împlinirea căreia nu ne este cu putință a trăi, fu din nou amânată. Cu inimile zdrobite de durere, ne supuserăm, cu toate acestea, voinței minorității Puterilor chezașe, și procederăm la alegerea Domnului. În momentul însă în care Adunarea Electivă din București voiă să înceapă a proceda la alegerea Domnului său, fatala prăpastie, în care ne aruncă despărțirea puterilor administrative, se arată înainte în toată adâncimea ei, și în acel moment, mandatarii nației, stingând cu lacrimile lor focul de ură și de diviziune ce nenorocirile trecute aprinsese între clase și partide, se luară unii pe alții în brațe și săriră cu toții fatala prăpastie, strigând: Să trăească Alexandru Ioan I!

«Toți cei cari, străini sau Români, au fost față în acel moment solemn și unic, poate, în analele istoriei omenirii, au zis: că secolii de durere și umilință ce au tescuit nația română, în loc de a o ucide, n'au făcut decât a comprimă a ei putere, spre a o face astăzi, printr'o singură săltare, a se arată deodată înaintea Europei, tot acea nație jună și puternică, pe care ea a fost cunoscut-o când eră bulevardul de apărare al civilizației contra barbarismului.

«Măria Ta! În acest minut, când putem, în sfârșit, și noi a ne ridica frunțile fără rușine, și a ne uita cu recunoștință, dar fără umilire, în fața Europei; în acest minut când, stând pe tărâmul Moldovei, simțim toți că stăm pe sânul aceleiaș mame, fie-ne iertat a atrage privirea Măriei Tale și a Europei întregi asupra unui fapt din cele mai mari.

«Numele Domnului ales de Moldavia, în momentul ce fu pronunțat în mijlocul Adunării Elective din București, avu, cum ziserăm, magicul efect a înfrăți și a întruni toate acele clase, a căroră desbinare și — de ce să n'o spunem? — a căroră ură și combatere au fost condus de mai multe ori nația română la peire.

«Acest singur fapt, mai mare decât chiar acela din memorabila noapte de 4 August din analele istoriei franceze; această minune, ce nici o putere

omenească n'ar fi putut îndeplini, este de ajuns spre a arăta pipăit că cei cari vor mai îndrăzni a refuza Unirea Principatelor, voesc a ne șterge din sânul națiilor celor vii. Totodată, această alegere este consfințirea unuia din cele mai mari principii ale secolului nostru. Ceeace sabia celor mai viteji, Ștefan și Mihaiu, n'a putut face, Unirea Tronului Principatelor, numele Măriei Tale, ca reprezentant al acestei idei vitale, a făcut-o în o domnie de nouăsprezece zile. Vadă acum cei cari cred că națiile se câștigă prin sabie, că adevăratele conchiste nu se mai fac decât printr'o idee mare și adevărată, și înțelegeă, în sfârșit, neamicii noștri că pe cei cari Dumnezeu i-a întrunit, nici o mână omenească nu-i va mai putea despărți.

«Primește deci, alesule al României, pe lângă coroana Principatului de peste Milcov, ce suntem trimiși a-ți aduce, și inimile a două milioane și jumătate de Români, cari ne-au însărcinat a ți le închină cu amor și respect, și a te asigura, că pe cât vei țineă cu tărie stindardul Unirei, al naționalității, al dreptății și al libertății, Români de peste Milcov, ca și cei de aici, te vor urmă ca un singur om și strigând cu un singur viers: Trăească România! Trăească Domnul Alexandru Ioan I!»

Strigările entuziastice răsunau pretutindeni în sală, iar *Măria Sa Domnul României* a răspuns următoarele:

«In numele actului național și măreț, prin care Adunarea Electivă din București a întrunit coroanele Țării-Românești și a Moldovei, declar că pe cât sunt mândru de a Mă găsi înălțat pe tronul Moldovei, pe atât sunt asemenea mândru de a vedeă numele meu înscris în rândul Domnilor Țării-Românești. In ochii mei, actul ce l-ați desăvârșit, domnilor deputați de peste Milcov, este triumful unui principiu mântuitor, ce viează cu tărie în inimile Românilor — principiul frăției românești! El ne-a scăpat de pierzare în trecut, el ne reînvie în timpul de față, el ne va duce la bine și la mărire în viitor. Să trăească dar frăția românească! Să trăească Principatele-Unite!»

Procesul verbal X al Adunării Elective a Moldovei, din 29 Ianuarie (10 Fevruarie) 1859:

Astăzi, în 29 Ianuarie, la 11 ore dimineata, s'a deschis ședința a zecea sub președința Inalt Prea Sf. Sale Păr. *Mitropolit*.

Se cetește apelul nominal, după care sunt față 43 membri.

D-l *Președine*: *Deputația din țara suroră*, venită spre a aduce înălțimei Sale Domnului Stăpânitor actul alegerei săvârșite acolo, a arătat dorința de a saluta pe Adunare. In această privință, biuroul a pregătit un program.

D-l *Viceprezident* cetește următorul program:

Șase deputați din Adunare vor fi însărcinați a introduce în sala Adunării deputația dela București.

Ajungând în mijlocul salei, d-l Panu, de pe tribună, le va adresa cuvântul de salutare.

Vicepreședintele și secretarii se vor coborî întru întâmpinarea deputației și îi vor da acolația frățească.

Înalt Prea Sf. Sa va invita pe membrii deputației a lua loc la scaunele ce le sunt pregătite la biurou.

Adunarea întreagă va saluta deputația prin: Să trăească România! Să trăească deputații României!

Programul se adoptează de Adunare în unanimitate.

Cu încuviințarea Adunării se numește o deputație de șase membri, spre a introduce pe d-nii membri ai deputației din București în sala ședințelor. Această comisie se compune din d-nii: Ștefan Catargiu, P. Rosetti-Bălănescu, A. Botez-Forăscu, Iorgu Radu, G. Cuciureanu și M. Kogălniceanu.

La 12 ore, membrii deputației din București: Prea Sf. Sa Păr. Episcop de Argeș, d-nii Scarlat Krețulescu, Nicolae Oprean, Barbu Slătineanu, Alexandru Florescu și Costache A. Rosetti intră în sala ședințelor, precedați de d-nii cestori și însoțiți de cei șase trimiși ai Adunării.

Toți membrii Adunării stau în picioare și membrii deputației au luat loc în mijlocul sălii.

Atunci d-l *A. Panu* se suie la tribună și rostește următoarea alocuție din partea Adunării:

«În momentul de față, îmi pare, domnilor, că îngerul lui Dumnezeu stă ridicat asupra noastră și chiamă la viață o nație care semănă uitată de Dumnezeu și de oameni.

«Puneți mâna pe inimile voastre; ascultați glasul care se ridică dela o lature e țarei până la alta; priviți împrejurul vostru și vă veți convinge că învierea României este decretată în ceruri și se împlinește pe pământ.

«Ferice bărbații cari, luând înspirările lor din patriotismul acel adevărat, au lăsat egoismul și interesul de provincie de o parte și au cugetat la interesul cel mare, la interesul naționalității.

«Ferice vouă, o! Românilor, cari ați întrunit acum nația noastră dela Carpați și până la Marea Neagră!

«Ferice, o! fraților, cari ne aduceți astăzi actul acest mare de înfrățire! Numele voastre vor fi înscrise în istorie, dar totodată ele vor fi rostite de Moldoveni ca niște nume scumpe ale fraților iubiți, ce au adus speranța și fericirea în mijlocul familiei, unde doliul și durerea însemnă lipsirea voastră. Cine de acum ne mai poate despărți? Unirea a pătruns toate spiritele, ca aerul ce ea respiră. Ea a devenit simțirea obicinuită, idea fixă a fiecăruia.

«Mulți au suferit, mulți au căzut în luptele secolilor. Pământul României e plin de martiri necunoscuți; dar din acele suferințe a ieșit o voie; din

acele lupte a urmat o datorie; din pământul ce călcăm s'a ridicat o pulbere, ca aceea care a dat naștere Grecilor, și toate au concurs acum la învierea României!

«Uniți dar, de acum, nimic să nu ne mai despartă! Europa va vedea că nația română are o misie de împlinit; noi o vom împlini cu demnitate și bărbăție, încât nici dușmanii noștri să nu poată nimic bănuî.

«Salutare dar, fraților, de trei ori salutare din partea Adunării întregi».

Urmează aclamații generale de: Să trăească România! Să trăească deputații din București!

Atunci *vicepreședintele* și *secretarii*, coborîndu-se întru întâmpinarea deputației, le dau acolația frățească, și Inalt Prea Sf. Sa Păr. Mitropolit invită pe membrii deputației de a lua loc la scaunele ce sunt pregătite la biurou.

Adunarea întreagă salută deputația: Să trăească România! Să trăească deputații români!

D-l *C. A. Rosetti* se suie la tribună:

«Nu știu ce poate fi cel dintâiu cuvânt rostit de un Muntean, de un fost Muntean pe tribuna Adunării Moldovei decât: Să trăească România! Ceeace zice fratele nostru Panu, sunt cuvinte ieșite din inima a cinci milioane de Români; nu pot face alta decât a le repetă din cuvânt în cuvânt. Români de peste Milcov sunt hotărâți a susține tot ce ați făcut, sau a pieri. Căci ei nu au uitat cuvântul bătrânilor, care zice: Piară cât de mulți dintre noi, numai să rămăe tot Țara Românilor. Și voința nației va fi respectată de astă dată; căci nici o putere nu va cuteză a ne osândi, că voim a fi un singur trup; nici o putere nu va mai putea trunchia ceeace Dumnezeu a întrunit».

D-l *Rosetti* se pogoară dela tribună, însoțit de nenumărate urări de: Să trăească România!

D-l *Florescu* se suie la tribună:

«Fraților compatrioți, Iertați emoțiile inimei mele, căci ele sunt produse, domnilor, de spectacolul ce mă înconjoară, și mai mult de triumful principiului împrejurul căruia ne-am grupat. D-l Panu ne-a adresat nouă cuvinte de felicitare. D-lui a spus înainte că noi am produs obiectul sărbătoarei de astăzi. Sunt cincisprezece luni de când, în Adunarea ad-hoc, făcând parte cu d-l *Rosetti* dintr'o comisie, vă adresam o mulțumire pentru norocul ce ați avut a pronunța, voi cei dintâi, acele dorințe sfinte ale Românilor. Nu-i modestie, dacă și astăzi, ca și atunci, voiu zice că iarăș voi ați luat inițiativa. Voi, fraților, ne-ați deschis drumul pe care îl gonim de secolii nenumărați, pentru a ajunge la ținta ce trebuie să ne conducă la gloria strămoșească. De ați fi fost la București, în mijlocul nostru, ați fi simțit cu mai multă putere tot ce are de sacru această serbare națională. Puține sunt

de zis, după cuvintele atât de elocvente ale d-lui Panu. Voiu aruncă o privire retrospectivă asupra evenimentelor trecute, ca să vă dau cel puțin o slabă idee despre caracterul de sfințenie, ce poartă în sine ziua dela 24 Ianuarie. Atât în una, cât și în cealaltă țară suroră a noastră, am fost supuși de secolii la aceleași calamități, la aceleași nenorociri. La noi spiritul de desbinare ajunsese la un așa grad, încât părintele cu fiul, frate cu frate, nu se întâlneau decât numai spre a-și aruncă în față mânușa luptei și a sfâșierii! Voi, fraților, ați luat inițiativa, căci ne-ați arătat pe acela care ne-a adus înapoi în sânul patriei, ne-ați arătat pe o persoană, care reprezintă un princip; principiul acela mântuitor al Unirei Principatelor, princip care trebuie să întrunească două părți ale aceluiaș corp. Voiu adăogă că Alexandru Ioan I înfățișează și un simbol, simbolul păcii și al înfrățirii obștești, căci trebuie să o zic, în minutul în care s'a pronunțat numele Înălțimei Sale în Camera noastră, lacrimi de bucurie au curs din ochii tuturor, când cu un minut mai înainte, nu prevedea cinevă alta decât lacrimi de întristare și de doliu. Ziua de 24 Ianuarie este o zi măreață, pompoasă, o zi pe care n'au gustat-o nici strămoșii noștri. Ei se întâlneau, înainte, în lupte crâncene între dânșii; astăzi ne întâlnim noi pe câmpul înfrățirii obștești. Eroii noștri, cu sabia, voiau să realizeze aceea ce, astăzi, se realizează prin voința prea puternică a lui Dumnezeu! Primiți dar, Domnilor Deputați, felicitările Adunării din București pentrucă ați pășit întâiu pe calea cea dreaptă și glorioasă, care trebuie să ne conducă spre regenerarea nației. Să trăească România una și nedespărțită! Să trăească, nu Principatele-Unite, ci Principatul Moldo-Român!»

Nesfârșitele aclamațiuni de: Să trăească deputații din București! Să trăească Alexandru Ioan I! Să trăească România! au urmat elocuentelor cuvinte ale d-lui Florescu.

Inalt Prea Sf. Sa Păr. *Mitropolit*, consultând mai întâiu Adunarea, ridică ședința.

Darea de seamă despre primirea Deputației Orașului București de către Domnitorul Alexandru Ioan I, în 30 Ianuarie (11 Fevruarie) 1859:

Consiliului municipal din București.

Conform jurnalului încheiat la 29 ale trecutei luni de onor. Consiliu, în unire cu d-nii deputați, subsemnații, onorați cu misiia a merge în Iași ca să depue Măriei Sale Domnitorului omagiile de credință și de devotament ale Capitalei București, îndeplinind-o cu toată demnitatea cerută, socotesc de a lor datorie a face cunoscut onor. Consiliu, că așa după cum urmă a se aștepta cinevă, deputația Bucureștilor fu primită în toate orașele ce cad în

linia drumului dela Focșani către Iași, cu toată onoarea și bucuria locuitorilor, ale căror inimi erau încă electrizate de memorabila faptă a Adunării generale dela 24 Ianuarie. A doua zi, după ajungerea noastră în Iași, d-l Ministru din Lăuntru înfățișându-ne la Măria Sa, îi rostim următorul discurs:

«Inalte Suverane al Principatelor-Unite!

«Cumplitetele calamități, prin cari trecură țările noastre surori în curs de mai mulți secolii, nu fură decât niște încercări ale credinței Românilor în Dumnezeu părinților lor! Speranțele lor însă fiind mai tari decât dănsule, Provedința, prin Adunarea generală a națiunii, dictă chemarea Măriei Tale la tronul țării, și astfel ne place a crede că a subscris mântuirea lor din suferințele în cari gemeau.

«Destinul, Măria Ta, păstră în secretele sale divine actul de unirea tronurilor lui Ștefan cel Mare și al lui Mihaiu Bravul sub sceptrul Măriei Tale.

«Din urna Adunării generale de peste Milcov, ieșind numele Măriei Tale, Capitala București tresări de bucuria unei asemenea fericiri neașteptate, și ca centrul, în care se resfrâng ecourile urărilor de mulțumire a trei milioane aproape de locuitori, vine astăzi, prin noi, reprezentanții ei, să depue la picioarele Măriei Tale omagiile de credință și de devotamentului său cel mai nestrămutat, de care se simte mișcată.

«O sută cincizeci de mii de locuitori, Măria Ta, Vășteaptă cu brațele deschise și cu inimile bătânde de bucurie, ca să Vă primească în mijlocul lor, fiindcă au o convicție tare că Măria Ta le aduci dreptatea, pacea, frăția și prosperitatea tuturor, și că, națiunea puindu-Vă într'o mână lacătul trecutului și într'alta cheia viitorului, veți deschide o eră nouă generațiunii prezente, și veți lăsa de moștenire virtutea și patriotismul generațiunilor viitoare. Iată, Măria Ta, pentru ce strigăm cu toții și vom strigă totdeauna: Să vă dăruască Dumnezeu zile îndelungate și inimă patriotică, în marea lucrare a regenerațiunii neamului românesc».

La acest discurs, *Măria Sa a binevoit să ne răspundă* cam în termenii următori:

«Pe lângă cele ce am zis, ieri, Domnilor Deputați ai Camerei din Valahia, mai adaog d-voastră că Bucureștii având o burghezie bine formată, am cuvânt a mă rezemă într'insa și a speră mult dela înțelepciunea și tactica ei. Nu pot zice tot așa și pentru Iași, unde această burghezie nu se cunoaște, copleșită fiind de jidovime. Spuneți dar concetățenilor d-voastre că Luni voiu plecă să viu în mijlocul dumnealor, ca să ne cunoaștem mai bine și să ne punem pe lucru, căci trebuie să isprăvim odată cu formele și cu vorbele».

Ieșind dela Măria Sa, ne hotărîrăm întoarcerea pe a doua zi. Dar mai înainte de a porni ne arătarăm *dorința a ne înfățișa și la Măria Sa Doamna* și d-l Colonel și adjutant Manu, șeful poliției, se însărcină a ne anunța și a ne vesti ora în care putem fi primiți. Măria Sa, ca să nu ne zăbovească din călătorie, binevoii a ne primi la 9 ore dimineța. Primirea noastră fu de Măria Sa cu atâta bucurie și cordialitate, încât ne făcû a crede că ne aflăm înaintea unei adevărate și demne de respect mame. După depunerea omagiilor noastre în numele Capitalei, Măria Sa împărtăși cu noi dejunul, în mijlocul unei vesele conversații, atingătoare de circumstanțele de față. Incântați de o manieră atât de nobilă, atât de populară, și totdeauna maternă, săvârșind dejunul și având să pornim, îi ziserăm : Plecând, Măria Ta, ducem cu noi cea mai dulce suvenir, că am văzut adevărata mamă a concetățenilor noștri, cărora le vom spune că de acum nu vor mai fi orfani, și că nevoile lor familiare vor găsi în inimă-ți o adevărată compătimire. Să trăiți, Măria Ta, și Dumnezeu să vă aducă sănătoasă în mijlocul nostru !

Acî împlinindu-se misia noastră, venim a ruga pe onor. Consiliu să binevoască a o împărtăși și concetățenilor noștri, spre a cunoaște rezultatul ei.

(Subscriși :) Ioan Penescu, Avram Gheorghiu, Costache Disescu, Nicolae Furcă, Vasile Constantin.

Comitele Walewski trimite prin Consulul Franciei la Iași, în 29 Ianuarie/10 Fevruarie 1859, următoarea scrisoare Domnului Moldovei Alexandru Ioan Cuza :

Principe ! Împăratul a primit cu un adevărat interes scrisoarea prin care i-ați anunțat alegerea voastră la Hospodorat. Simpatiile ce exprimați pentru Franția și pentru Maiestatea Sa l-au mișcat adânc, și a aflat în limbajul Vostru aspirațiunea generoasă a simțimintelor de patriotizm și de devotament ce aveți pentru patria Voastră. Asemenea simțiminte explică sufragiile unanime, cari V'au chemat la putere, și într'ânsele veți află înșivă încrederea care vă este necesară pentru a face binele, ce se așteaptă dela Alteța Voastră.

Împăratul, precum știți, sperase pentru națiunea română instituțiuni mai conforme cu dorințele ei. Dar cu toată imperfecțiunea lor, cele pe cari le-a primit constitue un progres real, și puteți face mult pentru destinele țării Voastre, puindu-Vă toată grija a le aplică, spre a arăta lumii, prin întrebuințarea ce veți face, că Românii erau demni de a obține mai'mult. Sunt interpretul Maiestății Sale Imperiale, zicându-vă că dorințele sale vă urmează în desăvârșirea acestei nobile și grele întreprinderi.

Sunt fericit să Vă exprim această nouă dovadă de interesul ce-l poartă Maiestatea Sa Principatelor-Unite, și Vă rog să primiți, în acelaș timp, felicitările mele personale.

(S.) Comitele de Walewski.

Procesul verbal No. VI al Adunării Elective a Valahiei, din 29 Ianuarie (10 Fevruarie) 1859:

Astăzi Joi, 29 Ianuarie anul 1859, Adunarea Electivă a Țării-Românești a ținut a șasea ședință sub prezidenția Em. Sale Părintelui Mitropolit.

Em. Sa *Prezidentul* face Adunării următoarele comunicații:

Demisia Prințului Barbu Știrbei, ca deputat al orașului Râmnicu-Vâlcea, pentru motive de sănătate. Adunarea primește și hotărăște a se comunica Guvernului această demisie, spre a proceda la o nouă alegere într'acel colegiu.

Comisia însărcinată cu alcătuirea unui proiect de lege asupra Listei civile a Domnului depune raportul său prin d-l Boerescu, raportorul său. Adunarea decide a se tipări mai întâiu acest raport, ca să se împartă deputaților spre a-l studia, și amână discuția pentru seanța de Marți 3 Fevruarie.

D-l *Dimitrie Brătianu*, în numele comisiei pentru redacția Memorandului explicativ, arată că comisia încă nu și-a terminat lucrarea și nu poate depune raportul său până Marți, la 3 Fevruarie. Adunarea primește.

Unul din secretarii Adunării dă cetire, în numele biuroului, votului de mulțumire către Puterile suzerană și garante, exprimat în seanța dela 26 Ianuarie și a căruia formulare a fost biuroul însărcinat a o face. Adunarea primește redacția și hotărăște a se comunica reprezentanților Puterilor prin Guvern. Acest act se va anexa la acest proces verbal.

După aceasta, Eminenția Sa ridică ședința și hotărăște următoarea ședință pentru Sâmbătă la 31 Ianuarie, pentru a se alege 2 secretari și pentru ca d-l Ministru din Afară să comunice Adunării răspunsul Înălțimei Sale Domnului la întrebarea ce i s'a făcut, cum trebuie să se trimită adresa către Inalta Poartă.

Prezidentul, (subscris) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei.

Secretarii, (subscriși) A. Arsache, S. Fălcoianu, S. Turnavitu.

Anexa A.—Act de mulțumire al Adunării Elective a Valahiei către Marile Puteri, votat în ședința dela 26 Ianuarie/7 Fevruarie 1859:

În seanța dela 26 Ianuarie, Adunarea legislativă a Țării-Românești a socotit că îndeplinește o datorie sfântă, și că este credinciosul interpret al nației, votând, în unanimitate, expresia adâncei sale recunoștințe către Inaltele Puteri. Suzerană și Garante, pentru că au conservat din nou și au pus sub puternica lor garanție, prin Convenția dela 7/19 August 1858, vechile noastre capitulații și ne-au asigurat astfel deplinul exercițiu al tuturor drepturilor ce decurg dintr'insele.

Prezidentul, (subscris) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei.

Secretarii, (subscriși): A. Arsache, S. Fălcoianu, S. Turnavitu.

Anexa B.—Demisia din mandatul de deputat al orașului Râmnicu-Vâlcea la Adunarea Electivă a Valahiei, dată de Prințul Barbu D. Știrbei în 28 Ianuarie/9 Fevruarie 1859:

Eminenței Sale Prea Sfințitului Mitropolit, Președintele Obșteștei Adunări. Starea de astăzi a sănătății mele, precum e cunoscut de toți, nu m'a iertat, nici mă va ierta multă vreme a lua parte la lucrările onorabilei Adunări. Acum, îndată ce primii dela secretaria președinței actul de alegerea mea, verificat de comisia Camerei, ca să nu stea locul vacant și ca să se poată proceda la alegerea unui alt deputat, viu cu mâhnire a-mi da demisia de mandatar al orașului Râmnicu-Vâlcea.

Sunt cu adânc respect al Prea Sfinției Voastre fiu sufletesco

(Subscris) B. D. Știrbei.

Anexa C.—Raportul Comisiunii Adunării Elective a Valahiei, însărcinată cu alcătuirea unui proiect de lege asupra Listei Civile a Domnitorului, prezentat în 29 Ianuarie/10 Fevruarie 1859:

Comisiunea însărcinată de a prezenta onor. Adunării un proiect relativ la Lista Civilă a Domnului, cu onoare își supune acestei onor. Adunări lucrarea sa.

În virtutea art. 14 din Convenția din Paris dela 7/19 August, Camera este în drept a fixa, la instalarea Domnului, și odată pentru totdeauna, Lista sa Civilă.

Comisiunea crede că suma de 36.000 galbeni pe an este îndestulătoare spre a susține cu demnitate și onoare pe capul țării noastre. Această sumă este mai în proporție cu veniturile țării noastre, și oferă Domnului destule mijloace spre a mântui splendoarea tronului, nu o splendoare de un duh de aparat și fără calcule, ci o splendoare demnă și simplă, așa precum se cuvine să o aibă un Domn constituțional, ce-și propune a regenera o țară, ce are trebuință de atâtea îmbunătățiri materiale, și ale cărei venituri au fost risipite fără nici un rod. Această sumă se însemnează odată pentru totdeauna, după cum zice art. 14 din Convenție, adică pentru toată viața Domnului Stăpânitor.

Pentru mai multă regularitate în plata acestei liste civile, și pentru o mai mare ușurință a tezaurului public, Comisiunea este de opinie ca, conform cu ceea ce se face și în alte State ale Europei, Lista Civilă să se plătească nu pe fiecare an, ci în rânduri, adică regulat la începutul fiecărei luni.

Dar pe lângă Lista Civilă, nația română să dea Domnului său și un palat spre a locui; acest palat cată să fie aprovizionat cu toate cele trebuincioase vieții unei persoane de rangul său. În alte State, aceasta se face pentru

fiecare Minister în parte. Palatul princiar, cu toate cele trebuincioase și cu tot mobilierul său, este proprietatea nației. Comisiunea dar, conformându-se cu obiceiul general, este de opinie ca Palatul princiar să se dea în dispoziția Domnului în stare bună și cu toate trebuincioasele, cu cheltueala Statului.

Odată însă ce această dotație s'a făcut, odată ce Palatul s'a adus în bună stare, rămâne a se ști pe seama cui vor fi cheltuelile de reparații, pe seama Statului sau pe seama Listei Civile. Sunt două feluri de reparații: reparații mari sau prefaceri radicale și reparații de întreținere, adică reparații ordinare. Pentru reparațiile cele mari și radicale nu este nici o îndoială pentru Comisiune că trebuie să fie pe seama Statului.

Cât pentru reparațiile de întreținere și ordinare, Comisiunea, având în vedere puțina lor însemnătate, având în vedere abuzurile administrative ce se făceau în trecut, cu ocaziunea acestor reparații, precum și obiceiul care se urmează în alte State, este de opinie ca aceste cheltueli să fie în sarcina Listei Civile.

Comisiunea s'a mai ocupat și de modul cum are să se administreze Palatul princiar. Acest Palat cată să-și aibă un serviciu al său special, un mod propriu de administrare. Cum să se facă acest serviciu? Cum să se exerciteze această administrare? Cuvintele de delicatețe și de bună cuviință către persoana Domnului au făcut pe Comisiune să fie de părere ca Domnul chiar să înfățișeze Camerei un proiect de legiuire specială, pentru ca apoi Camera să hotărască.

De aceea, conform cu toate câte s'au zis mai sus, Comisiunea cu onoare supune onor. Adunării următorul proiect:

Art. 1. Lista Civilă a Domnului va fi de 36.000 galbeni pe an, odată pentru totdeauna.

Art. 2. Suma din articolul precedent se va plăti în douăsprezece rânduri, la începutul fiecărei luni.

Art. 3. Palatul princiar se va da în dispoziția Domnului, dotat de către Stat.

Art. 4. Cheltuelile ordinare de întreținere vor fi în sarcina Listei Civile.

Art. 5. Pentru modul administrării palatului, Domnul va înfățișa Camerei un proiect de legiuire specială.

Membrii Comisiunei, (subscriși): C. N. Brăiloiu, C. Bozianu, I. Florescu, V. Boerescu.

Circulara No. 770 a Ministerului de Interne al Valahiei către prefectii districtelor, din 29 Ianuarie (10 Februarie) 1859:

Ajuns la Minister prin voința Înălțimei Sale Domnului Țarei Alexandru Ioan I, m'am grăbit, prin circulara cu No. 652, a vă expune întâmplările ce

au adus la domnia acestui Principat pe Înălțimea Sa, și consecințele ce noul Guvern trebuie să tragă după dânsul.

Astăzi, că mi-am împlinit această datorie, mă văd silit a face o lucrare retrospectivă, lucrare ce s'ar fi convenit să se facă în timpul acestor din urmă trei luni.

Intr'adevăr, dacă nu v'aș atrage atențiunea asupra Convenției dela Paris, făcând prin d-v. s'o înțeleagă toți în literă și în spirit, alegerea Domnului nostru n'ar înfățișa decât într'un fel măglisitor emanciparea țării, regenerarea nației și înălțarea dreptății pe scaunul domniei, căci oricât de drept, oricât de patriot ar fi Domnul, oricât de înaltă ar fi inteligența și simțimintele acelora ce au astăzi cărma țării în mână, dacă condițiile politice și sociale ar fi rămas tot cele vechi, negreșit că voința Șefului Statului și acelora ce-i servează ca ministri s'ar fi sfărâmat împotriva unui sistem ce fusese așezat pentru peirea, iar nu pentru regenerarea României. Dar, domnule Administrator, să ne pîtrundem bine că principiile Convenției dela Paris sunt cari o să schimbe fața lucrurilor în Țările Române, și că, de-am acamat cu entuziasm ca Domn al țării pe Înălțimea Sa Alexandru Ioan I și de i-am jurat devotament până la moarte, este încrederea ce avem în devotamentul lui pentru principiile ce inaugurează Convenția dela Paris și asigurarea ce avem că el va protege cu bărbăție acea Convenție și o să înlesnească cu dibăcie punerea ei în lucrare.

Cel dintâiu și mai fundamental principiu al Convenției este chezășuirea de cele șapte Puteri a vechilor noastre drepturi, ca State europene, ca State autonome, State unde amestecul străinilor ar fi considerat de acum înainte ca o călcare a dreptului public european și ca o violență (silă) făcută contra libertăților europene în genere.

Cele dintâi dar dispoziții ale Convenției ne dau o patrie, căci numai o țară liberă, independentă, o țară ce protege pe fiii săi, poate purtă acest nume, ce este sinonim de mună.

Al doilea principiu fundamental al Convenției este egalitatea tuturor Românilor înaintea legilor; acest principiu domnește peste toate celelalte, el este vital și trebuie să fie de acum înainte sufletul societății noastre; după chipul și asemănarea lui trebuie să fie făcute toate legile, toate așezămintele acestei țări.

Așa dar, domnule, de acum înainte, administrația țării, fiind liberă de orice influință, de orice apăsare, de orice silă ar veni din partea străinilor, ea rămâne răspunzătoare înaintea nației de toate faptele ei; nimeni, nici Șeful Statului, nici ceilalți funcționari nu mai pot avea scuza, ca în trecut, că voința lor nu este pentru nimic în relele ce se petrec printr'inșii, nimănui nu-i mai este iertat a zice că tot ce poate un funcționar virtuos este ca să

execute, cu mai puțină vigoare, răul ce-i eră impus. Nu, cine va face răul de astăzi înainte, îl va face din singura lui voință și este un criminal.

Cât pentru egalitatea tuturor Românilor înaintea legilor, fiind o dogmă a noului regim, ea dă administrației mijlocul de a rădica nu numai în principiu, dar și în faptă pe milioane de Români la dignitatea de cetățean. Legea dar va fi mijlocul, ea vă face chiar o datorie neapărată ca, de acum înainte, să aplicați legile fără deosebire de clasă, să tractați pe toți locuitorii din acest district după meritele lor personale, după calitățile lor morale, iar nu, ca în trecut, după niște deosebiri convenționale. Asemenea ea vă face o datorie ca să respectați și să apărați cu energie toate drepturile ce au cetățenii pe tărâmul legal al egalității și a ocroti, cu inteligență, toate interesele ce vor căută să se desvolte într'acest cerc de lucruri.

Gândiți-vă un minut, domnule Administrator, și vă veți încredința, ca mine, cât de frumoasă, cât de măreață, și totdeodată cât de lesne este misia d-voastră de astăzi înainte. Intr'adevăr, deveniți de acum înainte inițiatorii poporului la viața nouă, viață de libertate și de naționalitate, fără ca să întâmpinați greutățile penibile, amari, ce înfățișă regimul vechiu; căci vă aduceți aminte câtă iscusință vă trebuia ca să lămuriți drepturile fiecăruia într'o societate așezată pe privilegiuri, peosebiri de clase, și câtă greutate vă trebuia ca să țineți cumpăna dreaptă, acolo unde influința personală supunea legile. Când astăzi, legea fiind egală pentru toți, când societatea română a intrat în unitatea ei, exercițiul funcției d-voastre devine simplu și lesne. Vă aduceți aminte asemenea cu câte greutăți puteați mănține ordinea publică, acolo unde mulțimea, după pilda ce i-o da dela cel mai mic până la cel mai înalt funcționar, se învățase a nu mai respecta legile, acolo unde mulțimea, majoritatea țării, nu se interesă nici cum la liniștea publică, căci mai bine putea aștepta, iar mai rău eră peste putință; când astăzi, care este Românul ce n'ar sări în ajutorul autorității, ca să mănțineți liniștea obștească? Cine nu s'ar interesă la siguranța și la independința patriei, ce l-ar ridicat la dignitatea de cetățean, de Român liber? Cine nu s'ar interesă la statornicirea legilor, când ele sunt pavăza ce ne apără și soarele ce ne încălzește și ne luminează pe toți deopotrivă?

Până a nu sfârși, mă văd silit ca să ating o cestie care, deși delicată, însă ce n'o pot ocoli în circumstanțele de astăzi, fără ca să fac o abatere din datoriile mele.

Cum ați văzut, domnule Administrator, funcțiile d-voastre devin o misie frumoasă, măreață, lesne chiar; însă cu cât ea este mai înaltă, cu atât se cere dela d-voastră calități de inteligență și de inimă de o natură mai oșbită, și adaug că se mai cere încă, ca nu numai să primiți, în principiu și ca o datorie de circumstanță, instituțiile și regimul nou, ci ele să fie idealul

d-voastră, să aveți pentru dănsule o afecție călduroasă și un adânc devotament, să fiți pătrunși, în sfârșit, că dela triumful și statornicia lor atărnă tot viitorul neamului român și toată fericirea d-tale ca cetățean; căci cum am mai zis-o, funcționarii sunt, acum, la început mai cu osebite, nu numai conservatorii, apărătorii nouălor așezăminte, ci inițiatorii, conducătorii popoului român pe drumul cel nou.

Aveți încă în vedere, domnule Administrator, că funcțiile publice ne mai fiind de astăzi înainte avantajul, privilegiul unor familii și al protejaților lor, ci o atribuție a aceluia ce o merită și o sarcină pentru cei ce o pot purta, la cea dintâi abatere, la cea dintâi greșală, Guvernul este hotărât să fie, în măsurile de îndreptare, cu tăria, energia și imparțialitatea ce grelele împrejurări impun astăzi Guvernului, singurul mijloc de a nu trece ca trădător în ochii nației și ai Europei întregi, singurul mijloc de a face pe mulțime să se pătrună că nimeni, fără osebite, nu poate clinti legile, fără să-și ia pedeapsa. Dela d-ta dar, domnule, și numai dela d-ta, atărnă ca să înlesnești Guvernului mijlocul de a fi blând, fără de a fi nedrept. Dela d-ta și numai dela d-ta atărnă astăzi să inspire, prin purtarea d-tale, respectul către legi și către autorități.

Te rog, domnule Administrator, ca toate câte avusei onoare de a vă comunica aci să le repetați d-voastră funcționarilor, ce sunt sub ascultarea d-voastră, ca astfel, cu toții împlinindu-ne datoriile ce ni le impune noua situațiune a țării, să putem a ne arăta înaintea Europei demni de soarta ce ne-a făcut și să merităm binecuvântarea generațiilor viitoare.

Ministrul din Lăuntru al Țării-Românești, (s.) N. Golescu.

Strigătul — «la Focșani, la Focșani» — revine din nou în Adunarea Electivă din Iași.

Procesul verbal XI a Adunării Elective al Moldovei, din 30 Ianuarie (11 Februarie) 1859:

Anul 1859, luna Ianuarie în 30 zile. Ședința XI-a a Adunării se deschide la amiază, sub președința d-lui Vicepreședinte *P. Mavrogheni*.

D-l secretar *I. Ganea* face apelul nominal, la care se află față 40 membri și absenți șase, și anume: 1 în concediu, d-l N. Catargiu; 2 bolnavi, d-nii A. Balș și D. Iamandi; 3 n'au venit, Prea Sf. Sa Părintele Mitropolit, d-lor Iorgu Ghica și Ștefan Silion.

D-l secretar *Hasnaș* citește Procesul verbal al ședinței trecute, care se adoptează de Adunare fără modificare.

D-l secretar *A. Grigoriu* citește o adresă din partea locuitorilor ținutu-

lui Fălciu și orașului Huși, prin care feliicită pe Adunare despre patriotis- mul, demnitatea și dreptatea lucrărilor sale. (Anexa A.).

Se cetește asemenea și o adresă din partea comunității Târgului-Ocnei către Adunare, tot în înțelesul celei de mai sus. (Anexa B.).

D-1 *Kogălniceanu* propune să se adreseze ambelor comunități și ținu- tului Fălciu, din partea Adunării, mulțumire pentru simțământul ce le in- suflă, spundu-li-se că Adunarea contează și de acum pe concursul lor.

Adunarea încuviințează a se trece o asemenea mulțumire din parte-i în Procesul verbal al ședinței.

D-1 *C. Hurmuzachi*, raportorul Comisiei însărcinate cu examinarea proie- ctului trimis de Minister și atingător de modul cercetării semilor eforicești, cetește raportul acelei Comisii, prin care se propun Adunării următoarele dispoziții, în locul acelei cuprinse în proiectul Ministerului :

Semile municipale se vor înapoiă eforturilor respective, spre a se cercetă conform cu art. 26 al Anexei lit. H din Reglementul Organic, ca și în anii trecuți, adică în nesfința deputatului ținutul, și după aceasta se vor su- pune, prin organul Ministerului din Lăuntru, cercetării Adunării.

Această măsură va fi însă provizorie și numai pentru cazul de față, ră- mâind ca, la viitoarea organizare, să se iea în privire și regularea acestui obiect. (Anexa C.).

D-1 *L. Catargiu* propune a se aplică § 70 din Reglementul Adunării.

D-1 *Cuciureanu*: Aceasta nu e un proiect, ci numai un răspuns la o pro- punere a Guvernului; noi nici putem face proiecte.

D-1 *Cantacuzino*: Din momentul ce Adunarea nu este împărțită în secții, propunerea e privită ca urgentă. Comisia ce a fost rânduită a fost aseme- nea; lucrarea ei este iarăș urgentă. Propun deci a se respinge propunerea d-lui L. Catargiu.

D-1 *Ministru al Justiției*: Nu cred că este nevoie a se amână luarea unei hotărâri. Departamentul din Lăuntru s'a găsit în fața unei legiuiri a Regu- lamentului Organic, ce este încă lucrător, și în perspectiva unei nouă orga- nizări. Ce puteă deci Guvernul să propună în o așa epocă de tranziție? El nu puteă să facă decât aceea ce a făcut, adică de a propune iarăș o mă- sură provizorie, de a se aplică legea veche fără a se prejudecă asupra nouă- lor așezăminte de făcut. Când însă Adunarea va declară că membrii ei nu pot merge pe la târgurile pe unde sunt aleși, spre a cercetă semile efori- cești, membrii ei nu pot fi siliți la aceasta; dacă Adunarea desărcinează pe Guvern de aplicarea art. 26 din Reglementul Organic, Guvernul nu se opune la concluzia raportului Comisiei.

D-1 *P. Casimir* sprijină aplicarea § 70 din Reglementul Adunării.

Se pune la vot concluzia din raportul Comisiei.

Zece membri cerând, se procede la aceasta prin apel nominal. Votează pentru 27 și anume: d-nii D. Lupu Botez, P. Balș, I. Gheorghiad, C. Ghica, I. Donici, C. Iacovachi, G. Cuciureanu, D. Corne, N. Canano, M. Kogălniceanu, I. Cantacuzino, P. Carp, N. Mavrocordat, A. Mavrocordat, A. Panu, N. Pisoski, Rosetti-Tețcanu, I. Radu, Gr. Sturdza, A. Scorțescu, N. Suțu, C. Hurmuzachi, A. Grigoriu, N. Rosetti-Bălănescu, G. Hasnaș, I. Gane și P. Mavrogheni.

Votează contra 17 și anume: d-nii A. Botez-Forăscu, N. Docan, G. Iamandi, P. Casimir, Șt. Catargiu, L. Catargiu, A. Muruzi, C. Miclescu, N. Milu, I. Pruncu, I. Sturdza, A. Ciurea, P. Rosetti-Bălănescu.

D-l *Vicepreședinte* declară că Adunarea a încuviințat concluzia din raportul Comisiei.

D-l *Ministru de Finanțe* cetește ordonanța domnească, prin care este însărcinat a supune Camerei un proiect de legiuire pentru o contribuție de 5 milioane, pe venitul proprietăților funciare. D-l *Ministru* arată Adunării considerantele unui asemenea proiect, după care apoi cetește proiectul împreună cu lista datoriilor Statului.

D-l *P. Balș*: Cât deficit este pe anul 1858?

D-l *Ministru de Finanțe*: Pe anul 1858 n'a fost deficit, ci mai ales un oarecare spor; însă aceasta eră numai fictiv, căci s'a fost însărcinat pe Stat cu un mare împrumut, pentru acoperirea acelui buget.

Se cetește §§ 68 și 69 din reglementul Adunării.

D-l *Gr. Sturdza*: Dacă Guvernul cere acest bir pentru a face Unirea Principatelor, cred că nimeni nu se va împotrivi, că mai ales toți vom fi gata a face jertfe. Dacă este însă numai pentru întâmpinarea nevoilor ordinare, apoi să ni se înfățișeze mai întâiu bugetul și apoi vom delibera.

D-l *Vicepreședinte*: După § 68 din regulamentul Adunării, discuția urmează numai dacă se ia în considerare proiectul.

D-l *Ministru al Justiției*: D-l Gr. Sturdza a prejudecat chestia, punând în atârnare votul dela motivele ce ar sprijini această dispoziție; noi vom răspunde la aceasta, când va urmă discuția. Noi v'am rugat a luă în discuție această chestie ca urgentă. Dacă voiți a intra în detalii, atunci nu vă trebuie trei zile, ci trei săptămâni. Gravitatea stărei de față, evenimentele în cari suntem, impun Guvernului datoria sacră de a vă expune starea și a se pregăti.

D-l *Kogălniceanu*: Obicuinuit nu prea sprijin propunerile Ministerului. Din toate zisele ale oricărui Minister de mai înainte și de acum, rezultă un fapt: un deficit în exercițiile cheltuelilor Statului; lăzile sunt deșerte, nu sunt bani, și nu poate fi guvern fără bani. Trebuie să dăm; a amână chestia, este a legă mâinile Guvernului și aceasta în niște timpî ca aceștia.

Se pune la vot prin sculare și ședere, și Adunarea primește, în majoritate, a se lua în considerație proiectul.

Se cetește § 69 din reglementul atingător de urgență.

D-1 *Kogălniceanu* : Sunt pentru urgență ; și chiar dacă este să se rân-
duească și o comisie, această comisie trebuie să fie de urgență, și îndatorită
a-și prezenta lucrarea în 24 ore.

D-1 *Gr. Sturdza* : Nu pot vota urgența, înainte de a avea răspuns la în-
trebarea ce am făcut.

D-1 *P. Casimir* : Nu înțeleg comisie de urgență. Dacă este să se rân-
duească comisie, apoi ea trebuie să lucreze potrivit Regulamentului Adu-
nării.

D-1 *Kogălniceanu* : Comisia de urgență a fost aceea ce am rânduit-o pentru
proiectul în cazul eforturilor. Votul pentru Unire din anul trecut a fost iarăș
după o comisie de urgență.

D-1 *Rosetti-Tețcanu* : Văd că se propune urgența pentru proiect, și apoi
rânduirea unei comisii de urgență ; ori propunerea este urgentă și atunci
trebuie a se lua în dezbateră, ori, dacă rămâne a se rândui comisie, ea trebuie
să fie după Regulament.

Se pune la vot cazul urgenței, și cercarea prin sculare și ședere prezen-
tând îndoială, se procede prin apel nominal. Votează pentru 22 și anume :
C. Ghica, I. Donici, C. Iacovachi, G. Cuciureanu, D. Corne, N. Canano, Ko-
gălniceanu, I. A. Cantacuzino, P. Carp, A. Muruzi, A. Mavrocordat, A. Panu,
N. Pisoski, Rosetti-Tețcanu, Scorțescu, N. Suțu, I. Sturdza, C. Hurmuzachi,
A. Grigoriu, N. Rosetti-Bălănescu, G. Hasnaș și P. Mavrogheni.

Votează contra 18 și anume : A. Botez-Forăscu, L. Botez, P. Balș, I. Gheor-
ghiadi, N. Docan, D. Iamandi, P. Casimir, Șt. Catargiu, L. Catargiu, N.
Mavrocordat, C. Miclescu, I. Pruncu, P. Rosetti-Bălănescu, I. Radu, Gr.
Sturdza, A. Ciurea, I. Gane, N. Milu, St. Sillion.

Ședința se suspendă pentru jumătate oră.

La redeschiderea ședinței, biuroul dă cetire la două propuneri.

Cea întâi, scrisă de d-nii N. Mavrocordat, C. Miclescu, Șt. Catargiu,
Bălănescu, G. Iamandi, Gr. Sturdza, L. Catargiu, Radu, Canano, Forăscu,
Pisoski, Carp, L. Botez, N. Docan, Ciurea, propune a se face un împrumut
în siguranța dărilor ce țara este chemată, după art. 46 din Convenție, a fi
impusă.

Cea de a doua, scrisă de d-nii I. Cantacuzino, Cuciureanu, Muruzi,
Panu, N. Rosetti, C. Ghika, A. Mavrocordat, I. Sturdza, Kogălniceanu, pro-
pune a se încuviința o contribuție extraordinară și provizorie de 5 milioane
asupra venitului funciar și numirea unei comisii, care să chibzuească modul
acestei impuneri.

Se pune în discuție propunerea întâia, ca fiind mai depărtată de proiectul Ministerului.

D-l *Kogălniceanu* : La Focșani ! a strigat toată Adunarea, când a voțat adresa către Domn și acea către Adunarea din București. La Focșani dar ! Inșă o Adunare, un Guvernământ întreg nu se poate transporta fără mijloace ; acele mijloace ne trebuiesc acum și cât mai în grabă. Propunerea ce s'a cetit este a se face un împrumut ; noi știm înșă, în împrejurări mai puțin critice, cu ce greutate se pot face împrumuturile și cu ce dobânzi și sacrificii. Cine ar putea acum, în împrejurările grave în cari ne aflăm, căci sunt grave, trebuie să o spunem, cine ar putea să ne încredințeze că vreo casă oarecare s'ar găsi a ne împrumuta bani, sau dacă s'ar găsi, cine știe când și cu ce condiții în adevăr jidovești. Până atunci, evenimentele ne-ar lua înainte. Până acum, am făcut patriotism prin dorințe, patriotism cu cuvinte ; acum se cer fapte. Am putut face orice dorințe cu inima ; acum trebuie să le și executăm. Fără bani, nu vom putea face nimic ; nedând bani, dovedim că nu avem curajul de a face nimic, că tot patriotismul nostru se mărginește în dorințe numai. Se vorbește de deficite ; aici nu e cestic de deficite, acel deficit se va acoperi ; vom cerceta semile, bugetele trecute, vom fi aspri, căci trehne să fim aspri, o măsturîlesc. Cine a făcut acel deficit și cine are a-l acoperi ? Visternicii cari vor fi fost buni vor căpăta recunoștință, cei ce vor fi fost răi vor plăti tot până la o pară. D-l *Alecsandri* a zis, mai deunăzi, că banul e ochiul dracului ; vom căuta pe viitor o doctorie, ca aceasta să nu mai fie așa ; acoo doctorie o și avem, responsabilitatea. Acum înșă nu e vorba de aceasta ; acum este o cestic națională, să arătăm că avem inimă de a pune în lucrare dorința noastră. Țara va cunoaște acum, ce suntem în stare să facem. Toate depeșile, toate scrisorile ce s'au dus dela noi, au arătat lumii că dorim Unirea, că dorim binele nației noastre. Este înșă o depeșă, care ar întrece pe toate celelalte ; aceasta ar fi : Proprietatea mare, boierimea vine a depune pe altarul patriei cinci milioane, spre realizarea votului din 5 și 24 Ianuarie.

D-l *P. Casimir* : La Focșani, la Focșani ! a zis d-l *Kogălniceanu* ; da, dorim și iar dorim multe ! Și eu mă unesc a face orice sacrificii personale ; înșă aici sunt ca deputat, vreau să studiez mai întâiu proiectul, să mă gândesc asupra-i. Ni se vorbește de deficite ; deficite au fost, suntem mai de mult deprinși cu dânsule. Guvernul le-a acoperit în trecut cum a putut ; acum împrumuturile nu se pot face decât prin Adunare ; Adunarea este chemată a delibera asupra mijloacelor ; de aceea voiu să văd bugetul, să-i cercetez toate împrejurările. Atunci, văzând cu cât cheltuelile au a fi mai mari decât veniturile, vom chibzui. Fără rezoane binecuvântate, cum putem a pune o sarcină asupra întregii țări ? Am fost și sunt totdeauna pentru

darea pe proprietate; o Cameră însă nu cred că poate lua asupra-și, acum, de a impune o dare asupra țării.

D-l Ministru al Justiției: D-l Casimir zice că are scrupule de respectat; zice că nu ar ști ce dorește țara. Inșă, domnilor, d-voastră sunteți țara; și apoi nu se aud în toată țara, în toate zilele, aclamații că este gata a face orice jerfă? Propunerea de a face un împrumut este încă mai apăsătoare pentru proprietari. Creditul se reazimă pe mijloacele ce ar avea țara; când vom căuta a face împrumutul, capitaliștii vor căuta de bună seamă unde sunt acele mijloace. Știți că mijloacele de astăzi ale țării sunt acoperite; nu vom putea avea un împrumut, până ce nu vom înfățișa mai întâiu mijloacele ce avem spre acoperirea lui. Se face împotrivire pentru votarea acestor mijloace, sub cuvânt că n'ar fi pus în aplicare art. 46 din Convenție. Așa dar, dacă se face împotrivire pe aceste cuvinte a se impune o dare pe proprietate, am întrebă cu ce drept urmează a se lua darea dela locuitorii țărani, când art. 46 din Convenție rostește egalitatea înaintea dărei.

D-l L. Catargiu: Toate cele propuse de d-l Kogălniceanu și de d-l Ministru al Justiției sunt cuprinse în propunerea noastră; pentrucă, prin art. 46 din Convenție, se hotărăște a se pune pe toți la dare, și de asemenea dări se poate asigura și împrumutul ce este a se face; și apoi Comisia, orânduită pentru cercetarea semilor, va descoperi cine a produs deficitele, și acei bani împliniți se vor vărsa iar în Vistierie, crezând totodată că la asemenea regulare se va ridica și capitația de asupra locuitorilor.

D-l Kogălniceanu: D-l Casimir a zis că este gata, ca persoană, a face sacrificii; aici nu suntem numai simple persoane, aici suntem mandatarii nației. Țara și-a manifestat prin aclamările sale dorința ce are de a face sacrificii; eu n'am desperat, nici desperez de nația mea; știu că ea a fost și este gata la orice, când scopul e mare și demn. Un împrumut se putea face foarte cu greu în timpii cei normali; acum însă ar fi cu neputință, și chiar deși s'ar putea ajunge a se face, ar fi cu pierderi enorme și cu condiții jidovești, precum am mai zis. Mai bine ne vine să știm ce avem a da, decât să ne supunem greutăților unui împrumut. Ni se spune că nu sunt mijloace; dar țaranul cu ce plătește? Cum, țărani să urmeze a plăti și noi să așteptăm, până ce se va putea pune în aplicare art. 46 din Convenție? Evenimentele însă nu așteaptă! Aș vrea să văd la Guvern pe acei ce se împotrivesc astăzi, și sunt sigur că ar veni chiar ei să ne ceară înainte de toate mijloace. Bani ne trebuie; împrumuturi nu se pot face. Sprijinesc propunerea a se vota 5 milioane, și propun ca o comisie să se rânduească, chiar din cei mai mari proprietari, pentru a găsi modul împlinirii acelei dări. Să votăm, domnilor, prin aclamație, cinci milioane.

D-l Casimir: Ca persoană sunt galantom, ca deputat sunt scrupulos. Art.

46 cuprinde în sine sămânța adevăratei combinări a dărilor; să mi se înfățișeze mai întâiu bugetul și apoi vom avea a hotărî. Sunt fudul de conștiința mea! Găsesc că un împrumut ar suplini la nevoile în cari suntem. Aceasta este adevărul lucrurilor practice.

D-l *Ministru al Trebilor militare*: Toate cele zise de d-l Casimir pot fi foarte adevărate, însă lipsa este iarăș foarte simțită: casa miliției deșeartă; lefile soldaților neplătite pe mai mult timp; lipsiți de îmbrăcăminte; trebuie neapărat a se găsi mijloace pentru înlăturarea acestor nevoi.

D-l *Gr. Sturdza*: Mă unesc cu d-l Kogălniceanu, dacă se va zice însă că suma cerută este pentru a susțineă votul din 24 Ianuarie.

Se pune la vot prin apel nominal propunerea pentru împrumut.

Votează pentru 19 și anume: A. Botez-Forăscu, Lupu Botez, N. Docan, G. Iamandî, D. Corne, P. Casimir, N. Canano, Șt. Catargiu, P. Carp, N. Mavrocordat, C. Miclescu, N. Milu, N. Pisoski, P. Rosetti-Bălănescu, I. Radu, Gr. Sturdza, L. Catargiu, A. Ciurea, I. Gane.

Votează contra 19 și anume: P. Balș, C. Ghica, I. Donici, C. Iacovachi, C. Cuciureanu, A. Muruzi, A. Mavrocordat, C. Rosetti-Tețcanu, A. Scorțescu, N. Suțu, I. Sturdza, I. Cantacuzino, A. Grigoriu, G. Hasnaș, A. Panu, C. Hurmuzachi, N. Rosetti-Bălănescu, Kogălniceanu, P. Mavrogheni.

Nu au fost la votare doi și anume: d-nii Gheorghiiadi și Pruncu.

D-l *Vicepreședinte* declară că, pe temeiul art. 80 din regulamentul Adunării, propunerea este respinsă, fiindcă voturile exprimate pentru și contra au fost în număr egal.

Discuția se deschide asupra propunerii a doua.

D-l *Ministru de Finanțe*: Ministerul declară că primește această propunere.

D-l *L. Catargiu*: Propunernă aceasta cere și ea o comisie, ca și cea dintâi care s'a respins; prin urmare ar fi a reveni asupra unui vot dat.

D-l *Kogălniceanu*: Este o mare deosebire. Comisia ce se propune acum este numai spre a combina modul impunerii. Să votăm mai întâiu art. I, care propune încuviințarea unei sume de cinci milioane.

Se pune la vot prin sculare și ședere art. I din propunere, care se adoptează de Adunare; asemenea se adoptează și art. II. Se pune iarăș la vot prin sculare și ședere întreaga propunere, care se adoptează de Adunare în unanimitate.

Se procede la alegerea unei Comisii, compuse din șapte membri, însărcinată de a chibzui modul impoziției a celor cinci milioane. Se aleg de membri ai acei Comisii: d-l Șt. Catargiu, d-l L. Catargiu, d-l C. Hurmuzachi, d-l N. Suțu, d-l E. Cornea, d-l G. Cuciureanu, d-l A. Muruzi.

Biuroul dă cetire unei cereri de concediu pe termen de zece zile a d-lui G. Iamandî, care se încuviințează de Adunare.

Cu încuviințarea Adunării, d-l *Vicepreședinte* ridică ședința, iar Adunarea, consultată, hotărăște viitoarea întrunire pe Marți, în 3 Fevruarie.

Vicepreședinte, (subscris) P. Mavrogheni.
(Urmează iscăliturile secretarilor Adunării).

Anexa A. — Adresa locuitorilor din districtul Fălciu și din orașul Huși către Adunarea Electivă a Moldovei, prezentată în 30 Ianuarie (11 Fevruarie) 1859:

Onorabilei Adunări Naționale.

Patriotismul, demnitatea și dreptatea cu care onorabila Adunare Națională a ordonat începutul lucrărilor sale, iar mai cu seamă înțelepciunea cu care a știut nimeri pe unsul lui Dumnezeu și alesul nației, în persoana Înălțimei Sale Domnului Alexandru Ioan Cuza, carele cu adevărat se socoate paladiul celor mai sfinte nădejdi ale nației, au deșteptat ca dintr'un somn veșnic toată țara, încât toți se felicitează, toți se inspiră de un viitor frumos pentru Români. De aceleași simțiminte pătrunși până în adâncul sufletului, și ținutul Fălciului, cu obștia târgului Huși, iea îndrăzneală a depune cea mai devotată a sa mulțumire pe tribuna onor. Adunări, rugând pe Dumnezeu ca reprezentanții poporului nostru să fie și de acum înainte însuflați de acelaș duh sfânt, spre împlinirea dorințelor, cari sunt ancora mântuirii naționale.

Vivat deci Adunarea Națională! Vivat Prea Înaltul nostru Domn! Vivat Nația Română! Totodată, ținutul Fălciului cu obștia aceasta, ca și oricare Român cu inimă simțitoare, nu poate da uitărei adâncă înțelepciune și frumoasele sentimente patriotice ale d-lor Vornici Vasile Sturdza și Anastasie Panu, cari cu atâta devotament național au diriguit frânele Guvernului, încât prin mijlocul atâtor valuri am ajuns astăzi la acest liman fericit. Să trăească deci neprețuiții și prea iubiții noștri Caimacami Vasile Sturdza și Anastasie Panu! Numele lor fie neșterse din inimile Românilor în veci, și faptele lor să fie de model pentru tot Românul.

Anexa B. — Adresa locuitorilor orașului Târgul-Ocnei către Adunarea Electivă a Moldovei, din 10/22 Ianuarie 1859:

Onoratei obștești Adunări Naționale a Moldovei.

Comunitatea orașului Ocnei.

Fiind mărginit, prin Convenția din Paris, dritul persoanelor, ce au putut să iea parte la alegerea domnilor mandatar ai Adunării Naționale, tot aceasta a lăsat neatinsă mângâierea de a putea aprecia demnele lor acții.

Comunitatea acestui oraș, socotindu-și deschisă calea, ca să poată, în acest caz, a-și arăta mulțumirea și recunoștința sa, crede de datorie a nu-și înăduși sentimentele, de cari este pătrunsă și a grăbi să le supue onoratei Adunări.

Cea întâi dorință a comunității este îndeplinită, speranțele sale sunt realizate și ziua de 5 Ianuarie, în care s'a săvârșit alegerea la tronul țării a Domnitorului nostru Alexandru Cuza, vărsând în inimile noastre chezuirea fericitului viitor al scumpei noastre patrii, va fi atât de cu mare dragoste amintită, ca și numele bărbaților, cărora țara a încredințat soarta.

Dovada caracterelor fiind faptele, dovada mulțumirei și a recunoștinței este, prin urmare, bucuria ce nu poate cineva ascunde, când inima simțeste fericirea de care s'a cuprins. Nu știm cum s'ar putea să arătăm bucuria ce ne-a pătruns la sosirea vestirei rezultatului alegerii; pentru că nu găsim cuvinte să o numim, și pentru că aceasta fu din rândul acelor bucurii ce, în săltarea inimei, se primește cu lacrămile în ochi.

Domnilor Deputați! Voi cari ați dat tuturor Românilor credința la care aspirați; voi cari, adunând în inimile voastre dorințele unei naționalități apăsată și persecutată; voi cari, primind cea mai gingașă sarcină ce poate împlini omul în lume, sarcina de a fericii o nație și a-i da un frumos viitor; voi cari, prin luptele morale ați pus inimile voastre a se jertfi, prin neconțință priveghere și ispită ce urmează să aveți în toate cele ce săvârșiți; voi cari ați dat întâia probă de ce sunteți hotărâți a face; cum ar putea cineva să vă mulțumească și să vă răsplătească? Niciodată oamenii, numai singură posteritatea, numai Dumnezeu atotputernic are să îndeplinească acea ce noi nu putem decât să-l rugăm.

Să trăească Principatele Române Unite! Să trăiți, domnilor deputați! Trăească iubitul nostru Domnitor, pe care consimțământul vostru, prin luminarea Sf. Spirit, l-a ales! Să trăească membrii încetatei Căimăcămii, prin ale cărora drepte și nepărtinitoare lucrări a putut țara a-și manifesta dorințele sale, lăsând în toate inimile neștearsa memorie a numelor, cari se vor pomeni din familie în familie și din generație în generație, ca și ale acelor Eroii ai Românilor, de cari strălucesc paginile istoriei noastre. Dumnezeu să dăruiească tuturor lungire de viață, de sănătate, toate sufleteștile mulțumiri și curajul ca să săvârșească așezarea temeliei fericirii naționale, dându-ne totdeauna de aceste plăcute ocazii, în cari din adâncul inimilor noastre, cu familiile și copiii noștri, a chema asupra-le binecuvântarea Lui.

Domnitorul, având a porni spre București, Ministrul de Interne al Moldovei Vasile Sturdza comunică Ministrului de Interne al Țării-Românești prin o telegramă din 2 (14) Fevruarie 1859 această știre:

Înălțimea Sa Domnul Stăpânitor *Miercuri* în 4 Fevruarie, pornind a veni la București, urmează *Joi* seara a mâneă la Focșanii-Munteni, a doua zi *Vineri* a prânzi la Buzău și a mâneă la Ploești; iar a treia zi *Sâmbătă* cu ziua a intra în *București*.

Monitorul Oficial al Moldovei publică, măsurile luate pentru administrațiunea Moldovei în lipsa Domnitorului.

Mesajul domnesc No. 40 către Minsitrii Moldovei, din 4 (16) Fevruarie 1859 :

Domnilor Ministri,

Ca ales Domn al Țărei-Românești, cerând trebuința neapărată a Mă duce în sânul țării surori, spre a răspunde la chemarea unanimă a fraților Români de peste Milcov, vă facem cunoscut că hotărîrea Noastră este a plecă la 4 ale lunii Fevruarie din capitala Moldovei. În lipsa Noastră, Consiliul Nostru de Ministri este însărcinat cu administrarea țării, potrivit ordonanței Noastre sub No. 13, alăturată aici.

Deosebita încredere ce avem în simțirile D-voastre pentru binele public și pentru persoana Noastră ne închezeșluește în deplinitate despre păzirea ordinului legal, ce va urmă în lipsa Noastră, și în această încredere avem de mulțumire a vă zice: Rămas bun, Domnilor Ministri, și revedere fericită.

(Subscris) Alexandru Ioan.

Din ordinul Domnului, Ministrul Trebilor străine,

(subscris) V. Alecsandri.

Anexă.— Decretul No. 13 al Domnitorului Moldovei, din 30 Ianuarie (11 Fevruarie) 1859:

Principatele-Unite Moldova și Valahia. Noi, Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și voința națională, Domn al Moldovei.

La toți de față și viitori sănătate. Am decretat și decretăm următoarele:

Art. I. În timpul cât vom zăbovi în București, Consiliul Ministrilor este însărcinat cu administrațiua Moldovei și cu ținerea ordinului legal și a liniștei publice.

Art. II și de pe urmă. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Trebilor străine este însărcinat cu executarea ordonanței de față.

Datu-s'a în Domneasca Noastră rezidență Iași, la 30 Ianuarie, anul mântuirii 1859, și al Domniei Noastre cel întâiu.

(s.) Alexandru Ioan.

Din ordinul Domnului, Ministrul Trebilor străine,

(s.) V. Alecsandri.

Procesul verbal al Consiliului de Miniștri din Moldova, din 4 (16) Februarie 1859:

Incheiat în șeanța Consiliului Ministrilor din 4 Februarie, anul 1859, prin asistența următorilor membri:

Domnul Ministru Secretar de Stat la Departamentul din Lăuntru, Vasile Sturza; Domnul Ministru Secretar de Stat la Departamentul Finanțelor și ad-interim la Departamentul Trebilor militare, Grigorie Balș; Domnul Ministru Secretar de Stat la Departamentul Cultului și al Instrucției publice și ad-interim la Departamentul Trebilor străine, Costache Rolla; Domnul Ministru Secretar de Stat la Departamentul Lucrărilor publice, Dimitrie Sc. Miclescu; Domnul Director al Departamentului Justiției, Dimitrie Meleghi.

Consiliul ascultând cetirea ordonanței No. 13 și a Mesajului Domnesc, prin cari se însărcinează pe Consiliul Ministrilor cu administrația Moldovei și ținerea bunei liniște, până la întoarcerea Înălțimei Sale, se cunoaște permanent și hotărăște a ține seanță în fiecare zi la 12 ore dimineața, spre conformare cu precitatele acte, și dar încheindu-se Procesul verbal de față, se va comunica tuturor Ministerelor, spre știință, și se va publica prin «Monitorul Oficial», dimpreună cu ordonanța și citatul mesaj.

Procesul verbal XII a Adunării Elective a Moldovei, din 3 (15) Februarie 1859:

Astăzi, în 3 Februarie 1859, a XII-a ședință se deschide la amiază, sub președința d-lui Vicepreședinte *P. Mavrogheni*.

D-l *Ministru Secretar de Stat al Trebilor străine* cetește următoarele mesaje:

Domnilor Deputați,

Cerând trebuința de a însărcina pe Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Trebilor străine cu o misie peste hotar, vă facem cunoscut că, prin ordonanța Noastră din 30 ale curente luni, sub No. 12, am încredințat portofoliul său, ad-interim, Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul Cultului și al Instrucțiunii publice. Dumnezeu să vă fie în a sa sfântă pază.

(Subscris) Alexandru Ioan.

Din ordinul Domnului, Ministrul Trebilor străine,

(subscris) V. Alecsandri.

Domnilor Deputați,

Prin ordonanța Noastră din 2 ale curente, No. 14, însărcinând pe Ministrul Finanțelor, d-lui Vornicul Grigorie Balș, cu îndeplinirea ad-interim a

funcțiilor de Ministru Trebilor militare, până la întoarcerea d-sale Generalului Costache Milicescu, carele urmează a Ne acompania la București, vă încunoștințăm, Domnilor, despre aceasta, spre regulă. Dumnezeu să vă aibă, Domnilor, în sfânta sa pază.

(Subscris) Alexandru Ioan.

Din ordinul Domnului, Ministrul Trebilor străine, ad-interim,

(subscris) C. Rolla.

Domnilor Deputați,

Alegerea în persoana Noastră de Domnitor al Țării-Românești Ne impune datoria, plăcută inimei Noastre, de a răspunde la invitațiile ce Ni s'au făcut de către deosebitele deputații din București, în numele fraților noștri de peste Milcov. Ne-am hotărît dar a plecă la 4 Fevruarie din Capitala Moldovei, spre a merge în sânul țării surori ce Ne dorește și Ne așteaptă. Această hotărîre o aducem dar la cunoștința Adunării Elective, și adăogim că am încredințat administrația Moldovei Consiliului Nostru de Miniștri, care de drept va intră în exercițiu și il va urmă cu deplină autoritate, în tot timpul cât vom lipsi din Moldova. Rămas bun, Domnilor Deputați, și revedere fericită.

(Subscris) Alexandru Ioan.

Din ordinul Domnului, Ministrul Trebilor străine,

(subscris) V. Alecsandri.

Procesul Verbal VII al Adunării Elective a Valahiei, din 3 (15) Fevruarie 1859 :

Astăzi, Marți, 3 Fevruarie 1859, Adunarea Electivă a Țării-Românești a ținut a șaptea ședință a sa, sub președința Em. Sale Părintelui *Mitropolit*.

Em. Sa Prezidentul, prin unul din secretari, comunică Adunării următoarele:

O depeșă telegrafică a Prințului *Miloș al Serbiei*, adresată d-lui Petre Derbescu, unul din deputați, prin care exprimă plăcuta impresie ce a produs asupra-l actul din 24 Ianuarie, pentru care felicită Adunarea. (Anexa A).

O depeșă adresată Adunării de către locuitorii orașului și ținutului Bârlad, prin care ei exprimă sincerele lor felicitări și aplaudări Adunării, pentru alegerea In. Sale Alexandru Ioan I. (Anexa B).

Ordinea zilei fiind ca d-l Ministru de Afară să comunice Adunării în ce mod s'a hotărît a se trimite Adresa Adunării către Inalta Poartă, d-l *Dimitrie Brătianu* a răspuns că Înălțimea Sa Domnul a numit o deputație, compusă de d-nii D. Ghica, Nicolae Bibescu și I. I. Filipescu; dar fiindcă cel dintâiu nu a primit această sarcină, pentru neapărate interese de familie, s'a încunoștințat Domnul, și nu s'a primit nici un răspuns.

În urmă, Em. Sa *Prezidentul* a anunțat că la ordinea de zi este discuție asupra proiectului de *lege pentru lista civilă a Domnului*, și declarând discuția generală deschisă asupra acestui proiect, a întrebat cine cere cuvântul.

D-l *Barbu Belu* a zis că mai înainte de a intra în orice discuție, este de trebuință ca Adunarea să aibă regulamentul său, fără de care crede că nu s'ar putea ține o discuție regulată.

D-l *Boerescu*, ca membru al comisiei însărcinate cu redacția regulamentului interior, răspunde că comisia nu și-a terminat încă lucrările, dar că le va supune Adunărei cel mult în trei sau patru zile.

D-l *I. E. Florescu* zice că s'au propus aceste două lucrări uneia și celeiaș comisii, crezându-se că se vor săvârși amândouă odată. Dar nefiind puțință, și d-lui este de opinie a nu se discuta lista civilă, până nu se va vota regulamentul Adunărei.

Adunarea, consultată asupra acestor propuneri, amână discuția asupra listei civile până după votarea regulamentului.

D-l *Dimătrie Brălianu*, în numele comisiei însărcinate cu redacția unui memorandum explicativ al alegerii Domnului, declară că comisia și-a terminat lucrarea.

Mai mulți membri propuind ca să se tipărească mai întâiu lucrarea comisiei și să se împartă deputaților, Adunarea, consultată, primește și decide tipărirea până a doua zi, Miercuri, și discuția să se urmeze în ședința de Joi, 5 Fevruarie.

Eminența Sa ridică ședința la 2 $\frac{1}{2}$ ore după amiază, anunțând următoarea ședință pentru Joi, 5 Fevruarie.

Prezidentul, (subscris) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei.

Secretarii, (subscriși) : A. Arsache, S. Fălcoianu, So. Turnavitu.

Anexa A. — Telegrama Prințului Miloș al Serbiei, în 28 Ianuarie (9 Fevruarie) 1859:

Dela Belgrad la București. Către d-l P. Derbescu. Alegerea Domnului de Camera Națională Mi-a făcut o plăcută impresie, încât vă rog să exprimați Camerei complimentul meu, și să-i ziceți să dea Dumnezeu să se întărească.

(Subscris) Miloș, Prințul Domnitor al Serbiei.

Anexa B. — Telegrama adresată Adunărei Elective a Valahiei de către locuitorii ținutului și ai orașului Bârlad.

Adunărei naționale din București.

Fraților Români, Înștiințarea ce am primit că și voi, ca inspirați de aceleași naționale simțiminte, ce deapurarea ne-au ținut în strânse legături, și

neavând alta în inimile voastre decât adevărata și stabila fericire a României, în unanimitate ați consimțit la alegerea făcută de noi, în persoana Domnului Alexandru Ioan I; acea înștiințare, zicem, a revărsat în inimile noastre bucuria cea mai desăvârșită, pentru că, prin a voastră ajutorință, după atâtea nenorocite secole ce s'au strecurat asupra capetelor noastre, am izbutit a face ca să reînvie amorțita Românie! Glorie dar vouă, fraților Români, glorie de mii de ori! Glorie pentru că nobilele simțiminte, de cari sunteți caracterizați, v'au făcut a rămânea în a voastră hotărîre de unire, și prin aceasta dimpreună cu toții am repurtat strălucita victorie. Primiți dar, fraților, ale noastre sincere felicitări și aplaudări.

Nota publicată de ziarul oficial francez *le Moniteur Universel* în 5/17 Fevruarie 1859:

Reprezentanții Puterilor semnatare Tractatului de Paris se vor întruni în curând în conferințe la Ministerul Afacerilor străine, pentru a examina rezultatul alegerilor săvârșite în Principatele-Unite Moldavia și Valahia.

Procesul verbal VIII al Adunării Elective a Valahiei, din 6 (18) Fevruarie 1859:

Astăzi, Vineri, la 6 Fevruarie anul 1859, s'a ținut a opta ședință de Adunarea Electivă a Țării-Românești, sub prezidenția Em. Sale Părintelui Mitropolit.

D-l *C. Bozianu* iea cuvântul și zice că la ordinea zilei ședinței precedente eră discuția asupra proiectului de lege al Listei Civile, care s'a amânat până la adoptarea regulamentului interior al Adunării. E de părere că ar fi o greșală ca să se amâne orice lucrare până la definitivă primire a regulamentului, căci de s'ar adopta aceasta ca princip, am riscă a nu avea niciodată chiar regulament. De aceea propune ca Adunarea să adopte provizoriu regulamentul Adunării ad-hoc sau al Adunării Elective a Moldovei, și atunci crede că s'ar putea pași chiar la discuția listei civile, care este o lucrare urgentă și care, pentru motive de bună cuviință, delicateță, respect, ce suntem datori Domnului și nouă înșine, ar trebui să fie hotărîtă înaintea venirii Domnului între noi.

D-l *C. Brăiloiu* răspunde că nu crede așa urgentă votarea listei civile, încât să trecem peste necesitatea se ce simte de a avea mai întâiu un regulament; și adaogă că nu găsește că prezența Domnului între noi poate influență deliberările Adunării, precum n'a stânjenit nici pe Adunarea Moldovei a o face. Și în acelaș caz am fi fost, dacă Domnul s'ar fi ales dintre noi. Crede mai bine ca lista civilă interesând pe Domn, Ministerul să fie față și dela el să fie inițiativa, și părerea d-sale este a se amâna această chestie, până după facerea regulamentului, care se va depune de comisie peste două zile.

D-l *Bozianu* replică că d-l Brăiloiu, nerăspunzând la propunerea d-lui de a se adopta un regulament provizoriu, singur recunoaște această necesitate, căci s'a mărginit numai a contesta urgența votării listei civile înainte de venirea Domnului. Chiar de se va primi de bună obiecția d-lui, tot există alte considerații ca să ne determine a intra în discuție: starea de neactivitate în care ar sta Adunarea până la primirea regulamentului definitiv. Cât pentru inițiativa ce d-l preopinent crede că se cuvine Ministrilor, oratorul nu vede ce ar avea să apere Ministrii în discuția acestei legi, care precede dela Adunare, iar nu dela Guvern. De aceea stăruiește în propunerea sa.

D-l *Barbu Belu* cere să stăruască Adunarea în hotărîrea luată prin procesul-verbal al ședinței precedente.

Mai multe voci îi răspund că nu s'a votat asupra acestei chestii.

D-l *Dimătrie Ghica* zice că, pentru aceasta, nu s'a consultat Adunarea și propune ca Eminența Sa să consulte Adunarea asupra propunerii d-lui Bozianu.

D-l *Belu* replică: ca dovadă că s'a primit această propunere, este procesul verbal și cere a se ceti.

Se cetește și se găsește că Adunarea s'a consultat și s'a primit acea propunere.

D-l *Bozianu* readuce chestia pe tărâmul dintâiu, și adaogă că prin acel proces verbal, amânându-se discuția listei civile, Adunarea a modificat numai ordinea zilei, ceea ce Adunarea este totdeauna liberă a face; prin urmare ce o oprește astăzi de a-și schimba iar ordinea zilei și a reveni la discuția listei civile, de se va adopta propunerea d-sale?

D-l *Ioan E. Florescu* recunoaște că d-l Bozianu are dreptate, că a votă lista civilă este o chestie de delicateță și crede că în fond toți d-nii deputați sunt uniți că trebuie a se votă lista civilă; însă e de părerea d-lui Belu a o amână, după cum s'a hotărît în ședința precedentă.

D-l *Bozianu* repetă că Adunarea n'a hotărît a nu se discuta lista civilă, ci numai a modificat ordinea zilei.

D-l *Ioan Brătianu* iea cuvântul și zice că Adunarea, când a amânat discuția listei civile, credea că comisia va primi regulamentul Moldovei, și nu va întârziă lucrarea; acum însă că această lucrare s'a întârziat, nu se cuvine ca Adunarea să stea în nelucrare; și crede că ar fi bine să se primească propunerea d-lui Bozianu, fiindcă Adunarea se află în față cu chestii urgente, și să se voteze din proiectul comisiei cel puțin cifra listei civile, rămâind celelalte părți a se discuta la timp.

D-l *Boerescu*, invocând uzul general al altor Adunări, și motivul de delicateță și de cuviință, aduce aminte că comisia aleasă și-a depus proiectul, și nu e trebuință să aștepte Adunarea săvârșirea regulamentului; se poate

prea bine să voteze de acum cifra listei civile, mai cu seamă că s'a făcut atâta vorbire și unii din deputați și-au manifestat opinii într'un sens și alții într'altul.

D-l *Costache Cantacuzino* primește părerea d-lui Boerescu pentru a se votă lista civilă, stăruiește însă ca în alte lucrări să nu mai intre Adunarea, până nu-și va avea regulamentul.

D-l *I. Oltețeanu* zice că mulți nu cunosc regulamentul Divanului ad-hoc.

D-l *Grigorie Filipescu* răspunde ca să lase pe cei ce n'au fost la Divanul ad-hoc să zică aceasta.

D-l *Ioan Brătianu*: Chestia este aceasta: Adunarea simte necesitatea ca, ori de câte ori se va prezenta o chestie urgentă, până la primirea regulamentulului definitiv, să adopteze pe acela al Adunării ad-hoc? Sau are destulă consiență în înțelepciunea și disciplina sa, încât să desbată atât lista civilă, cât și orice alte chestii urgente, și să le voteze, fără ca să se supue la vreun alt regulament, decât la ordinea ce va trebui fiecare să păzească?

D-l *C. N. Brăiloiu*: Nu putem primi această propunere.

D-l *Ioan Brătianu*: Dar nici Adunarea nu-și poate lega mâinile și să stea în nelucrare, până când își va face regulamentul.

Eminența Sa *Prezidentul* cere ca d-l Bozianu să-și formuleze propunerea.

D-l *C. Bozianu*: Propun ca, până la desăvârșirea regulamentulului, în chestiile urgente, să ne servim cu regulamentul Adunării din Moldova, de vreme ce unii pretind că nu cunosc pe acela al Adunării ad-hoc.

D-l *N. Lahovari* roagă pe onor. Adunare să primească, pentru desbaterile listei civile, pe acel regulament cu care ne vom sluji la desbaterea regulamentulului definitiv.

D-l *I. I. Filipescu*: Dacă comisiei, care este compusă numai de cinci membri, i-au trebuit zece zile, până să facă regulamentul, cât timp va trebui Adunării, care este compusă din 77 membri, ca să-l discute și să-l adopte? De aceea nu trebuie să lăsăm chestii urgente nehotărîte până atunci.

În urma acestora, făcându-se propunerea de mai mulți domni deputați de a se consulta Adunarea asupra propunerii d-lui C. Bozianu, se ridică d-l *C. Cantacuzino* și zice că, primindu-se regulamentul Moldovei, să serve numai pentru două săptămâni.

D-l *B. Catargiu*, plecând dela principiul că un proces verbal aprobat trebuie să fie o lege nestrămutată pentru Adunare, conchide că nu mai poate, în urma procesului verbal al ședinței precedente, să intre în nici o discuție, până când nu va avea Adunarea un regulament al său; că altfel ar ajunge ca fiecare să decidă azi ceea ce a zis ieri, și ca Adunarea să țeasă și să desțeasă neconținut, fără a putea odată pași înainte.

D-l *Dimitrie Ghica*, luând îndată vorba, roagă pe onor. preopinent ca să

nu mai stăruească în zisele d-lui, și să revie asupra unei cestii, care, deși nu se hotărîse, dar eră în punctul de a se vota. Adaogă că necesitatea de a se hotărî cifra listei civile este în genere simțită de toți, și termină propuind a se consulta Adunarea, dacă voește să intre în discuție asupra acestei cestii.

D-l *Bozianu* răspunde că Adunarea însăș a cerut ca, în caz de a se primi propunerea d-sale, să nu fie obligată a se servi cu regulamentul Adunării din Moldova decât în curs de cincisprezece zile; că cine pune termin, primește lucrul. Cere dar să se pue la vot propunerea sa.

În urma acestora, Eminența Sa *Prezidentul* pune la vot cu bile propunerea d-lui *Bozianu*.

Numărul votanților 59, din cari: bile albe 26; bile negre 33.

Propunerea se leapădă de Adunare.

D-l *Ioan Brăliianu* depune pe biurou următoarea propunere:

«Camera iea hotărîrea că, dacă în intervalul primirei unui regulament definitiv se va înfățișă o cestie urgentă, ea o va discută, fără să fie po-prită de lipsa unui regulament; această hotărîre va fi valabilă într'un termin de cincisprezece zile.»

Această propunere o susține astfel: dacă ar primi Adunarea de princip să nu lucreze nimic, până nu va aveă un regulament, ar atrage asupra-și o prea mare responsabilitate, pe care, cu toată solidaritatea ce există între membrii ei, d-lui nu ar luă niciodată asupra-și, și dacă nu se va primi, presunția va fi că deputații vor să fie Adunarea în neactivitate.

Em. Sa Prezidentul propune amendamentul următor:

«Adunarea primește principiul că dacă, până se va discută și se va hotărî regulamentul din lăuntru al Camerei, se va înfățișă vreo pricină care se va socoti urgentă, atunci mai întâiu să se supue la cercetarea Camerei cestia urgenței, care aprobându-se, apoi Camera să intre în cercetarea fondului, și această hotărîre va aveă valoare numai pentru un termen de cincisprezece zile.»

Cu aceasta se unește și d-l *I. Brăliianu*, și își retrage propunerea sa.

Adunarea, consultându-se, primește propunerea Eminenței Sale.

D-l *V. Boerescu* propune ca urgentă, și ca făcând parte din ordinea zilei cestia de a se hotărî cifra listei civile, înainte de venirea Domnului, iar cât pentru detaliurile proiectului, declară că se pot lăsă a se discută și după votarea regulamentului. Demonstră urgența tot cu aceleași cuvinte, cu cari s'a servit și în discursul anterior: motive de delicateță, etc.

D-l *Ioan Brăliianu* susține astfel urgența: până acum nici unul din noi nu cunoaște pe Prinț; prin urmare, ar puteă fiecare să-și enunțe liber opiniunca sa asupra cifrei listei civile, fără ca să i se poată impută că ar fi

influențat de vreun sentiment oarecare în aceasta. Acelaș lucru nu se mai poate aștepta, când Prințul va fi între noi.

În urma acestei discuții, puindu-se la vot, prin sculare și ședere, urgența se primește de Adunare.

D-l *C. Cantacuzino* se scoală și invită Adunarea, ca de vreme ce a primit hotărîrea cifrei Listei civile ca urgentă, să intre în discuție.

D-l *Boerescu*, ca raportor al comisiei însărcinate cu facerea proiectului de lege asupra Listei civile, arată că a fost de părere ca cifra să fie de 36.000 galbeni; că din raport a putut vedea onor. Adunare motivele cari au predominat la determinarea acelei cifre, și că rămâne a se face de Adunare observațiile ce va găsi de cuviință.

D-l *Dimitrie Ghica*, cerând cuvântul, se scoală și face observație asupra cifrei de 36.000 galbeni, zicând că nu înțelege de ce lista civilă a unui Domn ales de nația întreagă, în unanimitate, să fie mai mică decât aceea a Domnilor trecuți, și care a fost de 48.000 galbeni; că dacă nu i se va hotărî o listă mai mare decât în trecut, este de părere că ar fi de cuviință să fie cel puțin egală.

D-l *Bozianu*, ca membru al comisiei acelui proiect, susține cifra de 36.000 galbeni, zicând că comisia, în facerea acestui proiect, nu a luat și nici n'a putut să ia de normă și de regulator faptele trecutului, ci numai necesitățile actuale, splendoarea și demnitatea Tronului; că aceste două considerațiuni au făcut pe comisie să hotărască cifra listei civile la 36.000 galbeni.

D-l *Dimitrie Ghica* arată, că dacă a propus o listă civilă mai mare, motivul nu a fost pentru că ar voi ca viitorul nostru să se asemene cu trecutul; că este departe de inima d-lui o asemenea dorință. Crede numai că ar fi logic ca lista civilă să nu fie mai mică în viitor, pe când veniturile țării au să se înmulțească, și când lista civilă ce se dă Domnului nu sunt nici-decum bani aruncați pe fereastră, fiindcă cu o mână o primește și cu alta ne-o întoarce, cheltuind-o iarăș înlăuntrul țării, iar nu la străini.

D-l *I. Brătianu*, luând vorba, se pronunță asemenea pentru cifra de 36.000 galbeni, pentru două cuvinte: 1-iu, ca să arate Domnului și nației că vrem să fugim cu totul de trecut și să intrăm pe un drum nou de economie; al 2-lea, pentru că, hotărîndu-se Domnului o listă civilă mai mică decât în trecut, în entuziasmul ce domnește în toate inimile pentru Alexandru Ioan I, va putea fiecare să cunoască, ca și Adunarea, că acesta nu este un Domn fastuos și că ceea ce-i place este demnitatea și simplitatea.

D-l *Boerescu* se scoală și vorbește asemenea pentru cifra de 36.000, însă bazându-se pe alte cuvinte: Lista civilă, ce s'a dat până acum Domnilor, a fost într'o disproporție exorbitantă cu venitul Statului nostru; și spre a ne convinge despre acest adevăr, n'avem decât a stabili o proporție între ve-

nitul și lista civilă ale altor State, ale Franței de exemplu, și între venitul și lista civilă ale țării noastre până acum, și vom vedea cât de mare e diferența.

D-l *Ioan E. Florescu*, ca membru al comisiei Listei civile, susține asemenea cifra de 36.000 galbeni, și arată că una din considerațiile ce au prezidat la facerea acestei liste civile, și cea mai puternică, a fost că lista civilă în realitate nu este de 36.000 galbeni, ci de 66.000, fiindcă mai este și aceea a Moldovei de 30.000, care, în imaginația d-sale, nu o poate vedea separată de aceea a Țării-Românești, fiind un singur Domn; a doua considerație este că, tot în acel proiect, dotația și reparările cele mari ale palatului se lasă în sarcina Statului, de vreme ce până acum au fost în a listei civile.

D-l *Dimilrie Ghica* declară că, după rezoanele ce s-au dat de preopinenți, își retrage amendamentul său, însă explică din nou motivele ce l-au determinat a-l propune, și pe cari demonstrează că acea propunere nu a făcut-o din nesocotință, ci numai privind lucrul din alt punct de vedere. Cât pentru cel din urmă cuvânt dat de d-l Florescu pentru a susține cifra de 36.000 galbeni, arată că, deși în trecut a putut fi, în teorie, aceea ce pretinde d-lui, adică că reparațiile Palatului au fost în sarcina Domnului, însă în faptă a fost cu totul altfel; dovadă, zice, că sunt dosarele în cari figurează 60.000 lei pentru reparații de sobe în Palat.

Retrăgându-și Prințul *Dimilrie Ghica* amendamentul d-sale, *Eminența Sa* consultă Adunarea, prin sculare și ședere, dacă primește cifra de 36.000 galbeni pentru lista civilă. Adunarea primește în unanimitate.

După ce se consultă Adunarea, ședința se ridică și *Eminența Sa* anunță viitoarea ședință pentru Marți, 10 Februarie.

Prezidentul, (subscris) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei.
Secretarij, (subscriși:) A. Arsache, S. Fălcoianu, Sc. Turnavitu, C. Argintoianu.

Urmează primirea în București a Domnitorului.

Programa întocmită de către Consiliul Administrativ Extraordinar pentru solemnitatea primirii Măriei Sale Alexandru Ioan I, Domnul Principatelor-Unite Moldavia și Valahia, în București, publicată în 3 (15) Februarie 1859 :

1. La 1-iul rond al șoselei Kiselef se va așeza un cort cu cabină, unde Măria Sa se va cobori din trăsura de drum.

2. Întâmpinarea la cort se va face :

a) De Consiliul municipal al Capitalei, cu pâne și sare, după obicei, ținându-se și un discurs de către d-l Prezident al Municipalității, potrivit cu ocazia;

- b) De Șeful oștirea, însoțit de Stabul domnesc și Stabul ostășesc călări;
 c) În fața cortului vor fi înșiruite un escadron de cavalerie și două batalioane de infanterie.

3. După cetirea discursului se va pune în dispoziția Măriei Sale o caretă cu patru cai și un cal de călărie, pentru intrarea în Capitală.

4. Cortejul va porni către Mitropolie în chipul următor:

- a) -Jandarmeria;
 b) Președintele Municipalității, Vornicul de oraș și Vornicul de temnițe, călări;
 c) Corporațiile cu steagurile lor și eșarpe;
 d) Un escadron de cavalerie;
 e) Măria Sa Domnul, încunjurat de Stabul domnesc și ostășesc, călări, având pe șeful Oștirea în dreapta și pe șeful Poliției în stânga;
 f) Două batalioane de infanterie vor încheia cortejul.

În timpul mergerei dela barieră până la Sfânta Mitropolie, clopotele se vor trage pe la biserici.

5. Ajungând în această orânduială la Sf. Mitropolie, Măria Sa va fi primit în biserică de Eminența Sa Părintele Mitropolit, de d-nii membri ai Adunării Naționale, de d-nii Miniștri și de înalții funcționari, unde se va săvârși Te-Deum; apoi trecând în sala Adunării, se vor înfățișa Măriei Sale cuviințioasele felicității din partea autorităților publice.

6. După săvârșirea acestei ceremonii, d-nii Miniștri precedează singuri pe Măria Sa la palatul de reședință, unde-l primesc.

7. Seara va fi iluminată mare și la teatru se va da o reprezentație potrivită cu ocazia.

8. Se va da și un bal în sala teatrului de către Municipalitate, în ziua ce se va hotărî pentru aceasta.

Ministrul din Lăuntru al Țării-Românești, (s) Nicolae Golescu.

Procesul verbal IX al Adunării Elective a Valahiei, din 8 (20) Februarie 1859:

Astăzi, Duminecă la 8 Februarie anul 1859, Adunarea Electivă a Țării-Românești, convocată în șeantă extraordinară, cu ocazia venirii Înălțimei Sale Domnului Stăpânitor, s'a adunat, sub președința d-lui *Costache Cantacuzino*, unul din Vicepreșidenți, care deschide șeanta la 2 $\frac{1}{2}$ ore după amiază.

Se face apelul nominal, la care n'au răspuns d-nii C. A. Rosetti și C. Otteteleșanu.

După aceasta, anunțându-se că Înălțimea Sa a sosit și se află în biserică, d-l Vicepreșident *Costache Cantacuzino*, împreună cu membrii biuroului, ies în deputație, spre întâmpinarea Înălțimei Sale, care intrând în sala ședințelor, precedat de Eminența Sa Părintele *Mitropolit* cu tot clerul, în acela-

mașile deputaților și ale poporului, s'a suit la biurou și, cu mâna pe Evanghelie, pronunță în fața Adunării următorul jurământ:

«Jur, în numele prea Sfintei Treimi și în fața țării, că voiu păzi cu sfințenie drepturile și interesele Principatelor-Unite, că în toată Domnia Mea voiu priveghiă la respectarea legilor pentru toți și în toate, și că nu voiu avea înaintea ochilor Mei decât binele și fericirea nației române. Așa Dumnezeu și compatrioții Mei să-Mi fie întru ajutor.»

Se primește de Adunare cu mare entuziasm, mulțumire și recunoștință.

Eminența Sa *Mitropolitul* ieă cuvântul și pronunță următorul discurs:

«Măria Ta! Sunt secolii de când acest popor, care te incunjoară și te îmbrățișează cu lacrimi de bucurie, nu încetă strigând către Cel Atotputernic și chemând luarea Lui aminte la suferințele și durerile sale. În mijlocul atâtor nenorociri, de cari fu apăsător, n'a avut apărător decât singură credința sa în Dumnezeu, și speranța într'o Providență, care îl mână prin cărări nestrăbătute către limanul așteptat. Dumnezeu dar, Măria Ta, pentru credința lui cea neclintită întru dânsul, nu-l părăsi în voia fruntunelor, ci-l sprijini cu brațul său cel prea puternic, și-l conduse, printre stânci și prăpăstii, mântuindu-l de toate pericolele ce-l amenințară ca să-l șteargă din cartea viitorimei. Acest popor, Măria Ta, în adâncul suspinurilor sale, așteptând după credința și speranța sa, nu se îndoește că Măria Ta ești cel trimis de Providență, ca să pui sfârșit suferințelor și durerilor lui; nu se îndoește că Măria Ta ești venit ca să-l luminezi cu înțelepciunea Măriei Tale, și să-i pregătești un viitor fericit și demn de gloria strămoșilor noștri, din care se vede căzut. În sfârșit, Măria Ta, ca chemat de poporul român și trimis de Providență, întinde-i dreapta Ta, ridică-l din căderea sa și-l condû pe câmpiile cele pline de flori nevestețite; căci numai acolo poate el să-și redobândească cununa gloriei și a virtuții, cu care se încununară odată nemuritorii noștri strămoși; iar Măria Ta să trăești ani mulți, ca să lași mai multe pagine de fapte în istoria dulcii noastre patrii».

Măria Sa răspunde cuvintele următoare :

«În curajul cu care ați desăvârșit actul măreț, Domnilor Deputați, Mă însuflu de o îndoită putere pentru a înainta, cu concursul Domniilor Voastre, fără șficală, tot ce va conduce nația română spre fericire, încredințându-vă că, întru aceasta, nu voiu cruța nici o osteneală, nici Mă va opri vreo primejdie. Intemeieze-se dar frăția românească !»

După aceasta, cu acelaș ceremonial cu care a intrat, Înălțimea Sa se retrage din sala Adunării; iar Eminența Sa *Prezidentul* ridică ședința.

Prezidentul (subscris) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei.

Viceprezidentul, (subscris) C. Cantacuzino.

Secretarii (subscriși): A. Arsache, Scarlat Fălcoianu, Scarlat Turnavitu, C. Apostolescu.

Manifestul Domnitorului Alexandru Ioan I către poporul Valahiei, din 8/20 Fevruarie 1859:

Principatele-Unite Țara-Românească și Moldova.

Noi, Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și voința națională, Domn al Moldovei și al Țărei-Românești. La toți de față și viitori sănătate.

Voința nației prin legiuitele sale organe, Adunările naționale electivă din Iași și București, Ne-a ales Domn al Moldovei și al Țărei-Românești. Acest mare act național, săvârșit prin unanimitatea voturilor amânduror Adunărilor, a unit tronurile lui Ștefan cel Mare și al lui Mihaiu Viteazul.

În ochii Noștri, acest act este triumful unui princip mântuitor, ce face să bată inimile tuturor Românilor: frăția românească.

Suindu-Ne pe tron cu numele de Alexandru Ioan I, mândru și fericit de a vedea numele Nostru înscris în rândul Domnilor Țărei-Românești, cea întâi datorie a Noastră este de a Ne adresa către voi, iubiților compatrioți din Țara-Românească, de a vă ură pace și fericire, și de a vă spune cari sunt cugetările și țințirile Noastre.

Înainte de a Ne sui pe tronul Țărei-Românești, Noi, în fața Adunării, am făcut următorul jurământ: «Jur, în numele Prea Sfintei Treimi și în fața Țărei, că voi păzi cu sfințenie drepturile și interesele Principatelor Unite; că, în toată domnia Mea, voi priveghiă la respectarea legilor pentru toți și în toate și că nu voi avea înaintea ochilor Mei decât binele și fericirea nației române. Așa Dumnezeu și compatrioții Mei să-Mi fie întru ajutor».

Linia Noastră de purtare în oblăduirea Țărei-Românești nu o putem mai bine arăta, decât întrebunțând aceleași cuvinte ce am rostit la suirea Noastră pe tronul Moldovei:

«Vom fi domn constituțional; vom respecta toate drepturile Adunării electivă; și toate stăruințele Noastre vor avea de țel dezvoltarea nouălor instituții ce ne-a recunoscut Europa și adevărata și temeinica punere în lucrare a reformelor, ce sunt menite de a introduce în societatea noastră marile principii ale Staturilor moderne. Pentru ca aceste mari reforme să aibă drept rezultat fericirea obștească, Noi sfătuim și îndemnăm pe toți compatrioții Noștri de orice stare și condiție, ca să uite desbinările și urile trecute. Numai pacea dintre noi, numai iubirea între siii aceleiași țări și nații, numai o deplină armonie între toate clasele societății, întrunind așa toate puterile, poate să ne întărească, și așa și guvernământul și poporul, mână în mână, să ridicăm patria noastră din căderea în care au adus-o nenorocitele întâmplări ale trecutului. Misia Noastră, deși frumoasă, este foarte grea. Noi nu vom putea-o împlini, decât dacă vom avea îmbrățișarea sinceră și sprijinul puternic al compatrioților Noștri; toate zilele Noastre vor fi între-

buintate în chip de a le merita și dobândi. Noi facem un apel la patriotismul, râvna și activitatea funcționarilor publici, cari sunt legiuitele organe ale guvernământului în relațiile sale cu particularii. Legile căzuse în părăsire și cu dănsese toată puterea ocăruierei. Legile trebuie să-și redobândească toată autoritatea. Puterea executivă, având a fi în viitor organul legalității celei mai stricte, trebuie dar să fie tare și respectată de toți. Trebuie ca, în viitor, fiecare cetățean, fără osebire, să fie apărat în onoarea, în viața și în averea sa. Aceste mari bunuri sunt încredințate ocrotirii autorităților publice. Precum dar vom avea de bucurie a căuta și a răsplăti toate meritele, tot devotamentul, tot serviciul onorabil al funcționarilor mari și mici, tot așa guvernământul Nostru este nestrămutat hotărât de a pedepsi fără cruțare și cu toată asprimea legilor toată călcarea de lege».

Aceasta este profesia Noastră de credință ce o adresăm Țării-Românești, înțocmai precum am adresat-o și Moldaviei. Ea arată toată mărimea și greutatea misiei ce Ne este încredințată de către voința națională. Vom avea însă curajul de a o primi și energia de a o împlini; căci Ne rezemăm pe concursul înțelept și patriotic al unui popor, ce voeste a se regenera și a se face vrednic de mărimea numelui său de nație română. Tuturor compatrioților Noștri le trimitem domneștile și frățeștile noastre urări, și Dumnezeu să binecuvinteze Pricipatele-Unite!

Datu-s'a în domneasca Noastră rezidență a Țării-Românești, București, în ziua de 8 Fevruarie, anul mântuirii 1859, iar al domniei Noastre în Principatele-Unite cel întâiu.

(Subscris:) Alexandru Ioan.

(Contrasemnați:) Ioan A. Filipescu, Nicolae Golescu, Barbu Catargiu, Barbu Vlădoianu, Ioan C. Cantacuzino, Grigorie Filipescu, Dimitrie Brătianu.

Comunicația M. S. Alexandru Ioan I, Domnul Principatelor-Unite, adresată Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit al Țării-Românești Nifon, în 8 (20) Fevruarie 1859:

Voința națională, la care ați participat și Prea Sfinția Voastră, ca Prezident al Adunării Naționale Elective, Ne-a ales Domn al Țării-Românești. Voința națională este voința lui Dumnezeu. Datoria Noastră cea dintâi este ca să ridicăm glasul Nostru de recunoștință către Atotputernicul, care și-a îndreptat cereștile priviri asupra nației române și a revărsat îndurările sale asupra persoanei Noastre! Ne adresăm dar către Prea Sfinția Voastră, care sunteți păstorul turmei și capul religiei, rugându-vă să înălțați ale voastre cuvioase rugăciuni către Dumnezeuul strămoșilor noștri, pentru fericirea și mărirea țărilor surori, Principatele-Unite. Aceasta este cea întâi și cea mai

mare a Noastră cerere, ce depunem la picioarele altarului dumnezeesc. Iar ca Domn și ca creștin, chemăm asupra-Ne binecuvântarea Prea Sfinției Voastre, a iubitorilor de Hristos Părinți Episcopi și a întregului cuvios Cler al Țării-Românești, iubita Noastră patrie, ca să putem pași cu vrednicie pe calea măreată ce Ne-ați deschis împreună cu demnii reprezentanți ai Țării-Românești. Al Prea Sfinției Voastre întâiul fiu sufletesc

(Subscris) Alexandru Ioan.

Cuvântul adresat Măriei Sale Alexandru Ioan I de Representanții a șasesprezece județe ale Țării-Românești, în 9 (21) Februarie 1859:

Măria Ta! Sunt secolii de când suferim în tăcere. Astăzi sosirea Voastră între noi pare o îmbunare a soartei și ne înveselește, ca în zilele frumoase ale vechilor noastre sărbători naționale. Astăzi tot Românul, ce-și iubește țara, salută în Voi cu fericire pe alesul și scutitorul ei. Astăzi toți acei ce au o inimă și o cugetare dreaptă s'or strânge pe lângă tronul Măriei Tale și vor pași cu bărbăție către un viitor măreț. Astăzi Românii ce au cunoștința vechilor datine își vor aduce aminte de timpii glorioși, în cari ne făceam singuri legile și numiam pe Domnitorul nostru, în cari eram tari în lăuntru și respectați în afară.

Măria Ta, Sunt câțiva ani de când Puterile semnatare Tractatului din Paris, cunoscând păsurile și durerile noastre, ne întrebă în fața lumii întregi, cari ar fi mijloacele ce ne-ar putea scoate din umilirea și degradarea, unde ne aduseră dominarea străinului, neînțelegerile și luptele oarbe dintre noi. Măria Ta știți cu ce demnitate Românii au răspuns, într'un glas, la această chemare generală și supremă. Din nefericire însă, arbitrii luminați ai României nu ne încuviințară toate dorințele, îndoindu-se poate de sinceritatea lor, de statornicia și puterea morală a unui popor decăzut. Cu toate acestea, în urma Convenției din 7/19 August, Camerele române, prin numirea Voastră unanimă la tronurile țărilor, arătară din nou că nația persistă în hotărârea sa, în expresia adevărată a dorințelor sale, emise mai dinainte.

Măria Ta! Suntem convingși că cunoști și împărtășești dorința și voința națională. Ea este Unirea Principatelor, România și Moldavia, adică amorul și înfrățirea în prezent, puterea și dezvoltarea în viitor.

Măria Ta! Nu este mult de atunci, ai luptat împreună cu noi pentru înființarea acelei idei mari, acestei idei de viață și mântuire a patriei comune: Măria Ta vei merge înainte, vei crește și vei păzi arborele Unirii, ce am plantat de curând în pământul nostru. Și noi, reprezentanți legiuitori ai României, luăm angajamentul solemn și sfânt că Te vom susține în orice ocazie, că, pentru triumful Unirii, vom pune în dispunerea Măriei Tale mijloacele noastre morale, și la trebuință, brațele și averea României.

Măria Ta! Ca Reprezentanți ai nației, ne permiserăm să-Ți arătăm credința și dorințele ei actuale; ca Români, ne permitem să-Ți exprimăm speranțele noastre în viitor. Contăm, Măria Ta, pe înființarea unui guvern curat constituțional, pe o administrație inteligentă, nepărtinitoare și justă, pe apărarea statornică a drepturilor, a libertăților și a independenței noastre personale în contra oricărui inamic de afară sau din lăuntru.

Sfârșim, Măria Ta, urându-Ți ca, în toată căriera politică ce vei avea a parcurge, să fii așa de fericit ca și la începerea ei, biruind toate anevoințele ce vei întâmpina, cu aceeași înlesnire și pace.

Trăească Măria Sa Alexandru Ioan I!

În mijlocul acestor serbări, se prinește la ziarul «Steaua Dunărei» din Iași telegrama următoare din 8/20 Fevruarie 1859, din Bacău, anunțând o nouă manifestare pentru Unire — prima alegere a unui Muntean ca deputat moldovean:

Colegiul proprietarilor mici din Bacău, prin vot unanim, a ales pe Alexandru Grigorie Goleșcu Negru.

Procesul verbal X al Adunării Elective a Valahiei, din 10/22 Fevruarie 1859:

Astăzi, Marți, în 10 Fevruarie anul 1859, Adunarea Electivă a Țării-Românești s'a adunat în sala ședințelor sale sub prezidenția Eminenței Sale Părintelui Mitropolit. Ședința se deschide la 11 ore.

D-l *Dumitru Brătianu*, Secretarul Statului, dă cetire Adunării următorului mesaj al Măriei Sale Domnului:

Domnilor Deputați ai Țării-Românești,

Actul de înalt patriotism, care a întrunit în unanimitate asupra Mea voturile Adunării D-voastre, este demn de admirarea lumii. El este și va fi în ochii istoriei mai mult decât înălțarea pe tron a unui om devotat cauzei naționale; el este triumful unui principiu mântuitor, și înălțarea unei nații întregi! Onoare Domniilor-Voastre, domnilor reprezentanți ai Țării-Românești, căci ați știut a realiza dorința cea mai vie a nației române: Unirea tronurilor românești! Aceste tronuri glorioase ne sunt oferite Nouă prin voința unanimă a Românilor din Principatele-Unite! Mândru de a Ne sui pe ele, Noi vom avea cea mai sacră datorie de a redobândi și păstra vechea lor demnitate. În împlinirea acestei frumoase chemări, vom fi fericit să ne putem rezemă pe energicul și luminatul Domniilor-Voastre patriotism! Priemiți, Domnilor Deputați, mulțumirile sincere ale Domnului ales de D-voastre,

și a căruia deviză este și va fi: binele Principatelor-Unite, în toate și înainte de toate.

(Subscris) Alexandru Ioan.

(Contrasemnați) I. A. I. Filipescu, B. Catargiu, N. Goleșcu, I. Cantacuzino, B. Vlădoianu, Gr. Filipescu, D. Brătianu.

Adunarea îl primește cu aclamație.

D-l Boerescu propune că ar fi cuviincios ca Adunarea să facă o adresă de mulțumire Înălțimei Sale.

Adunarea primește, și pentru redacție numește o comisie de trei membri, Prințul Dimitrie Ghica, d-nii C. Bozianu și Vasile Boerescu. Această adresă Adunarea hotărăște să se prezinte Măriei Sale prin biurou.

Prezidentul, (subscris) Ni fon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei.

Secretarii, (subscriși): A. Arsache, S. Fălcoianu, Sc. Turnavitu, C. Apostolescu.

Procesul verbal XI al Adunării Elective a Valahiei, din 11 (23) Februarie 1859 :

Astăzi, Miercuri, 11 Februarie, anul 1859, Adunarea Electivă a Țării-Românești s'a adunat în sala ședințelor sale, sub președința Eminenței Sale Părintelui *Mitropolit*.

D-l Boerescu, din partea comisiei însărcinate cu redacția Adresei de mulțumire către Măria Sa Domnul, se suie la tribună și dă cetire următorului proiect :

Măria Ta! Adunarea generală a Țării-Românești a primit cu cel mai viu sentiment de respect și de bucurie mesajul ce i s'a adresat de către Măria Ta.

Dacă, prin votul său dela 24 Ianuarie, Adunarea a ridicat nația înaintea sa și a Europei întregi, cu atât mai mult se ridică nația, când alesul acestei Adunări știe, precum zice însuș, să redobândească și să păstreze vechea demnitate a tronurilor întrunite.

Camera Te va ajuta cu energie și patriotism în acest drum glorios, care duce la reînvierea drepturilor noastre politice, căzute în uitare, la respectarea tractatelor noastre, la readucerea, în fine, a unei naționalități ce se credea stinsă.

Tot acest concurs Camera promite Măriei Tale pentru toate reformele, cari au să aducă lumina, prosperitatea și puterea Statului nostru.

Așa, opera regenerării române se va completa, și patria noastră va putea fi mare și tare.

Primește, Măria Ta, mărturisirea sentimentelor noastre de devotament și profund respect.

Adunarea, consultată, primește această adresă în unanimitate, care s'a scris de membrii biuroului și s'a dat în mâinile Em. Sale, care împreună cu biuroul să o supună Înălțimei Sale.

Ședința se ridică.

Prezidentul, (s.) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei.

Secretarii (ss) Ap. Arsache, Sc. Fălcoianu, S. Turnavitu,
C. Apostolescu.

În ședința din 14 (26) Fevruarie 1859 se primește în Adunarea din București Deputația trimisă de Adunarea suroră din Iași.

Procesul verbal XIII al Adunării Elective a Valahiei, din 14 (26) Fevruarie 1859 :

Astăzi, la 14 Fevruarie anul 1859, Adunarea Electivă a Țării-Românești, adunându-se în sala ședințelor sale, sub președința Em. Sale Păr. *Mitropolit*, la 11 ore înainte de amiază, a ținut a XIII-a a sa ședință.

Spre întâmpinarea Deputaților Moldoveni a ieșit o deputație, compusă de d-nii: Dimitrie Ghica, C. Bozianu, Vasile Boerescu, Costache Rosetti și de d-l Mihail Marghiloman, cari introducându-i în sala Adunării, fură primiți de d-nii Viceprezidenți și Secretari ai Adunării.

D-l *Kogălniceanu*, unul dintre deputații moldoveni, cerând voie dela Em. Sa Prezidentul, cetește Adresa Camerei moldovene către Camera română, din 28 Ianuarie (9 Fevruarie) 1859.

Asemenea se dă cetire și Adresei Adunării Elective a Moldovei către Înălțimea Sa, spre răspuns la mesajul, prin care i s'a comunicat alegerea din Țara-Românească și mijlocirea Măriei Sale către Puteri din 28 Ianuarie (9 Fevruarie) 1859.

Apoi d-l *Kogălniceanu* pronunță un discurs, la care d-l *Boerescu* îi răspunde. Amândouă aceste discursuri sunt anexate la acest Proces verbal. (Anexa A și B).

La plecarea deputaților moldoveni, deputația ce le ieșise înainte, îi conduce până la trăsuri.

Prințul *G. Știrbei*: Sunt de părere să se numească o comisie, care să se însărcineze cu răspunsul la Adresa Adunării Moldovene.

Se consultă Adunarea asupra propunerii Prințului *G. Știrbei*, și se primește. Se procede la vot pentru întocmirea comisiei de cinci membri, și rezultatul a fost: d-nii Vasile Boerescu, Prințul *G. Știrbei*, C. Brăiloiu, Al. Florescu și C. Bozianu.

D-l *C. A. Rosetti* zice că ar fi bine să se arate comisiei pe ce cale trebuie să urmeze cu redacțiunea răspunsului la adresa Adunării moldovene.

D-l *Boerescu* zice că, în asemenea împrejurări, textul comisiei este în vedere.

D-l *Ministru al Afacerilor din afară* dă cetire Adunărei următorului mesaj al M. Sale :

Domnilor Deputați ! La înălțarea Mea pe tronul Țării-Românești, cu unanimitatea voturilor D-voastre, am comunicat Adunărei Naționale Elective a Moldovei actul, prin care am arătat Puterilor, ce au subscriș Tractatul dela Paris, alegerea făcută de D-voastre în persoana Mea, și a ei însemnătate. Aceeaș comunicare Mă grăbesc a face astăzi D-niilor Voastre, membrii Adunărei Naționale Elective a Țării-Românești. Dumnezeu să binecuvinteze lucrările D-voastre, Domnilor Deputați ! Dumnezeu să binecuvinteze Principatele-Unite !

(Subscris) Alexandru Ioan.

(Contrasemnat) Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor străine, D. Brătianu.

Actul alăturat pe lângă acest mesaj s'a anexat la acest Proces verbal.

D-l *Barbu Belu* zice că, în urma înaltei comunicări de mai sus, crede că memorandumul Adunărei Elective, explicător votului din 24 Ianuarie, ce Adunarea hotărîse a se adresa către Puteri, și a căruia discuție figurează la ordinea zilei, îl crede de prisos.

Adunarea aprobă părerea d-lui Belu și hotărîște a se scoate dela ordinea zilei.

În urmă, *Eminența Sa*, consultând Adunarea, ridică ședința la 3 1/2 ore, și anunță viitoarea întrunire pentru Marți, 17 Februarie.

Prezidentul (subscris) Nifon, Mitropolitul Ungro-Vlahiei.

Secretarii, (subscriși:) A. Arsache, Scarlat Fălcoianu, Scarlat Turnavitu, C. Apostolescu.

Anexa A. — Discursul ținut de d-l M. Kogălniceanu, în ședința Adunărei Elective a Valahiei, în 14 (26) Februarie 1859 :

Domnilor Deputați !

Dacă Adunarea Electivă a Moldovei a putut încredința unora din membrii ei o misie onorabilă, aceasta este misia ce ne-a încredințat-o nouă ; căci a făcut din noi interpreții a două milioane de Români către alte trei milioane. Mare onoare ni s'a făcut nouă, ca să putem figura în această Adunare, care s'a făcut atât de ilustră prin lumenatul ei patriotism, care a știut să se puie mai presus de toate piedicile, care a triumfat de tot spiritul de partidă și de orice considerație personală, și care, prin actul cel mare dela 24 Ianuarie, a dovedit Europei că vechea virtute romană încă nu s'a stins din inimile colonilor lui Traian. Mare onoare mi s'a dat mie în parte, de a mă sui

pe această tribună, de pe care au răsunit atâtea glasuri ilustre, în favoarea naționalității române și a libertăților publice.

Adunarea Electivă a Țării-Românești, prin întrunirea unanimă a sufragiilor ei pe capul alesului nostru, a arătat Europei ce voește nația. Votul ei dela 24 Ianuarie n'a fost numai o sublimă protestație în contra hotărârii aceluiaș copac, două fiice ale aceleiaș mame; dar a fost totodată și o răsplătire Moldaviei. Și, în adevăr, domnilor, Moldova avea drept a fi răsplătită, căci ea a suferit mult, până a veni la votul ei din 7 Octomvrie! Ea, pentru ca să poată proclama Unirea, a fost expusă la toate piedicile din afară și din lăuntru. Se socotia că Moldovenii nu vor fi în stare să puie deoparte interesele private și să le sacrifice în fața celor generale; se socotia că Unirea este o faptă prea mare pentru a se putea realiza de către noi. Moldova însă a biruit tot. Neconsultând decât datoria lor către patrie, clasele cele înalte au arborat steagul naționalității, și tot poporul le-a urmat!

Însăș opresia, la care nația a fost expusă, i-a îndoit curajul; în zadar s'au chemat în ajutor toate puterile; în zadar s'a călcat Tractatul de Paris; în zadar în capul țării s'a pus un Caimacam străin cu limba și cu inima. Aceasta a fost o palmă, pe care Moldova n'a uitat-o. Aceasta ne-a revoltat și ne-a îmbărbătat de laolaltă, și în ziua de 7 Octomvrie 1857, afară de două voturi, cari și acestea în urmă s'au căit, Unirea s'a proclamat de întrecăga Adunare ad-hoc. Așa dar, în ziua de 5 Ianuarie, după ce Adunarea Electivă a Moldovei a fost convocată, cel dintăiu vot al ei a fost iarăș proclamarea Unirei Principatelor; și apoi, pășind la alegerea Domnului, ea a ales pe acela pe care l-a socotit mai capabil pentru a aduce la bun sfârșit marele principiu al Unirei.

Așa dar, domnilor, când ați ales pe alesul Moldovei, Domniile Voastre n'ați luat numai Domnul ei, ci ați luat Moldova întreagă. Moldova, de azi înainte, face parte din România; și de acum, orice hotărâre veți lua în favorul nației române, să fiți siguri că Moldova nu va mai lipsi, ci vă va urmă oriunde o veți duce pentru apărarea autonomiei și pentru desvoltarea naționalității noastre. Însă nu trebuie să ne ascundem că votul din 24 Ianuarie rădică multe greutăți și complicațiuni. Diplomația străină iarăș discută în privința țării noastre. În asemenea împrejurări, concursul tuturor Românilor este necesar; ei trebuie să fie gata nu numai când li se vor încuviința cererile lor, dar încă când li s'ar neîncuviința. De aceea Adunarea Moldovei a crezut de trebuință a se adresă către D-voastre și a vă propune întrunirea la Focșani a amânduror Camerelor, spre a ne consulta împreună și mai de aproape de aceea ce este de făcut, și în caz de a dobândi un verdict aprobativ, și la caz din contra. Acesta este scopul chemării ce vi se face. Adunarea Mol-

dovei nu voește să sfărâme Convenția și Tractatul. Ele ne consfințesc autonomia; însă Adunarea Moldovei vrea să ia mijloacele cele mai bune spre a le apăra, în caz când alții le vor ataca.

Trebue să ne pregătim, prin chipuri înțelepte, însă temeinice; o nație care-și are conștiința drepturilor sale trebue să aibă și curajul de a le apăra. Numai atunci ea este respectată. Votul D-voastre din 24 Ianuarie ne-a ridicat înaintea Europei; ne vom ridica încă și mai mult, când îi vom dovedi că știm să apărăm aceea ce am făcut, și că, cu toate greutatețile, Unirea trebue să fie rezultatul lucrărilor și al țințirilor noastre. Unirea este vocea lui Dumnezeu; Unirea ne este atât de necesară, încât, fără dânsa, nu ne este cu putință a deslegă nici chiar cestiile sociale, la soluția cărora suntem îndatorați prin Convenție de a procedă. Unirea este folositoare pentru ambele țări surori; prin Unire, înseși viciurile noastre se vor face virtuți. Noi vă vom aduce pozitivismul, la care ne-au format nenorocirile deosebite ce am avut. Țara-Românească este întreagă, Moldova este sfâșiată. Țările ei cele mai frumoase au fost rupte; Moldova, redusă în hotarele ei de astăzi, nu se poate apăra nici în contra năvălirilor, nici chiar în contra înrăuririlor străine. Însăș Capitala ei este două ore depărtată de hotar, prin urmare supusă a cădea într'o noapte în mâinile străinilor: și știți ce mare nenorocire este când Capitala cade în mâinile străinilor, căci țara întreagă cade. Moldova trebue dar să cate a se lipi către surora sa. De aceea, în Moldova, Unirea nu este o cestie de entuziasm, ci o cestie de judecată și de logică.

Iată cauza pentru care cu atâta energie Moldovenii voesc Unirea, pentru-că numai Unirea le poate asigura independința din lăuntru și puterea de a se apăra de înrăuririle străine. Ei nu crucează nimic ca să ajungă la dânsa; de aceea vedem în Moldova, că cu cât ridicăm ochii mai sus, cu atâta găsim o voință mai înfocată în favoarea Unirei.

Domnilor, niciodată o nație n'a datorat mântuirea sa numai altor nații; când cinci milioane de Români vor voi, ei vor și putea. Noi viețuim în secolul al XIX-lea, când nu se mai împart popoarele ca oile, când sângele popoarelor nu se mai varsă așa ușor, ca în acele timpuri barbare, când dreptul public nu eră cunoscut: astăzi, oricare Putere europeană contează pe opinia publică. Să avem dar curajul convicțiilor și al trebuințelor noastre. Să uităm desbinările trecute, să amânăm dintre noi cestiile secundare; să arborăm mai presus de toate steagul naționalității române, și să fim siguri că vom triumfa de toate greutatețile. Să ne silim, mai ales, a dovedi Europei că pe cât suntem hotărâți a ne apăra dreptul de nație autonomă, pe atât nu voim a fi un obiect de grijă și de turburare pentru dânsa.

Să punem toată stăruința de a înfățișă o administrație înțeleaptă, care să îndestuleze toate interesele legitime, și o bună rândueală între noi, care să

dea megieșilor condiții de stabilitate și, atunci, să fim siguri că Europa va recunoaște votul nostru. Când noi am fi mulțumiți și fericiți între noi; când noi n'am atacă pe nimeni, pentru ce să ne atace alții?

Misia de a introduce pacea în țara noastră este păstrată claselor înalte.

Noi am jertfit de bună voie privilegiurile de naștere; însă sunt două privilegii, pe cari nu ni le poate ridica nimeni — privilegiul patriotismului și al virtuților cetățenești. Să căutăm dar ca, prin patriotism și virtuțile cetățenești, să întrecem pe celelalte clase; și atunci, și fără privilegiile nașterii, tot vom fi în capul nației. Să ținem seamă de nevoile și aspirațiile acestui popor admirabil ce-l are Țara-Românească, popor ce nu dorește decât a fi condus, popor ce, dela Focșani și până aici, n'am făcut decât a-l iubi și a-l prețui mai mult, și în capul unui asemenea popor se pot face minuni. Aceasta se poate face prin organizarea unei bune administrații și prin dezvoltarea instituțiilor militare, cari au fost gloria și tăria strămoșilor noștri.

Tractatul dela Paris însuș ne zice că apărarea drepturilor noastre este încredințată puterii armate naționale. Să ne întărim dar puterea armată! Destul soldații noștri au servit de sentinelă la ușile străinilor. Destul steagurile române s'au umilit înaintea năvălirilor. Să mai fălăie încă odată liber aceste stindarde și pentru apărarea patriei!

Domnilor, când Dumnezeu voește bine cu o nație, îi trimite entuziasm. Să unim dar la entuziasmul poporului energia și prudența bărbaților de Stat, și înși-ne noi vom culege ceea ce au semănat strămoșii noștri, și vom vedea pământul făgăduinței, vom vedea Unirea. Strămoșii și-au apărat patria în timpuri mult mai grele; să nu fim dar mai jos de ceea ce nația așteaptă dela noi.

Precum venerăm pe strămoșii noștri, să facem ca și strănepoții noștri să ne venereze pe noi. În mâinile noastre stă ca să ni se înscrie numele pe tablele de bronz ale istoriei. În mâinile noastre stă ca să facem să zică posteritatea că, sub pietrele sub cari avem a fi culcați, zac inimi mari și nobile. În mâinile noastre stă ca, deși împlinindu-ne misia pe pământ, deși morți, dar încă din morminte să dăm urmașilor noștri sfaturi de mântuire și să dicțăm legi generațiilor viitoare.

Anexa B.—Discursul rostit de d-l V. Boerescu, în ședința Adunării Elective a Valahiei, în 14 (26) Februarie 1859:

Domnilor! A să ceti înaintea acestei Camere o adresă din partea Camerei din țara suroră, a se auzi pe această tribună un ilustru orator al acestei Camere, este a se pune un nou sigiliu pe actul nostru dela 5 și 24 Ianuarie, este o nouă confirmație a Unirii, este o manifestare către nație și Europa despre sentimentele cari animează pe toți Românii.

Glorie vouă! ne zic frații de peste Milcov. Glorie vouă! le zicem noi; căci voi ați avut a susține, sub un guvern străin, o mai crâncenă luptă decât noi, și știm că, cu cât lupta este mai grea, cu atât victoria este mai strălucită. Glorie vouă! căci voi ne-ați arătat calea ce trebuie să urmăm; voi ați dat întâiul semnal al Unirei; voi ați fost cei dintâi cari, îndată după alegerea Domnului, ați proclamat înaintea Europei, că singura și perpetua dorință a inimei noastre este Unirea. Voi ne-ați deschis drumul binelui; voi ați început Unirea, noi am terminat-o.

Dar atât noi, cât și voi, ce am făcut mai mult decât a realiza un act, care eră pregătit de atâți secolii? Cine nu știe că Românii, în toți timpii, s'au considerat ca o singură națiune, și că niciodată simțul naționalității lor comune nu a pierit din spiritul și acțiia lor. Chiar când aceste Principate s'au constituit separate, ele nu au uitat că sunt fiicele aceleiaș mame, că sunt ramurile aceluiaș trunchiu. Separația lor a putut fi administrativă, însă naționalitatea lor eră una. Când vreun pericol amenință astă naționalitate, când străinul vroia să stingă tot ce eră român, toți Românii, ca un singur om, mergeau la apărarea mamei lor. Asemenea exemple s'au văzut adesea; de multe ori Muntenii și Moldovenii mergeau împreună pe câmpurile de bătaie, spre a aduna lauri de victorie.

Așa Românii, chiar în timpii cei mai obscuri, ei se considerau ca fii aceleiaș mame. Dacă, în oricari triste momente, ceva desbinări s'au ivit între dânșii, aceste desbinări semănau ca acelea ce, câte odată, se ivesc între membrii aceleiaș familii. Niciodată aceste desbinări nu erau destule spre a face să se uite vocea sângelui. Când vreun pericol amenință pe mama comună, această voce eră destul de tare, spre a armă brațele tuturor fiilor.

Geniuri superioare, ca acelea ale lui Mihaiu și Ștefan, erau pătrunse și mai tare de această solidaritate ce natura pusese între toți Românii. Ei voia a-i uni la olaltă, a face dintr'înșii un corp solid, în contra căruia să se slărame armele inimicilor. Idee mare și salutară! însă care nu putu să se realizeze decât cu puterea sabiei. Convicția morală nu eră încă destul de întinsă, și nația nu simția încă destul de bine trebuința unei Uniri complete; de aceea realizarea ei, numai prin puterea materială, nici putu ține mult timp. Cu toate astea semânța se pusese; această sămânță căzuse pe pământ bun, și destinația ei eră ca, mai curând sau mai târziu, să-și poată da roadele.

Veni însă un timp de persecuție și de decadentă, care înăbuși dezvoltarea astei semințe. Acest timp, de tristă memorie, în care tot ce eră național fu dărâmat, în care Românul fu considerat ca străin pe pământul său, în care drepturile noastre politice fură desprețuite și călcate în picioare; această furtună politică, care sgudui atât de tare naționalitatea noastră, fu regimul Fanarioșilor. Totul conspiră, în timpul acestui regim, la căderea naționalității

noastre. Dar, ca printr'o minune, această naționalitate reînvie triumfândă la lumina vieții și a adevărului.

Toți știm proverbul: «Apa trece, pietrele rămân». Epoca Fanarului trecu, și în locu-î rămase sentimentul naționalității române, sămânța Unirei depusă de eroii noștri. Această Unire nu se ivi deodată ca o idee fixă, ca o idee formată; ea există mai mult ca o inspirațiune naturală, ce se allă în inimile tuturor Românilor. Pentru ca astă idee să se poată manifesta, trebuia mai întâiu ca fiecare centru românesc să-și asigure o existență proprie; trebuia ca să lepădăm din sânu-ne toate elementele străine lăsate de regimul trecut, trebuia să ne asigurăm simțul și viciața noastră națională; trebuia, în fine, ca Românii să se aștepte la o ocaziune favorabilă, spre a arată Europei, că dacă ei au acelaș sânge, aceeaș limbă, aceeaș religiune, voesc să li se recunoască că ei au și aceeaș naționalitate.

Această ocaziune veni, când se subsemnă Tractatul de Paris, când acest tractat ne asigură existența naționalității noastre în contra oricărui atac din afară, și ne făcù să intrăm în echilibrul european. Românii, printr'o singură voce și cu o singură inspirație, proclamară Unirea, ca idea lor fixă, ca cea mai scumpă idee a inimei lor, ca cea mai bună combinație dictată de rațiune. Europa nu afirmă Unirea într'un mod pozitiv; însă Europa ne arată drumul Unirei, ne prezintă calea cea dreaptă, și nu opri printr'un articol pozitiv că alesul unei țări nu poate fi și al celeilalte.

Românii întruniră atunci coroanele lui Ștefan și Mihaiu pe capul unui singur ales, care fu Alexandru Ioan I.

Europa întreagă aplaudă la glorioasa noastră faptă. Ea vede în noi o națiune, ce are cunoștința de drepturile ei, și care știe a trăi cu o voință proprie și energică. Inimicii noștri, din cauza intereselor lor politice, pot lucra în contra actului nostru; însă nu se pot opri de a nu-l respecta; căci mărimea unei fapte impune tuturor, chiar acelora ce o combat.

Dacă frații noștri moldoveni sunt gata a avea aceeaș cugetare și aceeaș acțiune cu noi, precum ne spune onor. meu preopinent și precum nu ne-am îndoit niciodată, fie siguri că și Muntenii sunt animați de aceleași sentimente, aceleași aspirații. Așa, Muntenii și Moldovenii vor fi un singur om, vor prezintă un singur corp, spre a susțineă votul Camerelor dela 5 și 24 Ianuarie.

Nu ne rămâne, precum zic frații moldoveni, decât a pune cea de pe urmă piatră la edificiul naționalității noastre, decât a face să piară dintre noi Milcovul, decât a ne uni inimile la Focșani, spre a conlucra la întărirea actului nostru. Nobilă dorință a Camerei moldave! O dorință nu mai puțin reală a Camerei muntene! Credem că timpul nu va fi departe, când această dorință să va putea realiza, când amândouă Camerele vor putea lucra laolaltă, spre

a face să plăcă până la cea mai mică urmă a unui sistem de despărțire, ce faceă slăbiciunea noastră și bucuria inamicilor noștri.

Poate că patriotica faptă a Camerelor române să dea loc la mai multe dilicultăți diplomatice. Oricari însă ar fi aceste dilicultăți, națiunea română e hotărâtă a susține, prin toate puterile sale, votul reprezentanților săi. Credem însă, împreună cu oratorul Camerei surori, că Europa va consfinți votul nostru. Această consfințire va fi o consecvență a propriei sale lucrări. Dacă tractatele noastre sunt recunoscute de dânsa, dacă drepturile și autonomia noastră sunt garantate de dânsa, cum ar putea să nu recunoască un act care este consecința acestui tractat și a acestei autonomii? Cum s'ar putea ca, în acest secol de lumină, Europa civilizată să voească a se opune voinței unui popor, care nu cere decât a trăi conform cu drepturile sale! Noi vom urmă a respecta drepturile altora și nu vom ieși din legalitate. Declarăm însă că vom ca și drepturile noastre să fie respectate, și că națiunea română își va susține aceste drepturi cu toată puterea sa.

Această putere există într'însa, deși a stat mult timp în amorțire. Istoria stă de față, spre a constata că Românii au excelat prin virtuțile lor militare. Mircea a fost unul din cei dintâi, care a avut armie regulată, într'un timp de barbarie, când Europa nu cunoștea acest sistem de apărare. Victoriile străbunilor noștri sunt destule dovezi despre valoarea lor militară. Dacă astă valoare nu s'a arătat de câtva timp, nu este că a pierit, ci că a stat în amorțire. Vie iar ocaziunea, și Românul va arăta că în vinele lui curge sângele străbunilor săi.

Unire dar și încredere în viitorul nostru! Să piară dintre noi orice uri și orice ne-ar putea slăbi! Precum ne spune despre Moldova onor. meu preopinent, așa și la noi sperăm a vedea pe cele mai eminente persoane din clasele ce au fost privilegiate, ne mai șovăind înaintea nici unei dilicultăți, spre a apăra interesele naționalității noastre. La 24 Ianuarie, aceste persoane se desbrăcară, în aplaudarea nației, de orice considerații de interese și de persoane, spre a împlini actul cel mai mare ce înalță patria lor. Să urmeze acest drum de mărire, conlucrând cu energie la toate măsurile ce vor întări acel act, și vor lăsa un frumos nume de nobleță generațiilor viitoare.

Sper dar că vom ști a lucra cu toată energia, cu toată prudența și cu toată încrederea ce cere un act de natura aceluia ce am săvârșit. Prezența fraților moldoveni între noi este ca o legătură și ca o angajare despre viitoarea noastră lucrare. Această prezență constitue, pentru noi, o sărbătoare, o asigurare pentru viitor, o afirmare nouă a unirei ce are să domească între amândouă țările surori.

Salutare Camerei moldovene, care a dat ocaziunea acestei sărbători! Sa-

lutare deputaților de peste Milcov, ce vor împărtăși Camerei surori sentimentele noastre! Salutare tuturor Românilor!

Telegrama Comitelui Walewski, trimisă Consului Franciei Victor Place, din 7 (19) Fevruarie 1859:

Este de dorit ca d-l Cuza să procedă cu o mare circumspecțiune, să nu iea nici o măsură cu iuteală, și să păstreze o atitudine expectantă. Orice altă purtare din partea sa ar tinde a împiedica realizarea dispozițiilor ce-i sunt favorabile. Conferința se va întruni în întâiele zile ale lui Martie. Ni se impută că ne mestecăm prea mult în afacerile interioare ale țării. Doresc să aveți îngrijirea de a evita, ca această imputare să nu se justifice.

Depeșa Comitelui Walewski, adresată Consului Franciei Victor Place, în 14 (26) Fevruarie 1859:

Instrucțiunile telegrafice ce v'am trimis în 7/19 Fevruarie v'au arătat în mod precis, cari sunt vederile Impăratului privitoare la situațiunea expusă prin ultimele voastre depeși, și care trebuie să fie atitudinea ce veți avea de observat în fața incidentelor de cari îmi vorbiți.

Opiniunea noastră, precum ați putut vedea, este în totul de acord cu aceea pe care agenții rusești dela Iași și București au fost însărcinați să exprime Principelui Cuza.

Convicțiunea noastră este că partizanii Unirei și amicii sinceri ai Principatelor nu au a se teme decât de hotăriri, cari ar împinge pe Principele Cuza și pe Adunări a violă în mod deschis stipulațiunile din 19 August, și cari ar pune conferința în față cu fapte, cărora i-ar fi imposibil a le acorda recunoașterea și confirmarea.

În circumstanțele cari au însoțit îndoita alegere a Principelui Cuza se constată, fără îndoială, un indice a unui simțământ unanim și național, care merită interesul și atențiunea Puterilor. Însă censecintele, ce sunt permise a se atribui acestui eveniment, ar fi compromise în mod inevitabil, dacă, intrând pe calea unei impaciențe temerare, Românii ar lăsa să fie împinși peste faptele împlinite până acum.

E dar o datorie ce vi se impune, să vă păziți bine de a încuraja, măcar indirect, măsurile, pe cari simțiminte generoase, dar neoportune, le-ar putea provoca în contra intereselor bine înțelese ale Principatelor-Unite.

În acest sens m'am explicat cu d-l Alecsandri, care mi s'a părut că a înțeles foarte bine, cât sunt de necesare în momentul actual prudența și moderațiunea. Acest trimis a avut onoarea a fi primit ieri de Maiestatea Sa Impăratul și pot să vă spun, pentru informațiunea voastră personală, că Ma-

iestatea Sa a binevoit a-i exprima, în această audiență, recomandațiuni analoge.

De altfel văd cu plăcere, din ultimele voastre rapoarte, că Principele Cuza pare a reveni însuș la o apreciere mai liniștită; și de altă parte, d-l Béclard mi-a comunicat prin o telegramă, că Principele Cuza l-a asigurat pe el și pe Consulul general al Rusiei, că eră hotărît a rezistă sfaturilor de măsuri extreme, și că nu ar consimți, mai ales, a întruni amândouă Adunările la Focșani, decât în cazul când această demonstrațiune i s'ar părea absolut necesară. A mai declarat că nu poate fi vorba de fuziunea amânduror Adunărilor într'una singură.

În rezumat e foarte important ca Principele Cuza să observe o atitudine absolut expectantă, și să se mănție, cu moderație și fermitate, în limitele faptelor îndeplinite până acum, și datoria voastră este de a-l încurajă a perseveră pe această cale.

În tot cazul, nu veți părăsi postul vostru dela Iași, fără o autorizare formală din parte-mi.

Domnitorul confirmă numirea Ministrilor din Valahia, în 21 Fevruarie (5 Martie) 1859, prin Decretul Domnesc No. 7.

Noi, Alexandru Ioan I, Cu mila lui Dumnezeu și voința națională, Domn al Moldovei și al Țărei-Românești, La toți de față și viitori sănătate! Am ordonat și ordonăm :

Art. I. Intărim pe d-l Ioan Filipescu, Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Justiției și Președintele Consiliului Ministrilor.

Art. II. Intărim pe d-l N. Goleșcu, Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul din Lăuntru.

Art. III. Intărim pe d-l Barbu Catargiu, Ministrul Nostru Secretar de Stat al Ministerul Finanțelor.

Art. IV. Intărim pe d-l Dimitrie Brătianu, Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor străine.

Art. V. Intărim pe d-l Grigorie Filipescu, Ministrul Nostru Secretar de Stat la Controlul general.

Art. VI. Intărim pe d-l General Barbu Vlădoianu, Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul ostășesc.

Art. VII. Numim pe d-l Constantin A. Krețulescu, Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Cultului și al Instrucției publice.

Art. VIII și cel de pe urmă. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Justiției și Președintele Consiliului este însărcinat eu executarea ordonanței de față.

Dat în Capitala Noastră București, la anul una mie opt sute cincizeci și nouă, Fevruarie douăzeci și una.

(Subscris) Alexandru Ioan.

Ministru Secretar de Stat la Departamentul Justiției, Președinte al Consiliului,
(subscris) I. Filipescu.

Din aceeaș zi este Decretul Domnesc No. 9, privitor la administrația Valahiei în timpul șederei Domnitorului la Iași.

Noi, Alexandru Ioan I, Cu mila lui Dumnezeu și voința națională, Domn al Moldovei și al Țărei-Românești.

La toți de față și viitorii sănătate! Am ordonat și ordonăm.

Art. 1. Având a Ne duce în Principatul Moldovei, Consiliul Ministrilor va cărmui până la a Noastră întoarcere în Principatul Țărei-Românești.

Art. 2. Consiliul Miniștrilor va avea a se adună regulat de două ori pe săptămână, Miercuri și Vineri, în ședință ordinară, pentru a se ocupa cu toate trebile curente.

Art. 3. Toate lucrările cari cer sancționarea domnească se vor aduce la cunoștința Noastră prin înadins curier, ce se va expedui odată pe săptămână, Sâmbătă, din București în Iași.

Art. 4. Indemnăm pe fiecare din d-nii Miniștri în parte a fi cu priveghere în cancelaria d-lor, a expedui grabnic lucrările ce-i privesc, și a țineă strict regulă în toate.

Art. 5. Cu toate că buna stare a țării atârnă de întregul Nostru Consiliu, totuș Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Trebilor din lăuntru este în deosebi însărcinat cu păzirea bunei ordine și a liniștei publice, puind, mai ales, administratorilor înainte a fi cu priveghere ca, până la noua legiure cerută de Convenție, relațiile dintre locuitorii săteni și proprietarii de pământ să se mănție după legile existente, netolerând nici o abatere dintr'o parte sau alta, și privind cu stricteță ca sătenii, pre cât să fie apărați în drepturile lor, pre atât să-și împlinescă îndatoririle lor către proprietate.

Art. 6 și cel din urmă. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Justiției și Președintele Consiliului este însărcinat cu executarea ordonanței de față.

Datu-s'a în Domneasca Noastră reședință din București, anul 1859, Fevruarie 21.

(s.) Alecsandru Ioan.

Ministru Secretar de Stat la Departamentul Justiției, Președinte al Consiliului,
(s.) Ioan A. Filipescu.

Insofînd la prima venire în Bucureşti pe Domnitorul Alexandru Ioan I Cuza, în calitate de Secretar al Înălţimei Sale, am primit în Februarie 1859 dela Domnul Ioan C. Brătianu un Memoriu pentru a-l înmăna Domnitorului.

Incheiu această a şaptea cuvîntare, publicînd acest Memoriu, în care sunt scrise cu pană măiastră sfaturile acestui mare bărbat al neamului nostru, date primului Domn al Principatelor-Unite Moldova şi Valahia.

Înălţate Doamne,

I.

Suirea Măriei Tale pe Tronul Ţarei-Româneşti fiind chiar triumful cauzei naţionale, este de datoria oricărui Român de a contribui la susţinerea acestui Tron tot cu atîta vigoare, cu cât a luptat de a Te înălţa pe dînsul. Unul din mijloacele cele mai eficace pentru aceasta este a înlesni pe Măria Ta în munca ce-Ţi dai ca să cunoşti această ţară, la ale căreia destinări eşti chemat a prezida de acum înainte. Ne iartă dar Măria Ta, de a pune sub ochi-Ţi acest Memoriu, care sperăm că va aşeza deosebirea ce va fi între starea lucrurilor de aici şi între cea dela Moldova, deosebire ce, fiind cunoscută, ar cruţă negreşit multe neînţelegeri, multe împiedicări în mersul trebilor publice.

Societatea în Ţara-Românească este împărţită în patru clase sau categorii. Boierii cei mari concentraţi toţi în Bucureşti şi un mic număr în Craiova; — boierii cei mici, răspândiţi pe toată suprafaţa ţarei; neguţătorii şi meseriaşii, concentraţi mai toţi prin oraşe; şi ţăranii plugari ce locuiesc prin sate.

Clasa boierilor celor mari se compune de un număr de familii, ce au avut ca monopol toate funcţiile din ţară, pe cari unele, adică pe cele mari, le păstrau pe seamă-le, iar pe cele mici le vindeau celor ce le dau mai mult. Numărul acestor familii eră destul de restrîns, ca rîndul fiecăreia să vie curînd la posesia uneia din funcţiile cele înalte; toată dar ocupaţia lor a fost de a intriga dobîndirea sau conservarea unei funcţii: comerţul, industria, agricultura, economia domestică chiar, sau orice altă ocupaţie le-a fost cu totul străină, încît, deşi mai toţi proprietari mari, nu s'au ocupat niciodată cu îngrijirea moşiilor, mulţi nici nu-şi cunosc proprietăţile, ce sunt lăsate cu totul în dispunerea arendaşilor. Sunt excepţii onorabile, cari, ca orice excepţie, nu fac decît a întări regula. Postul ce-l ocupă este adevăratul domen, principalul sief al boierului mare! El îi dă mijloace nemărginite de a dobîndi bogăţii, fără muncă, fără pericol, de a-şi mulţumi

luxul și a-și da o însemnătate socială. Lipsa completă a unei aplicări serioase i-a lăsat fără aptitudine pentru treburi și fără spirit practic, astfel încât ar putea zice cineva de dânsii că sunt utopiști, fără a avea o teorie. Această viață a boierilor mari nu este de ieri; ea a trecut peste mai multe generații și a devenit o a doua natură pentru dânsii; orice alte condiții de viață ar fi o pedeapsă nesuferită pentru boierii mari, și de aceea, ca să ajungă la putere, sau ca să se mănție, devin îndrăzneți, facțioși, până a gonii frate pe frate și tată pe fiu, până a deveni instrumentele oarbe ale străinilor și chiar a provoca năvălirile lor.

Se înțelege dar de sineș că boierii cei mari, într'o asemenea poziție, n'au putut dobândi o influență în țară, ba încă că ei sunt priviți cu acelaș sentiment cu care erau priviți străinii apăsători. Toată puterea ce aveau în țară le venia numai dela administrația ce o țineau dela străini. Ura de care boierii se simt urmăriți din partea nației, și care ei i-o întorc cu prisos, îi întărește și mai rău și-i face să fie adesea mai inimici ai naționalității române decât străinii chiar.

Clasa boierilor celor mici se compune de toți funcționarii de al doilea ordin și de toți proprietarii mari și mici din toată țara. Această clasă este numeroasă, laborioasă, și pe dânsa se reazămă toată lucrarea serioasă din toate ramurile administrative și judecătorești din țară; alătura cu țărani, oamenii din clasa aceasta deschid singuri pântecul pământului și-l fac să rodească; ei vin cu speculele lor, de stimulează și ridică în considerație comerțul, și dacă moralitatea nu este privilegiul acestei clase, cauza este că toate funcțiile ce ocupă boierii cei mici le sunt vândute de boierii mari. O administrație onestă, dreaptă, și care n'ar fi favorizat decât meritul, ar fi ridicat în scurt timp această clasă; cu toate acestea, ea astăzi încă este în capul muvmentului național, contribuie într'o proporție însemnătoare la regenerarea României, și are o mare influență în toată țara și în toate clasele.

Clasa comercianților și a meseriașilor în Țara-Românească este pepiniera clasei de care vorbirăm în urmă. Ea în toate părțile produce toate bogățiile ce nu izvoresc din agricultură, și chiar acestora le dă un preț ce nu l-ar avea fără dânsa; ea posedă toate calitățile de energie și de moralitate, ce caracterizează această clasă în toate societățile europene; ea posedă încă nu numai instinctul, amorul libertății, ce este firesc unei clase de o natură democratică, ci și al patriotismului celui mai înalt, celui mai entuziast; pentrucă, deși în comerțul de sus se află mulți străini, însă fiind toți de rital Bisericei noastre naționale, și fiind veniți toți din țările supuse Turcilor, România a fost adevăratul pământ al fagăduinței pentru dânsii; aici s'au îmbogățit și s'au ridicat la starea de om liber, aici au găsit o patrie

mai liberă și mai generoasă, la a căreia prosperitate se interesează astăzi atât cât și noi, născuți Români. Aceea ce întărește însă și mai mult această clasă și o ține pe drumul patriotismului sunt meseriașii, cari sunt toți Români, cu sentimente de moralitate și de patriotism, ce ar face onoare oricărei alte clase.

În sânul clasei comerciante, ce a luat o mare întindere și putere, se află mai cu osebire în sămânță civilizația română, și numai cu stărpirea ei ar mai putea să piară civilizația și libertățile publice în România.

Clasa țăranilor, a plugarilor formează marea majoritate a locuitorilor acestei țări; ea însă are o mare însemnătate nu numai prin numărul ei, dar chiar prin dezvoltarea ei morală și intelectuală.

Dacă neîngrijirea boierilor mari pentru starea lor și a moșilor lor a fost cauza degenerării acestei clase, această neîngrijire însă a favorizat până la oarecare punct dezvoltarea țăranilor. Oricât de răi, oricât de răpitori au fost arendașii, însă, ca străini proprietății, ca unii ce n'aveau să stăpânească decât trei ani, ca unii ce n'aveau nici o influință prin modesta și precara lor poziție socială, n'au putut abuză de țăran, cât ar fi putut să o facă boierul proprietar, ce eră toldeodată și dregător, el sau ai lui; și mai cu deosebire că proprietarii, necunoscându-și valoarea veniturilor lor, le dau arendașilor, până în anii din urmă, cu un preț foarte jos. Astfel țăranii, având în genore a se lupta numai cu arendașii, au îndrăznit să se împotrivescă la orice apăsare, și au izbutit chiar câteodată de a se apăra, de a-și dobândi îndreptare prin autorități; ba de multe ori proprietarii și funcționarii, ei singuri, ca să dobândească ocazia să stoarcă pe arendași, ațâțau reclamațiile țăranilor. Lupta dezvoltă pe om, îl întărește și-i dă conștiință de drepturile sale și de demnitatea sa.

Acestea sunt, negreșit, cauzele principale cari, împreună cu școalele sătenești, au deșteptat, au ridicat clasa țăranilor, încât, astăzi, se poate compara cu avantaj cu orice clasă de țărani din societățile civilizate. Clasa țăranilor de acum înainte mai poate îndura, dar ca să se lase de a se mai împilă, de a se supune desăvârșit, este peste putință; căci țăranii simt că puterea țării rezidă într'înșii. Printr'o educație îngrijită, printr'o bună direcție, ce li s'ar da de către un guvern național și liberal, de către un guvern ce ar dobândi încrederea și dragostea lor, s'ar putea face din clasa țăranilor un bulevard nestrăbătut al naționalității și al libertăților române.

II.

Acum că expuserăm starea socială a țării, să ne fie iertat a arunca o privire asupra atitudinii ce deosebitele clase au luat în lupta națională. Această

a doua parte a Memoriului, ce nu este în genere decât o expunere de fapte, va servi de reazăm pârghiei întâi, sau de rectificare, dacă ea ar fi greșită.

Când o rază de speranță veni să însuflețească inimile Românilor, când *sfârșitul războiului din Crimeea* ne lăsă să întrevădem un drum de independență națională și Românii toți se îndreptară către dânsul, inimile boierilor celor mari înghețară; și cum aveau încă guvernul în mână, întrebuintară toate mijloacele de persecuție, ca să sugrume manifestarea opiniei publice, și să poată astfel dovedi Europei că nu suntem decât niște populații fără energie, fără aspirații, fără instinct național, fără trebuință de libertăți și că, astfel, nu suntem în stare de a forma un Stat suveran, independent: acum ca în totdeauna, interesul lor se găsi legat cu interesul străinilor și lucrară într'un acord, ca să ne poprească de a intra în posesia anticelor noastre drepturi. Sistemul de persecuție, ce, atât în timpul războiului dela Crimeea, cât și al Congresului dela Paris, domni în țară contra unioniștilor și apărătorilor autonomiei, este cunoscut de toată lumea și nu mai face trebuință de a-l descrie aci; constatăm numai că el fu atât de tare, încât sugrumă voința nației întregi și nu putu să-și manifeste dorințele, ba nu putu nici măcar arunca un țipăt de suferință. Astfel, Austria și Turcia putură susține, în Congresul dela Paris, că populațiunile din Principate nu vor Unirea.

Traclatul dela Paris lăsă chestia noastră atârnată, nehotărîtă, și boierii putură iarăș răsuflă și se puseră din nou la lucru. Ei făcură tot ce le fu prin putință, ca Divanul ad-hoc să fie compus astfel, încât să răspundă în favoarea trecutului; însă energia celorlalte clase triumfă de toate uneltirile lor, și marea majoritate a Divanului fu națională. Cu Divanul ad-hoc mai cu osebire, și într'un mod oficial și în fața lumii, putură a se constata calitățile morale și intelectuale, devotamentul și patriotismul fiecărei clase. Într'adevăr, în tot timpul discuțiunilor, boierii cei mari se arătară preocupați numai de interesele clasei lor, când celelalte clase, și mai cu osebire țaranii, se arătară în totdeauna dispuși a sacrifica orice interes de clasă; ei sugrumară adesea strigătele de suferință pentru interesul general și respinseră, cu o înțelepciune și cu un devotament antic, toate insinuirile perfide, prin cari căutau unii să-i atațe la cereri de natură a compromite cauza națională, complicând-o cu cestiile sociale. În fața unei atitudini atât de patriotice a majorității Camerei, în fața unanimității cu care nația se pronunțase pentru cele patru puncturi, ce rezumau dorințele, trebuințele și drepturile acestor țări, boierii se smeriră și, în votul dela 9 Octomvrie, Divanul ad-hoc fu unanim. Populul crezû în sinceritatea votului boierilor și ei fură salutați cu aclamațiile cele mai entuziastice. Ei puteau din acel minut deveni conducătorii nației; dar nu voiră, sau mai bine nu putură, năravul fiind mai tare

decât voința lor și, de a doua zi, începură atât în Divan, cât și în străinătate, a lucra la dărâmarea votului dela 9 Octomvrie.

Convenția dela Paris fu primită ca un triumf pentru dânsii, ca o revanșă contra votului dela 9 Octomvrie; și ca să smerească și mai mult nația, o spuneau în gura mare că nu cu puține sacrificiuri au dobândit acest eșec național. Despărțirea Principatelor, o lege alegătoare foarte restrânsă, guvernul în timpul alegerilor încredințat în mâinile boierilor celor mai înalți și mai îndrăzneți, erau negreșit niște impuneri grele, sugrumătoare pentru nație. O Cameră dar aleasă în asemenea condiții nu putu fi compusă, în majoritatea ei, decât de oameni devotați clasei boierilor mari și a candidaților ei la domnie. În momentele însă supreme, când eră să se hotărască de viitorul neamului românesc întreg, și acum nu de străini, ci de reprezentanții a trei milioane de Români, voința publică, voința națională se manifestă cu atâta vigoare, încât numele Măriei Tale, ce devenise simbolul independenței naționale, al emancipării claselor apăsate și al Unirii Principatelor, fu aclamat chiar de acea Adunare, a căreia majoritate eră devotată pretendentului, fostului Voevod Bibescu.

Votul dela 24 Ghenarie a deschis o eră de întărire, de mărire și de fericire națională, nu numai fiindcă aceste două Principate s'au unit sub Măria Ta, dar fiindcă societatea din Țara-Românească s'a emancipat de apăsarea unei clase ce popriă desvoltarea puterilor naționale.

Boierii cei mari simțiră consecințele votului din 24 Ghenarie, ca și Puterile străine, ce sunt opuse emancipării noastre naționale. Ei se puseră dar iarăș, ca și după votul dela 9 Octomvrie, a surpă marele fapt național ce-l consacrase chiar ei cu iscăliturile și jurământul lor. Candidatul de predicție al lor, ce, abia ajunsese din străinătate, se întoarse în Occident, negreșit ca să lucreze în numele boierilor pe lângă Cabinetele Puterilor garante și să anuleze alegerea Măriei Tale. Tot cu aceeaș misie a fost neapărat însărcinat un alt personaj, cel ce s'a întors la Constantinopole înșesat de bani și, se zice, purtător de o protestație din partea boierilor. Cât pentru dumnealor, s'au arătat hotărâți de a se împotrivi la orice măsură, de a împiedică orice lucrare ar fi fost de natură a întări, a asigura, a înrădăcină actul cel mai mare și moral dela 24 Ghenarie; afară de Cameră, ei caută cu diferite uneltiri să atâțe clasa țăranilor și să descurajeze pe celelalte clase, asigurându-le că guvernul Măriei Tale este efemer și că cele vechi iar se vor reînființa; pe de altă parte, caută să înrăureze guvernul Măriei Tale, spre a-l împiedică, a-l paraliză, a-l compromite pe drumul cel nou, singurul mijloc ce le mai rămâne de a răci dragostea și entuziasmul Românilor pentru Măria Ta.

Reaua voință a boierilor, intrigile lor, revolta lor contra guvernului sunt atât de evidente, încât simt trebuința să le acopere cu un pretext, și acest

pretext este tot acela dela Divanul ad-hoc, adică pericolul în care s'ar afla proprietatea; în numele proprietății, se despart de nație, se pronunță cu o nerușinare nepomenită în contra tuturilor cestiunilor de vicață, ce dela Tratatul dela Paris sunt la ordinul zilei; în numele proprietății, se opun ca nația să facă un singur pas înainte, zicând că nu l-ar putea face fără să calce, să violeze proprietatea. Am constatat noi înși-ne că boierilor le lipsește spiritul practic; însă nu le-ar fi trebuit o doză mare de bun simț, ca să înțeleagă că, prin atitudinea lor, compromis nu numai cauza națională, dar că pun în pericol chiar proprietatea, ce au pretenția de a o apăra, și că numai o Adunare populară, rezemată pe un guvern național, ar putea înlătura cestiile sociale cele primejdioase și rezolvă pe acelea ce interesul țării le reclamă.

De n'am fi amenințați de afară, această poziție critică, ce fac boierii guvernului Măriei Tale, ar fi de suferit, timpul chiar s'ar însărcină de a o nimici. Situația însă de afară cere măsuri grabnice, viguroase, ca să aducă unitatea în lăuntru. Principatele au ieșit negreșit din trista situație a trecutului, ce eră cu totul anormală și fără capăt; poziția lor este astăzi strălucită, pe lângă ce eră în trecut; viitorul lor este deschis, de voim să-l asigurăm; dar ele sunt mai în pericol, de putem zice așa, decât în trecut. Intr'adevăr, rivalitățile Statelor vecine și interesul echilibrului european nu mai sunt destul de puternice ca să ne scape din furtuna, în ajunul căreia ne aflăm, și pe care numai orbii nu o văd; bărbăția noastră, opintelile noastre sunt de neapărat de acum înainte, ca să înfruntăm primejdiile ce o să ni se înfățișeze, și adăogăm că, cu cât rolul nostru va fi mai mare și mai activ într'acea luptă, cu atât vom asigura României o poziție mai înaltă, mai glorioasă și mai prosperă.

Dară, o repetăm, situația de afară a României nu Te iartă pe Măria Ta a amână o soluție francă a acestei politici din lăuntru; orice târăgăire, orice șovăire, orice compromis ar pune în pericol guvernul Măriei Tale și, prin urmare, independența națională. Hotărîrea Măriei Tale de a apăra tronurile întrunite și a proteja regenerarea României a fost exprimată cu atâta tărie, încât credința noastră într'acestea este și va fi neclintită. Grija noastră dar nu poate fi alta, decât aceea, dacă Măria Ta o să găsești puterile trebuincioase acolo unde poate le cauți; această grijă ne-a și dat curajul de a Vă înfățișa acest Memoriu.

În crize politice ca aceea în care ne aflăm, șefii Statelor mari, Statelor organizate de mult timp, n'au, până la oarecare punct, a se îngrijii decât de puterile organizate și de resursele financiare obicinuite. Nu este însă tot astfel într'un Stat mic și cu totul dezorganizat ca al nostru. Aci este trebuință de a improviza tot, și a alerga la sorgintele vii ale nației, căci numai devotamentul și entuziasmul poporului poate să dea oșteni și bani într'asemenea

ocazii. Și acestea ar deveni cu atât mai necesare, cu cât criza noastră politică ar coincide cu criza orientală, sau cu un resbel european, în cari amândouă cazurile Măria Ta ești chemat a lua parte, ca să asiguri României poziția ce i-ai însemnat în cugetările Măriei Tale.

Cazurile de mai sus sunt simple, lămurite, și, cu toată grija noastră, sperăm însă că, până n'ar ajunge acest Memoriu în mâinile Măriei Tale, dispozițiile Guvernului vor veni să dea nației asigurarea că hotărîrea Măriei Tale este chiar dorința ei.

Este însă un caz mult mai periculos, acela când primejdia s'ar părea lesne de abătut; când Puterile adversare naționalității noastre s'ar arăta comode, îndurătoare, lesne de a se câștiga cu niște concesii ce fățiș n'ar avea importanță, concesii rezonabile, căci ele ar fi cerute în numele ideilor de ordine și de conservare, în numele salutului public al Statelor vecine și ca o dovadă de moderație și de înțelepciune a Guvernului Măriei Tale.

Sunt puțini oameni, și guverne și mai puține, cari au rezistat de a nu aluneca pe un asemenea pripor; și acest pripor ar deveni și mai alunecos pentru noi, dacă o Putere, care astăzi nu este amenințătoare pentru noi, ne-ar lăsa să sperăm un ajutor activ la un caz de atac de afară.

Nu respingem ideile de ordin și de conservare; ele sunt condiții sine qua non ale societăților; dar ne întrebăm, ce semnificare ar putea ele avea în țară la noi? Căci a conserva instituțiile prezente și a mântui la putere oamenii trecutului, n'ar fi oare sinonim de a mântui România în starea de slăbiciune a trecutului și a o lăsa astfel la discreția străinilor? Tot asemenea nu respingem ajutorul generoșilor noștri vecini; însă dorim ca puterile naționale să fie destul de dezvoltate și reorganizate, încât ajutorul străinilor să nu poată deveni, nici într'un caz, primejdios pentru independența noastră națională.

Să ne fie iertat acum, Măria Ta, să ne facem întrebarea, ce s'ar întâmpla dacă, ferească Dumnezeu, Guvernul Măriei Tale, preocupat de greutatea ce trecerea dela un sistem la altul atrage în totdeauna după dânsa, preocupat de idei de fuziune, de împăciuirea partidelor, și împins de un sentiment de nepărtinire, ar cădea victima ispitelor ce arătarăm mai sus și cari, sub deosebite forme, sub deosebite măști, încunjoară Guvernul Măriei Tale! Amorul, entuizmul și devotamentul cel mai adânc ce are nația pentru Măria Ta n'ar face oare loc dezafecțiunii și descurajării? Atunci Măria Ta, slăbit astfel în lăuntru, fără ca să îi decât tolerat de Cabinetele Statelor vecine, n'ai cădea oare prada intrigilor și ambițiilor ce fierb și cari atunci vor fierbe și mai tare în țară la noi? Și, la asemenea caz, scenele tristului trecut nu s'ar repeta iarăș și acum, pentru desăvârșita noastră peire?

Nu, Măria Ta, nu sunt două drumuri de apucat, ca să ne ducă la ținta ce

V'ați propus: înarmarea țării, organizarea Ministerului din Lăuntru și a Justiției, moralizarea lor printr'o nouă alegere a personalului, reorganizarea totală a administrației finanțelor, introducerea unui nou sistem de contribuție și organizarea creditului public, adică înlesnirea circulației capitalurilor, acestea sunt măsurile ce nu suferă întârziere, când, fără dănele, orice s'o încercă, orice s'o face, n'o să izbutească, căci numai ele pot întări guvernul și asigura în toate cazurile independența națională.

Am arătat unde, după părerea noastră, este puterea în Țara-Românească; am dovedit, în urmă, că tot acolo este și patriotismul; am arătat cari sunt primejdiile și cum, după noi, ar putea fi înfruntate.

*

Măria Ta! Cinci milioane de Români Te-au ridicat, prin puterea suftelor lor, prin puterea credinței lor naționale, pe scaunele întrunite al lui Ștefan cel Mare și al lui Mihail Viteazul. Cinci milioane de Români au simbolizat în Măria Ta independența națională.

Astăzi, România întreagă și-a oprit răsufllarea și așteaptă dela Guvernul Măriei Tale acte de acelea cari să-i însemne, în trăsuri mari, drumul cel nou pe care este gata să se arunce cu entuziasmul, cu devotamentul unui popor, a cărui credință națională, moștenire strămoșească, a crescut și s'a întărit prin atâția secol de suferințe.

Prin amorul tuturor Românilor, Măria Ta ești unul din suveranii cei mai tari; fă ca actele Guvernului Măriei Tale să corespundă cu această putere, ca astfel generațiile viitoare să se înșiruească binecuvântând numele Măriei Tale.

TABELA CRONOLOGICĂ A ACTELOR ȘI DOCUMENTELOR
DIN CELE ȘEPTE CUVĂNTĂRI

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
1	5	1854		I. Tractatul de Paris din 30 Martie 1856.	IV	1042	1378
		Dec.	13	Condițiunile participărei Sardiniei la Războiul Crimei expuse de Generalul Dabormida			
2	6	1855		Textul Convenției dela Turin între Fran-	II	581	387
		Ian.	26	cia, Anglia și Sardinia			
3	6	1854		Extras din Convențiunea dela Londra între	II	581	386
		Apr.	10	France și Anglia			
4	8			Articolele din Regulamentul Organic pri-			
				vitoare la Unirea Principatelor Române			
5	12	1856		Extrase din Corespondența dela 1834 a	III	826	683
		Sept.	18	D-lui Du Bois-le-Comte			
6	16				V	1034	1956
7	14	1855		Memorandul Baronului de Bourqueney	II	641	403
		Mart.	26	privitor la Unirea Principatelor Moldova și Valahia sub un Principe Străin, prezentat Conferinței a IV-a din Viena .			

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1856					
		— Febr.					
8	22	—	20	Protocolul II al Congresului de Paris: Textul § I al Preliminărilor de Pace .	II	1002	490
		— Mart.					
9	22	—	8	Protocolul VI al Congresului de Paris: Discuțiunea asupra Organizărei Prin- cipatelor Române	II	1015	490
10	24	—	12	Protocolul VIII al Congresului din Paris: Darea de seamă a Comisiunei însărci- nate cu redactarea Articolelor privi- toare la Principatele Române	II	1020	490
11	25	—	14	Protocolul IX al Congresului din Paris: Intâia redacțiune a Articolelor privi- toare la Principatele Române	II	1023	490
12	26	—	25	Protocolul XIV al Congresului din Paris: Redacțiunea definitivă a Articolelor 22 — 27 privitoare la Principatele dela Dunăre	II	1037	490
13	27	—	27	Protocolul XVI al Congresului din Paris: Textul Articolului 21 privitor la retro- cedarea Basarabiei	II	1043	490
		— Apr.					
14	28	—	4	Protocolul XXI al Congresului din Paris: Propunerile Comitelui Walewski cu pri- vire la Instrucțiunile a se da Comisa- rilor Europeani trimiși în Principatele Române	II	1053	490
15	28	—	8	Protocolul XXII al Congresului din Paris: Discuțiunea asupra redactării Instruc- țiunilor Comisarilor Europeani . . . Textul Instrucțiunilor	II II	1055 1067	490 490
		— Mart.					
16	32	—	2	Extras din scrisoarea Comitelui de Ca- vour adresată Marchezului Emanuel d'A- zeglio, Ambasadorul Sardiniei la Lon- dra	IV	1052	1389

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1856					
		<i>Martie</i>					
17	32	—	6	Extras din scrisoarea Comitetului de Cavour adresată Marchezului Emanuel d'Azeglio	IV	1053	1391
18	33	—	7	Extras din scrisoarea Comitetului de Cavour adresată Marchezului Emanuel d'Azeglio	IV	1054	1392
19	34	—	12	Extras din scrisoarea Comitetului de Cavour adresată Marchezului Emanuel d'Azeglio	IV	1058	1396
20	34	—	18	Extras din scrisoarea Comitetului de Cavour adresată Marchezului Emanuel d'Azeglio	IV	1060	1399
21	34	—	20	Extras din scrisoarea Comitetului de Cavour adresată Marchezului Emanuel d'Azeglio	IV	1061	1400
22	34	—	<i>Oct.</i>				
		—	27	Extras din scrisoarea Comitetului de Cavour adresată Marchezului Emanuel d'Azeglio	IV	1069	1407
* * *							
II. Anul 1856.							
1	38	1856		<i>Vasile Boerescu</i> : România după Tratatul de Paris din 30 Martie 1856, cu o introducere de Royer-Collard	III	13	505
2	39	1856		<i>Arhimandritul Neofit Scriban</i> : Unirea și Neunirea Principatelor Române	III	1	504
3	39	1857		<i>Paul Bataillard</i> : Primul Punct al Cestiunii Orientale; Principatele Moldaviei și al Valahiei dinaintea Congresului	III	372	517
		1856					
		<i>Februarie</i>					
4	39	—	28	Adresa Uniuniștilor Moldoveni către Domnitorul Moldovei Grigorie Alaxandru Ghika	II	994	439

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1856					
5	42	<i>Martie</i>		Memoriul D. Nicolae Golescu adresat Împăratului Napoleon III	VII	1382	2355
		<i>Maiu</i>	<i>Iunie</i>				
6	47	25	6	Dicioziunea pentru înființarea Comitetului Unirei din Iași	III	520	541
7	49	25	6	Actul înființării Societății «Unirea» din Socola (Iași).	IX	449	2780
8	50	25	6	Improvizația lui V. Alecsandri la înființarea Societății Unirea	IX	452	2781
		<i>Iunie</i>					
9	50	30	11	Actul organizării definitive a Comitetului Unirei din Iași	III	531	548
		<i>Febr.</i>	<i>Mart.</i>				
10	51	27	11	Memoriul Ambasadorului Franciei la Constantinopole Thouvenel înmănat lui Fuad Pașa în cestiunea Unirei	II	1090	495
11	54	29	13	Raportul Thouvenel către Walewski asupra demersurilor sale în cestiunea Unirei	II	1094	497
		<i>Martie</i>					
12	59	11	23	Thouvenel către Walewski: Convorbirea cu Fuad Pașa privitoare la Observațiunile Domnilor Grigorie Ghika și Barbu Știrbey în cestiunea Organizării Principatelor Române	II	1102	500
		<i>Aprilie</i>					
13	60	5	17	Walewski către Béchard: Franția stăruiește asupra necesității Unirei	V	922	1921
14	61	14	26	Walewski către Thouvenel: Părerea Franciei în cestiunea Unirei a rămas ne-strămutată	III	524	445
		<i>Maiu</i>	<i>Iunie</i>				
15	63	27	8	Place către Walewski: Starea spiritelor în Iași în privirea Unirei	III	525	544

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1856					
		<i>Iunie</i>					
16	64	1	13	Place către Walewski: Programul Ministrilor din Moldova și linia de purtare ce le-a indicat trimisul Franciei .	III	534	550
17	69	10	22	Place către Walewski: Convorbirea cu Mitropolitul Moldovei asupra cestiunei Unirei	III	554	562
18	72	11	23	Place către Walewski: Un mijloc de propagandă pentru Unire: Poezia lui Vasile Alecsandri: «Păcală și Tândală» .			
19	72	—	—	Textul Poeziei «Păcală și Tândală» . .	III	574	571
20	79	13	25	Place către Walewski: Călătoria Domnului Grigorie Al. Ghika prin Moldova .	III	565	568
21	79	14	26	Thouvenel către Walewski: Candidații la Caimăcâmia și Domnia Principatelor Române	III	572	570
		<i>Iunie</i>	<i>Iulie</i>				
22	80	24	6	Place către Walewski: Candidatura Principelui Grigorie Mihail Sturdza . . .	III	603	583
		<i>Martie</i>					
23	81	15	27	Biletul lui P. Balș despre o sumă de bani plătită pentru susținerea Candidaturei lui Teodoriță Balș.	II	1104	501
		<i>Iunie</i>	<i>Iulie</i>				
24	81	28	10	Place către Walewski: Corupțiunile bănești pentru asigurarea Candidaturei lui Teodoriță Balș	III	617	591
		<i>Iulie</i>					
25	82	2	14	Telegramele Marelui Vizir către Domnul Moldovei Grigorie A. Ghika: Inlocuirea lui prin Teodoriță Balș Caimacam . .	III	646	595
26	82	2	14	Telegrama Marelui Vizir către Teodoriță Balș: Numirea acestuia de Caimacam .	III	646	596
27	82	3	15	Fermanul de numire a lui Teodoriță Balș Caimacam în Moldova	III	648	598

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1856					
		Iulie					
28	83	3	15	Fermanul de numirea lui Alexandru D. Ghika Caimacam în Valahia	III	650	599
29	84	3	15	Protestarea Spătarului Mihalache Cantacuzin Pașcanu în contra Scrierilor Antiunioniste ale lui Neculae Istrati . . .	III	657	603
30	87	3	15	Articolul d-lui Const. Hurmuzaki: Un rene-gat al Unirei Neculae Istrati . . .	III	663	604
31	91	12	24	Place către Walewski: Situațiunea Unirei în urma numirei de Caimacam al Moldovei a lui Teodoriță Balș	III	702	624
32	96	14	26	Walewski către Place: Instrucțiuni în privirea atitudinii ce trebuie să aibă în cestiunea Unirei	III	717	627
33	97	16	28	Solemnitatea instalării la București a Caimacamului Alexandru D. Ghika . . .	III	719	629
34	98	11	23	Solemnitatea Instalării la Iași a Caimacamului Teodoriță Balș	III	6.0	620
35	100	12	24	Ofisul No. 56 al Caimacamului Moldovei Teodorița Balș: Programul administra-țiunii sale	III	698	622
36	101	12	24	Lista noilor Șefi de Departamente în Mol-dova și Valahia	III	700	623
37	102	14	31	Circulara lui Fuad Pașa: Vederile antiu-nioniste ale Guvernului Otoman . . .	III	729	632
		Iulie	Aug.				
38	106	26	7	Thouvenel către Walewski: Impresiile lui Potiade asupra Unirei	III	745	638
39	107	28	9	Walewski către Thouvenel: Gruparea Pu-terilor în cestiunea Unirei	III	749	642
		August					
40	109	4	16	Walewski către Thouvenel: Cestiunea Prin-cipelui Străin	III	773	649
41	110	6	18	Talleyrand către Walewski: Vederile Co-misarului Prusiei asupra Unirei și a Prin-cipelui Străin	III	773	650

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1856					
		<i>Aug.</i>	<i>Sept.</i>				
42	110	21	2	Walewski către Talleyrand; Intențiunile Franței în Cestiunea Unirei sunt neschimbate	III	790	664
43	112	23	4	Comitele de Cavour, Ambasadorului Sardiniei la Londra, Comitelui Corti: Importanța Unirei atât pentru Români, cât și pentru Poartă.	III	794	667
		<i>August</i>					
44	117	12	24	Caimacamul Valahiei Principele Alex. Ghika mulțumește Împăratului Napoleon III pentru sprijinul ce a dat Principatelor Române	V	1936	949
45	118	12	24	Béclard către Walewski; Comentarele asupra scrisorii Caimacamului Valahiei adresată Împăratului Napoleon III	V	1936	948
		<i>Aug.</i>	<i>Sept.</i>				
46	119	28	9	Walewski către Thouvenel; Instrucțiuni privitoare la Redactarea Fermanului de Convocare a Divanurilor ad-hoc	III	807	671
47	120	29	10	Fuad Pașa ordonă Caimacamului Moldovei să suspende Libertatea Presei în Moldova	III	808	672
		<i>Septembrie</i>					
48	120	8	20	Decretul Caimacamului Teodoriță Balș pentru restabilirea censurei în Moldova	III	834	687
		<i>Aug.</i>	<i>Sept.</i>				
49	121	30	11	Thouvenel către Walewski: Atitudinea în contra Unirei a Guvernului Angliei	III	809	673
		<i>Octombrie</i>					
50	125	2	14	Circulara lui Fuad Pașa anunțând Proiectul de Ferman pentru Convocarea Divanurilor ad-hoc și arătând încă odată vederile Porții ca contrare Unirei	III	879	714
51	127	8	20	Textul Proiectului de Ferman pentru Convocarea Divanurilor ad-hoc	III	887	720

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1856					
		<i>Septembrie</i>					
52	128	1	13	Walewski către Place: Instrucțiuni recomandând prudență în acțiunea pentru Unire, și arătând că vederile Franciei au rămas neschimbate	III	819	677
53	130	11	23	Walewski către Talleyrand: Instrucțiuni privitoare la Fermanul de Convocare a Divanurilor ad-hoc	III	840	692
		<i>Sept.</i>	<i>Oct.</i>				
54	131	21	3	Place către Walewski: Greutățile ce întâmpină acțiunea favorabilă Unirei .	III	705	858
		<i>Octombrie</i>					
55	132	1	13	Thouvenel către Walewski: Obiecțiuni asupra Fermanului de Convocare a Divanurilor ad-hoc și Raport asupra abuzurilor Caimacamilor din Principatele Române	III	876	712
56	134	6	18	Walewski către Thouvenel: Atitudinea ostilă Unirei a celor doi Caimacami .	III	885	718
57	135	13	25	Walewski către Thouvenel: Cestiunea evacuării Principatelor Române de oștirile austriace	III	893	724
58	136	<i>Noembrie</i>		Nota identică a Franciei și Rusiei adresată Porții Otomane în cestiunile principale privitoare la Principatele Române .	III	924	733
		<i>Oct.</i>	<i>Noem.</i>				
59	137	20	1	Walewski către Thouvenel: Observații asupra atitudinii ostile a Porții în contra Unirei	III	925	734
60	139	21	2	Talleyrand către Walewski: Cere instrucțiuni privitoare la afacerile Comisiunii Europene în Principatele Române .	III	927	735
		<i>Noembrie</i>					
61	140	15	27	Walewski către Thouvenel: Cere să se facă o deliberare finală asupra Redacțiunii Fermanului de Convocare a Divanurilor ad-hoc	III	944	749

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	ñ.		Vol.	Pag.	No.
		1857					
		<i>Ianuarie</i>					
2	153	17	29	Thouvenel către Walewski: Svonuri despre schimbarea Caimacamilor în Iași și București și ocuparea Principatelor Române de Turci.	III	1103	814
		<i>Jan.</i>	<i>Febr.</i>				
3	155	24	5	Articolul lui Walewski din «Le Moniteur Universel», privitor la politica Franței în Orientul Europei.	III	1111	819
4	156	26	7	Walewski către Placc: Semnificarea articolului publicat în «Le Moniteur Universel»	III	1113	821
		<i>Februarie</i>					
5	157	8	20	Béclard către Walewski: Impresiunea făcută la București de articolul din «Le Moniteur Universel»	V	1085	1976
6	158	2	14	Walewski către Thouvenel: Instrucțiuni cu privire la svonurile despre ocuparea Principatelor și la abuzurile Caimacamilor.	III	1130	830
7	160	16	28	Walewski către Thouvenel: Instrucțiuni cu privire la începerea activității Comisiunii Europene în Principate.	III	1163	852
		<i>Ian.</i>	<i>Febr.</i>				
8	161	28	9	Interpelarea Lordului Lyndhurst în Parlamentul Angliei asupra Unirii Principatelor și răspunsul Lordului Clarendon.	III	1124	827
		<i>Februarie</i>					
9	162	7	19	Petițiunea I-a a Unioniștilor din Moldova, adresată Marilor Puteri, în contra abuzurilor Caimacamului Teodorică Balș.	III	1139	838
10	166	7	19	Scrisoarea Comitetului Unirii din Iași, adresată Consulilor Marilor Puteri, pentru a remite Guvernelor lor Petițiunea de mai sus.	III	1142	839

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol	Pag.	No.
		1857					
		Februarie					
11	166	13	25	Place către Walewski: Conflictul ivit între Caimacam și Comitetul Unirei	III	1160	849
12	167	15	27	Ofisul Caimacamului Teodoriță Balș, adresat Sfatului Administrativ Extraordinar, pentru a-l însărcina cu gerarea treburilor publice în timpul boalei sale . . .	III	1161	850
13	168	15	27	Jurnalul Sfatului Administrativ Extraordinar regulând direcțiunea afacerilor publice în timpul boalei Caimacamului.	III	1161	851
		Febr. Mart.					
14	169	17	1	Depeșa telegrafică a d-lui Fotiade, Kapu-Kehaia al Moldovei la Constantinople, către Sfatul Administrativ Extraordinar, exprimând urările Sultanului și ale Marelui Vizir pentru însănătoșirea Caimacamului	III	1165	855
15	169	17	1	Petițiunea Unioniștilor din Moldova adresată Consului Puterilor Garante din Iași	IV	6	859
16	170	17	1	Petițiunea II-a a Unioniștilor din Moldova adresată Miniștrilor Afacerilor Străine ai Puterilor Garante	IV	7	870
17	170	17	1	Place către Walewski: Moartea Caimacamului Balș și urmările ce va avea pentru țară	III	1165	854
18	171	18	2	Depeșa telegrafică a d-lui Fotiade adresată Sfatului Administrativ Extraordinar în numele Marelui Vizir	III	1166	866
19	171	18	2	Comunicarea Sfatului Administrativ Extraordinar că va geră afacerile țării până la numirea unui nou Caimacam .	III	1166	857
20	172	18	2	Declarația Principelui Neculae Konaki Vogoridi dată Consului V. Place, că dacă va fi numit Caimacam al Moldovei va guvernă după vederile Franței . . .	IV	8	871

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1857					
		<i>Febr.</i>	<i>Mart.</i>				
21	172	28	12	Thouvenel către Walewski: Imprejurările numirei lui Vogoridi de Caimacam al Moldovei	IV	36	891
		<i>Martie</i>					
22	173	2	14	Depeșa telegrafică adresată Comitetului Walewski, comunicând o nouă declarație a Caimacamului Vogoridi, că va sprijini cu prudență Unirea, dacă această combinație va triumfa în Congres	IV	48	897
23	173	2	14	Correspondența ziarului «Morning Post» din Constantinopole: Lauda Caimacamului Vogoridi și planurile sale	IV	49	898
		<i>Febr.</i>	<i>Mart.</i>				
24	174	20	4	Plăce către Walewski: Cămișia la Căimăcămia Moldovei și Manoperele lor	IV	11	873
25	174	23	7	Telegrama Marelui Vizir către Vogoridi, anunțându-i numirea sa de Caimacam	IV	14	876
26	174	23	7	Comunicatul Sfatului Administrativ Extraordinar al Moldovei pentru numirea noului Caimacam	IV	14	875
27	175	25	9	Scrisoarea Marelui Vizir către N. Vogoridi, anunțându-i numirea de Caimacam al Moldovei	IV	19	880
28	176	26	10	Discursurile lui Kiamil Bey și al Caimacamului Alexandru Ghika cu ocaziunea cetirei la București a Fermanului de Convocare a Divanului ad-hoc din Valahia	IV	27	885
29	176	28	12	Darea de seamă a cetirei Fermanului de Convocare a Divanului ad-hoc din Moldova	IV	34	888
		<i>Martie</i>					
30	177	1	13	Programul Comitetului Electoral al Unirii din Iași	IV	40	893
31	180	1	13	Comunicarea Programului Comitetului Electoral Central al Unirii Comitetelor din județe	IV	45	894

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1857					
		<i>Martie</i>					
32	181	1	13	Memoriul Unioniștilor din Moldova prezentat lui Kabuli Efendi	IV	37	892
33	183	10	22	Manifestul Comitetului Electoral Central al Unirei din Iași	IV	84	923
34	185	10	22	Dorințele Unioniștilor din Iași	IV	89	924
35	186	10	22	Mandatul Imperativ al Unioniștilor din Iași	IV	91	925
36	187	3	15	Dorințele Românilor exprimate de Adunarea Națională din București	IV	50	901
		<i>Mart. April.</i>					
37	189	29	11	Deslușirea Comitetului Central din București asupra celor patru baze ale Programului Unionist din 2/15 Martie	IV	304	1033
		<i>Martie</i>					
38	192	8	20	Adresa Unioniștilor din București către Comisiunea Europeană de cercetare	V	965	1943
39	193	8	20	Adaos la Prima Adresă a Unioniștilor din București către Comisiunea Europeană.	V	967	1944
40	194	11	21	Adresa Comitetului Central al Unirei din București către Comitetul Central al Unirei din Iași	IV	104	929
41	195	9	21	Walewki către Baronul de Talleyrand-Périgord, membru în Comisiunea Europeană de cercetare din partea Franței: Gruparea Puterilor semnatare Tractatului de Paris în cestiunea evacuării Principatelor de Oștirea Austriacă și în cestiunea Unirei	IV	82	922
42	198	13	25	Place către Walewski: Schimbările făcute de Caimacamul Vogoridi în Minister și caracteristica oamenilor lui Vogoride.	IV	130	922
43	202	19	31	Place către Walewski: Politica antiunionistă a lui Vogoridi și manoperele administrațiunei sale în contra Unioniștilor.	IV	181	965

No.	Pag.	Data			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol	Pag.	No.
		1857					
		<i>Martie</i>					
44	208	19	31	Articolul din «Le Moniteur Universel» despre Intențiunile Guvernului din Moldova de a împiedică libertatea alegerilor	IV	187	966
45	209	18	30	Protestarea a III-a a Unioniștilor din Moldova adresată Comisiunii Europene de Cercetare	IV	165	962
46	213	15	27	Ofisul Caimacamului Valahiei Alexandru Ghika privitor la suprimarea ziarului «Timpul»	IV	141	948
		<i>Mart. April.</i>					
47	214	22	3	Măsurile luate de Sfatul Administrativ Extraordinar al Moldovei în contra Comitetelor Unioniste	IV	215	979
48	215	21	2	Thouvenel către Walewski: Situațiunea Unirei	IV	212	917
49	217	24	5	Place către Walewski: Persecuțiunile lui Vogoridi în contra Unioniștilor	IV	246	997
50	219	24	5	Circulara Mitropoliei Moldovei, adresată Egumenilor Mănăstirilor, privitoare la alegerea de Deputați în Divanul ad-hoc.	IV	237	994
51	221	28	9	Răspunsul Egumenilor Greci, adresat Mitropolitului Moldovei, că nu vor lua parte la alegeri	IV	281	1022
52	222	27	8	Scrisoarea Locotenentului de Episcop de Roman către Ministrul de Interne asupra situațiunei Unioniștilor în județul Bacău, — cu o Anexă	IV	268	1012
		<i>Aprilie</i>					
53	222	12	24	Scrisoarea Caimacamului Vogoridi, adresată Mitropolitului Moldovei, relativă la atitudinea Clerului favorabilă Unirei	IV	414	1085
54	223	14	26	Răspunsul Mitropolitului la această scrisoare	IV	433	1095

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1857					
		<i>April.</i>	<i>Maiu</i>				
55	224	19	1	Scrisoarea Patriarhului din Constantinopole, adresată Mitropolitului Moldovei, doținându-l că sprijinește Unirea . . .	IV	463	1114
		<i>April.</i>	<i>Maiu</i>				
56	225	22	4	Protestarea a IV-a a Comitetului Electoral al Unirei în contra Deciziei Sfatului Administrativ Extraordinar al Moldovei din 22 Martie/3 Aprilie, adresată Ministrilor Afacerilor Străine ai Puterilor Garante	IV	494	1132
		<i>Aprilie</i>					
57	227	1	13	Protocolul Comisiunii Europene de cercetare privitoare la întrunirile electorale.	IV	320	1037
		<i>Mart.</i>	<i>April.</i>				
58	228	30	11	Raportul telegrafic a Prefectului de Focșani I. Pruncu, privitor la situațiunea Unirei în București	IV	304	1032
		<i>Aprilie</i>					
59	229	4	16	Publicația Comitetului Sanitar din Moldova cu privire la alegeri	IV	348	1050
60	229	3	15	Place către Walewski: Manoperele Guvernului Moldovei în contra Unirei	IV	341	1041
61	230	6	18	Walewski către Talleyrand: Instrucțiuni privitoare la atitudinea față de Unioniști	IV	360	1058
62	231	10	22	Place către Walewski: Primirea Comisarilor din Iași	IV	388	1076
63	233	10	22	Comunicatul Guvernului Moldovei despre incidentul la primirea Comisarului Otoman din Iași	IV	382	1070
64	234	13	25	Adresa Unioniștilor din Moldova către Savfet Efendi, Comisarul Otoman, cetită de Constantin Hurmuzaki	IV	431	1093

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1857					
		<i>Aprilie</i>					
65	234.	11	23	Ordinul Caimacamului Vogoridi No. 38, interzicând manifestările de stradă . .	IV	396	1080
66	235	15	27	Instrucțiunile Sfatului Administrativ Extraordinar al Moldovei pentru aducerea intru intocmai împlinire a Fermanului de Convocare a Divanului ad-hoc din Moldova	IV	440	1099
67	238	18	30	Circulara Logofătului Vasile Ghika, Ministru de Interne, către Administratorii județelor, pentru aplicarea Instrucțiunilor Sfatului Administrativ Extraordinar	IV	456	1110
		<i>Apr. Maiu</i>					
68	239	19	1	Circulara Comitetului Central al Unirei din Iași către Comitetele din județ . .	IV	470	1120
69	241	20	2	Place către Walewski: Intrigile din Ministerul lui Vogoridi	IV	478	1123
70	246	22	4	Ordin de zi al Caimacamului Vogoridi către armată, oferindu-i un cort, pe care i l-a dăruit Sultanul	IV	485	1126
71	246	22	4	Nota Secretariatului de Stat al Moldovei, privitoare la măsurile luate de Sfatul Administrativ Extraordinar in contra Unionioniștilor	IV	486	1127
72	247	25	7	Talleyrand către Thouvenel: Intenția Caimacamului Vogoridi de a înlocui pe Mitropolit	IV	519	1140
73	247	27	9	Walewski către Talleyrand; Intențiunile Porții de a trimite oștiri turcești in Principatele Române	IV	535	1145
		<i>Maiu</i>					
74	248	3	15	Place către Walewski: Persecuțiunile Caimacamului Vogoridi in contra funcționarilor Unioniști	IV	583	1170
75	250	2	14	Petiționarea funcționarilor separatiști către Comisarul Otoman	IV	572	1166

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1857					
		<i>Maiu</i>					
76	252	6	18	Thouvenel către Walewski: Situațiunea Unirei la Constantinopole	IV	603	1179
77	254	9	21	Place către Walewski: Arestările ilegale și manoperele Caimacamului Vogoridi în contra Unioniștilor	IV	626	1192
78	255	9	21	Articolul din «Le Moniteur Universel» despre manoperele Caimacamului Vogoridi.	IV	630	1194
79	256	13	25	Talleyrand către Walewski; O parte din Comisarii Europeani au decis să nu trateze cu Divanul ad-hoc convocat de Vogoridi	IV	647	1203
80	256	13	25	Thouvenel către Walewski: Intrigile dela Constantinopole cu privire la executarea Fermanului de Convocare a Divanului ad-hoc din Moldova	IV	647	1204
81	259	14	26	Expunerea făcută de Thouvenel a actelor ilegale ale lui Vogoridi	IV	661	1212
82	260	16	28	Instrucțiunile date de Poartă Comisarului Otoman din Principate în privința executării Fermanelor de Convocare a Divanurilor ad-hoc	IV	671	1217
83	263	18	30	Memoriul Principelui Grigorie Alexandru Ghika al Moldovei trimis Comitelui Walewski: Starea Principatelor Române și Reorganizarea lor	IX	453	2782
		<i>Maiu Iunie</i>					
84	266	30	11	Răspunsul Comitelui Walewski la Memoriul Principelui Grigorie Alexandru Ghika	IX	460	2783
85	266	27	8	Thouvenel către Walewski: Memoriu despre actele ilegale ale lui Vogoridi . .	IV	754	1259
86	267	23	9	Walewski către Place: Instrucțiuni recomandând să păstreze rezervă în atitudinea sa	IV	763	1264

Pag.	No.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1857					
		<i>April.</i>	<i>Maiu</i>				
87	268	22	4	Protestarea a V-a a Comitetului Electoral Central al Unirei din Iași în contra deciziei de a se opri întrunirile electorale	IV	494	1132
88	270	22	4	Doleanța a VI-a a Uniuniștilor din Moldova, adresată Comisiunii Europene de cercetare	IV	497	1133
89	274	28	10	Petițiunea a VII-a Uniuniștilor din Moldova, adresată Caimacamului Vogoridi	IV	538	1148
		<i>Maiu</i>					
90	275	8	20	Protestarea VIII-a Comitetului Central al Unirei din Iași, adresată Comisiunii Europene de cercetare	IV	621	1188
		<i>Iunie</i>					
91	275	8	20	Ultima Protestare a Uniuniștilor din Moldova (a XI-a), adresată Comisiunii Europene de cercetare în București	IV	904	1320
		<i>Aprilis</i>					
		<i>Correspondența secretă a Caimacamului Neculae Konaki Vogoridi.</i>					
92	287	2	14	1-a Scrisoare a lui Alecu Vogoridi către Caimacam	IV	328	1048
93	287	3	15	A 2-a Scrisoare a lui Alecu Vogoridi către Caimacam	IV	343	1047
94	289	9	21	Scrisoarea lui Fotiade către Logofătul Costin Catargiu	IV	369	1063
95	289	11	23	Scrisoarea lui Musurus-Pașa către Caimacam	IV	398	1082
96	291	13	25	1-a Scrisoare a lui Ștefanaki Vogoridi către Caimacam	IV	417	1090

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
1857							
<i>April. Maiu</i>							
97	292	24	6	A 2-a Scrisoare a lui Ștefanaki Vogoridi către Caimacam	IV	513	1137
98	293	24	6	1-a Scrisoare a lui Fotiade către Caimacam	IV	515	1138
99	294	27	9	A 2-a Scrisoare a lui Fotiade către Caimacam	IV	525	1143
100	294	28	10	A 3-a Scrisoare a lui Fotiade către Caimacam	IV	541	1150
<i>Maiu</i>							
101	295	4	16	A 4-a Scrisoare a lui Fotiade către Caimacam	IV	591	1173
102	297	8	20	A 5-a Scrisoare a lui Fotiade către Caimacam	IV	616	1187
<i>Mart. April.</i>							
103	299	22	3	Scrisoarea Lordului Stratford de Redcliffe către Caimacam	IV	225	984
<i>Aprilie</i>							
104	299	6	18	Scrisoarea Baronului de Prokesch-Osten către Caimacam	IV	358	1056
105	300	10	22	1-a Scrisoare a lui Edhem Pașa către Caimacam	IV	384	1072
106	300	10	22	A 2-a Scrisoare a lui Edhem Pașa către Caimacam	IV	385	1073
<i>April. Maiu</i>							
107	301	22	4	Scrisoarea lui Goedel de Lanoy către Caimacam	IV	487	1128
<i>Maiu</i>							
108	301	4	16	Scrisoarea lui Alison către Caimacam	IV	575	1167
<i>Maiu</i>							
109	302	17	29	Talleyrand către Walewski: Comunicare a o parte din scrisorile secrete ale lui Vogoridi	IV	683	1222

No.	Pag.	Data			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1857					
		<i>Main Iunie</i>					
110	303	31	12	Talleyrand către Walewski: Completarea Comunicărilor precedente	IV	799	1882
		<i>Iunie Iulie</i>					
111	304	26	8	Articolul lui Dimitrie Rallet: «Unirea dintre noi», prin care face aluzie la Corespondența secretă a lui Vogoridi	V	77	1452
		<i>Iulie</i>					
112	307	15	27	Extras dintr'o scrisoare a Comitetului de Cavour, adresată Marchezului Emanuele d'Azeglio: Opiniunea sa asupra purtării Guvernului Angliei față de Principatele Române	V	277	1595
		<i>Iunie</i>					
113	307	13	25	Thouvenel către Walewski: Protestările a mai multor Puteri la Poartă în contra procedurilor Caimacamului Vogoridi.	IV	964	1347
114	309	12	25	Protestarea lui Thouvenel la Poartă în contra procedurilor Caimacamului Vogoridi	IV	963	1346
115	310	13	25	Nota identică a Reprezentanților Franței, Rusiei, Prusiei și Sardiniei, adresată Porții în aceeași chestiune	IV	967	1348
		<i>Iulie Aug.</i>					
116	310	24	5	Nota identică a aceluiași Reprezentanți, adresată Porții, anunțând ruperea relațiilor diplomatice între Guvernele lor și Guvernul Otoman.	V	388	1657
117	310	25	6	Thouvenel către Walewski: Audiența sa de plecare la Sultan	V	394	1662
118	311	29	10	Walewski către Talleyrand: Rezultatul vizitei Împăratului Napoleon, făcută la Osborne Reginei Angliei, va produce anularea Alegerilor pentru Divanul ad-hoc din Moldova	V	435	1678

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
1857							
<i>Iulie</i> <i>Aug.</i>							
119	319	29	10	Musurus Pașa către Aali Pașa: Rezultatul înțelegerii dela Osborne	V	435	1679
120	312	30	11	Musurus Pașa către Aali-Pașa: Convorbirea cu Lord Clarendon asupra renunțării Franței la Unirea Principatelor Române	V	446	1684
121	312	30	11	Interpelarea D-lui Disraeli în Camera Comunelor asupra divergențelor dintre Anglia și Franța în privirea Unirii Principatelor Române și răspunsul Lordului Palmerston	V	447	1685
<i>August</i>							
122	314	1	13	Interpelarea Lordului Clanricarde în Camera Lorzilor asupra aceleiaș cestiuni și răspunsul Lordului Clarendon	V	461	1692
123	315	1	13	Plăce către Walewski: Efectele morții Episcopului de Huși Meletie Istrati asupra partidului separatist	V	459	1690
124	316	9	21	Desmintirea dată de Secretariatul de Stat al Moldovei, în privința corespondenței secrete a Caimacamului Vogoridi	V	486	1712
125	317	1	13	Adresa Secretarului Comisiunii Europene D. Katte, cu privire la nerecunoașterea Divanului ad-hoc convocat de Vogoridi.	V	458	1689
126	317	5	17	Walewski către Talleyrand: Urmările întrevederii dela Osborne	V	475	1704
127	318	9	21	Walewski către Talleyrand: Comunicarea oficială asupra întrevederii dela Osborne	V	491	1716
128	318	12	24	Aali Pașa către Caimacamul Vogoridi: Ordin să facă alegeri nouă pentru Divanul ad-hoc din Moldova	V	504	1722
129	318	13	26	Ofisul No. 93 al Caimacamului Vogoridi pentru anularea Alegerilor și facerea de nouă alegeri	V	505	1725

No.	Pag.	D a t a			Acte și documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1857					
		<i>August</i>					
130	319	13	25	Procesul Verbal al Sfatului Administrativ al Moldovei, compus de Ministrii: Drep-tății N. Canta, de Interne V. Ghika, de Finanțe N. Millo, de Răsboiu N. Mavrocordat și de Secretarul de Stat ad-interim Al. Fotino, pentru elaborarea Instrucțiunilor privitoare la nouăle A-legeri	V	507	1726
131	320	14	26	Ordinele date de Ministrul de Interne V. Ghika pentru aplicarea Instrucțiunilor la nouăle Alegeri	V	511	1728
		<i>Aug.</i>	<i>Sept.</i>				
132	323	23	4	Demisiunea Ministrului de Interne al Mol-dovei V. Ghika	V	560	1751
133	323	23	4	Ofisul Caimacamului Vogoridi pentru in-locuirea Ministrului prin Colonelul P. Skeletti ca Ministru ad-interim . .	V	560	1751

No.	Pag.	No. Procesului verbal	Data			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
1857								
Cuvântarea IV. Lucrările Divanurilor ad-hoc din Iași și București.								
			<i>Iulie</i>	<i>Aug.</i>				
1	326	—	22	3	Lista Deputaților Divanului ad-hoc din Iași, ales de Caimacamul Vogoridi și disolvat după înțelegerea dela Osborne	V	370	1646
<i>Septembrie</i>								
2	329	—	9	21	Membrii Divanului ad-hoc al Moldovei.	V	609	1776
			<i>Sept.</i>	<i>Oct.</i>				
3	331	—	27	9	Membrii Divanului ad-hoc al Valahiei.	V	707	1886
Lucrările Adunării ad-hoc a Moldovei Vol. VI.								
1857								
			<i>Sept.</i>	<i>Oct.</i>	<i>Ședințele Plenare ale Adunării ad-hoc.</i>			
4	333	—	22	4	Programa desohiderei Adunării ad-hoc a Moldovei	VI ¹	33	1980
5	334	I	22	4	Cuvântarea Mitropolitului Moldovei Sofronie Miclescu	VI ¹	34	—
6	335	II	23	5	Alegerea a două Comisiuni, compuse fiecare de câte 7 membri pentru verificarea titlurilor Deputaților . . .	VI ¹	36	—
7	336	III	27	9	Alegerea Comisiunii, compusă de șapte membri, însărcinată cu prelucrarea Regulamentului Adunării	VI ¹	37	—
<i>Octombrie</i>								
8	337	V	3	15	Raportul Comisiunii I de verificarea titlurilor Deputaților — M. Kogălniceanu	VI ¹	40	—
9	340	—	—	—	Votarea în unanimitate a neprimirii Starețului de Neamț și Egumenului de Vorona ca membri de drept ai Adunării	VI ¹	43	—
10	340	—	—	—	Votarea în unanimitate a Regulamentului Adunării ad-hoc a Moldovei .	VI ¹	47	—

No.	Pag.	No. Procesului verbal	D a t a			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
			1857					
			Octombrie					
11	341	VI	4	16	Alegerea Biroului definitiv al Adunării. Vice-Președinte: C. Negri. Secretari: A. Panu, C. Hurmuzaki, C. Rolla, D. Rallet, P. Mavrogheni. Secretari supleanți: Al. Teriakiu, C. Morțun. Cestori: D. Cozadini, L. Catargiu, V. Nicolau.	VI ¹	60	—
12	342	VII	7	19	Actul de recunoștință a Țărei pentru Puterile semnătoare Tractatului de Paris, citit de C. Hurmuzaki și sprijinit de C. Negri, M. Kogălniceanu, C. Rolla, D. Rallet, M. Jora . . .	VI ¹	62	—
13	343	—	—	—	Propunerea d-lui M. Kogălniceanu pentru cele 5 puncte ale dorințelor celor mai mari, mai generale și mai naționale ale Țărei și anume: 1° Respectarea Drepturilor Principatelor și în deosebi a autonomiei, în cuprinderea vechilor lor Capitulații încheiate cu Înalta Poartă în anii 1393, 1460, 1511 și 1634. 2° Unirea Principatelor într'un singur stat sub numele de România. 3° Prinț străin cu moștenirea Tronului ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, și ai cărui moștenitori să fie crescuți în religia Țărei. 4° Neutralitatea pământului Principatelor. 5° Puterea Legiuitoare încredințată unei Obștești Adunări, în care să se reprezintate toate interesele nației. Toate acestea sub garanția colectivă a Puterilor, cari au subseris Tractatul de Paris	VI ¹	63	—
14	347	—	—	—	Cuvântarea d-lui C. Hurmuzaki . . .	VI ¹	68	—
15	353	—	—	—	Declarația Logofătului Alecu Balș și a locșitorului Episcop de Roman Necțarie Hermeziu	VI ¹	74	—

No.	Pag.	No. Procesului verbal	D a t a			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
			1857					
			<i>Octomvrie</i>					
16	354	—	—	—	Cuvântarea d-lui M. Kogălniceanu .	VI ¹	75	—
17	357	—	—	—	Votarea propunerii: 81 voturi pentru, 2 contra	VI ¹	79	—
18	357	VIII	10	22	Propunerea d-lui D. Rallet, sprijinită de M. Kogălniceanu, P. Mavrogheni, Al. Botez-Forăscu, I. Catargiu, Dr. Fătu și Dr. Vârnav, pentru numirea unei Comisiuni de 9 membri, care să redacteze propunerile principale privitoare la Organizarea Principatelor	VI ¹	82	—
19	360	—	—	—	Alegerea Comisiunii: Arhimandritul Neofit Scriban; Mihail Kogălniceanu, Lascar Catargiu, Petru Mavrogheni, Manolachi Costaki Epureanu, Constantin Rolla, Vasile Mălinescu, Constantin Iacovachi; Vasile Stan . .	VI ¹	84	—
20	360	IX	15	27	Manolachi Costaki Epureanu citește Raportul Comisiunii pentru redactarea șirului de cestiuni generale ce sunt a se desbata de Adunare .	VI ¹	87	—
21	361	—	—	—	Șirul de Cestiuni generale	VI ¹	87	—
					1. Indreptarea hotarului Principatelor prin o Comisiune Europeană.			
					2. Supunerea străinilor din Principate la jurisdicția țării.			
					3. Sloboda întemeiere a legămintelor comerciale ale Principatelor.			
					4. Organizarea Puterii Armate Naționale în privirea sistemului de apărare al Principatelor.			
					5. Libertatea Cultelor în mărginirea Capitulațiilor.			
					6. Înființarea unei Autorități Sinodale Centrale pentru treburile duhovnicești ale Bisericii Române.			

No.	Pag.	No. Procesului verbal	D a t a			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
			1857					
			Octomurie					
					7. Egalitatea înaintea Legii. Accesibilitatea tuturor Românilor la toate funcțiile Statului. Așezarea dreaptă și generală a Contribuțiilor. Supunerea tuturor la conscripția militară.			
					8. Respectul domiciliului și a libertății individuale.			
					9. Drepturi politice pentru pământeni de orice Religie Creștină.			
					10. Despărțirea Puterii Executive de cea Legislativă.			
					11. Neatârănarea Părții Judecătorești de administrație în special.			
					12. Responsabilitatea Ministrilor.			
22	361	X	18	30	D-nii Manolachi Costaki Epureanu și Mihail Kogălniceanu propun ca Șirul de Cestiuni generale să se împartă la 2 Comisiuni	VI ^a	88	—
23	362	--	--	--	Cuvântarea d-lui Manolachi Costaki Epureanu	VI ^a	93	—
24	363	--	--	--	Cuvântarea d-lui Mihail Kogălniceanu.	VI ^a	96	—
25	365	--	--	--	Alegerea a două Comisiuni de câte 7 membri fiecare	VI ^a	98	—
					Comisiunea I (Cestiunile 1 la 6): L. Cărtărgiu, M. Costaki Epureanu, P. Mavrogheni, A. Panu, D. Rallet, V. Sturdza, C. Hurmuzaki	VI ^a	98	—
					Comisiunea II (Cestiunile 7 la 12): M. Kogălniceanu, D. Cozadini, D. Miclescu, V. Mălinescu, C. Rolla, I. Fotea, I. Hrizanti	VI ^a	98	—
			Oct.	Noem.				
26	365	XI	25	6	Comisia I. Punctul 5: D. Rallet cetește Raportul Comisiunei	VI ^a	99	—
27	365	--	--	--	Votarea Punctului 5	VI ^a	119	—
28	366	XI	25	6	Comisia I. Punctul 4: D-l Mavrogheni cetește Raportul Comisiunei	VI ^a	121	—

No.	Pag.	No. Procesului verbal	D a t a			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
1857								
<i>Oct. Noem.</i>								
29	367	--	--	--	Votarea Punctului 4.	VI ¹	124	--
30	367	XII	29	10	Comisia II. Punctul 7: D-I Mălinescu cetește Raportul Comisiunei	VI ¹	129	--
31	368	--	--	--	Votarea Punctului 7	VI ¹	141	--
32	368	XIII	31	12	Comisia II. Punctul 8: D-I Mălinescu cetește Raportul Comisiunei	VI ¹	145	--
33	369	--	--	--	Votarea Punctului 8	VI ¹	151	--
<i>Noembrie</i>								
34	369	XIV	4	16	Comisia I. Punctul 6: D-I Rallet cetește Raportul Comisiunei	VI ¹	153	--
35	371	--	--	--	Votarea Punctului 6	VI ¹	159	--
36	371	XV	6	18	Comisia II. Punctul 19: D-I Mălinescu cetește Raportul Comisiunei	VI ¹	161	--
37	371	--	--	--	Votarea punctului 10	VI ¹	182	--
38	371	XV	6	18	Comisia I. Punctul 2: D-I Panu cetește Raportul Comisiunei	VI ¹	183	--
39	374	--	--	--	Votarea Punctului 2	VI ¹	188	--
40	375	XVI	9	21	Comisia I. Punctul 3: D-I Hurmuzaki cetește Raportul Comisiunei	VI ¹	196	--
41	378	--	--	--	Votarea Punctului 3	VI ¹	203	--
42	378	XVII	12	24	Comisia I. Punctul 1: D-I Hurmuzaki cetește Raportul Comisiunei	VI ¹	211	--
43	381	--	--	--	Votarea Punctului 1	VI ¹	215	--
44	381	XVII	12	24	Comisia II. Punctul 9: D-I Kogălniceanu cetește Raportul Comisiunei	VI ¹	218	--
45	383	--	--	--	Discuțiune asupra Punctului 9	VI ¹	220	--
46	384	XVIII	14	26	Punctul al 9-lea se înlătură fiind o ces- tiune de competența viitoarei Adu- nări Legiuitoare	VI ¹	250	--
47	385	XVIII	14	26	Comisia II. Punctul 11: D-I Miculescu cetește Raportul Comisiunei	VI ¹	257	--
48	386	--	--	--	Votarea Punctului 11	VI ¹	262	--

No.	Pag.	No. Procesului verbal	D a t a			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
			1857					
			<i>Noemvrie</i>					
49	387	XIX	18	30	Se votează în unanimitate următoarele două Principii	—	—	—
					1. Respectul proprietății	VI ^a	266	—
					2. Instrucțiunea Publică gratuită și obligatoare în toate orașele și satele .	VI ^a	289	—
			<i>Noem.</i>	<i>Dec.</i>				
50	387	XX	20	2	Comisia II. Punctul 12: D-1 Kogălniceanu cetește Raportul Comisiunii.	VI ^a	274	—
51	390	—	—	—	Votarea Punctului 12	VI ^a	290	—
52	390	XXII	26	—	D-1 Kogălniceanu cetește o propunere asupra regulării Tributului către Inalta Poartă	VI ^a	303	—
53	393	XXIII	29	17	Votarea propunerii precedente . . .	VI ^a	308	—
			<i>Decemvrie</i>					
54	392	XXVI	13	25	D-1 Hurmuzaki cetește o propunere asupra regulării fruntariilor, navigațiunii și comerțului pe Dunăre . . .	VI ^a	314	—
55	399	—	—	—	Votarea propunerii precedente . . .	VI ^a	327	—
			1857	1858				
			<i>Dec.</i>	<i>Ian.</i>				
56	399	XXX	20	1	D-1 Anastasie Panu cetește o propunere asupra statornicirii relațiilor Principatelor cu Puterile Garante, în caz de călcarea drepturilor României .	VI ^a	425	—
57	400	—	—	—	Votarea propunerii precedente . . .	VI ^a	467	—
58	401	XXXI	21	2	Votarea unanimă a propunerii d-lui M. Kogălniceanu atingătoare de Cestiunea Legei Electorale	VI ^a	491	—
59	402	XXXI	21	2	Votarea unanimă a propunerii d-lui M. Kogălniceanu a unui Act de mulțumire adresat Puterilor Garante . .	VI ^a	492	—

No.	Pag.	No. Procesului verbal	D a t a			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
			1857					
			<i>Noembris</i>					
60	405	—	9	21	Adresa de felicitare trimisă de Divanul ad-hoc din București Divanului ad-hoc din Iași	VI ¹	180	—
			<i>Noem. Dec.</i>					
61	406	XXIII	29	11	Răspunsul votat de Divanul ad-hoc din Iași la adresa de felicitare a Divanului ad-hoc din București	VI ¹	312	—
					* * *			
62	407	—	—	—	Cestiuniile de Interes General discutate și votate de Divanul ad-hoc al Moldovei privitoare la Constituirea Statului Român, clasificate în 4 clase: 1. Cele 5 dorințe fundamentale. 2. Dorințele pentru Organizarea Bisericii (5 puncte). 3. Dorințele pentru Organizarea Statului (22 puncte). 4. Dorințele pentru Relațiunile Internaționale (6 puncte). * * *			
			1857	1858	<i>Discuțiunile din Comitetele Claselor.</i>			
			<i>Dec.</i>	<i>Ian.</i>	<i>Comitetul Clerului.</i>			
63	411	XXX	20	1	Se prezintă Raportul Majorității de către Raportorul Preasfinția Sa Părintele Filaret Scriban, cuprinzând 12 puncte	VI ¹	428	—
64	412	—	—	—	Se prezintă și Opinia Minorității Comitetului Clerului	VI ¹	430	—
65	413	—	—	—	Discuțiunea urmată în Ședința Plenară a Adunării ad-hoc asupra Amendamentului d-lui Mihail Kogălniceanu.	VI ¹	435	—
66	414	XXXI	21	2	Votul dat de Adunarea ad-hoc în unanimitate asupra Dorințelor Clerului, cuprinse în 14 puncte	VI ¹	463 469	—

No.	Pag.	No. Procesului verbal	Data			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
1857								
<i>Noembrie</i>								
67	416	XVI	9	21	Se trimite la cercetarea Comitetului Sătenilor plângerea locuitorilor pontasi	VI ¹	196	—
<i>Decembrie</i>								
68	416	XXVIII	18	30	Discuțiunea urmată în Ședința Plenară a Adunării ad-hoc diferitelor Propuneri privitoare la Sătenii pontasi.	—	—	—
69	416	—	—	—	Propunerea deputațiilor Săteni . . .	VI ¹	342	—
70	420	—	—	—	Incheierea Majorității Comitetului Proprietarilor Mari, cetită de C. Hurmuzaki	VI ¹	349	—
71	430	—	—	—	Socotința Minorității Comitetului Proprietarilor mari cetită de A. Teriachiu	VI ¹	359	—
72	432	—	—	—	Propunerea d-lor C. Negri sprijinită de 5 Deputați Săteni	VI ¹	385	—
<i>Voturile date de Plenul Adunării ad-hoc asupra Propunerilor privitoare la Sătenii Pontasi.</i>								
—	434	—	—	—	Propunerea C. Negri	VI ¹	422	—
—	434	—	—	—	Propunerea Majorității Comitetului Proprietarilor Mari	VI ¹	422	—
—	435	—	—	—	Propunerea Minorității Comitetului Proprietarilor Mari	VI ¹	423	—
—	435	—	—	—	Deosebita Socotință a d-lui C. Rosetti-Tețcanu	VI ¹	423	—
—	435	—	—	—	Propunerea Majorității Comitetului Proprietarilor Mici	VI ¹	423	—
—	436	—	—	—	Propunerea Minorității Comitetului Proprietarilor Mici	VI ¹	424	—
—	436	—	—	—	Deosebita Socotință a d-lui Zaharia . .	VI ¹	424	—
—	436	—	—	—	Propunerei Comitetului Sătenilor . .	VI ¹	424	—

No.	Pag.	No. Procesul verbal	Data			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
			1857					
			<i>Decembrie</i>					
—	436	—	—	—	Prezidentul declară că, Propunerile, neîntrunind majoritatea, se vor trimite Comisiunii Internaționale . .	VI ¹	424	—
73	437	—	—	—	Propunerile <i>Comitetului Proprietarilor</i> mici, privitoare la reprezentarea acestora în viitoarea Adunare Legiuitoare a țării, la statornicirea în de obște a Comunelor și organizarea județelor.	VI ¹	408 404 467	—
74	437	—	—	—	Propunerile <i>Comitetului Orașenilor</i> privitoare la organizarea de municipalitate, la înființarea de institute de credit și de comerț, la declararea unor porturi Dunărene de porturi libere.	VI ¹	486	—
75	437	—	—	—	<i>Diferite alte chestiuni</i> privitoare la dezvoltarea interioară a Țării, Divanul ad-hoc a Moldovei <i>le-a declarat pe toate de competența Adunării Legislative viitoare</i>	VI ¹	491 490	—
			1857					
			<i>Sept. Oct.</i>		<i>Lucrările Adunării ad-hoc a Valahiei.</i>			
76	438	I	30	12	Cuvântarea înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nifon rostită la deschiderea Adunării ad-hoc a Valahiei	VI ²	1	1981
77	439	I	—	—	Înalt Prea Sfințitul Mitropolit numește trei Secretari vremelnici: pe Logofățul Nicolae Golescu, Aga Ioan Cantacuzino și Alecu Petrescu	VI ²	3	—
78	439	I	—	—	Alegerea a 2 Comisiuni, compuse fiecare de câte 9 membri, însărcinate cu verificarea actelor Deputaților .	VI ²	3	—

No.	Pag.	No. Procesului verbal	D a t a			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
			1857					
			<i>Octombrie</i>					
—	—	II	2	14	Se cetesc Raporturile Comisiunilor de verificare	—	—	—
79	440	—	—	—	Raportul Comisiunii II: Cercetarea actelor Deputaților sătenilor—Ioan Niculescu și Tănase Constantin în județul Olt	VI ²	4	—
80	441	—	—	—	Anexa A: Adresa lui Tănase Constantin către Adunarea ad-hoc din București.	VI ²	9	—
81	442	—	—	—	Anexa B: Actul dat lui Tănase Constantin din partea Adunării ad-hoc.	VI ²	9	—
82	442	—	—	—	Lămuririle date de Secretarul Comisiunii II Turnavitu asupra alegerii lui Tănase Constantin	VI ²	5	—
83	444	—	—	—	Raportul Comisiei I pentru verificarea actelor Deputaților se aprobă . .	VI ²	8	—
84	445	—	—	—	Adunarea procede la alegerea Comisiei compuse de 9 membri pentru redactarea Regulamentului interior al Adunării Naționale	VI ²	9	—
85	445	III	5	17	Alegerea biroului Adunării ad-hoc . 1 Vicepreședinte : Logofătul Nicolae Goleșcu. 5 Secretari: Constantin A. Krețulescu, Constantin A. Rosetti, Ștefan Goleșcu, Scarlat Turnavitu, Dimitrie Brătianu. 3 Cestori: Principele Gr. Ghica, Hristachi Tell, Mihail Marghiloman . .	VI ²	11	—
86	445	IV	7	19	Discuțiunea asupra cestiunei Comitetelor de Clase: Principele Știrbei, Hristache Tell, Ioan Brătianu, A. Goleșcu, Principele Bibescu	VI ²	27	—

No.	Pag.	No. Procesului verbal	D a t a			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
			1857					
			Octomorie					
87	449	V	8	20	Alegerea Președințiilor celor cinci Clase. Clasa Clerului: Prea Sf. Sa Episcopul Râmnicului. Clasa Proprietarilor Mari: Prințipele Grigorie Ghica. Clasa Proprietarilor Mici: Alexandru Golesecu. Clasa Sătenilor: Gheorghită Lupescu Clasa Orașenilor: Nicolae Pleșoianu.	VI ²	31	—
88	449	—	—	—	Propunerea prezentată de d-l Constantin A. Kretzulescu privitoare la cele patru puncte: 1 ^o Chezășluirea Autonomiei și a Drepturilor noastre internaționale, după cum sunt hotărâte amândouă prin Capitulațiile din anii 1393, 1460 și 1513, încheiate între țările române și Înalta Poartă Suzerană, precum și neutralitatea teritoriului moldo-român. 2 ^o Unirea Țărilor România și Moldova într'un singur Stat și sub un singur guvern. 3 ^o Prinț Străin cu moștenirea Tronului ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, ai cărui moștenitori, născuți în țară, am dori să fie crescuți în religia țării. 4 ^o Guvern Constituțional Reprezentativ, și după datinele cele vechi o singură Adunare obștească, care va fi întocmită pe bază electorală largă, încât să reprezinte interesele generale ale populației române. . . .	VI ²	29	—
89	450	—	—	—	Propunerea Gheorghe Magheru . . .	VI ²	29	—
90	451	—	—	—	Votându-se în unanimitate Propunerea d-lui C. A. Kretzulescu, se pășeste la Alegerea unei Comisiuni de 9 membri: Episcopul Buzăului, Ioan Brătianu, Gh. Magheru, A. G. Go-			

No.	Pag.	No. Procesului verbal	Data			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
			1857					
			<i>Octomvrie</i>					
					Ilescu, M. Duilie, A. Petrescu, C. Aricescu, Teodosie Mungescu și Tănase Constantin	VI ²	30	—
91	451	VI	9	21	D-l C. Aricescu cetește jurnalul Comisiunii de Urgență, care a numit de Raportor al ei pe d-l Ioan Brătianu.	VI ²	31	—
92	452	—	—	—	D-l Ioan Brătianu cetește Raportul Comisiunii de Urgență, care se aclemează cu strigările unanime: Să trăească România una și nedespărțită! Să trăească Puterile cari ne-au deschis Porțile viitorului!	VI ²	31	—
			<i>Noemvrie</i>					
93	454	X	1	13	Discuțiune asupra Punctului 4: Adunarea Obstească va fi întocmită pe bază electorală largă, care să reprezinte interesele generale ale populației române. La această discuțiune ieau parte și deputații sătenilor (Gh. Lupescu din Râmnicul Sărat, Ioan Roateș din Mehedinți, Ioan Voicu din Gorj, Ioan Țica din Muscel, Marin Părcălăbescu din Romanați)	VI ²	84 103	—
94	460	XIII	6	18	Ioan Brătianu dă cetire Actului dezvoltător votului Adunării ad-hoc a României din 9/21 Octomvrie	VI ²	133	—
95	470	—	—	—	Anexele la acest act: în număr de 14.	VI ²	144	—
96	477	XIV	9	21	Discuțiune asupra cestiunii Mănăstirilor închinat cari n'au trimis Deputați în Adunarea ad-hoc	VI ²	320	—
97	472	XV	11	23	Se cetește Adresa Comisiunii Internaționale de cercetare, prin care Divanul ad-hoc este invitat a-i trimite fără întârziere actul de reviziune a Statutelor și Regulamentelor în vigoare	VI ²	324	—

No.	Pag.	No. Procesului verbal	D a t a			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
			1857					
			Noembrie					
98	473	XVI	18	30	Propunerea d-lui Dimitrie Ghica, susținută de 29 Deputați: — Adunarea ad-hoc a României, pentru motivele rostite în Memorandumul din 1/18 Noembrie, emite dorința de a nu procede pentru moment la alte lucrări, și a aștepta ca Inaltele Puteri Garante să se pronunțe prealabil asupra dorințelor votate de Adunare în 1/21 Octombrie	VI ²	329	—
99	473	—	—	—	Adresa Comisiunii Internaționale de cercetare, prin care Divanul ad-hoc este invitat a declara, dacă ei persistă în rezoluțiunea sa, că s'a îndeplinit mandatul său enunțând voturile generale consemnate în memorandumul său	VI ²	330	—
100	474	—	—	—	Cuvântarea d-lui Ion Brătianu asupra Adresei Comisiunii Internaționale .	VI ²	330	—
101	480	—	—	—	Se alege o Comisiune de 5 membri: Episcopul de Buzău, C. A. Krețulesou, Ioan Cantacuzino, A. G. Golescu, Dimitrie Ghica — pentru a răspunde adresei Comisiunii Internaționale .	VI ²	337	—
			Noem.	Dec.				
102	480	XVII	25	7	Dimitrie Ghica cetește Raportul Comisiunii rânduite de Adunare pentru a răspunde Adresei Comisiunii Internaționale:—Divanul ad-hoc e chemat a exprima dorințe, iar a nu procede la reformele interne	VI ²	338	—
103	481	—	—	—	Discuțiune asupra incompetenței Divanului ad-hoc de a procede la reformele interne (C. A. Krețulesou, A. G. Golescu, Ioan Brătianu) . . .	VI ²	339	—

No.	Pag.	No. procesului verbal	D a t a			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
1857								
<i>Noem.</i> <i>Dec.</i>								
104	485	—	—	—	Concluziunile Raportului d-lui Ghica se adoptă de Adunare	VI ²	339	—
105	485	XVIII	29	11	Se reînnoește discuțiunea asupra votului dat în ședința XVII asupra Raportului Dimitrie Ghica	VI ²	339	—
<i>Decembrie</i>								
106	485	XIX	21	14	Se reînnoește discuțiunea asupra concluziunilor Raportului d-lui Dimitrie Ghica, (A. G. Goleșcu, Ioan Brătianu).	VI ²	361	—
107	489	—	—	—	Propunerea Al. Petrescu	VI ²	370	—
108	489	—	—	—	Propunerea Al. Florescu	VI ²	371	—
109	489	—	—	—	Se alege o Comisiune de 5 membri — Al. Goleșcu, Al. Florescu, Dimitrie Ghica, Eugenie Predescu, Hristache Tell — pentru a examina propunerea d-lui Al. Petrescu	VI ²	371	—
110	490	—	3	15	Adunarea ad-hoc trimite Comisiunii Internaționale o adresă semnată de Biroul său	VI ²	528	—
111	491	—	4	16	Răspunsul Comisiunii Internaționale la Adresa precedentă	VI ²	376	—
112	491	XX	7	19	Se cetește de d-l Hristache Tell raportul Comisiunii asupra propunerii d-lui Al. Petrescu, care se respinge.	VI ²	372	—
113	492	—	—	—	Discursul d-lui A. G. Goleșcu asupra răspunsului trimis de Comisiunea Internațională Adunării ad-hoc, cu data de 4/16 Decembrie, și observațiunile ce fac Ioan Brătianu și Hristache Tell	VI ²	376	—
114	497	—	—	—	Deputatul țărănilor Tănase Constantin se sue la tribună și cetește o cuvântare semnată de deputații clăcași — Tică			

No.	Pag.	No. Procesului verbal	Data			Acte și Documente		
			v.	n.		Vol.	Pag.	No.
			1857					
			Decembrie					
					Ioan, Ioan Roateș, Tudose Mungescu, Nicolae Mazălu, Marin Părcălăbescu, Stoica Cojocaru, Ioan Voicu, Stancu Stănilă, Constantin Moglan, Stamate Budurescu, Preda Cernat, etc. — a căreia concluziune este următoarea: — « <i>Dacă locul nostru al țărănilor plugari români ne va fi răpit în Adunarea viitoare, noi protestăm mai dinainte și aducem la cunoștință prin aceasta că toate legile ce se vor face fără de noi vor fi privite de țară ca nedrepte și asupritoare și nu vor fi recunoscute de noi decât ca un rod al silei, așa cum a fost și Regulamentul Organic.</i> »	VI ^a	382	—
115	500	—	—	—	După câteva observațiuni ale d-lui Dimitrie Ghica, să propune de d-l Dimitrie Brătianu ca Adunarea să iea vacanță dela 10 la 8 Ianuarie și se alege o Comisiune de 5 membri pentru a prezintă Adunării un raport . . .	VI ^a	386	—
116	500	XXI	10	22	D-l Gr. Marghiloman cetește raportul Comisiunei de 5 membri, care propune următoarea concluziune, adoptată de Adunare: Adunarea hotărăște să iea vacanță până la 20 Ianuarie st. v., epocă până când sperăm un răspuns dela Congresul de Paris; dar în caz de împrejurări, cari ar reclama întrunirea noastră, Biuroul să fie însărcinat a ne convoca imediat	VI ^a	398	—
117	500	—	12	24	Adunarea ad-hoc a Valahiei este invitată de Mitropolit pentru a se da cetire ultinului ei Proces verbal .	VI ^a	398	—

No.	Pag.	Data			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1858					
		Octombrie					
				No. V. Anul 1858. Caimăcâmia din Moldova a DD. Ștefan Catargiu, Vasile Sturdza și Anastasie Panu.			
1	502	—	—	Fermanul de numire a Caimacamiilor Ștefan Catargiu, Vasile Sturdza, Anastasie Panu	VII	582	2111
2	503	9	21	Scrisoarea Marelui Vizir Aali Pașa pentru misiunea lui Afif Bei	VII	495	2091
3	503	19	31	Solemnitatea cetirei Fermanului	VII	597	2119
		Noem.					
4	505	20	1	<i>Procesul Verbal I: Principiul Majorității.</i>	VII	599	2120
5	506	20	1	<i>Procesul Verbal II: Regularea zilnică a lucrărilor. Renunțarea la Onorarii . . . . .</i>	VII	602	2122
6	509	21	2	Scrisoarea Caimăcâmiei ca răspuns Marelui Vizir	VIII	1	2357
7	508	21	2	Proclamația Caimăcâmiei către Locuitori.	VII	604	2123
8	507	22	3	<i>Procesul Verbal III: Numirea Secretarului Caimăcâmiei . . . . .</i>	VII	607	2125
9	507	23	4	<i>Procesul Verbal IV: Inlocuirea Ministrilor fostului Caimacam Vogoridi prin Miniștri Provizori: la Finanțe Ioan A. Cantacuzin, la Culte și Instrucțiune Dr. G. Cuciuranu (inlocuit prin G. Dulcescu), Secretar de Stat Vasile Alecsandri, la Hătmănie Alexandru Cuza, la Lucrările Publice Panaite Dornici . . . . .</i>	VII	610	2127
10	510	24	5	Ofisul Caimăcâmiei No. 12 pentru alcătuirea Listelor Electorale	VII	613	2129
11	515	24	5	Instrucțiunile trimise de Comitele Walewski Consulului Francez din Iași V. Place	VII	618	2131
12	516	25	6	Raportul Consiliului Administrativ Extraordinar pentru Restabilirea Legei Presei din timpul Domnului Grigorie Ghika, confirmat de Majoritatea Caimăcâmiei.	VII	621	2133

No.	Pag.	Data			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1858					
		<i>Oct.</i>	<i>Noem.</i>				
13	511	31	12	Circulara Căimăcâmiei No. 16 cu Instrucțiunile anexate, pentru aplicarea Stipulațiilor Electorale anexate la Convențiunea din 7/10 August 1858	VII	668	2144
14	517	31	12	<i>Procesul Verbal VI.</i> Numirea Prefecților de județe	VII	677	2145
		<i>Noemvrie</i>					
15	518	1	13	<i>Procesul Verbal V.</i> Inceputul conflictului între Majoritate și Minoritate	VII	680	2147
16	518	1	13	<i>Procesul Verbal VII.</i> Inceputul conflictului între Majoritate și Minoritate	VII	681	2148
17	519	1	13	Ofisul No. 17 ai Majorității Căimăcâmiei pentru înlocuirea Prefecților	VII	682	2149
18	520	1	13	<i>Procesul Verbal VIII</i> al Majorității; Depărtarea lui Pruncu. Numirea lui Teriakiu.	VII	684	2150
19	519	1	13	Raportul Consiliului Administrativ No. 5115 pentru înlocuirea Prefecților	VII	685	2151
20	521	2	14	<i>Procesul Verbal IX</i> al Majorității: Constatarea lipsei Logof. Ștefan Catargiu. Înaintarea Lucrărilor Căimăcâmiei	VII	722	2158
21	521	2	14	Raportul Teriakiu No. 1	VII	723	2159
22	521	3	15	<i>Procesul Verbal X</i> al Majorității, constatând lipsa Logof. Ștefan Catargiu	VII	725	2160
23	522	3	15	Scrisoarea Logof. Ștefan Catargiu No. 1.	VII	725	2161
24	523	3	15	Protestarea Logofătului Ștefan Catargiu în contra Majorității Căimăcâmiei, adresată Marelui Vizir	VII	732	2164
25	525	4	16	<i>Procesul Verbal XI</i> al Majorității: Constatarea lipsei Minorității și înaintarea Lucrărilor	VII	744	2167
26	525	3	15	} Arestarea și Liberarea fostului Prefect (	VII	729	2162
27	526	4	16		} de Iași Ghiță Caliman . . . . . }	VII	745
28	527	4	16	I-a Scrisoare adresată de Majoritatea Căimăcâmiei Logofătului Ștefan Catargiu.	VII	747	2169

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
1858							
<i>Noembrie</i>							
29	532	5	17	<i>Procesul Verbal XII</i> al Majorității . . .	VII	758	2172
30	530	5	17	Scrisoarea Logofătului Ștefan Catargiu No. 2	VII	759	2175
31	535	5	17	Destituirea Hatmanului Fotiade de Kapukehaia a Moldovei la Constantinopole .	VII	764	2174
32	532	6	18	<i>Procesul Verbal XIII</i> al Majorității . .	VII	767	2176
33	533	6	18	<i>Procesul Verbal XIV</i> al Majorității, expunând justificarea ei	VII	768	2177
34	536	7	19	Raportul Consiliului Administrativ Extraordinar, aprobat de Majoritatea Căimăcâmiei, pentru încasarea de 12.500 galbeni dela Egumenii Greci	VII	783	2183
35	537	10	22	Depeșa telegrafică a Inaltei Porți către Afif Bei ca să comunice Căimăcâmiei a opri orice executare a Mănăstirilor Grecești	VII	798	2191
36	538	9	21	<i>Procesul Verbal XV</i> al Majorității Căimăcâmiei. Intrevederea cu Afif Bei, cu Adoșides și cu Catargiu	VII	787	2184
37	539	9	21	Comunicarea făcută de Afif Bei Căimăcâmiei	VII	789	2185
38	539	9	21	Răspunsul Majorității Căimăcâmiei, adresat lui Afif Bei	VII	790	2186
39	540	9	21	Raportul Teriakiu No. 2	VII	791	2187
40	540	14	26	<i>Procesul Verbal XVI</i> al Majorității: Discuțiunea cu Afif și Catargiu	VII	826	2201
41	542	18	30	<i>Procesul Verbal XVII</i> al Majorității: Discuțiunea cu Afif și Catargiu	VII	854	2212
<i>Noem. Dec.</i>							
42	544	26	8	Profesia de Credință a Partidului Național. <i>Cererile de reintegrare în Posturile lor a 5 foști funcționari ai fostului Caimacam Vogoride și amuna a Domnilor</i>	VII	1033	2251
43	547	27	9	. . . Panaite Balș la Finanțe	VII	1048	2256

No.	Pag.	Data			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1858					
		Noem.	Dec.				
44	547	27	9	... Iorgu Ghika la Răsboiu	VII	1049	2257
45	547	27	9	... Alecu Ghika la Lucrările Publice .	VII	1050	2258
46	547	27	9	... Ghiță Caliman la Prefectura de Iași.	VII	1051	2259
47	348	27	9	... D. Manoliu la Președința Tribuna- lului de Iași	VII	1052	2260
48	548	27	10	<i>Procesul Verbal XX</i> al Majorității; Respinge- rea Cererilor de Reintegrare în ve- chile funcțiuni	VII	1071	2266
49	549	29	11	Memoriul Secretarului de Stat Vasile Alec- sandri asupra întâmplărilor din Mol- dova dela instalarea Căimăcămiei . .	VII	1084	2270
		Oct.	Noem.	<i>Conflictul Căimăcămiei cu Consulul Ge- neral al Austriei Goedel de Lannoy.</i>			
50	556	31	12	Nota Alecsandri d-lui Goedel de Lannoy.	VII	679	2146
		Noembrie					
51	557	1	13	Nota Goedel de Lannoy d-lui V. Alecsandri.	VII	698	2158
52	557	3	15	Nota V. Alexandri d-lui Goedel de Lannoy,	VII	730	2163
53	558	3	15	Nota Goedel de Lannoy d-lui Alexandri.	VII	733	2170
54	559	6	18	<i>Ofisul Căimăcămiei Moldovei pentru titlul Principalele Unite Moldova și Valahia; Căimăcămia Moldovei, și Stema Țării Moldovei . . . . .</i>	VII	778	2180
		Noem.	Dec.				
55	561	29	11	Telegrama Vornicilor Vasile Sturdza și Anastasiu Panu adresată Marelui Vizir.	VII	1096	2272
56	559	—	—	Protestația a șasezecei Boieri mari din Moldova în contra Majorității Căimă- cămiei a Vornicilor Vasile Sturdza și Anastasiu Panu	VIII	3	2360
		Decembrie					
57	562	2	14	Nota Majorității Căimăcămiei Moldovei adresată Consulilor Puterilor Garante din Iași	VII	1172	2284

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1858					
		<i>Decembrie</i>					
58	563	3	15	Scrisoarea Caimacamilor Vasile Sturdza și Anastasie Panu adresată Comitetului Walewski	VII	1174	2286
59	567	3	15	Depeșa Consulului Franței în Iași, prin care trimite Comitetului Walewski scrisoarea Caimacamilor Sturdza și Panu.	VII	1191	2291
60	568	6	18	<i>Procesul Verbal XXI</i> al Majorității Căimăcâmiei asupra executării Fermanului de Convocare a Adunării Elective a Moldovei	VII	1222	2302
		<i>Noem. Dec.</i>					
61	571	26	8	<i>Procesul Verbal XVIII</i> al Majorității Căimăcâmiei Moldovei privitor la comunicarea de către Afif Bei a Memorandului, versiunea Înaltei Porți	VII	1029	2247
62	570	27	9	<i>Procesul Verbal XIX</i> : Comunicarea făcută de Majoritatea Căimăcâmiei: Vornicii V. Sturdza și A. Panu, Logofătului Ștefan Catargiu, de a lua parte la discuția Memorandului	VII	1039	2252
		<i>Decembrie</i>					
63	570	6	18	Telegrama lui Fuad Pașa adresată lui Afif Bei în privirea restabilirii Censurii .	VII	1226	2303
64	572	7	19	<i>Procesul Verbal XXII</i> al Majorității Căimăcâmiei Moldovei. . . . . <i>Anează</i> . Memorandul adresat Înaltei Porți de către Reprezentanții Puterilor subscriitoare Tractatului de Paris	VII	1227	2304
65	576	8	20	<i>Procesul Verbal XXIII</i> al întrunirii Căimăcâmiei Moldovei, a Logofătului Ștefan Catargiu și a Vornicilor Vasile Sturdza și Anastasie Panu, pentru a lua cunoștință de Memorand	VII	774	2178
66	573	—	—	Textul celor 8 articole ale Memorandului în versiunea Puterilor și în versiunea Înaltei Porți	VII	774	2178

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1898					
		Decembrie					
				<i>Discutarea Memorandului după articole de către Vornicii V. Sturdza și A. Panu cu Logofătul Ștefan Calargiu.</i>			
67	576	8	20	<i>Procesul Verbal XXIV. Articolul 1 . . .</i>	VII	1238	2309
68	577	8	20	<i>Procesul Verbal XXV. Articolul 2 . .</i>	VII	1259	2310
69	577	8	20	<i>Procesul Verbal XXVI. Articolul 3 . . .</i>	VII	1240	2311
70	577	8	20	<i>Procesul Verbal XXVII. Articolul 4 . .</i>	VII	1241	2312
71	578	8	20	Scrisoarea Vornicilor Sturdza și Panu, adresată lui Alif Bei	VII	1242	2313
72	578	8	20	Răspunsul lui Alif Bei adresat Majorității Căimăcămiei	VII	1243	2314
73	579	9	21	<i>Procesul Verbal XXVIII Articolul 5 . .</i>	VII	1278	2320
74	580	9	21	<i>Procesul Verbal XXIX. Articolul 6 . .</i>	VII	1280	2321
75	580	9	21	<i>Procesul Verbal XXX. Articolul 7 . . .</i>	VII	1281	2322
76	581	9	21	<i>Procesul Verbal XXXI. Articolul subscris numai de Majoritatea Căimăcămiei . .</i>	VII	1283	2323
77	582	10	22	Scrisoarea Logofătului Ștefan Calargiu No. 3, adresată colegilor săi din Majoritate .	VII	1290	2327
78	582	11	23	Telegrama Majorității Căimăcămiei adresată lui Fuad Pașa	VII	1295	2332
79	583	11	23	Scrisoarea Majorității Căimăcămiei adresată Consulilor Puterilor Garante din Iași	VII	1294	2331
80	584	14	26	Scrisoarea Majorității Căimăcămiei adresată Reprezentanților Puterilor Garante.	VII	1339	2312
		1859					
		Dec.	Ian.				
81	588	20	1	<i>Procesul Verbal XXXII al Majorității Căimăcămiei: Aplicarea art. 8 din Memorand.</i>	VIII	97	2377
82	592	21	2	Scrisoarea Majorității Căimăcămiei adresată Consulilor Puterilor Garante din Iași	VIII	115	2385
83	591	21	2	Scrisoarea Majorității Caimacamiilor adresată lui Fuad Pașa	VIII	116	2386
84	591	22	2	<i>Procesul Verbal XXXIII al Căimăcămiei Moldovei, reintregită—Vornicii Vasile Sturdza, Anastasie Panu, Ioan A. Cantauzino, cu 2 Anexe . . . . .</i>	VIII	131	2395

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1859					
		<i>Dec.</i>	<i>Ian.</i>				
85	593	24	5	Scrisoarea Logofătului Ștefan Catargiu No. 4, adresată Vornicilor Vasile Sturdza și Anastasie Panu	VIII	131	2395
86	594	23	4	Circulara Căimăcămiei Moldovei No. 72, trimisă Prefecților de Covurlui, Putna Bacău, Neamț, Suceava, Dorohoiu, Botoșani și Ismail	VIII	126	2391
87	595	23	4	Telegrama Căimăcămiei Moldovei No. 38, trimisă Colonelului Steriade, Prefectul Porturilor Dunărei	VIII	127	2392
		1856		VI. Anul 1858. Adunarea Electivă din Iași.			
		<i>Maiu</i>	<i>Iunie</i>				
1	597	25	6	Improvizația d-lui Vasile Alecsandri la înființarea Comitetului Unirei în Iași . .	IX	452	2781
		1857					
		<i>Mart.</i>	<i>April.</i>				
2	598	27	8	Scrisoarea Domnului Grigorie Alexandru Ghika al Moldovei, adresată fiului său Ioan Grigorie Ghika	IV	276	1018
		<i>Iunie</i>					
3	599	9	21	Scrisoarea Domnului Grigorie Alexandru Ghika al Moldovei, adresată fostului său Ministru al Instrucțiunii Publice, Dimitrie Rallet	IV	927	1326
		1858					
		<i>August</i>					
4	601	7	19	Convențiunea semnată la Paris pentru Organizarea definitivă a Principatelor Române	VII	306	2069
5	607	—	—	<i>Anexă.</i> Stipulațiunile Electorale anexate la Convențiune	VII	314	2069

No.	Pag.	D a t a			Acte și Dncumente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
1858							
<i>Octomvrie</i>							
6	609	—	—	Hateșeriful atingător de Organizarea definitivă a Principatelor române . . .	VII	569	2104
7	610	—	—	Regulamentul Organic al Moldovei, Cap. IX, Secția II, Art. 403	—	—	—
<i>Urzirile Candidaților la Domnia Moldovei.</i>							
8	611	13	25	Ofsul Caimacamului Moldovei Nicolae Conaki-Vogoridi către Consiliul Administrativ și nație, No. 78	VII	500	2095
9	614	15	27	Comunicarea «Gazetei de Moldavia» din Iași, No. 82	VII	518	2098
<i>Noemvrie</i>							
10	616	17	29	Comunicarea «Gazetei de Moldavia» din Iași, No. 91	VII	850	2210
<i>Apr. Maiu</i>							
11	617	30	12	Memoriul trimis Inaltei Porți de Partizanii Principelui Grigorie M. Sturdza . . .	VII	588	2116
<i>August</i>							
12	622	2	14	Darea de seamă a Deputației, care a prezentat Marelui Vizir Aali Pașa Memoriul Partizanilor Principelui Grigorie M. Sturdza	VII	593	2117
<i>Iunie</i>							
13	624	2	14	Petițiunea trimisă Sultanului de către Partizanii Principelui Grigorie M. Sturdza.	VII	231	2056
14	624	2	14	Petițiunea adresată Comitelui Walewski de Partizanii Principelui Grigorie M. Sturdza	VII	231	2057
<i>Septemvrie</i>							
15	625	9	21	Scrisoarea adresată Impăratului Napoleon III de Principele Grigorie M. Sturdza, din Iași	VII	328	2080
<i>Noemvrie</i>							
<i>Primiriile de Duminică ale Căimăcămiei Moldovei.</i>							
16	626	9	21	1-a Primire	VII	794	2189

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1858					
		<i>Noembrie</i>					
17	627	16	28	A 2-a Primire	VII	846	2208
		<i>Decembrie</i>					
18	628	7	19	A 3-a Primire	VII	1230	2306
		1859					
		<i>Ianuarie</i>					
19	629	1	13	A 4-a Primire	VIII	224	2419
		1858					
		<i>Decembrie</i>					
20	630	10	22	Scrisoarea Căimăcâmiei Moldovei adresată Mitropolitului Moldovei Sofronie . . .	VII	1286	2395
21	631	11	23	Scrisoarea Mitropolitului Moldovei Sofronie adresată Căimăcâmiei Moldovei .	VII	1291	2328
22	631	11	23	Cartea de deslegare adresată de Mitropolitul Moldovei Protoierilor orașelor de reședință în ținuturi	VII	1292	2329
		<i>Oct.</i>	<i>Noem.</i>				
23	634	20	1	<i>Procesul Verbal I</i> al Căimăcâmiei Moldovei: Adoptarea Principiului Majorității.	VII	599	2120
24	635	20	1	<i>Procesul Verbal II</i> al Căimăcâmiei Moldovei: Regularea ocupațiilor Guvernului	VII	602	2122
25	635	23	4	<i>Procesul Verbal IV</i> al Căimăcâmiei Moldovei: Inlocuirea Ministrilor Caimacamului Nicolae Conaki-Vogoridi prin Miniștri provizorii	VII	610	2127
26	637	24	5	<i>Ofișul No. 12</i> al Căimăcâmiei Moldovei, rânduint Consiliul Administrativ Extraordinar a prelucrat Instrucțiunile pentru aplicarea Stipulațiilor Electorale din Convenția din 1858	VII	613	2129
27	637	31	12	Circulara Căimăcâmiei Moldovei No. 16, trimițând Prefecților de județe instrucțiunile pentru aplicarea stipulațiilor electorale	VII	668	2144

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1858					
		Oct.	Noem.				
28	638	25	6	Raportul Consiliului Administrativ Extraordinar No. 4.979 adresat Căimăcămiei, pentru a restatornici Legea Presei din 22 Maiu 1856. Raportul e aprobat de Căimăcămie	VII	621	2133
29	638	31	12	<i>Procesul Verbal No. VI</i> al Căimăcămiei Moldovei. Divergința întâia între membrii Căimăcămiei, cu ocaziunea numirii administratorilor de județe	VII	677	2145
		Noem.					
30	639	1	13	<i>Procesul Verbal No. V</i> al Majorității Căimăcămiei Moldovei, pentru a chema pe Logofătul Ștefan Catargiu la lucrările ei, conform Procesului Verbal II	VII	680	2147
		1858 1859					
		Dec.	Ian.				
31	639	20	1	<i>Procesul Verbal No. XXXII</i> al Majorității Căimăcămiei pentru înlocuirea Logofătului Ștefan Catargiu cu Vornicul Ioan A. Cantacuzin	VIII	97	2377
32	639	22	3	<i>Procesul Verbal XXXIII</i> al Căimăcămiei Moldovei reintregită	VIII	122	2388
33	640	20	1	Adresa Majorității Căimăcămiei Moldovei No. 36 către Mitropolitul Moldovei Sofronie Miclescu	VIII	104	2379
34	641	20	1	Adresa Mitropolitului Moldovei No. 2.035 către Vornicii Vasile Sturdza și Anastasie Panu, membri ai Căimăcămiei	VIII	106	2380
35	642	26	7	Adresa Căimăcămiei Moldovei No. 478 către Mitropolitul Moldovei	VIII	148	2400
36	643	27	8	Adresa Mitropolitului Moldovei No. 2.055 către Căimăcămia Moldovei	VIII	164	2405
37	643	27	8	Adresa Căimăcămiei Moldovei No. 484 către Mitropolitul Moldovei	VIII	165	2406
38	644	28	9	<i>Programa pentru Deschiderea Adunării Elective a Moldovei</i>	VIII	166	2407

No	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1858	1859				
		<i>Dec.</i>	<i>Ian.</i>				
39	645	20	1	<i>Lista Deputaților aleși pentru Adunarea Electivă a Moldovei . . . . .</i>	VIII	109	2378
40	647	28	9	Publicațiunea Secretariatului de Stat al Moldovei, privitoare la <i>Lista Candidaților la Domnie . . . . .</i>	VIII	179	2410
41	647	28	9	<i>Lista candidaților la Domnie . . . . .</i>	VIII	180	2410
		1858	1859				
		<i>Dec.</i>	<i>Ian.</i>	Lucrările Adunării Elective a Moldovei.			
42	649	28	9	Mesagiul Căimăcămiei Moldovei pentru deschiderea Adunării Elective a Moldovei.	VIII	169	2408
43	650	28	9	<i>Proces Verbal I</i> al Adunării Elective a Moldovei	VIII	171	2409
44	653	29	10	Procesul Verbal No. 34 al Căimăcămiei Moldovei	VIII	186	2414
45	654	31	12	<i>Procesul Verbal II</i> al Adunării Elective a Moldovei	VIII	188	2416
				<i>Anexa A.</i> Demisiunea d-lui C. Negre de Deputat	VIII	198	—
				<i>Anexa B.</i> Petiția Prințului Grigorie Sturdza adresată Adunării Elective	VIII	203	—
				<i>Anexa C.</i> Petiția Prințului Grigorie Sturdza adresată Sultanului	VIII	203	—
		1859					
		<i>Ianuarie</i>					
46	661	21	14	<i>Procesul Verbal III</i> al Adunării Elective a Moldovei	VIII	231	2422
		<i>Dec.</i>	<i>Ian.</i>				
	664	28	10	<i>Anexa A.</i> Adresa Mitropolitului către Adunarea Electivă	VIII	237	—
	664	31	12	<i>Anexa B.</i> Adresa Locuitorilor de Episcopi de Roman și Huși către Adunarea Electivă	VIII	238	—

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1859					
		Ianuarie					
47	665	3	15	<i>Procesul Verbal IV</i> al Adunării Elective a Moldovei	VIII	281	2425
				<i>Aneza A.</i> Petiția Logofătului Lascar Cantacuzino adresată Adunării Elective	VIII	285	—
				<i>Aneza B.</i> Petiția Vornicului Mihail Kogălniceanu adresată Adunării Elective	VIII	286	—
48	668	4	16	<i>Procesul Verbal V</i> al Adunării Elective a Moldovei	VIII	304	2427
				<i>Aneza A.</i> Petiția d-lui Grigore Balș	VIII	309	—
				<i>Aneza B.</i> Adresa No. 4 a Căimăcâmiei Moldovei	VIII	309	—
				<i>Aneza C.</i> Petiția d-lui Const. Gr. Ghika	VIII	309	—
				<i>Aneza D.</i> Petiția d-lui Ioan A. Cantacuzino	VIII	310	—
				<i>Aneza E.</i> Petiția Principelui Grigorie M. Sturdza	VIII	310	—
				<i>Aneza F.</i> Petiția Principelui Grigorie M. Sturdza	VIII	310	—
				<i>Aneza G.</i> Comunicarea a 5 deputați	VIII	311	—
				<i>Aneza H.</i> Petiția a mai multor Unioniști	VIII	311	—
				<i>Aneza I.</i> Propunerea prezentată Adunării Elective de cinci Deputați	VIII	314	—
				<i>Aneza K.</i> Amendament la propunerea de mai sus, prezentat Adunării Elective	VIII	316	—
				<i>Aneza L.</i> Instrucții pentru Alegerea Domnului, votate de Adunarea Electivă a Moldovei	VIII	317	—
				<i>Aneza M.</i> Petiția Logofătului Ștefan Cartargiu	VIII	320	—
				<i>Aneza N.</i> Adresa No. 5 a Căimăcâmiei Moldovei către Adunarea Electivă a Moldovei pentru înscrierea în lista Candidaților la Domnie a Colonelului Alexandru Cuza	VIII	321	—

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1859					
		I anuaris					
				<i>Anexa O.</i> Propunerea prezentată Adunării Elective de mai mulți Deputați pentru Lista Civilă a Domnitorului	VIII	321	—
				<i>Anexa P.</i> Amendamentul la această Propunere	VIII	321	—
49	681	5	17	<i>Procesul Verbal VI</i> al Adunării Elective a Moldovei. Alegerea Domnului Moldovei în persoana Colonelului Alexandru Ioan Cuza	VIII	340	2429
50	687	3	15	Procesul Verbal încheiat de treizeci de deputați ai Partidului Național în sala dela « <i>Elefant</i> »	IX	463	2785
51	687	5	17	<i>Adresa Căimăcămiei Moldovei</i> către Alexandru I, ales Domn al Principatului Moldovei	VIII	352	2430
52	687	5	17	<i>Adresa Căimăcămiei Moldovei</i> către Marele Vizir și Reprezentanții Puterilor Gărante la Iași	VIII	352	2431
53	688	5	17	Manifestul lui Alexandru Ioan I, Domn al Moldovei către Țară	VIII	353	2432
54	689	5	17	Înalt Ordin de zi No. 1 către Oastea Principatului Moldovei al Domnitorului Alexandru Ioan Cuza	VIII	356	2433
55	689	9	21	Decretul Domnesc pentru numirea de General a Colonelului Costachi Milicescu.	VIII	403	2454
56	690	10	22	Înalt Ordin de zi No. 4 către Oaste al Domnitorului Moldovei Alexandru Ioan Cuza.	VIII	425	2459
57	690	15	27	Decretul Domnesc No. 3 pentru numirea Ministrilor Moldovei	VIII	475	2471
58	691	16	28	Decretul Domnesc No. 4 pentru numirea Directorilor Ministeriilor	VIII	482	2473
59	692	19	31	Decretul Domnesc No. 9 pentru numirea Administratorilor Județelor	VIII	501	2478

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol	Pag.	No.
1859							
		<i>Ian.</i>	<i>Febr.</i>				
60	692	21	2	Decretul Domnesc No. 16 pentru numirea Doctorului Ludovic Steege Comisar din partea Guvernului Moldovei la Comisiunea Riverană a Dunărei la Viena	VIII	548	2485
1858 1859							
		<i>Dec.</i>	<i>Ian.</i>				
61	693	23	4	Telegrama Comitelui Walewski adresată d-lui Bèclard, Consulul General al Franței la București (cu nota dela pag. 191)	IX	191	2658
62	694	24	5	Răspunsul Consulului General Bèclard trimis Comitelui Walewski	IX	191	2659
1859							
<i>Ianuarie</i>							
63	694	5	17	Telegrama Consulului Franței din Iași Victor Place, adresată Comitelui Walewski	IX	216	2676
64	694	6	18	Relațiunea trimisă de Consulul Victor Place Comitelui Walewski asupra Alegerii de Domn al Moldovei a Coloneului Alexandru Cuza	IX	230	1681
65	696	12	24	Depeșa Consulului Franței din Iași Victor Place, adresată Comitelui Walewski.	IX	242	2683
66	—	2	24	<i>Anează.</i> Proiectul de Moțiune, care eră să fie prezentat de Adunarea Electivă a Moldovei	IX	247	—

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
VII. Anul 1858.							
Căimăcămia din Valahia a DD. Emanuil Băleanu, Ioan Manu, Ioan A. Filipescu și Influența precumpănitoare a Adunării Elective din Iași asupra Adunării Elective din București.							
		1858					
		<i>August</i>					
1	704	8	20	Circulara Comitetului Walewski adresată Agențiilor diplomatice ai Guvernului Francez, asupra Convenției din Paris din 7/19 August 1858	VII	336	2071
		<i>Octombrie</i>					
2	705	12	24	Ofisul Caimăcamului Valahiei, Principele Alexandru D. Ghica, către Consiliul Administrativ Extraordinar, No. 1.477	VII	499	2094
3	707	18	30	Fermanul Imperial relativ la numirea Căimăcămiei Valahiei a DD. Emanuil Băleanu, Ioan Manu și Ioan Al. Filipescu	VII	571	2105
4	708	19	31	Raportul Consulului General Béchard trimis Comitetului Walewski asupra cetirei Fermanului de numire a nouăi Căimăcămii	IX	112	2630
5	709	18	30	<i>Ofisul No. 1</i> al Căimăcămiei Valahiei către Consiliul Administrativ Extraordinar	VII	573	2106
6	710	18	30	Proclamația Căimăcămiei Valahiei adresată Locuitorilor Țării-Românești	VII	575	2107
7	712	18	30	<i>Ofisul No. 2</i> al Căimăcămiei Valahiei adresat Mitropolitului Ungro-Vlahiei	VII	580	2109
8	712	18	30	Proclamația Căimăcămiei Valahiei adresată Oștirea	VII	579	2108
		<i>Noembrie</i>					
9	714	1	13	Instrucțiunile privitoare la Alegerile Deputaților pentru Adunarea Electivă a Valahiei (Listele Electorale)	VII	687	2152
		<i>Oct.</i>	<i>Noem.</i>				
10	719	24	5	<i>Ofisul No. 15</i> al Căimăcămiei Valahiei către Departamentul din Lăuntru	VII	615	2130
11	721	25	6	<i>Ofisul No. 19</i> al Căimăcămiei Valahiei către Departamentul din Lăuntru	VII	623	2131

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1858					
		Oct.	Noem.				
12	722	25	6	Circulara Ministrului Justiției al Valahiei către Tribunalele, No. 7.618 (Listele Electorale)	VII	626	2135
13	723	25	6	Circulara Ministrului Justiției al Valahiei către Procurorii Tribunalelor, No. 7.619 (Listele Electorale)	VII	628	2136
		Noemvrie					
14	723	1	13	Comunicarea ziarului semioficial «Anunțatorul Român, No. 86, privitoare la Libertatea Individuală	VII	699	2154
15	724	3	15	Ofisul No. 47 al Căimăcămiei Valahiei către Ministerul din Lăuntru pentru aplicarea Instrucțiunilor privitoare la Alegerea Deputaților Adunării Elective	VII	736	2165
16	725	3	15	Profesiunea de Credință a Partidului Național din Valahia, publicată în «Românul» No. 87	VII	738	2166
17	728	17	29	Procesul Verbal al Căimăcămiei Valahiei și al Consiliului Administrativ Extraordinar, ordonând o cercetare în contra unui atentat încercat asupra Caimacamului Ioan Manu și asupra unor Afște răspândite în București	VII	849	2209
				Anexă. Textul Afștelor.			
18	729	18	30	Ofisul No. 70 al Căimăcămiei Valahiei către Consiliul Administrativ Extraordinar privitor la Complotul în contra Guvernului	VII	859	2213
		Noem.	Dec.				
19	730	19	1	Comunicarea «Anunțatorului Român» No. 91 privitoare la Afște	VII	938	2224
20	731	27	9	Ofisul No. 86 al Căimăcămiei Valahiei către Consiliul Administrativ Extraordinar privitor la măsurile de luat în contra neorânduvelor ce s'ar ivi prin județe.	VII	1043	2255
		Decembrie					
21	733	3	15	Ofisul No. 102 a Căimăcămiei Valahiei către Consiliul Administrativ extraordinar privitor la afșarea Listelor Electorale	VII	1182	230

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
1858							
<i>Decembrie</i>							
22	735	7	19	Circulara Ministrului de Interne al Valahiei, No. 9.233, către Prefecturi, privitoare la paza liniștei și siguranței publice . . .	VII	1233	2370
23	737	8	20	<i>Ofisul No. 109</i> al Căimăcămicii Valahiei către Ministrul de Interne, privitor la deslușiri atingătoare de Listele Electorale . . .	VII	1253	2316
1859							
<i>Jan.</i>							
24	738	20	1	Publicațiunea Secretariatului de Stat al Valahiei din «Anunțatorul Român», No. 106, privitoare la abaterile Presei	VIII	108	2381
25	739	20	1	Publicațiunea Secretariatului de Stat al Valahiei din «Anunțatorul Român No. 100» a regulilor asupra Censurei și a Presei.	VIII	110	2381
<i>Cearța Caimacamilor..</i>							
26	741	21	2	<i>Ofisul No. 130</i> al Căimăcămicii Valahiei, adresat Ministrului Justiției, asupra reclamațiunilor în contra Listelor Electorale.	VIII	117	2387
27	743	24	5	Scrisoarea Caimacamului Ioan Al. Filipescu, Ministrul Justiției în Valahia, adresată Caimacamilor Emanuil Băleanu și Ioan Manu	VIII	134	2396
28	746	26	7	Răspunsul Caimacamilor Emanuil Băleanu și Ioan Manu, adresat Caimacamului Ioan Al. Filipescu	VIII	151	2408
29	750	23	4	<i>Ofisul No. 135</i> al Căimăcămicii Valahiei, semnat numai de Caimacamilor Emanuil Băleanu și Ioan Manu, privitor la publicarea numelor Candidaților la Domnie . . .	VIII	128	2393
1859							
<i>Ianuarie</i>							
30	751	16	28	<i>Programul deschiderii Adunării Elective a Valahiei</i>	VIII	484	2474
31	752	19	31	Lista Deputaților Adunării Elective a Valahiei, publicată în «Buletinul Oficial», No. 6»	VIII	502	2479

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		y.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1859					
		Ian.	Febr.				
32	754	22	3	Procesul Verbal I al Adunării Elective a Valahiei	VIII	549	2486
33	754	22	3	Cuvântarea rostită în numele Căimăcămiei la Deschiderea Adunării Elective a Valahiei	VIII	551	2487
34	756	23	4	Ofișul No. 27 al Căimăcămiei Valahiei, semnat de tustrei Caimacamii, privitor la paza bunei rândueli și a liniștitei petreceri a locuitorilor	VIII	573	2493
35	757	23	4	Procesul Verbal II al Adunării Elective a Valahiei	VIII	569	2492
36	758	24	5	Procesul Verbal III al Adunării Elective a Valahiei	VIII	587	2498
				<i>Anexa A.</i> Procesul Verbal despre alegerea Principelui Alexandru Ioan I Cuza ca Domn al Valahiei	VIII	593	—
				<i>Anexa B.</i> Cuvântarea d-lui Vasile Boerescu.	VIII	593	—
37	764	24	5	Telegrama Mitropolitului Nifon al Ungro-Vlahiei, adresată Domnitorului Alexandru Ioan I Cuza	VIII	604	2499
38	764	24	5	Scrisoarea Principelui Alexandru Ioan adresată Impăratului Napoleon III	VIII	604	2500
39	764	24	5	Scrisoarea Principelui Alexandru Ioan adresată Comitelui Walewski	IX	261	2697
40	765	24	5	Scrisoarea Principelui Alexandru Ioan adresată Comitelui Walewski	IX	260	2696
41	764	24	5	Telegrama Consulului Franței Victor Place din Iași, adresată Comitelui Walewski.	IX	261	2698
42	765	25	6	Mijlocirea adresată de Alexandru Ioan Cuza Domnului Moldovei și Valahiei, către Puterile Garante	VIII	639	2509
43	766	25	6	Proces Verbal IV. al Adunării Elective a Valahiei	VIII	628	2507
				<i>Anexa A.</i> Telegrama Domnitorului Alexandru Ioan I, adresată Mitropolitului Nifon în 24 Ianuarie/5 Februarie, din Iași	VIII	630	—

No.	Pag.	D a t a			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1859					
		Ian.	Febr.				
				<i>Aneza B.</i> A doua telegramă a Domnitorului către Mitropolit			
				<i>Aneza C.</i> Telegrama Mitropolitului adresată Domnitorului	VIII	631	—
				<i>Aneza D.</i> Arzmarul Adunării Elective a Valahiei din 24 Ianuarie/5 Fevruarie, adresat Sultanului	VIII	631	—
				<i>Aneza E.</i> Adresa Adunării Elective a Valahiei din 25 Ianuarie/6 Fevruarie către Domnitorul Alexandru Ioan I Cuza	VIII	632	—
44	771	25	6	Conversația telegrafică preschimbată între V. Alecsandri, Ministru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Străine al Moldovei, cu Mitropolitul Nifon, Președintele Adunării Elective a Valahiei	VIII	638	2508
45	771	25	6	Mesagiul Domnesc adresat Adunării Elective a Moldovei	VIII	642	2510
46	772	25	6	Decretul Domnesc privitor la numirea Ministrilor Valahiei, adresat printr'o depeșă telegrafică Președintelui Adunării Elective din București	VIII	643	2511
47	772	25	6	Apelul Ministrului de Interne Nicolae Golescu către locuitorii Țării-Românești.	VIII	644	2512
48	774	26	7	Raportul Consulului General al Franței în București, adresat Comitelui Walewski, asupra alegerii Principelui Alexandru Ioan I Cuza de Domn al Valahiei	IX	262	2700
49	790	26	7	<i>Procesul Verbal VIII</i> al Adunării Elective a Moldovei	VIII	663	2518
50	791	26	7	Ordin de zi Domnesc adresat prin telegraf Armatei Valahiei	VIII	662	2517
51	792	26	7	Depeșă telegrafică a Generalului Armatei române din Moldova Costache Milicescu, adresată Generalului Barbu Vlădoianu, șeful Armatei Române din Valahia	VIII	678	2520

No.	Pag.	Data			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
		1859					
		<i>Ian.</i>	<i>Febr.</i>				
52	792	27	8	Ceremonia Depunerii jurământului de către Armata Valahiei	VIII	683	522
				<i>Aneadă.</i> Cuvântarea rostită de Generalul Vlădoianu	VIII	684	—
53	793	26	7	<i>Procesul Verbal V</i> al Adunării Elective a Valahiei	VIII	674	2519
54	795	28	9	Telegrama Domnitorului adresată Ministrului de Externe Dimitrie Brătianu pentru încetarea de a funcționa d-l Aristarhi ca Kapu-Kehaia al Valahiei la Constantinopole	VIII	714	2528
55	795	28	9	<i>Procesul Verbal IX</i> al Adunării Elective a Moldovei	VIII	693	2527
				Adresa Adunării Elective a Moldovei ca răspuns la Mesagiul Domnesc din 25 Ianuarie/6 Februarie	VIII	694	—
				Adresa Adunării Elective a Moldovei către Adunarea Electivă a Valahiei	VIII	698	—
56	801	28	9	Telegrama adresată de d-l Victor Place Comitelui Walewski	IX	277	2701
57	801	28	9	Depeșa Consulului Francez Victor Place, adresată Comitelui Walewski, asupra situațiunii Principatelor în urma învoitiei Alegerii	IX	277	2702
58	805	28	9	Programul pentru prezintarea Deputației Adunării Elective din București în Sala Principelui Alexandru Ioan I, Domnul Moldovei și Valahiei	VIII	715	2529
59	806	29	10	Relațiunea Oficială a primirii Deputaților Adunării Elective a Valahiei de I. Sa Domnitorul Alexandru Ioan I	VIII	720	2532
60	811	30	11	Darea de seamă despre primirea Deputației Orașului București de Domnitor	VIII	792	2543
61	808	29	10	<i>Procesul Verbal X</i> al Adunării Elective a Moldovei: Primirea Deputaților trimiși de Adunarea Electivă a Valahiei	VIII	725	2533

No.	Pag.	Data			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
1859							
<i>Ian. Fev.</i>							
62	813	29	10	Scrisoarea Comitelui Walewski adresată Principelui Alexandru Ioan I	IX	283	2704
63	814	29	10	<i>Proces Verbal VI</i> al Adunării Elective a Valahiei	VIII	733	2534
				<i>Aneza A.</i> Act de mulțumire al Adunării Elective, adresat Marilor Puteri	VIII	734	—
				<i>Aneza B.</i> Demisia de deputat a Principelui Barbu D. Știrbeiu	VIII	735	—
				<i>Aneza C.</i> Raportul Comisiunii însărcinate cu alcătuirea unui Proiect de Lege asupra Listei Civile a Domnitorului	VIII	735	—
64	816	29	10	Circulara No. 770 a Ministrului de Interne Nicolae Golescu trimisă Prefecților ju- dețelor	VIII	742	2535
65	819	30	11	<i>Procesul Verbal XI</i> al Adunării Elective a Moldovei	VIII	755	2541
				<i>Aneza A.</i> Adresa locuitorilor din districtul Fălciu și din Orașul Huși, prezentată A- dunării Elective a Moldovei	VIII	763	—
				<i>Aneza B.</i> Adresa locuitorilor Târgului Oc- nei către Adunarea Electivă a Moldovei.	VIII	764	—
<i>Februarie</i>							
66	827	2	14	Depeșa telegrafică a Ministrului de Interne al Moldovei Vasile Sturdza, trimisă Mi- nistrului de Interne al Valahiei Nico- lae Golescu, anunțând sosirea în Bucu- rești a Domnitorului	VIII	803	2547
67	828	4	16	Mesagiul Domnesc No. 40 către Ministrii Moldovei	VIII	845	2552
				<i>Aneza.</i> Decretul Domnesc No. 13 din 30 Ianuarie (11 Februarie)	VIII	845	—
68	829	4	16	<i>Procesul Verbal</i> al Consiliului de Mini- stri din Moldova	VIII	847	2553

No.	Pag.	Data			Acte și Documente		
		v.	ii.		Vol.	Pag.	No.
		1859					
		Februarie					
69	829	3	15	<i>Procesul Verbal XII</i> al Adunării Elective a Moldovei; Trei Mesaje Domnului primitoare la călătoria Domnitorului la București	VIII	812	2549
70	830	3	15	<i>Proces Verbal VII</i> al Adunării Elective a Valahiei . . . . . <i>Anexa A.</i> Telegrama de felicitare a Principelui Miloș al Serbiei . . . . . <i>Anexa B.</i> Telegrama locuitorilor districtului și orașului Bărlad, adresată Adunării Elective a Valahiei	VIII	804	2548
					VIII	806	—
					VIII	807	—
71	832	5	17	Nota publicată de ziarul Oficial al Guvernului francez «Le Moniteur Universel».	VIII	848	2554
72	832	6	18	<i>Procesul Verbal VIII</i> al Adunării Elective a Valahiei; Votarea Legii asupra Listei Civile a Domnitorului	VIII	858	2558
73	837	3	15	Programa întocmită de Consiliul Administrativ Extraordinar pentru solemnitatea primirii Măriei Sale Alexandru Ioan I, Domnul Principatelor-Unite Moldova și Valahia în București	VIII	841	2550
74	838	8	20	<i>Procesul Verbal IX</i> al Adunării Elective a Valahiei; Depunerea Jurământului de către Domn	VIII	880	2561
75	840	8	20	Manifestul Domnitorului Alexandru Ioan I către Poporul Valahiei	VIII	883	2262
76	841	8	20	Scrisoarea Domnitorului adresată Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit al Țării-Românești Nifon	VIII	887	2563
77	842	9	21	Cuvântul adresat Domnitorului de reprezentanții a 16 județe ale Țării-Românești	VIII	889	2565
78	843	8	20	Telegrama din Bacău, primită în Iași de ziarul «Steaua Dunărei»	VIII	889	2564

No.	Pag.	Data			Acte și Documente		
		v.	n.		Vol.	Pag.	No.
1859							
<i>Februarie</i>							
79	843	10	22	<i>Procesul Verbal X</i> al Adunării Elective a Valahiei: Mesagiul Domnesc de mulțumire adresat Adunării Elective	VIII	892	2566
80	844	11	23	<i>Procesul Verbal XI</i> al Adunării Elective a Valahiei: Adresa de mulțumire a Adunării Elective către Domnitor	VIII	917	2568
81	845	14	26	<i>Procesul Verbal XIII</i> al Adunării Elective a Valahiei: Primirea Deputației Adunării Elective a Moldovei	VIII	1000	2575
				<i>Anexa A.</i> Discursul d-lui Mihail Kogălniceanu	VIII	1003	—
				<i>Anexa B.</i> Discursul Domnului V. Boerescu.	VIII	1006	—
82	853	7	19	Telegrama Comitelui Walewski trimisă Domnului Victor Place	IX	289	2709
83	853	14	26	Depeșa Comitelui Walewski adresată d-lui Victor Place	IX	292	2711
<i>Fev. Mart.</i>							
84	854	21	5	Decretul Domnesc No. 7 pentru numirea și confirmarea Ministrilor din Valahia.	VIII	1127	2586
85	855	21	5	Decretul Domnesc No. 8 privitor la administrația Valahiei în timpul absenței Domnitorului la Iași	VIII	1128	2587
86	856	<i>Fevr.</i>	—	Memoriul d-lui Ioan C. Brătianu, prezentat Domnitorului Alexandru Ioan I Cuza la prima sa venire în București, prin mijlocirea d-lui Dimitrie A. Sturdza.	VIII	1130	2588